РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ДОЛЯ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ.
(Рис В. Пурія.)

1. Січня 1930. Ч. 1. Ціна 10 центів

РОБІТНИЦЯ
THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц.
Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50; per six months 80c.
Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 1. січня 1930. Ч. 1.

Приготовляйтесь до III. Конференції Жіночої Секції ТУРФДім

За місяць і кілька днів відбудеться III. Всекраєва Конференція Жіночої Секції ТУРФДім. Щоби приготовитись як слід до неї всі наші членкині мусять зробити отаких три річи: 1) оглянутись на шлях, який ми пройшли і витягнути з него досвід для дальшої праці; 2.) всебічно провірити теперішний стан орґанізації, щоби знати, які ділянки праці треба зміцнити, а які недостачі усунути; 3.) проаналізувати положення працюючих в Канаді і в цілому світі та, виходячи з того положення і зі стану нашої орґанізації, намітити пляни праці на майбутнє.

Оглянувшись на пройдений шлях, ми можемо сміло сказати, що ми багато зробили. З комітетів для несення помочі голодуючим в Радянському Союзі ми зорґанізували жіночі відділи, які становлять нині міцну орґанізацію, зі своїм орґаном "Робітницею". Добились ми цего відданою витревалою працею, що назавжди лишиться нам приміром того, як то спільними силами при непохитній вірі в перемогу можна одночасно перемагати трудноці і набувати досвід та будувати орґанізацію. Цеї непохитної віри і витревалости в праці повинні повчитись в перших піонерів Жіночої Секції багато теперішних наших членкинь, що з ріжних причин збайдужніли і занедбують орґанізаційні обовязки. Це відноситься не лише до нових членкинь але і до старих, які належуть до орґанізації від перших днів її заснування. Бо коли ми всебічно розглянемо теперішний стан нашої орґанізації, то мусимо визнати, що ми досить важко застрягли від якогось часу на одному місці. Освітня праця по відділах приупала, боротьба проти буржуазних орґанізацій ведеться дуже слабо, праця між неорґанізованими робітницями завмерла, зріст членства зупинився.

Що такий стан не сміє довше тревати — це ясне. Отже нам треба винайти причини приупадку нашої праці та найти шляхи і способи для оздоровлення орґанізації.

За причинами застою в нашій орґанізації нам треба шукати в оточенні серед якого живемо і в самім таки орґанізмі Жіночої Секції.

Таким оточенням, що ріжнородно впливає на нашу орґанізацію є все суспільне життя Канади, суспільне життя Західньої і Радянської України та цілого світу.

Що ж діється в тому нашому оточенні?

В Канаді ми бачимо постійно зростаючий визиск працюючих велике безробіття і зріст бойового підйому серед працюючих мас, що виявляється в страйковій боротьбі, в масовому відгукові робітництва на поклики комуністичної партії в часі ріжних кампаній, в боротьбі за свободу слова в Торонто тощо. На Західній Україні маємо теж саме тільки багато яскравіше виявлене. Той же революційний підйом, що росте в парі зі зростом капіталістичного визиску й поневолення, ми бачимо в цілому світі.

На Радянській Україні і в цілому Радянському Союзі розгортається знову велитенське соціялістичне будівництво, яке дає революційне натхнення працюючим цілого світу.

З наведеного виходить, що в нашому оточенні немає такого стану, що спричинював би застій в нашій орґанізації. Навпаки ми бачимо в ньому загострення клясової боротьби, а де є загострення клясової боротьби, там повинен бути скорий зріст а не застій в орґанізації. І коли ми за таких умовин маємо застій в Жінсекції а не підйом, то це свідчить, що причина лиха сидить в нас самих, сидить в тілі нашої орґанізації.

Що ж ми повинні зробити, щоби оздоровити її? Найти слабі сторони нашого життя і зміцнити їх. Перегляньмо для того ділянки нашої праці.

Возьмім вперед основну ділянку нашої праці, себто освітню. В ній слабі сторони виявляються в тому, що ми дуже мало виховуємо своїх членкинь на кожноденній клясовій боротьбі, на біжучих суспільних подіях, що ми замало даємо їм дійсного політичного виховання.

Коли ви переглянете квестіонарі жінвідділів за перше півріччя 1929 р., то побачите, що відділи влаштовували лекції на ріжні теми: про гігієну, про мораль, про виховання дітей і т. д., але між ними дуже мало найдете лекцій про біжучі події, про нинішну клясову боротьбу як в Канаді, так в цілому світі.

Теж саме мається і зі спільними читаннями. Відділи читають ріжні — більш і менш цінні книжки і статті з нашої та радянської преси, але вибирають для тих читань майже лише популярно-науковий матеріял, а дуже мало читають книжки і статті по суспільно-політичних питаннях. А це є великою недостачею, бо орґанізація, що кладе собі за ціль боротьбу проти капіталізму не сміє занедбувати політичного виховання. Бо якже вона може впливати на розвиток суспільних подій, коли її членство не вивчає їх.

Ще гірше справа мається з нашим робкорством. Наші робкорки висвітлюють і описують в своїх дописах майже лише внутрішно-орґанізаційне життя. А кожноденного життя працюючих, їх страждань, їх боротьби проти капіталістичного визиску й поневолення наші робкорки майже не описують зовсім. А цего не повинно бути. Треба відбивати життя працюючих в "Робітниці", бо так найскорше приєднаємо їх до орґанізації і виведемо на фронт клясової боротьби.

Такі важні ділянки нашої праці, як праця між неорґанізованими робітницями і боротьба проти буржуазних орґанізацій стоять в нас на мертвій точці. Головна діяльність ведеться в наших відділах по лінії влаштовування підприємств. Орґанізаційним вихованням молоді наші членкині зацікавлені дуже мало, словом в котру нашу ділянку не заглянете, то в ній є багато слабих місць.

Пляни оздоровлення нашої орґанізації ми мусимо виробити на III. Конференції Жінсекції. Але вона зможе їх виробити лише тоді, коли всі наші відділи відповідно приготовляться до конференції. Тому всі наші відділи повинні влаштовувати передконференційні спеціяльні збори і на них всебічно обговорити стан нашої орґанізації та виробити добрі пропозиції до конференції. Необхідним також є, щоби членкині розвинули широку передконференційну дискусію в нашій пресі.

Коли наші відділи переведуть належну підготовку до конференції, то це буде запевненням, що III. Конференція Жінсекції не лише виробить пляни для оздоровлення нашої орґанізації, але й що ті пляни будуть переведені в життя, що орґанізація дійсно буде оздоровлена. То ж беріться, товаришки, до праці!

ТОВАРИШКО! Чи ваші знайомі є читачками "Робітниці"? Як ні, то приєднайте їх в наші ряди!

"РОБІТНИЧИЙ" УРЯД ВБИВАЄ ЖІНОК В НІҐЕРІЇ

Так званий "робітничий" уряд Анґлії є при владі недовго — всього лише 7 місяців. Але за той короткий час він більше прислужився капіталізмові, як багато інших буржуазних урядів. Він втопив у крові визвольні змагання арабів у Палестині, тюрмами і розстрілами почастував працюючих Індії, зміцнив капіталістичне гноблення в Єгипті й інших кольоніях, віддав повністю в руки буржуазії працюючих Анґлії, разом з капіталістами Зл. Держав пхнув китайських ґенералів на виступ проти Радянського Союзу, а зараз ґазети доносять вістки про його нові "подвиги" в Ніґерії.

Війська цього "робітничого" уряду здавлюють зараз кулями і баґнетами визвольний рух ніґерійських працюючих.

Ніґерія — це анґлійська кольонія в західній Африці. Анґлійський імперіялізм панує там при помочі зброї та немилосердно гнобить і визискує ніґерійських працюючих.

Визиск той анґлійські капіталісти постійно збільшують раз через свою ненажерливість, а друге через те, що американський імперіялізм витискає їх зі світових ринків, що потягає за собою збільшення зисків і збільшення видатків на воєнні приготування. А все це анґлійські капіталісти відбивають на своїх і кольоніяльних працюючих, до яких належить і Ніґерія.

В грудні м. р. ніґерійські працюючі почали повстання проти анґлійського імперіялізму. Визвольний рух ніґерійців оказався настільки сильний, що анґлійські імперіялісти мусіли кількакратно зміцнювати свої військові сили в Ніґерії новим військом з Анґлії.

В боротьбі ніґерійців проти анґлійського імперіялізму беруть велику участь жінки. Про це ясно свідчить той факт, що в першій сутичці між повстанцями а військом, анґлійські жовніри вбили 18 ніґерійських жінок і ні одного мущини.

Ґубернатор Ніґерії, зміцнивши зараз свої військові сили, хвалиться, що він має досить війська, щоби справитись зі всяким положенням.

Що ж, що він справиться з положенням в Ніґерії нині, це правда. Але що він не справиться з ним в майбутньому — це зовсім певне.

ДОЛЯ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ.
(Рис В. Пурія.)

Жіноча праця в індустріях Злучених Держав Америки

В місячнім журналі "The Boilermakers Journal" з місяця листопада 1929 року, була поміщена стаття п. н.: "Why women earn money". (Чому жінки заробляють гроші), яку написала Мері Андерсон, деректорка Жіночого Бюра при департаменті праці в Злучених Державах. Авторка статті Мері Андерсон є буржуйка, але для читачок, а тимбільше для членкинь Жіночої Секції буде цікаво дізнатися про працю своїх товаришок в індустріях Злучених Держав.

Після статистики з 1920 року, в ріжних галузях індустрії Злучених Держав, працювало поверх 8,500,000 жінок. З цего числа працювало поверх два мільйони замужних жінок, а поверх шість мільйонів дівчат. Так справа малася з жіночою працею в індустріях Злучених Держав десять років тому назад. Хоч з 1929 року ще нема статистики про жіночу працю в індустріях Злучених Держав, то все-ж можна бути певним, що жіноча праця значно збільшилася своїм числом протягом останніх девять років, що признає сама Мері Андерсон, яка має до діла з жіночою працею.

Раціоналізація в індустріях капіталістичних держав витискає добре плачених механіків, а на їхнє місце приходять звичайні робітники, побільшій части, робітниці й нанимаються за половину тої платні, яку попередно треба було платити професіоналістам та вишколеним механікам. Сьогодня удосконалена машинерія відограє головну ролю в продукції, а людина являється лише додатком до неї. З раціоналізацією в індустрії збільшується жіноча праця, бо підприємцям вигідніше платити меншу платню робітницям, як робітникам. Робітниці не лише, що працюють за багато меншу платню від своїх товаришів робітників, але вони й спокійно видержують всякі умовини праці, які накидають їм капіталісти.

Розуміється, що Мері Андерсон цего не описує в своїй статті. Вона цілковито не клопочеться тим, що цих жінок-робітниць, — пролетарок, треба конечно орґанізувати в трейд-юнії, в політичну партію та повчати їх, як їм треба виступати орґанізованою силою до боротьби проти немилосерної експльоатації, за кращі умовини праці для себе й своїх дітей, за переміну старого світа на новий. Не клопочуть собі голов цим питанням і бюрократи з Американської Федерації Праці, які мають під своєю контролею лише около три мільйони членства і в імени цего членства заключили недавно "мирову" угоду між фабрикантами і робітниками. Замість того, щоби орґанізувати ще десятки мільйонів незорґанізованих робітників й робітниць, то бюрократи з Американської Федерації Праці заводять мирне співділання між капіталом і працею. Яке ж може бути мирне співділання між капіталом і працею, як модерна машинерія подвоює доходи підприємцям й подвійно знижує заробітну платню робітникам і робітницям, як модерна машинерія викидає на вулиці десятки мільйонів робітників? Ця теорія співділання між капіталом і працею є засобом для поневолення працюючих.

Але ми завернемо до жіночої праці. Багато робітників нарікають, що жінки (замужні жінки) забирають роботу в чоловіків й це, після їхньої думки, є головною причиною безробіття. Такі дешевенькі думки багатьох робітників можна вичитати кожного дня в щоденній капіталістичній пресі. А пишуть і думають так ті робітники тому, що не розуміють дійсного стану справи.

Мері Андерсон признає в своїй статті, що поверх два мільйони замужних жінок працюють тому, "що життя заставляє їх, що їхні чоловіки заробляють дуже мало й не взмозі вдержати родинного життя". Багато працюють також й тому, що їхні чоловіки не можуть дістати праці. Жінки скорше находять покупців на свою робочу силу, як чоловіки, бо жіноча робоча сила дешевша. Ось головні причини, чому мільйони замужних жінок продають свою робочу силу.

Ми не є проти жіночої праці. Жінки повинні мати таке саме право працювати, як мають чоловіки. Але ми є проти безмилосердної експльоатації жіночої праці. Жінки повинні по-

берати таку саму платню, як поберають чоловіки. Жінки можуть осягнути ці права лише тоді, коли вони разом із чоловіками зорґанізуються в клясові трейд-юнії, в боєву політичну орґанізацію і спільно будуть боротися за скорочення робочого дня праці, за підвишку платні, за знесення визиску людини людиною та за кращий лад на землі.

Не боротися нам проти жіночої праці, а орґанізувати десятки мільйонів цих жінок та дівчат до лав клясово-боєвих робітничих орґанізацій, які провадять невпинну боротьбу за краще завтра для робітничої кляси.

М. С.

Обурена червона радянська столиця

Одного дня вся радянська преса принесла вістку про викриття контр-революційної орґанізації на Україні, що на її чолі стояли бувші петлюрівські міністри, а на другий день телеґрами з Польщі повідомили про хуліґанський напад ундо-фашістських студентів на радянське консульство у Львові. Від одного і другого повідомлення вся робітничо-селянська Україна сколихнулася. Велика держава працюючих заворушилась, вулиці міст і містечок а навіть сіл вкрилися робітниками й селянами, що вийшли на демонстрації, фабричні подвір'я і майдани міст та сіл заповнилися тисячами працюючих. Ці тисячі, десятки і сотні тисяч вийшли впершу чергу висловити своє глибоке обурення з приводу замірів петлюрівських недобитків і висловити як найглибшу подяку орґанам радянської влади за викриття зрадницької орґанізації, що існувала за допомогою закордонного капіталу. З другого боку ці незлічимі маси працюючих вийшли висловити як найрішучіший протест проти нападу українських фашістів на радянське консульство у Львові і проти провокаційної політики Польщі у відношенню до Радянського Союзу.

Читачі вже знають, що на Україні викрито контр-революційну орґанізацію, що звалася "Спілка Визволення України". Проводирами цеї "Спілки", що працювала одночасно на користь одної з сусідніх з Україною буржуазних держав, були колишні міністри Петлюри, як Серґій Єфремов, А. Ніковський, автокефальний епископ, що колись був соціял- демократом і петлюрівським премієром-міністрів Чехівський та ще декілька. Оця тепла кумпанія прикриваючись то "науковою" працею, то автокефальною церквою, плянувала повернути Україну в буржуазну державу, звичайно, під опікою (а в дійсності як кольонію!) закордонних капіталістів. Словом — продовження ганебної і низької політики злопам'ятного Петлюри, про якого на Україні ніхто й не згадає.

"Спілку Визволення України" (звичайно "визволення" від революції!) викрито і ліквідовано в належний час і в недалекому часі відбудеться над зрадниками вільного українського народу — суд. Особливо бурливі були демонстрації обурення з приводу існування єфремовсько-автокефальної контр-революційної орґанізації в червоній українській столиці місті Харкові. Всі фабрики, всі установи обговорювали цю справу. Дня 23. листопада всі харківські школи вийшли самовільно на вулиці. Десятки тисяч учнів, студентства, попрямували враз з своїми вчителями і професорами перед польський консулят в Харкові. Непроглядні маси молоді облягли всі вулиці і площі близько консуляту. В руках червоні прапори, гасла, написи, малюнки. І з великим трудом вдалося великому загонові червоної кінноти та озброєної піхоти здержати демонстрантів. До самого будинку консуляту їх не допущено, за це молодь виголосила ряд промов, в яких клялася стояти на сторожі здобутків революції і боротися як з доморослими, так і чужими ворогами Радянської України. Тут же й було спалено перед польським консулятом солом'яні опудала автокефального епископа Чехівського, та його собрата по контр-революційній авантурі Єфремова. Десятки тисяч української молоді середніх і вищих шкіл Харкова з великим обуренням плямували погромницький напад купки ундо-фашістських студентів на

радянське консульство у Львові. Відтиснені міліцією і кіннотою від польського консульства, студенти поплили неповздержною живою рікою перед будинок ДПУ (Державного Політичного Управління, що викрило змову Єфремова). Тут на домагання демонстрантів появився начальник ДПУ і народній комісар внутрішніх справ Радянської України т. Балицький, якому молодь влаштувала довготревалу, бурхливу овацію. Описати все це надто тяжко. Такого великанського піднесення, такої віри в кінцеву перемогу соціялізму — не в силі описати ніхто. Все це треба бачити власними очима. І які глупі всі ті закордонні "пророки", які вважають Радянську Україну за якусь штучну державу! Я проїхав чимало країн і на американській і европейській землі, але ніде не відчував такого тісного, просто нерозривного зв'язку широких мас з урядом країни, як в Радянському Союзі. Оце й є та велика непоборна сила, якою може гордитися сьогодні хіба радянська земля. Факт це безперечний.

Цілий день столиця України буквально кипіла. Обурення проти єфремовщини і хуліганського нападу ундо-фашістів у Львові, що поважилися зневажити червоний прапор, потрясло цілу столицю. Десятки тисяч молодих демонстрантів від будинку ДПУ пішли перед будинок Всеукраїнського Виконавчого Комітету Рад, де саме відбувалася сесія. Представники уряду, зокрема т. Петровський, промовляли до демонстрантів з балкону будинку під овацією великанської юрби молоді. А вся преса переповнена висловами обурення українських вчених, письменників, робітників. Подібно кипіли в той день й інші міста України, особливо тремтіло перед гнівом українського студенства польське консульство в Київі, яке теж з трудом довелося оборонити великим відділам міліції.

Слід ще додати, що як уряд Радянської України, так і органи ДПУ одержали тисячі телеграм з цілої України від робітничих та селянських організацій, фабрик, сел і установ з висловами подяки за припинення єфремівсько-фашістської авантури і з протестами проти провокацій польської поліції й ундо-фашістів у Львові.

Ні, товариші! Тисячам Єфремових з усією автокефальною братією світа не знищити ніколи великих здобутків Жовтня! Їхні спроби, це мерехтіння хворої уяви догниваючих трупів. **М. Ірчан.**

Харків 24. XI 1929.

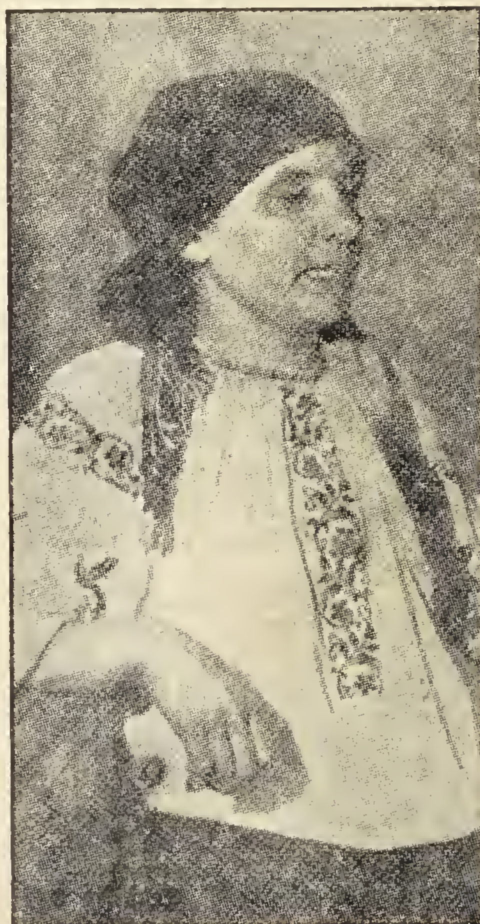

Т. Хоменко, до Жовтневої революції неписьменна наймичка, зараз голова сільради.

ГОДУЮТЬ БЕЗРОБІТНИХ КУЛЯМИ.

В Німеччині панує зараз велике безробіття. Обчислення показують, що воно на 20 відсотків більше, як було рік тому назад. В цілій Німеччині нараховують тепер 2,200,000 безробітних. Вони живуть в страшній нужді, бо багато з них зовсім не отримують урядової допомоги.

Нужда голод і холод заставляють безробітних виходити на вулиці і домагатися допомоги. Але капіталісти замісць допомоги частують їх кулями і тюрмами.

В другій половині грудня в чотирох містах Німеччини: в Франкфурті, Фрідлянді, Льойденшайді і Алені прийшло між безробітними а поліцією до серйозних сутичок. В тих сутичках в Франкфурті поліція поранила близько 50 безробітних, а безробітні поранили 3 поліцаїв. В інших містах обійшлося без жертв.

В усіх чотирох містах поліція перевела цілий ряд арештів між безробітними.

Безробіття в Німеччині, як і в усіх капіталістичних країнах породжує нинішна капіталістична господарка. Воно є нероздільною частиною капіталістичного ладу і без повалення того ладу не можна усунути безробіття.

Допоможім поневоленим працюючим на Буковині

(Відозва Центрального Комітету допомоги робітничо-селянській пресі Буковини.)

Десять років минає з того часу, як румунські ґенерали по наказам антантських імперіялістів напали на українські землі Буковини, загарбали її збройною силою, вимордовуючи й запроторюючи в тюрми найкращих боєвиків працюючого фронту.

Десять років панування румунської боярщини на Буковині, це 10 років немилосердного гноблення українських працюючих. Українські робітники й селяне Буковини перенесли на собі озвіріле катування розюшеної салдатески карательних загонів ґенерала Цадика, витримують збройні напади ґранічерських банд, зносять мордерчі побої й туртури здичілої сіґуранци.

За десять років свого панування на Буковині румунські бояри вспіли знищити усі українські освітні установи, зрумунізувати щодо одної українські школи, загальмувати увесь український освітньо - культурний рух і працю. Через усі десять років румунська боярщина зі своєю оскаженілою сіґуранцею йшла на українські села й містечка вогнем і мечем. Вона орґанізувала погроми на визвольний робітничий рух, арештувала українську робітничу пресу, розбивала мітінґи й демонстрації українських працюючих мас, заповнювала тюремні мури найбоєвішими робітниками й селянами, заморюючи їх голодовою смертю у підземних льохах.

ГУРТОК ПРОЛЄТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ ЗАХІДНЬОЇ УКРАЇНИ.
Сидять (з права на ліво): В. Бобинський, С. Тудор, М. Сопілка, М. Калинчук, В. Мизинець, О. Карашкевич. — Стоять (у І. ряді): А. Іванчук, П. Козланюк, К. Яран, С. Маківка, Н. Матулівна, В. Довганик (адміністратор "Вікон"), В. Шаян. — (у ІІ. ряді): І. Михайлюк, Р. Сказинський, І. Ковалишин.

Повних десять років ота боярська Румунія була вірним жандармом найчорнішої реакції на сході Европи, спрямовуючи своє вістря проти Радянської України й визвольного робітничого руху. Свою жандармську службу проти Радянського Союзу повнить боярська Румунія й зараз. Вона на державному жолді втримує усю петлюрівську контрреволюційну зґраю, орґанізовує з них розвідчі дефензивні бюра, яких завданням є слідити за визвольним рухом українських працюючих мас й доносити румунській владі. У тій чорній роботі допомагають петлюрівським сіґуранчикам українські царaністи під проводом продажніх служальців усяких Кракалій, Залозецьких і Андріящуків. Вони то за юдину плату, що її отримують від уряду Маніу, повнять яничарську службу між українськими працюючими Буковини, видають найзавзятіших робітничо - селянських боєвиків на катування румунській сіґуранці, орґанізують погроми на мітінґи й демонстрації українських селян і робітників. Вони запроторили в тюрми тисячі працюючих а між ними і товаришів Стасюка й Галицького, провідників визвольного руху на Буковині, які тижнями голодували в льохах боярської Румунії, тортуровані озвірілою сіґуранцею.

Та працюючі маси боярської Румунії й уярмлені українські робітники й селяни пішли боротьбою проти наступу румун-

ського уряду Маніу на фронт визвольного руху. Плече-в-плече з пролєтаріятом Румунії українські працюючі виходять на вулиці, встроюють демонстрації проти боярського гнету й визиску, уряджують мітінґи, хоч їх розбиває сіґуранца, орґанізуються, щоб дати гідну відсіч у слушний час румунським окупантам. Таксамо українські працюючі Буковини відкрито заявляють на своїх мітінґах і в пресі, що вони готові кожночасно стати на оборону Радянського Союзу, коли тільки отой імперіялістський жандарм на сході ступить ногою на землі Радянської України.

З весною 1929 року обєдналися боєві кадри українських працюючих мас Буковини в політичну партію "Визволення". Завданням цієї партії є зібрати розпорошені сили українських робітників і селян на Буковині, зробити їх здатними й витриманими у клясових визвольних боях з румунською боярщиною. Щоб повести боротьбу успішніше й прискорити мобілізування боєвого фронту поміж українськими працюючими масами Буковини, партія "Визволення" взялася за видавання власного часопису "Борець".

Зараз з появою першого числа часопису "Борець" соціял-демократичні зрадники на чолі з Пістінером й цараністські Кракалії впарі з румунською сіґуранцею порушили всі свої чорні сили, щоб не попустити до існування отого боєвого часопису українського пролєтаріяту Буковини. Ось що пише Центральний Комітет партії "Визволення" до нашого Центрального Виконавчого Комітету ТУРФДім:

"Влада і соціял-демократи переслідують нас диким терором. Наших товаришів не приймають на роботу. Наш льокаль стережуть ріжні посіпаки і доносять владі, хто заходить до нас. Так друкарника, що друкував нам "Борець" намовила поліція дерти з нас девяту шкіру й друкарник брав з нас за 4 сторінки ґазети стільки грошей, що нормально тут коштують вісім сторін. Та мало того. Друкарник саботував ще нам при друкуванні ґазети й на наші протести він так і заявив, що нам не буде ніхто друкувати ґазети й ми можемо собі йти.

І ми пішли. Пішли, бо не могли довше переплачувати, бо не маємо взагалі чим платити. Наша партійна й інші клясові орґанізації, щиро боєві орґанізації, хоч чисельні, членством досить великі, але матеріяльно дуже бідні. І це є наша Ахілєва пята".

Й від того часу "Борець" перестав виходити. Перестав тому, що немає його дальше защо втримати при життю. Й радіють соціял-демократичні ватажки, затирають руки з радости яничарські Кракалії, тішуться впарі з румунською сіґуранцею, що викопали могилу "Борцеві". Та їхня радість передвчасна. Голос боєвий піднімають українські працюючі Буковини, що зараз живуть в Канаді. Вони двигнуть часопис "Борець" і пошлють його знов на фронт клясових боїв.

І саме тому головні заряди центральних установ у Вінніпеґу, Ман., ЦВК ТУРФДім і Головний Заряд РЗТ створили спільний Комітет допомоги українській робітничо-селянській пресі Буковини, щоби повів широко закроєну допомогову акцію поміж українськими працюючими Канади на революційне слово "Борця". Ми мусимо послати того "Борця" назад в робітниче-селянські загони на Буковині. Хай "Борець" готовить далі боєві кадри й веде їх до ще рішучіших визвольних клясових боїв.

Комітет допомоги українській робітничо-селянській пресі на Буковині кличе усіх українських трудящих, що находяться зараз в Канаді спішити негайно з допомогою для "Борця". Хай ніхто не остане позаді. Вчас, коли там криваляться у визвольній боротьбі українські працюючі маси Буковини, кожний з нас мусить скріпити ту боротьбу й допомогти побідити клясового ворога. Хто що може, хай жертвує на "Борця"! Усі гроші засилайте на руки Комітету допомоги українській робітничо-селянській пресі Буковини, що находиться в Укр. Роб. Домі у Вінніпеґу, Ман.

Комітет Допомоги Українській Робітничо-Селянській Пресі на Буковині:
Голова, С. Хвалібоґа; секретар, Ів. Ґжибаковський; касієр, Д. Мойсюк.
Члени: Д. Дригипка і Т. Кобзей

Комітет затверджений ЦВК ТУРФДім і Головним Зарядом РЗТ та працюватиме під їхньою контролею.

Адреса:

"BUKPRESSCOM"
Ukrainian Labor Temple,
Cor. Pritchard & McGregor Sts.,
Winnipeg, Man., Canada,

УКРАЇНА.

Мідним кроком
З року в рік
Ми проходимо століття.
Сталь гартуєм, палим сміття.
У новий звабливий вік —
Мідним кроком
З року в рік.

Коні наші —
О, стеремена!
Коні наші —
Степом вскач!
На розідрані знамена,
Україно, більш не плач.

Україно, Україно,
Коні наші —
Степом вскач!

Турки, скити і сармати,
Руський пан, шляхетський лях...
Хто не їв у твоїй хаті
На пшеничних на столах?

Скільки друзів, доброчинців,
Скільки родичів, сватів,
Лляло вина через вінця
На зелені скатерті!...

Та не шана, а наруга,
Та не квіти, а ярмо...
І цвіла іржава туга
Над сухим твоїм горбом...

Ти збирала... Бідна, бідна!
Діточкам своїм крихти
І не счулась, як побідно
Задзвеніли копити.

І не счулась, як над степом
Хтось подав повстання знак
І розбив тюремні склепи
Робітничий Залізник.

Україно, Україно!
Твої коні на зорі
Розплескали буйні вина
На червоні прапори!...

Мідним кроком
З року в рік
В світ широкий,
В світлий вік.
На зорі нового дня, —
Україно, — на коня!

Олекса Слісаренко.

СТОГІН ЗАКАРПАТТЯ.

(Ґренжі — Донському — присвячує автор.)

Заміняли ярмо, а воно... А воно
Ще тісніше пристало до шиї...
Ой, чому то, чому та немає шляху
З Ужгороду на Київ?!

Заміняли ярмо, а воно... А воно
Ще тісніше пристало та давить...
Ой, лукаві пани з-над Дунаю були
Лихі і з-над Велтави.

В горах холод такий, що хоч гризи кулаки,
А хіба що смолу будеш їсти?
А на нашій землі, там, де родить усе
— Панують кольоністи...

Заломило шляхи, у туманах верхи
І заперті довкола границі...
Хто задумав кричать, хто не вміє мовчать
— Сажають до темниці...

Та даремні жалі, коли сили малі,
Чи нема нам ніде охорони?
Ой, загине наш слід—не врятують наш рід
Пани ще й мадярони...

І куди від цих бід нам подітись—на схід,
Чи на захід чи на південь — тікати?!
Гей же, гне нас в обруч тут біда! Гей за Збруч...
Якби можна... — Туди за Карпати!

Заміняли ярмо, а воно... А воно
Ще тісніше пристало до шиї —
Ой, чому то, чому та немає шляху
З Ужгороду на Київ?!

К. Чуга.

Портрет цісаря Франца Йосифа

У Молодій Болеславі жив папірник Петішка. Він поважав закони й з давніх давен мешкав проти казарм. В день народження цісаря та в інші царські дні вішав він на свій будиночок чорно-жовтий прапор та постачав для офіцерського зібрання папірові ліхтарики. Продавав також і портрети Франца Йосифа для жидівських шинків молодоболеславської округи та для жандармських відділів. Доставляв би також портрети монарха й для шкіл цієї округи, та на жаль його портрети не мали того розміру, що ухвалила шкільна земська рада. Сказав йому про це одного разу земський шкільний інспектор в повітовому управлінні: "Дуже жалую, пане Петішка. Але ви пропонуєте нам пана цісаря довшого і ширшого, ніж згадує постанова славної земської ради шкільної з дня 20. жовтня 1891 року. Постановою цією ухвалено мати пана цісаря трохи коротшим. Дозволений пан цісар лише 48 центиметрів завдовшки й 36 центиметрів завширшки. Ви заявляєте, що маєте 2,000 портретів монарха. Не думайте, що всунете нам усяке хамло. Ваш пан цісар — це крам останнього сорту й препаскудного виготовлення. Виглядає він буцім то ніколи не розчісував бакенбардів. На носі йому намазали забагато червоної фарби і до всього цього він у вас ще й косоокий.

Повернувши додому, пан Петішка з обурення сказав своїй жінці: "Так отже з дідуганом монархом ми опинилися ні в сих ні в тих"... А було це все перед війною. Коротко кажучи, 2,000 портретів пана цісаря залишились у пана Петішки на шиї. Коли виникла війна пан Петішка дуже зрадів, бо мав велику надію, що все ж таки він збудеться цього краму. Він розвісив портрети кровожадного дідка у своїй крамниці й написав:

"Вигідна купівля. Цісар Франц Йосиф І. за 15 корон".

Продав шість штук. Пять до казарм, щоб ці літоґрафовані плякати останнього Габсбурґа підносили дух резервістів, а один купив старий Щимр, власник тютюнової крамниці. Цей австрійський патріот сторгував портрет за 12 корон і при цьому зазначив, що це грабіжництво.

Війна тривала, але пан цісар не продавався, не вважаючи й на те, що пан Петішка звернувся за допомогою до ґазетної реклями: замовляв і робив оголошення про пана цісаря і в "Народній політиці" і в "Голосі народа":

"В цю тяжку добу жодної чеської родини не повинно бути без портрета монарха-великотерпця за 15 корон".

Замість замовлень дістав пан Петішка запрошення до повітового управління, де йому заявили, щоб він на далі в оголошеннях уникав виразів "тяжка доба" і "великотерпець". Натомісць йому запропонували вживати слів "славетна доба" і "непереможний", бо інакше матиме він через це неприємності. Отже далі він дав таке оголошення:

"В цю славетну добу жодної чеської родини не повинно бути без портрета нашого непереможного монарха за 15 корон".

Але й це не давало наслідків.

Він одержав лише кілька грубих листів, де незнайомі автори цілком приязно радили йому повісити пана цісаря там, куди пан цісар пішки ходить, та покликано його до повітового управління, де вартовий комісар його повідомив, щоб він стежив за оголошеннями урядового бюра преси й ними керувався при стилізації своїх обяв.

"Росіяне в Угорщині, вони давно здобули Львів, обложили Перемишль. При такій ситуації, пане Петішка, не кажуть "славетна доба". Це виглядає як жарт, глузування, іронія. За такі оголошення ви можете опинитися в Градці перед військовим судом."

Пан Петішка пообіцяв надалі бути обережнішим і склав таке оголошення:

"15 корон залюбки пожертвує кожний чех, аби лише зміг повісити у себе нашого старезного монарха".

В місцевих ґазетах цього оголошення не взяли. "Чоловіче" — сказав йому адміністратор одної ґазети: "ви напевно не бажаєте, щоб усіх нас розстріляли".

Пан Петішка схвильований повернув додому. В крамниці за прилавком валялися пакунки запасів старого монарха. Пан Петішка зі

злістю копнув у них ногою і сам злякався свого вчинку. Поглянувши пильно навколо себе, він заспокоївся аж тоді, як пересвідчився, що ніхто цього не бачив. Мелянхолійно почав він стирати порох з пакунків і помітив при цьому, що деякі з них вохкі і взялися цвіллю. Ззаду сидів чорний кіт. Не було ніяких сумнівів, хто винний за вохкості пакунків. Щоб відволікти від себе підозріння, кіт почав муркотіти. Пан Петішка шпурнув мітлою в державного зрадника й кіт замовк. Розлютований папірник вскочив до помешкання й напосівся на свою дружину: "Цю тварюку геть з хати. Хто тепер купуватиме пана цісаря, коли його залив оцей котяка. Наш пан цісар взявся цвіллю. Тепер доведеться його сушити, хай його чортяка візьме".

Пообіденне спання пана Петішки, доки дружина заступала його в крамниці, було дуже неспокійне. Йому верзлося, що по чорного кота прийшли жандарми й що цього кота разом з ним ведуть до військового суду. Потім йому здавалося, що кота й його засудили до смертної кари через повішення, при чому попереду мають повісити кота, а він, Петішка, страшенно лається перед судом. Він, перелякавшись, скрикнув і, прокинувшись, побачив біля себе свою дружину, що докірливо казала йому: "ради бога, що ти говориш. Крий боже, хтось почує отаке від тебе."

І хвилюючись, вона розповіла йому, як пробувала просушити пана цісаря в садку і як якісь хлопці шпурляли камінюки на ті портрети і що вони тепер як решето.

Виявила також ще іншу шкоду. На один портрет, що сушився на траві, посідали кури і, перетравлюючи траву в своїх шлунках, пофарбували бакенбарди пана цісаря в зелений колір. А два портрети намагався пожерти різників пес.

Пан Петішка був у розпуці. Ввечері у винарні говорив щось про вигідну купівлю та про ті труднощі, що він має від пана цісаря, а з цілої його розмови виявилося, що й віденський уряд з недовірям ставиться до чехів через те, що вони не купують у фірми Франца Петішки в Молодій Болеславі портретів монарха по 15 корон.

— "Пустіть їх дешевше" — порадив його, прощаючись, винарник, "тепер злиденні часи. Он, Горейшек продає вже свою парову молотарку на 300 корон дешевше ніж торік. Така ж сама штука й з паном цісарем".

І тому пан Петішка написав нову рекляму, помістивши її у вітрині свого закладу:

"З огляду на господарську кризу розпродую велику партію прекрасних портретів пана цісаря замість 15 корон лише по 10 корон".

Але як і раніше не було руху в його крамниці. "Ну як з паном цісарем?" — питався знайомий винарник. "Кепсько" — відповів пан Петішка: "немає ніякого попиту на пана цісаря".

— Знаєте що — сказав йому по щирості винарник — поки не пізно, спродайте його за всяку ціну".

— "Я ще почекаю" — відповів пан Петішка.

А на портретах пана цісаря тим часом продовжував справляти посіденьки чорний невихований кіт. За півтора року взявся цвіллю й найспідніший пакунок з паном цісарем. Народи Австрії тим часом розлазилися й ситуація була препаскудна.

І ось нарешті пан Петішка взяв папір та олівець з тяжким серцем вирахував, що так він не розбагатіє, але як він продаватиме пана цісаря по 2 корони, то всеж таки він заробляти ме корону на штуці.

І він зробив доцільну рекляму. Він повісив один потрет у вітрині і під ним написав:

"Оцей старезний монарх продається тепер замість 15 корон усього лише за 2 корони."

Ще в той же день перед крамницею пана Петішки зібралася ціла Молода Болеслава подивитися, як несподівано впали акції габсбурзької династії.

А вночі прийшли до пана Петішки жандарми, а потім пішло все дуже швидко. Крамницю запечатали, пана Петішку посадили і віддали потім під військовий суд за порушення громадського ладу й спокою. Спілка ветеранів на надзвичайних загальних зборах виключила його з складу своїх членів.

Пана Петішку засадили на 13 місяців сурового увязнення. Мали його засудити власне на пять років, але врятувало його те, що він воював колись біля Кустоцун за Австрію. Пакунки з портретами пана цісаря тим часом поклали в депозит військового суду в Терезині й вони чекають на своє визволення, аж поки якийсь спритний крамар загортатиме в них крам.

Написав Ярослав Гашек.

ЗВІТ

(Оповідання з визвольних боїв в колишній царській Росії).

Останній отвертий бій з ворогом закінчився поразкою. Здалеку долітав ще глухий одгомін завзятої боротьби, та він уже не запалював; і життя потроху вдягалось в своє буденне лахміття.

Тяжкі, залізом куті ворота Шпалівського заводу зачинені, і перед ними щодня, від темна до темна, тинялись похмурі напівголодні робітники, — ті самі, що тиждень тому виходили з цих воріт, навстяж розчахнутих, з червоними прапорами і гордими піснями. Та по полю широкої вивіски там і там видко було маленькі дірочки — це бджоли олив'яні літали.

Тепер це було десь позаду, наче важкі ворота закрили все, що було...

З безокого сірого неба ліниво падав пухкий сніг і тут таки, під тупотом ніг робітників, рідких перехожих і візників хлюпав, як моква.

Щодня приходив сюди Віктор, колишній голова робітничої комісії, і щодня стрічали його погляди все похмуріші, колючіші.

— Хо, їм що?! — якось долетіло йому до вуха. — Вони, наволоч, від партії гроші мають. Ситі, не бійсь.

А в місцевій чорній ґазеті надруковано, ніби кращі представники пролєтаріяту роз'їзджають рисаками. І серед більшости робітників ця брутальна брехня не викликала обурення.

Все це глибоко смутило Віктора. Пробував він говорити, порозумітись, та слухали його неохоче, одходили геть понурі, злобні, замкнуті.

— Ти от краще скажи, — обірвали якось, — коли ворота одчинять?!

Були немилосердні. І почував він, як виростала між ними стіна, і почував себе дуже самітним.

У нього була велика сім'я. Мати була хвора, жінка мала родити. За ним люто полювали охранники, для них це був великий злочинець, і треба було давно вже звідси втекти. З усього колєктиву зоставсь він один та ще двоє-троє, але ті були свіжі.

— Завтра втечу! — говорив твердо він. А наступало це завтра — і знову приходив він під ворота заводу. Наче ці похмурі очі, що йшли усе глибше під зламані брови, притягали до себе. Щось неясне, невиразне говорило йому, що він мусить тут бути. Саме тепер, коли дві тисячі робітників, серед яких він ріс і мужнів, так замкнулися і коли слизька брехня про партію в цю холодну сльоту заповзала їм в душі.

Та що їм сказати — не знав. Він вірив. Навіть більше: він знав, знав, що невдовзі знову прийде свято праці, але вони — тільки вірили. І віра їхня погасла... І з жахом почував Віктор, як віра його і знання безсилі і як сам він видається їм меншим, ніж є.

На мить розчинились ворота, вийшов майстер. Живо його обступили.

— Як же так, Павле Тихоновичу! — Коли ж працювати?

— Я... я, панове, що ж я можу! — знизував плечима майстер. — Як директор. Підіть до нього, попросіть.

Пішов.

— Сором, товариші! — кинув докірно молодий токар. — Наволоч же, а ви до нього лізете.

Враз спалахнула злість.

— А ти що? Щеня! Заварили, розсукині діти!? Воєводи! Ану, одчиняй! Зуміли, горлачі, нас виманити, — ану, заведи знов туди!

— Хникали! Бузотьори!

— А де ті, оратори ваші? Не бійсь, поховались? Не дуже охочі на розправу, рзостак вашу...

А тимчасом купка бороданів підступала до кватирки в воротях і говорила косоокому сторожеві:

— Скажи там брат Кузьмічов. Так, мовляв, і так... народ, майстрові, мовляв, просять, чуєш. Просять, мовляв, тихим маніром. Могорич вже того... Сам же ти... бачиш, скрута яка...

Кватирка зачинилася. Потім знов розчинилась, і сторож сказав, що директор вийти не хоче, а просить послати до нього двох-трьох делеґатів.

Молодь була запручалась, та старі задавили своєю масою.

— Кого ж послати? — врізалось крізь сварку питання, і всі притихли.

— Та от — Шкарина, — запропонував хтось непевно, і одразу другий густий голос коротко обізвався:

— Не хочу.

— От, Ковальова! — запропонували ще. — Андрія Ковальова!

— Чорний він!

— А ти що — червоний? Знаєш, що червоним буває?

— Іч, єдрило, хай би от Савічев.

Кругловидий, мовчазний старик пробрався до того, хто назвав його, посмикав за полу пальта і, мотляючи бородою, спитав:

— А ти бачив, як годину тому пройшла туди зміна салдатів і поліції? Га? Я, брат, знаю. Савічев, брат, не такий уже дурень! Ха-а...

Більше не називали імен. Всі згадали, що в заводі день і ніч стоїть чота салдатів і жандармів. Згадали, що через адміністрацію заводу пробували заманити туди найпопулярніших робітників, та це поки не вдавалось.

В цей самий момент Віктор відчув, що мусить зробити те, заради чого весь час приходив сюди. Саме тепер, коли на партію кинуто наклеп, коли скрізь поповзли склизькі гади, коли в нім особисто зневажали людину, він вирішив зробити цей жорстокий, але твердий крок.

Він не замислювався, чого тут більше: свідомости, обов'язку чи помсти. Та почував, що так треба зробити.

Він виступив наперед і твердо заявив:

— Я піду.

Одразу замовкли. Потім Віктора обступила купка молоді.

— Вам не можна! Товаришу Вікторе, вам же не можна!... Краще — я, Сергій, от Сашко...

Серце йому стукотіло глухо. Але відчуття перемоги його окриляло. Він став звосім інакший, такий, як колись, — сміливий, щирий, вогненний.

— Ну, що ж, — звернувся він у бік Ковальова, свого заклятого супротивника. — Підсмічи що.

Ковальов густо зчервонів. Махнув на щось рукою, вилаявся по-матерньому і врізався клином у гущу юрби.

— Не варто б тобі, Вікторе, — зауважив тихий бородань.

Віктор уперто смикнув підборіддям і отруйно, з глибоким надривом сказав:

— Недаремне ж... рисаками їздив?! Партійним шоколадом годувався?! Ха-ха!

— Та мало що там... замурмотіли. — Звісно — балакають...

Та Віктор простував уже до заводської контори. За ним ішов молодий токар, член комісії.

. . . .

Директор, що вславився як ліберальний шляхтич, багато і нудно говорив про неможливість працювати за безупинних страйків, про високі розцінки, про зменшення авторитету всякої влади. А кінець-кінцем погодився відкрити завод через день-два після ремонту котла.

Віктор полекшено зідхнув. Та коли він і його товариш виходили з кабінету, ротмістр, який весь час стояв на дверях, заявив Вікторові, що він арештований.

По суті, для Віктора це не була несподіванка. Однак, коли жандарм, цокнувши острогами, сказав: "Ви арештовані!" — він злегка зблід і обернувся до директора:

— Що це значить?

Директор, нахиливши полисілу голову над паперами, мовчав.

— Що це значить? — наупорно і голосніше повторив Віктор. — Це з вашого наказу? За цим і викликали ви делеґатів?

Директор підвів зчервоніле, розгублене обличчя.

— Я, правду кажучи... Пане ротмістре, що таке?

— Так, точно, з наказу пана полковника! — випалив чітко жандар.

— Правду кажучи, пане... пане Самойлов... я зовсім тут не при чому. Мені самому... не зручно.

Ця розгубленість такої самовладної завжди людини, а головне — "ліберала", обурила Віктора, і він гостро кинув йому:

— Це, пане директоре, називається політичною нечесністю!

Той махнув рукою, немов бажаючи спинити його, підвівся і сів у своє кругле крісло ще більше розгублений.

А Віктор одразу ж заспокоївся.

— Ач, розпалився як! — подумав з іронією.

Жандам крякнув, поправив перев'язь шаблі, брязнув і одійшов на бік.

— Будь ласка, "пане голова".

Віктор почув у тоні насмішку, але і далі думав про те саме. Так, буде не погано. Правда, вийшло все так несподівано, наче... Можна б справи по району уважніше передати...

І враз, переступаючи вже поріг кабінету, згадав: та ж звіт про збирання грошей не випущено! Сьогодні мали принести останню талонну книжку. А всі документи у нього ж у шапці!

На мить він похолов. Потім живо просунув палець у щілину за підшивку. Намацав там спинки книжок, записки. Та в цей час жандарм обернувся до другого делеґата й сказав:

— А ви, як вас... так що ви вже теж, за компанію. — Острогою: так!

Віктор відчув, як одразу на лобі йому виступив піт. От це так калоша! От так Вітя! Сів, нічого сказати... Та як же ще там, перед ворітьми, не згадав? Сподівався, що так все її мине? Ох, і радітиме вся ця чорносотенна наволоч! "Ось вона партія!" Ха-ха! "Рисачки"?!

З безсилої люті він стиснув кулаки і проскрипів зубами.

— Що, пане голова? Немов не подобається вам? Хе-хе...

Безумний гнів обпалив усе тіло, та Віктор взяв себе в руки. Ні, треба спокійно. Яко мога спокійніше! А може...

— Що ж, будь ласка! — наприщився жандарм. В коридорі затопала багато ніг, стукнули об підлогу приклади.

Треба виграти час, подумати. Он те вікно, з боку від столу, з одною рямою. Чи то так здається? Ні, ні, одна! Одна ряма...

— Слухайте но ви, "благородіє"! — звернувся разом до жандаря. — Це якась нісенітниця! Хто наказав вам?

— Його високородіє!

— Ну, а Самойлових у нас аж три!

— Не може бути, — голова котрий!

— Так і другий же Самойлов був головою! — пересмикнув Віктор.

Круглими здивованими очима жандар дивився то на директора, то на інжінера, що стояв коло вікна, то на двох майстрів. На обличчі одного майстра гадюкою промайнула єхидна усмішка, навіть ворухнулись кутки рота; Віктор весь так і вп'явся в лице цього майстра.

— Може й справді непорозуміння? — промурмотів директор.

— Підіть, спитайте краще! — наупорно вимагав уже Віктор.

— Ніяк не можу, — заморгав усами жандар. — Арештованих, значить, не годиться.

— Та куди ж я втечу, к чорту?!

— Там, в коридорі, є телефон, — нагадав майстер.

Жандар подумав і пішов до телефона. А на дверях стали шерегом салдати.

— Дві хвилини! Дві хвилини! — через край чуть не бризнула радість. Але він зробив зле лице і, обводячи злодійським оком вікно, наблизився до столу директора; стримуючи надмірну схвильованість, брав у руки то ту, то іншу річ, стукав нею по столу і кричав:

— Так не можна боротися! Нечесно! Що робітники зробили вам, що ви помагаєте цим? Дозволити арештувати в себе в кабінеті делеґатів від робітників...

А сам чуйно ловив кожний звук у коридорі, брав на око відстань і обходив чимраз далі стіл. Інжінер здивовано витріщав на нього очі і посувався геть від вікна. Гострий допитливий погляд Віктора та товстій рамі вікна спіймав майстер. Але Віктор просто глянув у його меткі оченята і стиснув у руці важкий шматок чавуну.

Ще крок. Зростає підозра. Та між ним і тими, що на дверях, стоїть тепер стіл, — широкий, завалений зразками проб, металів, блискучих мініятюр.

— Ні, ні, вашебрр... — долітає з коридору. — Строго держу. Двоє, так точно...

— Держи! — зловтішно промайнуло у Віктора. Сильним рухом смикнув ручку шпінгалета. Рвонув до себе... Раз ще раз — і вікно розчинилось.

Дихнуло морозне повітря.

— Що ви... робите? — тихо, вражено скрикнув директор, хапаючи для чогось дзвінок.

Стрибок — і Віктор уже за вікном.

Тепер треба пройти вузький, як жолоб між високими будинками, двір і ворота. І все залежало від того, куди піде догоня. Як у вікно — все пропало!

Секунда, друга, третя — тихо. Значить, об-

біжать коридор, провулок і будку. Все всередині рветься. Крикнути на все горло, побігти! Та йде повагом, спокійно, тільки ступає широко-широко. Все тепер — в сторожі. Ззаду долетіли звуки. Тупотять у будці по підлозі.

— Ну, що, чи гаразд усе? — посміхається добродушно і дивується сторож.

— Гаразд, Кузьмичу, по-хорошому.

— Ну й слава богу! — мурмотить старий і повертає ключ. Обернувся раптом на будку, нашорошився. Та Віктор штовхнув ворога і розчинив сам.

— Товариші! Там!... — захлинувся від хвилювання і радости. Зблід, поточився. — Ідіть! — сказав через силу. — Чуєте — женуться!

З гуркотом, тріском широко розчахнулись ворота, і, наїжившись сталлю, вирвались салдати. І наче в чорне озеро хлюпнувся камінь: мить — і в нім не стало води.

Перед ворітьми на вулиці валялось лише кілька калош.

Якби догоня добігла до рогу, пропав би Віктор. Серце йому розривалось. Ще на бігу сунув він товаришеві всі документи, той втік; а він стояв, прихилившись до чиєїсь хвіртки, і ждав.

Та вони не прийшли.

І радість, наче великодній урочистий дзвін, піднімалась, росла, підживляла.

— Так, підлизники, сміятись будете не ви: звіт вийде!

Вийде!!

А. Бібік.

"СНЕП ШАТС"

ЧИЯ ТУТ ВИНА?

Всі заряди наших організацій лише, що закінчували свої важні наради. Раптово вбігла жінка обтрісаючи сніг з "шіпскин ковта", в якім була вбрана. Всі звернули на неї увагу. По її обличчю можна було завважити, що вона дуже стрівожена та занята якимись тяжкими думками.

— Але вже раз піддуває, — сказала вона жахливим голосом.

— А чого ви так пізно? — запитала товаришка з заряду.

— Хиба ж ви не знаєте мойого нещастя? Нема кому занятися й мушу всьо сама, — відповіла жінка плачучи.

— Де ж всі ті його приятелі? Вони ж повинні занятися, помогти вам.

— Тепер нема приятелів, нема нікого. Я прийшла просити вас, щоби ви занялися... Знаєте, що дрібні діти, а в мене ані десятки... Будьте так добрі й згляньтеся хоч на малих дітей, бо як ви мені не поможете, то мені ніхто не поможе, я пропаду, я...

— Вчім справа? — спитав голова засідання.

— Та ж її чоловік помер, — відповіла одна з товаришок.

— Чи ваш чоловік належав до яких організацій в цій місцевости?

— Та... Так... Він тут належав...

— До ТУРФДім, чи до Робітничого Запомогового Товариства?

— До Робітничого Дому...

— Він колись вписався був до Р.З.Т., але відтак виступив, бо казав, що забагато треба оплачувати, — пояснив секретар відділу Р.З.Т. — Вже два роки тому, як ваш чоловік не є членом.

— Але ж він й до інших організацій також не належав. Він...

— В тімто й лихо, — перервав товариш, — що деякі робітники відгородяться від робітничої організації й лише з боку приглядаються до її праці, а стати членами не хочуть.

— Тепер такий світ, що людина мусить десь належати, — продовжала одна з членкинь, — а ваш чоловік, як робітник, повинен був належати до робітничої організації.

— Він же належав...

— Так, так, але вже два роки тому назад, як виступив. Чия тут вина?

— Але я тому невинна. Тепер я терплю, а не він й ви повинні мені помогти, а не йому.

— Ми не зобовязані вам помагати, бо ви ніколи не були й не є членкинею наших організацій.

— Та все ж я надіюся, що ви дасьте мені хоч

пятьдесять долярів від свої орґанізації, щоб його похоронити. Ви ж робітники, а він також був робітник і я більше не маю нікого лише вас. Мені всі говорили, щоби зайти до Українського Робітничого Дому...

— Пятьдесять долярів? Жінко, жінко, в нас є члени і членкині хорі, безробітні і їм ми мусимо помагати, бо вони до орґанізації вкладали свої вкладки, свої жертви, віддавали свій труд для будови і розвитку наших орґанізацій. Ми не можемо помагати не-членам наших орґанізацій.

— Я всю надію покладала на вас. Що ж мені тепер діяти, — ридала жінка.

— Мені вас дуже жаль, — сказала одна товаришка, — але ми не можемо вам помогти, бо в нас немає грошей.

— Коли хтось із ваших приятелів займеться збіркою на покриття коштів похорону, то ми від себе дамо по своїх змогах, але від орґанізації не можемо, — додав товариш на відході жінки.

Драпака.

МАУКІ

Маукі був невільник старого Фанфоа, найвищого вождя двох десятків лісових поселень, що лежали по лісових вершинах Малаїти.

Якось Фанфоа лишився без тютюну... Ось чому він наказав відвести свого невільника, сімнадцятилітнього Маукі, на берег та винайняти його на 3 роки на роботу за пів'ящика тютюну, певного числа ножів, сокир, перкалю та намиста, вартість яких Маукі мусів відробити на плянтаціях...

Маукі повели до каюти. Один із білих із двома револьверами за поясом вартував на чардаку, а другий сидів у каюті перед великою книгою, що в ній він робив якісь дивовижні знаки та лінії. Він подивився на Маукі, як на куплену свиню або курку, звелів йому підняти руки й записав щось у книгу. Потім він подав Маукі паличку, якою писав. Маукі тільки торкнувся до неї пальцями, і це вже визначало, що він мусить працювати три роки на плянтаціях "Миловарної Компанії Місячного Сяйва". Це здавалося Маукі надприродним, бо ніхто не з'ясував йому, що на випадок, коли-б він не схотів виконати цієї обіцянки, то на нього напали-б не тільки два ці білі, за їхньою спиною стояла вся сила та вся флота Великобританії.

На кораблі було багато чорношкірих із таких місць, про

В Зл. Державах відбуваються зараз великі робітничі страйки. На знимці бачимо, як поліцаї арештують молодого страйкера в Петсбурґу, Па.

які він ніколи не чув. Білий сказав їм щось: тоді вони вирвали застромлене у волоссі Маукі довге перо, коротко обстригли йому волосся та пов'язали йому круг стеген шматок жовтого перкалю.

Проплававши на шхуні багато часу та побачивши безліч островів, про іспування яких він ніколи не гадав, Маукі опинився нарешті в Новій Ґеорґії, де його примусили робити в полі — рубати дерева та очерет. Тут він уперше взнав, що таке справжня робота. Навіть коли він був невільник у Фанфоа, його не примушували так працювати, як тепер. А тимчасом він зовсім не любив працювати. Його виводили з казарми вранці й приводили назад пізно, а годували двічі на день. Їжа також була дуже одноманітна. То кілька тижнів підряд робітників годувати лише бульбою, то кілька тижнів їм давали самий риж. Иноді він день-у-день розбивав кокосові горіхи, витягав із них середину, а потім день-у-день він мусів доглядати вогню, на якому витоплювалось кокосову олію, і в нього від диму запалювались очі й текли сльози. Тоді його знову посилано в ліс рубати дерева. Він добре працював сокирою, і через це його згодом приєднали до робітників, що будували мости.

Маукі не любив плантації. До того-ж минуло вже десять років од часу, коли Фанфоа забрав його з Порт - Адамс, і тепер він тужив по батьківщині. Навіть життя в неволі у Фанфоа здавалося йому тепер привабне. Тому він утік. Він утік у ліс, сподіваючись добитися до південного берега острова, вкрасти там човна та поїхати на ньому в Порт - Адамс. Але він захорів болотяною пропасницею. Його впіймали й майже напівмертвого привели назад на плантацію.

Після цього Маукі майже цілий рік працював спокійно. Його зробили боєм (слугою), взяли в дім, де робота була легка, а їжа смачна.

Тут йому подобалося; проте Порт - Адамс подобався ще більше.

Він склав план утечі, і однієї чудової ночи десять робітників з Малаїти та один із Сан - Крістобале непомітно покинули казарму й спустили на воду один із човнів.

Віяв північно-західній мусон, і вони поїхали на південь, але втікачів було впіймано й відпроваджено в Тулаґі, де було мешкання великого білого господаря білих людей. Великий господар чинив суд, і за його вироком утікачів прив'язали до стовпів, дали їм по двадцять ударів нагаєм і присудили до штрафу 15 доларів з кожного. Після цього їх послали знову до Нової Ґеорґії, де білі люди побили їх і призначили на роботу. Але тепер Маукі вже не був за боя. Його поставили лагодити дороги. Штраф 15 доларів заплатили за нього хазяї, і він мусів ці гроші відробити, цеб-то працювати заявих шість місяців; а за ту частину краденого тютюну, що припала йому, він мусів працювати ще зайвий рік.

За Дж. Лондоном.

НІМЕЦЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ ПРО РАД. СОЮЗ

Кореспондент віденської "Нає Фрає Прессе", інж. Бассехес, котрий постійно перебуває в Москві, подає своїй ґазеті свіжо такі відомости з Радянського Союза: Приватна торговля буде в недалекому часі зліквідована. На її місце прийде цілковита націоналізація торговлі В цьому мають небаром появитися відповідні декрети влади. Короспендент каже, що це означає цілковиту зміну форм суспільно-господарського життя і називає це "новою революцією" в Радянськім Союзі. Про так зв. хлібозаготівку пише інж. Бассехес, що вона увінчалася уже тепер повним успіхом. Досі зібрано понад 2 мільйони тон зерна більше, як в тім самім часі тамтого року. На загал зібрано досі хліба 80 процент предбаченої в пляні кількости. В комуністичній партії і в урядових установах кипить, по словам кореспондента, великий рух. Скрізь відбувається ґрунтовна і всесторонна "чистка" і обсаджування становищ новими людьми. Всіх людей, хоч в дечім партійно сумнівних, а далі людей непродуктивних, неенерґійних і неспосібних звільнюється з посад. Ця чистка має бути переведена навіть в найвищих урядах. Взагалі, пише німецький кореспондент (котрий зрештою не відноситься прихильно до Радянського Союза), що у всіх радянських республіках йде кольосальна вутрішна орґанізація і перебудова, в яких пробивається велика енерґія і зворот до лівішого курсу.

Скільки було Христів

Ви всі, звичайно, чули про християнського бога Ісуса, але небагато з вас знає, що богів подібних Христу, було дуже багато. Крім християнської віри на землі було і є багато ріжних релігій; серед них є такі релігії, які поширені багато більше, ніж християнство, яке числом тих, що вірять займає далеко не перше місце. Незважаючи на те, що кожний нарід вірує й молиться по-свойому, в усіх релігіях можна знайти багато спільного. А сталось це через те, що боги не явились з неба, як вчать попи, а їх утворили сами люди. Великий вплив на властивості цих вигаданих богів мали ті умови, в яких жив той чи инший нарід, що він робив, як добував засоби існування, хто і як ним керував і т. ин. А через те, що багато народів жило в подібних умовах, то й боги, що вони утворювали собі, були схожі в загальних рисах один на одного.

Подивімось, приміром, що розповідають про свого бога — Будду індуси. Вони вірять в те, що близько двох з половиною тисяч років тому в Індії жила жінка на ім'я Майя, яка походила з значного й шановного роду. Одного разу вона побачила дивовижний сон; коли вона звернулася до мудрих браминів (індуські жерці або попи), щоб вони пояснили її цей сон, вони сказали Майї, що сон пророкує народження великого спасителя людности — Будди і її обрано бути його матр'ю.

Коли Будда народився, на небі засяяла нова зірка; з високих гір Гімалаїв зійшов поклонитися новородженному праведний старець Асита. Один лише індуський цар Пімбісара був незадоволений народженням Будди: він боявся, що Будда відніме у нього владу і тому таємно послав своїх посланців розшукати його. Але Будда щасливо уникнув незичливости Пімбісара. Двападцяти років він був уже такий мудрий і розумний, що вступав у суперечки з наймудрішими людьми країни. Навколо Будди ґрупуються учні і він разом з ними ходить з міста до міста і проповідує нову віру, роблячи чуда (серед них є, між иншим, і чудо ходіння по воді) і зціляючи хворих. Злий дух — страшний Мара хоче звести Будду з його шляху, але це йому не щастить. Коли Будда вмирає, відбувається сильний землетрус і чуда. По смерти Будда воскресає і летить на небо. Чи не нагадує вам ця фантастична історія оповідань про Ісуса Христа? Безумовно, індуський "спаситель світу" дуже подібний на свого християнського "співтовариша". Але цього мало: виявляється, що у Христа найдеться з десяток (а то й більше) попередників, всіляких казкових богів, героїв і царів, оповідання про яких дуже подібні на евангельську історію.

Двадцять п'яте грудня вже дуже давно (задовго до появлення християнства) було тим числом, коли народи святкували народження своїх богів. В стародавніх єгиптян в цей час народжувався бог Озіріс; у персіян — Мітра; у фінікійців (нарід, що жив у Малій Азії) — Адоніс, у греків — Діоніс і т. ин. Всі ці боги з'являлись на землю ніби для того, щоби "врятувати" людей від зла і дати їм нові правила життя; всі вони чудодійно народжувались від святих дів, що називались то Майєю, та Марією; всіх їх хто-небудь переслідував і всі вони неодмінно врятувались; їхнє життя було одним цілковитим чудом і найголовнішим з цих чудес було воскресіння після смерти і вознесення на небо.

Християнський бог Ісус від всіх цих богів Буд, Мітр, Аттисів нічим не відріжняється. Так само, як і вони, він був тільки в народній фантазії. Стародавня віра в "спасителів" нічого чудесного собою не являє; вона повстала з того важкого безвихідного становища, в якоми перебували за всіх часів трудящі. З того часу, як людське суспільство поділилося на кляси, на багачів і бідних, трудящих і дармоїдів,

що живуть чужим коштом — з того часу на землі запанувала нерівність, рабство, експльоатування одної людини другою. В старовину бідняки й раби були роз'єднані, не зорґанізовані і дуже рідко їм щастило підняти повстання проти гнобителів. Єдине, на що могли сподіватися — це на якусь сторонню допомогу, на якого-небудь "спасителя", який одного чудового дня з'явиться і припинить їхні муки. Із таких надій і повстали фантастичні казки й леґенди про спасителів.

Ці казки були на руку багачам: "Нехай, мовляв, — думають вони, — раби й бідні надіються на небесну допомогу, а самі не вживають жадних заходів до свого визволення". Ось чому релігія стала корисним ділом для всіх експльоататорів і панів, які уже з давних часів прикладають всі свої сили, щоб зміцнити її серед трудящих; ось чому трудящі для того, щоби скинути віковічне ярмо свого рабства, мусять покінчити з релігією, перестати вірити в спасителів, яких не було, і надіятись на свої власні сили. Про це ми повинні завжди пам'ятати.

Военна небезпека й релігія

Усі капіталістичні держави готуються до війни. Щороку зростають асиґнування на війну, збільшуються армії, зростає морська й повітряна фльота, удосконалюються знаряддя знищення людей. Боротьба за ринки, за переділ світу, за можливість експльоатувати нові землі, нові багацтва — все це може стати за причину війни.

Капіталістична преса, фашістські орґанізації, соціял-демократія й особливо численні релігійні орґанізації мобілізуються, щоби популяризувати ідею війни, підготувати маси трудящих до неї, розгромити революційні профспілки, компартію, бо останні виступають проти мілітаризму, викривають підготовку до війни.

По всіх капіталістичних країнах попи ведуть аґітацію на користь війни, доводячи трудящим, що війна виникає з волі божої, що вона вгодна богові.

1928 року польський ксьондз Мічкіс у своїй книзі "Війна" пише: "Господи, даруй силу нашим рукам і влучність нашим гарматам! Зроби невидимими наші літаки! Поширюй нашими ґазами святу любов! Склони ними ворога, як траву, зрізану серпом твоєї справедливости!"

У Німеччині, в день військових святкувань пам'яти забитих підчас імперіялістичної війни, єпископ Крейц назвав могили жертов війни "шанцями", що ведуть у царство небесне".

Звичайно, підготовка до війни має на меті насамперед війну проти СРСР — твердині світової революції. Попи всіх релігій відограють активну ролю в підготовці війни проти Радянського Союзу. Папа Римський в одному з своїх послань пише: "Ми повинні боротися проти загрози більшовизму, що стає день-у-день небезпечнішим, і проти тих що визнають більшовизм, як установлений факт".

У Ню Йорку на релігійному мітинґу в кінці 1928 року, де було 150 рабинів, церковники виступали з такими, приміром, пропозиціями: "орґанізувати армії европейців, що вирушать в похід проти варварів-більшовиків". В Анґлії в аґітацію проти СРСР втягнуті навіть діти, що їх примушують читати молитву про "спасіння Росії".

У Харбіні (Китай), у центрі руських білоґвадійців, де утворюються банди й провадиться шпигунська робота проти СРСР, церкви перетворилися в штаби білоґвардійських орґанізацій. Тут же в Харбіні рік тому за допомогою польського й французького консульств орґанізовано манастир для підготовки кваліфікованих монахів, що їх підчас нальотів китайців і білобандитів на територію СРСР дуже добре використано.

В зв'язку з останніми подіями на Східньо-Китайській Залізниці і нападами на радянську територію китайсько-білоеміґрантських банд велику ролю відогравали ріжні попи, ксьондзи, монахи тощо. "По лінії Китайсько-Східньої Залізниці, повідомляє преса, "розїзджав єпископ Нестор (білоеміґрант) і провадив антирадянську пропаґанду, намагаючись піднести настрій

білоґвардійців".

Білоґвардійські банди, що переходили останнім часом на територію СРСР з Афґаністану, утворювалися, як це цілковито доведено, за активною участю мул — аґентів анґлійського уряду. Американські рабіни провадять кампанію проти Радянського Союзу, закликають американців "творити інтернаціональну армію, яка зруйнує гніздо більшовиків у Москві". У всіх виступах проти СРСР церковні і взагалі всі релігійні орґанізації беруть найактивнішу участь.

Вороги Жовтневої революції, на чолі з попами, готують хрестовий похід проти першої в світі республіки трудящих, що 12 років тому скинула владу ескпльоататорів і тепер будує соціялізм.

Аденоїдні нарости

Аденоїдні нарости містяться на дузі носопролика (носоглотки). Вони завжди існують у дітей молодшого віку, а з 7—8 року життя починають зменшуватись у свойому розмірі і до 14—20 року зовсім зникають. Нормально вони не заважають дихати носом, але в тих випадках, коли аденоїдні нарости мають великі розміри відносно розмірів носопролика, вони можуть затулювати хаони—себто задні відтулини носових дуплин настільки, що дитина зовсім перестає дихати носом. Такі великі аденоїдні нарости залежить від загальної будови всього тіла, яка передається спадково.

Найчастіше такі аденоїдні нарости трапляються у дітей віком 4—8 років.

У хорих на аденоїдні розростання рот завжди відкритий, носогубні зморшки розправлені, нерухоме, невиразне обличчя, з рота тече слина і тому вони справляють враження тупих, відсталих у своєму розвиткові і хоровитих дітей. І це дійсно так, ці діти в школі неуважні, кепсько вчаться, вони мляві, у них немає охоти до жвавої гри зі своїми товаришами і т. п. Такий зовнішній вигляд та неуважність цих дітей залежить ще він того, що у них завжди буває значне погіршення слуху (а іноді й цілковита глухота) через брак вентилювання середнього вуха.

Голос у цих дітей глухий, гугнявий. Коли такі діти сплять, вони дуже хропуть.

При ротовому диханні повітря не нагрівається, не звогчується, не очищається від пороху та бактеріяльних примішок і тому такі діти часто хоріють на анґіну та ріжні запальні процеси верхніх дихальних шляхів і легенів.

Відомо, що при ротовому диханні до легенів увіходить менше повітря, ніж при диханні через ніс, а з цього виникає низка патольоґічних явищ, що спостерігаються у хорих на аденоїдні розростання.

Взагалі за біольоґічним законом, робота є природній (фізіольоґічний) побудник, що впливає на форму та розвиток всякого орґана. Значно зменшені через недостатне наповнення легенів повітря екскурсії грудної клітини відбиваються на її розвиткові та формі. Грудна клітина у таких дітей вузька і довга.

Залежно від зменшеного об'йому повітря, що увіходить до легенів, в орґанізм надходить менше кислорода, від чого знижується кількість гемоґлобіну в крові і тому у таких дітей бліде обличчя, бліді слизові оболонки, вони недокровні.

Від недостатнього постачання кислорода затримується також обмін речовин у тканинах всього тіла. Ось чому, між іншим, такі діти кепсько ростуть та поправляються.

Ця остання властивість хорих на аденоїди пояснюється ще й тим, що вони кепсько їдять. Поперше, через брак нюшних роздратовань у них немає апетиту, а подруге, — примушені дихати ротом, вони не можуть як слід пережовувати їжу, поспішають проковтнути недостатньо розжований шматок, це утруднює засвоєння їжі і призводить до різних шлунково-кишкових захорувань.

З неповноцінним актом жування зв'язана ще одна властивість таких хорих. Річ в тому, що за вищенаведеним біольоґічним законом, нормальна робота щеленів підчас жування, а саме — тиснення нижної щелепи на верхню яке іноді досягає понад три пуди впливає на розвиток кістки верхньої щелепи і взагалі на кістяк всієї голови. Неповноцінна ж робота жувального

апарата у хорих на аденоїдні розростання призводить до затримки нормального розвитку верхньої щелепи — вона відстає в своїй величині і її зубна дуга замість правильної півкруглої форми набирає форми трикутника. Від того, зменшується загальна довжина зубної дуги, в якій тепер не можуть розміститись в ряд усі 16 зубів і тому вони повинні перекручуватись, або виходити за межі зубної дуги.

Від такої форми зубної дуги залежить і форма твердого піднебіння; замість звичайної романської форми в цих випадках буває поглиблене, високе піднебіння, так званої, ґотичної форми. Зуби при ротовому диханні від висушування псуються швидче ніж у здорових дітей.

Вплив на нервову систему крім зазначеного вже впливу на мозок, полягає ще і в тому, що такі діти хоріють на нічну неутримку сечі та часто вночі прокидаються від жахливих сновшижань.

Грудним дітям завадливе носове дихання загрожує смертю від голодування, бо за таких умов вони зовсім не можуть ссати грудей.

Аденоїдні розростання легко усунути відповідним операційним втручанням. Якщо зробити це своєчасно, дитина скоро позбавляється цілої низки патольоґічних явищ і починає швидко розвиватись наче б з неї зняли обручі, в які її було до цього часу закуто.

Отже за фізіольоґічне треба вважати лише носове дихання і у відповідних випадках треба своєчасно прагнути до того, щоб знищити ту причину, що йому заважає.

Д-р Л. Фрумін.

Вчіться виховувати дітей без бука

В цій статті я хочу дещо сказати про один "засіб виховання" — **тілесну кару.** Частенько цего засобу вживають родичі в дома, а вчителі в школах.

Дехто вважає тілесну кару, як один із засобів до виховання дітей, але всі кращі вихователі заперечують це, бо стверджено, що дитина, як істота з природи здатна до морального поступу, потребує інших виховавчих засобів. Дитина не є злочинець, щоби її карати. Дитина, коли вчинить якусь шкоду в забаві, то завжди робить ненарочно, вона вивчала так оточення. Кожний добрий маляр-артист, поки став добрим, немало наробив шкоди.

Кара будить в дитини ненависть до того, хто її карає. Часті кари, витворюють в дитини злобу, яку тяжко вгамувати. Кара робить дитину затурканою, неспосібною запам'ятувати потрібні річи. Кара апелює до страху, а не до моральної свідомости. І страх з часом бере верх, вбиває у дитини зерна мужности і принижує її життєздатність.

Кара звільняє дитину від гризот совісти й каяння тому, що кара викупила гріх. Дитина по тілесній карі є наче католик, який по сповіді й покуті не почуває на собі ніякої відповідальности за злі вчинки, себто його совість спокійна. А важним є виробити в дитини такі почування і розуміння життя, які не допускали би до злих вчинків.

Коли часто карається дитину, то вона звикає до кари, стає "грубошкірою". В такої дитини виробляється поняття, що її мусять карати до того часу, доки вона не виросте більша, а коли виросте, тоді буде карати других. І таке наслідування можна бачити на кожному кроці.

Кара є шкідливою для розвитку орґанізму дитини. Дитина потребує вигоди, щоби її молоденький орґанізм розвивався, а коли цей орґанізм карається биттям, позбавленням їжі, забавок і тому подібним способом, то це впливає дуже відємно на його розвиток.

Кара роздратовує вихователя, що захоплюється швидким ефектом кари і спричиняє те, що він забуває про інші засоби виховання.

Не карайте дітей за що попало, бо це дуже шкідливо відбивається на дітях. Треба вияснювати дітям всі незрозумілі для них явища, а коли вони зрозуміють їх, то робитимуть все як слід.

Треба вчитися розуміти дитину і все життя, що оточує нас, бо без такого розуміння не можна правильно виховувати дітей.

Н. Давидюк.

Кампанія--змагання за збіркою передплати на "Робітницю" продовжується на місяць січень

ВИБРАНА З'ЇЗДАМИ НАШИХ МАСОВИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ КОМІСІЯ, ВИЗНАЧИТЬ НАГОРОДИ ВСІМ УЧАСНИКАМ ЗМАГАННЯ.

Цим проголошуємо, що кампанія-змагання за збіркою передплатників на "Робітницю", "Укр. Роб. Вісти", "Фармерське Життя" й "Світ Молоді" і за здобуття цінних нагород, що їх проголошується в цих журналах і ґазетах та за приєднанням більше передплатників своїй пресі, продовжується ще на один місяць—на місяць січень 1930 року.

Кампанію змагань продовжується тому, що нагороди ці коштуватимуть поверх $3,000.00 (три тисячі доларів) і щоб дати нагоду всім робітницям і фармеркам, робітникам і фармерам та їхній молоді попрацювати для своєї преси.

У двох місяцях не було часу як слід розігнатися до цеї роботи. Багато робітників і фармерів в листопаді взагалі не мали часу взятися до змагань, бо були звязані з працею. Зараз же є більше вільного часу, який треба присвятити на те, щоб число передплатників своїй пресі збільшити до максимум.

Всі учасники змагань повинні подвоїти свою енерґію в місяці січні. Сотки нових робітниць і робітників повинні прилучитися до цих змагань. Наша преса повинна бути поширена в найдальші закутини, де лише жиють і працюють українські робітники і фармері.

Число працівників робітничо - фармерської преси з наступаючим новим роком повинно зрости вчетверо. Робкори своєю активністю повинні вкрити широкі простори Канади. Орґанізації повинні віддати більше уваги розповсюджуванню своєї преси. Наша преса повинна стати не тільки висловом домагань працюючих, але й справжнім борцем за ці домагання.

Справи компартії, трейд-юній, ТУРФДім, РЗТ й справи щоденної боротьби робітництва й бідного фармерства за щоденній кусок хліба повинні перетворитися в боротьбу за повний визвіл з капіталістичного визиску!

ЗРОБІТЬ СВОЮ ПРЕСУ МОГУТНІМ ЗАСОБОМ, ЗБРОЄЮ ЦІЄЇ КЛЯСОВОЇ БОРОТЬБИ!

***

Що-ж до самої кампанії за приєднанням нових передплатників, то справа мається так:

Кампанія за новими передплатниками і за колектуванням залеглих передплат, а впарі з цим і змагання за отримання цінних нагород відбувається ще і в місяці січні!

Підрахунок повний зробиться зараз з кінцем місяця січня і всі матеріяли будуть передані спеціяльно вибраній для цего на з'їздах наших масових орґанізацій комісії, яка їх перегляне, переконтролює й визначить всі проголошені нагороди тим працівникам, які найбільше попрацювали над приєднанням своїй пресі передплатників.

Пресові листопадові комітети повинні негайно прислати до адміністрації нашого видавництва те, що придбали в листопаді на пресовий фонд з колекти й підприємств. А повний рахунок про приєднання нових і колектовання старих передплат, так і поодинокі учасники змагань, повинні надіслати з кінцем місяця січня, щоб до з'їзду можна було виготовити всі рахунки.

Висліду змагань ми не проголошували на домагання деяких учасників, які казали, що з проголошенням в ґазеті висліду в багатьох відпаде охота до участи в дальших змаганнях.

Тому повний вислід буде проголошений аж по закінченню кампанії так, як його виготовить з'їздова комісія.

Цікаві відомости для всіх.

ЗНАЄ 205 МОВ.

У Німеччині живе доктор Людвіґ Гаральд Шульц, котрий володіє 205 ріжними мовами. Він говорить, пише й читає на ріжних мовах і говорить навіть мовами найдикіших, найменше відомих світови людських племен.

БУДУТЬ ШУКАТИ ГРОБУ АЛЕКСАНДРА ВЕЛИКОГО.

З Каіра подають, що Говард Картер по розслідженню гробу Тутан Камона займеться пошукуванням гробу Александра Великого. Як відомо на основі заподань старинних письменників, то труп Александра Великого мав би спочивати в Александрії в труні з чистого золота.

НОВЕ ЛІКАРСТВО.

В хірурґічній клініці у Вірцбурґу, в Німеччині, вживають в останніх часах людського товщу яко лікарства. Людям, що мають забагато сала, яке їх ось-ось має задушити, вирізують його. Відтак топлять то сало, фільтрують та числять, щоби не було жадних хоробоносних заразків. Одержану теч вприскується хорому. Найбільше вживається того лікарства при т. зв. косметичних операціях, коли ходить про зроблення, приміром, з поганого носа гарний, або про усунення зморщин на обличчі. Кажуть, що в тих випадках це дивне лікарство помагає — очевидно тим, що не потребують журитися про хліб насущний, а дбають лише про зовнішню красу, на що не жалують видавати грошей.

АРАБ ВИОРАВ СКАРБ.

Недавно в Палестині один араб, орючи на своїм полі, зачепив плугом об тяжкий предмет. Думаючи, що це пачка з оружжям, він побіг до уряду. Прийшли урядники, добули скриню й найшли в ній старі турецькі гроші. Шукали инших скринь і найшли ще три. Разом усі гроші представляли вартість 47,000 доларів. Уряд сконфіскував гроші, а араба заарештував, закидуючи йому, що він пробував укрити три скрині. Словом за його жито ще й його набито.

ЗАЛІЗНА ГОРА.

В північній Швеції є мале місточко Кіруна. Про нього ніхто не писав би, а може його цілком не було би на землі, якби не те, що над самим місточком стирчить висока гора з чистого заліза. Вчені обрахували, що в ній є 80 мільйонів ваґонів заліза. Ціле місточко жиє з тої гори, бо майже все населення — це гірники, що працюють при добуванні заліза. Ще одним цікаве місточко Кіруна. Тому, що воно дуже далеко на півночи, має через півтора місяця безперервну ніч, в грудні і січні. Цілих півтора місяця не сходить сонце і люде працють при світлі електрики. Зате в червні і липні через півтора місяця не заходить сонце і тоді кірунці мають півторамісячну днину.

МОВЧАВ 8 МІСЯЦІВ.

У Берліні арештовано небезпечного бандита Казимира Сарчка, який має на сумлінню 28 нападів, крадіжей, а навіть убивство. Побоюючись, що на слідстві він "засиплеться", цей вязень мовчав 8 місяців, граючи ролю німого. Аж по 8 місяцях почав говорити, а коли його спитали, чому перервав мовчанку, бандит відповів: "Я боявся, що коли мовчатиму далі, то відвикну говорити взагалі та утрачу мову і стану справді німим".

НЕМОВЛЯ ІЗ ПТАШОЮ ГОЛОВОЮ.

У варшавськім захисті для дітей робітниця Стефанія Т. породила дитину, яка має голову птаха. Замісць носа вона має зовсім правильно розвинений пташний дзюб, а ціле обличча заросле волоссям. Дитина жила ледви кілька годин, після чого померла і її поміщено у спірті в Патальоґічнім музею.

ШУКАЮТЬ НОВОГО ОПАЛУ ДЛЯ ЛІТАКІВ.

Французький уряд розписав конкурс з нагородою $10,000 за винайдення ліпшого опалу для літаків, як ґазоліна. Конкурс доступний тільки для французьких винахідників.

Ціль винаходу, очевидно, воєнна. Франція не має нафти і на випадок війни хоче мати інший опал для своїх воздушних сил.

ЦІКАВІ РОЗКОПКИ В ШВЕЦІЇ.

Недавно шведські вчені, які займаються наукою про давню культуру, винайшли при розкопах біля місточка Барсельок передісторичні могили зперед 4,000 літ. Найдено глиняну посуду, кремяні сокири, нашийники та кости звірят із цікавими різьбами з життя риболовців.

ВСЯЧИНА

НАЙДАВНІШИЙ ХІРУРҐ.

Недавно в Єгипті викопано гробницю хірурґа Секель Ніяна, який жив 4,000 літ перед Христом у місті Мемфіс, як прибічний лікар фараона Сагури. Напис на гробниці свідчить, що цей лікар був у великій ласці в фараона, та тішився славою знаменитого хірурґа в цілім Єгипті. Імя Секель Ніяна, це найдавніше імя хірурґа, яке збереглося сучасному поколінню.

ВУЛЬКАН ПРОБИЛИ ТУНЕЛЕМ.

В найближчому часі мають викінчити в Японії будову тунелю, що проходить крізь вулькан Шімуру. Праця над будовою тревала 12 років, а переведення цього діла коштувало більше як мільйон долярів.

В часі будови цього особливого тунелю згинуло 30 робітників. Працю над виконанням тунелю утруднювало особливо те, що штольні дуже часто заливала вода з гарячих джерел.

БУДУЄ ЛІТАЮЧІ КОРАБЛІ.

З Німеччини прибув до Ню Йорку Клод Дорніє, будівничий з Фрідріхсгафен, котрий побудував літаючий корабель, який перед місяцем летів понад Констанцьким озером у Швайцарії разом з 169 подорожними. Дорніє приступає тут до будови таких самих літаючих кораблів разом з Дженерал Моторс і иншими компаніями. Дорніє твердить, що такі літаючі кораблі надаються найкраще для Америки, бо тут є багато рік і озер. Кошти будови того рода літака виноситимуть коло $300,000.

ДИКИЙ КАБАН НА ВУЛИЦЯХ КОЛОМИЇ.

Мешканці Коломиї мали на днях неабияку сензацію: Вранці в год. 7-ій на вулицях міста появився дикий кабан, якому, очевидно, стало нудно в лісі і йому забажалось побачити Коломию. Цікавий кабан перейшовся вулицею Пілсудського, потім хотів оглянути Алею Свободи, вулицю Беднарського та инші вулиці. Поліція вганяла за кабаном з крісами і хотіла його вбити але кабан перехитрив поліціянтів і здоровий та цілий покинув Коломию і вернув до ліса, вдоволений, очевидно, своїм гостинним виступом у столиці нашого Покуття.

ДЕРЕВА, ЩО СВІТЯТЬ.

В німецькій Надренії де панує дуже сильний автомобілевий рух, часто траплялися катастрофи через те, що авта наїзджали у темряві на придорожні дерева. Німецькі власти придумали тепер спосіб, щоби влекшити їзду автами. Вони казали на небезпечних закрутах доріг помалювати пні дерев фосфоризуючою масою так, що придорожні дерева світять тепер у ночі, дозволяючи шоферам авт краще орієнтуватися у пітьмі.

НОВІ ПОКЛАДИ ВУГІЛЛЯ НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Недалеко села Нижня Апеза на Закарпатській Україні відкрито нові поклади камяного вугілля, який має бути ліпший, як вуголь в остравсько-карвінськім басейні. Експльоатація тих покладів почнеться на весну 1930 р.

ЧОРНІ ЦВІТИ.

Цвіти чорної барви трапляються лише дуже рідко, як наслідок довготревалого і старанного плекання. В Китаю та в Західній Індії плекають дві ростини, що цвітуть чорно. І так ботанікові Гандель-Мацеті на його останній мандрівці по Китаю в провінції Ґенан удалося стрінути мотилькувату ростину з чорним грозноватим цвітом, а біля Іраваді на землі повзучий рододендрон, також із гарними чорними цвітами.

РАДИКАЛЬНИЙ СПОСІБ НА КОНКУРЕНТІВ.

Сем Велер з Шікаґо найшов радикальний спосіб на конкурентів у бизнесі. Оноді зловили його після того, як ограбив один "ланцюховий стор" на 140 долярів. Велер не оправдувався, але сказав таку історію: "Я чотири рази закладав ґросерню і кожного разу, скоро лиш отворю ґросерню, "ланцюховий стор" отвирався в моїм сусідстві і допроваджував мене до банкротства. Тоді я взяв собі револьвер і рішив мститися". Поліція думає, що Велер ограбив за пару місяців що найменше 100 "ланцюхових сторів".

ВІДГРИЗ НІС СВОЇЙ ЛЮБОВНИЦІ.

Перед львівським судом відбувалася розправа проти 19-літнього Франціпшка Баркета, якого судили за те, що відгриз ніс своїй нареченій Марії Юдівній, танцюристці із "Пекелка". Обвинувачений дуже жалував свого вчинку і признався, що відгриз нареченій ніс із заздрости, що вона зрадила його з одним паном, який кинув їй футро. Наречена, Марія Юдівна, вибачила свому нареченому його вину і обидвоє помирившись, вийшли з салі додому. Обвинуваченого все ж таки засуджено на 7 діб арешту.

ЩО ВІН МАВ У ГОРБІ?

На балеарськім острові в Пальма де Мальорка помер наслідком виснаження, спричиненого голодуванням, Німець Бернштайн. Покійний популярний був в околиці своїм величезним горбом і тим, що кожного дня на цьому самому місці їв скибку хліба з мармолядою. Коли лікарі оглянули тіло покійника, виявилося, що горб дав знятися разом з блюзкою. В горбі були бельгійські дивідендові папери, вартости понад мільйон бельгійських франків, і 10,000 долярів у готівці.

СМУТОК.

Ольга вийшла замуж. Тому тиждень. Вчора розвелася. Вернула до матері.

— Мамо, яка я нещаслива!

— Чому?

— Уяви собі, чоловік сказав мені: "На сто жінок найдеться може одна така гарна, як ти!"

— Але ж це не може бути причиною до плачу, а не то до розводу!

— Ні? А перед шлюбом він впевняв мене, що на тисячу жінок.

КЛОПІТ.

— Що за клопіт маю з тим нежитом! Уявіть собі, вже третю пару штанів зміняю нині.

— Що? Хіба хусточок до носа?

— Ні. Штанів. Як лише пчихну, ґузики відриваються мені.

ДІТИ.

Малий Івась біжить на діл по еходах і при цьому дуже стукає черевиками.

— Так порядні діти не ходять. Чемні діти ходять так тихо, що їх майже не чути. Вернися й іди ще раз, як ялося!

Івась вернувся, а за хвилю прийшов у хату, що мати й не чула.

— Так, бачиш, то гарно! Я зовсім не чула, як ти ішов.

— Бо я спустився на діл по поруччі! — похвалився Івась.

ЧОМУ ПАДЕ ДОЩ?

— Мамо, чому то паде дощ?

— Щоби земля була врожайна, щоби росли яблока, грушки, малини, суниці.

— А чому дощ паде і на дорогу і на стежку?

В СУДІ.

Суддя: Обвинувачений Розендуфт, чи можете присягнути, що ви не грали з двома иншими обвинуваченими в газардову гру?

Розендуфт присягає.

Суддя: Семенов, а ви можете присягнути?

Семенов присягає.

Суддя: Обвинувачений Кон, чи можете також присягнути?

Кон: Коли вони оба вже присягнули, то чи я міг сам один грати в газард?

ДЛЯ ПЕВНОСТИ.

— Чи ви є вчителем плавання

— Так. Чи хочете вчитися плавати? Година коштує три долари, платні згори.

— Чому згори?

— Ну... так для певности.

"МЕДОВИЙ" МІСЯЦЬ.

— Це нечуване, обвинувачений! Ви щойно чотирнацять днів жонатий, а вже побили вашу жінку гачком! Суд засудив вас на місяць арешту.

— Пане судля, чи вам не жалко, псувати нам такі наші медові місяці!?

СПЕКА.

— Ах, яка спека! Аж віддих запирає!

— Що?! Цього трошки тепла?! Треба було вам бути в Африці! То там мали ми спеку! Навіть кури несли яйця на твердо!

ПОДРУЖА СУПЕРЕЧКА.

Жінка: Кажу тобі, не лишуся в тебе ні хвилини, піду нині собі до моєї мами.

Чоловік: Запізно! Твоя мати посварилася із своїм чоловіком, себто твоїм батьком, і перенеслася до твоєї бабуеі.

ВОНА ЙОМУ ВСЕ СКАЖЕ.

Молода дівчина вийшла заміж. Її мати, прощаючись з нею по шлюбі, говорить їй щось довго на вухо. Коли мати вже вийшла, молоденька жінка питається чоловіка:

— А твій батько говорив уже з тобою?

— Ні! — відповідає він з сміхом.

— То не роби собі нічого з того, я вже тобі все скажу.

ВОНА ЙОМУ НЕ ПОДОБАЄТЬСЯ.

— Слухай, як тобі подобається ця жінка?

— Вона мені звосім не подобається.

— Якто! Та ж вона не погана!

— Що з того, коли має одну злу сторону.

— Яку?

— Чоловіка боксера.

ОБОВЯЗКОВИЙ.

Бандит: Життя або гроші!

Горожанин: Ох вибачте, я не можу сам рішитися, ходім-те спитаємо моєї жінки.

В ЛЮБОВНОМУ ЗАПАЛІ.

— Ах, найдорожчий, нарешті будемо парою наречених

— Так, дорогенька, й останемо нею навіки.

ПІСЛЯ ПРИСУДУ.

Суддя: Чи обвинувачений може має щось додати?

Обвинувачений: Ні, навпаки, я волів би щось відняти.

ІСПИТ.

Професор: А тепер кандидат скаже мені, в якій злуці найскорше розпускається золото.

Кандидат: У подружній злуці.

СВЯТКУВАЛИ 7 РІЧНИЦЮ У. Р. Д. В ТІММІНС, ОНТ.

Цілий тиждень наші члени й членкині приготовлялись до святкування 7. річниці існування У.Р.Д. в Тіммінс, Онт., яке відбулося в днях 7. і 8. грудня. В день товариші робили порядок в У.Р.Д. а товаришки старались о матеріял для вдекорування салі. Вечером товариші робили квіти, а ті, що в хорі, відбували проби співу на сцені. Орхестра теж не дармувала а переводила свої проби, бо на святкуванні припадав її перший виступ з повними інструментами, які недавно купили наші орґанізації за $450, а це мандо-бас, мандолю і мандо-чело. І так було цілий тиждень в У.Р.Д. як в улию. Комітет святкування працював сам і давав розпорядження, які товариші й товаришки радо виконували. А найщиріше працював т. Угрин, який приїхав недавно до нашої місцевости з Вінніпеґу.

Субота, 7. грудня.

Саля і сцена прибрана вінками й квітами. В горі над сценою видніють написи: "Вітаймо сімрічне існування Українського Робітничого Дому в Тіммінс, Онт!" "Вітаймо представника Ц.В.К. ТУРФДім, т. І. Навізівського!"

Вечером в годині 8.30 розпочався концерт-мітінґ відспіванням Інтернаціоналу. Відтак орхестра відіграла кілька музичних творів. Потім тов. Бойчук покликав до слова представника центральних тіл наших орґанізацій, тов. Навізівського, який говорив про потерпівших від повені селян в Галичині і Буковині 1927 р.

Появу т. Навізівського прийнято гучними оплесками. Около сотні робітників і робітниць мали нагоду почути правду, як роздано нашу допомогу поводянам. Три годині розказував нам т. Навізівський про гірку долю наших братів і сестер під панування польської шляхти і румунських бояр.

Тов. Навізівський розказував все це так цікаво, що й наша молодь, яка звичайно нервується підчас промов, слухала його уважно аж до кінця.

Неділя, 8. грудня.

В неділю по полудні відбулося масове віче, яке відкрив т. Смук і покликав до слова т. Навізівського. Тов. Навізівський говорив про свій шість-місячний побут на Радянській Україні. Він звидів цілу Україну і мав нагоду познайомитись з життям робітників й селян з першій робітничій державі. Дарма, що буржуазія цілого світа разом з "нашими" жовтоблакитниками кричить про скорий упадок радянської влади. Там будується нове життя, яке мусить поширитись на цілий світ.

В своїй чотиро-годинній промові т. Навізівський з'ясував життя в Радянськім Союзі так, що кожний робітник і робітниця, що були на святі мають правильне поняття про одиноку в світі робітничу державу і готові боронити її перед капіталістичним нападом. Промову т. Навізівського часто перериваио гучними оплесками. При кінці присутні ставили йому багато питань, на які він відповідав вдоволяючо.

Концерт-мітінґ.

В неділю, вечером відбувся концерт-мітінґ присвячений 7. річниці існування нашого У.Р. Д. Свято відкрив т. М. Бойчук. Орхестра й хор відспівали Інтернаціонал, після чого сама орхестра виконала кілька пісень. А молода т-ка О. Барабаш відіграла на п'яні гарне сольо.

По перерві піднялася куртина і на сцені ми побачили представників наших орґанізацій місцевих і поза місцевих. Перший промовляв т. Смук від Окружного Комітету Північного Онтеріо. Товариш говорив про початки будови Робітничого Дому в Тіммінс і невпинну працю наших членів і симпатиків коло нього. Товариш вказав на наші здобутки, які маємо тому, що в нас є гарний У.Р.Д., в якім можна повести працю. Відтак промовляв представник наших орґанізацій в Еспонвил, т. Василик. Він привітав тімміиських робітників з семою річницею існування У.Р.Д. і вказав на обставини, серед яких робітникам доводиться працювати в папірнях в Еспонвил.

По нім промовляла т-ка Су-

шанська від відділу Жіпсекції в Тіммінс. Товаришка вказала на те, що за 7 років існування У.Р.Д. наш жіночий відділ зробив багато праці на культурно-освітнім полі і поборов багато перешкод.

Від місцевого відділу Р.З.Т. промовляв т. В. Бачинський. Товариш сказав, що наш У.Р.Д. став в великій пригоді відділові Р.З.Т. даючи йому безплатне приміщення. При кінці т. Бачинський закликав присутних ставати членами ТУРФДім і Р.З.Т.

Появу т. Навізівського присутні знову зустріли оплесками. Товариш вказав, як тяжко доводилось працювати нашим орґанізаціям в початках, але не зважаючи на перешкоди, які робили наші вороги, ми сьогодня маємо зорґанізованих около 5,000 українських робітників і робітниць. Від океану до океану ми маємо свої робітничі орґанізації і робітничі доми. В наших масових робітничих орґанізаціях ми вчимося клясової свідомости і боротися за волю. Бесідник вказав і на те, що сотки українських робітників належать до політичної орґанізації, Комуністичної Партії Канади, яка робить в Канаді велику визвольну роботу. Він закликав присутних ставати її членами.

При кінці своєї промови, т. Навізівський взивав присутних допомогти своїми жертвами сплатити довг на У.Р.Д. в Тіммінс. На заклик присутні щиро відгукнулися і зложили на ту ціль $800.00.

По короткій перерві продовжалася концертова програма. Хор відспівав кілька гарних пісень як: "Косарі", Після закордонних робітників" і инші. Відтак слідували сольо-співи й дуети т. Любановича. Його як і завжди публика завертала на сцену по кілька разів. Дует співали т.т. Малиновський і Смук. Їх теж публика викликала два рази. Хор закінчив свято відспіванням Інтернаціоналу.

Спільні збори.

У вівторок, 10. грудня, відбулися в нашому У.Р.Д. спільні збори наших орґанізацій. На збори прибули майже всі членкині й члени крім тих, що працювали. Тов. Навізівський говорив про загальний стан наших орґанізацій. Вказуючи на всякі справи, які шкодять і підривають наші орґанізації, бесідник дав багато вказівок, як такі перешкоди поборювати. При кінці його промови, товариші й товаришки ставили багато питань, рівночасно вказуючи на випадки в наших відділах, які опісля мали злі наслідки. Тов. бесідник ясно відповідав на всі запити і давав вказівки, як далі вести працю.

Ми тімміиські робітниці й робітники складаємо подяку Ц. В.К. ТУРФДім що прислав нам т. Навізівського, який через три дні багато допоміг нам в нашій місцевій праці. Рівнож дуже щиру подяку складаємо всім тим робітникам і робітницям, що своїми жертвами допомогли нам остаточно сплатити довг на нашім будинку.

Анна Смук, робкорка.

ВЧИМОСЯ І МАЄМО УСПІХ.

Дуже часто ми зневіряємося в свої сили безпотрібно. Отак запропонуєш т о в а р и ш к а м влаштувати лекцію або віче, а вони дивись і подались уже за бесідником, чи лектором до мужецького відділу. Багато товаришок думають, що не можуть виступати перед публикою з промовами. А воно так не є. Вони можуть, щоби лише хотіли попрацювати над собою.

Звичайно, я не кажу, що ми вже можемо зовсім обійтися без допомоги товаришів. Це ні. Допомоги товаришів нам треба. Але перше, ніж кликати їх на поміч, ми завжди повинні провірити чи ми самі не можемо виконати даної роботи.

Правда, в нас немає великого знання, ми всі прості робітниці, але як ми будемо вчитися, то зможемо багато зробити такого, що зараз видається нам неможливим.

Ми, наприклад, в Монтреалі робимо початкові кроки в напрямі виднигання зпоміж членкинь своїх бесідниць. За короткий час ми осягнули гарні наслідки. Ряд товаришок можуть виступати вже з короткими промовами перед публикою.

В неділю 8. грудня в нас відбулися наукові збори, на які прийшло поважне число наших членів і симпатиків. Товаришки Беркета, Петрашек, Волинська і Мартин виступили на них з короткими і зрозумілими промовами на такі теми: "Завдання нашої орґанізації", "Значіння робітничої преси", "Жінка в майбутній війні і "Роля жінки в індустрії".

Згадані промови товаришки виголосили дуже добре і вони мали вплив на присутних. Свідчить про це факт, що на тих зборах вписалося до нашого жінвідділу 4 нових членкині.

По промовах товаришок за-

брав слово товариш Кривенчук, який висловив їм признання і закликав всіх товаришок до орґанізаційної праці.

Як бачите, товаришки, на початках було дуже тяжко вибрати бесідницю з жінвідділу, а як тільки ми відважилися і попрацювали над собою, то й успіх за нами.

Провадьмо, ширшу аґітацію між жінками - робітницями, кличмо їх на наші наукові збори, масові віча та зміцнюймо нашу орґанізацію — Жінсекцію ТУРФДім.

Робкорка, Волинська.
Монтреал, Кве.

ДОПИС З ФРАНЦІЇ.

Я отримую й уважно перечитую кожне число "Робітниці". Ми, українські робітниці у Франції цікавимось життям наших робітниць в Канаді і зі статтів та дописів у "Робітниці" довідуємося про него. Притому я думаю, що нашим товаришкам в Канаді цікаво знати, як ми живемо і заробляємо у Франції, тому пишу цей допис.

У Франції нашим робітницям живеться дуже тяжко. Ми виконуємо ріжного рода тяжку працю за дуже малу платню. І так на фармах робітниця може заробити 100 франків (вартість 1 франка виносить 4 канадійських центи) на місяць. В містах, як от в Парижі робітниця може заробити около 350 франків на місяць. Це в ресторанах і готелях. Але в них робітниця мусить працювати від 7. години рано до 11. в ночі. Фабричні робітниці заробляють трохи краще. Їх заробітна платня виносить около 30 франків на день. Але коли ви візьмете під увагу, що найдешевша брудна кімната без опалу і світла коштує 250 франків на місяць, а один робітничий обід в ресторані від 10 до 15 франків, то вам стане ясно, в яких "гараздах" ми тут живемо.

Всі вільні години свідомі українські робітниці віддають орґанізаційній праці. Читачки "Робітниці", вірю, знають, що ми маємо тут свою орґанізацію, яка називається "Союз Українських Громадян у Франції". Правда, є ще багато наших робітниць, які не належать до СУГУФ-у, але ми стараємося зорґанізувати їх.

М. Н. Чорненька.
Париж, Франція.

ДАЮТЬ ЗЛИЙ ПРИМІР ТОВАРИШКАМ.

Давно вже збиралася я написати допис до "Робітниці" про нашу працю, але все відкладала чомусь, та тепер вже пишу, бо не можу дивитися на те, як підупадає орґанізаційна праця в нашому жінвідділі. Наші членкині так занедбали свої обовязки, що багато з них навіть на збори не приходять. В проголошений на збори день буває звичайно так: прийде до У.Р.Д. кілька найактивніших членкинь, посидять та й мусять розходитися, бо не мають з ким починати зборів. А коли звернути тим членкиням, що не приходять на мітінґи, увагу, щоби вони не занедбували орґанізаційних обовязків, то вони ще й ображуються і грозять залишенням орґанізації.

До того підупаду праці у нашому відділі багато причинилися члени мужеського відділу і то не лише рядові члени, а й деякі передові. А причинилися вони тим, що занедбують орґанізаційні обовязки і неповодяться в дома як пристало орґанізованим робітникам, а їх жінки беруть з них примір і поступають так само.

Недавно, наприклад, трафилось мені таке. Прийшла я до хати одного нашого товариша, щоби закликати його товаришку до Українського Робітничого Дому на пробу і застала їх обох та ще кількох робітників й двох робітниць зпоза орґанізації при гранні в карти. Так всі вони грали в карти доти, поки товаришка з товаришом не посварилися. А посварившись, вона залишила гру і пішла зі мною до У.Р.Д. на пробу. А товариш таки не пішов, хоч мав того вечера суфлірувати.

Аж тоді мені ясно стало, чому товаришка завжди скоржилася в останніх часах, що загубила охоту до орґанізаційної праці. Це й ясне: хто звяжеться з гуртком картограїв, той не може мати охоти і витревалости до орґанізаційної праці. Таких членів і членкинь в наших відділах є більше. Вони приходять до У.Р.Д. лише так, щоби збутися, а весь свій вільний час марнують на гранні в карти і на безвартісних розмовах. Такі члени і членкині завжди жалуються, що їм тяжко виконувати орґанізаційні обовязки. Коли місцеві відділи влаштовують кампанії, розігравки, або напоминають членство за оподаткування, то ці товариші й товаришки багато нарікають, що все "лише дай та й дай". І вони жалуються дати по кільканацять центів, але як дістануть пейду, то деякі з них

так тащуть ґальона до дому, аж носом поруть.

Звичайно, що товаришки таких членів не можуть бути добрими орґанізаційними робітницями, бо товариші псують їх своєю поведінкою.

Недавно в нас відбулася пайова забава. З паями зголосилося досить товаришок навіть зпоза орґанізації. Публики прийшла повна саля. Але що-ж, деякі наші тоавриші замісць розпочати купування паїв, поховалися по закутках, а той товариш, що продавав їх, довго носився з ними і червонів зі встиду, бо не було кому купувати тих паїв, а вслід за ним червоніли і ми.

Робітники зпоза орґанізації не купували, бо чекали на наших членів, а членів знову не можна було витягнути зі закутків. А скінчилася ця забава на тому, що деякі наші товариші взяли по кілька паїв і тим ратувати положення.

Думаю, що деякі наші члени, коли хочуть носити назву членів робітничих орґанізацій повинні залишити карти і ґальони, а взятися до орґанізаційної праці.

Членкиня.

Енсонвил, Онт.

ТЯЖКО ПРАЦЮВАТИ, АЛЕ ПРАЦЮЄМО.

Вже довший час збираюся я написати допис до "Робітниці", та все чомусь не можу відважитися. А товаришки тимчасом сваруться зі мною.

—Чому ти, говорять вони, не пишеш? Ми-ж тебе робкоркою вибрали.

Я вповні погоджуюся з тим, що я повинна писати, але я знаю також і те, що товаришки не повинні зовсім спускатися лише на робкорок, як це в нас є, але повинні також і сами писати дописи.

Та й на ділі про наш відділ немає що писати. Бо праця наша цего року ведеться дуже слабо. З освітньої праці найліпше стоять спільні читання. Ми відбуваємо їх спільно з товаришами раз на тиждень. На них приходить поважне число товаришів і товаришок. Кромі того товаришки беруть ще участь в концертах і представленнях.

В пресовій кампанії ми працювали щиро, але великих успіхів не осягнули, бо в Колмен, Алта., панує зараз велике безробіття. Збирання пресового фонду наші відділи продовжили з листопада на грудень. Віримо, що трохи допоможемо тим своїй пресі.

А. Сирота.

Колмен, Алта.

В НАС ПРИУПАЛА ПРАЦЯ.

З початком 1929 року праця в нашому відділі велася досить гарно. Товаришки приходили в час на збори і на спільні читання та добре виконували всю іншу орґанізаційну працю. Але все це не трівало довго. Товаришки зробилися чомусь байдужні і занедбали багато орґанізаційної праці. Коли в літі приїхала до нашої місцевости орґанізаторка, т-ка Зень, то багато товаришок лінивились навіть на віче прийти. А це дуже зле, бо ми повинні були не лише сами прийти, але ще й неорґанізованих привести.

Знову трафляються часом в нашому жінвідділі непорозуміння через те, що членкині не поприходять на час чіпати відзнак гостям на підприємствах і їх місця приходиться заступати товаришками з поза орґанізації. І ось наші членкині замісць подякувати тим товаришкам за те, що вони допомогли відділові, ще сваряться: як, мовляв, можна дозволити їм чіпати відзнаки, коли вони не належуть до орґанізації. Я думаю, що товаришки не повинні так говорити, бо це відпихає від нас неорґанізованих, а натомісць повинні краще працювати і сами приходити до праці на підприємствах, тоді це питання само собою відпаде. Берімся, товаришки, щиріше до праці, а все в нас буде добре.

Членкиня.

Веланд, Онт.

НЕ ДОЗВОЛЯЮТЬ ЇМ БУТИ ЧЛЕНКИНЯМИ Ж. С.

Може багатьом членкиням Жінсекції і дивно, що з нашої місцевости Брентфорд, Онт. є так мало дописів в "Робітниці", але ми цему не можемо запобігти, бо наш жінвідділ числить всього 8 членкинь. Та наш жінвідділ хоч малий числом, але працює досить добре. Ми беремо активну участь в усіх кампаніях і стараємося, як можемо, збільшити число наших членкинь. Зробити це досить тяжко, бо хоч ми вже й переконали деяких місцевих робітниць, що вони повинні бути членкинями нашої орґанізації, то їхні чоловіки не дозволяють їм і вони не можуть через те вступити в наші ряди. Це відноситься до чоловіків, що не є членами на-

ших орґанізацій. А що до членів наших орґанізацій, то деякі з них також зовсім не стараються, щоби їх товаришки належали до орґанізації. Таке відношення згаданих робітників до своїх товаришок життя є просто злочинном. Тому я звертаюся до тих товаришів, що не дозволяють своїм товаришкам належати до орґанізації і до тих, що сами належуть, а про товаришок не дбають, щоби вони не продовжали довше свойого шкідливого поступованя і щоби постарались зробити своїх товаришок членкинями Жінсекції.

Знову-ж всі ті товаришки, яким чоловіки таки не дозволять належати до орґанізації, повинні вступити до неї без дозволу. За таку справу як право належання до орґанізації треба зводити боротьбу з кимби то не було, бо тільки в орґанізації ми можемо навчитися правильно дивитися на світ, добре виховувати дітей і боротися за краще життя.

А. Іванюк.

Брентфорд, Онт.

ДЕЩО ПРО НАШУ ПРАЦЮ.

Вже від довшого часу не було на сторінах нашого журналу "Робітниці" допису про працю в нашій місцевости Торолд, Онт. Літом в нас, можна сказати, що праці не було, помимо того, що товариші і товаришки старались влаштовувати пікніки, але вони виходили неуспішні. З приходом осінньої пори наш драмгурток почав свою працю на сцені. Він виставив багато представлень, що майже всі випали досить добре. Освітком почав давати ті лекції, які прислав Ц.В.К. з Вінніпеґу. Лекції відбуваються кожного понеділка й у вільні неділі. Вони досить успішні, хоч всі члени і симпатики не приходять на них. Товариші й товаришки беруть досить живу участь в дискусії на тих лекціях.

Пресовий комітет ми вибрали зі всіх наших відділів. Він влаштовував ріжні підприємства в користь преси, збирав залеглі передплати і приєднував нашій пресі нових передплатників.

Недавно до нашої місцевости прибув учитель і диріґент, тов. Бончар. Ми дуже зраділи тов. Бончарові і він тепер добре працює. Він почав учити дітей в У.Р.Д. Школі, до якої вчащає около 60 учнів, а також під його проводом почались проби співу і музики. Словом праця в нашій місцевости оживає.

Робкорка.

Торолд, Онт.

НА ЗБОРАХ ЖІНВІДДІЛУ.

Зайшов я недавно на місячні збори жінвідділу і став приглядатись, як товаришки переводять їх. Товаришки читали якраз протокол з попередніх зборів, протокол був записаний правильно. Приняли. Взялись читати протоколи з засідань заряду. Заряд ухвалив цілий ряд справ. Видно заряд функціонує як слід. Приняли. Перечитали кореспонденцію і знову мовчки приняли. Далі пішли звіти комітетів. Повторилась та сама історія: товаришки приняли всі звіти без найменшої дискусії. Після того почали читати подорожуючу стінну ґазету. Це едмонтонський жінвідділ виспилає до жінвідділів в Алберті свою стінну ґазету. А корисна воно річ отака подорожуюча стінна ґазета. Дивлюсь, товаришка читає, членкині слухають, але не всі. Деякі посхилялись і говорять собі про ріжні справи.

Перечитала товаришка одну статтю. Ніхто нічого. Перечитала другу. Мовчать. Перечитала останні — теж саме. А статті такі, що тільки слухай і вчись. Памятаю була там стаття про 8. березня, про творчість Т. Шевченка й інші. В них широко пояснено, чому робітниці цілого світа святкують 8. березня і про кого та для кого писав свої твори т. Шевченко.

По скінченні читання, все замовкло. Якась товаришка робить внесок, щоби замкнути збори. Голова дає питання, щоби котрась з товаришок пояснила, чому робітниці святкують 8. березня. Цікаве питання. Всі мовчать. Голова знову питається, а ті нічого. Вкінці вона сама пояснила, чому святкується це свято і на тім збори скінчилися.

Мені стало дивно, чому котрась з товаришок не відповіла на питання. Таке легке, та всім відоме, бо кожного року наші членкині святкують це свято. Виступають з промовами, пояснюють свята, закликають в цей день, щоби робітниці вписувались до орґанізації, багато говориться про це свято на мітінґах, багато пишеться у ґазетах, а найбільше пишеться про це свято на сторінках "Робітниці" а тут бачу, що ані одна товаришка незнає нічого про 8. березня. Але чи можна цему повірити? Ба ні. Я є певний того, що були на цих зборах товаришки, які прекрасно

знають історію того свята. І тому мені цікаво знати, чому нікотра не хотіла обізватись.

Я знаю, що багато є таких жінвідділів, які ріжні важні і корисні питання збувають мовчанкою. Але за те як зайти з членкинями в розмову про знайомих та почуєте таке, що ну. Думаю, що такі відділи, які мовчанкою збувають важні справи, повинні вже навчитися говорити і розбирати їх як слідує орґанізованим робітницям. То-ж до праці товаришки.

Дромгелер, Алта.

Ціп.

В НАШОМУ ВІДДІЛІ НЕМАЄ ЄДНОСТИ.

В нашому жінвідділі в Колмен, Алта., завелось так, що товаришки нічого не пишуть до "Робітниці", бо чекають, щоби робкорка написала, а робкорка знову не може "відважитися" написати і так ніхто не пише. Це заставило мене взятися за перо.

В літі ми відбували спільні читання два рази на тиждень. А читали ми статті з "Робітниці" і з "У.Р.В." На читаннях був присутний наш інструктор, т. Маланчук. Ми розводили над прочитаними статтями дискуцію, а т. Маланчук давав нам пояснення. Але, на жаль, на ці читання приходило дуже мале число товаришок:від 6 до 8. Спитаєте, де решта були. О, вони сиділи в дома, або в своїх знайомих. Всі вони говорили, що в літі гарячо сидіти на читаннях, що їм треба віддихнути свіжим повітрям то що. Що воно треба віддихнути свіжим повітрям, це правда, але не конечно тоді, як читання відбуваються. Та це минуло, тому поговоримо про теперішну працю.

Тепер праця в нашому жінвідділі починає йти краще. Часто відбуваємо проби співу і представлень. Але все-ж таки ми не можемо пустити праці повним ходом, бо між членкинями завелись особисті порахунки, які не дають всім спільно взятися до праці, через що вона спадає на одиниці. Майже одні й ті самі товаришки працюють в заряді, в комітетах, співають в хорі і грають представлення. Решта відмовляються від праці, як можуть.

Я, наприклад, маю страха перед річними зборами, бо знаю, що всі будуть відмовлятися від заряду, а вже найгірше від секретарки. Одні будуть говорити, що не вміють вести книжок, а другі, що не мають часу і т. д. Воно правда, що є товаришки, які не можуть вести книжок, але також правда і те, що вони могли навчитися вести їх. Наш учитель був почав курс книговодства, але він розпався по кількох лекціях. Та не дивлячись на те, як ми працювали в минулому, ми повинні всі разом взятися тепер до праці.

Членкиня.

Колмен, Алта.

МИ ПРАЦЮЄМО.

Праця в нашому жінвідділі і взагалі в усіх наших місцевих орґанізаціях ведеться зараз досить добре. Всі наші комітети значно ожививли в останніх часах свою діяльність, що зрушило до праці всі місцеві відділи.

Кожного понеділка ми вивчаємо ті лекції, що прислав нам Ц.В.К. і багато з них користаємо. Ділові збори ми відбуваємо раз в місяць.

В днях 22. і 23. листопада ми спільно з товаришами влаштували базар в користь нашої преси, який був досить успішний. Кромі того ми влаштували також товариську забаву, на яку прийшли не лише члени, але й симпатики наших орґанізацій.

Наша У.Р.Д. Школа начисляє поверх 50 дітей. Учителює в ній т. Бончар, який також керує підготовкою до концертів, себто вчить співу і музики.

О. М.

Торолд, Онт.

ФІЛЬМИ З РАД. УКРАЇНИ В ЕНСОНВИЛ.

Дня 27. листопада завітали до нашої місцевости товариші з центра з фільмами "Тарас Шевченко" і "Микола Джеря". Той вечір був для нас дуже радісний. Наша публика любить приходити на підприємства по 8. годині а того вечера вони заповнили салю в 7. годині. Ті фільми зробили на мене і на всіх дуже велике враження. Їх довго споминали місцеві робітники.

А варта було також побачити, як всі присутні тішились нашою фільмою ТУРФДім. Публика оплескувала делеґатів на Х Зїзд ТУРФДім, аж саля гула. Та фільма дуже спопуляризувала наш приют і сиротинець між місцевим робітництвом. Всі мали нагоду побачити наші здобутки, які Р.З.Т. осягнуло за дуже короткий час свойого існування.

Р. Ґерчук, робкорка.

Енсонвил, Онт.

З ОБЇЗДКИ ОРҐАНІЗАТОРА.

В днях 23. і 24. листопада завітав до нашої місцевости орґанізатор ТУРФДім і Р.З.Т., т. Клибановський. Дня 23. листопада він виголосив лекцію про пролетаріят і інтеліґенцію, а 24. листопада говорив про значіння Р.З.Т. Він вказав, які користи приносить Р.З.Т. робітникам і робітницям та закликав, щоби присутні ставали членами цеї нашої орґанізації.

О. Чабан.

Верміліон, Алта.

ЯК МИ ПРАЦЮЄМО.

В нашім жіввідді в Бінфейт, Саск., праця іде дуже слабо. Багато членкинь не приходять на збори, не цікавляться орґанізаційною працею, а одиниці знову не можуть всеї роботи зробити.

Спільні читання ми відбуваємо раз на тиждень. Але на них також багато членкинь не приходить. І то не приходять на ті читання не лише такі товаришки, що далеко мешкають, але й такі, яким 5 мінут ходу до У.Р.Д. Оправдують вони свою неприсутність ріжно, що часу не мали, що забули про читання то що. Та дуже часто це є звичайні викрути.

На спільних читаннях ми читаємо статті з "Робітниці", які т. інструктор пояснює нам. Час від часу ми переповідаємо ті статті, що приносить нам користь.

Свого часу ми видавали стінну ґазету, яка називалася "Наша Мета". Вона вийшла три рази а потім завмерла і не виходить вже кілька місяців. Завмерла вона тому, що товаришки не дописували до неї, що занедбали цю так важну працю.

Зараз в нас вже другий раз започатковано освітний курс, але на него, на жаль, не ходить ні одна товаришка, помимо того, що орґанізаторка так закликала нас до вчащання на такі курси. Наші товаришки обіцяли її вчитися, але тепер,не роблять того.

Що до мистецької праці, то ми спільно з товаришами влаштовуємо концерти і представлення, прихід з яких йде на утримання У.Р.Д. Школи й на інші орґанізаційні потреби.

Робкорка.

Бінфейт, Саск.

ПОМЕРЛА РОБІТНИЦЯ ЗАТРОЄНА РАДІЄМ.

В нашій пресі писалося свого часу про пятьох американських робітниць, які затроїлися в фабриці годинників у місті Орендж, Ню Джерсі, кілька років тому радієм.

Лікарі викрили в них тоді затроєння і сказали їм, що вони незадовго пімруть. Слова лікарів сповняються. В першій половині грудня одна з пятьох тих робітниць, Квінта МекДоналд померла. Її похорон відбувся в місті Орендж 11. грудня.

На похороні були всі чотири оставші жертви того затроєння. Три з них живуть в Орендж, а одна в Нюарку.

Не важко собі представити, що за думки панують в головах тих нещасних жертв, які знають, що смерть держить їх в своїх обіймах і кожної хвилі скорочує їхнє життя.

ВЛАШТУВАЛИ КОНЦЕРТ.

В неділю, 1. грудня, 1929 оба наші підвідділи С. М., учні місцевої У.Р.Д. Школи і обидві ґрупи мандолінової орхестри влаштували великий концерт. Саля У.Р.Д. була заповнена публикою.

Програма концерту була гарна і добре виконана. Друга ґрупа мандолінової орхестри віддіграла три пісни, а перша ґрупа чотири. Кромі того товаришки і товариші виступали з солями, дуетами і квартетами. Публика нагородила виконавців оплесками.

Членкиня Секції Молоді, т-ка К. Собістіянська виголосила на тому концерті цікаву промову. А також промовляв на ньому наш учитель, тов. Давидюк.

Ґ. Сушник.

Транскона, Ман.

ПОДЯКИ.

В імені нашого жіввідділу в Торонто, Онт., я складаю на цьому місці товаришці А. Николяк з Ріджайни, Саск., подяку за її цінний дарунок на нашу розіґравку. Цим дарунком був гарний вишиваний обрус, який розіграно за 26 доларів. Гроші пішли на сплату довгу, що тяжить на нашім У.Р.Д.

Торонто, Онт. *Робкорка.*

Оцим шляхом складаємо щиру товариську подяку всім українським робітничим орґанізаціям в Трансконі, Ман., за допомогу, яку вони дали нам в часі нашого тяжкого положення, в яке поставило нас нинішне безробіття.

В. і М. Жуковські.

Транскона, Ман.

РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКЕ
ВИДАВНИЧЕ
ТОВАРИСТВО
ВІННІПЕГ

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

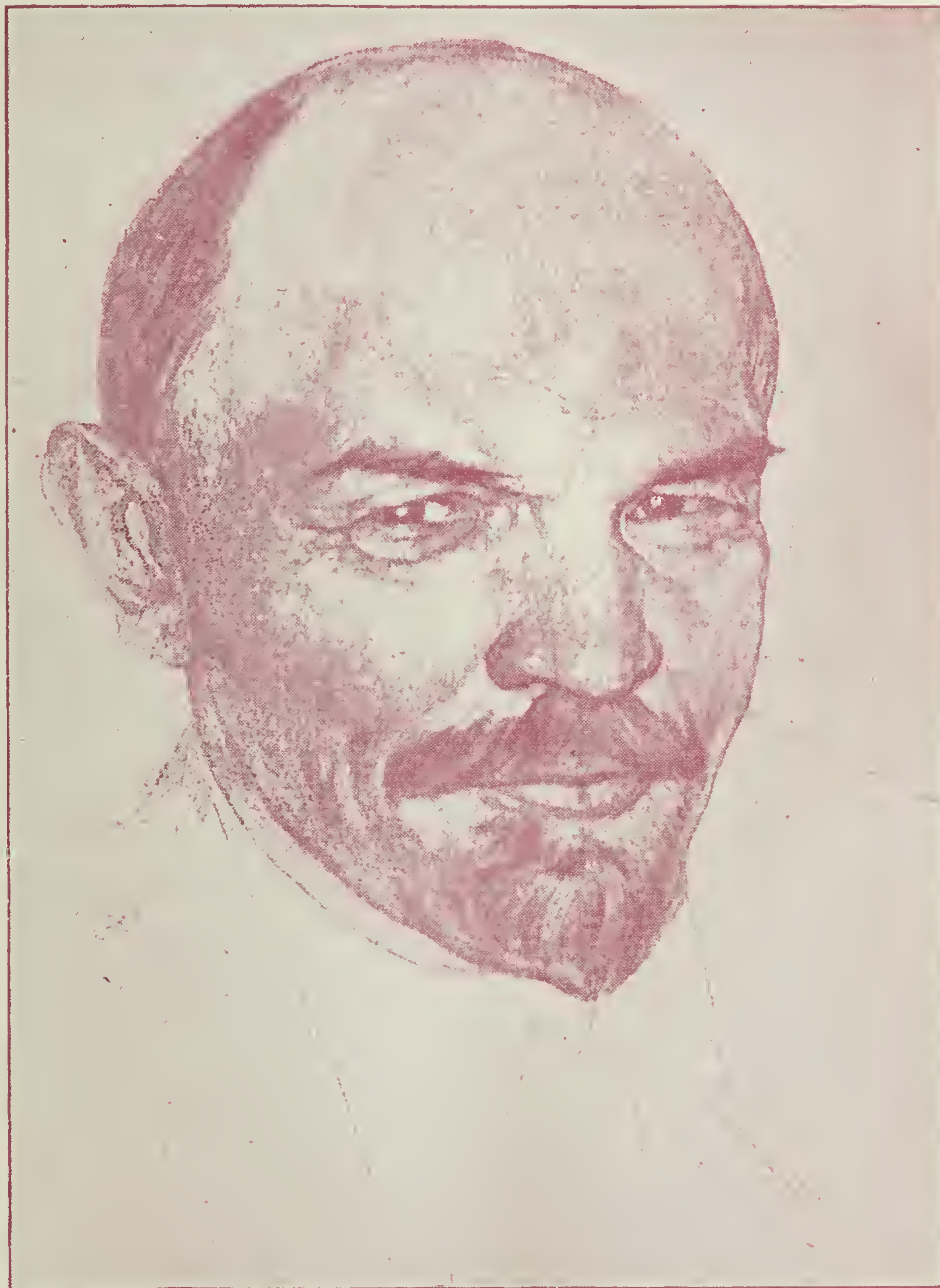

В. І. ЛЕНІН.

15. Січня 1930. Ч. 2. Ціна 10 центів

НОВА УКРАЇНСЬКА РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКА

КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по ріжних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціольоґії й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісти, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журнали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народніх танків на пяно, скрипку, клярнет і корнет.

ҐРАМОФОННІ РЕКОРДИ Коломбія і Віктор — ріжних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечорами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й ґазети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю орґанізації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — Ви піддержуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов перший короткий катальоґ, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — - - — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО - ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими орґанізаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським іміґрантам.

ДОПОМАГАЄ іміґрантам з Буковини дістатися на лісту горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміґраційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — — — — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ
THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц.
Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND McGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR $1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925, AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 15. січня 1930. Ч. 2.

РОБІТНИЦІ! ВСТУПАЙТЕ В РЯДИ ЛЄНІНСЬКОЇ ПАРТІЇ!

Наближається день 21. січня, коли працюючі усього світу святкуватимуть шесті роковини смерти свого великого провідника, Володимира Ілліча Лєніна. Цей день викличе в мільйонових масах працюючих почуття важкої втрати і жалоби, а одночасно зрушить їх до ще завзятішої боротьби проти капіталізму. На заході і сході, по найвіддаленіших закутках світу, де точиться одвічна боротьба поневолених за визволення, всюди в день смерти Лєніна працюючі підводитимуть підсумки зробленої бойової праці, перевірятимуть, чи правильно йдуть лєнінським шляхом, чи як слід здійснюють Лєнінові заповіти. В той день в ряди лєнінської партії вступлять тисячі нових робітниць і робітників, а вона виведе їх на фронт боротьби за визволення, на фронт боротьби за здійснення Лєнінових заповітів.

Ряди лєнінської партії зростають і міцнюють з кожним роком. Під її прапорами боряться зараз тисячі робітниць і селянок. Історія визвольної боротьби знає багато імен робітниць, що героїчно боролися в дні усіх революцій, що невтомно працювали у важкому підпіллі і безстрашно вмирали в тюрмах та на засланнях. Ту славну їхню роботу продовжають зараз ті робітниці, що є в рядах лєнінської партії.

Всі наші читачки і членкині Жіночої Секції ТУРФДім повинні подбати, щоби якнайщільніше обєднатися навколо лєнінської партії і в усьому йти за її проводом, за її вказівками. Та й не тільки це. Всі наші товаришки, які вже зрозуміли потребу клясової боротьби, потребу повалення капіталізму повинні вступити в сьогорічні роковини смерти Лєніна в ряди його партії. Це є найвищий обовязок всіх клясово свідомих робітниць.

Потреба зміцнити всі робітничі орґанізації є зараз просто необхідністю. В цілому капіталістичному світі назріває тепер велика кріза, якій капіталізм старається запобігти страшним визиском працюючих, а яку він пробуватиме усунути новою імперіялістичною війною. Разом з тим насувається загроза збройного капіталістичного нападу на Радянський Союз. Все це породить великі клясові бої, породить нові побідні пролетарські революції в капіталістичних країнах. Та й подих тих революцій дається чути вже й тепер. Він іде з фабрик від мільйонів страшно визискуваних робітниць і робітників, від мільйонів безробітних, від мільйонів банкротуючих фармерів і від мільйонів поневолених кольоніяльних народів. А також революційним натхненням збагачує цілий

світ Радянський Союз, що побідно прямує ленінським шляхом до соціялізму.

В останніх часах через капіталістичний світ перекотилася могутня хвиля страйків, а через кольоніяльні країни хвиля повстань, хвиля спроб працюючих визволити себе зпід панування імперіялізму.

Всі ці страйки і повстання капіталізм здусив при помочі куль, поліцайських клобів і тюрем. Але кулями і тюрмами не здусити капіталізмові визвольних змагань працюючих. Хвиля робітничих страйків і повстань постійно росте і більшає. Ці страйки, бунти безробітних і повстання кольоніяльних народів неминуче переростуть в революційну бурю, що змете капіталізм з лиця землі. Отже певним є, що ми стоїмо на порозі великих клясових боїв, до яких ми мусимо бути приготовані. Тому в першій мірі ми повинні міцно обєднатися навколо і в рядах ленінської партії, яка одинока виведе працючих на широкий соціялістичний шлях, де пануватиме воля і рівність, де жінка буде рівним членом суспільства. То-ж вступайте, товаришки, в роковини смерти Леніна до його партії та йдіть його шляхом до соціялістичного майбутнього!

"Слухай світе! Вони опікуються матерями в Радянському Союзі!"

Під такою назвою надрукувала недавно одна з Гірстових ґазет — "Шікаґо Трибюн" статтю своєї корепондентки І. Робінсон. Ця буржуазна кореспондентка, пізнавши дійсне життя в Радянському Союзі, зі захопленням описує все те, що зробив Радянський Союз для охорони матери і пятнує капіталізм за його гноблення і визискування матерей-робітниць.

Стаття ця починається описом життя американської готелевої робітниці. Молода 23-літня Марія виходить замуж за матроса. Той живе з нею якийсь час, поки не довідується, що вона незадовго має стати матірю. Щоби не клопотатися дитиною, він покидає Марію. Вона робить далі в ресторані. Але що зближається час породів, то вона чимраз більше занепадає на здоровлю і знемагає в праці. Та потреба грошей на прожиття і страх перед утратою праці заставляють її працювати понад сили. Положення її надзвичайно тяжке. Турбота за себе і за ненароджену ще дитину гнітить її, а заопікуватись нею нікому. Вона завдає собі питання, як їй прийдеться працювати і одночасно піклуватися маленькою дитиною і, не находячи відповіді, попадає в роспуку.

"Але ж це є звичайна історія в нашому житті, — так перериває авторка опис життя Марії. Я, говорить вона далі, в своїй подорожі по світі бачила багато подібних справ. А впрочім ми тут в нашім краю (Америці) нічого досі не зробили для охорони матерей. Ми багато чуємо про ріжні "гуманітарні" орґанізації, але не чуємо, щоби хтось в дійсности опікувався матерями. Ми багато чуємо про ріжні "черіти", але вони помагають тільки тим, що знають як їх дістати. Для більшости вони недоступні і величезна більшість дівчат залишена на ласку вулиці. Ніякої дійсної, орґанізованої акції для допомоги матерям перед і після породів нема. А не так діється в Радянському Союзі. Там не лише говорять про допомогу матерям, але й переводять її в життя. Там Марія не потребувала би журитися своїм положенням. Бо в Радянському Союзі кожна фабрична робітниця дістає два місяці звільнення від праці з повною платнею перед родами і два по родах. Шість тижневу відпустку з платнею перед родами а шість по родах дістають всі офісові й інтелектуальні робітниці. Підчас того звільнення вони перебувають вдома, де місцеві орґанізації дають їм всяку потрібну лікарську й іншу поміч та опіку. Коли-ж вони чуються вдома самотно, то йдуть до матерніх домів.

Кожне більше місто розпоряджає добре устаткованими матірними шпиталями, над у-

ліпшенням яких постійно працюють свої і заграничні специялісти. По цілому Радянському Союзі постійно відбуваються лекції, де лектори знайомлять робітниць і селянок з ріжними матірними справами.

Норси, або візитируючі сестри ходять по робітничих і селянських хатах та дають матерям поради і вказівки, як ходити біля хорих дітей, а вразі потреби заберають дітей до санаторій.

В кожнім більшім місті є заложені музеї, що служать осередками звідки шириться знання, як піклуватися дітьми і матерями. Шкільні дівчата ґрупами відвідують ті музеї, працюють в їхніх ляболаторіях і набувають потрібного їм, як будучим матерям знання.

Радянський уряд старається вкрити сіткою таких музеїв цілу країну. Він видає на охорону матерей величезні суми грошей та пильнує, щоби вони дійсно були зужиті після призначення.

Слухай, світе! Чуєш, світе, що робить робітниче - селянський уряд для сучасної і майбутньої матері та її дитини? А це-ж те правительство, яке ти, світе, називав варварами, людоїдами. Ти малював, світе, те правительство як страшних, зарослих, немитих азійських дикунів з ножами в зубах, що готові пожерти всіх твоїх білих "цивілізованих" горожан. А цілу радянську країну ти назвав червоним пеклом. Ти кричав, брехав і називав. Але те правительство не слухало тебе. Воно сміялося з тебе, бо знало тебе. Воно вийшло з тебе, покинуло тебе, відреклося тебе і пішло новим шляхом та по новій програмі будує нове життя.

Чуєш, світе! Слухай, світе! Це пише твоя горожанка. Як би ти світе мав чесну ідею і дійсне поняття про життєві умовини в тій країні, яку ти називав страшним пеклом, то ти здивувався би. Так пишу я, твоя горожанка — біла, збілого світу, а не червона і не з "червоного пекла". Але ти, світе, не хочеш цего знати, ані

ПІОНЕРИ ПРИЙШЛИ В ГОСТІ ДО ЧЕРВОНОАРМІЙЦІВ.

чути. Для тебе це страшне.

Радянське правительство піклується матерями і дітьми. Це пишу я твоя горожанка. Воно будує матірні доми, діточі приюти, будує матірні модерні шпиталі і санаторії. Воно будує музеї, які служать осередками виховання свідомих і здорових матерей. Радянське правительство видає на ті цили величезні суми грошей.

А що ти, світе, робиш для матерей і дітей? Яку суму грошей ти видаєш річно на ту роботу?

О, ти видаєш тисячу разів більшу суму, але не для матерей і дітей, а на утримання шпіонів і провокаторів, на карабінові і гарматні кулі для охорони свойого золотого божка і то якраз перед тими матерями, яких ти годуєш поліцайськими клобами і кулями.

Ти придоптав матір разом з її дитиною брудним поліцайським чоботом і кінським копитом. А замість модерного шпиталю ти затягаєш напівмертву матір до брудної тюремної келії, щоби скорше сконала. Отака твоя матірна програма, подиктована тобі твоїм золотим божком. І ти не можеш інакше поступити, бо твій золотий божок не позволяє тобі. Ти повністю залежиш від него і ціле твоє життя опирається на нім.

Але слухай, світе! Твої горожани узброюються новими ідеями і під свист та удари куль і клобів твоїх поліцаїв торують новий шлях. Ним вони дійдуть до твого золотого божка, схватять його і зітруть з лиця землі, а разом з ним і тебе, світе. На твойому місці вони побудують новий світ — світ матерей і дітей, світ робітників і селян, світ праці і кращого життя". **С. О.**

Помер президент ВУАН Д. К. Заболотний

Дня 15. грудня 1929 р. помер в Київі світової слави учений в галузі мокробіольоґії та епідеміольоґії — президент Всеукраїнської Академії Наук, член Всесоюзної і Білоруської Академій Наук, член Ц.В.К. С.Р.С.Р., член Київського Окружного Комітету та Міської ради і директор київського дослідчого інституту мікробіольоґії та епідеміольоґії, Данило Кирилович Заболотний.

Між видатними вченими Радянської України він був один з перших, що сміливо і рішуче виступив по Жовтневій Революції з пропаґандою визнати радянську владу й піти з нею на орґанічну співпрацю, щоби закріпити революційні здобутки працюючих.

Життя своє почав Д. К. Заболотний в хаті селянина, але закінчив його завдяки невтомній праці над собою на вищих щаблях культури. Як справжній нащадок трудящих, як вірний син трудового селянства він зумів виховати свою революційну ідеольоґію, зумів зберегти її від буржуазної отрути і останні роки свого ріжнобарвного і багатого на науково-громадський досвід життя віддав він на будівництво соціялістичної культури й науки.

ДАНИЛО КИРИЛОВИЧ ЗАБОЛОТНИЙ,
президент Всеукраїнської Академії Наук, який помер в Київі 15. грудня 1929.

Народився Д. К. Заболотний 16. грудня 1866 р. в селі Чоботарці на Поділі. Середню освіту одержав він в Одеській Рішельєвській ґімназії, яку скінчив 1885 р. Того-ж року вступив він на природничий відділ фізично - математичного факультету Новоросійського університету. Закінчивши його 1889 р., Д. К. Заболотний переходить на медичний факультет Київського університету, де одержує 1894 р. звання лікаря. Після того працював він протягом року на Поділі. 1896—97 був він завідувачем заразного відділу та ляборато-рії київського военного шпита-

лю і секретарем редакції журналу "Архіви патальоґії і бактеріольоґії". 1897 р. його вислано в складі наукової експедиції вивчати чуму до Індії і Аравії, а 1898 р. до Китаю та Монголії. Коли він повернувся звідти, його призначено викладачем бактеріольоґії мед-інститутів у Петербурзі.

З 1899 р. до 1914 р. Д. К. Заболотний брав участь у чумних та холерних експедиціях на Кавказі, в Персії і Туркестані, поборював холеру на Київщині, Подільщині, в Шахтинському районі, Донецькому краю, Катеринославщині і в ріжних містах Надволжа. Підчас війни він орґанізував і вів протиепідемічну боротьбу на галицькому, західньо - північному і кавказькому фронтах. В часі революції він вів орґанізовану боротьбу проти ріжних епідемій і радянська влада вибрала була його директором для боротьби з холерною епідемією у Ленінграді. Кромі того в усі незаняті тою важкою працею місяці Д. К. Заболотний викладав з 1898 р. у жіночому медичному інституті в Ленінграді, згодом у Ленінградському медичному інституті, потім його запрошено на професора до воєнно-медичної академії та на заввідділу експерементальної медицини в Ленінграді. На тім становищі він перебував, доки не переїхав до Києва, коли його обрали в літі 1928 року президентом Всеукраїнської Академії Наук та дійсним членом Всесоюзної і Білоруської Академій Наук.

В особі померлого академіка Д. К. Заболотного радянська держава і радянське суспільство понесли велику втрату, бо він повністю віддавав свої великі здібности будові нового життя.

Прожив академік Заболотний 63 роки. А похоронено його, за його бажанням, в тому селі, де він народився, себто в Чоботарці на Подílю.

В похороні Д. К. Заболотного взяли участь величезні маси працюючих. Після його смерти професійні, робітничі, громадські, наукові та студентські орґанізації виділили з поміж себе представників, які разом з червоноармійцями державали коло труни покійного почесну варту, а також виділили делеґації, що взяли участь в похороні. Кромі київських працюючих у похороні взяли також участь робітничі делеґації з багатьох міст Радянської України.

Цікаві відомости для всіх.

ПОГУБНИЙ ВПЛИВ ПОСУДИН З АЛЮМІНІЯ.

Липський "Огляд науки й техніки", доносить, що уживання посудин з алюмінія є часто причиною рака. При варенню топиться якась частина алюмінія, що впливає дуже погубно на стан здоровля тих, що лічаться від рака. Ярина, варена в посудині з алюмінія, витворює отрую. О скільки залишимо в такій посудині якийсь харч, а опісля пригріємо, тоді та отруя така сильна, що може викликати поважне захоріння, а навіть і смерть. Варена в алюміновій посуді вода до чаю або кави викликує хемічний складник, який спричинює внутрішні кровотоки, а також жолудкові пухлини.

"КОРОВА, ЩО ГОВОРИТЬ"

"Телевокс", "телелукс" машина, що мислить, машина, що говорить, і т. д. набувають щороку чимраз більшої популярности. І не тільки популярности, адже той телевокс, що про нього ми не раз повідомляли наших читачів, вже "працює" на низці залізничних станцій Америки, значно полегшуючи працю людини. Недавно на сільсько-господарській виставі в Сан Луї в З. Держ. було продемонстровано "механічну корову". Середові орґани цеї корови було показано у вигляді найрізноманітніших машин. Найцікавіше те, що ця "механічна корова" сама говорила й пояснювала відвідувачам, яким чином в її тілі виробляється молоко.

В ЯКОМУ СТАНІ ПЕРЕБУВАЄ МАТЕРІЯ В ЦЕНТРІ ЗЕМЛІ.

Температура в центрі землі дуже висока, й тому звикли вважати, що речовина перебуває тут у розтопленому або навіть ґазовому стані. Але це не так, бо поруч з температурою слід врахувати й те велике тиснення, що там панує. Досить сказати, що тиснення доходить до двох мільйонів атмосфер (тобто воно в 2 мільйони раз більше того тиснення, яке робить на нас атмосфера). За такого сильного тиснення навіть ґазові тіла можуть бути перетворені на твердий стан. Ось приклад, який це пояснить. Професорові Еімому вдалося ґаз гелій пертворити на тверде кришталеве тіло. Для цього він піддав гелій тисненню в 600 атмосфер при низькій температурі. Того-ж самого можна досягти й при звичайній хатній температу[...] але розрахунки показують, що при цьому потрібне тиснення, приміром, в 100,00 атмосфер. Хоча в надрах землі панує дуже висока температура, але відповідно високе там і тиснення, і тому цілком можливо, що матерія перебуває там в твердому стані.

Рад. Україна розгорнула велике будівництво

Подивіться на мапу України, що тут вміщена. На ній ви побачите, які саме нові заводи й фабрики будуть збудовані на Україні протягом пятьох років.

Величезний Дніпрельстан наприкінці пятирічки вже працюватиме, даючи енерґію численним заводам, сільському господарству, містам і селам. Великі електровні працюватимуть і в інших місцях: Штерівська в Донбасі, ще дві в Донбасі, Есхар — біля Харкова, київська електровня, електровня в Першотравенській окрузі. Усі ці електровні, разом зі старими, даватимуть 4,680 мільйонів кільоват-годин енерґії замісць 1354 мільйонів кільоват-годин дотеперішньої енерґії.

Десятками нових шахт, значно більших і краще устаткованих, ніж старі, вкриється Донбас. 40 старих шахт будуть перебудовані й поширені. Замість 27.2 мільйонів тон вугілля Донбас даватиме 52.6 мільйонів тон на рік*).

Криворіжжя розгортає видобуток залізної руди з 4.4 міль. тон до 10 міль. тон на рік. Для переробки цієї руди треба поширити металюрґічні заводи, що повинні витопити 6.2 міль. тон чавуну (з 10 міль. тон, що буде витоплений по всьому СРСР). Тепер на Україні працюють 32 домни, протягом пятьох років почнуть працювати 15 нових. Нові металюрґічні заводи-велетні будуватиметься в Криворіжжі й коло Дніпрельстану, старі — поширюється. Коло Дніпрельстану виросте також новий завод кольорової металюрґії — алюмінієвий, що даватиме 10 тисяч тон алюмінію на рік.

Нові машинобудівельні заводи будується по ріжних місцях: у Донбасі, Харкові, Києві, Запоріжжі тощо. Наступного року в Харкові розпічнеться

*) Через технічні умови, будівництва нових шахт у Донбасі на мапі, що її тут уміщено, не позначено.

ПОЯСНЕННЯ ДО МАПИ УСРР.

Руднi
Торфові розробки
Хемічні заводи групи „А“
Хемічні заводи групи „Б“
Фабричні підприемства текстильної й швацької пром-сти
Підприємства інших галузів пром-сти групи „А“
Заводи виробництва будівельних матеріялів
Заводи шкіряно-взуттьової й дубільно-екстрактної пр-сти
Елеватори
Район електровні
Район гідроелектровні
Заводи деревообробної пром-сти
Заводи електротехнічної металової промисловости
Цукроварні
Інші види харчосмакової промисловости
Заводи чорної металюргії
Заводи кольорової мет-гії
Радгоспи вівчарства
Радгоспи зернові
Борошн. млини
Холод. споруди
Залізниці — зал-ці, що будують

й за 1½ року буде закінчене будування найбільшого в Радянському Союзі тракторного заводу, що виробляватиме 50 тисяч тракторів на рік. Крім того, інші заводи України вироблятимуть ріжних сільсько-господарчих машин на 315 мільйонів карбованців на рік замість 99 мільйонів карбованців. Луганський паротягобудівельний завод буде другий у С.Р.С.Р. щодо величини. Він випускатиме 350 паротягів на рік.

Ряд хемічних заводів, що ви їх бачите на мапі, забезпечать удобреннями сільське господарство й ріжними іншими виробами промисловість.

Вісім або девять нових цементових заводів, ряд цегелень, новий великий завод віконного скла у Лисичанському (Донбас) дадуть змогу постачати новому будівництву в ріжних галузях будівельний матеріял. Виробництво цегли, наприклад, на Україні збільшується з 880 мільйонів штук до 1,800 мільйонів штук.

Ряд великих текстільних фабрик, папірень, пять чинбарень, 11 цукроварень, 8 олійниць, 11 консервень, ріжні підприємства для переробки продукції сільського господарства (маслозаводи, холодники для яєць і птиці, сушарки для садовини тощо) — ось що будуватиметься на Україні в цій галузі.

Протягом пятьох років на Україні на розвиток промисловости буде витрачено понад 4,700 мільйонів карбованців. З них 4,130 мільйонів карбованців на важку промисловість. Майже на 500 тисяч осіб збільшується число робітників лише в промисловості. Утворюються зовсім нові промислові райони (наприклад, навколо Дніпрельстану).

Україна разом з усім Радянським Союзом починає наздоганяти й випереджати капіталістичні країни.

Робітниці УСРР висловлюються за тісним звязком з нашими членкинями

(Лист робітниць з Комуни ім. Джана Ріда до членкинь Жіночої Секції ТУРФДім)

Дорогі Товаришки!

Ми членкині великої сімї — Сільсько-Господарської Комуни ім. Джана Ріда уважаємо необхідним встановити тісний звязок із закордонними жіночими робітничими орґанізаціями взагалі, а в тому числі з Жіночою Секцією ТУРФДім в Канаді.

Перш за все ми дякуємо українським орґанізованим робітницям в Канаді за журнал "Робітницю", який ми постійно отримуємо. Цей журнал дуже дорогий для нас. Читаючи його, ми радіємо, що жіночі орґанізації ростуть і розвиваються не лише в Радянському Союзі, але й у капіталістичних країнах, де борються за встановлення робітничої влади в цілому світі.

Що до нас, товаришки робітниці, то ми будуємо тут у Радянському Союзі нове життя. Фабрики находяться в наших робітничих руках, а земля в селянських. Державою правимо сами. Всіми справами ми керуємо так, щоби вони виходили на добро працюючим, а на загибіль капіталістам. Ось недавно ми викрили і зліквідували контрреволюційну орґанізацію "Спілку Ви-

зволення України" з капіталістичним служальцем Ефремовим на чолі. Ця "Спілка Визволення України" хотіла визволити нас з наших прав і віддати назад в руки визискувачам капіталістам. Але за це ми віддали її в руки нашого суду.

Будова соціялізму поступає в нашій країні скорим кроком вперед. Ми вкриваємо зараз країну фабриками і електростанціями, а широкі земельні простори колективними господарствами і комунами. Наша пятирічка проходить успішніше, як було упляновано. Багато, багато нового і цікавого відбувається зараз в нашій робітниче-селянській країні. Як ми встановимо між собою тісний звязок, то ми тоді будемо вам про все писати,а в однім листі неможливо того зробити.

Ми знаємо, товаришки, що там на еміґрації крутиться між вами багато буржуазних служальців українського походження, які безупинно фабрикують брехні і накиди на Радянську Україну і на цілий Радянський Союз. Не вірте їм і гоніть їх від себе, бо це слуги української і міжнародної буржуазії, які помагають тій буржуазії приготовляти напад на нашу країну, щоби знищити наші робітничі права і перемінити нашу вільну країну знову на поневолену. Наша робітнича Україна вповні тепер свобідна як під взглядом політичним так економічним. Отже не вірте буржуазним аґентам, як вони говорять вам, що працюючі Радянської України незадоволені зі своєї влади, бо це підла брехня.

Кінчаючи цей лист, ми робітниці Комуни ім. Джана Ріда шлемо вам, товаришки з нашої України через моря і кордони щирий пролетарський привіт і закликаємо вас до ще щирішої праці на орґанізаційному полі. Будуйте, товаришки, міцні робітничі орґанізації, освідомляйте неорґанізованих робітниць, вступайте в ряди Комуністичної Партії і під її проводом боріться за визволення з під панування капіталізму. Дуже раді будемо, коли ви до нас напишете.

Хай живе звязок і обєднання трудящих жінок усіх країн!

Хай живе провідник працюючих — Комуністична Партія!

Пишіть на адресу:

С.Р.С.Р. — Радянська Україна,
Миколаївський округ,
Варварівський район,
п/ф Н. Одеса,
Комуна ім. Джана Ріда,
Жінделеґаткам.

Остаємо з товариським привітом, за робітниць Комуни ім. Джана Ріда уповноважені:

Д. Захарків, Е. Халамедик,
М. Бойчук, Н. Мусієнко.

Українські патріоти просяться до шляхетського корита

Українські патріоти на- Західній Україні вже цілком відкрито і явно починають вислугуватися польській буржуазії. УНДО устами свого лідера Дмитра Левицького заявило в пресі, що політика українського посольського клюбу на парляментарнім терені не була політикою неґації від першого дня його участи в польському соймі. Як на підтвердження того факту Левицький покликався на всю минулу діяльність клюбу. З того його покликування виходить, що УНДО весь чес хотіло працювати з польською шляхтою, але самі польські партії перешкаджали тому.

Та заява ундівського лідера не є нічим іншим лише рабським випрошуванням служби в польської шляхти. Дайте, мовляв, панове, нам місце при кориті. Ми-ж раді вам служити від першого дня приходу до сойму, а ви не замічаєте чомусь того як слід.

Про це, що наші панки відограють таку служацьку ролю в польському соймі, наша преса писала, як тільки їх вибрано туди. Але не таке писала і пише українська жовтоблакитна преса. Вона бундючо заявляла і заявляє, що українські патріотичні посли увійшли до польського сойму на те, щоби підносити перед світом голос протесту проти поневолення польською шляхтою українського народу, щоби боронити той народ. І ось замісць того грімкого протесту, замісць оборони народу вийшло тоненьке, рабське: допустіть нас до корита.

Ще ясніше висловив той же сам Д. Левицький ундівські бажання співпрацювати з поль-

ською шляхтою в своїй соймовій промові дня 5. грудня. Вона була до того рабська, що навіть другий служалець польської буржуазії, Бачинський схарактеризував її як готовість ундівської партії вдоволитися культурною автономією з рук польської шляхти. В тій промові Д. Левицький висловився відкрито за співпрацею з польською буржуазією, вирікся співпраці з українською військовою терористичною орґанізацією та, як звичайно, не забув накинутися на всі радянофільські українські тенденції.

Розуміється, що наші канадійсько-американські патріоти, яким з уст не вилазять гучні слова про орієнтацію на власні сили і які носяться з українською військовою орґанізацією як дід з писаною торбою, набрали, як завжди в таких випадках, води в рот і ані пікнуть про здєлки своїх собратів на Західній Україні.

А тим часом ті собрати ще яскравіше виявили свою солідарність з польською буржуазією своїм відношенням до внеску робітничо-селянської опозиції. Було воно так: 5. грудня, коли відкрився сойм, польська комуністична фракція, посольський білоруський клюб "Змагання", посольський український клюб "Сельроб" і посол Войтович з спілки "Самопоміч" поставили внесок з домаганням недовіря маршалкові Дашинськоми за те, що: він помагає урядові Пілсудського тероризувати і гнобити робітників та селян, допомагає йому видавати революційних послів судові, заводить фашистівські зміни в соймі, які унеможливлюють виступи робітничо - селянської опозиції і що він вбиває усі виступи в соймі проти терору і гнету на Білорусі та Західній Україні.

І ось українські посли партій УНДО і УСРП, які всюди кричать, що обороняють Західню Україну не лише, що не піддержали того внеску, але разом з так званим "Безпартійним Бльоком", себто з бльоком пілсудчиків опустили на час голосування салю засідань.

Той вияв солідарности українських фашистів з польськими аж надто ясно говорить сам за себе. Українські працюючі маси повинні витягнути з тої підлої продажної роботи наших панків відповідні висновки і дати їм належну відправу як там на Західній Україні так і їхнім собратам тут на еміґрації.

110 ЛІТ ІМІҐРАЦІЇ ДО ЗЛ. ДЕРЖАВ

Іміґраційні реєстри ведуть в Америці ще з 1820-го року. Скільки народу переселилось сюди перед тим, невідомо, але з того року, значить на протязі останніх 110 літ прибуло до Злучених Держав понад 37 мільйонів іміґрантів з усіх країн світу, з того приблизно половина з країв північної і західньої Европи: Великої Британії, Німеччини, Франції, Швеції, Норвеґії і Данії. Аж до 1890-го року відтіля виходила вся маса іміґрації, зростаючи з року на рік. Близько два мільйони іміґрантів до Злучених Держав вислала північна і західня Европа в однім лише десятиліттю 1861-1870, поверх два мільйони в слідуючих десяти роках 1881-1890. Щойно від 1881-го року починають напливати вже в досить значному числі іміґранти з південної, середущої й східньої Европи — з Італії, Греції, Югославії, Угорщини, Австрії, Румунії й Росії. А за трицять літ 1891-1920 їх прибуло вже збитою масою близько десять мільйонів, пять раз стільки, скільки західніх і північних европейців.

Перші іміґраційні обмеження 1921-го року трохи припинили те переселення, а гострий закон 1924-го року знов змінив характер іміґрації до Злучених Держав. З того року вже тільки половина її приходить з Европи, а в тій половині три четвертини знов з північної і західньої Европи. За те зросла іміґрація з Канади і з Мексика, яка взагалі почалася досить пізно, щойно коли світова війна зупинила европейське переселення. Останніми роками канадійці дають приблизно третину всеї іміґрації, а мексиканці приблизно пяту часть. Взагалі рахують, що 49 відсотків усіх іміґрантів останньої сотні літ прибуло з північної й західньої Европи, 37 відсотків з південної і східньої, 7 відсотків з Канади і 2 відсотки з Мексика.

НЕЗНАНИЙ АЛЬФАБЕТ.

У Рас Ганра біля Караму в землі Сомалів відкрито новий альфабет. Археольоґічна місія найшла при розкопках дванацять перґаментів і бронзових таблиць, яких старість оцінено на приблизно 3000 літ. Перґаменти й таблиці записані незнаним доси письмом, яке має 25 ріжних характерів.

НАСЕЛЕННЯ ФРАНЦІЇ МЕНШАЄ.

У французькім парляменті говорили недавно над питанням населення, яке зменшилося івд 1911 року о 2.2 мільйони. Річно вмирає тепер у Франції 165 тисяч людей. Посол Лямбер домагався асиміляції чужинців на взір Злучених Держав, бо у Франції є вже цілі польські та італійські села.

ЗАВІЩАННЯ БАЙРОНА ПРОДАНЕ НА ЛІЦИТАЦІЇ.

Оригінальне завіщання одного з найбільших анґлійських поетів, Байрона, продано в Лондоні на ліцитації багатому купцеві за суму 600 доларів.

Карло Лібкнехт і Роза Люксембурґ

Сім'я відомого революціонера Вільгельма Лібкнехта. Стоїть посередині, з лівого краю — Карл Лібкнехт — правіше — його мати, решта — брати Карлові.

Вгорі — Роза Люксембурґ — окремий портрет праворуч — Карл Лібкнехт.

Дня 15. січня 1919 року вбила буржуазія провідників німецького революційного пролетаріяту Карла Лібкнехта й Розу Люксембурґ. Память цих героїв революції дорога не тільки німецькому але й міжнародньому пролетаріятові.

Ще перед війною відомий був Лібкнехт своєю діяльністю серед німецького робітництва. Але велику революційну ролю відограв він в часі війни. Тоді коли соціял - демократи усіх країн ганебно зрадили в часі війни клясові інтереси працюючих, кричали, що батьківщина в небезпеці й тому треба воювати — Карло Лібкнехт сміло кинув клич: війна війні. В статтях і на публичних зборах освідомлював робітників, що війну ведуть капіталісти в своїх інтересах і проти інтересів працюючих.

Після червоного Жовтня розгорілася і в Німеччині революція. В передових її рядах боролася під проводом К. Лібкнехта і Рози Люксембурґ революційна орґанізація -Спартак. Буржуазія передала тоді владу в руки соціял-демократів. Це старий досвідчений спосіб -- коли пануванню буржуазії загрожують революційні маси, вона завжди ховається за плечі соціял-демократії.

Соціял-демократи повели завзяту боротьбу проти революціонерів, які орґанізували ради й боролися за перехід влади до рук робітників і селян. Під владою соціял-демократів, під їх крилом і опікою зорґанізувалися проти робітників мілітаристи. В цілій Німеччині підняла голову контрреволюція, повстання придушено, вбито більш як 15 тисяч робітниць і робітників.

Але як довго живі були Карло Лібкнехт і Роза Люксембурґ буржуазія не почувала себе певною. Боялася, що придушений вогонь революції спалахне знова. Соціял - фашістські ґазети вели проти них теж скажену аґітацію. Лібкнехт і Р. Люксембурґ скривалися в Берліні. Але буржуазним посіпакам удалося їх віднайти.

Обоє були арештовані й перевезені до буржуазної берлінської гостинниці Еден. Там їх вбили прикладами крісів, а потім ще в додатку постріляли й вивезли за місто. Тіло Рози Люксембурґ кинули до каналу, а Лібкнехта покинули на віддаленій вулиці й потім писали, що він втікав і сторожа його застрілила.

Можна вбити революціонерів, але не можна вбити революційного духа. Німецький пролетаріят бореться й дальше під проводом Комуністичної Партії Німеччини за владу робітниче-селянських рад в Німеччині.

ПРО ЛЄНІНА СПІВ.

— Заплачте вогнями задумані зорі,
— не треба ні ойкань ні сліз.
— Ви чуєте — жалібно вітер говорить
про болі людей на землі?
— Ви бачите: небо прозоріш кришталю,
то жалібно дивляться далі і синь...
— Я чув, як востаннє забились і стали, —
І жили і серце людей і країн.
— Я бачив рукою сіпнуло фіранку
до люду до сірих облич.
Ви кликали довго до синього ранку,
аж поки заіскрилась ніч.
А потім хрипіли, стогнали легені,
невимовно дужі слова...
Казали: ще житиме, житиме Лєнін!
"Гей, лівою" "вверх голова"!...
— Умер. — Ні, не вмер.
— О, як довго ще житиме!
— Гей робочі думки не умруть,
— Ми заводом дзвінким і оселями житніми
устиляємо зоряну путь.
— Хто казав, що у нашім житті болото,
— хто загруз у липкій боротьбі,
— хто казав, що вмирає землі позолота, —
той не знайде рятунку собі.
Хто не бачить землі, що без меж і без краю,
що порубана лезом меча?
І кожна людина у памяті має
хоч пригірщ думок Ілліча.
— Умер. — Ні, — не вмер:
О, як довго ще житиме!
Невмирущі думки не умруть,
бо заводом дзвінким і оселями житніми
ми вселяємо пройдену путь.

Сава Голованівський.

ПАРТВИТОК №224332.

Весь світ робітники руками роздирають,
Всю землю мацають: в руках чогось нема.
— Скажи, о Партіє, скажи, що ти шукаєш?
І голос відповів скорботний:
— Партквитка!
Один лиш маленький... А серце задрожало,
І в серці забренів останній жаль.
Учора ще в руках його тримала,
А смерть ударила — і партквиток упав.
— Пролєтарі! Шукайте скрізь! Гудіть у всі [сирени!
Невже нема його і смерть така страшна?
Один лише квиток загублено маленький —
І в тілі партії роззявлений провал.
Я слухав партію і біль її відчув я.
Міцними мязами наповнилась рука.
— Гей, чуєш, Партіє? Тобі кричу я!
Тебе вітає робітник од варстата.
Хай серце здушено, а жаль такий мізерний...
— Порівняно з мільйонами, куди мій жаль.
З мільйонами пролєтарів під знаком Комін- [терна,
Які заповнять в партії роззявлений провал.
А першим я іду! Я перший лину...
— Гей, чуєш, Партіє? Тобі мої слова:
І року не мине, як двіста тисяч партквитків [замінять
Загубленого Лєнінського партквитка!

А. Безименський.

ПАМ'ЯТИ В. І. ЛЄНІНА.

Лєніна нема серед нас,
Серце Лєніна зотліло в огні:...
Вожд працюючих знесилений погас,
Проводир пролєтарів в труні...
Та не стримає жалоба крил,
Не заступить нам червоний шлях!
Кров Вожда горить у наших жилах,
Кров Вожда на наших прапорах!
Твердим кроком у майбутнє сміло, —
Ім'я Лєніна веде наші полки!
Лєніна померло тіло, —
Ґеній Лєніна переживе віки!

О. Слісаренко.

"Реформізм прикритий революційною фразою, був головним лихом Другого Інтернаціоналу, головною причиною його ганебного краху, підтримки "соціялістами" тієї війни, в якій вбито 10 мільйонів людей для того, щоби розвязати важливу справу, яка ґрупа хижаків-капіталістів, анґльо-російсько-французька, чи німецька, повинна грабувати увесь світ."

ЛЄНІН.

Чого учив нас Лєнін

Шість років вже нема серед нас Лєніна.

В день траурних роковин його смерти мільйони сердець пролетарів та селян обливаються кров'ю по всій землі. Бо немає на землі місця, де ім'я Лєніна не запалювало б ясною вірою в майбутнє серця всіх пригноблених, принижених, поневолених жорстокою владою капіталу.

Ім'я Лєніна — це символ, прапор всесвітнього об'єднання трудящих, їхньої боротьби за визволення — символ комунізму.

В усій світовій історії не було такого проводиря революційних мас, такого великого проводиря, як В. Лєнін. Тому то такою великою втратою була для пролєтаріяту смерть Лєніна.

Чим був В. Лєнін у революції й міжнародньому русі пролєтаріяту?

В. І. Лєнін — це безмежна, вічно жива відданість робітничій клясі, безконечна любов до неї. Це повна ентузіязму віра в силу, в справу робітничої кляси і разом з тим — це нечувано точне, ясне й глибоке розуміння не тільки конечної мети й завдань пролетарської революції, але й етапів її в кожний окремий момент.

Кольосальне відчуття дійсности, поєднане з величезним теоретичним знанням, винятковою здібністю застосовувати на ділі методи революційного марксізму, допомагало В. Лєнінові безпомилково визначати ті обставини, що в них відбувається боротьба робітничої кляси. Ґеніяльні здібности, глибокий розум поставили Лєніна поруч Маркса в лавах теоретиків, але теоретиків не таких, якими були вчені буржуазії і II. Інтернаціоналу. Ні, теорія В. Лєніна завжди була тісно звязана з життям, з практикою. І теорія і практика у тов. Лєніна взаємно доповнювали себе, надаючи тим самим кольосального значіння і ваги кожній його думці, кожному вчинкові. Залізна, безмежна працездатність, неподільно віддана пролєтаріятові протягом 35 років, невгасна енерґія і діяльність допомогли йому створити в усіх галузях боротьби стільки, скільки навряд чи вдавалося зробити досі хоч одному з великих діячів людства.

Треба лише уявити собі все багацтво його літературних праць, суму практичної, орґанізаційної і аґітаційної роботи, щоб зрозуміти велич діл і життя В. Лєніна. Чи є хоч одне велике явище в історії нашої партії і всього міжнароднього революційного руху за останні 30 років, що не було б звязане з ім'ям В. Лєніна?

Ніколи не спинятися на досягненому, іти завжди вперед, ніколи не припиняти боротьби, не здаватися супротивникові, не занепадати духом у хвилини найжорстокіших невдач, але й не вдаватися у самовтіху та самовдоволення у хвилини великих перемог. Уміти завжди зберігти твердість, витриманість і силу духу, завжди бути послідовним до кінця революціонером, завжди бичувати всяку кволість, подвійність, боягузство у вчинках і думках, зрадництво, угодовство з ворогами революції та робітничої кляси, уміти визначити, знайти своїх революційних спільників і скласти з ними справжній союз.

Ось чого вчив нас В. Лєнін своїм великим словом і своїми ділами.

Лєнін учив нас, як треба в кожний певний момент, виходячи з точного урахування й аналізи конкретних умов, конкретних обставин і взаємин клясових сил, знаходити напрямок боротьби, визначати тактику партії, але при цьому ніяк не забувати основних революційних принціпів марксізму та комунізму, не промінювати ці принціпи на чачавичну юшку опортунізму. В цьому умінні застосовувати наші революційні принціпи до конкретних живих, завжди змінних, обставин дійсности і є суть більшовизму. Це — перше.

Збереження клясової чистоти пролетарського руху, хоч би в які взаємини з иншими клясами йому доводилось вступати, охорона його від міщанського опортуністичного впливу, од буржуазного розкладу. Це — друге.

Володимирові Лєнінові належить заслуга ідеї, розвитку і застосування на практиці союзу пролєтаріяту та селянства, ідеї, що її Маркс лише намітив. У першу революцію 1905 року це було гасло революційно-демократичної диктатури пролєтаріяту та селянства для перемоги демократичної революції. Після Лютневої і по-

тім Жовтневої революції — це політичний союз, а потім економічне й культурне обєднання між пролетаріятом та селянством для перемоги й зміцнення соціялістичної революції.

Разом з тим Володимир Ленін рішуче поставив питання про революційну ролю пролетарі-

В. І. ЛЕНІН ПРОМОВЛЯЄ НА МАСОВОМУ МІТІНГУ 1. ТРАВНЯ В 1919 Р. В МОСКВІ.

яту ще в першій революції, про його гегемонію, про збройне повстання Він перший зазначив ролю рад, як майбутньої форми політичної влади пролетаріяту і після Лютневої революції він перший виставив гасло: "всю владу радам!"

Він же накреслив правильну лінію в боротьбі з імперіялістичною війною, в питанні про національне визволення й самовизначення пригноблених народів. Ніхто инший, як Володимир Ілліч, підготував робітництво до Жовтня і виставив опісля своєчасний перехід на нову економічну політику і тим урятував революцію.

А в галузі будівництва компартії він дав усю будову компартії з її одністю, централізованою силою на основі демократизму. Він зберіг і захистив партію в період розпаду і ліквідаторства меншовиків після першої револю-

В чому результат практичної діяльности Володимира Лєніна? Життя Лєніна — це історія компартії, це історія революційного соціялізму в міжнародньому робітничому русі.

Лєнінізм — це та наука, та революційна метода чинности, що під прапором і керівництвом її веде далі розвиток всесвітньої історії, і вся сила в цьому належить тій партії, що тримається цих великих заповітів Лєніна, заповітів лєнінізму, уміє їх зберегти і захистити, перевести їх у життя.

Лєнін залишив комуністичній партії свою науку-зброю — лєнінізм. Партія, що її Лєнін вів протягом 30 років, що її викував у залізну силу, бореться його гострою зброєю. І цим вона перемагає.

Б. Л.

ТОДІ, ЯК ВІН УМЕР...

(Нарис)

Хати утопали в снігу... Чорні прапори рвалися в повітрі. Бешкетувала заверюха. Село ворушилось. Вулицями сновигали люди... Поспішали... Падали в снігу... При зустрічі щось говорили, а далі йшли мовчки...

На шпилі хатина, білою кир'еєю обгорнулась, тільки димар чорніє. З неї виходить Олена й дивиться ген—в далечінь, на Диминську Балку, що оповилась чорними хустинами в жалобі.

На зустріч їй Андрійко,—синок—10 років.

— Мамо... мамо... чули... Лєнін... умер...

Мороз сковував губи. Сніг заліпляв очі. Андрійко порсався в снігу...

— Що робитимемо... чула... чула... Ти закляк синку...

Стояла. Дивилась. Не почувала, як дубіли ноги, як шалено рвала навкруги заверюха. І здавалося, що не там він умер, у московських лісах, а тут... в цій убогій хатині, тут близько. Уплила якась сила, що тягла за собою.

В хаті... Невпорана піч... Потухший огонь... Бідно... Давила нудьга...

Згадала перші збори делеґатські. Там вперше почула... Це він учив і вів на боротьбу за кращу жіночу долю.

— Мамо... я прапор... прапор із хустки зроблю.

Хлопець тичину приніс. Зняла хустку з плечей, прив'язала...

Я-б молилась за тебе, та крім тобі—нікому більше молитися!

За хвилину дивилась, як хустка лопотіла над вікном у повітрі.

(Ой, розвій же, буйний вітре, мій смуток глибокий!)...

— — — — — — — — — —

І раптом за рипом дверей, у хаті Ярина — глитайка.

— Оле-но... чула?.. Дождалась і я, слава тобі господи (і хрест на себе). Кажу, може приналогу менше дратимуть без його... Еге-ж?

Олені сльози з очей: то злоба і разом відчай...

— А... ти рада?!

Вся—криця... напружились м'язи...

— Ти!.. ти!.. Ге-еть!.. Ге-еть, з очей, гадюко навісна!..

— Ось кому наше горе—є радість!

Олена свитину на плечі... рукою сушить сльозу... в сельбуд поспішає...

— — — — — — — — — —

А на дворі... Чорні прапори рвалися в повітрі... Бешкетувала заверюха... Вулицями сновигали люди... Поспішали... падали в снігу...

С. Добровольський.

Той... найстарший...

Вечеріло... На дворі була мертва тиша. Ішов лапатий сніг.

Здавалося — все живе спочивало після трудового дня і ніщо не порушувало вечірньої тиші, тільки собаки — ці вірні вартові людини — иноді перегукувалися по ріжних кутках села.

Аж ось десь загув гучний і, немов з глибини, густий металевий гудок. Це в котрійсь харківській фабриці.

Тільки чого ж у такий час? Адже робота давно скінчилася, до ранку ще далеко. Але гудок якийсь незвичайний, не такий як завжди — коли кличе до роботи, немов плаче.

Гу..у..ууу...уууууу.:

А може вітер перериває хвилі повітря? Так ні — вітру немає.

До переливчастого велетня-гудка приєдналося ще кілька, а далі ще...

І чулося в цьому ріжноголосному металевому згукові щось сумне, тривожне.

Гу...у...ууу...ууууу...

А далі, немов спізнився, і поспішаючи, ніби доганяв решту товаришів, загув гудок на "Канатці".

Гу...у...ууу...ууууу...

***

Село заворушилося. Загрюкали хвіртки, закашляли люди, виходячи з дворів і, збираючись купками, чорніли на білому фоні снігу, час від часу поблискуючи цигарками.

— Що воно за знак?

— Сказать би, пожежа...

На дзвінниці хтось вдарив на сполох.

— Чому?

— Може яке нещастя?

— Гм...

***

Одягаю шинелю і біжу за село подивитись, чи не горить десь у Харкові. А може на "Канатці"...

Тільки-но вибіг за село, зустрів Івана Григоровича. Йшов з роботи.

— Чому так шалено гудки гудуть? Не знаєте? Чому це сполох такий?

— Знаю... — тихо відповів Іван Григорович.

— Так кажіть же! Чого ж мовчите? — хвилююсь від спокійного і разом з тим журливого тону Івана Григоровича, запитав я знов.

— Та той... як пак його...

— Та що той? Кажіть — сіпаючи за плече, перебив я Івана Григоровича.

— Та той... найстарший... умер... Лєнін...

— Хто? Неправда! Цього не може бути!

В голові мені шуміло, серце забилося.

***

Вернувся назад. Біля сільради і всередині повно людей. Усі стривожені, з похиленими головами; говорять стиха, инколи зітхаючи.

Дехто витирав мозолястою чорною рукою заплакані очі.

Памятаю окремі слова:

— Лєнін... Ілліч... дорогий... наш... партія... більшовики... проводир... підемо за Лєніном... продовжуватимемо...

Довго, за північ говорили, але думка була в усіх одна:

— Немає Лєніна — є лєнінізм.

Наприкінці:

— На смерть Ілліча наша відповідь: — Кращі робітники й селяни до лав партії Лєніна.

Довго виводили на зімнятому клаптикові паперу кривими літерами свої прізвища.

***

Вже шість років без нього. Дорогий вожд наш лежить нерухомо в Москві.

А ввесь пролєтаріят рівняється на Лєнінову ідею, на його ім'я.

Ілліч за свій розум, за свою далекозорість, за свій лєгендарний характер — став символом визволення пролєтаріяту.

Увесь пролєтаріят — не лише пролєтаріят Радянського Союзу — любить і шанує Ілліча і ніколи не забуде його славного, дорогого всім імени.

Це неправда, що Лєнін умер. Умерло тільки його тіло, а його ідея, його наука живуть в серцях пролєтаріяту і ніколи не вмруть.

І. Литвин.

Лєнін, як людина

Могутня воля і любов до життя з усією ріжноманітністю форм, фарб, звуків, і інстинкти радісної творчости, і чуткість до суму і справжнього людського горя і здібність сміятися таким веселим, заразливим сміхом, який свідчить про життєрадість цієї найбільшої з людей нашої епохи. Все це було властиве Лєнінові. Вже не раз відзначали і в пресі, і в усних спогадах всі ці рисочки, що характеризують особу Лєніна, як людину, в жилах якої текла далеко не холодна кров і в грудях якої билось гаряче серце...

В Лєніна був надзвичайно живий темперамент. Рух був такою конче потрібною і бажаною стихією для його нервового темпераментного тіла, як вічне змагання вперед для його розуму, для його неспокійного бунтівного духа. Він любив полювання, любив цілими днями ходити, із захопленням брався до якогось фізичного спорту, приміром, сковзався на коньках. Любив він і все те, що позитивно впливає на естетику людей: музику, співи, поезію. В ньому завжди виявляла себе природа бійця. Коли час і обставини спріяли цьому, він дозволяв собі розкіш "побитися" з товаришем в шахи, при чому всі сили його розуму й духа в таких випадках спрямовувались на те, щоб не поступитися перед ворогом на полі бою. Він не відмовлявся вступати в політичні суперечки з кожним смільчаком, хто напрошувався на такий бій, при чому горе тому, хто не поспішив вчасно віддатися на волю найбільшого полеміста нашого часу: Ілліч у таких випадках "крив" нерозумного вперто, нещадно. Разом з тим, ні в кого не було такого м'ягкого характеру і делікатности, як саме в Ілліча. Він любив дітей, з любовою ставився до всякої простої непретенсійної людини, що попадала в поле його зору. Великодушний був до переможеного, збезшкодженого клясового ворога, ніколи не мав у таких випадках почуття особистої злоби чи помсти, а вже до товаришів був такий ласкавий, вражливий і делікатний, що всі, хто знав його особисто, завжди будуть із зворушенням згадувати про численні докази його доброти. Його скромність і його, так мовити, аскетизм в особистому житті знають усі. Він ніколи не дозволяв собі жадної розкоши і навіть тоді, коли в останні роки його життя приятелі й товариші намагались надати його домашньому побутові хоча б яких небудь ознак, коли не комфорту, то хоч деякої вигоди, від якої не відмовився б жаден "середняк" з числа робітників, він відповідав на ці ознаки уваги до нього протестом і навіть роздратуванням: "Навіщо, мовляв, все це?"

Ілліч добре знав, що немає іншої, виправданої з погляду діялектичного матеріялізму морали, крім клясової, — що тільки в ім'я клясової боротьби, клясових інтересів пролетаріяту і в міру цих інтересів, комуністична мораль має

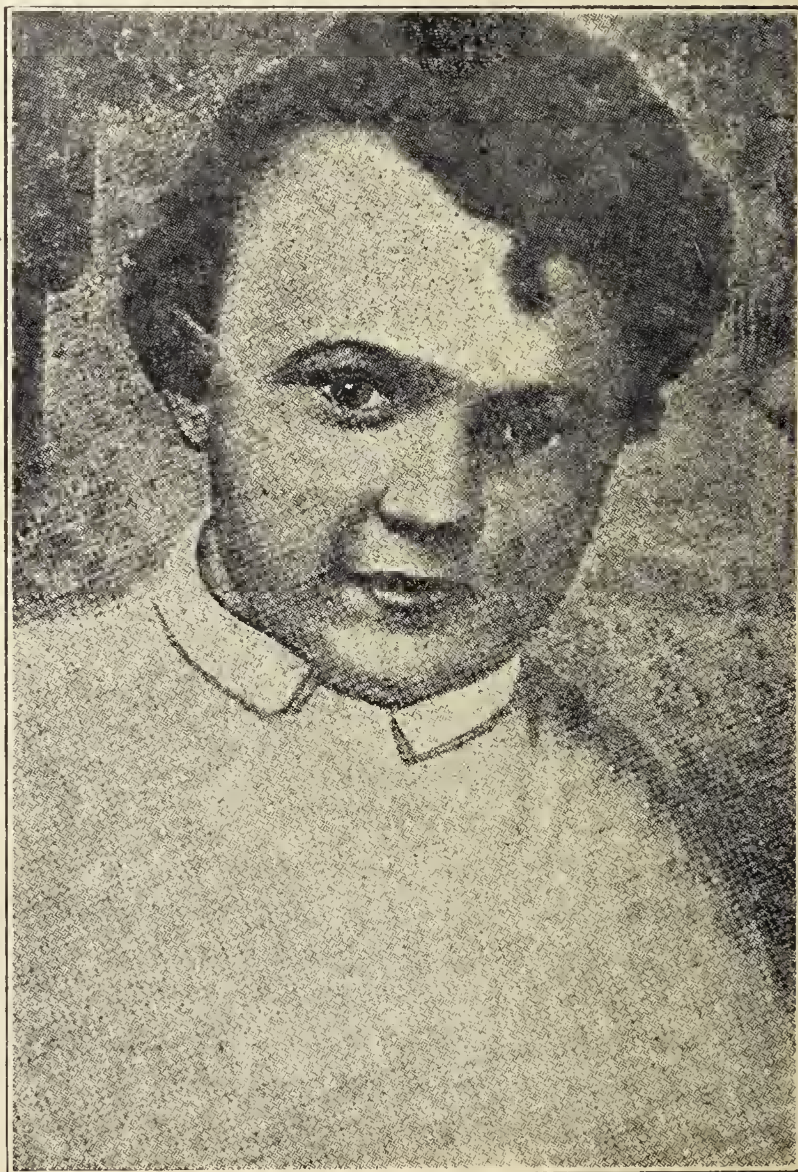

В. І. ЛЄНІН В ДИТЯЧИХ РОКАХ.

право примусово вимагати від особи скоритись перед якимись нормами суспільного життя. Але він вважав би за фарисейську тупість проповідь морального самовдосконалення взагалі во ім'я якихось "абсолютних" моральних ідеалів. Недаремно ж він в одній із своїх статтей (про Льва Толстого) з призирством таврує "толстовця", "поношеного істеричного плаксія, що зветься руським інтеліґентом", який, прилюдно б'ючи себе в груди, говорить: "Я поганий, я мерзотний, але я морально самовдосконалююсь; я не їм більше м'яса і живлюсь тепер рижовими котлетами".

Але чим пояснити те, що він сам, життєрадісний Ілліч, що мав здоровий апетит до всіх приємностей життя, який знав ціну і естетичним захопленням, і спортивним, втиснув своє особисте життя в дуже скромні рямці революціонера-подвижника, кабінетного мислителя та громадського діяча в пролєтарській державі, що відійшов з базару життєвої суєти. Певна річ, що він робив це не з мотивів особистого самоудосконалення і не через фетишистське ставлення до "рижових котлєтів" засудив себе на "здержання". Причиною його подвижництва було свідоме, а иноді може й інстинктивне змагання зберігати свої фізичні й духові сили. Ці сили були йому потрібні для служіння тому ділу, яке стало йому за мету всього його життя.

Він полюбив пролєтарську боротьбу за визволення трудящого людства від усяких форм гніту й експльоатації, полюбив всім своїм палким серцем, всією своєю виключно революційною душею. І він поставив ввесь багатий запас своїх духовних ресурсів під знак режіму економії сил. Він увесь віддав себе революційній боротьбі пролєтаріяту і тому в нього не було часу й бажання використовувати всю ту суму несолоди, яку дає до послуг сучасного інтеліґента европейська культура (театри, концерти, музеї, художні виставки і т. д.). Тому то він свій величезний літературний талант цілком віддав на обслугування своєї партії і пролєтарського руху, ні разу не спокусився думкою спробувати "для душі" своєї сили в галузі якоїсь іншої літературної творчости, яка безпосередньо не впливає на поставлене перед собою завдання. Тому то він відмахувався від усякого життєвого комфорту і заперечував спроби того, щоб його увагу відтягати в бік таких побутових і особистих інтересів, які могли б послабити його революційну енерґію і перешкоджали б йому почувати себе близьким до мас.

Він був революціонером до мозку кісток і це відбилось у всьому його особистому житті.

П. Лепешинський.

ЛЄНІН З НАМИ.

У жалобі никнуть прапори,
І гудки ридають до тривоги.
Та в могутнім полі трактори
нам з'орять незнані перелоги.
На хвилину голови в журбі...
Лєнін, Лєнін ти назавжди з нами,
ти єднаєш села голубі
з золотими буйними містами!
Ти в землі, й багато ще других,
що колись боролись і любили,
що тепер на їхні яснії могили
без кінця лягає тихий сніг.
Це вони пробили дивний шлях
нам крізь бурі, грози та тумани,
це на їхній крові та кістках
світ росте могутній і багряний.
Проводи гудуть уже кругом,
скільки радости у тому гуді!
Розцвітають зорі над селом,
як огні привітні у сельбуді.
Скільки ми загоїли вже ран,
скільки нам іще шукать, творити!
Скоро, скоро буде Дніпрельстан
над Дніпром закованим шуміти!
Вічний рух все далі нас несе...
Як забють в дротах грозові токи,
і степи веселі та широкі
обплетуть чавунки і шосе.
Мить журби. І знов до бою чола.
Хай живе будов великих час!
Роки йдуть минає все навколо.
Тільки Лєнін з нами і між нас!

В. Сосюра.

"Немає сумніву, що Паризька Комуна впала через те тільки, що вона не досить використовувала в потрібний момент озброєну силу, але й мимо цього залишилася в історії невмірущою, бо на ділі здійснила ідею диктатури пролєтаріяту."

ЛЄНІН.

Два Карли

Цю героїчну історію розказав нам Роберт Квельц, підручний слюсар заводу Шлезінґера в Гамбурзі.

Ми засідали тоді в напівпідвальному приміщенні майже зруйнованого будинку на Ґрюн штрасе. Було це за тяжких днів реакції, після придушення Гамбурзького повстання.

Пам'ятаю, нам пощастило тоді по димарях зруйнованого гарматами кварталу, оточеного за тих тривожних днів кінною й пішою жандармерією, під загрозою смерти пробиратися на ці конспіративні збори, щоб усім разом умовитися про майбутнє.

Було вже пізно. По брукові Гамбурґу, напоєному кров'ю робітників, уже не їздили трамваї й автобуси.

У нашій кімнатці маячили рештки свічки.

Замазані сажею, ми скидалися на злинялих неґрів і, оточивши Роберта щільним кільцем, причаївши подих, жалібно ловили його слова.

Ось що розказав нам Роберт:

— Усі ви знаєте Карла Ротера, а ти, Максе, найбільше, бо ви спільно працювали з Лібкнехтом... Так ось, коли почалися труси й арешти в супроводі нечуваного знущання з наших товаришів, поліція збільшила зусилля, шукаючи Карла, що неодноразово протягом кількох місяців щасливо уникав рук цієї наволочи. Останнього разу, ховаючись від шпигунів, він зробив необережність: зайшов до Ґертруди Мінк, що її ви так само добре знаєте, — аби передати їй текст відозви, складеної ним уночі, щоб видрукували її в нашій запільній друкарні й поширили по заводові.

—О! Я пам'ятаю цю відозву — перебив його Ґустав Шніплер. Вона була написата вогняними словами й повстанці читали її співаючи. Карл вклав у цю відозву всю силу своєї думки й складу.

— Так слухайте ж далі, друзі, — продовжував Роберт. Пішовши від Ґертруди, Карл оглянувся і, не помітивши стеження за собою, пішов додому.

Роберт закашлявся, а ми присунулися до нього ближче, не могли стриматися, щоб не виляяти у "міцних" виразках шпигуна, що йшов за Карлом.

Нарешті, Роберт одкашлявся й продовжував:

— Але не всі ви, напевне, знаєте його дванацятилітнього брата, теж Карла, про якого, власне, я й хочу вам розказати.

Не всі ми знали молодшого Карла, але Герман, що сидів на ящику поряд з Робертом, почувши це ім'я, скочив і вигукнув:

— Як же, як же... Ми його знаємо. Невже ж ви не пам'ятаєте хлопчика, що приносив нам у дні боротьби їжу й виконував ріжні доручення Карцлендера — начальника барикади.

— Барикада Карцлендера... Так, так: — і ми дійсно пригадали собі цього хороброго задьористого піонера, що його знав трохи не цілий Гамбурґ.

— Ну, що ж далі, Роберте, — поспішилися ми.

— Ледве Карл великий — я вже його так називатиму — опинився біля свого дому, — продовжував Роберт, — як шпигун побіг в охоронку, щоб вислати наряд для арешту. Карл потрапив додому не звичайним шляхом: не бажаючи притягувати дзвінком увагу власника будинку Пумпеля — він вліз у вікно. З його появи надзвичайно зраділи мати й молодший Карло, що заснув над склеюванням майже готової вже стінґазети.

Радість їх, проте, тривала не довго. Гучний стукіт у двері і голос: "В ім'я закону — одчиніть", примусив їх насторожитися. Найбільше перелякалася мати, що останніми часами майже не бачила Карла великого.

— Карле, рятуйся, ховайся в льодник, я все влаштую. Мати, одчини двері, — розпоряджався, мов великий, маленький Карло, коли в двері постукали вдруге.

Мати одсунула клямку й у кімнату з галасом вбігли п'яний офіцер і шість охоронників. Від них відгонило перегаром.

— Чи тут мешкає Карло Ротер, — запитав, ледве стоючи на ногах, розмахуючи зведеним револьвером, п'яний офіцер.

— Тут, — відповіла бліда мати.

— Де він, — закричав офіцер.

— Я тут, — відповів маленький Карло, що встиг уже одягнути на себе куртку й капелюх брата, що ще збільшило їх схожість.

Мати трохи не зіпсувала своїм хвилюванням героїчного пляну маленького Карла, але стрималася й підійшла, щоб востаннє обняти дитину.

— Ніжности твої цум тейфель — закричав офіцер.

— Впіймалася пташка, — хитро вимовив він, поглянувши на Карла. Взяти його. І охоронники негайно виконали цього наказа.

Маленького Карла ми більше не бачили. Його, напевне, закатували на допиті охоронники. Нещасна мати збожеволіла, а Карло великий зараз в СРСР і працює там у кольонії політеміґрантів.

Роберт замовк і стало зовсім, зовсім тихо. Ніхто ані слова не промовив... У всіх на думці був маленький Карло.

Я йшов останній і Роберт сказав мені:

— Ти знаєш, маленький Карло лишив записку.

— Записку.

— Так... У ній він просить не жаліти його, адже він помер, як найбільший з Карлів — Карло Лібкнехт.

Ф. Вейтков.

МАЛЕНЬКА ПОЛЯ

Мати пійчка, батько піяк,
Сестри пішли в проститутки;
Поля у когось як випросить пятак —
Це одинокі прибутки.

Брат із війни повернув без руки,
Другого брата убили;
Поля по ночах вулицями блука —
Може б її вже купили.

Вчера матросів зустріла вона,
Х'тіла продатись одному;
Той засміявся: "Молода ти, дурна, —
Ще непотрібна нікому!"

Ах, озлобилась на нього за це:
— "Років дванацять я маю...
Він же говорить — молода я... (Тихцем)
Я ж уже добре всьо знаю!...

Сам він дурний — дивачок молодий
(Певно не довго матросом?);
Вмію і я прилягти до грудей, —
Втерла б і старшим ще носа!

Мама до батька говорила нераз:
"Цею не треба журитись:
Виросте скоро — не загине без нас —
Хлопців потрапить водити"...

Сестри також — молоді, як пішли...
Кажуть, що "добрі зарібки"...
—"Гей, ти, маленька! — підійшов поліцай—
Хто ти? Чия ти і звідки?

Знаєш, по ночах не вільно ходить...
От і підеш ти зі мною"...
Взявши під руку, повів Полю — туди,
В дім "охоронців спокою".

Вишкірив зуби поліцейський суддя:
— "Ах, ти нікчемна породо!
Як ти посміла так ганьбити життя
Тут, у країні свободи?!"

Поля думками говорила судді:
— "Я, світлий суде, голодна...
В чім винувата я, що в крайній біді
Ще заробити не годна?"...

Слово промовила, та суддя заревів:
— "В імени права й закону
Ти провинилася... На десять років —
Геть до поправного дому!"

От і пішло молоде дівченя
Вчитись "моралі" в приюті...
Тисячі ж інших десь по норах щодня
В голоді сохнуть забуті.

6. XI. 1929 **М. Тарновський.**

"Ні рівномірности, ні гармонійности, ні пропоціональности в капіталістичному світі ніколи не було й не могло бути. Кожна країна розвивала особливо виразно то одну, то іншу сторону, або ґрупу особливостей капіталізму й робітничого руху. Відсоток розвитку йшов нерівномірно".

"Соціялістична революція не самий акт, не самий бій на одному фронті, а ціла доба загострених клясових конфліктів, ціла низка битв на усіх фронтах, тоб-то по усіх питаннях економіки — низка битв, що можуть закінчитися тільки вивлащенням буржуазії."

ЛЕНІН.

"СНЕП ШАТС"

"СИМПАТІЇ".

— Вже цілий місяць оттак ходжу по цих мітінґах й нічого нема з них, — сказав безробітний до свого товариша. — Почуємо, що сьогодні скаже нам мр. Квін. Він-же робітничий посол до манітобського парляменту й бувший соціяліст...

— Те саме скаже, що й попередні сказали. Чи вже мало було ріжних конференцій в справі безробіття? Лише дурять нас от тими конференціями.

Прибули бесідники. Ані одного оплеска. Перший промовляв представник провінціонального уряду. Він згадав про всі конференції, які вже відбулися в справі безробіття, потішив голодних слухачів, що є добрі вигляди на слідуючий рік, висказав свої "найщиріші симпатії" до безробітних й сів.

Другий бесідник похвалив "Салвейшен Армі", висказав свої "симпатії" також і на тім закінчив.

— Чи уряд може примусити Сіпіарську компанію приняти назад всіх відправлених від праці робітників? — спитав хтось бесідника.

— Ні.

— А чому ріжні компанії мали право примусити уряд завести примусову працю підчас війни, коли тим компаніям було потрібно робочої сили?

— Велл... Ми тут не прийшли дискутувати про такі справи.

Серед слухачів забурення, невдоволення. Провідники безробітних стараються пригладжувати бесідників та втихомирювати слухачів.

Виходить мр. Квін.

— Він нам наговорить такої самої, як наговорив мр. Гіпс.

— Почуємо.

— Безробіття, — це міжнародня хороба, — сказав мр. Квін.

Він почав виговорювати ріжні причини безробіття, але дійсної причини не сказав. Відтак почав вихвалювати "робітничий" уряд в Анґлії.

— Бажаєте полекші, то голосуйте при виборах на партію праці.

— Та-ж в Анґлії також безробіття — крикнув хтось.

— Спокій! — крикнув голова мітінґу.

Мр. Квін говорив дальше про "Компенсейшен Акт", про будову нового університету та про те, що зробили його товариші в парляменті. На кінці промови висказав свої "найщиріші симпатії" до безробітних.

— З нас вже досить "симпатій". Дякуємо за ваші "симпатії". Дайте нам працю, або удержання, а "симпатії" держіть собі.

— Цей самий Квін був також колись безробітним, але це вже давно було й він про це забув. Тоді він знав, що "симпатії", хочби навіть найщиріші, то не задоволять порожнього жолудка.

Мітінґ скінчився. Завтра знову мітінґ. Знову реґістрація безробітних. Кожного дня реґіструють їх, а відтак бесідники вичитують статистику безробітних й порівнують її з минулими роками. Те все, що й роблять. Лише порівнують останні роки з цим роком, скажуть, що це застрашаюче й на цім кінчиться. Ні, ще висказують свої "найщиріші симпатії" до голодних робітників.

Багаті фармері також висказують свої "найщиріші симпатії" до безробітних. Вони годяться платити їм по пять доларів на місяць за десять годин праці кожного дня. Оце "симпатії" до безробітних.

Драпака.

РОДИНА ЗАСУДИЛА БАТЬКА НА КАРУ СМЕРТИ.

50-літний склепар Емерік Сабо в угорськім селі Марія Геґі оповістив своїй жінці, двом дорослим дочкам і синови, що вони мусять відтепер самі на себе заробляти, бо він їх покине. Сабо сказав, що найліпші літа свого життя він віддав для жінки і дітей, а вони невдячні не дають йому і на старість спокійно відпочати, отже він продає склеп і зі здобутими грішми найде спокій деинде. Родина зібралася на нараду, а нарада перемінилась у воєнний суд. Наймолодша дитина склепаря, дочка, що в школі відзначалася даром бесідництва, виступала як прокуратор. Вона доказувала, що батько, який хоче свою родину в такий спосіб покинути, заслугує на кару смерти. Родина погодилася з тим. Жінка і дочка придержали старого, син затягнув йому шнур на шию і повісили батька.

Чи дійсно можливе відмолоджування

Давно вже помітили, що коли орґанізм старіється, послаблюється і полова функція. Через це багато хто гадав, що ключ до відмолоджування шукати треба у полових залозах. Року 1889 в одному науковому товаристві основоположник учення про внутрішню секрецію славетний учений Бровн-Секар подав повідомлення про досліди, що пробив він сам над собою. Він брав яєчка у тварин, розтирав їх, розпускав у воді, проціджував і вщеплював собі під шкіру. Отже разом із вщепленою рідиною він упускав собі у кров полові гормони.

Будучи старим дідом, після кількох ущеплень почував він бадьорість, енерґію. Працездатність його побільшилася і т. д. Однак, давши спочатку гарні наслідки, далі рідина не помагала. Бровн-Секар незабаром знов постарівся.

А року 1920 майже одночасно опубліковано праці Штайнаха і Воронова під голосною назвою "Відмолоджування". Спочатку Штайнах робив досліди над старими щурами. Як ми уже сказали, полові залози самця одночасно виробляють і насіння, і гормони. Штайнах поставив собі за мету: припинити вироблення насіння, а натомість піднести, зміцнити вироблення гормонів, яких бракує у крові тварини, що старіється. Задля цього Штайнах перев'язував насінньо-провідні канальці, через які насінньові ниточки (сперматозоїди) виходять наверх. Отже яєчка тварини, що старіється, набули змоги за кошт матеріялу, що перше йшов на вироблення насіння, виробляти полові гормони.

Результати такого відмолодження на щурах удалися блискуче. Старий самець з облізлою від старости шкірою, в'ялий, що загубив уже здатність до полового життя і т. ін., після перев'язування насінньо-протоків обновлювався. Поверталася бадьорість, виростала шерсть, полова здатність пробуджувалася з більшою силою, ніж у звичайного молодого самця. Життя відмолодженого щура збільшувалося ще на додаткову чверть щурового віку.

Цю операцію почали потім проробляти і на людях. Через те, що полові залози у жінок мають іншу будову і заховані глибоко у черевній нутровині, на жінці операцію цю робити не можна, а у чоловіків робити її дуже легко.

Учений Воронов запропонував інший спосіб відмолоджування. Він брав полові залози від молодії творини і ушивав їх тварині старії. Результати виходили блискучі. Це перевірено на багатьох тваринах. Спочатку воронівський спосіб відмолоджування стрів великі перешкоди, коли таким способом оперували людей, бо мати під рукою яєчка від молодого, щоб прищепити їх старому, немає змоги. Воронов блискуче переборов цю перешкоду, прищеплюючи старим, замість людських яєчок, полові залози (клаптики їх) від молодих самців-малп.

Наслідки незабором виявилися. Після подібної операції кращав загальний стан орґанізму, верталася бадьорість, підвищувалася працездатність, і вгасла полова здібність збуджувалася з новою силою. Про результати відмолодження можна скласти думку з численинх портретів тих, кого Воронов відмолодив.

ЧИ СПРАВДІ ЗНАЙДЕНО СЕКРЕТ ВІДМОЛОДЖЕННЯ?

Останнім часом дехто базікає, що ніби відмолодження провалилося. Поодинокі невдачі, що трапляються підчас першої ліпшої операції, трактують, як провал роботи Штайнаха і Воронова. Особливо дуднить про це попівство.

Але це не так. Численні досліди Штайнаха і Воронова над тваринами свідчать про реальність результатів відмолодження. Дарма що над людьми ці досліди почали провадити, як рівняти, недавно, і тут на підставі численних даних результати цілком певні. Невдачу мали тільки тоді, коли відмолоджування робили дуже спорохнявілим дідам.

Але коли б ця операція і не продовжала життя, і то відсвіження старого орґанізму, повернення втраченої бадьорости, сили, прикрашування таким чином нудної старости, що йде в наслідку такої операції, є велетенське завоювання науки. У цій галузі маємо, очевидячки, тільки перші вдалі спроби, але потрібні ще дальші досліди і вдосконалення, щоб ці спроби закріпити.

І. Буланкін.

Майбутність автомобілізму

Анґлійський журнал "Меркурій" урядив недавно прилюдну анкету на питання, як буде виглядати самоходова техніка за 50 літ і яку ролю буде вона відгравати в житті людей.

На це питання відгукнулося багато ріжних техніків — самоходовців, спортовців та учених.

На думку деяких інжінерів, в недалекій будучности авто зробить таку конкуренцію залізничому пасажирському перевозові, та міському транспортові, що більшість людей буде послугуватися майже виключно самоходами.

Через 50 літ уміння управляти автами, буде обовязкове для всіх людей, подібно як є тепер обовязкове бути грамотним.

Не-автомобілістів зовсім не буде. На них будуть дивитися як на некультурних людей — подібно як тепер на людей, що, наприклад, ще не вміють обходитися з годинником.

Інші висловлюють думку, що розвиткові автомобілів стануть на перешкоді літаки. Думають вони, що через 50 літ легка авіятика замінить сучасне авто і то не лише при перевозі на великі віддалення, але навіть при міській комунікації. Розуміється, що в останнім випадку прийшлося би змінити відповідно будову міських домів та вулиць.

Між тими ученими є і такі, які пророкують, що за 50 літ дійде до сполучення авта з літаком. Одним і тим самим возом можна буде їхати по суші та в повітрі.

Знайшлися й такі, що висловили також і чорні думки. За 50 літ — кажуть вони — не стане бензини і взагалі тих речовин, що поганяють літаки і авта.

Тепер вже є відомо, що запаси рідкого палива (ропи), з яких виробляється бензина, вичерпуються та прийде той час, коли її не стане. Чим тоді поганяти авта і літаки?

Але нема чого дуже сумувати, бо по перше тих запасів є ще на світі багато, а бензину можна виробляти не тільки з ропи, але й з вугілля.

Зрештою наука йде так скоро вперед, що зовсім не є виключене, що буде винайдена нова енерґія, яка поганятиме так авта, як і літаки.

МІСТО ВИСТЕЛЕНЕ ЛЮДСЬКИМИ ЧЕРЕПАМИ.

В середній Африці ще й тепер процвітає людожерство. Місто Кане є осередком торговлі людським мясом. Спосіб продавання цього мяса не такий, як у звичайних склепах: товар, призначений на продаж, не висить на стінах, але стоїть живий, чекаючи на купця. Прийде купець, рисує крейдою на тілі живої людини, призначеної на продаж, ту частину, яку хоче купити. Як знайдеться потрібна кількість покупців, тоді продавець убиває нещасну жертву та розділює її між ними.

Наслідком тої "торговлі" так багато назбирується людських черепів, що людожери не знають, що з ними робити. Отож ті мурини постановили вистелити тими черепами вулиці міста. Виглядає то здалека досить гарно, бо черепи мають блеск і барву слоневої кости... Але в культурної людини такі вулиці викликують обридження і жах.

ГЛУХО-НІМИЙ ЗАГОВОРИВ.

В Ріо де Жанейро (Бразилія) жебрав від довгих літ один глухо-німий. І люде і поліція знали про цього каліку. Каліка ходив від хати до хати і ніхто не відмовлявся давати лепту. В останніх часах зачали гинути річи по склепах та по приватних домах. Недавно приловлено каліку на однім злодійстві, а властитель почав каліку вчити не красти, але так учив, що глухо-німий в одну хвилю заговорив. Виявилося, що каліка своє каліцтво вдавав. Його арештовано.

В допомогу матері

(ПРОСЬБА ДИТИНИ)

Мамо!

Я тількищо народився. Голівка в мене теліпається, ручки нікчемні, ротик беззубий і слини в ньому обмаль. Я слабіший за всяку новороджену свійську тварину. Проте, я людина, я хочу вирости, а вирости я можу тільки тоді, коли ви мене гарно доглядатимете.

Не сповивайте мене. Сповивач, то є ланцюг, що заважає мені рости. Від нього мені тяжко дихати, у мене западаються груди, я можу захоріти на сухоти. Сповивач затримує кров, не дає їй вільно перебігати моїм орґанізмом.

Дайте мені спокійно поспати. Після народження мені страшенно хочеться спати. Я сплю понад 20 годин на добу. Оберігайте мій сон. Не порошіть в тій хаті, де я сплю, забороніть палити цигарки, бо курява і дим — то моя загибель. Навпаки, свіже повітря — то моє здоровля. Побільше пускайте до кімнати свіжого повітря. Не паліть гаряче, щоб мені не було душно. Не кладіть мене на ніч до себе під бік, бо це мені шкодить.

Купайте мене щодня. Шкіра моя занадто ніжна. Від сечі, від поту вона швидко забруднюється, а як тільки вона забруднилась, я починаю вередувати — плачу, без охоти їм. Тримайте мене в чистоті, щодня купайте і чимсь м'якеньким насухо витирайте. Тоді я буду веселим, жвавим. Ванна, в якій мене купаєте, нехай завжди буде чиста. Доглядайте, щоб моя голівка не лежала в воді з ухами, бо від цього я можу оглухнути. Не миліть мене простим милом, воно щіпає моє тіло. Краще купіть в аптеці шматок дитячого мила, його вистарчає надовго. Промивайте добре мою голівку, щоб на ній не завелась лупа. Гарно витерши, присипайте спітнілі місця тальком.

Не обгодовуйте мене. Шлунок мій найкраще переварює тільки материне молоко. Воно мені найсмачніше і найситніше. Тільки не годуйте мене щоразу, як заплачу. Мій плач — то моя мова. Душно мені — я плачу, незручно лежати — плачу, на руки хочу — плачу. Не треба мене втішати груддю, бо я об'їдаюсь. Мій шлуночок переварює материне молоко три години. Після цього воно переходить в кишки і тоді я хочу їсти. Отож, годуйте мене не частіше, як через три години. Вночі шість годин мене зовсім не треба годувати. Тоді мусите відпочити і ви, мамо, і я. Не давайте мені в одну годівлю обох грудей, бо це буде забагато. Перед кожною годівлею промивайте сосок, бо через забруднений сосок я можу проглинути заразу.

Не давайте мені жованки. У матерей-фармерок а навіть і робітниць є звичка нажувати хліба, зав'язати в ганчірочку її сунути дитині в рот. Ця жованка так псує нам немовлятам шлунки, що ми від неї навіть умираємо. Пожалійте моє молоденьке життя, не давайте мені жованки. Ще раз прошу. До шости місяців, крім материного молока нічого мені не давайте, бо всілякі жованки і навіть чисте коров'яче молоко мені дуже шкодять. Від них я хворію.

Не задурюйте мені голови. Моєї мови — плачу — ви часто не розумієте. Проте, вам неприємно, коли я плачу. Так ви замість того, щоб зрозуміти мене, щоб пошукати причини мого незадоволення, задурюєте мені голову. Ви сунете мені в рот порожню соску. Вона мені не потрібна. Ця забавка шкодить мойому розвиткові. Гляньте на моє обличчя, коли я смокчу таку соску. Воно робиться неначе божевільне. Не треба мені соски. Далі, у вас є звичка класти мене в колиску й колихати. Від колихання у мене крутиться голова. Це мені теж шкодить. Краще своєчасно годуйте мене, тримайте в чистоті, то я буду міцно спати й без вашої колиски, і не буду плакати без вашої соски.

Частіше показуйте мене лікареві. Тепер в кожному місті є подостатком лікарів-спеціялістів, отуди носіть мене до них хоч раз на місяць, та уважно вислухайте поради лікарів. Отоді я буду швиденько рости вам на втіху, а працюючим на користь.

Немовля.

Ухо і його недуги

Людське ухо — через те вже, що воно находиться у такій важній чистині людського тіла, як голова, а далі через вагу завдання, яке йому приходиться сповняти, належить до найскладніших та найважніших орґанів людського тіла. Як орґан слуху, воно в великій мірі допомагає людям порозуміватись між собою, остерігає перед небезпекою та робить можливим орієнтовання там, де ні зір ні дотик не вистарчають. Тому важно, щоби кожний чоловік знав, як ухо виглядає, як воно працює та що йому може пошкодити, аби якоюсь необережністю не пошкодити йому та не позбавити себе такого важного змислу.

Ухо складається з трьох частин — зовнішньої, середньої і внутрішньої. Зовнішня — це та частина, яку ми бачимо: вона має вигляд поморщеної лійки утвореної з хрястки і зі шкіри. Від цеї лійки веде провід до середньої частини уха. В тім проводі находяться так звані воскові залози (желези), які видають зі себе жовтий товщ, яким змазані стінки проводу. Він закінчується тонкою оболонкою, яка його зовсім закриває а яку називають барабанчиком. Поза нею вже находиться згадане "середне ухо". Воно має вигляд круглявої ямочки, вижолобленої у кости і є получене тоненькою цівкою, так званою трубкою Евстахія з устною ямою. Вона є на те, щоби воздух однаково давив і вдаряв на барабанчик з обох боків і щоби надто сильний згук, який приходив би лиш з одного боку, не роздавив та не продер цеї ніжної болонки. На другому кінці згаданої ямки, яку називаємо середним ухом, напроти барабанчика, находяться два віконця. Одно з них заткане тоненькою болоною, а між другим а барабанчиком находяться три кісточки: зараз до барабанчика прилягає так званий молоточок, який своїм другим кінцем спирається на кісточку, яку називають ковальцем. Це ковальце налягає на так зване стременце, яке в свою чергу долішньою своєю частиною затикає згадане віконце у середньому усі. Вільний простір в ньому через згадану цівку Евстахія наповнений воздухом. Третя частина, "внутрішнє ухо" — яке находиться за стременцем а властиво за затканим віконцем, виглядає як скручена шкаралупа зі слимака. На її кінці находяться ще три дуговаті цівки, що стоять до себе прямовісно і які називають лябіринтом, себто блудним хідником. Та третя частина виповнена вже не воздухом, а воднистим плином, в який входять і в якому пливають тоненькі волоски та волокна — закінчення слухового нерву, себто нерву, яким до мозку доходять звуки.

Колиж тепер щось видасть звук, то це значить, що воздух задрожав. Це дрожання доходить до нашого уха та взагалі до лиця, і з одного боку вдаряє у барабанчик а з другого устами та носом дістається до трубки Евстахія і нею проходить прямо до середнього уха. Від того дрожання воздуха здрігається і барабанчик та передає це тремтіння молоточком на ковальце а воно стременцем у внутрішнє ухо. Тут від нього дрожить цей плин, яким це внутрішнє ухо наповнене, а з ним разом згадані волоскикінчики слухового нерву. Тим нервом звук дістається до мозку і ми тоді кажемо, що чуємо голос.

Як з цего опису видно, то орґан слуху — ухо дуже складний і дуже легко якоюсь необрежністю йому пошкодити або викликати його недугу.

Найчастіше наражується ухо на недугу та недомагання через занедбування слабостей а то й чистоти носа. Іменно правильна праця уха у великій мірі залежить від того, чи до його середньої частини доходить правильно і свобідно чистий воздух, чи ні. А те знову зависить від того, чи трубка Евстахія, яка саме веде від середнього уха до того місця де носовий провід сходиться з устною ямою, правильно працює і чи вона не заткана нечистотою з носа, або не ослаблена чи запухла наслідком катру, запалення чи иншої недуги носового проводу. Колиж воно так, тоді давлення воздуха зовні не вирівнюється давленням з середини і барабанчик напружується та легко запалюється. Теж прямо з носового проводу занедбане запалення або сильний катар може захопити і середнє вухо і виклика-

ти в ньому запалення. Часто знову при надто завзятім полоканню носа кілька крапель води може забігти в трубку Евстахія а нею до уха і дуже часто викликати, як вже не запалення, то принайменше кількадневний біль уха.

З инших недомагань часто повторюються дзвонення в усі, надмірний виплив так званої вощини, та болі в усі. Причини тих заколотів ріжні. Може це бути простуда цеї частини голови, де находиться ухо, може це бути ревматичний біль, або прояв невральґії, або якась зовнішня причина, як удар, заткання згаданої цівки, що його може викликати вода або нечистота. Дзвонення в усі викликує звичайно заткання будьто зовнішнього проводу нечистотою, якимсь наривом або надмірною кількістю призбираної вощини, будьто згадане вже внутрішнє пошкодження цівки Евстахія. Надмірний виплив вощини може бути наслідком подражнення зонішнього проводу якимсь шкрабанням або ударом, або нечистоти чи шкрофулів.

На всякий випадок точно очеркнути причини кожної недуги уха може лише специялістлікар. Усі "догадування" причин та спроба лікувати недугу "домашніми" середниками не то що не поможуть, але майже все погіршують справу і пошкоджують ще далі цей ніжний орґан. Тому навіть в таких випадках, як наприклад, коли в ухо залізе якась комаха, краще підождати, аж прийде лікар і її відтіля добуде, чим самому шпортати ріжними шпильками та кілочками у тім ніжнім орґані. А боятися, що за цей час, поки лікар прийде, комаха покусає ухо та "погризе" барабанчик — немає чого. Комаха тої величини, яка зможе пролізти через отвір, певно застрягне у вощині і згине, заки зможе дістатися до барабанчика. Що найбільше — то можна влити в ухо чистої оливи і пробувати, щоби комаха разом з нею виплила.

В випадках коли з уха "тече", себто коли там витворюється надто багато вощини, слід теж порадитись лікаря. Сама вощина призначена природою на те, щоби охоронювати ніжні стінки ушного проводу і барабанчик та не допускати до нього всякої нечистоти і води. І тому неправильно поступають ті матері, які стараються посувати чистоту уха до тої степені, що як найточнійше вичищують його з усеї вощини та видовбують її навіть з проводу. Саме така "чистота" може викликати подразнення воскових залозів і надмірний її виплив. Слід усувати лише те, що появиться на зовні уха.

Зовнішню частину уха, (та, яка поміщена на вні голови) слід теж держати чисто а в холодну пору року зберігати перед відмороженням. В сильніші морози треба уха охороняти та прикривати тому, що зовнішнє відмороження може деколи мати погані наслідки і для правильної праці слуху.

ПРОЄКТ ПЯТИРІЧНОГО ПЛЯНУ РОБОТИ ВУАН.

Сесія ВУАН, що нещодавно закінчилася, розробила орієнтовний пятирічний плян наукової роботи Академії.

Пятирічний плян Академії має бути спрямований насамперед на дослідження наукових проблєм із завданням социялістичної перебудови індустрії та сільського господарства, готування наукових кадрів, зміцнення обороноспроможности країни та всебічного розвитку української культури.

У пляні повинні знайти місце також специяльні завдання орґанів промисловости, колєктивізованого сільського господарства та зокрема проблєми звязані з всебічним науковим обслуговуванням Донбасу, проблєми Правобережжя та Дніпрельстану.

Відзначено також потребу звернути особливу увагу на пропаґанду та популяризацію серед робітничої кляси й селянства успіхів сучасної науки, в тому числі — наукових здобутків ВУАН.

Остаточне опрацювання проєкту пятирічного пляну Рада Академії доручила президії.

ПРОДУКЦІЯ ҐАЗЕТНОГО ПАПЕРУ.

Продукція ґазетного паперу в Канаді в вересні 1929 року виносила 227,565 тон, а продукція ґазетного паперу в тому самому місяці в Злучених Державах — 108,155 тон. Коли порівнати видавництва ґазет цих обидвох країн, то бачимо, що ґазети Злучених Держав друкуються на папері виробленому в Канаді. Багато папірень в Канаді працюють виключно для американських ґазет. Нюйорський "Таймс", наприклад, має в Канаді свою власну паперову фабрику.

ВСЯЧИНА.

ВІТАМІНИ В БОРОТЬБІ З ХОРОБАМИ.

Вітаміни — це хемічні речовини, що знаходяться в мінімальній кількості в їжі і необхідні для тварин. Їх відсутність спричинює цілу низку захворувань. Останнім часом вітамінами користуються для лікування багатьох небезпечних захорувань. Наприклад, при гемофилії (кровоточивості) чудово впливає натеїн — ліки, що складаються з сумішу чотирьох вітамінів і фосфорнокислого кальцію та молочного цукру. При небезпечному недокрів'ї чудово впливає годування печінкою, яка, як відомо, має в собі велику кількість вітамінів. І, нарешті, нещодавно винайдено вітамін "Е" проти неплідности. Якщо в їжі немає цього вітаміна, то тварини стають неплідні. Домішування його, навпаки, виліковує неплідність. Міститься він в насінні рослин.

Таким чином вивчення властивостей вітамінів та їх уживання до лікування принесе, багато більшу користь, ніж молитви господу богу.

ЯК ГЛИБОКО МИ ПРОЙДЕМО УГЛИБ ЗЕМЛІ.

Найглибше пройти углиб землі вдавалося при свердлені з метою дійти до нафтоносного шару. В Америці в стейті Пенсільванія вдалося дійти глибини в 2251 метр., а в стейті Вірджінія вдалося просвердлити землю ще глибше — до 2310 метрів. Температура землі в цьому місці доходить 60⁰ тепла.

СТРАШНИЙ ГУРАҐАН В ЕВРОПІ.

При кінці грудня Европу знову навістив страшний гураґан. Велика буря шаліла найбільше в Анґлії, Франції та Німеччині. Захопила вона також і середущу Европу та Скандинавію. Найбільше шкоди буря наробила на суходолі, де повиривала з корінням столітні дуби та інші дерева, багато знищила ріжних невеликих будівель, а подекуди й великі будинки.

У Франції та в Анґлії зареґістровано 8 людей убитих підчас бурі й багато тяжко ушкодженых. Покалічені люде є також у північно-західній Німеччині. На пароплаві "Александрія" велика хвиля, що вкотилася на поклад пароплава, вбила одного матроса, а другому перебила обидві ноги. Багато пароплавів ушкоджено, коли буря зірвала їх з якорів та викинула на беріг.

Буря спричинила вилив рік, яких вода затопила великі простори та багато доріг.

ВУЛЬКАН НА КАВКАЗІ.

На Кавказі, 80 км. від міста Баку, вибух вулькан та став викидати попіл і полумя 100 метрів високо.

Є це найближчий до України вулькан, бо від Баку до границь Кубанської области не дальше, як з Перемишля до Київа.

В ШКОЛІ.

Учитель питає школяра: З чого роблять ковбасу?

Школяр мовчить.

Учитель: Твій тато різник і ти не знаєш?!

Школяр: Та знаю... Але, як скажу, з чого, то тато поб'ють мене.

ЗАБУВСЯ.

Суддя: Тож ви кажете, що ви через забуття викинули вашу жінку з третього поверха?

Обвинуватчений: Так! Передше ми мешкали в партері, а я зовсім забув, що ми перепровадилися.

ПЕРЕД ЖІНКОЮ.

Чоловік вертає пізно в ночі додому. На нього жде жінка — дуже сердита.

— Не сердься, жіночко, я виграв у круглі гарну товсту качку!

— Де-ж ця качка? — питається вже трохи лагідніше жінка.

— Самособою, я її продав, бо як мені було нести качку?

— А деж гроші?

— Я їх програв у круглі!

ЯК ЦЕ МОЖЕ БУТИ?

— Як ведеться вашим братам?

— Я маю лише одного брата.

— Як то одного? А чого-ж вчора ваша сестра говорила, що вона має двох братів?

ЯК МОВЧАТИ ТО МОВЧАТИ.

На летниче поле в Лондоні прибігає двох пасажирів, і просять авіятора завезти їх до Парижа.

— Добре, завезу, але як дасьте мені слово, що цілу дорогу не будете балакати, каже авіятор, що знав добре балакучу натуру пасажирів.

Ті обіцяли. Поїхали. Вже над Парижем один з пасажирів звертается до авіятора:

— Вже можна говорити?

— Можна.

— Мій товариш упав по дорозі у воду.

В СУДІ.

Суддя до злодія: — І ти знов сюда попав? Чекай-же небоже! Тепер я научу тебе красти...

Злодій: — Йой коби пан сендзя були такі ласкаві! А то я бідний, що тільки потягну, то зараз мене прилапають.

ДЕЩО ПРО НАШІ НЕДОСТАЧІ.

Я дуже радо написала би допис про добрі сторони нашого жінвідділу в Кенорі, Онт., але тих добрих сторін в нас дуже мало і тому я мушу писати про злі.

Як тільки засновано наш жінвідділ, то товаришки працювали досить гарно. Але це не трівало довго. По кількох місяцях товаришки почали занедбувати працю — і то разом членкині і заряд.

Прийде бувало гурток товаришок на збори, а тут нема з ким зачинати їх, бо не лише багато членкинь не прийшло, але й цілого заряду немає. Беруть тоді товаришки телефонують, посилають післанців, словом роблять всі старання, щоби зібрати членкинь на збори. І думаєте прийдуть, та детам. Одна каже, що [illegible] прийшла до неї в гості і не може її лишити, друга — що має якусь роботу, а третя — що збори можуть обійтися раз без неї і так майже всі винайдуть собі подібні причини та й збори приходиться відложити на другу неділю. А друга неділя приходить скоро, але число учасниць зборів збільшуєтся дуже мало. Отже збори приходиться переводити з тим малим числом членкинь, що прийшли на них.

Збори, як звичайно, виносять певні рішення. І ось проти них неприсутні членкині нерідко висловлюють своє невдоволення, непогодження то що. Одна говорить, що має іншу думку про ті справи, друга, що вони неможливі до виконання і т. д., а все кінчиться на тому, що праця приупадає чим раз гірше.

На зборах ми не читаємо нічого. Ми відбуваємо їх в недільні дні і проголошуємо на 3 годину пополудні. Але занім товаришки зійдуть, то буває четверта, або й далі. Тоді занім обговоримо ріжні справи минє пята година і товаришки вносять, щоби кінчити збори, бо вони мають йти вечеру варити. А "Робітницю", чи інші ґазети та книжки ми, говорять, вдома прочитаємо.

Наш інструктор також не дуже то дбає про наш жінвідділ. Він замало пояснює нам орґанізаційні справи і не настоює, щоби ми бралися до читання.

Правда не всі наші членкині так занедбують орґанізаційну працю. Є в нашому жінвідділі кілька членкинь, які працюють дуже щиро. Вони беруть участь в усіх підприємствах, які влаштовують місцеві орґанізації, що є тяжкою працею. Бо їм приходиться ходити на всі проби, вивчати ролі і робити багато іншої праці.

Багато членкинь і членів відносяться до їх праці так байдужно, що навіть на підприємства не приходять. А як спитаєте їх, чому вони не були на них, то вони викручуються тим, що не знали про ті підприємста або чимось іншим.

Спільних читань ми не відбуваємо, бо товаришок не можна притягнути на такі читання. Вину за те занедбання праці поносять не лише товаришки, але й товариші, бо майже всі вони говорять своїм товаришкам: "Та чого ти там будеш іти. Там і без тебе обійдеться". Таке "заохочування" не може впливати добре на активність товаришок і вони занедбують працю. Учителя для дітей ми не маємо, бо не можемо оплачувати його. Гроші зі всіх наших підприємств ідуть на сплату довгу, що тяжить на нашому УРД.

Не знаю, може й деякі наші товаришки злитимуться на мене, що я написала тих кілька терпких слів. Але я написала правду, а за правду ніхто не повинен гніватися. Як праця піде в нас краще, тоді я про наші успіхи напишу. Тож приходім точно, товаришки, на збори і берімся до самоосвіти та йдім вперед разом з життям.

Неробкорка.

Кенора, Онт.

НАША СИЛА В ЄДНОСТИ.

(Допис з Франції)

В попередньому дописі я подала короткі відомости про умовини праці і заробітну платню робітниць у Франції, а в цьому пишу дещо про нашу орґанізаційну працю.

Наш паризький жінвідділ Союзу Українських Громадян у Франції ми мали нагоду і повинні були зорґанізувати ще 4 роки тому назад, але через брак клясової свідомости ми зробили

це аж 17. листопада 1928 р. Праця наша іде досить добре. Однак великою недостачею в нашій праці є те, що ми не наладнали ще й досі тісного звязку з українськими орґанізованими робітницями в Канаді і в Злучених Державах. А такий звязок багато допоміг би нашій боротьбі проти своєї і чужої буржуазії та проти ріжних слуг її. Він таксамо зміцнив би нашу допомогу визвольній боротьбі західньо-українських працюючих. Тому ми будемо старатися потрібний звязок встановити, в чому, надіємося, наші канадійські і американські товаришки підуть нам на встрічу.

Надзвичайно багато шкодять нашій праці ріжніросколи, які в останніх часах потрясли нашими орґанізаціями КПЗУ і Сельробом на Західній Україні, а також недавно збудованою орґанізацією "Воля" в Німеччині. Ми повинні стерегтися всього, що ослаблює наші орґанізації, але рівночасно ми повинні чистити наші орґанізації від всього непотрібного хламу, що спиняє нас в нашій боротьбі за визволення.

М. Н. Чорненька.

Париж.

ІНСТРУКТОРИ НАДУЖИВАЮТЬ СВОЙОГО АВТОРІТЕТУ.

(Дискусійний допис)

В 24. числі "Робітниці" з минулого року Синьовершолець в статті "Треба витворити власний провід" пише, що в багатьох наших жінвідділах членкині ставляться неприхильно до квестіонарів і байдужно до іншої кореспонденції від Ц. К. Жінсекції. В нашому жінвідділі в Кіченер, Онт., така поведінка не має місця, але там де так є, то треба ці недостачі усунути. За усунення тих недостач повинні взятись в першій мірі інструктори. Вони повинні пояснити членкиням значіння таких квестіонарів і важливість всеї кореспонденції від Ц. К. Жінсекції, бо на це-ж вони і є по відділах, щоби пояснятп членкиням ріжні справи. Але деякі наші інструктори, на жаль, дуже часто занедбують свої обовязки, а одночасно притому ще й надужпвають свого авторітету. Буває, що на зборах членкиня поступає неправильно. І ось інструктор замість справити її на правильних шлях, сам зібється з нього в своїх поясненнях, але щоби не вразити своєї гордости, то не признається до помилки, а лише заганяє цілу справу це далі на слизьке, чим розуміється шкодить орґанізаційній праці. А є також і такі випадки, що членкиня зовсім правильно підніме якусь справу, але що вона інструкторові не до вподоби, то він заверне її в другий бік, розкритикує, а там дивись і сам її підносить. Такі поступки є надзвичайно шкідливі і спиняють хід праці в орґанізації. Виступати проти таких поступків інструкторів членкині рідко відважуються, бо інструктори уважаються керівниками наших жінвідділів. Про це надуживання інструкторами свойого авторітету повинна Третя Конференція Жінсекції широко поговорити і якось наладнати цю справу.

Що до мене, то я думаю, що може й лучше було-б, як би ми зовсім усунули інструкторів, а залишились лише з представниками від мужеських відділів. Я вірю, що якби ми так зробили, то членкині краще розвивалиби самодіяльність, бо не покладалися би в своїй праці на інструкторів, їх не придавлював би авторітет інструкторів та й не було би більше всіх тих надуживань авторітету з боку тих останніх. То-ж добре обдумаймо і обговорім цю справу, товаришки, щоби ми змогли її правильно вирішити на Третій Конференції Ж. С.

Робітниця.

Кіченер, Онт.

ЖИТТЯ НАЙЛІПШИЙ УЧИТЕЛЬ.

Ми, робітниці вчимося розуму не в школі, а в життю. Будучи молодою, я дуже мало вглиблялася в життя. Отак лише думала про гарне убраня, про забави і весілля та про те, як чия хата вбрана. Надивлюсь було на ріжні прикраси в людських хатах та й прийду і кручу своїй мамі голову, чому вона нашої хати не хоче так гарно вбрати. А ми бідні були.

— Чекай доню, — говорила мені часто мати, — поживеш, станеш своїми руками на хліб заробляти, вийдеш замуж, та й побачиш та зрозумієш, чому так багато необхідних річей ми не маємо.

Але я не звертала уваги на материні слова, а лише вірила, що буду жити гарно і вигідно.

Та як тільки вступила я самостійною ногою в життя, то й пригадала собі всі слова своєї матері. Так і пішли одні недостатки других доганяти. Кромі того мій товариш життя під впливом скрутних обставин попав у таке товариство, що топило своє горе в батли і тоді

дійшло до того, що й куска хліба в хаті не було. Аж одного разу свідомі робітники затягнули мого чоловіка на мітінґ до Українського Робітничого Дому, де він і став членом ТУРФДім. Після того він основно змінився: залишив батлеве товариство і став читати робітничу пресу і книжки. За його слідами пішла і я. Хоч недостатки наші не зменшилися, бо капіталізм гнобить і визискує нас, але ми знаємо, де лежить причина зла і нужди всіх працюючих і орґанізовано боремось, щоби усунути її.

А. Заячківська.

Брентфорд, Онт.

ЯК ДІЙСНО РІЧ МАЛАСЯ.

В 23. числі "Робітниці" був поміщений допис тіммінської членкині Жінсекції п. н.: "Ще оден піп приїхав". В тому дописі та членкиня між іншим написала, що між тіммінськими членкинями найшлась товаришка, яка далась задурманити попові і пішла з гуртком реліґійників до церкви. І то ще так сталось, пише вона, що та товаришка рано була в церкві, а вечером виступала з деклямацією в УРД.

Слова ті відносилися до мене. Це на мене авторка допису "Ще один піп приїхав" кинула очернення, що бутьто я несвідома своїх клясових інтересів і плентаюся ще па шляху між робітничими орґанізаціями а церквою. Очернення те кинула та членкиня на мене через свою злабну вдачу, через свою еґоїстичну звичку колоти других без причини, а лише на те, щоби колоти. Вона робить це досить часто, а що до мене, то вона прекрасно знає, що я давно вже покінчила з церковщиною, але написала таке, щоби переїхатися по мені, не зважаючи на те, що членкині Жінсекції не повинні таких річей робити.

З тим моїм відвіданням церкви річ малася так. Коли того новоприбувшого попа наш учитель викинув з УРД за його балаканину до дітей, то я подумала, що добре було-б піти до церкви й послухати, як він жалітиметься перед своїми вірними на нас. Свою думку я сказала кільком товаришкам. Вони погодилися зі мною і за їх згодою та одобренням, а не сама, я пішла до церкви. Про злобні накиди того попа на наші орґанізації і про його спосіб дурманення несвідомих робітників я розказала того вечера товаришкам, а на другий день написала в нашій стінґазеті "Сонце", де остерегла місцевих робітниць і робітників перед тим буржуазним служальцем. Ці факти аж надто ясно говорять, що моя робота була звернена на користь, а не нашкоду орґанізації. Отже наскільки свідомо розминулася з правдою авторка накиду на мене, нехай осудять самі читачки.

Членкиня.

Тіммінс, Онт.

ТЕМНОТА ПАНУЄ В НАС.

Ґрінвіч, Кон., — це невеличке містечко в Злучених Державах, в якому живе досить поважне число робітниць і робітників ріжних націй. Фабрик в нашому містечку немає, а робітниці і робітники живуть з того, що зароблять коло впорядкування городів, на пранню, і на іншій роботі по домах буржуазії, якої тут не бракує.

Українських робітниць і робітників є тут досить багато і майже всі вони пропадають в страшній темноті. Буржуазія затуманила їх своєю ідеольоґією, а попи при помочі реліґії вбивають в них кожну вільну думку. Під впливом згаданих "вихователів" вони дивляться на визвольний рух працюючих як на зло. Страйки, наприм̌ір, вони гостріше осуджують, як самі капіталісти. "В Америці не треба страйкувати, — говорять вони, — бо тут кожний робітник може стільки заробити, кілько йому треба на прожиття." Словом повторюють на сліпо слова буржуазії.

Вільні години марнують вони на грі в карти та на дрібних пльотках і безвартісних розмовах. Отак як тільки де зійдеться гурток українських робітниць і робітників, то й починають плакати за церквами, які працюючі Радянського Союзу перемінюють на музеї, театри, клюби, то що. "Що з того, говорять вони, що там в Радянському Союзі робітництво має всебічну волю і змогу вчитися в ріжних школах, раз реліґія там занепадає. Життя без неї йти не може". Отака то темнота в нас.

Майже всі місцеві робітниці титулють себе словом місіс, а з назви товаришка сміються. Дітей своїх виховують так як цего хоче буржуазія. Притому вся місцева молодь говорить лише по анґлійськи а української мови встидається і називає її форінерською. Так само погорджує вона своїми батьками, бо в неї вполено, що американці є вибра-

ним і вищим народом від усіх ішних народів світа.

Недавно в Стенфорд, Конн., висвітлювано радянську фільму "Тарас Шевченко". Це дуже цікава і повчаюча фільма, але багато тутешніх українських робітниць і робітників не ходили побачити її тому, що вона зроблена на Радянській Україні. І то не пішли якраз ті, що мають в своїх хатах портрети Шевченка і рекорди до ґрамофонів з його Заповітом, який вже працюючі України виконали.

Словом дивне і сумне дієтьс я в нас. А пора щоби вже й ґрінвічське робітництво глянуло на світ своїми очима і вступило на шлях боротьби за визволення.

Оса.

Ґренвіч, Конн.

НА ОКРУЖНИХ НАРАДАХ В КІЧЕНЕР-ВАТЕЛЮ.

В днях 7. і 8. грудня відбулися в Кіченер-Ватерлю, Онт., окружні наради всіх наших орґанізацій: ТУРФДім, Р.З.Т., Жінсекції і Секції Молоді. В тих нарадах брали участь делеґати від відділів згаданих орґанізацій з Торонто, Брентфорд, Сімко, Лондону, Ґвелфу і Престону. Делеґати підсумовували дотеперішню нашу працю, вишукували причини ріжних недостач в ній і виробляли пляни дальшої праці, а заразом робили підготовку до одинацятого Всекраєвого З'їзду ТУРФДім.

Дня 7. грудня вечером членкині нашого кіченерського жінвідділу влаштували для делеґатів і членів та членкинь наших місцевих орґанізацій товариську вечеру.

В 8. годині вечером саля У.Р.Д. була битком набита гостями і делеґатами. Старші поважно говорили про ріжні справи, а молодь весело жартувала.

Почалась вечера. Від наших місцевих орґанізацій привітав гостей тов. Кошурба, який заразом побажав усім добрих успіхів в дальшій орґанізаційній праці.

Під гомін веселих розмов продовжалася вечера. Гості з апетитом заїдали ріжні смачні страви, а наші членкині пильно дбали, щоби гостям чого не забракло.

В половині вечері забрав слово представник торонтонського Секретаріяту С. М. т. Чоповик. Коротко і ясно говорив він про загострення клясової боротьби в цілому світі і в Канаді і закликав присутних, щоби подвоїли свої сили в боротьбі проти капіталізму.

Вечеру закінчив промовою орґанізатор С. М. т. Бобісюк, який пояснив родичам, чому вони повинні посилати своїх дітей до Секції Молоді, а молоді вказав на ту велику працю, що жде на неї.

По вечері відбулась забава з танцями, де всі весело забавлялися, а наші членкині збирали пресфонд для "Робітниці".

В неділю, 8. грудня наш місцевий драмгурток відограв представлення "Ой не ходи Грицю на вечерниці". Воно випало досить добре. На перерві виступив з короткою промовою т. Зарадовський. Він пояснив важке положення портартурських лісових страйкерів і звернувся до присутних з закликом о допомогу для них. Зібрано на ту ціль $8.45.

По представленні делеґати щиро попращалися зі всіми і розїхались до своїх місцевостей.

Робкорка.

Кіченер-Ватерлю, Онт.

ЗАНЕДБАЛИ ПРАЦЮ.

Оце я пишу перший допис до свого журналу "Робітниці". Пишу і боюся, щоби зле не написати, бо хоч думки маю добрі, але на папір тяжко їх чомусь передати. Та нехай, як не про все, то бодай про дещо скажу.

Наш жінвідділ в Брукленд, Ман., має всього 11 членкинь. Спочатку товаришки сходилися на збори і працювали досить гарно, але праця та довго не тривала. За короткий час товаришки принесли до орґанізації вуличних пльоток, за якими послідували сварки і повільне завмирання орґанізаційної праці.

Зараз наш відділ існує лише на папері, бо дійсної праці він не веде зовсім. Товаришки орґанізаційною працею не цікавляться зовсім і я не знаю, як ожививити наш жінвідділ. А пора, щоби товаришки взялись уже до праці, бо теперішні зимові місяці найкраще надаються до неї.

Брукленська.

Брукленд, Ман.

ВЛАШТУВАЛИ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

Дня 15. грудня м. р. наш драмгурток в Енсонвил, Онт. відограв представлення "Єврейський розвід". Представлення випало добре.

На перерві голова місцевого відділу ТУРФДім виступив з промовою, в якій завізвав присутних, щоби допомогли свої-

ми жертвами страйкерам. Рівнож він пояснив, що таке страйк і чому так багато страйків відбувається нині в світі.

Після його промови дві товаришки пішли поміж присутних за жертвами. Хоч присутних було небагато, але вони жертвували щиро і зложили $13.25, задо я складаю їм в імени наших орґанізацій щиру подяку.

Р. Ґерчук.

Енсонвил, Онт.

УСПІШНА НОВОРІЧНА ЗАБАВА.

Старанням відділу Жінсекції ТУРФДім, відбулася у вівторок, 31. грудня 1930 р., велика й успішна новорічна забава. Здається, що це на жадному з наших підприємств не було стілька багато публики, як було на цій забаві. Саля У.Р.Д. була так заповнена, що тяжко було пропхатися.

Ця забава ріжнилася від попередних забав. На цю забаву наші членкині приносили "баксами" чоколяду, яку відтак спродавано за найвище подану ціну. Так, що ми не лише танцювали, щоби повеселитися, але й тяжко працювали, щоби зібрати грошей для корисних орґанізаційних цілей.

На цій забаві члени, членкині, як також й робітнича молодь, що так численно зійшлася того вечера до У.Р.Д., пращали нашого учителя й диріґента, який на припоручення Ц.В.К. виїхав до Мус Джо, Саск., до орґанізаційної праці. Так, що забава була устроєна не лише на пращання старого року, який собі на те не заслужив, але й на пращання т. Н. Давидюка, працівника в наших орґанізаціях.

Що до самої забави, то вона могла-б бути ще більше успішною з матеріяльної сторони, якби товаришки придержувалися своїх ухвал. А то ухвалили, що кожна має принести "баксу" чоколяди, а всі не принесли. В кожнім відділі є такі членкині, що нехтують ухвали свойого відділу й це навіть тоді, коли легко можуть виконати ці ухвали, за якими вони підносили руки при голосуванню.

Я з таким не погоджуюся. Раз ухвала, то ухвала. Можуть бути винятки лише для тих, що дійсно не можуть виконати якоїсь праці.

Та якби воно не було, а кредит за влаштування цеї забави належиться всім тим товаришкам, які не лише підносили руки при голосуванню, але й виконали свої ухвали на сто відсотків в день забави.

Обсерватор.

Транскона, Ман.

ПОДЯКА.

Через наш дорогий журнал "Робітницю" складаю щиру товариську подяку Головному Зарядові Р.З.Т. за виплачення мені $10.50 допомоги, а опікунам хорих за те що відвідували мене.

А. Скорейко.

Смокі Лейк, Алта.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ В. І. ЛЄНІНА.

"Ми зовсім не проповідуємо повстання в перший-ліпший момент, за всяких умов. Але ми вимагаємо того, щоби думка соціял-демократії не була непевною і боязкою. Коли ви визнаєте умови для повстання — визнайте й саме повстання, визнавайте особливі завдання партії в звязку з повстанням".

Держава є машина, яку робітнича кляса і капіталісти тягнуть в противні боки".

"Ми орґанізувалися за царя в межах тисяч, за Керенського — сотнями тисяч. Але це ніщо, це в політиці дрібниця — її не рахується. Це була підготовча робота, це була підготовка кляси. І поки передові робітники не навчилися орґанізуватися в широкому маштабі, доти вони не соціялісти й не творці соціялістичного суспільства, і необхідних знань не придбають".

"Всякого фахівця треба цінити, як єдиний здобуток техніки й культури, без якого нічого, ніякого комунізму бути не може."

"Імперіялістичні війни траплялися також і на ґрунті рабства (війна Риму з Картаґіною була з обох сторін імперіялістичною війною), і за середніх віків, і за епохи торговельного капіталізму. Всяку війну, коли обі сторони, що воюють, пригноблюють чужі країни або народности, і воюють за поділ здобичі, за те, "хто має більше гнобити та грабувати", можна назвати тільки імперіялістичною".

"Вміння керувати не падає з неба й духом святим не находить, а від того, що дана кляса є передова кляса, вона відразу не зробиться здатною до керування".

"Всяка війна — це продовження політики новими засобами."

"В ту хилину, коли ми маємо міцну позицію дома, а не маємо сили для боротьби проти міжнародного імперіялізму, наше завдання й наша тактина одні: їх визначається як тактику лявірування, вичікування й відступу".

"Дійсна рація вимоги рівности полягає лишень у вимозі скасування кляс".

КУХОВАРСЬКІ ПОРАДИ.

НАЧИНЕНИЙ ЩУПАК.

На щупакові обережно здерти шкуру. Щоб її не перерізати, треба спочатку відрізати голову і допіру здирати. Потім пообрізувати з кісток м'ясо, посікти добре, посолити, покласти 1 цилубину, дрібно посічену й підсмажену в 1½ ложці масла, ½ франзолі, намоченої в пів скл. молока, печінку з щупака, потовченого пахучого й гіркого перцю з 5 перчин, додати ще ½ ложки масла, 1 яйце, ложку зеленого кропу. Усе це пересікти разом, начинити шкуру й зашити. Зварити юшку з коріння й кісток, перецідити, вистудити й вкласти щупака, щоб трохи покрило, і варити ½ год. Потім юшку злити, а щупака залишити на плиті, щоб не прохолов.

У юшку покласти картоплі й зварити. Тим часом розтопити ложку масла, підсмажити в ньому покришену цибулину, всипати дві третих скл. муки, розвести 2 скл. юшки, заварити, улити 1 скл. сметани, знову заварити, покласти до риби картоплю, облити цією підлевою, підогріти, викласти на таріль, посипати зеленою закришкою й подавати.

ПРЯЖУХА.

Підсмажити на сковороді гречане або пшоняне борошно, ввесь час мішаючи, щоб не пригоріло, 4 склянки окропу посолити й кидати в нього потроху 2 скл. борошна, доки воно прохолоне, не перестаючи мішати. Коли тісто стане густе, то здійняти його з плити й вимішувати, доки не відставатиме від ронделя. Тоді ще трохи поставити на плиту й мішати. Здійняти з плити і вмоченою в масло ложкою виложити на таріль, полляти розтопленим маслом, і посипати перетертим на сито сиром. Усе це поставити на 2 — 3 хвилини в духовку й подавати.

ГРЕЧАНА КАША З М'ЯСОМ АБО З ГРИБАМИ.

Зварити круту кашу, підсмажити шматок жирної свинини або баранини і покраяти на кавалочки. Покласти м'ясо разом із кашею на сковороду з підсмаженою в маслі посіченою цибулею, змішати і потримати в печі. Замість м'яса можна смажені свіжі гриби або яйця.

ХОЛОДЕЦЬ.

Пообчищати волові ноги, губи й лизень, покласти в горщик разом із морквою, петрушкою, селерою, цибулею, бобковим листом, 10-ма перчинами, 2-ма гвоздиками, посолити й варити довго, поки м'ясо не впріє. Тоді м'ясо вийняти в полумисок, а юшку перецідити в рондель, додати до смаку соли й оцту та варити на великому вогні без покришки, доки не википить стільки, щоб залишилась одна трета юшки. Тоді м'ясо покришити на невеличкі шматочки, покласти в яку-небудь посудину, залити юшкою й винести на холод, щоб захололо. Подати холодець до гірчиці, оцту, хріну.

КАША З РИЖУ.

1½ скл. рижу заварити, щоб раз закипіло, одкинути на решето, перелити холодною водою. Узяти дві фляшки гарячого молока або води, всипати туди риж, зварити, посолити, покласти, хто хоче вершкового масла й подати на сніданок.

КОТЛЕТИ З РИЖУ.

1½ скл. рижу зварити з шістьма скл. води або молока, щоб був м"який, посолити, вистудити, покласти ложечку масла, 1 яйце й 2 жовтки, розмішати, повиробляти, підсипаючи стільницю муки, обкачати в 2 жовтках з ½ ложкою прованської олії, а потім у тертій булці, і підсмажити в маслі. Подати до кислосолодкої підлеви або до підлеви з грибів.

СІЧЕНИКИ З ЯЄЦЬ.

Посікти 6 яєць, зробити густу підлеву з ложки муки, ложки масла й молока. Коли закипить, вкласти січені яйця, 2 сирі жовтки, соли, перцю. Коли трохи перекипить, вистудити, повиробляти січеники, обкачати в сухарцях і смажити.

МОРКВА СМАЖЕНА.

Моркву обшкребти, поставити, щоб раз закипіла, перекласти в солонувату воду. Зваривши, відкинути на друшляк, молоду залишити цілою, а стару покришити, покласти на гаряче масло, посипати сухарцями й підсмажити.

Подавати до всякого м'ясива.

ХОЛОДЕЦЬ З РИБИ.

2½ ф. свіжої риби пошкребти, порізати на кавалочки й посолити. Зварити юшку з коріння, з оцтом, покласти туди рибу, зварити й відставити. Коли трохи прохолоне, повиймати з риби кістки й рибу покришити на шматочки. Голову й кістки покласти назад, у юшку, додати ще 2 ф. дрібної риби й варити, щоб залишилось 4 склянки. Потім перецідити й залити шматки риби, складені в форму, і застудити.

ЯЙЦЯ З НАЧИНКОЮ.

Зварити натвердо скілька яєць і, коли прохолонуть, гострим ножем розрізати пополовині вподовж. З лушпайок, обережно вийняти середину, посікти з сирим яйцем, додати перцю, соли, розтопленого масла і посіченого кропу. У се це разом добре перемішати, понакладати в лушпайки і підсмажити на маслі догори лушпайкою. Подаються на закуску.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4-ох діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2-ох діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ, Людина, Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4-ох діях)	.25
Зрадник (драма в 3-ох діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4-ох діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3-ох діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4-ох діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3-ох діях)	.25
Одної ночі (драма в 3-ох діях)	.25
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2-ох діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозофія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. I.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Притча про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як Галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука й горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною та машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

Cor. Pritchard & McGregor Sts., Winnipeg, Man.

РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКЕ
ВИДАВНИЧЕ
ТОВАРИСТВО
ВІННІПЕҐ

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

РОБІТНИЦЯ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ ПРИ СТАНКУ

1. Лютого 1930 Ч. 3. Ціна 10 центів

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐрегор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50; per six months 80c. Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 1 лютого 1930 Ч. 3

ЛОНДОНСЬКА КОМЕДІЯ

В столичному місті Анґлії Лондоні розпочалася 21. січня комедія, яку капіталісти називають конференцією роззброєння. Грають цю комедію представники пятьох найбільших імперіялістичних держав: Анґлії, Злучених Держав, Франції, Італії і Японії. Всі вони знають, що до ніякого роззброєння ця конференція не доведе і що вслід за нею послідують ще більші зброєння, ще горячковіші приготування до війни, але з характерною буржуазним дипльоматам лицемірністю роблять міни миротворців і впевняють всіх і вся, що вони з'їхались, щоби покласти основи світовому мирові. А на ділі вони з'їхалися на те, щоби висмотрити одні в одних слабі місця і, утворивши з мирних балачок потрібну заслону та приспавши ними чуйність працюючих, підготовити кращі умовини для воєнних приготувань. Розуміється, що не обійдеться на тій конференції "роззброєння" без того, щоби зібравшіся "миротворці" не поговорили над пляном спільного збройного нападу на Радянський Союз.

Теперішня лондонська конференція нічим не ріжниться від багатьох подібних їй конференцій, що відбулися, в минулому в Женеві, у Вашінґтоні і в Льокарно. Всі вони породжували великий крик про мир і ще більші приготування до війни. Що теперішня лондонська конференція дасть ті самі плоди — це зовсім певне, бо кожна з пятьох держав, що беруть в ній участь, хоче, щоби роззброїлись всі інші, але не вона. А для себе кожна з них хоче виторгувати ще збільшення зброєнь.

І так Анґлія за ніяку ціну не хоче зменшити кількости воєнних кораблів (конференція обговорює головно морські зброєння) і старається переконати інші держави, що вони їй найбільше потрібні, бо вона має величезні і по цілій кулі земній розкидані кольонії, які їй треба, мовляв, стерегти. Але Злучені Держави мають знову величезний апетит поділитися з Анґлією її кольоніями, а тим самим вони думають, що їм треба воєнних кораблів, щоби виконати той поділ і опісля забезпечити за собою здобуті кольонії. Що Злучені Держави думають про це дуже серіозно, про це свідчить їх посилене витискання анґлійських капіталів зі всіх майже світових ринків, а також шалене приготування до війни.

Злучені Держави розвинули по світовій війні таке величезне будівництво воєнної фльоти, що дотеперішня володарка океанів, Анґлія, бачучи, що їй прийдеться лишитися позаді під тим взглядом, мусіла устами МекДоналда просити Злучені Держави, щоби вони принаймні не випереджували її в морських зброєннях.

Те минулорічне торгування МекДоналда з Гувером привело до теперішньої лондонської конференції.

Таке ж саме загострене суперництво панує між Італією, а Францією. Фашістська Італія у вироблюванні своїх імперіялістичних плянів взорується на могутність старинної римської імперії. Тої могутности вона мріє добитися силою зброї і тому всіми силами домагається зрівнання своєї воєнної фльоти з французькою Та це трохи затвердий оріх до розкушення, бо Франція має тепер 525 тисяч тон воєнної фльоти, 136 тисяч тон будує, а кромі того плянує ще цього року почати будування додаткових 62-ох тисяч тон. Щоби зрівнати воєнні фльоти тих двох держав, то треба або заборонити Франції дальше будування воєнних кораблів, а Італії дозволити збудувати ще 300 тисяч тон фльоти, або присилувати Францію знищити 300 тисяч тон своєї фльоти. Але Франція про таке зрівнання і слухати не хоче. Вона кладе собі за ціль дігнати в морських збroєннях Анґлію, а не чекати на якусь там Італію.

Кореспондент Асошіейтед Прес доносить з Парижу, що французький уряд, рішив поставити на лондонській конференції справу так, щоби Францію трактовано як першорядну державу, якій потрібна воєнна фльота найменше у 800 тисяч тон. Таке збільшення фльоти Франція обосновує тим, що їй треба обороняти свої кольонії в Африці, Індо-Китаю, Сирії і величезні острови на Тихому й Індійському океанах.

Італія далеких кольоній не має. Триполі лежить в неї під носом. І коли вона зрівналася би в морських збroєннях з Францією, то вона скупчила би свої воєнні кораблі на Середземному морю і мала би на ньому над Францією перевагу, бо та остання мусить дробити свою фльоту по ріжних морях для охорони кольоній. А до такої переваги Франція добровільно не допустить за ніяку ціну.

Анґлія і Злучені Держави дивляться на те італійсько-французьке суперництво кожна зі своєї точки погляду. Анґлія підпирає Італію, бо вона числить, що італійський імперіялізм поможе їй присилувати Францію зменшити будівництво підводних лодок. А анґлійський імперіялізм дуже зацікавлений в тому зменшенні, бо сильна французька фльота загрожує її шляхові через Середземне море до найбагатшої кольонії, Індій.

Інакше дивляться на ту справу Злучені Держави. Вони заінтересовані в тому, щоби воєнна сила Франції збільшилася на морі. Це її цілком зрозуміле, бо Злучені Держави розчисляють, що чим сильніша буде на Середземному морі Франція, тим більшу фльоту на випадок війни прийдеться виставити проти неї Анґлії і тим слабша буде та остання в боротьбі проти них на Атлянтійському й Тихому океанах.

Не менше "мирні" пляни має і пята учасниця лондонської конференції Японія. Представник Японії Вакацуки, їдучи на лондонську конференцію, вступив до Злучених Держав і в розмові з Гувером заявив, що Японія мусить мати на кожних 10 американських кораблів 7, а не 6, як це вона була погодилась на вашинґтонській конференції.

Таке збільшення, фльоти потрібне Японії на те, щоби зміцнити свої воєнні сили для боротьби проти Злучених Держав за панування над Китаєм і Манджурією. Японія розчисляє, що коли вона матиме 7 кораблів на кожних американських 10, то вона буде досить сильна для такої боротьби, бо Злучені Держави не зможуть кинути проти неї всеї своєї фльоти. Частину вони мусітимуть лишити для охорони своїх берегів, а частина гаятиме час в дорозі і тим способом їх сили вирівнаються.

Анґлія не противиться такому домаганню, бо воно спрямоване проти Злучених Держав. Так як зріст французької фльоти є небезпечний для Анґлії, бо він відтягатиме її фльоту з Атлянтийського океану, що є на руку Злученим Державам, так зріст японської фльоти є небезпечний для Злучених Держав, бо він відтягатиме їх фльоту з Атлянтійського океану на Тихий, що є на руку Анґлії.

Отаких то пять "миролюбивих" держав і з такими "мирними" плянами розпочали лондонську конференцію. Певним є що жодна з них навіть не думає про ніяке роззброєння. Франція устами свойого премієра Тард'є так і сказала анґлійській і американській морським делеґаціям, що вона не зменшить ні одного корабля з тих кораблів, які намітила збудувати до 1942 р. А влаштували імперіялісти ту конференцію лише на те, щоби затуманити працюючим очи і мати кращу змогу приготовлятися до нападу на СРСР і до війни між собою.

Дещо про наші недостачі

Читаючи в "Робітниці" дописи наших робкорок про діяльність відділів, я бачу, що багато з них нарікають на припад орґанізаційної праці. Деякі з них винують за те членкинь, а деяких інструкторів я-ж знову виную одних і других.

З інструкторами в нас далеко не все гаразд. Хоч вони є в усіх майже наших відділах, але дуже мале число з них виконує вповні добре свою роботу. Більшість інструкторів не сповняють добре своїх обовязків через великий навал іншої орґанізаційної праці. А є також і такі інструктори, що роблять те, чого вони зовсім не повинні робити. Так, напримір, деякі з них не лише відповідають на всі листи за секретарок, але ще й протоколи за них пишуть. Чи-ж це інструкторова робота? Аж зовсім ні. Коли трапляється, що секретарка не знає як формувати протоколи, то інструктор повинен раз або два помогти їй, показати, але писати за секретарку протоколи — це вже недопустиме. А що до залагоджування кореспонденції, то тут я не бачу, щоби була потрібна інструкторова допомога. Бо-ж неграмотної товаришки відділ не вибере на секретарку, а грамотній людині не так вже тяжко залагоджувати кореспонденцію. Ну вже коли секретарка потребує якогось пояснення, то інструктор повинен пояснити їй дану справу, але не сповняти за неї всьої роботи.

Що до освітньої праці, то тут треба більше інструкторової допомоги. В кожнім відділі знайдеться кілька товаришок, які більше менше вже знають як вести працю в орґанізації. І от, коли би інструктори взялись щиро до виповнення своїх обовязків спільно зі всіми товаришками, то освітня праця оживилася би. Пишуть робкорки, що у відділах

ПІДРОСТАЮЧА ЗМІНА

немає зацікавлення в членкинь до освіти. Коли навіть по відділах є спільні читання, то ті читання страшно монотонні. Розуміється, коли нема дискусій і пояснень до прочитаного то вони завжди будуть монотонні, хоч би ми взялися читати найлекшу книжку. Обовязково треба заставити членкинь брати участь в дискусії. Дискусії дуже багато значуть, бо в дискусіях товаришки виробляються і набираются більшого знання і зацікавлення до читання. Спитаєте, як можна піднести й оживити освітню працю. А ось наближається Одинацятий З'їзд ТУРФДім і Третя Конференція Жіночої Сексії. Вишліть на них своїх делеґаток, чи делеґатів і накажіть їм, щоби вони добре прислухувалися з'їздовим і конференційним нарадам. На з'їзді й конференції питання орґанізаційної праці будуть широко обговорені і належно висвітлені. Коли вони будуть добре уважати і брати участь в нарадах, то навчуться, як треба працювати в орґанізації. А нам жінкам треба багато вчитися, бо наші жінвідділи в останньому часі досить помітно припали.

Я вірю, що 3 конференція цего року буде мати до рішення дуже важні справи і як вона рішить, так треба ті ухвали обовязково виконати. Треба буде натиснути на інструкторів, щоби краще сповняли свої обовязки, однак не треба на них накладати аж за багато орґанізаційної праці, бо в такім разі жодна з них як слід не буде виконана. В тойже самий час треба заставити обовязково усе членство, щоби воно не лише платило вкладки, але щоби воно і працювало в орґанізації. Довше не можна толєрувати паперових членкинь. Хай буде нас менше, але будьмо активні. Орґанізація не є для забави. В орґанізації треба працювати і будувати її.

Сподіюсь, що після 11. з'їзду орґанізаційна праця оживе не тільки у жінвідділах, але й у всіх наших робітничих масових орґанізаціях. **Н. М.**

Стан пролєтаріяту в УСРР невпинно ліпшає

Напруженням всіх своїх творчих сил Україна відбудувала народнє господарство, розбите й розвалене громадянською війною. Та не тільки відбудувала, але й повела його вперед по шляху нечуваного розвитку. Розглядаючи досягнення у всіх галузях народнього господарства, трудящі України можуть лише радіти, як вони самі без всякої сторонньої допомоги, творять нове соціялістичне господарство. Український пролєтаріят, робітництво й селянство, свідоме своїх завдань і свого становища, як господаря країни, може гордитись з тих досягнень, підсумки яких вони підводять за перший рік пятирічки. Це його творча сила й енерґія, його завзятість створили ці досягнення.

Як же змінилось за цей час становище самого робітництва в пролєтарській державі? Чи воно покращало чи погіршало?

Значні досягнення пролєтаріяту в галузі будівництва супроводжувалися безупинним покращанням умов роботи і в першу чергу зменшенням протяжности робочого дня. Це зменшення йде поступово починаючи з 24-25 р. і на кінець 28-29 року пересічна протяжність робочого дня в годинах виявляла 7.42 годин на день, наближаючись до наміченої норми 6 год. робочого дня.

Минулого року здійснено було 6-годинний день для всіх підземних робітників камяновугільної промисловости. До кінця минулого року переведено вже було на 6-год. день 20% промислового пролєтаріяту, а в 1929—30 р.р. скорочений день буде охоплювати вже до 40% робітників. Таким чином пролєтаріят України, як і цілого Союзу, перемагаючи власними силами всі труднощі будівництва відбудування зруйнованої країни, вивівши цю країну на широкий шлях соціялістичного будівництва, разом з тим добився найменшої протяжности робочого дня на земній кулі. Це в той час, коли в капіталістичних країнах робітництво провадить боротьбу за дотримання ще лише 8-годинного дня праці.

Поруч зі зменшенням протяжности робочого дня йде невпинний зріст заробітньої платні і добробуту робітництва. Пересічні рокові заробітки по всіх галузях праці виносили в

1925—26 р.р. 572 карбованців, в 1926—27 р.р. — 629 карбованців, в 1927—28 р.р. — 685 карбованців і за попередніми даними у 1928—29 р.р. — 736 карбованців.

Для промислових робітників з 1924—25 років рокові заробітки зростали так: 544 карбованців, 699 карб., 778 карб., 844 карб. і в 1928—29 р.р. досягли близько 910—920 карбованців.

Коли ж урахувати коливання цін на речі робітничого споживання і обчислити так звану реальну заробітну платню, то матимемо: 1924—25 р. — 71.8; 1925—26 р. — 86.9; 1926—27 р. — 100.0; 1927—28 рік — 109.7.

За останній 1928—29 рік на Україні припускають, що ця реальна платня навіть трохи збільшилася.

Таким чином видко з цього, що добробут робітників з року на рік все кращав і навіть в найтяжчих умовах минулого року, який пройшов при наслідках недороду попереднього, пролетарська країна найшла засоби для того, щоб заробітня платня робітництва не зменшилася.

Радянський пролетаріят, з гордістю показуючи досягнення в усіх галузях будівництва, може також гордитися і тим, що тільки в країні Рад його матеріяльний стан безупинно зростає.

Державний буджет України на 1929--30 рік

Буджет держави, себто розподіл державних прибутків та видатків, є найкращим покажчиком того, як держава господарює, якими шляхами йде розвиток народнього господарства. Державний буджет показує, звідки держава одержує свої прибутки і на що вона їх витрачає. Буджет віддзеркалює в собі всі процеси, що відбуваються в господарському і культурному житті держави.

З цього боку й цікаво розглянути буджет Радянської України на 1929—30 рік, що його при кінці 1929 р. затвердила Сесія Всеукраїнського Виконавчого Комітету Рад.

Своїм змістом буджет України свідчить про величезний безупинний зріст і розвиток народнього господарства і яскраво виявляє напрямок політики українського радянського уряду, що скерована на дальше мирне будівництво країни, на розвиток промисловости й культури. Буджет цей справді можна назвати буджетом індустріялізації і культурного будівництва.

Буджет України на біжучий рік складено в сумі 547,-436,000 карбованців. В порівнанню до буджету попереднього року він зростає на 37.7 відсотків.

Такого темпу зростання державного буджету не можна знайти ні в одній капіталістичній країні світу. Вже це одно показує, яким бурхливим темпом йде народнє господарство, що його потреби мусить задовольняти державний буджет.

Державні прибутки.

Державні прибутки України складаються з ріжних податків, надходжень від державних надр та від прибутків промисловости. Податкова політика радянського уряду побудована так, щоб по можливости податковий тягар менше лягав на бідноту та незаможницькі шари громадянства. З кожним роком ростуть податки на прибутки, на промислові підприємства та усуспільнений сектор сільського господарства. Велику ролю відограє в податковій системі сільсько-господарський податок, але вже в новому буджеті він дає зменшення на 11 мільйонів карбованців. Це свідчить про політику радянської влади розвивати та зміцняти сільське господарство. Взагалі сільсько-господарський податок радянська влада будує так, щоб звільнити зовсім від податку бідноту, (35% бідноти цілком звільнено від податку) не дуже податкувати середняка і всім тягарем наполягати на глитаїв та заможників.

В новому буджеті податкові надходження зростають на 22%, а неподаткові на 97%. Природнє збільшення прибутків промисловости збільшує і надходження до буджету, що зростають аж на 434%.

Державні видатки.

На щож витрачає українська держава свої кошти? У видатковій частині буджету основну ролю відограють видатки на

народню освіту та мистецтво, що зростають проти минулого року на 70.2 відсотків. До такого величезного зростання видатків на освіту спричиняється потреба ліквідації неписьменности, а також необхідність забезпечити народнє господарство кваліфікованими кадрами робітників і фахівців, недостача яких гальмує розвиток промисловости.

Взагалі видатки на соціяльно-культурні потреби складають 23.6% усього буджету. Щоб уявити собі значіння цього, слід сказати, що в Італії на ці потреби витрачається 6%, у Франції 8%, в Анґлії 7%.

Далі велику частину видатків буджету призначається на народнє господарство, вони складають 30% буджету. Асиґнування на фінансування промисловости, наприклад, зростають на 76.6%, на електробудівництво — на 40.4% і т. ін. Значно зростають в буджеті і асиґнування на фінансування сільського господарства — на 80% проти минулого року.

Тут також цікаво порівнати видатки на народнє господарство в капіталістичних країнах. В Італії вони виносять 9%, у Франції 4.4%, в Анґлії 1%.

Отже з цього порівнання видно ріжницю між напрямами українського буджету і буджетів капіталістичних країн. Зростання українського буджету підпорядковується зростанню добробуту мас, зростанню народнього господарства, більшому задоволенню культурно-соціяльних потреб населення, чого нема в буджетах буржуазних країн.

Крім того, величезна частина видатків в буджетах буржуазних країнах іде на оборону та на сплату військових боргів. Ці видатки в багатьох буржуазних країнах складають більше половини буджету, тоді як в СРСР вони виносять лише біля 10%.

Таким чином з основних цифр буджету України можна бачити, що він повнотою відбиває всі наміри робітничо-селянського уряду в пляні соціялістичного будівництва, накресленого на майбутній рік. Здійснюються основні завдання, що випливають з усієї політики радянської влади, скерованої на реконструкцію народнього господарства, на підвищення культурного рівня населення.

Буджетова комедія в Польщі

Польський буджет має вже свою історію і свою "славу". Його складають, списують, друкують, наказують під всякими погрозами соймові його приняти, себто зробити з нього закон, а по цьому всьому на нього не зважають, його не додержуються і господарять, як захочуть. Буджет буджетом, закон законом, а господарка на весь світ звісна як шляхецька господарка.

Згідно з постановами буджету за останні роки витрати на військо малиб виносити до 35% усіх державних видатків, одначе на ділі, як загально відомо, витрати на польську армію забирають значно більше, ніж половину усіх державних прибутків.

Супроти цього ясно, що буджет в Польщі є зайвою річчю та що укладання буджету і буджетові дебати у варшавському соймі є тільки великою буджетовою комедією. Пілсудський і кожний польський міністер розкидають по своїй вподобі податки, безоглядно здерті з робітників і селян.

Одначе, ця комедія продовжується. Польський уряд виготовив новий буджет на адміністративний рік 1930—31 на загальну квоту 2 мільярди 934.7 мільйонів злотих і величається, що цей буджет є на один мільйон злотих нижчий від попереднього. Одначе на ділі новий буджет обтяжує ще гірше населення, а в першу чергу широкі трудящі маси, ніж попередній, бо Пілсудські чомусь забуває, що господарське становище Польщі в останньому саме році сильно підупало, що ціна на збіжжя в порівнанню з попереднім роком впала на 30%, а число запротестованих векселів (індустрія-торговля) збільшилось на 50%.

З цього бачать читачки, як фашістська Польща обдурює буджетовою комедією своїх податковців, як розтрачує дорогий робітничо - селянський гріш. А все це показує, яким великим нещастям для Західньої України є польська окупація.

Імперіялістичні держави будують великі воєнні фльоти

В той час, як делеґати пятьох головних морських держав світа збіраються довкола конференційного стола, щоб нібито обговорювати способи зменшення морських зброєнь, на корабельних заводах Европи будується тепер 280,000 тон воєнних кораблів.

Ні одна европейська держава не має досить віри у вислід лондонської конференції, щоб спинити бодай чимчасово будову воєнних кораблів. Так як кожна тона воєнного корабля коштує найменше 2,000 доларів, то це означає, що в будову воєнних фльот вложено тепер більше як 500 мільйонів доларів.

Велика Британія й Італія є на чолі перегонів у будові воєнних кораблів в Европі в теперішній час: Італія будує 52 кораблі ріжних типів, а Велика Британія будує 55. Франція щойно ухвалила кредити в сумі 1 мільярда 267 мільйонів 128 тисяч франків на будову 18 воєнних кораблів, а Японія будує 28 кораблів, включаючи 10 субмарин і чотири кружляки поємности 10,000 тон.

Будівельна програма Британії є найбільша від часу війни. Вона в дійсности будує: чотири 10,000-тонові кружляки, чотири кружляки поємности менше як 10,000 тон, три нищителі, 26 торпедовців і 18 субмарин.

(Не треба забувати, що цю великанську воєнну фльоту Британія будує за правління т. зв. “робітничого” уряду Мек-Доналда, який так багато говорить про мир.)

Італія концентрує свою увагу на субмаринову фльоту. Вона будує тепер чотири 10,000-тонові кружляки, шість кружляків по 5,260 тон, 12 нищителів, вісім торпедовців і 22 субмарині.

Франція має ще на корабельних доках певне число субмарин і один 10,000-тоновий кружляк, а також ріжні менші кораблі. Однак уряд дістав недавно одобрення парляменту на будову таких воєнних кораблів, з яких всі будуть будуватися в 1930 році: один кружляк поємности 10,000 тон, 6 нищителів по 2,800 тон, 6 субмарин по 1,500 тон, 1 субмарина для закладання мін і 4 ріжні інші кораблі.

За свій новий кружляк Франція заплатить 221 мільйонів 185 тисяч франків, помимо того факту, що він буде будуватися державними робітниками і в державнім арсеналі.

Отаким хочуть зробити світ Злучені Держави. А також не менш драпіжні пляни мають і чотири інші капіталістичні держави, що беруть тепер участь в лондонській конференції “роззброєння”.

ЛОЙД-ДЖОРДЖ ПРО РАДЯНСЬКУ П'ЯТИРІЧКУ.

Ґазета “Нає Фрає Пресе” вміщує огляд за 1929 р. що його написав Лойд-Джордж. Він, між іншим пише: “Більшовизм не загинув і, здається стоїть як ніколи на міцних ногах. Майбутнє більшовизму величезною мірою залежить від успіху п'ятирічки. Головна думка п'ятирічки така ж смілива, як і розумна.

Щодо здійснення п'ятирічки, то більшовизм нещадно послідовний. Більшовицька диктатура робить героїчні зусилля, щоб реорґанізувати хліборобство й промисловість на обмество й промисловість на обмежені кошти. Якщо п'ятирічка переможе, Радянський Союз стане за надзвичайно важливого чинника в галузі транспорту, торговлі і фінансів”.

Осип Вісаріонович Сталін

В місяці грудні 1929 р. працюючі Радянського Союзу обходили 50-ті роковини народження Осипа Вісаріоновича Сталіна, секретаря Центрального Комітету Всесоюзної Комуністичної Партії, одного з найвидатніших керовників сучасного великого соціялістичного будівництва і міжнародного революційного руху. З того приводу радянська преса багато писала про його великі заслуги перед революцією і трудящими масами. Щоби познайомити наших читачок з життям і ділами т. Сталіна, ми подаємо на цьому місці короткий його життєпис.

Осип Вісаріонович (Джуґашвілі) Сталін з походження грузин. Народився 21 грудня 1879 р. в сім'ї робітника в окрузі Тифлісу в Грузії. Участь в революційному русі почав він брати в дуже ще молодих роках. Маючи всього сімнацять років т. Сталін стояв уже на чолі тайних політичних студентських гуртків. В літі 1898 року він став членом соціялдемократичної орґанізації в Тифлісі, а рік пізніше прогнано його за ширення робітничих ідей з ґімназії.

Залишивши школу, т. Сталін всею душею віддався революційній діяльності. Внедовзі поліція звернула на нього свою увагу і хотіла його арештувати, але т. Сталін переїхав до Батуму, де продовжав свою роботу під ріжними прибраними назвисками.

В 1902 році Сталіна арештовано в Батумі. Це сталося підчас страйку, в злуці з яким він зорґанізував був велику робітничу демонстрацію. Царський уряд заслав його на східній Сибір, де він перебував до 1904 р. В січні того року він утік зі заслання, повернув до Тифлісу і знову кинувся у вир революційної боротьби.

В 1908 році т. Сталіна арештовано вдруге і заслано на 3 роки у Вологодську ґубернію. Через кілька місяців Сталін втік зі заслання і повернувся на Кавказ до революційної роботи. 1910 року царський уряд знову арештував його і повернув на заслання. В 1911 ро-

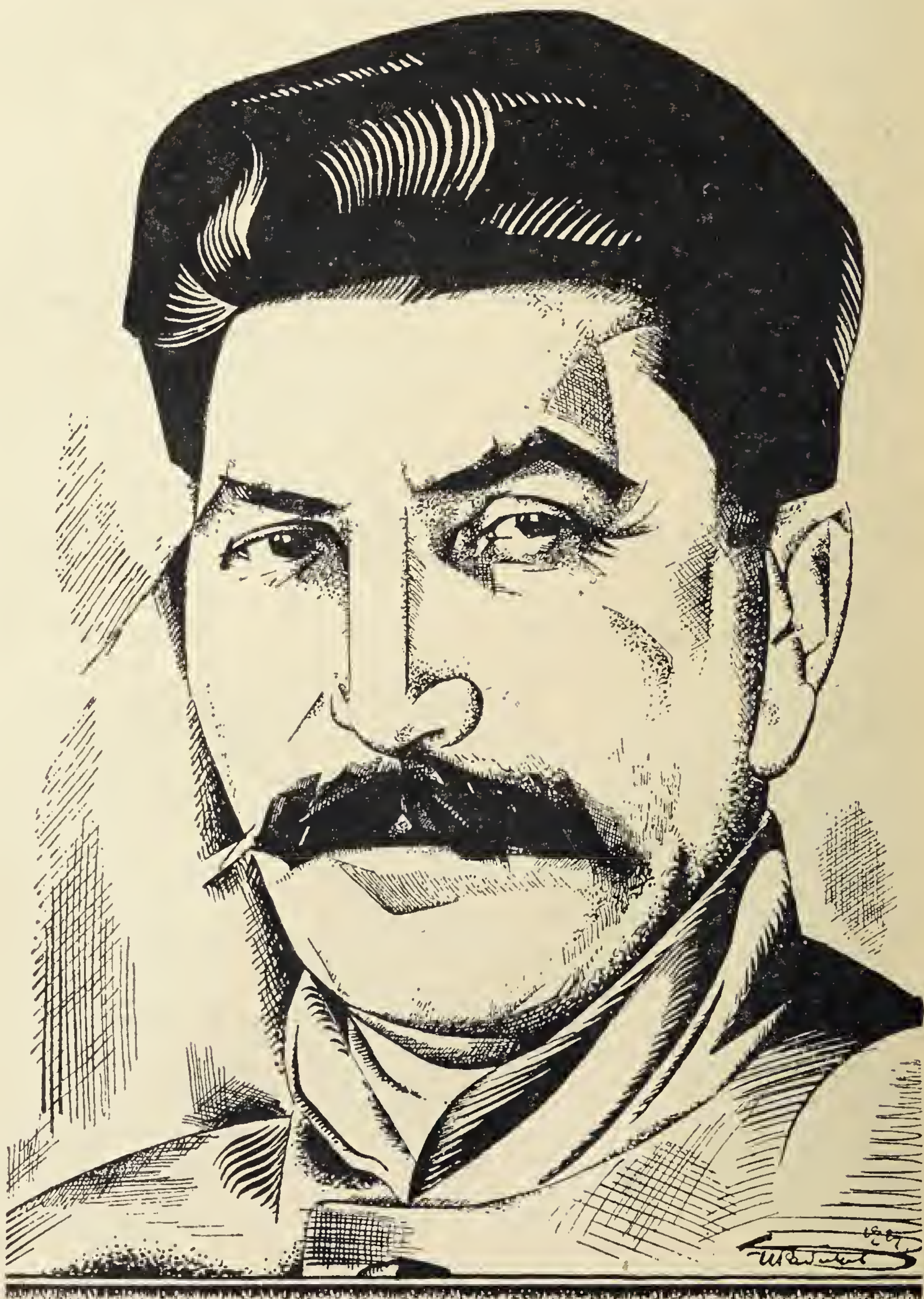

ОСИП ВІСАРІОНОВИЧ СТАЛІН.

ці Сталін втік зі заслання до Петербурґу, де продовжав революційну роботу. Але тут перебув він всього кілька місяців, бо поліція вислідила його і повернула назад на заслання.

Наприкінці 1911 року т. Сталін втік знову зі заслання до Петербурґу і став вести революційну роботу вже як член Ц.К. партії. Він обїхав найважніші райони Росії, керував петербурзькою робітничою ґазетою "Звезда", а також брав керівну участь у заснованні ґаґети "Правда".

В 1912 році т. Сталін мандрував знову етапами на заслання, а через кілька місяців він був назад в Петербурґу. Але й тим разом не довелось йому довго працювати, бо в березні 1913 року його арештовано і заслано в підбігунові сторони Росії. Там він перебував аж до Лютневої революції в 1917 р. Після Лютневої революції т. Сталін повернувся до Петербурґу, де працював на становищі відповідального редактора ґазет "Правда", "Рабочий і Салдат", "Рабочий Путь" і "Рабочий".

Напередодні Жовтневої революції т. Сталін був одним з тих небагатьох керівників російського революційного руху, з якими Лєнін вирішив питання про повстання. А в дні повстання ЦК партії вибрав Сталіна на члена "пятерки" і "семерки" для політичного і орґанізаційного керування повстанням.

В період громадянської війни т. Сталін орґанізував бойові сили Червоної армії і боровся в її рядах на найбільш загрожених ділянках фронтів. Притому в 1917 р. т. Сталіна вибрано членом ЦВК Рад, народнім комісарем в справах національностей і народнім комісарем Робітничо - Селянської Інспекції, себто доручено йому наркомати, яким Лєнін надавав виключного значіння.

З 1922 року й дотепер тов. Сталін — ґенеральний секретар Всесоюзної Комуністичної Партії, а з 1925 р. — член президії Виконавчого Комітету Комуністичного Інтернаціоналу.

В 1923—24 роках т. Сталін керував боротьбою партії проти троцкістської опозиції, потому проти так званої "лєнінградської" (Зіновєв, Каменєв) та проти обєднаної опозиції в 1925—27 роках. 1928 року він своєчасно змобілізував партію і робітничу клясу до боротьби проти правоухильників, на чолі яких стояли Бухарін, Риков і Томський. Правоухильники потерпіли в цій боротьбі повну поразку.

Розвиваючи основні ідеї Лєніна, т. Сталін висунув гасло індустріялізації СРСР — як основне завдання партії, а також під його проводом Радянський Союз зробив рішучий зворот в сторону колєктивізації сільського господарства та посиленого наступу на капіталістичні елементи міста й села.

Тов. Сталін написав цілий ряд книг і брошур, в яких з великою ясністю висвітлив найважніші питання лєнінізму та викрив опортуністичну суть троцькізму і правого ухилу. Головною властивістю т. Сталіна є те, що він, базуючись на великому знанні революційної теорії марксизму, вміє її правильно перетворити в революційну тактику. Завдяки тим своїм великим здібностям і лєнінській твердокамінности та непримиренности він став після смерти Лєніна загальновизнаним вождем партії і Комуністичного Інтернаціоналу.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ ЛЄНІНА.

"Вільна торгівля хлібом в голодній країні — це значить шалене збагачення куркулів, безсовісних багатих селян, що набивають гаман на злиднях та голоді народу. Вільна торгівля хлібом у вільній країні означає перемогу багатих над бідними, бо багаті купуватимуть хліб навіть за скажені ціни, а біднота залишиться без нічого. Вільна торгівля хлібом — це значить воля багатіти для багатих, воля вмирати для бідних. Вільна торгівля хлібом — це поворот назад до панування та сваволі капіталістів".

"У нас (в Рад. Союзі) справді, коли державна влада в руках робітничої кляси, коли цій державній владі належать усі засоби продукції — у нас справді лишилось одно завдання: кооперувати населення".

"Російська буржуазна революція 1905 — 07 року була безсумнівно "справжньою народньою" революцією, бо маси народу, більшість його, найглибші "низи", що були задавлені гнітом і експльоатацією, піднималися самостійно, поклали на весь хід революції пятно своїх вимог, своїх спроб по-своєму будувати нове суспільство, руйнуючи старе".

"Другий Інтернаціонал — штаб без армії, що розвалиться, як карточний домик, коли викрити його перед масами до кінця".

"Імперіялізм є явище світове; це є боротьба за поділ нового світу, цілої землі, та за підпорядкування її якійсь купці-хижаків".

ЧИ ЗРОЗУМІЮТЬ?

К. О. Баєрс, молодий ґастонець, що вже скоштував американської "демократії", що брав активну участь у ґастонськім страйку, — повернув із Радянського Союзу.

До Радянського Союзу висилала його Національно Юнія Текстільних Робітників, як свого представника на святкування дванацятої річниці Жовтневої революції.

**
*

К. О. Баєрс повернув. Він повинен розказати своїм товаришам по праці про те, що бачив у Радянськогу Союзі. І він розкаже. Але тільки одно його непокоїть: чи зрозуміють його?

Чи зрозуміють текстільні робітники півдня американської демократії, що працюють за 9 доларів тижнево по 12 годин денно, що в Радянському Союзі текстільні робітники працюють по 7 годин денно?

**
*

Дванацять-літній Баєрс розказує, що й йому було б тяжко зрозуміти, коли б не бачив тієї велитенської ріжниці. Він звідав у Радянському Союзі текстільні фабрики, побував в Івано-Вознесенську, радянському Манчестері.

"Текстільні робітники в Івано-Вознесенську живуть в палатах в порівнанні до ґастонських текстільників" — говорить Баєрс. "Вони мають гарні школи, шпиталі, клюби, бібліотеки".

Згадуючи про міліцію в Норт Каролайні він сказав: "Дивно робиться, коли, будучи в Радянському Союзі, пригадаєш собі, що в Злучених Державах існує міліція, яка розбиває страйкерям голови, Для радянського робітника такі інформації вже тепер здаються якимись застарілими, бодай на 12 літ спізненими".

**
*

Повертаючи з Радянського Союзу Баєрс хотів відвідати Анґлію, а головно текстільні центри її. Але... робітничий уряд не дав йому дозволу на це.

"І справді чудний той робітничий уряд в Анґлії", замітив Баєрс. — "МекДоналд так як Карпентер (ґовернор Норт Каролайни) думає, що я дуже небезпечний".

Баєрс, заявив, що, повернувши, візьметься за роботу орґанізування робітників. Перша його задача — так це розповісти робітникам про те, що бачив у Радянському Союзі.

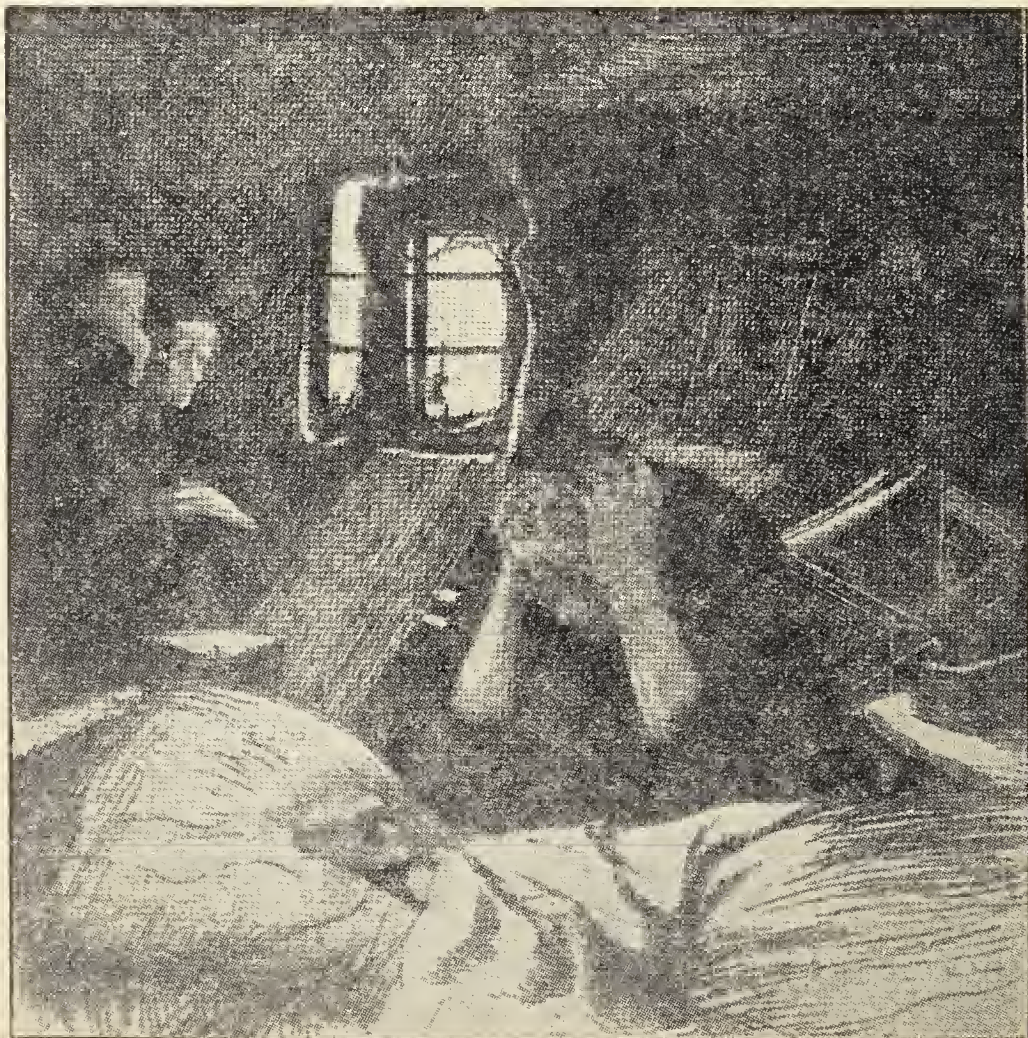

ФАРМЕРСЬКІ ЗЛИДНІ В КАНАДІ.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ В. І. ЛЕНІНА.

"Буржуазна демократія, вартість якої для виховання пролетаріяту і навчання його, як боротися, є безсумнівною, є позате завше вузька, лицемірна, брехлива, фальшива, і завше остає демократією для багатіїв, обдуренням бідноти".

"Робітнича кляса зможе виховати і загартувати свої орґанізації, як буде отверто критикувати своїх представників".

ЖОВТО-БЛАКИТНИМ ГАДАМ.

(З поеми "Відповідь", зверненої проти жовто-блакитного фашізму).

Ви знов із огненої мли
Криваві руки простягли
На наші зоряні кордони,
Коли ми творим світ червоний.
І наші ночі, наче дні,
В яснім елєктики огні
Здіймають крила багрянові
На все нові й нові будови.
У золотому сяйві мет
Ми йдем і йдем усе вперед
На ще незнані верховини.
Хай не один із нас загине,
Впаде за "наше", не "моє", —
Але згорить, не загніє.
Не буде він ні сном, ні тінню,
Він буде часткою в мосту,
Коли по нім у дні в цвіту
Пройдуть прийдешні покоління.
І от тепер, коли вгорі,
В огні ранкової зорі.
Яснію́ть килими блакиті,
Вам закортіло зупинити
І повернуть в минуле час,
Ви знову хочете, до нас,
Ви знову хочете, щоб села
Пішли в дикунство, злидні, жах
І гомін тракторів веселий
Замовк на голубих полях,
Щоб затопили дикі ночі
Наш молодий земний Едем,
Щоб на заводі знов робочий
Тремтів перед наглядачем,
Був знов рабом у власній хаті
Та ні! Не діждете, прокляті!
Не встануть із могил мерці,
Не поведе з хрестом в руці
Нас піп молитись і вмирати
За "ваші" золоті палати,
Що стали нашими на-вік.
В нас кожний хлопчик більшовик
І навіть підлітки-дівчата
Уже навчилися стріляти
І підуть радісно на бій,
Щоб взять на мушку світ старий.
Ви в нас були уже давно,
Та ваші танки і гармати
Не вдержали вогню відплати,
І крови вашої вино
Сліди незлічні заливало,
Коли од нас ви в тьму тікали,
На горе вам і нам на сміх,
Не оглядаючись, далеко,
І крик: "Червона небезпека!"
Гремів в столицях світових...
Ми нищили кордони й межі,
І відблиск дальної пожежі,
Під крики юрб і смерти свист,
Горів у вікнах ваших міст...
Ви памятаєте той час,
Повиті мороком могили...
Але життя вас не навчило,
І знов ви хочете до нас...
І знову під гарматний гуркіт
Ви простягли криваві руки,
Але під кулеметний сміх
Вам одрубаємо ми їх.

В. Сосюра.

ТАМ, НАД ДНІСТРОМ...

Там, над Дністром,
Все по старому;
Там пан з попом,
Правлять по свому.
Скрізь благодать:
Корчми, кляштори,
Скрізь тюрем гать —
Пнеться в простори...
Скрізь хлань,
Мов хижі круки,
Здирає дань —
З утіх і з муки. —

М. Кічура.

СРІБНЕ МІСТО

Три тижні вже блукав Боб Герланд по пустелі Сієри Невади. Коли провіянт став кінчатися, він прогнав свого ослюка, що побіг назад до Голдхілу. Боб же присягнув собі, що не повернеться, поки не знайде нової золотоносної жили, над якою варт було б попогнути спину.

З Боба Герланда була найвитреваліша й найупертіша людина із всіх пошукувачів золота в Сієро Невади. Раз щось загадавши, він вже ні перед чим не зупиняючись ішов до своєї мети. І ось, врешті, щастя посміхнулось йому. Він врешті, знайшов, що шукав. У шматках руди, що йому пощастило знайти, він побачив ледве помітні блискучі молекули золота.

Герланд затремтів з радости. Врешті, з нього стане багатій і який багатій.

Відмірявши собі ділянку і встромивши тичину з своєю на неї заявкою, він, як умів, накреслив плян місцевости і приховав кілька зразків руди, щоб визначити в Голдхілі відсоток золота.

Зітхнувши з полегкістю Боб підвів голову. Навколо слалась пустеля і чорніли похмурі горби та гори. Вилізши на один із шпилів він, з виглядом майбутнього мільйонера, обдивився навкруги. Але що таке? Здивований Боб недовірливо похитує головою і приклавши над очі долоні пильно дивиться в далечінь.

Він не помиляється. То не обман. В прозорому повітрі чітко вимальовується на обрії якесь місто?. — Голдхіл? Але воно має поки що вигляд табору і лежить в іншім боці. А то — велике місто, якого Боб не бачив на всьому просторі Невади. До Голдхілу три дні шляху... А до цього міста. Боб замислився. Два дні не більше — упевнено вирішив він і розвязав торбу з припасами. Їжі вистарчить на добу, та у фляшці із чарка віски.

До Голдхіла доплентатись якось можна, але це чудернацьке місто.

Адже ж воно блище ніж Голдхіл.

Шлях рівний, легкий. І це не привид, не фата морґана.

Звичайно ідучи треба стежити.

Ледве зникнуть будинки зразу, повернути назад.

А врешті лише півгодини, година згаяного часу і тільки.

Боб відчув особливу, добре йому відому, пропасницю, жагу новизни, пригод.

Швидко склав речі — пішов.

Спочатку невпевнено. Але місто стояло в далині.

Він пішов скоріше.

Небо сяяло голубою банею і сонце з нього пекло без жалю.

Боба заливало потом.

Хай собі!

Свіжа ніч якось остудить.

Вранці він зїв останній, що був у нього, шмат їжі і випив останні краплі віски.

Що за лихо?

Місто все наближалось і ставало ясніше.

Можна стерпіти день якийсь без хліба.

Але йти цілий день під пекучим сонцем без води — то страшна річ. І все ж Боб швидко ішов.

Адже там спереду лежить місто, що дратувало його цікавість, давало їжу його буйній фантазії.

Дивлячись на нього, Боб забував про голод, але пити йому хотілось до нестями.

Навколо ж, як і раніше, слалась безконечна пустеля з ланцюгами чорних і непривітних гір. Іти назад не було вже ніякої рації, бо то значило б іти просто в обійми смерти.

Боб закурив люльку й знову помандрував.

Ішов так, що аж заболіли пяти. Раптом він наткнувся на золоті копальні, що їх, очевидно, було давно забуто.

Але оглянути їх як слід йому не довелося — швидко надійшов вечір.

До міста було ще далеко.

Врешті він відчув таку втому, що впав на землю і, загорнувшись у свої ковдри, відразу заснув.

Вранці розбудили його три кати: сонце, голод і жага.

Ледве-ледве підвівшись Боб поплентався далі і за якийсь час дійшов до перших будинків міста.

Забувши про всі свої фантастичні думки,

Боб тепер бажав лише одного: яко мога швидче попоїсти, напитись і випростать на ліжку своє безконечно змучене тіло.

Він став оглядати вулиці.

Ого! Це справжнє місто, де можна все одержати.

Тут будинки майже всі камянні і деякі дуже високі й гарні.

Скільки тут, звичайно, їдалень, крамниць, готелів!

Колись і Голдхіл буде таким...

Так, багате місто. Навколо ж на горах все копальні. Видно й машини.

Справу, значить поставлено на широку ногу. Золото, мабуть, ллється тут річкою.

Підійшов Боб до першого будинку, щоб постукати і раптом зупинився. Шибки у вікнах повибивано, двері напів відчинені і косо висять на поржавілих петлях.

Покрутив головою, пішов до другого будинку. Теж саме: прожньо, тихо. У третій — також.

Що за чортовиння!

Раптом Боб помітив, що навколо нього стелеться мертва тиша: ні голосів, ні найменшого згуку.

Заклопотаний своїми думками, він не звернув був раніше на це уваги.

Йому стало моторошно.

Пішов він далі — до ресторана.

Вивіска на будинку згадала йому про смачні страви і муки його від цього ще збільшились.

Але навколо, і головне, ні шматочка будь якої страви.

Життя, очевидно, одхлюпнуло звідси вже багато, багато років...

Бобові стало ще моторошніше.

Його охопило передчуття чогось неминучого, страшного.

Золото притягло сюди людей.

Королі золота будували, жили у роскошах.

Коли ж було здобуто останню унцію дорогого металю, вони залишили все: будинки, машини, що відслужили своє і пішли.

За ними пішла й біднота.

І життя, що шумувало тут, затихло навіки.

Глухий стогін вирвався із Бобових грудей.

З мукою він подивився на північ, де далекодалеко кипів Голдхіл.

Пять день шляху без крихитки їжі, без краплі води.

Безумство йти туди...

Безнадійно він опустився на плиту широких сходів гарного будинку, з грецькими кольонами і запалив останню люльку. Над ним ростаборилась блакить завжди ясного і пекучого неба Сієра Невади.

Так як і попереду, навколо мертвого міста слалась тільки мертва безконечна пустеля. Боб курив і думав.

По сути з нього тепер одна із найбагатших людина в світі. Золота руда, що він її найшов, дасть величезні скарби.

І це ще чудове місто.

Він знайшов його і за правом, воно повинно належати йому. Так міркував Боб і механічно, бо звик так, відбив він своїм молоточком шматок каменю від сходів.

І також за звичкою розторощив він той шматок на маленькі дрібки і став пильно їх розглядати очима старого і досвідченого пошукувача за дорогоцінними металями.

Довго дивився і врешті усміхнувся чудною усмішкою.

От так штука!

Ці сходи, ці будинки, брук — все побудоване із високовідсоткової срібної руди.

Погорді безумці були люде, що здобували тут золото.

На срібло вони не звернули уваги і залишили срібне місто.

Боб спробував був затягнутись, але люлька вже загасла: не було тютюну.

Знов усміхнувся Боб тією ж хорою усмішкою повною одчаю.

Доля врешті збагатила його, дала йому все. Все.

Крім дрібниці...

Небагато — їжі й води, щоб повернутися до Голдхілу.

А як повернеться він туди?...

Хай буде прокляте, прокляте те золото, що вічно притягає і нищить людей...

Будь прокляте!

І з останнім словом проклону Боб приставив револьвер до скроні.

Вибух... І на срібні сходи тяжко впало, заспокоєне смертю, тіло.

Ганс Райзенштейн.

Маруся з першої роти

Їх падало тисячі, тисячі...
За волю майбутніх мільйонів.
І. Кулик("Крим")

В дні горожанської війни їх були тисячі. Тисячі тисяч. Хочеться скласти їм свою пошану, висловити захоплення перед тими, кому треба б скласти пісню пісень. Але безсилі слова людські, й безбарвні. Не скажеш словами про тих, що гинули просто й віддано. Без героїзму. В цьому величність тих, хто загинув в боротьбі "за волю майбутніх мільйонів".

Імена де-яких уже стер з памяти час. Коштовні перлини спогадів треба було б відразу ж нанизувати на рядки паперу. Але час лине, імена зникають. І залишається лише героїзм мас, колєктивний героїзм, що невпинно живе й далі.

Жінки. Вони були в армії. На передових лініях фронту. Санітарки. Куховарки. Салдатки. Часом усе разом. Маленькі краплини, вони творили частину великої зливи — революції. Здобували її, боролись за неї. Гинули в борні. І перемагали.

От Маруся М-ва. Вона покинула свою родину, чоловіка, навіть дитину, й пішла на фронт. Коли вона з'явилася в нашій частині, ми трохи недовірливо поставилися до неї. В Марусину щирість вірили всі. Але ця маленька жінка, подібна до дитини своєю постаттю й великими вдумливими очима, здавалася такою тендітною й ніжною, що мимоволі спадало на думку: не витримає. Та чим далі ми відхоходили від її дому, тим дужче мінялася Маруся. І ми вже звикли до цього серйозного, відданого малого товариша, в довгій шинелі, з санітарним капшуком; з ним вона ніколи не розлучалася. Ми всі її любили; особливо перша рота, де працювала Маруся.

Осінь 1920 року. Польський фронт. Проти нашої частини оперують петлюрівські чорношличники. Памятаю, день бою наближався до кінця. Ми зупинилися в селі Б., на Поділлі. Увечері надійшла бриґада, й частина відійшла до застави на край села під лісом.

Чорношличники тільки перед самим нашим приходом залишили село. В хатах ми ще застали сліди їхнього бенкету. Село було куркулівське; селяни співчували петлюрівцям.

Нас розташували по кілька душ в хаті. Маруся була в хаті поруч моєї. На прощання я трохи погомоніла з Марусею й пішла до хати, з наміром хоч трохи виспатися. Ми були разом з т. П-им; наші хазяї здалися нам підозрілими. Вони ввесь час вибігали на вулицю, про віщось тихенько шепотіли одне одному і були чимось заклопотані.

Не зважаючи на страшну втому, я вдяглася, щоб вийти на вулицю й подивитися в чому справа. Не встигла я дійти до дверей, як до хати вдерлося кілька бандитів з криком: "Ні з місця!"

Ми кинулися з товаришом до дверей. Мене вдарили рушницею в бік так, що я кілька хвилин не могла дихнути. Товаришеві так само дісталося.

Хтось з бандитів крикнув до мене, чи знаю я, хто вони такі. "Бандити", спокійно відповіла я. Мене почали бити. Потім нас роздягли й вивели на вулицю.

Голих і босих вивели на сніг. Поставили біля нас вартових, а решта бандитів пішла до хати, де була Маруся.

Я оглянулась з думкою про те, щоб втекти. Але паркан був високий і вартових було багато. Ніби вгадавши мою думку, бандити навели на мене рушниці. Тов. П-ий побіг. Бандити стрільнули по ньому, забувши за мене. За хвилину я була вже по той бік паркану, в садку. Тов. П-му пощастило втекти, але стрілянина збентежила ціле село. Червоноармійці почали перестрілку з бандитами.

Я притулилась попід парканом і почула розмову бандитів:

"Не шукай, хотіла втекти і наша, та хазяйка затримала"... Далі я не чула. Чомусь я була певна, що мова йде про Марусю.

З усякими пригодами я вибралася з саду і врешті натрапила на своїх червоноармійців, що не впізнали мене й повели до штабу. Там ламали собі голову, як врятувати нас.

Ми залишили село. Марусі не було. Не знайшли ми її й на другий день. Лише за два

дні нас знайшов товариш, якому пощастило втекти з полону бандитів, що напали на нас. Він розповів звичайне. Над ними знущалися. Маруся була серед полонених. І їй, як жінці, судилося ще гірше, ніж усім.

Ще за два дні наша частина увійшла до М-ко слідом за бандою. На вулиці ми знайшли жахливо пошматований труп Марусі.

Ми ховали Марусю самі. Червоноармійці, суворі, загартовані в боях, плакали, присягаючись помститись за Марусю. Бо вона була символом. Бо таких були тисячі, бо вони — частина зливи, ім'я якій — революція.

Приходили вони з жорстокої школи життя. Робітниці, яким нічого було губити, ні за чим було жалкувати. Вони не мали хатнього затишку, що тримав би їх коло родинного вогнища. Приходили й віддано працювали на передових лініях вогню, рятуючи поранених, ховаючи мертвих, оббираючи нужу з тифозних. І часто без відпочинку, верхи на коні, не відстаючи від товаришів-червоноармійців, робили довгі переходи навздогін за ворогом. Тяжким шляхом — "до волі майбутніх мільйонів".

Жодного слова скарги не вирвалося з уст "тендітних жінок", що йшли здобувати революцію зєднаними лавами із загартованими червоноармійцями.

І не згадуєш імен. Та й не треба їх. Не спогадами, не пишними словами вславимо память тих, що знали,

"як треба боротись уперто,
як треба вмирати яскраво".

Найкраще вшанування їхньої пам'яти, це вперта праця і боротьба за краще майбутнє.

Е. Пясковська.

На барикади

У нерівній, тяжкій і страшній боротьбі
в криках сурми і в брязькоті зброї,
барикаду на вулиці склали собі
синьоблузі далекі герої.

Як завзято горіли їм очі ясні
під гарматні, під огнені гами!
Місяць плив у крівавій сумній вишині,
обливав барикаду сльозами.

Чути шум, чути кроки ворожих ватаг
і команди приглушене слово...
І в останнє сказав робітничий ватаг,
підіймаючи прапор бойовий:

— Нас не спинять ні смерть, ні безумний вогонь,
як ударять гармати ворожі...
Товариство! Губить нам немає чого, —
світ цілий звоювати ми можем.

Ми ідем у незнані невидані дні,
ні нужди, ні рабів там не буде!
Всі мовчали, лиш очі горіли ясні,
та здіймались восторжено груди.

І коли барикаду огнем обдало,
почали розриватись набої,
не поникнуло жодне бентежне чоло
у чеканні грози світової.

Ворог сунув, ішов, без числа, без кінця
і ревіли невпинно гармати,
охопила трівога ворожі серця,
під нестримним огнем барикади.

На підмогу робочі все ішли та ішли
одного тисячі заміняли.
Блідий місяць дивився з крівавої мли,
наче смерти нагострене рало.

І не витримав ворог і ворог побіг,
по дорозі лишаючи зброю...
Хай живе, хто міцний, хто катів переміг,
Хай живуть синьоблузі герої!

Синьоблузих героїв багато у нас,
вже не довго лишилось чекати,
і в щасливий той час, у той радісний час
світові ми складем барикади.

В. Сосюра.

"Нашим гаслом щодо дрібно-буржуазної демократії була згода, але нас примусили вжити терору. Коли ви дійсно погоджуєтесь жити в добросусідських зносинах з нами, то виконуйте, будь ласка, панове, ці чи інші завдання — панове кооператори, інтеліґенти. А коли не виконуєте — ви будете порушниками закону, нашими ворогами, і ми будемо з вами боротися".

Ленін.

"СНЕП ШАТС"

ХТО ТОМУ ВИНЕН?

Голова не може дати ради.

— Прошу о голос!

— Ви ж, товаришко, вже чотири рази говорили. Дайте спромогу й іншим висказати свої думки.

— Комітет занедбав, це можна було вплянувати цілком краще, міг бути багато більший успіх...

— Так, комітет занедбав...

— Занедбав...

Кілька членкинь зчинили цілу бучу.

— Спокій! — закликала голова.

— Я прошу голосу.

— Вношу внесок на замкнення дискусії.

— Попираю.

— Але я ще перед голосуванням...

— Ані внеску не беру під голосування, ані говорити більше не позволю. Досить вже цеї критики, — перервала голова. — Ви вже всі досить наговорилися та накритикувалися. Тепер треба вам доказати неправильність вашої критики. Товаришка секретарка має слово.

Секретарка через цілий час гарячої дискусії кількох товаришок, робила собі записки. Тепер вона має слово. Має говорити в імені цілого заряду. Вона цілком спокійно та холоднокровно встає з крісла біля столика, розкладає нотатку й починає говорити.

— Товаришко голова, товаришки і товариші! Дуже мені дивно, що товаришки, які протягом цілого минувшого року були лише по два-три рази на наших ділових зборах, почали критикувати нашу працю.

— Хто був лише два-три рази на зборах?

— Прошу мене не перебивати. Я знаю, що я говорю, бо маю рекорд всіх членкинь, коли вони приходили на збори. Я не хочу вичитувати їх, бо про це знають всі членкині. Правдою є, що наша розігравка могла була піти краще, як вона пішла. Але тепер запізно вже критикувати. Бо хто цему винен?

— Комітет.

— Спокій!

— Ні. Комітет тут не винен. Цей комітет працював дуже добре, працював, як знав. А що розігравка наша не принесла аж таких успіхів, яких бажалося б деяким нашим товаришкам, то це вина їх самих. Вони старі членкині, на збори дуже мало коли приходили, від орґанізаційної праці вмивали руки, бо мовляв, хай вже інші роблять, й інші робили, як вміли. До цего комітету потрібно було додати хоч дві членкині, які мають досвід в такій праці. Ми вибрали нових членкинь, які ще ніколи в такім не були і тому не випало так, як дехто собі бажає. Та цим товаришкам належиться признання. Вони молоді в орґанізації, але свою працю виконали.

— Правда, правда.

Секретарка досить широко обговорила ріжні орґанізаційні недостачі й доказала, що вина за всі ці недостачі, спадає на тих членкинь, які ніколи іншого не роблять, а все критикують.

Святу правдоньку сказала секретарка. То не лише між товаришками є такі "критики", але й між товаришами також.

Ці "критики" ніколи не роблять ніяких помилок, бо нічого самі не роблять. Вони лише через помилку вступили до робітничої орґанізації, щоби кожного вечера мастити плечима стіни УРД, дивитися, як працюють інші й відтак їх "критикувати".

Критика є побажана, але вона повинна бути ділова й товариська. Критикуймо себе, але й спільно працюймо.

Драпака.

ЖЕРТВА ВІЙНИ.

Біля анґлійських берегів віднайдено недавно одну німецьку підводну лодку. Виявилося, що ціла залога утроїлася ґазами, а лодку пригнала до берегів зовсім випадково морська струя. Так щойно по десяти літах море виявило, що сталося з пропавшою лодкою.

ГРОМАДА, В ЯКІЙ ЖИВЕ 4,000 СЛІПЦІВ.

Підчас подорожі по Туреччині натрафили подорожні на сільську громаду в Малій Азії, в якій усі мешканці, в числі 4,000 душ — є зовсім сліпі. Всі вони втратили зір внаслідок пануючої там хороби очної — трахоми, якої ніхто там не старався лічити. А що ця хороба дуже заразлива і десятками, а може й сотками літ ширилася серед мешканців громади, всі вони осліпли.

На підводній лодці до бігуна

В місяці січні 1929 р. цілий світ облетіла передана по радіо від південно-полярної воздушної експедиції Вилкинса вістка, в якій цей відомий дослідник-летун повідомив, що плянує в найблищих роках досягнути на підводній лодці північного бігуна і переїхати Арктичний океан. Майже всі специялісти висловились тоді, що намір Вилкинса неможливий до здійснення. А неможливість такого переїзду зі Шпіцберґену до Аляски вони обосновували такими чотирма причинами: 1. Підводна лодка навіть у відкритому морі, "осліпнувши", себто переставши користуватись перископом, збивається з повзятого курсу вже по яких 200 милях дороги. А в даному випадку їй прийдеться плисти на "сліпо" через величезні підводні простори. 2. Сліпа підводна лодка через якийсь час неминуче наткнеться в тій поїздці на підводні ледові гори, розібється і піде камінем на дно. Притому специялісти покликувалися на "Титанік", який розбився об ледову гору у відкритому морі. 3. Навіть в тім щасливім випадку, коли підводна лодка не розібється об ледові гори, то вона неминуче попаде в ледяну лапку кожним разом, як відноги ледових гір зімкнуться близько неї з чотирьох сторін. 4. На випадок зіпсуття ґвінта або двигунів для підводної лодки теж нема виходу. Членів її залоги жде смерть від удушення в ледовій могилі.

Такої думки були всі специялісти. Одиноким арґументом за таким проєктом могла бути лише сама особа його автора. Широко відоме імя одного з найбільших підбігунових дослідників усувало думку про те, що це звичайний авантуризм. Але що сам Вилкинс досліджував тоді південні підбігунові простори, то багато просто висловлювались, що це обман, що Вилкинс не може плянувати такої дивовижної і неможливої до здійснення експедиції.

А вкінці неясним лишалось, нащо саме здалась така плавба попід ледом через північні простори, коли розвиток воздухо-плавання зробив такі подорожі і досліджування підбігунових просторів вповні можливими і далеко безпечнішими.

Все це в жовтні 1929 р. широко вияснив сам Вилкинс, опублікувавши одночасно до дрібниць розроблений плян своєї плавби, яку він рішив виконати цего літа.

На питання, яка ціль його експедиції, Вилкинс відповів, що він має на меті відкрити нові торговельні шляхи попід водою, які значно скоротять теперішні морські шляхи, наприклад шлях з Анґлії до Японії виносив би тоді не 12,250 миль, а лише 6,750. Той же самий стопроцентовий виграш на часі і віддалі був би від встановлення підводного торговельного шляху з Аляски до Ню Йорку. 13,000 тонові підводні лодки, говорить Вилкинс, зможуть перетинати з тою-ж скорістю і тим же успіхом Ледоватий океан, як тепер це роблять кораблі на відкритих океанах.

Але як же з ледами?—спитаєте. На це Вилкинс дає спокійну відповідь. Балачки про страшний грубезний ледовий панцир над Північним Ледоватим океаном, говорить він, являються на певний протяг часу в році значно пересадженими. Полярні дослідники Нансен, Амундсен, Піри, Стефенсон, Бирд і самий Вилкинс та його товариш Уейлесон встановили, що в літні місяці (липень, серпень) Ледоватий океан покритий ледом не грубшим, як на 5 метрів, а в додатку той лід в багатьох місцях попереривааний чистими водяними озерами. Ніяких ледових гір там немає. Ледові гори творяться біля південних берегів Ґренляндії, де є для того відповідні умовини. Отже взявши під увагу 5 метровий ледовий панцер при пересічній 100 метровій глибині Північного океану, на якій підводна лодка може вільно маневрувати, а також близько 4,000 милевий радіюс діяння нинішних підводних лодок, приходиться пові-

рити, що така експедиція вповні можлива.

Плян Вилкинса розроблений до подробиць і звернений на те, щоби плавання під ледами довести до стопроцентової безпечности.

Так, напримір, можливість потрібних направок субмарини під водою забезпечується після пляну Вилкинса таким способом. В долішній части субмарини буде збудована камера, яка зможе відділятися від корабля, а яка буде сполучена з водою в дні корабля через відповідно уряджений отвір. В камеру натиснено буде воздуху під давленням трьох атмосфер — давленням, яке свобідно може перенести людський орґанізм і рівнім давленню

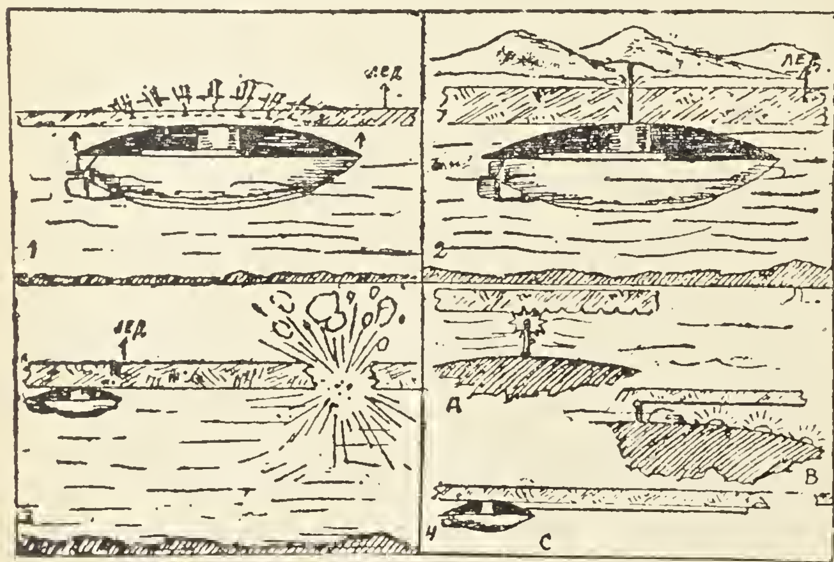

Рисунок представляє підводну лодку під ледами: 1) Лодка пробиває тонкий лід своїм гребінем; 2) проверчування грубого леду спеціяльним сверлом; 3) зривання леду вибуховим матеріялом; 4) лодка пошукує за зробленою взривом дірою в леді — а) насмотрує лід зубчаткою; в) освічує заздалегідь нафарбовану лінію на леді і пливе за нею до місця взриву; с) пливе за шнуром укріпленим недалеко місця взриву.

води на глибині 30 метрів. Перейшовши в камеру, освоївшись з атмосферним давленням і надівши водолазну маску з запасом повітря, робітник експедиції зможе вільно виходити через отвір в камері за границі корабля. Цим способом буде забезпечено не лише можливість потрібної направи субмарини, але також можливість дальших вилазок. Таким чином при нещасливому випадкові водолаз зможе заложити в лід випробуваний полярний вибуховий матеріял терміт, який ділає не розриваючою силою, а тепловою, і протопити в леді діру, потрібну для просунення на вільний воздух вежі підводної лодки.

Для здобуття, на випадок наглої потреби, повітря, підводна лодка Вилкинса матиме у вежі два 18 центиметрові спеціяльні сверли, якими легко і скоро зможе провертіти лід над собою. Так же само радикально усувається і страхаюча всіх "сліпота" підводної лодки. Кромі глубомірів, які постійно показуватимуть, на якій глибині вона йде, Вилкинсова лодка ще буде мати 2 металевих, на 10 метрів довгих зонди. Один зонд буде прикріплений до носа лодки, а другий подібно громозводові буде уміщений на вежі. При зударі з ледом спереду або зверха злучене зі зондами автоматичне знаряддя видасть сиґнал і загальмує хід лодки. Що-ж до загальної орієнтації в просторі, то кромі радіокомпаса, правильному діянні якого не шкодить ні лід, ні вода, Вилкинс надіється держати в часі подорожі звязок через радіо не лише з европейськими чи американськими радіостанціями, але також і з літаком свойого товариша дослідника Бирда, що в той час находитиметься на противнім чубку землі — на південнім бігуні.

Притому Вилкинс багато розраховує на прозорість полярного леду і води, головно в літні місяці, коли сонце в підбігунових околицях не заходить. Пустивши сильне світло з прожектора під кутом в 45^{0} в напрямі ходу субмарини, її керівничий зможе бачити все, що робиться "на вільному воздусі" в поблизьких околицях лодки.

Є це блискучий і окрилений оптимізмом плян, за яким людство пічне штурм найбільш невідомих просторів кулі земної.

ЕЛЄКТРИЧНА ГАРМАТА.

Таку гармату вживано вже на французько-німецькім фронті коло Вердуну в часі світової війни.

Засада стріляння полягала ось на чому: дуло гармати утворено зі спірально-навинутого дроту; якщо по тому дроті пустити сильну електричну струю, то в дулі повстають великі електро-маґнетичні сили. Металева куля, поміщена в дулі гармати підлягає раптовому й надзвичайному маґнетичному притяганню. Електрична струя нагло зупиняється, але куля наслідком першого товчка маґнетичної сили вилітає з гармати та летить зі скорістю, пропорціональною в силі одержаного імпульсу.

Той винахід не був дуже розповсюднений, бо гармата куль далеко не кидала, та крім того було ще багато инших недостач.

Тепер, як доносять американські часописи, вдалося цю електро-маґнетичну гармату удосконалити так, що потрапить кидати тяжкі стрільна на віддаль 70 до 85 миль.

ЗИМОВИЙ СПОРТ

Тріщать морози. Снігом укрилися ліси, гори, луки. Ледом окуто ріки, озера, ставки... Кожний, виходячи на вулицю, квапиться, прикриває одною рукою вухо, другу ховає в кишеню. Всі поспішають скоріше до хати, до тепла.

Мало буває робітник і робітниця узимі на свіжому повітрі, лише тоді, коли йдуть з роботи або на роботу. А їх помешкання, хоч і перевітрюється, але все ж не так, як уліті, коли часто відчиняють вікна.

Життя в душному помешканні дуже шкідливо відбивається на дихальному апараті, складі крови і взагалі на цілому орґанізмі. Слід якнайбільше користатися з свіжого, чистого зимового повітря.

А між тим ми не вміємо використати для здоровля навіть і ту годину чи дві, що ми буваємо на дворі.

Холодне зимове повітря, подражнюючи чутливі нерви, побільшує виміну речовин у орґанізмі. Орґанізм більше виділяє тепла, а тому повинен більше одержувати їжі, а особливо жирів, жири бо найбільше дають теплової енерґії. Здорові люди на морозі почувають себе добре. Це зрозуміло: зимове повітря не має в собі пилу, як літом, у ньому є багато кисеню, воно дуже сухе й гарно впливає на вентиляцію легенів.

А найбільше молодь не повинна боятися морозів. Сором сидіти в теплій хаті! Здоровий зимовий спорт — ось що може загартувати молодий орґанізм. Щоб підтримати на морозі в тілі тепло, необхідно безперестанно рухатися, а не стояти на одному місці. Правильне ходження завжди гарно впливає на здоровля орґанізму. Рухи всілякі сприяють також виміні речовин. Але найкращі ґімнастики вправи, це — лижви, ковзанки, гоккей, санки то-що.

Хто вигадав ходити на лижвах — невідомо. Але вже з давніх-давен лижви вживано по північних холодних країнах: у Сибірських тундрах, у горах Скандинавії, в Центральній Азії.

Лижви побільшують площу ноги, не дають їй в'язнути у снігу; завдяки їм людина може швидко пересуватися з одного місця на друге. Вони мають вигляд двох довгих і вузьких полозів. Раніш лижви вживано лише з практичною метою (коли ходили по дрова або полювати). Тепер користуються з них для розваги, у спорті. Цей спорт по багатьох країнах дуже поширено, а найбільше в Швайцарії. Там щонеділі і молоді і старі ідуть цілою юрбою в гори бігати на лижвах.

Лижви — дуже цінна фізкультурна вправа. Коли людина бігає на лижвах, вправляються не самі лише ноги й руки, але й ціле тіло. Лижвовець посувається вперед, подаючися тілом то в один то в другий бік. Найкраще ходити на лижвах вранці, до обіду, щоб не перевтомити серця надсильною працею. Лижвовий спорт, коли його не надуживати, дуже скоро може дати гарні наслідки: міцніє серце й легені, розвиваються м'ясні, зміцнюється й заспокоюється нервова система.

Так само, як і лижви, сковзуни вигадано дуже давно. В малосніжних, холодних країнах з них користуються для швидкого пересування. Але лижвами можна гонити скрізь, де є сніг, а щоб бігати на сковзунах, необхідно щоб були замерзлі річки, ставки, озера, або спеціяльно улаштовані ковзанки.

Біганка на сковзунах — це дуже здорова й корисна розвага для міського населення, один з найприємніших засобів перевітрити свої легені й розімяти м'ясні. Ковзання розвиває в людині вміння керувати своїми рухами, зграбність (особливо це стосується до фіґурних рухів).

Деякі не хотять починати, боячися впасти та вдаритися. Безперечно, не можна навчитися бігати на сковзунах, не впавши, але на це нічого звертати уваги.

Гоккей — це гра на сковзунах. Вона нагадує футбол, але в цій грі м'яч відбивають не ногами, а особливою палкою. Ця гра дуже корисна; вона привчає людину додержувати рівноваги в тілі. Гоккей надзвичайно цікава й захоплююча розвага.

А ще дуже добре кататися санчатами з гір. На це не треба ні спеціяльного вміння, ні спеціяльної ковзанки, а користи від такої забавки

багато: і свіжим повітрям дихаєш, і м'ясні розімнеш, і розважишся."

Одежа для всяких спортових вправ повинна бути не дуже важка, щоб було зручно рухатися, і не дуже тепла, щоб людина не пітніла. Але вона все ж мусить добре захищати від холоду та вітру. Слід, щоб вона була простора й не заважала рухам. Взуття теж повинно бути просторе, щоб пальці могли вільно рухатися й не терлись один об один. На голову слід одягати вовняну шапку, щоб її можна було насунути на вуха, а на руки — одягати теплі рукавиці. Щоб тіло не так швидко охолоджувалося, треба, щоб шкіра завжди була чиста. Слід частіше митися, а особливо після спортових вправ; так само слід як найчастіше мити ноги літньою водою. Коли тіло чисте, воно не так швидко стигне.

Зрозуміло, дуже зловживати спортом — шкідливо. Коли почуваєш, що твої рухи стають повільні, що ти вже не так твердо стоїш на ногах, то кидай спорт і відпочивай.

Слід памятати, що ніякі ґімнастичні вправи в зачиненому помешканні не заступлять ні лижвового спорту, ні сковзунів, ні іншої гри на свіжому повітрі.

На повітря! На зимове свіже, чисте повітря, коли хочете бути здоровими.

Годі вже казати, як важливо прищеплювати та зміцнювати звичку дітей до ріжних спортових вправ на свіжому повітрі. Перебування довгий час у тісній, душній клясі дуже вадить здоровлю школярів. А тому школярі повинні використовувати кожне свято, кожну вільну годину, кожну перерву між лекціями. Оця біганина та гри на свіжому повітрі дають багато користи; бадьорі, веселі, з червоними щоками й блискучими очима вертаються школярі в гарно перевітрену клясу і з новими силами беруться до науки.

Скінчилась лекція, є вільна година — хай школяр не сидить вдома, хай поспішає до своїх товаришів, що вже, весело сміючись, спускаються з гори санчатами. Та й на ковзанці теж непогано — лунають бадьорі дитячі вигуки, сміх, гомін...

Велике значіння має зимовий спорт і для фармерської молоді. Всілякі гулянки, гри та забавки на свіжому повітрі не тільки гартують здоровля, — вони дають вихід молодим силам, вони відвертають від хуліґанства і від тих забав, де панує самогон, бійка, та безглузді танці.

М. Г.

Новітні засоби зробити жінку неплідною

Число абортів усе зростає. Шкідливі ж наслідки навіть від аборту в найкращих умовах є безперечно встановлений факт. Отже це вимагає застосування якогось способу зробити жінку неплідною. Соціяльні умови, що правлять за найголовнішу причину поширення абортів, і ціла низка захорувань, вимагають від науки знайти певного засобу нешкідливого самозахисту жінки від вагітности.

Хірурґічний засіб, а саме перерізування яйцепроводів, тобто того місця, де відбувається зустріч чоловічих сперматозоїдів з жіночим яйцем, вживається вже здавна, але він робить жінку неплідною на ціле життя.

Медична наука шукає таких шляхів, що дали б змогу робити жінку неплідною не назавжди, а на певний час, а крім того, щоби зробити ці засоби некривавими, безпечними і не позбавляти жінку цілком материнства.

Один з таких засобів — це освітлювання рентґенівським промінням яйників. Під впливом цього проміння тканина яйників так змінюється, що заплiднення стає неможливим протягом певного часу. Вживають цього способу головним чином у тих осіб, що слабують на тяжку туберкульозу легенів чи на пранці, отже тоді, коли народжувати дітей небезпечно й не дозволяється.

Робили також інші спроби, а особливо з тваринами, що дуже розплоджуються, а саме з трусиками, мишами та морськими свинками. Брали, наприклад, сіменну рідину трусиків-самців і впорскували її під шкуру або в черевну дуплину трусикам-самицям, від чого вони робилися неплідними протягом 3—6 місяців. Причина цієї неплідности полягає в тому, що в кро-

ві самиць під впливом сіменної рідини самця виробляються особливі речовини, що згубно ділають на заплідників самця. Заплідники вже не мають сили рухатися вглибину уразу, назустріч жіночому яйцю і таким чином не мають змоги його запліднити.

Останнім часом стали так само вживати сумішку живих і вбитих заплідників інших тварин. Ці щепіння і в людей робились із значним успіхом.

Робили також і інші спроби, а саме: трусикам-самицям пересаджували яйники від вагітних трусиків-самиць. Після того ці самиці ставали неплідними протягом 6—7 місяців.

Спостерігається також тимчасова неплідність і від впорскування рідини зі зчистку.

Не все ще в цих спробах з'ясовано, чимало ще потребує перевірки, але ж ці спроби без сумніву вказують на можливість зробити жінку на деякий час неплідною. **В. А.**

В ДОПОМОГУ МАТЕРІ

ПРОСЬБА ДИТИНИ.

Мамо!

Отож минулого разу я сказав, як треба доглядати та годувати мене до шости місяців. Після шости місяців одного грудного молока мені вже замало. Мій шлунок починає потроху перетравлювати й іншу старву. Але й тепер не давайте мені ні жованки, ні зупи, ні картоплі. З такими наїдками мій шлунок ще не справиться. Найкращий наїдок для мене буде: манна кашка, коли ви її зварите на молоці пополовині з водою. Можна зварити манну кашку й на воді, але треба дати крихту свіжого масла. Через тиждень можна давати таку кашку не один раз, а двічі на день.

Після семи місяців можна мене годувати вареною катоплею, або морквою. І моркву й картоплю треба наперед розтерти та розвести молоком, або положити туди масла. Потім можна давати й булочку, добре розпарену в молоці. Після восьми місяців годувати мене треба через кожні чотири години, а в ночі зовсім нічого не давати. Після восьми місяців можна коров'яче молоко давати не розведене, але кип'ятити його треба обов'язково. В цей час можна вже варити мені киселик з ягід, або компот. Коли в мене почнуть прорізуватись зуби, то можна давати й сире яблуко, тільки раніш добре вимити його, щоб не занести мені зарази.

Приділіть мені окрему мисочку для їжі, полощіть її окропом, держіть зажди прикритою. Годуйте мене краще з ложечки, а не соскою, бо через соску може мені в ротик попасти зараза пліснявка, а від неї я можу загинути. В деяких матерів є звичка брати страву в рот, а тоді давати немовляті. Цього ніяк не можна робити. У нашому роті у слині є ріжна зараза, яка не пристає до дорослого, але може бути смертельною для маленького немовляти. Також не дуйте на дитячу страву, не беріть цієї страви в рот, щоб остудити її, не беріть моєї ложечки в рот, щоб дізнатися, чи гаряча страва, краще капніть кашку на руку і ви дізнаєтесь — чи вона гаряча чи ні.

Якщо мене нападе бігунка, то знов починайте мене годувати виключно молоком, аж поки мій шлунок не стане працювати нормально.

Свіже повітря, то моє здоровля. Грудне молоко матері та правильна годівля не зроблять ще мене зовсім здоровим, коли мати не дасть мені вволю свіжого повітря. Виносьте мене на свіже повітря щодня. Залишайте в кімнаті тільки в дуже погану погоду. Літом моє ліжко краще поставити надворі. Кімнату, де я сплю, провітрюйте літом цілий день, а зимою два рази на день — ранком та ввечорі, щоб я міг дихати свіжим повітрям. Не забувайте, що кашель і нежить найкраще лікувати чистим повітрям. Дитина, яку держатимуть у кімнаті без свіжого повітря, буде нервова, бліда і погано їстиме. Виносьте мене на повітря й ви мене не впізнаєте. Свіже повітря дає мені спокійний, здоровий сон, розвиває мої легені, надає їм міць боротися з ріжними захоруваннями. Краще всього, коли маєте прибирати в хаті, то мене відсилайте на двір гуляти, щоб я не дихав хатньою порохнею.

Не кутайте мене. Мене часто люблять кутати, навіть літом. Це мені шкодить. Я й без того млію від жари. Літом мені потрібна ле-

генька пелюшечка, а коли вітру нема, то я можу побути й зовсім голеньким. Мене люблять наряжати в гарні вбрання, неначе одежа може придати мені краси. Краса моя — це міцне, здорове, загоріле тіло, а мережева та гарне шитво — то все ніщо. Мені потрібно побільше пелюшок, сорочечок та підзадників. Оце й весь мій одяг на літо. Коли мене принесуть з гулянки в чисту кімнату, то на якийсь час можна залишити мене зовсім голеньким. Хай повітря просякне все моє тільце, воно зробить його бадьорим і позбавить заприівок, прищів тощо. В теплій кімнаті навіть зимою мені бути голим дуже корисно. Не кутайте мені голови. Мені корисніше спати з невкритою головою. Не сушіть у моїй кімнаті пелюшок, бо це мені шкодить.

Не вчіть мене ні сидіти, ні ходити. Я цього й сам навчусь. Передчасне сидіння призводить до того, що спинка мені горбиться, груди западаються і я роблюсь сутулуватим. Отже, не поспішайте, поки моє тіло зміцніє, саджати мене. Це мені дуже вадить. Як тільки я почую себе сильним, то сяду сам, без вашої допомоги. Не вчіть мене й ходити. Від ранньої ходьби мої ніжки можуть покривитись. Коли орґанізм мій зміцніє і я почую досить сили, то швидко й сам ходитиму. Через три-чотири місяці після народження мене можна на кілька хвилин класти на животик. Це мені дуже подобається. А коли я вивчусь лазити, то від цього мої ніжки зміцніють і я поступово навчусь ходити. Не носіть мене на гулянку на одній руці — це може покривити мені спину. Носіть мене то на правій руці, то на лівій.

Немовля.

ТАНОК ВІТІВ

В науці це захорування називається спадковою хореєю.

В чому полягає це захорування? Ви бачите перед собою людину, що безупинно робить рухи руками, ногами, головою. Голова крутиться в ріжні боки, мясні обличчя сіпаються, руки безупинно рухаються. В тяжких випадках ці рухи не дають людині самостійно пересуватися.

Чи може хорий на хорею, скупчивши волю, припинити ці рухи? Ні, не може. Ці рухи припиняються лише у сні. Коли людина хвилюється, розмовляє, то ці рухи навпаки побільшуються. Мова таких хорих стає надзвичайно невиразна.

Ця хороба дуже тяжка, і її важко лікувати. Звичайно рухи стають чимраз частіші; водночас розвивається недоумство. Певна річ, в такому стані людина нездатна до праці.

Що найцікавіше в цьому захоруванні?

Багато дослідувачів вивчали цю недугу і прийшли до висновку, що це захорування спадкове. Ось один випадок. У одного селянина, цілком здорової людини в 35 років, без жадної відомої причини зявилися рухи, що ми їх змальовуємо. Розпитавши його і родичів, я здобув надзвичайно цікаві дані про його рід. Так наприклад, його старший брат, в 35 років теж захорів без видимої зовнішньої причини на хорею. Більш від того, його батько та сестри також хоріли на цю недугу, в тому ж таки віці. Баба і прабаба по лінії батька теж хоріли на цю недугу. Таким чином ми бачимо, що ця недуга передається через спадковість, при чому у всіх членів родини вона виникає в тому ж самому віці.

Хорея звичайно починається у людей літніх (приблизно 35 років). Цікаво зазначити, що в тому випадку, коли у когось в роді ця хороба не повторилась, то в його поколінні це захорування не повториться. З'ясуймо прикладом: у батька — спадкова хорея, у нього три сини, з них два хоріли на хорею, а один ні. В такому випадку потомство двох перших синів хорітиме на хорею, а потомство третього сина — вже позбудеться недуги.

За спостереженням деяких вчених ця недуга може проявлятися і в ранньому віці.

Вчені ще й досі не з'ясували, що саме спричиняється до хореї. Ми знаємо лише, що хорея — це захорування головного мозку і є ознака виродження. Зараз низка вчених працює, намагаючись з'ясувати причини цього захорування, робить відповідні дослідження.

Б. Л.

Земна теплота як джерело енерґії

Останній конґрес анґлійських природодослідників обговорював питання про можливість використовування в недалекому майбутньому ту теплоту, що находиться в глибині землі. Докладчик по тому питанню Р. Ґриджон вказав на постійно зменшуючіся в Европі, а зокрема в Анґлії запаси вугілля. Найкращою заміною вугілля була би, по його думці, теплова енерґія, що знаходиться внутрі землі. Нутро землі вже на глибині 180 милі находиться в розтопленім стані.

Наскільки висока температура панує в далекій глибині землі, цего наука точно не знає. Однак вчені твердять, що середня теплота в глибині землі рівна температурі поверхні сонця. Якщо вдалося би використати ту теплоту, то вона дала би тисячу разів більше енерґії, як цего людям треба. При помочи 1/1000 цеї енерґії можна би було двигати всі машини на пятьох частях кулі земної.

Про таке використовування захованих в глибині землі сил в недалекому майбутньому, по думці учасників конґресу, не може бути й мови, але використовування земної теплоти на меншій глибині вповні можливе в недалекому часі.

Одним з найбільш можливих способів використання земної теплоти — це використання вульканів для індустріяльних цілей. Багатьох мабуть здивує факт, що в Европі кілька літ існує вже велика вульканічна елєктростанція. Находиться вона в Італії недалеко міста Вольтері, а почала та елєктростанція працювати в першому році світової війни. Величезні парові котли нагріваються там природною парою, яку достарчає в бажаній скількости вульканічна полоса землі. Та вульканічна елєктростанція задоволяє більш чим на шістьдесять милевім просторі динамомашини, а також пускає в рух трамваї. Побудував цю елєктростанцію француз Ф. Лардель.

Друга вульканічна елєктростанція будується зараз в Середній Америці в республиці Ґватемалі. Вона буде багато більша від італійської і безперечно докаже, що при помочи певних затрат коштів і праці люди зможуть успішно використати кількасот вульканів менших розмірів.

Однак експльоатація вульканічних сил представляє собою тільки частину великої проблеми — економічного використання теплоти, що находиться в ґлибині землі. До здійснення цего великого завдання можна буде приступити тільки тоді, коли всюди, а не лише на вульканічному ґрунті, стане можливе добування енерґії з нутра землі. Вчені говорять, що немає потреби віддаватися утопійним надіям на те, що людям в недалекому вже часі вдасться добувати енерґію з розтопленого ядра землі. Техніка на теперішний час ставить собі більш здійснимі ціли. Досвід показав, що теплота в глибину землі підвищується на 1 степень Цельзія на кожних 102 фути. А це значить що в глибині двох миль панує вже така теплота, що перемінює воду в пару. Тому вповні вистарчаючим було би дістатися шляхом верчення землі до тримилевої глибини, щоби осягнути кількість теплоти, яка потрібна для двигання машин.

Від того досягнення ми не так далекі, як це принято думати. Правда, самі найглибші верчення в Америці доходять тільки до 1.800 футів, але сміло можна надіятися, що через кілька літ при помочи верчення вдасться досягнути вдвоє більшої глибини.

Докладчик Ґриджон вказав на плян відомого винахідника Чарлі Парсона, який вже багато літ тому назад розвинув в Анґлії велику пропаґанду за верченням землі в глибину трьох миль, але не знайшов потрібного капіталу для здійснення свойого пляну. Тепер в Анґлії зорґанізувались дві великі фінансові ґрупи для переведення в життя Парсонового пляну, що треба уважати вступом до нових великих робіт, які вестиме людство в недалекому майбутньому.

НОВА КОМЕТА.

Краківська астрономічна обсерваторія запримітила нову, невідому досі комету, семої величини. Ця комета знаходиться у системі Геракля. Запримічено, що вона щораз більше наближається до землі і через деякий час можна буде її бачити виразніше.

ВСЯЧИНА

СКІЛЬКИ Є ЛЮДЕЙ НА КУЛІ ЗЕМНІЙ.

Рада Союзу Народів оголосила недавно статистику скількости населення кулі земної. При обчисленнях натрафили учені статистики передовсім на труднощі в перечисленню населення Азії. Між иншим перший раз обчислено населення Китаю. Загальний вислід тої великої праці стверджує, що наша земля має 1,950 мільйонів мешканців. Подане число може мати похибки в межах 10 мільйонів.

НОСОРІҐ У СТАРУНІ З ПЕРЕД 10 ТИСЯЧ ЛІТ.

У Старуні біля Станиславова викопали в верстві воску дуже добре законсервованого носорога з передпотопової доби. Носоріг похожий на африканських носорогів, одначе більший, а шкіра покрита волоссям. На основі рослинности, що заховалася в тім воску,можна догадуватися, що носоріг має вже 10 тисяч літ. Носоріг пересяк земним воском і наче імпреґнований. Найшли його лежачого до гори ногами. Здогадуються, що носоріг затонув в озері, тому найшли його в такій незвичайній позиції. Це одинокий примірник, що заховався в такій незвичайній формі. Носорога перевезуть до Кракова для тамошньої Академії Наук.

ЗАВЗЯТІ БАЛАКУНИ.

В однім анатолійськім місточку заложились два Турки, хто з них зможе довше говорити без спочинку і перерви. Обидва учасники цього язикового двобою сіли напроти себе і почали говорити, що на губу попаде. Ця розмова тягнулася 4 дні і чотири ночі, а пятого дня один з балакунів упав непритомний з надмірної втоми. Його відвезено до лічниці, де бідолаха помер, а другий Турок виграв заклад і тепер має славу найбільшого балакуна в місті, а може і в цілім світі.

ВУЖІ СПИНИЛИ ПОЇЗД.

Еспанські часописи подали таку відомість: В Африці, в державі Мароко, їхав поїзд через безлюдну околицю. Раптом зачав поїзд спиняти біг, а далі цілковито станув. Виявилося, що саме в той час через залізничий шлях пересувалася череда вужів. Їх багато роздушили колеса, засмарувались і не могли далі котитись. Аж як вужі перейшли через шлях і шини посипано піском, міг поїзд далі їхати.

РАДІО В АВТАХ.

Декотрі власники авто-підвод в Парижі завели в автах радіо. Ця новість викликала великий успіх. Їзду в автах скорочують собі гості слуханням опери, концертів або пресовими вістками. І що найважніше: їдуть довше як передше й як треба.

РАКЕТА НА МІСЯЦЬ.

Відомий інжинір, конструктор спеціяльної ракети для висилки на місяць, Оберт, приїхав до свого рідного міста в Трансильванії на відпочинок. Він заявив, що його ракета майже вже закінчена, але він не має засобів, щоби нарешті вистрілити її для лету на місяць.

До певного часу грошову допомогу давала йому німецька фільмова компанія "Уфа". Але тепер вона вже викінчила свою картину, для якої приготовання цієї ракети було потрібним, і тому припинила свою допомогу. Він сподівається, що знайде десь допомогу з инших джерел і свою ідею нарешті здійснить.

ДОСЯГНЕННЯ НАУКИ.

В Копенгадзі скандинавський учений Кнут Лянґ продукував свої останні досвіди зі зміною полу хірурґічним способом. В наслідок операції перещеплення родючих орґанів полу вдалось перемінити когута в курку і курку в когута. Між зразками, які він показував, є також гермафротид що, залежно від деяких середників раз проявляє себе як самець, другий як самиця. — Професор зі Сидней, Брок, спеціяліст від недуг серця, доказував досвідами, що при помочі електричної струї міг оживити дитину, що вмерла підчас злогів; дитина була мертва 15 хвилин; також утоплений 10 хвиль після ствердження смерти віджив, завдяки його методі. — Поліційний комісар у Берліні Др. Рудольф збудував радіовий апарат, який сам записує пересилані ним звістки.

НОВИЙ ТИП ЛІТАКА.

В Німеччині показують зараз на авіяційному полі в Темпельгоф коло Берліна новий тип літака, в якому нема "хвоста", тільки крила і під крилами кабіна на приміщення летуна та мотора. Цілий літак коштує тільки 800 доларів, а летить 78 миль на годину. Щоб знестися у воздух, йому треба тільки від 20 до 33 стіп місця. Він має мотор в 8 кінських сил. Досі були відомі головні 4 типи літаків, а цей є пятий, але ніхто не скаже, які нові типи придумають ще завтра.

НАСЛІДКИ НЕОБЕРЕЖНОЇ НОВИНКИ.

В жидівському часописі "Момент Куріер" у Вильні, була поміщена новинка, що робітник Томчак збожеволів і робив ріжні авантури. Ніби ніщо. Тимчасом новинка виявилася фальшивою і робітники, товариші Томчака, не довго думаючи, напали на редакційний льокаль, цілковито його здемолювали й важко побили редакторів, так що начального редактора перевезено до лічниці. З трудом поліція розігнала розярену товпу.

—**З Ню Йорку** до Лондону є 3,375 миль.

ЗА ПЕРЕДПЛАТОЮ.

Взяла я лісту "Робітниці" і пішла хата в хату шукати за передплатниками для свого журналу. В багатьох хатах встрітила я робітниць і робітників, що раді були передплатити собі "Робітницю", але в них грошей на те не було. Сьогорічне безробіття неабияк висушило робітничі кишені. Але й зустрічала я багато таких, що мають гроші і витрачають їх на піятику й інші непотрібні річи, а робітничої преси передплатити собі не хотять. Ті робітниці і робітники живуть лише думкою про нині, а про завтра вони зовсім не думають. І треба з жалем ствердити, що таких робітниць і робітників є ще дуже багато.

Прийшла я до хати одного такого робітника, дивлюсь — самогон і пиво на столі, а за столом сидить гурток робітників і робітниць і співають якісь стародавні пісні.

— Товаришу, — кажу я до господаря дому, — передплатіть собі котру небудь з наших ґазет. При тому я подала йому "Робітницю", "У.Р.В.", "Ф. Ж." і "Світ Молоді".

— О, в мене нема нині часу, — відповів він. — Хиба не бачите гостей приймаю.

А сам пяний як ніч. Побачила я, що з ним нема що говорити і звернулась до гостей за пресфондом. Так де там, ніхто з них і цента не дав.

— Що ви хочете, щоби ми ґазети підтримували, — відповіли всі разом, — та вони нам непотрібні, бо ми ніколи ґазет не читаємо. На такі річи ми шкодуємо часу, очей і грошей.

— А на горівку не шкодуєте? — спитала я. — Та ж вона не лише, що випорожнює ваші кишені, але ще й руйнує ваше здоровля.

— Але ж це забава. Жінко добра, та ж людина на те живе, щоби зі знайомими добре забавитися. А без горівки забава до нічого, бо без неї нема веселости. Ха-ха-ха-ха-ха вона не розуміє такий простих річей, а ще каже, що ґазету читає, — сміялись вони. І з тими словами вони звернулися одні до одних зі своїм: дай боже здоровля.

Отаких темних робітників і робітниць ще багато живе в нашій місцевости, Саскатуні, Саск. Такі забави з піятикою справляють вони досить часто. А кінчаться ті забави досить часто бійкою, після чого їх учасники ходять з попідбиваними очима і встидаються показати свої обличчя людям.

Робітниця.

Саскатун, Саск.

ТЯЖКО ЖИТИ БЕЗ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

В Енсонвил, Онт., я жила довший час. А в енсонвильськім жінвідділі працювала від його заснування. Втягнувшись в орґанізаційну працю, я не вповні вміла цінити її. Часами приходили мені до голови думки, що добре було би виїхати куди-небудь і трохи спочити. І як на те не довго прийшлося мені чекати. Мій товариш втратив працю і ми мусіли виїхати з Енсонвил. Приїхали ми до Капускейсінґ і я почала скучати за орґанізаційною працею. Правда в Капускейсінґ є відділ Р.З.Т., але через брак приміщення членство немає де сховатися. Дуже мені хотілось зійтися з товаришками і поговорити про ріжні справи, але не було де цего зробити. Добре, що хоч раз в місяць ми сходились на збори. Все таки веселіше було. Тоді то я побачила, як то я помилялася, думаючи про спочинок.

Та не довелось мені довго жити і в Капускейсінґ. Мій товариш заслаб і коли по виздоровленні прийшов назад до праці, то йому бос сказав прийти завтра. А те завтра тягнулось аж через два місяці і закінчилось тим, що бос сказав йому: "Для тебе тут більше місця немає".

— Чому? — запитав мій товариш.

— Тому, що ти червоний. Такий донос є в нас на тебе.

Видно прислужились нам патріоти. Що-ж не було ради прийшлось шукати праці в інших місцевостях. Так заїхали ми до містечка Ліверполю в Новій Скошії. Околиця тут надзвичайно гарна. Природа просто життям дише. Але тут немає ніякої робітничої орґанізації і тому живеться нам скучно, аж болючо. Як би так

ще не приходила до нас робітнича преса, то хто його знає, як би ми те все витримували.

В пресі я читаю, що наші товариші їздять по Канаді з радянськими фільмами, але до нашої місцевости вони не приїдуть, а я так хочу побачити ті фільми.

Тепер я вже навчилася цінити орґанізацію і як мені доведеться жити в місцевости де вона буде, то я старатимусь працювати в ній скільки зможу.

А. Шот.

Ліверполь, Н. С.

БЕЗ ПРАЦІ.

Шукаю праці від ранку до вечера й не годна знайти. Куди не повернешся, кого не спитаєш — нема і нема її. По вулицях бродять товпи безробітних. Біля фабрик вистоюють робітники й робітниці, прохаючи ярма на себе. А фабриканти гордують, тішаться, що життя, смерть, голод і холод сотень тисяч людей залежить від них.

Вчера ми стояли біля брами від пятої години ранку. Старі й молоді пролетарі скулені від холоду і зморені голодом чекали відповіді. Ми мріяли цілу ніч про працю. Довго тягнулись години. Пройшла шеста, сема й восьма, а заклятий бос не рухається. Не видно нікого. Несуться в повітрі жахливі слова, передаються шепоти від уст до уст. Жах обгортає всіх. Мороз пробірає тіло. Мабуть й сьогодні не дістанемо праці, не дістанемо хліба. Хутко ці шепоти злилися в один сильний, крикливий галас: "Дай нам жити, ми хочемо чесно заробити, хліба дай нам".

І вийшов товстопузий, подивився на голодну товпу, блиснув зеленими від злости очима, махнув байдужно рукою та й пішов до свойого офісу. Він сидить і жартує, ситий та вбраний. Йому голодова смерть не заглядає в очі, йому нічого турбуватись.

А ми голодні робітниці і робітники, що своїми мозольними руками будуємо світ, прохаємо тепер у паразитів-капіталістів хліба. О, яка кричуща неправда на світі тепер. Нам, працюючим, а не лінюхам, мусить належати ввесь світ, бо-ж нашим потом та кровю, здобуті всі ці багацтва і тільки ми маємо право до них. Прокляття вам, ситі, товстопузі буржуї! Загибель пануючій клясі паразитів! Незадовго прийде той час, коли всі працюючі маси прозріють, відкриють очі і спільними силами виступлять проти капіталістів. Тоді, загремить уся земля і ми повалимо капіталізм, а над світом замає червоний прапор.

І хоч ніхто з нас не вигукував цих слів, але всіх нас, що стояли перед тою залізною фабричною брамою, проймало бажання пімсти і боротьби.

Волинська.

Монтреал, Кве.

РАДЯНСЬКІ ФІЛЬМИ У БРЕНТФОРД.

Ще в літі 1929 р. читали ми оголошення і дописи про фільми з Радянської України: "Микола Джеря" і "Тарас Трясило" та нетерпеливо чекали на них у нашій місцевости. Вкінці діждалися. Отак одного дня ми мали мітінґ, аж тут нараз отворилися двері УРД і в них появилися давно очікувані гості т. т. Стокалюк і Касіян разом з фільмами. Ми поспішно скінчили мітінґ і кинулися вітати товаришів. Одні стали розпитувати їх про подорож, про успіх фільмів, а другі почали просити пояснень до поодиноких фільмових картин, що були на оголошеннях. Тов. Стокалюк на все відповідав і широко пояснював фільмові знимки. Ті пояснення ще більше загострили нашу цікавість і якби ми були могли, то були би притягнули силою ті вечері, в які мали показуватися фільми.

26 грудня наша саля була переповнена публикою. Перед показуванням фільми т. Стокалюк виступив з промовою, в якій пояснив значіння обох фільм і хто їх виробив. Він розказав також, як розвивається кіно-виробництво на Радянській Україні і як радянська влада використовує кіно для освідомлювання працюючих.

Потім світло згасло і на салі запанувала мертва тишина. А як на екрані появилися перші слова, саля загреміла оплесками. Присутні вітали оплесками і дальші поодинокі картини. Підчас висвітлювання фільми т. Стокалюк пояснював її і публика через те дуже багато скористала.

По скінченні фільмів робітниці і робітники шуміли наче пчоли вулию. Всі ділилися вражіннями і говорили про те, яку історичну правду розказали нам фільми.

Я переконана, що тих дві фільми багатьом робітницям і робітникам відкрили очи та за-

ставили їх призадуматися над нинішним життям. Звичайно, що наші патріоти зляться на ті фільми. Їх болить, що вони правду робітництву представляють. О, як би в них був представлений який гетьман, та ще так, як вони собі того бажають, то вони раділи би. А так вони зляться, бо "Тарас Трясило" революціонер і їхніх гетьманів громить вовсю.

Притому я хочу підчеркнути той факт, що ми мали змогу бачити ті фільми лише завдяки нашим орґанізаціям. Орґанізовано ми можемо дуже багато зробити. Тому орґанізуймося і читаймо робітничу пресу, а багато, багато навчимося.

Робкорка.

Брентфорд, Онт.

ПРАЦЯ В НАС ІДЕ КРАЩЕ.

До недавна праця в наших відділах у Веґревил, Алта., велася досить слабо, але по новому році ми стали працювати краще. Хід нашої праці в минулому спиняло головно те, що ми не мали досить досвідчених орґанізаційних робітниць і робітників, а шкідників було аж забагато. Ті останні нічого не робили, а лише багато кричали, всіх і всьо "критикували" і рвалися до проводу. Вкінці членство, побачивши, що вони не поправляються, стають все гірші й гірші, взяло і позбулося їх з орґанізації. Від тоді вся праця пішла в нас краще.

Правда, всего членства до праці нам не вдалося ще втягнути. Кромі активних членкинь і членів є в нас також і паперові члени. Ми поставили собі за завдання зробити їх активними і я вірю, що нам це у великій мірі вдасться, хоч прийдеться тяжко попрацювати. Бо вони тепер поплатять лише свої вкладки і ніхто їх не бачить ні на спільних читаннях, ні при ніякій іншій орґанізаційній праці, отже не легко їм буде привикнути до сповнювання всіх членських обовязків. А є між тими паперовими членкинями і членами навіть такі, що замісць працювати в орґанізації, забавляються на патріотичних вечерницях. На мою думку, з такими членкинями і членами, що вечерничать з патріотами, треба поступити як найостріше, а лінивство і байдужність треба викорінити.

О. Статник.

Веґревил, Алта.

ЯК МИ ПРАЦЮВАЛИ В МИНУЛОМУ РОЦІ.

Дня 30. грудня 1929 р. відбулися річні збори жінвідділу ТУРФДім в Ріджайні, Саск. На зборах були присутні всі товаришки, кромі чотирьох, з яких дві захорували, а дві виїхали з місцевости. Річний звіт заряду показав, що наші членкині працювали в 1929 р. краще як минулими роками. Наш жінвідділ числить зараз 25 членкинь, 9 з них ми придбали в минулому році, а 2 вступили на річних зборах.

Учащання членкинь на збори, спільні читання і на лекції було досить добре. Рівно-ж добре товаришки працювали і в інших ділянках орґанізаційної праці. Спільні читання мали ту недостачу, що ми користувалися на них занадто сухими книжками.

Найуспішніше перейшло в нас читання ухвал з X. з'їзду. В часі тих читань завжди розвивалася широка дискусія, в якій брали участь майже всі членкині.

Наш жінвідділ заснував свою власну бібліотеку, до якої накупив цікавих і корисних книжок. Товаришки так зацікавилися книжками, що майже всі, які є в нашій бібліотеці, вже поперечитували.

Багато і щиро працювали наші товаришки при влаштуванні базару, який був успішний. Гроші з нього пішли на будову місцевого У.Р.Д. При будові У.Р.Д. наші членкині також вложили багато своєї праці.

На річних зборах ми рішили видавати стінґазету, докупити книжок до бібліотеки і присвятити в цьому році більше уваги освітній праці.

Освітній курс в нас вже ведеться. Тільки бажаним було б, щоби товаришки взяли в ньому більшу участь і користали з лекцій, які так приступно викладає т. Гнатюк.

В нашому відділі є кілька неграмотних товаришок. Вони повинні записатися до школи неграмотних і до кінця цего року стати грамотними.

Праця в нас може піти дуже гарно, тільки треба, щоби членкині заставили себе працювати. Я закликаю наших місцевих товаришок, щоби дописували до стінґазети, брали участь в спільних читаннях і лекціях та в іншій орґанізаційній праці.

Г. Шмонь, робкорка.

Ріджайна, Саск.

ЛЮБИТЬ ЧИТАТИ "РОБІТНИЦЮ".

Дорога Редакціє!

В цьому листі я посилаю 1 долар на передплату "Робітниці", а 50 центів на пресовий фонд. Я дуже радо пожертвувала би більше на пресовий фонд "Робітниці", бо я дуже ціню цей наш журнал, але я не маю більше грошей. Одночасно я висловлюю своє повне задоволення всіми статтями, які друкуються в "Робітниці". Мені часами аж дивно стає за тих українських робітниць, що ще досі не передплачують "Робітниці". "Робітниця" за такі малі гроші як $1.50 на рік, приносить нам два рази в місяць так багато науки до хати — і як же тут можна не передплачувати її? В ній ми находимо вказівки, як нам треба організуватися і боротися проти капіталізму, вона приносить нам ріжні цікаві відомости зі світа, в ній ми находимо корисні наукові статті, вона дає нам ріжні поради, в ній ми можемо висловити свої думки про життя і клясову боротьбу, в ній дуже часто поодинокі статті вартують для мене більше як по півтора долара і тому я так привикла до неї, що не можу обійтися без цього дорогого журналу.

Та й на ділі прав наших не боронить тепер ніхто лише наша преса і Комуністична Партія. Буржуазія і соціял-зрадники прилизуються до нас і вдають добрих, як їм треба нашої помочі. Це буває головно підчас виборів. В часі виборчих кампаній буржуазні служальці обіцяють нам золоті гори, а потім як несвідомі працюючі виберуть їх, то тільки й чули про них. А не так роблять кандидати Комуністичної Партії. Ось, напримір, вінніпеґське робітництво вибрало представником до міської ради т. Колісника і ми читаємо звіти про його працю і оборону робітничих інтересів по цілій Канаді.

Пани обіцяють нам звичайно грушки на вербі, а їх слуги попи панування на другому світі. І на жаль, багато працюючих вірять тому обманові. Капіталістичний обман розбиває лише Комуністична Партія і наша робітничо - фармерська преса. Вона вказує нам, що капіталісти не лише обманюють і визискують нас, але кромі того, ще й приготовляють на наші голови нову світову війну. Рівночасно преса вчить нас боротися проти капіталізму. Тому ми, робітниці, повинні йти за проводом Комуністичної Партії, вступати в ряди Жінсекції ТУРФДім і читати та всіми силами піддержувати наш журнал "Робітницю".

О. Рутка.

Келґари, Саск.

ПІДСУМОВУВАЛИ ПРАЦЮ.

Дня 1. січня ц. р. наш, брентфордський жінвідділ відбув свої річні збори. Старі зарядовці здали свої звіти, в яких підсумували працю за цілий минулий рік. В тій праці ми мали досить великі досягнення, але було в ній також багато недостач. Збори обговорювали причини тих недостач і прийшли до заключення, що за цілий ряд недостач поносимо вину ми самі, що вони мали місце в нас через наше лінивство і байдужність. Правда, були також такі недостачі, з якими ми боролися через цілий рік, але не могли їх усунути, бо нестало нам сил на те.

Зробивши підрахунок цілорічної праці, ми рішили всі минулорічні помилки справити в цьому році. Після того ми вибрали новий заряд, який пообіцяв щиро працювати.

До заряду вибрано: головою А. Іванчук, заст. голови А. Асінську, фін. секретаркою М. Фізор, рекордовою секретаркою М. Тантаралюк, її заст. А. Багрій.

М. Фізор.

Брентфорд, Онт.

ЗБІЛЬШИМО РЯДИ І ПОШИРИМО ПРАЦЮ.

Відділ Жіночої Секції в Монтреалі, Кве., відбув свої річні збори 26. грудня 1929 р. В першій частині зборів ми слухали звітів зарядовців. Вони показали, що праця нашого відділу розвивалася в 1929 році краще як попередніми роками, але притому було в ній також чимало недостач. З огляду на те, що в тих недостачах багато завинили ми сами, то голова жінвідділу т-ка Лакуста, звернулася до товаришок зі закликом, щоби в цьому році активніше взялися до праці.

В другій частині зборів ми вибрали заряд. Склад його такий: головою вибрано Мамчур, секретаркою фінансовою — Петрашек, секретаркою рекордовою — Волпіську, касіркою — Лакусту, кольпортаркою Кузіньовську. До контрольної комісії вибрано т.т.:

Кузика і Дженджериста та т-ку Ганусяк.

Після вибору заряду ми розвинули широку дискусію над пляном дальшої праці. Зокрема багато говорили наші членкині про те, як збільшити наш відділ чисельно та піднести якісно. В тій цілі ми рішили повести кампанію за новими членкинями та серіозно взятися за читання книжок і ґазет. Тим способом ми не лише зміцнимо наш відділ, але й навяжемо тісний звязок зі загальним робітничим рухом і разом з робітництвом цілого світа будемо боротися проти капіталізму.

Волинська, секр.

Монтреал, Кве.

ОБІЦЯЮТЬ ОЖИВИТИ ПРАЦЮ.

Давно вже збиралася я написати допис до "Робітниці", але все не могла дібрати відваги для такої праці. Не вірилось мені, що моя голова може на щось подібного здобутися. Так було досі. Але на річних зборах нашого жінвідділу, що відбулись 2. січня, мене вибрано робкоркою і тепер я вже мушу писати дописи, бо це мій обовязок.

В нашому жінвідділі в Енсонвил, Онт., є 12 членкинь. Всі вони кромі двох, що були заняті працею, прийшли на річні збори і підсумували на них всю річну працю. Збори переведено дуже ділово.

До заряду вибрано товаришок: Р. Ґерчук — голова, М. Найда — заступниця голови, М. Мороз — фінансова секретарка, К. Василик — рекордова секретарка, С. Ґренюх — заступниця рекордової секретарки; М. Петреченко, М. Гиховецька і М. Юрійчук увійшли до контрольної комісії. Робкоркою вибрано С. Ґренюх.

Звіт старого заряду виявив багато недостач у нашому відділі. Недостачі ті мають місце у нашому відділі тому, що він має мало членкинь і що деякі з тих членкинь не можуть віддатися орґанізаційній праці, бо мають малих дітей, а деякі знову думають, що вони вже напрацювалися для орґанізації і починають байдужніти. Та в 1930 році ми старатимемося збільшити наш відділ і оживити працю у ньому.

Робкорка.

Енсонвил, Онт.

РІЧНІ ЗБОРИ.

Наш жінвідділ в Су Сейнт Мері, Онт., числить 8 членкинь. Свої річні збори ми відбули 4. січня ц. р. На них вступила до відділу одна нова членкиня. Протягом 1929 року наш жінвідділ відбув 10 місячних зборів, 2 концерт-мітинґи, 2 представлення, 2 забаві 1 вечерок і 5 лекцій. А також відбувалися в нас такі курси: неграмотних, освітній і ручних робіт. Перших два перервано з причини відїзду учителя, а останній з браку приміщення.

Праця наша в минулому році припала була через те, що ми не мали через довший час приміщення, а також і тому, що ми не мали інструктора. Кромі того до припадку праці причинилось також і те, що членкині занедбували свої обовязки. Отак прийдуть було деякі наші товаришки 2 — 3 рази на рік на збори, заплатять вкладки і замісць піддати добру думку, як можна працю краще повести, кричать до голови, щоби кінчала скоро збори, бо їм треба їти додому. А вже що до роботи, то й не згадуй їм про неї. Звичайно, що при такому стані праця мусіла в нас припасти, бо ті товаришки, що працювали не могли самі всього зробити.

До заряду на 1930 рік увійшли: Р. Щур — голова, О. Новик — заст. голови, М. Хопляк — рек. секретарка, Р. Фівчук — фін. секретарка, А. Шарабура, М. Войчук і Р. Юрейчук — контрольна комісія.

Вірю, що в цьому році ми поведемо краще свою працю. В цьому увірили мене заяви товаришок на річних зборах.

М. Войчук, фін.-секр.

З ОБ'ЇЗДКИ ОРҐАНІЗАТОРКИ.

Дня 5. січня завітала до нашої місцевости, Саскатуну, Саск., орґанізаторка Жіночої Секції ТУРФДім, т-ка Зень. З тої нагоди ми влаштували в УРД концерт-мітинґ.

Т-ка Зень говорила на тему. "Чи потрібно жінкам орґанізації". В своїй двогодинній промові вона розказала, як жила жінка-робітниця в давних часах і як з вільного та рівного члена первісної громади перемінено її на рабиню. Потім говорила вона, як визискують робітниць капіталісти і вказала, що тільки революційною боротьбою ми можемо вибороти собі краще життя.

Орґанізаторка говорила цікаво і зрозуміло, а по промові ставлено їй багато питань, на які вона відповідала ясно і річево.

Ґ. Макутра, робкорка.

Саскатун, Саск.

Як хто працював для "Робітниці".

ЗВІТ З ЛИСТОПАДОВОЇ КАМПАНІЇ В КОРИСТЬ НАШОЇ ПРЕСИ.

Н. С. Пісбурґ, Па.

Т-ка Ф. Франік зібрала на лісту ч. 3698 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: А. Ґирич, Ф. Франік, Ф. Франік; К. Влачанська 30 ц.; С. Якімча 20 ц. Разом $2.00.

Ню Йорк, Н. Й.

Т-ка К. Слободяник зібрала на лісту ч. 1758 на пресовий фонд "Робітниці": К. Слободяник $1.00; Л. Студняк 50 ц.; по 25 ц.: Е. Лазовський, В. Ласнік. Разом $2.00.

Шавініґан Фолс, Кве.

Дорогі Товариші!

Від імени нашого відділу Р.З.Т. посилаю Вам $32.00, з того $16.00 на передплату "У.Р.В.", $1.00 на передплату "Ф. Ж.", $2.00 на передплату "С. М." і $2.75 на пресовий фонд, $2.50 на пресовий фонд "Робітниці" і $7.75 на пресовий фонд "У.Р.В."

На пресовий фонд "Робітниці" на лісту ч. 386 тов. І. Басараба зібрав: С. Шендирук $1.00; по 50 ц.: І. Басараба, Н. Лобус; по 25 ц: В. Ганчарик, М. Карпус. Разом $2.50.

Гроші ті я зібрав на місячних зборах нашого відділу Р.З.Т., що відбулися 11. б. м. Хоч наших українських робітників в цій місцевости дуже мало, то все ж таки можна б було більше грошей зібрати на нашу пресу.

Товариші робітники в Шавініґан Фолс! Нужда з під польського фашістьского панування вигнала вас за море пушати шматок хліба на прожиток. Чи знайшли ви його? Чи хоч раз вам прийшло на ум, що тим гірко запрацьованим доларом не збагатите себе ні своєї родини? Знаємо ми, що без праці не годен жити, але знаємо також і те, що праця без науки, без клясової свідомости не дасть нам ніякої запоруки на майбутнє. Бо дійсне забезпечення нашої будуччини, це наші робітничі орґанізації, наша робітнича преса. Ці робітничі часописи дають нам духовий корм, дають нам знання, яке поведе нас до кращого життя. Але щоби наші робітничі часописи існували і приходили до нас, нам треба їх передплачувати. То ж до діла товариші! Ставайте передплатниками своєї робітничої преси, ставайте членами робітничих орґанізацій.

Ваш за робітничу справу,

Шавініґанець.

Бирдс Гил, Ман.

Тов. М. Віґінс зібрав на лісту ч. 2446 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: М. Віґінс, П. Шестопалко. Разом $1.00.

Четфілд, Ман.

Тов. Петро Кемпа зібрав на передплату "Ф. Ж." $17.00; на передплату "У.Р В." $2.00; на передплату "Робітниці" $1.50; на пресовий фонд "С. М." 50 ц.; на пресовий фонд "Ф. Ж." $2.75; на пресовий фонд "Робітниці": П. Кемпа 50 ц.; М. Масяк 25 ц. Разом пресфонду на "Робітницю" 75 ц.

Норт Кукінґ Лейк, Алта.

Тов. Н. Старко зібрав на лісту ч. 2632 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: Н. Старко, М. Муснук. Разом $1.00.

Шікаґо, Илл.

Т-ка Софія Дейголос зложила на передплату "Робітниці" $1.50; на лісту ч. 2555 зібрала на пресовий фонд по 50 ц.: С. Дейголос, В. Дейголос; по 25 ц.: М. Маґаляс, М. Чернівчан. Разом пресфонду $1.50.

Чіко, Каліфорнія.

Т-ка Марія Іванов зложила на лісту ч. 3259 на передплату "Робітниці" $1.50; на пресовий фонд зібрала: М. Іванов $1.00; по 50 ц.: А. Кривяк, П. Кузяк, І. Ткач, Д. Возьний, М. Семенюк, Л. Лісова, Д. Ларкін, Н. Тарасов, К. Кузяк, Д. Пелан. Разом пресового фонду $6.00.

Ведіна, Саск.

Т-ка Катерина Ковалик зложила на лісту ч. 27 на передплату "Робітниці" $1.50; на лісту ч. 585 на пресовий фонд по 25 ц.: К. Ковалик, С. Капусняк, Г. Ковалик. Разом пресфонду 75 ц.

Ніпіґон, Онт.

Т-ка С. Базанова зібрала на лісту ч. 890 на пресовий фонд "Робітниці": С. Базанова 50 ц.; по 25 ц.: І. Базан, П. Базан. Разом $1.00.

Вінніпеґ, Ман.

Т-ка М. Попович зібрала на лісту ч. 5914 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: М. Попович, І. Попович. Разом $1.00.

Ґонор, Ман.

Т-ка Марія Михайлів зібрала на лісту ч. 3869 на пресовий фонд "Робітниці" по 25 ц.: М. Олексюк, М. Михайлів. Разом 50 ц.

Фолеет, Онт.

Тов. Іван Грудей зібрав на лісту ч. 804 на передплату "Робітниці" $3.00; на пресовий фонд по 50 ц.: І. Грудей, В. Шпаюк. Разом пресфонду $1.00.

Ріджайна, Саск.

Т-ка Анна Ястремська зібрала на лісту ч. 4823 на пресовий фонд "Робітниці": А. Ястремська 50 ц.; по 25 ц.: М. Стефаник, А. Стефанов, Ф. Лементицький. Разом $1.25.

Елизабет, Ню Джерсі.

Т-ка Софія Сернюк зібрала на лісту ч. 1466 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: С. Сернюк, М. Каплун; Пасічник 30 ц.; по 25 ц.: Т. Урбан, Н. Тіхонюк, Т. Захарчук, Т. Струс, А. Дідюк, К. Антків; П. Смолинець 15 ц.; В. Ґенеґа 15 ц. Разом $3.10.

Вейн, Алта.

Пресовий комітет у Вейн зібрав на пресовий фонд "У.Р.В." $75.00; на пресовий фонд "Ф. Ж." $2.00; на пресовий фонд "С. М." $1.00; на пресовий фонд "Робітниці" $2.50.

Збирали на лісти: Тов. А. Галичук зібрав на лісту ч. 5581 по 50 ц.: Н. Возняк, Т. Валюшка, А. Щербань; по 25 ц.: А. Федик, А. Галичук. Разом $2.00.

Тов. Г. Пучко зібрав на лісту ч. 5580: І. Тофаненко 50 ц.

Разом пресового фонду для "Робітниці" зібрано $2.50.

Гай Прейрі, Алта.

Т-ка Людвіґа Чемеринська зібрала на листу ч. 5971 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: Л. Чемеринська, І. Василів; Г. Чемеринська 30 ц.; по 25 ц.: А. Засідко, П. Вівчар, С. Пасека, Г. Максимчук, С. Крижалка, Д. Прокопюк, П. Засідко; О. Чемеринська 20 ц. Разом $3.25.

Павлсборо, Ню Джерсі.

Т-ка Ліна Виданоська зібрала на лісту ч. 867 на передплату "Робітниці" $6.00; на лісту ч. 1354 на пресовий фонд по 50 ц.: А. Крупов, Л. Видановська. Разом пресфонду $1.00.

Су Сейнт Мері, Онт.

Т-ка Марія Коробка зібрала на лісту ч. 34 на передплату "Робітниці" $1.50; на передплату "Ф. Ж." $2.00; на пресовий фонд "Ф. Ж." 50 ц.; на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: М. Коробка, М. Дерик. Разом пресфонду $1.00.

Иривінґтон, Ню Джерсі.

Дорогі Товаришки!

Лісту ч. 299, що Ви мені вислали, вдалося мені заповнити. Зібрала я на неї на пресовий фонд "Робітниці" $16.00, що і пересилаю до Вашої адміністрації. Лісту до збирання передплати лишаю на пізніше, бо зараз була занята збиранням тільки фонду.

Імена жертводавців, що зложили по $1.00: Д. Багрій, А. Багрій, І. Чміль, Н. Зарудний, П. Білик, Н. Волосен, Ф. Фесолович; по 50 ц.: Т. Багрій, С. Багрій, А. Багрій, І. Стовкевич, Р. Андрушко, М. Прусіцька, С. Коберник, М. Ратушка, П. Галушка, Б. Гірчиця, І. Бораковський, М. Мельник, Й. Шпундер; по 25 ц.: М. Пакос, П. Корда, М. Урманець, А. Вінґерт, А. Урманець, І. Біловус, Л. Маничко, М. Кольба, І. Курнав, В. Стах. Разом $16.00.

Всім жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

Анна Багрій.

Кімберлей, Б. К.

Від імени відділу Р.З.Т. т-ка Ілька Копак зібрала на лісту ч. 5631 на пресовий фонд "Робітниці": М. Чорнобай $1.00; по 50 ц.: І. Копак, А. Заруцький, С. Признюк, Г. Довгун, Ф. Скарук. Разом $3.50.

Тов. Григорій Довгун зібрав на передплату "У.Р.В." $6.00; на пресовий фонд "У.Р.В." $12.00; на пресовий фонд "Ф. Ж." $1.00; на передплату "Робітниці" $1.50; на пресовий фонд "Робітниці" на лісту ч. 5630 зложили по 50 ц.: М. Стрільчук, М. Гарас, Г. Довгун. Разом пресфонду для "Робітниці" $1.50.

Алексо, Алта.

Відділ Р.З.Т. в Алексо, Алта., зібрав на передплату "У.Р.В." $2.00 і $7.00 на пресовий фонд; на передплату "Ф. Ж." $8.00; на передплату "Робітниці" $7.50; на пресовий фонд "Робітниці": Г. Гойванюк $1.00; по 50 ц.: Н. Галушка, М. Німець, А. Сверида, М. Яковіцька. Разом пресфонду $3.00.

Нордеґ, Алта.

Від імени Р.З.Т. тов. Ю. Новосад зібрав на лісту ч. 7561 на передплату "У.Р.В." $46.25; на передплату "Робітниці" $12.00; на передплату "Ф. Ж." $9.00; на передплату "С. М." $2.50; на пресовий фонд "У.Р.В." $17.25; на пресовий фонд "Ф. Ж." $3.50; на пресовий фонд "С. М." $1.75; на пресовий фонд "Робітниці" на лісту ч. 5370: В. Ґалан $1.00; по 50 ц.: М. Шумовський, М. Омелюсик, Й. Васюта, Ю. Новосад; Ф. Сверида 25 ц. Разом пресфонду $3.25.

Гемтремк, Міш.

Т-ка Анна Кушляк зібрала на лісту ч. 900 на передплату "Робітниці" $4.50; на лісту ч. 732 на пресовий фонд по 50 ц.: А. Кушляк, М. М., М. Бабушка, Н. Костанюк, В. П., А. Н. Кушляк; по 25 ц.: Ю. Равлик, І. Ґереда, Я. Орлецький, М. Шесталюк, Р. Нагірна, С. Руцька, М. Малеско, Р. Н., І. Крохмаль, Н. Костинюк, П. Купецький, І. Кузьма; М. Гавришко 15 ц.; по 10 ц.: М. Д., Н. Файфер, М. Смолке. Разом пресфонду $6.45.

Стівстон, Б. К.

Тов. Г. Комар зібрав на лісту ч. 5331 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: Д. Яриш, Г. Комар. Разом $1.00.

Армстронґ, Онт.

Т-ка Катерина Лукаш зібрала на лісту ч. 2474 на пресовий фонд "Робітниці": Р. Лоґан $2.00; по $1.00: К. Лукаш, П. Лішинський, С. Сворд, Т Маляр, С. Совяк; по 50 ц.: Н. Лапчук, М. Комет, Я. Мушанський, С. Павел; В. Баран 25 ц. Разом $9.25.

Ковтс, Алта.

Т-ка Михаліна Ґалан зібрала на лісту ч. 1209 на пресовий фонд "Робітниці": А. О. Полюк $1.00; по 50 ц.: М. Ґалан, А. Ядов, І. Дребит, С. Ґалан. Разом $3.00.

Повел Рівер, Б. К.

Тов. С. Когут зібрав на передплату "У.Р.В." $20.00; на пресовий фонд "У. Р.В." $5.00; на передплату "Робітниці" $3.00; на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: С. Когут, К. Воєвода. Разом пресфонду для "Робітниці" $1.00.

Рован, Кве.

Від імени пресового комітету в Рован, Кве. зібрано на передплату "Робітниці" $6.00 та $7.00 на пресовий фонд.

Збірка на передплату і пресовий фонд:

Т-ка М. Гуменюк зібрала на лісту ч. 4631 на передплату $4.50.

Т-ка Ю. Бобовська зложила на передплату $1.50.

Т-ка Анна Бобовська зібрала на лісту ч. 383 на пресовий фонд "Робітниці": М. А. Заремба $1.00.

Т-ка Марія Гуменюк зібрала на лісту ч. 381 на пресовий фонд по $1.00: М. А. Заремба, М. Юркевич; по 50 ц.: М. Гуменюк, Тасовець, Нечиткий; по 25 ц.: Д. Матвієч, Ю. Антонюк, Й. Маврін, А. Стефанік, Н. Осока, М. Нипюк, Ю. Секутний, І. Ворека, Райс, С. Гуцель. Разом $6.00.

Повторення:

Передплата "Робітниці"	$6.00
Пресфонд "Робітниці"	7.00
Разом	$13.00

Сейнт Боніфес, Ман.

Від імени пресового комітету в Сейнт Боніфес тов. В. Пашківський зібрав на лісту ч. 5940 на пресовий фонд "Робітниці": В. Маціевич $1.00; М. Шміґель 25 ц.; І. Дубно 20 ц.; по 10 ц.: М. Яловеґа, П. Карвацький. Разом $1.65.

Стенмор, Алта.

Т-ка Евдокія Юрійчук зложили на передплату "Робітниці" $1.50; на лісту ч. 2180 зібрала на пресовий фонд по 50 ц.: С. Білоґан, Е. Юрійчук; по 25 ц.: Ю. Юрійчук, І. Ресетар; І. Юрійчук 15 ц.; А. Шляхта 10 ц. Разом пресфонду $1.75.

ПРЕСОВИЙ ФОНД "РОБІТНИЦІ"

Анна Багрій, Иривінґтон, Ню Джесі (збірка) $16.00
К. Лукаш, Армстронґ, Онт. (збірка) 9.25
Пресовий Комітет, Рован, Кве. (збірка) 7.00
Анна Кушляк, Гемтремк, Міш. (збірка) 6.45
Марія Іванов, Чіко, Каліфорнія. (збірка) 6.00
Відділ Р.З.Т., Кімберлей, Б. К. (збірка) 5.00
Л. Чемеринська, Гай Прейрі, Алта. (збірка) 3.25
Відділ Р.З.Т. Нордеґ, Алта. (збірка) 3.25
Йосиф Фльоркевич, Роздейл, Алта. (збірка) 3.25
Софія Сернюк, Елизабет, Н. Й. (збірка) 3.10
Михаліна Ґалан, Ковтс, Алта. (збірка) 3.00
Марія Хомяк, Ню Йорк, Н. Й. (збірка) 3.00
Відділ Р.З.Т., Алексо, Алта. (збірка) 3.00
Відділ Р.З.Т., Шевініґан Фолс, Кве. (збірка) 2.50
Пресовий Комітет, Вейн, Алта. (збірка) 2.50
Ф. Франік, Н. С. Пітсбурґ, Па. (збірка) 2.00
М. Коропчук, Рован, Кве. 2.00
К. Слободяник, Ню Йорк, Н. Й. (збірка) 2.00
П. Николяк, Ковтс, Алта. 2.00
Відділ ТУРФДім, Веріґін, Саск. 2.00
В. Якімець, Шікаґо, Илл. (збірка) 2.00
В. Почтар, Етікокен, Онт. 2.00
С. Базан, Ніпіґон, Онт. (збірка) 1.00
Марія Бучик, Норт Едмонтон, Алта. 1.00
М. Попович, Вінніпеґ, Ман. (збірка) 1.00
П. Франков, Ґарленд, Ман. 1.00
Іван Грудей, Фолеет, Онт. (збірка) 1.00
Анна Ястремська, Ріджайна, Саск. (збірка) 1.25
П. Пазаринюк, Айрон Спор, Онт. 1.00
І. Ладиш, Кюмберленд, Б. К. 1.00
Марія Коробка, Су Сейнт Мері, Онт. (збірка) 1.00
Ліна Виденовська, Павлсборо, Н. Джерсі. (збірка) .. 1.00
Г. Комар, Стівстон, Б. К. (збірка) 1.00
С. Когут, Повел Рівер, Б. К. (збірка) 1.00
П. Левченко, Іст Сітавкет, Н. Й. 1.00
Е. Юрійчук, Стенмор, Алта. (збірка) 1.75
Пресовий Комітет, Сейнт Боніфес, Ман. (збірка) 1.65
Юлія Поцілуйко, Пойнт Ен, Онт. 1.50
С. Дейголос, Шікаґо, Илл. (збірка) 1.50
Петро Куфорук, Стар, Алта. (збірка) 1.25
М. Богданович, Рочестер, Н. Й. (збірка) 1.00
О. Цуркаленко, Вінніпеґ, Ман. 1.00
В .Ткач, Єгк, Б. К. 1.00
Ст. Боднар, Донвил, Онт. 1.00
Дора Сеньків, Стейнбек, Ман. 1.00
А. Мороз, Вінніпеґ, Ман. 1.00
Н. Савчук, Сендон, Б. К. 1.00
Т. Роґоцький, Скапа, Алта. 1.00
В. Сампара, Филаделфія, Па. 1.00
Д. Лизун, Кіплінґ, Саск. 1.00
М. Віґінс, Бирдс Гил, Ман. (збірка) 1.00
Варвара Андрусик, Вінніпеґ, Ман. 1.00
М. Свирид, Сейнт Павл, Мінн. 1.00
М. Боднар, Кловер Бар, Алта. 1.00
Н. Старко, Норт Кукінґ Лейк, Алта. (збірка) 1.00
В. Гапюк, Гемтремк, Міш. 1.00
В. Ільчук, Тейлор, Па. 1.00
С. Демчук, Кемп Лістер, Б. К. .... .75
П. Кемпа, Чатфилд, Ман. (збірка) .... .75
К. Ковалик, Ведіна, Саск. (збірка) .... .75
А. Капуста, Роч Пірс, Саск. .... .50
М. Скоропада, Порт Геней, Б. К. .... .50
О. В. Тернова, Сенлек, Саск. .... .50
А. П. Бок, Прімюла, Алта. .... .50
П. Ґошель, Норт Бей, Онт. .... .50
Д. Задубрівська, Янов, Ман. .... .50
А. Буґа, Трі Ріверс, Кве. .... .50
К. Шалапій, Іст Сейнт Луйс, Илл. .... .50
Г. Баговецький, Горнпейн, Онт. .... .50
С. Янчук, Гаєс, Саск. .... .50
І. Добіє, Окленділґ, Б. К. .... .50
М. Піліховська, Стінен, Саск. .... .50
А. Шот, Ливерпул, Н. С. .... .50
Д. Байдала, Рак Бей, Б. К. .... .50
Д. Замойський, Кливленд, Огайо .50
Н. Коропатніцька, Гарґрейв, Ман. .... .50
К. Дерік, Портленд, Ореґон. .... .50
Ксеня Котик, Еспанола, Онт. .... .50
К. Довганюк, Бон Акорд, Алта. .... .50
М. Трибух, Дірборн, Міш. .... .50
Н. Крокош, Воксгол, Алта. .... .50
Н. Зубик, Порт Елис, Б. К. .... .50
І. Круп, Орієнт Бей, Онт. .... .50
М. Юган, Рочестер, Н. Й. .... .50
І. Ємчук, Ніпіґон, Онт. .... .50
Марія Михайлів, Ґонор, Ман. (збірка) .... .50
Іван Сеньків, Елк Бей, Б. К. .... .50
В. Баланецький, Іст Виндсор, Онт. .... .50
Іван Пернеровський, Саскатун, Саск. .... .50
Яков Фесік, Вовреґен, Конн. .... .50
В. Скорейко, Смоки Лейк, Алта. .... .50
М. Боднарчук, Кватсіно, Б. К. .... .50
П. Лоска, Прінстон, Б. К. .... .50
К. Дрон, Біверлодж, Алта. .... .50
М. Стрийковський, Шелей, Б. К. .... .50
Василь Каліцінський, Шікаґо, Илл. .... .50
Іван Мінтянський, Порт Алберні, Б. К. .... .50
І. Кебалович, Вінніпеґ, Ман. .... .50
Д. Фодчук, Калдер, Саск. .... .50
В. Твердий, Нортерн Велей, Алта. .... .50
А. Фодчук, Калдер, Саск. .... .50
Іван Лазурка, Термал, Кал. .... .50
І. Федорак, Прінстон, Б. К. .... .50
В. Малий, Вестборн, Ман. .... .50
Олена Пінкей, Блеймор, Алта. .... .50
Ґ. Мимрик, Рос, Ман. .... .50
Олена Вівчар, Ерінвю, Ман. .... .40
М. Аґрес, Істеван, Саск. .... .25
Стефанія Ґренюк, Ансонвил, Онт. .... .25
В. П. Шрейбер, Мелвил, Саск. .... .25
М. Бачинська, Сан Френсіско, Кал. .... .25
Н. Блаженко, Леймстон Лейк, Алта. .... .25
Іван Боруцький, Нортерн Велей, Алта. .... .20
Т. Баран, Париж, Франція .... 10 франків

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблєми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4-ох діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2-ох діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ, Людина, Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4-ох діях)	.25
Зрадник (драма в 3-ох діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4-ох діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3-ох діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4-ох діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайворония (драма в 3-ох діях)	.25
Одної ночі (драма в 3-ох діях)	.25
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2-ох діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозофія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як Галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. ІІ.	.10
Наука й горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною та машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

Cor. Pritchard & McGregor Sts., Winnipeg, Man.

РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКЕ
ВИДАВНИЧЕ
ТОВАРИСТВО
ВІННІПЕҐ

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

РОБІТНИЦЯ РАДЯНСЬКОГО СХОДУ ЗА МАШИНОЮ.

До Жовтневої революції робітниця Радянського Сходу була повною рабинею, а тепер вона вільна і нарівні з мущиною будує нове життя.

15. Лютого 1930 Ч. 4. Ціна 10 центів

НОВА УКРАЇНСЬКА РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКА

КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по ріжних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціольоґії й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісти, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народніх танків на пяно, скрипку, клярнет і корнет.

ҐРАМОФОННІ РЕКОРДИ Коломбія і Віктор — ріжних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечерами часу надаремно, читайте корисні книжки. журнали й ґазети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю орґанізації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви піддержуєте робітничо-фармерську орґанізацію. Вже вийшов другий катальоґ, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими орґанізаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським іміґрантам.

ДОПОМАГАЄ іміґрантам з Буковини дістатися на лісту горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміґраційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐрегор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на пврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50; per six months 80c. Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 15. лютого 1930 Ч. 4.

Демонструйте 26. лютого проти безробіття

КОМУНІСТИЧНИЙ ІНТЕРНАЦІОНАЛ ВСТАНОВИВ ДЕНЬ 26. ЛЮТОГО МІЖНАРОДНІМ ДНЕМ БОРОТЬБИ ПРОТИ БЕЗРОБІТТЯ.

По короткотреваючім повоєннім зміцненні капіталізм знову сильно захитався в самих основах. Цілий капіталістичний світ охопила велика економічна кріза, яка посилено загострюється і паралїжує все його життя. Вона умертвлює фабрики, зупиняє торговлю і викидає на вулиці мільйони робітників. Армія безробітних зросла до величезних розмірів. У Злучених Державах ця армія начисляє 6 мільйонів, в Анґлії — 2 мільйони, в Німеччині — 3 мільйони, в Польщі — 1 мільйон, в Японії — 600 тисяч, в Мексико — 700 тисяч (на 13 мільйонів усього населення), в Данії безробіття охопило 12 процент всього робітництва, в Південній Америці, в Африці і Китаю примирають з голоду цілі мільйони сільсько-господарських робітників і робітниць, в Італії нужда заставила селян підняти повстання, яке Муссоліні кріваво здушив, а безробітних міських робітників і робітниць є в ній поверх 300 тисяч, в маленькій Австрії, яка має всього 1,200,000 індустріяльних робітників і робітниць армія безробітних начисляє 325 тисяч, в Канаді число безробітних доходить до 200 тисяч, а кромі того тисячі бідних фармерів живуть в страшній нужді і одні за одними банкротують.

Капіталістичні уряди не дають безробітним ніякої допомоги, або дають дуже малу. Нужда, голод і холод виганяють безробітних на вулиці міст і заставляють демонструвати й домагатися праці або допомоги. Але капіталісти замісць праці і допомоги частують безробітних кулями, клобами і тюрмами.

В останніх місяцях майже всі більші капіталістичні міста були свідками демонстрацій безробітних, що в більшости кінчались вуличними боями з поліцією, насильним розігнанням і масовими арештуваннями.

Досі безробітні поодиноких міст і поодиноких країн боролись проти безробіття одинцем і тому зорґанізовані на міжнародню скалю капіталісти легко справлялися з ними. Отже, щоби зміцнити боротьбу безробітних, щоби зорґанізувати її в міжнародньому розмірі, Комуністичний Інтернаціонал встановив день 26. лютого днем міжнародньої боротьби проти безробіття. В той день безробітні цілого світа вийдуть під проводом Комуністичних Партій на ву-

лиці міст і будуть домагатися праці або допомоги, в той день вони виявлять міжнародню солідарність, осудять соціял-зрадників, висловлять піддержку поневоленим кольоніяльним народам, запротестують проти жорстокого визиску жіночої і діточої праці, заявляться проти імперіялістичної війни, а за Радянським Союзом.

День 26. лютого буде днем орґанізування боєвих сил пролєтаріяту для повалення капіталізму. Працюючі всіх країн мусять усвідомити собі, що без повалення капіталізму не можна усунути безробіття, бо воно є нероздільною його частиною. Працюючі мусять усвідомити собі, що капіталісти приготовляються ліквідувати теперішню крізу старим своїм способом — імперіялістичною війною, а в першій мірі збройним нападом на Радянський Союз. Імперіялістичні війни завжди були тими дверми, в які капіталізм кидався шукати виходу з кризи, отже він приготовляється зробити те саме й теперь. Тому Міжнародній день боротьби проти безробіття мусить бути доповненням минулорічного Міжнародного дня боротьби проти війни, а одночасно й днем боротьби проти капіталізму в цілости.

В день 26. лютого виходіть, товаришки й товариші, на вулиці і демонструйте за:

Роботу або платню! Асекурацію безробітних, фінансовану податками чи зисками і заряджувану робітниками! Негайну допомогу безробітним грішми з урядових фондів! Сімгодинний день праці, пять денний тиждень! Проти овер-тайму! Проти жорстокого визиску жіночої і діточої праці! Проти зривання платні і спід-апу! За збільшення платні, за коротший день і кращі умовини праці!

Будуйте Ради Безробітних! Вступайте в ряди Комуністичної Партії! Вступайте в революційні трейд-юнії! Будуйте обєднаний фронт у фабриках!

Виганяйте реформістів і соціял-зрадників з рядів робітничої кляси!

Боріться проти воєнної небезпеки! Обороняйте Радянський Союз!

Салдати і матроси! Демонструйте вашу солідарність зі своєю клясою!

Боріться за Революційний Робітничо-Фармерський Уряд!

Готовтеся до Міжнародного дня жінок-робітниць!

МІСЯЦЬ БЕРЕЗЕНЬ Є МІСЯЦЕМ КАМПАНІЇ ЗА ЗБІЛЬШЕННЯМ РЯДІВ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ.

Наближається день 8. березня, який є міжнароднім святом всіх жінок - робітниць. В цей день свідомі жінки-робітниці влаштовують в цілому світі масові зібрання і на них пояснюють працюючим значіння цього свята, зміцнюють свої сили для боротьби проти капіталізму, доказують пролєтарську єдність. Але ще не всі робітниці знають про це велике свято. Вповні розуміють його значіння тільки членкині робітничих орґанізацій і читачки робітничої преси. Тому на тих свідомих робітниць паде завдання добре підготовити це свято і як найкраще перевести його.

Членкині Жіночої Секції обовязково повинні в день 8. березня влаштувати в своїх місцевостях масові зібрання, подбати, щоби на них прийшло як найбільше число робітниць і робітників і всім зібраним широко пояснити значіння Міжнародного дня жінок-робітниць, коли воно повстало і хто та для чого встановив його. Одночасно наші членкині повинні повести на тому святі як найширшу кампанію за новими членкинями до Жінсекції і продовжувати її до кінця місяця березня. Центральний Комітет Жіночої Секції ТУРФДім висуває до всіх своїх відділів клич: Товаришки, приєднайте в березні 1,000 нових членкинь до орґанізації! Клич цей можна виконати, тільки треба щиро взятися до праці. Щоби виконати його всі наші відділи повинні влаштувати в місяці березні не менше як по два масових мітінґи, чи концерт-мітінґи. Вибрані відділами бесідниці повинні добре приготовитися до тих мітінґів і на них пояснити неорґанізованим, чому нам, працюючим так тяжко живеться, чому зростають капіталістичний визиск і безробіття, чому ка-

піталісти всіх країн приготовляються до війни між собою і до нападу на Радянський Союз та що усунути все це зло працюючі можуть лише орґанізованою боротьбою проти капіталізму і що тому саме всі українські робітниці і фармерки повинні вступати в ряди Жіночої Секції ТУРФДім і Комуністичної Партії Канади.

Кромі того всі членкині Жіночої Секції повинні також як найщиріше попрацювати в місяці березні для нашого журналу "Робітниці". "Робітниця" є нашим керівником, учителем і порадником. То ж постарайтесь приєднати їй в березні як найбільше число нових передплатниць.

Коли ви зробите неорґанізованих робітниць читачками "Робітниці", то вона виховає багатьох з них на наших членкинь. А поле праці для поширення "Робітниці" — широке. В Канаді є десятки тисяч українських робітниць і фармерок. До них треба найти підхід, поширити між ними "Робітницю", приєднати їх в наші ряди і вивести на фронт клясової боротьби.

Якщо котрі наші відділи заслабі і не можуть власними силами належно підготовити і перевести Міжнародного жіночого свята і кампанії за збільшенням членства, то їм повинні помогти в цьому мужеські відділи. Але не сміє бути ні одного жінвідділу, який не святкував би 8. березня і не переводив кампанії за збільшенням рядів Жіночої Секції та за приєднанням нових передплатниць для "Робітниці". Це є рішення ЦК Жіночої Секції і воно обовязкове для всіх наших відділів.

Матеріял до Міжнародного дня жінок-робітниць найдете, товаришки, в усіх річниках "Робітниці" в числах з 15. лютого і з 1. березня. Весь прихід з підприємств, які відділи влаштують в день 8. березня, має піти на пресовий фонд "Робітниці".

Товаришки, працюйте всі! Зробіть ту вашу працю загальною і не звалюйте її, як це часто в нас буває, на одиниць. Докажіть щирою працею, що ви вже вповні зрозуміли значіння орґанізації в клясовій боротьбі і що ви вмієте сповняти свої орґанізаційні обовязки!

Хай живе Міжнародній день жінок-робітниць!

Хай живе міжнародня солідарність трудящих жінок в цілому світі!

Хай живе Жіноча Секція ТУРФДім!

За ЦК Жіночої Секції ТУРФДім:

М Виноградова, голова. **А. Мойсюк,** секретарка.

Безробіття в Канаді

В усіх містах Канади панує тепер велике безробіття, яке постійно зростає. Зараз число безробітних доходить уже до 200 тисяч. Як на Канаду, яка має всього около 10 мільйонів мешканців, то це дуже багато. Уряд викидає великі суми на воєнні зброєння і на піддержку ріжних буржуазних орґанізацій та дає великі полекші підприємцям, а около 200 тисяч робітниць і робітників примирають з голоду. І тільки подумайте: в Канаді, яка належить до найбільших продуцентів пшениці в світі, яка добуває найбільше ніклю і асбесту, яка має величезні паперні і багато інших фабрик, яка має великі лісові багацтва і великі копальні вугілля, золота, срібла, цини, олова, ґрафіту, кобалту і нафти, яка виплекує величезні стада худоби і має багато, багато інших багацтв, в тій Канаді завдяки капіталістичній господарці около 200 тисяч здорових і повних сили робітниць та робітників живуть в страшній нужді, бо не можуть найти праці, а уряд не хоче дати їм допомоги.

Замісць допомоги буржуазія годує безробітних довгими статтями в пресі і промовами через радіо про "добробут" та ріжними солодкими обіцянками.

До недавна безробітні у великій мірі вірили тим обіцянкам і сиділи тихо. Вони спокійно і витревало кидались з місця на місце й шукали в містах , майнах і лісах за працею. Але як випорожнились до краю їх кишені, як вони переконались, що однакове безробіття панує в усіх місцевостях Канади від одного океану до другого, а голод і холод відкрили їм очи на причини лиха, вони почали виходити на вулиці і домагатися праці або допомо-

ги. І ось тут канадійська "демократична" буржуазія лишній раз показала, що вона зовсім не ріжниться від польської, румунської, німецької й іншої буржуазії. Вона кинула на безробітних поліцію, яка замісць хлібом нагодувала їх клобами, кінськими копитами і тюрмою.

Це сталося недавно у Венкувер, Б. К., де є тепер около 15 тисяч безробітних. Дня 27. січня частина тих безробітних вийшла під проводом Комуністичної Партії на вулиці міста, щоби запротестувати проти морення їх голодом. "Батьки" міста добре приготовилися до тої демонстрації. Вони вислали проти демонстрантів 400 узброєних поліцаїв, які по довшій боротьбі розгромили їх. Там поліція арештувала около 30 робітників і 1 робітницю. Також значні демонстрації безробітних відбулися в останньому часі в Монтреалі, в Форт Вил'ям, у Виндсор і в деяких інших містах. В тих демонстраціях взяли масову участь разом з робітниками і робітниці.

Працюючі Канади можуть добитися поліпшення життя лише орґанізованою боротьбою проти капіталізму. Тому всі безробітні повинні в день 26. лютого вийти на вулиці міст і запротестувати проти безробіття.

Наші читачки і членкині Жіночої Секції повинні демонструвати в перших рядах. В день 26. лютого не сміє лишатись вдома ні одна безробітна робітниця, ні оден робітник. Всі виходіть на вулиці і боріться проти безробіття!

Хай живе Міжнародній день боротьби порти безробіття!

Безробіття зростає в цілому світі

Впарі зі зростом раціоналізації в індустрії й приміненням спід-ап систему при усіх станках праці зростає таким же темпом безробіття. Рахункові зіставлення капіталістичних підприємств, підсумовування зисків і вкладів капіталів у продукцію за останній рік виказують, що продукція поволенна в усіх галузях індустрії й промислу не то що не зменшилася, а навпаки, значно зросла. А тимчасом число занятих робітників при будь-якому станку праці багато зменшилося в порівнанні до передвоєнного часу. Й коли підсумувати усіх безробітних по імперіялістських країнах, які тільки зголосилися по їхніх бюрах праці, їхнє число сагає до 23 мільйонів. Других стільки мільйонів буде таких безробітних, що не зголошувалися до реґістрації, знаючи згори, що праці не дістануть. За статистичними даними виходить, що пересічно 6 — 7 процент загального населення капіталістичних країн немає праці й находиться в армії безробітних.

Зростання лав безробітних поповняє ще надто прискорена пролетаризація селянських мас, головно ж в хліборобських країнах, як в полудневосхідній Европі, Азії, Америці й Канаді, де щонайменше одна третина усієї землі находиться в руках поміщиків, мандаринів та інших багатих землевласників. Дотого ж система раціоналізації, що охопила теж землеобробку, стали витискати наймитів землі від праці. Й вони подались собі на ринок збуту трудящих рук. Отак що хвилини доповняються лави безробітних, зростають їхні ряди.

Довший час капітал обманював безробітних переселюванням з одної країни в другу. Останню таку спробу зробив це так званий робітничий уряд МекДоналда у Великій Британії. Він пробував розвязати питання безробіття переселюванням анґлійських робітників до своїх кольоній, в першу чергу до Канади, прихвалюючи добробут країни долара й заманюючи робітників до виїзду. Одначе спроба випала невдачно, анґлійські робітники переконалися наочно самі, що їх обдурив уряд МекДоналда й зажадали повороту назад додому. Й саме оце переселювання робочої сили з одної країни в другу переконало мандрівних робітників, що кращої долі не слід шукати по інших країнах, а за неї треба йти в клясові бої проти капіталістів таки у власній країні.

І бої розгорнулись зараз надобре по всьому капіталістичному світу. Вони прибирають щораз гостріший характер, стають з кожним днем загрозливішими для капіталу. Ні-

В Німеччині панує тепер велике безробіття. Голод і холод заставляють безробітних виходити на вулиці і домагатися хліба або допомоги, а капіталісти, як це бачимо на знимці, годують їх нагаями, а навіть і кулями.

мецькі безробітні в тісному союзі з бідняцьким селянством зза барикадів обстрілюють соціял - демократичну поліцію Церґібелів і Ґжесінських. Безробітні міста й села Польщі теж збитою лавою ставлять збройний опір фашістській поліції Пілсудського, селяне й робітники боярської Румунії таксамо відкрито в клясових боях зустрічають сіґурантські кольони, готові до збройної відсічі.

Зменшення заробітної плати робітникам до 50 процент, раціоналізація індустрії а з тим зростання безробітних кадрів, наложення великих податків на біднацько - середняцьке селянство в країні фашізму в Італії — усе те заставило італійських працюючих виступити збройно проти фашістських погромщиків в Міляно й багато інших місцевостях. Останні страйкові бої, що охопили Францію, Анґлію й балканські країни Европи свідчать аж надто про те, що революційний рух пролєтаріяту набирає сили, міцніє.

Останні події страйкового руху й масових демонстрацій в Злучених Державах і Канаді затісняють ще міцніше боєвий фронт працюючих проти капіталу і посилюють позиції пролєтарської революції. Безробітні Венкувер в Бритиш Коломбії своєю грізною поставою й боєвою готовістю засвідчили, що пролєтаріят Канади теж вже загартувався в клясових боях й зараз переходить в атаку проти капіталізму. А всі ті масові демонстрації безробітних, що відбуваються по усіх індустріяльних центрах Канади, Америки й усіх країн капіталістичного світу, хіба ж не говорять про зростання революційного руху трудящих, які вже відказуються гинути голодовою смертю й не дають себе довше морити голодом й йдуть на фронт клясових боїв.

Щоб лави безробітних ще більш скріпити, затіснити й виказати їхню боєздатність — на 26. лютого по усіх капіталістичних країнах світу відбудуться масові демонстрації безробітних. На 26. лютого з червоними прапорами й боєвими гаслами вийдуть усі працюючі на вулиці і демонструватимуть свою готовість у наступі на фронт капіталу. В лави одноцілого боєвого фронту в день 26. лютого станують теж працюючі Канади й плече-в плече з пролєтаріятом всіту продемонструють свою силу впарі з домаганнями.

З ВИСЛОВІВ ЛЄНІНА.

“Обєднатися з селянською масою, з рядовим трудящим селянством і вирушити вперед безмірно, далеко повільніше, ніж ми мріяли, але за те так, що маса дійсно йтиме за нами. Тоді прискорення цього руху у свій час настане таке, що ми тепер і уявити не можемо. Це, на мою думку, перша основна політична наука з нової економічної політики”.

**

“Партія, що на словах є ворожа імперіялізмові, а на ділі не веде революційної боротьби в середині кольоній за повалення буржуазії, не піддержує систематично революційну роботу, яка почалася вже в кольоніях, не ввозить до них зброю і літературу для революційних партій, є партією поганців і зрадників”.

Грізне положення безробітних у Злучених Державах

Треба думкою покопатися в багатьох роках, щоби один з них віднайти і примірати до него безробіття, яке прибирає у Злучених Державах чимраз грізніший характер. Буржуазна преса розписується на всі заставки, стараючись якимось способом покрити те лихо; капіталістичні горлачі аж ковнірці розтягають, так викривають про Гуверів "добробут" в країні. Нажершись смачно, ті горлачі не скупляться на фабрикування для примираючих з голоду робітниць і робітників гарних обіцянок, які преса і радіо розносять по всіх голодних хатах. А щоби це не звучало так пусто, то ті ситі лакеї Вол Стріту роблять підсумки з безробіття в европейських країнах і таким чином замулюють очі робітництву своєї країни, мовляв: щасливі ви, що ви живете в Америці, а не де-инде. А робітництво, по части, тим себе лікує і животіє дальше, чекаючи кращих днів.

Безробіття охопило однаково як великі так і менші міста Злучених Держав, тільки воно не кидається в останніх так в очі, завдяки меншій кількости населення. Безробіття давить працюючих чимраз гірше. В усіх містах що-дня можна почути про чисельні самогубства поповнені через безробіття; що-дня можна почути, що там а там найдено людину померлу з голоду. Трапляються і випадки божевілля через безробіття. В пресі появляються навіть повідомлення, що безробітті батьки в припадках божевілля вимордовують цілі свої родини. Щоби це не звучало для читачів сумнівно, наведемо кілька фактів: В містечку, де приходиться працювати пишучому цю статтю, за короткий час було кілька випадків самогубства і божевілля серед безробітних. Один молодий безробітний кинувся під поїзд, який відтяв йому голову і руку. При ньому знайдено всего 27 центів. Це був весь його засіб до життя. Другий, старший віком безробітний зарізався на "бордінґ гавзі". Третій пристаркуватий робітник стратив роботу і внедовзі його знайдено в лісі на гиляці з мотузком на шиї, замерзлого. Найновіші факти ось які: В фабриці, де самий працюю, звільнено старшого робітника-механіка. Щоби його звільнити, на те знайшлися зовсім безпідставні причини. Робітник зібрав своє знаряддя і подався за працею по других фабриках. Обійшовши кілька фабрик, він з гірким розчаруванням повернув домів. Положення, в якім він очутився під старість зі своєю дружиною, так поділало на него, що він збожеволів. Його забрано до дому божевільних, звідки йому вже не буде виходу. Не лекша участь постигла й другого робітника, таки в тім самім департаменті праці. Цей бідака дуже вірно вислужив фабрикантові 20 літ (так він мені самий сказав) і за помилку, що її зробив сам суперідент, зроблено того робітника козлом відпущення і викинуто на хідник. Праці більш нігде дістати він не міг. Самий хорував злегка на серцеву недугу. Звільнення від праці так сильно вплинуло на него, що недуга зразу кинула ним в ліжко і, як я довідався від його сестри, доктор сказав, що його дні вже почислені.

В КРАЇНІ "ДОБРОБУТУ".

В Злучених Державах є тепер понад 6 мільйонів безробітних.. Не маючи грошей на прожиття, вони мусять вистоювати на морозі в бредлайнах, щоби лише дістати кусок хліба і копик кави. А багато з них зовсім не дістають ніякої допомоги.

Так платить буржуазія ветеранам величезної американської індустрії. Робітників звільнюється зовсім безпричинно і вони, опустивши голови, залишають фабрики і кінчають життя самогубством, або божеволіють. Це все що остається робити лояльним горожанам Злучених Держав.

Правда, існує в Зл. Державах закон, після якого можна вкарати самогубника за такий ненормальний вчинок, коли б яким чином можна було прічіпити безробітному голову, яку він підставив під колеса потягу, або щоб можна було ожививити повішеного, та притягнути їх перед "справедливого" суддю. Але за те ви зі свічкою не найдете у Злучених Державах такого закону, який зобовязував би американське правительство помагати безробітним і таким чином не допускати безробітних до таких жахливих поступків. Змінити такий несправедливий лад працюючі можуть лише орґанізованою боротьбою.

К. Андрушкевич.

ТРЕБА ВИСЛАТИ ДЕЛЕҐАЦІЮ РОБІТНИЦЬ ДО СРСР.

ЗАКЛИК КАНАДІЙСЬКОГО РОБІТНИЧОГО КОМІТЕТУ ЖІНОЧОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ ДО РАД. СОЮЗА — ДО ВСІХ РОБІТНИЧИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ.

Дорогі Товаришки!

Повищий комітет зістав зорґанізований з жіночих робітничих орґанізацій і з жіночих юній в тій ціллі, щоб вислати з Канади жіночу делеґацію, яка відвідала б Радянський Союз і побачила своїми власними очима обставини, серед яких живуть робітники і селяне Радянського Союзу, а головно жінки, робітниці.

Майже всі країни світа, за винятком Канади, посилали вже свою робітничу делеґацію до Радянського Союзу. Кожного дня на шпальтах капіталістичної преси можна прочитати наклепи і очернення на Радянський Союз. Великі держави поквапно готуються до війни проти робітничо-селянського уряду і тому ніколи не було більшої потреби як зараз, щоб робітники познайомилися з правдивими фактами про цю велику країну, Радянський Союз.

В кожній капіталістичній країні затруднення жінок в індустрії страшно зростає. Ми бачимо цей зріст в Канаді. Коли ми глянемо, наприклад, на текстільну індустрію, побачимо, що вона є обслугована майже самими жінками і дівчатами, яких заробітна плата є дуже мізерна, далеко мізерніша чим плата чоловіків, й зараз робітниці страшно терплять від системи спід-ап, що зістала введена в життя. Боротися з цим важко, бо менше як один відсоток цих робітниць в Канаді є зорґанізовані.

Ми є того переконання, що конечним є для канадійських робітниць познайомитися з обставинами наших сестер і взагалі побачити політичний, соціяльний і економічний рівень жінок в Радянськім Союзі.

Є пропозиція, щоб ця делеґація складалася з 5 або 6 жінок вибраних з цілої Канади, з представниць робітниць заводів, бідних фармерок і жінок майнерів. Моральна і матеріяльна підтримка робітничих орґанізацій в Канаді поможе нам легко зібрати потрібний фонд для висилки такої делеґації.

Коли ви симпатизуєте з нашими ціллями, а ми думаємо, що кожний клясово свідомий робітник і кожна клясово свідома робітниця повинна симпатизувати, то хай ваша орґанізація поробить всі старання, щоби увійти у звязок з підготовчим жіночим комітетом, від якого зможе отримати всі потрібні інформації про висилку згаданої делеґації.

Комітет робить потрібні пляни в справі орґанізування цеї всекраєвої делеґації, в справі здобуття фондів і в справі орґанізування потрібної публіцистики.

Думаємо, що ви застановитеся над цим серйозно і поступите після вище поданих суґестій. Є це в широкім інтересі робітників і бідних фармерів, щоб вислати жіночу делеґацію з Канади до Радянського Союзу.

З робітничим привітом,

Мині Шур, секретарка.

Жертви слати на слідуючу адресу:

Minnie Shur,
433 Montrose Ave.,
Toronto, Ont.

"Який лад ліпший"

Під таким наголовком буржуазна американська журналістка І. Робінсон написала недавно в "Шікаґо Івнінґ Американ" статтю, в якій порівнує права і життя жінки в Радянському Союзі і в Америці. В тій статті вона пише:

"Радянська жінка користується рівними правами з мущиною в праці, в платні, в усіх ділянках громадського життя, словом в усьому. Вона має широкі можливости користати з освіти, а по укінченні школи може багато ширше і краще використати ту освіту як американська жінка. Бо радянська жінка має відкриті двері до всіх громадських становищ, де дістає рівну платню з мущиною. Вона працює в усіх урядах і в професійних союзах, причому бере таку участь в політичному житті, що американська жінка далеко лишилася під тим взглядом позаду неї.

Багато капітанів радянської фльоти — це жінки, багато суддів, адвокатів і інших урядовців — жінки. Жінки працюють за рівну з мущинами платню у фабриках, в адміністраціях при будові доріг, у школах, в санаторіях і т. д.

Для жінки радянський уряд робить все можливе, щоби кухня і домашні клопоти не звязували її рук і щоби вона могла брати участь в усьому громадському життю.

Дітей радянські жінки можуть завжди лишати під доглядом спеціяльних доглядачок, де вони дістають як найліпшу поживу й опіку. Матері не мусять цего робити, але вони радо віддають своїх дітей під опіку колективних доглядачок, бо знають, що їхні діти дістають там добрий догляд і санітарну опіку. Доглядачки є звязані з фабриками і зі всіми іншими індустріями.

Матері дозволяється в часі праці піти до своєї дитини, покормити її і побавитися з нею. Радянська жінка є належно забезпечена не лише по але й перед породами; вона дістає двомісячну відпустку з повною платнею перед і двомісячну по породах. Цим правом користуються всі жінки: замужні, вдови і т. д. Радянська жінка не має клопоту з дитиною. Радянська жінка має ті самі права що й мущина і несе ту саму відвічальність.

Радянський Союз — це молода країна, що енерґійно перебудовує все життя на новий лад. На люксуси тут ніхто собі не дозволяє, а в тому числі і жінка, бо увага всіх звернена на перебудову життя. Радянська жінка працює над перебудовою країни нарівні з мущиною. І як їм трапляються на шляху перешкоди й недостачі, то вони їх спільно поборюють і нарівні переносять.

Так живе жінка в Радянському Союзі, але в нас (Америці) інакше.

Тут в Америці ми багато говоримо про зрівнання жінки з мущинаю, але на практиці то ще дуже далеко до такого зрівнання. Правда, ми маємо багато кваліфікованих жінок, що занимають місця мущин в усіх галузях індустрії, в школах, по міських урядах тощо. Але правдою є також і те, що вони побирають за свою працю багато нижчу платню як мущини.

Американська мати є невільниця як і її дитина. Обстави-

Радянські робітниці приготовляються до оборони своєї країни перед нападом імперіялістів.

ни, в якій багатьом матерям приходиться родити дітей є моторошні, а то й жахливі і незносимі. Ми, американці маємо найбільшу числом смертність матерей і їхніх дітей підчас породів, як які інші цивілізовані країни світа. Отаке діється з американською жінкою на практиці. Але за те на словах вона крикливо оспівана в поезії і музиці, яскравими фарбами змальована в романах то що.

Вона ошукана на платні за свою працю, вона вмирає при породах дитини, але за те дістає великий заручальний перстень, публичну рекляму і аліментa (удержання на дитину) в судових рекордах. Не зважаючи на такий сумний стан багатьом американським жінкам здається, що вони дійсно популярні і поважані істоти, чудові героїні романів.

Який же лад ліпший? Чи радянський, де жінка відкинула фальшиве сантементальне ідеалізування і має рівні права та несе однакові обовязку з мущиною, чи наш американський, де жінка зрівнана лише на словах, у фразах, а понижена в дійсності? Думаю що легко відповісти на це питання?"

Отак буржуазна журналістка, пізнавши життя в Радянському Союзі, підносить тамтейший лад, а осуджує тутешній капіталістичний. Пишучи про американську жінку, вона не зробила поділу між жінкою-робітницею а жінкою буржуйокою, але як від буржуазної журналістки то й не можна чогось подібного вимагати.

С. О.

В Москві відбувся Всесоюзний з'їзд колгоспниць

З початком січня закінчився в Москві 1-ий Всесоюзний з'їзд колгоспниць, що розв'язав багато питань про участь жінки в колективному будівництві. Особливу увагу присвятив з'їзд завданням культурно-освітньої роботи в колективах.

Цього року колгоспи одержать 2,000 кіноустановок, 5,000 радіо-приймальників і гучномовців. 8 мільйонів доларів відрахувань на культурно-побутові потреби будуть цілком витрачені на орґанізацію в колгоспах дитячих ясел, дитячих майданчиків, клюбів, громадських їдалень. Нархарч передбачає побудувати в колгоспах великі їдальні, розраховані на 1—1½ тисяч осіб в усіх районах суцільної колективізації. При кожному колгоспі ставиться за завдання орґанізувати постійні дитячі ясла, створити каси взаємодопомоги матерів.

Народній Комісаріят здоровля у закладах охорони матері й дитини має навчити до 10,000 колгоспниць, що потім працюватимуть при яслах і майданчиках у колгоспах.

З'їзд пильну увагу віддав справі підготовки до весняної засівної кампанії. У виконанні всіх завдань на цій ділянці колгоспниця повинна взяти активну участь. Робити тут буде багато, надто ж коли взяти до уваги, що площа засіву в колгоспах зростає до 7½ мільйонів акрів. Що ця площа значна, свідчить хоч би й те, що засівна площа всієї Німеччини дорівнює тільки 5 мільйонам акрів землі.

З'їзд колгоспниць склав угоду з Головполітосвітою та Надзвичайною комісією в справі ліквідації неписьменности, про поширення заочного навчання колгоспниць і про ліквідацію неписьменности серед них.

Червона армія готова дати відсіч імперіялістам і звести боротьбу за визволення всіх працюючих.

БАГАТО УПАЛО БОРЦІВ.

Багато упало великих борців
На ниві тяжкої борби за свободу,
Без слави і пишних блискучих вінців,
Немов не було і на світі їх зроду.

Багато вже крові повсюди лилось
Укупі з гіркими дрібними сльозами,
Багато нам горя зазнать довелось
І гнити в неволі нелюдській роками.

А сонце сяє з високих небес
І радість вливає у душу слабую,
І щастя чека світ широкий увесь
І вірить він щиро у правду святую.

І прийде той певний, сподіваний час:
Не буде насильства тиранів жорстоких
І правди почують народи всі глас
І вийдуть на волю із тюрем глибоких.

Тоді пом'януть всіх погибших в бою
І славою вкриють на вічнії роки
Усіх, що спасали країну свою,
Що перші були і борці і пророки...

О. Коваленко.

З ТЮРЕМНИХ МОТИВІВ.

Із нашої муки, із нашого горя,
    Хвороби й неволі.
Згартується сила, що лихо поборе
    Для кращої долі.

Мені оця думка немов одчиняє
    Замкнутії двері,
Мені оця думка журбу розганяє,
    Що владна тепера.

Мені оця думка все втішне говоре...
    Й мені так здається,
Що з нашої муки, із нашого горя
    Та воля скується.

Н. Кибальчин.

ДО ВЯЗНІВ.

Не шліть на долю нарікання —
Вона до вас, як сон, прийде;
Ви право маєте на волю,
Насильство ката упаде!

Ви не кажіть — не можна жити,
Тюрма на вік задушить нас, —
Боріться! Скоро виймуть ґрати,
Не за горами волі час!

Ви молоді — надія серце
Ще вам зогріє, оживить;
І ще любови ясне сонце
Країну нашу освітить!..

Вдовиченко.

ПРИЙДЕ.

О, прийде, напевно, той день,
Що ми відпочинем од мук
І скинем заліза важкі
Зі завязаних, стомлених рук.

О, прийде, напевно, той день,
Що гніт, і неволя, і кров —
Все зникне на віки й тоді
Подужа святая любов.

Безсилий не знатиме більш
Од дужого в час той наруг,
Народові руку подасть
Народ — його брат, його друг.

О, прийде він, прийде той день,
І хвальний та радісний спів
Поллється по світові скрізь
Із уст у людей, у братів.

Про волю і щастя, й любов
Казатимуть дивні пісні,
Віщуючи людкості їх
На довгі довічнії дні!..

Б. Грінченко.

В РЕМОНТІ

Написав Майкл Ґолд.

Ваґон, що з нього нам видавали платню, спинився поблизу. Ми покидали струмент і вистроїлися біля колії. Крізь заґратоване віконце касієр видав засмаженим робітникам коверти з платнею.

Кожний був щасливий; кожний посміхався. Навіть Річ, наш загартований управитель, видушив в себе посмішку. Всі розмякли; посипалися грубі дотепи й жарти.

Так, це була велика перемога для ватаги ремонтників. Компанія видала їм двотижневу платню. Вони поводилися зовсім нерозумно— ці великі діти, так, ніби це був який дарунок. День платні, платня — опіюм для мас.

Майже всі гроші ватага розпускала другого-ж ранку.

Щодня ми покривали одну восьму милі на дільниці 10. Просуваючись наперед, ми видирали старі зігнилі тайзи й зміняли їх новими. Спершу викидали старий жужеличний баляст, потім просували ломи під старі ґвіздки й підважували довжелезну рейку всією силою наших кісток і хрящів, аж поки іржавий пятицалевий ґвіздок виходив зі стогіном, як великий зуб. Потім витягували стару тайзу й котили на край насипу. На її місце волокли нову, що з неї ще капав креозот. Потім гатили десятифунтовим молотом — бум, бум — по голові нового ґвіздка, поки здавалося, що він вріс у тайзу. Наприкінці знову насипали жужлиці й утоптували її.

За місяць половина ватаги страждала од чиряків. Я мав клопіт із дванацятьма. Ми спершу вважали, що це було од води, але Річ — управитель сказав, що винний цьому креозот. Він проходив крізь нашу шкіру. Річ радив нам носити шкіряні рукавиці й триматись далі од горілки й жінок.

Часом ми клали рейку. Це було важче, ніж класти тайзу. Восьмеро людей з кліщами, по четверо з кожного боку, волокли довжелезну крицеву рейку. Коли б хтось спіткнувся, рейка гримнула б додолу. Ед Бас, молодий худорлявий фармер з округи, що пробував уникнути голоду протягом літа в ремонті, роздушив собі ноги таким способом. Він лежав на спині й проклинав нас доти, доки рот його, здавалося, вкрився пухирями. Ми поклали його на дрезину. Тоні та я мали одвезти його назад, на село. Він проклинав нас обох усю дорогу й називав нас "вушивими Іонами". Тоні хотів штовхнути його, але — хоч поганий Ку-Клуксовець заслужив штовхана, я стримав Тоні.

Було нас 24 у ватазі на дільниці 10. Але ми говорили на шести мовах, боючись і підозріваючи один одного, як добрі патріоти. Було п'ятеро іонів, троє пеньяків, один швед, один еврей, один ірляндець (у кожному заворушенні на світі обовязково бере участь один ірляндець), три мексиканці, два поляки й банда стовідсоткових янки. Був також один неґр на ім'я Гаррі. Ми сходили потім щодня під тим же самим сонцем; спали в тих самих бараках і їли ті самі інтендантські покидьки. Але ми ненавиділи один одного. Це — адамове прокляття, що лежить на американському робітничому рухові.

Кожний ненавидів управителя Річа. Це було єдине, на чому всі ми погоджувалися. Я не розумію шпигів, катів, стрільців-професіоналів і людей таких, як Річ. Він був справжнє патальоґічне явище. Мені здається, більшість людей божеволіє, коли їм дають волю з їхніми дубинками і наказують установити порядок.

Річ добре порядкував. Йому було біля сорока і в нього було серйозне індіянське лице, що буває часом у американців. Він виглядав, як тексасець. Він мав блакитні очі орла й убійника. Він ніколи не сміявся. Він був сильний, щоб побити кожного з нас, і ми знали це. Він завжди підганяв нас. Він був фанатик — бога, пристрасть, шаленство, реліґійний запал ця людина вклала в управління дільницею.

Я певний, що воно пожирало його. І все це він робив за 96 доларів на місяць. Можете ви зрозуміти таємниці людської вдачі? Я не можу. Ранками ми ганяли наші дрезини біля семи миль до місця роботи. Річ стояв струнко на першій дрезені, як Вашинґтон на переправі через Делавар.

Нічні тумани ще тулились до схилів горбів. Раптом він свистів і ми стрибали, як безумні, і скидали важкі дрезини з рейок. Експрес гремів мимо через секунду, з жінками й дітьми, що махали нам. Іноді ці блискавки знищували цілі ватаги. Річ рятував нас кілька разів од смерти. Він відповідав за нас. Він не виносив, коли хтось розгинався, щоб запалити люльку чи ковтнути води. Він стежив за нами підозрілим поглядом і, не мовлячи слова, змушував нас почувати себе винними, як саме пекло. Якось Джо, водонос, хлопець — іон погнався за гадюкою побіля колії. Річ одвернувся — тому Джо схопив грудку й вполював гадюку. Він зник у кущах і не з'являвся хвилин з п'ять. Тим часом дехто почав гукати — "Водоносе, водоносе", але Джо не було. Інші теж почали гукати — це був їхній спосіб дратувати Річа, показуючи йому, як мало вигід мали вони в ремонті, не було навіть доброго водоноса.

Річ набряк од гніву. Він почав гукати й клясти й саме тоді з'явився веселий Джо з квітками в руках. Річ підійшов до нього, схопив за руки й скрутив їх у нього за спиною так, що Джо почав благати пробачення.

У липні був день незнаної ще мені спеки. Можна було бачити, як хвилясто нарувало зі шпал тепло. Рейки були, мов розпечені сковороди. Ми зовсім запарили Джо, вимагаючи собі цебра доброї води. Було близько полудня, коли щось трапилось. Свен, великий добродушний швед тримав гвіздок в той час, коли Гаррі забивав його в тайзу. Раптом Свен упав і молот просвистів на пів цаля од його скроні.

Сонце звалило Свена. Ми однесли його під дерево й побризкали водою. Він усе ще був зомлілий і важко дихав. За хвилину він очутився. Поки ми возилися з ним, Річ намагався привернути нас до роботи, але кожний хотів походити за Свеном і ніхто не відповів Річові.

Нарешті, Річ почав гримати на нас: "ставайте на роботу, а то я всіх вас зажену в пекло". Ми всі лежали, спочиваючи, під деревом і ніхто з нас не ворохнувся.

"Надто душно сьогодні, добродію Річ", мовив Тоні, старий іон. "Так, Річ, сьогодні надто душно" — пробурмотіли інші, коли Річ спустився з колії. Це було схоже на страйк і, мабуть, трапилося в Річа вперше.

Він був уражений, але не розгубився. Він бачив, що ватага діляла об'єднано й перемогла його. Але він розбив нас по одинці.

"Ти, Стеббі" — мовив Річ — "чи вважаєш ти, що сьогодні справді надто душно? Ставай до роботи, Стеббі".

Стеббі був похмурий, старий янки, коло 61 року життя. Здавалося, він сам себе соромився, здіймаючись поволі й бредучи на колію. За півгодини він сам викидав увесь баляст під нестерпучим сонцем, поки ми дивились на нього й реготали.

Я не бачив ще такого страйку, де б янки не напсував перший. Один по одному всі ми піднялися на колію й працювали в зливі солоного поту.

Один поляк мав акордіон. Він і інші поляки часом співали й грали на східцях нашого житла вечорами. Здебільшого — було це після дня платні, коли в них ще лишалися гроші на горілку. Місяць сяяв, коники сюрчали в траві. Поляки грали на акордіоні й дивилися на місяць.

Ганді-денсерці були найгірші зміж приїзджих робітників. Молодші не дуже охотяться йти в ремонт, коли б і могли там працювати. Платня надто низька, умови неможливі. Через це так багато працює в ремонті дідів та чужинців. І через це ні одна американська робітнича спілка ніколи не клопоталися як слід з орґанізацією ганді-денсерців. Мабуть, стоять вони надто низько.

Гаррі з Билем грали в касіно за столом. Джо-водонос читав біля лямпи якийсь кавбойський журнал. Свен хропів, мов кабан, на нарах. Сівілод доперав свою святкову сорочку Крізь двері темніла ніч, виднілося велике чорне небо й самотні дерева. Я грав на гармонії.

Ми були єдині, що не пішли з свого ваґону в село витратити свій двотижневий заробіток. О девятій годині знадвору почувся регіт і брати Нільями протовпились у ваґон. Це були хлопці "фармері з округи, що працювали в ремонті цього літа, бо вдома було ні над чим сидіти. З роду худих, квасних, похмурих янкі вони почували себе щасливими тільки напившись до непритомности.

"Ми прийшли забрати останні наші гроші!" — гукнув Елмер. "Чому ви — диваки не йдете

в село? Буде весела ніч". "Еге! Цілий гурт шахтарів зібрався й почалася справжня гра в коморі в Джона" — мовив Фред.

Елмер порився в ліжкові й знайшов свої гроші. Він також хотів одягти краватку, регочучись. Фред зірвав з нього краватку.

"Це негарно" — гукнув Фред. "Крайнсе, він убирається, це негарно".

"Ви одягніть свої краватки" — мовив Елмер — "і буде гарно".

"Чорта я одягну", сказав Фред. 'Ми подивимося, хто візьме її без краватки".

Фред оповів, що в Корнійовому готелі з'явилася нова дівчина й всі хлопці волочаться за нею. Фред зазмагався з Елмером, кому з них дістанеться вона на ніч.

Вони вийшли з криком і проклонами. Вони прибрели до-дому о третій ранку, коли ми всі спали, скорчившись.

У Фреда шия була зав'язана хусткою, потоки кроки текли по ній. Елмер підтримував його і умовляв слізним п'яним голосом: "Слово чести, Фреде, я не хотів тебе вдарити так міцно. Ти ж у мене, як брат, Фреде, і кожний, хто зачепить тебе, матиме справу зі мною".

"Але, ти не повинен був робити цього своєму братові, чорти б побрали все" — мовив Фред, плачучи й падаючи до долу.

Елмер звів його на ноги й почав роздягати.

"Я не знаю, як попав до мене в руки той стілець, слово чести, Фреде, чорти б побрали все, чи я вдарив би свого брата отак стільцем. Тепер ляж і одпочинь, Фреде".

Вони морочилися до ранку, втомляючи й змагаючись один з одним, аж поки ми підвелися й поснідали. Фред і Елмер були бліді й хмурі, але працювали не гірше за інших того дня в ремонті. Пер. з анґ. мови **В. Мисика.**

АНЕКДОТ

Три старші варяти зійшлися в садку закладу для божевільних, сіли на лавочку та балакали. Сонце тоді так мило пригрівало, що їм несподівано вернувся розум і вони вперше мудро розговорилися.

— Ану, товариші, — каже той середній, — розповіджмо собі сьогодні, яким способом хто з нас сюди дістався!

— Моя історія найкоротша,—каже перший, ударивши пальцем у чоло, — мене сюди привели цвіточки. Не дивуйтеся! Точніше кажучи, привела мене сюди незабудька, котру я від чотирнацятого року життя розмальовував на порцеляні. Думаю, що сьогодні вже кожна родина має мою незабудьку. Пізнати її легко: має дві цвіточки, за ними три листки. Під тим є хвиляста лінія, в трох місцях забарвлена — а над усім каліґрафічно виписано М а р і я. — Оце я робив сорок літ — і при тім ані думав, що дурію. Й ось одного дня захвилювався і забувся. Ні з того, ні з цього помалював ціле горнятко, помалював ніс нашого майстра, написав на дверях єдиний правдивий ряд чисел: 2+3, 5(1)+6, 2 х, 2+3+1 (3) — і скочив просто до фабричного потоку. Витягли мене та прислали сюди: збожеволів, кажуть. Але говоріть самі, чи це можливе? Та ж мій розум тепер здоровий — як би я взявся до праці, то намалюю вам цілком добре сто разів на день: дві цвіточки, три листочки, пять цвіточків (один нерозвитий), шість листочків, подвійне стебельце, два, три і один листочок.

— Передостанній з трома листками три цвіти.

— Так! Так!

Задумалися божевільні, головами похитали. Потім переглянулися й почали голосно сміятися, що аж садок затрясся. Але за рогом показалося обличчя сторожа й вони втихли, а другий почав говорити:

— Гадаю, що моя історія найкоротша. Мене сюди привели — двері.

Перший божевільний знову зареготався, потім поклав палець на уста та задивився в далечінь.

— Так, так, це були двері, — двері, ріжними фарбами мальовані. Перші були цілі із шкла, тільки вершок золотий. Я стояв коло них дванацять літ. Люди приходили, йшли геть — а я

не мав нічого кращого до роботи, тільки — позір!

Тепер божевільні випростувалися і наслідували рухи товариша.

—Два кроки — тупнути! Тепер підведешся, лівою рукою досягнеш клямку, відчиниш, засалютуєш і помалу зачиниш. При цьому зачеркнеш очима дугу від точки, положеної двацять центиметрів над клямкою аж до того дивного, чорного місця, що на пів метра перед дверми. І так мільйон разів на рік. За десять літ я дійшов до того, що міг уже відчиняти навіть перед міністрами, ґрафами і князями. Полюбився я їм, тому поставили мене перед тяжкі занависи, які вже треба було тільки розгорнути. Так десять літ. А потім знову перед золоті двері — і я відчиняв та зачиняв, зачиняв і відчиняв, зачиняв, зачиняв, відчиняв, відчиняв, зачиняв. —

Розбалакалися товариші-варяти, і пів години по садку було чути: Відчиняв, зачиняв, зачиняв! відчиняв! Відчиняв! Зачиняв! Зачиняв! відчиняв! — зачиняв. Зачиняв — відчиняв! Відчиняв! — зачиняв. Зачиняв — відчиняв! Відчи- — зачинав. Зачиняв — відчиняв. Відчиняв — зачиняв...

— Аж ось прийшла помилка. Я власне зачиняв, як приходить пан і стає переді мною. Хотів, щоб я йому відчинив. Але скажіть самі, як я міг йому відчинити, коли я щойно зачинив? Сказав я це йому, але він не розумів. Я йому пояснював, але він мене висміяв. Я його тоді вхопив за шию і шпурнув у двері. З галасом відчинилися — о, цей то потрафив! Як уже лежав за дверима, я його схопив ще раз і розвалив ним знову двері. Потому я зробив це втретє. А тоді прийшло їх менш-більш двацять, кинулися на мене, звязали і привезли сюди. Збожеволів, кажуть.

Підсміхнулися варяти й зареготали. А потім один з них встав, двічі тупнув, натягнув ліву руку, притиснув, засалютував, аж до землі поклонився. Устав тоді й другий, двічі тупнув, натягнув ліву руку, притиснув, засалютував, аж до землі поклонився — і таким способом почали кланятися один одному, один одному відчиняти й зачиняти, що аж у вікнах інші божевільні з радощів вити почали.

Як три наші заспокоїлися, тоді третій каже:

— А я, товариші, бог зна за що сюди дістався. Напевно якась помилка загнала мене в цей садок, так само, як і вас. Я був діяльним членом суспільства, але ледве сповнив свій обовязок — уже мене зловили й замкнули: занадто радикально я брав справу, кажуть.

Але судіть самі! Був я робітником у фабриці сірників. Фабрика ще старомодна, смороду повно. Я в ній витримав двацять шість років, і за тих двацять шість років нічого іншого не робив, тільки мачав сірники у фосфор. Робота така проста, що кожна звірина потрапила б, а при цьому така отруйна, що людям і кості проїдала. Раз умер мій товариш, пани прийшли й наказали робити за двох. За дві неділі голова мені ходором ходила. Тоді я почав при тій мертвій "роботі" числити, коли вже раз скінчу з тими сірниками. Припустім, що я зробив їх за день тільки 10,000. Інша річ, що я їх зробив принайменше вдесятеро більше! А тепер числіть місяці, літа!

Поприсідали всі на лавці почипки, очі повибалушували і губи закотили. А потім одночасно зуби вишкірили й зареготали.

— Вкінці я вирахував, що дотягну рівно до десять мільйонів сірничків, а потім уже ані пальцем не рушу... Чекав цього місяцями, тижнями, днями. Аж тут приповзла ця хвиля: я взяв останню дошку з натичками, виломав половину, а другу половину востаннє намочив, положив збоку і заспівав похвальний гимн на честь чоловіка, який сповнив своє життєве завдання. Тоді я взяв свою стомільйонову сірничку і підпалив решту. За це мене дали перед суд, але звільнили і пустили на вулицю. А я пішов, трубку собі купив, і куди ходжу по вулиці, все марша на ній трублю: Горить! Горить! Горить! Виходять робітники з фабрики, а я стою і трублю: Горить! Горить! Горить! Побачу на вулиці перепрацьовану людину з погаслими очима і зараз трублю: Горить! Горить! Горить!

...Розбрехалися всі три нараз, розгалайкалися. Долоні до губ прикладали і заспівали пісеньку, що її давно вже були забули. Потім таємний жах їх обхопив, попригорталися один до одного й вити почали.

А перший і другий поверх, де маячіло-чорніло повно голов, підхопили з долини гасло й ревіли, кричали, трубіли всьому світові: Горить! Горить! Горить!

З чеської мови переклав М. Гнатишак.

З'їзд спілки письменників "Західня Україна"

РОБОТУ СПІЛКИ НА НОВІ РЕЙКИ.

5., 6. й 7. січня в Харквоі відбувся другий з'їзд спілки революційних письменників "Західня Україна". З'їзд розв'язав низку важливих справ, що стали на порядок денний в зв'язку з розгортанням діяльности цієї письменницької орґанізації та потребою внести до її статуту деякі зміни.

СПІЛКА "ЗАХІДНЯ УКРАЇНА" ПЕРЕД ДРУГИМ З'ЇЗДОМ.

Кілька слів з історії орґанізації спілки. В 1925 році революційні письменники з Західньої України, що перебували на території УСРР вступили до "Плугу". Ще тоді в "Плузі" зорґанізувалася секція "Західньо-Український Плуг" (ЗУП). Так спілка працювала протягом кількох років. Потому в зв'язку з тематикою тих письменників, специфічною до деякої міри, виникла потреба зорґанізувати зовсім самостійну ґрупу революційних письменників Західньої України. До того ж і постанова Політбюра ЦК КП(б)У про українську художню літературу підкреслювала потребу орґанізації окремої письменницької ґрупи, що об'єднувала б письменників Західньої України, які мешкають на терені УСРР. Ось так повстала зовсім окрема літературна орґанізація — спілка революційних письменників "Західня Україна".

Спочатку спілка поставила перед собою надто широкі завдання. Вона прагнула об'єднати не лише тих революційних письменників Західньої України, що живуть в УСРР, але й тих, що мешкають за межами української радянської республіки, — об'єднати українських революційних письменників так би мовити у світовому маштабі.

Чому ставили такі завдання? Українську літературу на Західній Україні репрезентували старі письменники, що тяглися за всякими націонал-угодовськими партіями та ґрупами, які підтримували ідею самостійної Зах. України та ріжні попівські тенденції. Ці кадри буржуазних письменників не приймали пролетарської революції, а підтримували буржуазні гасла. Через те ґрупа письменників "Західня Україна", що зорґанізувалася в УСРР і намагалася вибирати поодиноких молодих письменників, які схилялися до сприймання радянської влади та Жовтня. В таких межах спілка пропрацювала майже п'ять років. Тимчасом ситуація на Західній Укаріні змінилася. Під проводом Комуністичної Партії Західньої України зорґанізувалися робітничі маси і бідняцьке селянство Західньої України та утворилися нові революційні, культурні та літературні кадри.

Провід літературно-революційним життям на Західній Україні перейшов цілком до робітничих революційних пролетарських орґанізацій, що ведуть клясову боротьбу під проводом КПЗУ. На Західній Україні орґанізувалися вже літературні ґрупи молодняка, який повністю стоїть на позиціях клясової боротьби протиставляючи себе старим, ворожим революції літературним таборам.

Отже і перед спілкою революційних письменників Західньої України стало гостре питання змінити свою установку й напрямки роботи. Виходячи з цього спілка переглянула свої засади та орґанізаційну структуру аж до зміни статуту. Все це пророблено перед з'їздом, а з'їзд, що відбувся оце в Харкові ці зміни затвердив.

ТВОРЧИЙ ШЛЯХ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ПИСЬМЕННИКІВ СПІЛЬНИЙ.

З'їзд, що відбувся 5., 6. і 7. січня є другий з'їзд спілки лише формально. Фактично, це перший поширений з'їзд орґанізації, де були присутні майже всі її члени. З'їзд цей можна назвати переломним в існуванні й діяльності спілки. Переломний він тому, що змінивши статут, спілка остаточно визнала, що її членами можуть бути лише революційні письменники з Західньої України, що живуть на території СРСР. Завдання спілки ті ж самі, що стоять перед всіма революційними літературними орґанізаціями Радянської України в нашу реконструктивну добу. Спілка Західньої України й її чле-

ни не вважали й не вважають себе відокремленими від загального політичного й культурно-літературного процесу Радянської України.. Через це члени спілки в більшості є одночасно й члени інших революційних літературних організацій.

Основні засади спілки "Західня Україна" такі: не може бути двох українських літератур, не може бути двох Україн і двох українських мов. Всю свою творчість і громадсько-політичну діяльність спілка "Західня Україна" вважає за частину загального літературного й культурного процесу на Радянській Україні.

СПЕЦИФІЧНІ ЗАВДАННЯ СПІЛКИ.

Чому ж все таки спілка "Західня Україна" являє собою окрему орґанізацію? Слід сказати, що спілка крім зазначених загальних завдань має ще, специфічні. Вони стоять перед усією спілкою в цілому й її членами зокрема. До таких специфічних завдань насамперед відноситься популяризація серед широких мас трудящих Радянської України та Союзу через художні й публіцистичні твори життя, побуту, клясової боротьби робітників та біднішого селянства на землях Західньої України. Друге важливе завдання спілки — стимулювати своєю творчістю революційне піднесення, клясову загартованість та ентузіязм трудящих Західньої України, широко інформуючи їх про героїзм і ентузіязм пролетаріяту й бідноти на Радянській Україні, що ми його спостерігаємо ввесь час. Спілка революційних "письменників "Західня Україна" є ланка культурного зв'язку трудящих Радянської й Західньої України. Не вважаючи на політичні кордони, що ще розділюють українські трудящі маси, спілка "Західня Україна" своєю творчістю й діяльністю хоч і в незначній мірі зв'язує культурно робітників і селян всіх українських земель.

З'ЇЗД ВІДБУВСЯ ЗА УЧАСТЮ ШИРОКИХ МАС.

Ось під такими гаслами і відбувся останній з'їзд спілки, що крім цих моментів чимало уваги приділив і на питання творчости, визнавши потребу для членів спілки брати участь в шуканнях стилю співзгучного нашому часу, загостривши увагу на тематиці, проблєматиці та художній формі творчости. З'їзд відбувся в присутності численних гостей, робітників заводів, політеміґрантів, що вітали революційних письменників Західньої України.

На з'їзді з докладом про сучасний стан української літератури виступив представник ЦК КП(б)У тов. Сухино-Хоменко, а від редакції журналу "Критика" тов. Скрипник, що підкреслив важливість завдань української літератури в нашу добу та визначив соціяльні завдання, що стоять перед спілкою "Західня Україна".

Делеґати з'їзду влаштували велику літературну вечірку, де читали свої останні твори та твори революційних письменників західньо-українських земель. З'їзд надіслав привітання

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУРФДІМ 1929 РОКУ.

З ліва на право: В. Кульчицька, М. Виноградова, М. Навізівська, С. Палюк, А. Мойсюк.

ЦК КПЗУ і ЦК КП(б)У, а також звернувся з закликом до всіх революційних письменників світу висвітлювати в своїй творчості той жахливий соціяльний і національний гніт, що його терплять трудящі західньо-українських земель. Так само з'їзд надіслав привітання Далеко-східній Червоній армії і спільно з Всеукраїнською Спілкою Пролетарських Письменників взяв на себе культурне шефство над цією армією.

З'їзд остаточно ухвалив перевести управу спілки з Києва до Харкова та реґулярно видавати орґан спілки "Західня Україна". Книжкове видавництво залишається в Київі.

ТВОРЧІСТЬ ЧЛЕНІВ СПІЛКИ РЕВОЛЮЦІЙНИХ ПИСЬМЕННИКІВ "ЗАХІДНЯ УКРАЇНА".

На Україні мешкає близько 30 членів спілки революційних письменників "Західня Україна". Серед них є чимало таких, що їхнє ім'я, як письменників, добре знають читацькі кола та що відограють визначну ролю в розвитку української революційної літератури.

Серед членів спілки слід відзначити поета і літературознавця Д. Загула. Широко відомий, як письменник Мирослав Ірчан, що недавно прибув на Україну з Америки. Його п'єси "Підземна Галичина", "Родина щіткарів", "Радій" та ін. з великим успіхом виставляють українські театри та клюби. М. Ірчан так само випустив 2 томи художньої хроніки з часів громадської війни на Україні, що є досить популярні серед читачів (перший том — "Траґедія 1-го Травня", другий том — "В бур'янах"). Останнього часу виросла творчість письменника Козоріса.. Його твір "По кам'яній стежці" премійовано на конкурсі ім. 10-их роковин Жовтневої революції. Визначне місце серед письменників Західної України посідає і Ткачук, що визначається своєю революційною тематикою. Останнього часу звернув на себе увагу, молодий письменник Ґжицький, автор дитячих п'єс та романа "Чорне озеро". З поетів слід відзначити Гаска, Атаманюка, Шмиґельського, Турчинську, з художників — Стухмачука та Касіяна.

При цьому не можна не згадати революційних письменників Західньої України, що живуть поза межами УСРР. В своїх творах вони відбивають клясову боротьбу і стоять в передніх лавах революційної літератури. Серед них найвідоміший В. Бобинський, що дістав премію імя 10-их роковин Жотневої революції за поему "Смерть Франка". Так само досить відомий Козланюк (збірка "Хлопські гаразди"), поет С. Тудор, поетеса-робітниця Сопілка, пролєтарський поет Тарновський (Ню Йорк), Антін Павлюк (Прага) та інші.

В спілці є чималі кадри молодняка.

"СНЕП ШАТС"

З історії мойого робкорства.

Це було на річних зборах відділу ТУРФДім. Повибирали всіх потрібних урядників й спинилися над вибором робкора. Котрого не вносили, то кожний сказав, що буде "занятий", сказав "дякую за честь" і знов починали з початку. Внесли були одного дуже малограмотного й він також сказав, що буде "занятий".

— А я таки поправді скажу, що я не буду занятий, але цеї роботи не зможу виконувати. Навіщо дурити. Казати поправді, що не знаю. Це є важна робота. Треба знати правильно писати та розумітися хоч трохи на ґазетських справах, — відповів оден кандидат на робкора, від якого домагалися причини.

Нарешті впало на мене. Я приняв, хоч дуже бажав, щоби інші також приучувалися писати. Бо я все пишу хоч й не є робкором. Коли ж я буду робкором, то вже більше ніхто не буде пробувати писати ні з товаришів, ані з товаришок.

— Хай про все пише робкор, — говоритимуть.

Перше всего я оглянув всі наші комітети, підкомітети, музичні, співацькі та драматичні гуртки, познайомився з їхньою працею, щоби відтак знати, як писати та про що писати.

— Як будете описувати про наші вистави, то пишіть так, як ви їх бачите. Нічого не де-

коруйте. Пишіть все поправді, — сказала одна аматорка.

— Добре, — відповів я, — я буду старатися писати про всі орґанізаційні справи, про орґанізаційну працю так, як вона буде провадитися.

— Завтра прийдіть обовязково на виставу нашої драми та напишіть відтак.

— Що буде не добре, то напишіть критику.

— Так, так, ми не повинні противитися чесній товариській критиці.

Товаришки піддавали мені дуже багато інструкцій і кожна товаришка підчеркувала, що потрібно критики, що критика, товариські уваги, направлять працю в орґанізації, заохочують членкинь, роблять їх живіщими та активнішими в орґанізації.

***

В півтора тижня пізніше стрінувся я з режісером драмгуртка.

— Де? Що ви наробили?

— А та критика про представлення?

— Я подав так, як було.

— Ви всьо поправді написали та подали дуже добрі вказівки, як треба виставляти такі штуки на майбутнє. З цего я дуже багато скористав. Але ви відогнали дві аматорки. Вже більше не хотять брати ролів, бо було написано, що одна з них потихо говорила, а друга вдечім переборщувала.

— То вони противляться цему?

— Нарікають.

— Та ж це тих дві товаришки, які мені давали інструкції, щоби про все писати так, як в дійсности було, щоби не декорувати нічого.

— Вони люблять критику, як вона відноситься до когось іншого. Самі ж вони уважають себе за найліпших.

— Я ж написав це не тому, щоби когось скритикувати, а по щирости. По назвисках я нікого не подавав, а лише по ролях.

— Ну, вони і тим спротивилися. Брак в наших членкинь свідомости.

Я пішов тоді з режісером до товаришок й нам по якімсь часі вдалося навернути їх назад до драмгуртка.

Вони може й не противилися б критиці в ґазеті, але біда в тім, що інші товаришки почали сміятися з них й через свою несвідомість відогнали тих двох здібних до ролів членкинь.

Одного разу я бачив таке саме на пробі співу. Одна товаришка, що співала в альтовій партії не добре додержувала голос. Диріґент взяв її наперед та переспівав з нею уривок пісні. Товаришки почали між собою шептати, сміятися, що мовляв, "вона не знає так, як ми" і тим самим також відогнали одну співачку з хору. Товаришка мало свідома й не могла видержати цеї "образи", а товаришки також мало свідомі, що ще не позбулися тих "бабських" шепотів та сміхів.

Щоби не наробити знову якого замішання, то я рішив про такі справи не писати до ґазети, а подавати все те в "Снеп шатс". Тут не буде відноситися до одного відділу, до одної місцевости, а до всіх відділів й до всіх місцевостей, бо таке буває.

Чи не правда? *Драпака.*

ОРИҐІНАЛЬНИЙ САМОВБИВНИК.

Анчі Новотна, дочка багатого купця з Праги, втомилась життям і хотіла отруїтись, але подумала, що самотній дівчині буде скучно мандрувати на другий світ, тому виїхала до Францесбаду, щоби знайти собі сопутника у вічність. Цей сопутник найшовся далеко лекше, як вона думала: Анчі познайомилася з молодим песимістом Мартеном, який заявив їй, що він дуже радо в її товаристві закінчить життя самовбивством. Песиміст Мартен показав молодій Анчі пляшочку з отруєю і попросив замкнутися з ним у готелі в кімнаті, де вони мали скінчити життя. Ну і справді песиміст Мартен дав своїй сопутниці до вічности випити половину плящини отруї і казав, що після неї випє другу половину він сам. Випивши отрую, Анчі Новотна почула нагло велику сонність і заснула в святім переконанню, що вона засипляє вічним сном і що за хвилину біля неї засне Мартен. Яке ж було її здивування, коли вранці вона збудилась і не найшла біля себе ані трупа Мартена, ані свого убрання, ані торбинки з поважною сумою чеських корон та з дорогим ланцюшком перел. Обурена на оптимістичного песиміста Мартена, Анчі Новотна, одягнувшись в позичене убрання зателефонувала батькові, що за нещастя з нею сталося, домагаючись, щоби батько при помочі поліції знайшов обманця на злодія, що так її обдурив. Але батько так втішився, що самовбивство його дочки скінчилось так щасливо, що не хотів шукати Мартена, вибачив йому провину і Анчі Новотна вернула до родичів до Праги і тепер вже й не думає про самогубство.

ВЕЛИКА ПЛЯМА НА СОНЦІ ПРИЧИНОЮ АТМОСФЕРИЧНИХ ЗАБУРЕНЬ.

Німецькі астрономи зауважили на сонці величанську пляму, завбільшки 25 тисяч квадратових км. поверхні землі. Догадуються, що недавні бурі були спричинені тою соняшною плямою.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

В цьому числі "Робітниці" ми починаємо друкувати цікавий популярно-науковий начерк професора П. І. Кравцева про природу і людей. Уважно читайте, товаришки, цей начерк від початку до кінця, а багато скористаєте з него.

Уявімо ясний літній день. З височини безхмарного неба посміхається яскравим промінням сонце. Перед нами ріжноманітна й ріжнобарвна картина широкого й багатобічного життя. І на землі, і в повітрі, і в воді — всюди життя буяє.

От і зелений муріжок, встелений килимом з ріжноманітних барвистих квітів. В запашному повітрі над ним нечутно й ґраційно літають метелики; разом з ними весело бренять жуки й мухи всіляких форм та барв. Ще вище видно, як сміливо, хутко та надзвичайно ріжноманітно літають ріжні птахи. Серед них орел; як надзвичайно хутко переборює він повітряну стихію, як він прагне вгору, літає за хмарами, тримаючися на крилах могутніх своїх!

Ця картина говорить нам про те, як життя завоювало повітряну стихію, давши певній клясі тварин крила літати.

Погляньмо тепер на землю, на якій плазують прикуті до неї безкрилі істоти. Через голод, холод, спрагу, полове почуття вони змушені пересовуватись з місця на місце, щоб задоволити ті або інші потреби свого нескладного життя. Для цього безкрилі істоти мають спеціяльні орґани пересуватись. От поволі плазує хробак, от важкою ходою простує черепаха, а от хутко й ґраційно біжить ланя. Ще далі ми спостерігаємо, як могутній лев, плигаючи з високої скелі, не помиляючись, надзвичайно вірно пробує скочити на місце, де є намічена їм жертва.

І в повітрі, і на землі всі рухи відбуваються для певних цілей та щонайріжноманітнішими способами (формами), — то тварина повільно, ледве помітно підкрадається, то нестримно хутко, то планомірно, то скоками досягає своєї жертви. В той же час все повітря пронизують всілякі звуки — то коник тихо сюрчить, то бджола бренить, то вічно сумна зозуля тягне свою нудну пісню, то лунає чарівний спів соловейків. До цього загального хору комах та птахів приєднуються й голоси ріжних тварин, а здалека видно людину, що працює на ниві; в години відпочинку вона працю свою змінює на веселощі й співи кохання.

Та разом з цими звуками, що виявляють задоволення й розкошування життям, то тут, то там розлягаються крики люті й злости тварини, що хоче заспокоїти голод, продовжити своє життя за рахунок наміченої їм жертви; ця жертва в свою чергу, чіпляючись за життя, також кричить від жаху та одчаю. Так призивна пісня кохання і розкошування життям чергується з криками й зойками одчаю в боротьбі за існування.

Хто ж свідки цієї ріжноманітної мальовничої картини життя? Ці свідки є нерухомі скелі, каміння, віковічно сонні гори-велетні із сліпучобілими сніговими шапками.

А от і третя стихія — вода. І тут ми спостерігаємо могутній живчик життя. І тут хвиля його захоплює всіх, починаючи від найпростішої одноклітинної тварини (амеби) та закінчуючи великими рибами та морськими тваринами. І тут, щоб продовжити своє життя за рахунок здобичі, хижак стереже рибку, що весело пустує в сяйві сонячного проміння. Отже життя живих створінь водної стихії також виявляється в ріжних формах — ці створіння не лише втішаються своїм життям, а й борються за нього.

Життя — це найвищий вияв у природі. От чому кожна жива істота так чіпляється за своє життя, от чому навіть скороминуча думка про те, що життя можна втратити, викликає в багатьох жах та тремтіння. Тому не дивно, що в дуже далекі часи людина не раз запитувала себе про те, що таке життя, як відбуваються в нашому орґанізмі характерні для життя явища, як виникло життя на нашій планеті, які стосунки є між живою та мертвою природою тощо.

Можна сміливо сказати, що питання про життя становило й становить одну з найпекучіших світових загадок. Первісна людина не спроможна була розкрити цю велику тайну природи; вона дивилася на життя, як на надприродні явища, як на чудо, створене божеством та подароване цілком готове всьому живому. Та картина будови світу й життя, створена уявою і фантазією людини, не була тривала — що більше розвивалися науки, то більший мали люди сумнів до цього чуда.

Досліди, спостереження та збудовані на їх основі узагальнення розвіяли врешті темряву неуцтва. Все чудесне, містичне, людський розум поволі розвінчав та відкинув. Крок за кроком поволі відсувалася завіса, що ховала від людського зору тайну природи, вирішалась велика загадка життя.

II

Щоб яскравіше відчути хвилю життя та сприйняти навіть найнезначніші її коливання, уявімо собі пустелю — голу, піщану рівнину. Ні травинки, ні билинки. Не чутно пташиного співу, людського гомону. Навколо гробова тиша. Нам моторошно, бо ми почуваємо свою самоту. Коли ж цю мертву тишу порушить ураґан, коли він своїми рвучкими рухами зворушить мертвий та непорушний пісок і в шаленому танку здійме його до хмар, збере розкидані хмарки, згустить їх у величезну темну тучу, з якої блиснуть вогняні змії-блискавки, а мертву тишу пустелі розірве гуркіт грому, — тоді почуття самоти не лише нас не покине, а й якнайбільше посилиться.

З другого боку, як невтримно приваблює нас гамір юрби, що клекоче життям. Гомін, бойовий спів підчас процесії — все це приваблює нас. Яке чарівне почуття відчуваємо ми, коли бачимо як пустують діти, гуртується молодь, що має одне спільне бажання, одне прагнення іти вперед до певної мети, до певних досягнень. Як захоплює нас цей перший вияв громадського життя. Уявім тепер іншу картину: з якою тугою на серці і сльозами під жалібний похоронний спів проводить тисячна юрба загиблого вожда або героя!

І все ж нас приваблює юрба.

Чому ж перебування в пустелі викликає в нас пригнічений настрій, а юрба, навпаки, приваблює нас?

Та тому, що гамір юрби, і боротьба, і веселощі, і крики одчаю, і туга за померлим — все це безупинний потік життя, його вияв. В гущині цього життя ми вже не самітні як у пустелі. От чому людина ще з давніх-давен поділила природу на два великих відділи — мертву й живу, — і такого ж поділу дотримується і сучасна наука.

З другого боку ми бачили, що життя проходить завсіди в оточенні мертвої природи. Ми знаємо, що живі істоти (в одних випадках переважно, а в інших виключно) живуть або на землі, або в воді, або в повітрі. Це говорить за те, що між живою та мертвою природою є певний зв'язок.

Який же цей зв'язок?

Для того, щоб відповісти на це запитання, повернімося насамперед до мертвої природи, ознайомммося з тими даними, що їх відкрили нам науки — фізика й хемія, — а після цього почнемо знайомитись з живою природою.

От перед нами картина мертвої нерухомої природи. Так і здається, що гори, скелі, долини і яри назавжди застигли нерухомі. Та коли вперто й настирливо переводити спостереження над мертвою природою, ми побачимо протилежне. На ґранітних скелях згодом зявляються щілини, розколи, їх щодалі більшає. Частини скель обвалюються до підніжжя, і швидкий потік води уносить їх далеко від місця народження; на своєму шляху ті частинки скель наштовхуються на тверді предмети й ще більше кришаються, доки не перетворяться на найдрібніші піщинки та не сядуть на дні річок, морів та океанів.

Коли заходить сонце — дзеркальну гладінь ставка вкриває легенький туман. Тут рідина —

вода перетворилася на пару — туман. Сніг, що зимою вкриває землю білим покривалом, весною бурхливими потоками води змивається з землі.

Звідси ми бачимо, яка ріжноманітна природа та як різко вона змінюється. Та, не зважаючи на всю цю ріжноманітність в природі, ми почуваємо, що в ній є щось спільне, що звязує її всю докупи. Наукою встановлено, що кожна річ в природі має вагу й своє місце в просторові. Вага і просторовість — це загальні властивості всього, що є в природі; всі речі в природі складено з речовини, що має цю властивість та яку названо матерією. Отже ріжноманітність предметів в просторі — це наслідок зміни властивостей матерії, з якої їх складено. Таким чином і повітря, і вода, і каміння — все це матерія, при чому в кожному зазначеному випадку вона має своє місце і свою вагу.

Всі предмети природи, що оточують нас, ми сприймаємо зовнішніми органами почувань — зором, дотиком, чуттям, смаком та нюхом — і переробляємо на певні враження. В головному мозку — цьому органі нашої духовної діяльности — враження переробляються на уявлення. Таким чином і утворюються у нас певні уявлення про предмети природи, що оточують нас; при чому матерію, що їх складає, ми уявляємо як ґази, рідини та тверді тіла: повітря — суміш ґазів, вода — рідина; камінь, залізо — тверде тіло.

Тверді речовини мають певну форму. Рідини ж, навпаки, не мають певної форми та набувають її від того посуду, в якому їх вміщено. Ґази, легкі вагою, намагаються якнайширше розповсюдитися в усіх напрямках в просторі.

Коли воду, що заповнила відро, ми без труднощів можемо поділити на частини, переливаючи її в горщики, шклянки та кухлі, то подрібнити тверде тіло ми можемо лише з певними більшими або меншими зусиллями. Щоб відломити невеличкий кусень крейди не треба надто напружувати зусилля. Але, з другого боку, щоб відколоти або розколоти кусень мармуру або заліза, треба не лише прикласти багато зусиль, а й застосувати спеціяльне знаряддя.

Що ж обумовлює цю ріжницю у властивостях рідких та твердих тіл? Чому так легко ділити рідину на частини та, з другого боку, так трудно подрібнювати тверді тіла.

Наука, за допомогою спеціяльних прийомів, відкрила, що матерію кожної речовини складено з певних часток — молекул. Кожна молекула має всі характерні особливості матерії, до складу якої вона входить.

Та молекула — це ще не найдрібніша частина даної речовини. Певними прийомами та способами можна і молекулу також поділити на частини, які вже далі силоміць поділити не можна. Ці частини названо атомами[1]).

Отже, матерію рідини, твердого тіла й ґазу складено з молекул. Та справа в тому, що матерію рідини складено з молекул, слабо звязаних одна з одною, а тому й рухливіших. В матерії ж твердого тіла молекули щільно сполучені і тому рухливість їх дуже незначна. В ґазах же звязок молекул надто незначний, а тому вони повсякчас відштовхуються одна від одної, мов би намагаються піти одна від одної. Через це ґаз так легко й хутко розповсюджується в просторі.

Всі відомості про склад і властивість матерії ми беремо з науки — хемії. Прийоми, які вона застосовує, з одного боку, полягають в розкладанні складної речовини на її частини (такий прийом має назву аналізи), а з другого боку, — у сполученні їх в одне ціле (такий прийом має назву синтези).

Застосовуючи аналізу, можна воду розкласти на її складові частини. Перепускаючи через воду електричний струм, ми одержуємо два ґази — кисень та водень, при чому виявлено, що у воді є дві частини водню та одна частина кисню. Якщо ми зберемо ці два ґази в одній посудині та перепустимо через цей суміш електричну іскру, то замість означених ґазів одержимо воду. В даному випадку ми перевели синтезу. Розкладаючи кухонну сіль, ми одержимо замість неї їдкий ґаз жовтого кольору — хльор та метал — натрій.

Спроби розкласти кисень, водень, хльор, натрій не мали успіху. Отже, ми бачимо, що в природі є тіла складні та прості. Останні мають назву елементів. Залізо, живе срібло, калій, кальцій, цинк, хльор, водень тощо не розкла-

[1]) Останнім часом виявлено, що атоми деяких речовин, наприклад, радію, природним шляхом діляться на дрібніші частинки, що мають назву електронів.

даються на інші тіла, отже ці перелічені тіла і є елементами. Таких елементів нараховують понад 80; при чому деякі з них ми можемо відшукати в природі у вільному стані, з нічим не сполучені, як, наприклад: кисень, азот та інші. З другого боку, ми виявляємо, що елементи є й у складі складних тіл в більшій або меншій пропорції.

Раніше ми вже зазначили, що до складу молекули води входять кисень та водень в пропорції 1:2. Якщо взяти ці елементи в пропорції 1:1, себто в рівних відношеннях, то одержимо нову рідину двоокcид двоводневий („перекис водороду"), що зовні ніяк не відрізняється від води, але має зовсім інші властивості.

Ми видихаємо ґаз — вуглекислоту, молекулу якого складено з одної частини вуглецю та двох частин кисню. Ґаз цей не горить і не підтримує горіння; він не має ніякого запаху. Проте є ґаз, молекула якого складається з вуглецю та кисню в рівних відношеннях — це чадний ґаз (оксид вуглевий). Цей ґаз має вже інші властивості; він горить синюватим полум'ям, має характерний запах і являє собою міцну отруту. Вдихаючи чадний ґаз, людина труїть свій орґанізм. У неї з'являється головний біль, її нудить, вона непритомніє. Такі випадки часто-густо закінчуються смертю.

Наведені приклади говорять нам за те, що ріжноманітність речовин в природі залежить не лише від молекул, що входять до їх складу, а й від того, в яких пропорціях вони сполучені одна з одною.

Ми коротенько розглянули таким чином основи хемічних явищ. Розгляньмо ж тепер явища фізичні.

За фізичні явища ми вважаємо такі, що відбуваються, не порушуючи цілости й складу молекул. Візьмімо, наприклад, воду: і у вигляді рідини, і у вигляді льоду й пари ми всюди знайдемо, що її молекула незмінно складається з 2 частин водню та 1 частини кисню.

З фізичних явищ матерії ми насамперед повинні відзначити рух. Наукою встановлено, що все в природі змінює свій вигляд і становище швидко або повільно. Рух — це не що інше, як рух атомів, викликаний особливою силою, що має назву енерґії. Енерґію має кожна матерія, при чому коли ця матерія перебуває в спокійному стані, і коли не виявляється у формах, які ми можемо відчути, то така енерґія буде захована, або потенціяльна.

В інших випадках енерґія виявляється то як тепло (теплова енерґія), то як хемічна енерґія — сполучення атомів один з одним та переміщення їх. Електрика, світло — все це ріжні форми, в яких виявляється енерґія. Окремі види енерґії можуть переходити один в одного: рух — в тепло, тепло — в рух тощо.

Якщо, наприклад, утулок колеса та вісь не помастити жиром або дьогтем, то, проїхавши деяке віддалення, ми помітимо, що вісь спочатку розігріється, а потім, кінець-кінцем, і загориться. Тут рушійна енерґія перейшла в теплову.

Вода, поволі нагріваючись, поширює свій обєм, та підіймається вище й вище до краю посудини. В той же час частина води поволі перетворюється на пару. Якщо посудину було прикрито покришкою, то напором пари відкине її геть, і вода поллється через край посудини. Це приклад переходу енерґії теплової в рушійну.

Такий закон переходу одної енерґії в іншу встановив Роберт Мейєр ще в 1842 р. Пояснюється він зміною швидкости, з якою рухаються молекули. Що більше нагрівання — то більший (швидший) рух молекул. Спочатку за рахунок цього руху збільшується обєм рідини, потім — утворюється пара, при чому остання уходить за край посудини, шукаючи місця в широкому просторі. Коли усунути тепло (підчас охолодження), то частинки пари, повільно наближаючись одна до одної, утворюють краплину роси.

На цих прикладах ми бачимо, що вся ріжноманітність фізичних явищ в природі залежить від руху молекул і атомів, що їх складають. Наука цілком певно встановила, що матерія й енерґія ніколи не щезають та знов не зявляються, вони лише змінюють свою форму.

(Далі буде.)

ГІДНИЙ ВИБОРЕЦЬ.

Часописи доносять, що в Ріо Ґранде (Бразилія) один чоловік, уроджений без рук, кваліфікувався на виборця. Він навчився писати за поміччю зубів, держачи у зубах рисік, опісля олівець і перо. Подивляли присутні сцену, коли бідний без рук, держачи в зубах перо, положив свій підпис, щоб приняли його як виборця.

В допомогу матері

ПРИЗВИЧАЮЙТЕ ДИТИНУ САМООБСЛУГОВУВАТИСЯ!

В дитячому житті багато важать такі моменти: сон, їда, прогулянка, функції орґанізму. Вони мають вирішальне значіння в утворенні характеру дитини, поведінки. Кожний цей момент викликає ріжні рухи, що вчать дитину пізнавати навколишнє оточення, людей, природу. Таким чином дитина поволі набирається першого вміння, перших трудових навичок.

Вже з першого року треба привчати дитину самій себе обслуговувати — це значить, що дорослі мусять поволі навчити дитину самостійно їсти, пити, прибирати після себе посуд, самостійно одягатися, роздягатися, пробирати свою одежу, постіль, прибирати на місце іграшки. Це для дитини до 4-ох років і є перші навички колєктивного життя, перші трудові вміння. Терпеливо, але вперто мусять батьки допомагати дитині навчитися цих складних для її сил та неодмінно потрібних процесів. Треба тут нагадати, що, розмовляючи з дитиною, ніколи не треба підносити голосу, криком нічого домогтися від дитини не можна. Так само шкідливі й безконечні пестощі та поцілунки. Тільки порядок в житті, "режім" та орґанізація оточення, а також рівний і спокійний тон утворять і авторитет батькам і спокійний стан дитині.

Дуже хутко дитина багато з дечим буде справлятися, але для цього треба знати: 1) чого поволі можна й треба вчити дитину, 2) як орґанізувати життя й оточення дитини.

Зовсім не треба дорогих меблів, багатьох витрат, а тільки найпотрібніше: низеньке дитяче ліжечко, поряд вішалка (можна цвях з надітим коточком, забитий в стіну біля ліжка), умивальник і окремий рушничок. Для їди та роботи столичок і табурет, вкритий цератою, й маленький ослінчик до нього або ж стільчик (можна плетений). Поличка для іграшок — дощечка на підставці (може й сам батько зробити). З цих річей складатиметься куточок дитини. Влаштувати цей куточок треба ближче до вікна й прикрасити одною-двома картинками. На вікно слід поставити живу хатню рослину.

Вже з 9-ти місяців, тільки но дитина стала твердо сидіти, годуючи треба сажати дитину на стільчик за столиком. Як годувати дитину на руках, то вона втомлюється, мати поспішає її тим заважає дитині вчитися розжовувати їжу. Перед тим, як сажати їсти, неодмінно мийте дитині ручки, бо ж вона лазить по підлозі, руки брудні, набивається бруд і під нігті, і дитина може ївши заразитися, наприклад глистами.

В півтора року дитині можна давати самостійно їсти напіврідку їжу, щоб навчити дитину вправлятися ложкою. Треба показати дитині як правильно тримати ложку, взявши в свою руку ручку дитини. Як покажете 2-3 рази, дитина сама буде пробувати їсти, спершу невправно, а потім краще й акуратніше. Щоб дитина не забруднювалася, треба надягати цератовий передничок, втиратися дайте їй білу полотняну чисту ганчірочку-серветку.

В 2½—3 роки дитина вміє самостійно їсти вже і рідку і тверду їжу, цілком вправляється з ложкою та виделкою, треба тільки, щоб вони були невеликі, а виделка з тупими краями. Після їди з 2½ років вчіть дитину виполіскувати рот, а з 4-ох — чистити зуби (можна без порошку мягкою зубною щіточкою).

Готування до сну також має багато процесів: 1) дитина полоще рот і чистить зуби; 2) роздягається (починаючи з 1½ років треба зупиняти увагу дитині на одежі, чітко називаючи її, вчити скидати речі й в порядку вішати їх або складати); 3) дитина вмивається перед сном: бере з вішалки рушничок, йде до умивальника, миє ручки, обличчя, витирає, вішає на місце рушничок, скидає черевички, лягає. Дуже рано, близько 2-ох років, дитина вміє вже скинути панчішки, ліфчик, сорочечку. До 4-ох років може одягатися, вміє застебнути й розстебнути ґудзик (вони мають бути великі), до 5 років одягає вже й тепле. Дитяча одежа має бути проста фасоном, всі застібки спереду.

Перед сном у день дитина так само обовязково роздягається, надягає по змозі іншу со-

рочку, щоб денна провітрювалась. Треба, щоб дитина вкривалася з підукривалом, або укривалом, що його можна прати. Величезне значіння має поза дитини уві сні. Ні в якому разі не дозволяйте дитині спати з руками між ніг, бо з цього може стати погана звичка. Не дозволяйте дитині гратися в ліжку й особливо їсти, — це розвиває лінивство, неохайність, безладність. Як тільки прокинулась дитина, треба негайно її піднімати, сажати й одягати — цим запобіжите примхам.

До 3—4-ох років дитина вміє прибрати за собою речі, іграшки, прибрати та вимити посуд. Щоб він не бився, можна дати посуд білий емальовий, але краще фаянсовий. Із інших видів праці дитина може до 4-ох років полити та вимити квіти, акуратно скласти книги, стирати порох (але тільки вогкою ганчіркою), прибрати в шафі. Підмітати краще не дозволяти, бо порох подразнює дихальні проходи в дитини.

Сім'я звичайно вимагає від дитини або дуже багато, не по її силі, або дуже мало, все роблячи за неї. Самообслуговання — це саме посильна і потрібна дитині праця. Самостійно себе обслуговуючи, дитина призвичаюється до порядку, звикає поважати працю інших. Одягаючись, вмиваючись тощо, дитина робить багато ріжних рухів, цим вправляє свої м'язи й росте міцна та здорова. **Меркулова.**

Гіґієна розумової праці

ГІҐІЄНА ХАРЧУВАННЯ.

Приймати їжу треба не менш як три рази на добу (бажано 4 рази: 9 год. ранку, 12. год. дня, 4 год. дня, 9 год. веч.). Години прийняття їжі мусять бути точно визначені. Орґанізм не може щодня пристосовуватися до нового розкладу. В останній раз їжу треба приймати не пізніше, як за 2 год. перед тим, як іти спати. Їжа мусить бути травною, досить поживною, ріжноманітною і смачно виготовленою. Як зайвина, так і недостача їжі однаково шкідливі для робітника. За витрати мозкової енерґії витрачаються головним чином, білки й фосфористі солі. Цих речовин і потребують в першу черґу, робітники розумової праці. Білки містяться в м'ясі і почасти в рослинних продуктах (рослинні білки). На фосфор багаті яєчні жовтки, ікра, м'ясо, молоко, сир. Загальна кількість м'яса, що його з'їдається за день повинна хитатися між ¼ і півфунтом. Працюючи, мозок потребує також товщів. Найтравнішими товщами є коров'яче м'ясо. Нарешті, для нормальної роботи нервової системи потрібні окремі речовини, так звані вітаміни, що є в томатах, моркві, маслі, яйцях, шпінаті, ягодах, квітній капусті, риб'ячому жирі тощо. Скільки сидяча робота робітників розумової праці веде до млявої діяльности кишківника, то треба уникати такої їжі, що сприяє закрепам (макарони, риж, сало, крупи). Для правильної діяльности кишківника корисна огородина й садовина.

Їсти треба повільно, добре пережовувати, не відриваючись і не відволікаючись. Облиште погану звичку читати підчас приймання їжі.

Правильно поставлене харчування—необхідна умова мозкової працездатности.

ГІҐІЄНА ДИХАННЯ.

Повітря робочої кімнати повинно бути вільне від будь-яких шкідливих домішок (тютюновий дим, пил). Частіше провітрюйте приміщення для роботи і помешкання для сну. Навіть узимку рекомендується спати при напіввідчиненій кватирці. Використовуйте кожну найменшу можливість побути на вільному повітрі.

Не носіть тісних комірців і тугих поясів. Сидіть прямо на стільці. Для цього височина стільця повинна відповідати височині вашого колінного суглоба над підлогою, а височина стола височині не сильно розсунутих ліктів (при сидячому положенні). Підчас роботи дихати глибоко й ритмічно (через рівні протяги часу). По-первах це здається вам важким, забиратиме, неначе, багато уваги. Надалі, однак, це ввійде у звичку і перестане вас відволікати. Вся справа в тренуванні. Підчас довгої напруженої роботи робіть короткі павзи, щоб походити по кімнаті, глибоко дихаючи.

Велике значіння для робітників, примушених багато говорити, має гіґієна дихання в акті мови. Коли ви робите доклад, говоріть повільно й не кричіть. Надрив у голосі шкідливий для вас і неприємний для авдиторії. Говоріть голосно, але без надриву. Навчіться робити правильні пазви підчас промови, що дадуть вам можливість вбирати досить повітря. І тут головне — тренування.

ГІҐІЄНА РУХІВ.

Для людини розумової праці, що проводить переважну частину дня сидячи, рухальна діяльність — набирає величезного значіння. Вона сприяє посиленню обміну речовин, створює сприятливі умови для процесів дихання; кровообігу й травління, підвищує мозкову активність. Але, не обертайте рухальної діяльности на нове тяжке навантаження для орґанізму. Поміркованість — насамперед.

Основними видами фізичної культури для робітника розумової праці — є прогулянки, легка ґімнастика й легкий спорт. Спокійні прогулянки треба робити щодня протягом не менш як 1 год. (півгодини перед обідом і півгодини перед сном). Ґімнастичні вправи повинні бути найпростіші, невтомні. Найкраще присвячувати ґімнастиці по 4—5 хвилин двічі на день (ранком і після денного відпочинку). Дуже корисно після ранкової ґімнастики обтирати все тіло холодною водою. Роблячи фізичні вправи, треба звернути увагу на дихання, що повинно бути глибоким і рівномірним. Спорт потрібен легкий: ховзанці, лижви, вельосипед, веслування тощо (не частіше, як двічі на тиждень по одній годині. Корисна також і не важка фізична праця: токарне ремесло, столярське тощо. Ще раз повторюємо — будьте особливо обережні в усіх видах фізичної праці. Ґімнастика і спорт вимагають дозволу лікаря.

ГІҐІЄНА ОТОЧЕННЯ.

Температура робочої кімнати не повинна бути нижча за 12 вища до 15 степ, за Реомюром. Як нижча, так і вища температура однаково не сприяють зосередженій розумовій праці.

Джерело світла мусить бути досить сильне й розташоване з лівого боку (це усуває тінь від голови і правої руки).

Потрібної за всякої роботи уваги не повинні відволікати ріжний галас і балачки. Напружена мозкова робота вимагає якнайбільшої тиші. Але через те, що не завжди цього щастить досягти, то, в першій мірі, робітник повинен призвичаїтись зосереджувати увагу і в незовсім тихій обстанові. Найбільше відволікають увагу раптові дратівники й балачки, найменше — одноманітні шуми.

Робоче місце повинно відповідати таким вимогам: стіл мусить бути досить просторий; нічого зайвого, непотрібного для роботи на столі не повинно бути. Кожна річ повинна мати на столі цілком певне місце. Немає нічого гірше, коли на столі безладдя, що дезоґранізує роботу. Спостереженнями встановлено, що увагу підчас роботи найбільше спрямовано на ліву половину стола. Тим то, всі ті матеріяли, що нам найбільше потрібні в роботі, кладіть на ліву частину стола, а ті матеріяли, що ними в процесі роботи ви користуєтесь рідше — на праву.

Стілець, що на ньому сидите, повинен мати спинку й підлікотники (а втім останні не обов'язкові). Сидіння найкраще — дерев'яне або плетене. М'які крісла знижують і вбивають охоту до праці.

Не все те, про що ми говорили вище, може здійснити кожний робітник розумової праці за теперішних умовин. Однак, звідси зовсім не випливає, що до цього не треба прагнути. Треба всіма засобами, що є в нашому розпорядженні й насамперед упертою роботою над самим собою, створювати ступнево такі умови, що ґарантували б збереження здоров'я й найбільшу продуктивність мозкової праці. Девіз капіталізму: "Вироблення максимуму продукції за мінімальної вартости роботи". Девіз робітництва: "Збереження максимуму здоров'я з досягненням максимуму продуктиности".

Лікар Ан. Плетічер.

СТАТИСТИКА ДОМАШНИХ ПОЦІЛУНКІВ.

Один анґлійський адвокат, який недавно помер, полишив цікаву статистику. Він записував щоденно всі взаїмні поцілунки з своєю жінкою на протязі 20 літ. В першім році подружжа число поцілунків досягнуло поважну цифру, 30,000, отже 100 поцілунків денно. В другім році число це знизилось на половину; в третім около 10 поцілунків денно. По 5 літах тільки два поцілунки на день: рано і вечером. Так ішло аж до 15-го року подружжа. Пізніше поцілунки значно рідшають. Вкінці устають цілковито.

ВСЯЧИНА.

СНІГОВИКИ.

Німецька наукова експедиція, яка працює в Гімаляйських горах у районі гори Кинчинджунґа, доносить, що завдяки якимсь прикметам височин Маляйських гір їй вдалося почути на великій віддали розмову людей на незнаній для членів експедиції мові. Місцеві жителі, які були з експедицією, запевняли, що то розмовляли "сніговики" — дуже гарні люде, які живуть серед вічних снігів, не сходяться з жодними иншими племенами та вимипають усяку стрічу з чужими людьми. Ще донедавна істнування "сніговиків" уважалося за казку. В році 1928 анґлійський подорожний Кролер заявив, що він бачив "сніговиків" далековидом, як також бачив їх сліди на снігу, однак не міг до них зблизитися.

Німці задумують у короткім часі вислати окрему експедицію для розслідження життя цього племени.

БАГАТО НЕ ЗНАЮТЬ ЩО:

Дійсного шовку виробляють лише 50 процент. Других 50 процент шовку виробляють з паперу, а незадовго будуть робити шовк з дерева. — Старинні римляне мали релігійне упередження до заліза, так що з нього мало що й виробляли. — Цілий мозок людини ніколи не працює в один час. Його обі половини працюють на переміну, т. є раз одна, раз друга. — У північній Австралії деревляні доми ніколи довго не тривають через те, що білі муравлі зїдають їх на папу (мягку масу) так, що деревляна хата стає наче з паперу, і при найменшім подуві вітру — розсипається.

ЗАТОПЛЕНЕ МІСТО.

Коло багамського архіпелягу (Атлянтийський океан) моряки запримітили підчас відпливу моря невідомий острівець, що виринав із морських глибин, а на цьому острові руїни міста. На той остров вислано наукову експедицію, яка ствердила, що місто на цьому острові було зруйноване підчас землетрусу ще перед відкриттям Америки, а сам остров затонув під водою. Затоплене місто має старомексиканські будівлі і багато цікавих памяток.

ПОМІГ ЖІНКАМ СТРАТИТИ 4 КІЛЬОҐРАМИ НА ВАЗІ.

В Буенос Айрес (Арґентина) оголосили недавно часописи, що приїде "лікар чудотворець", який протягом одної години зменшить вагу пацієнток на 4 кільоґрами.

В день його приїзду зароїлася його світлиця від безлічи багатих буржуйок, що хотіли схуднути. Пізніш покоївка "чудотворця" просила усіх пацієнток розібратися й ждати на перебіг курації в "чудотворнім кабінеті". Та задовге чекання — перемінилося в розпуку. Показалося, що "чудотворець" позабирав усі річи своїх пацієнток і втік. Однак він сповнив свою обіцянку, бо після крадіжи ґардероби — кожна з тих легковірних пацієнток абсолютно мусіла втратити 4 кґ. на своїй вазі, коли не більше.

НІС ВИРАТУВАВ.

Горожанин станув перед судом за те, що продає горівку. Його оборонець каже до суддів:

— Панове, прошу тільки добре оглянути ніс обвинуваченого.

Судді роблять це дуже докладно.

— А тепер, панове судді, чи можете повірити, що людина з таким червоним носом продає горівку?

Судді увільнили обвинуваченого.

НЕ ЗНАЄ.

— Чи ви, пані вірите гіґієністам, що цілуватися шкідливо для здоровля?

— Не знаю, я ніколи не була...

— Цілована?

— Ні, хора з тієї причини.

ДОКАЗ.

— Ви повинні рішучо перестати курити! Це дуже нездорово!

— Е, дурниці! Мій стрийко курив як день так ніч, а жив вісімдесять сім літ. Мій брат не курив ніколи, а помер молодий.

— Ніколи не курив ваш брат? А скільки йому було літ, як помер?

— Девять тижнів!

ДОБРЕ ВІДПОВІВ.

Батько (нервово): Це страшно, як ти все багато маєш питатися. Хотів би я знати, що з мене було би, коли б я був питав стільки, як я був ще хлопцем.

Синок: То може тато міг би був тепер відповісти на мої питання.

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА.

— Чи не боїшся, що вкінці твій чоловік здогадається та викриє твої любощі?

— О, за це я не боюся! Мій чоловік тепер дуже занятий писанням книжки "Про відгадування думок".

СІМ РАЗІВ.

Мати (на проході до синка, який посвистує): Кілько разів я казала тобі, щоби ти не свистав!

Синок: Сім разів, мамусю!

ОБЕРЕЖНИЙ.

Суддя (до свідка): Ви бачили бійку. Чому ж ви не помогли обвинувачуючому?

Свідок: Пане суддя, а відки я міг знати, хто буде обвинувачуючий, а хто обвинувачений?

ТОВАРИШКИ, ДОПИСУЙМО ДО "РОБІТНИЦІ"!

Давно вже я не писала до "Робітниці", а не писала тому, щоби не завдавати редаторові труду поправлюванням моїх дописів. (Не треба його жалувати—він радий, як має що поправляти. Зам. складача.) А знову часом навіть як і хотілося щось написати, то тяжко було чомусь взятися до писання. Притому я бачу, що не лише я одна така, але взагалі наші товаришки дуже мало дописують до "Робітниці". Через те утворилося таке положення, що журнал наш, а дописуть до нього по більшій части товариші. Що воно дійсно так є, про це ясно засвідчило ювілейне число "Робітниці" з 1 квітня 1929 р.

Правда пишуть до нього і товаришки, але це майже лише вибрані відділами робкорки, які в своїх дописах не виходять поза рямці внутрішно-орґанізаційного життя. На них відділи наложили обовязки і вони під їхнім натиском подають час від часу деякі відомости про влаштовування підприємств то що. А деякі з них то й того не роблять.

Пора, товаришки, щоби ми взялися щиріше до дописування до "Робітниці". А писати є про що. У відділах Жіночої Секції є багато товаришок, які працюють у фабриках, готелях, ресторанах, пральнях, літом на фармах то що. Всіх тих робітниць боси гноблять і визискують. Але ніхто з них чомусь нічого не пише про це до "Робітниці". А не так роблять товариші. От візьміть число "У.Р.В." з 28 січня. В ньому є повний звіт, кілько дописувачів писало до "У.Р.В." в 1929 р. і кілько дописів написали вони. Той звіт показує, що "У.Р.В." мали в 1929 р. 679 дописувачів, які написали на ріжні теми 1535 дописів. Притому я дуже сумніваюсь чи з того числа дописів є хоч 2 відсотки таких, що їх написали робітниці. Бо товаришки дуже мало пишуть до "У.Р.В." — це помітно з підписів.

1535 дописів — це велике число. І коли то ми робітниці дочекаємося такого числа дописів в "Робітниці"? Я знаю, що дехто з товаришок буде оборонятися тим, що "У.Р.В." існують два рази так довго як "Робітниця" і виходять частіше та й мали більшу змогу виховати собі дописувачів, а також і тим, що товариші багато довше належуть до орґанізації і мали час навчитися писати дописи. Це вчасти правда, але не зовсім, бо в наших відділах є і старі орґанізаційні робітниці, є й такі, що були на вищих освітніх курсах, але дописів до "Робітниці" вони чомусь не пишуть. Тут треба признатися, що ми таки занедбали цю так важну ділянку праці і тому всі товаришки повинні щиро взятися до дописування та надолужити занедбане.

Правда, між нашими членкинями є дуже мало таких товаришок, що мали змогу набути потрібне образування в школі. Але життя, товаришки, найкраща школа. А притому ми належимо до освітньої робітничої орґанізації де маємо свої бібліотеки, свою пресу, влаштовуємо ріжні курси, то що. В ній ми можемо багато потрібного навчитися, як тільки щиро возьмемося до праці над собою.

Деякі товаришки вже й ходили на відділові освітні курси і можуть писати дописи, але чомусь тяжко їм відважитися, або, як побачуть, що в редакції зроблено багато поправок, чи й зовсім перероблено їх допис, знеохочуються та й залишають дописування. А це зле. Не треба залишати дописування, а тільки приглядатися що саме справлено в дописах і стерегтися, щоби вдруге тих самих помилок не робити. Коли ми будемо так робити, то кілька разів напишемо не зовсім добрі дописи, а там навчимося і писатимемо добрі. Возьмімся до цеї праці, товаришки зараз, не відкладаючи! Постараймося, щоби число дописувачок "Робітниці" зросло кілька разів. Зробім 1930 рік роком зросту наших дописувачок. Пишім про все, що заслугує на увагу, а головно висвітлюймо життя, працю, визиск і боротьбу працюючих проти визиску в фабриках, готелях, ресторанах, пральнях то що. Не чекаймо на те, щоби товариші все це за нас зробили, бо це наша праця і за нас ніхто її не зробить. Отже берімся до неї і придбаймо для "Робітниці" ба-

гато нових постійних дописувачів.

Мар'янна.

Вінніпеґ, Ман.

ПІП - ДОНОЩИК.

Що сучасні "отці духовні" служать виключно інтересам капіталістичної кляси, це видно скрізь. На доказ цього може послужити ось такий випадок:

В однім із шпиталів у Летбридж працювали дві молоді товаришки. Ці товаришки часто заходили до Українського Робітничого Дому на підприємства, як також брали, деколи участь в представленнях. Вони любили мистецтво і користаючи з вільних хвилин, заходили до УРД на проби хору або представлення.

До того шпиталю, де вони працювали, також часто заходить один піп. Він якось познайомився з цими товаришками і запрошував їх, щоби приходили до церкви. Товаришки заходили часом до церкви, але не могли ходити кожної неділі. Якось піп довідався, що вони ходять до УРД і, не кажучи нікому нічого, пішов до управителя та зробив на них донос. Він представив їх як страшних більшовиків, які небезпечні для него і для публичного спокою. Управитель на той донос звільнив товаришок від праці, заявляючи притім, що піп представив їх як небезпечних для публичного спокою і дуже червоних. Товаришки зістали позбавлені праці, а тим самим і засобів до життя. Хоч їхній зарбіток був дуже мізерний (двайцять пять доларів на місяць), то все-ж таки вони могли ще сяк-так провадити злиденне існування, а тепер опинились на вулиці.

Ось вам доказ, що роблять ті, які проповідують слова: "любіть своїх ворогів". І це не є якісь там чужі, а таки свої "рідні".

А скільки то ще робітниць, що задурені ріжними попівськими байками, вірять в святість і чесноту попів. Тоді коли це ніщо інше, як тільки суспільні паразити і капіталістичні служальці. Кожна свідома робітниця повинна ширити клясову освіту і єднати в ряди орґанізації таких робітниць, що находяться ще під впливом попівського дурману.

Летбридж, Алта. *І. Гладун.*

ПРИМІР ГІДНИЙ НАСЛІДУВАННЯ.

Я ніколи не люблю писати похвал, коли хтось собі на них не заслужив. Хто читає мої дописи, той знає, що багато разів в моїх дописах про місцеву орґанізаційну працю, було багато критики. Як треба критикувати, то я критикую, піддаю свої думки, як треба було з тим, а тим поступити і т. д. Але, коли хтось заслугує на похвалу, то я люблю й про це також згадати.

В неділю, 12 січня, наш відділ Жінсекції відбув свої річні збори. Зборами проводила т-ка К. Данилюк, а секретарювала т-ка А. Гладка. На ці збори прибуло поважне число товаришів, членів ТУРФДім. Багато товаришів прийшли на збори, бо думали, що при виборі нового заряду, товаришки будуть "дякувати" та відказуватися від орґанізаційної праці, як це буває майже в кожних відділах на річних зборах при вибиранню нового заряду. Товариші прийшли з тою думкою, що потрібно буде говорити до товаришок, заклинати їх, як це бувало колись.

Але так воно не сталося. Коли старий заряд здав свій звіт й приступлено до вибору нового заряду, то виконано це так скоро і гарно, як ніколи передтим. Не було ані одного "дякую". Кілько не вносили кандидаток на ріжні пости, то всі стояли. Коли товаришка голова проголосила, що та а та товаришка дістала стільки голосів й зістала вибрана, то це звідомлення голови приймано грімкими оплесками.

— Це тому, що вони минулого року не мали інструктора, — сказав один з товаришів.

Цего року відділ Жінсекції також ще не має інструктора. Можливо, що їм вже й не потрібно інструктора.

На цих самих зборах вибрано також й делеґаток на XI зїзд ТУРФДім. Вибрано без слова "дякую".

Підчас зборів т-ки А. Кожушок, В. Щур, В. Довбигуз, В. Балабан, як також й кількох товаришів, виголосили коротенькі промови.

Збори перейшли дуже гарно. Це є примір гідний наслідування. Навіть мені дуже легко писати про ці збори.

На закінчення цих пару стрічок: бажаю новому зарядові відділу Жінсекції, якнайкращого успіху в орґанізаційній праці. Того самого бажаю й всім членкиням. *Обсерватор.*

Транскона, Ман.

РІЧНІ ЗБОРИ.

На цьому місці хочу написати дещо про річні збори, які відбув наш жінвідділ у Вінніпеґу 13. січня. Не думаю я писати про річні збори в роді річного звіту, бо річний звіт є окремо видрукований. Але ось вкоротці перебіжу, як відбулись річні збори і як товаришки приготовлялися до них.

Вже від самого початку нового року не можна було більше нічого від членкинь почути, як балачку про річні збори. Одні товаришки раділи, що їх обовязки в заряді, в котрім вони були зобовязані працювати цілий рік кінчаються, другі знову думали над тим, кому то прийдеться ті обовязки виконувати цего року. Багато з нас членкинь думали, що цего року наші річні збори будуть неуспішні, однак ми помилились. Річні збори відбулись надзвичайно добре. Помимо того, що того вечера було досить зимно, членкинь на зборах було досить поважне число.

Коли зарядовці здавали звіти, всі членкині пильно і уважно слухали. Звіти були цікаві тому, що вони охоплювали всю діяльність нашого відділу за цілий рік. Товаришки уважно слухали звітів ще й тому, що ніхто не знав на кого впаде черга бути в заряді на цей рік і прийдеться здавати такий звіт від того дня за рік. Після звіту старого заряду прийшла точка вибирання нового заряду. Тут вже прийшлося голові, яка того вечера перепроваджувала збори, здорово віддихнути, бо думала вона, що її прийдеться нераз відкривати нанонові номінації на вибирання зарядовців. Але воно так не сталось. За пів години цілий заряд і інші урядники, як робкорка, редакторка, ґардеробщиці, господиня кухні і т. д. на 1930 рік були вибрані. Успіх річних зборів був на 100% вдоволяючий.

Я, як членкиня жінвідділу, бажаю новому зарядови найкращих успіхів, солідарности і витревалої праці в їхньому сповнюванні обовязків. Хай новий заряд старається ще краще працювати, як старий заряд в минулім році. А старому зарядові належиться щира товариська подяка за його працю через цілий рік. Також треба дати кредит всім членкиням, що встояли цілий рік в заряді без резиґновання.

Неробкорка.

Вінніпеґ, Ман.

ЗИМОЮ ПРАЦЯ ОЖИВАЄ.

Майже всі дописи наших робкорок стверджують те, що орґанізаційна праця но наших відділах літом припадає, а зимою оживляється. Те ж саме діється і в нашій місцевости Ді Пес, Ман. Чому воно так є. А тому, що наші членкині не розвинулися ще настільки, щоби цікавитися і вивчати як літом так зимою суспільне життя, яке не зупиняється в своїому ході ніколи. А без того в літні місяці по наших відділах немає нічого такого, щоби штовхало членкинь до праці і вони сплять.

Інакше справа мається зимою. Тут вже приходять річні збори і всі приготовляються до підсумовання праці за цілий рік,а зарядовці до справоздань і одні одних підганяють. Ніхто не хоче бути останнім. Ті членкині і члени, що літом не приходили на збори, лекції, чи спільні читання, радіб все те надолужити перед річними зборами, щоби не увійти до числа паперових членкинь чи членів. Вони в душі обіцяють; що на другий рік не занедбають вже так своїх обовязків. Також помітно оживляє всіх вибір нових зарядів. Кожна членкиня і член зацікавлені, хто увійде до зарядів і надіються, що нові заряди краще поведуть працю. Далі зараз же слідує вибір делеґатів на з'їзд і конвенцію. Відділи ТУРФДім мусять обовязково вислати своїх делеґатів, бо вони керують освітньою працею, відділи РЗТ намагаються вислати своїх делеґатів також, бо вони більші числом, але й жінвідділи не хочуть лишитися позаді. Вони хоч менші від обох перших, але свої права обстоюють, бо вони хочуть вчитися і набувати досвіду. А тут як на лихо з грішми коротковато і хоч-не-хоч приходиться далеким місцевостям висилати від всіх трьох відділів тільки одного делеґата.

Вслід за з'їздом оживляють членство звіти делеґатів і читання та дискутування з'їздових ухвал. Все це значно оживляє відділи.

Ось, наприклад, в нашій місцевости були літом такі збори, що на них було всього 2 — 3 товаришки. А вже на річних були всі членкині кромі одної, що ходила до знайомих весіллям управляти. Зле воно, що членкиня заміняла весілля за річні збори, але що-ж, було так. До заряду увійшли в нас енерґійні товаришки і я вірю, що орґанізаційна праця йтиме під

їх проводом гарно через цілий рік.

М. Таковська, робкорка.
Ді Пес, Ман.

МОЇ ПРИГОДИ.

Товаришу редактор, хочу вам розповісти чому то я взялася писати. Кажу вам, я жінка дуже згідлива, а не маю до кого слова промовити, не маю з ким порадитися, бо мій старий цілими вечерами в Робучім Домі сидить. А як навіть лишиться вдома, то читає, або пише. Словом гірка моя година з ним.

Бувало він все посилав мене до тої жіночої орґанізації, але я наперекір йому не йшла. Аж вже як він перестав мене посилати, тоді я пішла. Причинилося до того мого кроку немало й те, що ніхто з сусідів не хотів говорити зі мною. Тільки вийду було надвір, а вони до хат ховаються. Питала я їх, чому вони втікають, а вони відповіли: "Якже від тебе, Ганно, не втікати, коли в тебе язик, як в Чарлі Чапліна підошва".

Прийшла я до УРД, а та жіноча орґанізація саме мала в ньому в той час мітінґ. Сказала я, що хочу записатися в членкині, вони приняли мене і я сіла в крісло та й почала говорити про ріжні свої справи.

Голова стала навчати мене, що на мітінґу не можна колинебудь говорити, а треба просити слова. Агі, думаю я собі, та нащо мені просити слова, коли в мене слова йдуть як вода. Кажу вам, щось аж почало підкидати мною. Бо де-ж таки — було їх понад 20 і всі встають та одинцем говорять. Ну і коли-ж це той мітінґ скінчиться? — подумала я собі. А далі я таки не витримала і кажу до них: "Ану давайте всі разом говорити — скорше буде".

— То не штука разом говорити, — відповіла мені голова, — а тут ходить о те, щоб спільно справу розібрати. Ви, товаришко, як побудете якийсь час в орґанізації, то зрозумієте це.

Впекла вона мене тим висловом, але я нічого не відповіла їй, бо якось трохи ніяково чулася між ними.

Прийшла я додому, а мій старий так подобрів, що хоч до рани його прикладай. Не знаю, що я далі робитиму, але як щось трапиться, то напишу вам, розуміється, якщо ви схочете друкувати мою писанину. (Друкувати твої дописи, Ганно, то ми будемо, але ти пиши не лише про тих чоловіків, що посилають своїх жінок до орґанізації, а напиши і про тих, що не пускають їх, бо таких є багато більше. Ред.)

Ганна.
Ошава, Онт.

ПОСТУПАЮТЬ ВПЕРЕД.

В останніх шістьох місяцях наш жінвідділ в Едмонтоні, Алта., працював досить добре. Відділ має 63 членкині; 19 з них приєднав у 1929 році. Збори і засідання ми відбували реґулярно, а також старались завести у відділі як найдоцільніший поділ праці. Відділ влаштовував представлення і концерти. Стінну ґазету "Нову Зорю" видавав раз на два місяці. Бібліотеку маємо спільну з мужеським відділом.

На спільних читаннях ми читали ріжні статті з "Робітниці" і з "Селянки України", а також вивчали ухвали Десятого З'їзду ТУРФДім.

Наш жінвідділ обмінюється з стінними ґазетами з летбриджським і колгорстським відділами. Членкині читають їх з великим зацікавленням.

Досить часто відбували ми на протязі тих 6 місяців і лекції, які виголошували т.т. Дранута, Войтишин і Ґена.

Дуже гарно відсвяткували ми семі роковини існування Р ЗТ і семі роковини смерти т. т. Цепка, Мельничука і Шереметн.

Наші членкині також дуже щиро працювали при влаштуванні базару і при обслугуванні кухні в часі Провінціонального З'їзду ТУРФДім. При кінці з'їзду наші місцеві орґанізації врочисто відсвяткували концертом 10 роковини відкриття нашого УРД. Програма свята була дуже гарна. На тому святі промовляли т. т. Колісник і Кифорук. Товариші говорили про великі досягнення нашої орґанізації, в яких новим здобутком являється наша бурса. На їх заклик наше членство і симпатики щиро жертвували на сплату довгу, що тяжить на бурсі. Так, що ми зібрали на тому святі на згадану ціль поважну суму грошей.

Робкорка.
Едмонтон, Алта.

ПОРА ЗРОЗУМІТИ.

Почула я, що до нашої місцевости приїхала орґанізаторка Жіночої Секції, т-ка Зень і пішла на мітінґ послухати, що вона говоритиме. Почувши її

промову, я зраділа, бо побачила і почула, що наша орґанізація виховала вже таких членкинь, які прекрасно можуть промовляти до публики і вияснятп ріжні справи. Слухаючи т-ки Зень я дивувалася, чому то ще так багато членкинь блукають поза орґанізацією і не вступають в наші ряди та спільно не боруться за визволення.

Дуже багато неорґанізованих робітниць живе у страшній темноті. Найважнішими моментами в свому життю вони уважають ріжні забави, де всі присутні заливаються горівкою, а потім всі накупу бються і тягаються по судах. Замісць читати книжки і освідомляти себе, то вони, звичайно, сходяться до сусідок і обмовляють всіх знайомих.

Коли їм трафиться якийсь випадок, вони кажуть, що це бог дав. Після їх розуміння, то вторічну посуху і теперішне безробіття бог дав, щоби покарати людей за гріхи більшовиків. Слухаючи розмов таких робітниць, часом аж страшно стає за їх несвідомість. Та й вже таки найвища пора, щоби всі робітниці зорґанізувалися і орґанізовано стали здобувати собі ліпшу долю.

Я вірю, що т-ка Зень своїми промовами багатьом вкаже шлях до кращого життя.

А. К. Бабій.

Вест Торонто, Онт.

КОНЦЕРТ - СВЯТО.

В неділю дня 19. січня 1930 р. відсвятковано в Торонто, Онт., концертом память замордованих буржуазією революціонерів Карла Лібкнехта та Рози Люксембурґ. Голова концерту відкрив свято коротким поясненням його значіння. Опісля хор під проводом тов. Попова відспівав Похоронний Марш. По скінченню співу т-ка Білозорська розказала присутним про життя і боротьбу Рози Люксембурґ та в який брутальний спосіб замордувала її буржуазія.

Потім бесідник тов. Попович говорив про життя Карла Лібкнехта, причому широко охопив боротьбу працюючих проти капіталізму. Він просто і зрозуміло розказував присутним, як вони повинні обороняти свої інтереси і орґанізуватися для остаточної розправи з буржуазією.

Публика слухала бесідників з великим захопленням і досить часто нагороджала їх грімкими оплесками.

Після промов продовжалася концертова програма. Концерт закінчено відспіванням пісні Прапор Червоний.

Ст. Грабчак, робкорка.

Торонто, Онт.

ЗАЛОЖИЛИ КУРС УКРАЇНСЬКОЇ ГРАМАТИКИ.

Освітна ділянка праці серед членкинь Жінсекції є найбільше пекучою справою. Ц. К. Жінсекції все наклпкає членкинь у відділах до самоосвіти. Майже в кожнім числі нашого журналу "Робітниця" є однадві аґітаційних статті, в яких наклпкується членкинь у відділах до освіти.

Але членкинь дуже тяжко зрушити до цеї так важної праці. Дуже частенько вони ухвалюють в своїх відділах орґанізувати курси української граматики, ґеоґрафії, бесідництва, спільні читаня та дискусії, але тих ухвал не переводять вповні в життя. Членкині прийдуть 1—2 рази, а відтак й не вказуються більше і курси провалюються. Так мається справа загально майже по всіх відділах, судячи по дописах робкорок, що появляються на сторінках "Робітниці".

Не краще стоїть ця так важна справа у нашім жінвідділі в Трапсконі. Три місяці тому назад, стараннямм освітного комітету, зорґанізувано щістьмісячний освітній курс, який відбувається раз в тиждень, кожного четверга вечером. Зразу на цім курсі вчилися робкорства, вправів у писанні й української граматики, а зараз вчаться лише української граматики, бо менше матеріялу, скорше можна навчитися. Учителем цего курсу є учитель УРД Школи. Він викладає українську граматику добре, ясно та зрозуміло.

На цю науку вчащає всего дві членкині з відділу Жінсекції, а яких шість до сім членів з відділу ТУРФДім. Решту заповняють молоді учні з девятого та десятого ґрейду публичної школи. Їх начисляється около двацять, які також належать до відділу Секції Молоді. Цим можна радіти, що молодь з такою цікавістю вчиться української граматики, але треба боліти над старшими, що так байдужно відносяться до освіти.

Варто би згадати, що в нас відбувається ще один курс. Це курс для малограмотних. Він відбувається два рази на тиждень. В день на него вча-

щає десять товаришок. Це окремий жіночий курс. Деякі товаришки, які зачисляють себе до малограмотних й ходять на цей курс, переганяють тих т. з. більше грамотних, що не хотять ходити вчитися ані днем, ані вечером. На цім деннім курсі викладається українська граматика та відбуваються вправи писання. Товаришки роблять дуже добрий поступ.

Ось так стоять справи у нас з освітою. Цікаво знати, як стоїть справа з освітою в інших відділах? Треба, щоби робкорки писали про це.

Обсерватор.

Транскона, Ман.

ДІТОЧИЙ КОНЦЕРТ.

Дня 5. січня наша орґанізована молодь влаштувала гарний концерт. Він складався з багатьох точок.

Мандолінова орхестра відіграла і відспівала кілька гарних пісень, а учні місцевої УРДШколи виголосили вміло кілька деклямацій. Публика по кожнім виступі молодих товаришів і товаришок греміла оплесками. Успіх концерту в значній мірі завдячується щирій праці нашого учителя, т. Бончара.

Наша місцева УРДШкола під керівництвом т. Бончара розвивається досить гарно. Діти вчаться і поступають вперед. Зле тільки, що багато місцевих українських робітниць і робітників не посилають своїх дітей до УРДШколи. Деякі з них виправдують себе тим, що української мови дітям в Канаді не треба. Але це є мильне розуміння. Нам треба дітей вчити української мови, щоби запобігти шовіністичному буржуазному вихованні, яке впоює в дітей расову і національну ненависть і погорду до інших народів, а в тому числі і до нас родичів. Те буржуазне виховання вчить дітей наших встидатися того, що їх батьки не канадійці а чужинці. Тому буржуазному вихованні ми мусимо орґанізовано супротиставити своє робітниче виховання, навчити дітей любити всіх працюючих без огляду на расове, чи національне походження, а ненавидіти всіх капіталістів. З огляду-ж на те, що ми українці, то ми даємо дітям те виховання в українській мові. Тому посилайте, товариші і товаришки, своїх дітей до нашої УРДШколи.

Торолд, Онт. *Присутна.*

ВЗЯЛИСЬ З НОВОЮ ЕНЕРҐІЄЮ ДО ПРАЦІ.

Річні збори наш жінвідділ відбув у місяці січні. Старий заряд передав на них новому урядування, а мене товаришки вибрали робкоркою. Товаришки рішили щиріше взятися цього року до праці як в минулому році. Зараз наш жінвідділ відбуває ділові збори кожного місяця, спільні читання раз на тиждень, а стінну ґазету видає раз на два місяці. Кромі того маємо також курс анґлійської мови.

Стінна ґазета нашого відділу досить бідна на дописувачок, а це тому, що ми малограмотні, а є між нами і зовсім неграмотні. Нашу працю багато спиняє те, що ми не маємо свойого УРД, а тим самим не маємо де влаштовувати підприємств і не можемо здобути грошей на утримання учителя, який вчив би нас і наших дітей.

Тепер ми робимо приготування, щоби зорґанізувати курс бесідництва, на якому товаришки вчитимуться ясно висловлювати свої думки. Я вірю, що він буде успішний.

Колгорст, Алта. *Робкорка.*

З ОБ'ЇЗДКИ ОРҐАНІЗАТОРКИ.

Дня 21. січня відвідала нашу місцевість, Енсонвил, Онт., орґанізаторка Жіночої Секції, т-ка Зень. Того-ж самого дня ми влаштували масове віче. Орґанізаторка говорила дуже цікаво і зрозуміло. Публика слухала її з великою увагою. Вона розказала нам про те як капіталісти визискують в усіх країнах жінок-робітниць і як робітниці борються проти того визиску. Також звернула вона нашим робітницям увагу, щоби виховували своїх дітей на свідомих членів робітничої кляси і пояснила нам, як ми повинні це робити. Ми, робітниці, говорила орґанізаторка, повинні орґанізуватися і разом плече в плече з робітниками та робітничою молодю боротися проти капіталізму.

При кінці промови т-ка Зень закликала присутних робітниць, щоби вступали в наші ряди. Таких, на жаль, не було. Але я вірю, що як капіталістичний визиск і безробіття зростатимуть далі так, як зростають, то вони відкриють їм очі і заставлять їх вступити до нашої орґанізації та вийти на поле клясової боротьби.

Робкорка.

Енсонвил, Онт.

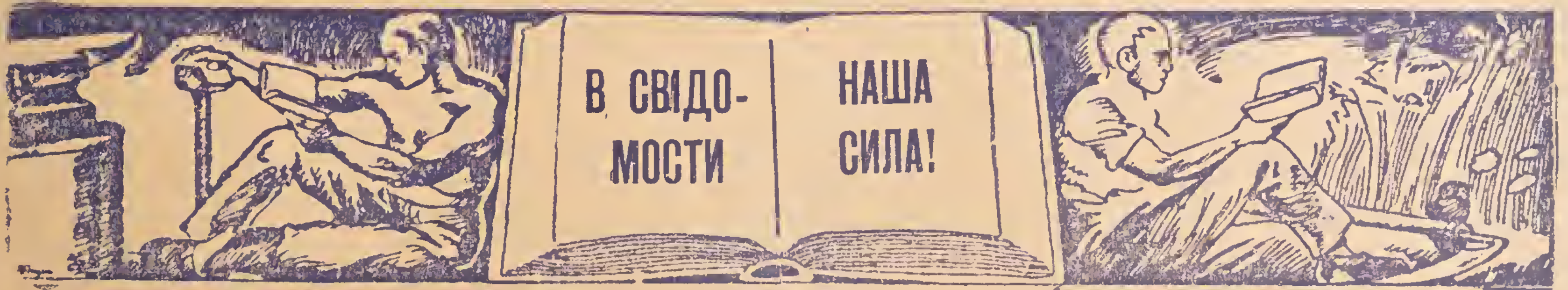

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблєми пролєтарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайворонння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозіфія пролєтаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розоговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролєтаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Притча про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКЕ
ВИДАВНИЧЕ
ТОВАРИСТВО
ВІННІПЕҐ

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

СВЯТКУЙТЕ МІЖНАРОДНІЙ ДЕНЬ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ!

1. Березня 1930. Ч. 5. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50; per six months 80c. Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 1 березня 1930 Ч. 5

СВЯТКУЙТЕ МІЖНАРОДНІЙ ДЕНЬ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ!

Один раз на рік, а це вдень 8 березня наче зникають кордони, падуть ґрати і з краю в край лунає могутній клич: Нехай живе повне визволення трудящої жінки! В день 8-го березня працююче жіноцтво влаштовує по цілому світі масові мітінґи і демонстрації, на яких підготовляє працюючих до боротьби проти капіталістичного визиску й поневолення, до боротьби за повне визволення. Багато переслідувань приходиться переносити робітницям в той день, багато жертв паде того дня з боку трудящих, але зате багато, багато робітниць прозрівають і приєднуються в той день до лав борців за визволення працюючих. І оце саме масове видвигання нових сил на фронт клясової боротьби є головним завданням Міжнародного жіночого дня, бо він є днем підготовки працюючих до остаточної росправи з капіталізмом.

Сьогорічний Міжнародній день жінок-робітниць мусить бути більш бойовий від усіх попередніх. Цього року не повинно бути ні одної робітниці, ні одної фармерки, яка не святкувала би цего великого свойого свята. Бо тепер саме в цілому світі розгоряються великі клясові бої. Безробітні цілого світа розпочали наступний бій проти безробіття. Заняте в фабриках, майнах і в інших галузях праці робітництво бореться проти спід-ап системи, проти зривання заробітної платні, проти жорстокого визиску. В кольоніяльних країнах одні за одними вибухають криваві повстання і безупинно лунають звідтам розпучливі голоси до світового робітництва о допомогу. А вороги наші, капіталісти, обєднавшись з соціял-зрадниками здавлюють боротьбу працюючих проти безробіття кривавим терором, топлять в крові кольоніяльні повстання, підвищують визиск працюючих до нечуваних границь і горячково приготовляються до збройного нападу на Радянський Союз і до війни між собою. Отже в обличчі такого положення всі робітниці і фармерки мусять тісно обєднатися під проводом передового загону робітничої кляси — комуністичної партії і заманіфестувати в день 8 березня на масових мітінґах та демонстраціях міжнародню пролетарську єдність і підтримку поневоленим кольоніяльним народам та грімко запротестувати проти капіталістичних приготувань до нападу на Радянський Союз і до війни між собою.

Членкині нашої орґанізації повинні демонструвати в день 8 березня в перших лавах. Не сміє бути ні одного відділу Жіночої Секції ТУРФДім, якій не святкував би цего великого свята мітінґом чи концерт-мітінґом. Освідомляйте на ньому, товаришки, працюючих і виводіть їх на фронт клясової боротьби.

Третя Конференція Жіночої Секції ТУРФДім

III. Конференція Жіночої Секції ТУРФДім, що відбулася 10 лютого в Українськім Робітничім Домі у Вінніпеґу, винесла цілий ряд дуже важних ухвал. Вона основно застановилася над всіми головними життєвими питаннями і завданнями, які клясова боротьба ставить тепер перед працюючими цілого світа, а в тому числі й перед українськими робітницями і бідними фармерками в Канаді.

Голова ЦК Жіночої Секції, т-ка Виноградова, відкриваючи конференцію, підчеркнула, що вона відбувається в мент загостреної клясової боротьби, в мент зросту капіталістичної крізи і підготовки всіх капіталістичних держав до збройного нападу на Радянський Союз і до війни між собою та закликала делеґаток, щоби вони відповідно до такого стану річей виробляли пляни праці для нашої орґанізації. І конференційні наради йшли по цій лінії через цілий час.

Основним, на що звернула III. Конференція Жіночої Секції головну увагу — це те, щоби всі наші відділи зміцнили виховання свого членства і широкого загалу українських робітниць і фармерок на біжучих світових подіях, на розгаряючихся клясових боях. Всі наші членкині мусять взятися до активнішої праці між робітницями і бідними фармерками у своїх місцевостях і спільно з братніми орґанізаціями під проводом комуністичної партії орґанізувати працюючих до боротьби проти капіталістів, проти їх слуг соціял-зрадників і проти всіх город української контрреволюції. Наші відділи спільно з журналом "Робітницею" мусять виховати кадри дописувачок, які вивчали би життя і умовини праці робітниць, робітників і робітничої молоді у фабриках, майнах, готелях, ресторанах тощо і відгукувалися на кожний прояв капіталістичного гнету в "Робітниці". Наші членкині мусять бути як найактивнішими учасницями боротьби проти визиску, проти безробіття і проти воєнної загрози та капіталістичного нападу на Радянський Союз. На ці вище наведені завдання III. Конференція поклала найбільший натиск.

З такою-ж самою увагою III. Конференція застановлялася над питанням виховання боєвої, клясово свідомої зміни, над потребою зміцнити боротьбу проти захоплювання буржуазією робітничої молоді під свій вплив.

Звіти делеґаток виявили, що наші членкині досі замало працювали на полі орґанізаційного виховання робітничої молоді у відділах Секції Молоді і в УРДШколах та замало освідомляли широкий загал матерей робітниць і бідних фармерок в тому напрямі, щоби вони посилали своїх дітей до робітничих орґанізацій і шкіл та не давали захоплювати їх буржуазним орґанізаціям.

III. Конференція Жіночої Секції з повним усвідомленням взяла під увагу той факт, що хто — ми, чи буржуазія — матиме за собою працюючу молодь, той виграє розгоряючіся клясові бої і постановила, щоби всі відділи Жіночої Секції обовязково зміцнили працю над орґанізаційним вихованням робітничої молоді, шляхом активної допомоги в будуванні робітничих орґанізацій молоді і шляхом поборювання всіх засобів буржуазного впливу на нашу молодь.

Кілька делеґаток і орґанізаторка Жіночої Секції, т-ка Зень у своїх звітах на конференції заявили, що деякі члени мужеських відділів ТУРФДім ставляться до праці жінвідділів з легковаженням, а то й помітним упередженням. Вони в ріжний спосіб перешкаджають в праці товаришкам, висміваю їх намагання самостійно вести працю і вироблятися на бесідниць тощо.

Конференція, а також і Одинацятий З'їзд ТУРФДім рішили такі прояви назадницької роботи з боку тих несвідомих робітників як найрішучіше поборювати всіми можливими способами, а в першій мірі шляхом вияснювання шкідливости такого відношення до жіночого робітничого руху і шляхом пятнування згаданих поступків на мітінґах і в пресі.

III. Конференція також рішила дати моральну і матеріяльну підтримку Канадійському Робітничому Жіночому Комітетові, що підготовляє висилку делеґації жінок-робітниць до Ра-

дянського Союзу. Одночасно Конференція звернулася з домаганням до згаданого комітету, щоби в склад делеґації входила українська робітниця, представниця Жіночої Секції ТУРФДім, яка буде репрезентувати українське працююче жіноцтво в Канаді.

Зі звітів делеґаток виявилось, що деякі відділи Жіночої Секції виховали вже настільки свідомих членкинь, що вони успішно керували в минулому році всею відділовою працею сами без інструкторів.

Конференція з радістю привітала той зріст свідомости в наших членкинь та закликала всі інші відділи слідкувати за ними і виробляти свій власний провід. А щоби зміцнити працю у слабших жінвідділах, то Конференція звернулася до 11-го З'їзду з домаганням, яке той зробив рішенням, щоби мужеські відділи давали жінвідділам за інструкторів як найздібніших товаришів.

Кромі того Конференція винесла ще цілий ряд інших важних ухвал і намітила плян дальшої освітньої праці.

В Конференції взяли участь 24 делеґатки, які разом з робітниками-делеґатами репрезентували 43 відділи Жіночої Секції.

До Центрального Комітету Жіночої Секції ТУРФДім на 1930 рік вибрано таких товаришок: А. Сидор головою, Л. Данильченко заступницею голови, А. Мойсюк протоколярною секретаркою, О. Кобзей заступницею прот. секретарки, а М. Навізівську фінансовою секретаркою.

ПРЕДСТАВНИЦІ УКРАЇНСЬКОГО ОРҐАНІЗОВАНОГО ТРУДОВОГО ЖІНОЦТВА В КАНАДІ.

Делеґатки на Третю Конференцію Жіночої Секції перед Укр. Робітничим Домом у Вінніпеґу.

Міжнародній день боротьби проти безробіття відложено до 6-го березня

Виконавчий Комітет Комуністичного Інтернаціоналу відложив Міжнародній день боротьби проти безробіття з 26 лютого на 6 березня. Зробив він це тому, щоби дати змогу комуністичним партіям і всьому робітництву краще приготовити дійсно масові демонстрації в цілому капіталістичному світі.

Головну увагу Комуністичний Інтернаціонал звертає на те, щоби в день 6 березня в демонстраціях проти безробіття взяли участь не лише безробітні але і всі працюючі, бо боротьба проти безробіття є боротьбою проти всього капіталістичного ладу. Зокрема ж в боротьбі проти безробіття повинні взяти масову участь всі робітниці, які являються тепер найбільш визискуваною і поневоленою частиною робітничої кляси.

Одинацятий З'їзд ТУРФДім ясно усвідомив собі значіння Міжнароднього дня боротьби проти безробіття і виніс резолюцію, в якій закликає все членство нашої орґанізації і всіх українських працюючих Канади взяти в боротьбі проти безробіття як найактивнішу участь.

Резолюція XI. З'їзду ТУРФДім в питанні боротьби проти безробіття

Одинайцятий З'їзд ТУРФДім відбувається напередодні великої міжнародньої боротьби працюючих проти безробіття. Комуністичний Інтернаціонал визначив днем такої боротьби день 6 березня. В той день мільйони безробітних в усіх капіталістичних країнах вийдуть на вулиці міст і будуть демонструвати проти безробіття та будуть домагатися праці або допомоги.

11-й З'їзд ТУРФДім закликає всіх членів і членкинь і взагалі всіх українських працюючих а в першій мірі безробітних в Канаді, щоби влаштували в день 6 березня в усіх місцевостях Канади масові демонстрації проти безробіття і тим виявили міжнародню солідарність та засудили на них продажну роботу соціял-зрадників, висловили піддержку поневоленим кольоніяльним народам, запротестували проти жорстокого визиску жіночої і діточої праці, заявилися проти імперіялістичної війни, а за Радянський Союз. День 6 березня буде днем орґанізування боєвих сил пролетаріяту для повалення капіталізму. Хай живе Міжнародній день боротьби проти безробіття!

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ В. І. ЛЄНІНА.

"Єднання жінок і спільна праця над визволенням праці по всьому світу — запорука швидкої перемоги пролєтаріяту".

"Наше завдання — зробити політику приступною для кожної працюючої жінки".

"Кожна кухарка повинна вміти керувати державою".

"Ми можемо тепер сказати, що крім Радянського Союзу нема ні одної країни на світі, де б була повна рівноправність жінки, де б жінка не була поставлена в зневажливе становище, що особливо відчувається в щоденному родинному житті".

"Для повного визволення жінок та справжньої рівноправности їх з чоловіками треба, щоб було громадське господарство, та щоб жінка брала участь у загальній виробничій праці".

"Домашнє господарство є найбільш непродуктивна, найбільш дика і найбільш важка праця, яку виконує жінка. Завдання свідомих робітниць і робітників — сприяти одділенню кухні від сім'ї".

Вступайте в ряди Жіночої Секції ТУРФДім

ВІДОЗВА ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУРФДІМ

Товаришки!

Ми віримо, що всім вам вже відомо про існування і працю нашої орґанізації Жіночої Секції Товариства Український Робітничо-Фармерський Дім. За сім літ існування наша орґанізація зросла до 50 відділів, згуртувала в своїх рядах 1,250 членкинь, вирвала тисячі українських робітниць і фармерок зпід впливу ворогів працюючої кляси і з кігтів темноти та навчила їх розуміти, хто вони і проти кого та защо повинні боротися. Цего місяця Жіноча Секція ТУРФДім влаштовує в цілій Канаді кампанію за новим членкинями і за новими читачками для свого органу "Робітниця". Ми кличемо до вас, робітниці і фармерки: вступайте в ряди нашої орґанізації, читайте журнал "Робітницю", виходіть на фронт клясової боротьби!

В теперішний час, в час загостреної клясової боротьби, коли цілий капіталістичний світ охопила страшна кріза, коли армії безробітних зросли до нечуваної величини, коли капіталізм намагається врятуватися від крізи страшним визиском працюючих взагалі, а робітниць і робітничої молоді зокрема, не повинно бути ні одної української робітниці, ні одної фармерки в Канаді, яка не боролася би в наших рядах проти капіталізму.

Тепер всі капіталістичні держави горячково приготовляються до війни між собою та до збройного нападу на Радянський Союз. Цю війну вони плянують вести руками наших дітей і тому так дуже стараються захопити робітничу молодь під свій вплив. І треба признати, що вони мають на цьому полі досить великий успіх, бо широкий загал робітниць і фармерок через брак свідомости не дає їм належного відбою. Що більше, є такі робітниці і фармерки, що через несвідомість сами посилають дітей до ріжних буржуазних орґанізацій, де капіталісти виховують їх на послушних рабів до фабрик і на гарматнє мясо для війни. Товаришки, тому рабуванні капіталістами наших дітей ми мусимо покласти край. Але щоби зробити це, то всі робітниці і фармерки мусять сами як слід навчитися виховувати своїх дітей. А цего найкраще можна навчитися в нашій орґанізації — Жіночій Секції ТУРФДім. Тому масово вступайте в наші ряди!

Будьте учасницями тої праці, яка ведеться в нашій орґанізації! Не жийте одинцем, бо сила робітничої кляси залежить від її свідомости і орґанізованости. Тільки при помочі орґанізації ми зможемо виховати молоде клясово свідоме покоління і виборота собі повне визволення зпід капіталістичного гнету. Не допускайте до того, щоби ви шукали за орґанізацією аж тоді, коли вам буде потрібно допомоги. Вписуйтеся до місцевого відділу Жіночої Секції ТУРФДім ще сьогодня і працюйте разом з нами, а переконаєтесь, яку користь дає робітнича орґанізація. Поборюйте піянство й інші злі налоги, бо вони відтягають працюючих від клясової боротьби. Посилайте своїх дітей до Секції Молоді ТУРФДім і до Українських Робітничих Діточих Шкіл! Читайте і поширюйте журнал "Робітницю"! Вступайте в ряди Жіночої Секції ТУРФДім!

За ЦК Жіночої Секції ТУРФДім:
А. Сидор, голова. А. Мойсюк, секр.

ТВОРИ М. ІРЧАНА ЧЕСЬКОЮ МОВОЮ.

"Руде Право", орґан Компартії Чехо-Словаччини, в літневих числах надрукував переклади двох довших оповідань М. Ірчана, а саме : "Смерть Асуара" і "Батько". "Руде Право" мало на увазі, що т. Ірчан в своїй подорожі з Канади на Радянську Україну — задержиться в Празі і як зазначило — "йому на привітання" надрукувало ті оповідання. Але, як відомо, чехо-словацький уряд зовсім відмовився дати дозвіл т. Ірчанові не то приїхати, але навіть переїхати без задержки через Чехо-словаччину.

КІСТЯК ТУРА ЗПЕРЕД 5,000 ЛІТ.

В Польщі біля Мазовецької Рави підчас висушування торфовища викопано кістяк тура, про що повідомлено зоольоґічний музей у Варшаві. На місце викопалища вибрався професор Сольський, який ствердив, що цей тур походить зперед 5,000 літ і що це одинокий кістяк тура, найдений у цілости в цілій Европі. Цей кістяк перевезено до Варшави до зоольоґічного музею.

Робітниці Европи на фронті клясових боїв

Загострення суперечностей в капіталістичних країнах, різка раціоналізація промисловости, звязане з цим збільшення кадрів безробітних викликали в цілому капіталістичному світі загострення клясової боротьби.

На барикадах клясових боїв почесне місце належить трудівниці. В усіх великих судових процесах, що їх провадить буржуазія, на лавах підсудних поруч з робітником сидить і робітниця. Рятуючись від неминучої загибелі, буржуазія розправляється з клясовим ворогом однаково жорстоко — чи то чоловік чи жінка.

В своїй боротьбі за визволення робітник і робітниця Европи з надією позирають Радянський Союзі, де пролетаріят зумів завоювати владу і переможно будує соціялізм. Тимто в тяжкі дні шаленого терору буржуазії зростає й міцніє міжнародня солідарність робітників і чимраз частіше, зневірившись в соціяль-зрадниках, робітництво Европи стає на шлях отвертої революційної боротьби.

Нижче ми друкуємо листи і короткі статті, з яких видно, як завзято борються робітниці капіталістичної Европи за визволення.

БОРОТЬБА РОБІТНИЦЬ У ФІНЛЯНДІЇ

При кінці минулого року політичні в'язні Екенської в'язниці стали голодувати на знак протесту проти режіму в'язниці, поставивши кілька вимог. Голодування викликало великий відгук в найширших верствах трудящого населення, зокрема серед жінок-трудівниць. На знак солідарности з екенськими в'язнями оповістили голодування і жінки-в'язні Тавангуської жіночої в'язниці. 18-го листопада голодування в Екенській в'язниці закінчилося перемогою в'язнів, то й в'язні Тавазгуської в'язниці, що оповістили голодування тільки з солідарности, теж перестали голодувати. Але 18-го голодування в Тавазгуській в'язниці провадилося ще цілком, при чім частина тих, хто голодував, почувала себе кволо й мусіла злягти в ліжко.

Голодування жінок політичних в'язнів має велике значіння, бо це перше голодування в жіночій в'язниці й оповістили вони його тільки, щоб підтримати інших товаришів, не виставляючи своїх конкретних вимог.

Участь трудівниць в кампанії з приводу голодування поза тюремними стінами теж була дуже значна. Жінки брали участь в робітничих мітинґах та демонстраціях і декого з них поліція побила та затримала на довший чи менший час. Вони розвинути широку діяльність, щоб краще провести кампанію протесту.

Чималу участь взяли фінляндські робітниці в оповіщеному від об'єднання профспілок на 16 листоп. м. р. загальному страйку. Приміром, в Гельсінґфорсі страйкували робітниці багатьох кравецьких підприємств, робітниці їдальні Робітного Дому, робітниці тютюнарні "Феніа" тощо. По багатьох інших місцях теж страйкували робітниці їдалень, подекуди працівники кооперативних крамниць, переважно жінки. Не працювала Вазаська текстільна фабрика, одна з найбільших фабрик Фінляндії, де заняті майже виключно жінки.

Наведені дані неможна вважати за повні. Та вже вони дають підставу відзначити, що фінські трудівниці з честю брали участь в тій величезній політичній кампанії, виконуючи свій обов'язок поряд з чоловіками.

РОБІТНИЦІ У ФАШІСТСЬКІЙ ІТАЛІЇ

Становище робітничої кляси в Італії особливо тяжке. Фашізм утворив для італійських робітників умовини цілковитого політичного безправ'я та варварської експльоатації, бо-ж йому треба все дужче збільшувати кошти на озброєння, на збереження своєї влади в кольоніях та здійснення нових загарбницьких плянів. Італійська буржуазія шукає й находить все нові методи зменшувати злиденну заробітну плату італійських робітників.

У ще гірших умовах є італійські робітниці. Їх заробіток значно менший за заробітки чоловіків на однаковій роботі. Заробітня плата жінок за час фашістського режіму катастрофічно зменшилася.

В тяжкій боротьбі італійського пролетаріяту трудящі жінки теж мають своє місце й з честю борються.

Особливий трибунал засудив 28 пролетарок разом на 129 ро-

ків ув'язнення. Ми хочемо тут нагадати про наших в'язнів: Джерджіну Россеті, молоду текстільницю з Б'єлля, засуджену на 18 років за комуністичну пропаґанду; Феіліціту Ферреро з Туріна засуджено на 5 років за допомогу родинам політичних в'язнів; Анну Пованіяно, молоду робітницю з Комо, засуджено на 6 років у великому процесі ЦК комуністичної партії; на 4 роки засуджено Лею Джакале, дружину тов. Бетті, відповідального працівника італійської комуністичної партії, що його замордували до божевілля в замку міста Брешія, та багато інших.

Жахлива експльоатація та злидні владно спонукують робітництво ставати до рішучого бою з фашізмом.

Іта Мінт.

В БОЯРСЬКІЙ РУМУНІЇ

Румунія є одна з тих країн, де фашістська диктатура буржуазії провадить один за одним нечувані процеси проти активних клясово-свідомих робітників і робітниць. Клясовий суд розправляється з аванґардом робітничої кляси, але він неспроможний зламати її непохитність. Після Кляузенберґського процесу в 1928 р. у вересні 1929 р. відбувся новий великий судовий процес, відомий за назвою Темешварського. Це був процес проти унітарних трейд-юній.

На процесі робітниці виступали одна за одною з протестом проти огидних знущань, яскраво змальовували жахливу експльоатацію румунських робітниць, підтверджували їх тверду волю іти плече-в-плече з робітниками в економічних й політичних боях. Вони закликали стати на ідейно-правдивий шлях непримиренної революційної боротьби проти диктатури буржуазії за диктатуру пролєтаріяту.

Перша на процесі виступала Жанна Шербалеску. Вона протестувала проти переслідувань робітничого руху Румунії, проти терору щодо унітарних трейд-юній. Вона розповідала про становище робітниць Румунії, про їх боротьбу. Вона перетворила судову трибуну на трибуну для робітниць, розкриваючи їм очі на єдиний шлях урятуватися від жахливого становища непримиренної клясової боротьби. Голова суду позбавив її слова.

Робітниця Ріва Василеску розповідала про нелюдські переслідування свідомих робітниць, про знущання над увязненими, мордуваня їх, особливо в Дофтанах, про героїчну непохитність увязнених жінок, про допомогу Модрівської орґанізації, що є за єдиний світлий промінь в жахливому тюремному режимі, який має за мету фізично знищити бойовий аванґард трудящих в Румунії.

Через стіни судової салі, через кордони шпиків та поліцаїв лунає революційний заклик передових румунських робітниць до робітниць та селянок, до трудящих жінок Румунії. Він викриває суть режіму фашістської диктатури і владно спонукує їх усвідомити залізну доконечність масової боротьби проти фашізму за диктатуру пролєтаріяту.

У ПАНСЬКІЙ ПОЛЬЩІ

Клясова боротьба в Польщі захоплює все глибші, все ширші соціяльні верстви. Дуже знаменне є втягування найширших кіл трудівниць в цю боротьбу. Останніми часами все частіше стають активні виступи дружин робітників.

В Домбровському басейні гірники вирішили спільною боротьбою завоювати собі 8-годинний робітний день. Щоб зламати цю боротьбу гірників, підприємці заперли їх в одній із шахт, коли вони на півгодини раніше кинули роботу. Однак здійснити свого пляну підприємцям не вдалося. На допомогу робітникам прийшли дружини гірників.

Особливо жорстоких форм набрала клясова боротьба в селах на Західній Україні. Вперше після 1924 р. тут розвинулися масові страйки наймитів, що серед них дуже багато жінок.

Щоб зламати опір робітниць та робітників, влада поставила в маєтках силу пішої й кінної поліції. В селі Новосільці, Томашівського повіту заарештували робітників—Смілку, Гриню й Зозулю. Селяни намагалися відбити їх, однак не подолали поліції. В сутичці з поліцією особливу активність та бойове піднесення виявили селянки.

Ці приклади випадково взято з маси інших. Та вони гаразд показують, яка жорстока

клясова боротьба точиться в Польщі, яке там революційне піднесення масового руху. Під керівництвом Комуністичної Партії Польщі польський пролетаріят підходить до рішучих боїв за повалення фашістської диктатури буржуазії. Передові робітничі міста і села все більшими масами йдуть до з'єднаних бойових лав пролетаріяту.

З. Д.

КОНФЕРЕНЦІЯ РОБІТНИЦЬ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

В перших днях місяця лютого відбулася в столичному місті Чехословаччини Празі конференція трудящих жінок Пражського округа. На ній було присутних 225 делеґаток, переважно фабричних робітниць. Всі делеґатки одобрили лінію Комуністичної Партії, її боротьбу проти воєнної загрози і проти фашізму та напятнували продажну роботу зрадників робітничого руху — соціял-фашістів.

Грімкими оплесками відповіли делеґатки на привіт робітниць Радянського Союзу та радісно привітали виступ представника комуністичної партії т. Копецького. "Робітнича кляса, — сказав т. Копецький, — ставить тепер питання про завоювання влади, бо бачить, що капіталістичний лад не дає їй ні хліба, ні праці".

Конференція вислухали цілий ряд привітів від жінок-робітниць з ріжних місцевостей Чехословаччини, від представників комсомольських орґанізацій і ин.

"Ми, робітниці, — говорила на конференції під грімкі оплески жінка майнера з Ломи, — йшли в останньому страйку рука в руку з нашими чоловіками. Ми сміло йшли проти поліцайських баґнетів."

"Ми вміємо не тільки орати і сіяти, — заявила представниця наймичок, — але як треба буде боротися за побіду працюючих, ми також станемо в боєві лави."

В дискусії над докладом про політично - економічне положення делеґатки брали дуже живу участь. Виконавчий Комітет конференція вибрала з 35 членкинь — з фабричних робітниць, наймичок і домашних робітниць.

Обєднаним фронтом проти працюючих

"Мара ходить по Европі — мара комунізму. Всі сили старої Европи — і папа і цар, і Метерніх і Гізо, і французькі радикали і німецькі поліціянти — всі зєдналися до святої боротьби з цією марою".

"Комуністичний Маніфест.

Ось такими словами починається "Комуністичний Маніфест", що його виготовили Карло Маркс і Фридріх Енгельс ще в 1847 році. І хоч сьогодня вже є девятьдесять три роки від появи "Комуністичного Маніфесту", то повищі слова вповні надаються й до теперішніх подій.

В Радянському Союзі будова нового соціялістичного устрою поступає скорим ходом вперед. Це час від часу признають навіть ріжні професори, та економісти з капіталістичних держав. Приватна власність мусить уступати колєктивові. Радянська влада — влада фабрики і села, маючи за собою попертя широких працюючих мас Радянського Союза та революційних мас цілого світа, успішно будує соціялістичний лад.

Робітництво всіх капіталістичних держав, яке переживає тепер жахливе безробіття, холод і голод, звернуло свої очі в сторону соціялістичної батьківщини і почало ще численніше вступати в ряди своїх клясових революційних орґанізацій, щоби успішніше провадити боротьбу проти пануючої кляси та її прихвостнів — соціял-зрадників. Це все бачить пануюча кляса та її прихвостні — соціял-фашісти. Вони почали лементувати і щоби відвернути симпатії поневолених робітниць і робітників від Радянського Союзу, то вони почали кричати, що ніби в Радянському Союзі іде жорстоке переслідування релігії, хоч і самі епископи православної церкви в Радясньому Союзі заперечують це.

Вже через пару тижнів появляються довші звідомлення в щоденній буржуазній пресі про переслідування релігії в

Радянському Союзі. В тих "звідомленнях" від "спеціяльних кореспондентів" повно такої плутанини, що потрібно доброго спеціяліста, щоби порозумів в чім діло. Бо пічне такий "спеціяльний кореспондент" писати про переслідування релігії і чомусь в тій самій статті плаче за кулаками та фабрикантами. І коли ви умієте читати між рядками, то вам стане ясно, що розходиться не о переслідування релігії, а про оборону приватної власности.

Тому, що Радянський Союз зніс приватну власність, тому, що в цілому світі зростає революційний рух та гострішою стає клясова боротьба, тому то "всі сили старої Европи" і Америки — зєдналися до "святої" боротьби з марою комунізму. Протестують німецькі і французькі соціялісти, бритійські лейборити, американські попи, рабіни, анґлійські попи, папа римський, фашісти. Всі оборонці "святої" приватної власности та вороги революційного робітничого руху ідуть обєднаним фронтом проти працюючих Радянського Союза, проти працюючих цілого світа. Закриваються хрестом і протестують. Навіть рабіни протестують проти "переслідування християнської віри" в Радянськім Союзі!

Які-ж вони гіпокрити! Чому не скажуть отверто, що вони виступають проти працюючих взагалі, а проти будови нового соціялістичного ладу в Радянськім Союзі зокрема?

Синьооверголець.

З'їзди наших орґанізацій

ОДИНАЦЯТИЙ З'ЇЗД ТУРФДІМ

Одинацятий З'їзд ТУРФДім відбувся в половині місяця лютого ц. р. в Укр. Роб. Домі у Вінніпеґу. В ньому взяли участь 123 повноправних делеґатів й делеґаток, не вчисляючи делеґатів Секції Молоді і 7 братніх делеґатів. З'їзд всебічно проаналізував теперішнє міжнароднє положення і положення працюючих в Канаді та виробляв пляни праці і виносив ухвали по такій лінії, щоби праця нашої орґанізації і вся визвольна боротьба українських трудящих Канади йшла нога-в-ногу з визвольною боротьбою працюючих цілого світа.

Він визначив основну напрямну, по якій наша орґанізація повинна в теперішний мент загостреної клясової боротьби вести всю свою роботу. Ця визначена з'їздом напрямна вказує, щоби членство нашої орґанізації і надалі не обмежувалося працею лише на культурно - освітньому полі, а щоби ще більше уваги звернуло на загальний робітничий рух. Наші членкині і члени повинні ставати членами і активними працівниками трейдюній і Комуністичної Партії та під проводом Комуністичного Інтернаціоналу приготовляти працюючих до повалення капіталізму, до боротьби за робітниче-фармерську владу в Канаді.

11-ий З'їзд ТУРФДім виніс резолюції, в яких закликає українських працюючих Канади взяти як найактивнішу участь в демонстраціях проти безробіття, проти воєнної загрози і нападу на СРСР та в боротьбі проти капіталістичного терору. Він гостро напятнував контрреволюційну роботу зліквідованої на Радянській Україні "Спілки Визволення України" і завізвав українських трудящих Канади поборювати всіх її оборонців.

Звіти секретарів центральних комітетів показали, що наша орґанізація гарно зростала протягом 1929 року. Зараз наша орґанізація має по цілій Канаді 95 відділів ТУРФДім, 50 відділів Жіночої Секції і 49 відділів Секції Молоді. Кромі цього ще є 11 Товариств, що належуть до ТУРФДім. Відділи ТУРФДім мають 2,847 членів, відділи Жіночої Секції — 1,250, відділи Секції Молоді — 1,544, Товариства — 214. Разом наша орґанізація має 5,882 членів і членкинь. Протягом минулого року зорґанізовано 10 нових відділів ТУРФДім, 3 відділи Жіночої Секції, 10 відділів Секції Молоді і 4 Товариства.

З'їзд одобрив нову методу навчання в наших УРДШколах і постановив, щоби все наше

членство доложило як найбільше старань і праці над вихованням клясово свідомої зміни.

Щоби зміцнити освітню працю в нашій орґанізації 11-ий З'їзд ТУРФДім рішив спільно з Робітничим Запомоговим Товариством влаштувати цего року Вищий Освітній Курс. Він має тревати від 6 до 9 місяців і виховати нашим відділам клясово свідомих, політично грамотних працівників.

З'їзд між іншим рішив, щоби до Центрального Виконавчого Комітету ТУРФДім входили представники з ріжних провінцій Канади. Вони становитимуть поширений Центральний Виконавчий Комітет ТУРФ-Дім.

В суботу, 15-го лютого на останній сесії вибрано ЦВК ТУРФДім. До него увійшли т. т.: Т. Пилипас, голова; М. Смит, заступник голови; М. Шатульський, секретар; Д. Лобай, заступник секретаря; Т. Кобзей, секретар-скарбник; А. Возняк, М. Гандзюк, В. Сарака — контрольна комісія.

До поширеного ЦВК ТУРФ-Дім вибрано: О. Жукевича з Едмонтону, Алта., А. Галюка з Колмен, Алта., Ф. Сусяка з Ріджайна, Саск., М. Покімброду з Саскатуну, Саск., І. Паука з Содборі, Онт., І. Погорільця з Вест Форт Вил'ям, Онт. і І. Бойчука з Торонто, Онт.

ШЕСТА КОНВЕНЦІЯ РЗТ

В Шестій Конвенції РЗТ взяли участь 104 делеґати, які репрезентували понад 7 тисяч членів і членкинь. Конвенційні наради трівали 3 дні — 17, 18 і 19 лютого. Конвенція повністю приняла визначену 11-им З'їздом ТУРФДім напрямну лінію відносно боротьби проти воєнної загрози, проти капіта-

Делеґати і делеґатки на Третю Конференцію Секції Молоді ТУРФДім, що відбулася 10 лютого в Українськім Робітничім Домі у Вінніпеґу.

лістичного терору, проти безробіття і відносно кожноденної клясової боротьби проти капіталізму.

Делеґати у своїх звітах характеризували минулий рік, як рік проби стійкости і витревалости в членів і членкинь РЗТ. Зміна деяких точок статута і приютове оподаткування дали змогу провірити, кому з членів РЗТ залежить на розвиткові орґанізації, а кому лише на побиранні запомоги. Досвід з минулого року безумовно багато поможе членству РЗТ в усій дальшій його праці.

Конвенція основно застановлялася над питанням піднесення освітньої праці по відділах РЗТ і приняла плян ведення освітньої праці той самий, що виробив 11-ий З'їзд ТУРФДім. Освітньою працею в орґанізаціях ТУРФДім і РЗТ має і надалі керувати оден спільний Центральний Комітет і спільні освітні комітети на місцях, тільки о багато більше сцентралізовано. Цю ділянку праці рішено за всяку ціну зміцнити і винесено в цьому напрямі відповідні ухвали.

Звіт секретаря Головного Заряду РЗТ показав, що помимо всіх труднощів до РЗТ в минулому році вписалися 1 тисяча нових членів і членкинь. Як велику допомогу несе РЗТ свойому членству показують цифри про виплачену запомогу і посмертне. РЗТ за 8 років свойого існування виплатило 123,-773 долари запомоги, а 13,252 долари посмертного.

VI. Конвенція РЗТ доручила Головному Зарядові відкрити в місяцях липні або серпні цего року приют і сиротинець у будинках Товариства в Паркдейл, Ман., рішила спільно з орґанізацією ТУРФДім влаштувати Вищий Освітній Курс і винесла ще багато інших важних ухвал, що мають зміцнити цю нашу масову орґанізацію.

Міжнародній день робітниці

ІСТОРІЯ СВЯТА.

..І ночі ніби дні, і дні неначе ночі...
І ось почули ми жіночі голоси,
І ось почули ми удари рук жіночих, —
Трівожний чайки крик під крилами грози...

То в незабутній день 8 березня,
Коли двадцятий вік в безодні зашумів,
Почули: "Хай живе нова жіноча доля!
До сонця ми йдемо разом, товариші!"

В. Сосюра.

Капітал, що пишно розквітає та розростається на крові, поті та на мозолях мільйонів робітників, неначе непотрібний бур'ян на чорноземному ґрунті, поставив жінку в ще гірше й важче становище, ніж робітника. Жінку засуджено на вічну тюрму-каторгу в чотирьох стінах кухні, жінку признано тільки машиною для постачання капіталістам нових кадрів робочої сили. Перед жінкою зачинено всі двері до громадського життя, життя людини.

Становище жінки ставало ще більш безнадійним, бо темрява, що огортала робітничі маси, лежала над жіноцтвом темною ніччю. Жіноцтво, приковане до "домашнього вогнища", не мало змоги й стільки розвивати свідомість своєго стану, стану робітничої кляси, як їх чоловіки, робітники, що сходилися підчас праці чи в громадському житті. Таким чином жінка залишилась найбільш темною, найбільш занедбаною половиною робітничої маси.

Визволення робітників є діло їх власних рук; і визволення жінки з того стану, в який поклала її історія, капіталістичний лад і всі його чинники, мусить теж бути ділом рук самої жінки. Освіта, клясова свідомість та орґанізація — це перші стежечки, що ведуть на шлях визволення жіноцтва.

Передовіші одиниці жіноцтва по ріжних країнах зрозуміли це добре і стали давно працювати над поліпшенням своєї жіночої долі. Що ця праця посувалася надто повільно, в цьому в найбільшій мірі, винна вже сама відсталість жіноцтва. А між тим орґанізація жінок-робітниць, вишколення на активних борців за робітничі ідеали ставала все нагальнішою і необхідною для боротьби й перемоги пролєтаріяту, бо жіноцтво творить половину робочої кляси. Освідомлення й визволення жінки — це велике зміцнення фронту всієї армії труда.

Потреба орґанізації жіноцтва не тільки по окремих країнах, але орґанізації в міжнародньому маштабі, відчувалася вже давно. Боротьба за визволення жінки та за загальні робітничі права потребувала спільного, міцного фронту, потребувала жінки до робітничих рядів. І пролетаріят, що бореться за всяке визволення праці, висунув і гасло рівноправности жінки в громадському та державному житті. Треба було з'орґанізувати міжнароднє жіноцтво, установити певний день-свято цього об'єднання, день, в котрий робітниці всього світу могли б переглянути свої сили, зробити підсумок досягнутим здобуткам і накреслити плян дальшої роботи.

Ідея жіночого дня виникла серед американських робітниць. Вони святкували його вперше 1909 року. Формально встановлено його на другій Міжнародній Конференції жінок-соціялісток у Копенгазі 1910 року, де й вирішено день 8-го березня кожного року вважати святом міжнароднього єднання робітниць. Ініціяторкою орґанізації міжнароднього свята жінок-робітниць була відома керовниця жіночого руху, комуністка Кляра Цеткін.

В 1911 році переведено перший раз це свято тільки в Німеччині, Австрії та ще кількох менших країнах. В Австрії під час цього свята дійшло було навіть до збройної сутички з поліцією.

В Росії відсвятковано день робітниці вперше 1913 року в Ленінграді. Тут влаштовано було під виглядом лекції "Науковий ранок про жіноче питання" велике зібрання на Калашниковській біржі. Після зібрання поліція заарештувала промовців. Робітниці того року влаштовували мітінґи, а робітничі ґазети випускали окремі номері присвячені дню робітниці.

Наступного, 1914 року в Ленінграді заборонено було влаштовувати зібрання і зміж орґанізаторів влаштування жіночого свята заарештовано Конкордію Миколаївну Самойлову та К. І. Николаєва.

За військових часів 1915,1916 р.р. не могло бути й мови про міжнародні свята взагалі. Тоді соціялісти-угодовці ріжних країн зрадили міжнародню солідарність робітничої кляси і пішли кожен на послуги своїх "рідних" капіталістів. Ці зрадники робітничої справи проповідували по своїх країнах мир поміж робітником та капіталістом і закликали трудящих брати участь у братовбивчій війні за інтереси капіталістів, що сиділи безпечно по-за спинами армій та рахували свої прибутки од війни.

В 1915 році було влаштовано тільки в Норвеґії на 8 березня невеличку демонстрацію під гаслом: "Війна—війні!"

У влаштуванні цієї демонстрації брали участь і представники робітниць од Росії.

Але найкраще в світі вшанували ленінградські робітниці 8 березня 1917 року, коли вони вийшли на вулиці боротися з зогнилим царатом і поклали початок Лютневій революції.

Лютнева революція розвалила самодержавну імперію, а Жовтневий переворот встановив диктатуру пролетаріяту і зробив жінку рівноправним громадянином робітничої республіки. З того часу день 8 березня в Радянському Союзі святкується як державне свято, — свято вільної робітниці та селянки.

Працюючі цілого світа повинні йти слідами працюючих Радянського Союзу і встановити робітниче-селянську владу на цілій земній кулі.

ДІЛАННЯ ОЛИВИ НА МОРСЬКІ ХВИЛІ.

Анґлійська Академія Наук перевела недавно в одному з анґлійських портів слідуючий експеримент: на розшалілі бурею морські хвилі вилято протягом двох годин певну скількість оливи й море успокоїлося, якби зачароване. Подібний досвід переведено підчас бурі на повнім морі з таким же самим вислідом. При тім заобсервовано, що поза кругом ділання оливи морські хвилі буряться з подвійною силою. Для кораблів, що находяться в небезпеці розбиття, той кількагодинний час вилучення їх зпід володіння бурі може дуже багато помочи.

ШТУЧНИЙ КАВЧУК.

Німецька преса приносять звістку, що двом радянським ученим, проф. Бисову і Лебедеву, вдалося найти спосіб, як виробляти штучний кавчук. Крім цього добувають його з рослини, що росте на пустарних пісках "Туркестану", званої гондруля, і з другої (росте на Україні) "шовкової" ("акслепіяс"). Одночасно почали плекати мексиканську рослину ґуаюль на Україні, щоби з усіх їх добувати кавчук. Продукція синтетичного кавчука на підставі винаходу згаданих учених мала би дати денно 40 кільоґрамів.

СТАРИЙ ЧАСОПИС.

В Хінах виходить часопис "Пекінський часопис", який почав виходити в 911 році по Христі. Від 911 року по 1531 рік виходив цей часопис неперіодично, а від 1531 року виходить щодня по нинішній день.

ЖІНОЧА ДОЛЯ

ЖІНКИ В СТАРІ ЧАСИ.

Багато тисяч років по всіх кранах, по всіх державах жінка перебуває в тяжкому стані. Вона закріпачена й сім'єю й державою. Жінка не має права виконувати все те, що чоловік робить. Ще в старих записах древніх народів, яким уже по три тисячі років є, знаходимо багато цікавого про те якою безправною була і в ті часи жінка. Закони древньої Індії рівняли жінку й корову, бо хто вб'є жінку, або корову — йому за це однакова кара. Релігії всіх народів навчають чоловіків зневажливо ставитися до жінок. Релігійний еврей в своїй молитві дякує богу за те, що він чоловік, турок вважає жінку приниженою істотою, що призначена для насолоди, мусульманські мудреці навчають з жінкою радитися лише в тому випадкові, коли нігде нема чоловіка. Те ж саме й христіянська церква каже. Апостол Павло повчав: "жена да боїться мужа своєго".

В оповіданнях, в історичних матеріялах та записах, на картинах і взагалі у всякого роду мистецтві з давніх давен провадилася одна думка: жінка — слабіша за чоловіка, вона нездатна бути громадянином і повинна коритися чоловікові.

ЧИ ЖІНКА РАБА ЧОЛОВІКОВІ?

З того часу минули тисячі років, а на жінок і досі отак дивляться. Коло двохсот років вже жінка бореться за своє рівенство з чоловіком. Цей рух громадський зветься емансипацією. Вороги жіночого рівноправства доводять, що, мовляв, жінка слабіша від природи, що вона здатна лише виховувати дітей та поратись по господарству. Ці погляди вже багатьома відкидаються, як погляди невірні.

Маємо велику кількість прикладів, які нам красномовно підтверджують, що жінка навіть не слабіша за чоловіка, й може робити все те, що й чоловік.

У диких народів, на островах коло Австралії, ще й зараз жінка робить всю тяжку роботу: обробляє землю, сажає риж, збирає врожай, заготовляє харчі для всієї сім'ї. Це саме вчені помітили й у північних індійців в Америці. Загалом вчені кажуть, що в дуже давні часи в сім'ї перше місце належало жінці. Тільки з того часу, як почало розвиватися скотарство, в якому чоловікові лекше працювати, коли почали привчати диких звірів для домашньої роботи, з тих часів почався розподіл праці між жінкою й чоловіком. А як все господарство залежало від прибутків від скотарства, то і в сім'ї перше місце став займати чоловік, власник скоту. Жінка відтоді стає робочою силою, що допомагає чоловікові хазяйнувати. Наприклад, в древній Греції досвідчена робітниця цінувалася за чотири воли. Ціна на жінок стояла висока, як на робітниць, ради цього були війни, грабували сусідні народи.

В міру того, як культурнішим ставало господарство, починала утворюватися фабрична промисловість, для якої потрібно було робочих рук, жіноча праця стала виходити за межі роботи в господарстві. Що-правда, спілки майстрів, так звані цехи, пробували з цим боротися, ухвалювали правила, за якими жінка не мала права бути майстром. Та це не допомогло, а буйний розвиток фабрик і заводів дав доступ жінці до роботи на цих фабриках.

У Радянському Союзові, зразу ж з Жовтнем жінка дістала повні права, нарівні з чоловіком. Це є велике революційне досягнення, бо ще й досі по инших країнах, навіть дуже культурних, єсть багато таких робіт, працювати коло яких державні закони не дозволяють жінці.

ЖІНКА БОРЕТЬСЯ ЗА СВОЇ ПРАВА.

Найсвідоміші жінки по всіх країнах вже давно почали боротьбу за свої права. Кожна країна нараховує немало видатних жінок, що здобули велику славу своєю працею в ріжних частинах життя: в науці, мистецтві, техніці, то-що. Не можна всіх згадати, бо для цього не вистарчить місця в ґазеті. Укажемо лише кількох найвидатніших жінок.

Жінка займає поважне місце в справі освіти, лікування. Жінка має видатніх діячів в літературі. Згадаймо видатну українську письменни-

цю Марко Вовчок, народні оповідання якої відомі не тільки на Україні. Також віримо всі ви чули, а то її читали твори славної української письменниці Ольги Кобилянської. В часи Т. Шевченка жила й писала свої оповідання письменниця Дніпрова-Чайка. Вся Україна знає видатну письменницю Лесю Українку. В науці на ввесь світ уславилася вчена Марія Складовська-Кюрі, що разом з своїм чоловіком відкрила радій.

Значіння її відкриття надзвичайно велике для науки, техніки й медицини і не можна навіть пророкувати, які досягнення зробить людство, користуючись досягненнями радіо. Софія Ковалевська — видатна руська вчена в справі математики, її наукові праці відомі на ввесь світ.

ЖІНКА В РЕВОЛЮЦІЙНІЙ БОРОТЬБІ.

Величезну ролю відіграла жінка, в революційній боротьбі. Історія розповідає про Софію Перовську, загартовану революціонерку, яка приймала діяльну участь в роботі партії "Народня Воля" і була співучасницею замаху на царя Олександра II. Присудом суду її було покарано на смерть. Віра Засуліч — видатна революціонерка, що стріляла в ґенерала Трепова, Петербурзького градоначальника, коли той жорстоко покарав політичних в'язнів. Суд виправдав Віру Засуліч, але зразу після суду поліція хотіла знову арештувати її. Засуліч втекла за-кордон, де й жила до революції 1905 року.

В Жовтневій революції жінки брали надзвичайно активну участь. Не було такої частини революційної боротьби, де б жінка, разом з чоловіком не боролася за революцію. Робітниці заводу, селянки з глухого хутора кидали дітей, кидали чоловіків, часто брали рушниці і йшли в бій.

Комуністична партія має в своїх рядах великий список жінок, що віддали життя за революцію.

В день 8 березня, в цей день міжнародного свята жінок, імена цих героїв революції, імена всіх жінок, що невтомно працювали на користь людства, — набирають особливого значіння. Радянська Україна, ввесь Радянський Союз в цей день кидає докором всім иншим народам, де жінка й досі знає тільки дітей, хату, та свої жіночі обмежені справи.

В цей день вільна жінка Радянського Союзу кличе до спільної, революційної боротьби всіх трудящих жінок всього світу.

Мих. Биковець.

Не забуду того дня

Ех, товаришки жінки! Не сьогодні-завтра жіночий день, а чи всі ви знаєте, що то воно за день? Не всі. Знаю, що не всі знаєте своє жіноче свято.

А я чоловік, і то знаю. І не забуду того дня, поки світ-сонце. Не знав і я колись про жіночий день, не впримітку він мені був. Байдуже!

Раз отак, як під-обіди, дивлюсь я: швендяють молодиці та дівчата до моєї хати. Я саме гній викидав з конюшні. Далі — зирк, аж і баба Гапка шкандибає.

— Що воно за морока мені, — міркую, — чого це вони в будень наче дружки наряжені сходяться до моєї хати?

Увіходжу в хату, — зирк: сидить моя Горпина на лежанці, вив'язана наче на посаді, а Яринка та Гапка коло неї мов дружки, в стьожках. По лавах позасідала жінота, аж у хаті попоночіло, губи всі понапиндючували. Щось мене неначе торкнуло:

— Ой, біда буде, Павле!

Тільки я подумав, а моя:

— Такий же ото молидиці день сьогодні великий: наше свято, — все одно, що великдень жіночий. Даваймо ж, оглянемось усі назад на минулий рік і підрахуємо наші жіночі досягнення. Котору скільки чоловік за коси тягав, которій і досі аліментів не сплачено, которій...

Тут я вже зрозумів, до чого воно ідеться.

— Чорти б вашого батька, — кажу, — так ви будете озиратися на минулий рік та погулювать, а робота нехай хрящем стоїть. Що це воно за великдень? Зараз мені поратися!

Подивилася Горпина з лежанки, так ніби дулю дала під ніс, а далі:

— Не доводь, — каже Павле, — до гріха в такий міжнародній день, бо я можу й розсердитися! — і знов своєї до жінок, — ми тепер рівні з чоловіками...

Затрусився я ввесь, ухопив чаплію та Горпину по плечах.

— Геть, — кричу, — геть з моєї хати з усіма міжнародніми днями! Що ти мені тут комсомол заводиш?

Як скочить моя Горпина, як учепиться в бороду, як лясне межи-очі чимсь твердим, ще й инших присоглашає:

— Бийте, — кричить, — бийте його п'явку старорежімну! Благословляю вас на це святе діло жіночим днем!

Тут хтось поблагословив мене рублем по тім'ї, і я стих.

Опом'ятався вже коло сільради. Лупнув очима, а кругом жінки обступили. Чогось мені млосно зробилося, і я заплющив очі. Може, — думаю, більше не битимуть, коли очі заплющені. Тільки ж я це подумав, а воно бурх — водою просто на голову. Схопився я сюди-туди.

— Ага, ожив? У холодну його, — кричать, скачуть наче відьми, — у холодну!

Зиркнув я кругом, — хоч би тобі один чоловік! Поховалися. Коли тягнуть голову сільради.

— Замкни, голова, Павла у котузку, — така наша жіноча постанова!

Повів мене голова в холодну, а сам труситься.

— Що ж це воно, голова, буде? — тільки й сказав я та як зареву. А голова й собі. Обнялися ми з ним — ревемо одни другому в бороду.

— Цить, Павлику, хлипає голова, — така вже наша доля. Сам винен, що збунтував.

— Як то так?

— Та так: сьогодні ж їхній жіночий день. Свято. Треба було йти й тобі з ними нога в ногу. Вони ж рівноправні!

Щось довго сидів я в холодній...

Тепер тільки почую, що наближається отой жіночий день, так я сам не свій. А це як зберуться до хати, а моя почне:

— Озирнімося, молодиці, на минулий рік, — я вискакую на двір, скубу на голові чуба, тупаю ногами, хапаю ломаку й періщу нею по тину поки не поб'ю до цурки, поки не заспокоїться серце.

Ех, був колись часочок: ніяких жіночих днів, ніяких жіночих прав. Поб'єш бувало на Горпині кочергу, оділлєш водою, поб'єш іще й чаплію — і квит.

А тепер... не забуду я того дня!...

Павло Нечай.

Цікаві відомости для всіх.

КІЛЬКО ВМИРАЄ ЛЮДЕЙ?

Учені обчислили, що річно вмирає в цілім світі 33 міліони людей, отже на оден день випадає 90,411 а протягом одної мінути 63. А все таки людей не вменшає, а збільшуеться...

ШКОЛИ І КОРШМИ.

У цілій польській державі після статистичних обчислень припадає на 100 тисяч населення 77 шкіл і 290 коршім.

НАЙМЕНШІ ЛЮДЕ НА СВІТІ.

Найменшими людьми на світі є мешканці андаманських островів в Азії. Пересічна висота тамошнього мущини виносить 4 стопи і 3 цалі.

КІЛЬКО РАЗІВ ВІДДИХАЄ ЛЮДИНА?

Новонароджені діти віддихають на мінуту 40 разів. Коли дитина має 5 літ, віддихає вже тільки 24 рази на мінуту. У дорослих віддих вагається між 17 — 18 на мінуту.

ЛІТАК, ЩО ПРЯМО ВІДБИВАЄТЬСЯ ВІД ЗЕМЛІ.

З Праги доносять, що начальний летун закладів Шкода в Пільзні, в Чехословаччині, винайшов літак, котрий прямо відбивається від землі. Коли-б ця вістка показалася правдивою, питання причалювання було-б врешті розвязане.

ЧИСЛО ОСЛІПЛЕНИХ У ПОЛЬЩІ.

У цілій польській державі знаходиться після останних обчислень кругло 28 тисяч осліплених людей.

8-Е БЕРЕЗНЯ.

Ми довго йшли. Пітьма над шахтами звисала,
Де вугілля не раз ми вибирали там...
А на горі в огнях якась музика грала
І кликала кудись від рабського труда...

Ми падали в крові... А батоги свистіли,
І протинали даль, прокльони і плачі...
Коли-ж коритись ми своїм катам не хтіли, —
Гармати били в нас і блискали мечі...

І ночі, ніби дні, і дні, неначе ночі...
І ось почули ми жіночі голоси,
І ось почули ми удари рук жіночих, —
Тривожний чайки крик під крилами грози...

То в незабутній день 8-го березня,
Коли двацятий вік в безодні зашумів,
Почули: "Хай живе нова жіноча доля!
До волі ми йдемо разом, товариші".

О, як давно було... Тепер Радянська влада
І вільно ми йдемо по вулицях своїх.
А вітер в прапорах задумано і радо
Якусь музику нам знайому шелестить...

Який чарівний день... Шумують тротуари,
Здаються від зорі червоними сніги...
О, скільки тут очей: блакитних, темних, карих...
Як радісно згучить по бруку крок дзвінкий...

В. Сосюра.

ГОЛОСНІШЕ СТУКАЙ, СЕРЦЕ ЮНЕ!

Голосніше стукай, серце юне,
Голосніш дзвеніть, мої пісні...
Кожен мусить чути дзвін комуни
І заводів гудки голосні.

Всі, у кого в юнім серці Лєнін,
Мусять чути гомін тракторів.
Будівничий переквіт зелений
І рожевий передзвін зорі.

П'ятирічка в шинах оксамитових
Топче межі численних ланків
Всіх, хто хоче по новому жити,
Кличе партія до лав будівників.

Кожен мусить чути дзвін комуни
І заводів гудки голосні...
Голосніше ж стукай, серце юне,
Голосніш дзвеніть, мої пісні!

Микола Михаєвич.

СЕЛЬКОРКА.

Прийшла вона в редакцію ґазети
У кожушинці, у квітчастому платку...
Мов принесла привіт: від снігових заметів,
Від стріх, що потонули в сипучому піску.
    Це тут... ґазета... Драстуйте! Сідайте.
    Так що ви нам, бабусю, принесли?...
    ...Немов моя сумна старенька мати
    Знайшла мене в зимовий день ясний.
Беру листа (ви всі його читали) —
Про колектив, сільраду, куркулів...)
Мов першу ластівку, так радісно вітаю
Посланіє просте від нової землі.
    Про все сказати їй, порадить, розпитати,
    Бо скорб її — моя скорбота і печаль...
    В отих сумних степах моя самотня мати
    Згубила вік тяжкий і свій страшний одчай.
І скільки їх, таких сумних, убогих,
Таких закинутих, самотніх в глухині...
— Та їм прослалися неходжені дороги
До сонця ясного через вітри та сніг...
    Так надрукуємо!... напишемо, бабусю!
    Кому ж тоді ґазети, як не вам?...
    Пішла вона в заметах, завірюсі,
    Де курится дорога снігова.
Пішла вона. Шукать та ждати правди, —
Відважна громадянка нового села...
...А стежки скорбна мати до мене вже не знайде,
Як правди у житті довіку не знайшла.

Т. Масенко.

Тернистим шляхом

(Історія узбечки.)

Коли Аділі стало 13 років, батьки видали її заміж за 40-літнього крамаря.

Гірко плакала маленька Аділя. Не хотіла вона виходити за старого гладкого Курбана. Та мусулманський звичай жорстокий. Він дозволяє видавати заміж дівчаток, що дійшли 9 років віку, а дітям наказує без заперечень коритися волі батьків. Батько Аділі був бідний наймит, а Курбан заплатив великий калим (викуп) за вродливу дівчинку і вона стала другою його жінкою. Перша була стара й негарна.

Після весілля Аділя захоріла. Вона ще не дозріла для шлюбного життя, їй було ж усього 13 років. Через деякий час Аділя поправилася та на все своє життя лишилася неплідна. Для узбечки неплідність уважають за ганьбу, і Аділя страждала через постійні дорікання чоловіка та першої його жінки.

Потроху почали ставитися до неї як до наймички. Вона мусіла була робити всю тяжку роботу і ніяк не могла догодити лихій Фатімбібі. Незабаром і чоловік прохолов до неї. Він надумав оженитися на третій, бо хотів мати сина, що допомагав би потім батькові крамарювати. Син від першої жінки помер малий, а після нього від неї родилися тільки дівчатка. Настали для Аділі чорні дні. Її примушували працювати надсильно, повсякчас глузували з неї.

Раз на весні з далекого кішкалу (села) приїхала до них Курбанова сестра. Вона посварилася із старшою братовою жінкою і, щоб вчинити їй неприємність, стала розпитувати Аділю про те, як їй живеться. Бідна жінка розплакалася й розказала старій, що минуло вже пять років, як вона замужем, а в неї все немає дітей.

— Це її Алах карає за її лінощі та непошану до старших, — сказала з лихою посмішкою Фатіма-бібі.

— Не плач, бідолашна, — звернулася стара Анор-гуль до Аділі, — це зовсім не прокляття й не кара, як думає дехто, а просто причина, що на тебе напустили завидниці. Я поговорю з братом, він пошле тебе на могилу святої Хамрібібі, там ти посидиш на святому могильному камені жінки святого Агоба, палко помолишся й не мине року, як народиш дитину. Ти вже невір мені старій. Анор-гуль знає, що говорить.

Фатіма позеленіла від злости, а молода жінка втерла заплакані очі й шанобливо поцілувала стару в плече.

— Хай Алах пошле тобі довгі роки здоров'я й радости за те, що ти втішила страдницьке серце, — промовила Аділя і пішла в сарай годувати корову.

Анор-гуль додержала свого слова. Вона доводила братові, що вигідніше послати Аділю до святих місць, де що року виліковуються від неплідности тисячі жінок. Вона про те дуже добре знає, всі-ж про це говорять. То на що-ж платити калим за нову жінку, що може ще й завести незлагоди в домі.

— Таку-ж тиху та покірну як Аділя, трудно знайти, а ти-ж сам знаєш, що вжитися з Фатімою не всяка зуміє.

Курбан подумав і погодився. Йому нічого було губити, тим паче, що на великі витрати не доводилося сподіватися. Сусіда Арбакеш винен був йому за взятий у крамниці дріб'язок і вже півроку, як не віддає гроші. Тепер сусіда може поквитуватися з ним тим, що неплатно відвезе Аділю на могилу святої, а супроводити її взялася стара Анор-гуль.

Цілий місяць Аділя з чоловікового дозволу вишивала красну "сузані", щоб продати її й виручені гроші офірувати хаджі та мулам, що оберегають могилу.

Бідна Аділя сиділа, не відриваючись, за вишиванням, щоб закінчити його вчасно. Їй так потрібні гроші. Хаджі-ж та мули так дорого продають свої молитви, а Курбан не дає на подорож і копійки. Він скнара й жаднюга.

Врешті настав бажаний день від'їзду. Рано вранці Аділя та Анор-гуль, завинувшись в паранджі та спустивши на обличчя чорні чачвани (волосяна сітка), сіли на тряску гарбу. Віз заскрипів і покотився порохнявою дорогою.

Арбакеш співав своєї одноманітної нудної пісні, а жінки тихо говорили, умліваючи від спеки та задихаючись вд пороху.

Через півтора дні подорожні прибули до невеликого кішлаку, де жила Анор-гуль. Звідси до "священої" могили було всього близько 2 верстов і жінки, відпочивши, пішли на прощу. У Аділі сильно билося й завмирало серце, вона сподівалася на "чудо".

За старою потрісканою стіною, на великому могильному камені, під столітніми карагачами, Аділя билась головою об камінь, плакала й палко молила святу зняти з неї ганьбу й дати її дитину. Та камінь був глухий і німий, а старі карагачі шелестіли лохматими вітами, неначе дивуючись, як багато є людської глупоти. Багато років під їхнім гіллям на могильному камені жінки лікували свою неплідність і молили про дітей. І тільки деякі з них родили дітей. Та не камінь був тому за причину. Після кожного-ж моління наставала ніч і її мусіла була неплідна провести одна в молитві. А охоронець могили був молодий і знав своє діло.

Другого дня хаджі розтрясли клуночок, що його привезла Аділя. За їх старанні молитви та нічну охорону вона мусіла віддати не тільки всі гроші, виручені за гарно вишите сузані, але й достархан (солодощі), і свій шовковий платок і пару нових ічигів (взуття), що в них вона молилася. Взяли й срібний ланцюжок з її шиї, подарунок матері, і красиві бірюзові кульчики не минули чіпких рук молитовників.

Та Аділі не шкода було ні грошей, ні речей. Вона певна була, що Алах пошле їй дитя, а воно зробить її щасливою.

Минув рік, життя Аділі перетворилося на каторгу. Ні святий камінь, ні молитви не допомогли. В неї не було дитини, і Фатіма всіляко знущалася з неї. Вона мстилася за своє приниження від Анор-гуль.

— Казала я, що ти проклята, спочала вона щоразу, як стикалася з Аділлю. — Ти підлизалася гадюкою до старої відьми, щоб тільки з дому поїхати, щоб роботу на мене накинути. А тепер от і виходить, що свята Хармі-бібі й знати тебе не хоче. А може ти й на могилі не була? Може розпутничала десь під доглядом старої зводниці?

— Кажи, де була, говори, а то Курбанові скажу, що ти на могилу не їздила.

Такі сцени відбувалися майже щодня і раз наткнулася на це делеґатка Саді-хон, що прийшла запропонувати Аділі пристати до артілі тюбітейниць. Вона знала, що з молодої жінки добра рукодільниця й що життя її дома дуже кепське. Саді-хон вилаяла Фатіму за її злість та чіпляння, розказавши, що за причину нещастя Аділі є старий, дурний звичай видавати заміж малолітніх, котрих калічить ранній шлюб.

Узбекська жінка не може сама вирішати нічого без чоловікового дозволу: Саді-хон переговорила з Курбаном, він подумав і дав згоду, щоб Аділя пристала до артілі. Вона ж зароблятиме гроші, а це йому вигідно.

Почалося для Аділі нове життя. Приставши до артілі, вона стала відвідувати жіночий клюб, збори й школу лікнепу. Багато нового, невідомого й дивного взнала вона. І життя стало вже не таке тяжке та темне. Аділя зрозуміла, що радянська влада допомагає жінці розкріпачуватися, що розпалися вікові кайдани рабства й що узбечка може стати повноправним членом суспільства.

**
*

Тисячним натовпом шумить реґістан. Це майдан між трома старовинними, віками обвіяними, мечетами, майдан, де пять віків тому юрмилися загони жорстокого Тімура. Сьогодні кипить він святковим натовпом і над ним розвиваються червоні прапори.

Похмуро дивиться старий мечет на новий кликотливий світ. З його боків величезні арки, горді похмурі мінарети виблискують ріжнокольоровими кахляминіби морщаться від того, що на реґістані, цьому оплоті Ісляму, біля підніжжя мечету зросла дивна багряна квітка. Це висока трибуна пламеніє під сонячними промінням.

І от на трибуні зявилася завинута в сіру паранджу жіноча фіґура. Це була Аділя. Вона сама не знала, яка сила кинула її на цей острівець серед схвильованого моря голів.

Завмирало серце, дрожали тоненькі пальці, міцно стискаючи краї паранджі. Та твердо, сміливо звучав голос, коли вона розказувала юрбі про муки й безправя узбекської жінки. А коли закінчила свою промову-сповідь, то махнула рукою і чорна сітка, чачвана, колихаючись, як темна птиця, полетіла до підніжжя мечету. І сталось диво.

Вперше в історії узбекського народу біля стін старого мечету вікової хранительки рабства

і гніту на світ глянули широко відкриті, яскраві жіночі очі, а смагляве обличчя, позолочене південним сонцем, радісно усміхнулось натовпові, що вітав її.

З цього дня Аділя стала на шлях боротьби. За те, що вона відкрила обличчя й перестала носити параджу, чоловік загрожував її вбити, вона зганьбила, мовляв, його... Так говорили старі звичаї. Після багатьох сварок та бійки він вигнав її. Вона пішла і стала активною делеґаткою. Двічі робили замах на її життя оборонці старого побуту.

Тепер Аділю Халілову висунули на голову виконкому Пахта-Ховастського району і вже кілька місяців вона прегарно вправляється з роботою. В усьому районі це найкращий борець за розкріпачення жінки.

А. Зеленіна.

Зустріч на океані

(З подорожнього записника М. Ірчана.)

Нещастя хотіло, що в Ню Йорку попав я на пароплав, яким їхало поверх 800 американських туристів, переважно буржуазії. Їхали вони в збіднілу Европу з повними кешенями грошей і гордовитими обличчями. Цілими днями й вечерами на пароплаві кипіло життя. "Золота" американська молодь, майже завжди пяна— дуріла, скакала, танцювала, кричала. І серед тієї панської зґраї я був такий чужий, що не міг найти собі місця. Правда, всі знали, що я їду на Україну, в "більшовицьку республіку" і тому кожного дня мусів відповідати на тисячі запитань. Але ворожого відношення я не помічав. Навпаки, всі намагалися бути аж надто ласкавими зі мною. Тільки один анґлійський піп держався остронь і перестерігав, що через місяць я утічу назад в Америку. "Там-же більшовицьке пекло"!

Часті розмови з гордовитими американськими панами були тільки хвилевою розвагою. Я страшенно нудьгував, неначе на пароплаві, серед безкрайного океану, тільки я один. На другий день помітив, що по палубі ходить теж самотній гарно одягнений юнак-китаєць. З ним ніхто ніколи не забалакав, ніхто не підійшов до його і він ні до кого. Я зрадів! Буде товариш! Але вже в першій розмові пізнав, що це син багатого китайського купця, їде в Париж і — великий прихильник зрадника революції Чан-Кай-Ші. Більше ми не балакали і до кінця подорожі не зустрічалися.

А одного дня, коли на дворі було хмарно і океан здавався безкраїм зораним степом, що зданий на теплу ласку і пестощі сонця, на пароплаві трапилось нещастя. Через неувагу з верхньої палуби впав в глибокий трюм робітник-негр, що працював на пароплаві. Впав на моїх очах. Я закричав з усіх сил. Прибігло декілька пасажирів і ми кинулися вниз. Побитий негр непритомний, весь в крові, стогнав і корчився. І дивно! Коли я нахилився підняти його, з юрби американців ніхто не допоміг мені.

— Допоможіть підняти! Покличте санітарів, лікаря!

Юрба відступила назад і почала росходитися. Але в той час сходами збіг ще один цікавий пасажир і без надуми допоміг мені підняти побитого. Ми винесли його вверх і передали санітарам. З боку якось чужо дивилися на мене розфранчені американці і злобно посміхались. А я глянув на того невідомого, що допомагав мені нести негра. І не знаю чому, але здалося мені, що він німець. Я забалав по німецькому. Він вдивився на мене.

— Ви не німець? — питаю анґлійською мовою.

— Ні, я анґлієць...

Був це чоловік старший, вже сивуватий, одягнений в просте одіння і наперекір американському звичаю — з довгими вусами. Ми розбалакались. Він робітник з стейту Огайо, з міста Клівленд. Вже тридцять років, як виїхав з Анґлії. Їде відвідати рідне місто і через три місяці повертає назад в Америку. Там його три сини, що теж працюють на фабриках.

Я росказав за себе. Він ані одним мигом ока не здивувався, що їду в Радянський Союз, неначе й я їхав з ним в Анґлію. І не роспитував ба-

гато. З того часу ми подружили. Ходили разом по палубі, забавлялися в спорт. І скільки не пробував я всіми способами розвідати, яких він політичних переконань—він мовчав. Коли я згадував, що в Анґлії саме прийшла до влади "робітнича" партія Мекдоналда, він ніби не розумів гаразд, що це таке. А поза всім тим був щирий товариш. ("Тільки політично неграмотний" — подумав я.)

Минали довгі дні. Мені було вже легше, не так чужо. Пароплав причалював спершу до берегів Франції, а відти їхав в Анґлію. І ввечері, напередодні, як пароплав мав зупинитися у французькому порті Больонії, мій товариш сказав:

— Вранці я попращаюся з вами.

— Не варто! — відповів я. — Я висідатиму в третій годині, ви-ж можете спати до дев'ятої. Попращаємося зараз.

— Ні, ні! — заперечив він. — Я встану. Обов'язково встану!

А вранці, коли я підходив до французької портової контролі, що прибула з берега на пароплав, мене зустрінули сірі очі шпійона, що вже знав про мій приїзд до Франції, через яку мені було дозволено тільки переїхати без задержки в будь якому місті. Він довго оглядав мій радянський паспорт, виписував з його всі дати й числа і попередив, що товаришитиме мені аж до Парижа, бо я, мовляв, не знаю французької мови і не зможу найти потягу на Німеччину. (Розмовляв він дуже поганою анґлійщиною).

На палубі чекав мене анґлійський робітник. Я розказав йому мою пригоду з шпійоном. Посміхнувся і ані слова. В низу гойдався невеликий катер, що мав відвезти в порт всіх тих, що висідали у Франції.

Сходило сонце.

Після тижневої подорожі океаном, якось незвичайно приємно вразив вигляд суходолу і зелені дерева. А на пароплаві гармидер, рух. Оклики прощання, сміхи, сльози щастя і суму. Тільки я стояв один, а біля мене старий, заспаний анґлійський робітник.

Почувся перший гудок катера. Пасажири, що висідали у Франції, почали сходити по містку на катер. Я глянув на мого мовчазного товарища. Він подав руку і вперто дивився в мої очі. ("Що йому сказати?" — думав я.)

— Ти комуніст? — спитав він нараз пів-голосом, не випускаючи моєї руки.

—Комуніст — відповів я твердо і гордо.

— Я теж! — вдарило грімке слово і — ми мимохіть кинулись в обійми, розцілувались. А з очей бризнули рясні сльози глибокого хвилювання.

Я глянув на анґлійця. І його очі залилися сльозами, що котилися по старому обличчі.

— Від мене поклонися, товаришу, тій землі, де вже немає ані Гуверів, ні Мекдоналдів. Згадай мене, як переїздитимеш червоний кордон. Бо я ніколи не переїду його...

Я не пішов, а збіг по містку на катер. Перед моїми очима стояв велетень-пароплав і на верху, біля поручнів, мій анґлійський товариш. Пасажири з катера кричали щось до своїх знайомих на пароплаві, переказували останні слова, обіцяли писати, побачитися в недалекому часі, а я стояв і не зводив очей з мого рідного брата, що дружньо всміхався і все ще витирав очі. А як катер рушив до порту, я довго, довго махав йому рукою, доки пароплав під довгі прощальні гудки не почав різати плесо каналу і повертати до Анґлії. Мені було і невимовно радісно і сумно. Серед хвилювання і поспіху я навіть не спитав як зветься мій єдиний товариш в час подорожі через океан.

І ніколи в житті не знатиме він з ким прощався і через кого передавав поклін червоній землі. Не знатиму й я, хто серед ворожої нам юрби розцілував мене найріднішим поцілунком...

М. Ірчан.

Берлін, 13. червня 1929.

АВТОМАТИЧНИЙ ЛЕТУН.

Голова німецького авіяційного департаменту, Бранденбурґ, був дуже здивований, коли підчас лету літака до нього в пасажирське помешкання увійшов летун, який керував літаком. Летун заявив, що тепер біля керми літака нема жадної людини, бо ним править автоматичний летун. Летун Бойков розмовляв пів години з Бранденбурґом, а літак летів точно своєю дорогою.

Цей винахід автоматичної управи літаком зробив Бойков і над ним уже були переведені проби, які дали прекрасні наслідки. Одну зі спроб роблено в таку бурю, що літаки не могли літати, але з автоматичним керівником літак літав добре, не лише тримаючись наданої йому прямої лінії лету, але й робив потрібні звороти.

"СНЕП ШАТС"

УХВАЛИ III. КОНФЕРЕНЦІЇ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУРФДІМ ТРЕБА ВИКОНАТИ.

Якби я так був репортером буржуазної преси і зайшов на наради жінок-буржуйок, то я мусів-би перше всего описати те, як кожна з них носиться, які має спідниці, панчохи, капелюхи і таке інше. Бо в буржуазній пресі такого повно.

Ось недавно донесла буржуазна преса, що премієр Мекензі Кінґ назначив до сенату жінку, яка називається Мрс. Вилсон і про ту сенаторки повно матеріялу в щоденній буржуазній пресі. Але ані словечка немає про те, що та перша жінка сенаторка буде робити в тім сенаті, а лише статті за статтями про те, як вона вбрана зараз, як буде вбрана, як вже буде засідати в сенаті, який титул буде мати і таке інше.

Про наших делеґаток на III. Конференцію Жінсекції треба писати цілком інакше, як про вище згаданих. Вони зїхалися не на те, щоби показатися своїми ношами, а з'їхалися для обговорювання важних справ, що дотикають членкинь Жінсекції зокрема, а жіночого робітничого руху взагалі.

— Ми працюємо самі без інструктора. Членкині цікавляться освітою. Всі беруть активну участь в орґанізаційній праці (оплески).

— В нас всю орґанізаційну працю виконує інструктор. Як він скаже так має бути. Кількох членкинь відпало через таку диктаторську поведінку нашого інструктора (питання й палка дискусія).

— Наші членкині не хотять вчитися. Ухвалено заложити освітній курс, але ніхто з членкинь не приходив й так занехано (питання, критика, дискусія, вказівки і поради).

— А в нас через диріґента розбився мішаний хор. Одні жінки хотіли одного диріґента, інші другого і так розлетівся наш хор.

— Від нас відпала одна товаришка.

— Від нас три.

— Від нас дві.

— Що за причина, що ці товаришки відпали?

— О, наші любили, щоби їх все хвалити. Раз їх не похвалено, то вони й відійшли. Вони вписалися до орґанізації через помилку. В орґанізації потрібно витревалости. А витревалими можуть бути лише ті членкині, які вступили до орґанізації для піднесення своєї клясової свідомости, для піднесення клясової свідомости серед інших жінок-робітниць, які вступили до орґанізації, щоби віддати для неї свої здібности, а не для того, щоби їх вихваловати. Похвальні гимни співаються лише в буржуазних жіночих орґанізаціях. Ми це мусимо викорінити з наших рядів. Нам треба працювати в орґанізації для її потреби, а не для похвал.

Було багато й інших ріжних "причин" чому майже з кожного відділу відійшло по кілька членкинь. Після моєї думки, найголовнішою причиною виступу з орґанізації була малосвідомість. Дуже багато причинилась тут також нетактична поведінка інструкторів, які своїми диктаторськими наказами відганяють членкинь від орґанізації, або не дають їм спромоги вчитися, як провадити працю в орґанізації.

Освіта серед наших членкинь стоїть низько майже в усіх відділах. Треба найти якісь пляни, якими-б можна притягнути та заохотити наших членкинь до самоосвіти.

III. Конференція Жінсекції винесла цілий ряд ухвал і ці ухвали треба виконати, всю орґанізаційну працю у відділах треба зміцнити.

Драпака.

ПОМЕР ОСТАННІЙ ЖИТЕЛЬ МІСТА.

Було колись, ще не так дуже давно в Каліфорнії (Зл. Держ.) стотисячне місто Бадді. Воно виросло як у казці і так як у казці щезло. Кількадесять літ тому назад відкрито там золоті поклади. Тисячі, які хотіли скоро розбогатіти, злетілися бурхливою хвилею на золотодайні поля. Як мурашки розсипалися по країні; копали, рили, одні багатіли, а другі життям своїм переплачували гін до золота.

Але скоро золото вичерпалося. Людська филя відплила на Аляску, до Австралії і Африки. Місто опустіло. Хати остали порожні. Вулиці позаростали травою.

В місті остався тільки оден одинокий житель. Він лишився як жовнір на варті, якого товариші опустили. 25 літ прожив Волкар в мертвому місті. Недавно знайшли його мертвого туристи, які часом навідуються до Бадді, міста великих колись золотих надій.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

III.

Розглянувши основні фізичні та хемічні властивості мертвої природи, перейдімо до живої.

Насамперед серед об'єктів живої природи ми не знайдемо твердих, рідких або ґазуватих тіл. Тіло живих істот переважно густорідке, якщо не рахувати кісток, твердість яких пояснюється відкладаннями вапняних солей (елементу мертвої природи). Друга характерна ознака живої природи — це обрис тіла, характерний для рослин і тварин. Корінь, стебло, листя, квітки, плід мають свою форму, свій обрис, свій характерний колір. Голова, тулуб, кінцівки та нутрощі у тварини такі характерні, що ми без труднощів відріжняємо їх один від одного. Вивчаючи тіло тварини й рослини за допомогою побільшувального приладу — мікроскопа — ми побачимо, що тіло складається з дрібних часток. Ніби цеглинок, що мають певну форму для кожного орґану зокрема. Ці цеглинки і мають назву клітин.

І рослини, і тварини мають дуже багато ріжноманітних форм. Так наприклад, лебедя, гуску та качку, збудованих за одним пляном, ми, навіть поверхово поглянувши, легко відріжнимо одну від одної. Теж спостерігаємо й серед рослин. Ми легко відріжняємо дерево від чагарника, чагарник від трави, пірамідальну тополю від кіпарису, яблуню від груші тощо.

Третя характерна ознака живої істоти — це властивий їм рух. Жаден предмет мертвої природи не рухається сам собою. Рух хвиль, хмар тощо відбувається під впливом вітру. Підчас землетрусу рухаються предмети хатньої обстанови — столи, шафи, стіни будинку тощо. І ці явища викликають у нас здивовання і почуття жаху, бо вони незвичайні для предметів мертвої природи.

Рух же істот живої природи викликають унутрішні причини. Для цього у них є мускули, за допомогою яких рухається та чи інша частина тіла. А у найпростіших тварин є війки або так звані псевдоподії 1).

Четверта ознака живої істоти — це зростання. Власне кажучи зростання ми спостерігаємо і в мертвій природі. Так невеликий сніжний ком, якщо котиться згори наниз, зростає на велику снігову кулю, а маленький кришталик гірського хрусталю виростає в кришталь великого розміру. Та ці випадки зросту в мертвій природі пояснюються зовнішніми причинами. Тут зібльшується маса через зовнішнє нашарування матерії. Предмети ж живої природи ростуть через унутрішні причини і маси їх тіла збільшуються за рахунок речовини, що утворюється в самому тілі.

Дальша ознака живих істон — це розмноження. Все живе дає потомство. Одноклітинні орґанізми, дійшовши певного віку, діляться надвоє, при чому кожна частина, збільшуючись у своїй масі до певних меж, у свою чергу ділиться на частини. Досконаліші форми тварин мають певні орґани, що виробляють із живої матерії тіла яйце й насіння, з яких і розвивається жива істота. Крім того, на основі закону спадковости і яєчко, і насіння ховають в собі зачатки не лише зовнішніх форм, а й найхарактерніші властивості батьківської вдачі. За сприятливих умов зросту та розвитку, нащадок зовнішньо походить на батьків і навіть має характерні для них так звані інстинкти. Щойно вилуплене з яйця каченя є подібне до качки, охоче тягнеться до води, легко тримається на ній та вільно плаває.

---

1) Псевдоподії — це відростки у найпростіших тварин, які служать їм для руху і приймання поживи.

За характерну ознаку живої істоти є також і легка дражливість живого орґанізму від зовнішніх та внутрішніх умов, на які він реаґує рухами.

От простий приклад: якщо ми в воду, де плаває амеба, покладемо якусь речовину, що її подразнюватиме, то амеба за допомогою псевдоподій повзтиме у протилежний бік. Коли ж ця речовина рівномірно розчиниться в воді, то амеба зморщиться, ніби намагаючися зменшити поверхню свого зовні подразненого тіла.

Дражливість спостерігаємо і в рослин. Так, наприклад, мімоза, що подібна до старокраєвої акації, від легкого дотику згортає свої листочки та спускає їх униз. Якщо мімозу не чіпати або залишити в спокійному стані, то вона повертається до попереднього стану.

Ще цікавіше видовище являє собою рослина ловимуха. Кожний її лист — це ніби розкрита книга. Краї листа вкриті гострими зубцями, а на внутрішній поверхні є чутливі волосинки. Легкий дотик мухи або комаря до них викликає подразнення і тому закриваються крайові зубці, заходячи один за одного, щільно тримають лист в цьому становищі, а комаху, що потрапить до такої пастки, тут же починають перетравлювати травні соки, що їх виділяє лист.

Крім зазначених нами вище фізичних властивостей живих орґанізмів ми повинні згадати, що живий орґанізм має ще здатність утворювати в собі тепло, не беручи його безпосередньо з оточення. Температура людини та теплокровних тварин завжди буває вища за температуру оточення. Навіть у холоднокровних — риб, жаб та інших тварин — вона все ж таки дещо вища за температуру оточення.

Слід також згадати й про те, що у тварин і рослин ми спостерігаємо певний плян їх будови та життьових виявів. Амеба користається із своєї псевдоподії, щоб піти від подразника, За великого світла повіки очей умить закриваються. Це являє собою наслідок вікового пристосування орґанізму до зовнішніх умов, і до цього ми ще повернемося, коли говоритимемо про життєдіяльність людського орґанізму.

Тепер ми розглянемо хемічні властивості живої матерії, застосовуючи при цьому звичайних прийомів аналізи та синтези.

Чи являє собою матерія, з якої збудовано рослину і тварину щось особливе, що надто ріжниться від мертвої матерії?

Кинувши поверхово оком на мертву та живу природу, трудно допустити, що між ними є якась спорідненість. Проте, фізика й хемія, застосовуючи свої спеціяльні способи й прийоми, довели нам, що такий споріднений зв'язок дійсно існує між ними.

З моменту смерти жива матерія починає змінятися фізично й хемічно. Пелюстки зів'ялої квітки зменшуються, зморщуються, міняють свій колір, втрачають свій запах. Стигле яблуко, що впаде з гілки, через деякий час також змінює свій колір, пахне гнилизною та втрачає свій приємний смак. Труп померлої красуні через деякий час стає потворний: шкіра вкривається великими плямами; з носа й рота починає виділятися рідина їдкого запаху.

Кажуть тоді — "труп розіклався". І дійсно, природа своїми силами розклала складну живу матерію на складові частини, перевівши аналізу складного на просте. Ця аналіза в труні під могильним холмом, відбуватиметься доти, доки не зотліє все, за винятком кістяка, що згодом також розсиплеться на дрібний порох.

Деж поділась жива матерія похованої людини? Ґази знайшли собі шлях до атмосфери, а інші речовини, поволі розкладаючись, лишились на місці. На дні могили після цього ми не виявимо нічого, крім елементів мертвої природи.

Розкладаючи тіло, людини, тварин і рослин лябораторним шляхом, виявлено, що до складу його входять виключно елементи мертвої природи, при чому в обмеженій, порівняно, кількості. В той час, як у мертвій природі нараховують понад 80 елементів — в живій знайдено лише 16. Які ж ці найважливіші елементи, що є в кожній живій істоті? А ось які — вуглець, водень, кисень азот, фосфор, залізо, калій, кальцій та сірка. Вище ми вже казали про те, що речовини мертвої природи змінюють свій характер залежно від того, які елементи входять до складу молекул та як стосуються вони один одного. Ми бачили наприклад, що молекула води має лише два елементи — кисень та водень.

(Далі буде.)

В допомогу матері

Мамо!

Вам напевно хочеться знати, як я росту на першому році свого життя, як набираюся розуму та сил. На цій сторінці сьогодні я вам усе й розкажу.

Відразу після народження перших 2 — 4 дні, вага моя зменшується на 150 — 300 ґрамів. Потім я швидко починаю важчати. За перший місяць вага збільшується на 800 ґрамів, за другий місяць на 750 ґрамів, за 3-й на 700 ґрамів. Далі, протягом року, кожного місяця вага збільшується вже трохи менше, наприклад, коли на четвертому місяці вага моя збільшилася на 650 ґрамів, то на п'ятому вона мусить збільшитись тільки на 600 ґрамів, на одинадцятому вага збільшиться лише на 300 ґрамів.

Це ті пересічні числа збільшення ваги, що спостерігаються у багатьох дітей. Від цієї норми є багато й відхилень. В одної дитини вага за перший місяць збільшується лише на 600 ґрамів, за те на другий місяць теж на 600. У іншої дитини — за перший місяць вага збільшиться на 900 ґрамів, зате на другий місяць вона збільшиться тільки на 650 ґрамів.

Отож, щоб я правильно важив, треба годувати мене так, як я зазначав на попередніх сторінках і треба не що місяця, а хоч через кожних два тижні показувати мене лікареві.

В цілому можна сказати, що вага моя на п'ятому, шестому місяці повинна збільшитись удвоє, а під кінець року втроє проти первісної ваги.

Майже рівнобіжно з вагою збільшується й моє зростання. За перший рік я мушу підрости на 23 — 25 центиметрів. Причому, першу чверть року я підросту на 9 центим., у другу на 8, у третю чверть на чотири й в четверту — тільки на 3 центиметри.

Від цього правила є ще більше відхилень, ніж від правила про вагу, бо зростання залежить не тільки від стану здоровля немовляти, а й від роботи батьків.

За другий рік свого життя я вже підросту тільки на 10 центиметрів, за третій рік — на 8 цент., а на четвертий, пятий — тільки чотирнадцять центиметрів.

Тепер кілька рядків про мій духовний розвиток на першому році мого життя.

Після народження я настільки нікчемна істота, що добре не відрізняю тепла від холоду. Акушерка положила мене голісінького на подушку в кімнаті, я обсох, захолонув, але холоду не почував. Мої нерви, мій мозок ще не могли працювати. Єдиний орґан, яким я відріжняю тепло від холоду, і яким я взагалі володію — це мої губи, губами я обмацую кожну річ, губами і язиком я відрізняю тепле від холодного, тверде від мягкого, смачне від несмачного.

Вам, мамо, треба стежити, щоб нічого брудного в мої губи не попадало, бо я легко можу захопити якусь хворобу.

Вам напевне цікаво знати, чи після народження я вмію чути чи не вмію. На жаль, не вмію. На другому тижні при голосних звуках я кліпаю очима, іноді починаю плакати от звуків, але це слух не удосконалений. До трьох місяців я тільки вчуся слухати.

Цікаво мене спостерігати приблизно на другому місяці, коли я залишаюсь у своєму ліжкові один. Тоді я починаю прислухатись до шелесту власного одягу, до гавкання собак на дворі, до мукання корови тощо.

Взагалі скажу вам, мамо, що немовлят іноді корисно на деякий час залишати в ліжкові одних і тоді коли вони не сплять. Цей час вони вчаться слухати й вчаться дивитися. Остаточно вивчаюсь я чути тільки під кінець третього місяця, тоді я на цікавий звук повертаю голову, а іноді і наставляю вухо туди, відкіля цей звук іде. Проте, не вчіть мене слухати, я сам вивчусь. Не втомляйте мене зайвою стуканиною, криком, не будіть мене поки я сам не прокинусь. Все це може попсувати мої нерви.

Хоч після народженя я майже зразу відкриваю очі, бачити я не бачу. Мої очі не слухають мене зовсім. Одно око дивиться в один бік, а друге в другий.

Правда, коли мене положити обличчям до вікна, то я довгенько буду дивитись на світ, але переводити очі на ріжні речі я ще не вмію. Згодом я навчаюсь, лежачи в ліжку, дивитись то на одно вікно, то на друге. Далі навчаюсь стежи-

ти за речами, рухаються перед моїми очима. Кінець кінцем, я вивчаюсь бачити речі близькі й далекі, нерухомі й ті, що рухаються. Отоді тільки я насправді бачу світ і речі, що мене оточують! Трапляється це під кінець четвертого місяця після народження.

Оберігайте мене, мамо, від великих та довгих вражінь, вони мене втомляють, вони псують мені нерви. Не забувайте ще й того, що всяка втома мені небезпечна.

Немовля.

Літературний альманах "За океаном".

(Поклик М. Ірчана з Радянської України.)

Українська пролетарська література у Злучених Державах і Канаді ще дуже молода. Досі ми маємо не багато товаришів і товаришок, що пишуть оповідання та поезії і друкують їх на сторінках робітничої преси. Все таки за останніх 10 років чимало було надруковано цікавого матеріялу, що в літературній формі висвітлював життя, побут і боротьбу пролетаріяту на американських землях. Одначе про це дуже мало знають на Радянській Україні. Тому я пропонував би тим товаришам і товаришкам, що працюють літературно, видати на Україні альманах **"За океаном".** Хто погодиться з моєю пропозицією, хай надсилає матеріяли на мою адресу не пізніше як до **1. травня 1930.**

Що треба надсилати? Перше всего тільки ті матеріяли, що мають американську (канадську) тематику, себто — оповідання чи поезії, в яких говориться про життя, побут і боротьбу працюючих мас на американських землях. Можна присилати і ті твори, що вже були друковані в українській робітничій пресі у Злучених Державах чи Канаді. До матеріялів хай кожний автор долучить свою фотографію і короткий життєпис. Присилати матеріяли до альманаха можуть і ті товариші та товаришки, які досі може ще й не друкувалися ніде.

Товариші і товаришки! Про перші паростки української пролетарської літератури за океаном, особливо на Радянській Україні, дуже мало знають. Якщо вам не байдужна ця справа, якщо ви погоджуєтеся з моєю думкою, то в найблищому часі надсилайте свої матеріяли по такій адресі:

М. Д. Ірчан
вул. Вільної Академії 2, пом. 5
м. Харків, — Рад. Україна
KHARKOV—USSR—UKRAINE

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, ЧИТАЙТЕ НОВИЙ ЖУРНАЛ!

В Харкові почав виходити новий щомісячний ілюстрований журнал

"ЗАХІДНЯ УКРАЇНА"

за редакцією М. Ірчана, І. Ткачука, Д. Загула, В. Ґжицького і Й. Зазуляка.

Журнал політично - громадський і літературний. В ньому широко висвітлюватиметься життя, побут і боротьбу поневолених земель Західньої України, а з другого боку велике сосіялістичне будівництво Радянської України.

До участи в журналі запрошено всіх визначніших західньо-українських революційних письменників, вчених і журналістів.

Всі українські робітничі орґанізації вперше чергу і поодинокі товариші, що живуть на трудовій еміґрації в европейських і американських країнах, повинні передплатити цей цікавий, приступно редаґований і потрібний журнал, беручи одночасно найактивнішу участь в співробітництві.

Поширюйте вістку про цей журнал! Збирайте передплати! Присилайте матеріяли!

Передплата на цілий рік 4 американські долари. На піврік 2 долари.

Гроші і матеріяли посилайте на адресу:

С.Р.С.Р. — Радянська Україна. — м. Харків
Поштова скринька 270
Редакція журналу "Західня Україна"
"ZAKHIDNA UKRAINA"
KHARKOV — U.S.S.R. — UKRAINE.

Як буржуазія задурманює робітничу молодь у школах

Кілька років тому назад, коли я ходила до публичної школи, я принімала все, що мене там вчили за добру монету і не добачувала того задурманювання робітничої молоді, яке ведеться в усіх буржуазних школах. Я бачила, що суспільство ділиться на клясу панів і робітників, але глибини того поділу і до котрої кляси я сама належу, цего я не розуміла. І мабуть я не розуміла би цього й досі, як би була не ходила до Українського Робітничого Дому і до УРДШколи. В УРД я прислухувалася, як старші товариші дискутували на ріжні теми, там почала я читати робітничу пресу і з тих розмов та преси познайомилася з робітничим рухом, чому ведеться клясова боротьба і до якої кляси я належу.

Тепер я ходжу до калидж. Разом зі мною ходить до калидж багато учнів і учениць ріжних національностей і ріжного віку. Більша частина учнів — це робітничі діти, але дуже мало з них розуміють інтереси своєї кляси. А шкільна влада зі свойого боку докладає всіх старань, щоби ті учні ніколи не зрозуміли їх. А роблять це вони в ріжний спосіб. Кожного тижня, наприклад, в назначений день ми сходимося до спільної салі і маємо щось в роді мітінґу. Коли ми всі посідаємо, тоді входить директор школи. В мент його приходу ми мусимо ставати по військовому на позір і так стояти, доки він не скаже нам сісти. Відтак він бере біблію і читає нам з неї ріжні уступи. Після читання біблії ми молимося і співаємо патріотичні пісні.

По тій вступній церемонії виступають промовці від бойскавтів, кадетів і інших буржуазних орґанізацій та аґітують учнів і учениць, щоби вступали до їхніх орґанізацій. Після тих молодих бесідників виступає з промовами сама "сметанка", себто визначні представники ріжних буржуазних орґанізацій. Вони завжди торочать нам ту стару брехливу історію, що як ми будемо так поступати як вони, то будемо такими як вони. Після них виходить на плятформу ще піп і завзято переконує нас, щоби ми вірили тільки в те, чого вчать нас їхні шкільні вихователі і молилися до бога, а бог, вони і уряд завжди нам допоможуть в усьому.

Цікаво, чому вони не помагають безробітним, які пропадають з голоду й холоду, але ще й частують їх замісць хліба клобами та саджають до тюрем. В однім лише Брентфорті є тепер поверх 1 тисяча безробітних.

Далі він говорить нам про те, що Анґлія виграла війну тому, що всі анґлійці дуже реліґійні і бог допомагав їм у війні за те, а тепер ще дав Анґлії дуже добрий уряд.

Дійсно той теперішній так званий робітничий уряд є добрий для буржуазії, бо гнобить і визискує працюючих ще гірше, як попередній консервативний. Тільки через те, що той анґлійський уряд такий "добрий", там вибухають одні за одними страйки, на вулицях валяється около 2 мільйони безробітних, з яких той "добрий" уряд 10 тисяч прислав був до Канади, щоби вони ще тут покоштували безробіття і смаку канадійських тюрем.

По тих усіх промовах ми знову співаємо патріотичні пісні і розходимося додому.

Кромі того два рази на тиждень ми маємо вправи, де буржуазні вихователі вчать нас воєнного ремесла, себто приготовляють нас на гарматнє мясо для війни.

Проти такого отруйного виховання в буржуазних школах ми, свідома робітнича молодь мусимо боротися. Ми мусимо пояснювати робітничій молоді, що ходить до тих шкіл, чому буржуазія так виховує нас, ширити між ними робітничу пресу і втягати їх до робітничих орґанізацій.

Учениця.

Брентфорд, Онт.

ЩО ЗРОБИЛА НАША ОРҐАНІЗАЦІЯ В КАНАДІ.

Наша орґанізація Товариство Український Робітничо-Фармерський Дім зробила за час свойого існування величезну працю. Вона зорґанізувала свої відділи по цілій Канаді від одного океану до другого. Більшість відділів нашої орґанізації збудували в своїх місцевостях Українські Робітничі Доми і шируть з них клясову освіту, підготовляють працюючих до боротьби проти капіталізму.

Наша орґанізація присвятила надзвичайно багато праці й уваги для орґанізування робітниць і фармерок. Жіноча Секція ТУРФДім має тепер півтора тисячі членкинь і тисячі симпатиків. Всі вони далеко не ті, що були кілька літ тому назад. Всі вони дивляться на світ своїми власними очима і розуміють, що людство поділене на дві клясі — на визискуваних і визискувачів та що рівність і дійсну справедливість на землі можна завести лише шляхом поваления капіталізму.

Тілько ж само праці віддала наша орґанізація для зорґанізування робітничої молоді. Секція Молоді ТУРФДім вирвала і вириває тисячі робітничих дітей з під впливу отруйного буржуазного виховання і з під впливу вулиці та виховує їх на борців за інтереси працюючих.

А Робітниче Запомогове Товариство це ж також дитина нашої орґанізації ТУРФДім. РЗТ дає робітницям і робітникам в часі слабости або каліцтва допомогу і орґанізує їх до боротьби проти визиску й поневолення. А нинішний час допомоги робітницям чи робітникам дуже треба, бо на чорну годину вони не можуть тепер нічого зложити, а як захоріють, скалічаться, чи й помруть, то вони і їх діти попадають в страшну нужду. Тої нужди, того голоду й холоду та плачу голодних дітей ніхто не бачить, не чує тільки РЗТ, яке завжди в таких випадках спішить своїм членкиням і членам з допомогою.

Кромі того наша орґанізація ще створил;а великого орґанізатора, учителя і вихователя — нашу сильну робітничо-фармерську пресу. Друковане слово є найсильнішою нашою зброєю в боротьбі проти капіталізму. Тим друкованим словом наша преса розбиває скалу темноти, збуджує приспані, закуті уми робітництва й фармерства до праці, до боротьби за нове життя. І куди лише заходить наша преса, там виховує вона активних борців за інтереси працючих.

Ми, членкині і члени орґанізаці ТУРФДім щиро працюймо для її розвитку і піддержуймо та ширім нашу пресу. Наша сила в орґанізованості і свідомості, а хто сильний, той переможе.

Робкорка.

Едмонтон, Алта.

ВИХОВУЄМО ЗМІНУ.

При кінці 1929 року приїхав до нашої місцевости Брентфорд, Онт., орґанізатор Секції Молоді ТУРФДім, тов. Бобісюк і зорґанізував відділ Секції Молоді. При зорґанізуванні до відділу вписалося 11 членів і членкинь. А пізніше на всіх мітінґах цеї нашої молоденької орґанізації ще вписувались члени і членкині так що вона начисляє тепер 17 членів і членкинь. Всі ми старші членкині і члени дуже радіємо цим поступом і здобутками нашої молоді.

Члени місцевого відділу С. М. ще дуже молоденькі, але вони стараються вести працю як найкраще. На свойому мітінґу вони врадили, щоби вдатися за допомогою до нашого жінвідділу. Всі наші членкині з охотою згодились допомагати в усьому молоді, що її робимо.

Дня 1 січня наш відділ С. М. відіграв представлення "Мені тринацятий минав", а по представленню влаштував забаву з танцями.

Того вечера член С. М. т. М. Мусій виголосив гарну промову. Він говорив про те, як тяжко працює тепер робітнича молодь у фабриках та як жорстоко капіталісти визискують її. Всі присутні дивувалися, що такий молодий товариш зміг так вірно представити життя працюючої молоді і грімко вітали його оплесками.

Я теж дуже тішуся працею і поступом наших молоденьких товаришів і товаришок і кличу: Хай живе і розвивається Секція Молоді ТУРФДім на користь працюючим а на загибель капіталістам!

М. Фізор.

Брентфорд, Онт.

РІМЕ.

З-за обрію виплило ясне сонце і, освітивши вперед верхи високих домів, заграло потім лучами на білому снігу і на вікнах. Воно немаче кликало

працюючих: ану виходіть з тісних хат на вільний, широкий простір і веселіться зі мною.

В домах загримали двері і вулиці зароїлися робітниками і робітницями, що спішили в ріжні сторони. Сонце зраділо і ще ясніше освітило вулиці міста, але обличчя робітників і робітниць, що блукали вулицями міста, були сумні і понурі. А причиною їхнього смутку і понурости було безробіття. Вони не могли ніде продати своєї робочої сили, щоби заробити на хліб.

До громади безробітних прилучилася дівчина Ріме. Скорим кроком прямувала вона до високих будинків. Один за одним відвідала вона всі, але в кожному будинкові стрінулась з холодною відмовою. За працею шукали тисячі, а найти її було неможливо. Ріме знала це, але вона шукала, бо її, як і тисячі подібних їй, виганяла з хати нужда. Вчера шукала вона за працею у фабриках, але виглядів на працю не було ніде. Так шукає вона за працею вже кілька місяців: одного дня йде до фабрик, а другого до високих будинків, де містяться ріжні офіси і все повертає з нічим. Від нужди, холоду й голоду й безнадійности її охоплює велика злоба на грубих буржуїв, що не лише страшно визискують робітниць і робітників у фабриках, але ще й морять їх безробіттям. Вона чуйно від якогось часу почала прислухуватись до кличів, якими комуністи закликають працюючих до боротьби. Вона знає, що 6 березня безробітні цілого світа будуть демонструвати проти безробіття і приготовляється до того дня. О, вона демонструватиме в перших рядах.

Шікаго. *Невідомий.*

НУЖДА, ТЕМНОТА І КАПІТАЛІСТИЧНА "ОПІКА" МАТЕРЯМИ

Недавно в нашій місцевости Ґренд Вю, Ман., дуже захоріла при породах одна робітниця. Вона страшно мучилася, але за ніяку ціну не хотіла покликати до себе лікаря, раз через те, що не мала чим заплатити йому, а друге тому, що релігія задурманила її голову й вона повірила, що їй ніхто не поможе лише бог. Вона попадала все в гірший і гірший стан, а бог, як звичайно, не помагав. Знайомі післали тоді за лікарем. Але лікар, як довідався, що вона недавно приїхала зі старого краю і немає грошей, то відмовився відвідати її. І аж як загрожено йому, що він буде відповідати за смерть тої робітниці перед судом, тоді він пішов.

Отаку то опіку мають жінки-робітниці в капіталістичній системі. З одного боку капіталістичні служальці затроюють їх ріжними релігійними забобонами, а з другого вони в разі хороби засуджені на пропаще, бо ними ніхто не опікується. Кілько то робітниць і фармерок вмирає при породах і через інші недуги тільки тому, що немають грошей, щоби заплатити лікареві за лікування. А не те діється в Радянському Союзі. Там робітницями і селянками опікується держава, яка дає їм всю потрібну допомогу і опіку. В Канаді ми будемо так поневірятися і страждати доти, поки не зорґанізуємось і не повалимо капіталізму. Тільки таким шляхом ми дібємося таких прав, як має жінка-робітниця в Радянському Союзі. Але, щоби добитися таких прав, то ми мусимо освідомляти себе, мусимо читати всю робітничу пресу а головно "Робітницю", мусимо вступати в ряди робітничих орґанізацій і спільно поборювати капіталізм. *О. Вакалюк.*

Ґренд Вю, Ман.

ВІД'ЇХАЛИ НА РАДЯНСЬКУ УКРАЇНУ.

Дня 14 лютого наші вестторонтонські орґанізації і симпатики влаштували працальну вечірку, на якій працали товариншку і товарнша Омиків, які від'їхали на Радянську Україну. Згадані товариш і товаришка щиро працювали в наших орґанізаціях, тому на працальну вечірку прийшло велике число членів, членкинь і симпатиків. Товариші Омики пообіцяли нам, що вони у вільній робітниче-селянській країні будуть активно працювати для добра працюючих і що будуть писати нам про життя на Радянській Україні на сторінках нашої преси.

Членкині й члени наших орґанізацій у Вест Торонто, Онт., з одного боку жаліли, що від нас від'їздять такі активні працівники, а з другого раділи тим, що хоч деякі з нас, але все таки можуть поїхати до вільної пролетарської країни і жити там. Всі ж ми, що осталися будемо працювати, будемо боротися, щоби створити радянську владу тут в Канаді.

Вест Торонто, Онт. *Робкорка.*

З обїздки орґанізаторки

ІСТ ВИНДСОР, ОНТ.

В нашій місцевости Іст Виндсор перебувала в днях 3, 4 і 5 лютого орґанізаторка Жіночої Секції, т-ка Зень. За той короткий час перебування вона зробила велику роботу. Дня 3 лютого вона відбула засідання зі зарядами жіночого і мужеського відділів. Дня 4 лютого наші відділи ТУРФДім, Жіночої Секції і РЗТ відбули з орґанізаторкою спільний мітінґ. Дня 5 лютого вона промовляла на масовому вічу.

На спільних зборах всіх наших відділів т. Гоцалюк дав короткий доклад про орґанізаційно освітню працю, про самокритику і про добрі та злі сторони нашого життя. Опісля т-ка Зень говорила головно про освітню працю. Вона вказала на те, що членкині наших жінвідділів занедбують читання книжок, спільні читання і лекції. Ще сказала вона, що наші центральні заряди видали не на те так багато грошей і праці на видання звітів з минулого зїзду й конвенції, щоби вони припадали порохом в шафах, а на те, щоби членство вивчало ухвали з них. Т-ка Зень говорила, що всі члени і членкині наших орґанізацій повинні обовязково приходити на спільні читання і лекції, щоби вивчали відбуваючіся світові події і вміли відгукуватися в нашій пресі на всі прояви капіталістичного гнету. Товаришки і товаришні не повинні обмежувати себе тільки приналежністю до Жіночої Секції, але й повинні вступати до трейд-юнії і до комуністичної партії, йти між жінок-робітниць інших національностей і разом з ними працювати в користь революційного руху. Нашим орґанізаціям приходиться боротися проти багатьох недостач і проти внутрішних замішань. Все це треба при помочі щирої праці, освіти і товариської критики направляти. На закінчення т-ка Зень закликала членство до активної праці в орґанізації. На питання вона відповідала дуже вдоволяючо.

Масове віче 5 лютого було дуже успішне. На ньому було присутних поверх 200 робітниць і робітників. Т-ка Зень говорила на ньому про те, чому робітниці і фармерки повинні орґанізуватися. У своїй одногодинній промові вона широко виясшила присутним, яку ролю відігравала трудяща жінка в минувшині і яку ролю відіграє вона в теперішнім капіталістичнім ладі. А головно орґанізаторка звернула велику увагу на те, що багато робітників бачуть в особі робітниці лише господиню хати, а тим самим і заперечують її право на орґанізування. Такий погляд на трудящу жінку є дуже назадницький і приносить працюючим велику шкоду, а капіталістам поміч. Бо з розвитком технікн, з розвитком капіталістичної раціоналізації все більші й більші маси робітниць втягаються у виробництво, де капіталісти, користаючи з їх неорґанізованости, страшно визискують їх і використовують як знаряддя для зривання платні робітникам. Кромі того робітниці як матері виховують суспільству нове покоління. Але клясово несвідома мати, що не належить до орґанізації, не може виховати добрих членів працюючій клясі. Отже ці факти ясно говорять за тим, що робітниці мусять орґанізуватися, що без участи робітниць у визвольній боротьбі працюючі не можуть добитися визволення. Далі орґанізаторка говорила про вільне життя жінок-робітниць в Радянському Союзі і про загрозу нової імперіялістичної війни.

На заклик т-ки Зень того дня вписалося до нашого жінвідділу 6 нових членкинь. При кінці мітінґу присутні зложили на дальшу подорож орґанізаторки $26.00, защо в імені нашої орґанізації складаю їм щиру подяку.

Робкорка.

ФОРТ ФРЕНСЕС, ОНТ.

Орґанізаторка Жіночої Секції ТУРФДім завітала до нашої місцевости 11. січня ц. р. Того-ж вечера заряд нашого жінвідділу відбув з орґанізаторкою засідання, на якому обговорено хід місцевої орґанізаційної праці.

Дня 12. січня пополудні наш жінвідділ влаштував масове віче. Відкрила його т-ка Поштар. Орґанізаторка говорила на тому вічу про те, чому трудящі жінки повинні орґанізуватися. Вона вказала на те, як чимраз більше число робітниць

втягається з розвитком капіталістичної раціоналізації у виробництво та як страшно капіталісти визискують їх. Вони працюють за багато нижчу платню від робітників мимо того, що виконують ту саму працю.

Такий страшний визиск має місце головно через те, що робітниці незорґанізовані і не ставлять капіталістам належного опору.

Щоби відвернути увагу робітниць від клясової боротьби, капіталісти задурманюють голови робітниць дешевою літературою і шовами, де пишеться і показується те, як бідні дівчата-робітниці стають жінками мільйонерів то що. Багато дівчат-робітниць вірять тим брехливим байкам і, не розуміючи того, що їх буржуазні писаки навмисно написали для дурманення несвідомих працюючих, не орґанізуються для боротьби проти капіталізму, а ждуть і для себе чогось подібного. Робітниці мусять орґанізуватися і боротися проти дурманення несвідомих робітниць.

Т-ка Зень говорила також про шкідливу і ворожу нам роботу українських патріотичних орґанізацій, які на кожному кроці вислугуються капіталістам. Вона закликала присутних поборювати патріотичні орґанізації.

Вечером т-ка Зень промовляла на концерті. У своїй промові вона змалювала тяжке життя робітниць у капіталістичних країнах і закликала присутних читати робітничу пресу і вступати в ряди наших орґанізацій.

А. Савчук, робкорка.

ТІММІНС, ОНТ.

19 січня ц. р. відбулося в Тімміне, Онт., масове віче, на якому промовляла орґанізаторка Жіночої Секції ТУРФДім, т-ка Зень. Вона говорила про те, чому жінки робітниці повинні належати до орґанізації. А повинні вони належати тому, щоби спільно боротися проти капіталістичного визиску й поневолення. Бо тепер робітниці тяжко працюють у фабриках, а капіталісти визискують їх багато гірше, як робітників. Вони виконують у фабриках ту саму працю, що й робітники, а дістають багато меншу платню і над ними багато гірше знущаються капіталістичні наганячі. Цей визиск можна усунути лише шляхом орґанізованої боротьби. Далі робітниці повинні орґанізуватися, бо бо вони є матерями і тільки в орґанізації можуть навчитися виховувати своїх дітей на свідомих борців за інтереси працюючих.

Т-ка Зень відбула також один мітінґ з членкинями нашого відділу, на якому розказала нам, як працюють інші відділи Жіночої Секції і дала нам ряд цінних вказівок як ми повинні вести працю. Всі поради орґанізаторки ми будемо старатися використати в ході праці.

Робкорка.

БРЕНТФОРД, ОНТ.

З нагоди приїзду до нашої місцевости орґанізаторки Жіночої Секції, т-ки Зень ми влаштували дня 30 січня масове віче. Того-ж вечера перед масовим вічем наші аматори відіграли коротке представлення "На перші гулі". Представлення випало досить гарно — так говорили всі присутні, тільки жалували, що було коротке.

Приїзду орґанізаторки досить сильно злякався тутешній піп. Щоби відтягнути робітничу молодь з масового віча, він влаштував танці. Частину молоді він дійсно відтягнув танцями, але багато прийшли послухати орґанізаторки. Між присутними на вічу були також і такі, що тільки прийшли подивитися, чи дійсно наша орґанізація виховала вже таких робітниць, що є орґанізаторками. Промова т-ки Зень переконала їх в тому.

По представленю голова місцевого жінвідділу, т-ка Фізор відкрила віче і покликала до слова т-ку Зень. Орґанізаторка говорила про те, як жорстоко визискують тепер капіталісти робітниць у фабриках, готелях, ресторанах й інших місцях праці. На словах буржуазія говорить, що ледіс форст, але на ділі, то робітниці і фармерки являються в капіталістичних країнах найбільш поневоленою частиною робітничої кляси.

Т-ка Зень говорила також про те, як жила трудяща жінка в давних часах і як з рівноправного, вільного члена суспільства з ходом розвитку приватної власности зроблено її рабинею. Тепер робітниці, розказувала орґанізаторка, борються за своє визволення плече-в-плече з робітниками в усіх країнах світа.

При кінці промови орґанізаторка закликала присутних робітниць, щоби вступали в ряди нашої орґанізації та боролись

разом з нами за краще життя.

Після масового віча орґанізаторка відбула з нами, членкинями мітінґ, на якому ми спільно намітили плян дальшої місцевої праці.

М. Фізор, робкорка.

МУС ДЖО, САСК.

Дня 8 січня ми влаштували з нагоди приїзду орґанізаторки Жіночої Секції ТУРФДім, т-ки Зень масове віче. На него прийшли членкині і члени наших місцевих орґанізацій, а також багато симпатиків. Т-ка Зень у своїй промові на тому вічу пояснила значіння нашої орґанізації і ролю робітничих орґанізацій взагалі. Також широко і ясно розказала вона про теперішні світові події і про ролю робітниць у них. Після промови ставлено орґанізаторці багато питань, на які вона відповідала ясно і зрозуміло.

На дальшу подорож орґанізаторки присутні зложили $9.50.

Другого дня наш місцевий жінвідділ відбув з орґанізаторкою мітінґ. На ньому вписалося до нашого жінвідділу 2 нових членкині. Орґанізаторка дала нам багато цінних порад, як ми повинні вести орґанізаційну працю, що ми будемо старатися виконати. А також разом з орґанізаторкою ми розглянули всі добрі і злі сторони нашої відділової праці та виробили пляни дальшої праці.

В імені нашого жінвідділу я бажаю орґанізаторці як найкращих успіхів в усій її дальшій праці.

А. Щелицька, рокорка.

ІДЕМО ВПЕРЕД.

Як минулими роками, так і цего року наш жінвідділ у Вест Форт Вил'ям, Онт., підсумовував на річних зборах здобутки цілорічної праці. Але між сьогорічними річними зборами, а минулорічними була та ріжниця. Звіти зарядовців на минулих річних зборах обмежувались звичайно до сухих цифрів, а цего року всі зарядовці кромі цифрів ще й пояснювали, чому в даних ділянках праці були які недостачі і як їх можна усунути. Перший звіт здавала голова жінвідділу т-ка Чепесюк. Вона вказала в ньому на додатні і відємні сторони і закликала членкинь до ще активнішої праці. По звіті голови слідували звіти секретарок — фінансової протоколярної, а потім звіт бібліотекартки. Бібліотекарка т-ка Потігайло сказала нам, кілько наші членкині перечитали книжок та закликала, щоби на другий рік ми старалися більше прочитати, бо число прочитаних книжок в порівнанні до числа членкинь в нашому відділі показалось замале.

Членкиня шкільного комітету т-ка Квінтень здала звіт про те, як ведеться навчання в місцевій УРДШколі, а також і у відділі Секції Молоді. В тому звіті вона фактами доказала, що ми мусимо зміцнити свою виховавчу працю.

Про хід освітньої праці здавала звіт членкиня освіткому, т-ка Равлюк.

Річні збори закінчено відспіванням Інтернаціоналу.

Робкорка.

Вест Форт, Вил'ям, Онт.

ЯК ХТО ПРАЦЮВАВ ДЛЯ "РОБІТНИЦІ".

Дітройт, Міш.

Т-ка Ольга Антонюк зібрала на лісту ч. 368 на передплату "С. М." 50 ц.; на лісту ч. 2711 на пресовий фонд по 25 ц.: Гр. Белей, С. Сіхон, Г. Коломиєць, П. Лукащук, В. Тарасик, А. Кульчицький, В. В. Никірчук, М. Малеско, О. Антонюк; по 10 ц.: Ф. Стахира, Т. Мироник, О. Антонюк. Разом пресфонду $2.55.

Верміліон, Алта.

Т-ка Марія Горбасенко зібрала на лісту ч. 1333 на передплату "С. М." $3.50; на лісту ч. 2248 на пресовий фонд по 50 ц.: І. Саковський, М. Хміляр, М. Горбасенко; по 25 ц.: О. Чабан, О. Хміляр. Разом пресфонду $2.00.

Мюрел, Онт.

Т-ка Стефанія Вахоткевич зібрала на лісту ч. 982 на передплату "С. М." $1.50; на лісту ч. 2921 на пресовий фонд: С. Вахоткевич 25 ц.; Е. Вахоткевич 15 ц.; О. Вахоткевич 10 ц. Разом пресфонду 50 ц.

Ґонор, Ман.

Тов. Василь Михайлів зібрав на лісту ч. 1797 на пресовий фонд "С. М.": А. Олексюк 15 ц.; по 10 ц.: Ю. Олексюк, В. Михайлів, А. Михайлів, Н. Михайлів. Разом 55 ц.

Ніпіґон, Онт.

Тов. П. Базан зібрав на лісту ч. 2904 на пресовий фонд "С. М." по 25 ц.: П. Базан, М. Олексюк, І. Базан; С. Базан 20 ц.; В. Елендюк 5 ц. Разом $1.00.

Четфілд, Ман.

Тов. П. Кемпа зібрав на пресовий фонд "С. М." по 25 ц.: П. Масяк, К. Масяк. Разом 50 ц.

Фоліет, Онт.

Тов. Василь Шпаюк зложив на лісту ч. 3118 на передплату "С. М." 50 ц.; на пресовий фонд по $1.00: В. Шпаюк, І. Грудей; Г. Шпаюк 50 ц. Разом пресфонду $2.50.

Кимберлей, Б. К.

Від імени відділу Р.З.Т. І. Касіян зібрав на пресовий фонд "С. М." по 10 ц.: І. Касіян, Л. Касіян, М. Касіян. Разом 30 ц.

РОЗПОДІЛ НАГОРОД

ДЛЯ ТИХ ТОВАРИШОК Й ТОВАРИШІВ, ЩО ЗБІРАЛИ НОВУ Й СТАРУ ПЕРЕДПЛАТУ НА "РОБІТНИЦЮ" В МІСЯЦЯХ ЛИСТОПАДІ, ГРУДНІ Й СІЧНІ ТА ЗДОБУЛИ НАЙВИЩЕ ЧИСЛО ГОЛОСІВ.

1. Е. Чепесюк, Вест Форт Вил'ям, здобула 4,050 голосів і дістала честерфілд сет.
2. Г. Пастернак, Гемтремк, здобув .... 3,638 голосів і дістав кухонну шафу.
3. І. Сякалюк, Келґари, здобув .... 3,250 голосів і дістав колдру.
4. Д. Луговик, Порт Артур, здобула .... 2,850 голосів і дістала наручний годинник.
5. Н. Данилюк, Ню Кест'л Майн, здобула 2,775 голосів і дістала столове начиння.
6. Р. Кузенко, Вест Торонто, здобула .... 2,665 голосів і дістала фіранки.
7. М. Тересьо, Ту Гилс, здобула .... 2,350 голосів і дістала простирало.
8. М. Рожок, Тимміне, здобула .... 2,325 голосів і дістала срібну посудину.
9. М. Доскоч, Порт Артур, здобула ..... 2,325 голосів і дістала 3 річи до туалети.
10. А. Лазарович, Коністон, здобула ..... 2,215 голосів і дістала електричний тоустер
11. Р. Ґерчук, Енсонвил, здобула .... 1,950 голосів і дістала карпетик.
12. І. Риботицький, Саскатун, здобув .... 1,925 голосів і дістав жіночу кімону.
13. П. Бойчук, Вест Торонто, здобув ..... 1,800 голосів і дістав парасолю.
14. І. Повшок, Транскона, здобула .... 1,725 голосів і дістала светер.
15. М. Блеска, Форт Френсес, здобула .... 1,650 голосів і дістала електричне залізко.
16. О. Костиник, С. Поркюпайн, здобула 1,585 голосів і дістала ручну торбину.
17. М. Слоньовська, Порт Артур, здобула 1,500 голосів і дістала фонтанове перо.
18. М. Царук, Форт Френсес, здобула .... 1,465 голосів і дістала фонтанове перо.
19. М. Василишин, Натал, здобула .... 1,440 голосів і дістала фонтанове перо.
20. О. Панчук, Енсонвил, здобула .... 1,425 голосів і дістала ручну торбину.

ЗАМІТКА:—Повище згадані товаришки й товариші повинні зголоситися за призначеними для них нагородами особисто або писемно до адміністрації нашої преси

ЖЕРТВУЄ СВОЮ НАГОРОДУ НА ПРЕСУ.

Форт Френсес, Онт.

До Адміністрації
"Робітниці".

Дорогі Товариші!

Я, як делеґатка, була присутна на XI. З'їзді і чула, як комісія здала звіт про розподіл нагород для тих товаришок і товаришів, які збірали передплату на "Робітницю". Між иншими було прочитано й моє назвиско, що в нагороду за збірку передплати для "Робітниці" мені припало електричне залізко до прасовання, вартости $5.00. Я з цього дуже рада, але признаюся, що я збірала передплату не для того, щоби дістати нагороду, а тому, щоби сповнити свій обовязок для нашої преси. Свою нагороду я дарую на пресовий фонд "Робітниці".

З тов. привітом,

М. Блеска.

Товаришки! Відновляйте передплату на "Робітницю"!

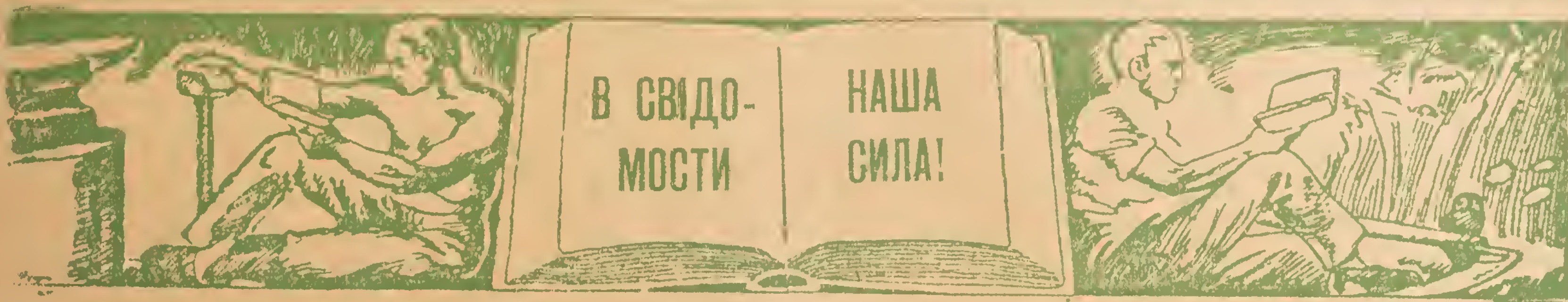

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25

Матеріялізм -- фільозіфія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розоговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енґельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. I.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введения в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.
(З приводу 69. роковин смерти.)

15. Березня 1930. Ч. 6. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ
THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц.
Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND McGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR $1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925, AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 15 березня 1930 Ч. 6

Червоний Четвер

В червоний четвер, 6 березня працюючі цілого світа зробили великий крок до всесвітньої революції. В той день пролетаріят усіх капіталістичних країн не лише успішно перевів мобілізацію своїх боєвих сил, але й звів у всіх майже великих містах вуличні бої з поліцією, які матимуть великий вплив на розвиток дальшої революційної боротьби, які приспішать остаточну побіду пролетаріяту.

В червоний четвер революційний пролетаріят вів боротьбу за найбільш насушні потреби працюючих, за право на життя мільйонів безробітних і їх родин. Тому ця боротьба притягнула до себе величезну увагу всіх працюючих. І це саме дало змогу революційному пролетаріятові показати широким масам працюючих капіталізм і його слуг, соціял-фашістів у їхньому дійсному вигляді.

Цю правду, що капіталізм має для працюючих лише визиск, поневолення, голод, нужду, безробіття і війни, а вразі домагання прав на життя поліцейські клоби, тюрми і кулі, працюючі цілого світа пізнали в червоний четвер аж надто ясно.

І ще побачили вони, що соціял-фашісти в дійсности є зрадниками і слугами та головними піддержувачами капіталізму. Бо вони не лише не вийшли в червоний четвер разом з працюючими боротися за право на життя мільйонів безробітних, але відкрито стали в цілому світі по стороні буржуазії, а в Анґлії і Німеччині, де вони находяться при владі, кинули проти демонстрантів поліцію, яка kриваво росправилася з ними. Все це пролетаріят затямить собі і належно використає.

В червоний четвер мільйони працюючих пізнали, що їх інтереси обороняє тільки комуністична партія і ті робітничі орґанізації, що находяться під її керівництвом. А це пізнання дуже багато заважить в дальшому розвиткові клясової боротьби.

Зокрема-ж дуже велику лекцію по питанні клясової боротьби дав червоний четвер працюючим Канади. Тисячам робітниць і робітників він відкрив очи і показав дійсну природу буржуазної "демократії", і канадійського "добробуту", навчив їх розуміти зрадницьку роботу соціял-фашістів і трейд-юнійних реакційних провідників, показав, що працюючі можуть добитися визволення тільки під проводом компартії.

Могутні демонстрації пролетаріяту Канади і Злучених Держав в червоний четвер ясно показали, що революційний рух на американсько-

му континенті росте з дійсно американською скорістю і що ми зближаємося скорим кроком до пролетарської революції.

Притому дуже а дуже радісним явищем є те, що в демонстраціях в червоний четвер взяли надзвичайно велику участь робітниці. В усіх містах капіталістичного світа робітниці демонстрували проти безробіття в перших рядах і відважно боролися проти поліції.

Це свідчить, що проти капіталізму підіймається ціла робітнича кляса, яка мусить повалити його і встановити свою владу в цілому світі.

Працюючі Канади могутньо задемонстрували проти безробіття

Міжнародній день боротьби проти безробіття — 6 березня перевели працюючі Канади під проводом комуністичної партії дуже успішно. Канадійські міста не бачили ще таких могутніх пролетарських демонстрацій як в червоний четвер від часу світової війни. А до того всі ці демонстрації були бойово-наступного характеру, через що майже в усіх більших канадійських містах прийшло до вуличних боїв між демонстрантами а поліцією.

В Монтреалі на демонстрацію вийшли 20 тисяч робітниць і робітників. "Батьки" міста вислали проти них сильні відділи поліції — пішої, кінної і на моторциклях. Демонстранти зводили з ними боротьбу на протязі кількох годин. Розбиті в одному місці, вони сходились в другому і продовжали демонструвати. В ході боротьби демонстранти стягали поліцаїв з мотоциклів, відбирали від них палки і наступали з ними на поліцію. Так боєм пробились вони від Лейбор Темп'л до Сити Гол-у. Там члени комуністичної партії говорили до демонстрантів палкі революційні промови, а демонстранти бурливо оплескували їх. Одного з промовців, тов. Каштана поліція арештувала в часі промови.

В демонстрації взяли участь тисячі робітниць.

Комуністична Партія робить тепер в Монтреалі приготування до масових демонстрацій перед фабриками.

В Торонто безробітні влаштували демонстрацію перед Сити Гол-ом. На демонстрацію вийшли 3 тисячі робітниць і робітників. Як тільки вони зібралися, на них напали Дрепперові "козаки" і почали в брутальний спосіб розбивати демонстрацію. Вони били безробітних палками і копали ногами, а більш відважних арештували і затягали до міської салі.

Всіх товаришів, які лише пробували промовляти, поліцаї сейчас же стягали з підвищень, обкладали палками і арештували.

Демонстранти оборонялися відважно. Кількох поліцаїв вони добре таки потурбували. В часі тої боротьби поліція арештувала 11 осіб.

Така-ж сама бойова демонстрація проти безробіття відбулася й у Вінніпеґу. На Маркет Сквері зібралося тут 3 тисячі робітниць і робітників. Після палких революційних промов кількох бесідників ціла та тритисячна юрба почала формуватися до демонстраційного походу. Але в хвилі як демонстранти рушили, з укритих поблизу місць вискочила поліція і почала准 дописуватися в брутальний спосіб своєю силою. Демонстранти заскочені тим наглим виступом поліції повернули назад на Маркет Сквер і обєднавши сили, рушили знову на кордон поліції. Натиск юрби був сильний, а поведінка поліції більш чим брутальна. Дві робітниці дістали так сильно клобами, що впали на землю. Поліція дописувалась доти клобами і кулаками, доки не розбила демонстрації зовсім.

Всі працюючі Вінніпеґу дуже обурені цим поліцейським терором і висловлюють піддержку демонстрантам.

Великі демонстрації проти безробіття відбулися теж в Содборі, Форт Вил'ям, Іст Виндзор, Едмонтоні і в інших містах.

Всі вони свідчать, що працюючі Канади ведуть під проводом комуністичної партії дійсно революційну боротьбу проти капіталізму.

Боротьба проти безробіття у Злуч. Державах

Найбільшу демонстрацію проти безробіття в день 6 березня влаштувало робітництво Злучених Держав у місті Ню Йорку. Там у демонстрації взяли участь поверх 150 тисяч робітниць і робітників. Демонстрацію розпочато співом Інтернаціоналу. Всіх промовців демонстранти витали грімкими оплесками. Їхнім промовам капіталісти намагалися перешкодити в той спосіб, що вислали літак, який літав дуже низько і робив великий шум.

Поліція від самого початку демонстрації поводилася дуже провокаційно. Число поліції, за донесенням капіталістичної преси доходило до 20 тисяч. Вона була узброєна машиновими крісами, а також мала напоготові панцирні моторцикли.

В хвилі, коли працюючі почали приготовлятись до демонстраційного походу з Юніон Сквер до Сити Гол-у, та багатотисячна армія поліцаїв повела на них зі всіх боків наступ.

Демонстранти вели боротьбу. Кілька тисяч демонстрантів прорвалися через кордон поліції і влаштували перед Сити Гол-ом другу демонстрацію. В часі боротьби 100 демонстрантів поранено, а 13 арештовано.

В боротьбі проти безробіття в червоний четвер взяли дуже активну участь жінки-робітниці. На картині бачимо, як поліція розбиває демонстрацію в Ню Йорку і арештує робітниць.

В Дітройт, Міш., демонстрували поверх 100,000 робітниць і робітників. В уличних боях між демонстрантами а поліцією багатьох робітниць і робітників побито і арештовано.

Великі демонстрації проти безробіття відбулися теж в багатьох інших містах Злучених Держав. Зі всіх більших міст у Злучених Державах демонстрації перейшли спокійно тільки в Чікаґо і в Сан Франціско, а в усіх інших містах прийшло до вуличних боїв. В тих боях поліція одного робітника в Филаделфії вбила, 2 у Питсбурґу поранила, а 8 в Бостоні арештувала.

В Милвокі демонстранти змагалися з поліцією 3 годині. В тому часі поліція 47 робітників і робітниць арештувала, а 4 поранила.

У Вашинґтоні поліція вжила проти демонстрантів слізних бомб і 13 з них арештувала.

Отак то кулями, клобами і тюрмами відповів американський капіталізм працюючим на домагання праці або хліба.

СЕЛЯНИ ДЕМОНСТРУЮТЬ.

В Річці в Косівщині делеґат староства хотів передати урядування новому війтови Порфірови Кіщукови. Перед будинком громадської ради зібралося коло 300 прихильників давнього війта Михайла Понюка, домагаючись усунення Порфіра Кіщука. Делеґат староства покликав поліцію і силою розігнав невдоволених селян. Тимчасовим війтом назначено Гаврила Матейчака, асесора громадської ради, а в громаді прийде до нових виборів. Підчас цеї демонстрації арештовано асесора Миколу Кощука, якому поліція закидає, що це він намовив селян до демонстрації перед громадським урядом.

Червоний четвер у Вінніпеґу

Зі всіх робітничих дільниць і всіми вулицями сходились на Маркет Сквер робітники, робітниці і робітнича молодь. В другій годині пополудні вони заповнили його і утворили могутнє коло кругом невеличкого трока, який поставлено як плятформу для промовців. Кругом демонстрантів ходили туди і назад великі, грубі поліцаї, а десятки тайних поліцаїв, замішавшись між юрбу, пильно прислухувались до розмов робітників.

Почались промови. Один за одним виступали члени комуністичної партії т.т.: Колісник, Пенер і Моріс та говорили працюючим про причини теперішнього безробіття, про значіння Міжнародного дня боротьби проти безробіття, про загрозу нової імперіялістичної війни і нападу на Радянський Союз та закликали всіх працюючих орґанізуватися і орґанізовано боротися за своє визволення. До робітничої молоді промовляв член комсомолу, т. Король.

Присутні гарячо витали всіх промовців і уважно слухали кожного їх слова. Вкінці бесідник повідомив присутних, щоби готовилися до демонстрації. Тритисячна маса заворушилась, написи двинулись вперед, а поліція миттю замкнула всі виходи з Маркет Скверу і приготовилася приняти демонстрантів клобами. Ними керував шеф міської поліції Нютон. В усіх важніших пунктах вулиць теж були розложені сильні відділи поліцаїв.

Демонстранти бачили приготування поліції, але не звертали на неї ніякої уваги. Поважно і певно з написом "Ми домагаємося праці або повного утримання" рушили комсомольці, робітниці і робітники на кордон поліції.

В хвилі, коли демонстранти рушили, з пивниці міського будинку вискочило ще поверх 50 поліцаїв і зміцнили поліцейський кордон.

Перший зудар демонстрантів з поліцією трівав недовго. 200-фунтові "герої" частували демонстрантів кулаками і штовханцями та з розмахом відтру-

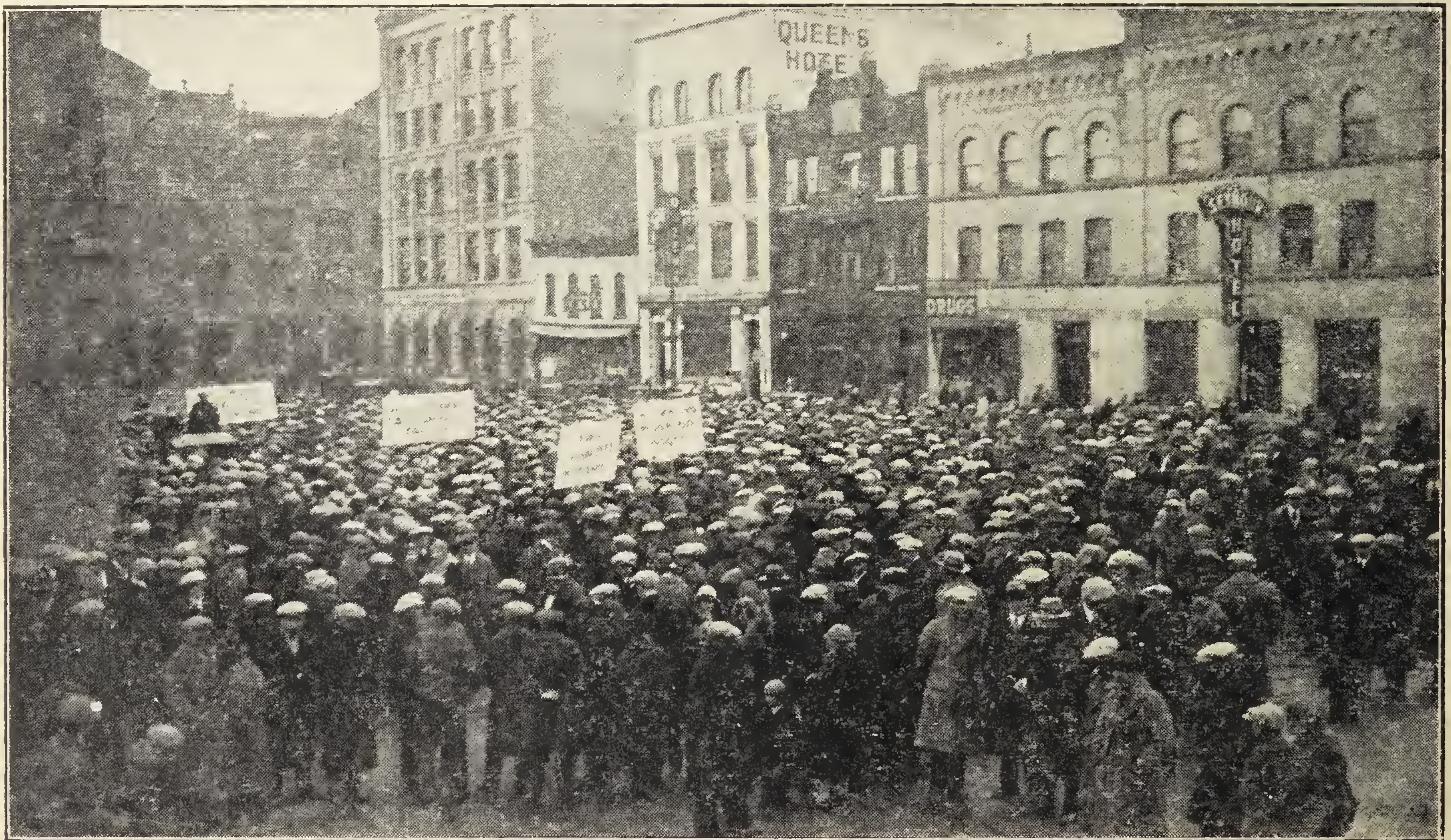

Демонстрація безробітних 6-го березня у Вінніпеґу, яку в брутальний спосіб розбила поліція.

чували взад. Це легко вдавалось їм тому, що менш боєвий елємент з поміж демонстрантів замісць наступати на поліцію почав відступати на хідники, чим робив замішання, та розєднував сили тих, що наступали на поліцію.

І дивно, помимо того, що на Маркет Сквері була поверх тритисячна маса, то перший зудар демонстрантів з поліцією проходив у якійсь глухій тишині. Юрба, наступаючи і відступаючи хиталась в ріжні сторони без слів і гомону.

Поліція побачивши деяке замішання в рядах демонстрантів кинулась між них, щоби розділити їх сили і розігнати з Маркет Скверу. Та партійці попередили той маневр поліції в цей спосіб, що закликали демонстрантів назад до влаштованої з трока плятформи і приготовили їх до нового виступу.

Поліція теж заняла старі становища і з клобами напоготові ждала на демонстрантів.

Демонстранти рушили з великим розгоном. Вартісним уваги в цьому виступі було те, що в перших рядах йшла велика кількість робітниць. Невеликі, зморені голодом і виснажені тяжкою працею робітниці відважно йшли на клоби поверх шести футових поліцаїв.

Перші поліцайські удари впали на голову і плечі т. Колісника. Ті удари неначе послужили гаслом до бійки для решти поліцаїв. Вони пустили в рух клоби, ноги і кулаки. Били робітниць, робітників і робітничу молодь. Але демонстранти, не зважаючи на удари, йшли вперед. Поліція частуючи нас клобами, відступала.

Бачучи таке положення, шеф поліції Нютон кинув сильний відділ поліції на демонстрантів з боку. Цей відділ розділив наші сили і так демонстрацію розбито.

Ця демонстрація глибоко розворушила всіх працюючих у Вінніпеґу. Працюючі побачили, що буржуазна "демократія" доти не показує свойого дійсного обличчя, доки вони в усьому слухають буржуазії. Але коли працюючі попробують впімнутися за свої права, тоді буржуазна "демократія" перемінюється в терор.

Щоби запротестувати проти капіталістичного терору, проти брутального розбиття демонстрації в день 6 березня, комуністична партія скликала в неділю, 9 березня масовий мітінґ в Стренд театрі. На той мітінґ прийшло таке велике число працюючих, що згаданий театр, який має близько 2,000 місць, не зміг вмістити доброї половини з них. Через те комуністична партія влаштувала другий мітінґ на Маркет Сквері.

На обох тих мітінґах промовці розказали присутним про хід демонстрацій в Міжнародній день боротьби проти безробіття в цілому світі, а одночасно присутні гостро запротестували проти поліцейського терору у Вінніпеґу.

Чорноризники орґанізують похід проти СРСР

Живемо саме в періоді шаленої підготовки міжнародного капіталізму до збройного нападу на Радянський Союз і до здавлення революційного руху в цілому світі. Для цеї цілі капіталісти мобілізують тепер всі свої сили. Вони орґанізують протирадянські воєнні союзи, творять і підтримують ріжні тайні контрреволюційні орґанізації в Радянському Союзі і підготовляють ріжну зброю та гарматній людський матеріял. В цій хижацькій роботі капіталістам надзвичайно активно помагають соціялфашисти і попи всіх існуючих релігій.

Попи проявили дуже велику активність на цьому полі головно в останньому часі. Вони наче в гарячці видумують, проповідують і пишуть в пресі ріжні брехні і наклепи на Радянський Союз та в той спосіб помагають капіталістам настроювати суспільну думку проти СРСР. Головні попівські брехні і наклепи крутяться коло того, що будьто в Радянському Союзі іде жорстоке переслідування релігії і насильне замикання церков.

Головний свій виступ проти Радянського Союзу релігійний світ приготовляє на 16 березня. В той день християнські, магометанські, еврейські і будитські попи кинуть на Радянський Союз найбільше брехонь і наклепів. З огляду на те, що багато несвідомих працюючих ще вірить попам, то всі свідомі працюючі повинні розкрива-

ти і розбивати ті попівські брехні та пояснювати їх ціль.

Що попи цілого капіталістичного світа аж надто забрехалися в своїх видумках про переслідування релігії в Радянському Союзі, це заявив навіть митрополит православної церкви в Радянському Союзі Сергій і інші члени синоду перед представниками преси.

Понижче ми друкуємо розмову митрополита Сергія і членів синоду з представниками радянської преси. Правдивість тої розмови підтвердили опісля згадані голови православної церкви в СРСР перед кореспондентами кількох буржуазних ґазет.

Запити в понижчій розмові ставили представники радянської преси, а відповіді давали митрополит Сергій і члени синоду.

Запит: Чи справді існує в Рад. Союз переслідування релігії і в яких формах воно проявляється?

Відповідь: Переслідування релігії в СРСР ніколи не було і нема. Силою декрету про відділення церкви від держави надано повну свободу визнавати якунебудь віру і ніяким державним орґаном вона не переслідується. Що більше, остання постанова ЦВК і РНК Рад. Союза з 8 квітня, 1929 р., про релігійні обєднання виключає цілковито навіть всяку признаку якогонебудь переслідування релігії.

Запит: Чи правда це, що безвірники закривають церкви, і як до того ставляться віруючі?

Відповідь: Так, фактом є, що деякі церкви закривають. Але це закриття відбувається не за ініціятивою влади, а на домагання населення, а в деяких випадках навіть за рішенням самих віруючих. Безвірники в СРСР є орґанізовані в леґальне тіло, і тому їх домагання в ділянці закриття церков урядові орґани не вважають обовязуючими для себе.

Запит: Чи правда це, що священослужителі і віруючі зазнають репресій за свої релігійні репеконання, що їх арештують, виселяють і т. п.?

Відповідь: Репресії, що їх примінює радянський уряд до віруючих і священо-служителів, не є за їх релігійні переконання, а подібно що й в пристосуванні до інших громадян, є наслідком ріжних противзаконних вчинків. Слід сказати, що лихо з церквою головно в тім, що вона в минулому, як це всім добре відомо, зрослася сильно з монархістичним ладом. Через те церковні кола не могли своєчасно оцінити усе значіння відбувшогося великого соціяльного перевороту і вони довгий час поводилися, як явні вороги радянської влади (за Колчака, за Денікіна і т. д.). Кращі уми церкви, як, приміром, патріярх Тихон, зрозуміли це і старалися направити ці відносини, припоручаючи своїм сторонникам не йти проти волі народу і бути льояльними до радянського уряду. На жаль, навіть ще й тепер дехто з нас не може зрозуміти, що старе не вернеться, і дальше виступає як політичний противник радянської держави.

Запит: Чи є допустима в СРСР свобода релігійної пропаґанди?

Відповідь: Священослужителям не заборонено відправляти богослуження і виголошувати проповіді (тільки, на жаль, ми самі не дуже то щиро прикладаємося до того). Вільно також навчати релігії осіб, що стали повнолітніми.

Запит: Чи є згідні з правдою заяви, що їх містить закордонна преса дотично жорстокостей, що буцімто їх допускаються представники радянської влади у відношенні до окремих священослужителів?

Відповідь: Ці звідомлення в ніякій мірі не відповідають дійсности. Усе те — пуста вигадка, наклеп. цілком негідне серйозних людей. До відповідальности притягаються окремі священнослужителі не за релігійну діяльність, а на оскарження в цих чи інших протидержавних вчинках, а це, річ звісна, відбувається не в формі якихсь переслідувань, але у звичайній в таких випадках формі.

Запит: Яке управління має церква і чи не зазнає це управління утисків?

Відповідь: У нас, подібно що й в дореволюційнім часі, існують центральні і місцеві церковні управління. В центрі — патріярх (тепер виконуючий патріярші обовязки митрополит) і священний синод, а в епархіях — преосвященні архієреї і епархіяльні ради. Крім того при кожному приходстві існує виконавчий орґан, що його вибирають віруючі. В управліннях всіх наших орґанів доси не було ніяких утисків і преосвященні находяться на місцях у своїх епархіях.

Запит: Чи користується яканебудь релігійна ґрупа привілеями з боку радвлади перед

релігійними ґрупами і чи не зазнає одна з тих ґруп піддержки від радянського уряду?

Відповідь: Згідно радянському законодавству, усі релігійні орґанізації користуються однаковими правами.

Запит: Яке ваше становище до останнього виступу папи римського?

Відповідь: Вважаємо необхідним заявити, що нас дуже здивував останній виступ папи римського проти радянської влади. Папа римський вважає себе "намісником Христа", але Христос терпів за пригноблених і обездолених, тоді як папа римський у своїм виступі оказався в однім таборі з анґлійськими поміщиками і франко - італійськими багатіями. Христос так не поступав би. Він напятнував би таке відступлення від християнського шляху.

Тим більш дивно чути з уст голови католицької церкви оскарження за переслідування іновірців, бо ж уся історія католицької церкви, це безперервний ланцюг переслідувань іновірців, включно з тортурами і спаленнями на кострі. Нам здається, що папа римський в цім випадку йде слідами старих традицій католицької церкви; він нацьковує своїх вірних на нашу країну і тим розпалює костир для підготовки війни проти народів СРСР.

Запит: Як ви ставитеся до виступу Кентерборського архієпископа на соборі анґліканської церкви?

Відповідь: Нам взагалі видається дивним і підозрілим той наглий виступ цілого гурта голов ріжнородних церков — в Італії, у Франції, в Німеччині, в Анґлії на "оборону" православної церкви. Наглий і невияснений прояв "дружніх" почувань до православної церкви звичайних противників православія мимоволі наводить думку, що діло тут не в обороні православної церкви, а в стремлінні до якихось земних цілей. Ми не станемо пояснювати, які це земні цілі, але що вони мають мало спільного з духовними справами віруючих — в цім немає ніякого сумніву.

Зокрема, дотично виступу Кентерборського архієпископа, то він грішить такою самою неправдою щодо переслідувань релігійних переконань в СРСР, що й виступ римського папи. Робітниче населення Лондону оцінює виступ Кентерборського архиепископа, як справу, що "пахне нафтою". Нам здається, що коли воно й не пахне нафтою, то в кожнім разі пахне завертанням вірних до нової інтервенції, що завдала Росії так багато лиха в минулому.

Сергій, митрополит Нижегородський; Серафим, митрополит Саратовський; Алексій, архиепископ Хутинський; Филип, архиепископ Звенигородський; Пітирим, епископ Оріхово-Зуєвський.

День оборони Рад. України і напятнування українського фашізму

Відозва ЦВК ТУРФДім, ЦК Жіночої Секції, ЦК Секції Молоді і Головного Заряду Роб. Зап. Товариства до орґанізованого і неорґанізованого українського робітництва і фармерства Канади

Товариші й Товаришки!

Вам відомо вже з нашої преси, що минулої осени на Радянській Україні орґани влади викрили шпигунську орґанізацію "Спілку Визволення Украни", на чолі якої стояли бувші петлюрівські міністри Єфремов, Чехівський, Ніковський і инші, а між ними декілька епископів автокефальної православної церкви. "Спілка Визволення України" мала на меті повалити радянську робітничо-селянську владу на Україні і привернути владу капіталістичну й для цего тримала звязки з петлюрівщиною у Варшаві із орґанами польсько-шляхетської влади.

Лідери цеї спілки, як Єфремов, Гермайзе, Ніковський, прикривали свою контрреволюційну роботу науковою діяльністю, а Чехівський, бувший соціял - демократ та автокефальні епископи, також в більшости бувші петлюрівські діячі та отамани, прикривали свою контрреволюційну протира-

дянську діяльність автокефальною православною церквою.

Невдовзі після їхнього арештування орґани радянської влади спіймали на горячому вчинкові в Київі польських дипльоматичних курієрів, що тільки потвердило контрреволюційну діяльність єфремівщини.

Після ліквідації "Спілки Визволення України", УНДО-фашістські посли польського сойму, разом з послами радикальної партії, скликали у Варшаві тайне зібрання за благословенням польського уряду й на нему постановили повести на землях Зах. України завзяту протирадянську кампанію, заручаючись в цему допомогою польсько - шляхетської влади та її поліції. Першим вислідом цеї наради був бандитський напад ундо-фашістських студентів на радянський консулят у Львові (при відсутности польської поліції). Потім розпочалася плянова протирадянська кампанія ундо - фашістів у спільці з польською шляхтою.

Ця протирадянська кампанія перекинулася і по цей бік океану. Як в старому краю, так і в Канаді, не є вона чисто якась українсько-жовтоблакитна, ані навіть чисто петлюрівсько-шляхетська. Це є частина міжнародньої капіталістичної кампанії проти Радянського Союзу. Те, що роблять петлюрівці, шаповалівці, просвітяни та инші в Канаді, вони роблять за порозумінням з місцевою буржуазією. Вся та протирадянська кампанія впляннована міжнароднім капіталом, а його аґентури її тільки виконують.

Петлюрівщина в Канаді розпочала протестаційну протирадянську кампанію не тому, що вона вірить в якийсь її успіх, але тому, щоб обкидати болотом та наклепами трудящих Радянської України і їхню владу, щоб засвідчити свою рабську вірність капіталістичній клясі й польській шляхті, щоб накинутись перед місцевою буржуазією на наші українські робітничо-фармерські орґанізації.

Кампанія, що її зараз провадить петлюрівщина, шаповалівщина та просвітянщина на спілку з російськими білоґвардійцями, це є кампанія не лише проти радянської влади, але й проти українських робітників і бідних фармерів цеї країни, головно проти їхніх орґанізацій, це є кампанія проти працюючої кляси взаґалі. Капіталістичний світ, в тому числі й Канада, корчиться в тисках великої економічної крізи. Він викинув на вулиці міст мільйони безробітних, бо не може їм дати роботи, він не може фармерам заплатити за продукти їхньої праці. І от, щоб прикрити свою рабівничу господарку, він починає в церквах, в дипльоматичних покоях і всюди скажену протирадянську й протиробітничу кампанію. Своїм протирадянським криком про "червоний терор", про "більшовицьку небезпеку" він хоче перекричати домагання голодної й холодної армії безробітних, він хоче заглушити крик безробітних — "праці або хліба".

Капіталові в цему ревно допомагають, як вірні його аґенти, збанкротовані петлюрівці, шаповалівці, а цим останнім підспівують російські білоґвардійці, поміщицькі синки, здеморалізовані та божевільні індивідууми.

Всі вони протестують проти "червоного терору" перед Ліґою Націй, урядом МекДоналда й Кінґа та перед цілим "культурним світом", а одночасно й перед радянським представником в Лондоні. Нехай собі протестують перед Ліґою Націй та перед буржуазними урядами. Всі ми, а особливо українські трудящі Західної України знаємо, що зробила Ліґа Націй з землями Західньої України та з їхнім населенням — віддавши їх на поталу польській шляхті, чеській та румунській буржуазії. Ми знаємо також ціну "культурному світові" — тому світові, який 20 мільйонів робітників та коло 60 мільйонів душ їхніх родин засудив на повільне голодове вимирання, відобравши у них одинокий засіб до життя — працю.

Але ми не сміємо допустити, щоб радянський представник в Лондоні, щоб трудящі Радянської України та цілого Радянського Союзу, як також трудящі цеї країни думали, що українські робітники й бідні фармері Канади протестують проти радянської країни й влади, проти соціялістичного будівництва та стають в обороні польсько-шляхетських шпигунів, в обороні петлюрівської автокефалії (яка вже сама себе розвязала) та в обороні сучасного капіталістичного ладу. Ми повинні отверто й голосно заявити перед трудящим радянським громадянством, перед трудящими цеї країни й цілого світа, що протести петлюрівщини, шаповалівщини та всякої иншої контрреволюцій-

ної "івщини" не є висловом ні думки, ні бажань трудового українського населення Канади, що українське трудяще населення Канади є всеціло на боці радянської влади й радянської країни, що воно радіє їхніми здобутками й поступом на полі індустріяльного, сільсько - господарського й культурного соціялістичного будівництва, що воно вітає радянську владу й трудящі радянські маси в їхній боротьбі з петлюрівськими й иншими шпигунськими недобитками.

Українське трудове населення Канади протестує перед трудящими цілого світа й перед радянською владою проти катівських режимів польської шляхти, румунських бояр та чехословацької буржуазії на окупованих ними землях Західньої України, протестує проти гноблення й гноєння в польських тюрмах 6,000 політичних вязнів, проти замикання урядами цих країн українських шкіл, товариств, проти заборони трудящим свободи слова, зібрань, безнастанного цензурування й здушування робітничо-селянської преси й т. ин.

Товариші й Товаришки!

День 30. березня 1930 року зробіть днем масового протесту українських трудящих мас Канади проти петлюрівщини, шаповалівщини, білоґвардійщини, як аґентур міжнароднього капіталу!

Скличте 30. березня по цілій Канаді масові протестаційні віча, виясніть на них сучасний стан і успіхи соціялістичного будівництва в Радянському Союзі, а на Радянській Україні зокрема! Виясніть причини наступу міжнароднього капіталу та його аґентур на радянську країну. Здемаскуйте петлюрівщину, як аґентуру польської шляхти в першу чергу, що кинула західньо-українські землі в руки польської шляхти, що збройною силою боролася на боці польської шляхти проти радянської країни й яка зараз хоче віддати цілу Україну в неволю міжнародньому капіталові за миску сочевичної юшки, хоче з неї зробити капіталістичну кольонію.

Приготовляйтеся до цеї кампанії зараз! Популяризуйте її між трудящими вашої місцевости! Скликайте масові віча в неділю, 30. березня по полудни й вечером. Ухвалюйте на них свої резолюції, які засилайте до нашої преси, до анґлійської преси у своїх місцевостях, до центральних зарядів наших орґанізацій, щоб їх можна було широко розповсюднити й подати до відома трудящим ріжних країн.

Дайте гідний відбій петлюрівській та шаповалівській контрреволюції, що хоче коштом і іменем українського робітництва й фармерства зробити собі політичний капітал перед польською шляхтою та перед місцевою й міжнародньою буржуазією.

ЗА ЦВК ТУРФДІМ,

Т. Пилипас, голова. М. Шатульський, секретар.

ЗА ЦК ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ,

А. Сидор, голова. М. Навізівська, секретар.

ЗА Г.З. РЗТ,

Г. Сидор, голова. О. Хоміцький, секретар.

ЗА ЦК СЕКЦІЇ МОЛОДІ,

І. Аламбець, голова. М. Король, секретар.

ПОЖАР, ЩО ТРЕВАЄ ВЖЕ 70 РОКІВ.

В Америці, в Пенсильванії, горять вже від 70 літ поклади камінного вугілля, що находяться під поверхнею землі на глибині кількох сот метрів. Учені спеціялісти на протязі того довгого часу придумували ріжні способи для погашення цього пожару, але не осягли досі жодного успіху.

Пробували замкнути всі підземні входи, що сполучували вугольні поклади з головною ямою, через яку дістається повітря до копальні. Всі ці підземні хідники у певних віддалях від місця пожару замурували грубими бетоновими тамами (греблями), щоби не допустити туди припливу повітря. Бо як відомо, ніщо на світі не буде горіти без тої частини повітря, що зветься киснем. Але в копальні вугілля горіло собі дальше. Виказалося, що з гори, через грубі верстви землі, що прикривають поклади вугілля, є щілини, якими протікає воздух. А тому, що на місці пожару є велика теплота, потрібно зовсім небагато повітря, щоби горіння дальше продовжувалося.

Не помогло навіть гашення водою. Думалося, що при затопленні тої копальні огонь згаситься, але дарма: вода, що діставалася на місце пожару, під впливом високої теплоти замінювалася в суху пару о високім тисненні, і вогню не гасила. Вугілля горить собі дальше.

Найбільше риб їдять японці. На одного японця припадає 90 кільоґрамів річно; на анґлійця 18 кґ., на француза 15, на американця 10, на одну особу в Радянськім Союзі 8 кільоґрамів риби річно.

В чехословацькій армії є два рази більше ґенералів, як їх було в цілій армії австрійській. На 400 жовнірів припадає один ґенерал, а на 5 жовнірів один офіцир.

В Америці що 13 секунд родиться дитина, а що 23 секунди вмирає одна людина.

ПРЕДСТАВНИКИ УКРАЇНСЬКОГО ОРҐАНІЗОВАНОГО РОБІТНИЦТВА В КАНАДІ.

Делеґати і делеґатки на Одинацятий З'їзд ТУРФДім і Шесту Конвенцію РЗТ, що відбулися в місяці лютім цего року.

До членкинь Жінсекції ТУРФДім

Дорогі Товаришки!

Ми друкуємо тут резолюцію III. Конференції Жіночої Секції ТУРФДім в справі Жіночої Делеґації до СРСР.

Займіться збіркою жертв між робітницями і фармерками вашої місцевости на ту ціль. Можете влаштовувати на ту ціль підприємства, чи зарядити колєкту в часі представлень або концертів тощо. Зібрані жертви повинні бути прислані до ЦК Жінсекції до 30 березня, а по можливости і скорше, бо на 1-го травня делеґатки мають бути вже в Радянському Союзі.

З товариським привітом,
За ЦК Жінсекції:
А. Сидор, голова. А. Мойсюк, секретарка.

ВИСИЛКА ЖІНОЧОЇ ДЕЛЄҐАЦІЇ ДО РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ.
(Резолюція Третьої Конференції Жіночої Секції ТУРФДім.)

Третя Конференція Жіночої Секції ТУРФДім підтримує заклик Канадійського Робітничого Комітету Жіночої Делеґації до Радянського Союзу, що має на меті власними очима оглянути обставини, серед яких жиють робітники і селяни радянської країни, а головно жінки робітниці й селянки, і обіцяє цій делеґації широку матеріяльну підтримку.

Третя Жіноча Конференція ТУРФДім одночасно домагається, щоб Канадійський Робітничий Комітет включив у склад Жіночої Делеґації представницю від 1,500 членкинь Жіночої Секції ТУРФДім, жінку робітницю, яка оглянувши досягнення радянської країни, познайомившись там з положенням вільної трудової жінки-ґромадянки, з умовинами жіночої праці, з охороною материнства, з діяльністю жінки в Сосіялістичнім будівництві — повернувши назад до Канади, могла об'їхати не тільки всі відділи Жіночої Секції, але всі заселені українським населенням місцевости й фармерські осередки в Канаді, розказати українським робітницям і фармеркам про здобутки жінки в Радянському Союзі, опрокинути перед ними подлі брехні українських жовтоблакитників про положення в Радянському Союзі, а про радянську жінку зокрема, і приєднати українське трудове жіноцтво Канади до боротьби на оборону радянської країни й до клясової визвольної боротьби трудових мас Канади.

Робітниця прокидається до клясової боротьби

В теперішній розгоряючійся клясовій боротьбі жінки робітниці починають відігравати чимраз більшу ролю. Скрізь одна картина. В Злучених Державах, в Арґентині, в Канаді, в далекій Австралії й інших країнах капітал простягає свої хижацькі лапи за новими багацтвами, за новими кольоніями. Капіталісти заводять у фабриках все більше й більше нових машин, викидають кваліфікованих робітників на вулицю, а на їх місце наймають робітниць, яких заставляють працювати майже задармо.

Чому ж це так? А тому, що жінки робітниці в своїй масі клясово несвідомі, незорґанізовані і через те капіталісти можуть так жорстоко визискувати їх. Але під натиском того визиску і нужди робітниці починають в цілому світі боротися за своє визволення.

Ось в далекій Австралії робітниці орґанізуються тепер під керівництвом комуністичної партії в Бойові жіночі ґрупи. Перша з таких ґруп-була зорґанізована між жінками майнерів, які находяться в найгіршій нужді. З пошаною і любовю відносяться широкі маси працюючих до цих Бойових жіночих ґруп, які розгалузилися вже по цілій країні. За їх геройську боротьбу капіталісти переслідують їхню працю на кожному кроці.

Піднімаються до революційної боротьби теж робітниці Арґентини. Під проводом комуністичної партії вони орґанізують там свої орґанізації, до яких приєднується все біль-

ше й більше робітниць.

У них немає там таких жіночих ліґ, як це ми маємо в Канаді. Там існують при робітничих клюбах жіночі комітети, в яких робітниці набувають клясової свідомости і потім переходять до трейд-юній і комуністичної партії.

В Арґентині зростає тепер капіталістичний терор проти всього революційного робітництва. Капіталісти видали поліції такий приказ: "Тісніше затягнути петлю на шиї лівого елементу". І капіталістичні служаки стараються виконувати це. Але разом з тим в Арґентині зростає революційний рух пролетаріяту, в якому робітниці починають відігравати чимраз важнішу ролю.

Те ж саме діється в Злучених Державах. В Ню Йорку в день похорону замордованого капіталістами робітника Катовіса і в Міжнародній день боротьби проти безробіття демонстрували і відважно боролися з поліцією тисячі жінок-робітниць. Боролися вони з поліцією в Міжнародній день боротьби проти безробіття і в багатьох інших містах Злучених Держав і в усіх більших містах Канади. Це свідчить, що робітниці пробуджуються і виходять на фронт клясової боротьби.

Ми ж членкині Жіночої Секції ТУРФДім повинні тепер розвинути як найширшу діяльність і брати як найактивнішу участь в усій клясовій боротьбі, що розгоряється тут в Канаді.

Р. Волинська.

Лист з Радянської України

Цего листа написав до члена наших орґанізацій, Т. Карпінки його товариш. З огляду на цікавий зміст листа т. Карпінка дав його до поміщення в "Робітниці".

Дорогий Товаришу!

Ти пишеш, що хочеш знати, як мені живеться. Мені живеться добре. До недавна я був на курорті в Кисловодську, лічив серце і тепер почуваюся значно ліпше. Посилав мене лічитися мій професійний союз, а страхова каса виплатила мені за весь той час повну платню, себто стільки, кілько я заробляв і в попередні місяці. Тут в нас, в Радянському Союзі всіх робітників, робітниць і службовців, які захоріють, посилає влада лікуватися до санаторій на державний кошт, причому виплачує їм за весь той час всю ту платню, яку вони заробляли, будучи здоровими.

З твойого листа бачу, що робітництву в Канаді живеться чимраз гірше. Щиро болію над тими безробітними, що пропадають без праці і над тими робітниками та робітницями, що роблять по 10 до 15 годин на день. Такого в Радянському Союзі немає ніде. Ми всі тут працюємо від 6 до 8 годин в день, а молодь по 4 годині.

Недавно всі наші галузі виробництва перейшли на пятиднівку, себто 4 дні ми працюємо, а 5-ий відпочиваємо. Виходить так, що передтим робітник працював 26 і 27 днів на місяць, а тепер працює лише 24, причому платню дістає ту саму. Отак то радянська влада поліпшує життя працюючих.

Трудове населення відноситься до радянської влади дуже гарно, бо це є наша влада. Ми сами її вибираємо, а кромі того настановляємо свої контрольні комісії, які провіряють, чи вибрані урядовці сповняють як слід свої обовязки.

Що до засудів і карання, то тут судять і карають не селян і не робітників, а лише ворогів працюючих, себто таких, що боряться проти нашої, радянської влади, що стараються в який небудь спосіб шкодити будівництву і розвиткові нашої країни. Таких людців, що затоплюють шахти, що витрачують безпотрібно громадські гроші, або що, як контрреволюціонери єфремівці, намагаються привернути в нашій країні панування капіталізму, таких наша влада карає гостро. Інакше з ними, розуміється, і не можна поступати, але не думай, що їх зразу так і розстрілюють. Розстрілом карають тут після подрібного розглянення справи і лише за дуже великі провини.

Селяни орґанізуються тепер тут в колективні господарства, а влада дає їм з державного фонду грошей на трактори і на інше господарське знаряддя.

Так що, дорогий товаришу, не вір в те, що говорять і пи-

шуть жовтоблакитники та інші вороги працюючих про радянську владу. Радянська влада — це справжня робітничо-селянська влада, яка всіми силами старається поліпшити життя працюючих.

Правда, тут в нас ще є багато недостач, ми зустрічаємося з багатьома трудностями. Але, як кажуть, Львова відразу не збудовано. В знищеній імперіялістичною і горожанською війнами країні не можна так скоро збудувати соціялізму, тимбільше, що ми окружені зі всіх боків ворогами, які стараються за всяку ціну повалити нашу владу і далі гнобити нас. Але вони цего не діждуться. За 12 років ми осягнули велитенські успіхи в нашому будівництві, а по виконанні пятирічного пляну ми станемо ще міцніші, а все наше життя ще краще.

Ви там в капіталістичних країнах організуйтеся і розправтеся з капіталістами так, як це ми зробили в нашій країні, а побачите, як гарно житиметься вам.

Ти може подумаєш, що я є членом Комуністичної Партії і тому так пишу. Ні, Фільку, я не належу до Компартії, яка керує нашим будівництвом, але я бачу, де свої, а де вороги. І коли би всі працюючі ясно усвідомили собі це, то нині вже існував би Всесвітній Союз Радянських Республік. Кінчу і здоровлю тебе щиро.

Твій товариш **В. Литвинів.**

Горловка, Рад. Україна 4 січня 1930.

ПАРИЗЬКА КОМУНА

18. березня 1871 року в столиці Франції Парижу розпочалася революція.

Того часу Франція воювала з Прусією. У Франції тоді ж був королем Наполеон 3-ий. Війна для Франції була дуже невдалою. Пруське військо розбило військо Наполеона і самого імператора захопило в полон. В самій Франції були дуже великі заколоти, то що. Імператора скинули, а Францію оголосили республікою. Але влада так само, як в Росії підчас Лютневої революції, попала не до рук трудящих, а буржуазії. Було утворено "уряд національної оборони". Цей уряд не зумів керувати країною і продержався тільки декілька днів, а потім втік з Парижу до передмістя Версалю.

В ньому жив колись сам імператор, якого охороняло військо версальців. Париж залишився без уряду. І через якийсь час влада перейшла до рук Центрального Комітету, який складався з прикажчиків та робітників. На думку цього Центрального Комітету, постійним урядом Парижу могла бути тільки комуна, цебто громада, міське самоврядування, яке повинно було бути обраним на підставі вселюдного голосування. Гадалося, що й решта французьких міст та селянських округ піде за прикладом Парижу й обере свої комуни й свою владу на місцях.

Отже, Франція повинна була стати таким союзом, як от, приміром, Радянський Союз. От чому учасників Паризької революції називають комунарами або федералістами. 18. березня Центральний Комітет сповістив вибори комуни. Вибори було призначено на 23. березня. Буржуазія всіма засобами перешкоджала цим виборами. Особливо завзято боровся з виборами французький ґенерал Тієр. Тому довелося вибори відкласти на 26. березня. Вибори пройшли досить добре. До складу комуни обрано було 29 робітників. Решта були не робітники, а просто мешканці міста Парижу.

З цього дня можна вже рахувати, що в Парижі був уряд комуни. Зробив він небагато. Причин цьому було досить багато. Доводилося працювати на фронті і в запіллі. Людей було замало, які б зуміли поставити роботу на належну височінь. Буржуазія, яка залишилася в Парижі, всіма засобами чинила перешкоди. Роботу провадили люди, зовсім незнайомі з державним устроєм. Гірше те, що в самому Парижі не вистарчало харчів. Це було головна перешкода.

Крім того, в комуні не було певного пляну роботи, не було одностайности. Околиці Парижу не підтримували як слід столиці. До того Париж був одрізаний ворожим військом

від усієї країни. Час-від-часу на Париж налітали добре озброєні королівські загони. Тієр орґанізував великі білоґвардійські банди, які грабували місто. У таких обставинах довелося комуні продержати владу в своїх руках 72 дні. Знесилені робітники почали здаватися. Важко довелося працювати, в ворожому оточенню.

Гірше те, що, захопивши владу, комуна не змогла зміцнити навколо себе трудящих і тим вона віддала свої завоювання буржуазії. Головна причина поражки комуни була та, що в боротьбі за комуну брали участь самі робітники без підтримки селянства.

Буржуазія жорстоко розправилася з комунарами. Близько півтораста тисяч робітників Парижа було розстріляно на вулицях, або живцем закопано в землю. Багато робітників і робітниць і навіть дітей було заслано на каторгу. Буржуазія розгромила комуну й орґанізувала, хоч і без короля, але буржуазну владу.

Тепер ми згадуємо про Паризьку комуну тому, що вона для трудящих цілого світа дуже близька, бо приклад Паризької комуни так само, як її помилки, навчили робітників і селян, як треба боротися з буржуазією.

Паризька комуна дала всім робітникам і селянам великий досвід, як треба боротися з буржуазією. І тепер, святкуючи день Паризької комуни, ми повинні знати, за що боролися і загинули борці Паризької комуни. Досвід Паризької комуни в боротьбі з буржуазією є великою наукою для робітників і селян всіх країн, що ведуть уперту боротьбу з капіталістами.

Останні дні Паризької Комуни

ПРО ЩО РОЗПОВІДАЮТЬ БОЙЦІ.

У Москві тепер живуть товариші Інар і Сажін, які брали участь в боях на барикадах Парижу.

Тов. Інар так розповідає про один випадок боротьби за комуну в останні дні:

— Як ми могли боротися з численною і чудово озброєною армією? Наші барикади були оточені. Ми багато зазнали поражок і примушені були відступити до міської думи. Я взяв на себе командувати леґіоном. Біля думи була збудована барикада, на яку зразу ж напали версальці. Бажаючи підняти дух салдатів, я поїхав на коні на барикади, зняв шапку, закричав:

— Хай живе комуна!

На мене сипнули кулі. Коли я з'їзджав вниз, мене сповістили, що палає вже будинок думи, в якому був гарматний склеп. Коли б були не встигли винести набоїв та ріжне військове знаряддя, то увесь квартал вилетів би був в повітря.

Я кинув барикади й за допомогою декількох товаришів навантажив набої на вози і таким способом урятував цілий квартал. Потім я повернувся на барикади. Те, що мене там не було, дуже вплинуло на настрій салдатів. Змагатися було вже пізно. Нас оточило численне військо версальців. Почався жорстокий бій. Я повинен був тримати звязок з ґенеральним штабом, тоб то з самою комуною.

Наші гармати, які стояли на цвинтарі Пер-Ля-Шез, стояли дуже низько і набої падали в наші лави. Я пішов на цвинтар справити приціл і знову заняв свій пост на майдані Бастилії.

Наступила ніч. Всі бійці зморилися. Я ліг поспати в одному будинкові, але майже не спав. Тривога не давала заснути навіть на хвилину. О четвертій годині ранку я знову повернувся на барикади.

Другий учасник боротьби за комуну, тов. Сажін так розповідає про останні бої за комуну.

— Було шумно на бульварах. На майданах барикади. Я почав виривати каміння з вулиці й складати їх на барикади. До півдня в нашій окрузі барикади вкрили всі вулиці. В окремих кварталах зранку почалася стрілянина з версальцями. Комунарі вперто відбивали наступ версальців, але скоро версальці позабирали барикади. Комунарі відступили на високу гору Монмартра. Через день і це місце було захоплено. Навколо ввесь час була стрілянина. Це розстрілювали полонених мешканців, які

здавалися ніби би то запідозреними в комуні. Цілими валками возів везли трупи розстріляних і закопували у парку Монсо, де вечорами чувся стогін тих, що було їх поховано живими. Через декілька днів в ріжних місцях спалахнули пожежі. Це підпалювали помешкання версальці. 29. і 30. травня на стінах будинків з'явилися листівки версальців, які говорили про те, що порядок у місті встановлено.

Так було придушено Паризьку Комуну.

ПОЕТ-БУНТАР

Тарас Григорович Шевченко — син кріпака і довгий час сам кріпак, завдяки своєму хистові та сприятливим обставинам добув освіти і з темного, замученого, закріпаченого села пішов у місто серед панство, серед культурну тодішню інтеліґенцію.

Але, прислухаючись і придивляючись, Тарас Григорович швидко зрозумів, що кріпакові не дорога з панами. Він зрозумів, куди його затягають і рішуче подався зовсім в инший бік, туди, звідки він прийшов, — пішов до кріпаків, наймитів і всіх безталанних, щоб за них сказати панам гнівну жорстоку наймитську правду:

... Я прозрівати
Став потроху... оглядаюсь —
Бодай не казати.
Кругом, де не гляну,
Не люди, а змії...

Об'їздивши всю Україну, він бачить скрізь теж пекло, з якого колись і сам вискочив:

Опухла дитина голодная мре,
А мати пшеницю на панщині жне..
І далі батько помер на панщині,.
А сестри... сестри? Горе вам,
Мої голубки молодії!
Ви в наймах виросли чужії
У наймах коси побіліють,
У наймах, сестри, й помрете.

А існував тоді на Україні в Росії царсько-панський лад. Той лад сидів страшною вагою на шиї селянства — наймитів на злидоти.

І запалився поет великим гнівом та ненавистю проти гнобителів, проти отого цілого ладу, що запряг безталанний народ у ярмо і будує на його недолі собі щастя і легке життя.

І одна в Шевченка стала мрія щоб:

ТАРАС ШЕВЧЕНКО.
(З приводу 69. роковин смерти.)

...Не осталось
Сліду панського в Україні.

Ставши з безталанними, він кличе їх до кари над панами, до бунту, до жорстокої руїнації всього того, що допомагає панам з царем сидіти на народній шиї. Тут він доходить до розуміння того, що "світ тихий, світ милий" закутаний, задурений церквою, що церква й попи потойбічними страхами допомагають тримати народ у ярмі — панськім та царськім. А коли так, то:

... Будем, брате,
З багряниць онучі драти,
Люльки з кадил закуряти,
"Явленними" піч топити,
Кропилами будем, брате,
Нову хату вимітати.

Великим, жорстоким, ще не чуваним тоді гнівом палають ці рядки Шевченкового пророцтва проти царів, панів, попів та церкви. Проти того всього, що оплутало вільні руки та душі народу.

Але це не звичайний бунт невільника, який руйнує все до щента у своїм гніві знесилює тим народ і знову віддає його на нові тортури панству. Ні! Тарас Григорович бачить далі.

Він глибоко вірить в те, що настане рай на землі,

Веселії села.
І пустиню опанують.

Він вірить, що так мусить бути без панів. Але як цього дійти, він ще остаточно не уявляє. А тодішні наймити, то був передпролетаріят, який ставав пролетаріятом найманими робітниками на фабриках та заводах, і розпочав боротьбу з панством та капіталістами за владу й за наших часів перемігши ворогів, вкупі з трудящим селянством будує нове життя.

До краю борючись своїм словом з царсько-поміщицьким ладом, віддавши тій борбі всі свої сили, Тарас Григорович до смерти лишився справжнім сином і братом свого народу, наймитів та бідноти, пророкуючи їм велике майбутне на землі.

Перед смертю він у кількох вогненних рядках вкладає свій останній заповіт:

Поховайте та вставайте
Кайдани порвіте,
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній новій,
Не забудьте спом'янути
Не злим тихим словом.

Пророчий заповіт справдився! І велика сім'я трудящих України ніколи не забуде великого поета і борця громадянина. Вона згадує й повік згадуватиме його "не злим тихим словом."

Цікаві відомости для всіх.

КАНАДІЙСЬКА КОМУНА В ЛІТЕРАТУРНОМУ ФРОНТІ.

М. Ірчан виїхав на декілька місяців в канадійську комуну в Мигаєво на Одещині з метою докладно познайомитися з її історією і досягненнями та написати з життя комунарів велику повість. Починатиметься повість імперіялістичною війною і репресіями в той час особливо проти українського робітництва в Канаді.

Тов. Ірчан теж здав до друку в Державному Видавництві України том вибраної прози п. н. "На пів дороги".

ЛЮДИНА ТА МАЛПА.

Дуже поширений погляд, ніби наука додержується думки, що людина походить від малпи. І справді навіть такі відомі вчені, як Гекслі та Гекель, трималися цієї думки. Але на підставі новітних дослідів погляд цей змінено. Тепер уважають, що людина не повстала з малпи, а мала з нею спільного предка, малпо-людину, що дала початок малпам з одного боку, а людям з другого. За однією з наукових теорій, той людський предок походить з Маляйських Островів. Ці острови колись єднали Азію з Австралією, де жили на деревах, четверорукі істоти, живлячися плодами й яйцями. Коли море розєднало суходоли, ті істоти, що несподівано опинилися на островах, мусіли пристосуватися, щоби на них жити. Дерева на островах були тонкі й високі, отже тварини мусіли інакше почати лазити — не хапаючися за гілля, а опираючися задніми ногами об стовбур дерева. Від цього пальці в них зблизилися, хребет випросувався, і тварина почала не тільки лазити, а й ходити просто. З того часу й почався розвиток людини, який ріжнить її від інших ссавців, а так само і від малп.

НОВІ АРХЕОЛЬОҐІЧНІ ВІДКРИТТЯ.

Останніми днями видобуто з Еґейського моря недалеко острова Евбеї колекції бронзових виробів великої артистичної вартости. До найкращих належить статуя Юпітера природної величини. На думку археольоґів бронзи походять з грецьких кораблів затоплених у часі війни з Персами.

Я НЕЗДУЖАЮ

Я не нездужаю, — нівроку, —
А щось такеє бачить око,
І серце жде чогось... Болить,
Болить і плаче, і не спить,
Мов негодована дитина.
Лихої, тяжкої години,
Мабуть, ти ждеш? Добра не жди,
Не жди сподіваної волі, —
Вона заснула: царь Микола
Її приспав, а щоб збудить
Хиренну волю, треба миром,
Громадою обух сталить,
Та добре вигострить сокиру,
Та й заходиться вже будить.
А то проспить собі, небога,
До суду божого страшного!
А панство буде колихать,
Храми, палати мурувать,
Любить царя свого нового
Та византійство прославлять,
Та й більше, бачиться, нічого!

Т. Шевченко.

ДНІПРОСОНЦЕ

Там за степами, димарями,
За сивим молоком туману
гуде-гогоче кучерявий
бурхливий батько Дніпрельстану.

Одмолодів ти, Дніпре сивий,
як той юнак швидкий і жвавий.
І де ті скарги слабосилі
на забуття, на сум неслави?

Біжиш тепер гулкий, надійний,
майбутнім гомоном багатий;
ґіґантські греблі і турбіни,
електро станції — ґіґанти...

О сину сонця — Дніпрельстане!
О дивна вигадко людини!
Тобі всі наші поривання,
майбутнє серце України!

У сотнях, тисячах артерій
Ти понесеш тепло і світло:
в заводи — тисячі енергій
в хати — мільйони сонць привітних!

Як той туман глухий розстануть
убогість, пітьма (ні, не сон це!)
І буде сила Дніпрельстану
В народі зватись Дніпрельсонцем!

Май-Дніпрович.

МОЛОДІ МИ

Молоді ми і бадьорі,
в нас буяє сила, дух...
У життєвому просторі
вершимо широкий круг.

Дружим розмахом і рухом
охопляєм землю-світ...
Витискаєм старі круги
з заскорузлих їх орбіт.

Нас спиняють...
Часто, густо, вперто тиснуть, вяжуть рух...
Але це даремне — пусто...
Хто і чим убє наш дух?...

Що нам ґрати і наруги,
кайдани, засуди, смерть?...
все життя налити рухом
аж по самі вінця... Вщерть!

Йдем за ґрати — гей! — співаєм...
Уміраєм — сміємось...
Що нам страх?... Ми певно знаєм,
що побіда наша! Ось,

наші марші, мрії, думки,
землю колом обвили...
Бач! які ряди там стрункі
в шахті, фабриці, селі...

В. Мизинець.

СУХЕ ЖЕРДЯ

Написав А. Скіпер

Мато-Іте-Вакон, Святолиций Ведмідь, вшанував мене, як сіукси[1]) шанують один одного. На моїх ногах були розкішні нові мокасини — його дар. Наді мною було розвішано прекрасну буйволову шкіру — його подарунок. На моїй голові була чудова військова прикраса з орлячого пір'я, більша, ніж у мого хазяїна, а Жінка-Прекрасного-Дня, його дружина, в ту саму мить ставила передо мною велику дерев'яну макітру, ретельною працею випалену й викраяну зі стовбура дерева. В тій макітрі була прегарно різьблена ложка з буйволового рогу й нарувала порція смаженої псини.

Людина їсть те, що поставлено перед нею; це стара індійська приповідка. Я був гостем цих людей. Через те я їв, а Святолиций Ведмідь усміхався з задоволення, аж доки його старе обличчя все освітилося. Коли ложка черкнула порожнє дно макітри, він набив свою червону цегляну люльку, кинув розжеврене вугілля в тютюн, пихнув димом у всі чотири кутки й передав люльку мені. Ще один дар, бо хоч Святолиций Ведмідь був бідний, але він був сіукс, а сіукси — горді.

Отже, я знову прийняв його повагу до мене і думав тихцем, чим би я міг віддячити за неї. Поруч вовтузився його онука, Жовтий Буровій. Звичайно, має пройти якийсь час, доки мені пришлють від "Сірса й Робука"[2]) ту гарненьку колиску, але це була б влучна віддяка.

Безпосередній подарунок був би за образу, але я знав, що Святолиций Ведмідь, завзятий вояка, був індієць, а немає на світі індійця, хоч би найлютішого на війні до ворогів, який не любить дітей, особливо власної плоти й крови. Тому я почував себе вправі приймати дари, знаючи, що й мій час прийде.

— Ех, друже мій, — вигукнув Святолиций Ведмідь, перериваючи тишу, — яка шкода, що ти народився пізніше на одне покоління! Якби ти бачив сіуксів тоді, коли вони були багаті, щасливі й можновладні. Коли наші шатра геть білили прерії. Коли нас не було ще загнано до резерви. От тоді з нас люди були.

Як я був хлопець, ми не багато бачили Довгих Ножів[3]), американців, а ті, що приходили до нас, були вожді, носили довге волосся, женилися поміж нас і жили, як індійці. Дуже мало їх тоді було. А потім вони поперли, як сарана. Ми стежили, як зникали буйволи й псувалося наші лани на полювання. Тоді ми думали повбивати їх усіх та врятувати країну. Та нічого з того не вийшло.

Ми різали, й різали, й різали, а їх усе прибувало. Тепер нас звели на нівець. Ми жебраки.

Я, навіть я, Святолиций Ведмідь, який мав колись тисячу коней, заледве можу тепер зробити подарунок приятелеві, як він приходить відвідати мене.

Я добре пам'ятаю першого білого, що прийшов у наше селище на Розебуді. Хто він був такий — ніхто того не знав. Звідки він прийшов — була таємниця. Але він був у нашім становищу, пішки, вночі, важко поранений, пройшов мимо нашої сторожі невідомо яким чином, отже, що ж іще залишалось, як прийняти його? Спочатку він був дуже хворий чоловік, та ми годували його юшкою й дрібними шматочками сухого м'яса, і, нарешті, він почав відновлювати свою силу.

Старий Тривкий Буйвол, наш вожд, що в його шатрі був чужинець, якраз настільки знав англійську мову, щоб розуміти частину того, що той казав підчас своєї маячні.

Там була замішана жінка, бо вожд чув її ймення, хоч і не міг його повторити,а крім того, виглядало, ніби була якась стрілянина через неї. Довгий Ніж зробив цьому чоловікові велику кривду, і той забив його, що було справедливо. Та Довгі Ножі мали свої власні звичаї, як ми свої, і цей чоловік, що прийшов до нас, ризикував своєю волею, а може й власним життям

[1]) Сіукси, або, як їх ще неправильно називають — "сіу", — це одно з колись войовничих племен північно-американських індійців.

[2]) Назва торговельної фірми.

[3]) Так називали індійці перших европейських завойовників Північної Америки за те, що в тих були довгі шаблі, невідомі до того індійцям.

за те, що він зробив по справедливості.

"Моє серце, каже, що ми маємо забути цю справу", — сказав Тривкий Буйвол до своїх радників. — "Для нас не злочин забити когось, захищаючи своє. Як він захоче осісти тут, у Розебуді, як одужає, я не боронитиму того. Ці Довгі Ножі знають багато речей, пожиточних для бідних індійців".

І так воно й було. Довгий Ніж не бажав кидати шатра Тривкого Буйвола. Мабуть, не було іншого місця, де він почував би себе в безпеці. Може це було й тому, що він вподобав індійців. Він був незвичайний білий чоловік. Він говорив стиха, приємним голосом, як сіукс, а не гримав і не галасував. Він не лаявся. Він був щедрий на те, що мав. Він був ласкавий до дітей. Отже, спочатку ми до нього призвичаїлися. Потім ми з ним подружилися й, нарешті, полюбили його.

Він був людина, що все зробила б для приятеля. Його коні — бо він мав гроші й посилав наших юнаків купувати для нього — були до послуг тим, хто їх потребував. Його шатро було тих, хто не мав захисту. Він був вдячний до нас, сіуксів, бо ми врятували його, і він відплачував за це знову й знов. І, найкраще за все, він був чоловіком і не боявся нічого.

Дві зимі минуло, а він усе був з нами. Тоді прийшов другий білий чоловік до нашого селища. Він прийшов з миром, і ми прийняли його. Довгий, суворий, з кислим обличчям,— наші юнаки одразу прозвали його "Сухе Жердя". Він одягався в чорне й балакав до нас поважно про речі, яких ми не розуміли. Куди б він не йшов, він усе мав з собою малу книжку, яка була, він казав — бо він дещо тямив понашому — боже слово.

Він казав, що прийшов врятувати нас від пекла, — він повинен був, друже мій, з'ясувати, що воно таке, — й що ми мусимо припинити негайно наші танки, бо вони диявольська витівка. Все, що ми робили, мало бути від диявола. Він втручався у все, що бачив або чув. Це була якась болячка на нашу голову, і якби не Тривкий Буйвол, то його голова злетіла б під сокирою, доки перший місяць обновився б.

"Не буде слави зарізати Сухе Жердя" — сказав Тривкий Буйвол до юнаків через своїх післанців. "Великий дух Вакан Танка створив усе для якоїсь потреби, навіть гадюк. Безперечно, він мав якісь підстави для створення Сухого Жердя, і це він нам одкриє колись. Як ви бажаєте проливати кров, то Круки й Чорногори[4]) є на північ від нас, і вони ніби теж люди. На північних стежках лежить слава!"

А потім прийшла плямиста хвороба, віспа, як Довгі Ножі називають її. О, друже мій, на нас насувалася смерть. Розпука й жалоба була в кожному житлі. Жінки голосили з ранку до вечора, шматуючи своє тіло й обрубуючи своє волосся з розпуки. Здавалося, що всім нам прийшов кінець.

Раз опівдні, як уже видко було, що наші лікарі не в силі нічого заподіяти, Тривкий Буйвол скликав загальну раду. Нашого білого чоловіка не було, казали, що він утік від хвороби, але Сухе Жердя був там. Тривкий Буйвол бажав порадитись з обома Довгими Ножами, та втеча нашого білого чоловіка розчарувала його.

Не подібно це було до Нашого Білого Чоловіка — втікати від небезпеки, ніколи він раніш цього не робив, але так уже воно виглядало. А проте, Сухе Жердя мав багато порад для нас. Ми всі були в кігтях гріха і всі були на дорозі до пекла. Бог білих людей наслав на нас цю хворобу, щоб зруйнувати нас, бо ми танцювали й поклонялися великому духові й були щасливі. Ми всі сконаємо, як не покоримось Сухому Жердю і його сердитому богові.

"Що в серцях твоїх, народе мій?" — спитав Тривкий Буйвол, і тиша запала в натовпі й ніхто не підносив голови. Раптом почувся цокіт копит та якийсь гомін ззаду юрби, який передавався в середину.

"Це Наш Білий Чоловік повернув!" — гукав нарід, і всі розступилися, щоб пропустити його до середини, запітнілого, запорошеного й змученого.

"О, Тривкий Буйвол й народе Дакотського племени!" — він вигукнув: "я не покинув вас! Я приніс вам великі ліки від Довгих Ножів! Вважайте, я кличу вас наперед, вожді й вояки, чоловіки й жінки, хлопці й дівчата! Я скажу кілька чарівних слів і дряпону вас, і ті, кого я дряпону, будуть забезпечені від плямистої хороби".

Він звернувся до Тривкого Буйвола й схилився до його ніг перед натовпом:

---

[4]) Назви індійських племен, ворожих сіуксам.

“Це робиться отак, і отак, і отак — швиденько. І воно болить менше, ніж найтонший поріз підчас Сонячного Танку. Ей, жінко, дай мені свою дівчинку. Оце, слухай, будуть чарівні слова, кажи їх за мною й тебе зовсім не болітиме, як я дряпону, отак — Їхав Прокіп з Прокопихою й з малими Прокопенятами (бачиш, я ще її досі пам'ятаю ці противісп'яні чари), ну, от і все, еге ж — не боліло?”

А мала сміялася й схилила свою голівку.

Весь день і всю ніч Наш Білий Чоловік (це ймення вже закріпилося за ним) працював над народом Сіукського племени. І то були справді великі ліки, бо він врятував нас. Було так, як він казав, що ті, кого він дряпонув, приказуючи свої чарівні слова, не захворіли й не вмерли. А коли він покінчив з останнім, він упав од утоми й заснув серед прерії, і наші жінки збудували над ним нове чудове шатро й наші вояки поставили сторожу довкола нього.

Було вже біля полудня, коли Тривкий Буйвол знов скликав раду з вождів та вояків:

“Брати мої, — сказав старий вожд, — я маю щось сказати вам. Тут є загін білих людей, весь узброєний, що чекає біля Струменя Дохлого Коня. Коли Наш Білий Чоловік пішов до міста Довгих Ножів, щоб дістати ліків проти плямистої хвороби, хтось пізнав його, і оце прибув начальник, вони називають його шериф[5]) з своїми вояками. Вони вимагають Нашого Білого Чоловіка, бо, за їхнім звичаєм, вони хочуть обкрутити мотуз довкола його шиї й тягнути, доки аж він сконає. Що у ваших серцях?”

“Будемо битись! — гукали молоді разом, і старі також обурювались.

“Не так, діти мої, — крикнув Тривкий Буйвол у відповідь. — Я виходив до Струменя Дохлого Коня й бачив тих Довгих Ножів і говорив з ними. Я довідався від них, що жаден з них не бачив ніколи раніш Нашого Білого Чоловіка. Я послав їм страви, і тільки якусь хвилину тому наші вартові відвели до них їхнього бранця, зв'язаного й безсилого, і вони вже повертаються додому, радіючи”.

Тисячі відважних вояків скочили на ноги, галасуючи й загрожуючи й стискаючи свою зброю, та Тривкий Буйвол дивився на них спокійно:

“Сховай свою зброю, о народе Сіукського племени, — закликав він крізь галас. — Чи ви думаєте, що я пес, який повертається й кусає свого доброчинця? Чи не казав я вам, що вони ніколи не бачили раніш в обличчя чоловіка, за котрим вони пошукували? Сухе Жердя — ймення бранця, що його наші вартові передали їм. Наш Білий Чоловік, у супроводі його дружини, моеї дочки, вже напівдорозі від тої смуги, що відмежовує Канаду!”

Так Тривкий Буйвол був дуже старий і дуже мудрий, і як він казав, що великий дух не створив нічого без потреби, навіть гадюку, — він казав правду.

Переклад І. Ю. Кулика.

[5]) Шериф — це пристав або справник, повітова поліційна влада.

ЗАГРАНИЧНИЙ КАПІТАЛ В КАНАДІ.

К. В. Тейлор, професор політичної економії в МкМастер Університеті, подає цікаві інформації що-до розміру заграничного капіталу інвестованого в канадійській промисловости. Він каже, що на 1. січня, 1930 року, ця сума рівнялася 6,146,709,000 дол., а між окремими державами так розпреділюється:

Злучені Держави	$3,546,220,000
Велика Британія	2,253,156,000
Инші країни	248,333,000
Разом	$6,146,709,000

Обрахунки з минулого року показують, що ці цифри на 1. січня, 1929 року були подекуди менші, а саме:

Злучені Держави	$3,384,786,000
Велика Британія	2,239,817,000
Инші країни	247,740,000
Разом	$5,872,343,000

Повищі обрахунки показують, що на Злучені Держави припадає 59 процент цієї суми, на Велику Британію 37 процент і лише 4 процент на всі инші країни. Десять літ тому заграничні вклади в канадійській промисловости в процентах виглядали так: Злучені Держави 49 процент, Велика Британія 46 процент і инші країни 5 процент.

Вартість всего канадійського багацтва на 1. січня, 1930 року, виносила $31,450,000,000 (виключно з тим капіталом що інвестований за границями Канади).

КІТ ПОСИВІВ.

Анґлійська преса описує таку подію: Залога одного анґлійського корабля мала зовсім чорного кота, до котрого була дуже привязана. Підчас бур, які шаліли на морях, цей корабель розбився. Матроси з їх улюбленим котом випратувалися. І здивувалися дуже, як побачили, що їх невідлучний товариш, давніше зовсім чорний — тепер цілковито побілів.

ЗМІНА

(Урнвок з книги "У вогні".)

Нарешті! Кінчилася ця проклята зміна, що почалася вчора о шестій годині вечора й тяглася цілу ніч. Остання людина вийшла з останнього сполучного ходу.

Цього разу перебування в окопах було жахливе. Попереду була вісімнадцята сотня. Від неї лишилася купка: вісімнадцять чоловіка забито, понад п'ятьдесять поранено, протягом чотирьох днів з кожних трьох поранених по одному вибувало. Адже, й атаки не було — все це наробило бомбардування.

Нам це відомо й відповідно до того, як покалічений батальйон наближався її ми зустрічаємося з прибулими, починаються запитання.

— Чи не вісімнадцята?

І, сказавши це, кожний думає: "Якщо так триватиме далі, що буде з нами й що станеться зі мною?"

Сімнадцята, дев'ятнадцята й двадцята сотні поступово підходять і ставлять рушниці.

— Ось і вісімнадцята!

Вона приходить після інших. В окопах вона була перша, а зняли її останню.

День посвітлішав і блідим світом заливає все навколо. Ми бачимо на дорозі, попереду салдатів, сотенного командира. Він іде важко, спираючись на палицю через ревматизм і стару контузію ще на Марні. І одкритим капюшоном, він посувається схиливши голову, і здається ніби провожає небіжчика.

Ось і сотня.

Вона у великому безладі. У всіх нас щемить серце. Вона набагато менша, ніж решта — три сотні.

Я виходжу на шлях і звертаю на зустріч тим, що повертаються. Шинелі цих мучеників одноманітно пожовкли від землі. Можна подумати, що всі вони одягнені в хакі. Сукно мов накрохмалене від липкої грязюки, що засохла на ньому. Краї шинелів скидаються на дошки, що стукаються об жовту кору, яка вкриває коліна.

Обличчя бліді, землясті, очі гарячково блищать. Від пороху й бруду обличчя ніби у зморшках.

Серед салдатів, що повернулися з цього страшенного дна, панує заглушливий галас. Вони говорять усі разом, голосно сміються, співають, жестикулюють.

І, подивившись на них, можна подумати; це святковий натовп, що запрудив дорогу.

Ось друга півсотня із своїм довгим підпоручником, що шинеля його закручена навколо тіла подібно до парасолі. Я проштовхуюсь і підхожу до частини Маршаля, що найбільше зазнала: з одинадцяти товаришів, нерозлучних протягом півтора років лишилося тільки троє, рахуючи з капралем Маршалем.

Він мене бачить, радо викрикує й посміхається. Знявши руку з реміння, на якому висить рушниця, він її простягає до мене.

— Ну, що старина, як справа?

Я одвертаю голову й кажу майже тихо:

— Тяжко довелося вам, бідолахи...

Він відразу нахмурюється й стає серйозний.

— Ну, що ж, браток, нічого не зробиш. Цього разу це був жах... Барбьє забито.

Так, чув... Барбьє...

— Це було в суботу, об одинадцятій вечера. Йому знесло набоєм горішню частину тулуба, — розказує Маршаль, — мов лезом зрізало... А Весу уламком пробило черево й шлунок. Бартельмі й Бабе поранено: одного в голову, другого в шию. Цілу ніч носилися ми ґальопом по окопах, то в один, то в другий бік, вряховуючись від набоїв. Ти знав маленького Годфруа? Йому видерло всю середину тіла. З нього, мов з перекинутого відра, уся кров вилилася в одну мить.

— І Монден так само, чи не так?

— Так, другого дня, вранці, — значить — учора. Це було в лисій-норі, що її зруйнував чемодан. Йому перебило груди... А тобі нічого не сказали про Франко, що був поряд з Монденом? Обвалом йому поламало хребет. Коли його витягли й посадили на землю він сказав: "вмираю", схилив голову на бік і помер. Був із ними також і Віжіл. Його тіло лишилося ціле, але голова була роздушена мов перепічка. Він лежав на землі ввесь чорний, великий і мені здавалося, то не він, а його ве-

летенська сутінь, що лягає на землю вночі при світлі смолоскипів.

— Цей то Віжіль... Молодий, призову тринадцятого року?... Зовсім дитина. А Монден і Франко, такі милі хлопці, хоч і з нашивками. Ось і стало в нас із тобою менше двох прекрасних товаришів, друже Маршалю.

Але його вже оточив натовп товаришів, що засипали його запитаннями. Він відповідає, жарти кидає: усі підштовхують один одного, сміються.

Приглядаюся до одного, що лишився цілий, він наспівує, ступаючи в такт, подібно гусарам у пісенці — це Вандерборн — барабанщик.

— Одначе, й вигляд у тебе, надто вже задоволений, Вандерборне!

Завжди спокійний витриманий, він кричить мені:

— Як бачиш, ще не настала моя черга. Цього разу цілий лишився.

І жестом божевільного вдаряє мене по плечу. Я його розумію.

Якщо ці люди, що повернулися з пекла, щасливі, то саме тому, що вони вийшли з нього. Вони врятовані.

Ще раз змилувалася над ними смерть, що підстерігає їх. За встановленим порядком кожна сотня йде в передові окопи раз на шість тижнів.

Шість тижнів! У салдатів на війні і у важливих і не важливих справах своя дитяча фільозофія: вони не заглядають далеко вперед. Вони піклюються тільки за завтра. Вони кожний з них переконаний, що він ще трохи поживе на світі.

А. Барбюс.

"СНЕП ШАТС"

"ТАЙНИ МУСЯТЬ УСТУПИТИСЯ ФАКТАМ".

— А що там наговорили вам вчора?

— Де?

— Хиба ж ви не ходили на свистунівський протест-мітінґ?

— Так, ходила.

— Протестувалисьте проти добивання капіталістичних залишків на Україні?

— Ні, ми протестували проти переслідування релігії.

— Та панки все чимось закриваються, щоби обманити легкодушних робітників та робітниць. Вони не дурні говорити вам про дійсні наміри, а прикрилися Христом.

— Та правду вам кажу, що ми лише протестували проти переслідування релігії.

— Хай вам буде й так. А чого ви мішаєтеся до цих справ?

— Бо більшовики нищать нашу українську релігію.

— Та тут не місце доказувати вам, як більшовики нищать релігію та яке відношення тої релігії до робітничо-селянської влади.

— О, ви вже там так багато навчилися в тій жіночій орґанізації.

— Я вам не казала, що багато навчилася. Більше читаю від вас, то краще можу розберати справи. Та про це не місце говорити отут в склепі. Хочете доказувати дещо доброго про релігію, то пішліть когось з своїх до нас й поговоримо.

— Такі ви вже мудрі. Ви відкидаєте релігію, яка піднесла світ, розвинула науку, культуру...

— Я з вами не хочу говорити, бо ви говорите те чого вчора наслухалися.

— Скажіть, що ви знаєте?

— Ну, то я знаю, що тут не о релігію ходить, а ходить проте, щоби не допустити до будови соціялістичного устрою в Радянськім Союзі. Пануючі при помочи попів та рабінів приготовляють напад на Радянський Союз. Говорять таким, як ви, що хотять "спасати віру християнську".

— Але, чи більшовики добре роблять, що касують релігію?

— Під маскою релігії попи, епископи, рабіни та буржуазна інтеліґенція провадять шкідливу роботу на шкоду робітничо-селянській владі. А що є шкідливе для робітничо-селянської держави, то його треба усунути. Це роблять капіталістичні держави для своєї користи,

те саме робить робітничо-селянська держава для своєї користи.

— Я ніде не чула, щоби інші держави переслідували якісь релігійні секти, які були їм на шкоду.

— Товаришко моя, як мало ви знаєте. Я вам казала, що не хочу з вами дебатувати. Ви, як видно, то таки нічого не знаєте. А ось недавно тому ви можливо читали, як канадійські власти переслідували духоборів за їхні релігійні переконання.

— Бо вони голі демонстрували.

— Але це, жінко, є частиною їхньої релігії. Що робила канадійська влада з менонітами за їхні релігійні переконання? Що робила канадійська влада з ріжними противниками війни, яким їхня релігія не позволяла вбивати?

— Та...

— Ми підемо троха дальше в історію. В Індії був колись давно релігійний звичай, що коли чоловік вмирав, то всі його жінки-вдовиці мусіли йти добровільно живцем в могилу.

— Ніби це правда?

— Читайте книжку Ліпперта, "Історія культури".

— Падоньку, як воно страшно.

— Кажете, що страшно? Тут нема ніякого страху. Теперішний християнський світ багато більше робить такого страшного, чого жінки Індії ще більше бояться як тоді, коли вони живцем лягали в могили. Це була частина їхнього вірування й вони виконували його з щирою душею і без страху.

— Німецький соціяліст,—продовжала свідома робітниця, — Август Бебель, в своїй книжці "Соціялізм і релігія", написав між іншим, що "жодна релігія не коштувала людськість скільки кривди і сліз, як християнська". Ви це переживали. Ви памятаєте всесвітну війну. В ній мордували себе майже самі християне.

— То ви вже далеко зайшли.

— Ви заставили мене до цего. Коли б я так мала більше часу, то я б вам дещо розказала, як християнська релігія трактувала жінку. Нема часу входити в глибину. Скажу вам лише це, що не так дуже давно на одному з'їзді попів та епископів в Франції піднесено було питання, чи має жінка душу. Всі попи признавали, що чоловік має душу, але жінці цеї душі заперечували. Над "жіночою душею" попи та епископи дуже довго дебатували, а коли взято під голосування, то лише одним голосом більше перейшло, що жінка має таку саму душу, як чоловік.

— Дивіться!

— Вам треба читати, треба знати про початки релігії, про її кроваву боротьбу проти науки та проти вчених людей, яких релігія палила на костурах. Перестаньте вірувати в те чого не знаєте, перестаньте вірувати в тайни, бо як писав Дж. Дрепер в книжці "Історія боротьби віри з наукою": "Тайни мусять уступитися фактам". Раджу її вам перечитати цю книжку "Історія боротьби віри з наукою", як також "Історія культури", "Як повстала релігія і віра в богів" та багато інших, а тоді ви переконаєтеся та не будете ходити на свистунівські протестаційні мітінги і вставати за резолюціями в обороні куркулів, панів, попів та рабінів.

На цім розійшлися. **Драпака.**

ЯК КАРАЛИ ФАЛЬШІВНИКІВ ХАРЧІВ У СЕРЕДНОВІЧЧУ

З фальшівниками харчів робили в середновіччу короткий процес. Хто фальшував молоко, тому вливали на ринку лійкою його молоко в горло так довго, доки він не зімлів. Продавця смердячих яєць вязали до стовпа, а хлопцям наказувано обкидувати переступника тими яйцями. Пораненого шкаралупою і майже зімлілого від смороду розвязувано щойно тоді, коли вже не стало яєць. Хто мішав з маслом камінці, бураки або старе масло, того привязували також до стовпа. Тоді клали йому на голову його масло, яке топилося від сонця. Тоді текло масло через голову в очі, вуха і в уста та ушкоджувало убрання. Приходили пси і облизували привязаного. Коли не було сонця, то кара відбувалася в маґістраті перед печею. Купців, що продавали пісковату муку, намащували тером.

ЛІК ПРОТИ КУРЕННЯ.

"Ді Медецініше Вельт" містить сензаційне відкриття директора мюнхенської університетської клініки, д-ра Ґутмана, якому пощастилося случайно відкрити спосіб і средство, при помочи котрих можна вилічити від курення навіть найбільш налогових курців. Цілий винахід полягає в інекції хемічної сполуки хініни, камфори і терпентини, яку вприскується під шкіру пацієнта. Лічення пацієнта, що курив до 100 папіросів, тривало 75 днів, а лічення слабших курців вимагає 10 — 15 днів.

Німецькі лікарі обчислили, що тепер на цілім світі, що дві секунди вмирає хтось на сухоти.

1929 року було на цілій земській кулі 2 міліярди людей.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

Матерія живої природи своїм хемічним складом нічим не відріжняється від матерії мертвої природи; лише склад її на багато складніший.

Вже в мертвій природі матерії властива, як ми бачили, енерґія. У представників живої природи енерґія виявляється яскравіще: насамперед нам упадає в око рушійна енерґія. Ми бачимо також, що теплокровні тварини мають певну температуру, незалежно від температури оточення. Крім того, в тілі тварин є електрична енерґія. Всі ці види енерґії не йдуть до нас безпосередньо з навколишньої природи, а проходять до нас разом з їдою, перебуваючи в ній у захованому стані.

Тепло ж, яке гріє тіло тварини і людини, береться орґанізмом переважно з крохмалю та цукру. А речовини ці будують орґанізми рослин за допомогою сонячного світла з елементів мертвої природи — вуглецю, водню та кисню, взятих у певних відношеннях.

Треба лише накрити рослину ковпаком з темного скла й жадного крохмального зерна ми не одержимо. Отже, щоб виробити крохмаль та цукор, як ми бачимо, потрібна сонячна енерґія, що і є в тих речовинах в захованому стані.

І тварина, і людина, споживаючи рослини, уводять до свого орґанізму крохмаль і цукор. Кисень (через дихання), потрапляючи до тіла тварини або людини, розщіплює молекулу крохмалю та звільняє теплову сонячну енерґію, за рахунок якої її нагрівається наше тіло. Далі ця енерґія, згідно з законом, що його відкрив Роберт Майер, переходить у рушійну енерґію, електричну тощо.

Отже, і матерію, і енерґію живої істоти запозичено з мертвої природи. Мертва природа безумовно виникнула раніше ніж жива, і вогник життя, за сприятливих умов, спалахнув на лоні мертвої природи. Проте зазначити з більшою або меншою точністю, коли саме з'явилося життя на землі, ми ще не можемо — в усякому разі можна сказати, що час цей вимірюється мільйонами років.

Аналіза матерії живої природи (тіла тварин та рослин) виявляє надто цілковитий факт, що заслуговує на велику увагу. Виявлено, наприклад, що в кожному живому орґанізмі є багато води. В тілі людини, наприклад, води є дві третини усієї ваги тіла, а в деяких орґанах її більше, — в мозку, наприклад, вони є близько 90%.

Ми знаємо, що рослини гинуть підчас посухи, а людина, як довів на особистому досліді лікар Танер, може прожити без води лише три доби. Отже, життя без води неможливе.

З цих міркувань ми можемо думати, що перші вияви життя були тоді, коли на нашій планеті з'явилася вода. Щоб вияснити це питання, нам треба звернутись до далекої давнини нашої планети.

Багато століть тому був час, коли наша планета — земля являла собою сонце; як і наше сонце, вона являла собою вогнерідку масу, що зогрівала та освітлювала планети, що оточували її.

Всі яскраві зорі на небосхилі, що вилучають блакитне світло — це розпечені, дуже світлі сонця. Серед них ми маємо й зорі, що вилучають жовте світло — це розпечені сонця; а серед них є і згаслі сонця, що блищать слабим не своїм, а холодним відбитим світлом. Так світить і наш місяць.

Прийшов час згаснути й нашій землі, але і досі вона ще не зовсім застигла. Найкращий доказ цього є вогнерідка лява, що рветься потоком з кратерів вульканів. Застиглі потоки

ляви перетворюються на ґраніт. Так і вогнерідка лява, з якої складається наша земля, остигаючи на певерхні, поволі перетворилася на тверду ґранітну кору.

Ми знаємо, що коли шар з якогонебудь металу ми підогріватимемо на вогні, то він збільшиться в своїх розмірах, а, охолоджуючися, він поволі дійде до попереднього розміру, зберігаючи в точності свою форму. Так було і з нашою землею, що, як відомо, являє собою кулю. Розпечена з середини і зовні земна куля була раніше досить великого розміру. Ця величезна куля була вкрита з усіх боків парами розпечених металів та інших речовин.

Але землю, як і всі планети, оточує міжпланетний простір величезних розмірів, де панує вічний льодовий холод. Тепло ж завсіди прагне до холоду. Так повільно тепло гарячих парів землі вбиралося холодом міжпланетного простору, а разом за цим почала охолоджуватися й поверхня землі

Остигаючи, земля ніби стискувалася, зменшувалася в своїх розмірах. Через теж , що розтоплена маса землі складається з ріжноманітних речовин, то вийшло так, що одні речовини охолоджувалися раніше, інші ж пізніше. Кінець-кінцем поверхня стиснутої земної кулі вкрилася ніби зморшками. Таке явище ми не раз спостерігали, коли розглядали печене яблуко. Зберігаючи взагалі форму кулі, печене яблуко, в міру стискування, вкривається зморшками. Такі зморшки з'явилися підчас охолодження землі й утворили гірські ланцюги, що оточили низини й провалля.

Що більше охолоджувалася атмосфера, то більше згущалися пари розпечених металів та інших речовин. В цей же час утворилися сприятливі умови для сполучення елементів один з одним. Так уперше сполучилися два ґази — водень з киснем та утворили першу водяну пару.

Небо вкрилося густими хмарами, їх розірвали стріли першої блискавки. Гуркіт грому приглушив атмосферу. От та грізна поетична обстанова, в якій зародилась вода на нашій планеті. Вдари грому сповістили про зародження нової стихії серед мертвої обстанови природи. Зливою падав дощ на землю. Тривав він не дні, не місяці, не роки, а десятки, а можливо, і сотні років, поки вода не наповнила всі провалля. Так утворились водоймища на землі.

В той же час на ґранітних скелях, що їх нагрівало жарке сонце, з'явилися розколини, що за допомогою вітру та бурних потоків води кришилися на дрібніші частини та зносились до річок, озір, морів та океанів.

Подрібнені такими ж шляхами й способами, частини ґраніту розпадались, звільняючи мінеральні речовини, що входили до їх складу, а деякі з цих речовин розчинившись у воді, перетворили солодку, дощову воду на морську, гірко-солону.

В науці є думка, що незабаром після цього, за сприятливих фізичних умов, з розчинених у воді мінеральних речовин утворились густорідкі, подібні до слизовини, комки протоплазми. Протоплазма й явила собою основу так званої живої матерії, що утворила клітини з рідкої протоплазми, густішого ядра, ядерця та інших частин.

Спостерігаючи такі найпростіші живі істоти під мікроскопом, виявили безперечні ознаки їх життя — рух, живлення, розмноження через ділення та дражливість. Ці найпростіші одноклітинні орґанізми і внесли перший вогник життя на нашу землю. Вони є перші громадяни нашої планети.

Маючи вищезгадану здатність приймати подразнення та відповідати на них тим або іншим способом — рухом, зморщуванням, тощо — ці одноклітинні орґанізми пристосувалися до змінних умов оточення та поволі ускладняли свою будову. Атмосферне повітря й далі охолоджувалося й далі звільнялося від зайвини водяної пари. Охолодження земної кори та інші зміни, що переживала наша планета, вимагали від найпростіших живих орґанізмів найновіших і найновіших пристосувань. Сюди долучився ще могутній аґент — голод, що вперто вимагав вводити до орґанізму живу матерію. Так виникла боротьба за існування. Ця боротьба в свою чергу викликала нові ускладнення в будові первісних живих орґанізмів, вимагала орґанів захисту й нападу.

(Далі буде.)

ТОВАРИШКИ! Приєднуйте нових передплатниць для "Робітниці"!

ВСЯЧИНА.

СКРИПКИ СТРАДІВАРА.

Тому 200 літ вславився у світі італійський вирібник скрипок Антін Страдіварі, що жив від 1644 до 1737 року в місті Кремоні. Його скрипки мали чарівний голос, якого з того часу ніхто не міг підібрати. Всі наслідування були недосяжні. Тайна не була в дереві, тільки в доборі каруку і фарб, якими малював скрипки. І досі ще є в світі кілька скрипок Страдівара, але тайни їх виробу ніхто не найшов. Казали, що він узяв ту тайну із собою до гробу, бо не хотів, щоб инші ділились його славою. Тепер подають із Женеви у Швайцарії, що ніби там найшов д-р Рене Нуар в бібліотеці тайний припис Страдівара про виріб скрипок і що нібито є надія обновити виріб чарівних скрипок зперед 200 літ.

МІЛЬЙОНОРІЧНИЙ ЧЕРЕП З ГОЛОВИ.

Один хінський ґеольоґ при своїх розкопах, котрі він робив біля Пекіну, відкрив гріб, у якім знайдено череп, котрого старість обчислює на один мільйон років.

ЗАПАДАЄТЬСЯ МОРСЬКЕ ДНО.

Експедиція Всеукраїнської Академії Наук, що досліджує Чорне й Азовське море, сконстатувала, що дно Чорного моря неустанно западається.

ЧИСЛО БІБЛІОТЕК НА ЗЕМЛІ.

На цілій земній кулі є 1,038 бібліотек, кожна моє більше як по 50 тисяч томів книжок, а усі більше як один мільйон томів книжок.

ЦІННЕ ДОСЯГНЕННЯ.

Німецький професор Гайне, директор одної клініки в Кіль, робить від кількох літ цікаві досліди, як можна заступити окуляри для тих, що мають слабі очі. Він винайшов скла, які закладає безпосередно на око під повіку. Ці скла є так пристосовані, що нема небезпеки, щоби вони могли розбитись і покалічити око. Ці скла на оці зовсім незамітні.

КРАЇНА ДОРОГИХ ЖЕМЧУГІВ.

Над рікою Араґуая найдено в останніх часах небувалі дорогі камені. Провінцію Ґояз уважали завше за найбагатшу країну Бразилії з причини дорогих мінералів, які криються на днах численних рік, що перепливають цю провінцію. На віддалі 20 миль від ріки Боніто є мала місцевість, що зветься Баліза; вона основана в 1925 р. Від того року з усіх сторін напливає там нарід в надії найти діяманти — їх продати й ущасливити себе і рідню. В 1928 році продано з Балізи дорогих каменів за 6 мільйонів. Нині Баліза зросла в мешканцях; є їх нині, переважно чужинців, 10,000 душ.

ПОЧАВ ВІРИТИ.

— Слухай, ти не забобонний?
— Зовсім ні.
— Не віриш, що число тринацять нещасливе?
— Не вірю!
— То позич мені тринацять доларів.
— Починаю вірити...

ПРИЯТЕЛЬ.

— А,... добрий вечер приятелю! Чи не маєш часом при собі двацятку?
— Не маю!
— А в дома?
— Дякую! Усі здорові! Добраніч!

"ВОВК І ЯГНЯ".

В мандрівнім цирку, що приїхав до провінціонального містечка, найбільшою сензацією була клітка, в якій був лев і баран. Якийсь гість спитав власника:
— Чи той лев із бараном усе так живуть у згоді?
— Ну, як то буває і в світі — часом і між ними бувають непорозуміння... на небі приязни зявляються перелетні хмариночки непорозумінь,
— І що ви тоді робите ?
— Тоді?! Що-ж маю робити?! Купую зараз другого барана...

МІЖ ПРИЯТЕЛЬКАМИ.

— Чому ти зустрічаєшся з аптикарем, коли заручена з лікарем?
— Бо це одинокий чоловік, який може перечитати листи від мойого нареченого.

ГАРНА ГАРМОНІЙКА.

В школі на перерві діти говорять про подарунки, що їх дістали від батьків.
— Я дістав чудову гармонійку! — хвалиться один.
— Або ти вмієш грати на гармонійці?
— Детам! Але батько все мені дає по десять центів, щоби я лише перестав грати.

ЛЮБОВ.

— Не говори мені про любов! Одинока жінка, що нібито любила мене, унещаслививла мене цим, що вийшла заміж!
— За кого?
— За мене.

СВЯТКУВАЛИ 11 РОКОВИНИ СМЕРТИ Р. ЛЮКСЕМБУРҐ І К. ЛІБКНЕХТА.

Відділ Жінсекції ТУРФДім у Вест Торонто, Онт., святкував дня 19 січня концерт-мітінґом 11 роковини смерти Р. Люксембурґ і К. Лібкнехта. Це свято наш відділ влаштував своїми власними силами.

Концерт-мітінґ отворила короткою промовою т-ка Бабій. Після неї промовляла членкиня старшого підвідділу Секції Молоді, т-ка С. Пановик, а потім т-ка Чайківська виголосила реферат про життя і революційну діяльність Р. Люксембурґ і К. Лібкнехта.

Місцевий хор відспівав кілька революційних пісень, а потім товаришки співали соля, дуети і виголошували деклямації. З'окрема з великим чуттям виголошували деклямації молоді товаришки, що недавно приїхали зі старого краю.

Тов. Чайківський говорив на тому концерт-мітінґу про напад українських фашістів на радянський консулят у Львові, а по його промові всі присутні одноголосно запротестували проти того нападу і напятнували цю контрреволюційну роботу українських фашістів.

Концерт-мітінґ закінчено відспіванням Інтернаціоналу.

Німецька буржуазія разом з соціял-фашістами, замордувавши Р. Люксембурґ і К. Лібкнехта, далі безупинно тероризує робітниць і робітників. Але такий же самий терор веде і канадійська буржуазія в нашому місті Торонто.. Ми, всі робітниці і робітники повинні орґанізуватися і боротися проти капіталізму.

Робкорка.

Вест Торонто, Онт.

СВЯТКУВАЛИ 8-МЕ БЕРЕЗНЯ.

Міжнародній день жінок робітниць наш вінніпеґський відділ відсвяткував концерт-мітінґом в неділю 9 березня. Коло восьмої години вечером, саля УРД була зовсім заповнена робітницями і робітниками. З браку місць багато присутних мусіли стояти. На початку концерту жіночий хор відспівав Інтернаціонал. Голова свята, т-ка Козмоляк, відкриваючи концерт, пояснила значіння свята і хто його устроює. Після того жіночий хор відспівав "Дивувалася зима".

Слідуючою бесідницею виступила з рефератом т-ка Кобзей. В ньому вона переповіла історію Міжнародного жіночого дня і пояснила, чому робітниці цілого світа святкують його і як розвивався рух жінок-робітниць.

Опісля слідували деклямації, які виголосили т-ка М. Навізівська і маленька т-ка М. Ковцун. Скрипкове сольо відіграла т-ка Помаранська, а т-ки Е. Колісник і П. Злота відспівали дует. Пяно сольо відіграла т-ка Боднаренко.

Другою бесідницею була т-ка А. Сидор. Вона у своїй промові переказала історію поневолення і боротьби жінки з давних часів аж до нині. Вказала на потребу орґанізації для робітниць і закликала всіх робітниць вписуватися до Жіночої Секції ТУРФДім і посилати своїх дітей до Секції Молоді і УРДШкіл. Присутні вислухали обох бесідниць з великою увагою. Після т-ки Сидор промовляв тов. Навізівський. У своїй довшій промові він сказав, що Міжнародний жіночий день є святом не тільки самих жінок-робітниць, а всего робітництва. В цей день, говорив промовець, робітництво по декотрих капіталістичних країнах проливає кров на демонстраціях. Далі говорив він про те, як дуже тяжко поневолена і принижена жінка робітниця в капіталістичних країнах і чому робітниці повинні орґанізуватися та боротися за визволення зпід того гнету. Бесідник також вказав на те, що тільки в Радянському Союзі жінка-робітниця є зрівнана в усіх правах з чоловіком. На закінчення своєї промови тов. Навізівський закликав робітниць вписуватися до Жіночої Секції ТУРФДім, а робітників взивав, щоби не забороняли своїм жінкам належати до робітничої орґанізації. Потім заявив, що підчас павзи товаришки роздадуть присутним коверти і кожний, хто лише може, нехай жертвує на пресфонд журналу "Робітниця". Зібрано $51.00.

В другу половину програми входили ще деклямації товаришок М. Гоцуляк і А. Мойсюк, сольо-спів т-ки Будник, дует товаришок М. Баранюк і М. Харчини і терцет, який виконали т-ки Рос і їх брат.

На закінчення концерт-свята жіночий хор і присутні відспівали Інтернаціонал.

Робкорка.

Вінніпеґ, Ман.

КОНЦЕРТ-СВЯТО.

Дня 26 січня 1930 р. відсвятковано в Брентфорд, Онт., концертом память замордованих буржуазією революціонерів К. Лібкнехта і Р. Люксембурґ та шесті роковини смерти провідника всесвітнього пролетаріяту Леніна. Голова концерту відкрив свято короткою промовою. Опісля хор під проводом тов. Данильчука відспівав Похоронний Марш. Як перейшло кілька концертових точок, тов. Ґаланджій розказав присутним про життя і революційну діяльність Рози Люксембурґ і Карла Лібкнехта і про те, як буржуазія замордувала їх.

Потім тов. П. Карпіш дав реферат про життя Леніна. Він сказав, що під проводом Леніна працюючі повалили на одній шестій частині світа капіталізм і встановили свою владу та будують тепер нове життя. Також розказав він працюючим про те, що зробив Ленін для визволення всіх працюючих з під панування капіталу.

Публика слухала бесідників з великим захопленням і часто нагороджувала їх грімкими оплесками.

Після промов продовжалася концертова програма. Концерт закінчено відспіванням Інтернаціоналу.

М. Фізор, робкорка.

Брентфорд, Онт.

ВІДТЯГАЙМО МОЛОДЬ ВІД ВУЛИЦІ.

Коли приглянутися до заховання нашої молоді коло школи, на вулиці й на підприємствах у наших Українських Робітничих Домах, то насувається питання: чому дітвора така непосидюща?

Ми знаємо, що дітворі треба багато руху мати, щоби вона змогла зужити свою енерґію. Це річ природна, але ми повинні керувати отими рухами для зужиття енерґії. Пригляньмося до їх забавок. Наколи надходить весна, сніг починає танути, скрізь стає болото — це пора року, яку дітвора любить. Чому? Та тому, що є вже вчім таляпатись, бродити. Коли дитина йде хідником, то ви знаєте, що вона таки мусить піти на вулицю в рівчик, де є вода або болото, а це тому, що дитина любить бачити, як вода розпливається, розлітається на боки, коли вона скочить туди ногами. Це для дитини радість! Але з цеї радости буває і смуток. Візьмім наприклад, дітей робітників, які заробляють дуже мало й їхнього заробітку не вистарчає на те, щоби дати дитині відповідне взуття, вбрання тощо. Дитина вийде на вулицю, піде бавитися в болото, або в дуже холодну воду, відразу простудиться, бо намочить ноги в зимній воді, дістане горячку й опісля хорує. Друге те, що в болоті й у воді є багато мікробів, які дуже шкідливі. Дитина на себе набере тої зарази з вулиці, мікроби дістаються до рота, очей й носа і дитина часто хоріє через це.

Коли ми приглянемось до тих ділянок у містах, де мешкають робітники, то побачимо, що в них є найбільше нечистоти, бо уряд недбає про них.

Такий стан ще погіршує становище. Ті брудні заулки нищуть багато діточого здоровля.

Якже запобігти тому лиху і запобігти йому так, щоби не позбавляти дітей можливости бавитись і бігати? Оден з найпевніших способів — це посилати дітей до Секції Молоді ТУРФДім, допомогти відділом С. М. на місцях зорґанізувати спорт і часто влаштовувати прогульки за місто. Коли ми це зробимо, то наші діти матимуть потрібний рух і в орґанізації набуватимуть клясову свідомість та будуть виховуватися на добрих членів робітничої кляси. Тим способом ми охоронимо наших дітей від духового і фізичного каліцтва, яке завдає їм вулиця.

Стеторій.

Дромгелер, Алта.

КОМЕДІЯ З ПОХОРОНОМ.

Якось недавно померла убога вдова-робітниця. Всі її знали в Трансконі, як вона через ціле своє життя тяжко працювала, а вже найтяжче по смерти свого чоловіка, який оставив її з чотирма дрібними діточками без жадних средств до життя.

Звичайно собі бідна жінка, без ніякого знання в громадськім життю. Родом з Галичини, греко - католицького віро-

ісповідання. Хтось її порадив вписатися до православної запомогової орґанізації. Вона вписалася.

Тяжка праця й недостатки підірвали її ще молоде життя й вона у вінніпеґському шпиталі померла. Забрали її тіло до її хати в Трансконі, спровадили греко-католицького попа з Вінніпеґу, щоби відправив похорон. Піп в хаті відправляв, як це вимагає його закон, а коли принесли тіло до греко-католицької церкви, піп відмовився дальше відправляти.

— Вона православна, — сказав піп і пішов.

Люде обурилися на такий поступок попа.

— Колядувати, то ходите по всіх, а ховати не хочете, — кричали жінки голосно в церкві біля помершої.

Забрали з церкви і не мали де дітися. Возилися по вулицях аж в кінці завезли до патріотичного православного будинку, спровадили православного попа й той докінчив похорон.

Чужі люде зглядалися на цей похорон, як на якусь комедію. І чим та бідна жінка провинилася, що її так тягано ще й по смерти? Чи мало її натягалися за життя?

Дехто каже, що греко-католицький піп бувби відправляв всі молебні, якби були йому підвищили платню. А це було дуже добре для православного батюшки, що католицький піп відказався. Тут мусіла бути платня "тайм енд геф", бо то вже був "секенд генд".

Софія.

Транскона, Ман.

З ОБЇЗДКИ ОРҐАНІЗАТОРКИ.

Дня 1 лютого ц. р. завітала до нашої місцевости орґанізаторка Жіночої Секції ТУРФДім, т-ка Зень. Того ж вечера ми відограли представлення, де було проголошено масове віче.

На вічу орґанізаторка т-ка Зень говорила на тему "Чому жінкам треба орґанізації". У своїй промові вона широко виясшила, яку ролю відогравала трудяща жінка в минувшині і яку ролю вона відограє тепер в капіталістичнім ладі. Жінки робітниці повинні належати до орґанізації тому, щоби спільно боротися проти капіталістичного поневолення і визиску. Робітниці в теперішній час дуже тяжко працюють в фабриках, а капіталісти визискують їх багато гірше чим робітників. Такий визиск можна буде усунути лише тоді, коли робітниці зорґанізуються. Робітниці повинні орґанізуватися і вчитися в орґанізації виховувати своїх дітей на свідомих борців за інтереси працюючих.

На заклик т-ки Зень того дня вписалося до нашого жінвідділу 2 нових членкині.

Р. Мельник.

Лондон, Онт.

ВИКОРИСТАЛИ СИЛУ І ВИКИНУЛИ.

Складаю щиру подяку Головному Зарядові РЗТ, за виплачення мені запомоги в сумі $62.00.

Вже кілька місяців минуло від часу як мого товариша життя примусило слабе здоровля опустити дім і виїхати до санаторії лічити свою хоробу, майнерські сухоти. Я тепер осталася з двома дітьми без средств до життя. Я вже кілька разів вдавалася до міської ради за допомогою, але міська рада не звертає на це ніякої уваги і не хоче признати відшкодування за здоровля мого товариша. Мій товариш впробив 9 літ в золотій майні, добував золото для майновласників, впробив при тому свою силу, згубив здоровля, набрався сухіт, а тепер ним і мною та дітьми нікому заопікуватися.

Це зробила тільки наша орґанізація РЗТ, яка виплатила мені за час слабости мого товариша всю допомогу. Вона стала мені тепер у великій пригоді.

А. Сеник.

Тіммінс, Онт.

ВІЧЕ ОРҐАНІЗАТОРКИ.

З нагоди приїзду до нашої місцевости орґанізаторки Жіночої Секції, т-ки Зень ми влаштували дня 29 січня масове віче. Саля була майже переповнена роібтницями й робітниками.

Т-ка Терещин, голова жінвідділу отворила віче і пояснила присутним завдання нашої орґанізації, змалювала тяжке життя робітниць в капіталістичних країнах і закликала присутних вступати в ряди наших орґанізацій. Потім голова покликала до слова т-ку Зень. Орґанізаторка говорила про жінку орґанізовану і неорґанізовану. Вона вказала, що капіталісти знову приготовляються до війни і знов заставлятимуть робітників проливати кров за інтереси капіталістів. Щоби недопустити до цего, робітниці повинні орґанізуватися

і боротися проти воєнної загрози, а також орґанізовано так виховувати своїх дітей, щоби вони виросли на борців за інтереси працюючих. Після промови ставлено орґанізаторці багато питань, на які вона відповідала ясно і зрозуміло.

На заклик т-ки Терещин вписалося до нашого жінвідділу 7 нових членкинь.

Після масового віча відбулася забава, де ми прощали т-ку Зень.

З прибуття орґанізаторки ми скористали дуже багато і вірю, що праця в нашому відділі піде тепер ще краще.

С. Грабчак, робкорка.

Торонто, Онт.

МАСОВЕ ВІЧЕ.

Дня 27 січня 1930 р. в Ошаві, Онт., відбулося масове віче на якім промовляла орґанізаторка Жіночої Секції, т-ка Зень

Віче відкрила голова місцевого відділу, т-ка Гарасимчук. Т-ка Зень говорила про те, чому жінки робітниці й фармерки повинні орґанізуватися. Теж дуже ясно і зрозуміло говорила вона про теперішнє життя жінки робітниці в капіталістичних країнах. Вона вказала, що жінка робітниця починає тепер відігравати чимраз більшу ролю в боротьбі працюючих за визволення. Робітниці виконують тепер у фабриках таку саму працю як і робітники, причому є багато більше визискувані чим робітники. Тому вони повинні орґанізувано боротися проти капіталізму.

При кінці своєї промови орґанізаторка закликала жінок робітниць вступати до орґанізації. Вписалася одна товаришка.

Далі слідували питаня, на які орґанізаторка відповідала річево й зрозуміло.

М. Гізар, робкорка.

Ошава, Онт.

ПІДСУМОВУВАЛИ ПРАЦЮ.

БЕЙВЮ, АЛТА.

Дня 13 січня 1930 р. відбулися річні збори відділу Жіночої Секції в Бейвю, Алта. На зборах були присутні майже всі членкині. В минулому році наш відділ працював в тяжких умовинах, і тому ми виконали мало праці. Деякі товаришки виїхали з нашої місцевости, що значно ослабило наші сили. Збори ми відбували дуже рідко через внутрішні непорозуміння.

Тепер справа стоїть інакше. Наші членкині взялися активно до праці. Правильно відбуваємо свої спільні читання, беремо активну участь в ріжних кампаніях, влаштовуємо концерти, представлення то що.

Я думаю, що цего року ми зміцнимо і поширимо свою працю. На цьому місці я закликаю всіх тих членів місцевого відділу ТУРФДім, яких жінки не належать ще до Жінсекції, щоби постаралися зробити їх членкинями нашої орґанізації.

М. Вакалюк.

МУС ДЖО, САСК.

Дня 30 грудня 1929 р. наш жінвідділ в Мус Джо, Саск., підсумовував на річних зборах свою цілорічну працю. Звіт голови жінвідділу виказав, що ми відбули в 1929 р. 28 спільних читань, 1 масове віче, 5 лекцій і 1 міжнароднє свято. Голова сказала, що наша праця ішла дуже тяжко, бо членкині часто занедбували свої обовязки.

Членкиня освітнього комітету у свойому звіті сказала, що наш жінвідділ використовував для спільних читань журнали "Робітницю" і "Селянку України" і книжки "Борислав сміється" та "Залізна пята". Членкині не брали належної участи у спільних читаннях, а стінна ґазета, яку наш жінвідділ видавав спільно з мужеським, завмерла, бо не було дописів до неї.

Мистецький комітет влаштував у 1929 р. 38 забав, 11 представлень і 4 концерти, при помочі місцевого відділу Секції Молоді.

Кольпортерка заявила, що продаж і поширювання "Робітниці" велися в минулому році досить слабо.

Кращий звіт здала представниця місцевого відділу Секції Молоді. З її звіту виявилось, що відділ Секції Молоді був досить активний через цілий минулий рік. (Воно добре, що молодь гарно працювала через цілий рік, але дуже сумно, що ви, товаришки, занедбали свою працю. Замітка складача.)

Решта комітетів не приготовили своїх звітів і тому не здавали їх.

Тяжко мені писати такий допис, але мушу, бо так було в нас. Головною перешкодою, яка не давала нам як слід розвинути своєї праці, були внутрішньо-орґанізаційні непорозуміння. Ті непорозуміння ми

мусимо усунути інакше орґанізаційна праця слабо розвиватиметься і надалі.

На тих річних зборах ми рішили, що кожна членкиня що три місяці має обовязково здавати звіт зі своєї орґанізаційної діяльности, як також кожна мусить читати відомости в нашій пресі про світові події і коли прийде на неї черга на наукових зборах, то мусить щось про ті події сказати.

А. Щелицька, робкорка.

ВЕЛАНД, ОНТ.

Наш жінвідділ у Веланд, Онт., відбув свої річні збори дня 30 грудня 1929 р. Хоч від того часу вже минулог кілька тижнів, то все таки я уважаю потрібним написати про ті збори до "Робітниці". Бо на тих зборах ми підсумовували всю нашу минулорічну працю, провіряли, в яких ділянках ми маємо досягнення, а в яких недостачі.

Я говоритиму вперед про недостачі, бо їх треба усунути. Помітні недостачі є в освітній ділянці нашої праці. Їх, розуміється, можна усунути, якщо лише всі наші членкині приходили би на лекції і спільні читання, які влаштовує освітній комітет. Такі лекції відбуваються кожного понеділка. На них приходить поважне число членкинь і членів, але далеко ще не всі. А треба, щоби всі приходили, бо тільки так ми можемо найскорше освідомити себе клясово.

На тих річних зборах виголошено промову про значіння нашої орґанізації, після чого вписалося до нашого жінвідділу дві нові членкині.

Звіт заряду показав, що наш відділ брав активну участь в усій орґанізаційній праці спільно з мужеським відділом ТУРФДім і багато допоміг успішному переведенні багатьох кампаній і иншої орґанізаційної праці. Але все ж активність нашу треба обовязково ще зміцнити. Для цего є оден певний шлях — всім щиро взятися до праці.

Робкорка.

КІЧЕНЕР, ОНТ.

Дня 30 грудня 1929 р. відбулися річні збори відділу Жіночої Секції в Кіченер, Онт. На зборах були присутні всі членкині. Збори відкрила голова відділу т-ка Угрин і вслід за відкриттям здала звіт з минулорічної праці відділу. Зі звіту рекордової секретарки ми довідалися, в яких тяжких умовинах наш відділ працював. Товаришки пообіцяли, що в 1930 р. подвоять свої сили, і що наша праця на орґанізайно-освітньому полі буде успішніша чим в 1929 р.

Інструктор тов. Т. Кощурба зробив підсумки нашої освітної праці і закликав всіх членкинь до читаня книжок і нашої преси.

Т-ка Е. Бабій забрала слово і промовляла до тих членів ТУРФДім, які роками стоять в орґанізації, а їхні жінки не належать ще до відділу Жінсекції. Вона закликала товаришів, щоби вони посилали своїх жінок до орґанізації, тому що в теперішній час всі робітниці повинні орґанізуватися і боротися за своє визволення. Опісля вибрано заряд на 1930 рік, який складається з слідуючих товаришок: Марія Угрин голова, С. Себастіян заст. голови; Е. Бабій прот. секр.; М. Городиська секр.-скарбник. Контрольна комісія: Г. Дячишин, Ю. Слободзян, А. Спишин. Робкорка Е. Бабій.

На зборах вписалося до жінвідділу 2 нових членкині. Збори закінчено відспіванням Інтернаціоналу.

Е. Бабій.

ЕДМОНТОН, АЛТА.

Наш жінвідділ в Едмонтоні, Алта., відбув свої річні збори дня 6. січня. Програма зборів була довга, але ми перевели всі точки як слід.

До ново заряду увійшли: головою М. Слободян, її заступницею П. Сливка, фінансовою секретаркою М. Юрійчук, протоколярною секретаркою С. Волянська, її заступницею Прокопюк. Рівнож вибрано на тих зборах робкорський гурток з 10 товаришок, який має видавати стінну ґазету.

П. Сливка.

ДЕЩО ПРО НАШУ ПРАЦЮ.

Вже від довгого часу ніхто з нашої місцевости не писав про наш відділ на сторінках "Робітниці". Всі членкині спускаються на робкорку, думаючи, що лиш робкорки можуть дописувати.

В нас відбувається два рази на тиждень школа малограмотних і неграмотних. Поза це відбуваємо раз на тиждень спільні читання. Але приходить на них дуже мале число участників. Внас є багато таких товаришок, які потребують цеї науки, та вони чомусь не хо-

дять на згадані курси. Товаришки завжди говорять, що вони перетяжені працею і тому не можуть приходити до школи та на читання.

В нас часто буває так, що других ми критикуємо, а до своєї поведінки і праці не хочемо критично поставитися. Багато краще було би, щоби ми щиро взялися до праці і навчилися по товариськи критикувати себе і по товариськи приннмати критику.

Р. Личук.

Порт Артур, Онт.

ПРАЩАЛИ ТОВАРИШКУ.

Дня 2 лютого ц. р. всі наші місцеві орґанізації пращали т-ку А. Сірську, яка залишала нашу місцевість через брак праці.

Т-ка Сірська була членкинею Жінсекції ТУРФДім і РЗТ. Згадана товаришка щиро й активно працювала в наших орґанізаціях, тому нам жаль було розставатися з товаришкою, яка довший час працювала з нами.

Всі члени й членкині наших орґанізацій пращали т-ку Сірську і побажали її найкращого успіху в усій її дальшій праці.

М. Заєць.

Киркленд Лейк, Онт.

ЛЮБИТЬ ЧИТАТИ "РОБІТНИЦЮ".

Я читаю дуже уважно кожне число "Робітниці" і багато з неї скористала. Я пізнала, що є причиною нужди і визиску всіх працюючих та як треба поступати і боротися, щоби визволитися з під капіталістичного гнету. Але щоби успішно боротися проти капіталізму, то треба бути свідомим. Тому ми повинні читати "Робітницю" й інші робітничі ґазети та книжки і обєднатися в робітничих орґанізаціях.

Ольга Матвіїв.

Чеплін, Онт.

ПОДЯКИ ГОЛОВНОМУ ЗАРЯДОВІ РЗТ.

ДІТРОЙТ, МІШ.

Складаю щиру подяку Головному Зарядові РЗТ за виплачення мені запомоги в сумі $10.50, яку я одержала після моєї слабости.

Від себе закликаю всіх робітників і робітниць, котрі ще не є членами РЗТ, щоби вступали до него ще сьогодня, бо колись може бути запізно. Це є наша орґанізація, яка дбає про робітників і бідних фармерів.

А. Ковальчук.

БРЕНТФОРД, ОНТ.

Складаю щиру товариську подяку Головному Зарядові РЗТ за виплачення мені $52.00 допомоги. Також щиро дякую нашим місцевим товаришам й товаришкам за їх труд і допомогу, а головно т-ці М. Тантаралюк, де я перебувала через довший час.

РЗТ є корисною орґанізацією для робітничої кляси, тому кожний робітник і робітниця повинні вступати до цеї нашої орґанізцаії, яка завжди допоможе їм в часі каліцтва, або недуги.

Р. Пекар.

Ню Йорк, Н. Й.

Т-ка Марія Хомяк зложила на лісту ч. 556 на передплату "Робітниці $2.00; на лісту ч. 2925 на пресовий фонд по $1.50: А. Василів, М. Хомяк. Разом пресфонду $3.00.

Рочестер, Н. Й.

Дорогі Товаришки!

Посилаю Вам почтовий переказ на суму $10.00, з того $9.00 на відновлення передплати за "Робітницю" що я зібрала на лісту ч. 3891 і $1.00 на пресовий фонд на лісту ч. 2305.

По 50 ц. на пресфонд зложили: М. Богданович, А. Зубик. Разом $1.00.

З огляду на безробіття важко зібрати більше. Все-ж таки я буду старатися продовжувати збірку, бо для такого журналу як "Робітниця" варто і потрудитися.

М. Богданович.

Роздейл, Алта.

Тов. Йосиф Фльоркевич зібрав на передплату "У.Р.В." $40.00; на передплату "Робітниці" $12.50; на передплату "Ф. Ж." $22.00; на пресовий "У.Р.В." $11.25; на пресовий фонд "Ф. Ж." $2.50; на пресовий фонд "Робітниці" на лісту ч. 3802 по $1.00: Я. Назаров, О. Медик; по 25 ц.: О. Мартин, М. Смотрич, В. Козак, Р. Назаров, Д. Кірейчук. Разом пресфонду $3.25.

Стар, Алта.

Тов. Петро Кифорук зібрав на передплату "У.Р.В." $15.50 на передплату "Ф. Ж". $63.00; на передплату "Робітниці" $17.25; на передплату "С. М." $4.00; на пресовий фонд "Ф. Ж." $4.00; на пресовий фонд "Робітниці" $1.25. Разом $105.00, але на почтову пересилку відтягнено 38 ц. тож остається $104.68.

На пресовий фонд "Робітниці" зложили по 50 ц.: В. А. Шапка, Ю. Я. Якімець; М. Вірста 25 ц. Разом $1.25.

Тіммінс, Онт.

На лісту т-ки М. Рожок ч. 3126 пертвували слідуючі товаришки і товариші: Й. Стрілецький $1.00; по 50 ц.: М. Рожок, В. Дутчак, В. Слободян, І. Гнатюк, С. Мулярчук, В. Котнюк, В. Боднар, С. Звір; Й. Сопко 55 ц.; по 25 ц.: М. Каглян, В. Мерінчук, О. Угрин, П. Любанович, П. Сорохман, І. Оноский, С. Тупер, Ю. Миронюк, С. Пасніцький, М. Семянич; Брелюс 10 ц. Разом $8.35.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної незалежности	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозіфія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розоговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Притча про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

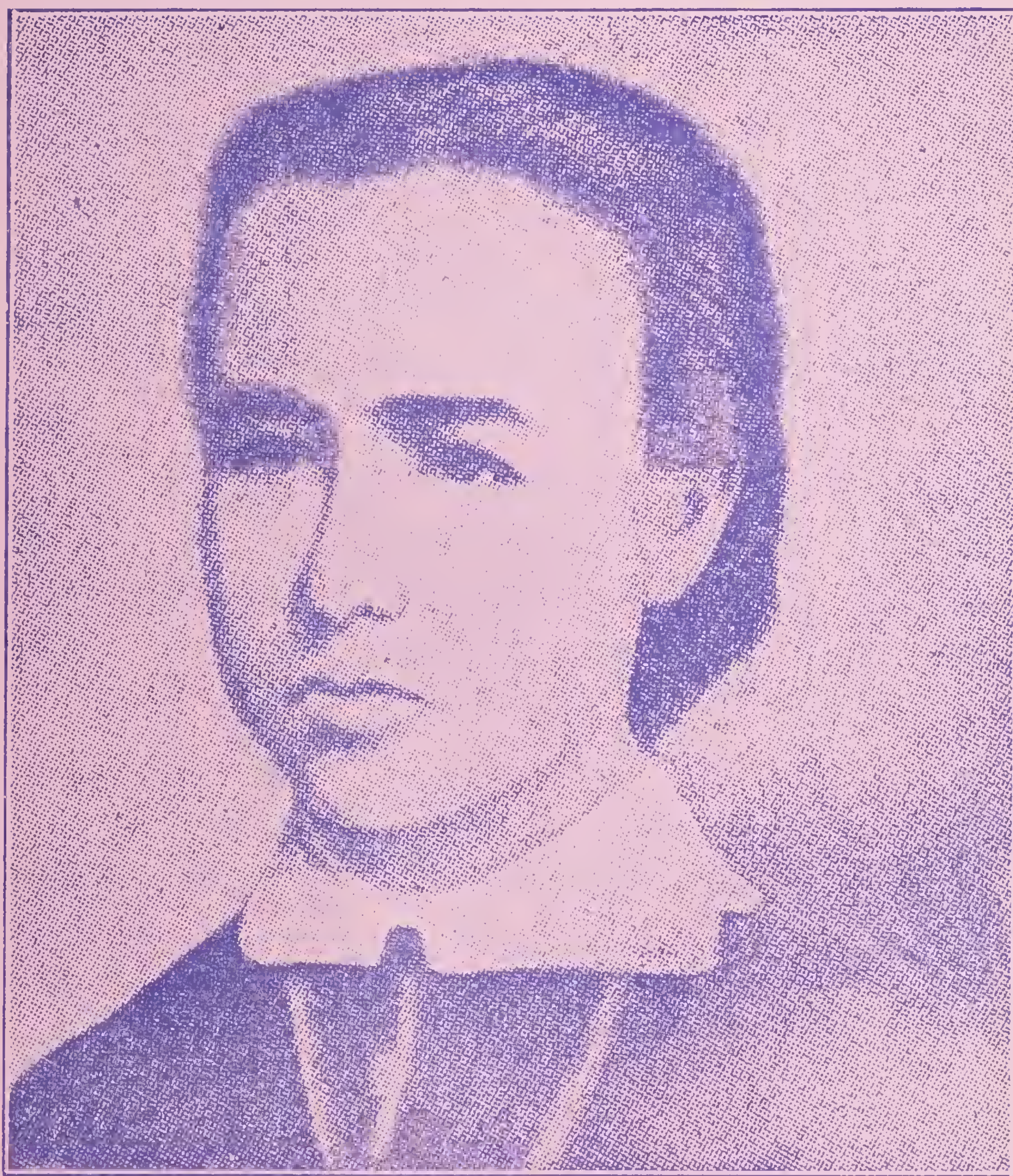

РОСІЙСЬКА РЕВОЛЮЦІОНЕРКА Л. С. ПЕРОВСЬКА,
яку царський уряд покарав 15. квітня 1881 смертю через повішення за вбивство царя Олександра II.

1. Квітня 1930. **Ч. 7.** **Ціна 10 центів**

ЗМІСТ

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND McGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR $1.50; PER SIX MONTHS 80C.
SINGLE COPY 10C.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925, AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 1 квітня 1930 Ч. 7

Загроза збройного нападу на СРСР зростає

Могутній зріст соціялістичного будівництва в Радянському Союзі і чимраз гірше загнивання капіталізму заставляють цілий імперіялістичний світ прискорювати і зміцнювати свої приготування до збройного нападу на Радянський Союз. Танки, гармати і ґази імперіялісти вже мають готові, але від виступу проти СРСР здержували їх досі такі дві речі: 1) ворогування між самими імперіялістичними державами і 2) страх перед робітництвом своїх країн. Зараз імперіялісти роблять все можливе, щоби усунути цих дві перешкоди.

Доки соціялістичне будівництво в Радянському Союзі йшло повільнішим темпом, доки частинне повоєнне зміцнення капіталізму придушило було клясові бої в капіталістичних країнах, доти імперіялістичні держави вели підготовку до розбиття Радянського Союзу роздільно, без одного спільного пляну. Протирадянські воєнні союзи, які орґанізували поодинокі великі капіталістичні держави, через суперечності між ними ж самими розпадалися і були нестійкі.

Але все це змінилося в останньому часі, коли Радянський Союз, зміцнивши своє господарство, рушив семимилевими кроками до соціялізму, коли він взявся зі всею рішучістю нищити рештки капіталістичних елементів — куркулів і непманів, коли капіталістичний світ охопила велика кріза, яка спільно з раціоналізацією виробництва сильно загострила клясові бої в капіталістичних країнах. Жах перед пролетарськими революціями в своїх країнах і зміцнення центра всесвітнього революційного руху — Радянського Союзу заставили імперіялістів підприняти обєднану акцію проти Радянського Союзу і проти всего революційного руху.

Цю обєднану акцію імперіялісти виявили аж надто ясно минулого року в часі китайсько-радянського конфлікту. Це була їхня спроба спільного збройного нападу на Радянський Союз. Та Радянський Союз не дав себе спровокувати до війни. Він повів правильну мирну політику і міжнародній капітал зістав побитий во всю. Одночасно імперіялісти теж пізнали, що Радянський Союз має за собою мільйони працюючих в усіх країнах світа.

Цего стало досить, щоби вони ще сильніше обєднали свої сили і почали оцю кампанію, оцей "хрестовий похід" проти Радянського Союзу, який ведуть служаки капіталізму — попи в усіх капіталістичних країнах світа. Цим криком, цими брехнями і наклепами про переслідування реліґії та розстріли селян імперіялісти намага-

ються настроїти суспільну думку проти СРСР, щоби тоді, коли їхні збройні сили рушать на Радянський Союз, не мати проти себе широких працюючих мас.

Характерним також є той факт, що "хрестовий похід" проти СРСР попи почали якраз після кількадневного засідання лондонської конференції "роззброєння". Виходить, що лондонська конференція не дармує, але виробляє пляни для розбиття Радянського Союзу.

Немає сумніву, що вслід за оцими попівськими брехнями і наклепами, за оцим натроюджуванням суспільної думки послідує збройний капіталістичний напад на Радянський Союз.

Тому всі працюючі повинні виступити як найрішучіше проти всіх наклепів і брехонь на Радянський Союз і одночасно приготовлятися до оборони нашої соціялістичної батьківщини перед збройним нападом імперіялістів.

У ВІННІПЕҐУ ЗМІЦНЕНО БОРОТЬБУ ПРОТИ БЕЗРОБІТТЯ

Брутальне розбиття демонстраці безробітних в Червоний Четвер на Маркет Сквері у Вінніпеґу глибоко обурило і розворушило працюючих. Це ясно виявилося в тому, що як комуністична партія видала поклик, щоби працюючі відповіли буржуазії на її терор другою демонстрацією в день 13 березня, то робітництво приняло його зі захопленням.

Побачивши таке, буржуазія оскаженіла і затрівожилася. Її діткнув до живого такий прояв клясової свідомости в працюючих. А вже найгірше заболіло її те, що працюючі висловились за демонстрацією без огляду на те, чи поліція дасть на неї дозвіл, чи ні.

Відомий зі своїх фашістських переконань майор міста Веб звернувся в місцевій консерва-

ДЕМОНСТРАЦІЯ БЕЗРОБІТНИХ У ВІННІПЕҐУ 13 БЕРЕЗНЯ

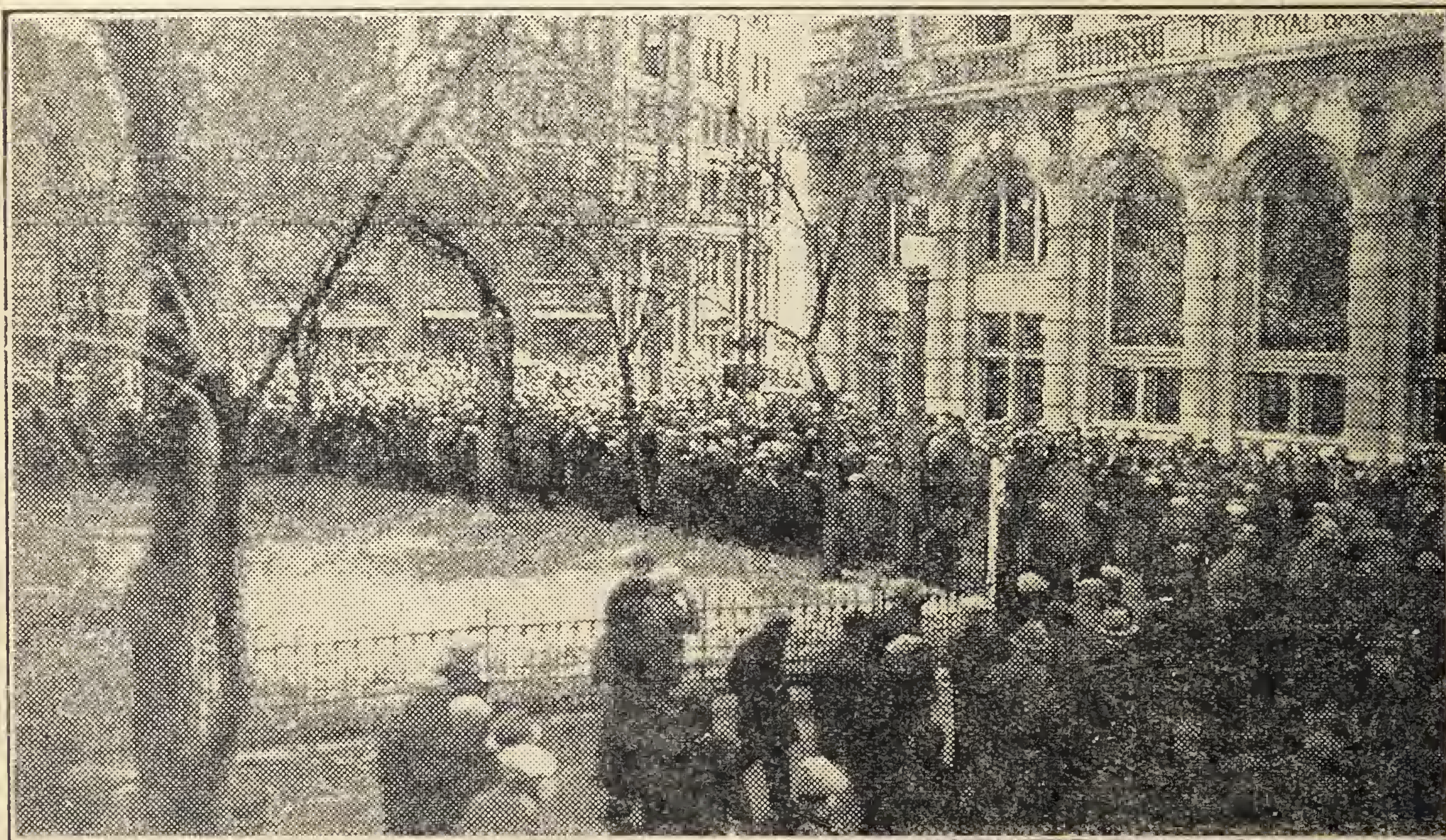

Похід безробітних переходить попри Сиґі Гол і Роял Бенк і виходить на Мейн стріт.

тивній ґазеті "Трибюн" зі закликом до своїх однодумців, а головно до повернувших з війни жовнірів, в якому підбурював їх на розбиття демонстрації безробітних. Йдучи за вказівками Веба, його однодумці, що входять до поліційної комісії, гостро поставились проти видання дозволу на демонстрацію але що вони були в меншости (два проти трьох), то такий дозвіл видано.

ШІСТЬТИСЯЧНА ДЕМОНСТРАЦІЯ БЕЗРОБІТНИХ.

Дня 13 березня, около 2 години по полудні всі вулиці міста, що ведуть до Маркет Скверу зачорніли робітничими ковтами і куртками — це робітники і робітниці спішили на демонстрацію. Міщухи і буржуазія дивились на них зі страхом і злобою.

— Містер Горн, чи вони всі комуністи? — питала грубого бизнесмена, крикливо розмальована і добре одіта міщанка. — Я не знаю? — відповів басом грубий бизнесмен, а його масні очі захмарилися при тому трівогою.

— Як що вони комуністи, то це жахливе, — продовжала міщанка.

Їх розмову перервав згірдливим сміхом, одітий у куртку робітник.

— Це ще тільки початок — кинув він їм зневажливо і пішов з вулиці на Маркет Сквер.

А там вже робітництво заповнило було площу вкрай. Число демонстрантів доходило до 6 тисяч.

Члени комуністичної партії Я. Пенер, Л. Моріс і В. Н. Колісник виголосили до демонстрантів революційні промови, причому В. Н. Колісник перечитав домагання безробітних до провінціонального уряду, які демонстранти приняли одноголосно.

ДЕМОНСТРАЦІЙНИЙ ПОХІД ДО ПАРЛЯМЕНТУ.

Рівно в годині 2.30 демонстранти вирушили з Маркет Сквер до парляменту. Похід робив собою враження сили і розмаху. Серединою вулиці ішли рядами більш свідомі і досвідчені демонстранти, обома хідниками нестримним потоком посувались нездисципліновані безробітні, а по обох боках вулиці стояли мішухи і з тривогою та здивованням дивились на тисячні ряди безробітних, що рішучо посувались вперед.

Похід безробітних у Вінніпеґу доходить Мейн стрітом до Бродвею.

Прийшовши до парляменту, безробітні вислали до премієра провінціонального уряду, Брекена свою делеґацію, яка прочитала йому слідуючі домагання безробітних:

1) Праця по трейд-юнійній платні або виплачування допомоги в готівці, що рівналася би тій сумі.

2) Цею допомогою в готівці має завідувати асекурація безробітних, якої кошт має покривати уряд і роботодавці.

3) Заведення законом 7-годинного дня праці й 5-денного тижня праці.

4) Скасування приватних бюр праці.

5) Урядові бюра праці не мають давати роботи за платню нижчу від тої, що існує в даній індустрії.

6) Охорона безробітних робітників перед всяким визиском роботодавців, які можуть використовувати безробіття при винаймі робітників.

Премієр Брекен і інші представники провінціонального уряду викручувались перед делеґацією сіном та виявили, що уряд зовсім не цікавиться долею безробітних.

Це ще раз підтвердило ту правду, яку на кожному кроці голосять комуністи, що всі урядові тіла в Канаді і в інших капіталістичних країнах служать виключно буржуазії і є послушним знаряддям в її руках, яким вона забезпечує собі можливість визискувати і поневолювати працюючих. Своїх прав працюючі можуть добитися тільки революційною боротьбою.

ПРОВОКАЦІЙНА ПОВЕДІНКА СТУДЕНТІВ.

Демонстрація безробітних, прийшовши до парляменту застала на сходах будинку около 300 студентів. Вони нібито прийшли домагатися до провінціонального уряду збудування нового університету. Про це говорили два їхні написи. Але не те говорила їхня поведінка. Вони зустріли прихід безробітних криком і буканням. Це були переважно синки дрібної і більшої буржуазії — кандидати на фашістів

Очевидним було, що буржуазія, боячись, щоби комуністи не використали сходів парляменту для революційних промов, вислала своїх синків робити крик. А також невиключеним є, що буржуазія хотіла при помочі студентів спровокувати безробітних до бійки і потім кинути на них поліцію і військо.

Погукавши якийсь час, студенти почали співати національні пісні. Безробітні понуро мовчали. Але як лише пролунали останні слова патріотичних пісень, з уст демонстрантів залунали на ріжних мовах бойові, могутні звуки "Інтернаціоналу". Безробітні співали свій революційний гимн з відкритими головами.

Дійсну ціль свойого приходу студенти показали в хвилі, коли ґолова делеґації т. Колісник став проголошувати відповідь премієра Брекена на домагання безробітних.

— Не даймо йому говорити, — загукали провідники студентів і на їх розказ всі студенти підняли великий крик.

Охоронці "спокою", замісць здержати їх, підбадьорували цю дику товпу студентів своїми усміхами до ще більшого крику.

Тов. Колісник, маючи до проголошення важні речі, зійшов зі сходів на бік і став говорити з одного трока. Безробітні пішли за ним і уважно слухали. Побачивши це, фашістсько-студентська товпа кинулась з криком в сторону промовця. Зогляду на те, що кругом промовця було велике коло безробітних, то студенти зробили пробу пробитись до промовця силою. Та безробітним було вже цего забагато. Кількох молодих робітників обернулись і таки добре прочухрали панських синків.

Студентам на поміч зараз же прибіґла поліція і заховала їх перед робітничими кулаками за свої плечі.

БЕЗРОБІТНІ ВІДНОВИЛИ ТОВАРИСТВО БЕЗРОБІТНИХ.

Другого дня, себто 14 березня безробітні відбули в Українськім Робітничім Домі масовий мітинґ, на якому відновили Товариство Безробітних. Настрій у безробітних бойовий. Вони рішили вести боротьбу за свої права. Всі робітниці і робітники Вінніпеґу, які находяться тепер без праці повинні вступати до цеї бойової орґанізації безробітних.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ ЛЄНІНА.

"В критичних часах в життю народів бувало нераз й таке, що навіть нечисленні передні загони передніх кляс вели за собою всіх, запалювали вогнем революційного ентузіязму маси, творили великі історичні вчинки".

***

"Соціяльне пригноблення трудящих мас, цілковита їхня мнима безпорадність перед сліпими силами капіталізму, котрий що-дня і що-години завдає рядовим робочим людям в тисячу разів тяжчих страждань, великих мук, чим усякі надзвичайні події, як от війни, землетруси і т. п. — ось у чому найглибше сучасне коріння релігії".

Зріст революційного руху в Злучених Державах

Через цілий ряд причин революційний рух у Злучених Державах не міг розвинутися до того степення, як розвинувся в Европі. Багатьом здавалось, що ґрунт для революційного руху у Злучених Державах несприятливий. Буржуазна преса писала, що комуністи в Злучених Державах — це виключно чужинецький елемент і що до американців комунізм не прищепиться ніколи.

Це так, по крайній мірі, виглядає з буржуазної точки погляду. Але в дійсности воно мається інакше, в чім робітництво Злучених Держав переконалося, а буржуазія не тільки переконалася, а й перелякалася, коли 6 березня Комуністична Партія продемонструвала свою силу по більших містах країни. Ця демонстрація збила всі брехні оборонців капіталістичного ладу в Злучених Державах.

Налякана буржуазія чомусь тим разом не кпила з комуністів через свою жовту пресу, а наказала свім посіпакам оглянути всі роди зброї, бо... "кілька тузінів комуністів будуть відбувати протест проти безробіття."

ЧЕРВОНИЙ ЧЕТВЕР У НЮ ЙОРКУ.

Коли день перед демонстрацією В. З. Фостер, провідник Компартії сказав репортерам нюйорських буржуазних ґазет, що на демонстрацію в Ню Йорку прийде 65,000 робітників і робітниць, то репортери тільки здвигнули плечима. А як настав день демонстрації, то на Юніон Сквер прийшло долеко більше ніж Фостер передбачував, а разом з тими, що поліція здержала, недопустивши на саму площу, було 150,000. Тут уже не відпекаєшся від комуністів "чужинецьким елементом". Сюди прийшло крайнє голодне робітництво домагатися хліба і разом з тим поставило багато інших домагань.

"Батьки" міста Ню Йорку стягнули мілітарні сили на місце робітничого зібрання, щоби справити робітникам масакру.

Як робітництво почало формуватися до демонстраційного походу, поліція накинулася на юрбу з клобами і почала масакру. Робітники відбивалися як могли, але не видержали такого підготовленого атаку і на Юніон Сквері покалічено поверх сотні робітників і робітниць.

Можна собі уявити кількість поліції, коли сама буржуазна преса призналася, що за одним лише тов. Фостером гляділи в товпі 1,000 поліцаїв, щоби його заарештувати. Його й заарештовано, а також редактора комуністичного денника "Дейлі Воркера", Майнора та інших видатних членів Комуністичної Партії.

Оден з багатьох поліцейських відділів у Бостоні (Зл. Держави), які буржуазія держала напоготові для розбиття демонстрації безробітних в Червоний Четвер

РОБІТНИЦІ І МОЛОДЬ БРАЛИ ЖИВУ УЧАСТЬ В ДЕМОНСТРАЦІЇ.

Робітниці і робітнича молодь взяли дуже масову і активну участь в демонстрації. Капіталістична преса лютувала з цего приводу і подала чорним на білому, що в гущі натовпу знаходилося около 30,000 робіт-

ничої молоді. Робітниці і робітнича молодь боролася з поліцією та рятували своїх покалічених товаришів, яким загрожувала смерть під кінськими копитами. Рівнож значна кількість заарештованих жінок і дівчат свідчить про їхню активну участь в демонстраціях.

Розмір статті не позволяє нам навести тут про демонстрації в багатьох інших більших містах Злучених Держав, що відбулися подібно як і в Ню Йорку під проводом Комуністичної Партії Америки. Дітройт заняв другорядне місце що до чисельности демонстрацій, бо там взяло участь 100 тисяч робітників і робітниць.

К. Андрушкевич.

"Ви любите на братові шкуру, а не душу..."

Просвітися!... Будем, брате,
З багряниць онучі драти,
Люльки з кадил закуряти,
"Явленими" піч топити,
Кропилами будем, брате,
Нову хату вимітати.
Тарас Шевченко.

Деякі робітники і робітниці, що находяться під впливом ріжних релігійних сект, а спеціяльно українські робітники і робітниці з патріотичних таборів, можливо й щиро думають, що "святі отці" провадять боротьбу з радянським урядом за "спасення душ свого народу", як їм про це говорять ріжні панські лакеї. Коли вони так думають, то думають дуже мильно, падуть жертвами своєї несвідомости. Попівня ніколи не провадила боротьби ані за "спасення душ" ані за поліпшення долі працюючих. Коли попи боролися, або борються за "спасення душ", то в них були і є наувазі їхні власні "душі" — майно, яке вони спасали і спасають коштом несвідомого робітництва.

"Ви любите на братові шкуру а не душу", писав Шевченко в своїх поезіях на адресу попівні. І дуже правильно він сказав.

Перед нами статистика про багацтва попів бувшої царської Росії, а в тому числі також і України з 1909 року. Ця статистика поміщена в книжці "Азбука комунізму". Уважно її перечитайте та подумайте за чим так попівня вбивається: за "спасенням душ", чи спасенням рублів та взагалі своїх мільйонових доходів, які здирали і здирають з "братової шкури"?

"Щорічно царське правительство відпускало церкві через Синод й іншими шляхами пересічно до 50 мільйонів рублів... У Синода зберегалося в банках до 70 мільйонів. Церкви й монастирі мали великі площі земель. В 1905 році у церков було 1,872,000 десятин, у монастирів — 740,000 десятин. Шість найбагатших монастирів мали 182,000 десятин.

"Що ж до армії самого православного духовенства, то вона досягала 1909 року ось яких розмірів:

При 52,869 церквах в Росії було:

протоєреїв	2,912
священників	46,730
дияконів	14,670
дяків	43,517

При 455 монастирях було:

мущин-ченців	9,987
послушників	9,582

При 418 монастирях було:

жінок-черниць	14,008
послушниць	46,811

Перечитавши повищу статистику, кожному думаючому робітникові та робітниці повинно-б стати ясно, що не релігію переслідується в Радянськім Союзі, а приватну власність, мільйони десятин землі, яке посідали попи в той час, коли мільйони селян були цілковито безземельні та працювали в них за форналів. Поза мільйони десятин землі, яку посідали попи, вони побирали мільйони рублів річно з державної каси, які стягано силою від убогого селянства.

"Наші" в Канаді також жаліють за мільйонами десятин, які відобрано від неробів й передано убогому селянству. І ми запевняємо, що земля вже не поверне назад до рук неробів та темнителів, а останеться в посіданню тих, які на ній даром працювали через довгі літа, які вміють на землі працювати.

Брат-селянин вже освідомився й "з багряниць онучі дре, люльку з кадил закуряє" і т. д., а "кропилами нову хату вимітає".

М. С.

ПРОГОЛОСЯТЬ ВОЄННИЙ СТАН У БЕСАРАБІЇ.

Реґентська рада обговорює тепер справу проголошення воєнного стану в Бесарабії. Таку пропозицію вніс до ради міністрів ґенерал Петала, командант румунської армії в Бесарабії.

Як причину заведення воєнного стану та воєнно-полевих судів румунська реакція подає зріст комуністичної пропаґанди в Бесарабії.

Брешуть в живі очи

Страх буржуазії і її прихвостнів перед демонстраціями безробітних виявляється дуже ясно вже навіть в тому, що їхні ґазети, описуючи ті демонстрації, вдесятеро зменшують число демонстрантів. Коли на демонстрацію вийде 10,000 безробітних, вони пишуть 1,000, коли 5,000, пишуть 500 і т. д.

Так, наприклад в Червоний Четвер у Вінніпеґу демонструвало поверх 3,000 робітниць і робітників, а вінніпеґська "Фрі Прес" і "Український Голос" зробили з того — перша 400 демострантів, а другий 300.

Ще гірше брехнула собі "Фрі Прес", описуючи демонстрацію безробітних, що відбулася у Вінніпеґу 13 березня. Тут вона вже зменшила число демонстрантів вдвацятеро, бо з 6,000 зробила 300.

Така явна брехня обурювала навіть багатьох тих, що лише приглядалися демонстрації.

Зараз після демонстрації мені довелось спостерігати таку картину.

До ресторану, де я вечеряв, прибіг хлопчик зі жмутом "Фрі Прес" під пахою і всі кинулись читати, що вона пише про демонстрацію. На першій сторінці було написано, що на демонстрацію вийшло 300 безробітних.

— Боїться сказати правду і тому бреше, — сказав один з робітників.

— Ні, це мабуть друкарська помилка, — став обороняти "Фрі Прес" другий. — Я не думаю, щоби "Фрі Прес" відважилася брехати цілому містові в очі. Всі-ж бачили, що демонструвало кілька тисяч.

— Ти занадто віриш буржуазним писакам, коли так говориш. Вони навмисно зменшують число демонстрантів, щоби хоч в той спосіб ослабити значіння і силу демонстрації.

Слово по слову і вони рішили спитати редакцію "Фрі Прес" через телєфон, чи це сталася помилка друкарська, чи вона так таки написала.

Питав той робітник, що обороняв "Фрі Прес".

— Кілько було на сьогоднішній демонстрації? — спитав він.

— Кілька соток — звучала відповідь.

— Ти брешеш, — ґукнув у телєфон, почервонівши від обурення робітник. Я приглядався тій демонстрації і бачив, що там було кілька тисяч.

У відповідь йому лише кракнув запертий телєфон.

Отак бреше "Фрі Прес", бреше "Український Голос" і брешуть всі інші буржуазні ґазети, бо тисячні ряди демонстрантів, бють по всій їх писанині про "добробут", про здатність капіталізму задоволити потреби всіх членів суспільства, говорять про голод, холод і злидні мільйонів працюючих і тим самим виявляють необхідність повалення капіталізму, який породжує все те зло, всі ті страждання мільйонів.

М. Саранчук.

Чи вони є, чи їх немає?

Хто не знає байки про вовка, який, щоби дібратися до отари, переодівся в овечу шкуру; до такого вовка в овечій шкурі подібна українська буржуазія. Вона ніяк не хоче назвати себе по імени, а лиш прикидається "трудящими" та всеукраїнськими оборонцями працюючих та ще і вмовляє в них, що української буржуазії ніде взагалі і немає. Та простий рахунок говорить зовсім що іншого; отих зорґанізованих українських буржуїв в Галичині є щось кілька тисяч. Зачинаємо рахунки:

1. "Союз Українських Купців" має більше, чим 1,000 членів; "Союз Українських Каменичників" у Львові 400 членів; неодин робітник і селянин лишив їм, як бариші за товар і за чинш гірко запрацьовані гроші. Союз Українських Нафтовців "Кипячки" (щойно заложений) гуртує українських брутовців і інших буржуїв, на яких тяжко працює робітник Борислава, Стебника, Мражниці і так далі.

2. "Союз Українських Хліборобів" обєднує 700 україн-

ських обшарників, попів і куляків, що мають разом близько 500,000 морґів землі. До помочі мають вони ще "Сільський Господар", що обслуговує їх сільсько-господарськими машинами, штучними навозами і інші (бідняк не має на чім робити машинами, на штучні навози і інші штуки не має грошей). Селянин бідняк і наймит, що від ранного ранку до пізної ночі запрацьовується на несвоїх ланах "своїх" обшарників і попів, що світа не не бачить за працею і відробітками в сільського багача-буржуя за коні, за збіжжя, за позичені гроші, сільський пролєтар дуже добре знає, що є українські обшарники, що є кулаки-багачі (та дежби вони нараз поділилися!)

3. Центробанк у Львові; Українбанк в Луцьку, Земельний Банк Гіпотечний (з легкої руки пана митрополита ґрафа А. Шептицького) пустили в ліцитацію земельку не одного бідняка та середняка.

4. Такі, — вибачте за слово — кооперативи, як "Народна Торговля", кредитові з "Центробанком", страхові з "Дністром", молочарські "Маслосоюзи", обєднані в "Центросоюзі" — це нічо інше, як акційні товариства української буржуазії, що мають на ціли нагромадження для неї народнього капіталу і забезпечення ринку збуту. (Прямо рай для української буржуазії!) Клич "С(вій до) С(вого по) С(вoє) (читай: "С(вій) С(вого) С(кубе) це блахман в очі працюючим, щоб їх можна лекше ошукувати.

Коли до рахунку додати всіх незорґанізованих буржуїв, всякі фабрики ("Нова Фортуна", "Елеґант"), тартаки, млини і т. д., по цей бік Збруча, українську буржуазію в Чехії (Закарпатська Україна), Румунії (Буковина), тут в Америці, рештки петлюрівських недобитків, що вигнані українськими робітниками і селянами доживають по ріжних країнах своє ганебне життя, вкінці рештки кулачні і буржуазної інтеліґенції на Радянській Україні — то будемо мати всеукраїнський рахунок всеукраїнської буржуазії.

Під увагу нашим дописувачкам

ПИШІТЬ ПРО ЖИТТЯ ПРАЦЮЮЧИХ У СВОЇХ МІСЦЕВОСТЯХ.

Ми вже багато разів закликали наших дописувачок, щоби заперестали обмежуватись самим лише дописуванням про внутрішньо-орґанізаційне життя і щоби вийшли на ширше поле та писали дописи про життя працюючих у своїх місцевостях, про визиск робітниць і робітників у фабриках, майнах, готелях, пральнях тощо, про страйки, про демонстрації і т. д. Те саме піднімали деякі товаришки в нашій пресі в передз'їздових дискусійних статтях. Про те-ж саме говорять з великим натиском і ухвали III. Конференції. Але наслідків з тих наших закликів і конференційних ухвал чомусь, на жаль, немає. Товаришки й надалі пишуть лише про мітинґи, концерти, представлення, і інші виключно внутрішні орґанізаційні справи.

А тимчасом в кожній місцевости відбувається так багато важних подій: у фабриках робітники і робітниці борються проти посилено зростаючого визиску, на вулицях безробітні демонструють проти безробіття, причому зводять бої з поліцією, попід фабриками кожного ранку відіграються болючі траґедії, в робітничих кварталах мордують робітничі родини голод і нужда. Все це речі, яких свідомі робітниці не сміють збувати мовчанкою. Бо належним висвітлюванням тих подій можна і треба справити широкі робітничі маси на шлях клясової боротьби, можна приєднати їх в наші ряди. На тих подіях треба вчити робітництво розуміти суспільне життя, треба вчити його боротися за визволення.

А чи ви, товаришки, відгукуєтесь на ті події в "Робітниці"? Чи ви висвітлюєте їх на сторінках нашого журналу? Ні, ви цего не робите. Але ви, товаришки, мусите це робити, бо це один з найбільших обовязків, які кладе на нас в теперішний мент клясова боротьба. Ми чекаємо на ваші дописи, товаришки.

НЕ ПИШІТЬ ПРО ДРІБНИЧКОВІ СПРАВИ.

Другою великою недостачею наших дописувачок є те, що деякі з них намагаються вико-

ристати сторінки нашого журналу для порахунків зі своїми особистими ворогами, або пишуть про такі дрібничкові справи; що їх повинні полагоджувати на відділових мітінґах, або що й зовсім про них не варта згадувати.

Ми не друкуємо таких дописів, від яких тхне особистими порахунками. На них ми маємо редакторський кіш. Але часом буває таке, що товаришка так вміло замастить свої особисті порахунки орґанізаційною закраскою, що редакція, не маючи змоги провірити, як дійсно справа мається, помістить її допис. А такий допис, замість помогти орґанізації, приносить їй шкоду.

Таке витягання особистих порахунків на сторінки журналу треба як найрішучіше поборювати. Коли появиться в котрій місцевости такого характеру допис, заряди жінвідділів повинні зараз же його спростувати, а ми вже тут затямимо собі імя тої товаришки, що дозволяє собі на подібні прийоми і її дописи проходитимуть належну провірку.

Два місяці серед німецьких робітниць

Стаття радянської робітниці.

З Харкова вислано мене 1929 року до Німеччини вивчити на тамтешніх заводах справу обмотування якорів електромоторів.

Приїхавши до Берліну, я через 3 дні пішла працювати на завод Загальна Електрична Компанія. Познаймилась із майстром, що прийняв мене дуже ввічливо. Він познайомив мене з 2 обмотницями й сказав: — Дивіться, як вони працюють, а як вам буде нудно, то можете іти по всьому цеху й дивитися, що вам подобається. Через кілька хвилин після цього підійшла до мене одна робітниця і запитала: "ви більшовик". Не знаючи, хто вона така, я відповіла обережно: "У нас в СРСР всі більшовики". Вона, однак, не задовольнилася з моєї відповіді, взяла мене під руку, одвела у бік і показала мені квитка Комуністичної Партії Німеччини. Після цього я призналася й сказала про себе правду. Тоді я відчула, що я не одинока, що навколо мене мої товариші.

Інші робітниці спершу боялися зі мною розмовляти, а другого дня я стала діставати від них листи з запитаннями: "Хто мене післав до Берліну? Як живе в СРСР жінка-робітниця? Як у нас з індустріялізацією?" тощо. Того ж дня я дала їм листову відповідь і тоді вони приняли мене до товариства свого, покликали на кватирю до себе.

Я дуже охоче ходила до них на кватири, придивлялася як живе німецька робітниця. На заводах ЗЕК в обмотних цехах працювало близько 400 жінок. Платять їм там на 30% менше як чоловікам.

Серед цих 400 робітниць я знайшла 3 комуністки; але таких, що співчувають компартії, переважна більшість. Коли я приглядалася до їхньої політичної роботи, тоді згадувався мені 1905 р. у нас в Росії. Вранці вони розповсюджують комуністичну літературу, передають одна одній "Роте Фане" та ріжні журнали.

Знайшла я там і делеґаток, говорила з ними, як працюють вони серед жінок. Працювати там звичайно далеко трудніше як у нас.

Як і по всіх капіталістичних країнах там жінок експльоатують, як і всю робітничу клясу. Охорони материнства та дитинства там бракує. На ЗЕК траплялося, що жінки родили біля варстатів, а після пологів дають 6 днів відпустки.

Про будинки відпочинку робітники поняття не мають і якщо робітник або робітниця відпрацюють на заводі 16—20 років, то тільки тоді дають їм 6 днів відпустки.

Кваліфікована робітниця-обмотниця, працюючи 8 годин, не відходячи від машини, заробляє близько 120 марок на місяць. Сама ж вона мусить платити за себе страхування. Дорожнеча величезна: якщо робітниця хоче їсти й мати кватирю, то в неї від заробітку зостається 9 марок на одежу. М'ясо може вона їсти тільки раз на тиждень, і дедалі становище робітниці гіршає. Тепер на заводі ЗЕК масово звільняють робітників, бо завод завантажений роботою тільки на 30%.

20 жовтня відбувся всенімецький конґрес робітниць. На цей конґрес робітниці пішли орґанізовано під червоним прапором і з музикою. Мені було заборонено ходити з демонстраціями, то вони дали мені провідника, юного піонера, що одвів мене до клюбу, де відбувався конґрес. В час демонстрації були сутички з поліцією. Деяких робітників заарештовано.

Конґрес справив на мене величезне враження, я на власні очі побачила, що німецькі робітниці, як треба буде, стануть на оборону СРСР.

Розмовляла я з робітницями, чому вони не вступають до компартії. Родинне життя й побутові умови у них дуже тяжкі; але, поговоривши з одною, запитала я її: "Що важливіше: сім'я чи компартія?" Як відповідь — дістала я від неї тижнів через два повідомлення, що ця робітниця вже вступила до компартії.

За ті 2 місяці, що я пробула з німецькими робітницями та робітниками, я відчула нерозривний зв'язок німецького робітництва з робітництвом Радсоюзу. Вони дуже люблять нашу країну й кажуть: "Єдина країна, де немає тягару капіталізму, де кожний робітник вільний — це СРСР". Німецькі робітники та робітниці дуже цікавляться нашим соціяльстичним будівництвом та п'ятирічкою. Вони кажуть:

— Ми не дозволимо буржуазії напасти на Радянський Союз, перешкодити будівництву соціялізму.

Ераст.

"Чим більше розвинена, чим "чистіша" є буржуазна демократія, тим більш отвертою, шорсткою і безпощадною стає клясова боротьба, і тим наявніший гніт капіталу і диктатури пролетаріяту."

"Великі революції висувають великих людей і розгортають такі талани, що раніше здавалися неможливими".

ЛЕНІН.

РОДИЧІ І ДІТИ НА РОБІТНИЧОМУ ШКІЛЬНОМУ СВЯТІ.

КОМУНА.

Коли буде Комуна,
То буде місто, як море, як гори,
Таке біле й таке широке.
І вдень у дванацять
Ударять у дзвони,
І підуть кольони
Від праці до моря.

І люди — як поле пісень і пшениці
Серед темної хмари Великого бору.
Обличчя мов сон... чи секунда... чи птиці
Рудокопи-поети, матроси-лірики моря.

І ти так само її шукатимеш зором
І серце зелеліє зорею-падучою птаха
Серед сотень і тисяч очей — для тебе
Око в око — солодким жахом.

То під величнім вечірнім небом
Пізнає кожен, кого він хоче так ревно,
І ось так само десь під самісіньким дахом
Прочитає хтось мій розмір древній.

М. Йогансен.

ПРАЦЮЮЧИМ РУКАМ.

Благословенні чорні руки,
Дорогоцінні мозолі —
Липкі від грязи і мазюки,
Брудні від гною і землі.

Руки порепані і грубі,
Кровю напухлі прути жил —
У безконечнім дійснім труді
Реальні творці мрійних діл.

Звідки-ж взялися дивовижні
Міста і села й фабрики?
Лискучих рельс стьожки залізні
І пароплави й літаки?

Звідки-ж взялися чуда праці
Надбані протягом століть?
Безліч машин і ріжні речі,
Що ними гордиться весь світ?

Видумав мозок?... безперечно —
Але який це бувби скрут,
Якби для ґеніяльних творців
Не було роботящих рук...

Рук роботящих мільйони
Творять на світі все добро
Ледащим і грабіжним жменям,
Що діють кривду, сіють зло.

Жилаві руки мозолисті
Кігтям грабіжним вчинять суд...
Обновлять землю і врочисто
Свободи прапор вознесуть.

М. Сопілка.

МОЛОТКИ.

Витанцьовують, сміються
Дзвінко, дзвінко молотки
Про весілля революцій —
Цоки-цоки-цокотки!

Міх задихався, не встигне,
Важко — міх — зідхав...
Грюкотіли десь машини,
Я з товаришем кував.

Іскри бризками повсюди,
І нема,
Кузьня їх вгорі закруте,
Проковтне пітьма.

А у горні шаруділо
Листя золоте:
Дух міхів підняв на вили,
Віником мете.

Ну і день! Сорочка в піні,
Везерунки на спині,
А в очах перснiє, синьо,
Як у червеньові дні!

...Тільки це згадав, як танки
Знову в танки молотки,
І виспівують про ранки:
Цоки-цоки-цокотки!

М. Хвильовий.

Чорний Джордж

Написав Лев Гумилевський.

Чорний Джордж мав зовсім таку білу шкіру, як і всі його товариші в Ланкшайрі. Чорним він був лише від вугляного пороху, який так сильно й глибоко в'ївся в його шкіру, що і на девятий тиждень страйку він був не багато біліший як тоді, коли скрипуча клітка викидала його разом з другими робітниками з дна майни на поверхню. Але як би страйк тягнувся і девять років і якби маленький Джордж став біліший від своїх товаришів, то й тоді мабудь він не перестав би бути для всіх Чорним Джорджом, так сильно причіпилося до нього те прізвище, яким випадково назвала його в школі Гелен Роджерсон.

В дванацятім році життя Джордж ледве памятав своє дійсне ім'я Джонстон, яке він отримав по батькові. Батько його загинув у майні, працюючи над старою ґалерією, куди загнала його босівська ненажерливість.

З майни витягнено на поверхню не батька, а якусь мішанину з мяса, костей, вугілля і крови. До тої купи мяса підійшов бос і відвернувся. Над нею зупинились жена і син та гірко заплакали. Майнері, поглядаючи на боса, погрозливо гомоніли. Побачивши це форман підбіг і вивів його з гурту.

— Кілько літ бойсові? — спитав бос.

— Здається, одинацять, містер Гарді.

— Все одно. Дайте йому від понеділка роботу.

— Але ж, містер Гарді, після закону ми не можемо спускати в майну хлопця, що не має ще дванацять років...

— Зробимо виняток — відповів бос. — Не можемо-ж лишити сім'ї вбитого без піддержки.

— Ви дуже добрі, містер Гарді!

Містер Гарді розгорнув білу хустинку, обтер товсте обличчя і махнув рукою, якби від неможливости побороти свою безконечну доброту.

Так маленький Джордж став до праці.

В понеділок замісць іти до школи він спустився в майну. В обідний час, чорний як неґр, він забіг на шкільне подвіря, щоби повідомити товаришів про переміну, що зайшла в його життю. Тоді то Гелен Роджерсон і крикнула:

— Джордж прийшов. Він став чорний як коменяр! Чорний Джордж, Чорний Джордж, де ти був? Чи не в пеклі, куди тебе давно збирається післати учитель.

Джордж присів на почіпки, так як сідають майнері, і, розтираючи на лиці вугільний порох, серйозно сказав:

— Я думаю, Гелен, що в пеклі трохи ліпше. А навіть як так само, то ріжниця між ними є та, що пекло люди тільки видумали, а майни дійсно існують і то дуже близько нас.

— Ти будеш робити в майні Джордж? — обступили маленького майнера товариші. — Але-ж це неможливе.

— Містер Гарді зробив виняток для мене зі взгляду на смерть мого батька. Він хоче помогти нам.

— Гарна допомога! — злісно замітив рудий Джан. — Та ти пропадеш в майні.. І що ти там робиш?

— Відкочую візки з вугіллям.

— А, значить працюєш відкатчиком—зі знанням діла сказав Джан. — Зароблятимеш шіллінґ і шість пеннів на тиждень. І ніхто не скрутив містерові Гарді голови за таку поміч?

Джордж покрутив головою:

— Мартін і Ендрю, з якими я роблю, були дуже злі на боса і говорили, що прийде час, коли майнері розплатяться з ним за всьо. Вони обіцяли, — додав він тихо, — доплачувати мені по два пенни зі свойого заробітку.

Довго говорили школярі про Джорджа. Рудий Джан підняв в часі навчання руку і, коли учитель не дуже то ласкаво спитав його, чого йому треба, з докором сказав:

— Невже містер Гарді не міг в інакший спосіб помогти сім'ї убитого Джонстона, як тільки взяти його сина зі школи і спустити в майну, де і старшим тяжко працювати.

Учитель витріщив очи.

— Що ти сказав? — крикнув він.

Джан холодно почав був повторювати своє питання, але

учитель кинувся до нього з піднятою лінійкою.

— Мовчи! За те зухвале питання ти будеш зараз покараний.

— Я хочу вперед почути відповідь на него, — настоював Джан при мертвій мовчанці цілої кляси.

Лінійка спустилася на витягнені Джанові руки. Він стиснув від болю зуби. Учитель закричав:

— Як ти ще раз відкриєш рот, то можеш більше не приходити до школи.

Кляса замовкла. Про Джорджа більше не ставлено питань учителеві. Але всі школярі говорили про него між собою.

“Все одно. Дайте йому від понеділка роботу”...

А Джордж учився тимчасом відкочувати візки з вугіллям. Ця робота була не по його силах і якби не поміч старих майнерів, то він ледви чи піднявся би вечером з майни на поверхню. Він був обезсилений, напів задушений вугільним порохом і тяжкою працею.

Впрочім він скоро привик і до чорної своєї шкіри і до тяжкого повітря в майні і до тяжких візків. До дня великого страйку в 1926 р. він був не злим відкатчиком. Його заробіток разом з тим, що могла заробити мати пранням і дрібною випадковою працею, спасав їх від голодової смерти.

Чорний Джордж міцно тримався своєї праці, але, як вибух страйк, він застрайкував разом з іншими без всякого жалю за нею і за втраченим шілінґом та шістьома пеннами.

Вісім тижнів зівали майни чорними дірами і стояли пусті та порожні. Купи грузу поростали травою, а розкидані навколо них дрібні куски вугілля старанно визбирали майнері і спалили в печах з великою ощадністю.

Ночами Чорний Джордж крав разом з другими хлопцями бараболі з босівських складів, днями він вартував на пікетовій лінії, а у вільний час брав книжки і переходив з рудим Джаном те, що школярі за рік вивчили в школі без него.

Але книжка дрожала в його руках. З кожним днем гостріше стирчали його плечі зпід подертої куртки. Чорна шкіра присихала до костей. Він насилу розумів те, що читав, чи розказував йому рудий товариш. Мати не могла найти роботи. Містечко було повне жінок безробітних майнерів і всі вони шукали праці. Мізерна допомога страйкового комітету ставала з кожним тижнем менша і менша.

Майнері були непохитні і терпеливі. Старий Мартин час від часу заходив до маленького відкатчика і, поплескавши його дружно по плечі, говорив:

— Нічого, Чорний Джордж, нічого. Допомога прийде, будь спокійний. З-за границі йде нам значна допомога від працюючих інших країн... Але якби нам прийшлося навіть умирати з голоду, то ми не піддалися би босові, Джордж, га?

— Ні, не піддалися би, — відповідав твердо Джордж.

— Адже загибати в майні під брилами вугілля теж не краще.

— Я теж думаю, що не краще, містер Мартин.

— А як нам накинуть годину праці, то ми будемо гинути там два рази більше, як гинули.

— Так, містер Мартин, нещасливі випадки завжди трафляються при кінці дня, коли робітники змучені. Нам читав про те в школі містер Смілли.

— Смілли — добрий хлопець, — замічав Мартин, а відходячи додавав, — завтра мітінґ, Джордж. Прямо на вільному воздусі біля майнів.

Чорний Джордж прощався з гостем, а ранком першим зявлявся на мітінґ. Він уважно слухав промов місцевих і позамісцевих бесідників. Його маленькі руки завзято плескали їм, а його тоненький голосок звучно виділявся з товпи, ко-

ли майнері в піднесеному настрою розходилися з піснями по домах.

Ендрю було по дорозі з маленьким майнером і коли зворушена промовами і піснями товпа розходилась, вони повертали разом додому.

— Ми досить твердо стоїмо, Джордж, — задоволено говорив Ендрю. На цей раз ми добємося свого, як тільки не буде надто багато зрадників. Цей тиждень буде тяжкий, занім комітет дістане гроші... Але ми перетерпимо, Джордж, правда?

Чорний Джордж згоджувався зі старим майнером без хитань.

— Ми перетерпимо і це, містер Ендрю.

— Чи не найтяжче приходиться тобі, бідний хлопче.

— Так, мені не дуже то солодко...

— Але, Джордж, ти сам розумієш...

— Длятого, щоби розуміти теперішнє наше положення не треба багато розуму, містер Ендрю, тут вистарчить трохи попрацювати на дні тих дір.

— Так, ти правду кажеш, Джордж, правду.

Перед тим занім розійтися біля сутеринного вікна кватири Джонстонів, вони довго стискали один одному руки, а старий майнер тепло говорив:

—Будь терпеливий, Джордж. Як бачиш навколо себе такий підйом і витревалість, то сам переймаєшся твердістю і увіренністю. Ми добємося свого тим разом.

— Ми побідимо, містер Ендрю, — відповідав Джордж, — явно гордячись тим, що він належить до тих відважних, рішучих і непохитних людей, — ми побідимо.

— Добраніч, Джордж!

— Будьте здорові, містер Ендрю!

Вдома Джордж з великою ощадністю з'їдав бараболю з сіллю і запивав те все горнятком води. Він ходив по кімнаті з великою осторожністю, щоби не збудити матері, а потім засинав на довгім батьковім ліжку, повний надії на побіду.

В понеділок страйковий комітет перестав видавати допомогу. Мати разом з другими жінками пішла шукати за працею до інших місцевостей. Чорний Джордж лишився сам.

Книжка — бідна розвага для голодної людини і тому Джордж ставав з кожним днем все більше й більше розсіяним учеником. Рудий Джан вдавав, що не замічає того і продовжав терпеливо показувати і пояснювати.

Коло складів з бараболями бос поставив варту і Джордж припав на дусі. Сільська допомога не могла спасти від голоду. Та й через те, що Джонстони належали до страйкерів, їм відмовлено видачу допомоги.

Чорний Джордж не міг довше вчитися. Хитаючись від ослаблення, він обняв Джана і повільно вирвав з його рук книжку.

—Не треба, Джан.

— Чому, Джордж? Що таке? Невже ти не хочеш більше вчитися?

— Я не можу, Джан.

— Ти не можеш, Джордж?

— І мені не треба, Джан, — додав він, простягаючи руки. — Дивись: я уже висох як тріска.

(Далі буде.)

Що мінути $3.000 на воєнні кораблі

Що року всі капіталістичні держави назначують "конференцію роззброєння" у якомунебудь гарному місті. Висилають туди своїх, тренованих уже в таких "празниках", представників і ті балакають собі що влізе про "загальне світове роззброєння". Роззброюють при цьому всі фляшки від дорогих напитків та повні тарелі від їжі — спасають, мовляв — світ від різні та воєн.

Така "конференція морських роззброєнь" відбувається саме тепер в Лондоні. Балакають там, говорять — переливають з пустого в порожнє, як то кажуть. Але й дещо цікаве виходить з їхньої балачки. Бо обчислюють вони на цій "пацифістичній" конференції, що тоді, як вони про роззброєння балакають — капіталістичні держави видають на одну мінуту около 3,000 доларів на нові кораблі воєнні. Отже на годину видають вони вже сто вісімдесять тисяч доларів на цю "благодать", а на добу поверх 4 мільйони доларів. Цифра нічого собі, в той час, як безробітні по всіх усюдах пухнуть і гинуть з голоду. Так то по новомодньому "роззброюються" капіталістичні держави і хто їм не повірить тепер?

У гайдамацькому курені

Над політичним обрієм збирались хмари. Насувались події. Наближались вирішальні дні боротьби за владу. Гайдамаки готувались до виступу. Українські курені ворушились. Чиясь "незрима" рука готувала збройні сили для боротьби за національно-буржуазні інтереси. З другого боку готувались революційні сили.

На Торговій, у штабі Червоної ґвардії, безперервні чергування. Дружина робітничої молоді день і ніч напоготові. Вдень — бойове напруження, чекання сутички, вночі — на ґрафських канапах та в кріслах, звернувшись клубочком, або на долівці, підмостивши що-небудь під голову. Вдень біганина, метушня, безперервні балачки, накази. А вночі — могутнє хропіння молодих грудей. Їда насухо, де доведеться: на колінах, на столі, на підвіконні. Консерви розчиняють баґнетом або австрійським кинджалом. Все по-походному, в бойовій напрузі, в чеканні чогось неминучого, важливого і трохи моторошного. Моторошність ця ніби ще більше надавала бойового настрою. Обставини спричинювали напружену цікавість. Яскравіше відчувались події.

Хоч би швидше...

Молоді бойці нетерплячі.

І не дивно, адже багато з них ще необстріляні хлопці. А рушниця пориває в бій. Клясовий інстинкт і свідомість посилюють піднесення. Зростає прагнення боротьби й перемоги.

Ждемо...

Коли ж нарешті?...

Наради всяких комісій, засідання колеґії штабу Червоної ґвардії тривають безперервно. На цих засіданнях і наш представник — начальник дружини — Урицький... Нарешті в двір ускакує Урицький:

— Хлопці, є!...

Всі схвильовано, з нервовим чеканням обступають начальника.

— Є справа, — каже уривчасто Урицький. — Половина хлопців під командою т. Вчителя (помічника начальника дружини) — в гайдамацькі курені. На охорону й на все інше...

В чому було "все інше" — так ніхто й не зрозумів. Та й не намагались зрозуміти: є справа й квит. Всі намагались чим-небудь себе активно виявити, зробити щось важливе, поважне і, може, виключне.

— Становись! — командує Урицький.

Ми вишикувались. У кожного з нас одно питання: "кого пошлють?"

З турбуванням стежимо за складанням списку тих, що йдуть в гайдамацькі курені на охорону й "на все інше"... Серце калатає.

— Візьмуть, чи ні?

— Попаду, чи залишать?

Нарешті, черга доходить до мене.

— Виходь!

Від радости насилу відітхнув. — Слава! Значить, і я. Значить, попав, занотовано у список. Слава! Іду на бойову операцію.

Було над вечір. Вишикувались і пішли, залишені тільки заздро дивились услід. Гайдамацькі курені містились у казармах за містом — по дорозі на цвинтар.

Шлях довгий. Зморились. Рушниця важчає. Аж ось брама казарми. Тут гайдамацькі курені.

Коло воріт вартовий — гайдамака. Стоїть мовчки, не запитує і не забороняє йти далі.

Не кажучи й слова, ми проходимо у двір. Гайдамака пропускає, здивовано дивлячись нам услід. Увійшли.

— Стій, — командує Вчитель.

Спинились. Наш невеличкий загін поринув у просторі великого казармового двору.

Нас було дуже мало. Не було чого й думати про охорону згаданих куренів. Це зрозуміли ми тільки тоді, коли увійшли в двір казарми і спинились у темряві. Проте, ніхто не висловив своєї турботи. Навпаки, всі поводились бадьоро й весело.

Лишивши нас серед двору, Вчитель увійшов у казарму. Казарма його ніби проковтнула. Дружинники не спускають очей з напрямку, куди зник їхній начальник. Вони готові кинутися на підмогу, як тільки гукне. А навколо темрява. Тільки чорніють промежини вікон та дверей величезної казарми.

Почали потроху обдивлятися. Он у кутку стоять панцеровані автомобілі... Навколо нас по двору сновигають якісь люди. Спиняться, подивляться на нас і йдуть у казарму.

Хто вони? Вороги? Друзі?

Ставало тривожно. Всі вже розуміли, що вирішається задачу з багатьма невідомими. Але говорити про це нікому не хотілось. Колеґія Червоної ґвардії доручила нам бойове завдання. Його треба виконати спокійно і з гідністю... Проте, наше бойове завдання було дуже сміливе і ризиковне. Ми попали в табор ворога, що готує виступ проти Червоної ґвардії. До ворога, в якого кілька тисяч чоловіка, озброєного панцерниками, кулеметами й рушницями. А в нас насилу-силу — з півсотні молодих дружинників.

Проте, наша зухвалість нам допомогла. Готуючись до виступу, гайдамаки були дуже здивовані, що ми прийшли.

"Здивувати — значить, перемогти" — але, на жаль, лише на час, на строк, що потрібен ворогові, щоб схаменутися. Так було й у нас.

Приголомшені гайдамаки вислухали з'ясування Вчителя (що він казав їм, ми не знали) й дали нам одно з казармових приміщень у головному корпусі, одночасно посиливши варту коло брами.

В казармі небезпека відчувалась ще раніш. Не ми вже охороняли гайдамацькі курені, а швидше — гайдамаки охороняли нас. Довелося подбати про захист нашої дружини від гайдамак. Поставили охорону нашого помешкання. Призначили стійки. Вільні дружинники лягли на полу. Проте, ніхто не спав. Перешкоджало нервове хвилювання... Начальник нашого загону, обходячи казарми, приносив нові й де-далі тривожніші чутки. Всі зрозуміли, що ми у пастці. Становище скрутне.

Раптом всі здригнулись — телефонний дзвінок. Вкутку нашого помешкання стояв телефон.

— Галло! Коло телефону.

Учитель взяв рурку. Слухає.

— Слухаю, — відповідає Вчитель і, повісивши рурку, повертається до нас.

— Хлопці!...

Ми схвильовано збиваємось навколо Вчителя.

— Передано наказа, — каже далі Вчитель, — із штабу Червоної ґвардії: негайно звідси йти. Боротьба неминуча. Що-хвилини в місті сподіваються виступу гайдамацьких куренів.

Гарно сказати — іти, а хто нас випустить?...

Почали потихеньку радитись... Раптом один з дружинників, кинувши шапкою об долівку, задеркувато й весело сказав:

— Я знаю, ми втечемо хоч би що... Ще хлопчиком я грався тут у дворі з дітваками... Я знаю такий прохід, що нас усіх врятує.

Всі підбадьорились. Заспокоїлись.

Вчитель потихеньку зняв стійки. По одному, обережно почали виходити ми з казарми.

Зоряна зимова ніч. Холодно. Трохи моторошно, але весело. Гостро відчувається небезпека. Проте, рятунок є...

Уздовж стіни, по одному, прокрадались ми в куток двору. Спереду — вожак. Нарешті підійшли до високого кам'яного муру, що одгорожував двір казарми од дороги на цвинтар. Наш вожак почав відсувати каміння. Зробив дірку. Пролізли в дірку і всі опинились по той бік.

— Тепер, хлопці, не зівай, — каже провідник. — Як тільки що, — стріляй...

Проте, до стільби не дійшло. Гайдамаки, захоплені підготовленням до збройної боротьби, про нас, мабуть, забули...

Назад ми пройшли швидко й непомітно. Утоми як не було. По дорозі нам траплялись червоноґвардійські патрулі. Спинялись, закурювали і знову йшли. На ранок бій.

П. Аннулов.

ЯК АЛЬКОГОЛЬ РУЙНУЄ ЖИТТЯ.

Лікар Бурневіль, досліджуючи 1000 ідіотів, спостеріг, що в 470 ідіотів були алькоголіки батьки, а у 74 — матері; у 65 і батьки і матері були алькоголіками.

Алькоголь руйнує не саме лише здоровля людини, він руйнує життя цілого колективу. Так само, як алькоголь насамперед отруює в тілі людини його найголовнішу частину — нервову систему, він вносить велику плутанину в розумове життя людського колективу. Люди запаморочують свої голови спиртовими напоями й від того стають здатні на всякі безглузді та божевільні вчинки. А це, цілком зрозуміло, призводить до здичавіння та великого занепаду громадянського життя. Треба твердо і назавжди постановити —, не вживати алькоголю, не пити жодних спиртових напоїв, ні в якому вигляді, ні міцних, ні легких.

"СНЕП ШАТС"

ЯК МОЖНА ПОКІНЧИТИ З БЕЗРОБІТТЯМ.

— А ходили ваші на демонстрацію безробітних?

— Та де там. Він лише дома герой. Як щось йому не в рехт, то не раз потягне мене поза вуха. Тому тиждень, як мня потягнув, то й досі стріляє мені у вусі. На демонстрацію не хотів іти, хоч вже пятий місяць без роботи і в хаті ані зломаного цента. Там треба битися з поліцією, а він страхопуд. Мене, то він відважно бє. А на демонстрацію треба йти, треба домагатися...

— Нічого, кумо, не поможете. То комуністи лише демонструють.

— Та хто би там не був, а я все таки кажу, що треба демонструвати, домагатися, бо як будемо спокійно сидіти, то з голоду повмираємо.

— Робітники самі винуваті за це, що вони голодують. Бо вони не шпарують. Як роблять, то всьо пускають, а як нема роботи, то тоді буряться.

— Це вже таки неправда. Бігме, що неправда. Можливо, що є одиниці, але загально брати, то робітники, які працюють лише сезоново, ніколи нічого не годні зложити.

— Та як-би воно не було, але, як-би комуністичні аґітатори не заохочували цих безробітних до розрухів, то був би спокій, вони пережили б якось тих кілька місяців.

— Воно може...

— А де ви набрали таких дешевеньких арґументів? — вмішалася третя робітниця, яка стояла біля ляди й прислухувалася балачкам цих двох жінок.

— Бо воно таки правда, — відповіла сердито перша жінка.

— Вам, жіночко, не поможе доказувати, бо ви не хочете й не вмієте думати. Я вас вже дуже добре знаю. Ви лише любите спорити, щоби показати іншим (таким самим, як ви), що ви "переперли членкиню з робучого дому". Ви наслухалися, як хтось, що не розуміє справ, говорив так, або читав з буржуазної преси. Буржуазія і її преса все послуговуються брехнями. Ми не закриваємо цего, що комуністична партія стоїть на чолі цих демонстрацій. Це правда. Одинока комуністична партія, що все й всюди провадить боротьбу за поліпшення долі працюючих. Я цим горджуся. Комуністична партія назначає дні для таких демонстрацій та вказує голодним, як треба боротися, щоби знести безробіття раз на все. Але заставляють працюючих виходити на демонстрації капіталістичний визиск, нужда, голод і безробіття.

— Уряд видає так багато грошей на ріжні непотрібні справи, а для голодних безробітних нічого не дає. В елеваторах повно пшениці, а ми мусимо голодувати. Уряд повинен видати гроші та закупити подостатком пшениці та всего іншого й роздати безробітним. Ось так можна покінчити з безробіттям.

— Ви, товаришко, говорите щиро, але мильно, — перервала третя жінка. — Правда, що цим можна помогти голодним безробітним в критичній хвилі, але таким способом не можна покінчити з безробіттям раз на все.

— А як-же?

— Треба знести приватну власність, треба перетворити продукцію з визиску на продукцію для ужитку. Таке запроваджується в Радянському Союзі.

— І там нема безробіття?

— А чи бачили ви де в ґазетах про демонстрації безробітних в Радянському Союзі?

— Справді ніде не бачила. Всюди відбуваються демонстрації безробітних, а в Радянському Союзі ні.

— Там нема безробіття. В Радянському Союзі робітники працюють лише по 6 до 8 годин денно і лише 4 дні на тиждень. Коли переведеться пятьлітний плян, то робітники будуть працювати ще менше годин. Коли переведеться колективізація сільських господарств, то й селяни будуть також працювати по тілько само годин, що й робітники.

— Тому то всі панські ґазети так кричать проти Радянського Союза.

Перша жінка лише здихнула сильно й вийшла, а обидві другі робітниці ще довго говорили про руїнну капіталістичну господарку.

Драпака.

ПОПУЛЯРНО-НАУКОВИЙ РОЗДІЛ

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

В цій боротьбі жертвами впали малопристосовані до життя орґанізми, поступившися місцем могутнішим та пристосованішим орґанізмам. Такий процес тривав з покоління в покоління.

Крок за кроком одноклітинні орґанізми сполучалися спочатку в кольонії. Далі кольонії з найпростіших одноклітинних орґанізмім стали виявляти щільніший зв'язок, склавши вже живе неділиме ціле, в якому окремі ґрупи клітин почали виконувати певні функції для загальних цілей.

Таким шляхом утворились орґани пересування, орґани приймати та ковтати їжу, орґани травлення, дихання, кровообігу тощо.

Цим був покладений перший фундамент для розподілу праці, при чому форми клітин кожного орґану та їх хемічний склад змінювались відповідно до спеціяльної роботи на загальну користь. Так поволі з одноклітинних простих утворювались складні, багатоклітинні орґанізми. Разом із цим ускладнялася й діяльність цих орґанізмів.

Весь цей складний процес повільного перетворення має загальну назву е в о л ю ц і ї тваринного світу.

Науки — ґеольоґія та палеонтольоґія[1]) дають нам можливість простежити довгий шлях еволюції.

Історія походження й розвитку тварин та рослин записана самою землею, і золоті сторінки цього мудрого літопису відкрили й прочитали робітники науки — дослідники природи. Розколини гір-велетнів та скелі, що поодвалювались, відкрили окремі шари, розташовані один на одному за правильним історичним порядком. Першу сторінку цієї великої книги життя являють собою найглибші шари.

Вивчаючи ці шари в послідовному порядку, ґеольоґія ознайомилася з будовою кожного окремого шару. Разом з тим друга наука, палеонтольоґія, відкрила, що найпростіші, одноклітинні істоти були перші громадяни нашої планети; після них запанували безхребетові тварини та водорості, яких заступили риби. За ними пішли земноводні (ріжні жаби, тритони), слідом за якими, пристосовуючися до зміни кліматичних умов на землі, з'явились ящури — прародичі сучасних ящірок, змій та крокодилів, що творять клясу плазунів. Кістяки вимерлих ящурів, найдені в землі підчас розкопів, дають нам можливість уявити, що ці тварини мали велетенські розміри; найбільший з них, ґіґантозавр, мав, як гадають, до 23 сяжні завдовжки; правда, хвіст цієї потвори перевищував довжину її тулуба.

В дальших шарах були виявлені кістяки нижчих ссавців та птахів, і, нарешті, в найвищих шарах, що ближче стоять до поверхні землі, ми подибуємо зорю нового життя — відшукуємо кістяки вищих ссавців, і нарешті — людини.

Отже, розглядаючи живу і мертву природу, ми добачили між ними безперечний зв'язок. Всі елементи, що складають живу матерію, є в матерії мертвої природи, при чому фізичні та хемічні явища і тут, і там відбуваються за певними загальними законами.

IV.

Вирішуючи складні питання про хемічну будову живої істоти та про форми, в яких відбувається життєдіяльність орґанізмів, наука поділилася на дві основні течії.

Представники першої течії кажуть, що всякі процеси, які відбуваються в орґанізмі, викликає

---

1) Ґеольоґія — наука про будову та склад землі. Палеонтольоґія — наука про копальні тварини і рослини.

особлива "життьова сила". Тому напрямок цей і названо віталізмом (з латинського слова життя). За наукою віталістів всі процеси, що відбуваються в орґанізмі до духовної діяльности включно, проходять за заздалегідь накресленим пляном, створити який та провести в життя можна, лише маючи свідомість. Звичайно, ця наука припускає щось надприродне, що створює все живе за своєю волею та за наперед накресленим пляном.

Представники другої течії — матеріялісти, навпаки, всі складні явища в орґанізмі розглядають як вислід взаємодії фізичних сил природи на живу матерію. Вся ж ріжноманітність життьових явищ, до духовної діяльности включно — це, на їхню думку, лише вислід фізично-хемічних процесів. Матеріялісти визнають лише природні закони та природні явища.

Найбільше суперечок між матеріялістами та віталістами є в питанні про душу. З погляду ваталістів вона неприступна нашим орґанам зовнішнього почуття — вона невидима, її не можна відчувати, та й безпосередньо орґанічного звязку з тілом вона не має. Матеріялісти ж навпаки, всю духовну діяльність розглядають як вислід фізично-хемічних процесів, що виникають у певному орґані — в головному мозку, що має певну будову та певний хемічний склад.

В дальшому нашому викладі ми додержуватимемося природно-наукового методу, ґрунтуючись на даних одиноко правдивої матеріялістичної теорії, причому будемо переходити від простого до складного.

Візьмемо найпростіший, одноклітинний орґанізм — інфузорію. — Спостеріґаючи інфузорію, ми побачимо в її будові цілу низку частин, що виконують спеціяльну функцію. Ядро — це орґан розмноження. Війки, що виходять через отвори верхньої оболонки та повсякчас рухаються — це орґани руху. Тут ми знаходимо спеціяльні пухирці, так звані вакуолі: одні — щоб приймати їжу, а інші — щоб викидати неперетравлені частини. В цій найнезначнішій живій істоті ми виявляємо, таким чином, найріжноманітніші життьові явища: за допомогою спеціяльних орґанів інфузорія дише, живиться, перетравлює прийняту їжу, росте, розмножується та викидає геть нестравні речовини, що випадково потрапили до її орґанізму.

Всі ці процеси відбуваються за певний послідовним порядком. Всі вони скеровані до певної мети — зберегти життя даній тварині та забезпечити через потомство існування виду.

Ми вже згадували, що всі живі істоти походять від найпростіших, одноклітинних орґанізмів. Перші громадяни нашої планети одвоювали собі право на існування та передали в спадщину своїм нащадкам здатність боротись з оточенням. Для цього потрібно було диференціювати — ускладнити будову клітин даного орґанізму: у нього утворились орґани руху, травлення, дихання, кровообігу тощо. Так створився вже багатоклітинний орґанізм.

Звичайно основні життьові вияви, що розглянули ми в одноклітинному орґанізмі (інфузорії), ми бачимо і в багатоклітинному орґанізмі, з тою лише ріжницею, що тут ми бачимо ріжноманітнішу будову та складніші функції окремих частин (орґанів). Всякий складний орґан тварини має свій прототип у найпростішого. Так, за первообраз складно влаштованої руки людини є псевдоподії амеби, війки та джгутики інфузорії. В процесі повільного вдосконалення їх заступили складніші орґани — лапи, крила і нарешті руки.

В залежності від своєї будови та зв'язаної з цим життєдіяльности всі тварини в порядку поступового розвитку (еволюції) поділяють на кляси. В цьому нарисі ми не можемо докладно спинятися на кожній клясі; не можемо також простежити, як поволі змінювалися їхні орґани та життєдіяльність. Ми говоритимемо лише про вищу клясу — ссавців. А тому що до цієї кляси належить і людина — цей останній ланок довгого ланцюга тваринного царства, ми спинимо нашу увагу на будові та життєдіяльности людського орґанізму. Власно кажучи, тіло людини походить на тіло ссавця й ріжниться від нього лише досконалішими формами та складнішою і ріжноманітнішою життєдіяльністю.

(Далі буде.)

ЧИ Є ВОЗДУХ У ПРОСТОРАХ ПОМІЖ ПЛАНЕТАМИ?

Досі думали учені, що в просторах поміж планетами нема взагалі воздуха, що там існує цілковита порожнеча. Тимчасом учений Едінґтон доказує, що думка така є помилковою, що в міжпланетарних просторах є воздух, лише так дуже розріджений, що справді могло видаватись, будьтоби його там взагалі не було.

Полове виховання дитини

Перед початком цього століття панувала думка, що нібито полове почуття починає розвиватися лише в період статевого дозрівання. Гадали, що до цього часу дитина позбавлена будьяких полових виявлень, що до цього часу дитина не знає цього стану, однак за останні 20—25 років цю думку спростовано.

Головним чином праці віденського вченого Фройда встановили, що вже в перші роки життя дитини можна констатувати наявність статевої енерґії. Всяке життя являє повільний, поступовий розвиток. І важко допустити, щоб полове почуття з'явилось одразу, раптово, в період статевого дозрівання. Фройд уважає, що навіть немовлятко виявляє полову енерґію, коли воно ссе материну грудь. І, справді, за цього моменту досить часто можна спостерігати, що обличчя немовлятки червоніє, тільце випростовується, ніжки здрігаються, тобто виявляється ознаки, що мають характер полової насолоди. Не рідко у дітей 4-5 років відзначувано схильність лизати слизову оболону губ і язика одне в одного, що також розглядається, як виявлення полового інстинкту. Не доводиться говорити, що поцілунок дуже поширений серед дітей, є явно полового походження. Ми не говоримо вже за дітей, що в 5-6 річному віці виявляють впертий потяг до іншої статі.

Таким чином, позаполового дитинства не буває, і зародки полової енерґії можна констатувати вже на перших порах існування людини. Правда, за нормального розвитку ця енерґія не виявляється у вигляді певного прагнення до протилежного полу, але вона, безсумнівно, існує, і за сприятливих для себе умов може прибрати ріжних полових форм, що порушують загальний хід фізичного й психічного розвитку дитини.

Практично можна вважати, що до 7-8 років нормальна дитина в половому відношенні не виявляє ясно й свідомо своєї полової енерґії хоча, повторюємо, ця енерґія є й вимагає до себе з боку близьких уважного відношення. Від 7-8 років і до початку статевого дозрівання, що настає в хлопчиків приблизно в 13—14 років, а у дівчаток на 1—2 роки раніше, дитина переживає лише неясні й непевні полові почуття. З настанням статевого дозрівання ці почуття посилюються, поступово усвідомлюються і набирають характеру поривань до протилежної статі. Процес статевого дозрівання закінчується в хлопців до 20—21 року, а в дівчат — до 17—18 років. Однак, цілковитого полового розвитку хлопці досягають в 25 років, а дівчата в 20.

В Єгипті є величезна споруда, створена руками людини. Система кольосальних дзеркал, розташованих під певними кутами одне відносно одного, сприймаючи на своїй поверхні сонячні проміння, відбивають їх у певному напрямкові з таким розрахунком, що вони падають на стінки величезного басейну з водою. Зібрані, таким чином, сонячні проміння, нагрівають воду до кипіння і пара, що при цьому створюється, виходячи з басейну під певним тиском, рухає мотори. Ми бачимо, отже, як сонячна енерґія, способом низки обертань, дає кінець-кінцем рушійну енерґію, яка в свою чергу може бути використана, щоб одержати електричну енерґію, або яку іншу. Так само й енерґія полова, що є наслідком хемічної роботи статевих залоз, може або залишатись такою ж, або переходити в інші форми енерґії — в енерґію рушійну (робота м'язів) і в енерґію розумову (розумова діяльність).

За більшости випадків передчасний половий розвиток є наслідком неправильного виховання. Все те, що сприяє підвищеню збудимости нервної системи, викликаючи загострену вразливість і нервовість дитини, викликає разом з тим і передчасте пробудження полового почуття. З одного боку всі ті впливи, що виховують у дитині схильність до самозакохання й капризів, а з другого боку — все те, що його озлоблює і залякує (зайва суворість, побиття), — однаково спричинють розлад нервової системи і, як наслідок цього, ріжні ненормальності в роботі статевого апарату.

Коротко кажучи, виховання повинно мати за мету не допустити, щоб увага дитини зосереджувалась на її половім інстинкті. Якщо в дитини підтримується яскраві соціяльні інтереси життя, якщо її оточують здоровим дитячим

колективом, якщо з перших же років її призвичаюють до дисципліни, порядку, режіму, якщо ігри й праця правильно чергуються з відпочинком і сном, якщо його рухлива діяльність має достатній простір, а його прагнення до активности і самодіяльности не обмежується батьківськими заборонами, — то це й є те виховання, що забезпечує нормальний половий розвиток дитини.

Таким чином, ми бачимо, що для правильного полового розвитку дитини немає й не повинно бути будьяких спеціяльних прийомів, які можна було б об'єднати під назвою полового виховання. Полове життя дитини являє значне, але не відгороджене місце. Воно тісно переплітається з усіма іншими виявленнями її існування. І якщо ці виявлення не "обкрадується" половим життям, то дитина гармонійно й правильно розвивається, а половий бік посідає своє місце. Всі ті прийоми виховання, що не дають енерґії дитини переключатись на шлях полового використання, всі ці прийоми загального виховання разом з тим є і половим вихованням.

До цих прийомів можна віднести: 1) Здорове соціяльне оточення, 2) Виховна метода переключення, що за мету має за кожного випадку виявлення зайвої уваги дитини до полового, створити яскравіші інтереси, які повинні розтопити в собі це полове зосередження. 3) Фізична культура, що відволікає полову енерґію дитини на шлях м'язової діяльности. 4) Усунення всіх тих моментів, що роздразнюють статевий апарат (глисти, закрепи, тісний одяг тощо), 5) Гіґієна харчування (не перегодовуватися м'ясною то гострою їдою), гіґієна дихання (повітря), гіґієна приміщення (уникати високої температури), 6) Правильне чергування періодів роботи й відпочинку, 7) Правильний денний режим.

Ще й досі дехто гадає, що в питанні полового оздоровлення дитинства перше місце повинно посідати вміло поставлена і своєчасно розпочата полова освіта дитини. Ці гадають, що коли дитина матиме правильне висвітлення питань полового життя, то цим забезпечуватиметься й нормальний половий розвиток її. Ми не заперечуємо, що полова освіта дітей може мати велике позитивне значіння. Якщо дитина своєчасно й правильно дізнається про ріжні виявлення полового життя, про своє походження і т. ін., то цим самим значною мірою буде запобігнуто небезпеку перекручених уявлень, як ґрунту для нездорової фантазії і завчасної полової активности. Адже в половім питанні загрожує не знаття усього, а неправильне і негарне відношення до неї. Але разом з цим ми вважаємо, що лише одна полова освіта, як гола словесна аґітація не підкріплена фактичним станом речей, не може розв'язати завдання полового оздоровлення дитинства. Можна знати, що "лінь — є мати всіх пороків", і разом з тим бути не менш лінивим.

Тепер, однак, ми знаємо, що хоча полова енерґія й дуже велику силу має, про те її можна не тільки приборкати, а й зробити з неї невичерпане джерело фізичних, духових сил та людських радощей, перетворити її в могутні рушії проґресу й соціяльних досягнень колективу. Треба лише уміти використати все полове багацтво людини, щоб створити з неї духовне й культурне багацтво. Шлях до цього один — нормальне фізичне й психічне виховання.

Д-р. Плотічер.

ЧИ МОЖНА ВІДЗВИЧАЇТИСЯ ВІД КУРІННЯ?

Можна. І що раніш, то й легше. Коли людина курить довго й коли в неї слаба воля, це зробити вже важче. Але в крайньому разі й тут є порятунок — гіпноз, який може звільнити людину від цеї шкідливої звички.

Той, хто не спроможний кинути курити відразу, повинен потроху зменшувати кількість тютюну, що він його викурює протягом доби. Але людина здорова, з нормальною волею, може відразу й раз-назавжди покинути курити, якщо вона добре усвідомила собі, що тютюн — це отрута і для неї самої і для її родини, і для тих, хто працює з нею разом, наприклад в офісі. Ми знаємо багатьох, що підчас відпустки, відпочиваючи, завдяки здоровому життю і різноманітним враженням, швидко кидали курити й більше вже не повертали до цигарки. Щоб "вилікуватися" від куріння, треба нормально працювати й відпочивати, правильно використовувати свій час, відновлювати свої сили не штучним будженням алькоголем або тютюном, а перебуванням на свіжому повітрі, здоровою їжею, правильним сном.

ВЕЛИКІ ДОЩІ ПО 8 ЛІТАХ ПОСУХИ.

Як відомо, в Австралії часто бувають великі посухи, які тривають і по 10 літ. На днях у краях Австралії, де населення не бачило дощу 8 літ, упали великі дощі, які очевидно викликали велику радість серед тамошніх рільників і серед цілого населення.

Чому діти неслухняні та вередливі

Примхи й неслухняність виникають у дітей головно через неправильне поводження з ними батьків. Що старша дитина, то трудніше перебороти її погані риси. Правильним поводженням, уважністю, законними, посильними вимогами, відповідним режімом, твердим розпорядком дня можна змалечку виховати дитину орґанізовану і невередливу.

— І звідки беруться такі діти, ладу їм не даси? Ти їм одно говориш, а вони роблять інше, — скаржаться матері.

І справді неслухняні, капризні діти дуже часто бувають і в родинах робітників, і в родинах фармерів. Капризують та не слухають і менші діти, і старші. А батьки гадають, що діти родяться такі, з таким характером. Насправді-ж це не так. Батьки створили дітям такі погані звички.

Звичайно батьки не думають, як їм поводитися з дітьми: не завжди однакові з ними, не завжди справедливі, уважні до них. Одного разу багато дозволяють дітям, другого разу — ні; одного разу зважають на їх примхи, а другого разу дитині за примхи "влітає"; поцілунки, пестощі дуже часто переплітаться з лайкою, сваркою та криком.

Такі, здавалося-б, ніби безобидні картинки трапляються мало не в кожній родині:

Дитина просить надягти нове убрання, мати не дає. Дитина настоює, плаче, кричить. "На чорт з тобою, надягай нове убрання, маж його",—кричить мати, коли її набридли дитячі сльози. Тим, що вона не дотримала свого слова, вона показала дитині, що криком, сльозами можна багато дечого домогтися, а як така історія відбувається кілька разів, то дитина переконується, що метода її (доймати плачем) правильна, і повсякчас її застосовує. Якщо дитина насмітила, розбила що небудь, розірвала, щось зробила, мати, не розібравши що й як, карає дитину. Кара викликає сльози. Матері сльози неприємні, вона починає тішити, цілувати дитину, запевняти, що більше не буде її карати. Така нерівна поведінка матері приводить до того, що вона втрачає авторитет.

Часто буває в родині і так, що, як дитина зробить щось неприємне, мати загрожує їй: "Зажди, от прийде батько, він тобі дасть". Цим мати остаточно втрачає авторитет і можна заздалегідь сказати, що дитина, слухати її не буде. Буває в родині так, що один з батьків забороняє, дитина їде до другого і той йому дозволяє заборонене і цим дає дитині право не слухати другого.

В родині часто вимагають від дитини неможливого: "не бігай, не стукай, не кричи"— такі заборони часто так і сиплються на дитину. А дитина ж не може сидіти без рухів, вона ознайомлюється з оточенням, речами, вона вправляється на рухах, комбінує, збгачує досвід, і, навіть бажаючи спокійно сидіти, вона частенько виконати цього не може. Таким чином з найменших років примхи і неслухняність виникають у дітей через поводження з ними батьків. Якщо в діточому віці легко змінити поведінку дитини, то що старша дитина, то трудніше перебороти ці погані риси, то більше через ті риси неприємностей від дітей. Як взяти вже школярів, то їх неслухняність та упертість дуже трудно буває перебороти. В родині виникають конфлікти, діти не слухають батьків, часто живуть по-своєму, не завжди ходять до школи й втаюють це від батьків; бувають де їм хочеться; дружать з товаришами, що їх батьки не знають; з батьками, особливо з матірю, грубі й нестримані. Батьки або перестають звертати увагу на таку поведінку, або пробують з нею боротися, застосовуючи часто фізичні заходи. Ці кари приводять до того, що часто дитина тікає від родини, або підкоряється, затаївши нелюбов, а часом і злобу.

А всього ж цього можна було б уникнути, якби батьки, починаючи з першого року, правильно з дітьми поводились. Правильно поводитися з дитиною це значить: уважно ставитися до дитячих прохань і виконувати їх, якщо вони законні; вимагати від дітей однакового, до того ж такого, що по силі дитині; якщо батьки чогось вимагають від дитини, вони повинні стежити, щоб дитина це виконала.

Треба дбати, щоб у родині дитина мала твердий режім, твердий розпорядок дня. Треба,

щоб у дитини був дитячий куток, були дитячі меблі, щоб вона мала матеріял для гри, роботи.

Надзвичайно багато важить спокійний тон в поводженні з дитиною. Не слід кричати на неї, виливати своє зло: неприпустимо переходити від криків до поцілунків і навпаки, не слід дурити дитину. Ось які невеликі вимоги від батьків в поводженні з дитиною. Якщо батьки все відзначене виконуватимуть, авторитет їх буде значний.

Ц. Коган.

На морському дні

Море не є всюди однаково глибоке. Місцями є воно плитке, але це досить рідко трапляється. Місцями його глибина сягає її кілька кільометрів. Морське дно має такий вигляд, як наша суша: є там гори, долини, дебри й пропасти.

Для дослідження морського дна та пізнання життя морських сотворінь ріжні сміливі моряки надягають на себе спеціяльні нуркові апарати і спускаються аж на саме дно. Ті нуркові апарати є ріжного роду. Найпростіший з них це ґумово-залізний шелом, що важить біля 40 кільоґрамів, до якого вкладає нурець голову передтим заки зійде під воду. Спідні краї цього тяжкого шелому щільно прилягають до плечей, рамен та грудей і не пускають води до його нутра. Зі сторони обличчя шелом має віконце, через яке нурець дивиться.

Нурець, що спуститься на дно, дихає чистим повітрям, гнаним маленькою помпою, поміщеною на човні на поверхні води, через ґумову трубку, яка сполучує помпу з шеломом нурця. Та ґумова трубка рівночасно служить за прилад до сиґналізації. При помочі того простого нуркового апарату може людина видержати під поверхнею води на незначній глибині яких 4 — 5 годин без перерви.

ЧОМУ ДУЖЕ ТЯЖКО ДІСТАТИСЯ ЛЮДИНІ ДО ВЕЛИКИХ МОРСЬКИХ ГЛИБИН?

Одна літра зимної води (4° Ц) важить 1 кґ. Як залізти у воду у глибину 10 метрів, то вода тисне вже на людину зі силою одної атмосфери, себто на поверхню кожного квадратового цм. тисне вода зі силою одного кільоґрама. Що 10 метрів в глиб все прибуває тиснення об одну атмосферу більше, так що на глибині 40 метрів тиснення води виносить 4 кґ. на 1 кв. цм., якого людина у звичайнім нурковім апараті не видержить.

ЯКИМ СПОСОБОМ МОЖНА ДІБРАТИСЯ ДО БІЛЬШИХ ГЛИБИН?

На це є спеціяльний апарат, збудований американцем зі сталі у формі великої, у середині порожної кулі, в промірі около 1½ метра. З одної сторони ця куля має досить велике вікно, через яке можна провадити ріжні спостереження у воді. До цеї кулі влазить нурець зі всілякими потрібними приладдями (з фотоґрафічним апаратом тощо), щільно замикається там і опісля спускають його з човна на міцній гнучкій рурці на дно моря. В тій рурці поміщена ґумова трубка, через яку провадиться повітря до нуркового апарату і телефонічні дроти. Нурець має можливість все порозуміватися з людьми, що находяться на кораблі.

ЧИ НА ВЕЛИКИХ ГЛИБИНАХ МОРЯ ПАНУЄ ЖИТТЯ?

Проміння сонця ніколи не досягає до тих глибин і тому панує там вічний сумерк.

Без огляду на величезне тиснення води життя на тих глибинах не завмирає. Перед віконцем нурця появляються ріжного роду найдивогляднійші риби, ріжної величини, на найріжнороднішої форми: довгі-тонкі, короткі-грубі, з величезними пащами, із страшними світляшими очима, тощо.

Між ними можна бачити нераз велитнів, перед якими все втікає, бо все, що стане їм на дорозі, опиниться в їх черевах.

214 ЦВЯХІВ В ШЛУНКУ ЖІНКИ.

До шпиталя в Лодзі зголосилася Міріцянна Бернасьова, жаліючись на болі в шлунку. Коли її пересвітлили лучами Рентґена, виявилося, що в шлунку Бернасьової знаходяться цвяхи. Лікарі зробили операцію і витягли зі шлунка 212 цвяхів дрібніших і 2 цвяхи 5-цалеві. Всі оті цвяшки важили разом 555 ґрамів. Бернасьова ликала цвяхи з розпуки, що її зраджує чоловік.

ВСЯЧИНА.

ЧОМУ НЕБО Є ГОЛУБЕ?

Довший час думали люде й учені, що погідне небо має тому голубу краску, що сам воздух є голубий. Така думка була помилкова і тому ніяк не могли люде вияснити такого наприклад явища, чому небо при сході і заході сонця закрашується на ріжні краски, або чому на рівнику синява неба переходить майже у фіолетну краску, а під бігуном у зелену. Щойно під кінець минулого століття ствердили учені, що синява неба це наслідок відповідного заломлювання промінів світла в дрібнесеньких частинках пороху, водної пари та кришталів леду, що гуляють у воздусі. Чим більше цих порошинок, пари чи кришталів у воздусі, тим краска неба темніша і навпаки. Сонячні проміні, які падуть на землю прямо, слабше заломлюються, перебігають, крізь полосу пороху і пари коротшою дорогою і через те теж синява неба на рівникові, в нас і на бігуні буває ріжна. І тому теж небо при сході і заході сонця є інше ніж в полудне, а зокрема при заході сонця, через те, що у воздусі є більше порошинок і пари, небо грає багатшими і більш ріжноманітними красками, ніж це є при сході.

ПІДВОДНИЙ ТУНЕЛЬ МІЖ ЕВРОПОЮ І АФРИКОЮ.

Еспанський уряд затвердив проект будови підводного тунелю, який має вести з південного кінчика Еспанії через Гібральтарський пролив між Европою й Африкою. Він є дуже вузкий і тунель буде мати довжінь на вісім до десять миль.

Поки-що призначено кошти на проверчення пробної шахти під землею на обох кінцях тунелю. Тому, що терен на обидвох кінцях є скалистий, має бути стверджено при будові цих пробних шахтів, чи взагалі в цих скалах можна буде провертіти тунель.

ЦУКОР З ДЕРЕВА.

Професор Беркович у Берліні відкрив секрет, на основі якого можна виробляти цукор з дерева. Він заявляє, що до свойого відкритя прийшов по напруженій 14-літній праці. Пруське міністерство рільництва провірило цей цукор і задоволене з висліду провірки. Ціна цього цукру далеко нижча від звичайного цукру. Спеціялісти думають, що цей винахід викличе переворот у цукровім промислі.

АЛЬКОГОЛЬ ЯК ПОМІЧНЕ СРЕДСТВО ПРИ ОПЕРАЦІЯХ

Досі уживали лікарі хльороформу та етеру, щоби знечулити орґанізм підчас операцій. А оце недавно зробили два еспанські лікарі пробу встрикування алькоголю в жили хорих, що мусіли бути оперовані. Показалося, що алькоголь ще сильніше знечулює орґанізм ніж хльороформ чи етер, а притім є менше шкідливий для орґанізму.

БУВ ПОТРІБНИЙ.

Учитель: Петрусю, чому ти спізнився сьогодня до школи?

Петрусь: А, бо я був потрібний батькові.

Учитель: Не міг батько взяти кого іншого?

Петрусь: А, ні, товаришу учитель, бо він давав мені в шкіру.

ПРИЧИНА ДЛЯ СЕПАРАЦІЇ.

Суддя: Обвинувачений, скажіть, чому ви не жиєте разом з вашою жінкою?

Обвинувачений: Ну, та бо світлий суд усе замикає мене в арешті!

МИМОВІЛЬНЕ ПРИЗНАННЯ.

Суддя (до полісмена): Чим провинився той чоловік, що ви його привели?

Полісмен: Він був страшно пяний.

Арештований: Пане суддя, я зовсім не був такий страшно пяний, як це твердить полісмен. Я такий приятель сухого режіму, як і пан суддя!

Суддя: Признаєтеся. Добре, десять днів арешту. Прошу привести наступного обвинуваченого.

ЛІКАРІ.

При смертній постелі славного французького сатирика Рабеле (автор "Ґарґантуа та Панта Ґруель") нараджувалися лікарі про причини його недуги та як вона буде розвиватися. Рабеле був ще притомний, чув, що лікарі перешіптуються, але не розумів змислу їх слів і попросив:

— Ах, колеґи, позвольте мені вмерти власною смертю.

Треба згадати, що й Рабеле був лікарем.

ПРИЧИНА ДО ПЛАЧУ.

Батько (до сина, що з плачем вертає додому):

— Чого плачеш, Юрку?

Син: Бо наш учитель, що так довго хорував...

Батько (перебиває синові): Помер?!

Син: Ні, виздоровів.

РОБИТЬ ТЕ САМЕ.

— Японці мають дивні звичаї. Наприклад, коли входять у хату, то здіймають обуву.

— Овва! Мій чоловік не японець, а робить те саме.

— Як то?

— Усе здіймає черевики, коли вертає домому пізно в ночі.

Як наші відділи святкували 8-ме березня

ЛОНДОН, ОНТ.

Дня 9 березня відбулося в нашій місцевости масове віче, яким ми відсвяткували Міжнародний день жінок-робітниць.

Віче відкрив т. С. Гаврилюк, тому що товаришка, якій було доручено головувати, захорувала, а другі не були приготовлені. Голова покликав до слова т-ку Р. Мельник, яка говорила, як почався і розвивається жіночий робітничий рух. В своїй короткій промові вона сказала, що ми жінки-робітниці повинні поступати після слів Кляри Цеткін, яка сказала: "Ми, женщини мусимо взяти участь в кожній праці й боротьбі робітничої кляси і нашим бажанням є стати в передніх рядах".

Другим промовцем був т. В. Хомик, який говорив про те, як капіталісти визискують в усіх країнах жінок-робітниць і як робітниці борються проти того визиску. Він звернув увагу робітницям, щоби виховували своїх дітей на свідомих борців робітничої кляси і вказав як це робити.

Я від себе скажу таке, що наші старші товариші не звертають ніякої уваги на наш відділ. На масовому вічу було дуже мале число робітників. Я думаю, що вони повинні також цікавитися нашою працею, як ми їхньою. Товариші повинні зрозуміти, що ми мусимо орґанізуватися, щоби боротися проти поневолення, бо робітниці в теперішній час є більше визискувані, як робітники.

М. Мельник.

ТРАНСКОНА, МАН.

В неділю, 9 березня, старанням відділів Жінсекції і ТУРФ Дім в Трансконі, Ман., відсвятковано Міжнародний день жінок-робітниць масовим мітінґом. На цей масовий мітінґ прибуло поважне число також і товаришів, членів наших орґанізацій, як рівно ж симпатиків обох полів.

Свято-мітінґ випало досить добре. Присутні були заціхавлені промовою. Одно було замітне, а це те, що кожного року попередно на цім святі виголошували промови товаришки, а цего року, з якихсь невідомих мені причин, промовцем на ньому був товариш, який виголосив довгу промову на тему: "Історія боротьби жінки-робітниці за визволення". Лекція була дуже цікава й повчаюча. Лектор перейшов історію жіночого житя й праці ще від племінного життя, коли ще не було жінки- робітниці в сьогоднішнім розумінню. Товариш переповів про життя жінки в первіснім комуністичнім, в невільничім, февдальнім та капіталістичнім устроях. Сказав також, як поневолювали жінку ріжні реліґійні секти своїми законами та забобонами, що говорили про жінку-робітницю старі письменники, а що говорять пролетарські та селянські письменники і поети.

Товариш довше спинився на ролі жінки робітниці в клясовій боротьбі вже нашого часу. Він цитував Леніна, Жореса та інших визначніших робітничих соціялістичних та комуністичних теоретиків і провідників революційного робітничого руху. Переповів історію, як заведено Міжнародній день жінок робітниць та чому робітниці цілого світа повинні обходити цей день.

Присутні багато скористали з цеї лекції.

Софія.

ВЕСТ ТОРОННТО, ОНТ.

Дня 9 березня старанням місцевого відділу Жіночої Секції влаштовано концерт - мітінґ, яким відсвятковано Міжнародній день жінок-робітниць.

Голова концерту т-ка А. Волошин відкрила концерт-мітінґ коротким поясненням про значіння цего свята. Опісля голова покликала до слова т-ку А. Бабій, яка зясувала теперішнє положення жінок - робітниць. Вона в своїй промові порівняла життя робітниць в Радянському Союзі і в капіталістичних країнах. Робітниці тепер є багато більше визискувані ніж робітники, бо робітники є ліп-

ше зорґанізовані і можуть ліпше боротися за кращі умовини, а жінки-робітниці не є зорґанізовані. Вони працюють по фабриках довгі години за дуже маленьку платню. Тому жінки-робітниці повинні орґанізуватися, бо тільки при помочі орґанізації вони зможуть визволитися зпід капіталістичного ярма.

Концертова програма була досить багата, і всі точки випали гарно.

Наш відділ збільшається з кожним днем. Нові робітниці прибувають і вступають до нашої орґанізації, а головно молоді дівчата іміґранти, котрі є найбільше визискувані.

Закликаю всіх тих, що ще не є в наших рядах, записуватися до нашої орґанізації.

Робкорка.

РІДЖАЙНА, САСК.

В неділю, 9 березня ц. р. стараннням відділу Жінсекції ТУРФДім відсвятковано в Ріджайна, Саск., концерт-мітінґом Міжнародний день жінок-робітниць. Саля УРД була заповнена. Як піднеслася куртина, жіночий хор при участи орхестри відспівав Інтернаціонал. Опісля т-ка П. Мамчур пояснила значіння свята і чому ми кожного року святкуємо його. Дальше слідували інші точки програми: деклямації, соля, дуети і орхестральні точки. В половині програми забрала слово т-ка Гнатюк. В своїй промові вона розказала про боротьбу, яку зводять тепер робітниці за своє визволення і закликала присутних робітниць вступати до Жіночої Секції ТУРФДім.

Після перерви почалася друга частина програми. Наш жіночий хор відспівав кілька робітничих пісень, а також виступали танцюристи з танками. Цей концерт ріжнився від інших наших концертів тим, що його влаштували жінки-робітниці своїми силами. Свято закінчено Інтернаціоналом.

Робкорка.

ЛЕТБРИДЖ, АЛТА.

Міжнародній день жінки-робітниці наш жінвідділ святкував в неділю 9. березня концертом, який ми приготовили своїми власними силами. Хором проводила т-ка А. Біляк, а мандоліновою орхестрою т. І. Гладун.

Т-ка К. Коляска відкрила свято, пояснила його значіння і закликала робітниць вступати в ряди Жіночої Секції і читати журнал "Робітницю".

З рефератом про Міжнародній день жінки-робітниці виступила т-ка І. Токарюк. Вона пояснила ролю цего нашого свята у визвольній боротьбі і як переводили й переводять те свято робітниці ріжних країн.

Т-ка Несторук розказала присутним, що орґанізовані робітниці Канади, а в тому числі й Жіноча Секція ТУРФДім приготовляють висилку жіночої робітничої делеґації до Радянського Союза, щоби вона оглянула тамтешне життя працюючих, а головно життя трудящих жінок і потім поділилася своїми спостереженнями з всіми працюючими Канади. Вона закликала присутних піддержати висилку такої делеґації.

На перерві вписалася до нашої орґанізації 4 нових членкині.

В другій частині свята т-ка Сопко говорила про постійний зріст безробіття в усіх капіталістичних країнах, про дійсну суть канадійського "добробуту" і про підготовку капіталістів до війни та до нападу на Радянський Союз.

В програму концерту входили гарні пісні, які виконав жіночий хор і мандолінова орхестра. Були теж деклямації, квартети і соля.

На закінчення свята жіночий хор разом з присутними грімко відспівали Інтернаціонал.

П. Коляска.

ТІММІНС, ОНТ.

Наше жіноче свято, 8 березня ми відсвяткували концерт-мітінґом. Саля місцевого УРД була заповнена робітницями і робітниками, а в концертову програму входили пісні жіночого хору, народні танки і деклямації.

В половині концерту т-ка Майданюк прочитала реферат про Міжнародній день жінок-робітниць і пояснила, чому робітниці повинні орґанізуватися. Після неї промовляла т-ка Сушанська. Вона говорила про досягнення нашої орґанізації Жіночої Секції ТУРФДім і закликала робітниць, щоби вступали в наші ряди. На її заклик вписалася одна товаришка. На закінчення жіночий хор відспівав Інтернаціонал.

Слід згадати, що ми добре, приготовилися до цего свята і тому воно випало успішно. Наш жінвідділ видав навіть спеціяльне число стінґазети про значіння 8. березня.

Робкорка.

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Міжнародній день жінки-робітниці наше Жіноче Робітниче Товариство "Просвіта" в Гемтремк, Міш., відсвяткувало великим концерт-мітінґом в салі місцевого УРД. Саля була заповнена робітниками, робітницями і робітничою молодю.

Свято відкрила короткою промовою т-ка Крупельницька. Вона пояснила, чому робітниці цілого світа святкують 8 березня, як це свято засновано і як воно зміцнює визвольний робітничий рух.

Після відкриття місцевий український робітничий хор відспівав Інтернаціонал, т-ка Буц віддеклямувала "В майбутнє ми йдемо", а т-ка Вержанська "Вперед".

Реферат про 8. березня виголосила т-ка Шевчук. В ньому вона розказала, про життя жінки в тому часі, коли людство находилось ще в дикому стані. Жінка була тоді рівним членом в первісних громадах, а поневолено її аж тоді, коли народилась приватна власність. Від того часу і до нині жінка двигає подвійне ярмо. Але з розвитком фабричної промисловости, як виник попит на жіночу робочу силу і жінка-робітниця вийшла за межі домашнього господарства, від тоді вона почала і успішно бореться за визволення. Бесідниця зупинилася подрібно на тому, як встановлено Міжнародній день жінки-робітниці, розказала про теперішнє поневолення жінки-робітниці в капіталістичних країнах і про її вільне, нове життя в Радянському Союзі. Реферат свій т-ка Шевчук закінчила покликом, щоби робітниці і робітники боролись за встановлення робітничої влади у Злучених Державах.

Публика вислухала реферат з великим зацікавлення і нагородила т-ку Шевчук за нього гучними оплесками.

По рефераті т-ка Шисталюк віддеклямувала "Безробіття", а т-ка Пазій — "Пролетар".

Про потребу непримиримої боротьби проти капіталізму говорила т-ка Зельман. Вона розказала, які великі права дала Жовтнева революція робітницям і селянкам Радянського Союзу, де вони є рівноправними з мущинами та порівнала їхнє життя з життям робітниць в капіталістичних країнах. При кінці своєї промови т-ка Зельман закликала робітниць, щоби вступали до Жіночого Робітничого Товариства "Просвіта". Вписалося 4 товаришки. На закінчення т-ка М. Баран віддеклямувала "Червоний провістник".

М. Підгайна, робкорка.

СВЯТКУВАЛИ 6 РОКОВИНИ СМЕРТИ ЛЕНІНА.

Старанням компартії і місцевих українських та угорських робітничих орґанізацій відсвятковано дня 26 січня в Летбридж, Алта., великим концертом шесті роковини смерти Леніна. В 8 годині вечером саля нашого УРД була переповнена робітницями і робітниками. Свято відкрив хор піснею "Ви жертвою в бою перівнім лягли". Сцена була гарно прибрана, а посередині виднів великий портрет Леніна на тлі червоної пятикутної звізди.

Вступне слово говорив тов. Несторук. Опісля мандолінова орхестра під проводом тов. Гладуна відіграла кілька революційних пісень і виступали з промовами про життя і революційну діяльність Леніна т. І. Гнатюк і т-ка Кучурян. Деклямації і соля, що слідували по промовах були добре виконані.

Тов. Войтишин в українській мові, Шкелстон в анґлійській, а Тот в угорській розказали присутним про значіння Ленінової науки для всесвітньої революції, про соціялістичне будівництво в Радянському Союзі, про загрозу капіталістичного нападу на СРСР і закликали присутних вступати в ряди комуністичної партії.

Останньою бесідницею було т-ка Несторук. Вона говорила про те, яку науку дав Ленін трудящим жінкам цілого світа і як, поступаючи після тої науки, робітниці і селянки будують нове життя в Радянському Союзі.

На закінченя концерту тов. Маньковський виголосив деклямацію "На смерть Леніна", а потім мандолінова орхестра і всі присутні відспівали Інтернаціонал.

Н. К., робкорка.

Летбридж, Алта.

ЯК МИ ПРАЦЮЄМО.

Перші роковини отворення Укр. Роб. Дому.

Першу річницю отворення Українського Робітничого Дому у Форт Вил'ям, святковано пять днів, при великій участи робітництва.

Святковання започатковано в суботу, 22 лютого, великою

історичною драмою Б. Грінченка "За батька", яку відограв місцевий драмгурток. Аматори розуміли свої ролі і вивчили їх добре, тому й драма випала добре.

В неділю, 22 лютого, відбувся святочний концерт. Участь в концерті брали мандолінові орхестри з Форт Вил'ям, Вест Форт і Порт Артур. Молода т-ка М. Мойсюк гарно виконала кляснчний танок, ґрупа місцевих танцюристок, членкинь місцевого відділу С. М. відтанцювала танок "Ромео", а т-ка Ємчук і Данилецька відспівали гарний дует.

З привітними промовами виступали: від місцевих наших орґанізацій т. Юрчук, з Вест Форт т. Погорілець, з Порт Артур т. Мокомела та делеґати на 11 всекраєвий зїзд: т. Польний з Ошави, т. Чоповик з Торонта і т. Струсь з Мус Джо. Від КПК і ЛКМ говорив тов. Брюс.

По привітах промовляв представник ЦВК ТУРФДім т. Шатульський. При кінці промови т. Шатульський взивав присутних жертвувати на сплату довгу нашого УРД. Концерт закінчено Інтернаціоналом, який співали всі присутні.

24 лютого вечером відбулося масове віче, на якім говорив т. Шатульський. Я не буду тут наводити промови т. Шатульського, бо про це широко написав робкор до "УРВ", як рівно ж там була поміщена резолюція, яку принято того вечера.

25 лютого драмгурток з Вест Форт відограв у нас драму "Наймичка", а драмгурток з Порт Артур відограв в суботу, 1 березня, драму М. Ірчана "Безробітні", і цим закінчено святковання першої річниці отворення УРД у Форт Вил'ям.

Міжнароднїй день боротьби проти безробіття.

День 6 березня залишиться на довго в памяти всіх мешканців Форт Вил'ям.

Тиждень наперед буржуазна ґазетка писала про страшний день 6 березня і остерігала робітництво, що без дозволу міських властей не можна робити ніяких демонстрацій. А "батьки" міста були такі "добрі", що на цей день постаралися спровадити спеціяльну поліцію.

Надійшов довго ожиданий день. Безробітні під проводом комуністичної партії вирушили в похід з Українського Робітничого Дому. До походу безробітних прилучилися всі, що в той день лишилися від праці та багато робітниць.

Похід перший раз спинився на розі вулиць Симсон і Вікторія, де відбувся мітінґ на якім говорили т.т. Гил і Брюс. Тут число демонстрантів побільшилося і заки похід дійшов до сити Гол, число зросло до 6,000.

І власне тут, коли демонстранти спинилися перед Сити Голом, міська влада зрозуміла, що проти такої сили робітництва не можна явно виступати і хоч поліція була напоготові, то "батьки" не кинули її на демонстрантів.

Перед Сити Голом відбувся знову мітінґ. Говорили т.т. Гил і Брюс, а від комсомолу т-ка Данилецька і т. Хомишин. Опісля делеґація Комітету Безробітних предложила міській раді свої домагання.

По цім похід рушив назад до УРД. Походові приглядалося багато людей. Були між глядачами вимальовані пані та чистенько голені панове, але були і бідно одягнені робітники, яких капіталізм поневолює і яким місце було між демонстрантами.

В УРД відбувся мітінґ. На ньому говорили т.т. Гил, Брюс, Біньовський, Семенов і Перуняк, а також винесено резолюцію проти підготовки капіталістичного нападу на Радянський Союз.

Міжнароднїй день жінок-робітниць.

Місцевий відділ Жінсекції ТУРФДім і Фінляндське Жіноче Товариство відсвяткували Міжнародній день жінок-робітниць під проводом комуністичної партії дня 9. березня в Українськім Робітничім Домі концерт-мітінґом.

В концерті брала участь Дівоча Мандолінова Орхестра. Виступав кілька разів хор, були декламації та сольо-спів. Головою концерту була т-ка Стечишин.

В українській мові говорила т-ка А. Семенов. В своїй промові вона пояснила при яких обставинах повстав день 8 березня і вказала на ріжниці між буржуазними жіночими орґанізаціями а робітничими жіночими орґанізаціями. Т-ка Семенов широко розказала про теперішнє життя жінки-робітниці в Радянськім Союзі і в капіталістичних державах, як рівно-ж пояснила, яке становище повинні заняти жінки-робітниці в надходячій війні.

В анґлійській мові промовляв т. Гил. Він говорив про початки робітничого руху взагалі, а жіночого зокрема, та про петроградських жінок - робітниць, які в 1917 році вийшли

на вулиці з окликами "Хліба і мира!" і цим дали початок великій революції. Він закликав присутних орґанізуватися і спільно боротися проти нової війни.

Публика на цьому концерті слухала уважно не тільки концертової програми, але і промовців та часто оплескувала їх.

А. С., робкорка.

Форт Вил'ям, Онт.

МОЇ ПРИГОДИ.

Товаришу редактор!

Кажу вам, що я як побачила свій допис в "Робітниці", з дня 15 лютого, то я з радости так свого старого обцілувала, що аж спух. Бо якже-ж не радіти, коли ви помістили мій допис та ще й замітили, що будете містити й надальше як, що я буду писати також і про тих чоловіків, які не пускають своїх жінок до орґанізації. Буду писати і про них, бігме буду. Але хай я добре на них приглянуся. А тим часом, ще таки про жінок.

От я радію, що вдалося мені написати допис, бо деж таки: хиба хто коли бачив допис з нашої місцевости, яку написала би жінка? Ні, не писали. А є кому і є про що писати. Деякі жінки навіть хваляться, що граматику знають.

Може й так, але що з того? От була в нас орґанізаторка т-ка Зень. Гарну мала промову на масовім вічу і вказівки гарні дала, як ми повинні працювати, але чи написала робкорка про її віче? Не думаю.

Я тепер все приходжу на збори жінвідділу, але ще якось не можу набрати відваги заберати слово. Так то я говорила би без кінця, але на зборах треба говорити про орґанізаційні справи і після програми, отже я мушу вчитися. А членкині так гарно говорять гм... думаю,що й писали би, але певно не хочуть.

А ще одна закарлючка. Я вже була-б набрала відваги забрати слово, якби не отой інструктор. Чого він сидить на кожних зборах? Без него ніяк членкині не хочуть зборів починати, а я думаю, що можна би. Він однаково мало говорить, сидить собі далеко позаді та лиш часом дещо бовтне.

А от на останніх зборах, жінки обговорили, що добре було-б їм познакомитися з історією робітничого руху Канади, а що в УРД нема вільного часу, то вирішили збори робити коротші, тоб то переводити їх скорше і в той спосіб заощаджений час використати на читання цеї історії.

По мойому це вже не добре, я тільки що збиралася забрати слово, а тут тобі на — "Переводити збори коротше". Але послухаю яка то історія буде.

Ех, коби так мені позволили розказати мою історію, от вам раз історія! Я мала б що говорити зна місяць, знаю все на память що й читати не треба. Але, цур їй та пек! Я дуже рада що та моя історія закінчилася. А закінчилася вона тоді, як я вписалася до відділу Жіночої Секції. Тепер якось ніби починається нова історія. Вже й мої сусіди не втікають від мене, та й в хаті спокійніше. От мій старий читає "УР В", я "Робітницю", а діти якісь мальовані книжочки, що принесли з УРДШколи.

Прочитала я "Робітницю" та й сіла писати, а діти, як знаєте, лізуть з питаннями.

Старий тільки глянув, що куди йде, зібрав дітей біля себе і саме став пояснювати їм, а все то для того, щоби мені не докучали, я це добре знаю.

Оце, значить, я добре зробила, що вписалася до жіночої орґанізації. Треба було це давно зробити, але кажуть, що "лінше пізно як ніколи". А що є такі чоловіки, що не пускають своїх жінок до робітничої орґанізації, то я їх добре огляну та другим разом напишу вам дещо про них, як що вони не покаються.

Ганна.

Ошава, Онт.

ЯК Я ЗБИРАЛА ПРЕСФОНД ДЛЯ "РОБІТНИЦІ".

Отримавши листи на збирання пресового фонду і на приєднування передплатниць для "Робітниці", я сейчас взялася до праці. В нашій місцевости Клівленд, Огайо, було досить тяжко працювати в цьому напрямі. А тяжко було тому, що тепер панує тут безробіття і працюючі не мають грошей, а також ще й тому, що деякі робітниці і то такі, що називають себе свідомими, не хотіли жертвувати на "Робітницю" говорячи, що "Робітницю" повинні утримувати тільки канадійські робітниці. Дивно мені було, що таке говорять орґанізовані робітниці, які вже найкраще повинні би розуміти, що такі погляди є мильні і що орґанізовані робітниці повинні їх поборювати, а не висловлювати. І характерне при тому це, що ви-

словлювались так якраз ті товаришки, що легкодушно викидають гроші на ріжні непотрібні річи, на дешеві шови то що.

Я дивлюся на справу так, що як людина може видавати кілька разів тижнево по 25 чи 50 центів на шови, а не хоче дати кільканацять центів раз чи два рази на рік на свою пресу, то такої робітниці чи робітника аж ніяк свідомими назвати не можна.

З багатьома труднощами приходиться теж зустрічатися при продаванні "Робітниці". Одні говорять, що не вміють читати, другі викручуються тим, що мають пренумеровані (а я знаю, що не мають), треті ще чимсь іншим і не купують. На ділі ж все лихо криється в тому, що наші товаришки не цікавляться клясовою боротьбою і тому не читають "Робітниці". Часто буває таке: купить товаришка "Робітницю", візьме її в руки і замісць читати мне її та крутить, а сама говорить про те, як котра зі знайомих вбрана, що вона говорила на свою сусідку то що. Словом до цпльоткування то ми страх цікаві, але до самоосвіти то хоч трактором тягни нас.

Не краще мається справа і з товаришами. В нашій місцевости є багато таких товаришів, що називають себе свідомими, але своїх жінок до орґанізації пустити не хочуть. Та й не тільки це, вони й не хочуть передплатити своїм жінкам "Робітниці", бо бояться, щоби вони не освідомилися клясово. У відношенні до жінок вони притримуються погляду, що жінка створена до горшків і до кухні. Зі всіми тими мильними поглядами ми мусимо боротися та читати і поширювати "Робітницю", яка вчить нас, як ми, робітниці повинні боротися за своє визволення.

Збирачка пресфонду.

Кльиленд, Огайо.

СВЯТКУВАЛИ РОКОВИНИ ОТВОРЕННЯ УРД.

Дня 23 лютого наші орґанізації у Форт Вил'ям, Онт., святкували перші роковини отворення місцевого Українського Робітничого Дому. Ми приготовлялися до тих роковин досить довго.

Цим нашим святом зацікавилось не лише членство наших орґанізацій, але також і великий загал українських робітників і робітниць, що вони виявили масовим прибуттям на це наше концерт-свято.

Як піднялася куртина, присутні побачили на сцені напис: "Вітайте першу річницю відкриття УРД в Форт Вил'ям!" Цей напис публика привітала грімкими оплесками.

Тов. Н. Оліярник, голова концерт-свята заявив, що на концерті не тільки є присутні місцеві робітники і робітниці, але також і делеґати з XI Зїзду ТУРФДім, які по дорозі вступили до нашої місцевости, щоби разом з нами відсвяткувати це свято. Делеґати були з таких місцевостей: Польний з Ошави, Ф. Чоповик з Торонто, Брюс з Монтреалу, Струсь з Мус Джо, Погорілець з Вест Форт Вил'ям, Мокомела з Порт Артур, а ЦВК ТУРФДім репрезентував тов. М. Шатульський.

Концертова програма була дуже багата і всі точки виконано добре. Як перейшло кілька концертових точок, голова покликав до слова товаришів делеґатів. Останнім бесідником був тов. Шатульський. Він сказав, що орґанізовані робітники й робітниці міста Форт Вил'ям зробили великий крок вперед, бо вспіли збудувати свій УРД, в якому зможуть вести визвольну працю. Тов. Шатульський закликав всіх присутних жертвувати на сплату довгу, що тяжить на нашому УРД. Робітники й робітниці щиро відгукнулися на його заклик і зложили поверх $900.00.

Всім жертводавцям складається щира подяка, а зокрема т-ці Е. Чепесюк, яка подарувала на сплату довгу честерфілд вартости $100.00.

Опісля членкині місцевого відділу Секції Молоді, Е. Данилецька і О. Ємчук відспівали дует, а т-ка Мойсюк виконала народний танок.

Публика нагородила цих молодих товаришок грімкими оплесками. Потім наш мішаний хор відспівав Інтернаціонал і на цьому свято закінчено.

М. Козак.

Форт Вил'ям, Онт.

ЗБИРАЄМО ФОНДИ НА ВИСИЛКУ ЖІНОЧОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ ДО С.Р.С.Р.

В середу, 12 березня, наш відділ Жіночої Секції ТУРФДім у Вінніпеґу влаштував товариську забаву, прихід з якої пішов на висилку жіночої робітничої делеґації до Радянського Союзу.

Велике число вінніпеґських робітниць радіє тим, що наша делеґація поїде до Радянського Союзу, побачить тамтейше життя працюючих взагалі а робітниць і селянок зокрема і розкаже про него працюючим Канади

Зорґанізовані робітниці Канади читають робітничу пресу і знають, якими шляхами йде соціялістичне будівництво в С РСР, але є дуже багато робітниць, які дуже мало знають про життя в Радянському Союзі, або знають про него те, що вичитали в буржуазних ґазетах, себто знають багато брехонь і наклепів. Тому така делеґація відіграє велику ролю, бо, побачивши будування нового життя в Радянському Союзі, вона зможе твердо вдарити по всіх тих брехнях, які шируть про Радянський Союз буржуазні ґазети і ріжнородні слуги капіталізму, а тим самим справить багатьох працюючих на шлях боротьби за радянську владу в Канаді. Всі ми, свідомі робітниці і робітники повинні активно піддержати висилку жіночої робітничої делеґації до Радянського Союзу.

М. П.

Вінніпеґ, Ман.

ПЛЯНУЮТЬ ЗОРҐАНІЗУВАТИ ВІДДІЛ ЖІНСЕКЦІЇ.

Я уважно читаю кожне число "Робітниці", але ще не знайшла в ній досі ні одного допису з нашої місцевости Торолд Савт, Онт. Не пишуть наші товаришки, а повинні би писати. Українські робітниці і робітники становлять тут більшу частину мешканців. Капіталісти визискують нас таксамо жорстоко як і всіх працюючих в Канаді, але наші місцеві робітниці навіть чомусь не думають про зорґанізування в нашій місцевости відділу Жіночої Секції ТУРФДім. А зорґанізувати відділ у нашій місцевости можна, тільки біда, що нема кому за це взятися. Недалеко від нас в Торолд є відділ Жіночої Секції, але членкині того відділу чомусь не дбають про те, щоби допомогти нам зорґанізуватися. А могли би вони це зробити, якби лише хотіли, бо з багатьма робітницями з нашої місцевости працюють і товаришують. Воно найліпше орґанізуватися самим, але в цій роботі треба мати деякий досвід, тому добре було би, якби хтось досвідчений взявся до цеї справи.

Я вже говорила про заснування жінвідділу в нашій місцевости з багатьома робітницями і майже всі відповідали мені: "З ким і кого будемо орґанізувати". Але то "з ким і кого" треба відкинути, а нам кільком, що вже зрозуміли потребу робітничої орґанізації, треба братися за зорґанізування жінвідділу. Бо воно ніколи і ніде так не було і нема, щоби всі робітниці зразу записувалися до орґанізації і щоби притворенні орґанізації не було ріжних труднощів і перешкод. Якщо робітниці ріжних місцевостей були би боялися труднощів, то ми сьогодні не мали би Жіночої Секції ТУРФДім. Отже йдім їх слідами.

Недавно я говорила про зорґанізування відділу Жіночої Секції ТУРФДім з близькими мені двома робітницями. Вони вповні згодилися з тим, що нам треба орґанізації, але заявили таке: "Як уже будемо орґанізувати цю нашу орґанізацію, то треба буде приймати до неї тільки тих робітниць, що добре живуть зі своїми чоловіками, що є добрими матерями своїм дітям, що не тягаються по ночах з чужими чоловіками, що не намазують своїх обличчів фарбами і павдром ще в постелі з ранку".

Згадані хиби дійсно є річами, які треба усувати і направляти. Але що-ж, багато робітниць так роблять, бо так навчилися, а ми, як зорґанізуємо відділ Жіночої Секції, то будемо направляти робітниць на правильний шлях і в клясовій боротьбі і в приватньому житті. Притому я вірю, що як ми добре поведемо працю, то багато з тих робітниць, що так поступають, як це товаришки вичислили, змінять свою поведінку і станутъ добрими нашими членкинями. Отже берімся до праці і зорґанізуймо в нашій місцевости відділ Жіночої Секції ТУРФДім.

П. Калинюкова.

Торолд, Савт, Онт.

НАШІ МИСТЕЦЬКІ СИЛИ МІЦНІЮТЬ.

Старанням наших орґанізацій відбувся у Ванкувер, Б. К., дня 16. лютого гарний концерт. Програма концерту була багата і тому салю місцевого УРД публика заповнила вкрай.

Деяких виконавців концерту, наприклад, мандоліністок, які виступали з танками, публика викликала три рази на сцену. Мандолінова орхестра грала добре, тільки деякі това-

ришки повинні заперестати хитатися, тоді як грають, бо це зменшує красу ґрупи.

Диріґент нашого хору відспівав з двома місцевими товаришами гарну веселу пісню, яка дуже розсмішила публику. Присутні викликали їх вдруге на сцену. Та й взагалі всі товариші і товаришки, що виступали того вечера вивязувалися дуже добре. Я чула як присутні питали одні одних, що то такого сталося, що влаштовано такий гарний концерт. А питались вони так тому, що кілька останніх концертів були не надто добре виконані.

Наші товаришки і товариші повинні постаратися, щоби слідуючі наші концерти були ще кращі.

Робкорка.

Венкувер, Б. К.

БАТЬКО — ДЕҐЕНЕРАТ.

Клясово несвідомі українські робітниці і робітники завжди люблять вслід за попами та продажними провідниками патріотичних орґанізацій накидатися на наші робітничі орґанізації і на нашу працю. Найчастіше вони закидають нам, що будьто ми ніякої моралі не маємо і що ми своїм вихованням псуємо дітей. Свої закиди вони основують на тому, що раз ми не віримо в бога, то тим самим ми вже й не можемо мати ніякої моралі та не можемо добре виховувати своїх дітей. Все це підпирають такими діточими арґументами, як: "В більшовиків нема ніякої ріжниці між родичами, а дітьми, бо в них всі товариші!" Їм несвідомим тяжко зрозуміти, що ми маємо свою клясову мораль, свої клясові правила поведінки, свою систему виховання дітей. Вони не хочуть бачити того доказаного наукою факту, що религія не підвищує, а навпаки понижує вартість людини та що між релиґійними людьми найчастіше можна зустрінути лицемірників, які, прикриваючись хрестом і побожністю, роблять великі зла людям і ріжні дикі вчинки.

В нашій місцевости Порт Артур є гурток католиків, які при кожній нагоді накидаються на наші орґанізації придумують ріжні брехні на нас, словом стараються в усьому шкодити нам. Між ними був оден осібняк, який належав до тих, що найгірше накидалися на наші орґанізації і наше виховання молоді. Він кожної неділі ходив до церкви, товк себе в груди, молився, слухав попівських проповідей, словом був дуже релиґійною людиною. Сам він вдовець; жінка лишила йому 4 дітей. І ось недавно виявилося, що той глибоко релиґійний католик звів свою чотирнацятьлітню дочку і вона з ним завагітніла. Значить, вийшло, що релиґія і що-недільне ходження до церкви не здержали його від такого дикого вчинку. До тої справи вмішався суд і засудив того католика на 4 роки тяжкої вязниці і на 5 буків.

Між тутешніми портартурськими католиками ще є багато таких, що дуже точно ходять до церкви, ревно моляться, люто накидаються на більшовиків, а самі провадять таке життя, що аж гидко. Пора, щоби всі робітниці і робітники, які ще незовсім затроєні релиґійним і патріотичним дурманом залишили патріотично-релиґійні табори і щоби вступали до наших орґанізацій та вчилися в них розуміти дійсний хід життя, вчилися боротися за своє визволення.

Сусіда.

Порт Артур, Онт.

ЖЕРТВУВАЛИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "РОБІТНИЦІ"

Вінніпеґ, Ман.

На концерт-мітинґу з нагоди відсвяткування Міжнародного Дня Робітниць сколектовано на пресовий фонд "Робітниці" $51.15. Зложили слідуючі товаришки і товариші.

По $1.00 В. Шіпот П. Николайчук, І. Гунька, А. Попік, М. Птуха, Ф. Довгун, Н. Пашко, А. Хома, Т. Байдак, А. Дідур, Олена Пура, М. В. Мохорук, О. Кобзей; Кочут 55 ц.; по 50 ц.: Г. Дроґинич, П. Карпинка, А. Бобовська, Ф. Томас, П. Дучак, А. Мойсюк, Т. К.; по 25 ц.: А. Вовк, О. Андрусик, Н. А. Мальована, Р. К., Ґ. Панчук, Явдоха Палій, А. Василина, Н. С., М. Гоцуляк, А. К., Антін Лазечко, Т. Безручак, Н. Н. Г., І. Головяник, Р. Чиж, М. Моцак, М. Федірчик, Т. Деда, Том Ермолович, М. Кузик, С. Лещишин, А. Чван, В. Борнич, П. Качуляк, Іван Качуляк, Боцока, Стефан Помаранський, М. Пелюх, Марія Семенчук, К. П., М. Марчук, І. Слободін, І. Луперипа, А. Кащак, М. Ґута, А. Паскевич, Вікторук, Дорош, Анна Гладун, Петро Винек, Марія Оленська, М. Гольчук, Марія Волчук, М. Синюта, Ґанька Гнатюк, С. Василик, Ксенька Романюк, Марія Пура, Балко, П. Ґордон; по 20 ц.: Чайковська, В. Ловгиненко, Филип Рибак; по 15 ц.: Оля Федак, Дудар, Гошин; по 10 ц.: Д. Безручак, В. Олійник, С. Данлюк, П. Паславська, Н. Помаранський, К. Москаль, М. Бойчук, Ілько Бойко, Я. М., А. Стриґа, К. Б., І. Гикавий, Анна Мілян, М. Семчишин, Шовік; Д. Білеский 9 ц.; по 5 ц.: І. М., В. Шатюк, Я. Смаль, І. Проданюк, Ф. Корчак, Ф. Галабіцький, О. Б., П. К., П. Н., М. Г., М. Помаранська, М. Омелюсик, Кусич; С. Туранський 2 ц.; І Махорка 1 ц.; безіменних $18.28.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозіфія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розоговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Притча про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

МАТИ

15. Квітня 1930. Ч. 8. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

Ілюстрації:

СПРАВЛЕННЯ ПОМИЛОК.

В цьому числі "Робітниці" в статті "Святкуйте Перше Травня" зайшла друкарська помилка: замісць "Вже 42 роки проминуло від часу, коли свідоме робітництво Злучених Держав почало святкувати 1 травня", має бути **44 роки.**

В статті "Визвіл жіночої праці в Злучених Державах" теж в цьому числі "Робітниці" замісць "число працюючих в Злучених Державах сягає поза 40 мільйонів", має бути — **число робітників і робітниць в Злучених Державах сягає поза 40 мільйонів.**

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50; per six months 80c. Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 15 квітня 1930 Ч. 8

Приготовляйтеся до 1 Травня!

Наближається міжнародне пролетарське свято — І. травня. До того великого нашого свята всі працюючі повинні якнайліпше приготовитися. В усіх містах Канади працюючі обовязково повинні влаштувати великі демонстрації вулицями міст, а в усіх менших місцевостях масові мітінґи і концерт-мітінґи. Певним є, що буржуазія і її слуги намагатимуться перешкодити нашим масовим виступам в день І. травня. Вулиці міст вона обсадить поліцією і кине її на наші демонстрації, як це було в день 1. серпня минулого року і як це було 6. березня цего року. На такий буржуазний терор ми повинні бути приготовані, бо буржуазія ужиє його з певністю. Нашим обовязком, обовязком робітничої кляси є відповісти буржуазії на її терор неуступною боротьбою за вулиці і масовим вступлюванням в ряди революційних робітничих орґанізацій — в ряди комуністичної партії, в ряди трейд-юній, в ряди ТУРФДім. В боротьбі за вулиці пролетаріят повинен приготовлятися до вирішальних боїв з капіталом, до остаточної боротьби за встановлення робітничої влади в Канаді.

1. травня 1929 р., 1. серпня 1929 р., 6. березня 1930 р. — становлять важливі етапи орґанізації пролетаріяту до боротьби з капіталізмом у новій обстановці, — становлять етапи протинаступу пролетаріяту під проводом Комуністичного Інтернаціоналу. 1. травня 1930 р. буде продовженням тієї боротьби.

Сьогорічне 1. травня лякає буржуазію всіх країн. І тому до того дня горячково готовляться і зброяться капіталісти Европи, Азії, Африки, Австралії і Америки, а в тому числі й Канади. Але пролетаріят цілого світа приготовляється до того свойого свята ще з більшою енерґією, ще з більшим завзяттям. Пролетаріят Канади не сміє відстати під тим взглядом від пролетаріяту інших країн.

В усіх містах і містечках Канади революційні робітничі орґанізації повинні влаштовувати підготовчі конференції, підготовчі масові мітінґи до 1. травня. Робітничі дільниці і фабрики та заводи треба засипати летючками, які вияснювали би значіння 1. травня взагалі, а в теперішний момент, коли пролетаріят перейшов у протинаступ і зближається до вирішальних боїв, зокрема. Знову ж в день 1. травня всі робітники, робітниці і робітнича молодь повинні взяти як найчисленнішу і найактивнішу участь в свойому святі.

В день 1. травня революційні робітничі орґанізації повинні до краю розкрити всю руїнну

капіталістичну господарку і хижацьку політику та дійсну природу протирадянської кампанії всіх попів і рабінів з папою римським на чолі.

Перший травень мусить міцно вдарити по цілому капіталізмові з його крізами, безробіттям, раціоналізацією, всебічним гнобленням, імперіялістичними війнами і підготовкою збройного нападу на Радянський Союз.

Хай живе Перше Травня!

Хай живе перемога працюючих над капіталізмом!

Українська контрреволюція скаженіє

Українська контрреволюція в Канаді скаженіє аж піниться. В останніх числах свойого "Українського Голосу" вона точить таку брудно-гидку піну, так істерично й брудно лається та так підло бреше на робітничий революційний рух, що гірше вже нікуди.

Чогож це так скаженіє петлюрівщина? Чого вона виє наче собака, якій наступлено на хвіст? А виє вона тому, що їй наступили українські працюючі не лише на хвіст, але й на горло. Як їй не скаженіти, коли вона бачить, що пролетаріят цілого світа разом з захитанням і розвалом капіталістичної стабілізації перейшов з оборончих позицій у протинаступ, коли вона бачить, що міцніє революційний рух, міцніють наші робітничі орґанізації, коли вона бачить, що в міжнародні робітничі дні під проводом комуністичної партії демонструють тисячі робітників і робітниць. Ба, мало того, все це вона ще якось перенесла би і так дуже не скаженіла би, якби їй не нанесено було смертельного удару на Радянській Україні, де єфремівщина відкрито призналася, що шпіонила і запродувала Україну польському і міжнародньому капіталові, якби вона не потерпіла такого ганебного провалу у своїй протирадянській кампанії тут в Канаді.

Масове пятнування петлюрівщини українськими працюючими Канади в день 30 березня вивело її до останку з рівноваги і вона попала в істерику та з безсилої злоби люто завила, забрехала.

Якже не вити їй, не брехати, коли в одному лише Вінніпеґу на протестаційний мітінґ проти петлюрівщини прийшло тільки робітниць і робітників, що насилу вмістилися в УРД, коли в той день до наших орґанізацій вступило вдвоє більше членів (101), як на петлюрівському мітінґу проти "червоного терору" приймало резолюцію. Та й петлюрівці на той мітінґ запросили були ще й білоґвардійців. Що-ж лишалось в такому разі "Українському Голосові" зробити, як не брехнути, що більшовицький протестаційний мітінґ не вдався, що протестаційної резолюції ніхто не слухав. Мусить же петлюрівщина потішати себе хоч брехнями.

Такої страшної поразки, як тепер, петлюрівщина не мала вже довгий час. В останніх часах петлюрівщина була дістала деяку змогу піднести трохи голову. Тимчасова капіталістична стабілізація примусила була робітничий рух заняти оборонні позиції на якийсь час, але теперішній протинаступ працюючих, який міцніє разом зі зростом капіталістичної кризи із розхитуванням капіталістичної стабілізації, показав їй її місце; теперішнє банкроцтво петлюрівщини на Україні і провал в протирадянській кампанії тут в Канаді показали її, що вона труп, який капіталізм оживляє штучним застрикуванням.

Банкроцтво петлюрівщини дуже ясно виявляється теж з погромницької, програмової статті в "УГ" з 2 квітня п. н. "Як має виглядати протибільшевицький протест".

Заливаючись лайкою, брехнями та закликаючи всіх однодумців громити більшовиків, "УГ" теж забороняє їм сходитися і дискутувати з більшовиками та читати робітничу пресу.

Та заборона дискутувати з більшовиками і читати робітничу пресу тотожна по суті середньовічним папським заборо нам читати вірним наукові книжки. Так як католицька церква в середньовічні часи, бачучи своє банкроцтво, бачучи вищість і перемогу науки забороняла вірним читати на-

укові твори найбільших поступових вчених, так петлюрівщина, розуміючи своє банкроцтво і абсолютну перемогу марксівських ідей забороняє своїм однодумцям розмовляти з більшовиками і читати робітничу пресу. Ту заборону подиктував петлюрівщині, як і диктував католицькій церкві, страх перед втратою зі своїх рядів тої частини робітників і робітниць, які тримаються її по несвідомости.

Та заборона петлюрівців теж не випадкова. Її петлюрівщина видала якраз тепер тому, бо тепер робітнича преса і клясово свідоме робітництво та фармерство розкриває дійсну ролю збанкротованої петлюро-єфремівщини, а петлюрівщина проти наших правдивих фактів не має що протиставити. Отже вона вчіпилася за лайку, брехню і за заборону як за останню дошку спасення. Та це не поможе їй. Робітниче - селянський чобіт дотопче її тепер до решти.

Як радянська влада охороняє жіночу працю

Радянська влада зрівнала жінку в усіх правах з мужчиною як політично так економічно. Але фактичне здійснення завоювань Жовтневої революції можливе лише на базі повної економічної независимости жінки. Щоби поставити жінку на таку независиму економічну стопу, то радянська влада старається якнайширше приміняти жіночу працю в усіх галузях народнього господарства, а особливо в головній його галузі — в фабрично-заводській промисловости.

Розуміється, що в Радянському Союзі не може бути й мови про примінення жіночої праці ради дешевшої робочої сили. Таке практикується на дуже широку скалю лише в капіталістичних країнах. Жіночу працю в Радянському Союзі охороняє цілий ряд спеціяльних законів, які радянський уряд видав кромі тих законів, що охороняють труд працюючих взагалі.

Радянська жінка нарівні з мужчиною користується кожного року відпусткою на два, три і чотири тижні (залежно від умовин і шкідливости даного виробництва) з отриманням повної заробітної платні за той час.

Заходи для поліпшення умовин праці, для забезпечення працюючих від нещасливих випадків, для виробничої санітарности і гиґієни переводяться в усіх галузях праці, але головну увагу радянська влада присвячує тим підприємствам, де працює велика кількість робітниць.

Із загальної суми 79 мільйонів карбованців, яке видала Вища Рада Народнього Господарства на заходи для оздоровлення умовин праці в промисловости, 15 і пів мільйонів карбованців призначено на саму лише текстільну промисло-

Петровський монастир, який селяни Радянського Союзу перемінили в шпихлір на збіжжя. З притуловища ворогів працюючих і поступу монастир став тепер корисним суспільству будинком.

вість через те, що в ній працює велика кількість робітниць.

На випадок захоровуння робітниця, а також і робітник дістають безплатну лікарсько-медичну поміч, дістають протягом шести місяців, а то й довше свою заробітну платню, а в разі необхідности ще й звільняється від праці для догляду за хорим оден з членів родини.

Робітниці як і робітники користуються правом безплатно лікуватися в санаторіях і в купілевих місцях та відпочивати в домах відпочинку.

У звязку з окремішними властивостями жіночого орґанізму радянський уряд встановив ще цілий ряд доповнюючих правил для охорони жіночої праці. Тому, що жіночий орґанізм більш піддається професійним захоруванням і отроєнні ріжними отрутами, то Народній Комісаріят Праці встановив список особливо шкідливих робіт, де заборонено приміняти жіночу працю. Такими є робота з оловом при високій температурі, підземні тяжкі роботи тощо.

В цілях охорони материнства, робітниць, що працюють фізично, звільняється в Радянському Союзі від праці на 3 тижнів перед породами і на 8 тижнів по породах, причому їм виплачується за той час всю їхню заробітну платню. Робітниці ж умової праці дістають шести-тижневу відпустку з повною платнею перед і шести-тижневу по породах, На протязі всього часу кормлення дитини робітниця звільняється від праці що 3½ години на пів години для кормлення дитини.

Народження дитини звязане з росходами, які обтяжують буджет трудящих. Радянська держава предбачила і той росхід та бере частину його на себе, а саме за місяць до народження дитини вона видає матері певну суму грошей на предмети догляду за дитиною, а також видає їй запомогу протягом всього періоду кормлення дитини (9 місяців).

Вище наведені основні закони для охорони жіночої праці переводяться в життя в Радянському Союзі зі всею строгістю і рішучістю, а за всякі переступлення їх радянська влада гостро карає.

Отак то охороняє жіночу працю і працю трудящих взагалі радянська влада. Працюючі Канади повинні орґанізуватися і орґанізовано боротися за встановлення радянської влади в Канаді.

Б. Маршева.

Визиск жіночої праці в Злучених Державах

Робітники і робітниці орґанізуються в трейд-юнії, щоби спільно боротись проти капіталістичного визиску. Сила трейд-юній залежить від числа працюючих, що належуть до них і від їх бойовости.

В теперішний час число працюючих в Злучених Державах сягає поза 40 мільйонів. З того більше як 20 мільйонів робітників і робітниць працюють у фабриках і заводах, а з поміж них лише частина кваліфікованих робітників належить до трейд-юній Американської Федерації Праці.

В усіх трейд-юніях в Злучених Державах начисляють не більше як три з половиною мільйона робітників. Около 50 років існує Американська Федерація Праці і за весь той час вона не змогла притягнути в свої ряди більше як 11% робітників у свої ряди.

Серед неорґанізованих працюючих мас Злучених Держав є ґрупи найбільш визискуваних, яких запроданці-провідники Американської Федерації Праці ніколи не пробували втягнути в робітничий рух. Такими є неґри, яких запроданча А.Ф.П. просто не принімала в свої ряди, а далі робітники іміґранти, робітниці і робітнича молодь.

В ріжних галузях промисловости у Злучених Державах працює около 9 мільйонів жінок-робітниць. Є такі галузі виробництва, де працює 90% робітниць, наприклад, в конфетних фабриках, в більшости кравецьких майстерень, на прядільних фабриках тощо. Більше як 3 мільйони робітниць працюють у фабриках і заводах, а тільки дуже незначна частина з них належить до трейд-юній.

— Жінка-мати — говорять бюрократи з Американ. Федерації Праці а за ними і багато несвідомих робітників — її діло пильнувати домашнього

огница. Робітниці непостійний елемент у фабриках і заводах — додають вони. — Замужні працюють лише короткий час, щоби помогти родині, а незамужні доти, поки не знайдуть судженого, а тим самим їх не треба орґанізувати.

Отакими фразами збувають бюрократи з Американської Федерації Праці вимоги орґанізувати робітниць. А тимчасом капіталісти втягають масово робітниць до фабрик і заводів та страшно їх визискують. Робітниці виконують зараз у Злучених Державах дуже тяжкі роботи. Вони працюють на стале-ливарних заводах, на фабриках, де виробляється ґрифель і т. д.

Статистичні дані показують, що із 1,000 матерей-робітниць, які працюють у ґрифельних фабриках, 133 родять недоростів. Замужні робітниці працюють у текстільних фабриках ночами, щоби мати змогу доглядати днями дітей.

Хто був у робітничих поселках Пасейку або Ню Бедфорду той знає, в якій нужді живуть там робітничі родини. Живуть вони в брудних, нездорових домах, а всю їхню нужду найкраще символізують брудні, обдерті, напівголі діти. Вони ростуть і виховуються на вулицях, бо матері працюють у фабриках і ними немає кому заопікуватися. Не бажання роскоші а економічна необхідність жене робітниць до фабрик і не тимчасовий елемент становлять вони там а постійний.

Характерним явищем є те, що у фабриках Юґа робітники дістають працю переважно тоді, коли приводять з собою до фабрики також і свою родину. І ціла родина працює тоді за яких 25 до 30 доларів на тиждень. Сам робітник не міг би вижити в тих фабриках за свій заробіток, а тимбільше не міг би утримати родини. Такому страшному визискові можуть запобігти тільки міцні робітничі орґанізації.

Бюрократи зі старих трейд-юній не дбають про положення працюючих. За інтереси робітників і робітниць борються тепер тільки нові революційні трейд-юнії, які находяться під керівництвом комуністичної партії.

Робітниці повинні зрозуміти своє положення на економічному фронті і масово вступати до революційних юній.

Провал лондонської конференції "роззброєння"

Голосно розкричана буржуазними писаками і дипльоматами лондонська конференція "роззброєння" провалилася зовсім і зараз доживає свої останні дні. З великого крику про створення основ під світовий мир вийшов, як це предсказувала революційна робітнича преса ще на початку конференції, великий пшик. Всі пять учасниць конференції замісць роззброюватись кожна домагалась збільшення зброєнь для себе. І то не малого збільшення. Франція, наприклад, домагалась, щоби конференція дозволила їй довести тонаж своєї фльоти за протяг шістьох років до 724,000 тон, себто, щоби вона могла збільшити свою фльоту на цілих 360,000 тон або вдвоє. Ще більші домагання поставила Італія. Вона всіма силами добивалась, щоби її фльоту зрівнати з французькою. А коли взяти під увагу, що її фльота менша тепер від французької на цілих 300,000 тон, то вся лицемірність імперіялістичних балачок про роззброєння стає тоді в усій своїй величині. Великого збільшення зброєнь добивались теж і три інших учасниці конференції — Злучені Держави, Анґлія і Японія. Але що Франція й Італія ставили найбільші вимоги, то на них тепер буржуазна преса складає вину за провал конференції. Та на ділі, то за франко-італійськими противенствами ховались анґльо-американскі противенства, а тим самим всі учасниці конференції причинились в однаковій мірі до провалу конференції. З імперіялістичних конференцій "роззброєння" ніколи нічого не може вийти кромі більших зброєнь, бо хижаки ніколи не обітнуть собі пазурів і не вирвуть клевів. Ту операцію мусить зробити імперіялістам пролетаріят своєю революцією.

Але працюючі повинні знати ще одно про лондонську конференцію "роззброєння". За кулісами цеї конференції весь

час розроблялися і розробляються пляни збройного нападу на Радянський Союз. Є всі дані твердити, що ціла ота скажена протирадянська кампанія, яку веде тепер папа римський, попи цілого світа і всі імперіялісти та їх ріжнородні слуги, вродилася за кулісами лондонської конференції. Зогляду-ж на те, що ця протирадянська кампанія брехонь і наклепів вже провалюється так як її мама — лондонська конференція, то імперіялісти поробили вже заходи, щоби перед роз'їздом з лондонської конференції створити союз всіх імперіялістичних держав проти Радянського Союзу. І там вони опрацьовують тепер "мировий пакт", який передбачає єдиний фронт підписавших той пакт на випадок війни.

Ясно, що такий єдиний фронт імперіялісти творуть лише проти Радянського Союзу. Отже будьмо готові до оборони нашої соціялістичної батьківщини — СРСР.

Хто такий папа пій XI.?

Папи римські завжди були ворогами всякого поступу. Вони палили вчених на кострах, а разом з ними і їх твори. Вони дійсні руїнники культури. А кромі того вони завжди були і є підпорою визискувачів. Будучи самі великими капіталістами і визискувачами, папи завжди служили підпорою поміщикам, князям, царям і капіталістам.

Тепер на папськім престолі сидить Пій XI. До отримання предстолу він був папським представником в Польщі і в 1920 р. помагав Пілсудському воювати проти Радянського Союзу. Він в 1929 р. заключив союз для гноблення працюючих з фашістом Муссоліні, він прилизується до французького імперіялізму і дуже любить американські долари. Він лютий ворог Радянського Союзу і всього революційного робітничого руху. 8. лютого ц.р. папа Пій XI. видав лист в якому закликає капіталістичний світ до "хрестового" походу на Радянський Союз. Зараз папа став на чолі найчорніших сил капіталу для боротьби проти СРСР. Отже будьмо готові до відбою, до оборони Радянського Союзу.

ЯК ПАПИ ВІРЯТЬ В БОГА.

В усіх, хто лише хоч трохи знайомий з історією папства, напевне немає сумнівів, що до папської віри в бога. Але даймо слово в цій справі самим папам.

Папа Бонифіцій VIII. говорив: "В діву Марію я таксамо мало вірю, як і в ослицю, а в її сина як в осла. Марія була также само непочатою як моя мати. Релігійні тайни є комедією" і т. д.

Знову ж папа Олександер VI. говорив таке: "Кожна релігія добра, але найліпша з них та, котра найдурніша". А в розмові з принцом Пикоди-Мирандою він прямо заявив: "Ну, говорячи правду, то я зовсім не християнин". Він приказав між іншим намалювати образ, на якім була представлена у виді Марії його коханка, напіврозді-

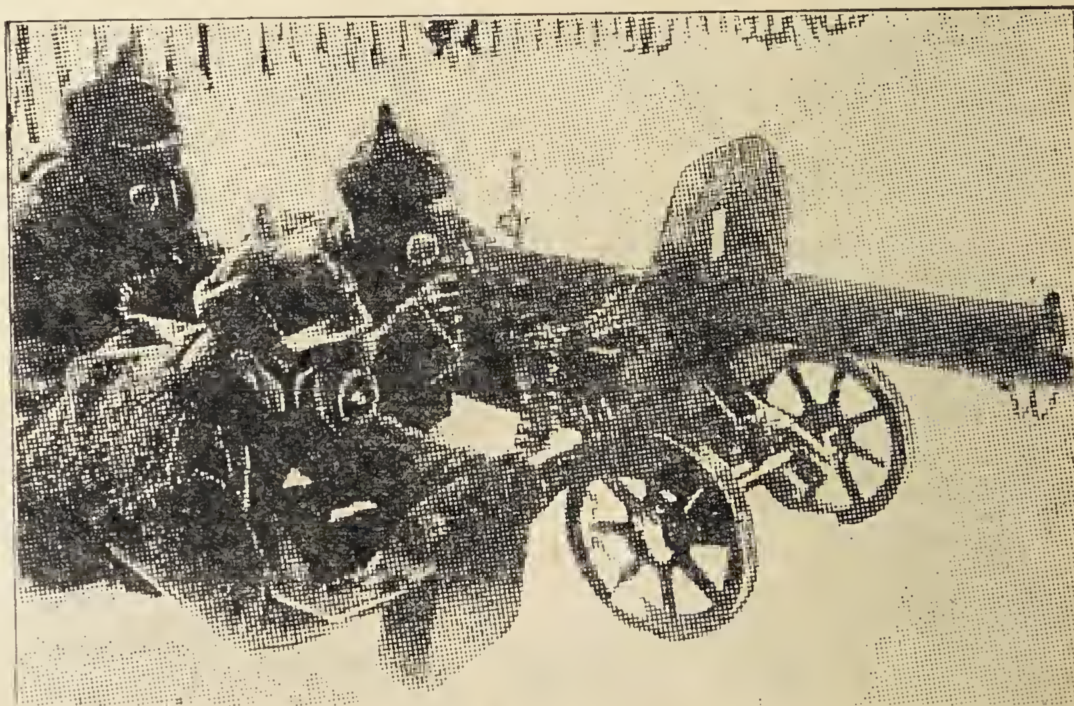

Одним з найстрашніших родів зброї, якими імперіялісти плянують воювати проти Радянського Союзу є отруйні ґази. Тому червоноармійці вправляються до боротьби проти імперіялістів серед отруйного ґазу в протиґазових масках.

та Джулія Фарнезе, а у її ніг сам папа.

Папа Лев X. підсміювався з християнства таксамо як і Олександер VI. Він називав Марію поганською богинею, а про посланія Павла говорив як про "цидулки". Кардиналові Банібу він раз сказав: "Цілий світ знає, як багато багацтв придбали ми на байці про Христа".

На ґрунті темноти і забобонів, економічного рабства і політичного поневолення виросли і розцвіли чорні цвіти папізму. Страшне шахрайство, явне обманство, безгранична жадібність і дика жорстокість, розспуста та лицемірство — ось що представляє собою чорний цвіт папізму.

До політичної і економічної конференції жінок-лейборитів у Вінніпеґу

ЗАЯВА ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУРФДІМ В СПРАВІ ЕКОНОМІЧНОЇ І ПОЛІТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ЖІНОК-ЛЕЙБОРИТІВ.

Нас повідомили едмонтонські членкини нашої орґанізації, що вони отримали від вас запрошення вислати делеґаток на вашу конференцію. В імені 50 відділів, які начисляють 1,250 членкинь нашої орґанізації, ми бажаємо висловити свою опінію в справі конференції і становище, яке ми наказуємо нашим членкиням заняти в цій справі.

Наша орґанізація складається з жінок робітників і бідних фармерів Канади. Нашою цілею є орґанізування трудящих жінок української народности міста і села, для повалення капіталістичної експльоатації та заведення в Канаді робітничо-фармерської влади. Ми віримо, що це є одинокою дійсно робітничою політикою, за якою слід йти в теперішнім періоді загострення клясової боротьби; ми є готові обєднатися з загальним робітничим рухом лівого крила в Канаді для негайної боротьби проти імперіялістичної війни; для орґанізування робітничої кляси в боєві юнії, головно жінок робітниць, які є найбільш визискуваною частиною робітничої кляси; для обєднання з чоловіками і молодими робітниками в будуванні сильної орґанізації безробітних, яка домагалася б "роботи або плати". Ми є того переконання, що жінки робітниці не мають відрубних інтересів від інтересів цілої робітничої кляси і уважаємо "фемінізм", як опортуністичний і шкідливий для робітничої кляси.

КАМАЛАДЕВІ ЧАТТОПАДЯ,

голова орґанізації індійського дрібнобуржуазного жіноцтва, що бере активну участь в боротьбі проти британського імперіялізму.

Теперешній період зростаючої експльоатації робітників, обниження заробітної плати, довші години праці, неминуча імперіялістична війна, зростаюча небезпека атаки на Радянський Союз, отверта зрада робітничих інтересів реформістськими зрадниками в юніях і парляментах, вимагає від робітничої кляси боєвих програмів, боєвих орґанізацій і гострого відділення тих "провідників", які проповідують "мир в індустрії", "співробітничання з капіталістичними урядами" від рядових робітників, які є обзнайомлені з фактами ситуації і які шукають проводу для дальшої боротьби.

Як жінки робітниці, які не є вже більше "нечинними" в часі

війни, але є індустріяльними робітницями, які беруть активну участь у веденні війни, ми відкидаємо всі пацифістські фрази як сміття, яке прикриває дійсну небезпеку і яке має на цілі заколисати робітників до сну в часі, коли приготовляється сцену до нового кровопролиття. В опозиції до пацифізму, ми, разом з боєвими робітниками всіх країн, проповідуємо активну боротьбу проти війни, орґанізування робітничої кляси в тій цілі, щоб вона, користаючи з надходячої війни, видала клич: "поваления домашнього уряду" і заложення правдивого робітничого демократичного уряду з трудящих мас цеї країни, як перший крок до соціялізму.

Ввиду цього, ми повідомляємо наші відділи не брати участи у вашій конференції, активність якої — не служити дальшим засобом в мобілізуванні жінок робітниць, але — служити за колоду до дальшого освідомлення і розвитку робітників цеї країни і яка буде "каналізувати" їхні боєві сентименти в сліпі стежки "фемінізму", "пацифізму", "кооперації" і реформізму. Ми є готові злучитися з масами жінок робітниць, які можуть йти за вами на основі негайних домагань, таких, як наприклад, орґанізування жінок робітниць цеї країни в боєві юнії. Ми не уважаємо вашу конференцію, як представництво трудящих жінок західної Канади, але як дрібнобуржуазну колоду на дорозі їхнього дальшого клясового виховання.

Коли б висилка делеґаток, які висловили б ці сентименти, мала послужити дальшому орґанізуванні жіночих трудових мас в Канаді, ми радо зробили б це, як частину нашого пролетарського обовязку. Але воно є ясно з активностей вашої минулої конференції і її політичної закраски, що це було б безкорисним.

За орґанізування трудящих жінок Канади в сильний революційний рух, який був би боєвим тілом, що боровся б рамя-в-рамя з цілою робітничою клясою.

ЦК Жінсекції ТУРФДім.

Святкуйте Перше Травня!

МІСЯЦІ КВІТЕНЬ І ТРАВЕНЬ Є МІСЯЦЯМИ КАМПАНІЇ ЗА НОВИМИ ЧЛЕНКИНЯМИ ДО НАШОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ І МІСЯЦЯМИ РОЗКРИВАННЯ КОНТР-РЕВОЛЮЦІЙНОЇ РОБОТИ ПЕТЛЮРІВЩИНИ.

Всім нам робітницям відомо, що 1 травня є міжнародніи робітничим святом. Вже 42 роки проминуло від часу, коли свідоме робітництво Злучених Держав почало святкувати день 1. травня. Від тоді працюючі маси по цілому світі святкують цей день з великою врочистістю. В цей день робітники й робітниці цілого світа підраховують свої сили, демонструють на вулицях міжнародню солідарність і протестують проти капіталістичного визиску й поневолення. І з кожним роком прилучується більше робітників і робітниць в ряди революційних робітничих орґанізацій і виходить на фронт клясової боротьби.

В багатьох країнах буржуазна влада не дозволяє святкувати цього робітничого свята, але робітники й робітниці влаштовують першетравневі демонстрації помимо заборони. Історія клясової боротьби говорить, що в багатьох буржуазних країнах лилася робітнича кров на вулицях міст підчас перше-травневих демонстрацій. Робітники й робітниці багато разів виставляли своє життя на небезпеку а то й на смерть, але перше травня таки святкували. Серед мук вмирають в бою одні, а на їх місце стають тисячі других і нема такої сили, щоби змогла здушити робітничий рух, боротьбу працюючих за визволення.

Тепер капіталістичний світ гарячково приготовляється до нової війни і напевно страшнішої, як була минула війна, що тревала від 1914 до 1918 року. А в першій мірі капіталісти приготовляються до збройного нападу на Радянський Союз.

Свідомі робітники і робітниці повинні взяти в перше-травневому святі як найактивнішу і найчисельнішу участь. В день 1. травня робітництво повинно повести активну боротьбу проти

капіталістичного гнету і проти капіталістичних приготувань до війни і до збройного нападу на СРСР.

Кожного місяця травня минулими роками наші членкині збирали передплату і пресовий фонд для "Робітниці". Цего року пресової кампанії в місяці травні не буде, за те наші орґанізації влаштовують від половини квітня до кінця травня кампанію розкривання контр-революційної роботи петлюрівщини і кампанію за членством до наших орґанізацій. Наші членкині мусять зробити ці кампанії ударними і придбати в цих місяцях як найбільше членкинь до Жінсекції. Кромі того всі членкині Жінсекції, як також всі наші читачки повинні старатися поширювати між українськими робітницями і фармерками журнал "Робітниця".

А головно памятайте, товаришки, що не сміє бути ні одної нашої членкині, яка не приготовляла би працюючих і сама не святкувала би 1 травня. Влаштовуйте в день 1 травня демонстрації, масові мітінґи і концерт-мітінґи, словом переведіть це велике робітниче свято, як пристало клясово свідомим робітницям.

Хай живе міжнароднє свято — 1 травня!

Центральний Комітет Жінсекції ТУРФДім.

Що таке "Спілка Визволення України"

В половині місяця березня вищий суд Української Соціялістичної Радянської Республіки почав судити в Харкові контр-революційну орґанізацію "Спілка Визволення України".

Зі зізнань обвинувачених виявилося, що викрита і зліквідована в 1929 р. контр-революційна орґанізація "СВУ" нерозривно звязана з усією історією клясової боротьби на Україні від Жовтневої революції аж до останніх днів. "СВУ" є наслідником нелеґальної контр-революційної орґанізації, що називалася "Братство Української Державности" ("БУД"), на чолі якої стояв тойже сам Єфремов, що стоїть на чолі "СВУ". В 1920 р. "БУД" активно помагав петлюрівцям і пільсудчикам боротися проти радянської влади. Він тісно був звязаний з цілим рядом куркульських банд на Україні.

Після розгрому пільсудчиків і петлюрівців одна частина членів "БУД" втікла за кордон, а друга, серед них і Єфремов, заховалася в підпілля. Через деякий час Єфремов рішив леґалізуватися. Через Українську Академію Наук було подано прохання до радянської влади, щоби йому було дозволено повернутися працювати до Української Академії Наук. Єфремов дав урочисту обіцянку цілковитої льояльности і йому дозволено це зробити. Але повернувшись, Єфремов знову відновив діяльність "БУД" і керував ним доти, поки після невдачного Тютюнникового рейду він не роспався.

ЯК ОРҐАНІЗОВАНО "СВУ".

Після розвалу "БУД-у" Єфремов зі своїми однодумцями безупинно працювали над тим, щоби створити другу контр-революційну орґанізацію. Вони добилися повороту на Україну колишнього міністра закордонних справ УНР Ніковського і в той спосіб наладнали щільний звязок з контр-революційною закордонною еміґрацією.

Підготовчу роботу для заснування нової контр-революційної орґанізації ґрупа Єфремова вела в 1924, 1925 і на початку 1926 р.

У травні 1926 р. в Парижі вбили Петлюру. Закордонна еміґрація і внутрішні контр-революційні елементи вирішили скористати з цієї події, щоб розгорнути широку антирадянську аґітацію й одночасно оформити нелеґальну контр-революційну орґанізацію. Еміґрантський діяч Чикаленко звертається тоді до Єфремова з закликом утворити орґанізацію. У листі Чикаленко сповіщає також, що за кордоном українська еміґрація вже об'єдналася для боротьби з радвладою в "Спілку Визволення України". Цей лист був за сиґнал. У червні 1926 року з ініціятиви Єфремова недобитки "БУД-у" влаштували збори і на цих зборах засновано "Спілку Визволення України".

ПРОГРАМА І ТАКТИКА "СВУ".

"Спілка Визволення України", як її назвали на першому засіданні президії нової орґаніза-

ції, поставила за мету повалити радянську владу на Україні шляхом збройного повстання за допомогою чужоземних буржуазних держав і відновити капіталістичний лад у формі "Української Народньої Республіки".

Надзвичайно характерним є те, що програма "СВУ" передбачала, сплату частини боргів колишньої російської імперії

З програмних положень "СВУ" видно, що "СВУ" мала за мету ліквідувати всі Жовтневі здобутки і утворити на Україні буржуазну республіку. Майбутній державний лад на Україні повинен був прийняти форму воєнно-фашістської диктатури. Реставраторська плятформа "СВУ" відбивала клясові інтереси і прагнення дідичів, глитайства та міської буржуазії.

Головні надії "СВУ" бачила в куркульстві, незадоволеному з політики радвлади.

Єфремов заявив у слідстві: "В земельному питанні прийнято передачу всієї землі, за винятком лише не величких маєтків, трудовому селянству за викупом колишнім власником з допомогою держави".

Орієнтуючись на куркульські верстви. "СВУ" звертає особливу увагу на те, щоб вплинути на ту інтеліґенцію, що працює на селі — учителів, аґрономів, лікарів, ветеринарів, кооператорів, землемірів, духівництво і інших.

Орґанізація мала суворо конспіративний характер. Ухвалюють провадити всі справи строго конспіративно, приймають нових членів дуже обережно, за певними ґарантіями за рекомендаціями не менше як 3-ох членів орґанізації.

Центр систематично підтримував звязок з закордонною українською еміґрацією. Члени "СВУ" одержували для цієї мети закордонні комадирування та виконували закордоном ріжні доручення.

Слід відзначити, що у тісному колі керівники "СВУ" конспіративно формували кабінет майбутнього "уряду" і розподіляли міністерські портфелі.

Керівники "СВУ" перевели такий розподіл міністерських портфелів: премієр-міністр Єфремов, міністр освіти Дурдуківський, міністер внутрішніх справ Ніковський, міністр праці Гермайзе, міністр культів Чехівський та інші.

АВТОКЕФАЛЬНА ЦЕРКВА — ЗНАРЯДДЯ "СВУ".

Автокефальну церкву на Україні зорґанізовано для контр-революційних цілей. Зорґанізовано цю церкву в 1921 р., а в орґанізуванні її взяли найактивнішу участь члени "Брацтва Української Державности". Митрополитом автокефальної церкви вибрано одного з активніших провідників протирадянського руху, Липківського, а притому всю свою роботу вела вона за вказівками "БУД-у".

"БУД", керуючи роботою автокефальної церкви, дуже багато уваги присвячував проповідництву. Попи автокефальної церкви при помочи проповідей насаджували в широких колах мирян контр-революційні ідеї. А кромі того керівники церкви влаштовували аґітаційні поїздки по Україні і втягали куркульські та інтеліґентські елєменти до протирадянської діяльности.

Зі зорґанізуванням "СВУ" автокефальна церква перейшла під її керівництво. Попами в автокефальній церкві були переважно бувші петлюрівські офіцери.

Українська автокефальна церква весь час вела підготовку до збройного повстання проти радянської влади. Вона активно підтримувала кулацький терор проти представників радянської влади і проти сільських активістів. Зізнання членів "СВУ" виявили, що укранська автокефальна церква була знаряддям в руках "СВУ" і під її проводом підготовляла ґрунт для відновлення капіталістичного панування на Україні.

ЯК "СВУ" ВИКОРИСТОВУВАЛА ВУАН.

Другою цитаделею петлюрівських заговірників була Всеукраїнська Академія Наук, яку Єфремов як віцепрезидент Академії використовував для своїх цілей. Від 1920 до 1924 р. Єфремов втягнув до ВУАН около 80 членів "БУД-у". Кабінет Єфремова у ВУАН був постійно місцем засідань центра "БУД-у" і "СВУ" та місцем зустріч заговірників з польськими шпіонами і з висланцями петлюрівської еміґрації. Прикрившись плащиком науки, Єфремов і його однодумці вели контр-революціну роботу. Радянська влада очистила цілковито ВУАН від контр-революціонерів аж з викриттям "СВУ".

"СПІЛКА УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ" І ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ТЕРОР.

В склад "Спілки Визволення України" входила "Спілка Української Молоді" ("СУМ"). В цій орґанізації підготовлялися зааґітовані студенти до збройного повстання проти радянської влади. Члени "СУМ-у" мали відіграти особливу важну ролю при орґанізації й керуванні повстанчими кулацькими бандами на селі. Кромі того "СУМ" приготовлявся до терористичної акції.

"СВУ" виховувала контр-революційну молодь в дусі безумовної відданости ідеям терору і в готовности в перший ліпший момент застосувати його проти представників радянської влади і комуністичної партії.

Для поширення ідей терору, керівники "СВУ" ставили Каверду, убійника радянського представника до Польщі, Войкова, за примір контр-революційній молоді. "СВУ" в порозумінні з "СУМ" була вирішила згладити зі світа т.т. Сталіна, Скрипника і Ворошилова. Керівники "СВУ" теж висловлювалися за тим, щоби лікарі-заговірники не лічили більшовиків, а вбивали їх. Притому вони дорікали професорові Хведотові за те, що він не добив Леніна після відомого на него замаху в 1918 р. За зброю для вбивства комуністів і представників радянської влади керівники "СВУ" радили лікарам уживати не лише отрути, але й ріжного рода заразливі бактерії, бо при помочі бактерій можна діяти більш непомітно.

Отже зі зізнань членів "СВУ" показалося, що заговірники увели до своєї програми крім масового терору, який вони здійснювали при помочі куркульських банд в час "БУД-у", теж індивідуальний терор.

Отакі то діла творили українські контр-революціонери під плащиком релігії й науки.

БАНКРОЦТВО "СВУ".

Мимо всіх старань "СВУ" не змогла охопити своїм впливом широких мас. Вона весь час була і закінчила своє існування як ґрупа відірваних від мас інтеліґентів. Свою відірваність від мас "СВУ" розуміла досить добре. Про це ясно говорить зізнання голови "СУМ", Павлушкова, який заявив, що на збройне повстання працюючих мас проти радвлади "СВУ" не розчисляла, бо бачила, що радянська влада задовольняє їх інтереси і поліпшує добробут. А розчисляла вона лише на куркульські банди та головно на збройний напад міжнародного капіталу на СРСР. Та інтервенція міжнародного капіталу мала початися після зізнань керівників "СВУ" в 1930 а найдалі в 1931 р. Коротко, "СВУ", яку українські контр-революціонери на еміґрації, а в тому числі і в Канаді намагаються представити оборонницею української науки, культури і самостійности, була імперіялістичною аґентурою на Україні, яка старалась запродати її міжнародньому капіталові. До цего призналися і самі керівники "СВУ".

Всі орґанізатори контр-революційної змови призналися до вини і заявили, що їхня робота була величезним злочином проти української радянської держави і проти українських трудящих. Нижче наводимо признання до вини головних керівників "СВУ".

І так Єфремов заявляє:

"Тяжко кінчати цим підсумки чиї би то не було. Це значить — визнати повною мірою політичне банкроцтво за собою, закреслити цілу політичну смугу, з усіма висновками, які з того акту можна зробити. Але їх треба зробити. І найперший з них: люди, що так можуть помилятися, повинні зійти з політичної арени раз на завжди. Вони можуть бути корисні у сфері своєї професії чи спеціяльности, але в сфері політичного погляду маємо багатоголовий труп, якого вже ніякими силами не піднести".

Найблищий співробітник Єфремова Дурдуківський визнає ще більше. Він каже:

..."Визнаю, що національна програма комуністичної партії максимально задовольняє національно-культурні й політичні потреби українського народу, що національно-політичне становище України в СРСР незрівняно краще, ніж у тих частинах України, які опинилися під владою буржуазних держав: Польщі, Румунії та Чехо-Словаччини...

..."Висловлюю глибокий сум і жаль, що під впливом і тягарем минулого, яке безумовно засуджене на конання й смерть, я не мав сили й сміливости рішуче піти назустріч тому молодому, багатонадійному, що його принесла комуністична партія"...

Не менш ясно говорить теж і колишній петлюрівський міністер, Ніковський. Він каже:

...Я, як людина, що була діяльним учасником, апольоґетом і прихильником всіх названих вище злочинів, вчинків і ухилів, щиро засуджую всі ті хворобливі й небезпечні соціяльні й політичні ґрупи, напрямки й течії, вважаю за святий обовязок кожного громадянина з ними боротися, бо шлях Радянської валди, — це єдина правдива

дорога державного й культурного відродження українського народу"...

А обвинувачений В. Підгаєцький просто таке говорить:

..."Я не в силі зміряти всіх тих наслідків цієї своєї контрреволюційної роботи, але я певний, що вона велику шкоду зробила Радвладі на Україні й у СРСР та спричинювала не лише випадки й систему вчинків культурного шкідництва всередині Радянської України, ба й збуджувала надії та становила обєкт розрахунків політичних, як української еміґрації за кордоном, так і ворожих СРСР та УСРР капіталістичних держав, себто я фактично продавав Україну та Радянський Союз капіталістичному світу"...

Отак отверто призналися провідники "СВУ", що запродували Україну міжнародньому капіталові. Українські контр-революціонери, що находяться в Канаді і в інших країнах на еміґрації стараються заховати ті признання від працюючих, бо вони характеризують і їхню роботу, яка є рідна роботі "СВУ". Всі українські працюючі на еміґрації повинні зрозуміти це і належно провчити запроданців міжнародного капіталу.

Та доки ж?

Народиться маненьке, кавкає...

— Що, дівчинка?

— А тож!...

— Краще б хлопець...

Отак і починається... І отак, як почалося, ввесь час:

— Краще б хлопець!

Так і росте...

І гуси пасе.

— Ні, як би таки хлопець!

І корови пасе, і коні на ніч водить, і погоничує, і за плугом ходить, і волочить...

Та пасе, та ще й рушника чи уставку вишиває, а хлопець цигарку в той час крутить. Хоч з капустяного листя чи з кізяку крутить... І все таки:

— Як би таки хлопець.

І в дівчини ніколи так часто худоба в шкоду не вскакує і ніколи в дівчини не одбирають у чужому баштані хустки, і проте:

— Як би таки хлопець!

І підростає, і по хаті товчеться з ранку до вечора, і спини не розгинає од роботи, од тієї каторжної, а воно тобі батько вийде на колодки, люльку засмалить, пихкає й сумує перед сусідом:

— У тебе, Іване, добро! Два сини! А у мене нещастя — Марина та Уляна...

Сиди ото, мий, ший, вишивай, пряди, вари і чекай. Чекай, доки який-небудь "принц" із картузом на бакир, із цигаркою в зубах цвиркне з губів та процідить:

— Мабуть я тебе, Уляно, посватаю... Ще не зовсім надумав... Може тебе, а може Ониську. Подивлюся ще...

Потім таки посватає який-небудь "принц" і ходить імператором Єрманським по хаті.

— Наварила?

— Сорочку пошила?

— А свині винесла?

— А чоботи мені помазала?

— Ти мені не той... А то я тебе той...

А потім і в неї маненьке й кавкає. Вона до "принца".

— Може б ти, Степане, дитину подержав, доки я хоч розчешусь.

— Держи, коли ото виплодила... Воно мені без надобности.

І так ото все життя.

Та трясця ж його матері!

Дівчатка! Та до школи! Та до хати-читальні!

Та до комсомолу!

Та доки ж воно ото так буде?

А ну візьміться!

Остап Вишня.

ЖЕРТВИ БІЛОГО ТЕРОРУ.

За неповними відомостями в 66 капіталістичних, кольоніяльних та напівкольоніяльних країнах за 1928 рік забито 144,684 революціонерів, поранено та покалічено 67,309 та заарештовано 115,657. За рік по 38 країнах, крім Китаю, слухалося 1,794 політичні процеси, за якими засуджено 6,516 чоловіка, з них 96 на смертну кару і 42 на довічне увязнення, решту разом до 13,196 років тюрми та каторги і 203,657 доларів штрафу. Військові суди гоміндаківців (в Китаї) засудили на смертну кару 23,170 чоловіка. Але як уже зазначено, ці цифри геть неповні.

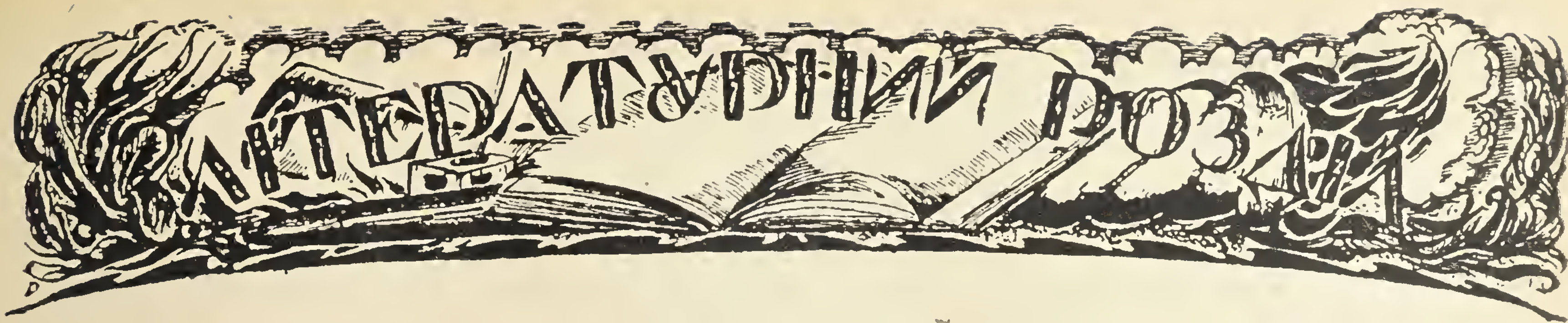

НА СЕРЦІ — РАДІСТЬ.

На серці — радість голуба,
Як цвіт степів за далиною.
Моя заніжена журба
Пішла від дум кудись вдовою.
Отак пригадую той шлях,
Що степ розкраяв на трьохпілля,
І банд загонами запілля
На хуторян наводить ляк.
А потім ніч конає катом
І кольт в руках дрижить, як смерть.
Січе горошковим розкатом
На цвіт степів рясна шрапнель.
Отак пригадую той шлях,
Забутий лютим вітровінням
Й верби розпатлане гілля
І за селом заграви тління...
Прощайте дні.
Кривавий смуток
Залишив степ братам землі.
Десь у житах цвітуть сокирки
Знов у волошковій журбі.
Тепер степи межами не подерті
І рало в гроб загнав залізний кінь,
Бо ми такі бадьорі й вперті
Мчимось у даль дзвінких віків!
Співає шлях дротами телефону.
І мчить етер у далину...
Ой, скоро ми селянські гони
В одну скуємо цілину!
На серці радість голуба,
Як цвіт степів за далиною.
Мов заніжена журба
Пішла від дум кудись вдовою...

Марат Андрушенко.

МАЙ.

Многогранні підвалини — Маркса...
Зріст будови — у біблії: Ленін...
Розколихано-огнева маса
Жар повстань забирає у жмені.
І рушає... Рушай!
Має крилами
Май!
Думи маю над нами — не казка:
То сплітається вибух — пожар...
Рухи крил в Радреспубліках — ласка,
А навколо — в тих руках — удар...
Гуркотить: з краю в край:
Має крилами
Май!
Знову в кучерях маю — принада
(Під прапорами сталимо бич)...
Скоро захід промовить: зрада!
І покотить мільйоновий клич:
Пролетарю, вставай!
Має крилами
Май!

О. Ведміцький.

НАУКУ ГРИЗУТЬ.

Робфак. Робітники. Селяни.
Ні манжетів, ні фраків.
Відси Радянська земля
криється співучими тракторами.
Пахне просом, загоном і сіном.
Хоч розхристані і невзуті, —
для тебе вони, Україно,
дні і ночі науку гризуть.
Це твої плугарі, інженіри,
і разом горді насильники.
Вони залізуть в твої нетра,
і ти нетра покірно даси...
Змиють ганьбу одвічну, всі плями.
А над кожним столом, на тину
Вони повісять електричну лямпу.
Ну!

І. Дніпровський.

ТОВАРИШКИ! Приєднуйте нових передплатниць для "Робітниці"!

ЧОРНИЙ ДЖОРДЖ

Написав Лев Гумилевський.

(Продовження)

Чорний Джордж був у роспуці. Джан безсильно стискав кулаки. Він відкинув книжку і взяв шапку.

— Я пораджуся з Гелен і з другими, що нам робити з тобою, Чорний Джордж, — сказав він, прощаючись.

— Ґуд бай, Джан. Мені нічого не треба.

Джан вийшов. Джордж лежав непорушно до ночи. В той час, коли він звичайно виходив за бараболями, він встав і хотів вийти, але пригадав собі, що склади схороняє сильна сторожа. Джордж вздихнув і став шукати по кутках за лушпою з бараболь. Не знайшовши нічого, він сів на лавку. Мати могла вернутися аж другого дня. Джордж тяжко підійшов до шафи, взяв зі сільнички грудочку соли і поклав її на язик. Він довго смакував солену слину, потім проковтнув її і запив водою. Хто то постукав у вікно. Джордж здрігнувся від несподіванки.

— Може це хто йде сказати мені, що складів з бараболями не пильнують більше, — подумав він і скоро відкрив двері.

Увійшов форман. Джордж здивовано відступив взад.

— Добрий вечір! — сказав форман. — Ти не дуже голодуєш, як це мені здається, маленький Джордж? Мені здавалось, що ти вечеряв, як я постукав у вікно.

Джордж заложив руки за спину і не відповідав на насмішку.

— Чого вам треба, формане?

— Я по ділу до тебе, Джордж.

— Говоріть.

Маленький майнер держався не з меншою твердістю, як ті, яких форман обходив у ті дні. Він без усмішки сів на лавку.

— Слухай, Джордж, ти ще малий і багатьох річей не розумієш з того, що робиться кругом нас. Ти ще дуже малий, Джордж. Але бос памятає про тебе. Він завжди дуже добрий до тебе, Джордж, — ти знаєш те сам. Він не побоявся порушити закон, щоби лише дати тобі роботу.. Містер Гарді добрий бос, Джордж.

Чорний Джордж скривив рот і злісно запитав:

— А чого тобі і твойому "доброму" босові треба від мене, формане Лойвуд? Може ви знову хочете дати мені роботу.

Форман кивнув головою. — Так, Джордж. Ми зібрали партію майнерів, які погоджуються вернутися до праці на давних умовинах, але по 8 годин денно. Одній ґрупі бракує відкатчика і я згадав про тебе, Джордж... Тобі тяжко жити — це я знаю. Вони, Джордж, страйкують тому, що ситі і не хочуть працювати. Ти дістанеш два шілінґи і два пенни. Значить, дістанеш 1 шіллінґ більше як передтим. Це дістануть і другі, але ви мусите мовчати про цю надвишку. Нам треба тільки почати роботу... За вами підуть всі... Тоді, Джордж, о, тоді бос не забуде вас. Ви будете діставати ліпші місця через ціле життя. Ти знаєш, Джордж, що значить ліпше місце?

— А ви знаєте, формане, що таке страйкolом?

Форман махнув рукою:

— Залиши, Джордж! Що тобі до товаришів? Важне бути на доброму рахункові в боса. Бос годує тебе ціле життя. А чи багато дістав ти від товаришів?

Форман встав і, підійшовши до хлопця, сказав:

— Згодися, Джордж, а гарно будеш жити потому. Та й хто тебе буде винувати. Ти ж бо ще зовсім дитина. Невже твої товариші рішаться напасти на таку дитину, як ти? Ні, Джордж, іди сміло! Нащо погибати з голоду через те, що хтось там не хоче працювати й викликає всіх на страйк. Ти нічого не дібєшся своєю впертістю, кромі того, що вмреш з голоду. Ну то якже, Джордж?

Він продовжав простягати руку. Джордж держав свої руки за спиною. Йому здавалося, що якби був сильніший, то кинувся би на формана з кулаками і розбив би йому його нена-

висне обличчя. Але він знав, що ситому форманові вистарчить рушити своїм великим кулаком, щоби Джордж відправився на цвинтар перед тими шістьма днями, які він міг ще видержати і без нічних мандрівок до складів з бараболями.

І Джордж стояв непорушно. Вид ситої людини нагадував йому про його голодний жолудок і думка про роботу звязалася з думкою про повну тарілку варених бараболь з куском хліба перед нею. Та Джордж насильно відігнав від себе ту думку. Він закусивши губи і твердо рішаючись на дальший голод, крикнув:
— Заберайтеся геть звідси, формане!

Тому, що Джордж мовчав досить довго, то форман думав, що він подасть йому руку. Це й стало причиною, що гнівний крик маленького майнера приголомшив його. Він в скаженій люті стиснув кулаки:

— Ну, так здихай же як щур, проклятий хлопче! І не надійся, щоби я колинебдь забув тобі це. Я запишу тебе на чорну лісту. Як ти не здохнеш тепер, так ти здохнеш через рік.

Він потряс кулаками в дверях і вийшов.

Чорний Джордж, задихуючись від гніву, не вимовив більше ні слова, тільки твердо запер за ним двері.

Майнер Том Лоренс згодився почати з сином в понеділок роботу, якщо форман дасть йому відкатчика. Це був грубий, товстий чоловік, який нічим в світі кромі горілки не цікавився. Він не голодуавв і міг видержати на страйку довше як другі, але йому не ставало на горівку і він спокусився на пропозицію формана. Він успів дістати від формана 2 шіллінґи завдатку і сидів зі спокійною совістю в готелі "Зустріч друзів" за чаркою горівки, дожидаючи формана, щоби завершити згоду доброю випивкою.

Форман прийшов не з дуже то задоволеним обличчям. Том Лоренс заждав, доки він не сів побіч нього і підніс чарку до губ.

— Ну і що? — спитав він.

— Проклятий хлопчисько вдався в батька!

— Що-о? — спитав понуро Том.

— Що? Чорний Джордж не хоче ставати до праці?

— Цей хлопчисько здохне нині—завтра з голоду...

Том тримав чарку, не доторкаючись до неї.

— Ти піднімаєш мене на сміх, формане Лейвуд? — прихрипів він. — Чорний Джордж відказався?

— Але ж так, Том, — потвердив форман, — які тут жарти? Те паршиве щеня вигнало мене з хати, як який-небудь Ендрі, або Мартин. Він буде довго памятати ту свою штучку!

— Чорний Джордж відмовився, — бурмотів Том, — Джордж відмовився...

— Що ти бурмочеш, — розізлився форман, — ніхто не бачив Чорного Джорджа! Чи ти думаєш, що ми не занйдемо другого хлопця-відкатчика?

Том Лоренс подивився на формана тверезими очима.

— Може бути, що відкатчика ти знайдеш, формане Лейвуд, але забійщика тобі тяжко буде найти...

Форман скочив.

— Що ти хочеш тим сказати?

Том Лоренс почервонів. Він уперто схилив голову і відповів:

— Тільки те, що сказав, формане!

Вслід за тим він повільно взяв повну до країв чарку горівки, яку замовив для него форман і виляв її на підлогу. Форман відскочив від стола.

— Що це значить, Том?

— Наша угода роспалася, формане!...

Форман остовпів. Том Лоренс повільно встав, розплатився з власником готелю і вийшов. Він пройшов мрачними вулицями містечка до самого краю і підійшов до вікна дому Джонстонів. Він неголосно постукав. Джордж не вийшов зразу, але подивився вперед у вікно. Він міг побачити лише Томові чоботи та йому того було досить, щоби отворити двері. Том увійшов і зняв шапку.

— Добрий вечір, містер Лоренс! — сумно кивнув йому Джордж. — Чому так пізно?

Том оглянув його від ніг до голови.

— Так ти відмовився, Джордж?

Маленький майнер відповів невідразу.

— І ти вигнав формана геть, Джордж, як який-небудь Ендрі, або Мартин?

— Я вигнав його, містер Лоренс, — сказав Джордж. — Я вигнав його повторив він твердо і на чорнім лиці його сині очи сверкнули гнівом.

— Може твоя мати, Джордж, найшла добру роботу?

— Я сьогодні з'їв тільки дві грудочки соли, які запив холодною водою.

— Це правда, Джордж?

— Це така ж правда, містер Лоренс, як те, що ви старий забійщик, а я Чорний Джордж — всього тільки відкатчик.

Том Лоренс незручно приблизився до маленького майнера і ховаючи очи під нависшими бровами, буркнув:

— Може ти дозволиш мені поцілувати тебе, Чорний Джордж?

Джордж здивовано подивився на великого майнера, але скоро відповів:

— Так, містер Лоренс, як я тільки заслуговую на те і як вам не дуже противно, що я до цього часу не можу відмитися. Але я не маю на чім загріти води...

— Я привик до вугільного пороху, Джордж.

Том Лоренс простягнув руку маленькому майнерові і, коли той вложив у неї свою суху і холодну, він міцно поцілував Джорджа.

— Цей вугільний порох, Джордж, приємніший, ніж той павдер, яким наші боси замазують свої пики. Ти добре зробив, Джордж. Я думаю, що ти завстидав не одного старого майнера і тепер форманові тяжко буде знайти страйколомів.

Джордж похитав головою. — Я чув, що вони вже найшлися...

— Ні, Джордж, ні... Форман навмисно пускає такі чутки, щоби викликати замішання...

(Далі буде.)

СТЕПОВА ОАЗА

Нарис про Канадійську Комуну на Україні. Написав спеціяльно для "Робітниці" М. Ірчан.

ЧЕРЕЗ ВІКНО ВАҐОНУ.

..."Поїзд мчався безмежними саскечеванськими степами і краєвид обабіч був такий скучний, як мій товариш подорожі. У вікні — рівний океан землі, з рідко розсіяними хуторами, що фата-морґаною появляються на обрії і зникають"...

Цей початок одного з моїх канадійських оповідань, був першою думкою, коли я розбудився і виглянув через вікно. Поїзд Харків—Одеса гнався по білій рівнині степової України і я не відривав очей від утікаючого краєвиду, що прикував мої очі і покотив їх в безмежну далину, ніби в пізню осінь перекотиполе. Тільки це вже не степи далекої канадійської провінції Саскечевану, що ще так недавно навівали на мене гнітючу тоску і з ваґону тихоокеанського експресу перекидали через океан мою думку на український степ "родючий, вільний, спільний"..

Хутко дванадцять років тому, як я милувався цим степом. Моє серце билося тоді радісно, хоч я не вмів пояснити тої радости. Вузьке, однобічне виховання заставляло мене перегортати в уяві сторінки історії України і зупинятися на видеалізованих старими історикми постатях "чубатих козаків", що "гарцювали на вороних" по цих степах... Аж не віриться, що цьому тільки дванадцять років! Як дуже ми змінилися, як далеко пішли вперед!... Замісць козацької романтики, що розвіялась як дим, в голові бурлять-клекочуть нові думки, надії, мрії, а в очах певний шлях, по якому сміливим кроком йдуть мільйони об'єднані одним бажанням, одним завзяттям...

Думка думку переганяє, а все радісна, надійна, нова. Я все ще не відриваю очей від утікаючого степового краєвиду і, під стукіт коліс, без слів, повторюю короткі слова з великим змістом:

— Колєктивізація... Індустріялізація...

А під кожним з них бездонна глибина радісної і гордої думки.

— Що ви там бачите? — розбудив мене з-задуми чийсь голос.

Глянув — це мій товариш подорожі, невідомої професії, невідомий по прізвищу і такий кислий, скучний.

— Що ви там бачите? Скука одна і більш нічого. Я не можу дивитися. Тошнить, як на пароплаві. Я, знаєте, взагалі, хворий...

І болісно скривившись, (від недуги чи від

скуки), він байдужно лягає на постіль, заплющує очі і мовчить. А я думаю:

— Оце Зінов'євщина... Округа суцільної колективізації... Хочби й мені хутчіш на Одещину. Там теж...

У ваґоні тепло, на дворі лютий морозний вітер, бо на степових станційках, що промикають на очах, люде ховають голови в кожухи. І знову рівний океан землі, ніде ні деревинки, ані хутора. Села десь в балках, за вітром.

Мимоволі згадуються дні жорстокої боротьби в громадянській війні. Хто тільки не бродив цими степами? Банди Петлюри, Махна, Григор'єва, Денікіна... Кожна балка, кожна станційка має свою криваву історію...

Виходжу з ваґонного переділу в коритар помитися і несподівано зустрічаю письменника Олеся Досвітнього. Від цієї зустрічі обидва щиро розсміялися. Бо хоч ми й сусіди у ваґоні, але ані він, ні я не знали про це. Він був на Ізюмщині і радісно та щасливо росказує про великий ентузіязм бідноти на селі, про розкуркулювання, колєктивізацію. А я радісно і щиро слухаю і в тайниках серця трівожуся, щоб не запізнитися на Одещину і не пропустити такого великого історичного моменту.

За товариською гутіркою над вечер докотилися до Одеси.

ПЕРША СЕРЙОЗНА ПРИГОДА.

В останнє бачив я її близько десять років тому. І з першого знайомства покохав її. Але це були тривожні дні і довго любуватися нею я не міг. З заходу на нас вдруге навалювали орди польського панства, на Перекопі гуділи день і ніч анґлійські і французькі гармати барона Вранґеля, а в степових балках ховалися банди Махна.

В останнє бачив я її — Одесу — десять років тому. І з першого знайомства покохав її. За той час я два рази проїхав Атлянтичний океан, бачив бурхливе німецьке Північне море і гладке до млости, синє свічадо каналу Ляманш. Але коли тепер перед моїми очима розлилося Чорне море, мені здається, що я ніколи не бачив ще моря. Мимохіть в уяві майнули блискавкою великі і менші порти Західньої Европи і Америки: Бремен, Шербурґ, Больонія, Савтгемптон,

Знимка членів канадійської комуни в Мигаєві в 1927 році.

Плеймоунт, Галіфакс, Ню Йорк... Все це неначе уві сні, бо ось, перед очима одеський порт закосичений червоними прапорами. На якорах стоять чужоземні пароплави з своїми прапорами. Але чомусь вони такі дрібні і незначні тут! Так і почуваєш, що це тільки вимушені гості.

Я довго дивлюся на порт і не вмію пояснити, чому я схвильований. Порт під вільними червоними прапорами схватив мене радісними обіймами і не пускає. Цю велику, юнацьку радість може відчути і зрозуміти тільки той, хто на протязі довгих років бродив під покровом ріжношерстних прапорів "вільних демократичних" держав і червоний прапор бачив лише в кривавій схватці робітничих мас з поліцією...

Глянув на годинник. Час в дальшу дорогу. В думці обіцяю при найблищій нагоді повернутися ще в чисту, прекрасну Одесу, а зараз — в степи, на села, в комуни...

**
*

Ще в Харків комунарі писали мені: "Сідайте в Одесі на поїзд, що йде в напрямку Жмеринки і перша станція за Роздільною — Мигаїво. Всі знають, де канадійська комуна. Попередіть нас телеґрамою про приїзд, ми вишлемо підводу".

З Одеси вранці я послав телеґраму, а в 12-ій в опівночі, прикриваючись від морозного вітру, шукав на малій, степовій станції комунальної підводи. Але мої пошукування були даремні. З комуни не приїхав ніхто. Залишалося просидіти в холодному коритарі аж до ранку, бо до комуни 4 кільометри невідомої мені дороги. Я оперся на стіну і не міг пояснити, чому не вислали підводи. Самі ж пропонували...

З задуми розбудив мене чийсь голос:

— Ви, може, в комуну?

Перед мною стояв юнак в старій червоноармійській шапці. Я зразу повеселішав.

— В комуну. А ви напевне з підводою?

— Та ні. Ось телеґрама, може б ви передали...

Глянув — моя ранішня телеґрама з Одеси. І юнак без слів зрозумів, що я автор її, хоч я тільки похитав головою і міцно прикусив долішню губу.

— Не було ким передати... В нас випадково передають...

— Може б ви зараз віднесли, я заплачу вам... — кажу. — Йти мені важко, бо тяжка валізка...

— Та ні, я не піду. На хуторі і в комуні собаки. Боюсь...

І стискуючи в руках мою телеґраму, тихо і винувато відійшов.

Через годину, на моє щастя, до останнього нічного поїзду, привезли когось з комуни і я, видряпавшись на високого американського воза, зарив в сіно ноги і ховаючись за спину погонича — поїхав. По великій, замерзлій груді коні йшли повагом, а мій візник, щоби розбалакатись, заспокоював:

— Дорога погана, але коні хороші. За хуторами поїдемо швидче... А хто ви такі будете?

— З Харкова.

— Аґроном?

— Ні, просто так...

— Екскурсія?

— Екскурсія.

— В нас частенько бувають екскурсії. Були німці, французи і просто наші... Одного разу 200 чоловік прийшли і всіх нагодували...

— А ти давно в комуні?

— Другий рік. Я з дитячого містечка з-під Одеси. Колись був безпритульним, тепер в комуні, десять нас відти...

— Що ж ти робиш в комуні?

— Коні. Ех, коні! Ну-ну!... — і цмокнув, а коні рванулися вперед і погреміли возом, аж мені дух заперло.

— І як вам в комуні? — спитав я згодом, як ми під'їздили під гору.

Невеличкий візник повернувся і може в темноті дивився на мене, бо тільки через хвилину спитав:

— А ви часом не кореспондент?

— Чому так думаєш?

— Просто так. Бувають в нас і кореспонденти. Балакають, цікавляться, розпитують, а потім як напишуть, то — держись шапка! Через два дні комісія приїде...

— А хіба пишуть вони неправду?

— Цього сказати не можна. Наші ґазети неправди не друкують...

— Правильно, товаришок!

— Ви питали як нам в комуні. Нічого, гарно. Тепер стільки народу тягнеться до нас, що не знаємо як бути...

— А ти комсомолець?

— Звичайно.

В балці зачорніли якісь будинки.

— Це вже комуна?

— Ще ні, комуна далі. А це просто собі Вербани, сільце таке...

"Просто собі Вербани" залишилися в балці, а наша підвода, врізуючись в темінь холодної ночі, видряпалась по замерзлій груді на горбок і з гуркотом покотилася в другу балку.

— Ось там, бачите?

Я виглянув з-за спини візника і мої очі вдарили великі плями електричного світла.

— Це млин комуни. А сама комуна захована в балці. Знаєте, якось з Одеси до нас летів аероплян і ледво найшов комуну. З птичого лету її тяжко доглянути в балці...

Я стільки начитався та наслухався про цю комуну ще в Америці, що тепер здавалося мені, неначе я вже тут був і все знаю.

Ми доїхали до млина, що монотонно гудів свою пісню праці в глупу, лютневу ніч. Довколо його декілька десятків селянських підвід. Ми повернули вправо і в'їхали на широке, тихе подвірря комуни. Зустрінув нас нічний сторож Котиляк, який і повів мене на нічліг, заспокоюючи зґраю лютих собак, що щирого гостя зустрінули ще щиріше: як би не сторож, то хто зна, чи не довелось би завтра повідомлятя Харків, що я впав собачою жертвою...

ВСТУП ДО НАСТУПНОГО РОЗДІЛУ.

"Перша Канадська Аґрокомуна ім. Лєніна" в Мигаїво на Одещині дуже цікава не тільки тим, що вона "зразкова", та ще й "канадська", а тою великою внутрішньою боротьбою, яку пережила вона, через свої помилки, на протязі кількох років. Треба знати Канаду (чи взагалі Америку) і психольоґію робітника-еміґранта в ній, щоби як слід зрозуміти цю боротьбу і дати належну оцінку сьогоднішньому станові комуни.

Канада — великанська країна на американській півночі, що по сьогоднішній день немає ще й 10 мільйонів населення, хоч простором більша за цілу Европу. В Канаді живе до 350 тисяч українських робітників та селян, переважно виходців із Західньої України (Галичини, Буковини і Підкарпаття).

Хто і чого їхав в Канаду?

Ще до імперіялістичної війни десятками тисяч їхала в Канаду вперше чергу біднота із західньо-українських земель. (Слідом за нею тягнулися попи і пів-інтеліґенти, що наживалися на несвідомости і темноті переселенців). Їхали селяне, їхали робітники. Думка у всіх одна: найти краще життя, заробити грошей, може докупити в рідному краю землі і повернувшись назад — господарювати без злиднів.

Америка взагалі — це грубо еґоїстична, міщанська країна з святим правом на власність. "Святая святих" Америки — це долар. Довколо його крутиться все життя, ведуться всі розмови, скупчуються всі мрії й надії, всі злидні і багацтво.

Вплив грубого матеріялістичного і одночасно еґоїстичного американського оточення відбився дуже і на українських трудових еміґрантах. Маючи змогу більшого заробітку — одні до краю деморалізувалися, інші жили надзвичайно скупо, складаючи цент до цента, ще інші, тиняючись без праці, в злиднях перебивалися з дня на день. А всеж мрією чи не кожного було доробитися до власного будиночку та грошиків в банку. Бо так робили всі, так думали всі...

Коли в Европі розгорілася імперіялістична війна — в Канаді (і цілій Америці) запрацювали чортівським темпом всі фабрики і заводи. Недоставало робочої сили. Життя стало дороще, але заробітню платню теж збільшили. Прийшли "золоті роки". Прийшли коштом людського м'яса, але — яке діло до цього тим, що мали змогу продавати свою працю за добрі гроші, а навіть — силою заставляли тоді працювати. І на банкових книжечках повиростали нові суми, в робітничих кварталах нові будиночки... Але — закінчилася війна, в далекій Росії закипіла революційна боротьба, а в цілій Америці вулиці кричали сотнями тисяч безробітних — і тих, що працювали цілу війну і тих, що повернули з фронту героями і тепер пухнули з голоду... Армія безробітних росла з кожним днем, по ріжних містах вибухали великі страйки а то й боротьба з поліцією та наємними хуліґанами капіталістів. З фармів утікали збанкротовані фармері (селяне) і поповняли ряди голодних. Революційні робітничі орґанізації і ґазети були розгромлені і закриті і робітничий актив закинений в тюрми або силою відставлений (часто в кайданах) в Европу...

Велика заграва Жовтневої Революції відби-

лася і над просторами американської землі. Чорна реакція буржуазної і реформістської "демократії" лютувала і якби наперекір, революційні робітничі орґанізації ще більше росли.

А на далеких українських степах, холодному Сибірі, болотах Полісся, в Білорусі й Росії.— кипіла боротьба з контр-революцією. Кожну перемогу Червоної армії вітало робітництво за далеким океаном такою радістю, що викликала сльози зворушення, але й кожну, навіть дрібну перемогу ворогів революції, переживали вони надзвичайно боляче.

На радянських землях вкінці затихли гармати. Прийшли роки голоду, злиднів, розрухи. І по американській землі покотилося поміж свідомішим робітництвом всіх націй нове гасло:

— Допоможім вільним братам радянської землі!

Спершу збирали добровільні пожертви на голодуючих, потім — почали думати про виїзд до Радянського Союзу. Виростали окремі ґрупи, що за зложені з-поміж себе гроші рішили накупити сільсько-господарських машин і подарувати їх селянству радянських республік.

В той час загорілося білоґвардійське повстання в Кронштадті. Кордони Радянського Союзу було закрито. І неорґанізовані безіменні робітничі ґрупи в Злучених Державах і Канаді почали орґанізуватись в комуни і як комуни їхати в СРСР.

Осінню 1921 року в м. Вінніпеґу, в Канаді, було з'орґанізовано першу ґрупу майбутніх комунарів. До неї входили переважно робітники-еміґранти із Західньої України. Подібні ґрупи з'орґанізувались і в інших містах Канади — Монтреалі і Едмонтоні. В комуну приймали радо тих, хто вносив найбільше грошей. На клясову свідомість майже не звертали уваги, що й було великою помилкою. 22. квітня 1922 р. перша ґрупа українських канадійських комунарів прибула вже на ст. Мигаїво Одеської округи в складі 42 чоловік, 4 жінок і 6 дітей, а рівно через рік приїхала й друга ґрупа в складі 40 чоловік, 28 жінок і 36 дітей. Так народилася сьогоднішня "Перша Канадська Зразкова Аґрокомуна ім. Леніна" в Мигаїво.

З собою привезли комунарі чимало сільсько-господарських машин, а навіть насіння для посіву. (Членські паї обидвох канадських ґруп виносили 69.000 доларів.)

Осіли комунарі в напів-зруйнованому маєтку бувшого німця-дідича Келлера. З Канади попали вони в зовсім нові умовини не тільки життьові, але й праці. І тут почалась велика внутрішня боротьба, що велася на протязі п'яти років.

НА ЧИСТУ ВОДУ.

Вранці я поміж "старою ґвардією" комуни — канадійцями. Засипують мене сотнями питань про Канаду, з якої я тільки 7 місяців. Живо, до дрібниць, цікавляться революційним робітничим рухом за океаном, силами контр-революції, розпитують за товаришів, знайомих... Потім переходять до справ комуни і перед мною розгортається ціла сторінка історії комунарів.

Йдемо по господарстві, що розляглося на узгіррі балки. Довколо будинки і будинки, малі й великі. Внизу гарний, почищений парк, овочевий сад і готові ями на 1,000 нових овочевих дерев, що їх засадять весною.

— Ви знаєте, товаришу, що в перших роках ми пережили велику внутрішню боротьбу, — росказує один з комунарів. — Чого тільки не було! І сльози і прокльони і дезертирство... Тепер не те. Пережили все...

— І виплили на чисту воду — додає хтось з гурта.

Я слухаю і тихцем студіюю комунарів. По голених обличчях і рештках американського одіння вони ще нагадують канадійців, але по способі думання, рухах і мові — це зовсім інші люде. Коли балакаємо про деякі справи, що в Канаді були для них серйозними, на їхніх обличчях з'являється невимушена усмішка. За сім років вони переродилися. В мові зовсім затратилося слово "я". Воно існує тільки в спогадах про Канаду.

— Коли **я** працював на сіпіярській залізниці в 1908 році, тоді...

В мові про комуну інакше:

— Значить, **ми** й рішили: треба сіяти...

Або:

— **Наші** коні хороші, сами викохали... Коли їде **наш** комунар, селяне ненадивляться...

З канадійців в комуні ще 45 чоловік. Решта комунарів це батраки з околиці та червоноармійці.

— Ми зробили велику помилку ще в Канаді, набираючи в комуну тільки тих, що мали побільше грошей. І засмітили комуну клясово несвідомим а то й чужим нам елементом. Потім тяжко терпіли через це. Скільки боротьби було, доки позбулися того елементу! Багато повернулося назад в Канаду, інші пішли на дрібне, індивідуальне господарство і тепер знову просяться в комуну...

— Скажіть, товаришу — питаю. — З якими перспективами їхали ви всі з Канади?

— Що ж, одні, найсвідоміші, їхали таки працювати в комуні і передбачали всі трудноці, що чекали їх. Інші були просто зааґітовані, ще інші думали, що комуна буде щось в роді акційного товариства, де прибуток розподілятимуть поміж всіх і "роби що хочеш". А другі їхали тому, бо бачили тяжкі дні в Канаді, були й такі, що їхали через дітей, мовляв, хай діти виховуються вже в пролетарській державі. Але найтяще було пристосуватися до нових умовин життя і праці жінкам. Бували сценки, ой, бували!...

— Скільки у вас на сьогодні членів?

— Членів комуни 145, а всіх їдців 203, з того 90 чоловіків, 42 жінки, 13 підлітків і 58 дітей. Але це ще не все. До комуни влилися поблизькі хутори, а це 170 нових людей.

Комуна має 1,637 гектарів землі, а з землею бувших хуторів, що приєдналися до комуни, близько 2,100 гектарів. Має комуна велике господарство — 100 корів німецької породи, 57 коней — орлівських рисаків та племінних маток. Йоркширських свиней 145 штук, овець 1,074 штук, з того недавно одержаних з Бухари 24 чисто-смушевих баранів. Ріжної домашньої птиці до 800. Комунарі думають з них розплодити аж 16.000. При комуні є бриндзарня, що цього року здала 650 пудів бриндзі, 100 пудів вовни та 420 смушів. Щодня до Одеси відправляють з комуни 336 літрів молока. Електричний млин, збудований комунарами, перепускає в добу поверх 2,300 пудів зерна. (Один пуд має 40 фунтів).

(Далі буде.)

"СНЕП ШАТС"

І ВСЕ ПРОТИ ЗАКОНА.

Судова саля було заповнена ріжного рода людьми. Сторож уводив та заводив назад ріжних переступників закона. Уведено молодого робітника.

— Ви називаєтеся Чарлс Кларсон? — спитав суддя.

— Так.

— Проти вас є оскарження, що ви хотіли поповнити самовбійство. Чи признаєтеся до вини?

— Так.

— А чи ви знаєте, що це противиться законам?

— Ні.

Покликано свідка, який здержав Чарлого від самовбивства та доніс про це до поліції. Свідок розповів усі подробиці про Чарлого, як він протягом цілого тижня нервувався, кляв, а в кінці хотів бритвою перерізати собі горло, але він (свідок) вихопив бритву й зараз доніс про це до поліції.

— Бачите, — сказав суддя, — такий поступок, як ваш зневажує наше місто, нашу країну. Чи ви вже були карані?

— Так.

— Скільки разів?

— Чотири рази.

— О, то ви вже багато разів, ломали наші закони. Завіщо ви були карані перший раз?

— Я не мав де спати, бо не працював через довший час тому, що не було праці, й полісмен арештував мене, а в суді вкарали на пять днів тюрми за волокиство.

— Завіщо другий раз?

— Взяв бохонець хліба з пекаревого трока, бо був голодний й полісмен арештував мене і я дістав десять днів тюрми за крадіж.

— Третій раз?

— Мене прискаржив властитель ресторану

за те, що я з'їв вечеру й не мав чим заплатити. За це дістав також десять днів тюрми.

— А четвертий раз?

— Я просив одного переходячого кводра на вечеру, бо вже два дні нічого не їв, а полісмен приловив мене і за це я також відсидів пять днів у тюрмі.

— То ви професійний кримінальник!

— Я ходив кілька разів до міських урядників, щоби мені дали запомогу, а вони все відказувалися. Казали, що самотним не дають запомоги. Ходив кожного дня на офіс питати за працею і все безуспішно. Я годився працювати у фармера навіть за самий борт через зиму, але й цего не міг дістати.

— Ви вже забагато розговорилися.

— Я хочу, щоби ви мене вислухали.

— Говоріть до речі.

— Я-ж до речі. Не мав де спати зимної ночі й мене взяв полісмен з вулиці, а суд засудив за волокитство. Був голодний і взяв лише один бохонець хліба й мене засуджено за злодійство. Пішов голодний в ресторан й мене засудили, що відмовився заплатити. Просив в переходячого кводра, також засудили за жебранину. Праці не міг й не можу дістати, а іншого способу на прокормлення себе я вже не можу придумати. Тому рішився покінчити з собою. А ви мене й за це судите.

— Бо це проти закона.

— У вас все проти закона. Що-ж мені робити? Та я бажаю жити, баж...

— Десять днів тюрми!

Драпака.

Постать Коцюбинського

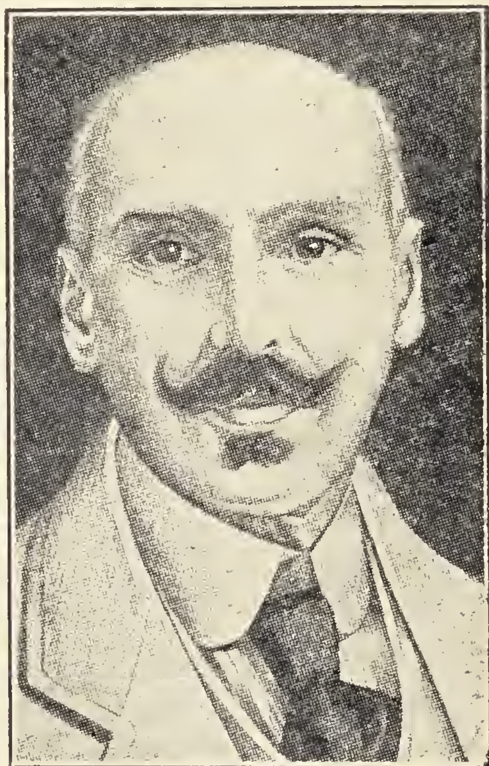

МИХАЙЛО КОЦЮБИНСЬКИЙ.
(З приводу 17-тиріччя смерти.)

Вага Коцюбинського в українському письменстві надзвичайно велика, насамперед тим, що він проторував для неї нові, ще невідомі перед тим, шляхи. Він був справжнім новатором, що сміливо розривав обмежене коло ідей і художніх форм, властивих українському письменству, і своєю творчістю збагатив українську літературу новим комплексом ідей, новою тематикою, а головне — своїми великими художніми досягненнями.

Коцюбинський є новатор тому, що він почав писати тоді, коли в українській літературі панувала етноґрафічно-реалістична манера народників Панаса Мирного та Нечуя-Левицького, і від цієї манери визволився, давши нові зразки художньої творчости. А треба ж знати, що стара манера народників і нові шукання Коцюбинського позначали не звичайне розходження в формальних смаках, а цілий розрив у світогляді між новим поколінням, — поколінням Коцюбинського й поколінням "народолюбців".

Почав Коцюбинський писати ще під впливом старої школи. Такі твори є "На віру", "Ціпов'яз", "П'ятизлотник", "Помстився". Тут Коцюбинський майже в дусі Нечуя-Левицького, або Мирного малює "тяжку мужицьку долю", вікові мрії про землю; по-старому він виводить типів, побут села; отже, ми маємо вияви старого примітивізму, старого етноґрафічно-народницького ставлення до села. Це видно не тільки з змісту перших його творів, або з тих мотивів, які переважають у них, а й із самої манери писати: улюблені в попередників поетичні

образи, порівняння, улюблені сентенції, колізії то-що. Проте треба сказати, що й у цей період своєї творчости Коцюбинський уже виявляє свою вдачу хоч-би тим, що психольоґічно заглиблює її окремі ситуації, а головне — переживання індивідуумів.

Згодом Коцюбинський рве з реалістичною манерою й виступає переважно як імпресіоніст, заглиблюючись у свої душевні переживання, трактуючи всі проблєми життя, і навіть українського селянства, в світлі свого індивідуального світосприймання. Це — реакція Коцюбинського на невибагливе українофільське "служіння народові". Це — відбиток настроїв і прагнень нової української інтеліґенції, що замість пасивного служіння народові, хоче вести, а то й диктувати народові. Треба европеїзувати українську культуру, українське життя взагалі, треба йти за зразками цивілізованого світу. Очевидно, можна навіть писати й таке, що не приступне сьогодні масам, що може мати своє призначення для невеликого гурту інтеліґенції. Головне — це вивести українську літературу на простори світової літератури.

Громадське коріння цих прагнень — у тих соціяльних змінах, що того часу відбуваються на Україні. Наприкінці XIX. й на початку XX. століття Україна переживає пору інтенсивного капіталістично-промислового розвитку. На цьому ґрунті поширюються кадри нової української, а саме — міської інтеліґенції. Місто родить нові ідеї; воно проторює стежки до ідей і смаків, які йдуть із Заходу. На цьому шляху покоління Коцюбинського мало бути борцем за буржуазну Україну, за її буржуазний постун. Воно таким і було. Але інтеліґенція раз-у-раз і по инших країнах не долюблювала хижацького практицизму буржуазії, він її навіть дратував. Вона виявляла цим своє прив'язання до дрібної буржуазії. А що вже сказати за українську інтеліґенцію, якій економічні й політичні правові обставини надто перешкоджали цілковито асимілюватися з капіталізмом.

Мало того, що самий капітал був неукраїнський, а й обслуговувала капіталістичне господарства переважно неукраїнська інтеліґенція. А що українська інтеліґенція все ж не відмовлялася від своїх позицій у місті, зокрема в капіталістичному господарстві, то відбувалася нерівна конкуренція, яка тільки підкреслювала актуальність боротьби за національне визволення, отже, через це буржуазна трансформація української інтеліґенції йшла часом манівцями з періодичним озиранням на революційні сили, — сили, ворожі тодішному ладові. Ось чому ми в творчості Коцюбинського спостерігаємо поруч із проявами глибокого індивідуалізму й навіть песимізму, поруч із естетизмом помітну чуйність до соціяльних інтересів широких народніх мас.

Коцюбинський, може, й не ставив собі свідомої революційної мети. Але клясові суперечності підчас і після революції в 1905 р. надто виявилися, відхід інтеліґенції від революції надто наявний був і великий художник відбив оці процеси в своїх творах до певної міри пореволюційному. Революційні мотиви ми знаходимо в таких творах, як "Невідомий", "Він іде" то-що. Особливе місце своїм революційним значінням займає "Фата Морґана". Цей твір справляє вже таке враження, що письменник ставив перед собою свідомо революційну мету висвітлити ті нові соціяльні процеси й ту соціяльну боротьбу, що відбувалася на селі. Своїм революційним значінням цей твір визначається серед усіх творів насамперед тим, що в центрі поставлено не індивіда, а масу, ціле село.

Під впливом нових економічних стосунків українське село міняє свою соціяльну структуру, своє соціяльне обличчя. Коли народники бачили перед собою тільки два соціяльні уґруповання- поміщиків і селян, то Коцюбинський показує нові соціяльні шари, куркулів і наймитів. Отже, інтереси села надто розбіжні, соціяльна боротьба — надто комплікована.

Коцюбинський нам показує село, розбурхане соціяльною боротьбою. Вікова мрія про землю стає актуальним гаслом клясової боротьби. Але й пролетарські прагнення, інтерес до промисловости, а водночас зневіра що-до землі відбивається в цій боротьбі. Голота, сільські незаможники, середняки й вороги голоти — куркулі, несвідомі анархісти й свідомі орґанізатори селянської революційної стихії — усю цю масу художник малює яскравими фарбами, даючи її в динаміці, в боротьбі й відтворюючи тим величню картину соціяльної боротьби. Це

— справжній соціяльний твір, що викликає в читача глибокі революційні емоції.

Але ми б не сказали, що саме "Фата Морґана", є найорґанічніший твір для Коцюбинського й що саме на підставі цього твору ми повинні судити про постать письменника. Рацію мають ті критики, хто каже, що цей твір стоїть трохи осторонь від цілої його творчости. Чи не через це саме другу частину "Фата Морґана", писану пізніше, підчас глибокої реакції й занепаду громадянських інтересів серед української інтеліґенції, подано без належного соціяльного патосу, в вигляді революційної "хроніки"? Проте "Фата Морґана" залишається одною з найяскравіших сторінок у житті й творчості письменника.

Відомо, що пізніше Коцюбинський цілком одійшов від громадських інтересів, з своїм індивідуалізмом дійшов аж до чистого мистецтва. Треба гадати, що до цього спричинилися не тільки занепадницькі підчас реакції настрої серед інтеліґенції, а її особиста недуга, що все більше підточувала життя письменникове. Останні його твори — це, як висловився Коряк, "протоколи душі, гімни природі Карпат і Італії". Індивідуалізм в останній творчості його досягає найбільших розмірів. І все ж, оцінюючи всю творчість Коцюбинського, увесь пройдений його шлях, ми повинні сказати, що хоч його творчість і була відбиток ідей і настроїв буржуазної інтеліґенції, але Коцюбинський належав до тих, хто хоч і "дисгармонійно" хитався, проте тяг інтеліґенцію не до буржуазії, а до трудящих мас. Тим-то твори Кацюбинського мають у собі багато революційних мотивів, а иноді й революційного патосу.

За це ми й шануємо Коцюбинського. Але ми ще шануємо Коцюбинського тому, що він, великий художник, великий майстер слова, підніс українську літературу на вищі мистецькі щаблі.

С. Щупак.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

Зовнішній вигляд людини з усіма дрібними обрисами окремих частин її тіла відомий кожному й тому не варто його тут описувати. Та варто згадати, що спроби довідатися, що ж є всередині людини, довго зустрічали перешкоди з боку закону й релігії. Хоч давні єгиптяни й дозволяли розтинати трупи скараних злочинців, та ці випадкові спостереження не збагатили науку більш-менш ґрунтовними даними. В третьому столітті до нашої ери грецький мислитель Арістотель висловив думку, що внутрішні орґани людини збудовані за загальним пляном з вищими тваринами. Це її підтвердили дальші спостереження вчених.

Коли науці дали вільне й широке право використовувати людські трупи для вивчення, тоді почала утворюватися наука про будову людського тіла — анатомія. Ця наука відкрила, що тулуб являє собою закриту дуплину, поділену перегородкою (діяфраґмою) на верхню та нижню половини.

У вехній половині в певному порядку розміщені орґани дихання й серця; в нижній, також в певному порядку, лежать шлунок, кишковий канал, печінка, селезінка, нирки, сечовий міхур тощо.

Те, що окремі орґани мають один з одним безпосередній зв'язок, викликало думку, що всі вони роблять для одної певної мети. Так були відкриті системи: травлення — шлунково-кишковий канал, кровообігу — серце, жили, система дихання — гортань, дишне горло та легені. Ми не будемо тут докладно описувати всі останні системи, нам бо доведеться говорити про них далі, коли старанно досліджуватимемо орґани людського тіла.

Відкриття Шлейдена і Швана допомогли докладніше вивчити будову рослин і тварин. В 30-их роках минулого століття згадані вчені вперше заявили, що рослини збудовані з дуже

маленьких часток, ніби цеглинок, що виявляють всі основні життьові явища. Вони назвали їх клітинами.

Дальші дослідження виявили клітини і в тілі тварин. Туманну уяву про будову орґанізму, що існувала до того часу, заступив новий погляд, за яким усі тварини і рослини збудовані з живих клітин, зв'язаних в одне ціле та об'єднаних одна з одною спільною життєдіяльністю. Сучасна біольоґія розлядає клітину як одиницю життя.

Озброймося мікроскопом та пошукаймо цеглинок, з яких збудовано наше тіло.

Візьмімо краплину крови, покладімо її на кусник скла та покриймо маленьким тоненьким скельцем, — це й буде препарат для мікроскопа. Крім того, візьмімо ще якнайменші кусні м'яснів із стінки кишки, печінки та мозку. Цих чотирьох препаратів цілком досить, щоб ознайомитися з пляном будови нашого тіла.

Препарат з крови покаже нам таку картину — по жовтому загальному тлі розсіяні білокривці та червонокривці. Препарат м'яснів покаже нам тканину рожевого кольору з розкиданими в ній веретеноподібними клітинками, що зв'язані одна з одною загальним ланцюгом. В препараті печінки будуть шестигранники правильної форми, що своїми краями щільно налягають один на одного. Розглядаючи препарат мозку, ми побачимо дивну картину: ніби небо, всіяне зорями та кометами, бо мозок збудовано з клітин зоряної форми.

Ми бачимо, що кожний орґан складено з клітин певної і лише йому властивої форми. Зоряні клітини ми знаходимо лише в мозку, клітини шестигранної форми — лише в печінці і т. д.

Клітини, сполучаючись одна з одною, утворюють тканини, а з цих тканин будується той або інший орґан нашого тіла. Орґани ж, зв'язані в окрему систему та прикріплені просто або безпосередньо до кісток кістяка, і являють собою орґанізм людини.

Ми вже знаємо, що клітина — це жива істота. За живе ж ми вважаємо все те, що дихає, живиться, росте, розмножується, старіє та вмирає. Отже й клітини людського тіла повинні виконувати всі перелічені функції. Таким чином, тіло живої людини — це ніби великий колектив клітин, а життя, що відбувається в цьому колективі, — це життя всіх клітин, що входять до його складу.

Ми вже бачили, що клітини зв'язані одна з одною в тканинах і орґанах і що такий же щільний зв'язок об'єднує всі орґани один з одним. Інакше кажучи, всі клітини орґанізму зв'язані загальною територією, що складає людське тіло.

Проте, існує й інший, не менш щільний зв'язок між клітинами. Все живе походить з яйця. І багатоклітинний орґанізм людини походить від яйцевої клітини своєї матері. Запліднене мужеським насінням, за сприятливих умов яйце збільшується до певного розміру та ділиться на дві частини — живі клітини. Ці ж клітини також діляться на дві частини кожна: нові ж клітини знов діляться і т. д. Так утворюється зародок, в якому клітини розміщуються в три шари й далі безупинно збільшуються через ділення. З верхнього шару поволі утворюється шкіра, орґани почувань та нервова система (головний та спинний мозок з відхідними нервами); з середнього шару утворюються мускули й кістки, а з внутрішнього — всі внутрішні орґани.

Так за 9 місяців утробного життя з малюсінького яєчка виростає дитина з усіма готовими орґанами, з пересічною вагою 9 фунтів. За утробного життя зародок живиться кров'ю матері та дихає її киснем. З'явившися на світ, дитина ростиме доти, доки дійде крайнього строку зросту (21 — 22 роки).

В цьому процесі зародження та розвитку плоду ми виявляємо згаданий зв'язок між клітинами. Їх зв'язує між собою кревність. Всі вони діти одної матері — яйцевої клітини. Та хоч кожна клітина нашого орґанізму і виявляє безперечні ознаки самостійного життя, проте волю її обмежують загальні закони, обов'язкові для всіх клітин даного орґанізму.

Отже, ми бачимо, що клітини зародку, зв'язані між собою спільною територією, кревністю та загальними законами, становлять ніби єдиний багатоклітинний колектив.

Спробуймо ж думкою пройти до цього колективу, ознайомитися з його громадянами та з умовами їх спільного життя. Виходить, що основне гасло цього колективу є праця але аж

ніяк не для себе, а для добробуту всіх. Червоною ниткою в усьому людському орґанізмі проходить гасло цілковитої рівности. Якщо окремі клітини ріжняться одна від одної формою, то й це можна пояснити потребами розподілу праці — спеціялізацією. Цим же пояснюється й ціла ріжноманітність форм і барв, яку ми спостерігаємо, розглядаючи всі клітини нашого тіла.

Щоб зручніше було працювати, фахівець тої чи іншої ділянки повинен мати певні форми та певний хемічний склад матерії.

В переглянутих нами мікроскопічних препаратах червонокрівець — це ніби розносник. Пливучи кров'яним річищем, він захоплює з легенів кисень та хвилею крови приносить його до клітин серця. Мускульні волокна — це механіки, за допомогою яких рухаються кишки, шлунок, сечовий міхур тощо. Печінкові клітини — це хеміки, що перетворюють поживні речовини з кишкового каналу на жовч. Клітини мозку своєю спільною роботою творять нашу свідомість, почуття та волю.

(Далі буде.)

Коріння великодня

.1) **Запитання:** Що означає слово "пасха"?

.**Відповідь:** Слово пасха походить од древнєеврейського коріння і в перекладі на українську мову означає, власне, "проходження мимо". Уперве з таким значінням слово це ужито в біблії (ісход XII 23, 27 уступ), де йде річ про те, що вночі перед т .зв. виходом з Єгипту евреї заколювали невинне ягня і кров'ю його робили знаки на дверях своїх будинків, щоб відзначити їх серед будинків египтян. Ангел, що згідно з цією казкою, знищував всіх первенців у египетських домах, "проходив мимо" еврейських будинків, не коючи ніякої шкоди.

Цим же самим словом стародавні евреї означили і саме пасхальне ягня, що мусіли його з'їдати на пасху із особливими церемоніями. Звідси вираз "з'їсти пасху" означає "з'їсти жертвене ягня, кров'ю якого помазані були одвірки, щоб грізний мститель пройшов мимо". Але це пояснення біблії не вірне, бо ніякого "ісхода" евреїв із Єгипту не було. Стародавні евреї спочатку були кочовники-скотарі. У них тоді було велике весняне свято, коли в жертву богам (духам) приносили ягня чи цапеня, кров'ю яких оббризкували шатра, а м'ясо з'їдали з прісними коржами та з гіркими травами пустині. Це свято й мало назву "пасха", цебто "змилостивлення лихих духів, щоб вони не шкодили худобі і людям".

У християн слово "пасха" набуло трохи іншого значіння. Пасхою стали називати мітичного "спасителя", завданого буцім то в жертву на взірець еврейського ягняти. Одночасно цим словом стали називати і саме свято. Протягом перших п'яти століть християнської ери христа малювали у вигляді ягняти (залишок часів тотемізму, цебто убожування тварин).

2) **Запитання:** Звідки пішло свято пасхи у християн?

Відповідь: Християнське свято пасхи утворилося із 3-ох складових частин, що не мають між собою нічого спільного і поєднані у християнській церковній відправі цілком штучно. Першу і головну частину пасхи становлять стародавні обряди хліборобського плачу-тужіння над упалим у землю, замерлим було, але воскреслим і з'їденим божественним зерном. Цю частину свята християни запозичили від стародавніх наскрізь забобонних, напівдиких хліборобів. Другий елемент свята — еврейська пасха. До 325 року християни святкували її разом з евреями — 14-го числа місяця Нісана. Значить, за перших часів свого існування християнська церква сама не знала, якого ж саме дня воскрес її "спаситель христос". Тільки 235 року на першому вселенському соборі отці церкви постановили святкувати її "у першу неділю після першого весняного повномісяччя" і тим остаточно відмежувалися від евреїв, відсунувши свою пасху на тиждень. Нарешті третя частина християнської пасхи — учення про страждання, смерть і воскресіння христа. Оповідання про це виникли не з дійсних фактів життя христа, бо таких подій, і як самого христа, ніколи не було, — а від

раніших східніх переказів та казок про добрих спасителів. що страждали, умирали і воскресали. Спасителі ці у ріжних народів мали всякі імена: Озирис, Аттіс, Діоніс та інші, але всі вони були не що інше, як убожування рослинної сили землі. Християнський Ісус це — комбінований образ такого східнього спасителя.

Ці три моменти християнська церква поєднала, обробила, пристосувала їх до господарських вимог християнської епохи, і вийшла дужа своїм драматизмом церквона містерія — пасха.

3) Запитання: Що таке є плащаниця?

Відповідь: Так звуть у християн священну на великій хустці подобу померлого христа, що над нею з особливою церемонією так званої "страсної п'ятниці" справляють обряд поховання, обходячи тричі круг храму.

Із стародавніх документів знаємо, що в цілому ряді дохристіянських релігій: у фінікійській, вавилонській, фриґійській і египетській був такий же самий звичай, як у нинішних християн. За три дні до свята воскресенія будували "священну" сосну, прикрашали її стрічками, вінками із квіток, всякими музичними струментами, а на середину чіпляли подобу самого спасителя (Адоніса, Таммуза, Аттіса, Озириса). У такому вигляді його навішували чи "возносили" на дерево: образ схожий до розп'ятого на хресті. Сосну цю з великою учтою носили по місті і вносили потім в саму святиню у храм. Округ неї віряни тужили, плачучи за своїм померлим божеством. Тужіння це відбувалося над плащаницею цього божества, цебто над труною чи ложем, де лежала дерев'яна статуя спасителя. Плащаницю прибирали квітами. Статую спасителя обмивали, мастили благовонним мастивом і сповивали у погребальні сувої. Потім із спеціяльною урочистістю справляли його похорон. Величезна юрба народу з тужільницями і з жерцями попереду, співаючи похоронних молитов та гимнів, проводила труну з плащаницею до призначеної для божества могили-печери. Тужіння і ридання сягали найвищого ступеня, коли, поклавши у печеру "господа", замуровували могильний вхід.

ВСЯЧИНА

ДИТИНА МІЖ ЛЕОПАРДАМИ.

Перед двома місяцями зникла семилітня дитина одного кольоніста в Анґоні. Родичі думали, що дитину вкрали неґри. Але всякі пошукування не дали ніякого висліду. Цими днями почув один ловець у лісі плач дитини. Ціле ловецьке товариство окружило підозріле місце. Стрільці вбили пять леопардів і найшли в печері страчену дитину, покриту до половини загибаючої леопардною самицею. Дитина була здорова.

З ЧАСІВ ІРОДА.

В Єрусалимі копали на фундамент під новий дім і знайшли могили та намогильні плити з часів царя Ірода. Написи на плитах старожидівські і грецькі. Крім того знайшли багато посудини з часів ще давніших.

МАТИ І ДИТИНА.

В однім нюйоськім шпиталі жінка мала привести на світ дитину і як наближався порід, лікар сказав їй, що дитині грозить смерть. Можна було ратувати матір або дитину, але не обоє разом. Коли лікар спитав її, хто має жити, вона відповіла: нехай дитина жиє. Так і зробили і мати померла, а дитина буде жити.

ЗМІЯ В ШЛУНКУ.

Швайцарська преса пише про такий випадок: В селі Шатлє недалеко Анмас почула одна жінка, що в її шлунку щось ворушиться. Пішла до лікаря і цей по довгих радіоґрафічних дослідах над нею ствердив, що в її шлунку находиться змія довготи 50 центиментрів. Ця жінка мусіла, певне, випити цього непожаданого гостя з джерельною водою. Жінку відставлено до шпиталю, де мусітиме піддатися операції.

ПРОДАВ ВЛАСНУ ДИТИНУ.

Один мексиканець заявив своїй 18-літній жінці, що він не признає себе батьком її синка, якому тепер минає два роки. Тому жінка, не думаючи довго, продала дитину за 22 долари. Подруги підписали контракт продажі, який по мексиканському праву є важний.

ДИТИНА ЗІ ШКІРОЮ ТИГРА.

До одного з віденських шпиталів привезли на лікування однорічну дитину, що походить від зовсім здорових родичів. Лице і взагалі ціла шкіра дитини є покрита плямами, що зовсім нагадують шкіру тигра. Це тим більше, що вона є сильно покрита волоссям.

Як наші відділи святкували 8-ме березня

ВИНДЗОР, ОНТ.

У Виндзор, Онт., відсвятковано Міжнародній день жінок-робітниць в неділю 9 березня концерт-мітінґом в Ріджент театрі. Свято підготовили і перевели місцева частина комуністичної партії і місцевий відділ Жіночої Секції ТУРФДім.

Свято відкрив т. Кандон. Він пояснив зрачіння свята і хто влаштовує його та покликав на сцену жіночий хор, який в супроводі мандоліновоі орхестри відспівав Інтернаціонал і Йдемо вперед. Потім т-ки Король, Криштадович, Ґах і Ґаджос виступали з деклямаціями.

Першою бесідницею на святі була т-ка Е. Булер, яка недавно повернула з Радянського Союзу. Вона розказала присутним про вільне життя робітниць і селянок в Радянському Союзі та порівнала його з тим тяжким життям, яке ведуть робітниці в капіталістичних країнах. Теж говорила вона про те як успішно працюючі Радянського Союзу переводять в життя пятирічний плян перебудови своєї країни і як капіталісти приготовляються перешкодити їм в тому будівництві нового життя своїм збройним нападом.

По промові т-ки Булер фінляндський мішаний хор відспівав кілька революційних пісень.

Другою бесідницею була т-ка Савух. Вона розказала, чому робітниці цілого світа святкують 8 березня і закликала робітниць і робітників орґанізуватися та орґанізовано боротися за встановлення робітничо-селянської влади в Канаді.

Дуже зацікавили присутних місцеві піонери, які виступали з фізичними вправами. Кожну їхню точку глядачі вітали грімкими оплесками. Потім ще промовляли т-ки Вандот і Кечісон.

На закінчення наш жіночий хор відспівав кілька революційних пісень, а саме: Ми рухом відважним, Прапор червоний, Разом товариші вногу й Інтернаціонал.

Робкорка.

ФОРТ ФРЕНСЕС, ОНТ.

Міжнародній день жінок-робітниць відсвятковано у Форт Френсес старанням місцевого відділу Жінсекції ТУРФДім дня 9 березня концерт-мітінґом. В концертову програму входили деклямації, сольо-співи, терцети і пісні, які виконала мандолінова орхестра.

Значіння свята пояснила т-ка М. Блеска. З рефератом про 8-ме березня виступила т-ка Т. Лаврис, а т-ка А. Савчук промовляла про життя робітниць в Радянському Союзі і в капіталістичних країнах.

Свято перейшло дуже успішно. Взяли в ньому участь около 250 робітниць і робітників. А теж, не зважаючи на велике безробіття, яке панує в нашій місцевости, присутні зложили поверх 20 доларів вільної колекти. Половину з тих грошей віддано на пресовий фонд "Робітниці", а другу половину — на висилку жіночої робітничої делеґації до СРСР. Кромі того до нашого відділу вписалося на тому святі 5 нових членкинь.

Робкорка.

СУ СЕЙНТ МЕРІ, ОНТ.

Міжнародній день жінок-робітниць ми святкували цего року спільно з фінляндськими товаришками 9 березня в Фінляндськім Робітничім Домі. Саля була заповнена робітницями і робітниками до того степеня, що багато присутних мусіли стояти. По підняттю завіси присутні побачили на сцені гарно вишитий на червоному полотні під серпом і молотом напис "Хай живе Міжнародній день жінок-робітниць!"

Свято відкрила вступним словом одна фінляндська товаришка, а потім наш хор відспівав Інтернаціонал.

Концертову програму виконали наші і фінляндські товаришки й товариші. В половині концерту т-ка Р. Щур прочитала реферат про жіночий робітничий рух в капіталістичних країнах і в цілому Радянському Союзі.

Дуже добре вивязався на то-

му концерті наш хор, яким керував т. Фівчук.

На концерті наші фінляндські товаришки ширили знимки т-ки Крупської. Вони зібрали за них $25.35. Всі ці гроші віддано на висилку жіночої робітничої делеґації до Радянського Союзу.

Концерт закінчили учні місцевої УРДШколи піснею Червоний Прапор.

А. Шарабура.

ПОРТ АРТУР, ОНТ.

Своє свято — 8 березня ми відсвяткували в неділю, 9 березня, концерт-мітінґом. Значіння свята пояснила т-ка Сорока. Потім виступали мішаний хор, мандолінова орхестра і товаришки з деклямаціями.

Реферат про Міжнародній день жінок-робітниць прочитала т-ка Р. Личук. В рефераті вона охопила історію свята і те як робітниці цілого світа святкують його. Т-ка Личук теж закликала присутних робітниць, щоби вступали в ряди Жіночої Секції ТУРФДім. На її заклик вписалося до нашого відділу Жінсекції 2 нових членкиш. Кінцеве слово мала т-ка Луговик. На загал концерт випав гарно і публики було багато.

Робкорка.

КІЧЕНЕР-ВАТЕРЛЮ, ОНТ.

8 березня відсвятковано в Кічепер-Ватерлю, Онт., старанням відділу Жінсекції ТУРФДім концерт-мітінґом. А відсвятковано це наше свято в неділю, 9 березня. Саля, в якій влаштовано концерт, була заповнена в край. Свято відкрив хор Інтернаціоналом, а т-ка М. Угрин короткою промовою. Після відкриття слідували співи і деклямації.

В половині концерту т-ка Е. Бабій виголосила реферат, в якому пояснила значіння Міжнародного дня жінок-робітниць. Другим бесідником був тов. Гунчак, який розказав присутним про свої вражіння і спостереження на XI Зїзді ТУРФДім і па VI Конвенції РЗТ.

Концерт закінчено піснею Мак червоний.

Робкорка.

САСКАТУН, САСК.

В неділю 9 березня ц. р. відсвятковано спільними силами в Саскатуні, Саск., Міжнародній день жінок-робітниць. Свято відкрила голова концерту т-ка А. Калмуцька, яка вкоротці пояснила значіння цего свята. Опісля мішаний хор відспівав Інтернаціонал. Дальше продовжалася концертова програма, в яку входили хорові пісні, соля, деклямації. Жіноча Мандолінова Орхестра приготовила до цего жіночого свята кілька гарних пісень. Вона виконала такі пісні: "Більше надії, брати", "Марш революціонерів", "Дві хмароньки", "Ой краче, краче", "Червоний прапор", "У перед" і "Українську баркаролю".

У половині концерту виступила з рефератом т-ка Е. Кальмуцька. Вона переповіла історію Міжнародного дня жінок-роібтниць. Відтак закликала жінок-робітниць, щоби вступали в ряди Жіночої Секції ТУРФДім, бо тільки спільними силами ми робітниці її робітники зможемо себе визволити зпід теперішнього капіталістичного гнету. На її заклик вписалося 6 нових членкинь. А також вона закликала, щоби кожна робітниця передплатила собі "Робітницю", котра освідомить нас і виведе на шлях до нового життя.

В другій половині концерту говорила т-ка Т. Васілька. Вона говорила про життя жінки-робітниці в теперішнім капіталістичнім суспільстві і як її поневолювано в давнині. Теж товаришка вказала як буржуазія приготовляється до війни і закликала, щоби жінки-робітниці орґанізувалися і спільними силами боролися проти капіталізму.

Відтак ще говорив т. С. Галіна про загальний робітничий рух і про те, чому жінки-робітниці повинні орґанізуватися.

Останньою бесідницею була голова місцевої Жіночої Робітничої Ліґи. Вона говорила про працю і значіння цеї орґанізації.

Свято закінчено Інтернаціоналом.

Ввесь дохід з концерту віддано на пресфонд нашого журналу "Робітниця".

Ґ. Макутра, робкорка.

ЗМІЦНІМ БОРОТЬБУ ПРОТИ НАЗАДНИЦЬКИХ ПОГЛЯДІВ НА ЖІНКУ.

Читаючи в 5 числі "Робітниці" статтю М. Биковця "Жіноча доля", я зайшла в дискусію з одним нібито свідомим робітником, який за одно повторював, що жінка ніколи не може добитися рівности з чоловіком. Та ще сказав він, що він, як би міг, то позаборонив би всі жі-

ночі орґанізації і всі жіночі журнали та ґазети. За причину він подав те, що як жінка належить до орґанізації, то ходить на ріжні зібрання, а тим самим занедбує свою хатню роботу. Словом дивиться цей несвідомий робітник на життя очима селян, які не бачуть в жінці нічого іншого як лише хатню робітницю. Або іншими словами від відстав від життя на багато, багато років і тим самим не бачить і не розуміє ролі робітниці в теперішньому капіталістичному ладі і в теперішній клясовій боротьбі, не розуміє, що без участи робітниць в клясовій боротьбі робітничій клясі не можна мислити про визволення, про будову нового життя.

Коли я йому сказала це, то він ще гірше розізлився і сказав, що жінка ніколи не зможе зрівнатися з чоловіком, бо вона є умово і фізично слабше розвинена.

Словом виходить, що той товариш не читав дискусійних статтів, якими було Їжака, де ясно фактами доказано, що такі погляди є несумісні з правдою і що вони виросли на ґрунті вікового рабства. Хто ж поділяє такі погляди, то тим самим піддержує це рабство, а це вже ніяк недопустиме для членів наших орґанізацій.

Ще обстоював той робітник той погляд, що будьто жінки завжди перші полишають чоловіків і зраджують їх, а чоловіки не роблять цего ніколи. Що це неправда, з тим згодиться кожний робітник і кожна робітниця. Бо ж відомим є, що в багатьох випадках розводів, чи зради винні чоловіки, а в багатьох жінки. А в переважній більшости розводів не винні ні чоловіки, ні жінки, бо просто люде недобре доберуться та й мусять росходитися — якщо лише можуть. Коли ж не можуть, то гризуть одно одного до гробової дошки. І винувати за таке не можна ні жінок, ні чоловіків, а лише теперішній лад, який сковує людей своїми кайданами.

Головне на що я хочу звернути увагу — це те, що в наших орґанізаціях є ще багато товаришів, які мають назадницькі погляди на жінок і тому наші орґанізації повинні звернути більше уваги на поборювання таких поглядів.

В. Червона.

Вест Торонто, Онт.

ВИКОРИСТАНУ РОБОЧУ СИЛУ ВИКИДАЮТЬ НА БРУК.

Такий же самий визиск, викидання з фабрик і безробіття, які шаліють по всіх містах Канади, стискають своїми обіймами й наше містечко Кіченер-Ватерлю, Онт.

Головні фабрики в нашій місцевости — це робурні і фабрики білля. Як в одних так і других ведеться тепер процес раціоналізації, запроваджування спід-ап системи, а з ними йде викидання робітників на брук і заміна старих робітників, що працюють в тих фабриках по кільканацять років, молодими робітниками а також у великому числі і робітницями. Тих останніх заставляють капіталісти працювати запівдармо.

Процес викидання старих робітників з фабрик є жахливий. Отак приходить форман до робітника, що робить у фабриці 15—20 років і каже йому, що він квітує його. Робітник стає наче приголомшений. Адже він виробив свої сили в тій фабриці. В нього родина велика і він знає, що іншої працю йому не дістати сьогодні.

— Що ж я маю робити зі своєю родиною, зі своїми дітьми? — питає такий робітник роспучливо.

— Це мене не обходить, — відповідає форман і відходить.

В той же самий спосіб викидають капіталісти робітників і з інших місцевих фабрик, а в тому числі і з фандрів, де робітники в ґазах, при двиганні заліза найскорше зуживають свої сили, руйнують здоровля. Та капіталістам байдуже про робітниче здоровля. Їм ходить лише про те, щоби виробити дешевше продукти і сконкурувати своїх противників та набити золотом кишені. А в той же сам час вулицями міста ходить багато молодих повних сили безробітних і ніяк не можуть найти праці, щоби заробити на прожиття.

Таке жахливе положення буде трівати доти, поки працюючі не зорґанізуються і орґанізовано не повалять капіталізму.

Тому вступайте, товаришки й товариші, до ТУРФДім, до революційних трейд-юній і до комуністичної партії.

Робітниця.

Кіченер-Ватерлю, Онт.

ЧИ ЦЕЙ ПОСТУПОК ОПРАВДАНИЙ?

В нашому жінвідділі в Трансконі, Ман., трапилась ось така справа: Минувшої осени наші орґанізації, що згуртовані при

Українськім Робітничім Домі в Трансконі, піддержували кандидатуру нашого члена, який кандидував на радного до міської ради. Всі члени і членкині взяли живу участь у виборчій кампанії та докладали всіх старань, щоби вибрати члена ТУРФДім радним до міської ради. Одна наша стара членкиня відносилася до цеї виборчої кампанії дуже холоднокровно. Тому, що ця членкиня була активною в орґанізації й так би сказати провідницею жінвідділу, то на неї всі наші членкині звертали найбільшу увагу і примусили її висказатися, чому вона проти кандидатури товариша. Коли товаришка так байдужно відносилася до виборчої кампанії, а деколи навіть отверто заявляла, що "я можу собі голосувати на кого я хочу", то товаришки дорікали їй за таку поведінку і кінець кінців, згадана товаришка виступила з відділу Жінсекції та нарікає тепер на членкинь, що вони до неї зле відносилися, що через них вона мусіла виступити з орґанізації.

Як ми довідалися пізніше, то товаришка мала якусь особисту уразу до нашого кандидата й через те не лише, що не голосувала на него, але й бажала, щоби він не зістав вибраний.

Зараз товаришка говорить, що вона була і є правильна. Наші членкині, які бажали б, щоби товаришка вернулася назад до орґанізації, говорять, що товаришка мильна, а ми праві. Коли орґанізація ухвалила піддержувати кандидатуру товариша, то всякі особистости не повинні мати місця, а всі члени повинні поступати так, як рішила орґанізація. Так говорять товаришки, з чим не погоджується згадана товаришка. Хто тут правий? Чи поступок згаданої товаришки оправданий?

Будьте так добрі, т. редактор та скажіть коротенько своє слово під цим самим дописом. Тоді ми будемо знати, хто має рацію. Моїм бажанням було б, щоби згадана товаришка по перечитанню цего допису та відповіді редактора, вернулася назад до орґанізації та забула про те, хто мильний, а хто правий.

Софія.

Транскона, Ман.

Замітка Редакції: Товаришка, про яку ти пишеш, Софійо, поступила дуже погано. Членкиня, яка виступає через особисті порахунки проти рішень цілої орґанізації, не повинна мати в ній місця і до того часу, поки вона щиро і відкрито не визнає за собою вини відділ не повинен приняти її до орґанізації.

ПАТРІОТИЧНА ШОПКА.

Дня 3 березня українські жовтоблакитники влаштували в своїй читальні протестаційний мітінґ проти "червоного терору" на Україні.

По путаному відкриттю голова покликав до слова пана учителя. Пан учитель витиснув якось з себе кілька слів, які вивчив як папуґа на память і почав читати якийсь пашквіль про "червоний терор" на Україні. З того пашквіля виходило, що Єфремова і його однодумців арештовано за те, що вони були релігійними.

Більшості присутних такої брехні було забагато і вони сказали докладчикови, що він говорить неправду та стали домагатися, щоби він сказав їм, що за пашквіль він читає і хто написав його. Головно міцно присутні притиснули пана учителя, щоби він ясно сказав, чи єфремівців арештовано за релігійні переконання, чи за контрреволюційну роботу.

Пан учитель змішався, загубив язика, втратив голову і бігав то за куліси, то на сцену. Наші товариші за той час виясняли присутним, хто такі є єфремівці і за що їх арештовано. Патріоти настрашились того вияснення і підняли великий крик, з якого перейшли на брудну лайку, якою виявили свою безсильність і темноту.

Жаль, що між тою купкою бизнесменів та гнилої інтеліґенції є кілька задурманених робітників і робітниць. Найвища пора, щоби вони покинули ряди капіталістичних запроданців і приєдналися в ряди клясово свідомих працюючих.

Членкиня Жінсекції.

Форт Френсес, Онт.

НЕСВІДОМИЙ БАТЬКО.

В "Робітниці" товаришки часто підносять в дописах, що багато робітниць не можуть належати до орґанізації через те, що їхні чоловіки не дозволяють їм. Це правда і проти такої заборони несвідомих робітників і проти їх несвідомости треба в ріжний спосіб боротися. В цьому дописові я додам, що забороняють багатьом робітницям вступати до орґанізації не лише чоловіки, але також і несвідомі батьки.

Ось недавно в нашій місцевости Енсонвил, Онт., наш драм гурток грав представлення. Головну ролю в ньому грала здібна молода товаришка, яка щиро горнеться до орґанізації. В часі представлення її батько прибіг до УРД і силою забрав ту товаришку до дому. Звичайно, зараз вчинилося деяке замішання, але ми його скоро наладнали, ролю тої товаришки заступили іншою аматоркою і представлення скінчили. Та діло не лише в представленню, а в тому, що воно характеризує, як то деякі несвідомі батьки стоять на перешкоді до поступу своїм дітям. А характерним є те, що ті батьки, які непускають своїх дітей до орґанізації кохаються звичайно в пянтиці і картограйстві.

Проти такого насильства над дітьми ми мусимо в ріжний можливий спосіб боротися.

Ч. Любомира.

Енсонвил, Онт.

ЗАМАЛО ПРАЦЮЮТЬ НА ОСВІТНЬОМУ ПОЛІ.

В нашому відділі Робітничого Запомогового Товариства є багато таких членів і членкинь, що, заплативши вкладки і взявши у випадкові слабости запомогу, думають, що вони вже сповнили всі свої членські обовязки. А найгірше є те, що між ними є чимало таких членів, що належать до орґанізації від перших днів її заснування. А це є дуже зле, бо на освітню працю вони звертають дуже малу увагу, а тимсамим не можуть вести як належить клясової боротьби.

Там, наприклад, освітній комітет влаштовує час від часу лекції, а також кожної середи відбуваються в нашому УРД спільні читання. На ті лекції і спільні читання приходять члени відділу ТУРФДім і членкині відділу Жінсекції, але дуже мало приходить членів і членкинь відділу РЗТ. А раз вони не приходять, значить не освідомляються.

Недавно наші відділи ТУРФДім, РЗТ і Жінсекції рішили спільно видавати стінну ґазету. За таким рішенням були всі члени і членкині. Деякі члени вже говорили, що треба зробити більші рамці для стінґазети. Всі вірили, що стінґазета піде в рух. Але тому, що всі лише вірили, а не писали дописів, то ж і діло не пішло так, як це ми плянували.

Робкорка нашого жінвідділу теж не дуже то часто пише до "Робітниці", а ми любимо читати дописи про нашу місцевість в "Робітниці" і вміємо критикувати, як щось там не понашому написано, але самі писати не хочемо. А це зле і то зло треба направити. Ми повинні точно приходити на збори, лекції, спільні читання і на підприємства, а також писати дописи як до стінґазети, так і до "Робітниці" та виконувати всі наші орґанізаційні обовязки.

Зимна.

Торолд, Онт.

ЗАДУРМАНЮЮТЬ СЕБЕ АЛЬКОГОЛЕМ.

В часі пресової кампанії я ходила по домах і збирала пресовий фонд та приєднувала передплатниць для "Робітниці". Бабаго темноти й нужди бачила я в часі того мого ходження. Передтим я її ніколи не представляла собі, що так багато робітників у нашій місцевости пиянствують і марнують вільні години на гранні в карти. Отак прийдете до хати і застаєте: посередині хати стіл, на столі фляшка з самогоном, а кругом стола кілька робітників в карти грають.

— Ти прийшла за пресфондом? Ти хочеш, щоби ми передплачували якісь там ваші ґазети? — це перші їхні питання. — Але ж цего ніколи не буде. Наша освіта тут, — і показують на фляшку й карти. — Ми вже бачили таких, що багато читають, а нічого з того не мають, бо ще гіршу роботу роблять як ми.

Ніякі пояснювання про потребу клясової освіти і боротьби більшости з них не помагають. До забитих, затроєних алькоголем голов не легко дібратися світлим думкам.

У фабриках такі робітники дійсні раби. Вони спокійно гнуть шиї перед босами і роблять все, що їм лише ті прикажуть.

А в Червоний четвер, коли працюючі цілого світа демонстрували проти безробіття, місцеві капіталісти влаштовували деяким робітникам у нашій місцевости забаву, ніби то на те, щоби з ними забавитися. І ті темні робітники й не догадалися, що це капіталісти влаштовують забаву па те, щоби відтягнути їх від демонстрації. А все це має місце тому, що ті робітники і робітниці не читають робітничої преси, робітничих ґазет і затроюють себе горівкою.

Р. К.

Вест Торонто, Онт.

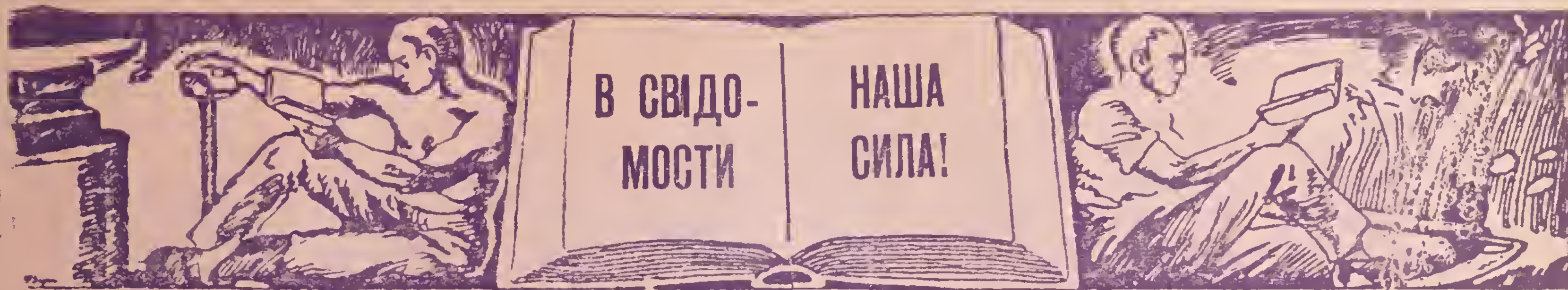

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозофія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розоговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Росказн про сили природи, ч. 1.	.20
Росказн про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Притча про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS.. WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ХАЙ ЖИВЕ ПЕРШЕ ТРАВНЯ!

1. Травня 1930. Ч. 9. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐрегор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND McGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR $1.50; PER SIX MONTHS 80C. SINGLE COPY 10C.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925, AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 1. травня 1930 Ч. 9

Перше Травня -- свято боротьби

Перше Травня — велике свято боротьби, свято підготовки сил пролетаріяту до остаточної расправи з капіталом. Перше Травня — день демонстрації працюючих цілого світа проти війни і проти капіталістичної підготовки до збройного нападу на Радянський Союз. Перше Травня — важливий етап на бойовому шляху пролетаріяту до всесвітньої революції.

Цего року міжнародній пролетаріят святкує Перше Травня 41 раз. Встановив це свято 1 конґрес II. Інтернаціоналу в 1889 році. Відтоді з кожним роком, з кожним травневим святом збільшуються лави тих робітників і робітниць, які усвідомлюють собі, що єдиний вихід із капіталістичної безвиході, яка несе з собою чимраз більше визиску та злиднів, чимраз більше терору та знущання, чимраз більше грабіжництва та небеспеки нових воєн, є шлях революційного повалення капіталізму, шлях боротьби за встановлення диктатури пролетаріяту, отже й шлях гуртування навколо Комуністичного Інтернаціоналу, тої єдиної політичної сили, що високо тримає прапор пролетарської революції в усьому світі.

Сьогорічне Перше Травня має особливе значіння, бо воно припадає в час жахливої економічної кризи, яка охопила цілий капіталістичний світ і створила небувале досі безробіття та кинула в страшну нужду мільйони працюючих Свідомі робітники і робітниці мусять ті мільйони безробітних зорґанізувати і вивести на фронт клясової боротьби. А зокрема велику долю тої роботи мусять працюючі виконати нині — в день І. Травня.

Сьогорічне Перше Травня припадає в час, коли загроза імперіялістичної війни нависла над світом так, як ніколи передтим від останньої світової війни. Ту загрозу війни капіталісти прикривають ріжними "миротворчими" конференціями типу лондонської, яка породила скажену попівську кампанію брехонь і наклепів на СРСР і яка, збираючи всі останні свої сили, намагається зараз створити єдиний капіталістичний фронт проти Радянського Союзу. В тому прикриванні военної загрози всіми силами помагають капіталістам зрадники робітничої кляси — соціял-фашісти. Але працюючі не сміють дати замилити собі очей і мусять приготовлятися, щоби перемінити ту наближаючуся імперіялістичну війну у війну горожанську — в боротьбу за встановлення радянської влади в цілому світі.

Сьогорічне Перше Травня припадає саме в час, коли перемога соціялістичного будівництва

в СРСР стала для всіх очевидним фактом. Це робить дальше існування побіч себе двох в основі противних собі систем — радянської і капіталістичної — неможливим і тому капіталізм мобілізує всі свої сили, щоби розбити Радянський Союз та здавити революційний рух в усіх країнах. Такий стан річей кладе на всіх працюючих невідкладне завдання мабілізувати свої сили до оборони своєї соціялістичної батьківщини і до вирішальних боїв з капіталом.

Минулого року в день Першого Травня міжнародній пролетаріят зробив могутній крок вперед у наступній боротьбі на фортеці капіталізму. В головному місті Німеччини робітничі першетравневі демонстрації навіть перемінилися в барикадні бої. В тих боях полялася робітнича кров, яка зрушила тисячі робітниць і робітників до клясової боротьби та здерла до решти маску зі зрадницького обличчя соціял-фашістів. В день 1 серпня 1929 р. і 6 березня 1930 р. працюючі двинули ще далі вперед клясову боротьбу. А сьогорічне Перше Травня напевно піднесе революційну боротьбу на ще вищий степень.

Зі всіх капіталістичних країн приходять вісти за вістями, що буржуазія приготовила до розбиття першетравневих демонстрацій всі свої поліцейські сили. Вона напевне знову постарається скропити робітничою кровою вулиці міст і доповнити тюрми провідниками працюючих. Та робітництво не страхається тих капіталістичних приготувань. Воно теж приготовилося до свойого свята і відважно зустріне поліцейські загони. В боротьбі за вулицю робітництво робить проби до вирішальних боїв за владу. І дні тих вирішальних боїв зближаються до нас скорим кроком. До них ми мусимо бути приготовані.

Хай же живе Перше Травня — боєвий етап до всесвітньої революції!

Банкроцтво української контр-революції

Більш цілковитого і ганебного банкроцтва, як банкроцтво "Спілки Визволення України" не можна собі уявити. Всі 45 членів "СВУ", яких судить тепер пролетарський суд, одноголосно засуджують всю свою контр-революційну роботу і свою контр-революційну ідею, признаються, що їхня робота привела би була до поневолення України польським і міжнароднім капіталом та називають себе гнилими трупами. А робили ми, говорять вони, контрреволюційну роботу тому, що не продумали її як слід і тому, що до неї гнала нас наша контрреволюційна природа. Інакшою мовою, вони сами називають себе тупоголовими політиками, слугами польського і міжнародного капіталу, крайними реакціонерами і безхребетними інтеліґентами. Такими на ділі вони і є.

Та їхня самооцінка відноситься не лише до них. Вона стовідсотково відноситься і до всеї української контр-революції як там в старому краю, так і тут за океаном. Бо вся українська контр - революція йде тими самими шляхами, що йшла "СВУ" — шляхами, що ведуть до поневолення України; вся ж українська контр-революція так же само підло запродує українських працюючих капіталістам, як їх запродувала "СВУ".

І українська контр-революція розуміє, відчуває це. Вона розуміє, що з неї здерто маску і показано її в її дійсному гидкому виді і тому скаженіє. Най гірше болить її те, що її реакційність, гниль, безхребетність, підлість і продажність показують світові самі її головні стовпи — Єфремов, Ніковський, Чехівський, Дурдуківський і всі інші члени "СВУ". Як би це робив хто інший, а не ідеольоґи контр-революції, то ще можна би було якось відпиратися, заперечувати то що. А так зробити цего не вдасться, бо ж кожному ясно, що голови контр-революції ліпше знають, що їх робота варта чим хвости.

Та не зважаючи на це українські контр-революціонери поза границями УСРР роблять всі можливі спроби, щоби заховати своє ганебне банкроцтво, щоби вибілити себе. А що цего не можна зробити без вибілення своєї голови — "СВУ", то вони пускаються в тому вибілюванні на найпідлішого рода брехні.

І так українські контр-революціонери дуже бажали би бачити членів "СВУ" героями. Вони хотіли би, щоби арештовані змовники кидали визови радянській владі і твердо стояли при своїх переконаннях. Але, щоби так робити, то треба мати ґрунт під ногами, треба мати хребет. А цего в гнилої, спорохнявілої української контр-революції, яка спирається на чужоземний капітал, не має.

По геройськи боротися і по геройськи вмирати можуть лише революціонери - пролетарі, бо вони є виразниками волі мільйонів, втілителями нового життя. Судять же і мордують тепер капіталисти революціонерів тисячами. За 4 роки — від початку 1925 до кінця 1928 р.р. капіталисти замордували без суду 234,141 революціонерів, скарали смертю 35,786, засудили на багаторічну тюрму 61,573. Але перед судом і перед смертю ті революціонери не гнулись, не зрікались, не засуджували своїх ідей, а гордо кидали капіталістичним суддям-катам визови: Ми ваші полонені. Ви можете судити і вбивати нас, але ідеї нашої не вбєте, ідеї нашої на баґнети не візьмете, бо за нами йдуть мільйони, які повалять ваш лад. Так вміють боротися і вмирати лише революціонери.

Українські контр-революціонери дуже хотіли би бачити такими непохитними всіх арештованих членів "СВУ". Та дарма, з полови шнура не всучеш, такими члени "СВУ" не можуть бути, бо вони не революціонери а контр-революціонери. Отже їх собратам поза границями УСРР не лишається нічого, як хоч пробувати змалювати їх твердими в своїх рептильках.

Одну з таких спроб підмалювати єфремівський труп життєвими фарбами зробив недавно орґан українських фашістів у Галичині "Новий Час". За ним передрукували це фарбування інші контр-революційні українські ґазети, а в тому числі її "Український Голос". Великими буквами на першій стороні написами вони, що Єфремов мав сказати: "Хочемо незалежної України". А щоби це фарбування було яскравіше, то вони ще й додали, що більшовики знущаються над арештованими, що Єфремов пять разів просив суд перервати переслухання, бо він перемучений, а суд відмовив його просьбі. Але ця спроба скандально провалилася. Її опрокинув не хто інший, а лише сам Єфремов.

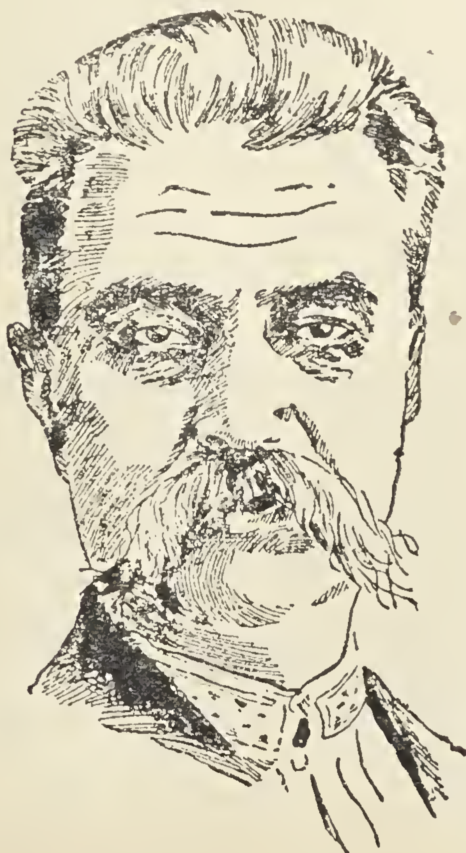

СЕРГІЙ ЄФРЕМОВ,
голова "Спілки Визволення України".

Коли "Новий Час" прийшов на Україну, громадський обвинувач тов. Лубченко показав його Єфремову і дав йому одночасно кілька питань, які разом з відповідями Єфремова тут подаємо:

Тов. ЛЮБЧЕНКО (звертаючись до підсудного Єфремова): — Підсудний Єфремов, чи був на процесі такий випадок — у мене в руках ґазета "Новий Час", що виходить у Львові, де великими літерами надруковано, що "професор Єфремов п'ять разів просив, щоб перервати переслухання справи, бо він перемучений цілоденними відповідями на запити, та суд відмовив його проханню?

ЄФРЕМОВ: — ЦЬОГО НЕ БУЛО. НАВПАКИ, КОЛИ Я БУВ СТОМЛЕНИЙ, СУД ЗАДОВОЛИВ МОЄ ПРОХАННЯ.

Тов. ЛЮБЧЕНКО: Чи відповідали ви, підсудний Єфремов, на запитання голови суду так, як тут сказано: "Професор Єфремов відповів твердим, виразним голосом — Хочемо незалежної Укрaни"?

ЄФРЕМОВ : — НІ, Я ТАК НЕ ВІДПОВІДАВ. (Сміх. Сміється й підсудний Єфремов).

Тов. ЛЮБЧЕНКО: — Наскільки я пригадую, прошу або поправити, або погодитись, — ми після довгого допиту дійшли до того, що ви так заявили, що ваша робота, ходом речей, привела би була не до незалежної України, а до поневолення України. Саме так відповідали ви й засудили свою діяльність?

ЄФРЕМОВ: — ТАК, Я ЦЕ СТВЕРДЖУЮ.

Отак ганебно провалюється українська контр-революція.

Як єфремо-петлюрівщина запродувала Україну

Політична діяльність контрреволюціонерів зі "Спілки Визволення України" — це одне безперестанне торгування і запродування України найріжнороднішим її ворогам. І так в дні горожанської війни партія соціялістів-федералістів, на чолі якої стояв Єфремов, єдналася з гетьманщиною, яка, як відомо спиралася на українських і російських поміщиків та капіталістів і змагала до відновлення "єдиної неділимої" Росії, до віддання України під дальше поневолення поміщицько-капіталістичній Росії.

Партія соціялістів-федералістів дозволила своїм членам в часі гетьманщини взяти участь в уряді гетьмана і в дні, коли працюючі України одностайно повстали проти гетьмана, соціялісти-федералісти на чолі з Єфремовим найшлись фактично на боці гетьманщини.

Обвинувачений Ніковський, що був за часів гетьманщини заступником голови комітету партії соціялістів-федералістів так говорить на суді про тодішне становище згаданої партії.

Громадський обвинувач тов. Любченко питає його: Скажіть, обвинувачений Ніковський, які прошарування були проти повстання (мова йде про повстання проти гетьмана)?

Ніковський. — Ясно, що поміщики та капіталісти.

Тов. Любченко. — Селянство своєю масою повстало?

Ніковський. — Повстало.

Тов. Любченко. — Робітництво повстало?

Ніковський. — Повстало.

Тов. Любченко. — Трудяща інтелігенція, що була звязана з широкими масами робітництва, повстала?

Ніковський. — Так, повстала.

Тов. Любченко. — Проти повстання хто був?

Ніковський. — Центральний комітет соціялістів - федералістів.

Тов. Любченко. — А з соціяльних прошарувань?

Ніковський. — Поміщики, капіталісти, фабриканти. (Сміх у салі).

СХВАЛЮВАЛИ ВАРШАВСЬКИЙ ДОГОВІР.

21 квітня 1920 року Петлюра заключив з шляхетською Польщею Варшавський договір, яким відшматував від України для Польщі около 162,000 кв. кільометрів території, з населенням около 11 мільйонів.

Голова "СВУ" (раніше голова "БУД-у") Єфремов визнав на суді, що "БУД" — попередник "СВУ"—схвалив і Варшавський договір і загарбання польською шляхтою Галичини. І така ганебна продажна робота на мові української контрреволюції називається боротьбою за "незалежність" України.

ВІДДАВАЛИ РУМУНІЇ БЕСАРАБІЮ І МОЛДАВІЮ.

Петлюрівський уряд не лише заключив з Польщею ганебний Варшавський договір, але він теж погодився на загарбання Бесарабії Румунією та ще й обіцяв додати їй Молдавію (АМСРР).

Про цю роботу петлюрівщини оден з визначних діячів "СВУ", Товкач заявив на суді таке:

Я довідався у Єфремова, що Мацієвич — посол УНР в Румунії від імени УНР підписав деклярацію про незацікавленість України Бесарабією і про відмовлення від неї, а згодом підписав також деклярацію про відмовлення України і від Молдавії за ціну військової підтримки Румунією українських націоналістів в боротьбі з Радянським Союзом.. В цій угоді видатну ролю відогравав представник ґенерального штабу однієї з чужоземних держав.

І таку продажну роботу петлюрівщини "СВУ" схвалювала та продовжала.

ПОЛЬСЬКИЙ КОНТР-РОЗВІДЧИК ЧЛЕНОМ ПЕТЛЮРІВСЬКОГО УРЯДУ.

Щосаме представляв з себе уряд Петлюри — це прекрасно характеризує той факт, що товаришем міністра внутрішних справ у ньому був контр-розвідчик Пілсудського Юзефський, а міністром земельних справ польський поміщик Стемпковський.

На запитання члена суду Волкова чи не було такого випадку, коли в петлюрівському уряді було призначено на товариша міністра внутрішних справ Юзефського, Ніковський відповідає: — Так, це було у Винниці 1920 року.

Тов. Волков. — Цей Юзефський був давній український діяч?

Ніковський. — Ні, це був поляк і поляк перш за все. Він був учасник петлюрівських леґіонерів, великий прихильник Пілсудського і його аґент

Тов. Волков. — Він був контррозвідчиком?

Ніковський. — Так, це його спеціяльність (сміх).

Тов. Волков. — Кого тоді було призначено на міністра земельних справ?

Ніковський. — Стемповського.

Тов. Волков. — Це давній український діяч?

Ніковський. — Це не давній, і не український діяч, а це поляк, поміщик з Поділля.

Ніковський визнає, що призначення такого міністра земельних справ — була контроля польських землевласників над урядом Петлюри.

ДІЛИЛИ УКРАЇНУ МІЖ ПОЛЬЩЕЮ І НІМЕЧЧИНОЮ.

Для українських контр-революціонерів зі "Спілки Визволення України" мало було того, що Петлюра віддав землі Західньої України польській шляхті і тому вони як вірні діти свойого "батька" плянували поділити цілу Радянську Україну між Польщею і Німеччиною. Це заявив оден з головних керівників "СВУ" Дурдуківський на допиті дня 22 березня. Прокурор тов. Михаїлик поставив йому питання, які були пляни "СВУ" в її зовнішній політиці, що до інтервенції і окупації? Дурдуківський відповів на него так:

"Намічалося такі комбінації: поділити Україну між Польщею і Німеччиною, дати під польський протекторат правобережну, а під німецький лівобережну Україну".

Такі пляни треба безумовно уважати вершком "самостійницької" діяльности української контр-революції. "СВУ" могла змагатися на тому полі з одною хиба лише Ліґою Британських Українців", яка в свойому орґані "Ню Кенедіян" віддала Анґлії цілу Україну з усім її населенням за одним махом. Хоч правда і те, що не лишається від них позаді і СУС, який руками "Українського Голосу" збудував для тої цілі міст з Анґлії до Чорного моря.

"СПІЛКА ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ" ВИЗНАЛА ПЕТЛЮРІВСЬКО-ВАРШАВСЬКИЙ ДОГОВІР, ЯКИМ ВІДДАНО ГАЛИЧИНУ ПОЛЬСЬКІЙ ШЛЯХТІ.

На бенкеті в честь захоплення білополяками Київа в 1920 році, в присутности командувача польською армією Ридзи-Смиґлого, Єфремов виголосив промову з окликами "слава нашій союзниці, Річи Посполитій!"

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ В. І. ЛЕНІНА.

"Пролетаріят у Росії мордовано не більше, чим в Европі, але початок революції там (в Европі) тяжкий тому, що там немає на чолі влади ні таких йолопів, як Романов, ні таких хвальків, як Керенський, а є серйозні керівники капіталізму, яких у Росії не було".

Сила робітничої кляси — орґанізація. Без орґанізації мас, пролетаріят — ніщо.

Спостереження орґанізаторки

Переїзджаючи східню Канаду, як орґанізаторка Жіночої Секції ТУРФДім, я старалася заглянути в кожну ділянку орґанізаційного життя по відділах Жінсекції, а також я пильно приглядалася життю працюючих взагалі. Своїми спостереженнями з тої об'їздки я хочу поділитися на тому місці з читачками "Робітниці".

Всю працю, яку зробила наша орґанізація між українськими робітницями і фармерками в Канаді можна зрозуміти найкраще, порівнавши теперішній рівень клясової свідомости в українських робітниць цеї країни з тим рівнем, на якому вони стояли перед зорґанізованням Жіночої Секції ТУРФДім.

Цілими століттями жінки були поневолені суспільними законами і звичаями. Лишені всякого права, вони були змушені обмежитися в життю ролею няньки і кухарки. Замкнені від світа, від громадського життя, жінки боялися робітничого руху, боялися належати до робітничих орґанізацій. А тимчасом їх відсутність в робітничих орґанізаціях болючо відбивалася, як і тепер ще відбивається на цілому робітничому русі. Не зважаючи на це, робітники через довший час не робили належних старань, щоби втягнути робітниць і бідних фармерок до робітничих орґанізацій. Все це разом робило жінку відсталою і давало змогу ріжним темним силам опутувати і тримати жінок під своїм впливом. А разом з тим капіталісти почали масово втягати робітниць до фабрик і заводів. Використовуючи клясову несвідомість і неорґанізованість робітниць, капіталісти стали жорстоко визискувати робітниць, а притому також і вживати їх за засіб для зривання заробітної платні робітникам. Це заставило робітниць і робітників зрозуміти, що їм треба спільно орґанізуватися і спільно боротися проти капіталістичного визиску й поневолення.

Коли в 1922 році на канадійському континенті зорґанізовано Жіночу Секцію ТУРФДім, робітниці і фармерки радо привітали її і радо вступали в її ряди. По широких степах Канади відділи Жінсекції росли як гриби по дощи, доки не охопили всіх більших місцевостей Канади. Правда, не всі щиро вітали народження нашої орґанізації. Навіть між робітницями й робітниками було багато таких, які привітали появу нашої Жінсекції ТУРФДім кпинами, мовляв, де там бабі до орґанізації, таж ви знаєте народну пословицю яка каже: "Де дві жінки в хаті там хата неметена". Вони побються в орґанізації, бо це такий народ що не зуміє жити взгоді і т. д. Одначе свідоміші робітники й робітниці не звертали уваги на такі замітки, а щиро взялись до праці як в орґанізації так і над самоосвідомленням.

І що ми зараз бачимо? Які здобутки осягнула наша орґанізація? Коли ми вступали в ряди Жінсекції, ми в більшости були неграмотні і малограмотні, а клясово свідомих робітниць у той час, в наших рядах

ГУРТОК ФІЗКУЛЬТУРНИЦЬ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

було дуже маленьке число. Зараз ми бачимо велику зміну в наших членкинях. Ті колишні неграмотні і малограмотні товаришки стали грамотними і клясово свідомими робітницями і відданими борцями за інтереси працюючих. Кожного тижня по наших відділах відбуваються спільні читання, ріжні лекції, з яких товаришки багато користають. Слід замітити, що дуже часто лекції дають ті колишні неграмотні товаришки, з чого ми дуже радіємо, бо це великий доказ, що наша орґанізація зробила і робить намічену статутом працю Рівнож в більших місцевостях видаються стінґазети, які своїм змістом таки досить сильні. Товаришки видають їх своїми власними силами, цебто самі дописують, самі коректують і самі друкують. Пишуть вони до стінґазет дописі на ріжні теми: про визиск робітниць у фабриках, про приготування імперіалістів до війни і до збройного нападу на СРСР. Про ріжні демонстрації, про хід орґанізаційної праці тощо. Наша орґанізація теж виховала багато товаришок, які прекрасно можуть промовляти до робітників і робітниць на масових вічах.

Правда, є у нас деякі недостачі, які дуже шкодять розвиткові нашої орґанізації, а головно це ті нездорові прояви заздрости, самолюбства і особистих порахунків, які часто рабують нам багато часу і енерґії. З цим, товаришки, треба раз назавжди покінчити. Ми живемо сьогодні вчасі великої капіталістичної кризи і шаленої підготовки усіх буржуазних країн до війни і до збройного нападу на СРСР. То ж ми, як і пристало зорґанізованим робітницям, повинні звернути усю свою енерґію, на освідомлення себе, на боротьбу проти капіталізму і ріжнородних слуг його, а в тому числі і проти української контрреволюції.

Товариші теж повинні присвятити більше уваги жінвідділам, а то дуже часто в нас буває таке, що замісць помочи від товаришів, то дістаємо іронічні насмішки. Це дуже відємно впливає на товаришок і до певної міри відбирає в них охоту до праці на орґанізаційному полі.

То ж присвятіть, товариші, більше уваги відділам Жінсекції, бо коли ви не сприяєте розвиткові Жінсекції, то тимсамим шкодите самі собі і робітничому рухові взагалі. Памятайте слова Леніна, який сказав, що не можна втягнути в політику маси, не втягаючи в політику жіноцтва.

А ми, працюючі повинні виконувати заповіти Леніна. Отже берімся щиро до праці!

А. Зень.

Едмонтон, Алта.

Цікаві відомости для всіх.

ОЗЕРО, ЩО ПОВСТАЄ і ЩЕЗАЄ.

На полях села Лепріняно біля Риму повстало одної ночі озеро. Мешканці села дуже здивувалися, вставши рано й побачивши неіснуюче ніколи озеро на своїх полях. Озеро мало сірчані води й як таке, що надається до лічничих цілей, стало голосним у цілій околиці. Але цими днями озеро щезло. Ледви мешканці прохолоди з дива, коли тому кілька днів озеро знову стало показуватися при поверхні землі. Вчені ствердили, що в тому випадку ділають, певно, вульканічні сили.

АМЕРИКУ ВІДКРИЛИ ФЕНІКІЙЦІ.

Вчений д-р Бардоса відкрив недавно на скалах над рікою Куміною в Бразилії кілька фенікійських ґієроґліфічних написів і більшу скількість старих посудин. У звязку з тим відкриттям відгребано теж і давну леґенду, котра подає, що Америку мали відкрити Фенікійці тому 4 тисячі літ. Вони мали переплисти цілу Амазонку й побудувати в її околицях кілька більших міст. Коли відчитання тих фенікійських ґієроґліфів дасть додатні висліди, тоді пічнуть викопувати здовж берегів ріки Куміни погребані міста, з котрих одно, як подає леґенда, мало називатися Атлянтида, отже мало назву континенту, котрий по традиції і по думці деяких ґеольоґів мав знаходитися по середині Атлянтійського океану.

Як бачимо, то нові відкриття змінюють погляд на деякі історичні факти.

ДЕЩО ЗІ СТАТИСТИКИ ВЯЗНІВ У ПОЛЬЩІ.

Польща має 382 вязниць, які мають поміщення для 34,868 осіб. Сама Варшава має 36 вязниць для 9,620 осіб. У 1929 році в Польщі було у вязницях цілої Польщі 25,073 особи, у самій Варшаві 7,458 у Львові 4,215, у Вильні 3,252. Найгустіше заселені є вязниці у Вильні, де на 100 місць припадає аж 108 вязнів, так що вязниці є перелюднені. У карних вязницях в Польщі тепер сидить 13,415 осіб, у слідчих 11,458, з чого 1,210 жінок. Політичних вязнів Польща має 2,449.

Травневі дні 1929 року в Берліні

Остання ніч напередодні Першого Травня скривлює обличчя великого міста. Ще грають джаз-банди в "концерт-кафе", ще миготять реклямні вогники понад дахами велетенських крамниць, ще автами і трамваями гуркотять вулиці... Але "темпо" великого міста все більше заступається напруженою тишею чекання. Всі чекають. Занепокоєно і нервово чекають... Чекають і рвуть з рук ґазети, багато ріжних ґазет... Одної мало. Передбачень передовиць з буржуазних "Берлінер Таґеблят", або з Льокаль Анцайґер" мало... А що кажуть інші?... а що кажуть ті, які?.. Звичайного тиражу "Роте Фане"*) не вистачає. Мешканці Курфюрстендам, мешканці розкішного і гульливого Вестену несуть до дому запальні сторінки комуністичної ґазети, запобігливо обгорнуті у вечірній, бульварний листок.

Кавярні і вулиці зарано пустіють. Тисячі поліцаїв займають позиції, — вони принесли на вулиці тривожні ознаки непокою. Велике місто скорчилося від цього неможливого, тривожного чекання.

"АМ ЕРСТЕН МАЙ — ДІ ШТРАССЕ ФРАЙ!"

Пан соціял-демократичний президент поліції — Церґібель заборонив першотравневі демонстрації. Червоний берлінський пролєтаріят не згоден з резолюцією пана призедента, берлінський пролєтаріят поза всіма заборонами вийде на вулиці.

Пан соціялдемократичний президент поліції — Церґібель виконує директиви своєї партії. Партія Церґібеля, партія райхсканцлєра Мюллєра боїться першотравневих демонстрацій, вона боїться порівняти на вулицях свої сили з могутніми походами червоних фронтовиків. Партія сьогоднішніх президентів і райхсканцлєрів хоче показати Гінденбурґам, що вона заслуговує на довір'я, — вона може підтримати порядок в столичному місті, вона є партією "твердої влади".

Поліція готується.

*) "Роте Фане" — орґан Комуністичної Партії Німеччини.

Робітничі вулиці великого міста виставляють червоні прапори ще з вечора. Робітничі вулиці охоплені гарячкою першотравневих приготувань. Робітничі вулиці промовляють транспортами, написами на стінах, на парканах, промовляють гучними окликами: "Ам ерстен май — штрассе фрай!" (На Першого Травня — вулиці мають бути вільні!)

Біля трамвайного депа три робітники густою червоною фарбою намагаються художньо накреслити ці літери. На другому боці вулиці кілька хлопців і дівчаток квачами, вугіллям і олівцями старанно малюють якесь страховисько. Найстарша дівчинка, задоволено оглянувши роботу підписує: "Церґібель".

Тут теж напружено і діловито чекають...

"ҐУММІ-КНІТТЕЛЬ" У РОБОТІ.

Вже Перше Травня. Про це говорять вулиці "Вестену", пусті, як в дні звичайних свят, коли берлінець робить свій черговий прохід за місто. Про це говорять одинокі, нервові таксівки. Нема десятків тисяч вантажних, розмальованих реклямами авто, нечувано мало трамваїв і автобусів, не вигукують ґазетярі, пусто в підвалах, а на звичайних місцях робітників, що одправляють підземні поїзди, стоять якісь ґенерали, з густими золотими погонами на плечах — вищі службовці дорожньої адміністрації. Сумно і злостиво вони грюкають дверима поїздів.

Берлін дивиться зараз на два своїх великі майдани, на Александер-Пляц, на Потсдаммер пляц. Тут пан Церґібель обіцяв зробити найцікавіші видовиська...

Дві фарби панують на Потсдаммер-пляц. Червона і синя фарби.

Червоні квіти, червоні розетки. Сині мундури поліцаїв зафарбовують цілий майдан.

Сині мають у руках "ґуммі-кніттель". Це невеликі палиці з твердої, товстої ґуми. В "роботі", вони лишають великі червоні рубці, що швидко набирають офарблення поліційного мундиру. Одного такого рубця через обличчя досить для того, щоб родина замовляла труну. Ба-

гато родин зроблять сьогодні такі замовлення. "Ґуммі-кніттель" працюють усердно.

ВОДА І КРОВ.

Покищо більш води. Десятки тисяч людей запрудили околицю Александер-пляц. Тисячі стоять під самим фасадом поліцайпрезидіюму. Невряд хто з тих, що сьогодні побував тут, побачить ще колись більшу кількість поліцаїв. Їх теж тисячі. У натовпі сотні шпиків. Всі вулиці навколо Александер-пляцу заповнено. З усіх сторін пробивається поліція з "ґуммі-кніттель", за нею нестримним потоком ідуть нові лави червоних. Поліція потрійними шереґами кидається в одну з вулиць для того, щоб пройти її до кінця, і побачити знову її повною людей. Поліція арештує, поліції вдається вихоплювати з натовпу окремих робітників, для того, щоб побачити як на місце арешту збігаються нові сотні. Поліція набиває повні авта арештованих, для того щоб по дорозі до поліцайпрезидіюму побачити нові тисячі, що рушають на Александер-пляц. Співи і крики "Гох". Тривожні сирени і брутальна команда — "розійтись".

Через натовп протискується авто. В ньому сорок поліцаїв і двоє в цивільному убранні. Один з них має червону розетку, другий, шпиківську морду. Авто зупиняється біля поліцайпрезидіюму. У величезні ворота заводять того, що з розеткою. Його обличчя знайоме. Це комуністичний депутат ляндтаґу Шульце, той Шульце, що замісць редактора "Форвертса" Шварца виголошував по радіо промову проти "панцеркрейцера".

Натовп більшає. Нема де розгорнутися "ґуммі-кніттель". Перша кров.

Тоді вода. Тоді приїздять пожежники і починають поливати натовпи, поливають довго і усердно. Мусить же нарешті бути спокій! Але нема спокою, нема і з кожною хвилиною опускаються все нові залізні ґрати крамниць. Все зачинено.

Нема спокою.

Пан Церґібель хвилюється. Всі сили сюди. Але ж те саме в різних дільницях міста. Там зібралися комуністичні студенти і йдуть походом через "Унтер ден лінден", там будівельні робітники застопорюють вулиці деревом і камінням, там молодь скидає з трамваїв страйтоломів, там перетинають електричний дріт на підземці.

Нема спокою...

Церґібель програв, програла і його партія. Пролетаріят Берліну вийшов на вулиці.

ТУТ СТРІЛЯЮТЬ!

"Най-Кельн" і "Веддінґ"*) теж ще не скінчили. Шикуються сотні нових походів, — пролетаріят продовжує відзначення першого травня.

Ввечері Церґібель знаходить, що замало крови і забагато води. Ввечері починається рішучий наступ на робітничі дільниці.

Всі на вулицях. Але поліцаїв уже тут нема. Вони невспілі стримати перипстравневі походи ні "ґуммі-кніттелями", ні водою. Державний авторитет валяється на вулиці. Пан Церґібель мусить його піднести і відсвятити кровю.

Руху нема тут. Перетято трамвайні дроти, заложено вулиці маленькими барикадами, з трамваїв зпято керми. Робітники не хочуть мати на свойому святі поліції. Робітники не пропускають поліції в свої дільниці.

З усіх боків до червоних дільниць рушають тисячі поліцаїв. До револьверів додано скорострільні карабіни і кулемети. Поліція шикується на реґах вулиць і розпочинає стрілянину просто в натовп. Робітники боронятьcя камінням. Карабінів і кулеметів не вистачає. Не вистачає набоїв. Нові вантажні авта довозять резерви поліції, підвозять запаси військової амуніції. Стрілянина скерована вздовж вулиць, протягом цілої ночі поліцаї стріляють безперервно. Командир загону запитує пана Церґібеля певних інструкцій, бо від безнастанної стрілянини в руках у поліцав зіпсувалося 14 карабінів. Поліцайпрезидент усе більше входить в ролю, поліцайпрезидент скеровує на робітничі вулиці панцерні авта, які зупиняються на розі і випускають тисячі куль. Зовсім темно, — розбито всі ліхтарі.

Сходить ранок. За ніч ці вулиці стали виглядати, як справжнє поле битв. На вулицях, на бруку кров. Барикади. Героїчна Кеслінерштрассе. Її поліцаям не пощастило захопити. Наскрізь пострілянa вулиця.

...Перше травня скінчилося... Ні ще не скінчилося. На ранок нові бої.

---

*) Великі робітничі дільниці Берліну.

РУКА МОСКВИ І ПАРОЛЬ: 200 ТРУПІВ.

Один з численних помічників поліцайпрезидента—редактор "Форвертсу"—Кінстлер написав своїм "ґуммі-кніттелем" про те, що Москва дала пароль: 200 трупів. Помічник поліцайпрезидента — редактор "Форвертсу" Кінстлер від імени своєї партії дав наказа поліції стріляти в робітників. "200 трупів" було фальшивкою й зробилося директивою, в рямках якої можна "діяти".

Поліцайпрезидент Церґібель зробив усе, щоб виконати партійну директиву. Першого травня був недокомплект. Усього 9 забитих і сотні тяжко поранених. Директива була — 200 трупів. Поліцайпрезидент обирає нової тактики. Стріляти не вздовж вулиці, стріляти по будинках, по вікнах.

Робітники не пускають поліції до своїх дільниць. Замісць одної барикади на Кесліндерштрассе, виросли десятки інших. Одна частина "шупо" обстрілює барикади, друга частина стріляє просто у вікна. Стріляє цілий день і цілу ніч. Директива була — 200 трупів. Поліцайпрезидент дає наказа роздати "шупо" ручні ґранати.

Берлінські міщухи хитаються. Треба стріляти далі, — це безумовно. Бо ж державний авторитет. Але ж замісць демонстрацій Першого Травня, вже барикади другого. Церґібелеві нема чого губити. Стріляти далі! Директива була 200 трупів. Поліцайпрезидент оголошує стан облоги. Після 9-ти вечора кожний ,хто з'явиться на вулиці буде обстріляний. Кожне вікно, що буде відчинене, буде обстріляне. Кожна освітлена кімната буде обстріляна. Шукати зброї.

Легко зказати шукати. Як пройти за барикади? Досвідчені в соціялдемократичній тактиці "шупо" ловлять на вулицях 17 робітників, гонят їх перед собою і в такий спосіб займають барикаду. На це дивиться кореспондент "Берлінер Таґеблят" і оповідає як з будинків виводять захоплених зі зброєю робітників. В одного стара, їржава французька рушниця, "памятка війни", без затвору. В інших кишенькові ножики. Поліцайний лейтнант просить кореспондента завернути в одну з бічних вулиць. Догадливий репортер пише, — мовляв не треба мені дивитися що з ними буде...

Це пише репортер "Берлінер Таґеблят".

ЖІНКИ НА ҐАНКУ І ЖУРНАЛІСТ ІЗ НОВОЇ ЗЕЛЯНДІЇ.

Все чути постріли з Най-Кельну, з Веддінґу. Ще більше пострілів, ще більше трупів. Сьогодні дві жінки вийшли на ґанок будинку Германштрассе 177. Пятидесятирічна вдова Марія Ребрепр і двацятипятьрічна фрау Кепен. Дві жінки вийшли на ґанок порушувати державний авторитет. "Куш" Церґібель! Вогонь! Дві жінки, що сьогодні порушили державний авторитет, "справедливо" покарані. В сьогоднішній ґазеті Церґібель показує їхні теплі трупи. Ні не дві жінки. Три жінки, власне, загрожували державному авторитетові. На цей раз небезпека показалася з будинку Германштрассе ч. 40. Фрау Елізе Шайбе теж вийшла на ґанок. Їй було 61 рік. Вона більше не буде виходити на ґанок "з метою порушити державний авторитет"

Не буде ні по Германштрассе, ані по якій іншій ходити. Чарлз Мака. Журналіст з Нової Зеляндії. Чарлз Мака впав забитий біля будинку ч. 52 на цій же Германштрассе. На жаль ні в кишенях, ні в руках Чарлза Мака не знайдено револьвера. Не знайдено і в інших забитих.

Сьогодні 8 трупів. **Петер Таґ.**

КІЛЬКО Є МОВ НА СВІТІ.

На світі є 1,500 мов, якими говорить 1,800 міліонів людей. До найбільш поширених мов належать:

1) Китайська — 400 міліонів; 2) англійська — 170 міл.; 3) російська — 80 міл.; 4) німецька — 80 міл.; 5) еспанська — 80 міл.; 6) японська — 55 міл.; 7) бенґальська — 50 міл.; 8) французька — 45 міл.; 9) італійська — 41 міл.; 10) українська — 40 міл.; 11) турецько-татарська — 39 міліон.; 12) гіндуська (західня в долині Ґанґесу) — 38 міл.; 13) арабська — 37 міл.; 14) бігарська (на схід Бенаресу) — 36 міл.; 15) портуґальська — 36 міл.; 16) гіндуська (східня) — 25 міліонів; 17) телюжська (східне побережжа Індій) — 25 міл.; 18) польська — 23 міл.; 19) маратська (західні Індії) — 19 міл.; тамульська (полудневі Індії) — 19 міл.; 21) кореанська — 17 міл.; 22) пенджабська (середній біг Індусу) — 16 міл.; 23) аннаміцька — 14 міл.; 24) румунська — 14 міл.; 25) раджастанська (Індії — Раджапутана) — 13 міл.; 26) голендерська — 13 міл.; 27) канарійська (Індії західнє побережжа) 10 міл.; 28) оріянська (побержжа бенґальського заливу) — 10 міл.; 29) угорська — 10 міліонів.

З мов в самій Европі чисельно перше місце займає німецька мова (79 міл.) На другім місці стоїть російська мова (70 міл.), на третім анґлійська (47 міл.), на пятім французька (39 міл.), на шестім українська (36 міл.), на семім польська (20 міл.), на осмім еспанська (16 міл.), на девятім румунська (13 міл.)

Єфремівщина перед пролетарським судом

Найвищий суд Української Соціялістично Радянської Республіки, що судить контр-революційних змовників зі "Спілки Визволення України" є такий: голова суду — т. Приходько, члени суду — т.т. Волков (професор), Коробенко (робітник), Соколянський (професор), Одинець (селянин) і т-ка Корженкова (селянка)

За державних обвинувачів на процесі виступають: заступник Наркомюсту і ґенерального прокурора республіки тов. Михайлик М. В.; заступник прокурора найвищого суду УСРР тов. Ахматов, прокурор наркомюсту тов. Якимишин і київський окружний прокурор тов Бистрюков.

За громадських обвинувачів у процесі беруть участь: від ВУРПС — тов. П. Любченко, від всеукраїнської секції наукових робітників — проф. Харківського С.-Г. Інституту акад. Соколовський, від федерації радянських письменників — письменник О. Слісаренко.

Обороняють обвинувачених 14 оборонців. На лаві підсудних находиться 45 осіб.

ХТО Є НА ЛАВІ ПІДСУДНИХ.

З яких саме сил була утворена "Спілка Визволення України" — це ясно показує їхне соціяльне походження І так, з 45 обвинувачених 20 походить з попівських родин До цеї ґрупи належать всі головні керівники "СВУ" — Єфремов, Чехівський, Ніковський, Дурдуківський, Павлушков і инші. Инші обвинувачені походять з поміщиків, офіцерів, царських чиновників тощо. За соціяльною ознакою майже всі вони належать до буржуазної інтеліґенції Все це ясно показує, що "СВУ" створила ґрупа відірваних від працюючих мас інтеліґентів, які боролись за інтереси капіталістичних недобитків на Україні.

Після відчитання акту обвинувачення 34 обвинувачених, в тому числі і всі головні керівникі "СВУ" признали себе винними до тих злочинів, які закидає їм той акт, десять підсудних заявили, що визнають себе за винних — тільки частково, а один підсудний, Г Холодний, який на слідстві визнав себе винним, тут заявив, що уважає себе невинним і обіцяє дати пояснення на те.

ДОПИТ ПІДСУДНОГО СЕРГІЯ ЄФРЕМОВА.

ЗАСІДАННЯ СУДУ 11 БЕРЕЗНЯ.

Судовий допит членів "СВУ" роспочато з допиту її голови, С. Єфремова. На запитання заступника Наркомюсту й прокурора республіки тов. Михайлика Єфремов розповідає про своє минуле. Він каже, що був за одного з фундаторів Центральної Ради. В Центральній Раді був якийсь час товаришем голови Центральної Ради, а далі секретарем міжнаціональних справ. За часів польської окупації в 1920 році брав активну участь в так званому "громадському комітеті", де був головою. Керував від 1920 до 1924 року т. зв. "БУД-ом" (Братство Української Державности), яке, як він сам заявляє, було підпільною контр-революційною орґанізацією, а також по захопленні поляками Київа помагав формувати петлюрівський уряд.

Після прогнання польсько-петлюрівських військ з України, він перейшов в підпілля на терені УСРР, проголосивши, що виїхав за кордон. З підпілля вийшов, як Академія Наук виклопотала для нього дозвіл на поворот з-за кордону

ЯК ОРҐАНІЗУВАЛИ "СВУ".

Прокурор тов. Михайлик запитує підсудного, як саме орґанізовано "СВУ".

Єфремов розказує, що після перемоги радянської влади над польсько-петлюрівським військом і куркульськими бандами, він і близькі до нього люди рішили далі боротися проти радянської влади А саме вони рішили підготовляти нові кадри до такої боротьби. Я, говорить Єфремов, натрафив на думку, щоби стягнути до тої роботи когось з-закордону Так рішено і стягнено з-закордону Ніковського, через якого навязано тісний звязок з-закордонною петлюрівщиною. Матеріял для будови "СВУ" збирано в 1924 р., в 1925 і до літа 1926 р. Гаслом для заснування "СВУ" послужило вбивство Петлюри.

В червні 1926 р. Єфремов скликав своїх однодумців, на яких найбільше покладався — Дурдуківського, Чехівського, Гермайзе, Ніковського, Гребенецького і Старицьку-Черняхівську. На тих зборах засновано "СВУ".

НА ЩО ПОКЛАДАЛИ НАДІЇ ФУНДАТОРИ "СВУ".

Як свідчить Єфремов, вони визнавали, що радянська влада вийшла переможцем на всіх фронтах, але вони вважали її становище за надто важке, бо радвлада розпочала велике мирне будівництво, що має багато перешкод, на які так сподівалися Єфремова і його собратники. Саме на труднощах нечуваного великого господарського й культурного будівництва вони гадали грати, щоб повалити радянську владу. Вони також розраховували, як про це каже Єфремов, на "переродження" радянської влади.

ХОТІЛИ "ВИЗВОЛИТИ" СЕЛЯН ВІД ЗЕМЛІ, А РОБІТНИКІВ ВІД ФАБРИК.

На запитання прокурора, яку мету ставила собі "СВУ", Єфремов відповідає, що "СВУ" ставила собі за завдання повалити радянську владу на Україні і відновити капіталістичну владу типу УНР. З дальших відповідів Єфремова виходить,, що "СВУ" ставило собі за завдання встановити після повалення радянської влади буржуазну диктатуру. За землю з відновленням капіталізму селяни були би мусіли заплатити поміщикам, а фабрики і заводи мали би були перейти назад до колишніх власників-капіталістів. Частину боргів, зроблених царським урядом на здавлення визвольного руху працюючих, що припадає на Україну, "СВУ" рішила була сплатити. Автокефальній церкві, яка була знаряддям "СВУ", єфремівці рішили були дати в своїй капіталістичній державі спеціяльні привілеї і державну опіку. Далі Єфремов говорить про орга-

нізаційну форму "СВУ" і її суто-конспіративний характер

Після того прокурор переходить до допиту про тактику "СВУ". Єфремов у питанні про тактику "СВУ" крутить і вперто намагається запевнити суд в тому, що "СВУ" в своїй контр-революційній роботі головно розраховувала на "переродження" радянської влади на Україні". Він намагається змалювати справу так, ніби він взагалі не сподівався на успіх глитайських повстань, бо "ці повстання не можуть дати ніякого ефекту перед реґулярною армією".

Прокурор завдає тоді Єфремову ряд питань про повстанську діяльність "БУД-у", в якім Єфремов був головою і про звязок "БУД-у", а зокрема самого Єфремова з повстанськими бандами.

Притиснений питаннями Єфремов признається, що мав щільні звязки з підпільними повстанськими бандами, що давав їм ріжні поради і що в 1921 році навязав був, як голова "БУД-у", звязок з закордонним центральним повстанським комітетом, який плянував підняти всеукраїнське повстання. Притому він і його однодумці приготовлялися на випадок успішного повстання сформувати новий уряд.

НАЇЗД ТЮТЮНИКА І ЗВЯЗОК З ПОВСТАНСЬКИМИ ОТАМАНАМИ.

На запитання прокурора, чи "БУД" дав був свою згоду на відомий рейд Тютюника, Єфремов відповідає, що "БУД" згоди не давав, що його і "БУД" було лише повідомлено і поставлено перед фактом. Проте з його дальших пояснень і відповідів виявляється, що він знав заздалегідь про цей рейд і бачився в тій справі з кількома отаманами, отже певним є, що рейд Тютюника розпочато за "благословенням" "БУД-у". Притому Єфремов теж признається, що давав свою санкцію на виступи глитайських банд.

СТАВЛЕННЯ "СВУ" ДО ТЕРОРУ.

Єфремов у своїх відповідях на питання прокурора про ставлення "СВУ" до терору крутить , що будьто "СУМ" і "СВУ" не були терористичними орґанізаціями. Він говорить, що "СУМ" була звичайна студентська орґанізація, яка між іншим приймала за засіб боротьби і терор, а між членами "СВУ" лише йшли балачки про терор, а далі, що він сам на терор ніколи не пішов би і що терору він ніколи не похваляв.

Прокурор доказує йому, що статутову точку про терор ухвалили члени "СУМ-у", а це свідчить, що терор мав бути складовою частиною діяльности тої орґанізації. Далі прокурор прочитує попередні зізнання Єфремова, в яких він визнає, що після вбивства у Варшаві радянського представника Войкова він давав моральну санкцію на терористичні акти проти представників радянської влади і що його персональні терористичні настрої підвищувалися у звязку з чисткою радянського апарату, ВИШ-ів тощо

Загнаний на слизьке Єфремов виправдується розстроєнням нервів, що він, мовляв, був зворушений при слідстві і не обдумав добре того, що говорив. Словом, не обдумав сердега як належало крутити і сказав правду.

ЗВЯЗКИ З ЗАКОРДОННОЮ ПЕТЛЮРІВЩИНОЮ І ГОЛОВНІ ЛІНІЇ РОБОТИ.

Звязки з закордоном, говорить Єфремов, ми держали найчастіше через поїздку наших людей за кордон, або приїзд людей звідтіль. Притому він називає імена людей, що їздили за кордон і додає, що він за весь час передав за кордон два листи. Одного листа, говорить він, я післав через консульство...

На тому місці голова перериває мову підсудного зверненням уваги, щоб підсудний тут питання про звязок через чужоземне консульство не торкався, бо про це буде мова на закритому засіданні.

Далі, на пропозицію тов. Михайлика, підсудний розповідає про основні лінії, що за ними йшла орґанізація осередків та ґруп "Спілки Визволення України". Звичайно, що за центр була Академія Наук. Тут перший осередок заснував сам Єфремов. Потім заснували осередок "СВУ" в інституті Наукової Мови ("Інарак"). Далі Дурдуківський заснував шкільну й педаґоґічну ґрупи, а також і кооперативну (разом із Єфремовим). Чехівський зорґанізував автокефальну ґрупу.

Потім утворили осередки "СВУ" в ІНО, в кооперативному інституті, в С-Г, в Зоотехнічному інституті, врештою орґанізували інженірно-технічну й аґрономічну ґрупи. Таку роботу роблено в центрі а також і на провінції. Осередки були в Харкові, Одесі, Дніпропетровському, Чернигові, Полтаві, Миколаєві й Херсоні.

Були деякі спроби орґанізувати осередки й по інших містах, але про них Єфремов "нічого не знає".

ЄФРЕМОВА ДОПИТУЄ ТОВ. ЛЮБЧЕНКО.

СПРАВЖНЯ ЦІНА ЇХНЬОЇ "НЕЗАЛЕЖНОСТИ".

Громадський обвинувач тов. Любченко зясовує, як Єфремов ставився до самостійности України. Виявляється, що основний чинник, який зробив з Єфремова "самостійника", є те, що більшовики перемагали в боротьбі з контр-революцією. Громадський обвинувач нагадує, що в постанові зїзду партії українських соціялістів-федералістів з 12 травня 1919 року зазначено, що питання про самостійну Україну повстало переважно через "більшовицьку авантуру". Тоді таки Єфремов, який був одним з фундаторів тої партії, зясовуючи цю постанову зїзду, писав приблизно таке: "Якщо там (тобто в Росії) будуть не більшовики, то ми за федерацію, а якщо більшовики — то за самостійність".

Єфремов пояснює: Я тоді не вважав більшовиків за державний елемент; я вважав, що більшовики несуть тільки елементи розкладу (деструкції) і немає в них елементів творчости. Тепер я цього не скажу, бо бачу, що більшовики будують державу.

Виявляється, що "незалежність України" часто для Єфремова та цілої партії соціялістів-федералістів була тільки за прикриття для боротьби з радянською владою Доказом цього є спільна боротьба української контр-революції разом із контр-революційними загонами білогвардійців та з Польщею.

ЄДНАННЯ З ПЕТЛЮРІВЦЯМИ Й З БІЛО-ПОЛЬСЬКИМИ ҐЕНЕРАЛАМИ.

Громадський обвинувач переходить до висвітлення безпосередніх взаємин між Єфремовим і петлюрівцями. Єфремов намагається ухилитися від отвертої відповіді на це, покриваючись імям УНР. Тоді тов. Любченко запитує:

— "Ви вітали вступ Петлюри до Києва?

Єфремов це підтверджує.

Громадський обвинувач читає промову Єфремова, виголошену 30 травня 1920 року на врочистому обіді, присвяченому в'їздові Петлюри до Києва (видруковано у винницькій ґазеті "Україна") Ґазета розповідає, що на обіді в Українському клюбі був серед інших гостей також командувач польської армії ґенерал Ридз-Сміґли. У своїому виступі Єфремов, вітаючи Петлюру, сказав таке: "Більшовицький обух, ударивши нас по голові, зробив велике діло — виховав нашу думку, на котрій мусить будуватися державна робота... Перше наше бажання тепер, щоб досвідом недавно минулого кошмару всі наші живі сили було зєднано в один моноліт, бо така одностайність особливо необхідна тепер, коли з допомогою великої Речі Посполитої ви вигнали більшовиків з нашої України. За Україну, за націю, за головного отамана Петлюру перша наша слава!" Єфремов проголошує вигуки: "За procвітання нашої союзниці — великої Польщі! Віват!" Орхестра грає ("Єще Польска нє зґінела").

Потім Петлюру вітав польський ґенерал Ридз-Сміґли. Між іншим ось лицемірні слова цього польського ґенерала: "Свої симпатії до України, — сказав він, — Польща стверджує кровю своїх синів, що бються на фронті, допомагаючи Україні визволятися з неволі". Ця зустріч Петлюри, це безсоромне єднання соціялістів-федералістів, петлюрівців і польського військового командування досить яскраво характеризують справжнє ставлення Єфремова й всіх його однодумців до петлюрівсько-польської дружби та до петлюрівського варшавського договору, що в ньому Петлюра визнав права Польщі на кордони 1772 року та що за ним Західню Україну віддавали Польщі. Ця зустріч краще від усяких слів промовляє, як Єфремов розумів і здійснював "незалежність" України.

Оголошення цих документів справляє велике враження на присутних.

ДРУЖБА З НІМЕЦЬКИМИ ОКУПАНТАМИ Й ЗАПОБІГАННЯ ПЕРЕД ДЕНІКІНЦЯМИ, КОРНІЛОВИМ І ГЕТЬМАНЩИНОЮ.

На запитання громадського обвинувача, як партія соціялістів-федералістів ставилася до німецької окупації, Єфремов відповідає, що приняла, як факт.

Але виявляється, що це не так. Зачитують постанову партії соціялістів-федералістів, де сказано, що "партія й суспільність приняла військо німців, як військо дружньої держави" і нарікають на Голубовичів уряд, що "він не по-дружньому" поводився з німецьким військом.

— Це вже, — каже тов. Любченко — не тільки "приняли, як факт", а щось більше.

Як ставився Єфремов до денікінщити?

Винуваченйй заявив, що він не вважав денікінців за державну силу, з якою можна федеруватися. Проте факти доводять інше. Адже в вересні 1919 року український уряд за підписом Мазепи та Левицького надіслав ноту до Антанти, відзначивши в ній потребу бльокувати в Денікіном. Так само склали потім договір між галицькою армією й Денікіном. Єфремов на всі ці викривальні документи, як завжди, відповідає, що "ноти він не читав, а про договір дізнався пост-фактум". Так само Єфремов удає, ніби зовсім новим фактом для нього є повідомлення, що Петлюра провадив переговори з денікінцями й не договорився тільки через те, що денікінці відмовилися. Так само Єфремов удає, ніби він не знає, що уряд УНР увесь час шукав контакту з білоґвардійцями. Виходить, що Єфремов, керівник політики партії соціялістів-федералістів, взагалі "нічого не знає"

Далі громадський обвинувач наводить докази, що члени "СВУ" хилилися свого часу в бік російського білоґвардійського ґенерала Корнілова, який боровся за "єдину неділиму" (ґарна собі незалежність) і запитує Єфремова як партія соціялістів-федералістів (на чолі якої він стояв) ставилася до гетьманщини.

Єфремов відповідає, що неґативно і пробує переконати в цьому суд. Та це йому не вдається, бо громадський обвинувач наводить докази, що партія соціялістів-федералістів ставилася до гетьманщини позитивно.

Далі Єфремов на запитання тов. Любченка ще раз признається, що "СВУ" плянувала відібрати в селян землю, а в робітників фабрики, рішила була сплатити Франції, Анґлії й іншим капіталістичним державам ту частину царських боргів, що припадає на Україну (около 5 мільярдів карбованців) і змагала до встановлення на Україні буржуазної диктатури. З допиту теж виявляється, що Єфремов давав "СУМ" вказівки про терор, а також він признається, що говорив про знищення терором мільйона комуністів. Кромі того Єфремову доводять, що він цинічний антисеміт.

ЙОГО "ВИПАДКОВІ ЗУСТРІЧІ".

Єфремов далі змушений визнати, що радянські відрядження закордон вчених члени "СВУ" використовували для звязків з контр-революційними діячами української еміґрації. Підсудний Ганцов за час своєї подорожі радянським коштом побував у Берліні, Празі, Варшаві, де бачився з представниками петлюрівського уряду й закордонними членами "СВУ". Їздив також і Черняхівський, якого радвлада відрядила закордон вдосконалювати кваліфікацію. Він цілком використав подорож для зміцнення звязків із закордонними еміґрантами. Говорячи про рейд Тютюника, Єфремов каже, що він, підтримуючи Тютюнника, не знав, що той був звязаний з ґенеральним штабом чужоземної держави (польської держави. — Замітка редакції "Робітниці").

Тов. Любченко подає репліку: "Невже ви гадаєте, що можна формувати закордоном армію без відповідного дозволу ґенерального штабу?

Єфремов безпорадно розводить руками.

Далі виявляється, що Єфремов мав звязок з Юзефським — начальником польської військової контр-розвідки й зустрічався з Юзефським в Академії. Так само Єфремов змушений визнати, що він зустрічався з Ангелом, Лозовиком, Гаєвим та іншими повстанськими отаманами.

ЗА ПЛЯНОМ ЄФРЕМОВА УКРАЇНА МАЛА ПЕРЕТВОРИТИСЯ НА КОЛЬОНІЮ ПОЛЬЩІ.

Громадський обвинувач висвітлює перед судом характер того політичного "ідеалу", що за нього боровся Єфремов. Обвинувачений Павлушков на попередньому слідстві розповів, що Єфремов увесь час настирливо переконував його, що "СВУ" й "СУМ" повинні орієтуватися на Польщу. Потребу на цю спілку Єфремов обґрунтовував навіть економічною теорією: відстала польська промисловість, мовляв, не може конкурувати на зовнішніх західньоевропейських ринках з іншими країнами, проте, їй, щоб там не було, треба споживача. Україна саме й має стати споживачем фабрикантів польської промисловости. Цілком зрозуміло, що це є прагнення перетворити Україну, якщо не цілком на кольонію, то принаймні на півкольонію Польщі.

Тов. Любченко — Значить, "СВУ" вважала, що на перший час Україна повинна була-б залежати від капіталістичних сусідів. І не вважали ви, що це несхоже на незалежну Україну?

Єфремов. — Це суперечності Я цілком згоджуюся, що тут нема чого обстоювати.

Проте за кілька хвилин виявляється, що Єфремов був прихильником відомої теорії федерації України й Білоруси з Польщею. (Теорія утворення так званої "Великої Польщі", що її висунув Пілсудський). Обвинувачений намагається запобігти розгляду цього неприємного для нього моменту й заявляє, що він довідався про цю теорію з... радянських ґазет.

Тоді йому доказують, що він був обізнаний з пляном польського фашізму утворення "великої Польщі" і що прихилявся до нього. Єфремов поставлений перед факти і, не можучи їх заперечити, заявляє: — Так.

НАДІЯ НА ІНТЕРВЕНЦІЮ.

Тов. Любченко повертається до висвітлення справи про збройне повстання. — Виявляється, що "СВУ", прагнучи вчинити загальне повстання, покладала великі надії на загострення взаємин СРСР з капіталістичними країнами та на інтервентів. Саме для цього "СВУ" й мала звязок із сусідньою капіталістичною державою (Польщею), сподіючися, на випадок потреби, одержати від неї військову допомогу.

ЛИЦЕМІРСТВО ЄФРЕМОВА.

Тов Любченко запитує Єфремова, як він ставиться до Дніпрельстану. Єфремов відповідає: — Прихильно.

Тоді проголошують витяг з Єфремового щоденника, де він цинічно знущається з ґрандіозної ідеї Дніпрельстану, пророкуючи її загибель, бо"з грошей ларка", — пише він, — Дніпрельстану не збудувати.

Притисненому до стіни Єфремову нічого не залишається, як сказати:

— Я уважав, що це не так обертається. Тепер я уважаю, що обернулося, як слід.

Подібне лицемірство робить Єфремов у відповідях про своє ставлення до нових форм в мистецтві і літературі на Радянській Україні. Він заявляє, що ставиться до них прихильно. Але Любченко доводить, що це є чергове лицемірство обвинуваченого. Оголошується витяг з Єфремового щоденника, де він злобно накидається на нові форми в мистецтві і літературі. Єфремов ніяковіє і викручується сіном.

Таке ж лицемірство є й у його ставленні до школи. Він і на судовому слідстві й на суді ввесь час заявляє, що він ніби не проти запровадження політики в школі. В свойому ж щоденнику він обурюється з приводу того, що учні вибрали до складу комітету школи комсомольців, та що діти кричать "геть буржуазію".

Після того такеж саме лицемірство виявляє він у своїх відповідях про ставлення до Академії Наук.

ЄФРЕМОВ ЗАСУДЖУЄ СВОЮ ДІЯЛЬНІСТЬ

При кінці допиту Єфремов засуджує свою діяльність. Він характеризує період "СВУ", як період кошмару. Він говорить:

"Кошмар тому, що витрачено було багато енергії задля безнадійного діла, задля цілком шкідливої справи... Ця справа була безнадійна тому, що "СВУ" не мала на кого спиратися. Марно витратили на цю орґанізацію багато сил, і все ж не знайшли цієї маси, на яку можна було б спиратися". "Маси не йшли за нами, — з жалем говорить обвинувачений — Ми мріяли утворити масову орґанізацію, а коли справа торкнулася до живої дійсности, то все розпалося, як прах. З наших мрій нічого не вийшло, бо "СВУ" не знайшла підходу до мас. Трудящі маси не були зацікавлені в тих гаслах, що ми їх висунули".

"Більше безглуздої орґанізації "СВУ" і, головне, непотрібної з фантастичними плянами, з несправданими надіями, з безпідставними сподіванками я тепер і уявити собі не можу".

Я уважаю, що зробив помилку. А ті люди, які такі помилки роблять, не мають права на політичну діяльність. Вони можуть працювати в галузі науки, але політична робота для них закінчена.

Рівно-ж Єфремов засуджує і всю свою політичну роботу за останні десять років і вважає її за помилкову та шкідливу для працюючих мас.

(Далі буде.)

СКІЛЬКИ Є УКРАЇНЦІВ.

В Америці (Канада, Зл Держави, Бразилія й т. інш.) та на еміґрації близько 1,250,000. Під Чехословаччиною близько 750,000. Під Румунією (Басарабія, Буковина) близько 2,000,000. Під Польщею (Галичина, Холмщина, Волинь) близько 7,000,000. У РСФРР (Кубань, Сибір, Д. Схід і інші) в тому числі на Кубані 3,000,000 в Сибіру та Казакст. 2,000,000. — 6,000,000. В УСРР (78.8 проц. до всієї людности) близько 23,000. Разом близько 40,000,000.

ЧАСОПИС ПО РАДІО.

За три години по видрукуванню першої сторони одного з часописів у Сан Франциско, її читали вже в лябораторії Дженерал Електрик Компані. Передано її по радіо і сейчас репродуковано на спеціяльно придуманій до цього машині. Віддаль між Сан Франциском і лябораторією виносить 2,500 миль.

ВІЙНА — ВІЙНІ.

Хай падуть кордони і мури!
Війна смертодайній війні!
Світ новий народився з бурі,
лад старий конає в огні.

Він загине від наших ударів
і не стане во віки віків.
Гей, вставай на бій, пролєтарій,
на царів, на панів, на богів!..

Подолаєм насильство і смерть ми
в останній рішучій борні —
Хай живе свобода і братерство!
Війна смертодайній війні!...

О. Соколовський.

ЧЕРВОНІ ЗОРІ.

Ударом зрушив комунар
Бетонно-світові підпори
І над розвіяністю хмар
— Червоні зорі...
— Зорі.
Промерзло згадує Париж
Про дні кривавого терору. —
І ґільотини гострий ніж
— В тумані близько... Скоро... Скоро...
— О, нестерпимо — гострий зір —
О, меч мадонни комунара.
Конає в корчах всесвіт — вир
В чеканні блискавки удара.
Гуркоче грім: весняний день,
День першого юно-сонця травня
З долин, з узлісь — бурун пісень, —
— Розливно кров збудилась давня.
Криваві квіти — прапори,
Червоно бунтівливе море,
— А у горі —
— Червоні зорі.

В. Блакитний.

АҐЕНТАМ КУПЛЕНИМ.

І знов ви хочете на нас,
Під регіт дикий верескливий,
В пекельній музиці розривів,
Надіть поломане ярмо...
Ну, що ж!.. Приходьте. Ми ждемо...
І ждуть на вас холодні жерла
Поставлених, де слід гармат...
Країні Рад
Таких гостей стрічать не вперве! —
І... проводжать громами їх.
Аґентів куплених своїх
Намарне ви до нас послали, —
Чекають їх чи кулі, ґрати,
Чи Соловків далекий дим...
Не пощастить ніколи їм
Наш край з середини зірвати.
Ось цей хотів зробити так,
Але йому це не вдалося,
Хоч має й сиве він волосся,
І на грудях почесний знак.
Він, бач, хотів у завірусі
Вкраїну кинути на жах,
Цей спекулянт на довгих вусах
І на вишневих хуторах, —
Петлюра другий...
Щоб над кров'ю
Простерти крила, наче крук...
Та піднялося море рук,
І впав цей змовник сивобровий
Із Академії Наук.

В. Сосюра.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ ЛЄНІНА.

"Участь в роботі жінки-робітниці, не тільки свідомої й партійної, але й безпартійної і найбільш несвідомої, — необхідна".

"Справжня революційна партія тільки тоді може бути створена, коли вона притягне до себе всі кращі елєменти революційної кляси".

СТЕПОВА ОАЗА

Нарис про Канадійську Комуну на Україні. Написав спеціяльно для "Робітниці" М. Ірчан.

(Продовження)

— Минулої осені, хоч був недорід, ми здали державі 22 тисячі пудів хліба — гордо заявляє оден комунар. — А приїхали сюди — застали одну руїну. Зараз в нас 29 будинків, з них тільки кілька старих, решту будували сами...

— Помешкань недостає, будуємо і все мало. Ось великий клюб закінчимо весною, нову їдальню збудуємо, а тоді доведеться будувати великий житловий будинок. Не будуть же комунарі жити розсіяно по своїх хуторських землянках. А в нас тепер 372 чоловіків, не жарти!...

— А як сільсько-господарські машини? Ще американські?

— Сільсько-господаські машини ми передали тепер в кущ. Тільки одних тракторів передали 11 штук. Деякі привезені ще з Америки, інші куповані вже тут.

— Як же орґанізовано у вас працю?

— Перші два роки всі ми працювали безплатно під гаслом: "Працюй по своїй здібности, а одержуй з необхідности". Тоді комунарі тільки у виняткових випадках одержували гроші (лікування тощо). Але довго так не могло бути. Ми завели інший порядок, також до якогось часу. Оплату праці розбили на чотири катеґорії, відповідно до роду праці. Зараз комунарі, що працюють по першій катеґорії — одержують по 14 коп. за годину, по другій 13, по третій 12 і по четвертій 11 копійок. З свого заробітку кожний комунар віддає 50 коп. кожного дня на харчі, а від решти 50% відраховується на господарство комуни, других 50% на особисті витрати комунара, особливо на одяг. Коли ж буває врожайний рік, за комунарами залишаються всі 100% заробітку після того, як заплатять за харчі...

— А як хто не хоче працювати? — питаю.

— Хто не працює, той не їсть — відповідають мені: — Та таких випадків в нас нема, бо хоч би й хотів хтось поледарювати — не може, соромно перед другими.

— Чи відпустки дають у вас?

— Кожний комунар і кожна комунарка раз врік мають два тижні платної відпустки, але тільки зимою. Літом ні. Літом горить в нас робота...

Харчі в комуні спільні: Їдять всі в одній їдальні. Продукти не видаються окремо до помешкань, хіба у виняткових випадках (легко хворим тощо). Живуть комунарі в окремих кімнатах — сімейні в одній кімнаті, нежонаті по 2-3 в кімнаті. Кімнати чисті, затишні.

При комуні є амбуляторія, що лікарською порадою і ліками обслуговує теж поблизьких селян. Для дітей існує чотирьох-річна трудова школа, для малих ясла, орґанізується дитячий садок. Є теж кооперативна крамниця, що має свою філію на станції. Є парова лазня, свої майстерні — кравецька, шевська, столярня, кузня... Ціле окреме містечко в степовій балці...

— Словом — живемо комуною! — гукнув хтось радісно і бадьоро. — Панові Келлерові, що колись тут сидів, навіть не снилося, що на цьому місці так буйно розквітне великий колектив робітників і наймитів...

— А тільки подумати! На цій землі жив тільки один чоловік, ну, скажемо, одна сім'я, що сама нічого не працювала. Зараз живе тут 372 чоловік і живуть гарно, ще й державі приносять користь і нікого не використовують...

— Звичайно, ми не можемо сказати, що в нас вже все дуже добре. Недостач ще багато і в господарстві і в побуті. Але з кожним роком їх все менше. Не можна ж перебудувати все зразу. От ми, колишні канадці, позмінювалися, правда? Та все таки є ще одиниці, особливо поміж жінками, що думають про Канаду, хоч там тепер біда, але — обманюють себе спогадами. Чортівські традиції держать довго людину. Ну, нічого. Поборемося ще і з традиціями і невмінням і недостачами. Все переборемо, бо ми не сами... Нове життя заставляє кожного дня, кожної години вчитися, слідкувати за всім, боротися за знання, за "правильну політику" і в житті і в господарці, скрізь... Виростемо!...

— А знаєте, товариші — кажу. — На загал — жінки у вас таки відсталі. А може я помиляюся?

— Ні, ні, це правдя — відповідають мені. — Деякі з канадських жінок переродилися і навіть дуже пішли вперед. Але деякі — ой, як відстали. Калічить Канада наших жінок дуже! Колись в краю жінка була як жінка, а в Канаді ні бе — ні ме. Ані пані ні селянка, просто біда одна. Приїхали сюди з Канади, то скільки біди було з жінками. Працювати не хотіли ані руш. Бувало повбираються і сидять собі в садку, а ми працюємо, аж піт очі заливає. Та повільно ми позбулися тих "пань". Повертали деякі в Канаду (з богом Парасю!), а ті що залишилися, вже працюють. Правда, не всі жінки були такі і спершу. Деякі працювали, але деякі тільки "хорували", а навіть могли наперед сказати, коли вони будуть хворі. Тепер того нема. За це ті товариші, що залишилися тут і свідомі їхні жінки — про Канаду навіть не думають...

Ми вийшли на горб. В низу — будинки комуни, ніби містечко, на дні балки високий млин і довгим рядом землянки недавніх хуторян, тепер теж комунарів...

— Ви гляньте, товаришу — показують мені. — Доки око сягає, доти наша комунальна земля. Отам клином врізувалися досі селянські поля, а зараз й вони злилися з комуною. Вже в 1929 році околиці комуни були колективізовані на 86%. Сьогодні на повних 100%.

— Колись вовком дивилися на нас селяне, бо для них ми були якісь "мариканці" (американці) і не визнавали свят та неділів, працювали, як було треба. Багато з них не вірили, що ми щось зробимо на цих руїнах. Тепер не те...

— Спершу приходили до нас й куркулики і посміхалися: "Хазяйнуйте, хазяйнуйте! Через три місяці утічете, голобчики".. Правда, початки були тяжкі, хоч всі ми працювали дружньо, навіть понад наші сили. Але приїхали в зовсім нові умовини, не мали ніякої практики, до того гризла запекла боротьба з маловірами. Та пережили якось і тепер — куди там! Працюємо на всіх парах...

— З Галичини не приїздять до вас?

— Приїздять час від часу в гості до своїх рідних. І знаєте, тяжко зрозуміти деяким з них наше життя. Як-то так, що "нема ґазди", що "всі собі ґазди", нема пана ані наставника, всі працюють і всі мають що їсти та поодягані?

— До мене приїхала була сестра з Галичини. Думав, що залишиться, бо дома злидні, аж світиться. Пожила з тиждень і нараз згадала: "Як-то — каже — ніхто у вас не молиться, нема церкви, сумно так"... І поїхала назад. Ех! Калічать ще там попи народ!...

Мені показують великий виноградник на склоні гори.

— Це вже ми садили. Тепер відведено 55 гектарів під самий виноград.

По обличчях, як баготом, почав бити морозний вітер. Комунарі хто хитнув головою, хто нахмарився.

— Поганий вітер, може знищити озимі посіви. Щастя, що немає більшого морозу. Як би сніг — не шкодило б. А то подує-подує і дивись — озимина біла. Добре, як не добереться до корінців. А нам треба врожаю. Ой, треба! І нам і державі...

Балакаю з комсомольцями, що дітьми виїхали з Канади і тямлять там своїх товаришів. Розпитують:

— А як там Джан, Гаррі, Мері, Розі? Чи комсомольцями?

— Не всі — відповідаю.

— Хіба можна так, щоби робітнича молодь була поза комсомолом? Та ще в капіталістичній країні!

Їм тяжко зрозуміти це. Але я тихцем запримічую, що комсомольці комуни куди більше розвинені інтелектуально, як їхні однолітки в Канаді. І дуже-дуже радію з цього.

Перед очима, внизу, — комуна. Мимоволі думаю: степова культурна оаза. Пройде декілька років і тут виросте містечко нового типу. Зернова фабрика...

...Довга балка і узгірря пригадують мені Рейнську долину в Німеччині. Тільки тут скрізь той час, коли і в цій балці розстеляться низом сади, на узгірях виноградники.

З новим життям народиться новий край.

"ЛІКВІДАЦІЯ ЗЛИДНІВ, ЯК КЛЯСИ".

Хутір Івано-Градське півтора кільометра від комуни. На ньому всего 15 землянок, цебто хаток ліплених з глини, бо в степу ліса немає. Івано-Градці — це переселенці з Чернігів-

щини, всего декілька років, як поселилися в цій балці. Тепер хотять злитися з комуною.

В найбільшій хаті на хуторі, що не більша за комору — збори всіх хуторян. На дворі хтось б'є в кусок залізної труби і мені мимохідь згадується з історії вічевий дзвін далеких наших предків. Поволі сходяться чоловіки, жінки. Двері рип — і через поріг слово:

— Здорові були!

Присідають на лавки, а то просто на землю. Тріщить в зубах хуторян насіння, що його лускають ніби машинкою.

— Тільки не куріть, хлопці, а то подушимось — заявляє середніх літ низенький чоловічок і без слова протягнув до свого сусіда руку. Той также без слова насипав йому насіння і в хаті прибавилось нове: чірк-чірк-чірк — туп!

ЧОРНИЙ ДЖОРДЖ

Написав Лев Гумилевський.

(Докінчення.)

Том Лоренс не договорив. Він якось дивно замахав руками і вийшов, не добавивши ні слова.

Джордж здивовано дивився за ним. Він не розумів, чого Том приходив до него. Впрочім він не міг ломати собі голови такими річами, бо був дуже ослаблений і тому скоро забув про Тома. Він і рано не звязав тої дивної візити з появившимся невідомо звідки кошиком, в якому були бараболі і хліб.

Вечером, коли як завжди, зайшов до него Джан, він спитав тихо: — Розуміється, Джан, що я тепер ситий і можу вчитися, але нащо ти зробив це?

— Що я зробив, Джордж? — не зрозумів той.

—Джордж показав на кошик. Джан здвигнув плечима.

— Ми не зробили того, Джордж, хоч ми завжди хочемо помогти тобі.

— Мати не приходила, — замітив Джордж, — вона прислала сказати, що поїхала шукати праці до Еденбурґу. Я думав, що це ти, Джан

— Хтонебудь із сусідів, — твердо відповів Джан. — Це за те, що ти вигнав формана, Джордж. Вони всі говорять про те і хвалять тебе. Але ж, Джордж, чи я не знав того, що ти зробиш так, хоч би й вмерав з голоду. Ніхто з нас не дивувався тому і я не поздоровляю тебе, Джордж. Але, як Гелен писала лист до юних піонерів до Радянського Союзу, то я сказав їй, щоби вона написала їм про те, що ти зробив, Джордж. Нехай вони знають, Джордж, що і в нас є дійсні молодці.

Джордж зарумянився так, що і через вугляну краску показався червоний цвіт румянця. Він зніяковів і запитав:

— А ви ще переписуєтеся з піонерами з Радянського Союзу, Джан?

— Розуміється, Джордж! — здивувався той такому питанні. — Чи ж ти не знаєш?

— Так я знаю, правда, — зніяковів Джордж ще більше, — я так спитав. Я хотів спитати, чи доходять ваші листи до СРСР, а їхні до вас?

— Ми дістаємо від них відповіді. Чи ж я не розказував тобі? Чи ж Гелен не показувала тобі їх листів.

— Так, я забув Джан! — змішався той докінця. — Ти даруй мені, Джан. В мене зробилась тепер така слаба память і я ледви ходжу... Ти не сердься, Джан... Джан здивовано дивився на него.

***

Якби мати Чорного Джорджа була могла піти на великий мітінґ майнерів в Единбурґу, то вона була б дещо почула про свого Джорджа. Сам ґенеральний секретар майнерської юнії згадав у своїй промові про маленького Чорного Джорджа, що вигнав зі своєї хати формана. Поступок малого майнера, на думку ґенерального секретаря, свідчив про дисципліну і готовість майнерів страйкувати до побідного кінця.

Але Джорджава мати не чула промови ґене-

рального секретаря майнерської юнії. Вона душилася в смердячій парі і миляній піні в пивниці единбурґської пральні і нічого не знала про свого Джорджа.

Чорний Джордж падав духом. Він знав, що майни пусті. Він бачив, як купи відкидків поростають травою. Він сам тільки завдяки щасливій випадковості і допомозі сусідів спасався від голодової смерти. Він вже чув про хорих з голоду майнерів. І він читав босівські умовини відновлення праці, які висіли всюди.

Страйкерам потрібна була поміч. Гірняки не хитались, але їх ломив голод і безнадійна рівнодушність навколо. Це було найгірше і майнері тратили сили й бодрість.

Ноги рудого Джана мелькнули перед його очима. Джордж пізнав їх зараз, але він зі здивованням замітив чиїсь другі біля них, яких не міг пізнати.

Він вийшов зустрічати гостей. З Джаном увійшла Гелен. Вони були веселі. Очи дівчини сяли, а уста носилу здержували крик і сміх. Джордж спустив голову. Так надто горяче сонце заставляє никнути цвіти, що довго стояли в пивниці.

— Чорний Джордж, що з тобою? — Крикнула Гелен, простягаючи йому руку. Ми з добрими вістями до тебе, а ти...

Джордж відвернувся.

— Які це добрі вісти, Джан? — спитав він. — Я не думаю про добре. І знаєш що, Джан?

— Що?

— Я не хочу вмирати, Джан, але може було би ліпше вмерти. Я не хотів би бачити, Джан, як ми підемо працювати по 8 годин і як форман запише мене на чорну лісту, щоби я нігде не дістав роботи.

— На чорну лісту, Джордж? О ні! Зажди трохи.

— Але чи варта ждати, Джан? — усміхнувся Джордж.

Джан не відповів, а лише обернувшись до Гелен, сказав:

— Читай лист, Гелен, і тоді побачимо, що скаже наш Чорний Джордж.

— Який лист, Джан? — спитав Джордж.

— Читай Гелен містер Смілли зробив точний переклад з російської мови, Джордж. Ми самі були присутні притому.

Джордж притиснув руки до грудей.

— Чому ви хочете мені прочитати цей лист?

— Так вони ж пишуть про тебе, Чорний Джордж.

Гелен розвернула переклад і подала Джорджові лист радянських піонерів.

— Дивись на їх слова. Ми перевели дослівно і ти все будеш розуміти. Ну?

Джордж дивився на дивні букви, відмінні від анґлійських. Він розумів непевність діточого почерку і тому незнані слова хвилювали його ще більше.

— Дорогі, товариші! — повторяв він вслід за Гелен. — Дорогі, товариші... Ми отримали твоїї ваш лист, в котрім ви пишете про Чорного Джорджа.

— Ми теж гордимося таким смілим і чесним товаришом. Ми посилаємо йому наш товариський привіт. Ми дістали ваш лист напередодні того дня, коли наші товариші влаштовували збірку в користь страйкуючих анґлійських майнерів. Ми ходили за тою збіркою в нашім районі і ми розказали про Чорного Джорджа...

Джорджові руки через дрожання насилу держали лист. А Гелен схвильовано продовжала читати:

— Ми приготовляємося до переведення Міжнародного діточого тижня. На наших мітінґах ми розкажемо про Чорного Джорджа. Ми будемо говорити в ті дні про наших юних анґлійських товаришів і ви повинні розказати Чорному Джорджові і всім дітям майнерів, що вони мають вірних товаришів в країні, де нема босів, які посилали би дванацятьлітніх дітей до майнів, в країні, де майни і фабрики належать робітникам, а земля селянам, де нема учителів, що бють дітей лінійками по руках за питання. І ми даємо тверду обіцянку до кінця боротися за те, защо борються наші батьки. Будьте готові!...

Чорний Джордж завмер.

— Все? — зірвалось з його поблідлих губ.

— Тут тільки підписи, — пояснила Гелен. — Хочеш прочитаю.

— Чи ж тобі мало того? — перебив її Джан, дивлячись на Джорджа. — Тобі мало того Джордж?

— О, Джан, цего досить. Цего навіть надто досить для мене, Джан!

Гелен зложила лист.

— Нам ніколи, Джордж. На нас чекають на шкільнім подвірю. Ми ще нікому не читали, кромі тебе. Ходи з нами, як хочеш почути ще раз...

Джордж кинувся по хаті шукати за шапкою і чобітьми. Він заледви міг взутися. Дивлячись на него, Джан не міг втриматися від товариськи-лукавого питання:

— Може ти хочеш вмерти, Джордж?

Джордж мовчав.

— Щоби не бачити того, що буде, Джордж? Як форман запише тебе на чорну лісту...

Ні, Джан.

В чоботях Джордж був вищий і твердше стояв на ногах. І він показався Джанові і Гелен зовсім іншим, коли він, блискаючи очима говорив до них:

— Чи ж ми не можемо зробити, того, що зробили працюючі Радянського Союзу в своїй країні? Ми виростемо і зробимо це, Джан. Повір мені.

— Я вірю, Джордж.

Одна секунда суворої мовчанки звязала їх всіх, як тайна присяга. Маленький майнер стиснув мовчки руку товаришам і тільки заглянув у їх очи. Він прочитав ту присягу в їх блеску і з високо піднятою головою вийшов услід за ними.

Кінець.

Засипана землею цивілізація

Еспанські завойовники, які в шіснацятім століттю відкрили Юкатан — півострів на південному кінці Мексика — залишили звіти про великі міста, марморні палати та дорогоцінні святині, які вони, як писали найшли в новім краю. Пізніша історія відкинула ті оповідання як фантастичні видумки, пояснюючи їх тим, що перші еспанці в Америці мусіли якось оправдати свої коштовні подорожі і тому прибільшували та прикрашували свої відкриття.

Одначе ще новійші досліди показують, що еспанці шіснацятого віку не зовсім таки неправду говорили. Хоч вони не бачили в Юкатані міст і палатів, та мабуть чули, що десь щось таке було, і могли думати, що десь далі за лісами і горами ще десь є. В той час традиція колишньої слави Мая (індіянське племя, що замешкує Юкатан, Гондурас і Ґватемлю) могла ще бути жива.

Але щойно в половині девятнацятого століття археольоґи попали на слід стародавньої цивілізації, що колись цвіла в Юкатані, Гондурас і Ґватемалі, але вже в пятнацятім століттю здається зовсім завмерла. Перший дослідник майської минувшини Дкан Л. Стівенс, який викопав зі землі ще лиш кілька відломків старих скульптур, прирівнював їх що до краси й симетрії зі старими грецькими моделями. Пізніші розкопки виявили справді існування — колись в давній давнині — цілої маси битих доріг, великих міст і мистецьких святинь та монументів. Немає сумніву, що стара майська цивілізація коли не попередила єгипетську, то певно може з нею порівнятися.

Одначе розкопувати власне тільки що почато і викопано з землі тільки ще перші піраміди, частини монументів та стіни будинків, а рахують, що в Юкатані, Ґватемалі і Гондурасі є тисячі місць, де варто би докопуватись. Та трудність не тільки в тім, що та стара цивілізація вросла в землю та засипана землею, а що вся земля зарозла густим, непрохідним тропічним лісом. Накількасот кроків від стежок, якими ходять люде, лежать навіть на верху руїни покинутих і позабутих міст, а ніхто їх не бачить, а хочби й знав, що вони там є, то через "джунґлі" не добереться.

Щойно тепер аероплян дає можливість розглянутись в тій цілій території бодай хоч з гори, з повітря. Недавний полет Ліндберґа з археольоґом Рикетсоном був першою спробою зорієнтуватись в головних центрах цивілізації Мая та бодай сфотоґрафувати ті руїни, що ще понад землею і в таких місцях, де аероплян може спуститись. Для того, щоби цілу ту пропащу цивілізацію добути на верх бодай на стільки, як добуто єгипетську, треба буде багато десятків літ.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

Дальші спостереження над громадянами багатоклітинного орґанізму відкривають нам особливості, що ніби розбігаються з інтересами окремих клітин. Якщо ми порівняємо диференційовану клітину (клітину — "спеціяліста") з одноклітинним орґанізмом, то нам впаде в очі, що яканебуть інфузорія вільно рухається в просторі і самостійно влаштовується там, де їй краще і зручніше. За сприятливих умов вона живе довше, ніж диреференційована клітина. Волю ж ї нічим не обмежено.

Диференційовані ж клітини, за деякими лише винятками, лишаються на місці свого народження й живуть недовго, наприклад, червонокрівець живе не більш як 5 тижнів.

Цікаво відзначити, що коли клітина диференційована більше, то більше обмежено й її рух та волю. Найскладніші своєю орґанізацією клітини мозку; їх засуджено на цілковиту непорушність, вони позбавлені можливости й розмножуватися. Виконуючи покладені на них орґанізмом певні роботи, вони, так само як робочі бджоли вулика, не дають потомства. Правда, живуть ці клітини стільки ж, скільки живе і людина та тварина. Зародившися та розвинувшися в утробі матері, нервова клітина безупинно живе протягом усього життя людини та вмирає з останнім її конанням.

Вчений Каррель перевів такий дослід: він узяв з орґанізму декілька куснів тканини та вмістив їх у рідину, що мала ті-ж поживні речовини, які беруть клітини на місці свого звичайного перебування. Після цього Каррель наситив цю рідину киснем та підогрівав її до температури тіла, старанно пильнуючи, щоб не пройшли до цієї культури гниляві бактерії. Ці клітини, вирвані з умов спільного життя орґанізму, виявили через деякий час повну життездатність: вони почали швидко розмножуватись діленням. Тканина росла, і, що найцікавіше, диференційовані клітини, мов би скидаючи з себе ланцюги обмеження, набули круглої форми найпростіших одноклітинних орґанізмів. Водночас ці клітини виявляли властиву їм здатність рухатися в ріжних напрямках. Інакше кажучи, ці клітини перетворилися на найпростіші одноклітинні орґанізми.

Отже, диференційовані клітини, через незалежні від них обставини, потрапляють, так само як Робінзон, на безлюдний острів. Пробувши в таких умовах деякий час, ці клітини перетворюються ніби на дикунів, на одноклітинний орґанізм, набуваючи всіх характерних властивостей останніх.

Ще цікавіші досліди переміщення з орґанізму вже не тканини, а цілих орґанів у штучні умови. Такі спостереження перевів російський професор Куляґко над серцем — орґаном, що відзначається деякою автономністю. Минаючи клясу холодновкровних тварин (жаб, черепах), в яких вирізане серце звичайно може жити тижнями, він узяв для своїх дослідів теплокровних тварин, вирізане серце яких звичайно дуже швидко зупиняє свою діяльність. Перепускаючи через жили вирізаного серця сироватку крови, йому вдалося на деякий час продовжити роботу серця.

1909 року проф. Кулябко намагався оживити мертве серце, вийняте з трупа крілика. Підвісивши його за урізок жили, що відходить безпосередньо від серця (себто аорти) до штативу, він, за допомогою особливого апарата, вливав до жил серця рідину, що мала поживні речовини крови, попереду нагріваючи її до температури тіла тварини. У вирізаному з трупу серці прокинулося життя, окремі частини його

почали скорочуватися та розширятися правильно й послідовно.

В одному з дальших дослідів проф. Кулябко оживив серце крілика, вирізане через 14 годин після смерти. В описаних вище умовах, серце проробило 3 години, після чого було покладене на лід. Через 46 годин його знову вмістили в попередні умови спостереження. Серце це знову ожило і деякий час працювало. Взагалі серце зберігало свою життєздатність протягом 66 годин після моменту смерти. В одному з дальших дослідів йому вдалося оживити серце через 7 день після смерти тварини.

Швидко після цього професор Кулябко перевів спостереження над серцем, вирізаним з трупа тримісячної дитини через 3 доби після смерти. Серце було вміщене до вищезгаданого апарата, і через 20 хвилин воно цілком нормально почало виявляти свою діяльність. Професор Каррель перевів ще такий дослід. Він вирізав у кішки ввесь кишківник, вмістив його в посудину з рідиною, що мала поживні речовини крови. І цей досвід закінчився цілком успішно — кишки жили і працювали протягом двох діб.

Особливо цікаві досліди Бровн-Секара. Він відтяв голову собаці, що жила в ляборaторії, і провів до головного мозку сироватку крови через перерізані жили, відновлюючи таким чином кровообіг в мозку. Через декілька хвилин голова собаки, коли вимовляли її ім'я, повертала очі до того, хто її кликав.

Перелічені досліди яскраво ілюструють нам, що для добробуту всіх громадян багатоклітинного орґанізму клітини й орґани поступаються своєю волею та припиняють свою життєздатність, хоч і мають ще невитрачену життєздатність. Якими ж шляхами і способами, ніби прикута до одного місця, клітина-громадянин одержує і повітря щоб дихати, і їду, і матеріял для роботи? Задля цього всю територію багатоклітинного орґанізму посмужено сіткою жил, якими протікає кров, як по рейках залізниці, прокладених у певних напрямках. Вся густа сітка жил починається від загального стовбура, що має назву аорти, зв'язаної з серцем. Серце — це мускул завбільшки з кулак; всередині його є дуплини. Коли серце розширяється, то воно вбирає в себе кров, що протікає, а коли стискується, то виштовхує її в аорту, звідки окремими гілочками кров проходить до того або іншого орґану.

Кожний орґан має свою спеціяльну кровоносну гілку. Коли така гілка входить до орґану, вона починає ділитися на дрібніші й дрібніші гілки. Кінцеві ж гілки такі тоненькі, що клітина, яка прилягає до них, може одібрати кисень крови та увібрати в себе поживні речовини крови.

Через жили, що відходять від орґанів, кров несе від клітин вуглекислоту, одержану замість кисню, та спрацьовані клітинами речовини. Далі кров іде до другої половини серця, щоб звідти потрапити до легенів, звільнитися тут від вуглекислоти та одержати замість неї кисень.

Серце — це центр системи кровообігу. Вдень і вночі, безупинно працюючи протягом усього життя, серце розганяє кров, поширюючи її хвилю по всій території багатоклітинного орґанізму. Серце скорчується від 65 до 70 разів на хвилину, а підчас посиленої роботи й частіше. Цікаво відзначити, що цей орґан, маючи такий невеликий розмір, виявляє надзвичайну силу. За переведеними спостереженнями серце здорової людини виконує протягом доби роботу, якої досить було б для того, щоб піднести вола в 200 к. вагою на висоту около 50 метрів.

От яка складна система потрібна для того, щоб доставити кисень глибоко лежачим клітинам, відділеним від зовнішнього оточення! З другого боку, кров має обов'язок доставляти клітинам поживні речовини. Тому система кровообігу є зв'язана щільно з системою орґанів травлення, звідки вона й бере потрібні речовини, запозичені з їди.

Ми бачили, що кров, відходячи від клітин, відбирає у них покидьки життя — вуглекислоту та продукти розпаду білків. Задля цього ж система орґанів кровообігу зв'язана, з одного боку, з системою дихання, щоб виділяти вуглекислоту в повітря, та, з другого боку, зв'язана з орґанами виділення — нирками та потовими залозами, через які з сечю та потом виділяються спрацьовані частини білків — сечовина та сечова кислота.

Яким же способом встановлюються правильні взаємовідносини та пляномірна робота численних клітин нашого орґанізму? Це можливо

лише тоді, коли є сувора дисципліна. Під звуки серця, під його своєрідний "тік-так", в людському орґанізмі суворо ритмічно йде робота. Прикладіть вухо до грудей сусіда і ви почуєте ритмічне "тік-так" — то голосне, то тихе, то повільне, то швидке. Відповідно до цього її робота клітин іде то швидще, то повільніше, то дужче, то слабше.

Так само ритмічно працюють орґани дихання, зміняючи віддих видихом. Ці дві системи щільно з'язані між собою. Частішає робота серця і дихання частішає, і, навпаки, спробуйте дихати повільніше — і серце затримає темп своєї роботи. Такі зваємовідносини мають назву гармонійних. Цей ритм і гармонія являють собою важливі чинники у складній роботі орґанізму людини й тварини.

Скільки ж громадян-клітин у людському тілі? За підрахунками вченого Бранд-Форд-Томсона в головному мозку виявлено 9 мільярдів, двісті мільйонів клітин. Виходить, що кількість живих клітин одного мозку переважає в декілька разів кількість живих людей на всій земній кулі! І це лише у мозку — в невеличкій частині тіла. Зрозуміло, що всіх клітин у нашому орґанізмі безліч.

Хто ж диктує закони, стежить за всією складною роботою частин цієї величезної багатоклітинної держави? Це справа керівного орґану. Де ж він міститься в нашому тілі та якими шляхами й способами керує він життям та контролює діяльність клітин в орґанах? Для цього великого орґану думки й творчости є костяний палац — череп, поставлений у людини на найвищому, почесному місці. Ножем його не дістанеш. Щоб зірвати кришку черепа, треба озброїтися пилкою, молотком то долотом.

(Далі буде.)

Молочення збіжжя в колективному господарстві на Радянській Україні.

Фізкультура зміцняє жіночий орґанізм

Фізичні вправи для жінок потрібні аніяк не менш, як і для чоловіків, але застосовувати їх треба обережніше, зважаючи на особливості жіночого орґанізму. А особливості жіночої статі проти чоловічої позначаються ще в дитинстві.

Вік же з 12 до 15 років у дівчат є переходовий. Вони хутко зростають на височині, а тимчасом огруддя відстає в своїм розвитку. Дівчата переганяють і на зрості, і на розумовому розвиткові хлопців і в 14 років ця їх перевага найдужче позначається. 14-літня дівчинка всіма розмірами тіла більша, як хлопець такого ж віку. Хутко зростають її розміри серця, а тимчасом кровоносні судини відстають у тому зрості. Утворюється становище якраз протилежне тому, що буває в дошкільному віці. Велике серце проштовхує кров через вузькі, ще недорозвинені кровоносні судини; через те стається побільшений тиск крови і досить часто розлад кровообігу та з'являється недокровя. Посилене зростання позначається деяким зменшенням загальної працездатности та нервовою нерівноважністю.

Отже треба дбати, щоб дівчата в цьому віці особливо мали сприятливі умови для розвитку їхнього орґанізму. Тимчасом це є саме шкільний вік, шкільне ж навчання дечим шкідливо впливає на дитячий орґанізм.

За найкращий засіб проти шкідливостей школи є рухання та взагалі пробування на свіжому повітрі. Ґімнастика, ритмичні танки, рухливі гри, екскурсії, прогулянки — все це є за засіб зміцняти м'язи, підсилювати обмін речовин та діяльність легенів. В цьому віці можна обережно почати спортивні вправи. Кожна дівчинка, як і кожен хлопець, мусить навчитися плавати. Зимовий спорт, катання на санках, ковзані, лижви дають прекрасну змогу унешкодити шкідливі впливи в цій порі розвитку й скористуватися для зміцнення жіночого орґанізму в переваг спорту — повітря без пилюги і сонячного світла.

Як з'являються в дівчини менструації, то в час менструацій треба дуже обережно ставитися до фізичних вправ. Перші 2—3 дні ніяких вправ робити не можна, в дальші дні, як немає великої та болісної кровотечі, можна дозволити індивідуальну ґімнастику та нормальні ґімнастичні заняття, окрім вправ, що на них треба дуже напружуватися. **Др. В. А. Блях.**

ВСЯЧИНА

ВМЕРЛА, ВОСКРЕСЛА Й ЗНОВУ ВМЕРЛА.

В місті Гавані на Кубі вмерла була з незнаних причин дочка одного багатого купця. Коли її мали вложити до трумни й цю останню мали забити цвяхами, сталося "щось нечуване", бо померша, яка в дісности була в летарґічному сні, пробудилася. Та освідомивши собі небезпеку, яка їй грозила, якщо б її живцем погребано, "воскресша" дочка купця попала в такий переляк, що не могла прийти до притомности й вмерла тепер направду на удар серця.

ТРИНАЦЯТЬЛІТНИЙ БАТЬКО.

З Будапешту доносять, що там відбувся цікавий процес. Обжалованим являвся молодий хлопчина Л., що має всього тринацять і пів років. Його подала 19літня дівчина до суду, назначивши батьком дитини. Дівчина домагалася аліментів. Батько хлопця довідався про все щойно з судової скарги і прибув разом з адвокатом до суду. Оборонець хлопця твердив, що ізза молодого віку оскарженого не можна йому приписувати батьківства. Але суд признав хлопця батьком й засудив його на заплату 16 пенґів тижневих аліментів. При опущенню салі частували себе обидва діди поличниками.

ПРОДУКЦІЯ ВИНА.

Франція продукує річно 49 мільйонів гектолітрів вина, Еспанія 23 мільйони гектолітрів, Портуґалія 8 мільйонів, Німеччина 1 мільйон гектолітрів. Загально в цілому світі продукується річно 149 мільйонів гектолітрів вина. Найбільше пива продукує Німеччина, бо аж 48 міл. гектолітрів річно, Анґлія продукує пива 36 міл. гектолітрів річно, Бельґія 17 м., гектолітрів, Чехословаччина 10 міл., СРСР 3 міл., Польща тільки 1.7 мільйона. В цілому світі річно продукується 172 міл. гектолітрів пива.

Куховарські поради

ТЕЛЯЧА ПЕЧЕНЯ ЗАВИВАНА.

Взяти кавалок телятини від лопатки, (вибрати кістку), розбити валком на тонку паляницю, посолити і залишити на стільці. Окремо зварити на твердо 3 яйця, покраяти на чвертки, також покраяти в пасочки кусник солонини, кусник шинки, повкладати на розтовченім мясі, — звинути тісно й обвязати шнурочком, щоб не розлетілось. Взяти один зубок часнику, покраяти його на довгі, тонкі кусники і нашпікувати ним печеню, обтачати в муці та вложити на бляшку відповідної величини, на кипячий смалець (товщ). Обрумянити з усіх сторін й покласти до рури, підлити двома ложками води прикрити і хай дуситься. Як мяка, — готова; виняти, щоб трошка пристигла і тоді відкинути шнурочок. Краяти дуже тонким ножем. Уложити на тарілці, обляти гарячим сосом і подати. До неї додається окремо товчена або присмажена картопля, компот, квасна салата з капусти, картоплі, цибульки фасольки; гарно уложити на тарілці поцукрувати трошки, поперчити й поляти оцтом, оливою або товщем від печені.

КОВБАСКИ В ТОМАТІ.

400 ґрамів ковбасок (сосичів) одварити, потім злегка підсмажити на маслі (масла треба не багато). Одну ложку масла розпустити, додати одну ложку борошна, добре розмішати і влити пів шклянки томату, увесь час мішаючи. Додати близько одної шклянки води, що в ній варилися ковбаски, дати добре проваритися, покласти в цей соус ковбаски, накрити накривкою і тушити хвилин з десять.

СУП-ПЮРЕ З КАРТОПЛІ.

Зварити бульйон із 1 моркви, 1 петрушки, 1 пастернака, 1 цибулини. Покласти 800 ґрам. почищеної картоплі. Як картопля звариться, цибулю викинути, всю решту пропустити через м'ясорубку і добре розмішати з супом. Покласти 1 ложку коров'ячого масла та 100 ґрамів сметани. Замість сметани можна розбити 2 жовтки та 1 шклянку молока і влити в суп вже як подавати на стіл. Вливаючи, треба весь час мішати, щоб суп не кипів. Окремо висушити до супу маленькі кубики білого хліба.

НИРКИ ТУШЕНІ.

З 2 нирок зняти плівки, намочити їх у холодній воді на 1 годину, потім покласти в кип'яток і, трохи проваривши, вийняти їх, порізати дрібненькими шматочками і обкачати в борошні. 1 — 2 цибулини підсмажити в маслі, покласти зверху нирки, підлити трохи води, накрити накривкою, додати 1 лавровий лист, трохи пахучого перцю і тушити до м'якости, увесь час підтрушуючи рондель. Коли уже будуть готові, додати 100 ґрам. сметани і раз прокип'ятити.

ВІДВАЖИВСЯ.

Вязничий сторож (до засудженого на смерть): Що бажаєте дістати на ваш останній обід?

Засуджений: Грибі! Я досі ніколи ще не їв грибів, бо все боявся, що можу втруїтися.

НА 100 ДІВЧАТ — 104 ХЛОПЦІ.

В 1925 році в Америці народилося 966,073 хлопців і 911,000 дівчат. Тепер в Америці на кожних сто дівчат є сто чотири хлопці.

БРЕХУНИ.

Зійшлися два брехуни і почали хвалитися своїм знаменитим зором і слухом. Перший з них показує далеко на стайню і каже:

— Ти бачиш ту стайню?

— Бачу.

— Бачиш ту муху, що лазить по даху? — знов питає перший.

— Не бачу — каже другий — але чую, як ґонти тріщать під ногами мухи.

В ЛІСІ.

Бандит в лісі до прохожого: "Дай гроші, а ні, то смерть тобі!"

Прохожий: Грошей не маю. Але, як пустиш мене живого, то я всіх моїх богатих знакомих підмовлю, щоби туди йшли і впали в твої руки".

ДІТИ.

Мама до синка: "Ти зїв усі яблука? Про сестру й не подумав, що прийде?"

Синок: "Саме того, що думав, я їв скоро, щоби зїсти ще заки вона прийде і захопить решту".

МАЙБУТНЯ "ПРИЄМНІСТЬ".

Дочка: Мамо, але Івась має такі погані навички!

Мати: Я знаю, але подумай, як тобі приємно буде відвчити його від них, коли він уже буде твоїм чоловіком!

КОКЛЮШ ВИНЕН.

— Стидайся, Юрчику, чому кидаєш каменем у того хлопчика?!

— Бо не можу ближче приступити до нього. Він має коклюш!

БОРОТЬБА ТА ПОБІДА.

— Я держав його за поли сурдута обома руками і тарах раз у лице з одного боку, потім тарах з другого боку!

— Якже ж ти міг бити, коли ти держав його обома руками за поли?!

— Але ж це він мене бив!

ВИЗИСКУЮТЬ ЇХ, БО НЕ-ОРҐАНІЗОВАНІ.

Прочитавши в "УРВ" і в "Робітниці" поклики, щоби працюючі писали дописи про своє життя і працю в фабриках, майнах, ресторанах то що, я рішила написати допис про те, якому визискові і поневоленню піддадають робітники нашої місцевости Лондон, Онт., в кравецькій шапі Ґріна і Свифта.

В згаданій шапі робітники працюють дуже тяжко, а заробляють всього від $3.50 до 4.00 денно. Але щоби заробити ті гроші, то вони мусять працювати дуже скоро, мусять напружувати при праці всі свої сили. А роблять вони всю роботу на пісворк. Хто не може скоро робити того боси відправляють по кількох днях праці.

А можуть капіталісти так жорстоко визискувати робітників головно тому, що вони не зорґанізовані і клясово не свідомі. В тих фабриках Ґріна і Свифта часто буває таке: як лише юнійні провідники намагаються скликати робітників на мітінґ і зорґанізувати їх, то боси виставляють великі оголошення, що в тій самій годині спортовники гратимуть бейс-бол, або фут-бол. І несвідомі робітники ловляться на ту штучку та замісць іти на мітінґ, ідуть дивитися на гру в бейс-бол. Отак легко відтягають боси робітників від орґанізації.

Але одного разу юнійному орґанізаторові таки вдалося скликати робітників зі згаданої шапи на мітінґ. Він пояснив їм, чому капіталісти так жорстоко визискують їх, закликав зорґанізувати юнію і вийти на страйк. Спочатку страйкері трималися солідарно і були вигляди на побіду. Але бос, побачивши це, встроїв штучку. Він скликав усіх робітників до шапи, а юнійного орґанізатора не пустив. В шапі бос виступив з промовою і погрозами та просьбою заломив одностайний фронт страйкерів. Страйк ще продовжався, але велика частина робітників стала скебами. Бос використав це розєднання робітників в той спосіб, що тих робітників, які трималися до останку на страйку і належали до юнії, нагнав від праці і тим самим розбив юнію.

На весні 1929 р. робітники тих кравецьких шапів рішили вдруге зорґанізувати юнію. Частина робітників вже була записалася до юнії, але бос зробив тоді таке: видрукував карточки, на яких було написано "Я нижче підписаний заявляю, що більше не буду належати до юнії" і роздав їх всім робітникам та приказав підписати. Всім, що не підпишуть тих карточок, було загрожено втратою праці. Багато робітників підписали ті карточки, а багато ні, але орґанізування юнії бос стримав тою погрозою.

Коли-ж прийшла осінь, то робітники побачили, що бос надув їх. Бо він викинув на брук багато і тих робітників, що підписали карточки і тих, що не підписали.

Весь той визиск і підлі підступи боса повинні би навчити вже робітників розуміння своїх інтересів. Найвища пора, щоби робітники кравецької шапи Ґріна і Свифта зорґанізували свою бойову юнію.

Лондон, Онт. *Робітниця.*

ЗАМІСЦЬ ПРАЦІ — КЛОБИ.

День 6 березня заставив мене написати кілька слів. В той день в нашому місті Монтреалі, Кве., тисячі робітників і робітниць вийшли на вулиці і заповнили їх коло Сити голу. Всі, що демонстрували говорили тільки про одно: про голод, холод і про безробіття. Всі журилися тим, що не мають, де продати своєї робочої сили, щоби за неї купити хліба. І всі вийшли, щоби боротись проти теперішної руїнної капіталістичної господарки. Безробітні домагались праці або хліба. Але капіталісти замісць праці або хліба вислали проти безробітних поліцію. Піші полісмени били безробітних клобами, а кінні трактували кіньми.

Цей день монтреальські робітниці й робітники довго будуть памятати. Ми пізнали того дня, що доки проти капіталістичного насильства ми не поставимо своєї сили, доти ми не дібємося нічого. То ж орґанізуймося товариші і товаришки та орґанізовано борімся.

Т. Миртон.

Монтреал, Кве.

ДЕЩО ПРО НАШУ ПРАЦЮ.

Читачки "Робітниці" може думають, що відділ Жінсекції ТУРФДім в Іст Виндзор, Онт., маленький і тому його членкині так мало дописів пишуть до "Робітниці". А це так не є. Наш жінвідділ досить великий. Після обчислень він являється, що до кількости членкинь в ньому, 8-им з ряду в цілій Канаді. Він має досить велике число членкинь і якби вони хотіли, то моглиби добре працювати і до "Робітниці" дописувати. Але наші членкині чомусь не пишуть ні про свою працю, ні про життя працюючих у нашій місцевости.

Найголовнішими недостачами наших членкинь є те, що вони не досить активні і що деякі з них не можуть позбутися самолюбства. Через ту останню недостачу членкині часто вносять до орґанізації непотрібні роздори, які спиняють розвиток орґанізаційної праці. А це, розуміється, є одночасно показчиком, що наші членкині замало цікавляться клясовою боротьбою. Бо якби вони належно цікавилися нею, то це присвячували би так багато уваги особистим справам. Хто намагається зміцнити робітничий рух, той ніколи не спиняє розвитку орґанізаційної праці особистими роздорами.

Збори ми відбуваємо раз на місяць, а заряд — засідання після потреби. Спільними читаннями керує орґанізаційно-освітний комітет. Ми відбуваємо їх кожного четверга.

Що до зборів, то все було би гаразд, якби наші членкині трохи більше вивчали правила як саме належить переводити їх. А так через те, що не всі знають ті правила, повстають часом на зборах непотрібні замішання. По мойому, то в тому є багато вини нашого інструктора, бо він повинен заставити і навчити членкинь, як належить переводити збори.

Третя Конференція Жінсекції зробила натиск на те, щоби членкині вчилися провадити орґанізаційну працю своїми силами. Але в нашому відділі замало працюють в тому напрямі як членкині, так інструктор.

Найбільшою недостачею багатьох наших членкинь є те, що вони всю роботу кладуть на плечі одиниць, а самі лише збоку критикують, як чого ті одиниці не можуть виконати так, як цего вони бажають собі. З таким поступованням ми мусимо покінчити і всі щиро взятися до праці та до само-освіти.

Неробкорка.

Іст Виндзор, Онт.

МИ РАДО ПОМОЖЕМО.

Отримавши "Робітницю" з 1. квітня, я залишила всю домашну роботу (вона така, що її ніколи не можна скінчити) і почала читати її. В ній я найшла допис з Торолд Савт, Онт., в якім товаришка пише, що тамтешні товаришки задумують зорґанізувати відділ Жінсекції ТУРФДім. Прочитавши той допис, я дуже зраділа. Значить, в нашій околиці буде ще оден відділ Жінсекції.

Авторка допису жалується, що наш торолдський жінвідділ не помагає їм в задуманій праці. Товаришки, ми радо поможемо вам в тій праці, бо ми-ж на те й належимо до орґанізації, щоби помагати працюючим орґанізуватися і разом з ними боротися проти капіталізму. Як вам треба якої небудь помочі, ви сміло вдавайтеся до нас, а ми не відмовимо вам її з певністю.

Членкиня Жінсекції.

Торолд, Онт.

МОЇ ПРИГОДИ.

Цим разом хочу написати про тих чоловіків, що непускають своїх жінок до робітничої орґанізації. Знаєте, наші чоловіки великі фільозофи. Жоден з них не скаже вам що "жінка до коцюби а не до орґанізації". Цей "арґумент" вже віджив в них свій вік. Наші чоловіки хапаються нових "арґументів".

От питаю одного:

— Чому ваша жінка не належить до відділу Жінсекції?

— Е та що вона там буде робити, — відповідає, — вона неграмотна, буде тільки тягарем в орґанізації. А я дорожу орґанізацією і не хочу наложувати на неї тягару, тому й відраджую своїй жінці записуватися. Але, розуміється, я їй не бороню. Вона має свій розум.

Мой, мой, мой, гадаю собі, отось заспівав...

— Але-ж, товаришу, я сама нераз чула, як ви говорили, що наша орґанізація є культурно-освітня орґанізація і завданням її є освідомляти своїх членів та членкинь. Отже ж і ваша товаришка навчиться і не буде неграмотною.

— Пробував я вже, пробував вчити її і знаю, що вона не навчиться...

— Ну але...

— Ні, ні! З цего нічого не

вийде. Моя жінка нездібна до орґанізації, немає дару, я знаю, що я роблю.

Бідне те твоє знання, сказала я і пішла дальше.

Інший переконував мене, що вони обоє не можуть ходити, треба, мовляв бути комусь вдома з дітьми, а що він здібніший і "більше потрібний" в орґанізації як жінка, то він ходить, а вона сидить дома.

Також "арґумент", подумала я. І звідки та бідна жінка набере отих здібностей, як буде сидіти вічно вдома? Чи подумав він про це?

Всіх тих "орґументів", що я чула, годі вичислити, а всі вони, мовляв, роблять за "добровільною" згодою своїх жінок. Вони ж, себто жінки, самі знають, що так повинно бути, а не інакше і кінець кінців всі вони роблять "на добро орґанізації".

А я от читаю одну книжку з Радянської України, в якій говориться: "Століттями створена відсталість жінок, в силу цілої низки умов залишається в значній мірі цей тепер. Наслідком цього є те, що тисячі висуванців до суспільного життя мущин, багато учнів та тих, що закінчили ті чи инші школи, не можуть вже потім знайти спільної мови, щоб продовжувати спільне життя з людиною, що не досягла їхнього культурного рівня. Не беручи на себе турбот піднести її до свого рівня, вони йдуть шляхом розриву шлюбів..." Невже-ж і наші товариші бажають собі цього?

Йти самому вперед це гарно, але треба допомогти її жінці рушитися з місця, бо чим більша між нами буде прірва тим тяжче порозумілатися між собою, тим більше непорозумінь, а головне, неорґанізованість і несвідомість робітниць капіталісти використовують для збільшення їхнього визиску й поневолення і для зривання заробітньої платні робітникам. Отже товариші повинні помагати нам, робітницям орґанізуватися і орґанізовано боротися проти капіталізму.

Треба дати нам жінкам змогу і помогти вчитися. А вчитися можна тільки в робітничій орґанізації. Тому товариші, які самі є членами робітничих орґанізацій мусять подбати щоб і їх жінки були членкинями відділів Жінсекції, трейд юній і комуністичної партії, і щоби вони спільно боролися проти капіталізму.

Ошава, Онт. *Ганна.*

НЕВИГІДНО НАМ, АЛЕ ПРАЦЮЄМО.

Від річних зборів вся праця нашого відділу йде краще. Освітний комітет докладає всіх старань, щоби наш жінвідділ влаштовував як найбільше лекцій і спільних читань, щоби членкині освідомляли себе клясове. Спільні читання ми відбуваємо кожного тижня у вівторок. Ми гарно поступали би вперед на освітньому полі як би так мали хоч трошки більше приміщення. А в теперішньому приміщенні ми дуже перешкоджаємо одні одним.

Наприклад, на недавному спільному читанні було таке. Ми почали читання, а відділ С. М. мітінґ на сцені. Саля наша маленька і як молодь почала дискутувати, то ми не чули того, що читали. Ми вже зговорилися були, щоби перервати читання і продовжати його, як молодь скінчить мітінґ, але один товариш сказав нам, що на те місце вже чекає оркестра, щоби зробити пробу.

Тоді ми рішили перенестися до буфету. В буфеті засідав пресовий комітет. Він зробив нам місце і ми взялися до читання. В буфеті гомін не дуже перешкоджав нам, але зате капала нам вода з даху за обшивку, бо саме сніг топився, а дах у нашому приміщенні діравий.

Не взажаючи на те все, ми читали й дискутували до пізної ночи.

Отакі то труднощі маємо ми через брак доброго приміщення.

Гемилтон, Отн. *Н. Тракало.*

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ ОРҐАНІЗАТОРКИ ЖІНСЕКЦІЇ ТУРФДІМ, т-ки Зень.

На подорож орґанізаторки сколектовано на масових мітінґах: в Саскатуні, Саск., $11.00, в Ріджайні, Саск., $13.00, в Мус Джо, Саск., $9.50, в Форт Френсес, Онт., $13.30 в Кобалт, Онт., $7.20, в Кіркленд Лейк, Онт., $9.01, в Руан, Кве., $10.46, в Тіммінс, Онт., $8.20, в Савт Поркюпайн, Онт., $4.95, в Енсонвил, Онт., $5.00, в Ошаві, Онт., $8.00, в Монтреалі, Кве., $25.00, в Ошаві, Онт., $4.70, в Торонто, Онт., $13.75, в Брентфорд, Онт., $5.00, в Кіченер, Онт., 4.12, в Лондон, Онт., $4.30, у Виндзор, Онт., $26.88. Разом $183.47.

З відділових кас видали на подорож орґанізаторки відділи Жінсекції в Саскатуні $4.00, в Мус Джо $5.00, в Форт Френсес $16.70, в Тіммінс $10.00, в Енсонвил $3.00, в Торонто, $10.00, в Лондон $2.70; Ц. К. Жінсекції виплатив $51.57. З розпродажі книжок прийшло $10.75. Разом $113.62.

Загально зібрано на подорож орґанізаторки $197.09. Росходу було $197.09. До каси Ц. К. Жінсекції передано $100.00.

Як наші відділи святкували 8-ме березня

ВЕСТ ФОРТ ВИЛ'ЯМ, ОНТ.

Заходом відділу Жіночої Секції ТУРФДім і української частини Комуністичної Партії Канади відсвятковано у Вест Форт Вил'ям, Онт., Міжнародній день жінок-робітниць в неділю, 9 березня, концерт-мітінґом.

Концерт відкрито Діточим Інтернаціоналом, який відограла друга ґрупа мандолінової орхестри під проводом диріґента т. Перуняка. Концерт випав досить добре. В програму концерту входили декламації, хорові пісні, дует, соля на пяні, гра мандолінової орхестри і промови. Голова концерту товаришка Погорілець відкрила свято і пояснила присутним ціль концерту та значіння Міжнародн ього дня жінок-робітниць.

Посередині концерту забрала слово товаришка Е. Чепесюк. Вона у своїй промові говорила про значіння Міжнародного дня жінок-робітниць, про початки орґанізування трудящих жінок в цілому світі, а також про початки орґанізування Жіночої Секції ТУРФДім в Канаді та в нашій місцевости. Дальше товаришка говорила про імперіялістичну війну, яку капіталісти підготовляють одні проти одних і проти СРСР. Вона сказала, що ми повинні наближаючуся війну перемінити в горожанську війну і повалити капіталістичний лад, а на його місце завести радянський лад. При кінці промови т-ка Чепесюк зазівзала присутних товаришок, щоби ставали членкинями Жіночої Секції ТУРФДім. На її заклик вписалося пять товаришок, яких ми радо привітали.

Слідуючим бесідником був т. І. Погорілець. Він говорив, що всі робітниці повинні орґанізуватися і спільно з робітниками боротися проти капіталізму, бо тепер капіталісти масово втягають робітниць до фабрик, де страшно їх визискують.

Кінцеве слово говорила т-ка Катериняк. На закінчення публика разом з хором відспівала Інтернаціонал.

З колекти на тому святі вплинуло $15.86, які ми віддали на пресовий фонд "Робітниці".

Шадна, робкорка.

КОНІСТОН, ОНТ.

Стараннням нашого відділу Жіночої Секції ТУРФДім відсвятковано 8-ме березня концертом. На концерт прийшло поважне число робітниць і робітників. Свято відкрили хор і мандолінова орхестра відспіванням Інтернаціоналу. Опісля т-ка Атаманюк пояснила ціль і значіння Міжнародного дня жінок-робітниць. Реферат про 8-ме березня мала т-ка Яхніцка. Теж виступала на тому святі з промовою т-ка Чорнеиька з Содбері. Вона говорила про визвольну боротьбу працюючих і про участь трудящої жінки в ній. Притому т-ка Чорнеиька сказала, яку важну ролю відограють робітниці і фармерки в нинішному суспільстві. При кінці промови вона заклнкала присутних робітниць, щоби вступали до Жіночої Секції ТУРФДім.

Кромі товаришок на святі промовляв теж тов. С. Кутаи, концертову програму свята виконали мішаний хор і мандолінова орхестра.

Свято закінчено Інтернаціоналом.

Членкиня.
Коністон, Онт.

ВЕЛАНД, ОНТ.

Міжнародній жіночий день відсвятковано в нас концерт-мітінґом. Відкрила його т-ка Бейґер. Вона вкоротці розказала, хто його влаштовує. В програму свята входили пісні, декламації, виступи діточої мандолінової орхестри і смичкові соля.

В половині програми т-ка В. Бойчук прочитала реферат про 8-ме березня, а після неї промовляла т-ка Б. Матеєк. Вона говорила про те, як жила трудяща жінка в давнині і як вона живе в теперішньому капіталістичному ладі, а також про те як робітниці почали святкувати 8 березня. Притому вона закликала робітниць, щоби вступали до Жіночої Секції ТУРФДім. На її заклик вписалося до нашого жінвідділу 4 нових членкині.

Про теперішне велике безробіття в усіх капіталістичних країнах говорив т. В. Гунька. Він сказав, що безробіття доти давитиме працюючих, поки вони не зорґанізуються і не повалять капіталізму.

Після того розпочато другу частину концертової програми. Ціле свято випало гарно. Треба признати, що товаришки досить добре приготовилися до того концерту і тому публика була задоволена.

Але нас, членкинь смутило те, що одна наша товаришка М. Москалик, яка саме мала головувати на тому святі, три дні перед тим зломила собі ногу і її мусіли відвести до шпиталю.

На закінчення свята мішаний хор відспівав Мак червоний.

Б. М., робкорка.

ТОРОЛД, ОНТ.

Міжнародній день жінок-робітниць в нашій місцевости відсвятковано в неділю, 9. березня, концертом. Вступне слово виголосила т-ка Мельник, а опісля хор при участи мандолінової орхестри відспівав Інтернаціонал. Потім слідували деклямації, соля і виступи мішаного хору.

В половині концертової програми т-ка Фекита прочитала реферат про значіння Міжнародного дня жінок-робітниць. Присутні були дуже задоволені з концертової програми і кожну точку нагороджували оплесками, а росходячися домів, питалися нас, коли ще буде такий концерт.

Робкорка.

ДРОМГЕЛЕР, АЛТА.

Міжнародній день жінок-робітниць ми святкували концерт-мітінґом дня 9. березня. По відспіванні Інтернаціоналу голова свята т-ка Никифоряк пояснила значіння свята і хто його влаштовує. Опісля слідувала концертова програма.

Реферат про 8-ме березня виголосила т-ка Позарнюк. Вона переповіла історію Міжнародного дня жінок-робітниць і пояснила, чому робітниці цілого світа святкують його. Другою бесідницею була т-ка Гнатишин. Товаришка говорила про те, яку користь принесла робітницям і фармеркам Канади наша орґанізація Жіноча Секція ТУРФДім і закликала присутних вступати в наші ряди. В своїй промові вона вказувала на велику ролю робітничої преси взагалі, а на ролю "Робітниці" зокрема.

Після т-ки Гнатишина промовляв т. Лейкман. Він змалював життя трудящої жінки в минулому й тепер і порівнав невільниче життя робітниць в капіталістичних країнах з вільним життям в Радянському Союзі.

Свято закінчено піснею Червоний прапор.

Робкорка.

ЕДМОНТОН, АЛТА.

Міжнародній день жінок-робітниць нерозділько звязаний з боротьбою міжнародного пролетаріяту за визволення з під капіталізму. Цей день трудове жіноцтво цілого світа святкує демонстраціями, мітінґами і концерт-мітінґами. В день 8. березня з тисячів плятформ лунає голос жінок-робітниць, які закликають працюючих до клясової боротьби.

Наш жінвідділ в Едмонтоні разом зі всіми свідомими працюючими обходив це свято в неділю 9 березня концерт-мітінґом. Д 8-ій годині вечером вечером саля УРД була заповнена. Увагу присутних звертав на себе напис: "Робітниці, вступайте в ряди Жіночої Секції ТУРФДім!"

В год 8.30 піднеслася куртина і присутні побачили на сцені гарно вдекорований портрет робітниці з написом: "Хай живе Міжнародній День жінок-робітниць!" Кругом того портрету засіла мандолінова орхестра і заняв місце мішаний хор, які разом відкрили свято Інтернаціоналом.

Вступне слово виголосила т-ка Строїч. В своїй промові вона розказала, як Міжнародня конференція жінок-робітниць в Констазі встановила в 1910 році 8. березня Міжнароднім днем жінок-робітниць. Теж розказала вона, як розвивався жіночий робітничий рух до Жовтневої революції.

Дальше слідували виступи хору, мандолінової орхестри і деклямації. В половині концертової програми промовляла т-ка Зень. На початку своєї промови вона розказала, як святкують 8 березня робітниці і селяни Радянського Союзу і який величезний поступ зробили вони за 12 років існування радянської влади. Потім вона вказала серед яких умовин приходиться святкувати 8 березня нам, робітницям і фармеркам в капіталістичних країнах та закликала присутних боротися проти капіталізму.

Потім т-ка Зень пояснила значіння робітничо - фармерської преси, яке постійно збільшується в міру загострення клясової боротьби.

Бесідниця теж звернула присутним увагу, щоби дбали про клясове виховання своїх дітей, себто щоби посилали їх

до УРДШколи і до інших робітничих орґанізацій, де вони виховувалися би на борців за інтереси працюючих. Виховання молоді набирає величезного значіння головно тепер, коли капіталісти горячково приготовляються до війни і до збройного нападу на Радянський Союз.

При кінці своєї промови т-ка Зень закликала за робітників, щоби не забороняли своїм товаришкам належати до робітничих орґанізацій, а всіх присутних закликала, щоби вступали до нашої орґанізації ТУРФДім, до бойових трейд-юній і до Комуністичної Партії.

На тому святі вписалося до нашої орґанізації 16 нових членкинь.

Свято закінчено піснею Червоний прапор.

Робкорка.

ВЕҐРЕВИЛ, АЛТА.

Відділ Жінсекції ТУРФДім у Веґревил, Алта., відсвяткував Міжнародній день жінок-робітниць в неділю, 9 березня концерт-мітінґом. Т-ка Л. Береска відкрила свято і пояснила присутним його значіння. В концертову програму входили пісні, декламації і виступи дітючої мандолінової орхестри.

Т-ка А. Бережан відчитала реферат про життя і визвольну діяльність Кляри Цеткін. Після неї т-ка О. Статник прочитала реферат про розвиток міжнародного жіночого робітничого руху, а також закликала присутних робітниць і фармерок, щоби вступали до Жіночої Секції ТУРФДім та щоби читали журнал "Робітницю". Більше промовців зпоміж жінок не було, бо в нашому відділі є всього 9 членкинь і на них спадає вся робота. Правда, ми працюємо, щоби приєднати їх більше, але це не так легко, хоч Веґревил досить велике місто. А не легко приєднати більше членкинь тому, що місцеві робітниці волять марнувати свої вільні години на ріжних дрібничкових розмовах, або забавах, а вчитися не хочуть.

В другій половині програми т. А. Лежанський говорив про ролю робітниць в нинішному капіталістичному суспільстві і чому робітниці повинні орґанізуватися. Він також розказав, як живе і працює трудяща жінка в Радянському Союзі. Після т. Лежанського промовляв т. Соколов, який фактами доказав, що капіталісти тому так люто визискують робітниць, що вони не зорґанізовані.

Так ми святкували своє свято.

О. Статник.

КОЛГОРСТ, АЛТА.

Міжнародній день жінок-робітниць ми відсвяткували в середу, 12 березня, разом з 69-тими роковинами смерти Т. Шевченка. Не святкували ми цих двох наших великих свят так, як це робили товаришки в інших місцевостях, бо ми не маємо свойого приміщення і через те ми не мали змоги добре приготовитися до них. Але ми зробили все, що було в наших силах.

Реферат про 8-ме березня виголосила т-ка Яківчук. Вона пояснила присутним значіння цего нашого свята. Другою бесідницею була т-ка Андріящук.

Реферат про життя і творчість Т. Шевченка прочитав т. Прокопчак. Кромі того наші товаришки виголосили кілька гарних декламацій.

Свято закінчено Інтернаціоналом.

Робкорка.

ВЕНКУВЕР, Б. К.

В неділю, 9. березня, ц. р. відсвятковано в УРД у Венкувер, Б. К., Міжнародній день жінок-робітниць. На це свято прийшло стільки працюючих, що насилу вмістилися в салі. Свято відкрито Інтернаціоналом, який відспівав мішаний хор. Програма концерту була велика і гарна.

При кінці першої половини концерту виступала з промовою т-ка Мідак. Вона говорила більше як пів години, але говорила так ясно, зрозуміло і цікаво, що навіть діти не шуміли, а слухали.

Після неї промовляла ще одна товаришка. На її заклик вписалося до відділу 2 нових членкині.

Робкорка.

ЯК СВЯТКУВАЛИ УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЦІ 8 БЕРЕЗНЯ В ПАРИЖУ.

Дня 16 березня жінвідділ СУГУФ-у в Парижі відсвяткував концерт-мітінґом Міжнародній день жінок-робітниць. Свято відкрила т-ка Баран. Вона пояснила значіння свята і переповіла історію визвольного жіночого робітничого руху.

Після неї промовляла т-ка Новаківська, яка говорила про те, як жила жінка в старинних часах, як вона живе в те-

перішнім капіталістичнім ладі, а як в Радянському Союзі.

Третим бесідником був т. Новаківський. В своїй промові він пояснив, чому жінки-робітниці повинні орґанізуватися і плече-в-плече з робітниками боротися проти капіталізму.

На святі виголошено кілька гарних деклямацій, а хор відспівав кілька пісень.

З нагоди нашого свята ми влаштували колекту на пресовий фонд "Робітниці" з якої вплинуло 30 франків. Жертвували слідуючі товаришки: Новаківська 10 фр., Михайлишин 7 фр., Маселківна 5 фр., Лихачова 4 фр., Баранівна і Цабак по 2 фр.

Всім жертводавцям щира подяка.

М. Новаковська.

Париж, Франція.

ЖЕРТВУЮТЬ СВОЇ НАГОРОДИ НА ПРЕСФОНД "РОБІТНИЦІ".

ЕНСОНВИЛ, ОНТ.

Отримавши "Робітницю" з 1 березня ц. р., я довідалася з неї, що мені належиться нагорода за приєднування передплатниць для "Робітниці". Я дуже рада, що добилася в змаганні нагороди, бо по правді сказавши, я ніколи не сподівалася, щоби я в такій малій місцевости як Енсонвил могла приєднати стільки передплатниць, аби аж дістати нагороду. Але тієї нагороди я не возьму, а жертвую її на пресовий фонд "Робітниці", бо я збирала передплату не на те, щоби отримати нагороду, а на те, щоби підтримати і поширити нашу робітничу пресу.

А. Панчук.

САВТ ПОРКЮПАЙН, ОНТ.

Дорогі Товаришки!

В останній нашій пресовій кампанії членкиня місцевого жінвідділу т-ка *О. Костиник* виграла в змаганнях ручну торбину і подарувала цю нагороду на наш відділ. А наш відділ жертвує цю нагороду на пресовий фонд "Робітниці". Отже віддайте згадану нагороду на призначену нами ціль і не висилайте її т-ці О. Костиник.

С. Мудрак, фін. секретарка.

ЖЕРТВУЄ СВОЮ НАГОРОДУ НА У.Р.Д.

Будучи на XI З'їзді ТУРФДім, я дізналася зі звіту пресової комісії, що я заслужила своєю щирою працею в збиранні передплати для "Робітниці" на першу нагороду (честерфілрд сет, вартости $150.00). Товаришки, я не працювала в часі кампанії для того, щоби отримати нагороду, а тому, щоби якнайбільше поширити між українськими робітницями і робітниками наш дорогий журнал "Робітницю". Бо я знаю, що наша робітнича преса вказує нам, як ми маємо боротися проти капіталістичного гнету і поневолення та відбиває ріжні атаки капіталістів і їх слуг.

Незадовго після того як я повернула зі з'їзду, місцеві орґанізації святкували перші роковини відкриття нашого Українського Робітничого Дому. На тому святі я пожертвувала свою нагороду на сплату довгу, що тяжить на нашому УРД.

То-ж прошу вислати ту суму грошей, що вартує нагорода зарядам наших відділів, які обернуть її на призначену мною ціль.

Е. Чепесюк.

Форт Вил'ям, Онт.

ПОДЯКА.

Оцею дорогою складало щиру товариську подяку всім тим членкиням нашого відділу Жіночої Секції, що відвідували мене, опікувалися і допомагали мені в часі моєї слабости.

Підчас сьогорічних морозів я була перестудилася і тяжко захоріла і мусіла положитися на 3 тижні до ліжка. Через цілий час моєї слабости членкині нашого жінвідділу відвідували мене, а деякі то й не відступали цілими днями від мойого ліжка. Вони опікувалися моєю дитиною і приготовляли їжу для мойого чоловіка.

Я дуже вдячна за все те товаришкам і горда з того, що належу до орґанізованих робітниць, які помагають собі в кожному випадкові.

Юлія Цмікевич.

Ріджайна, Саск.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ІВАН ФРАНКО.

15. ТРАВНЯ 1930. Ч. 10. ЦІНА 10 ЦЕНТІВ

ЗМІСТ

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND McGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR $1.50; PER SIX MONTHS 80c.
SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925, AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 15 травня 1930 Ч. 10

Демонстрували під прапором Комінтерну

В день 1 травня демонстрували мільйони! І демонстрували вони під проводом Комінтерну. Демонстрували проти капіталізму, проти соціялзрадників, проти безробіття, проти імперіялістичної війни і проти збройного нападу на Радянський Союз. Капіталісти змобілізували були проти демонстрантів всі свої поліційні сили. В багатьох країнах вони заборонили демонстрації зовсім, в багатьох містах розбили їх при помочі узброєних поліційних загонів, причому багатьох провідників робітничої кляси поліція арештувала і посадила в тюрми.

Найбільші першотравневі демонстрації відбулися в Радянському Союзі, де Перше Травня є державним святом. В столиці СРСР Червоній Москві демонстрували не тисячі, а мільйон пролетарів і пролетарок. З революційними піснями на устах і тисячами бойових написів та плякатів машерували вони довгих 7 годин через історичну Червону Площу. Кромі того там відбулася теж велика військова парада, на якій робітники і робітниці Москви вручили Червоній армії 46 аероплянів і девять панцирних автомобілів, які вони збудували за свої добровільні жертви.

Подібні, тільки менші числом демонстрації і військові паради відбулися по цілому Радянському Союзі.

З капіталістичних країн найбільші першотравневі демонстрації відбулися в Німеччині, де в одному лише Берліні демонстрували під проводом комуністичної партії поверх 450 тисяч робітників і робітниць. Кожного кроку демонстрантів весь час стерегли величезні загони узброєної до зубів поліції. Після демонстрації вона "очищувала" вулиці міста від робітників цілих півтора години.

Дуже бурливі демонстрації відбулися в Австралії. В місті Дарвіні в Північній Австралії перестрашений першотравневими розрухами уряд, не покладаючись на саму поліцію, покликав був до "публичної служби" всіх державних урядовців.

Безробітні захопили були дім міського адміністратора і спали з середи на четвер на його веранді. А на Площі Свободи повівав через цілий день червоний прапор.

У Франції уряд заборонив першотравневі демонстрації. В столиці Франції Парижі робітництво зробило було три спробі влаштувати демонстрації, але великі загони узброєної поліції розбили їх. Притому арештовано 780 робітників і робітниць. Поліція теж сконфіскува-

ла спеціяльне першотравневе видання центрального органу комуністичоні партії "Юманіте". Але революційне робітництво Парижу не похитнулось, а ще вище підняло революційний прапор. На капіталістичний терор воно відповіло великим першотравневим страйком, в якому взяли участь поверх 300 тисяч робітників і робітниць.

Сотки тисяч пролетарів і пролетарок демонстрували у Злучених Державах. В одному лише Ню Йорку демонструвало около 100 тисяч робітництва. Кромі того великі демонстрації відбулися в Дітройт, Шікаґо, Бостоні, Філаделфії і в інших містах.

Повідомлення з Південної Америки говорять, що там відбулися найбільші першотравневі демонстрації в історії. В Буенос Айресі, Арґентина, спинено було на Першого Травня всю працю.

В першотравневій демонстрації в Японії взяло участь поверх 100 тисяч робітників і робітниць. Перед Першим Травнем поліція перевела в цілій країні сотки арештів. В одному лише місті Токіо вона арештувала 200 робітників. Але перешкодити в той спосіб демонстраціям їй не вдалося. В столиці Японії Токіо машерували в поході поверх 15 тисяч робітників, а їх весь час пильно стерегли 6,500 поліцаїв, які арештували в часі демонстрації 100 робітників. Знову-ж в індустріяльнім центрі Японії Осаці демонстрували 30 тисяч робітників і робітниць, як теж відбулися великі демонстрації і в інших містах.

Поверх 20 тисяч робітників і робітниць демонстрували в столиці Чехословаччини Празі, а в масовому мітінґу взяли участь поверх 300 тисяч. В сутичці між поліцією і демонстрантами в Острау чотирьох робітників ушкоджено, а 25 арештовано.

Угорщина, Болгарія і Румунія заборонили

ПЕРШОТРАВНЕВА ДЕМОНСТРАЦІЯ У ВІННІПЕҐУ

Частина великої робітничої маси, що зібралася на Маркет Сквер для першотравневої демонстрації. Фотоґрафія знята перед формуванням походу.

першотравневі демонстрації, а щоби перешкодити насильним спробам революційного робітництва влаштувати їх, то поліція перевела перед Першим Травнем масові арештування провідних робітників і робітниць.

Уряд Пілсудського дозволив влаштувати демонстрації лише своїм служальцям соціял-зрадникам, а комуністичні демонстрації гостро заборонив. Коли-ж революційне робітництво пробувало таки влаштувати їх, то поліція в брутальний спосіб розбила ті спроби й арештувала притому сотки робітників і робітниць.

В усіх більших містах Китаю переведено напередодні Першого Травня масові арештування, а вперті спроби китайського пролєтаріяту влаштувати демонстрації Чан Кай-Ші розбив при помочі війська і поліції.

Сильні першотравневі демонстрації під проводом комуністичної партії відбулися теж в Австрії, Швеції, Швайцарії, Мексико і в інших краïнах.

Що до Канади, то революційне робітництво демонструвало тут под проводом комуністичної партії майже в усіх більших містах. У Вінніпеґу демонстрували поверх 4 тисячі робітників і робітниць, а около 8 тисяч взяли участь на мітінґу на Маркет Сквері. В Содборі поліція брутально атакувала демонстрантів і арештувала 17 осіб. На масовому мітінґу в Содборі було присутних около 5 тисяч учасників. А в Келґарі, Торонто, Форт Вил'ям і в Іст Віндзор буржуазія кинула на першотравневі демонстрації сильні відділи поліції, які в брутальний спосіб розбили їх, причому арештували багатьох робітників і робітниць.

Сьогорічне Перше Травня вірно виявило революційний настрій всесвітнього робітництва і набагато приблизило пролєтаріят до всесвітньої революції.

До всіх відділів Жінсекції ТУРФДім

ЗМІЦНІТЬ КАМПАНІЮ ЗА ЧЛЕНКИНЯМИ ДО ЖІНСЕКЦІЇ!

Дорогі Товаришки! Перед нами лишилося ще 2 тижні для ведення кампанії за новими членкинями до нашої орґанізації. Більшість наших відділів зробили від 15 квітня до нині велику роботу. Вони розкрили перед українськими працюючими масами в Канаді контрреволюційну роботу єфремо-петлюрівщини й одночасно приєднали до орґанізації чимало нових членкинь. Але цего не можна сказати про всі наші відділи. Деякі відділи занедбали цю важну справу, ставляться до кампанії за новими членкинями байдужно і не зробили в цьому напрямі нічого, або зробили дуже мало. А це є непростиме. Ми, товаришки, повинні і мусимо клясово освідомляти та орґанізувати робітниць і фармерок, бо це є найважніший обовязок, який кладе на нас клясова боротьба. Тож всі наші відділи повинні щиро і завзято попрацювати до кінця травня і приєднати до орґанізації як найбільше нових членкинь. Напружуйте, товаришки, всі свої сили і закінчіть успішно цю важну кампанію. Розкривайте контр-революційну роботу старокраєвої і місцевої петлюро-єфремівщини і аґітуйте робітниць та фармерок до орґанізації в приватних розмовах, на концертах, представленнях, словом на кожному місці. Ми переконані, що ви це зробите, товаришки.

ЗБИРАЙТЕ ФОНДИ НА ВИСИЛКУ ЖІНОЧОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ ДО СРСР!

Канадійська жіноча робітнича делеґація, яка мала виїхати до Радянського Союзу в половині місяця квітня, виїде аж в місяці червні. Подорож делеґації відложено тому, що робітничі орґанізації з причини безробіття не зібрали потрібного числа грошей на таку подорож. Що-ж до наших відділів, то деякі з них трохи занедбали цю справу. І то зробили це кілька старих відділів, від яких ми сподівалися більш активної піддержки цій делеґації. Ми розуміємо, що тепер працюючим тяжко за гроші, але ті відділи, що активно працювали, хоч і менші членством, прислали нам по 20 до 30 доларів, а деякі старі і більші відділи прислали нам лише по 5 до 10 доларів. Є теж і такі відділи, що зовсім не при-

слали нам нічого. А це вже непростиме занедбання.

Ми закликаємо всі наші відділи щиро взятися до праці і дальше збирати фонди на подорож жіночої робітничої делеґації до СРСР. Зібрані гроші відділи повинні вислати до ЦК Жінсекції найдалі до кінця травня.

Товаришки, поставтеся так уважно до цеї справи, як вона на те заслуговує. Тепер, коли імперіялісти приготовляють збройний напад на Радянський Союз, поїздка нашої делеґації має величезне значіння, бо повернувшись з СРСР, вона роскаже працюючим Канади про дійсний стан життя працюючих в СРСР і тим самим збільшить число оборонців нашої соціялістичної батьківщини. Отже беріться до праці товаришки!

ВИКОНУЙТЕ ТОЧНО ЧЛЕНСЬКІ ОБОВЯЗКИ!

Деякі наші відділи мильно зрозуміли ухвали XI З'їзду ТУРФДім і, принімаючи нових членкинь до орґанізації, задержують вступні вкладки в себе, а ухвала з'їзду в цій справі говорить, що відділи мають засилати їх до ЦК Жінсекції безогляду на те, чи відділи мають довги, чи ні. Перестудіюйте, товаришки ухвали з'їзду, які скоро отримаєте і поступайте після них.

Теж звертаємо всім нашим членкиням увагу на одну з ухвал XI З'їзду ТУРФДім, яка говорить, що коли членкиня не платить через три місяці членських вкладок, то перестає бути добрестоячою членкинею, а коли через шість, то перестає бути членкинею зовсім. Отже всі членкині, що не забрали ще у відділових секретарок своїх книжечок та не заплатили членських вкладок, повинні обовязково зробити це до кінця місяця червня, бо в інакшому разі втратять всі членські права, себто автоматично відпадуть від орґанізації. Тож не допускайтеся до такого, товаришки.

З товариським привітом,

За ЦК Жіночої Секції ТУРФДім:

А. СИДОР, голова. А. МОЙСЮК, секретарка.

КАМПАНІЯ ЗА ЧЛЕНСТВОМ ДО КОМПАРТІЇ КАНАДИ

Комуністична Партія Канади розпочала цего місяця ударну кампанію за збільшенням членства і за приєднанням "Воркерові" якнайбільше нових читачів і читачок. Ця кампанія триватиме три місяці: травень, червень і липень. Вона ведеться вже в усіх провінціях Канади. Дистрікти ведуть ту кампанію шляхом змагань між собою. Дистрікт ч. 7, з головним осідком у Вінніпеґу, змагається з дистріктом ч. 9 — головний осідок у Венкувер. Дистрікт ч. 3, виконавчий комітет в Торонто, змагається з дистріктами ч. 1 в Новій Шкоції і ч. 2 — головний осідок в Монтреалі. Всі дистрікти стараються перевищити призначену на них квоту нових членів і передплатників "Воркерові". Членство комуністичної партії взялося енерґійно до праці. Певним є, що в часі цеї кампанії ряди Комуністичної Партії Канади збільшаться кількома тисячами нових членів і членкинь, які підуть в перших рядах і поведуть за собою працюючих Канади у визвольні бої проти капіталу. Капіталістична кріза, страшний визиск і небувале досі безробіття чимраз більше переконують працюючих Канади, що лише шляхом революційної боротьби під проводом комуністичної партії вони можуть основно змінити теперішне життя.

Сьогорічні масові демонстрації проти безробіття і в день 1 Травня ясно показали, що вплив комуністичної партії серед працюючих Канади зріс і зміцнів. Що робітництво американського континенту масово виходить на фронт революційної боротьби — це теж ясно показала остання кампанія за членством Комуністичної Партії у Злучених Державах. В тій кампанії Комуністична Партія Злучених Держав замісць намічених 5 тисяч придбала 6,167 нових членів і членкинь. Вона зорґанізувала 76 нових партійних шапових ґруп, які почали видавати 68 шапових стінґазет. А від 1 квітня вона успішно веде кампанію за збільшенням читачів і читачок для "Дейлі Воркера". Це є великі досягнення і таких досягнень

теж напевно дібється в розпочатій кампанії і Комуністична Партія Канади.

Через цілий час кампанії комуністична партія буде точно повідомляти робітництво про весь її хід і успіх. З глибин робітничої кляси до партії увіллються нові бойові елементи, які стануть новою величезною силою в робітничому революційному русі.

До комуністичної партії повинні вступати всі робітники і робітниці, які розуміють потребу боротьби проти капіталізму, які розуміють, що тільки шляхом повалення капіталізму можна дійти до нового кращого життя. На цей поклик комуністичної партії повинні якнайчисельніше відгукнутися членкині Жіночої Секції ТУРФДім і читачки "Робітниці". Бо тільки в рядах комуністичної партії ви зможете успішно боротися проти всіх ворогів працюючої кляси, проти капіталістичного невільництва, за визволення всіх працюючих і за збудування соціялізму. Вступайте в ряди Комуністичної Партії Канади!

Тов. Колісника викинено за оборону робітничих інтересів з міської ради

В понеділок, 28 квітня, соціял-зрадники з незалежної партії праці лишній раз зовсім явно показали у Вінніпеґу своє дійсне обличчя — обличчя служальців капіталу і зрадників робітничої кляси. Вони на спілку з фашістами зпід стягу Сивік Проґрес Асосіейшен, якими керує мейор Веб, викинули зі засідання вінніпеґської міської ради одинокого робітничого представника у тому законодавчому тілі, комуністичного алдермена т. В. Н. Колісника. Тов. Колісник завжди вірно і чесно обороняв в міській раді інтереси працюючих і розкривав перед робітництвом закулісову роботу буржуазної урядової машини та її обслуговувачів з незалежної партії праці. Це розкривання не давало спокою вінніпеґській буржуазії і її слугам, тому вони й викинули тов. Колісника з міської ради.

Тов. В. Н. КОЛІСНИК.

До зудару між тов. Колісником а буржуазними і лейборитськими алдерменами на засіданні міської ради 28 квітня прийшло через те, що тов. Колісник розкрив кілька днів перед тим на мітінґу безробітних ганебну ролю лейборитського алдермена Симпкіна, який будучи головою комітету безробіття, багато причинився до того, що безробітних посилано перед виданням їм мізерної допомоги на міську вудярду різати дрова. Тов. Колісник боровся проти того посилання. Він доказував, що безробітні не мають в що одягнутися зимою та що машиною можна багато більше і скорше нарізати дров за день, як безробітні можуть це зробити пилами за кілька днів. Доказуючи це, тов. Колісник боровся за повне утримання безробітних. Але буржуазні і лейборитські алдермени не звертали ніякої уваги на докази тов. Колісника і таки заставили безробітних різати дрова на вудярді.

Це розкриття вивело з рівноваги лейборитського алдермена Симпкіна, бо він же вибраний голосами працюючих і страх за слідуючі вибори заставив його домагатися, щоби тов. Колісник відтягнув свою заяву про його ролю в посиланні безробітних на вуд-ярду. Але тов. Колісник відповів, що його заява правдива і тому він не відтягне її.

На допомогу алдерменові Сипмкінові поспішили другі

лейборитські і буржуазні алдермени та фашіст-мейор Веб. Всі вони довший час жадали від т. Колосника, щоби він відтягнув свою заяву про Симпкіна, а при тому робили теж накиди на комуністичну партію і на Радянський Союз. Тов. Колісник відбивав усі атаки і непохитно стояв на свойому становищі. Тоді Веб звернувся до т. Колісника з домаганням, щоби він відтягнув свою заяву про Симпкіна, або вийшов з салі. Та тов. Колісник рішучо відмовився зробити одне і друге.

Непохитне становище тов. Колісника змішало лейборитських і буржуазних алдерменів. Не знаючи, що робити з представником працюючих, вони покликали собі до помочі ще міського адвоката Прудгома. Той попорпавшись в книгах, віднайшов у них потрібний їм параґраф і пояснив його, що міська рада має право насильно викинути тов. Колісника зі засідання, а мейор може лише домагатися, щоби він вийшов.

Після того Веб знову звернувся до тов. Колісника, щоби він відтягнув свою заяву, або забрався з салі. Однак тов. Колісник відповів, що він рішучо не думає ані відтягати своєї заяви, ані виходити з салі.

Буржуазні і лейборитські алдермени зробили тоді пятнацятиминутову перерву, ніби то на те, щоби тов. Колісник надумався, що має робити, а на ділі то їм ходило про те, щоби самим тихцем порадитися, як поступати далі, бо-ж було очевидним, що тов. Колісник не відступить від свойого становища.

Після перерви представники буржуазії і їх слуги соціялзрадники винесли ухвалу, щоби тов. Колісника силою викинути з міської ради. Це вони й зробили при помочі поліції.

Цей поступок буржуазії і її слуг глибоко обурив працюючих міста Вінніпеґу.

Безробітні гостро напятнували його слідуючого дня на свойому мітінґу, а широкий загал працюючих зробив це на масовому мітінґу в день першого травня на Маркет Сквері. Вплив комуністичної партії і її алдермена т. Колісника помітно зростає серед працюючих Вінніпеґу.

Як засуджено єфремівщину

Суд над "Спілкою Визволення України", що потягнувся 5 тижнів у місті Харкові вже закінчився. В суботу 19 квітня Найвищий суд Радянської Україну видав свій засуд. Головних керівників і орґанізаторів "СВУ" С. Єфремова, В. Чехівського і А. Ніковського він засудив на кару на 10 років вязниці кожного і по 5 років позбавлення горожанських прав; голову "Спілки Української Молоді" М. Павлушкова — на 10 років вязниці і 3 роки позбавлення горожанських прав; 26-ох інших підсудних засуджено на кару від 3-ох до 8-ох років вязниці. Решту членів "СВУ", що находилися на лаві оскаржених, засуджено умовно і випущено на волю.

Пролєтарський суд видав зовсім легкий засуд. Багато з членів "СВУ" заслуговували за свої провини на кару смерти. Але що всі підсудні сами вбили себе на процесі політично і розкрили ганебну й продажну роботу всеї української контрреволюційної, а притому ще й так каялись і засуджували себе і свою роботу, як не каявся і не засуджував себе ніхто в історії політичних процесів, то пролєтарський суд не хотів мазати собі рук тими політичними трупами і засудив їх зовсім легко.

Цілий процес над "СВУ" а вкінці і засуд є великою несподіванкою і страшними ударами для всеї української контрреволюції як там в старому краю, так і тут за океаном. Після арештування членів "СВУ" українські контрреволюціонери настроїлись були використати той процес для своєї пропаґанди, для зміцнення своїх сил. Вони сподівалися, що єфремівщина буде боротися на суді за свої ідеї і вони матимуть змогу перемелювати їх вислови на ріжний лад в своїй пресі і на мітінґах та задурманювати ними голови несвідомим українським працюючим. Але сталось зовсім інакше. Пять тижнів процесу над "СВУ" стали для української контрреволюції пятьма тижнями страшних тортур. Тортур тим більш болючих і жахливих, що тортурували їх сами їхні ідеольоґи,

сам їхній передовий загін, сами члени "СВУ".

Сторінка за сторінкою розкривано через пять тижнів ганебну історію всеї української контрреволюції від Жовтневої революції до нинішних днів. Більшого бруду від того, що розкрито не можна собі уявити. Незбито доказано, що вся політика єфремо-петлюрівщини від днів Великого Жовтня аж до нині — це було одне ганебне торгування і запродування України всім, кому лише і за що лише вдавалося. Українська контрреволюція за весь той казано, що вся політика єфремо-петлюрівщистам, німецьким юнкерам, польським фашістам, антантським і японським імперіялістам, румунським боярам, чеській буржуазії, словом всім, всім, кому лише можна було запродатися. Вона виявила, що вона становить собою купу гнилі, бруду і підлоти та назвала ті свої складові частини дійсними їхніми назвами.

Зогляду на те, що суд над "СВУ" був судом над всею українською контрреволюцією, то вся її закордонна частина старалася перемальовувати хід процесу по свойому. Але всі ті спроби розбили або сами таки члени "СВУ", або розбила їх фактами робітнича преса. Українська контрреволюція скаженіла, істерично кидалася на всі боки, чим ще гірше видавала себе і ждала на останню ставку. Вона сподівалася, що пролєтарський суд засудить деяких членів "СВУ" на смерть і тоді вона зможе зробити їх мучениками і хоч трохи підреперувати свій поломаний політичний віз. Та кінець процесу наніс українській контрреволюції чи не найбільший удар. Останні заяви керівників "СВУ" і легкий засуд пролєтарського суду докінчили число смертельних пострілів у тіло української контрреволюції і від них вона не одужає ніколи.

ОСТАННІ ЗАЯВИ КЕРІВНИКІВ "СВУ".

С. Єфремов у свойому останньому слові сказав:

"Я визнаю повною мірою, що моя політична діяльність протягом останніх десяти років була контрреволюційна й шкідлива для держави трудящих. Підчас суду для мене цілком ясна стала моя провина. Більше того, навіть без мене й самої справи не було б.

"Визнаючи цілком мою провину, я прохаю Найвищий суд одважити мені повною мірою, але прошу взяти на увагу те, що мої товариші тут прилюдно обіцяли дальшою своєю роботою на користь трудящих виправити свої помилки. Їм треба вірити, бо до старого, як у них, та й особисто в мене, не може бути повороту. Я не знаю, що мене чекає. Ваш присуд я прийму спокійно, як заслужений. Як буде дано змогу працювати, ввесь мій час буде віддано тільки на культурну роботу".

"ВИБАЧТЕ МЕНІ НЕРОЗУМНОМУ", — ПРОСИТЬ ДУРДУКІВСЬКИЙ.

"Провина моя ясна. Я визнаю її, — заявив Дурдуківський. Тут кілька разів підсудних називали політичним трупом. Така політична смерть не лякає мене, бо ніколи політичним діячем я не був. Мене мучить моя смерть педаґоґічна, смерть як вчителя".

Звертаючися до своєї школи (1 київської ім. Шевченка), він просить, щоб вона простила його, свого "НЕРОЗУМНОГО ЗАСЛІПЛЕНОГО КЕРІВНИКА ЗА ТЕ, ЩО ВІН ПОСАДИВ ЇЇ НА ЛАВУ ПІДСУДНИХ".

Дурдуківський також просить усіх колишніх учнів, і серед них тих, що сидять на лаві підсудних, вибачити йому за те, що він їх загубив і закликає їх "іти до нового життя". Він висловлює жаль із приводу того, що "не дав змоги своїм товаришам по роботі в школі стати дійсно радянськими педаґоґами".

Дурдуківський говорить: "Рідний краю, рідні робочі люди, простіть мені за те, що хотів вас уярмити, поневолити". Він просить пролетаріят і радянську владу вибачити його "нерозумного, що думав повернути колесо історії".

— ВИННИЙ, ЦІЛКОМ ВИННИЙ, — закінчує Дурдуківський, — ВИЗНАЮ ПОВНОТОЮ СВОЮ ПРОВИНУ Й ВІДДАЮ СЕБЕ В РУКИ СПРАВЕДЛИВОГО ПРОЛЄТАРСЬКОГО СУДУ.

"ЗАСУДЖУЮ УВЕСЬ НАЦІОНАЛІСТИЧНИЙ КОНТРРЕВОЛЮЦІЙНИЙ НАПРЯМ" — КАЖЕ ЧЕХІВСЬКИЙ.

"Я осудив контрреволюційну роботу всіх українських національних партій, що під їх впливом я був, — говорить Чехівський.

"Я визнаю, що герой української контрреволюції Петлюра служив не визволенню, а поневоленню України. Я засуджую ввесь націоналістичний контрреволюційний напрям діяльности та ідеольоґію "БУД" і "СВУ". Осуджую остаточно й свою участь у цих орґанізаціях. Я засуджую також свою злочинну, шкідливу політичну діяльність в автокефальній церкві. Так говорить моя вільна свідомість і мої переконання. Я приходжу до дверей Радянської республіки й прошу не зачиняти мені дверей до праці в майбутньому. Я прошу суд дати мені можливість працею на користь соціялістичного будівництва загладити мої провини".

ПОКАЯНІЄ МІНІСТРА УНР НІКОВСЬКОГО.

"Я говорю тут на трибуні з доброї волі. Мене ніхто не тягнув за язика. Я вважаю, що для того морального розстрілу, який тут робила прокуратура, ми, підсудні, самі подавали патрони. Хай знає радянська суспільність і там зокордоном, що так каятися нас примусити ніхто не міг.

Ми каялися з щирого бажання вбити до кінця контрреволюцію".

Отак висловлюється про українську контрреволюцію її світоч Ніковський.

ШЛЯХ СОЦІЯЛ-ДЕМОКРАТА ГЕРМАЙЗЕ.

"Справді, у своїй діяльності за останні роки, я був контрреволюціонером. Мій шлях колишнього революціонера — до контрреволюції є цілком нормальний. Це шлях того примиренства, яким я йшов увесь час. Я прошу суд повірити мені, що я засуджую свою контрреволюційну діяльність і коли буде визнано, що я можу працювати, то я доведу щирість моїх зізнань і те, що у вас були підстави мені повірити", — це слова Гермайзе.

"ШЛЯХ, ЯКИМ МИ ЙШЛИ, ВЕДЕ НАЗАД".

Так заявив в свойому останньому слові голова "Спілки Української Молоді" Павлушков.

"Серед вас, — каже він, — можуть ще знайтися по закутках окремі дезорієнтовані одиниці, які можуть піти тим шляхом, який призвів нас до лави підсудних. Нехай ті дезорієнтовані й розгублені юнаки гаразд зважать досвід процесу, нехай вони повірять мені, що шлях, яким ми йшли, веде не вперед, а назад.

"Я цілком визнаю свою провину".

Цікаве, що скаже на ті заяви головних стовпів української контрреволюції "Український Голос" зі своїми недобитками? Чи він назве їх божевільними, як це назвав він заяву підсудного Товкача в числі з 30 квітня, чи сам з роспуки збожеволіє, чи може по своїй старій звичці і практиці назве все брехнею і закінчить пророцтвом про упадок більшовиків? Словом притоптано українській контрреволюції не нагнітку а таки гортанку.

В ІНДІЇ ПІДНІМАЄТЬСЯ РЕВОЛЮЦІЙНЕ ПОВСТАННЯ

В найбагатшій анґлійській кольонії Індії піднімається революційне повстання. До того повстання проти британського імперіялізму штовхають працюючих Індії жахливі економічні умовини і великий політичний гнет. Страшний капіталістичний визиск довів країну до того, що на 300 мільйонів населення 70 мільйонів постійно голодують. Стан робітників, а зокрема стан сотень тисяч робітниць і дітей, що працюють на плянтаціях гірший за стан невільників. В багатьох галузях промисловости робітництво працює по 11 а то й по 14 годин. Середня довжина життя гіндусів менша за 25 років. На 70 тисяч гіндусів припадає всього одна лікарня. В індустріяльному місті Бомбеї 80% дітей робітників вмирають у першому році життя. Школами охоплено всього 4% трудового населення. А при тому всіх працюючих обложено величезними податками. Особливо-ж тяжкі ті податки, що припадають на найбідніше населення. Посередні податки становлять 22% всіх державних прибутків. Соляний податок дає 6%, а земельний, що його сплачують переважно бідняки й арендарі — 16%. Зі 150 мільйонів фунтів стерлінґів (около 750 мільйонів доларів) державних прибутків уряд витрачає 70 мільйонів, себто близько 40% на військові цілі, а на сільське господарство, яким займається близько 90% всього населення Індії, витрачається менше ніж 1% всіх державних прибутків. Отак то страшно гнобить і визискує індусів британський імперіялізм.

Стихійні повстання індусів проти того страшного гнету почалися ще на цілі роки перед світовою війною. В тому часі проти британського імперіялізму виступали індійські працюючі спільно з місцевою буржуазією. Але по світовій війні індійська буржуазія зі страху перед пролетарською революцією зрадила працюючих і перейшла набік анґлійської буржуазії. Вона тепер всього на всього мирно добивається в тої останньої ріжних більших прав на визиск індійських працюючих і є рішучо проти революційних виступів трудящих мас, які розгортаються там з велйчезною скорістю по цілій країні.

Теперішні революційні заворушення в Індії почалися з масового нарушення сільного закону, яке започаткував ідеольоґ індійської буржуазії Ґанді 12 берсзня в той спосіб, що в місцевости Джалапурі набрав у горщик морської води, висушив її на вогні і таким чином дістав сіль. За його приміром пішло багато населення, а коли британський уряд, який має з сільного монополю великі приходи, відповів на це порушення монополю масовими арештами, то пасивний опір започаткований Ґанді перемінився в революційну боротьбу.

Сам Ґанді, як і вся буржуазія, є рішуче проти революційної боротьби. Він виступив проти неї в пресі і на масових мітінґах, де говорив між іншим таке:

"Мусимо бути приготовані пожертвувати людьми чистого характеру. Якщо незалежність є збудована на їх попілі, то це буде світла структура. Я буду танцювати з радости, як ви отримаєте рани від куль в свої відкриті груди, але як ви будете винні в насильстві, криваві сльози потечуть з моїх очей".

Але працюючі Індії не слухають назадницьких, трусливих порад Ґанді, а ведуть революційну боротьбу, яка принімає все більші розміри. Провід над революційною боротьбою починає обнімати молода Комуністична Партія Індії, яка доведе поневолених гіндусів до повного визволення.

Досі в Індії є десятки вбитих, сотки ранених і тисячі арештованих. Та на ділі всього про теперішне положення в Індії не можна довідатися, бо індійській пресі замкнено гострими заборонами уста, а всі відомости звідтам проходять урядову цензуру.

Але що становище британського імперіялізму в Індії є дуже загрожене про це вказує факт, що на сторону революційно настроєних мас починає переходити й військо.

В Індії кромі 90 тисяч білих жовнірів є 125 тисяч війська з індійського населення під командою британських офіцерів. З тих 125 тисяч жовнірів уряд уважає певними лише 39 тисяч, а решту уважає непевними. Деякі військові відділи явно почали бунтуватися і для їх "усмирення" призначено спеціяльні частини зложені з синків багатих слоїв населення.

Британські імперіялісти найгірше бояться революційного проводу пролетаріяту і тому розгромлюють робітничі орґанізації.

Хоч Ґанді закликав тільки до пасивного опору і пятнував революційну боротьбу індійських мас та оправдував, себто говорив, що є конечними криваві розправи британської поліції над індійськими революціонерами, то уряд мусів арештувати його, бо його поклики до пасивного опору, серед страшно пригніченого населення стихійно перемінювались в революційну боротьбу. Уряд зробив це 4 травня. Коли чутка про арешт Ґанді поширилася серед населення Індії, то революційна боротьба загострилася ще більше. По цілій країні відбуваються великі демонстрації й одні за одними вибухають масові страйки, що можуть перерости в ґенеральний страйк і у всекраєву революцію.

Робітниця й імперіялістична війна

Жахлива мара нової імперіялістичної війни нависла тепер над світом і грозить працюючим новими стражданнями, новими муками. Капіталісти всіх країн гарячково докінчують свої воєнні приготування. А ведуть вони ті приготування руками працюючих, причому велику увагу звертають на робітниць. Всі дані говорять за тим, що з вибухом війни капіталісти втягнуть у вир воєнних знищень також і робітниць. Вони заставлять робітниць не лише обслугувати воєнну індустрію і транспорт, але й старатимуться втягнути масу жіноцтва до війська. Це практиковано на досить велику скалю при кінці останньої світової війни. Картина знищень з 1914—1918 р.р. має повторитися в багато більшому і жахливішому розмірі.

Щоби не дати працюючим протиділати воєнним приготуванням, щоби відвернути їхню увагу від тих приготувань і тим самим мати кращу змогу приготовлятися, капіталісти намагаються приспати працюючих мирними балачками про мир, про конференції роззброєння тощо. На той капіталістичний гачок найлекше ловляться робітниці і фармерки, які менше зорґанізовані і менше клясово свідомі як робітники. Тому всі клясово свідомі робітниці і фармерки повинні зміцнити свою працю над клясовим освідомленням трудового жіноцтва, повинні втягнути їх до активної боротьби проти воєнної загрози і проти цілого капіталізму.

Точно предсказати час вибуху війни неможливо, але одне очевидним є, що загроза імперіялістичної війни зараз біль-

ша, як була колинебудь перед тим від дня закінчення останньої війни. А вже найбільше очевидні є шалені капіталістичні приготування до збройного нападу на Радянський Союз. Отже спокійно ждати на вибух війни ми не повинні, ми не сміємо. Ми повинні, ми мусимо орґанізуватися і боротися проти воєнної загрози, мусимо приготовлятися, щоби, як вибухне імперіялістична війна, перемінити її на війну горожанську. Хай живе непримирима клясова боротьба, яка визволить працюючих зпід капіталістичного гнету і поневолення.

Р. Волинська.

Монтреал, Кве.

ІВАН ФРАНКО

ІВАН ФРАНКО.
(З приводу 14-річчя смерти.)

Передовий український поет-революціонер, велетень української літератури і науки Іван Франко народився 15 серпня 1856 року в селі Нагуєвичах Дрогобицького повіту в Галичині. Батько його був сільським ковалем. Запримітивши в свойого сина хист до науки, старий коваль віддає його попереду до сільської школи т. зв. нормальної в місті Дрогобичі. Мертва шкільна наука не давала задоволення цікавому до всього хлопцеві і Франко починає вчитися сам. Він читає багато книжок і так поширює своє знання. Таку ж саму мертвечину в навчанні знаходить Франко і в ґімназії, але він продовжає вчитися самотужки і так знайомиться з творами українських, німецьких, анґлійських, французьких, польських й інших письменників.

Скінчивсши ґімназію, Франко вступає до львівського університету на фільозофський відділ. В той саме час в Галичині починає ширитися соціялістичний рух. Франко веде в ньому перед. На другому році університетського життя поліція арештує його за участь в таємному соціялістичному товаристві, а суд засуджує

його на 9 місяців тюрми. Після виходу з тюрми, Франка прогнано з університету, а притому всі галицькі патріоти відцуралися від него і виключили його з тих гуртків де він працював перед тим. Але Франко не падає духом. З невеликим гуртком молоді він продовжує свою революційну працю - боротьбу. Він видає журнал "Громадський Друг" потім "Дзвін", "Молот", "Дрібну бібліотеку" пише свої твори і перекладає чужих письменників. А ще пізніше видає журнал "Світ", працює в ґазеті "Діло" і в журналі "Зоря".

В 1880 році Франко їде на якийсь час на село до товариша, щоби спочити. Там арештовано його вдруге, протримано 3 місяці в тюрмі і відпроваджено "по етапу" до родичів у Нагуєвичах. "Тяжка це була дорога, — пише Франко у своїй автобіоґрафії, — після неї мені повідпадали нігті на пальцях".

Працюючи після того у Коломиї, Франко трохи не вмер з голоду. Та не зважаючи на скрутні обставини він працює, не покладаючи рук. Він пише літературні і наукові твори, бере активну участь в робітничих соціялістичних гуртках, а також багато працює між селянами. Популярність Франка серед селянства скоро зростала. Галицькі працюючі двічі вибирали Франка своїм представником до парляменту, але уряд не допускав його туди.

В 1881 році уряд арештує Франка в третє і забирає на $2\frac{1}{2}$ місяця до тюрми. Там він написав чудове оповідання "До світла" й низку тюремних сонетів.

В 1890 році Франко разом з Павликом засновують радикально-соціялістичну партію і видають журнал "Народ" через який розбуркують в широких масах свідомість економічних, політичних і національних інтересів.

МОГИЛА ІВАНА ФРАНКА У ЛЬВОВІ.

Коли помер Іван Франко, не було грошей на похорон. Тому його труну просто винесено до Личаківського цвинтаря і поставлено її у якомусь знайомому склепі.

Лише весною року 1921-го труну перенесено до спеціяльно збудованого склепу біля могили Шашкевича. А на могилі покладено звичайний коштрубатий камінь, що його видно з нашої фотоґрафії (відзначено хрестиком). Зате львівські робітники, року 1925, на власні гроші поставили Франкові прекрасного пам'ятника, за проєктом А. Коверка.

Не кидав Франко і своїх наукових студій. Вже около сорокового року життя він їде докінчувати Віденський університет, а по скінченні його готується до професури і пише великої ваги наукові твори.

В тому часі він кандидатує на викладача української літератури в львівському університеті. Але галицькі патріоти в ріжний спосіб поборювали його кандидатуру і намісник Галичини не затвердив його, подавши за причину те, що він тричі сидів у тюрмі.

Наукові твори Франка були так великої ваги, що Петербурзька та Празька академії наук обрали його своїм членом, а Харківський університет дав йому почесний докторат.

Франко був разом ученим, дослідником, письменником і громадським діячем. Своїми літературними і науковими творами Франко зробив великий вклад не тільки в українську літературу й науку, але й у світову.

Та надмірна праця і тяжкі життєві обставини знесилили Франка і він почав занепадати на здоровлю. Спочатку odібрало йому руки, а далі і ясність думок. Але й недужий не кидав він праці над письменством і наукою.

Помер Франко у Львові 28 травня 1916 р.

ПІДТРИМУЙТЕ ЖІНОЧУ ДЕЛЄҐАЦІЮ ДО РАД. СОЮЗУ

На запрошення Жіночого Секретаріяту Профінтерну делеґація жінок робітниць з Канади прибуде до Москви на 1 липня.

Це дає всім робітничим орґанізаціям більше часу приготовитися і придбати потрібних фондів.

Беріться негайно до роботи, товаришки.

Розділіть квоту, яка припадає на ваше місто між ріжні симпатизуючі робітничі юнії і масові орґанізації.

Коли ще до цего часу не відбулася у вашій місцевости конференція робітничих орґанізацій, то постарайтеся негайно зорґанізувати її. Посилайте номінації і фінанси до всекраєвого комітету в Торонто:

M. Shur,
433 Montrose Ave.,
Toronto, Ont.

Читайте понище цю історію про життя жінки в Радянськім Союзі!

ЖИВЕМО ВІЛЬНИМ ЖИТТЯМ.

(Лист робітниці з СРСР.)

Дорогі Товаришки!

Засилаю вам сердечне привітання і бажаю оповістити вам, як ми, вільні жінки у вільній країні, приготовляємося до Міжнародного Для Жінок Робітниць (8 березня) і надіюся, що мій правдивий опис ще більше піднесе ваш революційний дух і заставить вас стати довкола комуністичної партії.

Нам, жінкам Радянського Союзу, не треба казати, як ви відбудете 8 березня. Ми знаємо, що вийти на вулиці з червоним прапором, це значить для вас ризикувати своїм життям, або щонайменше бути орештованими. Ми, жінки Радянського Союзу, перенесемося того дня своїми думками до вас і ми завжди будемо готові помогти вам в тяжкій рішаючій революційній боротьбі.

Коли вашим завданням на 8 березня буде підсумувати зріст революційного руху між робітницями, ми, що вже через це все перейшли, будемо підсумовувати наші досягнення. Кожного року з нагоди 8 березня, жінок робітниць дається на відвічальні пости: червоні директори, заступники директорів, наглядачі, управителі ріжних інституцій.

Кожного року певне число невишколених робітниць береться до станків, де вони при помочі наглядачок і товаришок в короткім часі стають фаховими робітницями в тій індустрії, до якої їх принято. Кожного року ми уважаємо за свій обовязок поширити освітні орґанізації, які дають жінкам робітницям нагоду віддавати так багато часу, як це тільки для них можливо на образовання, соціяльну працю і правильне колективне виховання дітей. Для цього кожного року відкривається в робітничих клюбах і в мешкальних товариствах так звані діточі кімнати.

Я роскажу вам коротко, що

таке мешкальне товариство. В Радянськім Союзі всі доми є націоналізовані окрім малих, які робітники можуть винаймати.

ЖИВУТЬ, ЯК СОЦІЯЛІСТИ.

У великих націоналізованих будинках всі робітничі фамілії, які там живуть, є орґанізовані на кооперативній засаді. Вони вибирають з поміж себе управу, яка без ніякого винагородження, дорогою товариської праці, тримає рахунки дому і яка є під контролею контрольорів, які також складаються з членів мешкального товариства, або як воно правильно називається "Житлова Кооператива".

В останніх кількох роках такі товариства обняли майже цілі міські дистрікти і власне в них, ми жінки, робимо все, що тільки можемо, щоб завести колективну поживу, механічні пральні, малі клюби "червоні кутки" і літні забавні площі для дітей. Завдяки спробам робітниць, як також завдяки помочі робітників, ми під цим зглядом робимо поступ. Коли наш поступ є повільний, тоді приходять нам на поміч преса і радійо.

СТОЇМО ПЕРЕД ВЕЛИКИМ ЗАВДАННЯМ.

Зараз на тринацятому році революції, перед країною стоять величезні завдання, які ми мусимо виконати: колєктивізація сільського господарства, а з нею знищення куркульні, як багатої кляси. Ми знаємо, що це завдання є трудне, бо всі з нас, так дорослі, як і діти, боряться з цим. Робітники і робітниці, жінки робітників, комсомол і піонери—всі находяться в цім русі. Около 25,000 найліпших і найпоступовіших робітників, які перейшли приготовчі курси, зістали післані на села.

На 8 березня висилається бриґаду робітниць на колєктивні господарства, які мають помогти селянкам завести діточі садки та яселця.

Соціяльні життєві обставини в колєктивних господарствах розвиваються дуже скоро. Недавно відбувся жіночий конґрес селянок колєктивних господарств і він був цікавим видовищем. Селянки з поморщеними лицями і твердими від праці руками говорили з запалом і розумно. Вони домагалися ліквідування куркулів, як кляси, як також ліквідування релігії, як опіюму для працюючої кляси. Це робили напівграмотні або навіть цілком неграмотні селянки! Представте собі, як вони будуть виглядати за рік або за два в культурнім колєктивнім життю!

ВІДРОДЖЕННЯ.

Чи не думаєте ви, товаришки, що наша країна є країною казки, але казка та правдива. Можна написати цілі томи про життя в нашій країні, чудові мальовничі історії про перородження відсталої країни, в країну вільної творчости і праці.

Ми будемо писати вам часто про наше життя і ми бажаємо, щоб ви писали до нас і відвідали нас та переконалися самі, що ми говоримо вам правду. Ми не хочемо таїти перед вами труднощів в нашій соціялістичній країні. Ми надіємося від вас героїчної революційної боротьби, знищення імперіялізму, бо тоді вільні люди по цілім світі зможуть будувати комунізм.

З комуністичним привітом,

Т. Карасева.

(Жінка робітника, який працює в радянській фабриці Дізеля у Ленінграді.)

ЧИСЛА ТІЛЕЦЬ ЛЮДСЬКОЇ КРОВИ.

Один німецький медичний журнал пише таке про число тілець у людській крові:

Коли би покласти червоні тільця крови дорослого чоловіка одно коло другого, як монети, то утворена ними лінія була би 187,000 км. довга. Значить, можна би нею окружити 47 разім земську кулю.

Коли би ми числили їх зі скорістю 10 на секунду, то треба би було 80,000 літ на почислення тих мільйонів тілець, які містяться в 5 літрах крови дорослого чоловіка.

З червоних тілець дорослого чоловіка можна би було уложити міст, який сягав би до місяця. Уложені побіч себе 35 міліярдів білих тілець людської крови утворили би дорогу 10 метрів широку і 350 км. довгу.

НОВІ ТИПИ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ.

В останніх часах Японія побудувала собі воєнний корабель, на якому ставиться не більше й не менше, як вісім 40.6 центиметрових гармат, що несуть стрільна на віддаль 30 клм.

Тому, що в найновішій війні літаки мають відогравати велику ролю не тільки на суші, але й на морі, та щоби уможливити вигідне ужиття літаків на воді, побудовано воєнні кораблі так, що вони представляють пливучі летнища. Анґлійська фльота має вже таких два воєнних кораблів, які виглядають так, як великі скрині. На палубі нема жадної надбудови, ані коминів. Комини уміщені з боку корабля, а простора палуба служить за летнища. На тій палубі зміститься не мало лише 36 літаків!

З ПОЕЗІЙ ІВАНА ФРАНКА.

АННІ ПАВЛИКІВНІЙ*)

Дівчина встала рано, рано:
"Піду я в поле, мамо, мамо!
Піду я в поле, до роботи,
Злоту пшениченьку полоти.
Годі сидіти дома тута:
Глушить пшеницю хопта люта;
Бурян буяє рісно, рісно,
За ним пшениці тісно, тісно;
Повій плететься геть на диво,
Хилить пшеницю криво, криво".

"Рано ще в поле, доню, доню,
Зимнії роси в полю, в полю!
Зимнії роси, зціпнуть ноги,
Бодяччям вкриті перелоги!"

"Та доки ж, мамо, ждати, ждати?
Не сходить сонце, не видати!
Зимнії роси що ж удіють?
Та вони хопту гріють, гріють.
А поки зійти ще сонце мусить,
Хопта пшеницю здусить, здусить".

"Ей, доню, доню, бач, з півночі
Чорная хмара валом точить,
Чорная хмара, буйна злива —
Що ж зробиш в полю, нещаслива?

"Я не боюся хмари, зливи!
Що мені вітер той бурхливий?
Я про ті тучі сміло, сміло
Буду робити чесне діло.
Нехай і повінь валом бухне,
Моя відвага не потухне,
Знесу я всяку злую долю,
А не покину праці в полю.
Робити буду без упину,
І перестану — як загину".

*) Анна Павликівна, сестра Михайла Павлика, співробітниця Франка і Павлика в соціялістичному рухові.

ПІСНЯ Й ПРАЦЯ.

Пісне, моя ти сердешна дружино,
Серця відрадо в дні горя і сліз,
З хати вітця, як єдинеє віно,
К тобі любов у життя я приніс.

Тямлю, як нині: малим ще хлопчиною
В мамині пісні заслухався я;
Пісні ті стали красою єдиною
Бідного мого, тяжкого життя.

"Мамо, голубко!" — було налягаю, —
"Ще про Ганусю, Шумильця, Вінки!"
"Ні, синку, годі! Покіль я співаю,
Праця чекає моєї руки".

Мамо, голубко! Зарання в могилі
Праця й недуга зложили тебе,
Пісня ж твоя в невмираючій силі
В мойому серці ясніє, живе.

Ох, і не раз тая пісня сумненька
В хвилях великих невгодин життя
Тихий привіт мені слала, мов ненька,
Сил додала до важкого пуття.

"Синку, кріпися!" — мені ти твердила, —
"Аджеж не паном родився ти чей!
Праця, що в гріб мене вчасно вложила,
Та лиш тебе доведе до людей".

Правда, матусю! Спасибі за раду!
Я її правди не раз досвідив.
Праця дала до життя мні принаду,
Ціль дала, щоб в манівцях не зблудив.

Праця ввела мене в тайники темні,
Нею дива прояснилися земні,
Відки пісень б'є чарівна нора,
Загадка нужди людської стара.

Пісня і праця — великі дві силі!
Їм я до скону бажаю служить;
Череп розбитий — як ляжу в могилі,
Ними лиш зможу й для правнуків жить.

СТЕПОВА ОАЗА

Нарис про Канадійську Комуну на Україні. Написав спеціяльно для "Робітниці" М. Ірчан.

(Продовження)

Розглядаюся по хаті. На печі четверо діток, що бігають по людях своїми цікавими, трохи здивованими оченятами. На стінах — скрізь примітивні малюнки фарбами. Оригінали! Хатки, криниця, квіти (що їх немає ніде в світі), мавзолей Лєніна. Над дверима, ніби в якому клюбі, на вузькій паперовій бинді — напис:

"Де пани — там ярмо".

Над вікном другий:

"Робітнице й селянко, зміцнюй оборону СРСР!"

А над скринею, що замісць стола:

"Шануймо кришку хліба!"

В кутку три позолочені ікони в рушниках: Христос, Микола і ще якийсь його родич.

А над іконами знову напис:

"Радянська школа повинна боротися з релігією".

— Та це моя школярка понамальовувала і понаклеювала — пояснює ніби соромлячись, господиня хати. — Каже — стіни дуже пусті, хай хоч цим причепуримо...

— Це гарно — кажу щиро.

— Та яке воно "гарно". Дитина та й годі. Якось пристала, щоб ікони винести з хати. Каже — "отрута народу". А я їй: "хай стоять, тобі не заважають". І не дозволила. А вона написала оте і над іконами приклеїла. А тепер похваляється: "Ось перейдемо в комуну, а там ікон немає". Ну — відповідаю — немає то немає... Тоді не буде, а покищо хай собі стоять. "Ви, мамо, відсталий елємент" — каже мені. І хіба з цими дітьми дійдеш до ладу? Я одне, вона друге...

А мені в думці: старе й нове. Два покоління в одній хатині. "Аґітпроп" і "відсталий елємент", що все ж таки подається вже... Батьки балакають якоюсь дивною мовою — російсько-білоруською з домішкою української, а діти — чистою українською. Батьківської мішанини вони вже зовсім не знають.

В хатину набився весь Іван-Градський хутір. Починаємо збори. Обирають голову і секретаря. Голова як голова, але секретар малограмотний і я добровільно беруся виконувати його функції.

Доповідь комунара Саботяка про комуну і заяву хуторян вступити в члени комуни.

— Якщо ви всі постановите злитися з комуною, то знайте, товариші, що жити тут не будете. Перейдете блище до комуни, а ці землянки зруйнуємо. Переносити їх не можна, це ж земля...

— А як з дітьми буде? — дзвенить з кутка жіночий голос.

— Так як тепер в комуні: в дитячі ясла, в садок...

— Слава тобі господи! — зітхає низький чоловічок і хатина гуде від реготу.

— Хоч не будуть більше в пилюзі валятись... — додає хтось з гурта.

— Ви, товариші, добре обміркуйте цю справу!...

— Та що там! Дайош комуну! — виривається молодий голос десь від дверий.

— Що там багато думати та міркувати — розводючи руками озивається високий, худий хуторянин. — Хіба ми не бачимо? На оцих нарізках не життя нам. Вас в комуні багато і всі одягнені, у всіх хороші чоботи і хороші корови, коні, їжа людська і хліб білий і праця якось поділена. А ми без особих статтів працюємо, аж очі вилазять і — хліб як земля чорний, молока ні ложки, обірвані, босі... Та що тут міркувати!...

А від дверий знову:

— Дайош комуну!

З-під стіни, з-землі, встає молодий чоловік, одягнений інакше всіх, бо в робітничому, міському вбранні і спокійно, рівно починає:

— Товариші! Аґітувати не доводиться, бо, як сказав оце Онисько, в нас все не так, як в комуні. Значить — не виходить хазяйнувати, як колись. Не ті часи. Я оце повертав з Донбасу і скрізь народ переходить на колєктивізацію... і кажуть: колєктивізація то колєктивізація, а чому зразу не комуна? Чому, та як, та

коли — я говорити не буду. Факт, що колєктивізація пішла "во всю", як кажуть і факт, що нам тільки в комуну дорога.

— Та хто проти цього? — перепиняє невеличкий чоловічок з-землі.

— Не в тому річ, а ось в чому. Чому йде розкуркулювання, я питаю? А йде, це факт. Ось і на Вербанах вже порозкуркулювали. Чому? Тому, що ми ліквідуємо куркуля, як клясу. Зрозуміли?

Більшість зборів хитнули головами, а в декого брови моргнули, мовляв "це ж відомо"...

— Чому йде колєктивізація? Чому народ, бідний народ, бідняк і середняк, йде в колєктив, в комуну? А йде, це факт. Чому? Тому, що ми ліквідуємо цим злидні, як клясу... Зрозуміли?

Збори ще глибше хитнули головами.

— Куркуля не буде, факт. В колєктиві чи комуні окуркулитися ніхто не зможе, теж факт. І в колєктиві чи комуні оцих наших злиднів безпримінно не буде — два факти. А що всі ми в колєктиві чи комуні станемо рівні — злидняк чи середняк — це вам три рази факт. Зрозуміли? Я скінчив, товариші...

— Факт! — гукнув хтось від дверий і знову хатина загуділа від сміху.

Посипалися питання практичного характеру. Ми з т. Саботяком відповідали на два боки, він на право, я на ліво, бо з одного боку питали жінки, з другого чоловіки. І коли вичерпались всі питання і всі в один голос сказали "ясно", приступили по черзі підписувати колєктивну заяву.

До скрині, що замісць стола, підходили спершу чоловіки, брали чорними, грубими пальцями оливце і надавлюючи — виводили незґрабні літери. А з боку стояв опецьковатий чоловічок літ під 35 і вголос підказував:

— Тепер **а...** Тепер **н...** Ну, куди ти поліз? **ен** кажу, забув?

Це доморослий вчитель лікнепу на хуторі, що зовсім ліквідував неграмотність. Всі чоловіки і жінки Іван-Градського вміють вже розписатися. Цілу зиму вечорами сиділи і крейдою списували двері, що були замісць таблиці.

Підійшли жінки, запишнені, трохи сором-ливі.

— Хоч не дивіться, а то не можу...

— Ой-йо-йой! — потягнулося десь від дверий. — Жінкам добре, відмолодніють. Діти в ясла, самі повкорочують юбки до колін, як в комуні і до чоловіка: "Здрастуй Іван Петрович! Ти куди, бо я в кіно"...

— Мовчіть, мовчіть — відгризалися від скрині. — Не будете більше гримати: "А що наварила? А чому кисле? А чому"...

— І поголять вам оті борідки та вуси, щоб солому на них не носили та були похожі на людей, як усі комунарі...

Хатина заклекотіла розмовою, новими питаннями один одному, сміхом, гармидером. Тільки час од часу серед того гамору падало грубе, відоме слово:

— Факт!

І з фактом в кишені, ствердженим, підписаним всіх без винятку мешканців Іван-Градського, я вийшов з т. Саботяком з землянки і навмання, степом, поправцювали в напрямі високого димаря електричного млина комуни.

НАЙКРАЩА РЕЗОЛЮЦІЯ.

В просторій їдальні збори комунарів. Прийшли теж делеґати поблизького хутора. Їхні заяви приймають одноголосно. (Батраки ж!) Делеґати сяють радістю, бо з сьогоднішнього дня вони вже теж комунарі.

Голова читає нові заяви.

Просяться колишні комунарі-канадці, що вийшли з комуни і вели господарство індівідуально.

..."Раньше ми утікали від вас, а тепер вертаємо назад. Ми знали, що це має бути, але не думали, що так скоро... Але коли радянська влада так постановила на 15 партз'їзді, то ми просимося назад, бо і ми були тими першими, що закладали фундамент комуни"... — пишуть бувші комунарі Палагнюк і Храпицький.

Розгортається дискусія. А потім знову голос голови і нова заява:

..."Прошу членів комуни приймити мене в комуну з сім'єю, ми всі люде робочі і передаємо все в комуну. Прийміть мене, щоби на мене більше не накладали налогу"... — пише підкуркулик-експертник Гладаренко, що колись сміявся з комуни і ворожив їй тільки шість місяців життя.

..."Тому, що в нас ще не орґанізовано колєктиву я прошу приняти мене в комуну. Сім'я

моя 37 душ хоче працювати в комунальному порядку. За всіх членів сім'ї я готовий внести пай по 300 карбованців за кожного"... — просить великий куркуль-німець Мартин Ґотліб.

Збори вибухають роскотистим реготом.

Це й була найкраща резолюція.

ПЕРЕМОЖНИЙ СМІХ.

Тільки одне слово, що має важливість закону:

— Розкуркулити!

Так сказала біднота хутора Ново-Майорське на своїх зборах.

— І хай комуна забирає все, бо й ми просимось в комуну...

— Про це, товариші, ви подайте заяву в комуну, там розглянуть і приймуть...

— Подамо...

На лавках їх п'ять — "загальне зібрання" бідноти Ново-Майорського. Хутір невеликий, але здорово куркулячий. Цих п'ять товаришів-наймити куркулів ще до недавного часу. В них на краю хутора низькі хатинки, а над ними, на горбі, великі під черепицею куркульські будинки.

Поміж ново-майорськими бідняками два цікаві обличчя: чабана Дмитра, молдаванина і Вільського, сина великого куркуля, якого обрали в комісію по опису куркульського майна.

— І рідного батька будеш описувати, Вільський! — жартом перестерігає районний уповноважений.

— Який він мені батько! — здвигує плечима Вільський. — Я вже й забув, що в мене є якісь батьки.

(Докінчення буде.)

Іван Франко на склоні літ

Спогади В. Мороза.

Моє знайомство з Ів. Франком датується від початку 1911 року. Кінець 1910 р. я приїхав до Львова, щоб кінчити свої ґімназіяльні студії. Я перейшов був до VII кляси, а тому, що для переходу з одної ґімназії (до VII кляси я був у Чернівцях) до другої треба було виконати деякі формальности, і я цих формальностей не виконав, то я залишився приватистом. Це я повинен був уважати для себе нещастям, але як то кажуть, немає злого, щоб на добро не вийшло, бо це дало мені змогу зазнайомитися з Франком. А саме я попав за секретаря до Франка.

Івана Франка я знав, як і вся поступова молодь, з його творів дуже добре. Бо вже з першої ґімназіяльної кляси ми зачитувалися пильно його творами. Хто з нас не читав його "Лиса Микиту", "Абу Каземових Капців" або "Коваля Басіма". Це в найнижчих клясах. Або якому бурсакові не пропав обід, бо читаючи Захара Беркута, чи оповідання Панталаха, він забував про все. Але живого Франка я до того часу не знав. І тому мені дуже хотілося пізнати найбільшого, та взагалі українського письменника, станути ближче до нього й працювати з ним.

Та тут треба пояснити, чому Франко послуговувався секретарем. Адже з біоґрафії його знаємо, що не з роскошів це він міг зробити, бо майже все своє життя жив у скрутних обставинах, не раз навіть дуже скрутних. Ще й на склоні літ навіть, де він був уже загально визнаним письменником, його матеріяльні обставини не були такі світлі. То як поет дозволяв собі роскошів тримати секретаря, що виконував йому технічну роботу, то не з причин вигідности, а з інших. Саме під кінець життя Франка спіткала важка хвороба, і наслідком цієї хвороби був цілковитий параліч рук. Франкові відняло цей дуже важний для праці орґан, так що він був усе одно, що без рук.

Я вже не пригадую собі тепер після кільканацять літ, де мене відрекомендували Франкові, щоб прийняти в нього працю. В мене в пам'яті лишилось тільки перше враження про його особу. Ми звикли завжди ідеалізувати собі великих людей. Все, що в них таке ж звичайне як і в інших людей, ми в них бачимо інакше, все в них якесь ніби то краще, як у

звичайних смертних. Такі почування огортали мене, коли я мав побачити Франка. Але мені явився цілком інший вид. Я побачив сідого дідка середнього зросту дуже виснаженого на вигляд, у протертому плащі з коміром із чорного смушку та в шапці з такого ж матер'ялу. Оце цілий Франко, це постать "Мойсея галицького народа на межі Канаану". Мені пригадалось те місце з його сповіди, де він кидаючи в лице галицьких патріотів найтяжчий докір, що його міг тільки кинути поет — "Не люблю Руси", коли ці патріоти поборюючи його кандитуру на доцента львівського університету через те, що він був соціялістом, подавали за причину його зверхність, мовляв — "Бійтеся бога, як можна цю людину пускати на університет. Подивіться лише, в якому порваному сурдуті він ходить". — І я в одну мить уявив собі ціле життя письменникове. Воно й тепер на старості літ було таке ж просте, невибагливе, позбавлене всяких роскошів, як ввесь його вік. Почуття здивовання, що спочатку опанувало було мною, змінилося швидко на сором за українську націю, що й тоді ще як слід не заопікувалась була своїм найбільшим громадянином. Це почуття ще збільшилось, коли я побачив покручені недугою руки поета, якими він не міг ніяк орудувати, і йому як малій дитині навіть треба було подавати хустинку до носа.

Мені не довго довелось працювати у Франка, бо як я вже вгорі сказав, я був приневолений виїхати зі Львова. Тільки три місяці я сповняв секретарські обов'язки у нього. Цілий час ми працювали по львівських бібліотеках здебільшого в університетській. Тоді саме він робив виписки із старо-українських пам'ятників XIV. та XV. віку (наскільки собі пригадую) і ми цілими днями від 9 до 13 або 14 години писали в бібліотеці. Ми працювали дуже інтенсивно, бо Франко вже наперед підготовляв матеріял, що його мав диктувати і ми без перестанку писали. Відкривши за моєю допомогою книжку, Франко стояв біля мене й диктував, дивлячись, чи я добре пишу. Признаюся, що спочатку мені було таки важенько працювати, бо хоч я був добре знайомий з Кирилицею, все таки робив багацько помилок не розуміючи одного чи другого. Та мій шеф був лагідний, він жартівливо зараховував це не на карб моєї незнайомости, а тільки на карб мого буковинського уродження, бо, мовляв, ми буковинці пройшли німецьку школу і це відбилося на нашій мові. Ці виписки ми робили увесь час як довго я працював у Франка. Тільки один чи два рази ми робили щось іншого. Раз ми писали статтю до якогось німецького журналу, а вдруге він диктував свої вірші. Це були сентенції вибрані зі старо-українських пам'ятників, що їх він вбирав у віршову форму сучасної української літературної мови. При цьому мені цікаво було спостерігати, як поет творив. Він ходив сюди і туди уздовж кімнати, що її університетська бібліотека давала в його роспорядження, і диктував, тільки деколи на хвилинку зупиняючись, щоб, може подумати, чи підібрати те, чи інше слово. А взагалі диктат ішов швидко і вірш снувався легко. На жаль, я тільки цей однісінький раз мав нагоду бачити поета, як він творив.

Після мого від'їзду на Буковину я ще раз мав нагоду в році 1913-му стрінутись з Франком. Українське громадянство в Чернівцях, за ініціятивою студенства, запрохало його прочитати свойого "Мойсея": Франко в цім році їздив з цим своїм твором по Галичині і ми, студенти черновецького університету задумали й на Буковині привітати ювилянта (в 1913 році саме сповнялось 40 літ його літературної праці). Мені доручили списатись із Франком і в квітні черновецьке громадянство мало честь вітати гостя.

Був гарний весняний день. — неділя. Майже все громадянство, особливо вся молодь вийшла на станцію стрічати Франка. Ще далеко було до приїзду потягу, а вже увесь великий перон вокзалу був битком набитий. На кінець довго та нетерпеливо жданий кур'єрський потяг в'їхав у вокзал. Франко, що їхав в останньому ваґоні вийшов якось непомітно з потягу і опинився вже майже в товпі, аж ми його побачили і привітали. І оце рознеслася буря оплесків і окликів, що не хотіли вмовкати, тим більше, що якраз пустрився раптовий дощ і ніяк було тим, що прийшли стрічати поета, вертатись до міста. Нарешті все уляглося, і поет ледве продираючись через товпу, міг сісти на візника та поїхати до готелю, щоб трохи відпочити з дороги.

Після обіду в салі "Народнього Дому" читав поет свого "Мойсея". Саля "Народнього Дому", що звичайно вміщала українську черновецьку громаду, тепер зі всіма суміжними кімнатами була "по береги" повна. Коли поет вийшов на естраду, почалися овації. Від черновецького студенства вітав поета палким словом Корнило Хаклинський. Франко був видимо сильно схвильований теплим прийомом буковинського громадянства і не відповідав, а швидко приступив до читання твору. Читка була дуже монотонна і як би не зміст твору та не те, що сам автор його читав, і не піднятий настрій авдиторії, то можна б було вийти зі зборів з роздвоєним враженням. Можливо, що через те, що поет був схвильований, він так монотонно читав твір, бо на 12-й пісні де сказано:

"Сорок літ мов коваль я клепав
Їх серця і сумління...
Сорок літ я трудився навчав

і за те від українського суспільства діставав лише "каміння", — на цих словах поет не здержався, і жаль змішаний на кінець з признанням витиснув поетові сльози в очах. Він на хвилинку зупинився та попрохав води. Потім читка ішла далі. Майже по двох годинах скінчив поет читати твір. Подякувавши письменникові за його приїзд, громада розійшлась.

Після цього на вечір поета запросив до себе відомий професор черновецького університету Степан Смаль-Стоцький. Можна б не згадувати про цю вечірку, але на ній ще раз блиснув поет своїм умом. На вечірці крім двох представників від студенства, в тому числі і мене, було ще декілька чільніших громадян черновецьких, між ними і славіст черновецького університету покійний професор Калужняцький. За вечерою зайшла балачка і професор Калужняцький спитав, як і скільки Франко працює, що він устигає багато писати, бо він, Калужняцький, теж багацько працює, але в нього стільки не виходить, як у Франка. На це відповів не без іронії Франко патентованому професорові по німецьки, хоч Калужняцький говорив по українському: "Wenn man jeden Tag arbeitet, so kommt es vien heraus" (Коли що дня працювати, то тоді багацько виходить). І цею відповіддю можна охарактеризувати Франка, бо щоденна праця була девізою всього його життя, аж до самої смерти.

"СНЕП ШАТС"

ЧЕРЕЗ ПОМИЛКУ.

Іван Бідолаха належав до патріотичної організації вже через кілька років. Він офіціяльно не приналежав до ніякої церкви, але, коли до него заходили на колєкту з греко-католицької, чи православної церкви, то він кидав по кводрові одним і другим, щоби необразити колєкторів.

Деколи він заходив до церкви. Коли піп говорив йому не довподоби, то він відтак дома перед жінкою гостро його критикував, а коли промова попа була йому до смаку, то він кидав пятьдесять центів на тацу й підкреслював, що він не давав на боже, а лише за те, що піп сказав кілька "мудрих слів".

В "Просвіті" йому вже надоїло. Там кожної неділі пообсідають стіл й нічого більше не говорять лише про кайзер маневри та про інші австрійські військові справи.

Різдвяних свят він також не обходив. Деревце робив "лише" для забави дітям, жінка пекла колачі, бо вже докучило все їсти звичайний хліб, а кутю варила на "святий вечер" тому, що навіть лікарі приказують їсти варену пшеницю. Хто його просив до себе на свята, то він ішов зі всею родиною, але до себе він нікого не просив, бо він не обходив свят.

Одна дитина хрещена в греко-католицького попа, друга в римо-католицького, трета в презбитеріянського, а наймолодше осталося нехрещене. Поступ.

Рік тому назад, Іван Бідолаха прийшов на ділові збори відділу ТУРФДім. Принимають нових членів.

— Вношу тов. Івана Бідолаху.

— Попираю.

— Чи ви годитеся? — запитав голова.

— Так. Я вже давно духом з робітниками, але якось не мав нагоди записатися.

Голова обширно пояснив про завдання орґанізації ТУРФДім та обовязки його членства і дав нововступаючим членам статути.

Ой, скільки то було клопоту з тим Бідолахою. Нікотрої із наших ґазет не читає. Жодним ухвалам не хоче повинуватися. Ніяких оподаткувань не хоче платити. Ви йому так, а він проти, ви проти, то він так. Ніхто йому не дорозказу. Централі не признає. На зборах "цитує" зі статута чого немає в статуті. "Цитує" слова попередного бесідника й говорить те, чого попередній бесідник не говорив.

— Доки ми будемо панькатися з такими членами? Це-ж ніде не дозволено в робітничих орґанізаціях.

— Та нехай, бо виступить.

— Яка-ж нам користь з таких членів? "Краще числом менше, а якістю вище", як сказав Лєнін. Нехай виступає, нехай виступають всі такі, як він.

— Та-ж ви, товаришу, знали, що наша орґанізація зцентралізована?

— Централізація централізацією, а я собі я. Я не хочу нікому підлягати.

— Ми вже більше й бавитися з вами не будемо. Ви протягом одного року нічого не навчилися, то й мала надія, що ви на будуче навчитеся. Можете собі свобідно виступити з орґанізації без ніяких церемоній. Наші члени такого більше толєрувати не будуть. Ви, певно, через помилку вписалися до нашого відділу.

— Тепер я самий побачив, що вписався через помилку.

— Ви і вродилися через помилку...

— Прошу не докучати товаришові. Не надається до нашої орґанізації, то нехай виступає.

І Бідолаха пішов собі.

Драпака.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

На мозок і покладено завдання керувати багатоклітинним орґанізмом. Глибокою борозною він ділиться на дві частини — верхню й нижню. Нервові клітини, що входять до їх складу, поділено на ґрупи, ніби на підвідділи та секції.

Нижня частина мозку, менша розміром та безпосередньо сполучена із спинним мозком, являє собою, так би мовити, орґан внутрішньої політики. Тут ми знаходимо ніби комісаріят харчування, шляхів тощо. Верхня частина, так звані півкулі великого мозку, — це орґан зовнішньої політики — ніби комісаріят закордонних справ.

Орґани внутрішньої політики зносяться з клітинами орґанізму за допомогою нервів. Так само як поруч з рейками на залізниці тягнуться дроти телєфона і телєґрафу, що сполучають окремі округи, міста і села із столицею, поряд із рейковими шляхами нашого орґанізму, себто жилами, тягнуться нерви. Один кінець їх зв'язується з клітинами того або іншого орґану, а другий — з нервовими клітинами мозку. Таким чином, майже кожна клітина має ніби власний прямий телєфонний провід.

Нижня частина мозку — орґан внутрішньої політики — керує життям клітин та орґанів поза нашою волею та свідомістю. Дальший приклад покаже, як це відбувається. Людина спить у темній кімнаті. Сон її перериває легкий шорох за дверима. Перелякана людина схоплюється й тихо підкрадається до дверей: раптом несподівано нога людини підскакує, і вона відчуває гострий біль у підошві; запалює сірника і бачить гвіздок. Що ж сталося? Клітина підошви, виходить, протелефонувала до відповідного орґану, мов би говорячи: "Мене вкололи". Звідти прямим проводом іде терміновий наказ мускулам скоротитись. Нога поза волею людини швидко підскочила вгору, і, таким чином, клітини її були у безпечності. Так встановлюються стосунки між нижньою частиною головного мозку та орґанами нашого тіла.

Верхня частина головного мозку (великий мозок), де зароджуються свідомість, воля й почуття, в зазначеній роботі не бере участи. От чому, доки здорові, ми не почуваємо, чи є в нас серце, чи рухаються наші кишки, що відбувається в селезінці, в нирках. Ми забуваємо, що в нас є голова, зуби, живіт, і коли б ми захотіли втрутитися в роботу якогось внутрішнього орґану, то ми не дійшли б своєї мети. Спробуйте зупинити своє власне серце, припинити травлення в кишках! Ці спроби підуть на марне!

Але частенько трапляється, що ми не почуваємо присутности якогось внутрішнього орґану через тиснення або біль. Це значить, що нижня частина мозку — орґан внутрішньої політики — своїми засобами впоратися не може; він ніби шукає допомоги в орґані зовнішньої політики — великого мозку — і просить його зв'язатися з оточенням та відшукати там найпотрібніші засоби, щоб відновити порушений порядок. Для зносин же з оточенням, що є за межами нашого тіла, орґан зовнішньої політики використовує ніби бездротовий телеґраф. В його розпорядженні є ніби радіотелеґрафні станції, розміщені на зовнішній частині тіла, на межі між нами та предметами, розташованими поза нами. За такі радіостанції і є наші орґани зовнішніх почувань — очі, ніс, вуха, язик та шкіра.

Великий мозок становить, як ми вже сказали, орґан свідомости, почуття й волі. Порушена функція того або іншого орґану певними нервовими шляхами доходить до великого мозку, і ми в цьому разі відчуваємо біль або почуваємо, що в відповідному орґані щось негаразд. Почуття болю примушує великий мозок міркувати — виникає воля, бажання взяти поза межами тіла той або інший предмет та внести його в межі нашого тіла, наприклад, якісь ліки, щоб розвантажити переповнений шлунок.

Ми бачимо, керують нашим багатоклітинним тілом головний та спинний мозок, а також орґани зовнішніх почувань, інакше кажучи, нервова система. Найголовніша її частина — це головний та спинний мозок, що має назву центральної нервової системи, тому що від них, як від центра, іде вся робота нервів та орґанів почувань. За допомогою нервової системи наші орґани мають можливість пляномірно й доцільно переводити всю свою складну та ріжноманітну роботу.

Людське тіло можна порівняти з машиною, але від звичайної машини воно все таки ріжниться особливими властивостями, що має лише людське тіло. В той час як звичайна машина зі всіма найдрібнішими своїми частинами розрахована на певну спеціяльну роботу — людський орґанізм може якнайріжноманітнішу переводити роботу, перебудовуючи весь згаданий вище плян роботи нервової системи та пристосовуючи його до повсякчасної зміни зовнішніх та внутрішніх умов.

Підчас морозу ми мерзнемо, тремтимо від холоду, швидко пересуваємося, буваємо бадьорі. За літньої ж спеки нам стає душно, жарко, з нас ллється піт, рухи наші бувають мляві й настрій інколи гіршає. В тому й у другому випадку до змін зовнішнього вигляду людини та її самопочуття спричиняється перебудова основного пляну життя під впливом зовнішніх умов.

Та, крім зазначених зовнішніх причин, на нас впливають ще й внутрішні причини, що зароджуються в нашому орґанізмі; їх вплив такий великий, що вони можуть підкорити собі всю нервову систему з головним мозком включно. Я маю на увазі особливі хемічні побудники — гормони, нещодавно відкриті наукою. Чимало орґанів нашого тіла, наприклад, печінка, підшлункова залоза тощо, крім своєї спеціяльної роботи, повсякчас виготовляють особливі речовини, що побуджують або, навпаки, пригнічують клітини іншого певного орґана, посилюючи або послаблюючи його діяльність. Ці речовини й мають назву побудників, або гормонів.

Виготовлені клітинами побудники ідуть у кров, що розносять їх по всій території нашого тіла від одного орґана до другого. Так вона діє не лише поза нервовою системою, а навіть спонукує ще керівний орґан — мозок зміняти плян дій в той або інший бік. Таким чином, кожна клітина нашого тіла в певних межах має можливість впливати на загальний устрій життя всього орґанізму.

Ми подамо декілька фактів, що висвітлять ролю гормонів. В період дитинства в нашому тілі відбувається одне загальновідоме явище — зріст. Зріст викликають вироблені певними

залозами гормони, що є в крові. Коли ці гормони до крови вже чомусь не надходять (наприклад, через хворобу даних залоз), то людина далі не росте, і утворюється кінець-кінцем недоросток, карлик.

Гормони, що їх виробляють статеві залози мужчини, обумовлюють появу бороди й вусів, зміну ніжного дитячого голосу на грубіший (бас, тенор), посилений розвиток кісток та мускулів. В період же розквіту статевої стиглости цей гормон побуджує посилено діяти орґан духовної творчости — головний мозок. Ми знаємо, що найкращі перлини творчости великі митці, літератори, поети, музики, творили, здебільшого в період статевого розквіту.

Таким чином, в нашому багатоклітинному орґанізмі владу центрального керівного орґану, мозку, в значній мірі обмежує участь у спільній роботі всіх взагалі клітин та деяких переважно. Щоб реґулювати загальну діяльність орґанізму, клітини й використовують виготовлені ними гормони.

V.

Без повітря й їжі жадна тварина не може існувати. Щоб сприйняти ж та засвоїти те або інше, потрібно мати, як ми бачили раніше, спеціяльні орґани — дихання, травлення тощо.

Тепер дещо скажемо про їжу. За характером їжі, яку приймають усі тварини, їх поділяють на три кляси: 1) травоїдів, що живляться виключно рослинною їжею, 2) м'ясожерців, що їдять переважно травоїдів та 3) всеїдців, що їдять і рослин, і тварин.

Відповідно до їжі, яку приймає тварина, зуби кожної кляси тварин мають свої відмінні ознаки — такі характерні, що за формою зубів можна довідатись, до якої кляси належить та або інша тварина. Та, крім цього, у травоїдів, як наприклад, у корови, об'єм шлунку утроє більший, ніж у людини й собаки, при чому його дуплину поділено на чотири відділи, з яких лише один відділ відограє таку ж ролю, як у людини й собаки. Інші ж відділи мають призначення перетирати та звогчувати рослинну їжу, а також відригувати її в дуплину рота, де тварина вдруге її пережовує. Поверхня кишок та взагалі черевних нутрощів травоїдів майже втроє більша за поверхню всього тіла тварини. Пояснюється це тим, що рослинна їжа бідна на білкові речовини, і, щоб одержати їх в потрібній кількісті, треба дуже багато спожити їжі.

Людину за формою зубів та устроєм шлункового кишкового тракту приєднують до відділу всеїдних тварин. Отже людина їсть і рослини, і тварини. Цікаво відзначити, що людина споживає для їжі лише майже виключно травоїди (корови, вівці, коні, зайці, крілики тощо). Щодо птахів, то з них людина вибирає тих, що споживають рослинну їжу. Хижих же тварин і птахів, як, наприклад, вовка, лисицю, собаку, орла, шуліку тощо, людина не їсть.

От чому, коли буває неврожай зерна й трави, то насамперед гинуть травоїди, а за ними м'ясожерці та всеїди. Всі вони безпосередньо або посередньо харчуються коштом рослин.

Чим же живляться рослини? Відповіді треба шукати безпосередньо в рослини. Всією своєю істотою вона прагне до мертвої природи. Своїм корінням рослина заглиблюється в землю і за допомогою розгалужень, що відходять від нього, намагаються захопити якнайбільшу ділянку землі. Коріння вбирає в себе ґрунтову воду з розчиненими в ній азотовими або амоніяковими солями. Звідси, спеціяльно влаштованою системою трубочок, вода переходить у стебло або стовбур, в гілки та досягає листя.

Вуглець (або вугілля) — це основний елемент та неодмінна складова частина матерії, а значить і рослини. Найперше завдання рослини полягає в тому, щоб видобути вуглець. Але в ґрунтовій воді вуглець не розчинюється. Рослині доводиться шукати його в повітрі. Все, що дихає, все, що горить, все, що гниє та тліє, виділяє до атмосферного повітря вуглекислоту. Гілки, що відходять від стовбура, широко розповсюджуються в повітрі, а зелене листя через особливі отвори — дихальця — захоплює вуглекислоту. Зелений колір рослини залежить від присутности особливого барвника — хльорофілу. Треба відзначити, що і стебло, і гілки своїм листям невпинно тягнуться до світла. Коли ж сонячне проміння не може допуститися через сусіднє дерево, стіну або якийсь інший предмет, то дерево, обходячи перешкоду, тягнеться й далі до сонця. Тому дерево часто-густо калічить стовбур та форму своєї корони.

(Далі буде.)

ВСЯЧИНА.

ЦІННИЙ ВИНАХІД.

Пишуть з Відня, що на зборах лікарського товариства задемонстровано новий винахід віденської школи, що творить нову добу діягнози. При помочи фотоґрафічного апарату, який збудували віденські спеціялісти, можна буде фотоґрафувати нутро шлунка. Уся процедура тріватиме 55 секунд.

НОВИЙ ФІЛЬМОВИЙ ВИНАХІД.

Колись люде дивувалися, як вперше побачили в кіні на полотні ріжні образи, що порушалися, сміялися, плакали і т. ін. Фільмова техніка настільки поступила вперед, що тепер крім світляних образів на екрані можемо почути ще й голос, розмову і спів. Оце недавно появився новий фільмовий винахід, який дасть змогу фільмам ще й ширити бажаний запах. І Коли, наприклад, на екрані показуватимуть цвітучий сад, то глядачі в салі чутимуть запах цвітів.

СКОРОСТРІЛ — ФОТОҐРАФІЧНИМ АПАРАТОМ.

Найновіший військовий винахід — це скоростріл, що, замісць стріляти, робить фотоґрафічні знимки. Має він зовсім такий самий вигляд, а навіть і такий же тягар, як звичайний скоростріл. Коли потиснемо його ручку, то не почуємо вистрілу, але натомісць дістаємо фотоґрафічну знимку того місця, куди би мала впасти вистрілена куля

Той "скоростріл" є назначений для провадження военних вправ головно на літаках. Забезпечивши літаки отими "скорострілами" можна для вправи зводити у воздушних просторах зовсім приписові бої з тою ріжницею, що тими скорострілами цілиться на противника з тою метою, щоби відфотоґрафувати те місце, в яке треба було би стріляти, щоби обезвладнити ворога.

Окремий самочинний апарат записує час тих знять так, що при контролі успіхів учасників вправ можна справдити, хто перший дав влучний стріл до противника.

29-ЛІТНА ЖІНКА РОСТЕ.

Румунські ґазети доносять, що недавно оперували там лікарі на клініці 29-літну незамужну жінку Сусанну Фекете. По операції підросла вона в протягу кількох днів на 50 центиметрів. Лікарі добачують у цьому нову слабість і силкуються задержати зріст.

КОШТИ ВІЙНИ.

Канада видала на державні потреби домінії від року 1867 до 1914 (значиться до світової війни) суму два і пів біліона доларів, або цілий біліон менше, ніж її коштувала світова війна! Більше ніж третина всього доходу Канади в минулому році пішла на сплату довгу, затягненого підчас війни.

З РАДЯНСЬКОГО ГУМОРУ.

Куркуль (сільський багач): Пречиста мати! Допоможи мені пролізти до сільради!

Боже дитинча: Мамо! скажи йому, що уже церкву відокремлено від держави, отже ми тут уже нічого не зробимо.

БОЇТЬСЯ ЇЇ.

Мама до дитини: Поцілуй твою няню.
Дитина: Не хоцу, бо няня бє, як її цілувати.
Мама до няньки: Ти бєш дитину, як тебе цілує?
Нянька: А де ж би я таке?
Дитина: Хіба-ж ти не луснула в писок тата?

ЗБЕНТЕЖИВСЯ.

— Чого ти так збентежився, прочитавши того листа?

— Бо автор грозить мені, що вбє мене, наколи я не оставлю в спокою його жінку.

— Ну, а ти не можеш?

— Та певно, що ні, бо не знаю, котра це жінка й котрий чоловік!

ВІДПОВІЛА.

Пані: Ну, що ж, я чи ти з розуму зійшла тут — як ти думаєш?

Наймичка: Я не знаю, пані, котра з нас... Скажу тільки одне, що божевільної наймички ви ніяк не держали б.

ПОРОЖНЕ МІСЦЕ.

— Коли стати вниз головою (дуба), то кров впадає до голови. Чи так?

— Та так.

— А чому кров не паде до ніг, коли ми цілими днями ходимо на ногах?

— Тому, що ноги не є порожні.

ОДИНОКА РАДА.

Господар: Тому коневі, якого я вчора від вас купив, справді щось є. Кашляє і форкає так, що мабуть має дихавицю. Що ж порадите мені на це?

Торговщик кіньми: Негайно продати, як лише зможете; я також так зробив.

ПОПРАВИТЬСЯ.

Вона: — Ти обманець. Ти не дотримав своєї обіцянки.
Він: — Не журися, мила. Я тобі зроблю другу.

РОЗМОВА З БЕЗРОБІТНИМ.

В нашому місті Гемилтоні панує тепер велике безробіття. Міські і котракторські роботи, які вже почалися, заняли дуже незначну частину робітників, а решта блукають без праці. Всі місця, де лише почалася праця, облягають сотні безробітних. Боси і формани відносяться до тих безробітних грубо і з погордою. Вони навіть говорити не хочуть, а лише кидають їм через плече коротку відповідь: "Нема роботи".

На днях я говорила з одним безробітним ірляндським робітником. Він сказав мені, що на ходиться без праці вже кілька місяців і не має виглядів дістати її.

— А що, на твою думку, спричинило теперішнє велике безробіття? — спитала я його.

— А бог його знає, — відповів він, — може іміґрація винна, може хто інший, я не знаю.

Побачила я, що людина покликається на бога і спитала, чи ходить він на мітінґи безробітних і чи бере участь в їхніх демонстраціях.

— Ні, — каже, — на мітінґи і на демонстрації я не ходжу, але за те ходжу кожної неділі до церкви.

— Товаришу, — сказала я йому, — дуже зле, що ви не ходите на ті мітінґи і демонстрації, бо там ви довідалися би про причини безробіття. Чи ви думаєте, що тут іміґрація спричинила безробіття, коли на таких величезних просторах як Канада є всього 10 мільйонів населення?

— Та... та я не знаю, так говорять.

— Ні, товаришу, безробіття спричинила руїнна капіталістична господарка і як би ви менше ходили до церкви, де вас попи вчать бути рабами, а більше на робітничі мітінґи, то ви багато дізналися би про причини нужди і поневолення працюючих.

Безробітний мовчав.

— А "Воркера" читаєте?

— Ні, я й не чув про таку ґазету.

— Так прочитайте оце число "Воркера", а в ньому пишеться про причини безробіття.

Він сховав "Воркера" в кишеню і пообіцяв прочитати.

В теперішній час загостреної капіталістичної кризи ми повинні за всяку ціну зміцнити свою працю між неорґанізованими робітниками і робітницями, а успіхи тої праці будуть великі.

Н. Тракало.

Гемилтон, Онт.

ПЕРЕСЛІДУЮТЬ РОБІТНИЧИХ ДІТЕЙ.

Капіталісти і їх ріжнородні служальці переслідують не лише старших свідомих робітниць і робітників, але також і робітничих дітей. В нашій місцевости Гемилтон, Онт., наприклад, одна робітнича родина посилала своїх двоє дітей до католицької школи. По якімсь часі ті діти почали ходити до УРД Школи а перестали (головно хлопець) ходити до церкви і до сондей скул. Коли про це довідалися керівники католицької школи, то стали гостро карати тих дітей. А карали їх в той спосіб, що залишали по школі від 4 години до 7 вечера, а притому теж не пускали їх на обід.

Мати тих дітей чекала на них одного дня з обідом, а не діждавшися, пішла до школи, щоби довідатись, що є з її дітьми. Прийшла вона до школи і питається:

— Де мої діти?

А "сестра" відповідає:

— Вони відбувають кару за те, що не підчиняються церковним правилам поведінки, себто не приходять до церкви.

— Не твоє діло до моїх дітей, — відповіла мати. — Де я хочу, там посилаю їх, а ти не смієш тримати їх за те в голоді пошколі.

"Сестра" відповіла їй на те, що як її діти не прийдуть другої неділі до церкви, то не матимуть чого приходити до школи.

Так і сталося. Хлопець непохитно стояв на свойому становищі і сказав, що хочби він мав кожного дня сидіти пошколі, то до церкви таки не піде. На таке непохитне становище бойового хлопця керівники відповіли тим, що вигнали його зі школи. А сестра того хлопця сама залишила ту школу і тепер вони ходять до публичної школи.

Я закликаю вас, товаришки, посилайте своїх дітей до УРД Школи і до робітничих орґанізацій молоді, нехай вони виховуються в них на клясово свідомих борців за інтереси працюючих.

Долішна.

Гемилтон, Онт.

ПРАЦЮЮЧІ РОЗБИЛИ КОНТР-РЕВОЛЮЦІЙНИЙ МІТІНҐ ПАТРІОТІВ.

В неділю 2 березня, їдучи з товаришем до УРД, я побачила біля ресторану патріотичні оголошення, якими вони закликали працюючих іти до них на віче. Це був їхній протестаційний мітінґ проти "червоного терору". Ми обоє з товаришем рішили теж піти на той мітінґ та не дати їм обдурювати клясово несвідомих працюючих.

Коли ми прийшли до їхньої салі там вже було багато клясово свідомих робітниць і робітників. Більшість неорґанізованих теж була за нами. Вийшов якийсь добродій і чи зі страху, чи він таки такий нездара — досить, що він говорив так тихо, що зовсім не було його чути. За ним як пилип з конопель вискочив назначений патріотами голова. Але він не встиг ще й навіть дійти до стола, як з публики посипалися рішучі домагання вибрати голову зі салі.

— Але-ж, панове, я є вибраний головою... — почав було напрошуватись назначений голова.

— Чоловіче, чого ти там виліз? Злазий звідтам! Ми тебе не хочемо там бачити! — загукала публика. — Ми самі виберемо собі голову.

Патріотик намагався ще щось говорити, але публика не дала йому прийти до слова. Потім вискочив ще якийсь панок на сцену, та публика заставила його мовчати.

Побачили українські контр-революціонери, що працюючі міцно взялися до них і що їм не вдасться перевести віча по свойому та й проголосили, що розвязують віче, себто ганебно втікли з поля бою.

З розпуки вони почали співа "Ще не вмерла...", але працюючі і тут заглушили їх Інтернаціоналом.

Отакий то пшик вийшов зі спроби наших патріотів обороняти єфремівщину.

Долішна.

Гемилтон, Онт.

УКРАЇНСЬКА ТРУДОВА ЕМІГРАЦІЯ У ФРАНЦІЇ ТВОРИТЬ СВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ.

ДОПИС З ФРАНЦІЇ.

У Франції живе багато українських працюючих, яких недоля загнала туди шукати куска хліба. Через розпорошеність і через продажву роботу петлюрівщини нам тяжко зорґанізуватися. Але не зважаючи на трудноші і перешкоди ми гуртуємося і орґанізуємо свої сили. По містах Франції починають рости українські робітничі орґанізації, які спільно з французькими робітничими орґанізаціями борються проти капіталізму.

З початком цего року ми зорґанізували в місті Ліле Товариство Українських Робітників і Робітниць у Франції. Працювати приходиться нам досить тяжко, бо не маємо потрібної української літератури, щоби вести освітню працю і не маємо фінансів, щоби набути її. Трохи літератури прислали нам американські товариші, за що ми щиро дякуємо їм.

Дня 9 березня ми відсвяткували мітінґом Міжнародній день жінок-робітниць. Тов. Садовий виголосив на тому святі реферат про поневолення жінки-робітниці в капіталістичних країнах і про значіння 8-го березня. Він теж сказав, які права дала трудящій жінці Жовтнева революція та що всіх робітниць може визволити зпід капіталістичного гнету лише революційна боротьба.

На тому святі ми ухвалили поклик, в якому звертаємося до неорґанізованих українських працюючих у Франції, щоби орґанізувалися і спільно з французькими працюючими боролися проти капіталізму та ріжнородніх його слуг, до яких належуть і українські контрреволюціонери-петлюрівці.

Ми звернули у тому поклику увагу на загрозу нової імперіялістичної війни і на загрозу збройного капіталістичного нападу на Радянський Союз та завізвали працюючих боротися проти тих хижацьких плянів буржуазії.

На святі вписалося до нашої орґанізації 4 нових членів. А опісля ми розібрали до читання книжки, які прислали нам американські товариші і розійшлися домів. Дуже здалася би нам білоруська або польська література, бо ми маємо в своїх рядах білоруських товаришів і товаришок, які можуть читати

лише по білоруськи і по польськи. Але ми якось постараємося дістати її.

Всі ми обіцяємо боротися проти капіталізму аж до його повалення.

Садовий.

Ліле, Франція.

ДЕЩО З МІСЦЕВОГО ЖИТТЯ.

Журнал "Робітницю" я дістала недавно від моеї товаришки по праці. Прочитавши його, я дуже зацікавилася і рішила написати допис до него про життя трудящих в нашій місцевости, Спятел, Ваш.

В Спятел, Ваш., панує тепер безробіття. Беробітні живуть в дуже тяжких обставинах, а виглядів на працю немає. Тим робітникам і робітницям, що працюють живеться теж тяжко, бо капіталісти дуже визискують їх і масово звільняють від праці. Так, наприклад, в цеї компанії, де я роблю, працювало поверх 300 робітників і 50 робітниць, а за останніх два місяці власник залишив при праці всього 50 робітників і 10 робітниць, решту ж всіх сквітував. Юнії ми не маємо і бос робить з нами все, що хоче. Ми робимо по 9 до 10 годин денно, за що власник платить робітникам по 3 долари і 40 центів на день, а робітницям від 12 до 16 доларів на тиждень.

Місцеве робітництво було зробило недавно бойкот на мясо цего нашого боса. Але цей бойкот був слабо підготовлений і, потревавши два тижні, скінчився.

Та товаришка, що дала мені читати "Робітницю", розказувала мені, що вона і її чоловік належать до української робітничої орґанізації, де спільно читають ґазети, книжки, обговорюють ріжні справи то що. Я також з великою охотою записалася би до робітничої орґанізації, але не можу, бо мій чоловік не дозволяє мені. — Ти не смієш йти туди, — говорить він, — бо там більшовики. Покищо я мушу його слухати.

Українських працюючих живе тут небагато — всього кільканацять родин. Але до орґанізації їх тяжко чомусь притягнути. Мають вони тут освітнє товариство, в якому є около 10 членів і членкинь, а також зорґанізовано тут недавно робітниче запомогове товариство. Але, на жаль, між самими членами тих орґанізацій немає згоди ізза ріжних питань. По мойому, то члени тих орґанізацій не повинні тягнути одні сюди, а другі туди, але повинні спільно вступити до Союзу Українських Робітничих Орґанізацій і спільно боротися проти капіталізму.

Т. П.

Спятел, Ваш.

ОБІЦЯЄМО ДАТИ ДОПОМОГУ.

В 7 числі "Робітниці" був поміщений допис т-ки П. К. з Торолд Савт, Онт., в якому вона підняла справу зорґанізування відділу Жінсекції в Торолд Савт. Той допис ми уважно перечитали і обговорили на відділовому мітінґу.

Торолд Савт віддалений від нашої місцевости Торолд на 1 милю. Живе в тій місцевости багато українських робітниць і робітників, які тяжко працюють в тамтейших фабриках і живуть у великій нужді. Багатьох з них капіталістична раціоналізація і кріза викинули на брук і вони находяться в рядах безробітних, а багато працюють по 2 — 3 дні на тиждень. Словом робітництво Торолд Савт находиться в такому-ж самому тяжкому положенню, як і робітництво інших місцевостей Канади. Кромі того там теж ще й панує над ними велика темнота. Безперечно, що всі свідомі робітниці і робітники повинні старатися вивести торолдсавтське робітництво на шлях боротьби проти визиску і темноти. Наші торолдські членкині, які працюють з торолдсавтськими робітницями, стараються направляти їх на той шлях. Та й взагалі всі членкині нашого відділу стараються робити це ріжними способами. Ми не лише в розмовах переконуємо їх, але також в часі ріжних підприємств ми виробляємо стільки летючок, щоби поширити їх не лише в Торолд, але й в Торолд Савт і в околиці. А потім на тих підприємствах пояснюємо значіння робітничих орґанізацій взагалі, а значіння Жіночої Секції зокрема. Тому нам трохи дивно, що т-ка П. К. закидає нам в свойому дописі, що ми не стараємося освідомляти робітниць з Торолд Савт. Але одночасно ми щиро радіємо, що частина робітниць в Торолд Савт пробуджується до дійсного життя і бажає орґанізуватися та орґанізовано боротися за нове краще життя. Ми доложимо всіх старань, щоби помогти торолдсавським товаришкам зорґанізувати відділ Жіночої Секції ТУРФДім.

Робкорка.

Торолд, Онт.

ТРИМАЮТЬ РУКУ З ВОРОГАМИ ПРАЦЮЮЧИХ.

В "Робітниці" з дня 1 квітня 1930 р., був поміщений допис про те, як Жіноче Робітниче Товариство "Просвіта" в Гемтремк, Міш., святкувало Міжнародній день жінок-робітниць. Робкорка того товариства дуже гарно написала, як то вони закликали присутних боротися проти капіталізму, але вона не написала, що Жіноче Робітниче Товариство "Просвіта" в Гемтремк тільки на словах проти капіталістів, а на ділах, то воно бореться разом з капіталістами проти робітників. Воно є служальцем капіталу і ворогом революційного робітничого руху. Це воно ясно показало своїм виступом проти цілости нашої орґанізації і обєднанням з так званими "покривдженцями", разом з якими воно тепер чимраз далі скочується в буржуазне багно. Коли член СУРО тов. Робак давав в нашій місцевости лекцію, то членкині згаданого товариства прийшли на лекцію узброєні яйцями і блек-джеками та старалися розбити її, але це їм не вдалося. Далі свого часу приїзджав до Дітройт представник ґастонських страйкерів збирати фонди на піддержку страйку. Коли він вдався до того товариства за дозволом промовляти на їхньому мітінґу, то вони йому не дозволили. Ми, сказали вони, не маємо часу на обговорення справ страйку, бо в нас головною справою є будування дому. Теж не бере це товариство участи в протикапіталістичних демонстраціях і в іншій революційній боротьбі місцевого робітництва проти капіталізму. Отакою то зрадницькою роботою попisується це Жіноче Робітниче Товариство "Просвіта" в Гемтремк.

Ми закликаємо всіх робітниць, які через несвідомість пішли за горе-провідниками з ґрупи "покривдженців", щоби повернули в ряди наших орґанізацій і разом з нами боролися проти капіталізму.

Ярина.

Гемтремк, Міш.

МИ ТАКОЖ ОБХОДИЛИ ПЕРШОГО ТРАВНЯ.

Тому, що в нашій місцевости нема зорґанізуваних робітників в таку боєву революційну орґанізацію, якою є комуністична партія, ми в день першого травня не устроювали демонстрації, як це роблять по великих містах, а відсвяткували це свято концерт-мітінґом в салі Українського Робітничого Дому.

Концертова програма була досить багата з підібраними робітничими піснями, які виконувала Дівоча Мандолінова Орхестра відділу ТУРФДім. Також мішаний хор відспівав одну гарну пісню "Перше травня", а молоденька т-ка Сафянюк віддеклямувала одну дедеклямацію.

Промовцями на концерт-святі були т.т. Кобзей і Бриґадир з Вінніпеґу, а також т. Сміт і т-ка К. Данилюк, члени місцевих орґаніазцій. Дуже гарне враження винесли присутні з промови молодого т. Бриґадира. По промові т. Бриґадира винесено резолюцію протесту проти засуду т. Каштана в Гемілтоні, Онт.

Всіх промовців публика слухала з великим зацікавленням та нагородила їх своїми щирими та грімкими оплесками.

Софія.

Транскона, Ман.

НЕ ЖИВУТЬ, А ЖИВОТІЮТЬ.

В нашому місті Торонто є багато робітниць, які працюють ночами в готелях і ресторанах. Їх життя до того нуждение, що його тяжко описати. Ночами вони працюють в ресторанах, чи готелях, а днями мусять дітьми опікуватися. Через такий стан річей вони навіть належно відпочинути не можуть.

Звичайно, що не роблять так робітниці тому, щоби розважитися, або на люксюси заробити, як це буржуазна преса пояснює, а тому, що мізерного заробітку їхніх чоловіків не вистарчає на утримання родини.

Родинного життя ті робітниці майже не мають. Буває таке, що робітниці бачаться зі своїми чоловіками тільки в неділі, бо чоловіки їхні працюють днями, а вони ночами. Та й взагалі їхнього життя ніяк життям назвати не можна, бо воно є лише животінням.

Та найгірше є те, що багато тих робітниць є клясово несвідомі. І коли ви їм скажете, щонебудь про орґанізацію, то вони роблять великі очи і відмовляються від вступлення в ряди робітничих орґанізацій. Правда, теперішна кріза і звязане з ним безробіття розкривають їм очи і вони починають чимраз більше цікавитися суспільним життям. Це їхне зацікавлення, ми орґанізовані робітниці повинні зміцнювати і помагати їм набути революцій-

ного погляду на світ. Коли ми це зробимо, то вони вступлять в наші ряди і ми будемо спільно боротися проти капіталізму та виборемо собі повну волю.

К. Гарасимівна.

Торонто, Онт.

ЗАМІСЦЬ НА СПІВ ПІШЛИ НА ТОЛОКУ.

Прийшов я недавно до УРД на спів і чую диріґент кличе:

— Ставайте, товариші й товаришки, на свої місця!

Поставали ми в свої партії і дивимось а сопранів і альтів немає. Що воно думаю за лихо? Наш місцевий жінвідділ начисляє поверх 20 членкинь і нікого з них на співі немає? Оглянувшись, я побачив кількох товаришок, що сиділи на кріслах (це з тих, що до співу не належать).

— А де решта товаришки? — питаю їх.

— Пішли на толоку.

— На яку толоку?

— О тут до одної товаришки піря дерти.

Почувши це, диріґент і співаки розізлились і засмутились, бо ми саме мали приготовляти пісні на концерт з приводу 14 роковин смерти Івана Франка, а тут всі альти і сопрани зідпали.

—Як же це так, — стали всі критикувати товаришок, — чи не могли вони іншого дня вибрати на толоку, та й вибрали аж той день, в який ми маємо так важний концерт приготовляти? Зле роблять... Брак дисципліни... і т. д.

Спів прийшлося розпустити. Будучи вільним, я рішив піти подивитися на ту толоку. Прийшов я туди, постукав у двері, чую кричать: "Заходь". Заходжу, а там повна хата робітниць, що попхались тяжко, між ними ж багато членкинь нашого жінвідділу. Обкидали вони мене трохи пірям і я став собі в кутику та й почав приглядатися тій їхній толоці. Я думав, що наші товаришки використають ту толоку на те, щоби поговорити з неорґанізованими робітницями про клясову боротьбу, про загрозу імперіялістичної війни, про теперішне безробіття то що. Так де там, вони навіть не пробували завести на такі теми розмови, а лише говорили про ріжні дрібничкові справи, а далі почали співати. Ну думаю, може вони робітничим піснями підготовлять відповідний настрій і потім перейдуть на потрібні розмови. Але це не сталося. Замісць робітничих пісень вони почали співати якихось ґаївок то що. Словом попали між неорґанізованих та й сами розорґанізувалися.

Звичайно я не маю нічого проти того, щоби товаришки влаштовували подібні толоки. Але по перше, вони не повинні влаштовувати їх тоді, коли мають призначену якусь орґанізаційну працю, а друге, вони повинні використовувати подібні сходини з неорганізованими робітницями на поширення наших ідей. Можна ж і треба на таких вечірках говорити про робітничий рух і про хижацьку господарку та політику капіталістів, а коли вже не чуються досить сильними на те, то повинні "Робітницю" почитати. Наші членкині в ніякому разі не повинні допускати до того, щоби на подібних вечірках, чи в інших місцях розпливатися між неорґанізованими і йти за їх проводом, як це наші членкині зробили на піряній толоці. Таке поступовання є пониж͡уюче для орґанізованих робітниць і воно не сміє повторитися. А коли повториться, то я ще твердше вдару по ньому в пресі і при тому подам назву місцевости.

Ваш Шкрабак.

ЯК МИ ПРАЦЮЄМО.

Вже довший час не було в "Робітниці" допису про працю нашого жінвідділу в Гемилтоні, Онт. Але це не значить, що ми сидимо і не працюємо. Ні, ми стараємося робити все, що лише можемо. Наш освітний комітет докладає всіх старань, щоби поширити освітню працю між місцевими робітницями і робітниками, але це не так легко зробити, бо в нас немає доброго приміщення. На мітінґи і спільні читання приходять майже всі товаришки. Видаємо свою стінну ґазету, до якої членкині дописують досить добрі і цікаві дописи.

Міжнародній день жінок-робітниць ми відсвяткували 23 березня концерт-мітінґом. На ньому наші товаришки виступали з промовами про 8 березня і про клясову боротьбу. Концерт випав добре.

В усіх інших ділянках орґанізаційної праці наші товаришки працюють спільно з товаришами.

На днях виїхала з нашої місцевости одна з найактивніших наших членкинь, т-ка Ліліцак. Вона і її товариші так скоро і несподівано виїхали з нашої місцевости, що ми навіть не вспі-

ли належно попрощатися з ними. Ми віримо, що вони будуть так же само щиро і активно працювати на орґанізаційному полю в інших місцевостях, як працювали в нашій місцевости.

Н. Тракало.

Гемилтон, Онт.

ВЕЧІР СЕРЕД ЄВРЕЙСЬКИХ ТОВАРИШОК.

Єврейська Робітнича Жіноча Ліґа в Монтреалі, Кве., влаштовувала 2 березня бенкет, яким святкувала четвертиріччя свойого існування. Наш жінвідділ вислав мене своєю представницею на те свято. Я радо згодилася, бо мене цікавило воно.

Прийшовши до їхньої салі, я застала гарно накриті і заставлені ріжними смачними перекусками столи. Коли вже зібралось багато робітників, а переважно робітниць, ми разом відспівали Інтернаціонал. Після того голова пояснила значіння свого бенкету, а також говорила про теперішнє положення жінки - робітниці в капіталістичних країнах і закликала робітниць орґанізуватися.

По її промові Жіночу Ліґу віта̄ли представниці і представники ріжних робітничих орґанізацій. Всі вони висловили товариське признання Лідзі за її енерґійну працю протягом чотирьохрічного існування та за зорґанізування діточої кемпи в селі Шабрудж під назвою "Новий Світ". Привітання представниці відділу Жіночої Секції ТУРФДім присутні зустріли грімкими оплесками.

Потім всі забавлялись, співали революційні пісні, слухали цікаві деклямації то що.

Бенкет закінчено закликом, щоби всі приготовлялися до святкування Міжнародного дня жінок-робітниць. Присутні обіцяли взяти участь в тому святі і привести з собою всіх знайомих працюючих. Відспівавши Інтернаціонал, ми розійшлися домів.

На тому бенкеті з українських робітниць була лише я одна. Єврейські товаришки так гарно відносилися на ньому до мене, що я довго памятатиму той вечір. Розуміння єдности робітничої кляси без ріжниці на національність значно зміцнилося в мене того вечера. Наші інтереси одні: побороти, повалити капіталізм та встановити робітничо-фармерську владу в цілому світі.

Марія Беркета.

Монтреал, Кве.

НАШЕ СВЯТО.

8-ме березня ми святкували концерт - мітінґом в Українськім Робітничім Домі при масовій участи місцевих працюючих. Свято відкрив хор Інтернаціоналом. Вступне слово говорила т-ка Хитренька. Потім співав наш жіночий хор, мішаний хор, грала діточа мандолінова орхестра і товаришки та товариші виступали з солями, дуєтами і деклямаціями.

В половині концерту промовляла т-ка Оробець. Вона розказала історію Міжнародного дня жінок-робітниць, пояснила його значіння і висвітлила, чому саме робітниці повинні орґанізуватися. Теж говорила вона про причини теперішнього безробіття і про значіння Міжнародного дня боротьби проти безробіття. Свою промову т-ка Оробець закінчила покликом до присутних робітниць, щоби вступали в ряди Жіночої Секції ТУРФДім. Вписалось 4 нових членкині.

Другим промовцем був тов. Кречмаровський, який говорив про 8-ме березня і про права, які дала робітницям СРСР Жовтнева революція.

По промовах відбулася перерва, а потім продовжалася концертова програма, яку мішаний хор закінчив піснею Червоний Прапор.

Отак ми відсвяткували 8-ме березня. Але це не значить, що ми маємо тепер чекати аж до другого якогось свята, щоби знову влаштувати концерт то що. Ні ми повинні працювати день-денно між неорґанізованими робітницями і освідомляти їх та приєднувати до орґанізації. А цю працю між неорґанізованими робітницями ми трохи таки занедбали, про що свідчить навіть і той факт, що в Міжнародній день робітниць ми приєднали в наші ряди всього 4 товаришки. А можна було більше приєднати. Отже берімся до праці, товаришки!

Келґари, Алта. *Робкорка.*

ПЯТЬЛІТНІЙ ПЕРЕДПЛАТНИК "СВІТУ МОЛОДІ".

Багато дітей українських робітниць і робітників, які вродилися і виростають тут в Канаді, не знають своєї української мови. А це зле, бо їм важко порозумівалися з своїми батьками і вони починають згори дивитися як на батьків, так і на інших чужинецьких робіт-

ників, словом багато лекше просякають канадійським патріотизмом, а родичам через брак спільної мови тяжче їх виховувати.

Діється все це тому, що батьки замало звертають уваги на дітей під цим взглядом. Я з власного досвіду переконалася, що дитину легко навчити української мови тільки треба хотіти. Дитині треба купити український буквар і навчити її читати й писати по українськи.

Я, наприклад, зробила так. Купила свойому хлопчикові, як йому було 4 роки буквар і до сьогодні навчила його читати й писати. Тепер моя дитина менше пустує, а більше вчиться. А при тому вже й питає мене, чому він не має своєї ґазети.

— Ти, мамо, — говорить маєш "Робітницю", а тато "Фармерське Життя" так чому-ж не купите мені моєї ґазети.

Я пообіцяла, що пренумерую йому "Світ Молоді" і оце висилаю річну передплату на него, нехай мій син буде передплатником своєї преси від 5-го року життя.

Н. Войціховська.

Капел, Саск.

СВЯТКУВАЛИ ТРЕТІ РОКОВИНИ УКР. РОБ. ДОМУ.

Наші робітничі орґанізації в Енсонвил, Онт., святкували 6 квітня треті роковини відкриття місцевого Українського Робітничого Дому. Святкували ми ті роковини драмою т. Ірчана Родина щіткарів. Аматори відіграли її добре. Після другої дії забрав слово голова місцевого відділу ТУРФДім т. Василик. Він пояснив значіння свята і покликав до слова т. Ткачука з Тіммінс, який репрезентував тіммінські робітничі орґанізації. Тов. Ткачук говорив про розвиток і значіння нашої орґанізації ТУРФДім та про досягнення працюючих Радянського Союзу в будуванні соціялізму. При кінці промови т. Ткачук закликав присутних, щоби жертвували на сплату нашого УРД. На його заклик присутні зложили $289.80. З того $25.00 жертвував тіммінський відділ ТУРФДім, а $10.00 окружний комітет наших орґанізацій в Тіммінс.

Всім жертводавцям наші орґанізації щиро дякують на цьому місті.

С. Г., робкор.

Енсонвил, Онт.

ТРЕБА ОРҐАНІЗУВАТИСЯ.

Я живу в місцевости Трибюн, Саск. Українського працюючого населення тут немає багато. Та й ті, що є, не зорґанізовані, не тримаються разом і не борються спільно проти визискувачів, що, розуміється, дуже болючо відбивається на них.

Є тут кілька багатих українських фармерів-католиків. Ті фармері виконують всі церковні обовязки, завзято моляться, ходять до церкви, але та їхня богомільність, як і богомільність всіх попів, зовсім не перешкаджає їм жорстоко визискувати найманих робітників.

Ось недавно оден з тих багатих фармерів привіз двох робітників до праці на фармі. Стали вони з ним годитися за платню.

— Я дам вам по 25 доларів на місяць, або по 175 доларів за 7 місяців праці, — сказав фармер.

Обчислили ті робітники, що їм прийдеться працювати від ночи до ночи і що, як куплять собі за ті гроші убрання, то їм нічого не лишиться та й стали домагатися збільшення платні. Але фармер за ніяку ціну не хотів їм підвищити платні. Отже вони мусіли покинути його. А що вони вже робили деякий час в того багатого фармера, то стали домагатися в него, щоби він заплатив їм хоч щонебудь за їхню працю. Але фармер не дав їм ані одного цента. Отак то богомільні багаті фармері ссуть кров з бідних робітників.

Та й поступив так той фармер з робітниками не вперве: він вже багато разів використовував так бідних робітників.

Щоби не дати визискувати себе капіталістам і багатим фармерам, ми повинні орґанізуватися і спільно боротися проти них.

Недописувачка.

Трибюн, Саск.

СВЯТКУВАЛИ РОКОВИНИ СМЕРТИ Т. ШЕВЧЕНКА.

Дня 23 березня ц. р. наші робітничі орґанізації в Колмен, Алта., святкували 69 роковини смерти нашого поета Т. Шевченка. Вступне слово на святі говорив т. Галюк. Після вступного слова мандолінова орхестра відограла кілька пісень, а потім т. Галюк виголосив реферат про життя і творчість Т. Шевченка.

В другій частині концерту наша молодь відспівала кілька

пісень, а також виголошено кілька декламацій.

По концерті шкільна дітвора відбула разом з родичами і членством наших орґанізацій спільний мітінґ. На тому мітінґу молодь здала звіт про свою працю і поступ. Представники молоді розказали присутним, скільки вони відбули мітінґів і засідань, скільки прочитали книжок і видали ґазет та як заховувалися в школі. Після учнів здавав звіт учитель а при кінці мітінґу присутні ставили молоді ріжні питання, на які молодь відповідала їм

Марія Равлюк.

Колмен, Алта.

СВЯТКУВАЛИ 8-МЕ БЕРЕЗНЯ.

Міжнародній день жінок-робітниць наш жінвідділ в Енсонвил, Онт. відсвяткував в неділю, 23 березня, представленням "Родинна тайна". По першій дії т-ка Майданюк з Тімміис, Онт., виголосила реферат, в якому пояснила значіння 8 березня і переповіла історію поневолення і боротьби за визволення трудящої жінки від найдавніших часів до нині. Вона теж палко закликала робітниць, щоби орґанізувалися.

Після її реферату докінчено представлення.

Отак хоч не гучно, але щиро святкували ми своє свято.

С. Г., робкорка.

Енсонвил, Онт.

НАШЕ СВЯТО.

Наш відділ Жіночої Секції ТУРФДім святкував Міжнародній день жінок-робітниць спільно з фінляндськими товаришками в неділю, 9 березня. Програма свята була багата і гарна. В програму входили хорові пісні, декламації, народні танки і виступи мадолінової орхестри.

Свято відкрила короткою про промовою т-ка Шкугра. В половині свята т-ка Яхніцка відчитала реферат про Міжнародній день жінок - робітниць. Вона пояснила, як це наше свято повстало і чому ми його рік-річно святкуємо.

Другою бесідницею була т-ка Чорненька. Вона розказала, як жила трудяща жінка в старинних часах і як її страшно визискують і поневолюють капіталісти в нинішних днях. Теж говорила вона про вільне життя трудящих жінок в Радянському Союзі, де вона користується всіми правами нарівні з чоловіком.

Робкорка.

Содбори, Онт.

НАША РОБКОРКА НЕ ПИШЕ.

Читаючи в "Робітниці" дописи робкорок з ріжних відділів, вражує мене те, що ніхто не пише про наш жінвідділ в Содборі, Онт. А є у нашому відділі робкорка, але від нового року вона здається ще не написала до "Робітниці" ні одного допису. Хто уважно читає "Робітницю", той може подумати, що содборський жінвідділ нічого не робить, коли ніхто про него не пише. А ми і працюємо і є про що писати, тільки, що робкорка не пише. (Заставте її писати, а також і сами пишіть, бо дописувати до "Робітниці" повинні не лише робкорки, але й всі членкині і всі читачки. — Замітка Редакції.) Ми робимо багато доброї праці, але на тому місці я напишу дещо тільки про наші недостачі.

Найбільшою недостачею нашого содборського відділу є те, що не всі наші членкині беруть участь в орґанізаційній праці. Через те праця спадає на одну частину членкинь і тому праця у відділі не може йти успішно. Ті активні членкині мусять грати ролі, працювати в зарядах, мити підлогу і т. д., а неактивні в той час або "хорують", або "не мають часу", або ще щось іншого роблять, чи то пак іншим викручуються. А притому вони навіть і на збори не хочуть прийти. 'Е що там, — говорять вони, — без мене одної якось обійдеться". А такого поступовання не повинно бути. Ми повинні ділитися працею і всі разом виконувати її, а робкорка повинна час від часу написати про неї.

Надія.

Содбори, Онт.

ВІДІЙШЛА ВІД НАС НАЗАВЖДИ.

Ділимося з всіми членкинями і членами РЗТ сумною вісткою, що на днях відійшла від нас назавжди т-ка Елисавета Семака.

Покійна товаришка вродилася 25 серпня 1907 р. в селі Виженка у Вижнецькому повіті на Буковині. До Канади покійна приїхала 1928 року. Приїхавши сюди, вона найшла тут не обіцяні панськими аґентами добрі заробітки, а найшла страшний визиск і безробіття. По довшім шуканні за працею їй вдалося дістати роботу в фармера а пізніше в ресторані Ітона. Там покійна познайоми-

лася з нашими товаришками і довідалася про наші орґанізації. Вона впершу чергу вписалася до драмспівгуртка, де щиро працювала, беручи участь в постановці штук. Пізніше товаришка вписалася до РЗТ, де була членкинею лише 5 місяців. Покійна мала теж намір стати членкинею Жіночої секції ТУРФДім, але жорстока смерть не дала її здійснити того наміру.

Єлисавета Семака розпращалася з життям в понеділок, 16 березня, в 1 годині ночи. Похорон відбувся 19 березня. Тіло покійної привезено до УРД, куди прийшло багато членів наших орґанізацій і симпатиків. Кромі українських робітниць і робітників на похороні теж були присутні анґлійські робітниці, що працювали з покійною в Ітона.

Коли внесено тіло покійної до салі УРД, мандолінова орхестра відограла Похоронний марш, а після настав час останнього прощання. Від відділу Жіночої Секції прощала покійну т-ка А. Зень. Вона переповіла історію короткого але тяжкого життя Е. Семаки. В анґлійській мові промовляв над труною т. Тересьо. Від інших наших орґанізацій прощав Е. Семаку т. Клибановський. Він говорив про тяжке життя покійної і про ту нужду, що гонить працюючих зі Західньої України до Канади і з яким тяжким життям ті іміґранти тут стрічаються.

Після працальних промов мандолінова орхестра відіграла Похоронний марш і тіло Е. Семаки взято на цвинтар. Над могилою ще раз промовляв тов. Клибановський.

Спи, Товаришко, хай земля, по якій Ти ходила, буде Тобі легка!

А. Зень.

Едмонтон, Алта.

ЖЕРТВУЮ СВОЮ НАГОРОДУ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "РОБІТНИЦІ".

Прочитавши "Робітницю" з 1 березня ц. р., я довідалася, що мені належиться нагорода за приєднування передплатниць для "Робітниці"". Я дуже зраділа, бо я ніколи не сподівалася приєднати стільки передплатниць, щоби аж отримати нагороду. Але що я не збирала передплати тому, щоби отримати нагороду, а тому, щоби поширити між українськими робітницями наш дорогий журнал, то я жертвую свою нагороду на пресовий фонд "Робітниці".

М. Слоньовська.

Порт Артур, Онт.

ЖЕРТВИ НА ОРҐАНІЗАЦІЙНИЙ ФОНД ЖІНСЕКЦІЇ ТУРФДІМ.

Порт Артур, Онт.

На орґанізаційний фонд Жіночої Секції ТУРФДім т-ка Марія Андрейчук зібрала на лісту ч. 689 $1.70. Імена жертводавців: по 25 ц.: Л. Гончар, М. Бафс, Т. Кримінські, Т. Іванишин, Т. Ґаздрич 20 ц.; П. Бурак 15 ц.; по 10 ц.: Б. Бенко, Ґ. Костреба, Ґ. Кац; Г. Аксенчук 5 ц.

Т-ка Софія Дутчин зібрала на лісту ч. 691 на орґанізаційний фонд від слідуючих жертводавців: по 25 ц.: І. Дутчин, (Нечиткий) і С. Козол; по 10 ц.: Н. Лаґоден, С. Матвіїшин, Л. Лесик, А. Квашук, Ґ. Порако, П. Курик, (Нечиткий), Т. Кода. Разом $1.55.

Т-ка Докія Луговик зібрала на лісту ч. 692 на орґанізаційний фонд від слідуючих жертводавців: по 25 ц.: С. Козел, Докія Луговик, П. Леонович.

Т-ка Палання Сорока зібрала на орґанізаційний фонд Ж. С. на лісту ч. 688. Жертвували по 25 ц.: К. Архіпчук, І. Максимов; П. Сорока. Разом 75 ц.

Т-ка Юстина Яремій зібрала на лісту ч. 683 Орґанізаційного фонду Ж. С. як слідує: по 25 ц.: Андрій Незнайомий, А. Федорук, Іван Ктитор і Ю. Яремій; Стефанія Довганин 15 ц. Разом $1.15.

Т-ка Н. Сарахман зібрала на орґанізаційний фонд Ж. С. на лісту ч. 681. Імена жертводавців: по 10 ц.: Г. Тимко, Т. О., П. Сарахан, (Нечиткий), (Нечиткий). Разом 50ц.

Т-ка Маланія Доскоч зібрала орґанізаційного фонду Ж. С. на лісту ч. 682. Жертвували по 25 ц.: В. Марадан і М. Доскоч Разом 50 ц.

Т-ка Оксана Скоропад зібрала орґанізаційного фонду на ч. 676. Жертвували С. Матвіяшин 50 ц.; П. Вівчарик 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Катерина Макомела зібрала орґанізаційного фонду Ж. С. на лісту ч. 677. Зложили по 25 ц.: К. Макомела і Фрид Кравчук; Т. Андрейчук 10 ц.; А. Нечиткий 5 ц. Разом 65 ц.

Т-ка Катерина Січкар зібрала орґанізаційного фонду Ж. С. на лісту 678. Жертвували М. Зачернюк 25 ц.; К. Січкар 15 ц.; і Т. Перейма 10 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Катерина зібрала на лісту ч. 694 в користь Орґанізаційного фонду Жіночої Секції ТУРФДім $1.40.

Імена жертводавців: по 25 ц. зложили: Г. Тимко, М. Сорока, І. Герчак, В. Сторук; по 10 ц.: П. Надворний, Ґ. Порайко, А. Квашук, Т. Ґурняк.

Т-ка Софія Герчак зібрала на лісту ч 695 на орґанізаційний фонд Ж. С. від слідуючих: по 25 ц.: В. Сачковський, П. Карпишин, С. Хома, В. Морадий і В. Вояк; І. Команько 10 ц. Разом $1.35.

Анна Ґаврилюк жертвувала на орґанізаційний фонд Жіночої Секції 50 ц.

Т-ка Рузька Личук жертвувала на орґанізаційний фонд Ж. С. 25 ц.

Т-ка М. Слоньовська зложила на орґанізаційний фонд Ж. С. 35 ц.

Феврона Матійчук зложила на орґанізаційний фонд Ж. С. 50 ц.

Анна Руснак зложила на орґанізаційний фонд Ж С. 50 ц.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозіфія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Притча про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS.. WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

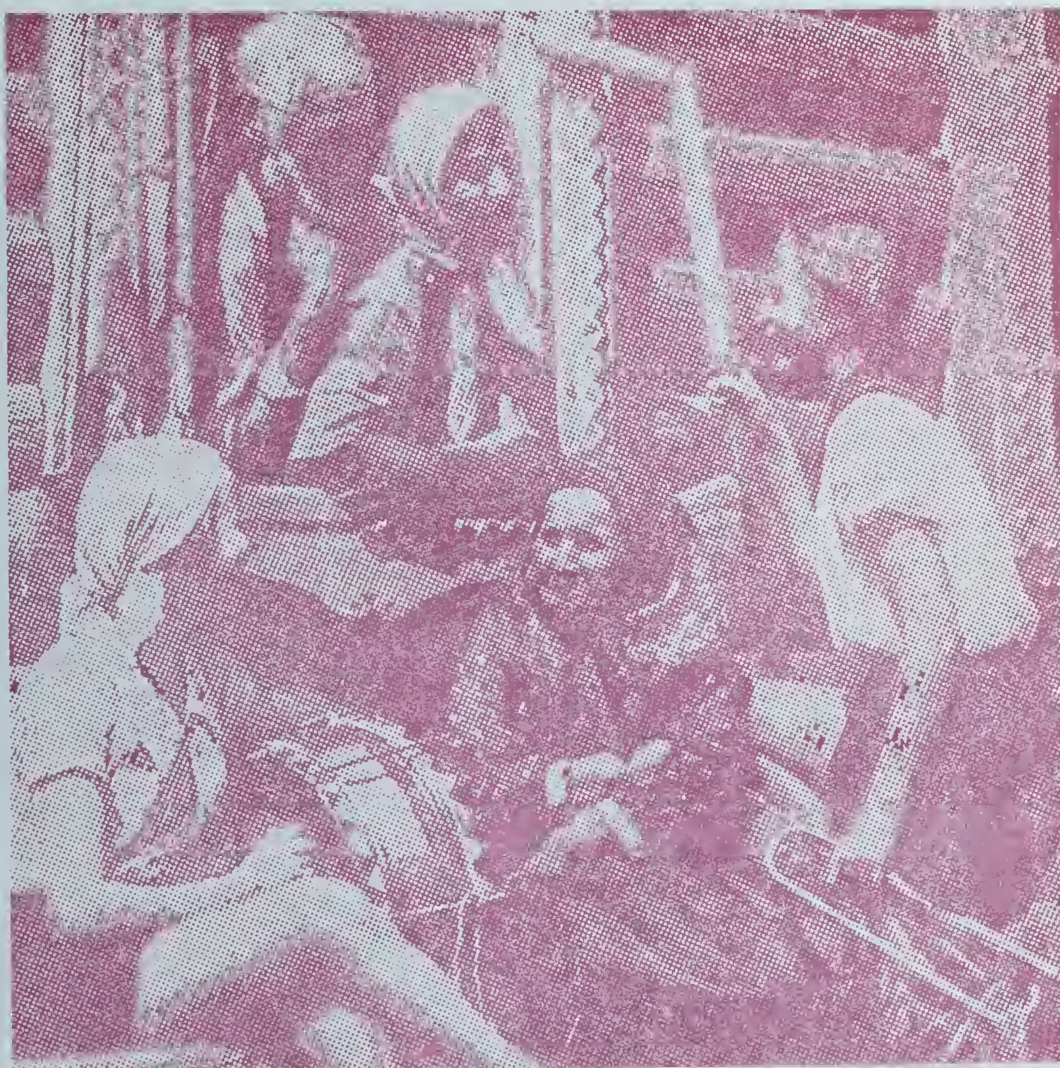

ВІЛЬНІ СЕЛЯНИ У ВІЛЬНОМУ СЕЛІ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ.

1. Червня 1930 Ч. 11. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ
THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50; per six months 80c. Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 1 червня 1930 Ч. 11

Буржуазні уряди -- це орґани диктатури

ТОВ. КОЛІСНИКА ВДРУГЕ ВИКИНЕНО З МІСЬКОЇ РАДИ.

У вівторок 13 травня вінніпеґські фашисти на спілку з соціял-фашистами з незалежної партії праці другий раз викинули т. Колісника з міської ради. Як і першим разом та буржуазна і соціял-фашистська кліка домагалася від т. Колісника, щоби він відкликав свою заяву про лейборитського алдермена Симпкіна, що той як голова комітету безробітних багато причинився до висилання безробітних перед виданням їм мізерної запомоги на вуд-ярду до різання дров. Тов. Колісник відповів, що він не відкличе своєї заяви, що він правди неправдою не назве. Після близько одно-годинної дискусії, в якій тов. Колісник доказав, що його заява про Симпкіна була правдива, фашист-мейор Веб все-ж таки покликав полісмена, який насильно вивів т. Колісника з тої "демократичної" буржуазної орґанізації.

ЧОГО ВЧИТЬ НАС ТЕ ВИКИНЕННЯ.

Викинення т. Колісника з міської ради є фактом, з якого працюючі можуть і повинні багато навчитися. Воно ясно показує дійсну вартість буржуазних законодавчих тіл, дійсну вартість буржуазної "демократії і дійсну ролю соціял-зрадників в теперішній клясовій боротьбі. Розберім все це за порядком.

Буржуазія і її ріжнородні служальці завжди стараються впоїти в працюючих, що буржуазні уряди є демократичними орґанізаціями, які однаково обслуговують інтереси всього населення міст, провінцій, чи країн без огляду на те, до якої кляси воно належить. Чи правда це? Звичайно, що ні. Вся праця буржуазних урядів є скерована на те, щоби добре обслуговувати інтереси багатих, щоби давати їм як найширшу змогу визискувати працюючих і щоби держати поневолених працюючих в як найбільшому спокою. Вся-ж буржуазна "демократія" є на ділі облудною маскою, якою буржуазія прикриває свою диктатуру. Бо-ж подивіться, що сталося, коли до міського уряду у Вінніпеґу увійшов один дійсний представник працюючих тов. Колісник і розказав робітництву на масовому мітінґу, як працюють і кому служать буржуазні і лейборитські алдермени. А сталося те, що "демократична" міська рада не витримала навіть такого малого вияву правдивого демократизму і показала своє дійсне диктаторське обличчя, себто руками полісмена двічі викинула т. Колісника з міської ради. Той факт, що його викинено не за якесь там намагання вивласнити з ба-

гацтв вінніпеґських капіталістів, а за звичайний звіт перед працюючими про хід праці у міській раді тим ясніше показує дійсну диктаторську суть буржуазних урядів. Бо раз викидається з уряду представників народу за такі дрібні речі, то якогото роду насильства буржуазія ужила би, коли би ходило про зміну законів в користь працюючих? Вона тоді не лише викинула би таких представників трудящих з уряду, але ще й посадила би їх в тюрму, або й попросту замордувала би їх. А що воно дійсно речі так маються — це показують брутальні росправи капіталістів над представниками працюючих в багатьох европейських країнах. Викинення тов. Колісника з міської ради є одним з сильних доказів того, що буржуазні уряди є орґанами капіталістичної диктатури і що їх, як такі, працюючі повинні знищити в ході революційної боротьби, а на їх місці створити дійсні уряди працюючих — робітничо-фармерські ради.

Безперечно, що поза межами Вінніпеґу викинення т. Колісника з міської ради є дрібною подією. Але одночасно воно є подією, яка вірно виявляє правдиву природу буржуазних державних орґанізацій і тому з неї напевно витягнуть належну науку тисячі працюючих в цілій Канаді.

ЗРОЗУМІЛИ, ЩО ЗАЙШЛИ ПІД ДУРНОГО ХАТУ.

Що працюючі можуть багато навчитися з того викинення — це вже зрозуміла тепер і велика частина вінніпеґської буржуазії та її алдерменів у міській раді. Вони побачили, що трохи задешево і досить таки глупо дали розкрити дійсну природу своєї "демократії". Те розуміння кидає їх у злобу і заставляє шукати виходу з того дурного положення, в яке загнав міську раду комуністичний алдермен. Яскравим виявом того шукання виходу і намагання затушкувати всю справу був внесок буржуазних алдерменів Ендруса і Мейбенка перед другим викиненням т. Колісника з міської ради, а також лекція, яку вичитала "батькам" міста вінніпеґська ліберальна ґазета "Фрі Прес". В тому внескові згадані алдермени домагалися, щоби справу т. Колісника і соціял-фашіста Симпкіна уважати їх особистою справою і закінченою, а "Фрі Прес" в своїй статті з 15 травня гостро картає "батьків" міста за те, що вони дали виявити себе, хто вони є. З усьої тої статті аж кричить: тумани, не вчіть працюючих своєю поведінкою клясової свідомости, не показуйте, що наша "демократія" є лише маскою на диктатурі. Але вся біда в тому, що міській раді ніяково тепер цофатися від своїх рішень. Приняти т. Колісника назад до міської ради — значить дати собі поличник; не приняти — значить дати працюючим до думання і докази на те, чим є буржуазна "демократія". Словом "батьки" міста зайшли під дурного хату, а працюючі Вінніпеґу своїми протестаційними мітінґами ще більше збивають їх з пантелику.

ПЕРЕДОВИЙ ЗАГІН КАПІТАЛІСТИЧНИХ СИЛ.

Друґе, що працюючі повинні взяти в Колісниковій справі під увагу і витягнути з него належну науку є те, що сутичка в міській раді, з якої розгорнулася ціла боротьба, виникла не між т. Колісником а котримсь з буржуазних алдерменів, але між Колісником а одним з соціялфашістських алдерменів. Це явище треба взяти під увагу тому, що воно невипадкове. Воно вірно виявляє собою ролю соціял-зрадників в теперішній клясовій боротьбі. Соціял-демократи становлять тепер головну підпору капіталізму, становлять передові загони в капіталістичних боєвих силах на цілому клясовому фронті. Тому революційному робітництву в його наступі на капіталістичний фронт завжди приходиться зводити перші бої з соціял-фашістами. Сутичка т. Колісника з соціял-фашістом Симпкіном і опісля спільна дія лейборитів з фашістами зпід стягу Сивік Проґрес Асосіейшен проти тов. Колісника є маленьким, але вірним зразком того, як вислуговуються капіталізмові всі соціялзрадники в міжнародньому розмірі.

ПРАЦЮЮЧІ ВІННІПЕҐУ ПЯТНУЮТЬ МІСЬКУ РАДУ.

Відношення працюючих до справи тов. Колісника дуже ясно виявив масовий мітінґ на Маркет Сквері, що відбувся в неділю 18 травня. Около 2,500 робітників і робітниць одноголосно (один голос був проти) напятнували міську раду, за її насильство над комуністичним алдерменом і винесли рішучий протест та домагання, щоби т. Колісникові було повернене місце в міській раді.

Хочуть використати жертви світової війни для воєнної пропаґанди

Американські імперіялісти роблять зараз старання, щоби використати для воєнної пропаґанди матерей і вдів по поляглих у світовій війні жовнірах. Уряд Злучених Держав призначив на ту ціль поверх 5 мільйонів доларів. За ці гроші імперіялісти рішили влаштувати зорґанізовану і переведену після своїх плянів поїздку матерей і вдів до могил їхніх синів та чоловіків на ріжних европейських цвинтарях. Буржуазні ґазети підняли з тої нагоди великий крик і попід небеса вихвалюють "добродійність" уряду. Дивіться, мовляв, як уряд дбає за матерей і вдів по поляглих за "вітчину" (читай за інтереси капіталу) жовнірах. Він видає для них мільйони доларів і т. д. і т. д. Багато клясово несвідомих працюючих читають ті вихвалювання преси і вірять їй. Та вистарчить хоч трошки глибше приглянутися тій справі, щоби побачити, що за маскою добродійности заховані брудні, хижацькі імперіялістичні пляни.

Кожній людині, що стане ближче приглядатися орґанізуванню тої поїздки впаде в очі те, що поїздку приготовляється не для всіх матерей і вдів по поляглих на війні жовнірах, а лише для частини з них. І так на европейських цвинтарях нараховується около 30 тисяч могил, на яких є імена вбитих американських жовнірів, а є ще там кромі того багато поодиноких і спільних могил, на яких немає ніяких імен, бо вбитих хоронено на скору руку, або похоронено лише куски розірваних тіл. До тих десяток тисяч могил американські імперіялісти думають повезти лише 11,630 матерей і вдів, а для решти матерей і вдів тих прав на поїздку вони не дають. А дуже можливо, що й це згадане число буде ще дуже значно зменшене, бо ґенерал Чітем і головний вкатермайстер заявили, що число матерей і вдів, яким буде дано змогу поїхати до могил виноситиме всього 6 тисяч.

Чому-ж уряд не дає змоги всім матерям і вдовам відвідати могили? Адже їх сини і чоловіки погибли в тій же самій війні? —так напевне спитає багато читачок. Діло бачите в тому, що імперіялістам не ходить про відвідини могил, а ходить їм лише про воєнну пропаґанду й тому вони поступають так, щоби забезпечити собі успіх на тому полю. Вони знають, що дух шовінізму, дух воєнщини найкраще ширити при помочі прославлювання минулих воєн, при помочи роблення героїв з замордованих на тих війнах жовнірів. А така афера, як поїздка матерей і вдів до могил дає широкі можливости для такої роботи. Тут преса, шови і ріжні крикуни при помочу радіо такого наговорять, що аж воздух загусне від воєнної пропаґанди. Один з заправил тої поїздки нюйорський капіталіст Конел, смакуючи можливости такої пропаґанди, заявив: "Цих 5 мільйонів доларів є найліпшою інвестацією, що наш край міг зробити". Тут вже є розчислення, що при помочи тої поїздки значно приготовиться суспільну думку в Злучених Державах до війни, а побідна війна означає для імперіялістів нові кольонії, нові ринки збуту і джерела сировини, нові мільйони працюючих, яких можна визискувати. Для таких то цілей американські імперіялісти влаштовують цю поїздку. Але притому всьому вони теж знають, що минула різня відкрила баґатьом працюючим очи на причини воєн взагалі. Вони знають, що ті причини розуміють і багато матерей та вдів по поляглих жовнірах і тому не дають змоги поїхати до могил матерям і вдовам революціонеркам та всім певповні певним, бо бояться, щоби та поїздка з пропаґанди за війною не перемінилася в пропаґанду проти війни.

А щоби яканебудь мати чи вдова і з тих вибраних не розкрила їхніх плянів, що може мати широкий відгук, то імперіялісти строго контролюватимуть ту поїздку. Жінки й матері будуть їхати специяльними поїздами і житимуть в специяльних готелях, а вдодатку їх ще й стерегтиме ціла армія

офіцерів. Словом будуть підприняті всі заходи, щоби імперіялістичні цілі були як слід обслужені.

Коли взяти під увагу, що імперіялістичний уряд Злучених Держав, не зважаючи на величезну кількість найріжнороднішої військової зброї, має згідно з угодою на лондонській конференції "роззброєння" видати цілий 1 більйон доларів на будування воєнних кораблів (гарне собі "роззброєння!), то стане вповні ясним, чому американські імперіялісти так старанно використовують всі можливости для воєнної пропаґанди. Воно попросту являється останньою складовою ланкою в їх воєнних приготуваннях.

Дійсне обличчя американського імперіялізму теж ясно виявляється і в поділі тих матерей і вдів, що отримають право на поїздку. Ті самі капіталісти, які зовсім не встидалися посилати неґрів разом з білими на смерть, плянують відділити ніґерських жінок від білих в часі поїздки до могил і то так далеко, що думають везти їх осібними кораблями.

Всі матері і вдови з працюючої кляси повинні розкривати і пятнувати дійсну ціль тої поїздки, пятнувати відділення білих жінок від чорних і не дати використати себе і памяти своїх синів та чоловіків для імперіялістичної підготовки до нової війни.

Боротьба працюючих Індії за визволення

Працюючі маси Індії, що ведуть тепер революційне повстання проти британського імперіялізму, мають за собою в тій боротьбі вже довгорічну історію. Перший великий бунт індійських працюючих проти британського імперіялізму вибух в 1857 році, себто 73 роки тому. Бунт цей записаний в історії під назвою Індійського Бунту, або Бунту Сипаїв (сипаї — це гіндуси, що служать в британській армії). Він був відповіддю індійського народу на перші наслідки заведення машин в Індії, яке принесло великі знищення і голодування працюючим масам.

Траплялось багато бунтів в Індії і перед тим, але вони були меншого розміру. "Британська Енцикльопедія, наприклад, говорить, що в 1764 р. "необхідно було здавити бунт, розстрілявши з гармат 30 сипаїв". В 1824 р. 47 Бенґальський полк відказався іти до Бурми для війни проти другого індійського племени. Британські імперіялісти навели на той полк артилерію і розбили його зовсім та викреслили зі списку.

Але найбільший бунт тубільних жовнірів в Індії мав місце в 1857 р. В тому бунті взяли участь 73 полки. Бунт почався в Мируті, близько Делгі, в тім самім місті, де вже близько два роки томляться в тюрмах "робітничого" уряду МекДоналда 30 індійських трейдюнійних орґанізаторів. Той бунт мав ту велику недостачу, що він не поширився на широкі народні маси і британські імперіялісти, стягнувши великі військові сили з Анґлії, кроваво здавили його.

Теперішне революційне повстання охопило широкі маси працюючих, які починають визволятися зпід зрадливого керівництва буржуазії і ведуть дійсну революційну боротьбу. Повстанці пробують захоплювати в свої руки міста, нападають і руйнують поліційні станції, влаштовують масові страйки і демонстрації та поширюють серед народу відозви, в яких закликають всіх гіндусів до повстання проти британського імперіялізму. Британський "робітничий" уряд кроваво здавлює індійське революційне повстання при помочи збройної сили. Він вже вислав до Індії 40 воєнних аероплянів, а також приготовив до висилки 226 тисячну армію. Та здавити повстання змагаючого до визволення народу йому не вдасться. Звідомлення з північних округів Індії вказують, що прикордонні гірські племена переходять до чимраз рішучіших виступів проти британської влади. Між іншим говориться в тих звідомленнях, що "дехто з тих повстанців носить радянську відзнаку з серпом і молотом". Це свідчить, що революційне повстання в Індії виходить на правильний шлях, яким працюючі Індії дійдуть до повного визволення.

Пишіть про життя працюючих!

Постійні наші поклики, щоби робітниці і фармерки писали до "Робітниці" про життя працюючих у своїх місцевостях, находять чимраз більший відгук. В останніх часах ми почали отримувати більше дописів про положення безробітних на місцях, про визиск робітниць і робітників у фабриках, готелях, ресторанах, на фармах то що. Але все-ж таки число дописів того змісту ще дуже мале. Вони попросту ще губляться між дописами про концерти, святкування, представлення то що. Цю однобічність в дописах наші дописувачки обовязково мусять усунути. І зробити це можна зовсім легко, тільки треба взятися до праці. А писати є про що. Адже в усіх містах шаліє тепер велике безробіття; в майнах, фабриках, пральнях і інших місцях праці капіталісти підвищують напруженість праці, зривають робітникам і робітницям заробітну платню та масово викидають їх на брук; майже у всіх містах Канади відбуваються тепер бойові мітінґи і демонстрації безробітних, на яких полісмени досить часто понисуються своїми клобами; в усіх місцевостях Канади іде з небувалою досі скорістю розріжничковання клясових сил: з одного боку ростуть і міцніють революційні лави пролетаріяту і бідного фармерства, а з другого скупчуються сили буржуазії і ріжнородних її слуг. Вони починають зводити між собою чимраз завзятіші бої. Словом в усіх місцевостях Канади відбувається стільки важних подій, що не писати про них, або обмежуватися описуванням тільки ріжних представлень чи святкувань рішуче не можна. Завдання відгукуватися на всі ті важні події на сторінках "Робітниці", паде на всіх українських робітниць і фармерок в Канаді, а в першій мірі на всіх членкинь Жіночої Секції ТУРФ Дім. Ми ожидаємо, товаришки, на ваші дописи!

ЯК ПИСАТИ ДОПИСИ.

Щоби навчитися писати добрі дописи, треба вправлятися в писанні, а притому теж багато й уважно читати. Шляхом вправлювання в писанні людина набуває вміння передавати свої думки на папері, а шляхом читання літературних і наукових творів та преси набуває знання. А знання і вміння передавати думки на папері — це дві головні речі, які треба набути, щоби писати добрі дописи.

Всім нашим читачкам, що хочуть вироблятися на добрих дописувачок радимо притримуватися отаких головних правил:

Занім візьметеся до писання допису добре передумайте свою тему, не

Робітнича і селянська молодь Радянського Союзу живе вповні вільним життям. Час від часу вона влаштовує колективні прогульки по країні На картині бачимо, як гурток молоді їде залізницею до купілевих місць на Крим.

пишіть такого, чого добре не знаєте і такого, що не принесе користи читачкам.

Не зневіряйтеся першими невдачами. Коли працюватимете над собою пильно і завзято, то напевне виробитеся на добру дописувачку.

Слідкуйте уважно за всіми питаннями, які видвигає громадське життя. Слідкуйте за роботою всіх політичних партій, за роботою масових організацій і за життям працюючих взагалі.

Не пишіть ніколи сплетень, які зачуєте, а провірте кожну справу до корінця і аж тоді пишіть. Не заводіть на сторінках свойого журналу особистих спорів і порахунків.

При описуванні кожної події подавайте як найменше фраз, високопарних слів і всім відомих правд.

Не обговорюйте нараз в одному дописові багато всяких питань, бо допис, в якому намішано багато питань роспорошує думки і не приковує уваги читача.

Не пишіть задовгих дописів. Короткий, багатий на факти допис робить на читачок сильніше враження, як розтягнений.

Носіть завжди з собою записник і олівець та записуйте все цікаве, що може колинебудь придатися вам, себто все те, що ви зможете використати пізніше при писанні дописів.

Пишіть чорнилом і на одній стороні паперу. Між рядками лишайте широке місце для редакційних поправок.

Під кожним дописом підписуйтеся власним назвиском або прибраним. Але як підписуєтеся прибраним, то обовязково подайте до редакції своє дійсне імя, бо в інакшому разі ваш допис не буде поміщений.

Уважно прочитайте, товаришки, всі ті правила і притримуйтеся їх та пишіть дописи. Ми ж зі свойого боку обіцяємо віднестися до них з належною увагою і всі добрі дописи друкувати в "Робітниці".

Звільняють жінку від хатнього рабства

Радянський уряд робить все можливе, щоби звільнити жінку від хатньої роботи, від куховарства і няньчення дітей та дати їй змогу розвивати свої здібности у всебічній громадській роботі і брати повну участь в будуванні нового життя. І так радянський уряд заводить зараз на широку скалю колективні кухні і будує великі фабрики-кухні, що приготовляють ріжнородну їжу для багатьох робітників і робітниць зразу.

Економісти Радянського Союзу обчислили, що всі жінки в СРСР витрачують по 30 мільйонів годин денно на варення їжі для родин. Шкода від такого поодинокого варення їжі є подвійна, бо одночасно затрачується безпотрібно велику кількість часу й енергії і звязується хатньою роботою жінкам руки й тимсамим не дається їм змоги брати повної участи в соціялістичному будівництві. Колективні фабрики-кухні звільнять радянську жінку від того хатнього рабства.

Творення колективних кухонь розпочато в Радянському Союзі 5 років тому назад. В жовтні 1927 року в Радянському Союзі нараховувано 700 публичних колективних їдалень, які видавали по 550 тисяч обідів денно. Очевидна всебічна користь з таких їдалень поборола початкове упередження і недовіря до них і їх популярність почала скоро зростати. Радянський уряд перейшов тоді від творення колективних кухонь до будування великих кухонь-фабрик, що приготовляють велику кількість їжі зразу. Чогось подібного не знає капіталістичний світ. Радянський Союз розпочав ту велику і корисну та визвольну для жінки роботу вперше в історії людства.

Пятирічку за 4 роки — це відповідь працюючих Радянського Союзу всім імперіялістам, фашістам соціялзрадникам і всім попам з папою на чолі на їх намагання перешкодити соціялістичному будівництву.

Шість місяців тому назад було в Радянському Союзі 10 таких величезних кухонь-фабрик. Досі те число вже подвоєно, а одночасно скорим кроком їде будова нових фабрик-кухонь.

Наскільки радянський уряд присвячує уваги тій справі, свідчить той факт, що за найновішим пляном він рішив видати на будову нових кухонь-фабрик 76 мільйонів карбованців (около 38 мільйонів дола-

рів). Обчислено, що за чотири роки колективні їдальні і кухні-фабрики ослуговуватимуть 14 мільйонів працюючих денно. Отак робить радянський уряд з жінки-кухарки жінку керівника державою.

ОРҐАНІЗУВАННЯ ДІТОЧИХ ЯСЕЛ.

Другим тягарем, що лежить на плечах жінки і не дає їй змоги брати повної участи в суспільному життю є няньчення дітей. Радянський уряд знимає цей тягар з жінки в той спосіб, що орґанізує при фабриках і колективних господарствах діточі ясла, де спеціяльні доглядачки опікуються дітьми, а матері використовують заощаджений тим шляхом час для якоїсь іншої корисної праці.

Користь з ясел є подвійна: діти дістають в яслах добре, бо колективне виховання, а матерям знову розвязується руки для широкої громадської праці.

Число ясел скоро зростає з кожним роком. На Україні начислювано в 1925 році 749 діточих ясел, а вже до кінця 1929 року те число зросло до 2,021.

1930 рік є роком буйного зростання колективів, в парі з якими йде дуже чисельне орґанізування діточих ясел. Є вигляди, що число діточих ясел в цьому році зросте втроє. Отакими то велитенськими кроками йде в Радянському Союзі будування нового життя і здійснювання на практиці урівноправнення жінки з чоловіком в усіх ділянках суспільного життя.

Як робітниці УСРР будують нове життя

ЛИСТ МАЙНЕРА З ДОНБАСУ

Дорогі Товаришки!

В цьому листі я напишу вам, як працюють і будують нове життя робітниці нашої вільної України. Наші робітниці мають ті самі права, що й робітники і виконують ті самі завдання. Наші робітниці ні на крок не відстають від робітників у виконанні пятирічного пляну. Робітниці підписують договори на соціяльні змагання і ведуть їх. А завдання і значіння тих змагань великі. Ними ми підвищуємо продуктивність праці, знижуємо собівартість виробів та поліпшуємо їх.

Зокрема ж наші робітниці взялися з великим захватом до освіти. Вони енерґійно ліквідують неписьменність, причому багато вчиться на політичних та кооперативних курсах. В числі 25 тисяч колгоспників, що вийшли цього року орґанізувати колективні господарства по селах, багато, багато є жінок. Вони роблять велику роботу: ліквідують куркулів як клясу. Багато робітниць, що кілька років тому були неписьменні, зараз занімають важні становища: керують кооперативами, книгарнями, бібліотеками то що. Багато робітниць вчиться на вищих освітніх курсах, а багато

У відповідь на підготовку імперіялістів до збройного нападу на Радянський Союз трудящі СРСР зміцнюють обороноспроможність своєї країни. На картині бачимо, як селянки села Немишлі на Харківщині здають золоті, срібні і мідяні монети та речі на будову літаків для Червоної Армії.

на інжинірних.

Дуже важну участь беруть жінки в трейд-юніях, де є членами фабричних і заводних комітетів. А багато є й таких робітниць, що стоять на чолі фабричних і заводних комітетів та керують великими трейд-юнійними роботами.

В усіх фабриках, заводах і копальнях іде тепер успішне орґанізування і уліпшення діточих ясел, де матері залишають своїх дітей під доглядом спеціяльних робітниць, коли йдуть до фабричної чи громадської праці. Діти мають в тих яслах прекрасний догляд і опіку. Тричі на тиждень відвідує ясла лікар, який наглядає за добрим станом діточого здоровля. При яслах є діточі клюби, де старші діти бавляться і щонебудь малюють на папері.

Робітниці кожного підприємства, збираються кожного місяця на мітінґи, де обговорюють хід фабричної і громадської праці, а також часто влаштовують освітні збори, на яких спільно читають або слухають лекцій і дискутують.

Наші робітниці теж ведуть боротьбу проти релігійного дурману і переконують працюючих, щоби переміняли церкви і синаґоґи на освітні інституції, шпихлірі то що. В нашому місті Сталіно за переміненням церков на театри, клюби і школи підписалося 57 тисяч робітниць і робітників з 64 тисяч дорослого населення. Попи ходили з лістами за підписами проти закривання церков, але ганебно провалилися: 89% населення сказало, що треба їх закрити. На великдень до церкви ходили лише старі бабусі і дідусі, а робітниці і робітники працювали і притому виробили того дня ще більше продуктів як звичайно.

Золоті, срібні і мідні монети та речі, які жертвували Немишлянські селянки на будову літака.

Жінки робітників, що занимаються домашною працею, ходять вечерами на ріжні курси, а теж активно працюють в гуртках Міжнародньої Оґанізації Допомоги Революціонерам, Червоного Хреста, видають свої стінґазети, влаштовують концерти і представлення, поширюють пресу і літературу тощо.

Домогосподині і робітниці взяли дуже активну участь в розповсюджуванні 3 позики індустріялізації. Майже кожна робітниця має тої позики на суму від 25 до 100 карбованців. Кромі того робітниці повписували також своїх дітей; майже кожна дитина має позики від 5 до 25 карб. Робітниці теж збирають і жертвують гроші на допомогу політичним вязням в капіталістичних країнах і збирають добровільні жертви на самооборону. Зараз вони збирають гроші на будову літаків, якими ми відповімо папі і капіталістам на їх "хрестовий" похід проти нашої країни. Притому велитенськими кроками зростає орґанізованість широких мас, які під проводом ленінської партії будують нове життя — соціялізм.

П. Н. Крижановський.

Донбас, Сталіно, Шахта ч. 10.

НАЙДАВНІША ЗГАДКА ПРО ЗАТЬМІННЯ СОНЦЯ.

В дуже старій китайській історії "Шукінґ" найшли вчені найдавнішу згадку про затьміння сонця.

Цей китайський літопис оповідає, що в пятому році панування цісаря Чунґ-Кханґ жили на цісарському дворі два вчені, Гі й Го. Їх спосіб життя був дуже неморальний, вони не дбали про свої обовязки, а тільки пиячили та грали в карти. Нагло в останньому місяці осени сталося щось несподіване. Сонце перестало світити й між населенням країни повстала трівога. Було так жахливо, що багацько людей з переляку збожеволіло. Тільки два типи, підхмелені вином, не знали, що діялося на землі й на небесах, а це надворні вчені Гі й Го. Таке безприкладне легковання обовязків розгнівало цісаря Чунґ-Кханґа. Він приказав привести до себе обох учених і, переслухавши свідків, засудив обох на кару смерти.

Німецький астроном Опольцер посвятився дослідам тієї китайської хроніки й по довголітних студіях дійшов до переконання, що те затьміння сонця, про котре згадується в тій історії, було 22. жовтня 2137 року перед Христом.

В ДОРОЗІ НА МІСЯЦЬ.

Будівничий "місячної ракети", німецький проф. Оберт, заповідає, що цього літа зробить спроби лету в простір на 50 км. Кошти цієї подорожі покриє з низки відчитів, яку підготовляє на сензаційну тему: "Чи можливо є дітись на місяць?"

ПІСНЯ ПРО МИР.

У зеленій залі засідає панство,
Засідає панство — панство-ґенерали
Ще й пани-міністри, та ще й й премієри...
(Всі вони війною ранґи добували!)

Що один порадить — другий підпирає,
Третій, погодившись, хита головою;
Всі про мир говорять і всі за війною!...
Але знов і знову про мир починають...

Всі вони воєнні знатоки великі:
Той став ґенералом за воєнне діло,
Той воєнміністром, а той премієром...
(Ну, і як же їм за миром?!)

Що один здобуде, то згубити шкода...
Бо й нащо здалися комусь ґенерали,
Як війни немає?... (Чи то у погоду
Над карком парасоль ви в руках державиб?)

Той воєнміністра обов'язки має —
Треба обов'язки ті десь приложити;
А той премієром служить королеві —
У війну ж найкраще послужити!...

Засідає панство, мирну раду радить —
Як зменшити фльоту, щоб забільше стало;
Щоб війна майбутня ще сильніша була
І... щоб їх ніяка сила не зірвала!...

У зеленій залі мармурові стіни...
Хоч і вух не мають, але знають люди,
Що — поки те панство миром управляє,
То не буде мира... Ой, не буде!

М. Тарновський.

НЕХАЙ І ТАК.

Нехай і так, що згину я
Забутий десь під тином,
Що всі мої думки, діла
Сліду не лишать, мов та мгла
На небі синім!

Нехай і так! Я радо йду
На чесне, праве діло!
За нього радо в горю вмру
І аж до гробу додержу
Свій прапор ціло.

І. Франко.

СЛЮСАР.

Він лиш шкіра та кістяк
В нього сині очі,
Та живучий, як будяк
І як кінь робочий.

У пилу уста та вид
І сутуле тіло.
Та міцні в його руках
Молоток, зубило.

Ось спливає ясний день
під гудіння крана,
Вся бриґада—дзень, брень, брень!
Праця неустала.

Пахне нафта та мазут
Падають обрубки,
Молотками—тук, тук, тук!
Мозолясті руки.

Лижуть шабером чавун
Де глазур синіє—
І той гамір грім і шум
Пісня індустрії.

Він лиш шкіра та кістяк
Сині, сині очі,
Та живучий, як будяк,
І як кінь робочий.

Він старий уже в літах
В нього з криці тіло
І міцні в його руках
Молоток й зубило.

І. Степанюк.

СТЕПОВА ОАЗА

Нарис про Канадійську Комуну на Україні. Написав спеціяльно для "Робітниці" М. Ірчан.

(Докінчення.)

— Це наш парень, випробуваний добре — заявляють інші батраки. — Він не підведе...

Мене дивує, відки в бідняків таке довіря до цього куркульського синка. І мені розказують, що у великій сімі'ї Вільського "оцей якось вродився". Ще з малку не ладив з батьками, а потім і зовсім покинув їх та оженився з наймичкою. В батьків не стало сина, в сина батьків, хоч жили вони на одному хуторі. Тільки батьки у великій хаті на кілька кімнат, а син в землянці під горою. Коли ж доводилося молодому Вільському заходити по ділу до старих, як членові комнезаму — його зустрічали як клясового ворога і як чужого, а син балакав з батьком з мамою теж як з чужими.

Проминули роки. Молодий Вільський ані на крок не зійшов з шляху, що ним йшла вся біднота. Жив бідно, як усі, працював і наймався, як усі. І ніхто ніколи не сказав:

— Ось там, у твого батька...

Тільки:

— Ось там, у Вільського...

А молдаванин чабан Дмитро у порваній старій кожушинці, тільки мовчить. Він вже старший чоловік, неграмотний, маломовний, але тямить багато. Наймитував ще і в дідича Келлера і в ново-майорських куркулів. Але клясову лінію держить міцно, не загнеться ніде... На зборах він тільки похитує головою. Коли ж заставляють всіх висловитися і черга доходить до його, він ніяковіє і:

— Я — як усі. Ось — і він розгортає свою порвану кожушину — хіба не видко за кого я? Свій брат і за свого стою. Ноги сходив, очі видивив і горба нажив за чужими вівцями...

— Тепер буде краще, Дмитре...

Він посміхається легко, щоб не образити нікого і хитає сивою головою.

— Ні. Бідний був, бідний і здохну. Може дітям буде краще, а я вже так...

Як глибоко вросла в нього свідомість своєї немочі, пониження і упосліджения — думаю собі. — Навіть тепер, коли бачить все власними очима, коли самий виконує вірно всі накази бідноти — не вірить, що заживе краще. Може діти...

Обговорюють справу переселення куркулів.

— І ось, товариші — каже районний уповноважений. — Доки вас приймуть в комуну, доки вирішать де ви житимете, куркулів слід вже переселити у ваші хати, а вас в їхні. Будемо брати найбідніших, тих, що найбільше потребують...

— Дмитро! — пропонує хтось.

— Ні, ні, ні — заперечує Дмитро рукою. — В мене хатинка нічого, є такі, що гірше живуть. Ось хоч би Сировецькі. Треба подумати, а не кричати...

— Це правда. В Сировецьких поганенькі землянки і діти малі... додає Вільський.

— Словом так, товариші: ти Сировецький перейдеш в хату старого Вільського, а Вільський в твою...

Бідняки засвітили радісними очима, глянули один на одного і ніби по наказу — вибухнули голосним сміхом.

— Отак і запишемо, гаразд?

— Звичайно!

— Був ти в сусідстві з Вільським, буде він і далі сусідом тобі. А другий Сировецький хіба перейде в хату Мартина, словом поміняються?

— Єсть! — виривається з реготу усіх.

— А з Вейделіхом поміняється...

— Максим!

— Правильно! гудуть збори і знову сміх.

Я вперше бачу цих людей, але як дуже розумію їхній сміх. Сміюся й я, щиро, до сліз, і знаю, відчуваю, що це не звичайний собі сміх. Це радісний, бадьорий сміх перемоги. Сміх певний, щасливий, сміх наших великих буднів. Коли почали розпреділювати куркульські хати, хіба могла не засміятися ново-майорська біднота? Уява ж працює, спогади минулого ще свіжі. Тільки подумати: куркуль Мартин, чи Вільський і недавній наймит їх Сировецький! І тепер світ йде горі ногами, бо Сировецький

"мирним шляхом" поміняється хатою з куркулем.

Біднота сміється. Їй якось тяжко уявити собі, як почуватиметься гордий Вейделіх, Мартин та Вільський в батрацькій землянці. Вони знають, що завтра це вже буде і сміються щиро, радісно як діти.

Це сміється сила бідноти. Проминули часи суму, непевності, можна й голоті посміятися.

А скільки бідняків віддали своє життя за те, щоб бідняцька сила могла так певно і переможньо засміятися?

Тисячі по дрібних хуторках, в селах, на фронтах.

Уява ж працює, спогади минулого ще свіжі...

СМЕРТЬ БОГА.

Спотикаючись на замерзлу землю, раннім ранком йду з кількома комунарами-активістами в Ново-Майорське.

— Ще Ново-Майорське і в нашій околиці

Два покоління громадян Радянського Союзу при праці в своїх клюбах. Старші селяни і селянки читають книжки і журнали, а дітвора переглядає картини.

нікого більше розкуркулювати, — каже один з комунарів. — Знаєте, товаришу, життя так бистро мчиться вперед, що не вспіваєш не то бігти за ним, але навіть слідкувати за всім. Які зміни! Які великі зміни з того часу, як ми приїхали з Канади! Не живем, а горимо. І як я міг жити колись в тій Канаді?

— "Швидче, Джан"! — перекривляючи англійською мовою канадського наставника над робітниками, покрикує з боку другий комунар. І ми всі щиро регочемо.

— Чорт знає, як могли ми слухати таке! — дивується перший. — Підкотиться бувало така груба руда собака, з рота тече пережований тютюн, ти працюєш, що сухого рубця на тобі немає, а він ще: "швидче, Джан"! Сьогодні я не можу навіть подумати, що я був таким слухняним заляканим рабом...

— Всі ми були такими... Тьфу ти чорт!

Біля перших землянок Ново - Майорського чекають нас юрбою батраки. Зустрічають веселими посмішками і традиційним:

— Здраст'є!

— Що ж, пішли хлопці!

І якимсь радісним кроком, ніби по гладкій дорозі, а не по великій груді, посунули всі на гору в напрямі великих куркульських будинків.

Розбалакуюся з майорчанами. Кажуть:

— Ново - Майорське було цаство "фатера" Вейделіха...

— Чому "фатера"?

— А ось чому. Двадцять п'ять років тому з Басарабії приїхав сюди багатий румунський німець Вейделіх з синами. Звали його сини "фатером" (батьком) і вже всі ми, наймити, звали його також. В поміщика Келлера купив він 1500 десятин найкращої землі і...

Ми дійшли до першої куркульської хати і мій оповідач не закінчив. Рядом, один біля одного, вистроїлися ніби на муштрі довгі будинки куркулів. Високі, з великими вікнами, покриті черепицею.

Слухняно вислухує старий Вільський передаточний акт комісії і підписує його. Просить тільки, щоб дозволити до завтра перебути в цій хаті. Вранці він вибереться. Стара Вільська не гаразт дозуміє українську мову і бувший її син, член батрацької комісії, по діловому перекладає їй по німецькому. Стара хитає головою і задивлена в кут тільки думає..

Минають години, батрацька комісія переходить з хати в хату.

Коли дійшло до Вейделіха, то в кімнату, де в присутності його зятя списували акта, "фатер" не вийшов. Одягнений сидів в другій кімнаті і вперто щось думав. Коли ж ми заглянули до його, злісно глянув, але не сказав ні слова. На стіні, в рямках, золотом витканий пухлий, куркульський янголик і напис:

Слова ці я переклав одному з батраків:

Ich bin Dein Herr, hilf mir!

— Я твій господи, допомагай мені!

"Фатер" почув, що я розумію німецьку мову, бо підняв голову. І злими очима впився в мене. Потів підвівся і прямо мені в обличчя по німецькому:

— Це правда! Тридцять п'ять років допомагав мені бог. Тільки при його ласкавій допомозі доробився я всего...

— Чому ж він не допомагає тепер? — питаю теж німецькою мовою.

Люті очі "фатера" гаснуть. Він мовчить, сціпивши зуби. А з кута хтось з його сім'ї глухо:

— Помер і бог. Вбили бога враз з царем...

— Роз-кур-ку-лили й бога — півголосом додав один батрак. — не допомагає нікому... І молися і хрестися, все одно нічого не виходить...

Члени комісії пояснюють всій сім'ї, що сьогодні вони перейдуть в хату Сировецького, а Сировецький в їхню. Мовчать всі, ніби знали про це давно. Зять навіть спокійно сказав:

—Гаразд!

Тільки "фатер" виходить на двір. А один з комунарів каже мені:

— Весною ми з цеї хати зробимо гарну трудову школу для дітей комунарів. А в теперішній школі буде дитячий садок...

На дворі старий Вейделіх довго бурмотить прокльони і взиває бога. До його повагом підходить старий знайомий, колишній чабан "фатера". Дмитро. Пооране зморшками і злиднями ласкаве обличчя Дмитра легко-легко посміхається, але старий цього не бачить. Дмитро звертається до його ласковою, тихою мовою, ніби заспокоює:

— "Фатер"! Чого ж так турбуватися? Так вже було, хіба ви не тямите? Двадцять пять років тому, як ви прийшли сюди, не так переселяли бідноту. Так вже було, чого ж турбуватися?...

Але "фатер" не слухає, заходить назад в хату. А Дмитро пояснює нам:

— Коли "фатер" купував в поміщика землю, поставив був умову, що з хутора виселять всю бідноту. А жили тут в своїх землянках наймити поміщика. Поміщик обанкротився і роботи їм не було, жили хто як міг. І вимогу "фатера" поміщик виконав. Покликав поліцію, яка силою повикидала бідноту, а на землянки закидали шнури і розтягали їх кіньми, щоби й сліду не зосталося. Бідноту ж розгоняли на всі чотири вітри. Так вже було на цьому хуторі, тільки — з іншого боку...

І колишній наймит "фатера", а тепер "старший виконавець сільради" чабан Дмитро морщить чоло і дивиться кудись далеко в степ, ніби бачить ті дні, коли бідняцькі землянки розтягали кіньми царські поліцаї.

— "Фатер"... Ех, "фатер"! — спльовуючи вибухає Дмитро. — Найпаршивіший собака був йому цінніший, як наймит. Тепер йому не багато залишилося жити, старий вже, а ми в сирих землянках свій вік промучилися...

І досі ласкаві очі бідного з найбідніших чабана Дмитра загорілися тим радісним, переможнім вогнем, що запалав ще в днях Великого Жовтня.

А в хаті біднота писала заяву про вступ в комуну.

Хутір Ново-Майорське, остання фортеця куркульства в околиці, здався.

Над ним замайоріли червоні прапори комуни...

Канадська Комуна, лютий 1930 р.

СОФІЯ

Урибок з оповідання Гр. Яковенка.

"ІСТОРІЯ ЧОТИРЬОХ НАЗОВ".

Місяць тому, на Сергія Гайворонського, що вів уночі коні на пашу, хтось тричі випалив із провалля в балці. Великої шкоди від цього віроломства він не зазнав, а проте й досі не міг як слід орудувати правицею. Томуто Софія казала йому лізти на віз, а сама заходилася подавати снопи.

Лишалося скинути ще кільканацять снопів, щоб вивершити гарбу і правувати з нею до току, як несподівано Софію вразив стурбований вигук:

— Софіє, дивись! Що воно там?...

Софія скинула очима догори, побачила зблідлого мужа і з тривогою повернулася в той бік, куди показував він дужою рукою.

— Стрибай на землю, Сергію, хутко!.. Бандити...

Від Гайчурової садиби, прямцем на них, припавши до сідел, мчало десятків зо-два вершників.

Розбившись на партії, комунарі працювали в полі і тільки якась невеличка частина їх поралась на току геть за комуною.

Жнива були в розгарі, розкидатися людьми не випадало. З Сергієвого наказу комуну охороняло тільки двоє вартових, та й то з числа нездужих до праці на полі.

Бандити, очевидно, на все це неабияк зважили і, вибравши нагоду, намірялися захопити комуну зненацька.

— Сідай на коня, Софіє!.. — тремтів Сергій, перетинаючи ножем посторонки. — Попередь своїх, згуртуй їх до бою... Сідай! Скачи скільки духу!.. А я зостанусь тут і постараюсь затримати бандитів.

Софія метнулася до копиці, схопила приставлену збоку рушницю і заходилась квапливо її наладнувати. Мужів необмиркований плян не припадав їй до серця. Змагаючись з собою, шукала вона способів повстати супроти нього.

Сергій нетерпляче підбіг до дружини — чому вона крутиться там?..

— Та сідай же на коня, Софіє, хутко сідай!.. Не зволікай, — вони не ждатимуть, поки ти надумаєшся... Сідай, кажу тобі!...

— Ні, Сергію, — обізвалась Софія, — ні, Сергію, їдь ти, а я залишусь тут... Присягаюсь, я затримаю їх!...

— Софіє!... — Сергій озирнувся назад, рипнув з розпачу зубами й мимоволі замахнувся кулаком.

— Софіє, сідай!... Ти губиш комуну...

— Сідай, — тіпалась Софія, — сідай, Сергію, сідай скоренько. Чи з твоєю пораненою рукою братися до ґвинтівки?... А я не способна скакати верхи — сам ти повинен знати чому саме... Сідай, Сергію, сідай!... Вони наближаються... Скачи, бо обидва загинемо!... Рятуй комуну, Сергію!

Завагався був Сергій, та не надового. Обвівши очима опуклу постать молодої дружини, що вперше ходила при надії стати матір'ю, він зупинився поглядом на своїй товстій, утушкованій бинтами руці, — слушно, Софія має рацію... Поки вона триматиме їх на віддалі, він досягне комуни, підніме хлопців і разом з ними вирушить їй на допомогу... Але... Сергій кинувся до Софії. — Чи вчасно ж настигнуть вони до неї?

— Софіє... — промовив він білими губами.

— Сергію! Їдь... Комуна...

Крутнувши головою, схопився мерщій Сергій на коня і шаленим скоком і подався з гори до балки.

Софія мовчки похвалила його: на городах у балці він, напевне, подибає кількох озброєних комунарів — вони хоч як, а зрадять йому. Тепер за нею сталося. Треба ж їй, якщо бандити близько, відвернути їхню увагу від Сергія.

Кинувши сніп жита, щоб приладнати на ньому рушницю, Софія розпласталася під возом. Вершники вже були на такій віддалі од гарби, що комунарка без ніякого напруження відріжняла поодинокі постаті.

Було їх рівно шістнадцятеро. Загін чомусь зупинився і не рухався з місця. Вершники поставали на стремена і, подавшись наперед, за кимось пильно стежили.

Ніби збоялись раптом. А може небезпеку почули... Коли так, то виходить, вартові не ловлять ґав, комуни доглядаючи.

Не покладаючись проте на свої надії, озирнулась Софія на бік і притьмом скам'яніла.

Сергій досягав уже кінець балки — іще, іще один стрибок і він спуститься в прірву. Але навперейми йому, відбившись купи, неслося двоє вершників, один з них одразу спинив коня, і скинувши рушницю, прицілився. Софія мимоволі заплющила очі — розлігся короткий постріл. Сергій захитався, перегнувся на бік, але — Софія це виразно бачила — з коня не звалився і за якусь мить разом зник у балці.

Вершники поставали, на них спало вагання. Повернувшись до загону, передній питав рухами, чи й далі гнатися за втікачем, чи скакати назад.

Од загону винеслась висока, поставна людина в черкесці і, гарцюючи на коні, загрозливо замахала малахаєм.—Наздогнати, за всяку ціну наздогнати...

Вершники нехотя рушили до балки. Софія отямилась. Хіба ж поранений Сергій годен втекти від них на своїй плохенькій конячці... Ні кроку з місця... Зціпивши зуби, комунарка схопила рушницю і, повагом, не поспішаючись, двічі посніль випалила.

Сергієва наука не пішла за водою. Мов вихорем знесло переднього вершка з коня і геть кинуло на землю. Софія притиснула до грудей гарячу цівку рушниці. Чубатий юнак (він повернувся до гарби, Софія дивувалася з його рожевих, дівочих лиць) завзято боровся з смертю. Опинившись на землі, він несамовито схопився на ноги і кинувся був тікати, але відбігши пару кроків, хмільно затинявся з боку на бік і вдруге, в'юном вигинаючись, осів на землю.

Другого верхівця Софії не випало розглядіти. Надто старанно приховав він, конаючи, лице своє від сторонніх очей. Несподіванка вразила його болючіше від самої кулі. З якоюсь незнаною допитливістю придивлялася Софія до своєї жертви.

На недалекій віддалі од неї майорів обрис тяжко пригнобленої людини. І ця, ворожа до неї істота, видавалася Софії за втілення скрайнього розпачу, — одразу втратити всі свої надії!... Сконати в безвісті серед степу, завершити шлях свій зневаженим бандитом і бути закопаному десь у глиниці нарівні з підстреленим псом, — чи ж марився їй за життя такий безславний кінець!

Обхопивши коневі шию, бандит низько-

низько схилився і, припавши до самої гриви, дбайливо заховав у ній своє присоромлене обличчя. Кінь заїржав, нетерпляче копнув ногою, але з місця не рухнувся. Скинута йому на крижі вага раптом знесилила його. Правити на собі хазяїна, разом з його неславою, ставало над його кінську снагу.

Софія подивилася на притиснуту рушницю, на свої заклялі навколо цівки пальці, а далі кинула погляд праворуч себе, — що ж вона вдіяла лихого?

Там десь у балці зник її Сергій, а ген далі, за її спиною копошиться понад дві сотні виснажених турботами людей. Свідомість волі, свідомість свого права підтримує їх, додає їм сили боротися і переборювати. Якого ж імені гідний той, хто важиться супроти них?

Ні, не шкода їй цих людей. Яка вона вдячна Сергієві за добру науку.

Софія повернулася до побитих спиною і всю свою увагу скупчила на головному загоні.

Що там за веремія чиниться серед них... Спішились були, поставали кружка, а потім хутко побралися на коні — ватажок тичить малахаєм на гарбу. Так і є, — вони рушили просто до неї.

Акція почалась. Верхівці зноги кинулись вскач. Розбившись парами, які понеслись праворуч, а які поскакали ліворуч, середину взяв собі ватажок. Виконувалось завдання — стиснути гарбу щільним кінцем з усіх боків, з найменшою втратою збройної сили.

Безладний, щораз виразніший тупіт кінських ніг жахом оповів Софію. Що має вона робити в своєму стані?... Тільки одне — яко мога довше тримати бандитів у степу, може Сергій попередить таки комунарів... Що вона має набоїв?... Три в рушниці і п'ять в кишені — разом вісім, не зле... З кого ж почати, — їх так забагато!...

Софія надушила скобу. Ватажків бігун звівся цапки і важко гримнувся на стерню. Мелькнула в повітрі ясно-блакитна черкеска, щедро вигаптована срібним брузументом, і миттю злилася з вороною мастю коня.

З кожним Софіїним випалом рідшали пари вершників. То це ніби зовсім не зараджувало їй. Доля затято посувалася до жінки, несучи їй свій смертний присуд.

Задихане кінське сапання чулося вже обіруч і позад гарби.

Брязкіт зброї дедалі виразнішав і проймав Софію холодним чуттям марности її змагань. Коло помітно вужчало і мало от-от зійтися. Сили зраджували комунарку, вадило схопитись, покинути засідку, що обернулася їй самій в страшну пастку, і тікати бігти геть і геть звідси, з цього страшного місця.

Та просто неї, духом сплигнувши з коня, плазувала рачки скуйовджена руда борода. Ось рудий впереді неї, мов на долоні!.. І така вона, скуйовджена борода, так видалася їй огидна, що Софія не стрималася і востаннє випалила...

Жодного набоя... Нічим боронитись, кінець!.. Тікати мерщій!..

Несамовито вихопилась Софія із сховища і хотіла була тікати, але крок, другий, третій і вона, склавши руки на грудях, упокорено позадкувала до гарби.

За двацять якихось ліктів від неї, спішившись, стояло двоє бандитів. Софія бачила їхні вражені обличчя, схилені рушниці — одна душею жінка, при тому вагітна!? — Ну?...

Бандити перезирнулися. Мить дивного вагання, а потім рушниці скинулись догори і парою чорних зірок пронизали Софію.

Завершилось!...

Останній прощальний погляд у бік рідної комуни, і Софія повагом присіла на стерню. Усмішка цілковитого задоволення зімкнула їй змарнілі уста. Увесь той бік балки ряснів кінними й пішими комунарами. Сергій попередив комуну.

— Сергію, ти так плекав мрію про сина...

Вистрибнула буйна сльоза і прозорою краплинкою заясніла на сполотнілому виразі. Комунарка рухнула пальцями і замовкла.

Бандити гайнули тікати. Коня з присоромленим вершником кинули біля гарби.

Ховати Софію Гайворонську зійшлося селянство з усієї округи. Того ж дня на могилі комунарки Софії сконали і "Провідна зірка" і "Капотівка" і "Червона шляхта" (назви комуни). Замість них, під радісні звуки багатотисячного зборища, народилася комуна імени товаришки Софії Гайворонської.

Отаку історію автор записав з уст голови комуни ім. Софії Гайворонської, т. Романа Зав'ялого.

"СНЕП ШАТС"

НА ДЕМОНСТРАЦІЇ БЕЗРОБІТНИХ.

"Домагаємося сімгодинного дня праці!"

"Домагаємося праці, або повної платні!"

"В 1914 році герої, а в 1930 році, волоцюги!"

Оттак пересувалися величаві червоні написи один за другим кількох тисяч голодних безробітних.

— І чого вони хочуть? — муркотів сердито якийсь бизнесмен, приглядаючись написам.

— Чого хочуть? — спитав його другий чоловік, що стояв біля него на хіднику й також приглядався демонстрації. — Хочуть заняття, або хліба.

— Але-ж сімгодинний день праці... Це не можливо. Вони домагаються чогось, що ніколи не може бути здійснене. Не мають ніякої роботи, а домагаються сімгодинного дня праці!

— Вони домагаються сімгодинного дня праці для всіх, щоби тим самим дати спромогу працювати тим, що не працюють й зменшити безробіття.

— Але-ж це не можливе.

— Колись працювали по дванацять й більше годин на день. В той час такі самі люде говорили також, що то неможливо скорочувати години праці, але від того часу вже багато скорочено. Розвиток техніки уможливлює скорочення дня праці.

Але це самі чужинці демонструють. Я дивуюся, що влада позволяє їм демонструвати по вулицях нашого міста. Я наказав би поставити машинові кріси проти них...

— Чи це демонструють самі т. зв. чужинці, чи ні, для мене не робить ріжниці. Але я знаю, що ви все стараєтеся кричати на т. зв. чужинецьких робітників, коли вам треба обороняти свої власні інтереси. Безробітні демонструють по вулицях міст ріжних країн і навіть тих країн, де нема цего т. зв. чужинецького елементу. Безробіття, це невилічима хороба капіталістичної системи. Ви не злостьтеся на демонстрантів, а старайтеся розслідити, чому вони демонструють. Кажете, що ви обернули-б машинові кріси проти них. Це дуже небезпечно. Це вже пробували в багатьох державах й без ваших наказів. Вбивали, вішали, саджали в тюрми, але справи не полагодили, бо вони провадили боротьбу лише з наслідками, а не з причинами, які викликували ці наслідки.

— То хиба прийде до того, що в Радянському Союзі? — перервав бизнесмен сердито.

— Можливо.

— Але-ж ми не допустимо.

— При кожній зміні існуючого суспільного устрою були люде, які не хотіли "допускати", але другі люде боролися за зміну і виборювали її.

— А чи цим демонстраціям буде кінець? — промуркотів панок нервово.

— А ви казали, що то лише самі "чужинці". Тут, бачите, є тисячі таких, які роджені в цій країні та виховані у ваших інституціях. Голод заставляє їх. Обернути проти них машинового кріса, це те саме, що бавитися з вогнем. Ви не думайте...

Панок розізлився й пішов хідником не дочекавши кінця демонстрації.

Драпака.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ ЛЄНІНА.

"Свобода, коли вона противорічить звільненню праці від гніту капіталу, є шахрайство."

⁂

"Буржуазна держава не "відмирає", як казав Енґельс, а її "нищить" пролетаріят підчас революції. Відмірає після цієї революції пролетарська держава або напівдержава."

⁂

"Прямо можна битися тоді, коли у ворога є пряма лінія. Коли ворог йде викрутасами, а не по лінії, то й ми мусимо йти слідом за ним і ловити його на всіх викрутах."

⁂

"Ми ведемо боротьбу і нашою метою є знищити кляси, бо, доки лишаються робітники й селяни, доти соціялізм остає нездійснимим, і на практиці, на кожному кроці, йде непримирима боротьба."

⁂

"Соціялістичну революцію неможливо вчинити без робітничої кляси; її неможливо вчинити, якщо робітнича кляса не зібрала таких сил, щоби керували десятками мільйонів прибитих капіталізмом, втомлених, темних і розпорошених сільських людей."

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

Ми бачимо, що рослини можуть жити лише в умовах мертвої природи. Земля, вода, сонце та вуглекислота — от елєменти, з яких рослина творить свою живу матерію.

Тоді, коли коріння вбирає ґрунтову воду з розчиненими в ній речовинами, листя за допомогою хльорофілових зернят та сонячного проміння, відколюють від молекули вуглекислоти одну частину кисню.

Таким чином, утворюється оксид вуглецю (чадний ґаз). В той же час фіялковий промінь сонячного спектру з молекули води звільняє один атом водню. Звільнена частина водню сполучається з чадним ґазом. Так утворюється нова речовина — формалін, який звичайно застосовують для дезинфекції. Шість разів узята молекула формаліну перетворюється на вуглеводан — цукор. Коли діяти далі сонячним промінням, то за сприятливих умов створюється складніша молекула вуглеводану — крохмалеві зернята.

Якщо ми не дамо рослині світла, винесемо її в темне приміщення або закриємо чорною тканиною, то ми не одержимо жадного крохмалевого зернятка, доки не подіємо на рослину сонячним промінням.

Ми бачимо, що вуглеводан — цукор та крохмаль — уміщують у собі сонячну енерґію в захованому (потенціяльному) стані. За відповідних сприятливих умов до молекули вуглецю приєднується потім азот, сірка, фосфор та інші речовини, запозичені з ґрунтової води. Так утворюється молекула білка.

Отже, рослина виготовляє дві ґрупи речовин, що входять до складу живої матерії: вуглеводани та азотові речовини, або білки. Рослина виготовляє також і товщі, що будовою своєї молекули також стосуються ґрупи вуглеводанів.

Оці речовини й становлять харч людини.

Спинімо свою увагу покищо на вуглеводанах та подивімося, що з ними діється в тілі людини. Вуглеводани — це носії енерґії, запозиченої рослиною від сонця; кожний атом вуглеводану має цю енерґію в потенціяльному, себто захованому стані. Звільнює ж енерґію в нашому тілі кисень повітря, що входить у нашу кров через легені.

Червонокрівці мають особливого барвника — гемоґльобін, за допомогою якого вони жадібно вбирають кисень у легені та з хвилею крови розносять його по всьому нашому тілі. Тут і сполучається кисень з живою матерією нашого орґанізму.

Серед елементів мертвої природи кисень виявляє виключний нахил сполучатися з іншими елементами. Сполучаючися з воднем, він дає воду, з залізом — оксид залізовий тощо. Але найбільший нахил має кисень до сполучення з вуглецем.

Рознесений червонокрівцями по території нашого багатоклітинного орґанізму, кисень стикається з клітинами, з яких кожна має вуглець. Кисень, зустрівши вуглець, відколює його та, сполучаючися з ним, утворює вуглекислоту. От саме в цей момент і звільняється теплова енерґія, за рахунок якої зігрівається наше тіло. Утворену вуглекислоту вбирають червонокрівці та уносять хвилею крови до легенів, а звідси вуглекислота йде вже в атмосферне повітря.

Горіння — це сполучення горящого тіла з киснем. Супутники горіння — тепло й вуглекислота. В нашому тілі, як ми щойно казали, кисень сполучився з вуглецем, що входив до

складу молекули вуглеводану. Тому ми й тут одержали вуглекислоту й тепло. Отже, в нашому тілі відбувається процес горіння: живучи — горимо; горючи — живемо.

Чому ж, горючи протягом всього свого життя, ми не згоряємо, як свічка або дрова, кинуті в пічку? Так буває тому, що розпад нашої живої матерії змінює її хемічний склад, отже й склад крови. Циркулюючи в мозку, кров викликає в нервовій системі роздратовання, відповідаючи на яке ми почуваємо голод. Голод же штовхає нас в бік околишньої природи, де інстинкт — внутрішнє почуття — говорить нам, що саме треба нам ввести до нашгоо орґанізму. Наша рука тягнеться до тварини та рослини. Вбиваючи те або інше, а можливо обох разом, ми вводимо їх трупи до спеціяльного тракту нашого тіла, що приймає речі ніби з-за кордону, які мають загальну назву їжі, додаючи до неї певну кількість речовин мертвої природи — води та соди.

Виходить, що для того, щоб покрити недостачу нашої живої матерії від безупинного горіння, ми використовуємо майже виключно живу матерію, рослин та тварин, до складу яких входять ті ж основні речовини, з яких збудовано й наше тіло.

Шлунково-кишковий тракт починається, як відомо, отвором ротової дуплини, а закінчується отвором прямої кишки. На всьому своєму протязі він вкритий слизовою оболонкою, що звогчується слизотою, яку виділяють слизові залози. Через слизоту їжа легше може проходити згори наниз на всій довжині шлунково - кишкового тракту. До дуплини цього тракту виливаються соки травних залоз: в роті — слинних, в шлунку — так званих пепсинових; в дуплину ж кищок виливається сік підшлункової залози та жовч з печінки; сюди ж долучається кишковий сік, який виділяється невеличкими залозами, що закладені в стінках кишок.

У стінках травного тракту є мускули. Вони проштовхують їжу від глотки через весь шлунково-кишковий тракт.

Рот — це своєрідний шлягбавм, що пропускає їжу до травного тракту. Брудна, засмальцьована склянка, невимита ложка, муха в юшці, специфічний запах гнилого м'яса — все це викликає у нас в мозку почуття огиди. Наш шлягбавм (рот) щільно закривається, ніс стискується, а очі звертаються до протилежного боку.

З другого боку, чисті склянка, ложка, тарілка, запах свіжо-випеченого хліба та добре звареного борщу, прозоре ґроно винограду викликає в нас бажання прийняти їх та направити до шлунково-кишкового тракту. За таких випадків наш шлягбавм — рот — хутко й широко відкривається, і з цього часу починається складний акт травлення.

Міцні зуби, які щільно сидять на верхній та нижній щелепах, розривають, перегризають та перетирають їжу.

У слизовій оболонці язика розміщені смакові орґани. В своїй же масі язик — це мускул, що вільно рухається на всі боки, і це дає йому можливість переміщувати прийняту їжу в усі боки ротової дуплини, а також перемішувати її з слиною. Пережована їжа перетворюється на харчовий комок, і язик направляє його до глотки.

Мускули глотки проштовхують цей харчовий комок до стравоходу, мускули ж його швидкими рухами проштовхують його до шлунку, що має такі великі розміри, що тут може вміститися весь з'їдений обід. За наказом нервової системи їжа тут затримується на 4 — 5 годин. Цьому допомагає потужний каблучковий мускул, що є у стінці шлунку близько місця виходу до дуплини кишкового каналу. Прийнята їжа перебовтується рухами мускулів шлунку, перетирається та насичується кислим соком шлункових залоз, що мають соляну кислоту та пепсин, за допомогою яких складні білки перетворюються на простіші — так звані пептони. Але на товщі й крохмаль шлунковий сік помітно не впливає.

З шлунку їжа потрапляє до тонких кишок, пересуваючись якими вона й далі перетирається, розминається і, в той же час, обливається соками підшлункової залози, змінюючи свою складну хемічну будову на простішу. Сік підшлункової залози разом з ферментами, що є в ній, і далі працює над білковими речовинами, та, крім того, він перетворює крохмаль на цукор, а товщі розкладає на ґліцерин та жирні кислоти, що, сполучаючись з лугуватими речовинами соку, перетворюються на мило.

Від діяння соків залоз, закладених в стінках кишок, пептони білка переходять у найпростішу форму — в так звані амінокислоти. Таким шляхом вся складна їжа перетворюється на просту та вже розчинена йде до крови.

Слід зазначити, що через тваринну перетинку кишок та стінку жил можуть пройти лише ті речовини, що легко розчиняються у воді; такі речовини мають назву кристалоїдів. Ми бачимо, що з кишкового каналу пройшли до крови не білки, крохмаль та жир, а продукти їх розпаду: амінокислоти білків, ґліцерини, кислоти товщів та цукор з крохмалю. Цільні ж білок, крохмаль та жир стосуються ґрупи колоїдів — речовин, що в воді не розчиняються.

Амінокислоти, ґліцерин та жирні кислоти, що пройшли з кишківника до крови, знову перетворюються складним синтезом орґанізму на колоїдні речовини — білки та жири, при чому білкова молекула ускладняється своєю будовою й дає після цього форму білка, характерну для орґанізму даної тварини. От чому м'ясо одної тварини смаком, запахом і навіть кольором різниться від м'яса іншої (наприклад, м'ясо барана від м'яса свині). Кінець-кінцем ми харчуємося не білками та жирами їжі, а здобутити з них амінокислотами та ґліцеринами.

Мимоволі з'являється думка — чи не можна замінити складну орґанічну їжу продуктами її розпаду — амінокислотами, жирними кислотами, ґліцерином та цукром?

Це дало б можливість орґанам травлення не витрачати енерґію та матерії на перетворення складного на просте. Та про це ми скажемо пізніше.

Прийнята з їжею вода, з розчиненими в ній мінеральними речовинами, вільно проходить через стінки травних орґанів до крови, що й розносить її по всій території нашого тіла. Орґанізм же — ця складна хемічна лябораторія — використовує її, як рухоме й розчинне середовище, а солі — як складову частину живої матерії.

Побіжно ми дещо зупинимося на залозах, що відограють ролю спеціяльних фабрик; вони переробляють прості речовини, запозичені з крови, на складні, на так звані с е к р е т и. Залози ці поділяють на дві ґрупи: 1) залози зовнішньої секреції та 2) залози внутрішньої секреції. Перші мають виводні протоки, через які секрет витікає наверх, як, наприклад, слинна, молочна, слізна, потові та інші подібні залози. Залози внутрішньої секреції виводного протоку не мають і весь вироблюваний ними секрет передають до крови, що й розносить його по клітинах та тканинах орґанізму.

Секрет залоз має ще ф е р м е н т и, що відограють велику ролю в хемічних процесах орґанізму. Пепсин шлункових залоз, що відколює складну молекулу харчового білка, і є такий фермент. В секреті шлункової залози ми маємо стеопсин, що розкладає жир на ґліцерин та товщові кислоти тощо.

Залози внутрішньої секреції виробляють ще г о р м о н и (побудники), про які ми вже вище згадували. От, коротко, ті умови, в яких складна матерія прийнятої їжі спочатку розкладається на простіші форми та знову відтворюються, перетворюючися на живу матерію нашого тіла з усіма фізичними та хемічними властивостями, що лише йому належать.

Самими чистими елементами мертвої природи не може харчуватись ні людина, ні тварина. Вони повинні пройти через рослину, в складних ляборaторіях якої твориться жива матерія. Ми, звичайно, мало звертаємо уваги на рослину й часто, не зважаючи на свої вчинки недбало ставимося до неї, а проте, без перебільшення можна сказати, що після повітря й води рослина — це найважливіший чинник нашого існування.

Рослини не лише нас годують, а й гріють та зодягають. З деревинних стовбурів ми будуємо собі житло, хатню обстанову та всяке начиння. Вперто завойовуючи природу, людина нещадно винищує рослини. Швидке розмноження людського роду потребує щодалі більшої площі землі для розселення. З другого боку, розвиток культури у свою чергу також потребує вільної земельної площі для фабрик та заводів. Якщо долучити сюди густу мережу залізничих шляхів тощо, що відбирають великі ділянки землі, то ми зрозуміємо, яка величезна кількість рослин загинула для культури людини. В багатьох державах заселено майже всю площу землі. Під засіви зайнято порівняно невеликі ділянки землі. Не дивно, що перед до-

питливим розумом людини постає питання — а що буде, коли значна частина рослин загине? Де людина візьме матеріял, щоб будувати собі житло та хатнє начиння та що заступить йому дрова для палива? Перше питання, можна сказати, вже майже цілком вирішене. Тепер з заліза й бетону будують і величезні палаци, і невеличкі будинки. Для хатнього начиння використовують легкий металь алюміній. У дальшому своєму розвитку техніка напевно використає задля цього й інші, стійкіші стопи металів.

(Далі буде.)

Страхіття інквізиції

У середніх віках — під впливом християнського духовенства — була сильно поширена віра у всяку силу нечисту.

Християнське духовенство навчало, що діявол працює на землі через чарівників та відьом. Тому чарівники є великими злочинцями, яких можна і треба як найгірше карати. Такі міркування не лишилися тільки на папері, а їх почали все частіше переводити в життя. Християнське духовенство наказувало по всіх країнах західньої Европи пильно ловити та вбивати чарівників та відьом.

Цю ганебну науку видумано попівством на те, щоб мати можливість видавати на страшні муки і смерть сотки тисяч невинних людей, які так чи інакше, поріжнилися з церквою або з поодинокими її представниками — попами.

Перший суд над відьмами вчинили католицькі попи в 1264 р. у Франції в місті Лянґсдоці. З того часу суди над відьмами почали робити все частіше та частіше. Католицьке духовенство все більше і більше жінок палило на вогнищах.

Пізніше суд над відьмами римські папи передали окремому судові, судові інквізиторів. Інквізиторами були члени чину католицького святого Домініка, так звані Домінікане (по нашому "божі пси").

Цей суд завів римський папа спеціяльно для боротьби проти єретиків. Ченці-судді допитували обвинувачених, а при цьому брали їх на страшні муки — палили розпеченим залізом, вивертали зі суставів руки та ноги, ламали кістки, обливали окропом та гарячим олієм, заливали в горлянку розтоплене олово, пилували то що. Одержавши за допомогою цих мук признання, католицькі ченці віддавали нещасну жертву світській владі, але з застереженням, щоб не було "проливу крови" — це значило, що обвинуваченого треба було спалити на вогнищі. Цей суд судив також усі справи відьом та чарівників.

У протестантських країнах справи проти відьом підлягали звичайним судам, але від цього нещасливим обвинуваченим не було лекше. Їх теж брали на муки і засуджували на смерть.

Одначе в тих часах суддям не завжди доводилося звертатися до мук. Потягнені до суду жінки часто самі признавалися, що мають зносини з чортом і дуже докладно описували, як він ходить до них, як пеститься з ними то що. Це були нервово хорі жінки, які наслухавшися церковних проповідей про нечисту силу, починали маячіти, — бачити й чути те, чого в дійсности вони не могли бачити або чути. Та тоді ніхто не зважав на це. Адже церковна наука вчить, що такі хороби це діло чортів, які вселяються в хору людину і мучать її. Тому хорих жінок палили так само, як і здорових.

Взагалі церковний суд був гострий і швидкий. У Франції переслідування відьом католицькою церквою особливо поширилося в 14 столітті. По інших країнах Европи воно набрало особливо розмірів у 16 та 17 століттях. Наприклад у німецькому місті Стразбурзі в жовтні 1582 р. спалено 134 відьми. В місті Оснабріці в1588 р. протягом лише одного дня спалено 133 жінки.

В 1577 р. у французькому місті Тулюзі відразу на одному вогни спалено 400 відьом. Взагалі і в Німеччині, Еспанії, Франції, Італії та Анґлії відьом палено часом десятками та сотнями.

Протягом кількох століть наслідком божевільної віри християнської церкви в нечисту силу, яку завзято ширило та підтримувало духовенство і ченці, в Европі майже що дня палили

вогнища, на яких гинули старі і молоді жінки. Часто разом з матерями з наказу християнської церкви палили також їхніх дітей.

Скільки-ж загинуло жінок наслідком цеї церковної науки? Бували міста, де, протягом року палено по тисячі жінок. У Німеччині стрічалися цілі округи, де після кількох літ боротьби з відьмами лишалися живими по кілька жінок. Цілі области не кажучи вже про села, зовсім безлюдніли. Назагал, протягом кількох століть християнські церкви спалили кілька мільйонів жінок.

Чи звірята говорять між собою?

Довгий час учені ломили собі голову над тим, якби то пізнати мову звірів. Важкі їх досліди довели вкінці до здогаду, що пізнати мову звірят можна буде щойно тоді, коли при розслідах її вживатимуть т. зв. методи учоловічування звірят. Метода ця полягає в тому, що досліджують звірята, яких звуки є найбільш подібні до людської мови, а винахідником її вважають д-ра Шміда з Мінхену, який посвятив ціле своє життя на розвязання загадки звірячої "мови".

Д-р Шмід звернув передовсім увагу на звірят, що мають гортанку подібну до людської, з язичком. До цих належали: кури, пси, жаби, гуси, коти, свині та ще деякі роди дикої птиці. Найпридатнішими для досліду показалися кури й пси — найближчі товариші людини, з якими можна найлекше порозумітися. На голос людини пес завжди прибіжить, лягає, служить на двох ногах, кидається на ворога. Кури знають голос своєї господині і нераз здалека збігаються, як вона покличе їх. Крім цього — в голосі пса можна дуже добре вичути, які почування в даний момент киплять в ньому, а хтож не завважив, що курка інакше кричить, як має знести яйце, а іншакше, як "журиться"; по голосі півня всі догадуються, що оце він кличе свій крилатий гарем, щоби поділитися з ним ласощами, а оце остерігає його перед небезпекою?

Коли прислухатися уважно до звуків, що їх видає півень або пес, то між ними можна найти багато подібних до людський самозвуків й співзвуків. В бутнім й крикливім піянню півня виразно вичуваються звуки "к" і "у" — і звідти людина перевела півнів клич у своїй мові на "кукуріку". Пес, що виє, видає зі себе дуже докладне "у", колиж він злісний, то в його голосі чутно зовсім добре "в" і "р".

Д-р Шмід рішив прослідити мову псів та курей дорогою оптичною. Робив він це тим способом, що при помочі дуже вразливого апарату, подібного до телєфону, записував лінію голосу. В практиці виглядало це так: до мікрофону, ніжної бляшки, що находиться і в телєфоні, кудкудакала курка або гавкав пес, бляшка дрожала, передавала свою дрож дротом до другого апарату, а тої уже частоту та відхилення дрожання дуже докладно записував. Опісля казав винахідник до тогож апарату наслідувати специялістам людям (а відомо, що такі є) ті самі голоси, апарат знову записував і він одержав дві криві лінії: голосу звірини та людини.

Прирівнюючи до себе ці криві голосу, д-р Шмід найшов їх дуже неподібними. Крива звіринного голосу виявляла такі замотані натягнення голосової скалі, що гортанка людини до них просто не здібна. Ніжний олівець апарату записував одночасно кілька звуків у звіринній "мові" — а вже хочби й це повторити людині — просто неможливо.

Та згодом ці досліди д-ра Шміда, повторювані раз-у-раз, принесли ще нові несподіванки. Отже виявилося, що звірята з ріжних країн, а то й ріжних околиць "говорять" ріжно. Півень із Японії, приміром, видавав якийсь такий крик, що його й наслідувати годі було. В ньому зовсім не було самозвука "к", тільки якесь неозначене булькотіння. Це стверджено опісля й на на вище описаному апараті, а крива голосу цього півня дуже ріжнилася від кривої його побратима з Евроли.

Отак зродився смілий і майже смішний здогад, що звірята, так як і люди, говорять ріжними мовами. Тим можна й пояснити собі нераз таке просте, з життя селянського подвіря взяте

явище, що коли на нього впустити заграничних курей або й з іншої околиці, то в курячому світі даного подвіря вибухала просто революція. Чужинців поштурхує кожна "своя" курка, півень, що почувається паном на свойому подвірі, знущається просто над ними, вони примушені держатись осібно, бойкотованою всіма громадою — і тільки згодом приходить "асиміляція" і зайдів приймають в місцеве куряче громадянство. Отсі факти пояснювали собі люди конечністю освоїтися з місцевими умовинами життя; д-р Шмід каже однак, що прибувші не знають просто "місцевої" мови чи говору.

Ріжницю голосів між мешканцями ріжних околиць того самого звіринного роду, що зазначилася докладно на записках апарату, підтверджено навіть вухом. Дослідники, що прислухувалися до криків півнів з ріжних країн, виразно вичули, що деякі з них не мають просто відповідного звуку в людській мові, а знову між деякими заходить ріжниця ледви помітна для людського змислу слуху.

Всі ці цікаві досліди, що можуть принести багато цікавих відкрить, находяться покищо в колисці. Стверджено тільки, що звірята говорять і розуміють свою мову.

Як виникло життя на землі?

Це питання цікавило вчених з давніх давен. Справді, звідкіля беруться тварини, наприклад, жаби, ящірки, черваки? На це питання стародавні вчені давали таку відповідь: ці тварини виникають шляхом самовільного зародження. Де ж вони виникають? У ріжних місцях: у воді, в мулі, в купах зерна, мертвих тваринах.

Але ось вигадали мікроскопа. За допомогою мікроскопа винайшли маленькі істотки, що жили й рухалися. Ці істотки заводилися в калюжі від дощу, в супі, в кислому молоці, в горлі хворої дитини тощо. Звідкіля бралися оці дрібненькі істоти? Нікому не спадало на думку, що вони беруться з повітря, де вони завжди є разом із порошинками. До цього ніхто не додумався. Пояснювали це явище інакше. Казали, що оці саме дрібні істотки зароджуються самовільно. Великі тварини, правда, не можуть самовільно зароджуватися з пороху, мулу, води, моху. А оці малесенькі тваринки безперечно зароджуються в поросі, в бульйоні, в землі, воді, в гнилому м'ясі. Так думали аж до половини XIX століття.

В половині XIX століття розвязати це питання взявся славетний учений Пастер. Йому таки дійсно пощастило в цій справі.

Низкою спроб Пастер довів, що всі мікроби потрапляють у мясо, бульйон та інші продукти з повітря.

Все навкруги кишить мікробами: вони є і на річах, і в повітрі. Якщо вбити мікробів у бульйоні, добре проваривши його, а потім заткнути баньку з бульйоном так, щоб туди не могли потрапити мікроби, до того ж пропікши й покришку, що нею закривається банька, — то бульйон не псуватиметься протягом довгих років, і мікроби в ньому не заведуться. Один практичний француз, почувши про це, зараз же взявся виготовляти консерви й нажив собі на цьому великі гроші.

Отже Пастер своїми спробами довів, що теорія самовільного зародження не має ніяких підстав. Пастер сказав так: "тепер на землі не може бути самовільного зародження. Ніде й ні за яких умов не траплялося мені спостерігати цього явища". Чи мав рацію Пастер, заперечуючи самозародження мікробів? Якби він помилявся, то хіруґія була б цілком неможлива. Жадний хірурґ не міг би бути певним, що його хворий видужає після операції, якби в рані могли самовільно заводитися мікроби. Але хіруґія процвітає, нагноєнь у рані не буває, якщо зробили чисто, тобто коли операційну кімнату, простирало, інструменти, вату, марлю, руки оператора було знезаражено перед операцією. Це найкращий доказ на користь теорії Пастера.

Але винахід Пастера ще не дає відповіді на наше запитання. Пастер казав, що за наших умов на землі не спостерігається самовільного зародження. Але можливо, що раніше, коли на землі були інші умови, коли вона була ще гаря-

ча, на ній могло відбуватися самовільно зародження. Ми повинні погодитися з цією теорією, бо вона найближча правди.

Що правда, є вчені, які вважають, що самовільного зародження ніколи на землі не було, і що життя занесено на землю з інших планет.

Але таке пояснення нікого задовольнити не може. Переміщаючи виникнення життя з планети на планету, ми дійдемо кінець-кінцем до такої планети, де життя почалося уперше.

А тому найкраще піти іншим шляхом — вважати, що життя почалося на самій землі. Так воно було і справді. Якщо самовільне зародження на землі неможливе за наших сучасних умов, то був час, коли земля була ще гаряча, коли велика частина її була вкрита морем, і коли багато речовин перебували у зовсім іншому стані, ніж тепер. Ось тоді саме й виникло життя. Які попередні умови потрібні для того, щоб міг утворитися орґанізм? Задля цього повинні існувати білкові сполучення — білок. Білок — це основа всякого орґанізму. Можна сказати, що саме з білка виникли живі орґанізми.

Утворення білка відбувалося мабуть таким шляхом: вуглець сполучився з азотом і дав особливе сполучення — ціян. Сполучення вуглеця з азотом можливо лише за дуже високої температури. Ось чому мають рацію ті вчені, які гадають, що життя виникло в ту пору, коли земля була гаряча. Далі ціян, прилучивши до себе воду, перетворився на білкове сполучення. Російському вченому Бахові нещодавно пощастило утворити білкове сполучення з ціяну.

Білок утворився. Але білок — це ще не орґанізм. Він став орґанізмом лише тоді, коли виникли сприятливі умови. Такі умови існували в морі, в цьому першому океані, що вкривав гарячу земну кору. У цьому океані грудочка білкового слизу стала орґанізмом. Вона почала рухатися, живитися, відчувати, розплоджуватися. Цій первісній грудочці були притаманні всі ті властивості, всі ті ознаки, що їх має кожний орґанізм, який би він малий не був.

Ця первісна грудочка слизу, що почала рухатися в безмежному океані, не залишила після себе жадного сліду. Вона не мала твердих частин, які б осіли на морському дні й дійшли до наших днів. Ця грудочка слизу згнила, щезла безслідно, але вона залишила після себе численне потомство. Це — ті тварини й рослини, що населяють зараз земну кулю.

І. Паулі.

КУХОВАРСЬКІ ПОРАДИ.

КУРЧАТА ТУШКОВАНІ В ГОРЩИКУ.

Попатрати курчата, порізати начетверо, покласти в поливяний горщик з широким дном, поклавши на дно ложку масла; обсипати курчата дрібно покришеною морквою, петрушкою й молодими грибами (усе це раніш попарити окропом), посолити, покласти зверху ще пів ложки масла, накрити покришкою й поставити на плиті на гарячу сковороду. Через пів години курчата пустять з себе сік, тоді обсипати їх зеленою петрушкою, помішати й нехай іще пів години пріють під покришкою. Подаючи, обсипати корінням, що в ньому вони пріли.

КУРЧАТА З ЗЕЛЕНИМ ГОРОШКОМ.

Попатравши, порозрізувати курчата надвоє або начетверо, налити водою, посолити, всипати 3 — 4 склянки зеленого горошку, покласти 1 ложку масла й зварити зовсім. Тоді вийняти курчата, а в горох покласти ложку цукру, пів ложки борошна, посіченої закришки й варити під покришкою, щоб горох став мягким. Курчата обкачати в яйці й сухарцях і підсмажити. Подаючи, обкласти горохом.

ИНДИК НАЧИНЕНИЙ РИЖЕМ.

Индик начинити таким рижем: напівзварений риж покласти в рондель з шматком масла, налити трошечки бульйону, розмішати і нехай упріє. Потім покласти дрібних родзинків, посолити, розбовтати 2 — 3 яєц, розмішати і, начинивши индика, спекти його та подавати до споживання.

КАРТОПЛЯНА САЛАТА.

1 кільоґрам картоплі вимити, почистити, зварити, нарізати невеликими шматочками. Пів шклянки оцету, ложечку цукру, одну ложку соли розмішати, облити картоплю. Одну цибулину покришити дрібно, обсипати картоплю, потім облити її 1 — 2 ложками олії. Ця салата дуже смачна до відварних ковбасок.

ЕСПАНСЬКА ЦИБУЛЯ.

Скілька цибулин обібрати, порізати на кружалочки й намочити на годину в оцті. Потім посолити й посипати перцем. Коли розм'якне, облити підлевою з гірчиці або з порванської олії й посипати зеленою петрушкою.

ВСЯЧИНА.

ЗАПАС ВОДИ У ВЕРБЛЮДІВ.

Учені слідили роками за тим, як можливо видержати верблюдам цілими днями серед великої спеки без води. Верблюди видержують без води в зимі 25 днів, а літом 5 днів. В західній Сагарі напоюють верблюдів із джерела, а що одно джерело віддалене від другого на 12 днів, то верблюди не пють цілих 12 днів. Учені твердили, що верблюд схоронює в свойому жолудку більший запас води. Але це твердження збили другі вчені. Тепер пощастило одному анґлійському вченому дослідити, що верблюд ховає більшу скількість води в жолудку і то в певних комірках, звідки дістається ця вода в разі потреби до прочих орґанів верблюда.

ВИТРЕВАЛІСТЬ СЛІПЦЯ - ІНВАЛІДА.

Один французький учасник світової війни став сліпим ізза тяжкої рани. Було це 1915 року. Не зважаючи на це, він покінчив правничі науки і став адвокатом, а відтак вибрано його послом до французького парляменту, де бере живу участь у нарадах. В останньому часі відкрив в собі ще талан різьбарський, послугуючися при тім покищо як матеріялом різьбарською глиною. Розуміється, що різьбить з памяти. Прослідивши вперед пальцями форму предметів чи черти людських лиць, він відтак їх відтворює з великою точністю у глині.

ЦІКАВИЙ ДОСЛІД НА РОСТІ ДІТЕЙ.

Скандинавський лікар д-р Густав Нілін своїми дослідами установив правило, по якому ростуть діти. Вже давно звісно, що діти не ростуть правильно. В певних відступах часу в році ростуть, а в інших цього не спостерігається. Цей лікар робив дослід на шкільних дітях цілий рік і спостеріг, що в часі від березня до травня і від листопада до січня прибирають діти на висоті. Від вересня до листопада і від січня до березня діти росли дуже мало. В червні, липні і серпні не спостеріг росту. Щодо прибрання на вазі, то в часі росту вона падала. В часі, коли прибирали на вазі, то ріст був дуже незначний. В багатьох дітей спостеріг він більший ріст під впливом ультафіолетних лучів ртутної лямпи, але це треба робити без жадного напруження, бо це може пошкодити на інші орґани.

ПАЛАТА НА ДНІ МОРЯ.

Професор Маюрі, що займається викопалисками в околицях Неаполю, Італія, віднайшов випадково на побережі моря декілька оловяних рур з написом ''Imp Caes Sept''. Це дало притоку до дальших пошукувань і справді на глибині 4-ох метрів найдено палату римського імператора Септіма Севера, яка колись стояла на побережі, а відтак залило її море. В тому напрямі, щоби видістати ці дорогоцінні памятки з дна моря, йдуть пильні пошукування.

ЕНЕРҐІЙНА ЖІНКА.

Сильно побитий чоловік приходить на поліцію і каже:

— Пане комісар, мушу пожалітися на нелюдське поведення ось того полісмена. Вчора вночі замісць завести мене на поліцію, відпровадив мене до дому. Ну, і прошу, подивіться, як я тепер виглядаю.

Я І ЩЕ ОДИН.

— Де-ж ти так біжиш, що навіть мене не бачиш?

— Хочу не допустити до бійки між двома людьми.

— Що-ж це за люди?

— Я і ще один.

ПО АРЕТМЕТИЦІ ІНАКШЕ.

— Ти і жінка то одно, правда? Так повинно бути!

— Одно? Та де-де! У нас по аритметиці виходить зовсім інакше. Я і жінка то десятеро....

— Та як?

— А так, жіночка моя становить одинку (1), а я у неї нуля (0), то разом десять...

ВІДПОВІВ.

Суддя, лисий як коліно, каже до злодія:

"Твоя душа здається така чорна, як твоє волосся".

Злодій:

"Як ви душу по волоссю судите, то що я маю сказати про вашу душу?

ПОЕЗІЯ І ПРОЗА.

Вона: Кохання це світло світа.

Він: Так, а коли лише залюблені одружилися, приходить рахунок за це світло.

ДІТИ.

— Івасю, чи ти обібрав яблоко, заки з'їв його?

— Так, мамо.

— А де-ж лупина?

— Я з'їв її потім.

ДОСТОВІРНИЙ СВІДОК.

— Ви є покликані як свідок щодо сварки між вашим товаришем і його жінкою. Чи ви були в них, коли ті клопоти почалися?

— О, розуміється. Я був в них на весіллю!

ПРИЯТЕЛЬКА ПЕРЕСЛАЛА.

Мама: Я бачила, як листонош поцілував тебе, Марусю!..

Дочка: Так, мамо, це моя приятелька переслала мені почтою оден поцілунок.

ПОХОРОН ЗАМОРДОВАНИХ ОРҐАНІЗАТОРІВ.

В понеділок, 28 квітня, похоронено в Порт Артур, Онт., т.т. Розвалу і Вовталейнена, яких, як це виявляється, замордували капіталістичні забіяки ще в листопаді 1929 р.

Згадані товариші, як це всім відомо, були орґанізаторами Індустріяльної Юнії Лісових Робітників, яка керувала минулої зими боєвим страйком лісовиків. В часі того страйку покійні товариші обходили кемпи і підчас одного обходу вони безслідно пропали.

Тіло т. Вовтелайнена знайдено в маленькій затоці, де немає більше як на два фути води, аж 19 квітня. Тіло т. Розвала знайдено в тій же самій затоці тільки на півтора милі віддалі оден тиждень пізніше. В тому місці є менше води, так що ціле тіло т. Розвала лежало на березі, а тільки голова була у воді. Це ясно говорить, що т. Розвал не втопився сам, але що його, як теж і т. Вовталейнена, замордували капіталістичні забіяки. Той факт стверджує це й те, що голова т. Розвала була страшно побита, а капіталістичні служальці заєдно твердили і твердять, що знаків від побиття на ньому не було ніяких і що покійні товариші сами втопилися.

Товариші Розвал і Вовталейнен приїхали 3 роки тому до Канади з Фінляндії. Обидва були ще зовсім молоді: оден з них мав 24 роки а другий 28. Оба згадані товариші брали активну участь у трейд-юнійній роботі і в фінляндських робітничих орґанізаціях та були боєвими членами комуністичної партії. А т. Вовтелейнен був ще й членом дистріктового комітету КПК.

Смерть обох товаришів є великою втратою для революційного робітничого руху. А що вони віддали своє життя за визволення працюючих, то на їх місця в революційних рядах повинні вступити тисячі нових робітників і робітниць.

В день похорону до Порт Артур зійшлося багато робітників і робітниць, щоби попращати покійних товаришів в останнє. В похороні теж взяла участь фінляндська дута орхестра. Від погребника Евереста ми рушили походом з тілом т. Розвала на цвинтар. Тіла т. Вовталейнена не несено в поході, бо через те, що воно лежало вже тиждень у погребника, його завезено ще ранком того дня на цвинтар.

Насамім переді похоронного походу йшла і грала дута орхестра, а за нею несено труну. За труною кількох товаришів несли вінки від ріжних робітничих орґанізацій. В поході взяли участь клясово свідомі робітники і робітниці з Порт Артур, Форт Вилям і з Фест Форту. Їх було поверх 4 тисячі, причому теж їхало за труною поверх 60 автомобілів.

Над могилою промовляли товариші в анґлійській, українській і фінляндській мовах. По промовах дута орхестра віддграла, а фінляндський робітничий хор відспівав кілька пісень, після чого всі розійшлись домів.

Товариші Розвал і Вовталейнен загинули, але справа, за яку вони віддали своє життя побідить напевно.

Учасниця похорону Д. Б.
Форт Вил'ям, Онт.

РОБЛЯТЬ ПРАЦЮЮЧИХ ЖЕБРАКАМИ І БАВЛЯТЬСЯ В "ДОБРОДІЙНІСТЬ".

В останніх часах робітниці і робітники з ріжних місцевостей Канади пишуть до нашої преси багато дописів про зріст нужди, визиску і безробіття. А нужда, визиск і безробіття дійсно зростають в жахливий спосіб. Зростають вони також і в нашій місцевости Кіченер, Онт. В місцевих фабриках відбувається тепер посилений процес викидання з фабрик тих робітників, що виробили в них свою силу, що працювали в них від 5 до 20 років, а натомісць капіталісти втягають до фабрик дітей і жінок, яких жахливо визискують. Робітниць і робітничу молодь капіталісти заставляють робити ту саму роботу, що робили робітники, а платять їм значно менше. А що робітниці і молодь незорґанізовані, то фабрикантам легко визискувати їх.

Викинені на брук робітники примирають з голоду й нужди, а капіталісти з характеристич-

ною їм лицемірністю це її використовують ту створену ними самими нужду на роблення собі слави киданням зголоднілим робітникам жебрачої милостині. Тою роботою займаються головно жінки-буржуйки, які від нічого робити, бавляться в "добродійок".

Недавно я була на одному зібранню тих буржуйок і міщанок, щоби подивитися, як вони ведуть ту свою лицемірну роботу. Це було зібрання місцевих членкинь Червоного хреста.

Прийшла я з одною знайомою саме на час, коли збори мали початися. Але чекаємо і чекаємо, а вони не починаються.

— Чому ви не починаєте зборів? — питаю сусідки по кріслі.

— Бо ще немає голови.

Вкінці прийшла голова місіс Кавхман, жінка власника робуровні. Почався мітінґ. Спершу обговорювали бизнесові справи, а далі перейшли на те, чому то є стільки безробітних в місті та чому, не дивлячись на весну, більше бідних зголошується за допомогою як зимою. Ці питання буржуйки розвязали дуже легко. Вони вирішили, що це діється тому, що "робітники не хочуть робити, а лише ждуть на їхню запомогу". Це був великий глум над працюючим, бо працюючі не є жебраки, щоби спускатися на буржуазну запомогу, яка, до речі сказавши, є дуже а дуже мізерна. Капіталісти поставили працюючих в положення жебраків, що мусять просити на вулицях за кводрами на обід і в ріжних лицемірних буржуазних товариств запомоги. І одиноке, що працюючі повинні зробити — це відібрати в буржуазії ті багацтва, які створили своїми руками, а буржуїв заставити працювати та перестати глумитися над нашою нуждою і бавитися в лицемірну "добродійність".

При кінці мітінґу до салі прийшла робітниця з 4 дітьми жебрати допомоги. Причини своєї нужди вона розказала коротко але ясно. Її чоловіка викинено з робуровні фабриканта Кавхмана, де він виробив свою силу і він не годен тепер піде найти роботи. Средства до життя в них вичерпалися і вони не мають з чого жити. Значить ріжні Кавхмани творять нужду, а їх жінки виробляють собі на ній славу добродійних і чулосердних. Робітництво не повинно довше того терпіти. Ми повинні орґанізуватися і під проводом комуністичної партії повалити капіталізм та встановити в Канаді робітничу владу.

Робкорка.

Кіченер-Ватерлю, Онт.

ОБРАЗКИ З КАНАДІЙСЬКОГО "ДОБРОБУТУ".

Я читаю уважно кожне число "Робітниці" і знаходжу в ній багато дописів робітниць і фармерок. Коли читаєш, яке горе вони переносять, то хочеться плакати, але коли подумаєш, що про своє горе і боротьбу з ним, себто з капіталістичним визиском і поневоленням пишуть сами робітниці, то починаєш радіти з того. Бо якже-ж не радіти, коли читаєш дописи товаришок, що кілька років тому писати не вміли, ворожо відносилися до наших орґанізацій і до робітничого руху, що про наших членкинь говорили: "Не говори з нею, бо вона більшовичка — з нею чорт ходить", а тепер вже поступили вперед настільки, що находяться в наших рядах і через пресу другим правильний шлях вказують. Я щиро радію поступом наших робітниці і фармерок і по товариськи тисну їм руку. А при тому поділюся з читачками "Робітниці" відомостями про життя і визиск працюючих в місцевостях Ліверполю і Бруклин, Н. С.

Цих два села, бо містами назвати їх не можна, віддалені поверх 100 миль від портового міста Галіфаксу. Замешкують їх переважно анґльо-саксонці. Більшість з них занимається риболовством. До недавна фабрик тут не було зовсім. Аж в минулому році побудовано папірню, яка почала цего року працювати і постачати двом видавництвам — "Галіфакс Гералд" і "Галіфакс Хронікал" папір.

Трудящі цих місцевостей сподівалися, що їм трохи полегчає, що матимуть змогу заробити трохи грошей на прожиття. Але папірня не принесла їм заробітків лише страшний визиск. Платня в папірни така мала, що зарібку батька ніяк не вистарчає на утримання навіть невеличкої родини і тому матері мусять залишати своїх дітей вдома і йти теж шукати праці. І коли котрій робітниці навіть вдасться найти працю, то зазнає вона біди на тій роботі, ой зазнає. В приватних домах, ресторанах то що робітниці працюють по цілих довгих 7 днів на тиждень, а за ту тяжку працю ді-

стають по 3 до 4 долари тижнево. Котра робітниця є фаховою кухаркою, то заробляє 5 доларів тижнево, словом один жах. Як би мені минулими роками, був хто сказав, що існує такий страшний визиск, то я ніколи була би не повірила. А тепер вірю, бо бачу його.

Раз-у-раз мені приходиться бачити таку сцену: в 7-ій годині ранку стара 52-ітна робітниця тягає хата від хати драбинчастий візок і збирає білля до прання. Коли її вдасться назбирати повний візок, який вона насилу тягне, то вона радіє, що зможе на пранню і прасованню дещо заробити. А мусить вона так тяжко працювати, бо має нездібного до праці чоловіка і кількоро дітей, що мусять щось їсти і в щось вбратися. І чи справедливе це, що стара спрацьована мати робітниця в добі автомобілів і аеропляпів мусить тягати руками візок? Ні, це є криклява несправедливість, яку творять і підтримують капіталісти. А таких матерей-робітниць є міліони.

Надзвичайно вірно характеризують капіталістичний лад такі факри. В Бруклині є кілька церков, а в Ліверполю кільканацять, але ні в однім, ні в другім місточку немає шпиталю. І ось коли недавно одна робітниця зломила тут ногу, а зломила так нещасливо, що кістка вилізла через панчоху, то навіть не було кому дати її належної первої помочи. Її мусіли посадити в авто, відвезти до залізниці, а залізницею 28 миль до Бриджвотер. В залізниці вона з болю так страшно кричала, що просто жах збирав. А все те є тому, що капіталісти дбають лише про будування тих інституцій, які задурманюють працюючих, які помагають поневолювати нас, а про шпиталь їм байдуже.

Не робить ніяких заходів про побудування лічниці і компанія-власниця папірні, хоч каліцтва трапляються досить часто, покалічених робітників лікують пани в сірих мурах папірні в салері. Це є зразки капіталістичного господарства.

Ми, товаришки, повинні старатися, щоби тому господарюванню покласти край. А щоби зробити це, то ми мусимо масово вступати до революційних робітничих орґанізацій і в їхніх рядах боротися проти капіталізму.

Д. К. Николайчук.

Ліверполь, Н. С.

ПЕРШЕ ТРАВНЯ В ЛЕТБИДЖ.

В день 1 травня в 2 годині пополудні робітниці і робітники міста Летбридж, Алта., масово прибули до міського парку, щоби з него почати першотравневу демонстрацію. Публики зібралося багато. Правда, були між нами і деякі несвідомі робітниці й робітники та міщухи, що прийшли до парку не на демонстрацію, а лише, щоби подивитися на неї. Їх можна було пізнати по тому, що коли до них підступали товаришки з першотравневими відзнаками, то вони відказувались приняти їх.

Першим промовцем був тов. Фармер. Ґрупа компанійних хуліґанів старалася в часі його промови криком перешкодити йому. По ньому промовляв т. Гладун, який закликав робітників і робітниць, щоби ставали в ряди і почнали демонстраційний похід. Ми сформували ряди і рушили в похід. Коли ми зробили це, юрба фашистів намагалась всіми способами перешкодити нам. Своїми спробами вони дореди до того, що кілька наших товаришів вийшли з рядів і дали їм такого прочухана, що вони втікаючи, не знали, як ноги натягати.

Демонстраційний похід ми закінчили коло Українського Робітничого Дому, де відбувся масовий мітинґ. Площу перед УРД заповнили роітники й робітниці, а до них промовляли бесідники в англійській, українській і мадярській мовах. В числі українських бесідників, були теж бесідниці від місцевих відділів Жіночої Секції і Секції Молоді. Свято закінчено масовим відспіванням Інтернаціоналу, а вечером відбувся в Українськім Робітничім Домі великий першотравневий концерт.

Неробкорка.

Летбридж, Алта.

ПЕРШЕ ТРАВНЯ В СОДБОРІ.

Робітництво міста Содборі, Онт., відсвяткувало Перше Травня великою демонстрацією, якою керувала комуністична партія. Свято почалося мітинґом в 2 годині пополудні в УРД. Мітинґ відкрив т. Барабан. Він пояснив значіння свята і покликав до слова т. Гіла, який промовляв в англійській мові. Другим промовцем був т. Костинюк. Підчас його промови до салі прийшов чіф поліції з ґрупою детективів і з мейором міста Фелтоном. Всі вони зробили дуже кваєні мі-

ни, побачивши т. Костинюка, який пояснював значіння свята і пятнував капіталістичний лад. А коли т. Костинюк побачив "батьків" міста і їх тілохоронителів, він зараз же сказав, чого вони прийшли до салі та закликав присутних бути готовими до відбою, як поліція старатиметься розбити демонстрацію.

Після промови т. Костинюка виступив т. Паркер і заявив, що капіталісти вже приготовили поліцію до розбиття демонстрації. Одночасно він звернувся до робітників і робітниць з покликом, щоби не лякались поліції і йшли на демонстрацію. Почувши ці слова мейор міста хотів дати присутним пересторогу, щоби не йшли на демонстрацію, але, як тільки він показався на підвищеню, з уст працючих понеслись вигуки: "Геть фашиста! Проч зі слугами капіталу! Всі йдемо на демонстрацію!" На ці слова присутних мейор не міг нічого відповісти, але він за те дав належні прикази поліції.

Коли ми рушили походом з боєвими написами з Українського Робітничого Дому до Фінляндського Робітничого Дому, щоби піти звідтам спільно до Бел парку, ми побачили відділ поліції, що машерував теж до Фінляндського Робітничого Дому. Там поліція накинулась на наш похід, арештувала кількох фінляндських і українських провідних товаришів та зірвала кілька написів. Поліція сподівалася, що, арештувавши провідників демонстрації, вона настрашить тим робітників і розібє демонстрацію, але демонстранти відважно йшли далі. По дорозі поліція в ріжний спосіб перешкаджала нам, а теж трьох фінляндських товаришок арештувала.

Похід представляв собою досить мальовничий вид. Кругом нас цілий час крутилися шершенями поліцаї. Вони їздили на моторциклях і автах та бігали пішком. А кромі того вони покликали собі на поміч ще її огневу сторожу. Демонстранти голосно насміхалися з тих поліцейських приготувань.

Поліція думала, що через арештування промовців в парку мітінґу не буде. Але вони помилилися, нашій правді уст заткати не можна і всіх, що поширюють ту правду арештувати не можна, бо нас надто багато.

Мітінґ відкрив т. Ройкрофт, а опісля промовляли бесідники в ріжних мовах. В українській мові говорили т.т. Головач і Галанчук. Мітінґ закінчено Інтернаціоналом. А по мітінґу ми рушили походом до міста

Демонстранти пішли походом до поліційної станції, обступили її і домагалися звільнення арештованих. Поліція напала на нас з палками, а не можучи справитись, закликала собі до помочи огневу сторожу, яка під охороною поліції обливала демонстрантів водою. По довших змаганнях поліція розігнала нас. Вечером відбувся в УРД величавий першотравневий концерт-мітінґ.

Це перший раз в історії місто Содборі побачило таку могутню першотравневу демонстрацію працючих, в якій взяло участь поверх 5 тисяч робітників і робітниць.

Робкорка.

Содборі, Онт.

НЕ ЗАСТАЛИ ЖИВОГО.

Середнього росту, кароока молодиця з десятьлітним хлопчиком висіла з потягу в долині "чорного золота". Приїхали вони в цю долину вугілля зі старого краю до любого їх батька та чоловіка, котрий від років тяжко працює в цих копальнях.

За десять років життя без чоловіка, друга приходилось її з дитиною переживати ріжно... З колишної чепурно-моторної дівчини, котра своєю красою чарувала ціле село парубків, нині остались тільки спогади в її карих очах, бо вони не змінились; дивились весело, бо раділа, що ось, вже буде бачити свого любого Михася. Того Михася, котрого збиралась стрічати в рідному селі, при повороті з Канади з грішми...

З року на рік вона мріяла, що її Михась-чоловік в Канаді заробить багато грошей, з якими поверне щасливо в рідне село, накупить поля, збудує новеньку хату, по канадійськи і тоді вона житиме весело і щасливо. Такі надії і мрії потішали її і всякі недостатки вона з дитиною лекше переносила. А роки за роками непомітно збігали, неначе в річці весною вода. А вимріяного багацтва її Михась добитись не міг, помимо його найкращого бажання. В копальнях вугілля, праця сезонова: попрацюєш чотири — пять місяців, опісля копальні закриваються на сім-вісім місяців. Життя дороге, і зашпарований гріш треба проїсти за цих сім-вісім місяців. Так з року на рік повторялося.

Михась, бажаючи доняти своїх плянів, виїзджав по за-

криттю копалень на роботу до іншої праці, але винайти іншу працю для нього було тяжко, бо таких як він було багато. Бувало, поїздить, поїздить та знічим вертається до долини "чорного золота". Відтак постановив ніде не виїзджати, а залишитись тут, між знайомими товаришами, з якими днями працює під землею, а вечерами в робітничій орґанізаціях — ТУРФДім і РЗТ.

За десять років, він з канадійськими "гараздами" так зжився, що чогось жалко було покидати, головно орґанізацій жаль було покидати. Так постановив, до старого краю не вертати, бо кромі жінки й сина, якого ще не бачив, та довгої грядки города з похилою хатиною в нього нічого більше не було. Покидати нову біду, а вертати до старої в нього не було охоти. Приказав жінці спродати все і приїхати до нього. Так вона й зробила.

— Мамо, тут мешкає наш тато? — запитав цікавий хлопчина, коли позлазили з потягу.

— Тут, мій дорогий — промовила молодиця. В тій хвилі чогось на її серцю стало тяжко, неначе тонова плита придушила її змарнілі груди. Далеко в глибині її душі вона відчула щось непевного.

На станції, як звичайно, коли потяг прийде людей багато. Одні приїзджають, а знайомі приходять і їх стрічають; другі від'їзджають, а знайомі відпроваджують. Отже назбирується поважна юрба народу.

Молодиця з сином шукали між юрбою очима свого... свого чоловіка, батька, але на превеликий жаль вони не знайшли. Ніхто до них не признавався.

— Певно, ми змінилися, до непізнання... Таж він писав що вийде... А може... може другу має? О, ні. Мій Михась не такий, — вперто відганяла від себе цю думку молодиця.

В той час потяг свиснув тричі і колеса зацокали по спаяних рельках. Вона відчула тугу, за цим залізним німаком, з яким зжилася через місяць часу в дорозі, котрий приніс її в цю несприятливу, дику долину. Не відчула-б вона цеї пущі, коли-б біля неї зараз стояв її любий Михась, а так для неї все немиле, чуже.

Потяг, вже зник. Помчав у свою путь. Люде порозходились кожний в свою, лише осталась молодиця із сином, який дивився цікавими оченятами крізь вікно на місто. А місто, як погоріле. Немає ані одного порядного будинку.

— Мамо, мамо, хтось дуже скоро йде до станції. Це певно наші тато. Вони спізнилися нас трічати. — Подивіться, мамо, ви їх знаєте...

Поки молодиця зірвалася з місця, то "тато" вже зник із зору хлопчини, і хлопчик немав що показати мамі.

— Ох, — радісно здихнула молодиця — Як я маю його стрічати свого любого Михася? Як довго ми не бачились, скільки горя я пережила там, а він тут? Вже десь надобре постарівся, гірш від мене... Серед рою думок, молодиці, увійшов з надвору до почекальні станції середного віку чоловік, і промовив:

— Ви є дружина товариша Михайла Сливки?

— Так, — дрожачи, відповіла молодиця.

— Мамо, мамо це наш тато — з підскоком запитував хлопчина.

— Ні, — відповів чоловік — я лише вашого тата товариш, що разом працювали, але... лиха доля так хотіла...

— Що хотіла? — дрожачим голосом перебила молодиця. Товариш Михайла змішався, не знав що далі казати? Але молодиця вперто допитувалася.

— Коли йшов напроти вас, то цілу дорогу обробляв пляни, що вам сказати, і нічого путнього моя голова не придумала. А коли вже вихопився, то вам скажу поправді. Вашого любого чоловіка й батька вчера на моїх очех в копальні забило...

— Ох, не застали живого! — заридала молодиця і повалилась на долівку.

Давид Синиця.

Мус Джо, Саск.

КЛЯСОВЕ ВИХОВАННЯ, ЦЕ ВЕЛИКА НАУКА.

Так сказав товариш, коли по обіді ми йшли до праці. Ми живемо на "борті" в одної родини. Батько працює днями й ночами в ресторані, мати цеї родини працює вдома коло "бортівників", а їх одиначка-дочка вчиться в середній школі (гай скул).

Одного разу при обіді ми вели розмову про теперішне безробіття, та тяжкі умовини тих робітників, що працюють. Між іншим згадали про працю батька цеї пишної одиначки, яка частенько студіює журнали моди...

— Хоч би взяти працю "вейторів", по ресторанах. На перший погляд, ця праця виглядає легкою, але як працювати по 12 — 14 годин кожного дня через кулька років, то та людина мусить окалічіти на ноги, бо ця праця найбільше опирається на ходженню — сказав товариш.

— Є чутка, що "вейтори" по ресторанах і готелях починають домагатися в своїх панів, одного дня в тижні відпочинку та коротших годин праці, — промовила мати одиначки. — Це дуже добре діло, що "вейтори" таке домагання своїм панам ставлять, — додав я.

— Не дуже-то добре, — випалила одиначка, — коли так станеться, то мій "деді" не зможе приносити більшої "пейди", бо буде менше працювати. І я не зможу мати завжди нового "дреса", як мають мої товаришки.

По цьому її вислові в нас обох була одна гадка, але ми її не висловили, бо обідний час закінчився. Одиначка, пишно встала і, задерши голову, пішла до школи, а ми пішли до праці. По дорозі, розмовляли про значіння клясового виховання.

Виховавчі інституції нинішньої буржуазної системи не виховують, а калічать робітничих дітей. Замісць любови до працюючих вони впоюють в них погорду. Нинішна система виховує дітей на самолюбів, які не мають ніякого чуття серця навіть до родичів, не то до чужих. Ради порядного "дреса" вона не хоче, щоби її батько відпочивав, але хоче, щоби він тягнув те щоденне ярмо без упину, бо вона самолюб, а це самолюбство де вона дістала? Дістала вона його в буржуазній школі та від окруження. Батько поза щоденну працю не має часу виховувати її, бо самий може не знає виховувати, мати те саме і росте ця дитина—одиначка на потіху буржуазній клясі, а не родичам, ані робітничій клясі, помимо того, що батько з робітникам, що в дома гостює лише коротенькими годинами.

Клясове робітниче виховання — це велика наука. Бо вона вчить, що при пануванню капіталу є непримирімі дві клясі — кляса капіталу і кляса праці. Перша кляса живе паразитним життям, коштом другої кляси. Тої кляси, яка в поті чола творить все добро, а за це дістає лише гнет, нужду і злидні та всебічне калічення дітей, яких від того калічення може врятувати лише клясове робітниче виховання. Те клясове робітниче виховання можна дістати лише орґанізаційним шляхом. Тільки в дійсних робітничих орґанізаціях, як комуністична партія, ТУРФДім і РЗТ можна дістати його. Також тереба читати робітничу пресу та вивчати робітничий рух. На місце вишукування "мод", треба приучувати наші "одиначки" до робітничого руху та науки, бо лише в клясовім вихованню нашої молоді лежить краще завтра.

Давид Синиця.

Мус Джо, Саск.

БІБЛІОТЕКА ПІШЛА В РУХ.

Легко і радісно пишу цей допис, бо пишу про поступ наших членкинь жінвідділу в Тіммінс, Онт., на полі самоосвіти. Наші членкині взялися тепер надзвичайно енерґійно до читання книжок. Отак прийдете до УРД в ті вечері, коли відкрита бібліотека і бачите: товаришки переглядають спис книжок, визначають їх, розказують одні одним, що прочитали в книжках і радять собі які позичати. Часом буває, що товаришки легко сперечаються з бібліотекарем і між собою. Це трапляється тоді, коли 2 чи 3 товаришки хочуть позичити одну і ту саму книжку. Звичайно, що ті суперечки є щиро-товариські і нешкідливі, а собою вони показують, що серед членкинь зросло зацікавлення до читання.

Тим горненням членкинь до самоосвіти всі ми радіємо, бо досі такого великого зацікавлення книжками в нас не було. Можливо, що товаришок зрушили до читання квестіонарі Ц.К. Але тільки зрушили, бо зараз товаришки вглибившися в книжки, набули деяку звичку до читання і з охотою читають книжки без всяких покликів до читання.

Неробкорка.

Тімінс, Онт.

ВЕЛИКДЕНЬ В ТОРОНТО.

Недавно в нашому місті Торонто, Онт., проминув великдень. Як завжди це християнське свято принесло великі зиски бизнесменам і попам, а втрату грошей і духове та фізичне затроєння несвідомим працюючим. Бизнесмени, знаючи, що перед великоднем несвідомі працюючі купують багато річей, підносили ціни і раділи з бизнесу. Самогонщики і державні склади алькоголю масо-

во збували ріжного рода отруту, бо свячене без горілки, мовляв, не полізе в горло і збут був добрий. В тому святочному пиянствуванні ясно виявляється споріднення релігії, як духової отрути, з алькоголем, як фізичною отрутою. Попи-ж святили паски і робили все, що лише було в їх силах, щоби витягнути від працюючих як найбільше жертв і ріжних "належитостей".

І ось маса бідноти, що через нужду, злидні і безробіття цілі місяці жила на сухому хлібі, видавала останні центи на "свячену" і позаливалася була нею в свята до того, що просто жах брав. Деякі з них ходили вулицями міста і виспівували ріжні брудні пісні та примушували прохожих зглядатися і насміхатися з них. Дивлячися на них, я мимоволі червоніла за їх темноту, хоч тут в першій мірі і головно винен капіталістичний лад зі своєю системою задурманювання, в якому релігія грає головну ролю.

Таке було на великдень. А на другий день вся та біднота блукала вулицями міста в пошукуванні за працею, не здаючи собі справи, що за теперішнє безробіття вина у великій мірі і релігія, яка підтримує капіталістичний лад, що творить безробіття, нужду і злидні.

Задурманені попами працюючі не горнуться в ряди орґанізованих і не борються за поліпшення умовин праці та за повне визволення. Капіталісти використовують цю темноту в повнім розумінні того слова та здирають з працюючих останню шкіру.

До всіх тих, що ще вірять в пансько-релігійні забобони я кличу, щоби глянули на світ своїми власними очима і єдналися з клясово свідомими робітницями й робітниками та боролися за своє визволення.

В. Червона.

Торонто, Онт.

КОНЦЕРТ-СВЯТО.

Українські і фінляндські робітниці та робітники міста Венкувер влаштували вечером на 1 травня гарний концерт-мітинґ. Свято відкрили фінляндські товариші відспіванням Інтернаціоналу, а потім фінляндська робітнича діточа орхестра відіграла дві дуже гарні пісні. Після того юні піонери відіграли цікаву одноактівку, в якій представлено боротьбу шкільної дітвори проти буржуазних учитель, що намагаються за дурманити їх буржуазним способом думання. В багатьох місцях цеї штуки публика голосно оплескувала юних виконавців.

Після одноактівки промовляли 3 бесідники. Вони ясно і приступно говорили про значіння 1 травня. Програма концерт-мітинґу була дуже гарна. Наша українська молодь повинна старатися придбати таку ж саму гарну орхестру як це має фінляндська робітнича молодь.

К. Бойко.

Венкувер, Онт.

ДЕЩО ПРО НАШУ ПРАЦЮ.

Це були спеціяльні збори, на яких делеґат здавав звіт з 11 зїзду ТУРФДім. Збори важні, але що з того, на них прийшла лише половина членкинь, а друга половина сиділа собі вдома. І чи можна так робити? Звичайно ні. Одже ж делеґат говорив, які ухвали винесло найвище тіло нашої орґанізації, які шляхи дальшої праці намітило воно. Не знаючи тих ухвал, не можна добре працювати, бо можна легко збитися з правильного шляху. Але деякі наші членкині не здають собі справи, що речі так маються і думають, що можна оминати так важні збори. Та й взагалі праця в нашому жінвідділі терпить багато через те, що деякі членкині заводять в орґанізації особисті спори і порахунки. Ми рішуче мусимо ті непорозуміння усунути з орґанізації і за те усунення мусять взятися всі членкині.

М. Доскоч.

Порт Артур, Онт.

З ДУМОК І ВИСЛОВІВ ЛЕНІНА.

"Ми за демократичну республіку, бо це найкраща для пролетаріяту форма держави за капіталізму, але ми не маємо права забувати, що наємне рабство становить долю народу і в найбільш демократичній буржуазній республиці. Далі — всяка держава є "особлива сила для придушення пригніченої кляси."

***

"Перемогти велику централізовану буржуазію в тисячу разів легче, ніж "перемогти" мільйони й мільйони дрібних хазяйчиків, що своєю постійною, буденною, невидимою, незловимою, розкладаючою діяльністю здійснюють ті самі наслідки, які потрібні буржуазії, які реставрують буржуазію."

***

"Старе суспільство було побудоване на тому прінціпі, що або ти грабуєш іншого, або інший грабує тебе, або ти працюєш на іншого, або — він на тебе, або ти рабовласник, або — ти раб."

Поквітування жертв на орґанізаційно-освітній фонд Жіночої Секції ТУРФДім

Брентфорд, Онт.

Т-ка Марія Фізор зібрала на лісту ч. 1177 $1.85. Зложили по 25 ц.: Анна Бариска, Доція Сірота, Лесь Бабінець, М. Фізор, Володимир Вухач, Анна Гнатюк; Онуфрій Гандзюк 15 ц.; по 10 ц.: Іван Василинчук, Розі Пекар.

Т-ка Анна Іванюк зібрала на лісту ч. 1175 — 75 ц. Анна Іванюк 50 ц.; В. Гузул 25 ц.

Т-ка Анна Лесінська зібрала на лісту ч. 1176 — 75 ц. Анна Ухач 50 ц.; Х. Наклюцька 25 ц.

Т-ка Анна Заячковська зібрала на лісту ч. 1173 — 35 ц. Анна Заячковська 25 ц.; Фред Мазурек 10 ц.

Белвю, Алта.

Т-ка Кароліна Ткачук зібрала на лісту ч. 1203 50 ц.; по 25 ц.: М. Ткачук і К. Ткачук.

Т-ка Анна Михайлюк зібрала на лісту ч. 1204 — 50 ц. Зложили по 25 ц.: М. Якимик і А. Михайлюк.

Т-ка Олена Рошко зібрала на лісту ч. 1201 $2.10. Зложили по 50 ц.; М. Бялан і В. Вороняк; по 25 ц.: Ґ. Мриґолаз, Н. Порохнюк, П. Стельмахович і О. Рошко; В. Джелип 10 ц.

Т-ка М. Ф. Вакалюк зібрала на лісту ч. 1200 45 ц. Іван Кристоф 25 ц.; по 10 ц.: Й. Вакалюк і М. Вакалюк.

Т-ка П. Сандуляк зібрала на лісту ч. 1202 $1.20. Зложили по 25 ц.: І. Старон, Н. Моріс (хорват), Н. Сандуляк, П. Сандуляк; І. Зазуля 20 ц.

Савт Поркюпайн, Онт.

Т-ка Домка Данилюк зібрала на лісту ч. 1014 — $1.00. По 25 ц.: Д. Данилюк, Михайло Данилюк, А. Забіяка, Марія Ревеґа.

Т-ка Февронія Бенасюк зібрала на лісту ч. 1016 — 50 ц. По 25 ц.: Февронія Бенасюк, К. Харлінська.

Т-ка Марія Гнитка зібрала на лісту ч. 1017 — 60 ц. Зложили по 25 ц.: С. Гнитка, М. Гнитка; І. Скрипник 10 центів.

Т-ка Оксана Костиник зібрала на лісту ч. 1011 — $1.75. Зложили по 50 ц.: Дж. Тоноф, С. Петкеф, С. Коровсон; О. Фрумкін 25 ц.

Т-ка Анна Миронюк зібрала на лісту ч. 1012 — $1.30. Зложили: Б. Шкар 50 ц.; по 25 ц.: Я. Ґіщук, А. Миронюк; по 15 ц.: В. Солонинка, Б. Левісон.

Т-ка Юдвіґа Стефанська зібрала на лісту ч. 1013 — 85 ц. Я. Стефанська 50 ц.; І. Гнатюк 25 ц.; Ґ. Кібік 10 ц.

Т-ка Олена Решітник зібрала на лісту ч. 1019 — $1.00. Зложили: Н. Шалаґонь 50 ц.; по 25 ц.: І. Гнатюк, О. Решітник.

Т-ка Софрона Мудра зібрала на лісту ч. 1020 — 75 ц. Зложили по 25 ц.: Т. Мурій, С. Мудра, І. Гнатюк.

Т-ка Ф. Карпюк зібрала на лісту ч. 1021 — 50 ц. Зложили по 25 ц.: В. Карпюк, Ф. Карпюк.

Едмонтон, Алта.

Т-ка Марія Березюк зібрала на лісту ч. 448. 35 ц. Г. Ризюк 25 ц. і М. Березюк 10 ц.

Т-ка К. Гаврилюк зібрала на лісту ч. 454 $1.10. Зложили по 25 ц.: М. Мінський, М. Гаврилюк і К. Гаврилюк, К. Кирилюк 20 ц.; Н. Пропотніцький 15 ц.

Т-ка С. Волянська зібрала на лісту ч. 434 75 ц. Зложили по 25 ц.: С. Волянська, А. Громик і Ф. Фрик.

Т-ка Марія Лупул зібрала на лісту ч. 445 $2.75. Зложили по 25 ц.: Марія Лупул, Текля Василяк, Софія Шарик, Петро Морис, Петро Вовгун, Іван Громик, Н. Терпеливець, Н. Стефанюк, О. Шидловський, Марія Клодніцька і Микола Дранута.

Т-ка Ґрапина Шапка зібрала на лісту ч. 456. $2.80. Зложили: В. Кулок 50 ц.; В. Фостиняк 35 ц.; по 25 ц.: Іван Терентяк, Т. Вроді, К. Бобрик, І. Бордонюк і Ґрапина Шапка; по 15 ц.: Віктор Попич, Ф. Стеблєска; по 10 ц.: А. Лукіян, (Нечиткий), С. Никифорук, В. Шевчук.

Т-ка К. Пучко зібрала на лісту ч. 465. 55 ц. По 25 ц.: І. Клибановський і К. Пучко; М. Кацан 5 ц.

Т-ка Анна Мокрій зібрала на лісту ч. 428. $5.35. Зложили: Дж. Пленте $1.00; по 50 ц.: Др. Меґас, Н. Клим, Яків Семенюк, П. Волощук, Г. Морфі 40 ц.; (Нечиткий) 30 ц.; по 25 ц.: П. Домніко, Текля Козакович, Ф. Джусков, Федь Піонткевич, Іван Орищук і Анна Мокрій; Г. Віґілюк 15 ц.

Т-ка Софія Барт зібрала на лісту ч. 461. 85 ц. Зложили: Ф. Сеничак 50 ц.; Софія Барр 25 ц.; Енджелін Барр 10 ц.

Колмен, Алта.

Відділ Жінсекції в Колмен, Алта. зложив на орґанізаційний фонд $7.50.

Ді Пес, Ман.

Відділ Жінсекції в Ді Пес, Ман. числить 10 членкинь, кожна членкиня зложила по 50 ц. на орґанізаційний фонд.

Летбридж, Алта.

Т-ка О. Паламарчук зібрала на лісту ч. 496 — 50 центів. Імена жертводавців: Тодор Капелик 25 ц., Петро Паламарчук 10 ц., Е. Цибуляк 20 ц.

ЖЕРТВИ З РІЖНИХ МІСЦЕВОСТЕЙ.

Марія Боднар з Кловер Бар, Алта. $1.00.

Ліза Паранич з Едмонтону, Алта. $1.00.

Марія Слободин з Едмонтону, Алта. 50 ц.

Марія Вакалюк з Едмонтону, Алта 50 ц.

Юстина Кобзей Савт Поркюпайн, Онт. 50 ц.

Марія Мозцір з Савт Поркюпайн, Онт. 50 ц.

Марія Тантаралюк з Брентфорд, Онт. 50 ц.

Анна Воронка з Едмонтону, Алта. 50 ц.

Анна Харюк з Едмонтону, Алта. 50 ц.

Текля Прокопюк з Едмонтону, Алта. 25 ц.

Настя Бортова з Брентфорду, Онт. 25 ц.

К. Аґуханов з Брентфорду, Онт. 25 ц.

Гафія Мостець з Белвю, Алта. 25 ц.

Марія Бошан з Белвю, Алта. 10 ц.

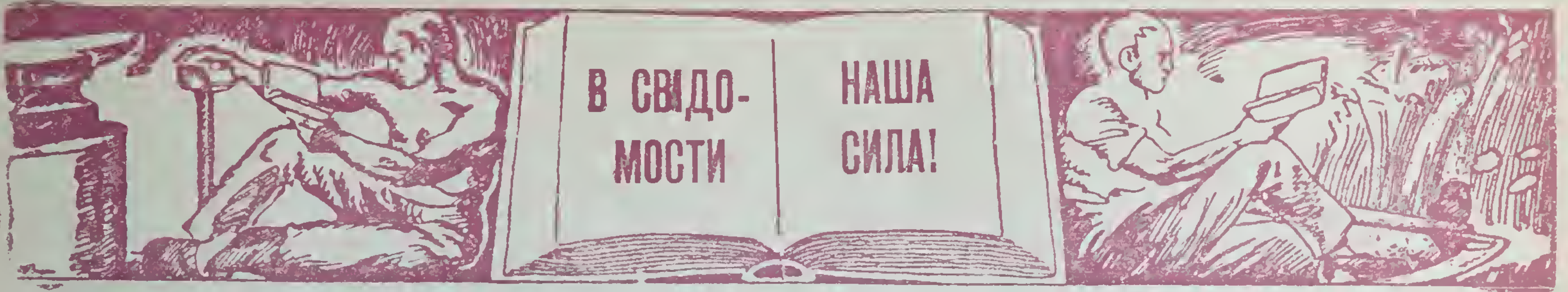

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної незалежности	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозіфія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розоговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Причта про біду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

НОВА УКРАЇНСЬКА РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКА

КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по ріжних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціольоґії й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісти, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народніх танків на пяно, скрипку, клярнет і корнет.

ҐРАМОФОННІ РЕКОРДИ Коломбія і Віктор — ріжних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечерами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й ґазети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю орґанізації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви піддержуєте робітничо-фармерську орґанізацію. Вже вийшов другий катальоґ, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими орґанізаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським іміґрантам.

ДОПОМАГАЄ іміґрантам з Буковини дістатися на лісту горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміґраційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ФАРМЕРКА.
По тяжкій цілоденній праці вона їсть свою вечерю.

15. Червня 1930 Ч. 12. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR $1.50; PER SIX MONTHS 80C.
SINGLE COPY 10C.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925, AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 15 червня 1930 Ч. 12

Домініяльні вибори

Наближаються вибори до домініяльного парляменту Канади. Відбудуться вони 28 липня. Всі політичні партії ведуть уже повним ходом підготовку до них. Буржуазія сипнула на підтримку своїх партій, на підтримку своїх кандидатів тисячі доларів, наймила за них тисячі аґентів і вони пивом, грішми й обіцянками підготовляють для неї виборчий ґрунт.

Всі буржуазні і соціял-фашістські партії та кандидати поробилися тепер "великими приятелями" трудящих. Вони якось разом з проголошенням виборів побачили і банкроцтва фармерів і безробіття в рядах пролєтаріяту і багато, багато інших річей, яких вони не бачуть і про які вони не дбають ніколи тільки (на словах) в часі виборчих кампаній, як їм треба робітничих і фармерських голосів.

В цьому саме дуже ясно виявляється лицемірство буржуазних партій і їх кандидатів і вже найвища пора, щоби працюючі зрозуміли ту їхню підлу спекуляцію та голосували в часі виборів на своїх кандидатів — на кандидатів комуністичної партії, яка одинока бореться за інтереси працюючих і для тої боротьби посилає до буржуазних урядів своїх послів.

Буржуазні партії вже розкричують в пресі і на мітинґах свої виборчі програми. Ті програми на ділі нічим основним не ріжняться між собою. Вся виборча програма консерватів зводиться до тверджень, що вони, мовляв, найкраще зуміють забезпечити канадійському капіталові поле визиску внутрі країни, а до того ще й обіцяють здобути заграничні ринки. Лібер али знову бомбардують консерватів своїми доказами, що вони потрафлять це краще зробити. Ліберальну партію дипльоматично підпирають в тому з одного боку проґресивно-фармерська партія а з другого лейборитська.

Що-ж вони мають для трудящих? О, для трудящих всі ті буржуазні партії мають по великій торбі обіцянок, яких ніколи не думають сповнити, але якими плянують притягнути багатьох легковірних, несвідомих робітниць і робітників та фармерок і фармерів до своїх виборчих бальотів.

А правда, канадійські лейборити ще мріють і на вухо буржуазії говорять, що якби вона допустила їх до влади, то вони зуміли би краще обслужити інтереси канадійського капіталу як вона. А як не вірите, говорять лейборити капіталістам, то подивіться, як віддано служать капіталові наші собрати в Анґлії.

Коротко кажучи всі ті буржуазні партії і їх кандидати мають за ціль як найкраще обслуго-

вувати інтереси капіталу та забезпечити йому змогу визискувати працюючих не лише в Канаді, але й поза її межами.

Зовсім з іншою програмою приступає до виборів політична партія трудящих — Комуністична Партія Канади. Її програма — це програма всіх трудящих, всіх визискуваних, всіх поневолених. За неї вона бореться в кожноденній клясовій боротьбі, за неї вона боротиметься в домініяльному парляменті і за нею повинні голосувати всі працюючі.

Понижче подаємо в скороченні виборчу програму Комуністичної Партії Канади.

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ БОРЕТЬСЯ ПРОТИ БЕЗРОБІТТЯ.

В Канаді є тисячі безробітних. Їх положення жахливе. Без куска хліба і без виглядів на працю вони блукають вулицями міст, а буржуазія трактує їх як волоцюг, запаковує до тюрем і частує поліцейськими клобами та депортує з Канади, як вони домагаються праці або допомоги.

Йдучи у вибори, комуністична партія першою ставить справу безробіття. Її плятформа включає такі точки:

Негайна допомога всім безробітним після юнійної платні з міських, провінціональних і домініяльних фондів.

Повна асекурація проти безробіття, яку повинна заплатити капіталістична кляса таксами, які на неї має накласти уряд.

Завідувати всіми допомоговими фондами повинні самі безробітні через вибрані орґанізаціями безробітних комітети.

Скасування всіх законів про волокитсво, якими поліція теоризує безробітних і скасування всіх приватних бюр праці, поставивши нинішні урядові бюра під заряджування робітничих комітетів, які завідуватимуть асекураційною допомогою для безробітних.

ПОЛОЖЕННЯ РОБІТНИКІВ.

Сім-годинний день праці і пять днів праці на тиждень для всіх робітників, з двотижневою повноплатною відпусткою в році.

Усунення системи спід-ап у всіх індустріях; 15-хвилевий відпочинок два рази на день з платнею; реґуляції швидкости машини самими робітниками; усунення поштучної роботи.

Шість-годинний день праці в копальнях, хемічних і інших небезпечних індустріях і у всіх для неповнолітніх, що є нище 18 літ віку.

Орґанізована боротьба у всіх індустріях за підвишкою платні і проти чорної листи.

Скасування підземної і нічної робити та роботи в небезпечних індустріях для всіх робітників і робітниць, що мають нище 18 літ життя.

Однакова платня за однакову роботу для чоловіків і жінок.

ПОДАТКИ.

Скасування всіх посередніх податків, звільнення від податків всіх зарібників і бідних фармерів і встановлення ступневого доходового податку.

СОЦІЯЛЬНА АСЕКУРАЦІЯ.

Пенсія для старих від 55 літ віку без ніякої дискваліфікації має бути встановлена по 750 доларів на рік.

Безплатна асекурація на випадок слабости, заґарантування повної платні для всіх робітників в часі слабости, повної платні для жінок 6 тижнів перед породами й шість тижнів після породів.

Повна платня, без ніякого попереднього оподаткування, для покалічених при праці робітників — така, яку робітник отримував в часі покалічення, і цим має завідувати вибране робітниками даної фабрики чи індустрії тіло.

ДОМАГАННЯ ДЛЯ МОЛОДИХ РОБІТНИКІВ і РОБІТНИЧИХ ДІТЕЙ.

Мінімальна платня для молодих робітників $20.00 тижнево до 20 літ життя.

Встановлення робітничих шкіл при фабриках і індустріях для навчання молодих робітників в часі робітничого дня. Платня для молодих робітників повинна бути після юнійної скалі. Такі школи повинні бути під заряджуванням вибраних фабричних комітетів.

Заборона праці для молоді нище 16 літ життя у всіх індустріях; безплатна пожива, одяг, переїзд і шкільні приналежности для всіх робітничих дітей.

Скасування всіх імперіялістичних, мілітарних і релігійних навчань в школах, усунення цих навчань із шкільних підручників і т. ін. Скасування кадетів.

ЗНИЩІТЬ ПРОТИРОБІТНИЧІ ЗАКОНИ.

Усунення так званих “бунтівничих” клявзуль в кримінальному законі. Скасування депортаційного акту.

Скасування всіх законів, що відбирають в робітників право орґанізуватися й страйкувати; скасування всіх законів, що забороняють пікетування.

Скасування всіх законів, яких вживається для здушення свободи слова, свободи преси і свободи зборів робітничої кляси. Вулиці, площі і парки у всіх містах Канади повинні бути проголошені відкритими і вільними для робітничих мітинґів і демонстрацій.

Натуралізація всіх робітників-іміґрантів по приїзді їх до Канади без ніякої дискваліфікації за політичну приналежність.

Знесення депозитів для виборчих кандидатур.

Знесення всіх виборчих заборон.

ДОМАГАННЯ БІДНИХ ФАРМЕРІВ.

Усунення всіх податків для бідних фармерів.

Усунення всіх морґеджів з бідних фармів.

Заборона викидання фармерів з фармів за незаплачення ренти, або за затягнення податків та довгів.

Заборона колектування довгів та податків з тих бід-

них фармерів, доходи яких не перевищають $1,000, плюс зерна потрібного на насіння.

(В цій програмі зайдуть ще деякі зміни, вона буде поширена й вияснена.)

**
*

З отакою то програмою йде у вибори Комуністична Партія Канади. Вона заступає інтереси всіх трудящих. Тому всі робітниці і фармерки, всі робітники і фармері повинні підтримати ту програму і віддати свої голоси на кандидатів комуністичної партії в усіх десятьох округах, де вони будуть кандидувати.

Борці, яких капіталісти хочуть замордувати

Їх імена: Анна Бурлак — орґанізаторка Міжнародньої Робітничої Оборони, Марія Делтон — орґанізаторка текстільної юнії, Г. Паверс — орґанізатор комуністичної партії, Дж. Кар — орґанізатор комсомолу, Ґ. Бреди — орґанізатор Американського Робітничого Ніґерського Конґресу і Г. Сторей — робітник-революціонер. Всіх їх є шість. Всі вони боролися і приготовляли робітництво до боротьби за визволення. І за те всіх їх капіталісти Злучених Держав арештували в місті Атлента, оскаржили за "підбурування до повстання" і хочуть замордувати. А вирвати їх з хижих капіталістичних лап може лише орґанізована боротьба працюючих.

Історія арешту і оскарження згаданих товаришів і товаришок така:

Дня 9 березня комуністична партія скликала в Атленті віче. Промовляти на ньому мали т.т. Г. Паверс і Дж. Кар. Але як тільки вони прийшли на віче поліція арештувала їх. По довшому допиті поліція випустила орґанізаторів і вони прийшли до вічевої салі в хвилі, як робітництво вже почало було розходитися.

Оба повернувші товариші закликали робітниць і робітників вернутися і продовжати віче. Але в той же самий час поліція кинула між робітництво ґазову бомбу і знову арештувала орґанізаторів.

Тим разом обом товаришам закинено "накликування присутних на вічу до боротьби з поліцією". Та не можучи виставити проти них відповідних оскаржень, поліція була примушена випустити їх на волю.

Анна Бурлак і Марія Делтон.

Але визвольна боротьба т.т. Паверса і Кара не давала босам спокою і вони влаштували наїзд на міську кватиру комуністичної партії та сфабрикували проти обох орґанізаторів оскарження за "підбурювання до повстання". Згідно із законами стейту Джорджія їм грозить смерть.

Що-ж це за закони? — спитаєте ви. О, закон, на якому основане оскарження проти обох орґанізаторів має за собою неабияку історію. Його встановили капіталісти в 1861 році проти невільників, а в 1866 році вичеркнули з него слово невільники і в той спосіб примінили до вжитку проти "вільних" горожан. Це ясно показує, що представляють собою капіталістичні закони. Засуд на основі цього закона предбачає кару на смерть.

На підставі того самого закона теж оскаржено товаришок А. Бурлак і М. Делтон та т.т. Ґ. Бреди і Г. Сторей.

Їх арештовано 21 травня в хвилі, як вони прибули на віче, де мали промовляти. Віче влаштовував Американський Робітничий Ніґерський Конґрес в справі протесту проти лінчу в Шерман, Тексас. Арештувавши, поліція оскаржила всіх чотирох за ту саму "провину", що й Паверса і Кара.

Міжнародня Робітнича Оборона, яка боронить тих товаришок і товаришів, заявила, що справа їхнього визволення буде тяжка, бо капіталісти завзялися не випустити їх живими. Отже працюючі мусять повести як найрішучішу боротьбу і визволити тих шістьох борців.

Безробіття у Вінніпеґу

БЕЗРОБІТНІ.

Їх у Вінніпеґу є тисячі і число те постійно зростає. Кілька місяців тому назад вони хоч і примирали з голоду, але надіялись, що з приходом весни отримають роботу і тому неорґанізувалися, не боролися. До орґанізації безробітних вступали тоді тільки найсвідоміші з них.

Вказування комуністичної партії, що капіталізм дійшов у свойому загниванні до того степення, де безробіття стало постійним і що воно зростатиме з деякими незначними коливаннями доти, поки працюючі не повалять капіталізму, не находили належного зрозуміння серед безробітних. Вони дивились на світ очима минулих років, коли капіталізм ще не загнив був до того степення як тепер і сяк-так, а головно літом, розсисав безробітних по фабриках, по контракторських і міських роботах тощо. Вони дивились на безробіття очима минулих років і ждали весни.

Весна болючо завела їхні надії, бо число безробітних замісць зменшитися зросло. Весна слово в слово підтвердила все те, що говорила комуністична партія про безробіття. По довгій голодній зимі безробітні зустрілись ще з більшою нуждою, ще з більшим голодом, а до того ще й остались без усяких надій і виглядів на роботу.

Міська рада віднеслась до тих злиднів і голодування безробітних з повною байдужністю — там боровся за їхні інтереси один лише комуністичний алдермен Колісник. Капіталісти і міщани віднеслися до безробітних з погордою як до непотрібних людей на землі. Одна лише комуністична партія веде боротьбу за інтереси безробітних і тисячі безробітних міста Вінніпеґу борються тепер під її проводом за свої права.

БОРОТЬБУ НА ВИЩИЙ ЩАБЕЛЬ.

Останніх два тижні були тижнями завзятої боротьби безробітних і тижнями тісного обєднання їхніх сил.

В пятницю, 30 травня, безробітні обложили сити гол і виставили домагання праці або повного утримання.

Вінніпеґська буржуазія, як і буржуазія цілого світа спирається тепер у свойому гнобленні і пануванні на соціял-фашістів. Вона передала соціялфашістським алдерменам з незалежної партії праці все керівництво міськими роботами і вони керують ними так, як цего треба буржуазії.

На тих підпирачів капіталізму безробітні скерували 30-го травня свої удари. А головно скерували їх після того, як соціял-фашіст Блумберґ, голова комітету публичних уліпшень старався втічи від них, коли ті прийшли до него зі своїми домаганнями. Вони влаштували на него щось вроді полювання, а саме обложили обидва виходи зі сити голу і, схопивши його на сходах за плечі, сказали:

— Давай працю або утримання!

Він хотів було викрутитись, а йому помагав другий лейборитський алдермен Флай, який накинувся з лайкою на безробітних, кажучи їм, що вони можуть здихати, як не мають що їсти.

— Ти забирайся звідси, — сказали безробітні Флайові і прогнали його, — а ти не викручуйся — це до Блумберґа, — ти вже їв нині, а ми ні, отже можеш постояти трохи.

Безробітні тримали Блумберґа близько годину, бомбардуючи його домаганнями.

Мейор Веб був вийшов подивитися на клопоти свого лейтнанта, але безробітні післали йому такий привіт, що він мусів втічи до середини, а Блумберґа присилували поїхати з ними до реліф офісу і дати приказ реєструвати всіх безробітних жонатих і самітних.

В понеділок, 2 червня, безробітні знову обложили сити гол і тим разом потурбували другого лейборитського алдермена Симпкіна.

ДОМАГАННЯ БЕЗРОБІТНИХ.

Домагаємося:

1. Асекурації від безробіття без ніякого кошту для робітників, що має рівнатися трейдюнійній платні.

2. Сімгодинного дня і пятьденного тижня праці в індустрії.

3. Негайного припинення

спомаганої урядом іміґрації.

Такі домагання включає резолюція, яку ухвалили безробітні на свойому масовому мітінґу у вівторок, 3 червня і за них вони рішили боротися. Цей мітінґ був скликаний старанням комуністичної партії, а прийшло на него поверх 2 тисячі безробітних.

НАПЯТНУВАЛИ СОЦІЯЛ-ЗРАДНИКІВ І ВИСЛОВИЛИСЯ ЗА ЛІНІЄЮ КОМПАРТІЇ.

На тому-ж самому мітінґу безробітні винесли ще дві інших бойових резолюції.

В першій вони напятнували зрадників робітничої кляси соціял-фашістів, визнали, що за їхні права і за визволення працюючих взагалі бореться одна лише комуністична партія і ті робітничі орґанізації, що є під її проводом та рішили всебічно підтримати програму комуністичної партії і її кандидатів у зближаючихся федеральних виборах.

Друга резолюція ухвалена на тому мітінґу говорить, що всі робітники і робітниці, як безробітні так і ті, що працюють, повинні і мусять зорґанізуватися в бойові юнії і увійти з ними до складу Ліґи Робітничої Єдности та в той спосіб обєднанти свої сили для боротьби проти капіталізму. А теж вони рішили підтримати орґанізування Юнії Лісових і Фармерських Робітників.

Бесідниками на тому мітінґу були т.т. В. Н. Колісник, Л. Моріс, Т. Юен і М. Біньовський.

БЕЗРОБІТНІ ВИБОРОЛИ СОБІ ТИМЧАСОВУ ДОПОМОГУ.

— Коли негайно не дасьте нам допомоги, то ми візьмемо ту справу в свої руки, — так сказали безробітні "батькам" міста в середу, 4 червня. Того дня вони знову обложили були сити гол і заповнили його в середині. "Батьки" настрашились і покликали собі на поміч поліцію, яка вигнала безробітних зі сити голу. Безробітні перейшли на Маркет Сквер, де до них промовляли комуністичний алдермен Колісник, Л. Моріс, Т. Юен і кілька безробітних.

1,500 безробітних вибрали на тому мітінґу делеґацію до міського комітету публичних уліпшень, яка поставила йому питання праці або повного утримання для безробітних з повною рішучістю. Її домагання звучали: праця або повне утримання для всіх безробітних без огляду на те чи вони жонаті, чи самітні та як довго перебувають у місті. Досі мають тут право на допомогу лише жонаті безробітні, що мешкають у Вінніпеґу більше як рік. Свої домагання делеґація підперла погрозою, що на випадок відмови безробітні візьмуть ту справу в свої руки.

"Батьки" міста присилувані були скликати спеціяльне засідання, де рішили перевести реєстрацію безробітних та видати їм тимчасову допомогу.

Реєстрацію і видавання нужденної допомоги (по 10 тикетів на їду і по 3 на нічліг) розпочато в пятницю 6 червня. На разі видавано допомогу всім самітним безробітним, що зголошувалися, але за рішенням міського комітету за допомогою можуть зголошуватися лише ті, що живуть у Вінніпеґу довше як рік. А теж жонатих безробітних відправлено за допомогою на вуд-ярду. Комуністична партія і безробітні завзято боряться проти того поділу безробітних на жонатих і самітних, на "мешканців" і "немешканців", яким капіталісти намагаються розбити єдність в рядах безробітних і позбавити багатьох з них допомоги.

Отак з піснями на устах робітниці Радянського Союзу приготовляються до оборони перед капіталістичним нападом.

МІТІНҐИ БЕЗРОБІТНИХ.

Безробітні влаштовують тепер мітінґи на Маркет Сквері майже кожного дня. Ті мітінґи надзвичайно бойові. На них виступають безробітні з палкими революційними промовами, в яких висловлюються за лінією комуністичної партії і закликають присутних до боротьби проти капіталізму та його слуг соціял-зрадників. А найкращим виявом бойового настрою в безробітних є той факт, що коли до них хоче промовляти який небудь соціял-зрадник, то вони безцеремонно беруть його за комір і викидають.

Якщо сумніваєтеся, то підіть і переконайтеся

Коли ви ще хоч трошки сумніваєтеся в тому, що незалежна партія праці становить собою третю буржуазну партію, то я вам раджу піти хоч на одно засідання міської ради у Вінніпеґу, як там буде обговорюватися справа допомоги безробітним, або якась інша справа працюючих, а ваші сумніви напевно розвіються як дим. Виходячи з ситі голу, ви скажете так, як я сказала в понеділок, 9 червня: "Лейборити перейшли буржуазних алдерменів в обслуговуванні інтересів капіталу і в здавлюванні визвольного руху працюючих".

Інакше сказати я й не могла після того, що я там побачила і почула. Що-ж там ти бачила такого? — спитаєте ви. Гаразд, я розкажу вам.

На те засідання міської ради, на якому я була присутна, прийшла делеґація безробітних зі своїми домаганнями. Як тільки речник делеґації т. Біті заявив, що він прочитає домагання безробітних, то буржуазні і лейборитські алдермени так заворушились, наче що вкололо їх зі споду.

Чого це вони так занепокоїлися? — думаю я собі, аж тут один з них зірвався і каже:

— Я противлюся тому, щоби хтось ставив тут домагання.

Вони бач хочуть, щоби безробітні жебрали, а не домагалися.

— Однак це є домагання, — сказав твердо т. Біті.

— Делеґація має право представляти справу так, як вона уважає за відповідне і ви не можете їм того заборонити, — це т. Колісник до міської ради.

Тов. Біті прочитав домагання безробітних. Це були домагання праці або повного утримання для всіх безробітних мущин і жінок, жонатих і самітних, замешкалих довго чи коротко у Вінніпеґу.

Їдкими усмішками зустріли лейборитські і буржуазні алдермени домагання безробітних. Їх не підтримав жаден з них, а підтримав ті домагання один лише комуністичний алдермен Колісник, який вніс навіть відповідний внесок. Але міська рада не приняла його, бо він був в інтересі працюючих. Не найшлось ні одного лейборита, хоч вони називають себе робітничими алдерменами, що підтримав би був той внесок. Але треба вам було бачити, як ті лейборитські алдермени підтримували внески буржуазного алдермена Мейбенка, які звернено проти безробітних.

Та послухайте вперед що то були за внески.

Перший внесок Мейбенка говорив, щоб місто наняло достаточне число людей, які мали би розсліджувати аплікації всіх тих, що зголошуються по допомогу, і подбати про те, щоби не дати нікому допомоги, хто не мешкає у Вінніпеґу більше як рік.

Другий внесок Мейбенка звучав, щоб відповідним міським урядникам дати право віддавати для депортації всіх новоприбувших до Канади, що зголошуються до міста за допомогою.

Як бачите то ті внески не лише крайно звернені на шкоду безробітним, але ще й погромницького характеру. Але це мабуть і найбільше засмакувало лейборитам. Лейборит Флай підтримав один з тих внесків, а потім всі вони на купу говорили за переведенням їх в життя. І перевели. Проти тих внесків боровся один лише т. Колісник.

Та це ще не все, що я бачила на тому засіданні. Лейборити Флай і Блумберґ виявили на ньому стільки звірячого шовінізму і ненависти до працюючих, що прямо гидко було їх слухати.

Вони люто накидалися на комуністичну партію, на всіх чужинецьких робітників і на тов. Колісника та зайшли в тих накидах так далеко, що висловились за поділом безробітних на британських підданих і чужинців і за позбавленням тих останніх всякої допомоги. Ту думку лейборитів підхопила буржуазна "Фрі Прес" і на її сторінках вже почалася трівля проти безробітних чужинців. Отакто лейборити вислуговуються буржуазії.

Марія Саранчук.

Боротися за комунізм — це значить боротися за те, щоб люди не гризлися між собою, як вовки, а спільними зусиллями, як товариші, йшли в похід проти ворожих сил природи й примусили їх служити людині.

В Німеччині відбудеться Міжнародній Діточий Зліт

ПІДТРИМАЙТЕ ВИСИЛКУ ДЕЛЄҐАТІВ НА НЕГО!

В місяці липні ц. р. відбудеться в столиці Німеччини Берліні Міжнародній Діточий Зліт. Цей Зліт буде тривати 5 днів. Робітнича молодь виступатиме на ньому з фізичними вправами, спортовими іграми то що. А зараз по зльоті відбудеться Міжнародній Конґрес робітничих дітей. Діти з капіталістичних країн розкажуть про свої злидні, про капіталістичне поневолення і визиск. На цьому Конґресі вони вироблять пляни боротьби проти того визиску й поневолення. А діти з Радянського Союзу розкажуть, як живуть діти в першій пролєтарській державі, де будується нове вільне життя — соціялізм.

Юні Піонери Канади висилають на той Міжнародній Діточий Зліт 2 делєґатів і звертаються до всіх робітників і робітничих орґанізацій в Канаді за допомогою тій справі.

Пануюча кляса намагається вишколити наших дітей на покірне своє знаряддя. При помочі шкіл, церков і мілітаристичних та півмілітаристичних орґанізацій, як кадети, бойскавти то що, вона наповняє уми дітей трудового населення протиробітничими поняттями і пропаґандою. Наші діти навчається бути добрими панськими рабами та вірними оборонцями панської вітчини! Гарматнім мясом у війні за панські інтереси!

Чи трудове населення дозволить, щоби капіталісти виховували його діти на гарматне мясо для імперіялістів, на страйколомів і скебів та на реформістичних зрадників? Ні, трудова кляса мусить охоронити своїх дітей від сіти, яку пани розставили на них.

Міжнародній Діточий Зліт трудового населення, це могучий визов панській клясі. Канадійське трудове населення повинно поперти цей зліт і помогти вислати 2 дітей з Канади. Діти трудового населення Канади мусять обєднатися солідно з дітьми трудового населення цілого світа. За ваші гроші ці діти поїдуть на другий бік, отже вишліть свою лепту на це. Посилайте своїх дітей до Юних Піонерів. Це одинока діточа орґанізація, яка бореться за інтереси всіх дітей трудового населення!

Висилайте свої датки до:

YOUNG PIONEERS of CANADA
650 Bay Street, Toronto, Ont.

Вибрано жіночу делєґацію до СРСР

Дня 23 травня відбулася в Торонто жіноча робітнича конференція, на якій вибрано делєґацію, що поїде до Радянського Союзу. На конференції було около 60 делєґаток, які репрезентували 35 робітничих орґанізацій. Фінансовий звіт виказав, що в цілій Канаді зібрано на подорож делєґації поверх $1,600.

Всіх номінацій на делєґаток було 19. З них вибрано 5. Склад делєґації добирано так, щоби він годився з умовами назначеними першою конференцією. До делєґації увійшли: 2 фарбичні робітниці, одна служниця, одна рядовичка бойова робітниця і одна провідниця — революціонерка.

Перед тим, нім вибрано згаданих делєґаток, уважно прочитано життєпис всіх номінованих на делєґаток робітниць і заяви про них тих орґанізацій, що номінували їх. А теж Конференція роководилася при виборі делєґації тим, щоби вона наскількі лише можливо репрезентувала робітничу клясу всіх частин Канади, всіх її найважніших економічних ґруп, причому присвячено багато уваги її національному складові. Під тим взглядом делєґаток добирано так, щоби вони по повороті з СРСР могли працювати між робітницями всіх національностей Канади.

Більше як 5 делєґаток конференція не могла вибрати з браку грошей на подорож. Але одночасно вона дала екзекутиві право вислати ще одну делєґатку, якщо прибуде більше фондів.

Кромі того конференція ви-

брала 11 делеґаток на дистріктові конференції Воркерс Юніті Ліґ, вибрала комісію для виготовлення резолюцій для предложення на Міжнароднім Жіночім Конґресі і Конґресі Червоного Профінтерну і побільшила комітет, який буде керувати аґітаційною роботою делеґації по її повороті з Радянського Союзу.

Конференція винесла до робітниць і робітників Канади поклик, щоби завершили жертвування грошей на подорож делеґації. Жертвуйте так багато, як можете і негайно посилайте до:

M. Shur
433 Montrose Ave.,
Toronto, Ont.

Хто ломить орґанізаційну дисципліну?

На цю тему вже написано дуже багато статтів, виголошено багато лекцій по відділах наших орґанізацій, ухвалено багато резолюцій на наших з'їздах, однак про орґанізаційну дисципліну все ще треба писати на сторінках нашого журналу "Робітниці". Бо наша орґанізація зростає своїм числом. Вписуються до неї нові члени, нові членкині, які прибули до нас з ріжних інших орґанізацій, з ріжних окружень. Те, що вже знають старші члени і членкині в орґанізації, того ще не знають молоді члени й членкині, які вписалися до наших орґанізацій, щоби пізнати правила цих орґанізацій та їхні найважніші цілі і завдання.

Цим разом ми маємо на думці поговорити не лише з новими членами й членкинями, але також й з старшими членами і членкинями, а спеціяльно з старшими членкинями, які на кожному кроці більше грішать зломанням орґанізаційної дисципліни, як нові членкині.

Що ж таке орґанізаційна дисципліна і як ми її ломимо? Дисціпліна, це коротко означає: повинуватися, піддатися ухвалам орґанізації, ухвалам більшости членства. Хто не підчиняється ухвалам орґанізації з якихось своїх особистих причин, з впертости, що не вийшло на її, що не пішло так, як її хотілося, то це є зломанням орґанізаційної дисціпліни, зломанням орґанізаційних законів визначених статутом.

Простимим ще є, коли членкиня несвідомо зломить дисципліну, але ніколи не може бути простимим, як членкиня вже роки в орґанізації й свідомо ломить дисціпліну, знаючи, що робить зло, що робить на шкоду орґанізації. Трапляються випадки в наших відділах, що через таку свідомо шкідливу роботу деяких одиниць у відділах завмирає всяка активність, а повстає непожадана сварка та анархія. Одні хотять поставити на своїм, інші на своїм й результат з того такий, що ані одні, ані другі не поставлять на нічім, а лише вбивають роботу в орґанізації, вбивають духа в тих членкинь, які щиро бажають працювати для добра орґанізації.

В наших орґанізаціях обговорюється багато ріжних справ. Є часом такі справи, спеціяльно на засіданнях зарядів, які, хоч принаймі до ділових зборів членства, треба задержати лише при зарядовцях. По обговоренню таких справ, зарядовці наказують одні другим, щоби те а те задержати і нікому до ділових зборів про те не говорити, бо воно не добре висвітлене, перекручене може пошкодити орґанізації. На слідуючий день по засіданню заряду про ту справу говорить не лише половина членства, але й багато противників наших орґанізацій. До ділових зборів членства вже кожний член й кожна членкиня "знають" про справу з тисячею додатків. Це є зломання дисціпліни і такого члена, чи членкиню треба обовязково потягнути до відповідальности.

Не треба дарувати таких провин, як виношування ухвал зарядів, бо це є великий переступок, це є ломання орґанізаційної дисціпліни. Коли деякі товариші, чи товаришки пропускають це, бо мовляв, що "може він, чи вона направиться", або, щоби часом не відогнати члена, чи членкині з орґанізації, або пропускають тому, що "хай там", то такі члени і членкині також ломлять орґанізаційну дисціпліну. Бо як прощається раз, другий і третий, то відтак вже тяжко наказувати другим, бо вони мають повне право сказати: та товаришка вже три рази не підчинилася постановам й ви її за те

не карали, то також не маєте права й мене карати".

Пишучий ці рядки знає один випадок, який трапився в одному жінвідділі. Було двох товаришів, які могли провадити хором. Отже обговорено справу й рішено більшістю голосів, щоби провадив хором т. І. Кількох членкинь вперлися, щоби хором провадив т. Д. Меншість не хотіла підатися більшости. Вони так вперлися й хотіли показати на своїм, що розбили цілий хор. А тут, поправді сказати, не була тяжка до розвязання справ. Всі признавали, що т. І. є здібнішим до провадження хору. Але т. Д. був одної членкині односельчаном, з того повіту, що була інша членкиня, а в іншої рентував рум, й тому вони так вперто боролися проти ухвали більшости і цим навіть віддали в жертву гарний мішаний хор, щоби лише поставити на своїм. І це вони робили шкідливу роботу свідомо, знаючи, що роблять зло.

Можна дати тисячі ріжних примірів, але всіх їх не можна подати в одній статті. Як сказано повище, що ще простимим може бути зломання ухвали і товариської дисципліни новій членкині, яка не хотячи, або несвідомо зломила постанову, а тим самим й дисципліну орґанізації. Але ніколи не можна простити зломання дисципліни тим членкиням, які через свої особистости, через своє малесенька "я" жертвують нашими довголітними й тяжкими здобутками орґанізації.

Запамятаймо собі, що коли в нас не буде пошани до наших власних постанов, коли ми будемо робити в орґанізації лише так, як нам вподобається, а не так, як орґанізація ухвалить, то в нас не буде жадної корисної праці, а лише сварки і тяганина.

Для жадних впертостей та особистостей не повинно бути місця в наших орґанізаціях! Викорінюймо ці впертости та особистости! Будуймо нашу орґанізацію на міцній дисципліні!

М. С.

ЗМУЧЕНА ЖИТТЯМ

Секцію Молоді вона залишила вже давно. До неї вона належала лише на приказ родичів. Тепер приходить до УРД тільки на танці і часом на концерти. Всі вечері відколи потепліло проводить в парку. Там з гуртом подібних її шукає любовних пригод. Коли їй трафиться познайомитися з гарним хлопцем, що блукає з ним до пізної ночи, а на другий день подрібно розказує своїм близьким товаришкам, що він говорив їй, як хвалив її і які обіцянки давав. Теж саме роблять і її товаришки. Ті розмови, похвали й обіцянки дуже подібні до себе. Їх молоді хлопці завчають для таких зустрічів на память. А вчаться їх одні від одних, з дешевих любовних романів і з шовів. Тому тим похвалам ні вона, ні її товаришки не довіряють. Але що вони приємно лоскочуть їх самолюбство, то вони радо слухають їх і переповідають собі.

Називається вона Ені, а вигляд її такий:

Обличчя округле, ляльковате з трошки задертим носиком. Брови на ньому сформовані бритвою до шнурочка, а уста і лиця напудровані і нафарбовані до тої міри, що, як то кажуть, далі нікуди. Постава в неї нічого собі, а волосгя кучерявить день-в-день. Дехто уважає її гарною, а вона уважає себе красавицею. Це так би сказати і все.

Вчора я зустрів її на пікніку.

— Гало Ені!

— Гало, Квестія!

— Як чуєшся? — це я.

— Погано.

А очима міряє і стріляє до високого кучерявого хлопця.

— Яка-ж тому причина?

— О, бачиш життя надоїло мені. Живу і не знаю нащо живу. О, як я змучилася життям.

— А якби оцей кучерявий хлопець заговорив, признався до тебе, то світ покращав би, чи ні? — питаю сміючись.

— На короткий час — занім я пізнала би його, а він мене. А там знову почалася би пустка.

Вона говорить ті слова байдужно і недбало, але заразом увірено, як людина, що має досвід в таких справах. А сама вона 18-літний дітвак. Вона дивиться наперед себе, а очи її дійсно змучені, змучені.

— Слухай, Ені, тобі 18 років. Тобі тільки жити б, любитися

і боротися, здобувати життя, а ти пхинькаєш старою бабусею.

— Боротися... вона криво всміхнулася, — ця байка не для вене. Любитися... любов існує тільки в книжках і в шовах, а в життю існують лише короткі зустрічі, скорі розчарування, взаїмні брехливі похвали й обіцянки і безконечна пустка впереді.

— Е, ти, Ені, потерпіла нині якусь невдачу і тому так чорно малюєш життя.

— Сей, я знаю, що говорю. А теж саме говорять всі знайомі мені дівчата. І говоримо ми це з досвіду.

— Якаж твоя ціль життєва?

— Ціль життєва?! Такого в мене немає.

— А чим же ти цікавишся в життю?

— Мене цікавить тільки любов. Але її, як це я сказала тобі, в життю немає. Отже я живу короткими любовними знайомствами і шуканням за ними, а теж прикрашуванням, пристроюванням себе до них. Децол.

— А чи знаєш ти причину тої життєвої пустки і беззмістовости?

— Ні.

Я розказав їй про те, що теперішний час є часом передсмертного загнивання капіталістичного ладу, що він загниває і затроює своєю гниллю все, де він лише загніздився. А він загніздився теж і в тобі, — сказав я їй. — І та вся життєва безцільність, зневіра, змучення, відчування пустки і нездатність на глибші почування, от хоч би навіть в любови, є лише виявом загнивання і вмирання тої частки капіталізму, що розгніздився в тобі. Як перед капіталізмом немає нічого впереді кромі загибелі, так не може бути ніякої цілі життєвої в тих, що міряють життя його світоглядом. Затрата-ж цілі життєвої позбавляє людей, а головно молодь життєвого розмаху. Їх думки і почування дрібніють до того, що вони живуть лише з дня на день, а ту пустку, де повинна бути ціль життєва заповняють короткими любовними й іншими втіхами та дешевими радощами. В перерві-ж між тими короткими втіхами двигають свою пустку і жалуються, що вони змучені життям. Так виявляються муки вмирання старого ладу в людях. А вільні від них лише ті, що боряться за нове життя, за комунізм. Вони мають перед собою велику ціль, що узмістовнює їхнє життя і дає їм внутрішний розмах і силу жити повним життям, любити повною глибокою любовю і відважно боротися за свою велику ідею, а як треба, то й жертвувати за неї життям.

— Я бажала би бути такою, але що я не є, то й все те чуже для мене.

Вона пішла, а я думав над тим, кілько то таких калік життєвих є на світі і кілько з них зможе визбутися тої капіталістичної гнилі та стати на шлях нового життя, на шлях боротьби за него. Думаючи, я підчисляв лави орґанізованого робітництва і радів, що вони з кожним днем зростають та зближують своєю боротьбою загибель капіталізму.

Квестія.

ПІОНЕРИ ЗЛОВИЛИ ЇЖАКА.

Боротися за комунізм — це значить боротися за розумне, планове господарство, яким керує не ринок торгашів, не сліпа стихія, не конкуренція й війна, а людський розум культурних людей, які знають, що їм треба і взгоді беруть приступом стихії природи.

Боротися за комунізм — це значить боротися за велику техніку, за культуру, за мир і братерство, за скасування війни, за дійсну волю, за перше в історії людства людське життя для всіх.

ГЕЙ, НЕ СПИ...

Гей, не спи, робітнику:
на панському смітнику
вороги не сплять!
Гордою, сміливою,
бурею бурхливою
встань, народе зраджений, як один,
[устань!
З гимном — перемогами
новими дорогами
підемо на брань.
Блисками-пожежами
небо обмережимо,
Сполохами-ралами обрії зорем:
годі нагинатися,
годі підставлятися
під вагу ярем!

В. Чумак.

ПІД ГАРМОШКУ.

Захвилюйся тихий Доне.
Роси вод в степи хлюпни.
Їдуть тракторні кольони
На колгоспівські лани.

Попереду трактористка,
Комсомолка молода
Гей, ти Доне, сріблом чистим
Хвиль твоїх блищить вода!

В степ колгоспная приґадо!
В степ ударні труд полки!
В нас батрачка активістка,
Наймити і бідняки.

Ллеться пісня, лине полем
Трактор межі розоре,
Наймит Стьопа в комсомолі
Став тепер секретарем.

Хлюпай, Доне, срібним блиском,
На колгоспівські лани,
В нас батрачка активістка,
Бриґадиром чередник.

Сині обрії на взранні
Наче вінці кучугур
Ми вступили в соцзмагання
На засів нових культур.

Осередок наш зразковий
В колєктивізації
Міцно б'є по кулакові,
Й його аґітації.

Ей, хвилюйся ж , тихий Доне,
Роси вод в степи хлюпни,
Ріже трактор межі й гони
Нищить дикі буряни.

Микола Міхаєвич.

ФАБРИЧНЕ ПОДВІР'Я.

Як струни рейки, пласким подвір'ям,
Біг вагонеток, шерехіт брухту,
На купах вугіль, як чорне пір'я,
А зверху хмари від диму трухнуть.

За промфінпляни!... Вантажать крани
Понапинались упруго троси,
Гудок, що сили у простір шклянний
Індустріяльно за темп голосить.

Обабіч цехи, як довгі ґроти,
В шумливих ритмах мчить п'ятирічка
Там рух, упертість, там гимн роботи
Краплини поту на чолах виткав.

Бальони баки, деркочуть свердла,
І од натуги сичить повітря,
Земля од росту блакить роздерла,
І настромила бурі на вістря.

Земля дихнула — згучить залізо,
Налились мозком сплетіння сталі,
І день у далеч трубами врізавсь
І креслить — в сонце маґістралі.

Аґата Турчинська.

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

На цьому місці ми починаємо друкувати спогади німецького революціонера Макса Гельца, в яких він описує свій життєвий шлях від "білого хреста" до червоного прапора і революційні бої німецького пролетаріяту в 1918—21 роках. Як учасник і оден з керівників тих боїв він описав їх вірно і дуже цікаво. Читаючи ті спогади ви дізнаєтеся, як німецький пролетаріят піднявся був по світовій війні до боротьби за владу і як соціял-демократи помогли буржуазії втопити те революційне повстання в крові робітник. Всім нашим читачкам і читачам радимо перечитати ті спогади.

Є люди, що до останніх своїх днів пригадують собі всю безліч дрібниць навіть із своїх дитячих років. Але не мало й таких, кому майже всі спогати з дитинства вже десь близько половини їхнього, життя блІднуть і розпливаються примарами.

Я сам ледве пригадую собі свої враження й спогади з дитячих років, хоч між ними є й такі, що, безумовно, рішуче вплинули на мій дальший розвиток і визначили його.

Місця Моріц коло Різа, де я з'явився на світ 14 жовтня 1889 року, як друга дитина своїх батьків, я не можу собі пригадати. Покинув я те місце із своїми батьками, як було мені рік або два, бо батько мій переселився з Моріц коло Різа, де він працював робітником на тартаку, до Гіршштайн над Ельбою.

Поміщицький маєток Гіршштайн, з величавим замком, формою корабля, на височезній скелі, що стрімко спадає аж до самого берега Ельби, належав тоді ротмистрові Гросенгайнських гусарів Крузіусові. На тих просторих маєтках служив мій батько кілька років за наймита, а мати працювала там поденною робітницею.

Я пригадую собі, що все тоді, як було мені чотири роки, носив я батькові обід або вечерю: за ту послугу батько садовив мене іноді на коня від свого воза.

Ні батько, ні мати не могли вдень доглядати нас, дітей — а тим часом стало нас уже четверо, — то й нераз на цілі дні запирали нас у хаті, щоб ми не накоїли якого лиха надворі. А коли, бувало, нашурубуримо в хаті, скільки ж тоді тих штурханців діставалось нам! За найменшу провину чи необачність здорово перепадало мені і від батька і від матері. Аж свистить бувало ремінь по голому тілі, а потім, не вечерявши, доводилося йти спати, а то ще на кілька годин на пів або й на цілий день прив'язувано нас до стільця, та так прив'язувано, що годі й думати якось втекти.

Ні тоді, за дитячих років, ні тепер я не думав і не думаю, щоб батьки мої вдавались до цих суворих кар через свою особливу жорстокість або нелюдяність. Просто, тодішні методи виховання, та ще на селі, були такі, а не інші. А ще ж мої батьки, надзвичайно просякнуті почуттям сумлінности й замилування до порядку, мусіли зважати на те, щоб наші дитячі вибрики та наша розбещеність не заподіяла якої шкоди сусідам або поміщикові.

Ніколи не забуду того, скільки сил прикладала моя мати, щоб вивчити мене читати ще довго перед тим, поки прийняли мене до сільської школи. А що майже день-у-день доводилось їй тяжко працювати в полі, крім цього, варити їсти для всієї родини та раз-у-раз латати одяг, бо метати було кому — спочатку нас було четверо, а потім шестеро, — то й не диво, що ніколи було їй турбуватися за наш духовний і тілесний розвиток. Але тих кілька годин, що лишалися їй, використовувала вона так інтенсивно, що одного разу — було мені тоді 5 років — я висмикнувся їй з-під рук і цілком поважно заявив, що зараз кинуся в Ельбу. Вона аж надто сильно наполягала руками на своє завдання вивчити мене читати. Зате, коли прийняли мене до сільської школи, я був перший, хто вмів найкраще читати.

З Гіршштайн ходив я до сільської школи в Бара, віддаленої від нас на годину ходи. Через півроку мій батько покинув своє місце в маєткові, вся родина переїхала з усіма своїми пожитками на невеличкому драбинчастому возі до віддаленого на один день ходи села Пістевіц, де батько став знову на роботу за наймита у

великому маєткові. В Пістевіц трапилося з батьком лихо — його переїхали возом і він мусів кілька місяців пролежати в ліжку.

Коли він знову видужав, найнявся за фурмана до бровару в селі Церен коло Майсен. А незабаром знову одноденна мандрівка на драбинчастому возі до маленького села Льойтевіц коло Різа. Тут найнявся мій батько за робітника в одному з маєтків.

Тимчасом минуло мені 7 років і я мусів уже помічникувати в полі, пасти гуси й корови, збирати картоплю за машиною або доглядати буряків і копати їх.

Наше перебування в Льойтевіц було теж недовге. Не минуло й року, як батько покинув те місце, і ми переселилися до села Гайда. Мій батько прослужив там спочатку кілька років наймитом у заможного селянина, а потім найнявся на роботу до цегельні. В Гайда скінчилися мої шкільні роки.

За всі вісім років моєї шкільної науки рідко, коли доводилося мені працювати над тим, що нам загадували в школі: шкільні уроки мусіли ми переважно пропускати і йти на заробітки до селян, щоб помогти батькам. А коли ми мали змогу піти до школи, то по школі мусіли йти з книжками на поле й працювати там до пізнього вечора. І коли вкупі з батьками верталися з роботи додому, то вже було не до книжки, коли очі сами злипалися. Ми так стомлювалися, що й гадки не було про шкільні завдання.

Хоч мої батьки працювали дуже запопадливо й жили надзвичайно бережливо — батько за все своє життя ніколи не був без роботи — та хоч навіть і ми, діти, мусіли заробляти, проте, нераз давалися нам взнаки нестатки. Нераз і сухого хліба на столі не було. Ми, ті, хто угноював землю, хто орав і засівав її, а потім збирав хліб для хазяїна, мусіли нераз бути без того, без чого життя неможливе.

Нераз, бувало, моя мати, щоб ми не голодували цілими днями, бралася на такі хитрощі: вона давала мені два мідяні пфеніґи й посилала мене до єдиного на селі пекаря, щоб я вдавав, ніби то прислав якийсь старець купити йому за ці гроші черствого хліба. Ми соромилися сказати, що той хліб був для нас. Такого черствого, мов кістка твердого хліба, що його інакше ніхто й не купив би, крамар давав нам за два пфеніґи цілий фунт, а то й два, коли тимчасом фунт хліба коштував щось із 14—15 пфенігів. З того хліба мати варила нам юшку.

Мені, дитині, й на думку не спадало, звісно, безглуздя такого стану, та й сами батьки мали аж надто мало клясової свідомости, щоб заворушилася в них думка проти причин тих злиднів. Проте, батько мій був усе що хочете, тільки не підлиза; як тільки, бувало, який доглядач із підпанків або льокаїв почне йому несправедливо дорікати, він рішуче кидав йому під ноги все барахло, йшов собі геть своєю дорогою й шукав собі в іншому місці роботи. А що він відомий був як надзвичайно сумлінний і запопадливий робітник, то й не важко було йому цю роботу знайти. Суворі релігійні звички моїх батьків не дозволяли їм ніколи лізти на рожен. Така вже, мовляв, божа воля, що є пани і наймити та що наймит повік життя свого наймитом буде, в злиднях і нестатках вік свій коротатиме, зате посмерті йому всміхнеться потойбічна доля.

Не зважаючи на злидні, мої батьки мали ту гордість, що якимсь своєрідним способом перейшла на нас, на дітей.

Кілька разів на тиждень посилали мене ввечері до того заможного селянина, що в нього батько й мати, а нераз і ми, діти, працювали, і я приносив звідти півлітри зібраного молока, а мати варила нам з нього вечерю. За те зібране молоко мусіли ми ще й платити.

Одного разу сталося так, що в моїй лихтарні — була темна ніч тим-то і взяв я її з собою з дому, — вийшла олія. Я попросив жінку того багатія підлити мені трішки олії в лихтарню й хотів їй за це заплатити два пфеніґи. Не те щоб образити її, я просто не хотів брати нічого дурно. Жінка повернула мені назад мої два пфеніґи, вона не розуміла, чому мені так притьмом хотілося заплатити їй ті два пфеніґи. Але мені ніяково було брати що-небудь від цієї багатої жінки задурно, мов який старець. Більше як півгодини тривав своєрідний торг з нею, нарешті, вона не встояла: я поклав їй два пфеніґи на дійник і пішов своєю дорогою.

Те, що так часто гіркі злидні гостювали в нас, залежало в значній мірі і від того, що недуги пожирали в нас наші злиденні заощаджен-

ня. Страхових кас тоді ще не було і з мізерних заробітків доводилось платити і дорогим лікарям і за ліки.

Мій батько заробляв на тиждень вісім марок. За те мусів він з четвертої години вранці, а іноді навіть з третьої аж до дев'ятої-десятої години ввечері важко працювати, навіть і в неділю. Він не дозволяв собі ніякої розваги і за все своє життя ні разу не був у шинку. Єдине його марнотратство було в тім, що він кілька неділь на рік, коли між другою та п'ятою годиною вдень не доводилось йому йти до економії, сідав на канапу і викурював цигарку, сповняючи кімнату запашним димом. Щоб у будні закурити цигарку — це було для нього велике, каригідне марнотратство.

В міру того, як ми, діти, підростали й помагали працювати в полі, доводилося щораз більше справляти одягу та й латати його. Мені вже було 14 років, а я ще ні разу не мав на собі нового одягу, ні штанят, ні куртки, нічогісінько, все те шила мати сама із старого одягу — з батьківських або дідівських лейбиків. Це ж була для мене величезна подія, коли я в день моєї конфірмації міг уперше причепуритися в новісіньке вбрання, щойно принесене від кравця. Цей новий одяг справив на мене більше враження, ніж уся конфірмація.

Було мені отож 14 років, а в дитячих розвагах брав я участь усього три рази. Раз ходили ми із школи на прогулянку до руїн якогось манастиря. Другим разом був я на виставі в ляльковому театрі. Там ставили тоді процес Драйфуса, що справив на мене незабутнє враження. А третій раз, уже коли мав покинути школу, я відвідав у сусідньому місті на стрілецькому святі паноптікум — на це дав мені тоді батько 20 пфенігів. Це була така подія, така першорядної ваги пригода, що всі мої брати й сестри заздрили мені.

Бувало, в суботу навантажать мені на плечі корзину й пошлють до сусіднього — на годину ходи — міста з дорученням накупити гороху, фасолі, сочевиці, крупи й проса на цілий тиждень, а при тій нагоді купити й півфунта кінського січеного м'яса. З того м'яса, змішавши його з розмоченим сухим хлібом, готувала потім мати печеню на неділю. Неділі, коли ми могли їсти м'ясо, були такі рідкі, що ми, діти, справді таки вірили, ніби це взагалі великий злочин, коли злидарі їдять м'ясо і що їм треба з цим ховатися.

На весні, коли на берегах річки або під огорожею навколо сільських лугів цвіли фіялки, доводилося нам, дітям, в'язати з них маленькі букети й нести до міста на продаж. Коли я одного разу з невеличкою корзиною таких букетів ходив від будинка до будинка, на сходах, що вели до якоїсь гостинниці, знайшов я монету в 20 марок. Я приніс її додому, але батьки, не зважаючи на ті великі злидні, що ми в них перебували, не взяли собі грошей, а дали в ґазету оголошення, шукаючи того, хто їх згубив.

В неділю зранку, якщо не доводилося нам працювати в полі — а нераз працювали і в неділю — ходили ми, діти, з батьками акуратно до церкви. Для моїх батьків, так само і для нас, дітей, релігія з її приписами була чимось цілком серйозним. Ми й в голову собі не покладали, як то можна заснути, не відправивши вечірньої молитви, або як можна розпочинати день, не помолившися вранці. Коли батько перший сідав за стіл до сніданку, обіду чи вечері, всі ми глибоко поважним хором говорили слова застільної молитви, а, встаючи з-за столу, ніколи не забували подякувати богові.

Батька моєї матери, що був каменяр, одного разу підчас вибуху смертельно покалічило; бабуся жиле ще в Гіршштайн, і мені нераз доводилось з Гайда три годині мандрувати пішки, щоб однести бабусі їсти.

Серед таких обставин, розуміється, ледве чи міг я брати участь у розвагах решти селянських дітей. А коли, бувало, спробую приєднатися до них, то вони завжди дивилися на мене як на чужого. Мої однолітки школярі, особливо діти багатих селян, насміхалися з мене, і це для мене було дуже болюче. І коли мені, бувало, мати пошиє лейбика із старого вбрання, що його вже відносив батько або бабуся, мої шкільні товариші дивилися на цей з такими трудноцами пошитий одяг як на об'єкт своїх жартів і насмішок. Це мене нераз призводило до розпачу. Одної неділі почали знову колюче насміхатися з мене, бо мій лейбик аж надто відрізнявся від інших. Тоді вже я не міг стримати свого гніву. Коли мене обступили кілька

товаришів, я з розпачу схопив за кулак завбільшки камінь, але не кинув його на тих, що насміхалися з мене, а поклав ліву руку на конов'яз і покалічив до крови каменем пальці й руку і з сльозами в очах сказав товаришам, що я геть одіб'ю собі пальці, якщо вони не покинуть, нарешті, своїх жартів.

Це справило таке сильне враження на хлоп'ят, що з того часу вони надовго дали мені спокій з їхніми насмішками й переслідуваннями.

Покидаючи сільську школу, я мав палке бажання вивчитися на слюсаря. Мені хотілося насамперед дістати якийсь фах до рук, сподіваючись, що це дасть мені колись можливість помагати своїм батькам. Я знав, що коли я буду наймитом чи заробітчанином, коли в моїх руках не буде кваліфікованого ремества, тоді я не зможу допомогти своїй рідні, бо того, що я зароблятиму, ледве вистачатиме мені самому на життя. Найкращий на це приклад були мої батьки, що, не зважаючи на їхню запопадливість і бережливість, ніколи із злиднів не виходили.

Але вивчитись якогось ремества я не мав ніякої змоги, бо батькам нічим було платити за науку, ні за що навіть одягу справити — це їм було не під силу; а ще ж, принаймні, три роки я не міг би нічого заробляти. Так опинився я перед тією самісінькою злиденною життьовою стежкою, що й мій батько.

Після конфірмації пішов я за наймита до багатого селянина Кльоцше в Льойтевіц коло Різа і жив у нього два роки. Кількох його наймитів того самого року покликано до війська. Серед року хазяїн не міг нікого знайти на їхнє місце. Так довелося мені, не зважаючи на свої молоді ще роки, виконувати важку роботу. Проте, я любив ту сільську працю й знаходив у ній свої радощі. Все лихо моє було в тім, що мене дуже вже часто били. Серед сільських наймитів були такі самісінькі звичаї, як у війську. Молодший рік треба було конче бити, бо тільки так, на думку старших, можна було вивести їх у люди.

В тому самому маєткові працював ще один молодий парубок з міста, на рік старший від мене. Цей бідолаха був дуже тендітний, і сільська робота таки давалася йому взнаки. До того ще була в нього якась хронічна недуга міхура й через те уві сні непомітно для нього його міхур випорожнявся. Решта наймитів, що спали з ним на одній постелі — говорили, що йому лінько підвестися і майже день-у-день били його мов яку худобу. Від тих нелюдських знущань цей бідолаха став ідіотом і калікою.

(Далі буде.)

Цергібелеві опришки

Дгугого страшного вдару Ганна вже не почула.

Дикий біль у потилиці стягнув усю шкіру. У вухах її лунав гул.

А далі вона з моторошною швидкістю повалилася в темне провалля.

Нечутно впала вона на брук.

— Це сволота тільки вдає!

Вона вже не чула, як поліціянти вхопили її, потягли до автомобіля й кинули там на лаву.

Вантажник був переповнений.

— До участку! — ревів поліційний майор. Обличчя його було червоне від озвіріння.

Вантажник круто повернув і швидким темпом поїхав пустою вулицею. З якогось вікна щось крикнули автомобілеві навздогін. Наступної секунди залунав постріл у напрямі до цього будинку.

Коли автомобіль переїздив повз темнісіньку Веддінґштрасе, поліціянти майже зовсім присіли на підлогу. Попереду стояв поліціянт із наставленим назад кулеметом.

З підведеними вгору руками сиділи робітники на дерев'яних лавах.

Од поштовхів та гуркоту автомобіля Ганна поволі почала прокидатися з глибокої зомлілости. Гострий біль у потилиці присилував її швидко отямитися.

Відразу перед собою вона побачила поліцаєві чоботи, а між ними приклад ґвинтівки.

Від болю вона на хвилину знов заплющила очі. Її плечі тяжко боліли.

— Що ж таке?... — безгучно шепотіла вона.

Автомобіль круто повернув на ріг. Від поштовха вона вдарилася обличчям об чоботи поліцая і злякано відкинулася.

Біль ще й досі не давав їй змоги зібратися з думками. Як це все було?... Де ж лишився Курт? І — хлопчик!... Адже вона тримала його за руку, коли вони переходили через майдан Нетельбека.

— Пане вахмайстре... пане вахмайстре!

Жах опанував її й присилував забути ввесь біль. Вона в розпачі закричала й обома руками охопила чоботи поліціянта.

— Проклята свине!...

Із зляканим криком поліціянт підскочив.

Коли він у тьмяному світлі вуличного лихтаря побачив під лавою бліде, як у мерця, жіноче обличчя, він з прокльоном ударив її чоботом у лице.

— Мовчати!... червона сволота!

Її голова важко стукнулася об підлогу.

Різкий поштовх — і вантажник зупинився перед поліційним участком.

З яскраво освітленого ґанку повибігали поліціянти, озброєні ґумовими палицями та ґвинтівками.

— Злазьте, та мерщій!

Заарештовані швидко вилазили з вантажника. Вдарами прикладів їх загнали до ґанку.

— Вікна зачинити! — рикав поліціянт через вулицю і в той же час встрілив на будинок по той бік вулиці, де у 2-м поверсі біля вікна щось ворушилося.

Літній чоловік, коли його ззаду штовхнули, зашпортався на порозі. Поліціянт, що стояв біля нього, вдарив його кулаком у висок. Скрикнувши від болю, той похитнувся у бік другого поліціянта, а цей ударив його прикладом рушниці по запалих грудях. На сходах він раптом безсило змахнув руками. Відкинувшись назад, він, стогнучи, покотився з приступок.

— Годі вдавати! — крикнув один з поліціянтів і разом з іншими вхопив того чоловіка, що лежав на кам'яних сходах і поволік його нагору.

Ганна, що тільки сама одна стояла ще на вантажнику, з жахом стежила за всім цим.

— Ні... ні... я не піду вниз. Адже ви всіх нас заб'єте! несамовито кричала вона.

Вона щосили відбивалася від поліціянта, що вхопив її й тягнув з вантажника. Він різко шарпнув її, і вона полетіла просто в ґанок, де повно було поліціянтів.

Крики збитих людей, їхні заклики на допомогу чути було на вулицю.

З площадки сходів почувся гучний голос:

— Двері зачинити!

Тоді били вже на сходах, аж доки всі заарештовані не зійшли нагору.

В участку повно було поліціянтів. Усе це були зовсім молоді поліціянти, що вперше брали участь у "роботі".

Заарештованих було 11, усі робітники. Ганна серед них була єдина жінка.

Молоді поліціянти зустріли заарештованих диким воєм:

— Ага... ось вони, ці червоні будівники барикад... А ну, підійди но сюди, хлопче!

Кажучи це, 20-літній поліціянт ударив сивого робітника кулаком у вже злите кров'ю обличчя. Не дарма їх навчали у поліційній школі в Бранденбурзі. Побачивши, що робітник ще встояв на ногах, він знов ударив його, робітник звалився на підлогу.

— Ото свиня, руки мені закаляв.

Він вийняв хусточку і старанно обтер свої руки та вилоги рукавів. Його колеґи схвильовано сміялися.

— Просимо сюди. "Тут, москвичі, тепло!..

Один заарештований завив од болю і повалився до стінки.

— Руки вгору, скотино!

Молодий робітник звалився біля столу.

— Устати! Лінива свине... Висиплятися можеш удома!

Поліціянт з такою силою вдарив його ґумовою палицею по голові, що палиця вломилася. Тоді він озвіріло вдарив ще раз кулаком.

Збиті дико кричали.

У кімнаті тхнуло кров'ю та потом. Поліціянти чимраз гірше звіріли.

Скулившись Ганна стояла під дверима, всім тілом тремтячи від хвилювання та страху. Вона геть пополотніла. Розкуйовджене волосся звисало їй на чоло. Поліціянти дико зареготалися, побачивши молодицю. З нею особливо можна було добре пожартувати. Вона гарненька, ця червона сволота!

— А ну, підійди, моє золотко... Ти тут матимеш усього, що тобі треба!

Хтось штовхнув її наперед.

Кілька робітників поволі повернулися

— Мордою до стінки, руки вгору! — закричали кілька поліціянтів.

Тільки один молодий робітник ще дивився на Ганну. Це був єдиний комуніст з усіх заарештованих, і він знав Ганну.

Він похмуро дивися. З такою силою стиснув кулаки, що кігті, врізалися в його руку...

І раптом закричав:

— Убивці... Собаки... Лякливі собаки... Якби в нас зброя була!...

Його терпець увірвався.

Не рахуючись з наслідками, він кричав усе це отим озвірілим опричникам, що нахабно реготалися. З лютим воєм 11-12 поліціянтів кинулися на нього, посипався град ударів.

— Комуністе проклятий... мовчати!!...

— Вбити його треба... А ти, свине!

Червоні від люті, вони відштовхували один одного, бо кожному хотілося його вдарити. Він звалився на підлогу й марно силкувався прикрити свою голову руками. Ще несамовито вигукував:

— Убивці... убивці... убивці!...

Своїми важкими чобітьми поліціянти топтали його лице, били його по розкритому роті, що з нього лилася кров.

Він кричав, доки знепритомнів. Поліціянти ще били прикладами його неживе тіло.

Нарешті, вони, важко сапаючи, обернулися. В декого з них на вустах була піна.

— Ну, цей босяк готовий...

Мовчки вони поправили свої мунрури.

Електрична лямпа з бляшаним ковпаком, що висіла під стелею, мирно гойдалася й її світло падало на ґрупу заарештованих, що нерухомо, з жахом стежили за цією кошмарною сценою. Тремтячи всім тілом, Ганна тулилася у кут позад столу і без тями дивилася на молодого робітника, що мертвий лежав серед чимраз більшої кривавої калюжі на підлозі.

— Ну, що? Свині ви, такі й такі, бачили ви тепер, яка наша розправа?... Ми вам покажемо, як 1 травня святкувати!...

Ганна злякано глянула на викривлене від люті, налите кров'ю обличчя молодого поліціянта. Його очі вилазили з орбіт. Пальці були залиті кров'ю.

Ганна вже нічого не тямила. Жах за дитину, жах за чоловіка — усе це було витравлене з її свідомости. Вона стояла скам'янівши й нерухомо дивилися на цю м'язисту руку, що на ній червоніла кров молодого робітника...

За кілька хвилин її вштовхнули до вузької холодної камери, де непритомна вона звалилася на підлогу.

Клаус Найкранц.

"СНЕП ШАТС"

"Щось треба такого..."

Лейді Джонс оглянула Мері від ніг до голови.

— Ти хочеш праці?

— Так. Мене прислали з бюра праці. Ось картка.

— А ти вже де працювала в приватнім помешканню попередно?

— Ні, ще взагалі нігде не працювала.

— Чи родичі релігійні?

— Чи релігійні? О, є, так.

— Католики?

— Так, так, католики.

— Іди до кухні, а там Кейді покаже тобі, що робити. Вона від мене відходить, але нім вона відійде, то ще з пару днів покаже тобі, що робити і як робити. Будь доброю до моїх дітей.

— Добре.

Лейді Джонс положилася на "честерфілд", а Мері пішла до кухні.

— Ти чого така молоденька шукаєш праці? —спитала Кейді,—та ж то тяжко.

— Тато не робить, мама хора... А ви відходите звідси?

— Вже мені дуже допекло. Тяжко тут пра-

цювати. Ось так від пятої рано до десятої вечером на ногах і на ногах.

— А чого ви кивали до мене головою, коли я з нею говорила?

— Я кивала головою, щоби ти її сказала, що ти католичка, бо вона інших не хоче до роботи. Каже, що католички дуже вірні слуги. Я не вірю, що ти тут будеш робити. Ти ще молода, а робити треба. За десять доларів на місяць!...

— Я мушу робити, бо в нас дома ані цента.

— Кейді, Кейді,—закричала Лейді Джонс.

— Що прошу?

— Цего вечера, ти не можеш мати відпустки, бо я мушу десь піти. Мусиш доглядати дітей.

— Бачиш, вже не можу мати відпустки. Минулого тиждня також не було відпустки, бо якийсь чорт надніс гостей, то треба було цілу ніч біля них ходити. Бачиш, дівчино, де ти попала? Але пробуй. А знаєш ти, як ходити біля стола?

— Було би добре, якби я знала, але я не знаю. Ви мене навчите. В нас, знаєте так, по робітничому... Часом з тої самої миски порич і щось друге, як є...

— Тут тих посудин до чорта. Треба знати, котре до чого, котре кому, як принести, як стати, як прибратися.

— Може я колись навчуся. Буду пробувати. Вона мені казала, що як буду добре справуватися, то на другий місяць дасть мені пятнадцять доларів.

— То варта найменше пятьдесять доларів. В приватних помешканнях бідні дівчата десять разів тяще працюють, як в фабриках. Там визначені години, а тут без годин треба працювати. Нам щось треба такого... такого... не знаю, як його назвати, але треба чогось, щоби всі держалися разом, щоби можна дістати більше платні, працювати поменше годин.

— Треба юнії.

— Ти добре сказала. Треба такої юнії, до якої належали би всі слуги, що працюють по приватних гавзах.

І то таки конечно потрібно цеї юнії, додам і я.

Драпака.

Цікаві відомости для всіх.

НАЙСТАРШИЙ МОЗОК ЛЮДИНИ.

В околицях Одінцово в СРСР найдено кли великанського мамута, а вбезпосереднім їх сусідстві найдено теж два скаменілі людські мозки.

Вчені, перевіривши докладні досліди над найденими клами й мозками, прийшли до переконання, що походять вони з ледової доби, отже зперед 12 тисяч років. Якщо вірити тим дослідам учених, то це був би найстарший мозок чоловіка на землі.

СТРАШНА РОЗКОПКА В ХЕРСОНІ.

В Херсоні біля одної цегольні в землі в глибині 1½ метра найдено багато людських кістяків, останки військових одностроїв і багато мідяних ґузиків. На костях ніг найдено кайдани. Біля кістяків лежало кілька мідяних монет з р. 1754, що були вибиті за панування цариці Елисавети, дочки Петра Великого. Досліди ствердили, що в тому місці відбулася екзекуція закутих в кайдани жовнірів цариці. Їх розстріляно й погребано в тому місці.

ДЕ УМИРАЄ НАЙБІЛЬШЕ ЛЮДЕЙ?

Найбільше в Румунії, а найменше в Голяндії. В Румунії умирає річно 23 особи на тисячу, в Еспанії 18.4, на Мадярщині 17.1, в Польщі 16.7, у Франції 16.5, в Італії 16.7, на Литві 15.6, в Чехословаччині 15.2, в Анґлії 11.7, в Німеччині 11.6, в Голяндії 9.6 Відсоток смерти в Румунії є сьогодня такий самий як в Голяндії перед 50 роками.

ХЛОПЕЦЬ ЧИ ДІВЧИНА?

В одній німецькій ґазеті проф. ґінекольоґії д-р Унтерберґер з Кеніґсберґу твердить, що він найшов средство, при помочи якого можна вплинути на пол будучого новороженця. Проф. Унтерберґер запевнює, що його винахід випробували 58 осіб із 100 проц. успіхом.

ПРОПАЛО ШІСТЬ МІЛЬЙОНІВ ГЕКТАРІВ ЗЕМЛІ.

В варшавських статистичних урядах панує від деякого часу велике поденервовання. Вже від ряду місяців шукають ці уряди за шістьома мільйонами гектарів землі і ніяк не можуть їх найти. Відомо, що Польщі признано по війні 39 мільйонів гектарів від ріжних її сусідів. Відомо теж, що та земля не пропала, але в статистичних книгах її нема і ніяк найти не можна. При першому статистичному перечисленню бракувало тільки 1 мільйон, але коли стали ще раз перечисляти, то виявилося, що бракує аж 6 мільйонів гектарів, себто пропав десь у книжковому хаосі простір землі в двоє більший ніж ціла Бельгія. Ото раз порядки. Можна позавидувати.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Продовження)

Набагато гірше є справа з паливом. Правда, дрова уже давно заступило кам'яне вугілля, нафта і торф. Та за виробничим підрахунком покладів кам'яного вугілля в землі вистачить лише на 200 років. Напевно такий же стан з нафтою та торфом. Недостачу нафти відчувають уже й тепер. Наука й техніка, зважаючи на це, і звернулись до так званого "білого вугілля". Під цим словом розуміють рушійну енерґію швидких річок та водоспадів. Застосовуючи спеціяльні прийоми, сучасна техніка перетворює рух води на інші види енерґії — електрику, тепло тощо.

Більше того — людський ґеній бере енерґію безпосередньо й від першоджерела — від самого сонця. В Америці тепер є машини, що працюють за допомогою теплової енерґії сонячного проміння. За допомогою особливих дзеркал, теплова енерґія сонця відбивається, згущується, а здобуте таким чином тепло заступає звичайне паливо.

Серйознішу маємо справу з одягом. Що заступить нам надалі бавовняні та інші тканити? Це питання, яке ще треба вирішити.

Та найгостріше стоїть питання — чим же будуть харчуватись тварини й люди, коли через поступовий зріст населення та розвиток культури не буде більше місця для засівів? Правда, історія людства знає випадки, коли тисячі людей, за порівняно невеликий час, змітались з лиця землі чумою, холерою та іншими заразними хворобами. Питання про перенаселення цим тимчасово розв'язувалося. Та з таким становищем людина надалі миритися не може. Не ціною життя людей — своїх братів, а силою свого розуму вона намагається вирішити проблеми харчування.

З цього питання в науці виникло дві течії: одна поставила собі завдання боротися з бактеріями, а друга —вишукати засоби й способи (ляболаторним шляхом) одержати з мертвої природи орґанічні речовини, що їх виготовлюють рослини. Дженнер, Пастер, Кох, Мечніков та інші розпочали боротьбу з бактеріями. Наслідки цієї боротьби ми вже ясно відчуваємо. Запобіжні та лікувальні щеплення затримали розвиток пошестей. Якщо наука остаточно ще не вирішила цього питання, то вдальших успіхах його годі сумніватись, бо наука йде, безперечно, правильним шляхом. Цей шлях нам вказала наука про життя — біольоґія.

Другу частину питання взялась вирішати інша наука — хемія. Насамперед вона поставила собі завдання здобути ляборторним шляхом орґанічну речовину з елєментів мертвої природи. Ця спроба закінчилась успіхом. Ще 1928 року Велер зумів одержати речовину (продукт неповного згоряння білка). Тепер у ляборaторіях уже вдалося одержати вуглеводан (цукор) та найпростіші форми білка, при чому в процесі цієї роботи вдалося встановити й переходні стадії, через які неминуче проходить орґанічна речовина в процесі свого утворення. За такі переходні форми, як ми бачили, є формалін (підчас утворення цукру в рослинах) та амінокислоти (підчас спрощення білків у кишках).

Таким чином, нам відкривається можливість використовувати для їжі орґанічні речовини, виготовлені в ляборaторіях з елементів мертвої природи. Щоб остаточно вирішити це питання, перевели чимало дослідів. Перший дослід перевели над цуценям. Його харчували 21 день виключно амінокислотами; від цього цуценя збільшило свою вагу на 39 ґрамів. Ще цікавіший перевели дослід над собакою, що попереду 17 днів голодувала. Харчуючись аміно-

кислотами, цей собака не лише повернув усю втрачену вагу, а й збільшив її ще на 1409 ґрамів. Нарешті, один з учнів професора Абдергальдена замінив свою звичайну їжу клізмами з амінокислот. Через 15 днів від початку дослідів він збільшив свою вагу та, що найцікавіше, протягом згаданого часу не почував ніякого голоду.

Таким чином хемічний спосіб харчуватися щодалі більшого здобуває собі ґрунту. В Німеччині вже тепер фабрики намагаються виготовлювати поживні речовини, до складу яких входять виключно амінокислоти, здобуті з білкових речовин — яйця, м'яса тощо. Все ж питання про харчування в цій формі ще не можна вважати за вирішене. В ньому виявилися дві від'ємні риси, — поперше, коли вживати згадані речовини більш-менш довго, то людину від цього нудить, іноді в неї бувають і блювоти; крім того, виготовлювати такі поживні речовини, навіть на фабриці, коштує ще дуже дорого. Треба сподіватися, що здешевлення продуктів штучного харчування, а також поліпшення їх смакових властивостей — це питання лише часу.

VI.

З попереднього ми бачимо, з якою надзвичайною енерґією та впертістю бореться людина за життя, як її вигадливий розум відшукує все найновіші та найновіші шляхи для свого існування. Та грізна примара смерти все ж невпинно простує слідом за людиною. Людина знає, що все живе повинно вмерти, і свідомість цього викликає в неї одчай, страх та тремтіння.

Вже з перших своїх кроків людська думка, зустрічаючися із смертю, вперто не хотіла миритися з нею. Фантазія людини одухотворювала тоді всі предмети природи, що оточували людину. В людській уяві і каміння, і вода текучої річки, і ревучий вітер були живі істоти. Людина думала тоді, що труп померлого також живий, що він живе лише особливим загробним життям. Відкриті давні гробниці потверджують нам це. Поруч з кістяком померлого ми знаходимо в них знаряддя й зброю, витесані з каміння, кістяки заживопохованих жінок та рабів, чимало предметів домашнього вжитку та їжу. Тодішні люди вважали, що все це потрібно для загробного життя небіжчика.

Далі фантазія й містика створили уяву про безсмерття душі, про переселення її в надхмарні краї, де чекають на неї, — зважаючи на заслуги, — вічна радість або вічні муки, горе й сльози. На ідеї безсмерти душі збудовано й фільозофію давніх мудреців.

Але вже й серед них були фільозофи, що скептично ставилися до цього вчення й відкидали безсмертя душі. От що казав великий фільозоф давнини Марк Аврелій: "Олександер Македонський та його погонич мулів прийшли до одного й того ж — вони повернулися до загального світового початку, вони обидва розвіялись на атоми". В цих словах проглядає вже матеріялістичний підхід до вирішення питання про душу та безсмертя, і треба сказати, що лише таким шляхом можна взятись за вирішення цього питання, бо життя й смерть — це явища природи.

Та в той час, як вивчення життєвих явищ давно вже широко розгортається, відкриваючи нам цінні наукові істини, на питання про смерть довгий час не звертали особливої уваги. Очевидно, смерть вважали за неминуче лихо. Лише останнім часом біольоґія зацікавилася цим питанням. Тепер ми в цій справі маємо дві течії. Одна течія намагається вирішити питання про безсмертя, а друга — про нормальні межі життя. Як представник першої течії, відомий видатний біольоґ Вайсман, а другої великий російський учений І. І. Мечніков. На жаль, вузькі рямці цієї книжки позбавляють нас можливости цілком вичерпати це надто цікаве й важливе питання. Тому доводиться спинитися лише на найголовнішому.

Для своїх спостережень професор Вайсман узяв одноклітинні орґанізми. Він уміщував їх в посуді з водою, що мала в потрібній кількості поживні речовини, та вводив до води кисень; крім того, він уживав заходів, щоб не пройшли до посуду гниляві бактерії, та водночас усував покидьки їх життя. За таких умов орґанізми виявляли повну життєздатність та швидко розмножувалися діленням, при чому протягом довгого часу Вайсман не знаходив серед них жадного трупу. Це наштовхнуло його на думку про можливість безсмертя серед найпростіших тварин.

Але дальші дослідники встановили, що пі-

сля довгого перебування в згаданих умовах такі орґанізми почали виявляти незначний рух, переставали розмножуватися та врешті вмирали. Правда, одноклітинні орґанізми за звичайних умов гинуть дуже швидко, і цілком можливо, що до послабленого руху, припинення розмноження та смерти спричинилося в даному разі проникненням до цих орґанізмів якоїсь інфекції. Коли усунути побічні умови, що шкодять життю найпростіших орґанізмів, їх життя можна було б продовжити без краю. Але таких умов одноклітинні орґанізми звичайно не мають, тому й доводиться говорити лише про потенціяльне (заховане) безсмертя.

Дальші спостереження довели нам, що диференційовані клітини багатоклітинних орґанізмів за звичайних умов свого життя не виявляють потенціяльного безсмертя. Таку властивість вони набувають лише тоді, коли ці орґанізми перебувають в особливо сприятливих умовах (досліди Карреля та інших). Правда, потенціяльне безсмертя мають статеві (полові) клітини, що мають у собі зародок життя.

Ми вважаємо, що проблєма безсмертя цим вичерпується; щодо іншого, то перед нами вічно стоїть певний закон природи — все живе вмирає, а на трупі його займаються вогники нового життя.

Мечніков у своїх дослідах не прагнув до того, щоб добитися безсмертя, в живій природі, він намагався лише вияснити причини смерти, що часто в людини настає раніше крайнього строку його життя.

В своїх дослідженнях професор Мечніков намагався вивчити старість, попередника смерти, та таким шляхом вирішити питання про можливість продовжити людське життя до природних його меж.

Відомі випадки, коли люди доживали до 100 років і більше. Так, шотляндка Лизавета Вільсон померла на початку XIX. століття — 115 років, Ганна Борак в Моравії померла 1883 року — 123 років, хірурґ Політіман помер 1825 року — 140 років, ірляндський землевласник Бравн — 120 років, савоярка Лизавета Дюрієн — 114 років і т. д.

Спостерігаючи явища природи та вивчаючи її закони і не поділяючи погляду про доцільність і цілковиту гармонійність життєвих законів, професор Мечніков спинив свою увагу на недосконалому устрої людського тіла, зазначивши, що ця недосконалість залежить від неприданих для життя й навіть шкідливих для нього рудиментарних орґанів. Ці орґани людина одержала спадково від тварин. Але вони вже зовсім втратили, своє початкове значіння, як наприклад, так звані зуби мудрощів, мускули, що мали рухати вушні раковини тощо. Відомий анатом Відерзгейм знайшов таких у людському тілі більше сотні. З них особливо впливають на здоров'я та життя товста кишка та хробакуватий виросток сліпої кишки — апендикс. Обидва зазначені орґани у травоїдів мають важливе значіння для травлення та досягають у них значних розмірів. Людині ж вони не потрібні, — більше того: їх присутність спричиняється інколи й до тяжких захворувань та скорочення строку життя. Захворування апендицитом та велика смертність від цієї хвороби всім відомий факт. Товста ж кишка — це найулюбленіший орґан смертельної хвороби — рака. Крім того, дуплина цього довжелезного орґана являє собою зручне місце розмножувати гниляві бактерії, що проходять сюди з їжею. За вирахуванням Страсбурґера, в товстій кишці людини зароджується протягом доби 120 трильйонів бактерій.

Вироблювану цими бактеріями отруту виявлено в крові і в сечі. Професор Мечніков довів експериментальним шляхом, що отрута ця труїть насамперед клітини й тканини важливих щодо свого діяння орґанів; в той же час це збуджує діяльність клітин сполучної тканити та білокровців, яких ми згадували на початку цієї книжки.

Треба відзначити, що сполучена тканина є в усіх орґанах, і її клітини, як і білокрівці, мають здатність вільно рухатися за допомогою своїх псевдоподій. Ці клітини живляться покидьками життєдіяльности всього багатоклітинного орґанізму. Вони захоплюють та перетравлюють мікроби, що потрапляють до орґанізму. За згаданих умов вони ніби виконують роботу санітарів та захисників багатоклітинної держави від нападу мікробів.

(Далі буде.)

ТОВАРИШКИ! Приєднуйте нових передплатниць для "Робітниці"!

Чому не можна карати дітей

Кожна мати для дитини — перший друг. Прийшовши з роботи, вона розпитує дитину, що та робила, що бачила, що чула. Коли дитина довіряє матері, коли вона її не боїться, вона щиро оповідає їй усе, що трапилося з нею протягом дня.

Та не так буває, коли мати карає дитину за всяку провину: чи за те, що вона розбила тарілку, чи за те, що потайці з'їла грудку цукру. Побоюючись кари, дитина навряд чи розкаже матері про свій вчинок, а іноді навіть і збреше. Певна річ, що за таких взаємин мати не почує від дитини щирих оповідань про себе і не зможе, як слід керувати її вихованням.

Кара шкодить ще й тим, що кепсько впливає на здоровя дитини. Кара викликає почуття страху, а відчуваючи страх, дитина нервується, серце їй починає прискорено битися, ноги й тіло дрожать. Якщо дитина часто переживає такий душевний стан, то в неї розвивається неврастенія. Дуже часто дитину б'ють по задку. Це дуже шкідливо, бо може штовхнути дитину до онанізму. Коли бити дитину по щоці, то можна пошкодити їй слух. Залишаючи дитину без обіду або без ласощів, ми не даємо їй змоги поповнювати ті витрати енерґії, що сталися протягом дня, і таким чином виснажуємо дитину.

Годі говорити про те, що карою не можна виховати в дитині гарних навичок. Візьмемо такий випадок. Дитина не хоче виконувати будь-яку роботу, її за це карають. Припустімо, що, побоюючись кари, вона звикла виконувати цю роботу. Але хай лише ви покинете її карати, вона зараз же нічого не робитиме.

Це цілком зрозуміло. Адже дитина виконувала роботу не через те, що в неї розвинулася любов до праці, а виключно страхаючись кари. Острах перед карою викликає лише огиду до даної праці.

Примушувати дитину стояти навколішках або в кутку, теж не можна, бо це — теж фізична кара. Деякі батьки, що не карають своїх дітей фізичними засобами, намагаються впливати на них морально. Часто-густо доводиться чути: "Я тебе не люблю", "Я з тобою не балакаю", "Ти — не мій син". Що переживає в таких випадках дитина? Як вона уявляє собі материну любов, що щезає через усяку дрібницю?

На дитину з чулою нервовою системою такі слова матері справляють надзвичайне враження й примушують її переживати невластиве її віку почуття самотности. Певна річ, що це тяжко відбивається на душевному стані дитини.

Взагалі батьки переконані, що всяку провину дитина повинна якось спокутувати, вона повинна просити вибачення, обіцяти, що не буде більше погано чинити тощо. Одні діти ставляться до цієї процедури дуже легковажно. Вони охоче обіцяють: "Мамочко, таточку, я більше не буду, я більше ніколи цього не робитиму!", — і зараз же забувають про свою обіцянку. Для впертих і самолюбних дітей нема нічого важчого у світі, як просити вибачення.

Чи ж треба, щоб дитина каялася і заприсягалася? Певна річ, не треба.

Що ж повинна робити мати, коли дитина зробила ту чи іншу провину? Насамперед треба знайти причину цього вчинку й усунути її по змозі.

Припустімо, що дитина забруднила своє платтячко. Чи ж винна вона в цьому? Може, винна сама мати, що не призвичаїла свою дитину бути охайною, не прищепила їй звичок чистоти та акуратности.

Або візьмемо такий приклад.

Дитина занадто кричить, галасує, вередує, лається, б'ється. Що робити з такою дитиною? Ясно, що з такою поведінкою дитини треба боротися. Мати повинна спокійно їй пояснити, що коли вона заважає іншим, то її треба відлучити від товариства, аж поки вона не заспокоїться й нікому не заважатиме. Звичайно дитині швидко набридає самотність, і вона погоджується підкорятися загальним правилам. Тут для неї нема нічого образливого, бо їй цілком зрозуміло, що винна вона й що вона може, коли захоче, виправити свою вину.

Отже, ніяк не можна карати дітей. Караючи дитину, ми шкодимо правильному розвиненню дитини. Дитина втрачає довір'я до матери й стає брехлива.

Симпатія й антипатія тих, що оточують дитину, похвала й догана — ось найкращі засоби впливати на дитину. Для дитини похвала, лагідна посмішка матері — це найкраща нагорода. Сердитий голос, сувора догана — найтяжча кара.

Отже, матері, не карайте й не лякайте дитину, бо острах породжує брехню й облуду. Будьте лагідні з нею, будьте завжди напоготові допомогти їй, — і тоді дитина відчуватиме, що ви їй найкращий друг, і між вами й дитиною буде потрібне довір'я. **К. Вайнштейн.**

Що треба знати про курячі яйця

Написав др. Дж. Н. Конн.

Яйця дуже ріжняться по якости. Добрі яйця мають добрий смак, мясисті, тяжкі на вазі, мають великий тяжкий добре округлений жовток і твердий білок. Такі яйця, наколи розбити їх для смаження, не розлазяться, як це буває з недобрими яйцями. Яйця зі складу можна легко пізнати по тому, що жовток їх розливається, чути стухлістю і ще якимсь чудернацьким запахом.

Після молока яйця є найпоживнішим кормом для людини. Вони складаються з найбільше пожаданих протеїнів, жирів, мінералів та вітамінів. Яйця є широко вживані для запобігання і лікування деяких хоріб. В таких випадках хорі вживають яйця разом з молоком, овочами, огородиною тощо.

Обсервування яйця підчас смаження також дає змогу бачити ріжницю в якости. Добре яйце є тверде і солідне, має тяжкий, добре округлений померанчевого кольору жовток, а несвіже яйце має рідкий, приплюснутий блідого кольору жовток і рідкий білок. Таке яйце завжди розлазиться по розбиттю. Мінерали і вітаміни найдені в яйцях узнано дуже цінними для здоровля. Кількість вітамінів у яйцях залежить від якости курячого корму і способу, яким його зберігається. Споживання курми подостатком зеленини, через зимові місяці і порох для порпання помагають збільшувати вітаміни в яйцях, які формуються в курці. Коли це є неможливим до виконання, тоді дається курам з кормом кад-ливер ойл.

Щоби в яйци було багато мінералів, які в нім повинні бути, як кальцій, фосфор, маґнезій, залізо, сірка, поташ і кілька інших мінералів в меншій кількости, для цього потрібно, щоби в кормі було досить потрібних мінералів. Такий корм як мясні відпадки, мелені кости, пісок, школьки і т. ін. мають в собі багато мінералів. Деякі дослідувачі твердять, що в яйці є навіть такі дорогоцінні мінерали, як срібло, олово, мідь, кобальт і йод, і що ці складники почасти є причиною споживчої цінности яйця, як поживи.

Яйце з точки погляду поживної цінности складається з 74% води, 15% протеїну, 10% жиру і 1% мінералів та вітамінів.

Курячий корм має великий вплив на яйця. Щоби яйце випродукувати, для цього курці потрібно определену скількість звісних пожив. Смак і кольор дуже зчаста залежать від якости і кількости корму. Деякий корм, що може бути вживаний в малій кількости з добрими наслідками, може бути дуже шкідливим, як годувати ним курей забагато. Ріпа у великій кількости може спричинити зеленкуваті яйця, а надвижка часнику, цибулі і риби можуть передати свій запах яйцеві. Яйце скоро прибирає запах збавленого або розкладаючогося корму. Воно може теж переняти запах з багатьох речовин, якщо лежить з ними. Щоби кури несли смачні і доброї якости яйця, то вони повинні мати чистий, свіжий і здоровий корм.

З анґлійської мови переклав Я. М.

Глонад Лендінґ, Онт.

ТАКОЖ РЕКОРД!

Рекорд в дрібних крадіжах осягнули дві паризькі жінки, 44-літня Луція Льоо й 43-літня Зузанна Міле. Арештовані за крадіж на одному з паризьких бульварів, признаплися на поліційному комісаріяті, що в останніх десятьох літах вони поповнили 1,800 крадіжей. Вартість украдених предметів, які у них підчас ревізії найдено, виносить 180 тисяч франків.

ВСЯЧИНА.

ОСЕЛЯ ЗАПАЛАСЯ ПІД ЗЕМЛЮ.

В гірничій оселі Фіненбурґ, Німеччина, у стіп гір Гарцу в державній копальні потасової соли вода залила шиб. Робітники вратувалися. Воду стали випомповувати, аж нараз цукроварня, що є невподалеки, осунулася та розсипалася в румовища. Потім стали розсипатися сусідні доми. Мешканці втекли та розтабороритися під голим небом. В ночі 9 травня розступилася земля на леваді, де була розтаборилася родина шахтяра Рава. Драбинястий віз, що на ньому була шахтярева жінка з дитиною, став нечайно постепенно зникати в розпаденій землі. Рав поміг жінці вратуватися, потім подав їй з воза дитину — та тут же пропав із возом під землею. Коло півночі утворилася пропасть біля гори, де є копальня. Дім залізничого будинка запався під землю. Зі збочі усунулося з 20 тисяч тон землі. Залізничий шлях і гостинець перервались, утворилася пропасть на 100 метрів глибока. Води в шибах копальні є вже на 50 метрів глибоко. Катастрофу пояснюють тим, що річна вода дісталася до верств ґіпсу під копальнею та пробилася крізь верстви копальні.

ЗНАЙДЕНО МУМІЮ РИМСЬКОГО ЛЕҐІОНІСТА.

Із Тунісу повідомляють: В оазі Ель Неґ найшли в глибині 22 метрів мумію римського леґіоніста. Мумія заховалася дуже добре, бо земля пересичена радовими еманаціями, що внеможливили зогнити мертвому тілу. Леґіоніст належав до X. леґіону та брав участь у другій пунійській війні. Це виписано на таблиці ідентичности, що завішена воякови на шиї. При пошукуваннях найшли ціле озброєння леґіоніста та виритий на марморній таблиці напис: "Фабій Цестор із десятого Транспаданського Леґіону. Маніпул XV. Центурія XXXII. Родився в Остії в 507 році від оснування Риму. Приділений до війська в 527 р. Центуріоном став 542 р. Здеґрадований за обиду по пяному військового трибуна Манія Тарквата. За геройство в битві біля Ценне одержав лавровий вінець". У гаманці, привязаному до леґіонерського пояса, найшли 16 сестерцій (римські гроші).

ПОЧТОВА КАРТКА ВБІЙНИКОМ.

Двацять років тому пропав без сліду син одної вдовиці в Ліверпулю, в Анґлії. Перед кількома тижнями несподівано вона дістала картку від сина, що він виїздить найближчим кораблем з Канади до неї. Врадувана вісткою, старенька, 86-літня мати пішла до пристані довідатись, коли приїздять пароплави з Канади. Урядник взяв її картку до рук, оглянув на всі боки і побачив, що картка була надана на почту 20 років, а чомусь тепер її доручено. Коли мати довідалась про це, впала мертва на місці.

СКРЕСЛИТЬ ТЕ ЗЕРО.

Жінка: Наш будучий зять гарно поводиться. Перед Канарчуками сказав, що ти звичайне зеро.

Чоловік: Так? То я йому скреслю те зеро з приданого нашої Оленки!

ТІЛЬКИ ПОЧАТОК.

Він (щойно по усішних освідчинах): Отже кажеш, люба Маню, що ти ще ніколи не була заручена?

Вона: Ні, ніколи.

Він: Якжеж це? Яж усе думав, що дівчата завсіди заручуються навіть три, чотири рази.

Вона (невинно): Ну, я сподіюся цього також. Бачиш, це моя перша нагода, яку я мала.

В СУДІ.

Суддя (до жінки): "За те, що ви злодія спіймали, треба вас похвалити. Але не гарно це, що ви його при тій оказії так тяжко покалічили.

Жінка: Я, прошу чесного суддю, не знала, що то злодій. Я ждала на мого мужа, що мав прийти з коршми, тай гадала, що то він лізе вікном.

ПРИЧИНА ДО ЗГОДИ.

— Я обожаю вас! Ах, як я хотів би бути на місці вашого чоловіка!

— Я також хотіла би!

— Чи направду?

— А так, бо він тепер в арешті.

ЧИ ВІДМОВИВ БИ?

А.: Чи ви відмовили би приятелеві сто доларів?

Б.: Ні — але я не маю, на жаль, ніодного приятеля.

НЕ БРЕХАВ.

Полісмен, що патролював по одній улиці в Шікаґо, завважив, що якийсь молодий чоловік старається отворити порожний автомобіль при хіднику. "Що ти хочеш зробити?" спитав його полісмен. "Хочу украсти цей автомобіль, але не можу його отворити".

"Ха-ха-ха!" — зареготався полісмен і пішов далі, думаючи, що властитель автомобіля добре зажартував собі з нього. По якімсь часі одна дівчина спитала полісмена, чи він не видів, хто вкрав її автомобіль, який вона лишила якраз на тім місці. Тоді доперва полісмен змпіркував, що злодій зовсім не жартував.

СИНІЙ КВІТОК.

У великих робітнях м'ясного заводу шуміли, гуділи і вистукували в скаженому русі машини, а біля них увихались робітники. Машини своїм скаженим рухом а формани диким криком і злобними поглядами підганяли їх і в той спосіб збільшували капіталістам зиски.

З шумом розливалась з водопроводів вода по столах і цегловій підлозі та забирала з собою до каналів нечистоту, кров і людський піт.

Робітники майже не говорили між собою. Час від часу подавали вони оден одному короткими уривчастими словами або рухами вказівки і знову мовчки працювали. Так минали довгі десятьгодинні дні.

А найгірше було те, що всі робітники того заводу боялися, щоби не дістати синього квітка — ознаки втрати праці — і тому вони працювали оден наперед другого. Юнії в них не було і солідарности в них не було. Кожний з них дбав лише сам за себе і тому вони не мали ніякої сили й бос що хотів те й робив з ними. Кожний з них бачив, як наганяч майже що дня давав кільком робітникам сині квітки, але всі вони думали, що коли будуть добре робити, то бос не дасть їм синього квітка. І робили вони оден наперед одного, лютим ворогом поглядаючи на того, хто вспівав робити найскорше. В такій убивчій праці минали дні, тижні, місяці (такі-ж були й роки). Аж ось одного дня приїхав до заводу ґенеральний інспектор. А наслідки тих відвідин були ті, що вечером під конторою виплати стояв великий гурт робітників. Вони дожидали платні а в руках у них виділи сині квітки.

А. Понур.

Едмонтон, Алта.

ЯК МИ БОРЕМОСЯ ПРОТИ БУРЖУАЗІЇ І ЇЇ СЛУГ.

На поклик комуністичної партії робітниці й робітники міста Форт Вил'ям зійшлись в день Першого Травня до Українського Робітничого Дому, щоби рушити походом до сиіі голу.

Коло третьої години по полудні робітники сформувалися в ряди і з ріжними написами в руках пішли походом в призначене місце. Коли демонстрація наближалась до сиіі голу, тут на неї вже чекала узброєна явна і тайна поліція. Вона напала на робітниць і робітників, зривала з них червоні першотравневі відзнаки, видирала плякати з рук, била та називала вуличними словами.

Демонстрація скінчилась тим, що заарештовано 4 товаришів і одну товаришку. Всі арештовані є активними членами Ліґи Комуністичної Молоді. Поліція подикунськи обійшлась з мирною демонстрацією. Вона ніяк не хотіла допустити, щоби перед сиіі голом відбувся мітинґ.

Вечером того дня відбувся в УРД величавий першотравневий концерт-мітинґ. Тов. Семенов говорив на ньому з української мові а тов. Гавтамакі в фінляндській і анґлійській мовах. Рівнож промовляла арештована днем т-ка Данилецька, яку було випущено за бейлом.

Бесідники говорили про значіння Першого Травня, про клясову боротьбу і закликала робітництво боротися проти капіталістичного панування та поборювати поліцейський терор.

Мітинґ в парку.

Комуністична партія влаштувала 2 протестаційні мітінґи проти арештування товаришів підчас першотравневої демонстрації. Мітінґи відбулись 6 і 10 травня в Миннесота парку при масовій участи робітниць й робітників.

На цих мітінґах промовці вказували на капіталістичне переслідування революційного робітничого руху, на брутальну поведінку поліції з мирною демонстрацією в Форт Вил'ям й інших місцевостях Канади та закликали боротися проти того буржуазного терору.

Підчас обох мітінґів поліція їздила довкола парку в закритім авті і шукала способів, щоби спровокувати робітників та розбити мітінґи. Однак їй не вдалося того зробити.

На мітінґах промовляли: т-ка Ґніт і т.т. Парнеґа й Керри в анґлійський мові, а тов. Семенов в українській.

Концерт-мітінґ КРОЛ.

Місцевий відділ КРОЛ влаштував в неділю 11 травня концерт-мітінґ в справі арештованих на першотравневій демонстрації товаришів, які тепер випущені на волю за бейлом. Суд відложено на 19 травня тому, що всю цю справу передано до вищого суду.

Концертова програма була цікава й добре виконана. В половині концерту промовляв тов. Юрчук. Він говорив про робітничий рух, розказав про значіння КРОЛ, та закликав, щоб присутні вступали до цеї орґанізації. На його заклик вписалося до КРОЛ кілька членів.

Тов. Семенов промовляв в другій половині концерту. Він говорив про брудну роботу місцевих петлюрівців, які впали так низько, що почали доносити босам у фабриках на клясово свідомих робітників.

Між іншим тов. Семенов відчитав послідні покаяння ефремівців перед пролетарським судом в Харкові, причому сказав петлюрівцям що прийшли на концерт для шпіонажі, щоби добре слухали й подумали над тим, що говорять про петлюрівщину сами їхні лідери. Присутні кілька разів переривали бесідника оплесками.

На заклик промовця присутні зложили добровільні жертви на оборону арештованих товаришів і розійшлися домів.

А. С., робкорка.

Форт Вил'ям, Онт.

ПОШИРЮЙМО НАШУ ПРЕСУ!

Я працюю на залізничій дорозі. Недавно я рішив відвідати своїх товаришів по праці, що працюють теж на тій самій роботі, тільки що в такій глухій місцевости, куди, як то кажуть і дикі ворони не залітають. Поговорили ми собі на ріжні теми і в часі тої розмови я піддав їм думку, щоби пренумерували для своїх товаришок журнал "Робітницю". Мої товариші дуже радо згодилися на те і зложили дві цілорічних передплаті на "Робітницю" Тепер їм веселіше буде в тій глухій місцевости, бо два рази на місяць приходитиме до них журнал "Робітниця" і приноситиме вісти зі світа.

Одночасно я звертаюся до всіх свідомих робітників і робітниць, які працюють недалеко від подібних згаданій глухих місцевостей, щоби заїзджали туди і радили тамтейшим робітницям і робітникам передплачувати "Робітницю", "У.Р. В.", "Ф. Ж." а для молоді "Бойову Молодь." Ті наші ґазети і журнали приноситимуть їм багато відомостей зі світа та будуть їх вчити, як вони повинні боротися проти визискувачів-капіталістів і ріжних їхніх слуг.

Л. Продан.

Квібел, Онт.

ОРҐАНІЗАЦІЯ ВИХОВУЄ МОЇХ ДІТЕЙ.

Я вже два роки лікуюся в шпиталі від сухіт і тим самим не можу виховувати своїх дітей, яких я полишив в Ошаві Та на велику мою радість я бачу, що моїх дітей належно виховує орґанізація ТУРФДім в Українській Робітничій Діточій Школі. Мої діти досить часто пишуть до мене листи, з яких я бачу, що вони виростають на клясово свідомих членів робітничої кляси. З отим коротким дописом я посилаю вам лист від моєї дочки, в якому вона описує святкування Першого Травня в Ошаві, Онт.

Лист.

Дорогий наш Тату!

Я хочу написати вам, як ми святкували велике робітниче свято Перше Травня. А святкували ми його концерт-мітінґом. Свято відкрили члени Секції Молоді і старші товаришки й товариші першотравневою піснею, а потім т. Польний пояснив, чому робітництво цілого світа святкує Перше Травня.

По вступному слові співав хор і ми виголошували деклямації. Тов. Древняк деклямував вірш "Червоний спів", тов. Петришин — "Вперед", тов. Козиняк — "Не забувайте", т-ка Древняк — "Брати в союзі", а я деклямувала вірш "До наших лав".

А ще також на святі промовляли про робітничий рух і про значіння Першого Травня т.т. Богайчук, Чеканський і Гарасимчук. Свято ми закінчили Інтернаціоналом.

Я кінчу, тату і здоровлю вас щиро — ваша

Маня Пелешок.

Я радію, що моя дитина може писати до мене листи в українській мові і що вона пише про такі речі, як орґанізаційна робота. Це я завдячую орґанізації ТУРФДім. На цьому місці я складаю ошавському відділові ТУРФДім за те виховання і за те, що він дає змогу моїм чотиром дітям вчитися безплатно в УРДШколі щиру подяку. *І. Пелешок.*

Вестон шпиталь, Торонто.

ЯК МИ СВЯТКУВАЛИ ПЕРШЕ ТРАВНЯ.

На поклик Першотравневої Конференції, яка обєднувала під проводом Комуністичної партії ріжні робітничі орґанізації, вийшло на першотравневу демонстрацію у Виндзор, Онт., поверх 2 тисячі робітників, робітниць і робітничої молоді. Місцем зібрання призначено було Ланспері Парк. Ще було далеко до призначеного часу, як робітництво почало сходитись до парку, щоби задемонструвати свою робітничу солідарність і готовість боротися проти капіталізму.

Перед розпочаттям мітінґу до парку прибув сильний відділ узброєної в револьвери і клоби поліції, а разом з нею приїхала їхня боґа для воження арештантів.

Свято відкрив т. Вандон, а промовцями були т. Смит, т-ка Гімельфарб і юна піонерка Берон.

До першотравневого свята приготовилися не лише працюючі, але й приготовилися теж кромі поліції ще й місцеві фашісти. Вони змобілізували своїх студентів з технічної школи і вислали під командою учителя до Ланспері парку. Як тільки наші бесідники почали говорити промови, ця фашістська зґрая почала робити крик і шум та співати ріжні патріотичні пісні, стараючись перешкодити в той спосіб промовцям.

Після промов демонстранти вистроїлись в ряди і рушили походом до ситі голу. За пляном Першотравневої Конференції похід мав іти головними вулицями, але поліція боялась, щоби виндзорська буржуазія і міщанство не побачили бойової демонстрації і силою заставила демонстрантів звернути в такі заулки, щоби мало хто бачив їх.

Перед ситі голом демонстрантів окружили тайні і явні полісмени та силою розігнали їх. Словом показали, що виндзорська "демократія" є така сама як торонтонська і як взагалі буржуазна "демократія" в цілому світі. Дійсну волю працюючі можуть виборoти собі при помочи непримиримої боротьби проти капіталізму під проводом комуністичної партії.

Того-ж самого дня вечером відбувся у Фінляндськім Робітничім Домі в Іст Виндзор масовий мітінґ. На мітінґу промовляли т.т. Смит, Женчук, один фінляндський й один угорський робітник та т-ка Гімельфарб. Бесідники говорили про надзвичайно тяжке теперішне положення працюючих в усіх капіталістичних країнах і закликали робітниць і робітників, щоби, якщо не хочуть пропадати в злиднях, орґанізувалися і боролися під проводом комуністичної партії за визволення.

Оглядаючи присутних на тому масовому мітінґу мене дуже вразило те, що на ньому було зовсім мало членів і членкинь наших українських робітничих орґанізацій. На півтора сотні місцевих членів і членкинь їх було всього около 35, з того 5 членкинь. А теж багатьох наших членів і членкинь не було на демонстрації. Товаришів я не рахувала, але з 35 членкинь нашого жінвідділу їх було всього 12. А де решта були? Сиділи в таке велике свято вдома. І чи можна назвати таких членкинь свідомими робітницями? Ні. Свідомі робітниці не можуть дозволити собі сидіти в дома, коли треба самим йти і вести неорґанізованих на боротьбу проти капіталізму. Деякі товаришки виправдуються тепер ріжними "болями голови" то що. Це є міщанські викрути і більш нічого. Я закликаю всіх наших товаришок, щоби писали в "Робітниці", як працюють їхні відділи між широким загалом працюючих. В теперішний час загостреної клясової боротьби ми мусимо поширити свою працю між робітництвом, інакше ми відстанемо від ходу життя.

Членкиня.

Виндзор, Онт.

ПРАЦЯ ПОСТУПАЄ ВПЕРЕД.

Вже довший час нічого не писалося в "Робітниці" про працю нашого відділу. Хтось може подумати що в нашім відділі ніякої орґанізаційної чи освітньої роботи не робилося за останній час — одначе так воно не є. Відколи вибрано у відділі заряд і комітети то за їхнім старанням ми вспіли зробити багато праці і виробили пляни праці на літній сезон.

Лекції.

Старанням освітнього комітету в нашім відділі часто відбуваються лекції на наукові і орґанізаційні теми. Лекції відбувалися досі деколи в понеділки і кожної середи та пятниці. Бували випадки, що наш відділ не міг мати своїх зборів реґулярно кожного понеділка, бо відпускав салю для лекцій. З цих лекцій наші то-

варишки а також і симпатики багато скористали.

Стінґазети.

Наш відділ видає стінґазету яка називається "Вісти Жінвідділу". Вона повинна виходити що місяця, але точно що місяця вона не виходить, бо не всі товаришки однаково цікавляться нею. Окрім редакційного комітету і деяких товаришок більша частина наших членкинь не дописує до своєї стінґазети. Словом товаришки занедбали цю справу але редакційний комітет вірить, що кожна товаришка постарається дати до стінґазети оден-два дописи на рік і тим допоможуть точно видавати її.

Бібліотека.

Мушу згадати на цьому місці про нашу бібліотеку і про те, як членкині користають з неї. Около 40% членкинь стало визичають книжки з бібліотеки до читання. Деякі менше визичають, бо мають свої бібліотеки дома. Інші знову думають, що вистарчить з них, коли вони вчащають на мітінґи і лекції.

Котрі товаришки так думають то дуже зле, бо для того, щоби набути більше знання і ширший світогляд, треба багато читати у вільний час, хоч того вільного часу не багато є в нас робітниць, але все-ж можна трохи знайти його і для читання.

В минулім сезоні наші товаришки взяли досить активну участь в праці драмспівгуртка. Навіть засновано було жіночий хор, який виступав кілька разів на концертах.

На поклик Ц. К. Жінсекції, щоб всі відділи влаштували в місяці березні і травні кампанії за придбанням нових членкинь, наш відділ устроював масові мітінґи, де промовляли товаришки і апелювали за повними членкинями.

Наші товаришки теж активно збирали фонди на подорож делеґації до СРСР. Ми устроювали на ту ціль забави й інші підприємства. Всім нам і нашим симпатикам цікаво буде довідатися від делеґаток, як працюють жінки робітниці і селянки в нашій пролетарській батьківщині.

Наші членкині беруть тепер більшу участь в масових мітінґах, які устроює комуністична партія, ніж попередніми роками. Це значить, що наші членкині свідомі своїх орґанізаційних завдань.

На закінчення кличу всіх товаришок братися до праці ще з більшим завзяттям і енерґією.

Робкорка.

Вінніпеґ, Ман.

ШАПОВАЛІВСЬКО-МАНДРИКІВСЬКА "ЛЕКТОРКА".

Хоч цю лекцію пані Баран виголосила два місяці тому назад, однак я хочу дещо про неї тут написати. Я ніколи не була би писала про ті теревені, що їх плела представниця шаповалівсько - мандриківщини, але пані Баран в своїх "Враженнях з подорожі" в ґазеті "Правда і Воля" хвалиться, що "побила" більшовичку, себто мене в питаннях.

Я цілком не хочу оправдуватися, бо присутні на тій лекції бачили, хто кого побив. Вони бачили, чи я не побила її балаками про "Обєднання українських жінок без ріжниці політичних і релігійних переконань". Та я ясно доказала, що це "Обєднання" звичайна собі шаповалівсько - мандриківська шопка, яка має служити буржуазії.

А які арґументи давала пані Баран? Вона на вухо щось шептала голові, а голова махаючи руками кричав: "Ви більшевички не питайте більше нічого паню Баран, бо вона дуже перемучена". Але ми всі добре розуміли це перемучення. Пані Баран просто не вміла дати ніякої відповіди клясово свідомим робітницям.

Лекторка попід небеса хвалила польських жінок буржуйок, вказуючи на їх звірячий патріотизм, Вони, говорила п. Баран, ллляли окріп на українське військо в 1918—19 р.р. Після науки пані Баран то й українські жінки, що мали-б згуртуватися в шаповалівськім "Обєднанню українських жінок без ріжниці політичних і релігійних переконань" повинні робити те саме. Значить ляти окріп на голови польським жовнірам, щоби виборoти українській буржуазії змогу визискувати їх.

Таж польське військо становлять члени робітничої кляси, котрі йдуть туди в своїй масі з примусу. Чи ми, трудящі жінки мали би нищити робітників другої національности? Ні, ніколи в світі. Ми будемо боротися і нищити, але не трудящих іншої національности, але свою і чужу буржуазію та їхніх служальців.

Українська жінка, казала лекторка, виросла серед цвіток, пахучих трав, та вихована

такими ніжними словами як: Іване, Іванку, Івасю, Івасюню, Іванцю і т. д. Словом говорила вона про жінку буржуйку. Бо трудяща українська жінка, як живе на фармах, то цвітів не бачить за злиднями, а як живе в місті, то замість пахучих цвітів вдихає в себе ріжні шкідливі ґази та випари, а замісць гарних здрібнілих слів чує вуличну лайку босів.

Про цих робітниць, без ріжниці на їх національну приналежність, памятає тільки комуністична партія, одинокий оборонець робітничих інтересів. Буржуазія та її прислужники в тому числі й українські ведуть завзяту боротьбу проти комуністичної партії, однак вони не зроблять їй нічого, бо вона опирається на всіх трудящих.

Пані Баран на своїй лекції почала була накидатися на комуністичну партію і Радянський Союз, однак під натиском присутних, яким вже було забагато брехень, вона мусіла заперестати ті накиди.

Нас ніколи не застрашить ніхто. Ми йдемо шляхом клясової боротьби, в якій під проводом комуністичної партії поволимо капіталізм і здобудемо повне визволення.

Робкорка, А. С.

Форт Вил'ям, Онт.

ВИКИНЕНОГО ЗІ ШКОЛИ МИ ПІСЛАЛИ НА В.О.К.

Дня 23 травня наші місцеві орґанізації в Торолд, Онт., влаштували товариську вечірку, на якій прощали молодого т-ша Бойчука, що від'їзджав на ВОК до Вінніпеґу. Від відділу ТУРФДім промовляв на тій вечірці гов. Топольницький, від відділу РЗТ — тов. Салик, від жиівідділу — т-ка Барановська, від відділу С. М. — т-ка Марчин. Теж виступали з промовами т.т. Бончар і Слободян.

Вони розказали присутним, що тов. Бойчука викинули капіталісти зі школи, бо він, будучи клясово свідомим юнаком, не хотів вступити до кадетів. Тов. Бойчук зрозумів нащо капіталісти орґанізують бойскавтські та кадетські орґанізації і боровся проти них та сам відмовився вступити до них. За те шкільна управа "демократичної" Канади викинула його зі школи.

Тов. Бойчук вихований в пролетарській сім'ї і в робітничій орґанізації Секції Молоді ТУРФДім, де активно сповняв усі членські обовязки. Тепер наші орґанізації вислали його на ВОК, де він збагатить своє знання, яким послужить опісля робітничому рухові.

Членкиня РЗТ.

Торолд, Онт.

ПОМОГЛИ МЕНІ, БО Я ЧЛЕНКИНЯ Р.З.Т.

Я щиро дякую Головному Зарядові РЗТ за виплачення мені $52.50 запомоги. Я пролежала довший час в шпиталю і, вийшовши з него, найшлась без средств до життя та не мала де подітися. Але що я належу до РЗТ, то члени РЗТ, товариші і товаришки Тантаралюк, приймили мене і дали мені приміщення на цілий місяць, за що я складаю їм на цьому місці дуже щиру подяку.

А теж я дякую місцевому зарядові РЗТ за куплення для мене потрібних мені в шпиталі річей, а опікунам і опікункам хорих дякую за їхні часті відвідини.

Одночасно я кличу до українських робітниць і робітників, які ще не є членами РЗТ, щоби записувалися до цеї нашої орґанізації, а напевно будуть задоволені і раді з того, як і я є. Бо ж тільки подумайте: хто був би мені поміг в часі моєї недуги, якби я не була членкинею РЗТ? Ніхто. А так за два роки приналежання до цієї орґанізації я два рази хоріла і, заплативши тільки $12.00 вкладки, отримала аж $87.50 запомоги. Звичайно я не вписувалася до орґанізації, щоби її використовувати, але раз я дійсно захоріла, то Головний Заряд і місцеве членство приймили мені з допомогою.

Наші вороги стараються ширити ріжні брехні на РЗТ, але робітниці і робітники не повинні вірити тим брехунам, а лише вписуватися до РЗТ і будувати робітничий рух та забезпечити себе запомогою на випадок хороби або каліцтва.

Розалія Пекар.

Брентфорд, Онт.

ПОБОРЮЙМО ЗЛІ ЗВИЧКИ.

Вже нераз писалося в нашому журналі про те, як повинна заховуватися на кожному місці свідома робітничо - фармерська молодь. Про це говориться теж дуже часто і на зборах відділів Секції Молоді. А все таки часами наші молоді товариші а то й товаришки поводяться так, що аж страх. Під цею злою поведінкою я розумію велику сваволю, крики там де це слід, не-

послух старшим то що. А вже крайній час, щоби ми позбулися всего цего. Звичайно, є час і покричати і побавитися, але не все. Необхідно час від часу і серіозно застановитися над чимось, перечитати книжку, журнал чи ґазету. Бо з самого крику з самої сваволі ми нічого не скористаємо.

В кожній місцевости є певний гурт молоді, з яким, як то кажуть, не можна дати собі ради. Вони страшенно пустують, поводятся так неначе виросли в лісі і нібп довкола них нікого нема. Не помагають напімнення ні учителів, ні родичів. А цему треба зарадити за всяку ціну, бо отой пистий гурт шкодить всім тим, що хочуть жити не лише самими криками та збитками. Товариші і товаришки, що знають вже міру всему і бажають окрім забав теж повчитися дечого повинні орґанізовано повести боротьбу з тими пустунами.

Старші товариші й товаришки часто дивлятъся на нас з недовірям, бо бачуть, що деякі наші товариші й товаришки забагато сваволять, а замало працюють. А не всі ж такі. Тому треба контролювати самих себе. Треба, щоби сама молодь повела боротьбу проти тих, що шкодять її розвиткові. Це треба робити розумно. Не бійкою, а поясненнями і напімненнями, а далі приміненням ріжних орґанізаційних кар.

То ж всі разом до контролі себе. Така саме контроля напевне поможе захтивізувати членство і з байдужних свавільників зробити добрих членів нашої орґанізації.

М. Гондорф, юнкор.

Монтреал, Кве.

ЗБІЛЬШУЮТЬ БІБЛІОТЕКУ.

В пятницю, 18 квітня, ц. р. учні УРДШколи в Торонто, Онт., влаштували базар. До цего базару молоді товариші й товаришки приготовлялися три тижні. Вони збирали жертви на лісти а також і ріжні річи.

В пятницю рано вся наша шкільна молодь була в УРД і приготовлялася до базару. Одні накривали кольоровими паперами столи, другі прибивали ті папері цвяхами, треті готували тикети, четверті розкладали річи і т. д. Словом всі були заняті. Старші товариші приготовилися були помагати молоді, але молодь вправилася сама. За короткий час все було готове.

Впорядкувавши речі, молодь розділила між собою працю, себто призначила, хто має що продавати на базарі і розійшлася домів. Членкині жінвідділу взяли на себе готування перекусок на вечір.

Вечером молодь заняла всі свої місця. Коло 7 години почали сходитися старші товариші і товаришки. Дивляться, тут юнаки кричать "Бийте цвяхи, лише десять центів", тут дівчата — "Купуйте тикети на чоколяду", а там знову ще щось іншого — словом базар.

Час минав скоро. Около 10.30 базар закінчився і всі задоволені розійшлися домів. А найбільше була задоволена шкільна молодь.

Весь прихід з базару призначено на закупно книжок до юнацької бібліотеки. Наша молодь матиме тепер більше книжок до читання.

На одне я хочу звернути на цьому місці увагу, а це на те, що не всі родичі шкільних дітей прийшли на той базар. Родичі повинні більше звертати уваги на працю дітвори.

Кінчаючи допис, я закликаю всю нашу шкільну й орґанізовану молодь збільшувати самотужки свої бібліотеки й користати з них.

А. Качмар, юнкорка.

СВЯТКУВАЛИ 4 РОКОВИНИ ІСНУВАННЯ С. М.

В суботу, 5 квітня, ц. р. наш едмонтонський відділ Секції Молоді ТУРФДім влаштував в УРД масовий мітінґ робітничої молоді. На тому мітінґу промовляв орґанізатор Секції Молоді т. Бобисюк. Він пояснив присутним, чому робітничо-фармерська молодь повинна орґанізуватися і яку працю виконує наша орґанізація Секція Молоді. По закінченні промови присутні ставили бесідникові багато питань, на які він відповідав ясно і правильно.

В неділю, 6 квітня, ми влаштували свої членські збори, на яких знову говорив т. Бобисюк, де він дав нам багато корисних вказівок, як ми повинні вести свою працю.

Вечером того самого дня наш відділ святкував концертом четверті роковини існування Секції Молоді ТУРФДім.

Свято відкрив короткою про мовою т. Г. Яцук. А в половині концертової програми промовляла т-ка М. Карпишин. Вона закінчила свою промову покликом до молоді, щоби вона вступала в наші ряди.

Після т-ки Карпишин забрав слово т. Бобисюк. Він говорив про положення трудящої молоді в капіталістичних країнах і

вказував, чому молодь повинна орґанізуватися. Публика нагородила бесідника грімкими оплесками.

В другій частині концерту молодь виступала з піснями й деклямаціями. А концерт закінчено відспіванням Діточого Інтернаціоналу.

Юнкорка.

Едмонтон, Алта.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Українська робітнича громада в містечку Росарія, Арґентина, потерпіла велику втрату. Дня 26 лютого ц. р. померла наша активна товаришка Катерина Е. С. Ожиївська. Покійна народилася 5 травня 1899 р. в селі Нестаничах, повіт Радехів, Галичина. Життя К. Ожиївської було повне терпінь і страждань робітниці-пролетарки. Гнана нуждою з рідного села виїзджає вона в 1923 р. до свого мужа до Німеччини, де разом довший час працюють на ланах німецьких баронів. По двох роках побуту в Німеччині покійна товаришка разом зі своїм маленьким синком вертає до своєї рідні. А чоловік їде до Арґентини. А це тому, що не вистарчало грошей на дальший побут в Німеччині. В 1928 р. вона приїзджає до свойого чоловіка до Арґентини. Приїхавши до Росарії в Арґентині, вона стає тут до праці в різні Свіфта, де набирається ревматизму, на який і вмирає.

Похорон т-ки Ожиївської відбувся 27 лютого. В ньому взяли участь багато робітників і робітниць. Після того, як тіло покійної винесено на вулицю оден з товаришів сказав прощальну промову, в якій розказав про її тяжкий життєвий шлях. Одночасно бесідник закликав присутніх, щоби вступали до робітничих орґанізацій і працювали в них так активно, як це робила покійна т-ка Ожиївська.

Присутний.

Росарія, Арґентина.

ПОДЯКА.

Оцею дорогою складаю щиру товариську подяку Головному Зарядові РЗТ за виплачення мені запомоги в сумі $36.75. Теж дуже щиро дякую тіммінським і енсонвилським опікунам хорих і товаришеві та товаришці Патиміч. Першим дякую за їхні часті відвідини, а другим за їх опікування мною. Заразом кличу робітниць і робітників, щоби вступали до РЗТ.

Розалія Ґерчук.

Енсонвил, Онт.

ЖЕРТВИ НА ОРҐАНІЗАЦІЙНО-ОСВІТНІЙ ФОНД ЖІНСЕКЦІЇ ТУРФДІМ.

Колмен, Алта.

Відділ Жінсекції в Колмен, Алта. зложив на орґанізаційний фонд $7.50. Він оподаткував членкинь по 50 ц. Відділ числить 15 членкинь.

Ді Пес, Ман.

Відділ Жінсекції в Ді Пес, Ман., числить 10 членкинь, якожна членкиня зложила по 50 ц. на орґанізаційний фонд.

Летбридж, Алта.

Т-ка О. Паламарчук зібрала на лісту ч. 496: Тодор Капелик 25 ц., П. Паламарчук 10 ц., Е. Цибуляк 20 ц. Разом 50 ц.

Т-ка М. Ґоля зібрала на лісту ч. 491 по 50 ц.: А. Басо, Н. Н.; по 25 ц.: А. Богачик, С. Романюк, Р. Миронюк, Д. Дідух, М. Ґоля, Н . Н.; Н. Н. 10 ц. Разом $2.60.

Т-ка Івонна Миронюк зібрала на лісту ч. 484 по 50 ц.: І. Ластівка, І. Миронюк; по 25 ц.: Ґ. Петранич, Ю. Лазарюк; М. Левко 30 ц. Разом $1.80.

Зложили по 50 ц. слідуючі товаришки: І. Ґоля, Е. Булеховська, І. Токарюк, К. Коляско, Р. Рогожа, М. Кучурян, А. Борденюк, А. Стасюк, К. Бойда, С. Шлемко.

Сейнт Кетерінс, Онт.

По 50 ц. зложили слідуючі товаришки: А. Паладійчук, С. Микула, А. Бізнар, А. Притула, М. Ромко, М. Пилипик.

Спеден, Алта.

Т-ка К. С. Думна зібрала на лісту ч. 1144: І. Ландяк 50 ц.; по 25 ц.: С. Бойчук, Спеден Трейдінґ Пост, М. Роземберґ, К. С. Думна; З. Матвійчук 10 ц. Разом $1.60.

Т-ка К. В. Грабяк зібрала на лісту ч. 1143: К. В. Грабяк 25 ц., С. Бойчук 15 ц. Разом 40 ц.

Т-ка О. Кирилів зібрала на лісту ч. 1140: С. Бойчук 25 ц.

Гардівил, Алта.

Т-ка П. Коляска зібрала на лісту ч. 495 по 25 ц.:. П. Коляска, Н. Коляска, Д. Пашківський, Н. Кокошка, А. Стефанюк, Д. Тригуб, І. Кокошка, Т. Кошман. Разом $2.00.

Коністон, Онт.

Т-ка Ф. Процьків зібрала на лісту ч. 1022: Я. Шпак $1.00; Д. Білава 50 ц.; по 25 ц.: А. Довін, А. Мойсюк, Ф. Процьків, Й. Богонос, Д. Апостол; А. Перейма 20 ц.; Я. Никифорчин 10 ц. Разом $3.05.

Т-ка М. Приймак зібрала на лісту ч. 1028 по 25 ц.: П. Рабський, В. Приймак, М. Приймак, С. Кормило. Разом $1.00.

Тіммінс, Онт.

Т-ка М. Рубанець зібрала на лісту ч. 766: Д. Матимиш 50 ц.; по 25 ц.: Т. Палагнюк, М. Рубанець. Разом $1.00.

Т-ка З. Мороз зібрала на лісту ч. 767: В. Максимів 50 ц.; по 25 ц.: Т. Палагнюк, З. Мороз. Разом $1.00.

Т-ка К. Василик зібрала на лісту ч. 768 по 25 ц.: К. Василик, О. Угрин, С. Маркевич, В. Максимів, В. Н. Д. Калиник, Т. Любанович, І. Остроський,

А. Калинюк, І. Бойчук, В. Дудчак, П. Бойчук; по 10 ц.: І. Тупер, В. Вікмет, О Олексюк, Д. Солобай, В. Ґулька. Разом $3.50.

Т-ка П. Сушанська зібрала на лісту ч. 769 по 25 ц.: Н. Шевчук, С. Матіяшов, П. Сушанська. Разом $1.00.

Т-ка К. Василюк жертвувала 50 ц.

Т-ка М. Мадрик зібрала на лісту ч. 771: С. Бутинець 50 ц.; по 25 ц.: Ґ. В. П. Паламбарюк, І. Молодецький, І. Бойчук, М. Ґулька, І. Жонсон; І. Семянич 20 ц.; Й. Шум 15 ц.; по 25 ц.: О. Угрин, Т. Чиконавік, Д. Солобай, М. Сушанський, К. Ребачук, А. Сацюк, М. Маслечко, В. Комарик, Т. Несійк, В. Вікмід. Разом $3.,5.

Т-ка В. Мороз зібрала на лісту ч. 772 по 25 ц.: М. Бойчук, В. Мороз, П. Бойчук, В. Комарик, В. Бондар; А. Брелюс 15 ц. Разом $1.40.

Т-ка М. Чепіль зібрала на лісту ч. 775: М. Чепіль $1.00; П. Шутяков 50 ц.; по 25 ц.: М. Бойчук, А. Калинюк, Н. Д. Ткач. Разом $2.25.

Т-ка Л. Карча зібрала на лісту ч. 776 по 50 ц.: Л. Карча, Н. Семянич; по 25 ц.: П. Бойчук, А. Калинюк, П. Мазепа, В. Боднар; по 10 ц.: Т. Любанович, Н. Федак. Разом $2.20.

По 50 ц. жертвували: А. Шевчук, О. Майданюк, Р. Волчок, П. Остафійчук, Р. Романюк.

Т-ка М. Сеник зібрала на лісту ч. 783 по 50 ц.: М. Сеник, І. Данильчук; по 25 ц.: П: Візінський, П. Бойчук, К. Крамар, 15 ц.; по 10 ц.: М. Бойчук, О. Угрин. Разом $1.85.

По 50 ц. жертвували: А. Смук, Ґ. Панчук, М. Григоряк, Р. Малиновська.

Т-ка А. Сеник зібрала на лісту ч. 788 по $1.00:І. Рисак, М. Михайлюк, Т. Мохорук; І. Повада 50 ц.; А. Андрейчук 40 ц.; по 30 ц.: П. Осадець, М. Михайлюк (Руан), М. Сиротюк; по 25 ц.: А. Зінґіль, К. Кантимір (Норанда), М. А. Заремба, І. С. Яшан, Г Марищук, П. Залозецький, М. Сиротюк; А. Синик 15 ц.; по 10 ц.: М. Малярчук, Т. Малярчук, Н. Комінянко. Разом $7.00.

По 50 ц. жертвували: З. Максимюк, М. Крамарюк, А. Біленька, К. Скрипник, К. Мельничук, Н. Бойко, М. Самборська.

Т-ка М. Берник зібрала на лісту ч. 794: М. Берник 50 ц.; по 25 ц.: М. Маланчин, О. Кушнір, В. Задорожний, Й. Слобода. Разом $1.50.

Т-ка А. Спасюк зібрала на лісту ч. 797: А. Спасюк 50 ц.; по 25 ц.:. І. Спасюк, П. Савчук. Разом $1.00.

Т-ка Е. Імхович зібрала на лісту ч. 799: Е. Імхович 50 ц.; О. Денисевич 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Є. Кіяшко зібрала на лісту ч. 801 по 25 ц.: Є. Кіяшко, Н. Кіяшко. Разом 50 ц.

Т-ка М. Рожок зібрала на лісту ч. 802 по 25 ц.: М. Рожок, О. Угрин, І. Молодецький; К. Рибачук 20 ц.; П. Шестенюк 10 ц. Разом $1.05.

Т-ка А. Козлов зібрала на лісту ч. 803 по 25 ц.: С. Гвайт, А. Гришкевич. Разом 50 ц.

Т-ка А. Мафтурак зібрала на лісту ч. 804 по 25 ц.: В. Максимів, Т. Палагнюк, А. Калинюк, П. Бойчук, П. Шутяков, А. Мафтурак. Разом $1.50.

Т-ка А. Камінська зібрала на лісту ч. 805 по 25 ц.: А. Калинюк, П. Бойчук, В. Максимів, А. Калінська; А. Мітерко 20 ц. Разом $1.20.

Т-ка М. Чіпіль зібрала на лісту ч. 775: М. Чіпіль $1.00: П. Шутяков 50 ц.; по 25 ц.: В. Бойчук, А. Калинюк, Н. Ткачук. Разом $2.25.

Дромгелер, Алта.

Т-ки А. Харик і А. Никифоряк жертвували по 50 ц.; М. Жерська 25 ц.

Т-ка К. Гнатишин зібрала на лісту ч. 529 по 50 ц.: Ю. Ґаснюк, Л. Андріящук, К. Небоґа; по 25 ц.: Ф. Лесиф, В. Зінкевич, Й. Церковняк, В. Данилюк, Н. Харик, С. Никифоряк, К. Гнатишин, І. Стратійчук, К. Стратійчук, О. Гайсал, І. Іванійчук, І. Стефанюк, А. Гасал. Разом $4.75.

Т-ка М. Жарська зібрала на лісту ч. 530: Е. Жарська 25 ц.

Т-ка М. Делявська зібрала на лісту ч. 532 по 25 ц.: Н. Корбутяк, І. Драґан, І. Марковецький; М. Делявська 15 ц. Разом 90 ц.

По 25 ц. жертвували: М. Жерська, К. Турчин;

По 50 ц. жертвували: І. Поворозник, А. Дел; А. Стефанюк 25 ц.; К. Позернюк 30 ц.

Т-ка Р. Беркожа зібрала на лісту ч. 535 по 25 ц.: Р. Беркожа, Г. Вакар, Н. Фицуляк. Разом 75 ц.

Т-ка С. Бояновська зібрала на лісту ч. 537: Ґ. Сорковняк 50 ц.; по 25 ц.: Ґ. Гнатковська, О Ангел; Р. Барчинський 15 ц.; по 10 ц.: М. Бойчук, М. Захарук. Разом $1.35.

Т-ка А. Маковецька зібрала на лісту ч. 539 по 25 ц: В. Маковецький, А. Маковецька. Разом 50 ц.

Т-ка В. Павлюк зібрала на лісту ч. 543: Ґ. Воїренко 50 ц.; по 25 ц.: В. Павлюк, І. Барабаш, К. Виросток, Р. Бенней. Разом $1.50.

Т-ка Н. Данилюк зібрала на лісту ч. 545 по 25 ц.: С. Ґрудзєвич, Н. Данилюк; Н. Корбутяк 10 ц. Разом 60 ц.

Т-ка Ф. Зібіяка зібрала на лісту ч. 547: Ф. Забіяка 50 ц.; по 25 ц.: І. Драґан, С. Ґрудзєвич. Разом $1.00.

По 50 ц. жертвували. Р. Середа, М. Мельничук, М. Данилюк, А. Березка.

Т-ка Ю. Юрківська зібрала на лісту ч. 551 по 50 ц.: Ф. Пулин, Т. Блазіна; по 25 ц: Л. Йофі, П. А. Генлі, Б. Озутсон. Разом $1.75.

Т-ка К. Крицул зібрала на лісту ч. 555: Е. Мачсар 50 ц.; по 25 ц.: К. Іванчук, М. Гисол, А. Тормас, К. Крицул. Разом $1.50.

Т-ка М. Марчук зібрала на лісту ч. 556 по 50 ц.: А. Зінкевич, В. Панько; по 25 ц.: В. Андро, М. Марчук. Разом $1.50.

Т-ка А. Ґоян зібрала на лісту ч. 561 по 25 ц.: В. П. Никифоряк, С. Ґрудзєвич; Ю. Одинський 15 ц.; по 10 ц.: І. Паранчич, І. Маковецький, Б. Бений, А. Ґоян. Разом $1.05.

Т-ка М. Коломиєць зібрала на лісту ч. 562 по 25 ц.: М. Коломиєць, В. Кривий. Разом 50 ц.

Т-ка А. Білецька зібрала на лісту ч. 563: О. Білецький 30 ц.; по 25 ц.: А. Білецька, Р. Білецький; П. Білецький 20 ц. Разом $1.00.

Т-ка А. Тимош зібрала на лісту ч. 564 по 25 ц.: П. Кошман, Ю. Келий, А. Тимош. Разом 75 ц.

Т-ка В. Формос зібрала на лісту ч. 560 по 50 ц.: М. Ливіцький, Д. Левіцька, Г. Вакарук, В. Формос, Ю. Формос. Разом $2.50.

Гилкрест, Алта.

Т-ка А. Королюк зібрала на лісту ч. 504: А. Королюк 25 ц.; по 10 ц.: В. Ґреґорійчук, Д. Данилюк, В. М. Фербей, М. Гнідан. Разом 65 ц.

Т-ка О. Лелюк зібрала на лісту ч. 509 по 25 ц.:. П. Лелюк, О. Лелюк. Разом 50 ц.

Зложили по 50 ц. слідуючі товаришки: М. Куницька, А. Івасюк, С. Костюк, Ф. Порайко, М. Олійник, К. Кебич, О. Ґрещук.

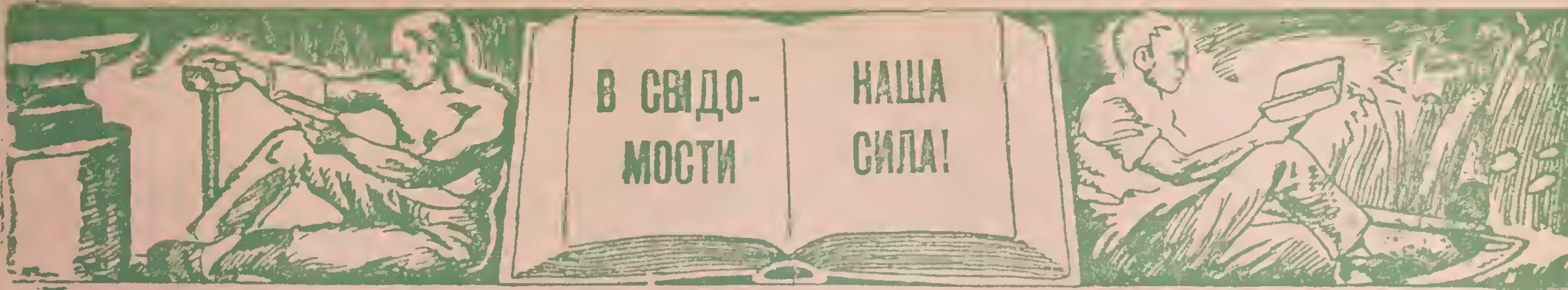

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблєми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозіфія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. I.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ЗОЯ ВАЛЕВСЬКА,
кінотеатральна артистка Радянської України.

1. Липня 1930 Ч. 13. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц.
Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50; per six months 80c.
Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 1 липня 1930 Ч. 13

На допомогу нашій пресі

Велика економічна кріза, що викинула на вулиці міст десятки тисяч робітників і робітниць, що довела до банкроцтв десятки тисяч фармерів, що піднесла капіталістичний визиск і злидні серед працюючих мас до небувалих доті висот, теж поставила в надзвичайно тяжке грошеве становище і нашу пресу. Хоч на протязі останніх років нашій пресі приходилось перемагати неодні трудноші, то все-ж таки в такому тяжкому становищі, як тепер, вона ще не була. Причина зрозуміла. Теперішна капіталістична кріза найсильніше вдарила по найбіднішим населенню Канади. А це-ж саме населення як в Канаді, так і в цілому капіталістичному світі одиноке утримує своїми тяжко запрацьованими центами революційну робітничу пресу. Тому в такому тяжкому фінансовому становищу найшлась не лише наша преса, але майже всі революційні робітничі журнали і ґазети в цілому капіталістичному світі.

Становище нашої преси стало настільки загрозливе, що на порядку дня стало питання зменшення розміру наших ґазет і журналів, а то й спинення на якийсь час котрогось одного або й двох видань.

Чи повинні ми допустити до примінення таких заходів для виходу з теперішнього положення? Ні, ми не повинні допустити до них за ніяку ціну. Саме тепер робітництво і фармерство потребує більше як попередніми часами міцної і великої розміром революційної преси. Бо ми живемо тепер якраз напередодні вирішальних боїв між працею а капіталом. Теперішня економічна кріза є предвістником тих боїв. Тай вони вже почали розгортатися по цілій Канаді. Майже в кожному канадійському місті борються безробітні проти безробіття, по фабриках робітництво виступає до боротьби проти спід-ап системи і зривання заробітної платні, притиснені визиском, довгами і злиднями бідні фармері і фармерки масово горнуться під прапор комуністичної партії, а всі вони разом починають чимраз більш усвідомляти собі потребу повалення капіталізму.

Чи можуть працюючі успішно продовжати ту боротьбу без свойого головного провідника — революційної преси? Ні і ще раз ні. А раз ні, раз наша преса є необхідно потрібна нам в революційній боротьбі, то ми мусимо поспішити їй з грошевою допомогою, мусимо забезпечити їй змогу виходити і боротися за наші інтереси.

З такою допомогою першими прийшли нашій пресі всі робітники Робітничо - Фармерського Видавництва: редактори і адміністраційні та друкарняні робітники. На спільному мітінґу дня 14 червня вони рішили віддати по двотижневій заробітній платні на піддержку своєї преси.

Слідом за пресовими робітниками пішли т.т. Д. Мойсюк і О. Хоміцький. Перший жертвував на пресу свою двотижневу платню, а другий однотижневу.

Це є велика допомога, велика жертва. Але вона ще справи не врятує. Справу можуть врятувати лише тисячі наших читачок і читачів. До тих тисяч і звертається наша преса, звертаються робітники нашого видавництва, які зложили перші жертви, щоби ви, товаришки і товариші, поспішили своїй пресі з допомогою.

Ми розуміємо, що тепер дуже тяжкий час, що тисячі наших читачок і читачів не працюють. Але є тисячі таких, що працюють і від них саме наша преса ожидає допомоги. Ми переконані, що наші читачки і читачі поспішать своїй пресі з грошевою піддержкою і не допустять до зменшення розміру нашої преси, чи замкнення котрогось з видань.

НЕЗАМОЖНІ ФАРМЕРІ ГОРНУТЬСЯ ПІД БОЙОВИЙ ПРАПОР КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ

Руїнна капіталістична господарка, що довела до теперішньої великої кризи, до страшного безробіття, до масових банкроцтв бідних фармерів і до небувалої нужди серед працюючих взагалі заставляє широкі маси трудящих дошукуватися причин того великого суспільного лиха. Працюючі шукають і знаходять ті причини. Вони чимраз більше усвідомляють собі, що всю цю руїну спричиняє капіталістичний лад. А усвідомляючи це, вони чимраз більше революціонізуються і горнуться під бойовий прапор комуністичної партії та під її проводом виходять на фронт клясової боротьби. Одним з кращих прикладів такого полівіння працюючих мас може послужити масове пробудження до клясової боротьби серед бідних фармерів і фармерок в Манітобі. В цій провінції, у виборчому окрузі Селкирк бідні фармерки і фармері виявили так багато клясової свідомости, що сами звернулися до комуністичної партії, щоби вона ставила серед них свойого кандидата на посла до федерального парляменту.

ТОВ. ІВАН НАВІЗІВСЬКИЙ,

провідний член Комуністичної Партії Канади і управитель Робітничо-Фармерського Видавничого Товариства. Дня 22 червня фармері і фармерки виборчого округа Селкирк, Ман., номінували його своїм кандидатом на посла до федерального парляменту.

Комуністична партія зустріла таке домагання з великою радістю і вислала на фармерську номінаційну конвенцію своїх представників. Та конвенція відбулася дня 22 червня. На неї прибуло около 250 фармерів і фармерок.

ФАРМЕРІ ВИСЛОВЛЮЮТЬСЯ ЗА ЛІНІЄЮ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

Всі делеґати були в надзвичайно бойовому настрою. Один за одним вони вставали і виголошували палкі промови та висловлювалися за лінією комуністичної партії і за номінуванням кандидата з її рядів.

Ми — говорили делеґати — довго слідкували за роботою всіх політичних партій — за роботою консерватів, лібералів, проґресистів і лейборитів. Тим партіям вдавалося багато разів масненькими обіцянками

обдурювати нас. Але вкінці ми пізналися на їхній роботі, на їхній лицемірности, на їхніх способах обдурювання трудячих та зрозуміли, що ті партії і їх посли обстоюють лише інтереси буржуазії та помагають тій останній гнобити і визискувати працюючих. Тепер ми не лише, що не будемо піддержувати їх, але ще й будемо завзято боротися проти них.

Ми — продовжали делеґати — теж уважно слідили за роботою комуністичної партії і за роботою її представника до міської ради у Вінніпеґу тов. Колісника. З їхньої роботи ми переконалися, що зі всіх політичних партій одинока лише комуністична партія є дійсно нашою партією, партією всіх поневолених і визискуваних, що вона одинока обороняє інтереси працюючих і веде нас шляхом боротьби до кращого майбутнього. Тому ми номінуватимемо своїм кандидатом члена комуністичної партії.

На конвенції теж промовляли представники комуністичної партії з Вінніпеґу.

Після довших промов фармерських делеґатів і представників компартії конвенція одноголосно номінувала т. Навізівського, одного з провідних членів Комуністичної Партії Канади, своїм кандидатом на посла до домініяльного парляменту.

Перед голосуванням тов. Навізівський пояснив виборчу програму Комуністичної Партії Канади і як партія буде боротися за неї. Він теж сказав, що не робить виборцям ніяких масненьких обіцянок, а лише обіцяє твердо і непохитно боротися за їх інтереси.

Фармері і фармерки відповіли йому бурею одобрюючих оплесків.

По голосуванні вибрано центральний виборчий фармерський комітет з осідком в Арборґ, встановлено підкомітети і вироблено плян виборчих мітинґів.

Після того ще виступали фармерські промовці і закликали присутних піддержувати програму комуністичної партії і свого кандидата т. І. Навізівського.

У виборчому окрузі Селкирк є багато наших читачок і читачів. Всіх їх ми закликаємо до активної праці в часі виборчої кампанії, до піддержки та голосування на номінованого фармерською конвенцією комуністичного кандидата на посла до федерального парляменту т. І. Навізівського.

Цікаві відомости для всіх.

ПРАМОВА АФРИКАНСЬКИХ НАРОДІВ.

Новітні лінґвістичні досліди ствердили, що єгипетська мова належить до ґрупи муринсько-африканських мов. На цій підставі фільольоґи доказують, що єгиптяне й інші народи, котрі замешкують африканьский континент, мали колись спільну мову. Порівнуючі студії на ріжними муринськими діялектами вказують на те, що всі ці наріча, як Банду, Дагоме й ін., походять від єгипетської мови. З того висновок, що прамовою чорного африканського населення є мова єгиптян.

ЯКИЙ ЩЕ МОЖЕ БУТИ КІНЕЦЬ СВІТА?

Анґлійський астроном Джемс твердить, що велика небезпека грозить землі від удару так званих темних зір з нашим сонцем. Темні зорі, це вигаслі соняшні планети, яких не може побачити астроном, бо вони не світять своїм світлом. Тому не можна обрахувати, за кільки літ можуть вони зударитися з нашим сонцем. Коли б таке вигасле сонце зударилося з нашим, то в наслідок зудару повстала би така висока температура, що ціле сонце й та вигасла зоря і всі соняшні планети перемінилися би в ґаз. Учений робив у тім напрямі цікаві обчислення. Коли б така вигасла зоря величини сонця і густоти землі долетіла з просторів до цього місця, в якому зачинається сила притягання нашого сонця, тоді щойно могли би її вчені побачити через свої великі астрономічні скла як зорю девятої величини у віддалі 15,000 мільйонів миль. Зпочатку оба небесні тіла наближувалися б до себе доволі повільно, бо в трьох роках мало можна би бачити ріжниць на небі. По сімох дальших роках зорю можна було би бачити вже голим оком. По чотирьох роках темна зоря найшлася б уже в соняшній системі. Тоді вона стала би найяснішою зорею на нашім небі.

ПОДОРОЖ НА МІСЯЦЬ.

Тема, яку використовували досі автори фантастичних повістей, стала віддавна предметом дослідів між паризькими вченими, згуртованими в "Товаристві вчених і винахідників". Голова цього товариства, Роберт Есно-Пельтері, мав відчит у паризькім університеті і виложив на ньому проблєму "астронавтики", себто подорожі до небесних зір. Висновки його поглядів є наскрізь оптимістичні. Він каже, що подорож на місяць справа недалекої майбутности.

НА КОГО ПОВИННО ГОЛОСУВАТИ РОБІТНИЦТО ВІННІПЕҐУ

Комуністична Партія Канади ставить у Вінніпеґу у виборах до федерального парляменту двох своїх кандидатів: **Леслі Моріса** в Північнім Вінніпеґу і **Мартіна Форкіна** в Північно-Центральнім Вінніпеґу.

Комуністична Партія Канади є партією канадійських робітниць і робітників, партією всіх поневолених і визискуваних. В цих виборах вона виступає з кличами боротьби проти наслідків зростаючої капіталістичної кризи для працюючих і як завжди проти капіталізму в цілости. Вона виступає проти безробіття, проти спід-апу, проти зривання заробітної платні, проти капіталістичного визиску взагалі, а жіночої і дітощої праці зокрема, проти капіталістичних приготувань до війни і до збройного нападу на СРСР і проти всеї руїнної капіталістичної господарки.

Буржуазні партії, потребуючи голосів, дають тепер працюючим багато обіцянок, яких зовсім не думають сповняти. Ліберальна і консервативна партії стараються задурманити працюючих балачками про "тарифи" і "першенство". Від тих річей, горлають вони, залежить добробут країни. А тимчасом наложення високих тариф чи уведення "вільної торговлі" мають лише звязок з зисками поодиноких капіталістичних ґруп. Для працюючих вони означають тільки збільшення визиску.

Високі тарифи принесуть з собою вищі ціни на ріжні продукти, "вільна торговля" принесе нижчу заробітну платню платню і довші години праці.

Робітниці і робітники мусять поборювати ті партії, бо вони не мають для працюючих нічого кромі визиску й поневолення та кромі брутального поліцейського терору, який безупинно зростає в цілій Канаді.

Теж працюючі мусять як найрішучіше поборювати незалежну партію праці, яка становить собою табор зради в середині робітничого руху. Незалежна партія праці є наділі "третьою партією" капіталістичної кляси і є в теперішньому часі головною підпорою капіталізму.

Отже всі робітниці і робітники повинні розкривати в часі виборів дійсну природу всіх буржуазних партій та поборювати їх, а піддержувати і голосувати на кандидатів комуністичної партії.

Робітниці і робітники Вінніпеґу! Голосуйте на кандидатів Комуністичної Партії т.т. Л. Мориса і М. Форкіна!

ТОВ. ЛЕСЛІ МОРИС, комуністичний кандидат на посла до федерального парляменту. Кандидує у Північнім Вінніпеґу.

Одружіння, розвід і родинне життя в СРСР

Понижчу статтю написала американська буржуазна артистка пензля, Ч. Віґанд, яка їздила до Радянського Союзу студіювати мистецтво і довший час перебувала там. Статтю передруковуємо з американського журналу "Либерті". Ред.

Ми були в одному з бюрів розводу в Москві. Воно теж є місцем реґістрації народжень, смертей і розводів. Бюро було заповнене людьми. Вони сиділи на розложених попід стіни лавках. В одному куті кімнати стояв стіл, а за ним обличчям до нас сидів секретар. Перед ним стояли мужчина і жінка. Це був молодий мужчина, обутий у жовті високохоляві чоботи. Він безустанно крутив і крутив в руках свою шапку. Його рухи були тяжкі і непевні. Жінка була вбрана по міському. Велику тишину нарушав лише легкий шмер секретарського пера.

Раптом він перестав писати, поглянув догори і вручив мужчині і жінці по кускові паперу. При тому лагідно сказано кілька слів і жінка, взявши папір, послідувала за мужчиною до сусідного офісу. Два життя були розділені назавжди звичайним почерком пера. Ми були свідками розводу в Радянському Союзі.

На хвилину я завагалася чи лишитися, чи вийти, бо я теж прийшла з тою самою ціллю. Навіть по довгім роздумуванні і вирішенні воно страшно рвати ланцюги, що звязували довгі роки. Але моя радянська приятелька Маша, яка була моїм перекладачем, пхнула мене вперед. Її квадратові плечі і поважні сірі очи ясно говорили про її постанову довести справу до кінця. За нами невідступно слідував молодий американський адвокат Карл, який, цікавлячися, чи може американка дістати радянський розвід, рад був, що трапилася йому нагода переконатися. Ми звернули до сиджень під стіною. Старший чоловік посунувся і зробив для нас місце на лавці.

В міжчасі до бюра увійшли 3 німецькі туристи і, підступивши до секретаря, розпитували його, як саме іде вся праця. Секретар спокійно пояснював, а перекладач переводив.

Розмова секретаря з німецькими туристами затягалася. Маша, знаючи мою вдачу, поглядом звернула на нас увагу секретаря. Він покликав нас. Йому пояснено, що я американка і що хочу дістати розвід зі своїм чоловіком, який живе в Америці. Нас запрошено сісти, а німецькими туристами занявся другий секретар. Між присутними піднявся шмер незадоволення, бо ми підійшли не за чергою. Але той шмер зараз-же втих, як вони дізналися, що ми американці. Чужинці користуються в СРСР певними симпатіями.

В урядникові, що сидів перед нами і репрезентував радянську справедливість та рішав долю життя, не було нічого бюрократичного ні суворого. Правда, що його поле діяння точно означене. Всякі непогодження між сторонами відносно поділу майна чи утримання дітей він передає до вирішення судові. Це був молодий чоловік, з трохи змученим виглядом і буйним жовтавим волоссям. Він тримав у руках перо і дивився на мене своїми лагідними синіми очима з осторожною цікавістю. Чи буду я так добра показати свій пашпорт? Я подала йому маленьку червону книжечку, яку він уважно переглянув. Він вільно говорив до Маші по російськи, а та переложила мені, що я не можу дістати розводу. Я була туристкою а не горожанкою. Він жалує, але він не може цего зробити. Я виняла лист, щоби доказати, що мій чоловік вповні годиться з моїми бажаннями.

Тоді Маша знову почала розмовляти з ним. Він звернувся до мене. Як довго я живу в Москві? Я досить зрозуміла, щоби відповісти, що чотири і пів місяця.

— Як довго ти була замужна?

— Десять років, — відповіла я.

— Це твоє перше одруження?

— Так.

— Маєш дітей?

— Ні.

— Чи тяжко дістати розвід в Америці?

— Дуже, — відповіла я.

— Як багато часу забирає це?

— Три місяці.

Карл поправив мене:

— Шість місяців і поїздка до Ріно (Ріно — це американське місто в стейті Невада, де зі всіх американських міст найлекше дістати розвід) і багато грошей.

— В такому разі бідні мешканці не можуть дістати розводу? — вставив секретар.

— Ні, тільки багаті, — відповів Карл.

— Як називаєшся? — звернувся він ласкаво до мене.

Я сказала, а Маша переповіла йому всі потрібні дані про моє уродження, одружіння і подала імя мого чоловіка.

Секретар нахилився і подав мені папір до підпису.

— Що це? — спитала я здивовано.

— Це-ж твій розвід, — сміялася Маша.

— Алеж я думала, що він відмовився дати мені його.

— Дурненька дівчино, підписуй скоро і ми дістанемо урядове потвердження в сусідньому офісі.

Я підписала своє імя на папері, але все-ж таки здивовано звернулася до Маші:

— Але-ж я не розумію.

— Так слухай, хто-ж чув, щоби хтось був замужем так довго і не міг розвестись і дружитись після своєї волі! Це-ж просто дикунство. Як може Америка, країна з так високо розвиненою технікою і наукою мати такі нерозумні закони? Секретар жалує тебе.

Я держала в руці папір і дивилась на него. Він виглядав так звичайно, як малий чек на зміну грошей в державному банку. Притому я пригадала собі, що я маю заплатити кошта.

— Кілько? — спитала я, отвираючи пулярес.

— Нічого.

Так він звільнив мене від пятнацять центової оплати за розвід. Ми покінчили. Винявши руку, я подякувала йому. Він відповів мені товариською усмішкою.

Після пятьох мінут, з урядовою печаткою і зі всім, ми були за дверима, а я була розведена жінка. Мені не поставлено ні одного питання, чому я бажаю розвестися з своїм чоловіком, ані на яких основах. Ніхто не старався увійти в мої особисті справи, ані не заставляв мене виявляти якісь детайлі з любовного життя. Одиноке питання особистого характеру, яке мені задано, це, чи я маю дітей. В такому випадкові розвід не був би такий простий. Радянський уряд звертає велику увагу на забезпечення і виховання нового покоління, але в особисте життя громадян він зовсім не входить з тою хоробливою цікавістю, як це має місце в американських судах.

Революція змела всі закони з книжок. Або правильніше, вона знищила огнем і мечем старі закони разом з книжками. Ті старі російські закони відносно особистих прав людини були більш тверді і суворі чим в інших країнах. На розвід могли собі дозволити лише багачі. Царський уряд панував над мільйонами підданих при помочи терору і насильства. А церква, що стояла за урядом і його методами панування, поширювала забобони, затемнювала і страхала маси пеклом та недопускала до розводів. Романових скинено з їх старинного трону, а церковну гієрархію позбавлено її злочинних прав. "Свята мати Росія" немає бога і не має царя, а має небувалий досі держав-

ОТАК БЕРУТЬ ШЛЮБ ПРАЦЮЮЧІ РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ.

ний устрій. Для багатьох людей — це здавалося кінцем світа. Вони не вірили, що країна зможе розвиватися і поступати вперед. Вони бачили смерть впереді.

Але вмерла тільки байка про "святу матір Росію". Народ в СРСР живе помимо загибелі старого світа. Там не було законів, але анархія там не запанувала, бо більшовики засіли до праці і створили нові закони. І ті закони забезпечують найбільшу волю людині, або, як ви хочете знати, вони є найбільше свобідними законами від усіх, які світ досі знав.

І народження і смерть і одружіння і розвід перестали бути справами попів і урядників, а стали справами людей. Радянським громадянам дано повну волю керувати своїм особистим життям. Радянський уряд вглядає лише в справу утримання і виховання дітей. Одружіння стало повноправним без церковного потвердження. Навіть нереґістровані одружіння є законні. Як з якихось причин одружіння не задоволяє котрусь сторону, вона може без згоди другої сторони, а навіть без попереднього повідомлення дістати розвід. Траплялися випадки, що чоловік, виїхавши кудись, отримував почтою повідомлення, що жінка розвелася з ним.

Як подружжя, що розводиться, має дітей, держава контролює, щоби вони отримали від батьків удержання і виховання. Діти є представниками того нового життя, яке радянська держава будує. Там немає незаконних дітей. Кожна мати може йти до суду і, вказавши на батька своєї дитини, отримує гроші на її утримання. Тягар доказу батьківства положено там вперше в історії на плечі чоловіка. Це було піднесло між чоловіками цілу хвилю протестів, бо чоловік не хоче легко віддавати своїх старих привілеїв і можливостей обдурювати жінок.

При такому стані річей трапляється, що дитину приписують більше чим одному батькові. Як докази на встановлення батька, через замішання в справу кількох чоловіків, є непевні, то держава рішає, що нехай краще всі вони платять на утримання дитини, чим вона невинна має терпіти. Та в практиці є так, що уряд звичайно віднаходить одного чоловіка і робить його офіціяльно батьком.

Що-ж діється в країні, де одружіння і розвід та переодружіння є такими звичайними річами як замовлення обіду, або купівля одежі? Розвід і одружіння коштують всього по кілька копійок. Минули ті дні, коли попи брали грубі гроші за ведення тих справ. Минули теж дні, коли жінка віддавалася навіть за нелюбого чоловіка тільки тому, щоби дістати утримання від него. Так званий сильніший пол вже більше не утримує слабшого в Радянському Союзі. Там є повна рівність полів. Обоє — чоловік і жінка працюють і заробляють собі на прожиття. Коли в них є дитина, вони обоє мусять дати їй утримання.

Що-ж діється там? Просто це: там є багато одружінь і багато розводів. Але загал населення є або за бідний, або за занятий, або надто звязаний традиціями, щоби жити інакше як до революції. Цеж простіше жити з одною жінкою, або з одним чоловіком. Звичка звязує сили світу. Але правдою є, що старі одружіння відмерли. Родинне життя розпливається чимраз більше в громадському. Що більше, воно виглядає, що люди житимуть там без родинного життя, як живуть без "святої Росії".

Як це можливо? Я чую хор протестів. В західній Европі і в Америці родину уважають головною складовою частиною суспільного життя, а її відмерття утотожнюють з самовбивством роду людського. В Радянському Союзі противне є правдою. Майже всі радянські жінки мають дітей. Тих, що не мають є дуже мало. Там як чоловік так жінка люблять дітей і відносяться до них дуже гарно. Але радянська жінка не є так привязана додому як наша (американська). Я не могла найти в СРСР дому (родинного життя) в американському чи німецькому розумінні через цілий час мойого перебування. Радянці не дбають про нерозривний звязок з членами своєї родини. За те вони є товариськими в іншому розумінні. Громадське життя вони більше люблять як родинне. Вони часто збираються на мітінґи і нове покоління дає тим зборам перевагу над домовими огнищами.

Що-ж станеться з дітьми, як родина розпадеться? Справу виховання дітей перебере на себе суспільство, як це вже діється в багатьох нових фабриках. Фабрики стануть головними нервовими центрами того нового життя, що будується-

ся в Радянському Союзі. Я відвідала одну фабрику в Ленінграді, що має досконалі діточі ясла, клюб, ресторан, театер, бібліотеку — коротко всьо потрібне. Дім в такому оточенні є лише місцем для спання.

Але мені все ще здається, що я чую хор протестів. Чи не є Радянський Союз найбільш неморальним місцем? Згадка про байки про націоналізацію жінок вернулася до мене. Все що я можу сказати — це те, що життя під взглядом моралі пливе в Радянському Союзі так, як воно пливе в селі Нової Анґлії. Я ніде не бачила орґій (розпусти) ані дикого життя за цілий час мого перебування в СРСР. А я оберталася там між всіми суспільними верствами і подорожувала по цілій країні від Ленінграду до Чорного Моря.

Це правда, що в перших днях по революції був період безпорядків. По довгих роках перебування на фронтах верталп тоді домів салдати, радянський урядовий апарат ще не був наладнаний, тяжкі, створені воєнними знищеннями, життєві обставини штовхали народ до безконтрольних актів. Та цего зовсім нема тепер. Я ніколи не подорожувала в країні, де жінка була би така безпечна. За весь час мойого перебування в СРСР тільки один осібняк зачіпив мене раз на вулиці. Я спішу додати, що я не є старинна, але, памятаючи свої пригоди в Італії і Франції, я могла повірити, що моя особистість стала чомусь зовсім забута.

Всеж таки я ще чую вислови, що мовляв, це дуже зрозуміле в приміненні до старших і жонатих. В їх становищі це може бути і правда, що звичка має перевагу над бажанням загуляти. Але що-ж тримає при таких вільних правах молодь від розпусти і сваволі? Можна відповісти зразу, що це робить вплив Комуністичної Партії. Це в ніякому разі не значить, що Комуністична Партія приписує їм щось в роді наших правил етики.

Треба сказати, що там на ділі нема такої річи як мораль (?). Радянці не вірять в гріх. Вони ненавидять правил, як це вони кажуть, дрібнобуржуазного життя. Але Радянський Союз є індустріяльно ще бідна країна з великими завданнями. Є потрібним, щоби країна стала на свої ноги і зробила себе індустріяльно незалежною. Тому Комуністична Партія виступає проти розпусти і сваволі. Бо є зрозумілим, що люди не можуть добре працювати, коли розтрачують енерґію.

В Радянському Союзі немає нічного розгульного життя. А теж радянці мало забавляються танцями. Дійсною розвагою в Радянському Союзі є тепер набування знання. Вечерами після цілоденної праці робітники і робітниці сходяться до фабричних клюбів і там читають та слухають лекцій. Це варта спостерігати як радянський робітник рветься до знання.

Якже-ж з любовю? Радянці не уникають любови, але вони визбулися хорого романтизму. Радянці мають свої погляди на пол. Вони не потребують і не домагаються побудження, яке американські журнали і шови безустанно постачають. Вони не дбають, чи їх жінки вбрані після моди, чи ні. Вони беруть пол як природну річ, як голод, спрагу, чи сон. Правда, там теж є любовні траґедії, але відмінного типу. Любовні афери зовсім не мають там тої гріховно-таїнственної закраски, що існує в американських міщанських колах. Там просто люди живуть собі разом, якщо хочуть. Але любовних заплутань европейського характеру ніколи не дозволили би в себе радянці. Бути жонатим і мати в той сам час любовні звязки з іншими жінками уважаються там недопустимим скандалом. Якби це трапилося з членом Комуністичної Партії, йому прийшлося б тяжко. Та це не тому, що такі звязки уважаються неморальними, а тому, що комуніст віддає свій час, свою працю, свою льояльність партії. Він не може дозволити собі марнувати їх на любовні афери.

Радянський Союз — це дивний край, де минуле і майбутнє зударилися, де стара любов і нова любов борються як на полю бою, де все, що ми уважаємо незмінним і певним, розплилося, а горізонт майбутнього такий неозначений (?) як наші сни.

Чермійон Віґанд.

ЗАМІТКА РЕДАКЦІЇ. Авторка повижчої статті вповні правдиво пише про життя в Радянському Союзі, але лише там, де описує те, що бачила. Коли ж вона починає шукати за причинами деяких явищ в новому радянського житті, або робить свої висновки, то буржуазний світогляд не дає їй схопити дійсности.

І так вона невірно наприклад підходить до питання моралі. Вона не може ніяк збагнути такої простої річи, що на світі є буржуазна мораль і пролетарська мораль. Вона уважає за

мораль лише буржуазну мораль, а не побачивши її в пролєтаріяту СРСР пише, що там зовсім немає моралі. А так справа не стоїть. Мораль не є нічо іншого лише вироблені людьми певні правила поведінки. Про нові норми поведінки в СРСР вона згадує з признанням в багатьох місцях своєї статті. А це якраз і є та пролетарська мораль, якої вона не могла збагнути, через нерозуміння, що мораль теж є клясова.

Далі вона невірно пише про чинники, що заставляють радянців жити при зовсім вільних правах з одною лише жінкою чи з одним чоловіком. До тих чинників вона зачисляє бідність, занятість і звичку від старого ладу до одноженного життя. А це неправильне пояснення. Бо старий лад знає одноженство тільки з формального боку. Але на ділі в ньому буйно квітне розпуста і життя зількома жінками. Та й бідність тут також не грає такої ролі як вона їй приписує. По-перше, в СРСР немає такої бідности, щоби аж виснажувала працюючих, а по-друге, ми знаємо, що роки найбільшої повоєнної нужди скрізь були роками великого розгардіяшу під взглядом полового життя. Отже не там вона шукає за причинами, де вони лежать.

Дійсна причина такого здорового полового життя лежить в тих життєвих умовинах, які створив радянський лад. А він зрівнав жінку з мужчиною, усунув анархію з суспільного життя, яка в капіталістичних країнах дає товчок до дезорганізаційних роздратувань; усунув ескпльотаторський лад, що пригнічував всі здорові тілесні і суспільні права людського орґанізму і штовхав його на шукання забуття і розривки в розпусті. Далі з встановленням радянського ладу перед радянцями розкрились величезні перспективи, велике майбутнє, що окриклює їх високими ідеалами і захоплює їх цілих до будування нового життя. Словом в здоровому суспільному ладі живуть здорові люди здоровим половим життям.

А ще теж авторка засліплена буржуазним світоглядом ніяк не може бачити того великого майбутнього, що вже міцно позначилося в радянському ладі і тому пише, що "горизонт майбутнього неозначений так, як наші сни". Як би вона не була засліплена світоглядом своєї кляси, то вона побачила би, що СРСР прямує до безклясового ладу — до комунізму.

Листи з Радянського Союзу

В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ ЗЛІКВІДОВАНО БЕЗРОБІТТЯ.

Цего листа написала до членкині наших орґанізацій т-ки Ф. Тімченко її дочки Олена Попидченко.

Дорога Мамо!

Твій лист і журнал "Робітницю" я отримала, защо щиро дякую. Зокрема-ж була рада вашому журналові. Все, що в ньому написане є дійсна правда. Життя у нас скоро поступає вперед. Селяни творять колективні господарства і переходять на оброблення землі сільськогосподарськими машинами, а робітники будують великі фабрики. Разом з оброблюванням землі тракторами, зріс попит на шоферів. Якби так батько був тут, то був би дуже корисний, бо на кваліфікованих робітників є зараз великий попит.

В кожному нашому місті відбуваються за-

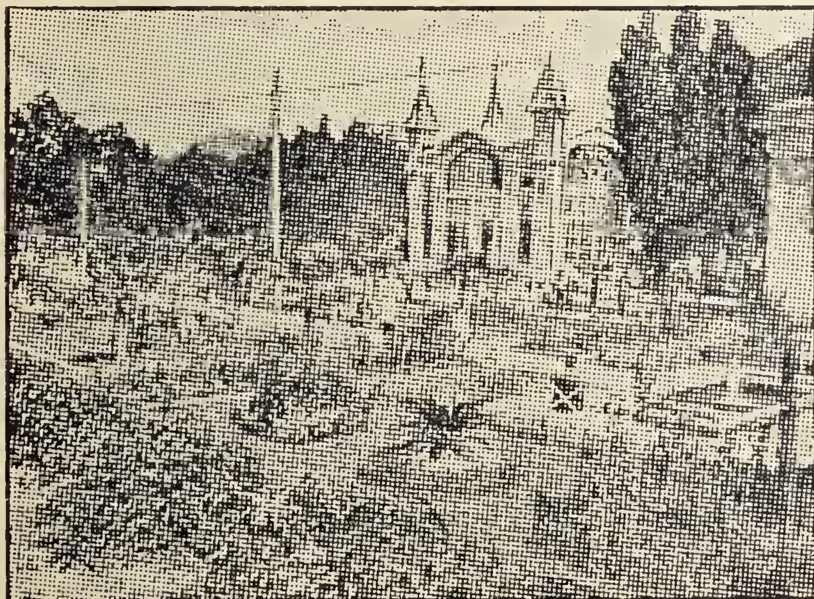

Парк і один з домів відпочинку в радянському місті Пятигорську. Колись в ньому розкошувала буржуазія, а тепер робітники й робітниці поправляють в ньому своє здоровля.

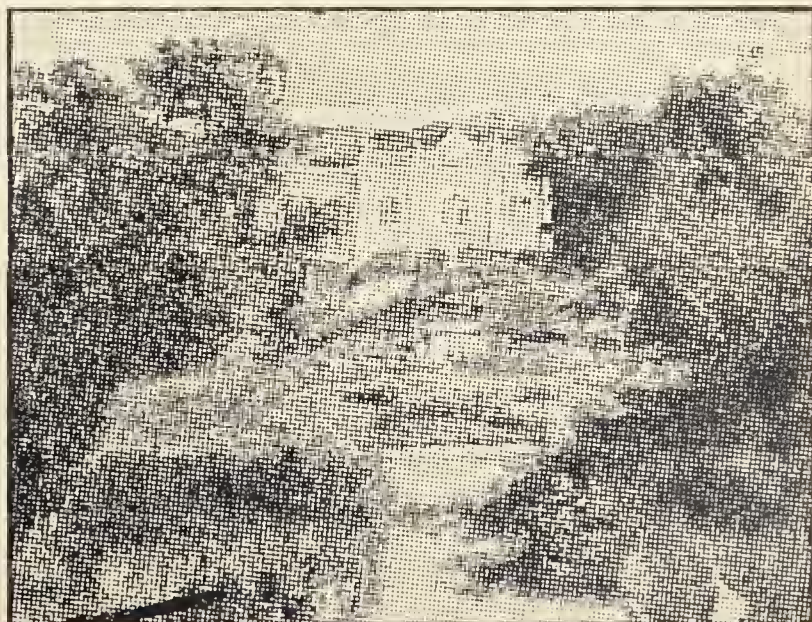

Музей праці в місті Пятигорську, Рад. Союз.

раз курси, де робітники і робітниці набувають технічного знання. За старих часів учили жінок тільки борщ варити і в грядках порпатися. А тепер не те. Тепер жінки беруть повну участь в перебудовуванні країни.

Безробіття в нас вже майже нема. В нашому місті Ейску, наприклад, нестає вже робітників на біржі праці. Дуже розгорнулося тепер в нас огородництво. А теж недавно почав працювати в місті консервний завод. Він, між іншим, сам для себе обробляє продукти. І працюють в ньому тисячі робітників і робітниць.

На цьому кінчу. Не забудьте, мамо, присилати мені журнал "Робітницю".

Ейск, Рад. Союз.

Ваша Олена Попидченко.

БУДУЄМО СОЦІЯЛІСТИЧНЕ МІСТО НАД ВОЛГОЮ.

Пише нам так бушиїй член наших організацій з Іст Виндзор, Онт., т. С. Отвіновський.

Дорогі товариші!

Я виїхав недавно з Канади разом з ґрупою механіків до Радянського Союзу. Виїзджаючи, я так був занятий, що не мав часу написати до редакції, щоби ви зупинили висилку "Робітниці" для мене. Тепер прошу висилайте мені "Робітницю" на подану в листі адресу.

Я приїхав до Радянського Союзу, до міста Сталінграду 12 березня. Тракторний завод, до якого я приїхав працювати ще не працює повністю. Але 15 червня в час шіснацятого з'їзду Всесоюзної Комуністичної Партії буде випущений перший трактор. Він вироблятиме багато тисяч тракторів річно.

Завод цей обурудуваний американськими машинами. Американських робітників буде працювати в ньому около 350 осіб, а всіх робітників поверх 9 тисяч. Зараз при будові завода і домів для робітників працює поверх 17,000 робітників.

Доми для робітників будують тут муровані з цегли, великі, чотиро-поверхові споряджені внутрі на американський спосіб. В кожному такому домові є по 40 кватир, а кожна кватира має 4 кімнати. Кімнати прекрасно освітлені електрикою, а близько домів є гарні парки.

Все це вже коштує 50 мільйонів карбованців. А ще будуть будувати робітничий клюб, вартости 1,000,000 карбованців; шпиталь — 350,000 карб.; школу — 350,000 карб.; фабрику-пекарню і фабрику-кухню та комбінат на 1,000 кімнат. Всіх домів по 40 кватир є около 200, а ще будують 54 доми по 16 кватир і около 200 домів менших. Так що це будується прекрасне соціялістичне містечко. Положене воно над рікою Волгою, 13 кільметрів від міста Сталінграду.

Другим разом більше напишу.

З товариським привітом,

С. Отвіновський.

Сталінград 22 травня.

СПОЖИВЧА ВАРТІСТЬ БАНАНІВ.

Банани мають у собі 133 більше споживчих частей як пшениця, а 44 рази більше ділаюче здоровлю як картопля. Коли посіяна на якійсь части землі пшениця прокормить дві особи на рік, то на цьому місці засаджені банани виживлять 50 осіб.

Банани зелені, покраяні, висушені, змелені дають добру муку на хліб.

ЯК ДОВГО ЙДЕ ЛИСТ ДОВКОЛА СВІТА.

Один американець міста Харбіна кинув у скриньку листа, заадресованого до Америки на видуману ним якусь адресу. На цьому листі він зазначив, що на випадок, коли б лист не найшов в Америці адресата, то він просить, щоби його повернено назад до Харбіна, але через Францію, Німеччину та СРСР. Таким чином лист зробив дорогу довкола світа і повернув до рук надавця після 4 місяців і 11 днів.

НАСЕЛЕННЯ НЮ ЙОРКУ.

З останніх цензусових обчислень, виходить, що Ню Йорк разом з передмістями зріс щодо числа населення на 775,015 осіб. Число населення міста виносить тепер 6,395,063 мешканців.

ДЕЩО ПРО КРОВ.

Кров є 13-ою частиною загальної ваги в орґанізмі людини. Себто у дорослої людини повинно бути від 5 до 7 кільоґрамів крови. Крізь серцеві комірки переливається на одну хвилю від 4 до 5 літрів крови, а після їдження 7 літрів.

ЧЕРЕЗ КАШЕЛЬ ЗЛОМАВ ТРИ РЕБРА.

Сороклітний лікар у Турковей (Анґлія), здорово збудований, як закашлявся, то від того зломалося три ребра. Коли кашель поновився, трісло і четверте ребро.

ЗМІЦНІМ БОРОТЬБУ ПРОТИ ВПЛИВУ БУРЖУАЗНИХ ШОВІВ!

Величезну ролю театрального мистецтва визнано давно. Ще відомий німецький письменник Ґете свого часу сказав, що як німці створять міцний народній театер то зорґанізують націю. Правдивість його твердження загально признано. Театральне мистецтво сполучаючи в собі слово, музику, спів, рух, малюнки то що являється надзвичайно важливим засобом поширювання суспільних ідей, важливим чинником в орґанізуванні суспільного життя, важливим знаряддям в клясовій боротьбі. Зараз театри відходять з життєвої арени. Їх випирають з неї кіно-театри. Молодий соперник театру багато сильніший. Він багато разів краще і вірніше може відтворювати життя та лекше, скорше й дешевше ті свої твори-фільми поширювати. І скільки разів кіно-театри можуть краще та вірніше від театрів відтворювати життя, скільки разів лекше, скорше та дешевше вони можуть поширювати свої твори, стільки разів більшу ролю від них відограють вони в суспільному життю.

Ця їхня роля надзвичайно велика. Кіно-фільми могутньо впливають на всіх. Кожний і кожна з нас дорослих знаємо це. Але ми просто не всилі визначити як сильно впливають вони на почування і безкритичне думання дітей. А всі ж діти міських робітників зростають під впливом фільмів від найменших років. Очима фільмів вони вчаться бачити, розуміти і оцінювати велику частину життя. А з того ясно, що в нинішному суспільстві, де точиться завзята клясова боротьба, фільми з буржуазним змістом зміцнюють становище буржуазії і являються одним з наймогутніших засобів в руках буржуазії для духового поневолення трудящих мас, а фільми з пролетарським змістом зміцнюють робітничу клясу, підвищують її клясову свідомість, орґанізують її сили до боротьби. Перші діють головно в капіталістичному світі, а другі головно в Радянському Союзі.

Ми живемо в капіталістичному світі і ще до того в Америці, країні найбільш розвиненого буржуазного кіно-театрального мистецтва. Буржуазія день-в-день отроює ним трудящі маси, вона день-в-день отроює ним нашу молодь. А чи ми боремося проти цего? Боремося, але дуже слабо, досить невміло, а часами ще й не так як треба.

Прикладом такого невміння боротися на цьому полі може послужити той спосіб боротьби проти буржуазного кіно-театрального мистецтва, якого уживали майже всі наші відділи кілька років тому назад. В ті часи наше членство згори засуджувало шови, а разом з тим і вчащання на них. Відвідування шовів трактувалося мало що не так само як відвідування місць, де продаються алькоголічні напитки. І наше членство здержувалося і не ходило на шови, а як і ходило то рідко. Але так робило тільки членство, а неорґанізовані ходили масово і часто. Наслідки такого стану річей були ті, що широкі трудящі маси дивилися на буржуазні фільми і підпадали під їх вплив, а ми, не вчащаючи на шови, не вивчаючи кіно-фільмового мистецтва, тим самим не могли вчити трудящих дивитися на него видючими очима, не могли поборювати його шкідливого впливу. Словом ми боролися проти шкідливого впливу буржуазних шовів невміло і не так як треба. Або правильніше сказавши — це була не боротьба, а втеча перед сильнішим ворогом за межі орґанізації і ведення звідти сліпої оборони. Ми були не досить сильні і не досить озброєнні знанням, а надто перевантажені працею і заняті боротьбою на інших бойових фронтах та мусіли відступити перед сильним, в найновіщу техніку озброєним ворогом.

Якже зараз ми стоїмо на фронті боротьби проти буржуазного кіно-театрального мистецтва? Стоїмо слабо. Правда, заборону ходити на шови в нас відкинено і правильно визнано як недоцільний а то й шкідливий спосіб боротьби. Орґанізоване робітництво не сміє позбавляти себе змоги вивчати ніякої зброї ворога, не може забороняти собі ходити там, де ходять мільйони працюючих і де буржуазія затроює їх своїм світоглядом. Ми мусимо завжди бути там, де є працюючі маси і спільно з ними вести боротьбу проти ворога. Але з усу-

ненням заборони справа не поліпшилася. Тепер ходять неорґанізовані працюючі на шови, ходимо й ми. Вони дивляться на ті шови безкрично, а ми більше чи менше критично. Їх ті шови затроюють, ми в більшій чи меншій мірі відбиваємося від їх впливу своєю клясовою свідомістю. Але плянової боротьби проти них не ведемо і це власне є непростимим занедбанням.

Якже ж ми повинні боротися? Тут ми можемо примінити деякі ті самі методи боротьби, що й на економічному і політичному фронтах. А саме ми повинні розкривати і пояснювати працюючим в пресі та на лекціях ролю і вартість буржуазних шовів та вчити їх дивитися на них з робітничої точки погляду. Правда, розкривати тут ворога далеко тяжче як на економічному полі, де визиск, викидання на вулицю, примінювання спід-апсистему, зривання заробітної платні то що очевидні. В фільмах ворог захований в художніх образах, за надзвичайно складними і замотаними тонкощами. Щоби його витягнути звідти і показати треба мати знання, треба набути розуміння мистецтва, треба його вивчати. А коли до того додати, що майже всі наші сили забирає фабрична праця і економічна та політична боротьба, то стає ясним, що труднощі перед нами величезні. Але побороти ті труднощі ми мусимо. Мусимо набути вміння і найти час для боротьби проти буржуазних кіно-фільмів. Це ще більше стало необхідним тепер, відколи заведено мовні фільми. Чому? Бо від тоді змога ширення пропаґанди значно збільшилася і буржуазія як лише може, так використовує ту змогу. Буржуазні шови були, а від часу уведення мовних фільмів ще більше стали одним з найсильніших засобів у руках капіталу для духового поневолення і калічення працюючих мас.

Чи будемо ми мати успіх на тому полі боротьби? Будемо — це певне. Ця боротьба забере в нас багато часу й нереґії, але ми зможемо не лише розбивати шкідливий вплив буржуазних шовів, але й зможемо вчити працюючих вибирати з них все, що є доброго і в той спосіб вони засвоюватимуть собі потрібні культурні цінности.

Для пролєтаріяту не може бути в таких справах неможливого. Бо пролєтаріят — це кляса, що бореться за нове життя, що йде на зміну старому ладові. І тому в неї як такої є заховані величезні сили, яких вистарчить не лише на опанування здобутих досі людством культурних надбань, але й на створення величезних нових. Отже ми мусимо найти час і набути вміння на поборювання ворога і на кінотеатральному фронті.

Квестія.

УКРАЇНСЬКА ЗВУКОВА КІНЕМАТОҐРАФІЯ.

Українська кінематоґрафія на Радянській Україні зупинила свій вибір на системі знимання й демонстрування тонового кіна, що її винайшов інженір Шорин — як системі більш розробленій і досконалій, ніж инші системи. До того ж система інж. Шорина не потребує великих витрат і така проста, що на вивчення її не треба багато часу. Ця система полягає на цьому, що, за допомогою фотоелєментів і світла, згук фіксується на плівці (тасьмі фільмовій), при чому для цього не потрібна неґативна плівка, а можна після змотування неґативу фіксувати згук на позитивній плівці (що здешевлює виробництво) і після монтажу згуків, безпосередньо друкувати цей запис порядком розмноження копій.

Винахідник Шорин сконструував не лише стаціонарний знимальний апарат, а й експедиційний апарат, який дає змогу переводити фільмування і в експедиціях. Якщо раніш гадали, що система Шорина не придатна для експедиційних знимальних камер, то тепер ці побоювання цілком відпали.

На перших кроках застосовання винаходу Шорина, не щастило видобувати згуків достатньої чистоти, бо, головне, бракувало того світла, що фіксувалося (утрівалювалось) на плівці. Тепер проходження світла значно збільшується і це дає змогу вправніше сприймати згук і виразніше його відтворювати. За висновками фахівців, чистота згуку у фільмах, знятих за системою Шорина, досягла рівня, що його має згук в американських фільмах. Але тут на перешкоді стають репродуктори, що їхнє виробництво на Радянській Україні, з погляду технічної якости, ще не досягло рівня закордонного виробництва.

Винахід Шорина свідчить про те, що Радянська Україна сама, без закордонної допомоги, розвязала проблєму тонового згуко-фільму. На сьогодні є там вже удосконалені апарати, як для знимання, так і для демонстрування згукових фільмів. Діло ще в цьому, щоб яко мога скорше налагодити і поширити виробництво демонструвальної та знимальної апаратури. Вже зараз неможна працювати тими темпами, якими там досі йшли в цій справі, поки не були випробувані експонати радянських винаходів в галузі згукового кіна. Тепер же, оскільки винаходи радянських фахівців дали в процесі випробування, блискучі наслідки, відповідні чинники стараються яко мога скоріше ці винаходи запровадити в життя, щоб цим самим поширити новий елємент культури на Радянській Україні — згукову кінематоґрафію.

"ФРАНС" ПОВСТАВ

ПІСНЯ МАТРОСІВ.*)

За морем, морем Франція лежить,
Там далі адамашкові,
Матросу з мандрів любо одпочить,
Там сміх дівчат ромашковий.
За морем, морем Франція лежить...
Там мами, сестри, друзі і брати,
Дружини, милі, зжурені,
Троянди вдруге почали цвісти,
А ми морями знурені.
За морем, морем Франція лежить...
Та нас женуть до інших берегів,
Ой хмари, хмари баєві!...
Стріляти в стяг комунарів,
На схід ми повертаємо.
За морем, морем Франція лежить...
Вогнем цвітковано французькі кораблі...
І дмуть вітри амбровії!
Та ми гукнем "Нема "Патрі"
Це мрії папірові!"
За морем, морем Франція лежить...
Вода ясна, вже схід як перламутр,
Ген Криму світлі обриси
Який там рух, який кривавий нурт!...
Матроси! Ми хоробрі всі!...
Гет, Клемансо, Пуанкаре
А офіцерам кари,
Червоний стяг на "Франс", "Жан Барт"
на "Туарег"
Роздмухуймо пожари!...
За морем, морем Франція лежить...

ПОВСТАННЯ.

— Матроси на корму, матроси на ют! —
І дихають горном каюти.
І рух по трапах на верх, на бакборт,
— З дороги лопатий
Чорт!
І блідне хмуріє адмірала лице,
В очах німіє;
— Що...
Це?...
— Це сміх революцій, це волі плеск! —
Офіцери в роспуці
З лицем арабесків,
Розводять руками,
Притишують гам
— Геть хто не з нами!
Смерть катам!
Матроси на беріг
Лишайте бриг
Стройся в шерег
Бери прапори! —
І лине могутній, як бурний вал
Інтернаціонал.

Огата Турчинська.

---

*) Про повстання французької фльоти на Чорному морі в 1919 р. "Франс" один з воєнних кораблів французької фльоти, на цьому кораблі почалось повстання. "Жан Барт", і "Гуарег" теж французькі воєнні кораблі.

НАШЕ СЬОГОДНІ

Ми робим те, що робим
І світ новий він буде наш.
П. Тичина.

I.

Ясина над містом,
шуми, шуми й гамір
А в степу туркоче
сонце золоте.
Соняшна епоха
гатить молотками,
На старому зламі
світ новий росте.
Проходжу квартали,
степові дороги
І не йму я віри
радісним очам:
Б'є у груди млосно
чайкою тривога,

На далеких плесах
лебеді ячать.
Що з тобою сталось,
збурена Вкраїно,
Що тебе впізнати
вже не можу я?
Те ж блакитне небо,
ті ж степи полинні
Та не ті вже співи
і не те життя.
Всюди риштовання,
цемент, цегла й криця
І гуде стогрудий
будівельний гам
Знялися вже крокви —
усмішки на лицях
Де цвіли багнища,
звисне палац там.
А степи козацькі
слізьми й кров'ю злиті
Вже панахка трактор
і рої гудуть,
І лягають пухко
скиби оксамитні
Задля цих далеких,
що по нас прийдуть.
І вібрує рупор
радіо світами
Грізно й бунтівливо,
як людський порив,
І гуде аеро у горі гаями,
То препелєр креслить
плян майбутніх днів.

Де закурять домни
димом даль безхмару
Зацвіте, задзвонить
в травах Дніпрельстан.

І земля заб'ється
у дротах, у арках
Як в рибальській сітці
риба золота.

Де пощезнуть зиски,
пропадуть дукати,
І здадуться мітом
слово раб і пан.

Розорвавши межі,
знісши всі загати,
Людство відшукає
щастя талісман.

Чарівне майбутнє,
недосяжні зорі,
Як тебе не легко
у грудях носить
Тихо я ступаю
кораблем на морі,
Щоб любови повне
серце не розлить.

II.

Одцвіло минуле
назавжди тернами,
Мов тривожні сниця,
і не буде знов.
Лиш гуде епоха
і над містом гамір,
Голубом туркоче
сонце про любов.
Лиш на мить жалоба
криє наші гасла:
Леніна між нами
більше вже нема.
І болить нам серце
за його погасле,
І скорбить світами
почорнілий мак.
Та проминуть роки —
журавлиний ирій
І всесвітнім Жовтнем
проросте буття.
І не вмре, не згасне,
хто любив надмірно,
Хто за-ради інших
допалив життя.
Спробуйте напасти,
лицарі Заходу,
На країну сонця,
серпа й молотка.
Ми готові гідно
стрінуть ці походи,
Як нераз стрічали
в буряних віках.
Вам прокаркав Шпенґлер
фатум угасання,
Ми ж комуни барди
й ваші ґрабарі...
Линемо нестримно
у краї незнані:
Чорні скиби низом,
зорі у горі.

Ф. Малицький.

Від "білого хреста" до червоного прапора

(Продовження)

МОЯ МАНДРІВКА ЧЕРЕЗ ГАЙДЕЛЬБЕРҐ, БАДЕН-БАДЕН ДО ЛОНДОНУ.

Хоч сільська робота була мені дуже до вподоби, проте, страшенно кортіло мені знайти якусь іншу роботу з кращим заробітком.

Але минуло ще два роки, поки пощастило дістати службу в одній гостинниці в Різа. Вже після трох місяців я покинув цю службу, щоб зважитись на перший самостійний крок у житті. Я мав на думці поїхати до Баден-Баден. Моя мати за молодих років служила там за покоївку, а потім розказувала нам дива про те місто. З того часу я не переставав мріяти за нього. Але моїх заощаджених грошей вистачило тільки до Гайдельберґу. Тут мусів я шукати роботи. Я нанявся чистити срібний посуд в гостинниці "Баварське подвіря".

На тій роботі я дістав зараження крови. Вже мали відрізати цілу руку. Мене відвезли на університетську клініку, дарма що я протестував. Руку мені, проте, вигоїли.

Одужавши щось через два місяці, покинув я Гайдельберґ і подався до Баден-Баден. Там нанявся слугою до багатого фабриканта на імя Вернер у віллі "Шарлот". Я сподівався, що тут матиму щодня, принаймні, кілька годин вільного часу й зможу отож продовжувати свою освіту, заощаджуючи потроху грошей, а може навіть вивчу яке ремество. Але про дозвілля й думати не доводилося. Я мусів вибивати килими, наводити лад в усьому великому саді, чистити взуття усім, хто жив у будинку, мити й витирати, а потім ще кілька годин на день возити у візку по паркові в Баден-Баден паралїжовану жінку фабриканта.

Прослужив я там кілька місяців, а потім з власної волі перейшов до одного автомобільного підприємства. Там знову перепало мені від старших шоферів стільки стусанів, що я не зважувався навіть наїстися досхочу.

А коли мені все це набридло, я втік і нанявся служкою до ліфта у віллі "Rension Luisenhohe". В чепурній формі з блискучими ґудзиками я уявляв себе вельми важною особою, тим паче, що тепер я мав діло з людьми цілком іншого світу й цілком іншого маштабу. Я мав дуже добрі заробітки й міг уже за кілька тижнів покласти гроші на книжку. Незабаром мої заощадження виросли вже понад 100 марок. То був для мене цілий маєток.

На цьому місці я дозволяв собі деякі комбінації, але потім довго мене за це гризло сумління, бо це, на мою думку, було нечесно. Служки при ліфті, портієри й домашні слуги по готелях і пансіонах практикували взагалі невеличкі побічні заробітки з візниками: коли той самий портієр або служка при ліфті часто обслуговував якого візника, то брав у нього деякі відсотки. А брати їх не дозволялося.

Кінець-кінцем, довідався про це мій директор. Він покликав мене до свого кабінету й прочитав мені таку нотацію, що я почував себе мов який великий злочинець і навіть не здивувався б, коли б він мене тоді віддав під арешт.

Від сорому я не міг довше перебувати в тім домі й попросив звільнити мене. Взяв я свої сто двацять марок з ощадної каси, купив невеличку скриньку на білизну і, недовго думавши, подався через Кельн—Ротердам—Гук—ван-Голанд до Лондону.

Від Баден-Баден до Лондону сталася така раптовна переміна, що я, опинившись в Лондоні, не міг очуняти від великого дива. Те здивовання мабуть так яскраво позначилося мені на обличчі, що не встиг я й оглянутися, як уже обступив мене цілий гурт якихось субєктів, що пропонували мені свої послуги. І кожен з них чомусь притьмом хотів піднести мені мою скриньку, хоч у ній тої ваги було не більше як чотири фунти. Анґлійський полісмен, запримітивши певно, що мій великоміський досвід мабуть не з широких, змилувався надо мною. Кількома фраґментами тих анґлійських слів, що я їх встиг запамятати собі, бувши за служку при ліфті в Баден-Баден, я дав йому, нарешті, зрозуміти, що мені потрібна певна вулиця, де жила одна німецька родина.

Полісмен посадив мене в кінний омнібус і

сказав кондукторові мою вулицю. Після годинної їзди приїхав я щасливо на місце. Зсадили мене, і незабаром я довідався, що ця вулиця називається так самісінько, як і та, куди мені було треба, проте, це не вона. Так називалося 27 вулиць у Лондоні.

І знову зявився полісмен, мов ангел порятунку. Посадив мене в кеб, візок на двох колесах, і так, нарешті, потрапив я в німецький, християнський гуртожиток офіціянтів.

Там приняли мене добре, ще й почали клопотатися, щоб мені якнайшвидше знайти роботу. І ще дехто зацікавився мною. То були мої земляки, що вже давно перебували в Лондоні і, не маючи ніякої роботи, жили тільки з того, що знайомили новаків з тим велетенським містом. Своїм чутливим нюхом вони збагнули, що в мене лишилося ще кілька золотих монет, і щиро старалися допомогти мені проциндрити цей маленький капітал.

Моїх грошей незабаром не стало, і я мусів серйозно подумати про те, щоб якнайшвидше дістати якусь роботу. В одній із багатьох тисяч лондонських гостиниць дістав я місце підручного на кухні. Платили мені 2½ шілінґи на тиждень, цеб-то 2 марки і 50 пфеніґів, до того ж давали харч і кватирю. Але той харч був такий гойний, що я певно витягнув би ноги з голоду, коли б раз-у-раз не обкрадав старої скупої хазяйки. Я поїдав хліб, картоплю й пуддінґ, де тільки можна було взяти це так, щоб ніхто не бачив. Працювати доводилося мені за трох, бо коло моїх обовязків було необмежене. О четвертій годині вранці мусів я вставати й на холоді чистити безліч сходів і протирати їх піском досуха, щоб аж вилискувалися. Потім чистив безліч мідних держаків і кілець на дверях. Двічі на тиждень витирав усі вікна. Вугіль носити, посуд мити, килими питріпувати, взуття чистити — усе це належало теж до моїх обовязків. Роботи не переробиш, а лайки, бувало, не переслухаєш.

Стара, нечвидна, суха, мов трястя, хазяйка поводилася зо мною так звисока й гордо, що навіть не вважала на потрібне подавати мені їжу в руку або ставити на стіл. Щодня опівдні діставав я шматок мяса, не більший за палець, а до того одну-єдину печену картоплю. Обидва ці делікатеси клала стара на миску й ставила її коло мене на підлогу. Я був мов той собака, що йому кидають їсти коло буди. Прочитати яку книжку чи зберегти який гріш не було ніякісінької змоги.

Розуміється, довго я там не витримав. Але мусів ще по багатьох таких гостиницях зазнати голоду й злиднів, поки, нарешті, пощастило мені дістати місце підручного на кухні в передмісті Челсі в домі двох сестер американок. Тут поводилися зі мною краще, годували як слід. Я мав щодня кілька вільних годин.

Я купував анґлійські книжки, пробував читати ґазети і відвідував, скільки міг, лондонські численні й багато устатковані міські публичні читальні й бібліотеки.

Одна з тих двох американок звернула увагу на те, що мене цікавить техніка і що я хочу дістати професійну освіту. Вона помогла мені зазнайомитися з управителем одного лондонського візницького підприємства, і я нанявся до нього мити коляси. Це була така робота, що її можна було виконувати тільки вночі. За це платили мені 12 марок на тиждень. Як на моє становище і на мої потреби, це був дуже великий заробіток.

Прочитавши оголошення в ґазеті, що якийсь цивільний інжінер Вільсон у Сити шукає учня для свого бюра, пішов я туди і став на роботу.

Від девятої години ранку до третьої години по-півдні працював я з ним, заготовляючи моделі та дрібніші рисунки попередніх робіт для залізничих будівель, що їхнє виконання для Південної Америки взяв на себе той інжінер.

У передвечірні й вечірні години я відвідував політехнікум у Челсі, де вчителі поставилися дуже спочутливо до мого скрутного стану.

Один з них, що викладав нам науку про будування містків, узяв мене під свою опіку, бачивши, що я ще не настільки володію анґлійською мовою, щоб швидко міг опанувати його лекції. Нераз сідав він поруч мене на лаву й перекладав мені анґлійські технічні терміни на німецьку мову. Я був єдиний німець серед усіх учнів, а їх було щось з трицятеро.

Незабаром виявилося, що з моїми дванацятьма марками на тиждень недалеко заїду, бо з них доводилося купувати ще й книжки та рисункове приладдя. Мої батьки зробили все, що могли. Вони прислали мені з Німеччини

добру готувальничку, книжки, а іноді діставав я від них і по кілька марок грошей. Проте, бувало й так, що я цілий день ходив не ївши, бо в кишені не було ані пфеніґа. Одного разу, вертаючися з бюра додому, три дні нічого не ївши, я звалився з ніг на дорозі. Віднесли мене в якісь сіни. Серед людей, що клопоталися за мене, знайшовся один листоноша, що зразу запримітив, чого мені бракує. Його родина поставилася до мене дуже приязно, і з того часу справи мої аж геть покращали.

День-у-день і мало не завжди перебуваючи в анґлійському оточенні, за кілька місяців я вже настільки опанував мову, що без особливих труднощів міг уже вчитися в політехнікумі.

Не минуло й двох років, як мені довелося вернутися до Німеччини у звязку з військовою повинністю. Цим я й виконав палкі бажання своїх батьків, що дуже болісно відчули мою "закордонну мандрівку". Сестра писала мені, що мати, довідавшися про мій виїзд до Анґлії, упала серед вулиці.

ЗНОВУ В НІМЕЧЧИНІ. РОБОТА НА ЗАЛІЗНИЦІ.

Мої щоденні спроби в Берліні знайти собі роботу в технічному бюрі незабаром переконали мене, якої великої ваги надається тут іспитові, що дає право на, так звану, однорічно-добровільну військову службу. Кінець-кінцем, я переконався, що, не мавши такого посвідчення, я не зможу пробити собі дороги вперед. Треба було пробувати надолужити якось цей іспит. Але для цього потрібна була одна передумова: знайти роботу.

Насамперед звернувся я з проханням до військової влади про відстрочку, щоб мати змогу скласти іспит. Не знайшовши роботи в технічному бюрі, нанявся я мити посуд у ресторані "Будинок архітектів" на Wilhelmstrasse. Отож, з моїми технічними колеґами я зблизився вже настільки, що міг їм, принаймні, мити тарілки й склянки.

А тимчасом я пробував невтомно знайти технічну роботу, що до певної міри відповідала б моєму придбаному в Лондоні знанню. За особливою рекомендацією в бюрі залізничо-будівельної фірми Arthur Koppel A. G. на Доротеенштрассе знайшов я, нарешті, такого інжінера, що не тільки не питав мене про моє походження, моє життя і моїх дідів, але навіть зразу дав мені нагоду показати, що ж я, власне, знаю. Я мав під його проводом виконати деякі пробні рисунки та обчислення і. відразу дістав місце. Тепер ходив я вечерами на підготовні курси до інституту на право однорічно-добровільної військової служби, а щоб далі продовжити свою технічну освіту, відвідував кілька разів на тиждень міську ремісницьку школу. Тут у Берліні вступив я, так само як у Лондоні, до християнського юнацького обєднання, що мало на Вільгельмштрассе великий будинок з просторими салями. Крім своїх приятелів з християнського юнацького союзу, я взагалі не мав інших знайомих. Жіноцтва пильно уникав. Моя тодішня сором.ливість та уявлення про гріх не дозволяли мені шукати зносин з жінками поза межами шлюбу. А було мені тоді всього 21 рік. Щоб перемогти свою еротичну жагучість, я приєднався до євангелічного союзу чистоти. За шість місяців стажування я мусів майже щодня докладнісінько сповідатися про свої сексуальні вчинки й думки перед головою морального союзу. Лише через півроку такого "очищення" на врочистому засіданні переведено мене в члени. Я лишився в "Білому Хресті" аж до самісінької війни.

Одного дня доручив мені мій начальник інжінер зробити копію з якогось кошторису. Я зразу сів за роботу, намагаючися виконати її якомога швидше й ретельніше. Через півгодини прийшов інжінер, переглянув мої записані сторінки й порвав їх на шматки. "Така мазня мені не потрібна, навчіться спершу правильно писати". Ця вказівка мов обухом ударила мене по голові, адже я досі гадав, що я пишу охайно та що руку мою легко читати. Але ж так само знав я, що інжінер нічого поганого не мав на думці. Його гостра критика аж ніяк не могла мати свого коріння в будь-якій злості. Мені, безумовно, треба було вчитися краще писати. Незабаром я таки зрозумів, чому моє писання не відповідало до вимог: це було, так зване, лежаче письмо, майже без тіней. А мому начальникові більше було до вподоби письмо, як це практикувалося в технічних бюрах. В найближчі дні й тижні я просиджував цілі ночі, згорбившися над зшитками, й терпляче вивчав стояче письмо. А коли перемагала мене вто-

ма, я заварював собі на спиртовій машинці міцну каву й знову сідав за зшиток до світанку. Після кількох тижнів я міг уже показати інжінерові таке письмо, яке було йому до вподоби. З особливим задоволенням я запримітив, як він здивувався, що за такий малий час я навчився писати цілком інакше.

Через півроку фірма Артур Копель злилася з фірмою Оренштайн. В наслідок цього злиття багатьох службовців звільнено. Я уникнув цієї долі, і мене переведено на інакше таке саме підприємство, до залізничо- будівельної фірми Герман Бахштайн на Ґросберенштрассе.

(Далі буде.)

День No. 23-го

Густі розові чагарники на узбережжі Мексиканської затоки. Там з ранку хитаються віти дерев. Ніч задушлива. На світанку починається гудіння міріядів мух і гавкотіння собак.

Нещасні проводили ночі в клітках, поставлені на колеса.

Прокидаючись одночасно з собаками і комахами, вони протирали очі, дивились навколо, але в їх поглядах не було жвавости й задоволення з життя. Їх обрій вузький. Була одна можливість — бачити тільки одноманітне болото й ряди довгосучкуватих сосон з вирізами, що білили на кілька футів від землі. Під вирізами стояли бляшанки для кавчуку, що ллється вниз.

Смеркання надавало вирізам фанстатичні контури: вони робились тоді схожі на обличчя, зкривлені гримасою чи сміхом. Дуже часто вони скидалися на суворе обличчя головного, що керував каторгою.

Болото отроювало людей. Від його гнилих міязмім розвалювалась бадьорість і радість. В вохкому повітрі пахло звареним кофе. Єдиний білий заарештований був кашоваром. Він мав помічника. З кухні чулись його накази помічникові.

Відчинились двері кліток і 23 заарештованих неґри вийшли з своїх рухомих могил. Вдень і вночі вони були в одному одязі: куртка, штани з білих і чорних смуг.

Неґри жили вдень, як собаки. Вони неохоче виходили, бурмотіли й чекали вранішньої порції. Штовхались близько джерела, поспішаючи вмивались, деякі пили пригорщами воду. Їх чорні тіла були ріжні: довгі, короткі, слабі й сильні. А вартість їх у цій каторжній долині одна: ламаний цент.

Дуже докучала постійна присутність вартових з рушницями, що вбивали й з очима, що безнастанно шпикували.

Що може зробити беззбройний неґр?

Один, другий, третій. Один по другому йшли вони одержувати харчі. Шклянку кофе, що парувала, шматок свинини й маленький шматочок кукурудзяного хліба. Вони давились, облизуючи свої товсті губи. Було ясно. Треба було їсти, їсти більше й більше, щоб не вмерти. Каторжники їли мовчки й засмучено.

Безрадність околиць пригнічувала й вартових. Ні відпочинку, ні жінок, будь якої розваги, ні церков. Охороняти чи спати? Все одно: ті ж білі вартові, що нудьгують без діла, ті ж неґри для роботи і для сидіння в середині кліток.

Але життя вимагало свого.

Хай будуть пустинні околиці, — неґри мають свою втіху: загублена радість компенсується в майбутньому!

Заарештований № 1. Його покарали за торговлю алкоголем. Термін 6 місяців. Хазяїн без сумніву звільнить його від добування кавчуку, коли закінчиться термін.

Заарештований № 3. Мало надій. Безсилий. Його термін довгий. Його здорова чорнота зблідла. Він зробився вже сірий.

Заарештований № 13. Він убив свого суперника. — 2 роки примусових робіт, — сказав суддя.

— Але дуже часто тут забувають визначений карою термін, — тихо повідомляли один одного неґри, — бо дерева дають величезні прибутки й потрібні люди для збирання дорогого соку.

Кашовар годував собак. Це було забавою

для всіх. Собаки гавкали, кусали, заглушуючи муркотіння неґрів.

№ 23 говорив № 22:

— Один із нас буде вбитий: я чи головний.

Двацять другий з пересторогою шепотів:

— Що ми можемо зробити? Ні ти, ні я нічого...

Собаки збилися вколо харчів: нагнувши морди продиралися лапами, великі відштовхували маленьких. Їх підтягнуті животи вимагали більше і вони мали більше права, ніж маленькі. Тихе гарчання перетворилося на зле і почалася сутичка.

Очі заарештованих сяли. Вартові також із задоволенням дивилися на виставу.

Великий білий собака своїми гострими зубами переміг. Переможені одбігли, облизуючи рани.

— Собаки полохливі, як неґри, — сміялись вартові.

Двацять другий, який нещодавно прибув з Африки, підлесливо посміхався й кашляв. Двацять третій, гнучкий і смілий, зціпив свої чорні кулаки.

Сонце піднялося вище. Його проміння пронизувало верхи дерев і розганяло сутінь і відбилось на неґрах. Їх голови схилились у тінь. Тільки двацять третій не моргаючи дивився вперед. Його товариші вже згубили надію на визволення. Вони жили, щоб жити. Колишнє забуто, сучасне не існує, майбутнє невідоме. Деякі зробились жовтими й загубили людську подобу.

У собак теж, що і в людей. Інстинкт відганяє страхи. Голод один із інстинктів. Голод примусив маленьку сухорляву собачку схопити кістку й утікти. Великий білий собака розірвав їй горло. Вартові засміялись.

— Хай живуть білі!

Вартові сміялись, неґри сміялись. І всі заарештовані хитнулись, коли двацять третій палкою перекраяв голову білій собаці.

Великий галас.

— Тварина, кат, на смерть забив собаку, наволоч!

Головний, вийшовши з намету, як буря наблизився до місця подій.

— Що сталося, діяволи?

Він був сильний, з широкою спиною, червонолиций, рудий, що завше дивився сталевими очима. В одній руці він держав револьвер, у другій палку. Йому доповіли:

— Високий неґр, злодій № 23, убив палкою білого собаку.

— Неґре! — з гнівом крикнув головний. — Неґре! Скидай одяг! — і наставив револьвера.

Чорно-біла смугаста одежа впала на землю. Палка почала свою роботу.

— Молись богу, неґре! — тупо чулися удари. Всі мовчали.

— Сьогодні я не діб'ю тебе до смерти, проклятий! — проговорив головний, — на роботу! Знатимеш, як зачіпати білих!

І наказав вартовим: "працювати без відпочинку, треба збільшити здобування".

Окривавлений нахилився за своїм дрантям.

Неґри вздовж сосон. Стікав дорогий сік, що годував цивілізацію кавчуком. Вони йшли в болото. Під ногами лазили комахи й черваки. Скорпійони ховались під кущиками. Нерухомо лежали чи поволі лазили, піднімаючи маленькі голівки отруйні гадюки. Із усіх найстрашніша марч-мокасіна. Коли вкусить — смерть.

— Розмістити неґрів! — наказав головний.

— Співати!

Він знав ціну співів: співаючи робітники робляться сильні й забувають свої кривди. Неґри легко піддаються впливу пісень, можливо через близкість їх до природи.

Надзвичайно сумний голос заспівав про марч-мокасіну. З далеких кутків лісу луна сумно повторювала за співом:

Марч — мокасіно, марч — мокасіно.

Страхіття душноти, отруйливого болота, зненависть до білих, кривда й жалі, злість на безборонність чулись у пісні каторжників.

Співак імпровізував:

Марч - мокасіно, не кусай,
і негрів ти жалій,
дороги нам не заступай
і негрів ти жалій.

Голий співак згинався, падав, вставав, знову падав. В голові дзвеніло. Зполоменіла кров нагадувала про африканських прадідів.

Південь.

Сонце над головами. Гаряче. Шлунок порожній, горло й губи висохли. Безкраїй ланцюг. Робота, їжа, сон, душнота. Знову ро-

бота, їжа, сон, душнота. Чому не вмерти? Тоді не буде ні клітки, ні роботи.

Впалі дерева гнили в болоті й вкривались грибами. Гриби робились брунатними чи, вірніше, мідно-червоними. Але хіба це гриби? Чому вони рухаються, сплітаючись кільцями гадючого тіла? — Марч-мокасіно граються на сонці.

Собаки враз помітили їх. Почали гавкати і лякатися.

Для свого задоволення головний наказав:

— Неґре, собачий вбивця, впіймай гадюку. Ти не хочеш? Ну, я зараз розпишу твою чорну шкіру кров'ю!

Стогін, мовчанка.

— Ти не чуєш, неґре? — переконуюче клацнув курок револьвера.

Раптом заіскрились очі неґра. Тіло двацять третього здрігнулось, стиснулось, його рухи зробились обережними, обдуманими. Він кинувся на гадюку скоріше блискавки.

Він стиснув її шийку, другий рух розкраяв її мерзотного живота.

На мить неґр обворожив неґрів і білих. Всі притихли і слідкували за ним.

Як блискавка — рух — і тіло гадюки в метр довжиною блиснуло в повітрі. Марч-мокасіна кільцем обвилась навколо шиї головного. Її жало двічі доторкнулось обличчя головного.

Куля пробила голову двацять третього. Він упав і собаки злизували його кров. Голова головного налилась кров'ю і зробилась пузирем. Ні очей, ні носа, ні рота.

Вартові чули шепотіння вмираючого:

— Бог зробився неґром, він чорний, чорний, чорний!

Джан Матєус.

"СНЕП ШАТС"

ОСЬ, ЯК ВОНО БУЛО.

Всюди в дискусіях, в нарадах, він був перший. Підчас забави, чи концерту дреться на плятформу, говорить, "аґітує", "критикує", "вказує", тягне, що сили.

— От промовець!...

— Та й активний...

— Такого ще в нас не було.

— А для мене це підоздріла людина.

— Для мене також.

— Хто знає звідки прибув й так скоро став членом всіх наших орґанізацій, так скоро став активним, промовцем...

— Де-ж він працює?

— Ніде.

— Звідки приїхав?

— Тяжко від него довідатися.

— Справді це підоздріла людина. Його вигляд показує, що це якийсь непевний тип.

— А його скрайно-ліві, порожні промови тако ж доказують, що це якась загадочна людина.

Ось так гуртками розмовляли члени і членкині. Одні говорили одне, інші друге, одні підносили його високо, хвалили, другі підоздрівали, а ще інші лише плечима стискали.

За якийсь час на ділових зборах читають в протоколі, що заряд виключив Юська Підоздрілого...

— Завіщо? — питають члени.

— Ми бажаємо поясненя.

— Ви його хотіли позбутися, бо він ліпший від вас. Ви заздрісні.

— Ви перед нами ховаєтеся.

— Має бути якась крутійська робота, — почувся голос від членкинь.

— Нічого нема, нема ніяких крутійств, — пояснює голова зборів. — Ми мали важні й певні причини, щоби його виключити зі всіх наших орґанізацій.

— Які причини? — домагаються членкині.

— Для добра нашої орґанізації мусимо це задержати на якийсь час лише між зарядовцями. Цего вимагає справа.

— Ми хочемо зараз знати, — знов членкині.

Передові товариші й товаришки, які віддали для орґанізації довгі роки своєї праці, які були першими будівничими нашої орґанізації, стараються переконувати членкинь і членів, щоби вони були терпеливими. Пізніше ви всьо будете знати, але зараз справа вимагає неговорити про неї. Ми перед нашим членством нічого не закриваємо. Будьте терпеливими та

повірте нам. Ми ще вас ніколи не обдурили, не зрадили, не завели в блуд. Чи ви маєте більше довіря до якогось незнаного нового члена, як до нас, котрі з вами десятки років? Так зарядовці переконували членів і членкинь, які без застережень попали під вплив Підоздрілого.

— Товариші! — перервав один член, — не дискутуйте дармо. Підоздрілий сьогодня ранком зібрав свої манатки і десь виїхав. Скаржився мені, що в него забрали якісь папери.

— Ось вже справа розвязана для вас всіх, — сказав голова.

— А хто ще не може догадатися, то хай догадується, — додав секретар.

Між членами і членкинями шепіт.

— Я ще таки не розумію, — шептала одна товаришка до другої.

— В тім то й біда, що ви не розумієте, а кричите і обороняєте непевних типів. Треба вірити своїм передовим товаришам й коли якісь такі справи трапляються треба бути терпеливими.

— Та поясніть мені, що сталося?

— Підоздрілий був провокатором-шпіоном.

— О-о-о! То він тому втік. А як-же його виловили?

— Коли ви і другі одушевлялися його "активностію", то були такі, що дозсліджували, що це за людина. І дослідили.

— Але, як дослідили?

— Це тайна. Та ви чули, що Підоздрілий жалівся перед тим товаришем, який мешкав в тім самім помешканню, що в него забрав хтось якісь там папери. Що за папери і як їх забрано, цего нам вже не треба знати. Підоздрілий самий добре знає, які це папери, тому то він так скоро й вибрався.

— Ось, як ново було.

— Так воно було.

— А ми так намучили своїх зарядовців.

— То лише через свою впертість.

Збори закінчено і всі члени та членкині розійшлися вдоволені додому та жаліли, що вони даремно накидалися на своїх товаришів й товаришок зарядовців.

Драпака.

ПРО ОТРУЮ, ЯКА Є В ЖАЛІ БЖОЛИ.

Природник Фісалікс пише: Отруя така складається з трох родів. У менших звірят викликає ця отруя корчі, параліж або й смерть. Досвід, переводжений на горобцях, виявив, що після двох-трох укушень уже за пять хвиль появилося затроєння, а за дві години наступила смерть. Птахи є найвразливіші на укушення бжоли й тому є найбільшими ворогами бжіл. Але, як звісно, навіть кінь і чоловік можуть згинути наслідком численних укушень, або принайменше тяжко захоріти.

ЦІКАВЕ ОЗЕРО.

Найвище положеним озером на землі є озеро Тітікака в Південній Америці. Вміщене воно на висоті 3,000 метрів повище позему моря. Озеро це не має відпливу, а вода його має цікаві властивости. Наприклад, залізо встромлене в цю воду не ржавіє; в ній не можна зварити яєць. Риби в ньому жити не можуть, а живе в ньому лиш один дуже мізерний рід риби, що має на собі скорупу.

ЗА ОБІ ЇЗДИ.

Сестрінок узяв вуйка на проїздку автом. Їхав наче божевільний, та якось вийшли ціло. Коли вуйко прощався із сестрінком, сказав:

— Дякую тобі за обі їзди!

— Як то за обі? — счудувався сестрінок.

— Це була моя перша їзда з тобою й остання! — пояснив вуйко.

ПОМИЛИЛАСЯ.

Мати викупала близнята й поклала їх у ліжечка та каже їм: добраніч. Один із близнюків дуже регочеться.

— Ти чого смієшся?

— Мама помилилася! Мама двічі викупала Юрка!

МРІЇ ЗАДОВЖЕНОГО.

— Знаєш, що я хотів би мати якийсь бизнес у підбігунових околицях!

— Чому?

— Але ж бо ти недогадливий. Та ж там є шість місяців день, а шість місяців ніч. Приходить до мене хтось із векслем, який я маю викупити, а я до нього: Прийдіть, будь ласка, завтра рано.

ПЕРШЕ ВРАЖІННЯ.

Батько: Я виробляю собі думку про людину все з першого вражіння і ніколи не помилився досі.

Малий Івась: А яку думку мав тато, коли побачив мене перший раз?

"Що таке меншовики? Це люди, що держать ніс по вітру. Коли ми були слабі в міжнародньому відношенні, вони кричали: "геть більшовиків"; коли ми почали міцнішати, вони кричали: "ми невтральні."

ЛЕНІН.

Природа й люди

Написав П. І. Кравців.

(Докінчення.)

Та, на жаль, справа цим не обмежується: їхня головна мета — з'їсти диференційовану клітину орґана. Правда, життєздатна клітина з успіхом бореться з ними, проте за найменшого її занепаду клітини-пожерники (за Мечніковим — фаґоцити) захоплюють її та нещадно поїдають.

Крім того, фаґоцити можуть часто переносити речовини зруйнованої ними клітини до іншої, цілої. Так, наприклад, руйнуючи кістяну тканину, вони переносять вапняні солі до стінок жил (одне з найулюбленіших ними місць); пожираючи еластичну тканину, фаґоцити лишаються тут, переходячи до складу сполучної тканини жили та ніби ущільнюють її. Це й є відомий усім артеріосклероз. Пошкоджена так жила втрачає свою еластичність, стінки її ущільнюються коштом сполучної тканини, що тепер розростається. Якщо долучити сюди ще принесені фаґоцитами вапняні солі, то можна собі уявити, як важко, а іноді навіть і неможливо для клітини певного орґана брати їжу та кисень з крови через щільну, майже непроникливу замуровану вапном стінку жили. Кінецькінцем від цього клітина голодує, хиріє і стає за жертву для фаґоцитів.

В той же час отрути, що йдуть з товстої кишки, ніби допомагають фаґоцитам. Ми вже казали, що, згідно з спостереженням професора Мечнікова, вони труять клітини орґанів і в той же час збуджують життєву енерґію фаґоцитів.

Фаґоцити починають з того, що пожирають барвники волосся. Людина сивіє. Далі руйнується еластична тканина в шкірі та мускулах, а від цього утворюються зморшки, мускули стають мляві та послаблюється їхня працездатність.

Порівняно довго протистоїть фаґоцитам нервова система — мозок та нервові вузли серця. Але й вони також підупадають. Кінецькінцем розвивається старече недоумство, слабшає пам'ять, серце втрачає свій правильний ритм, штовчки його стають дедалі слабіші та, нарешті, й зовсім припиняються. Тут і заховано розгадку передчасної смерти людини. Вищезгадана дисгармонія являє собою причини такої смерти людини. А найбільше винна в цьому товста кишка — зовсім непридатний і навіть шкідливий для людини орґан.

Порівнюючи протяг життя ріжних тварин, проф. Мечніков виявив, що найдовговічніші — це найменше орґанізовані та найменше пристосовані до життя тварини риби та птахи. Щука живе 250 років, сокіл — 162 роки. В той же час ссавці — кінь, бик, коза живуть лише 12—30 років. Людина ж, вища істота, звичайно умирає в 50 — 60 років і лише рідко доживає до 100 років. Виявилось також, що у птахів і риб нема товстої кишки, а коли вона й є у деяких птахів (наприклад, у струса), то досягає порівняно невеликих розмірів.

Чимало спостережень якнайкраще потвердили погляд проф. Мечнікова на шкідливе значіння товстої кишки. Так, наприклад, в одної жінки середніх років через запалення тонкої кишки та місця її переходу в сліпу кишку утворився зовнішній свищ, при чому кишкові спорожнення виходили навер. За повного здоров'я та працездатности цієї жінки ця ненормальність тривала декілька років. Цій жінці запропонували зробити операцію. Цим гадали відновити порушений зв'язок між тонкою й товстою кишкою та таким шляхом відновити нормальну дефекацію (спорожнення). Та після розтину живота виявили, що вся товста кишка являла собою рештки, зовсім непридатні до ро-

боти (вона атрофовувалась). На стані ж здоров'я хворої ця обставина ніяк не відбилась. Можна знайти чимало подібних же прикладів в архівах клінік та лікарень. В тих випадках, коли лікарям доводилось вирізати значну частину товстої кишки (підчас заворотів, защемленої ґили, опухів), ця операція ніяк не впливала на нормальний хід життя пацієнтів.

У своїй боротьбі з передчасною старістю проф. Мечніков не обмежувався тим, що усував товсту кишку. Зазначивши трудноці і складність хірурґічної техніки, а також можливі ускладнення та протипоказання, він залишив розв'язати це питання майбутній хірурґічній техніці, а сам підійшов до розв'язання цього питання іншим шляхом. Насамперед, він радив не їсти м'яса, бо воно являє собою гарний матеріял розмножувати гниляві бактерії в товстій кишці. За його теорією треба вживати переважно рослинної та молочної їжі, додаючи до неї молочних сиворотки, простокваші, що має багато молочних бацил або ляктобацил. Від їх присутности закисає молоко. Ці бацили є найбільші вороги гнилявих бактерій; вони бо їх нещадно знищують.

Крім усього зазначеного, проф. Мечніков рекомендує старанно додержуватись всіх правил науки про здоров'я — гіґієни.

Останніми роками сучасні вчені Штайнах, Камерер та Воронов оголосили свої досліди омолодження, які переводили над старими тваринами. Штайнах і Камерер брали для дослідів пацюків; Воронов — баранів, а потім ці вчені омолоджували й людей.

Ми не будемо говорити про технічні подробиці цих операцій. Скажемо лише коротко про їх прийоми та наслідки. Видатний французький фізіольоґ Бровн-Секар перший почав розробляти цю течію в науці. У своїх лекціях він висловлював думку про можливий зв'язок старечого хиріння із згасанням функцій статевих залоз (яєчок). Незабаром після цього він впорснув собі в кров витяжку з яєчок морської свинки. Після декількох впорскувань він почув себе набагато краще — став бадьоріший та працездатніший.

Такі ж досліди пробробило чимало лікарів. Хоч ці досліди й не давали таких яскравих наслідків, як досліди Бровн-Секара, проте в науці встановилася тверда думка, що спермін, одержуваний з яєчок тварин, — це безперечно гарний засіб зміцнювати сили. Це відкриття спричинилось до вивчення внутрішньої секреції.

В одному з попередніх розділів ми ознайомилися вже із значінням залоз внутрішньої секреції. Та щоб краще оцінити величезне значіння вироблювання ними гормонів (побудників), ми дечим доповнимо сказане.

Спостереження над гормонами статевих залоз яєчників у жінки та яєчка у чоловіка виявили, що всі характерні фізичні ознаки чоловіка й жінки цілком залежать від діяння їх статевих гормонів. Якщо усунути статеві залози з орґанізму до статевої стиглости, то від цього затримується розвиток дітородних орґанів та зовнішніх статевих ознак: бороди та вусів — у чоловіка та грудних залоз — у жінки.

Коли вшивали яєчка під шкіру дряблих тварин, то від цього вони молоділи. Тварини заростали блискучою шерстю, ставали життєздатніші і в них відновлювалася статева діяльність. Найцікавіше ж полягало в тому, що одночасно продовжувався життєвий період у тварин на третину й більше. Такі ж досліди й спостереження переводились над людьми, і вони мали позитивні наслідки.

Звичайно, ці досліди не такі вже численні, щоб робити з них певні висновки, та в усякому разі вони відкрили нові можливості продовжити життя до нормальних його меж.

Не абияку ролю в цій справі повинна відограти евгеніка — наука про вдосконалення людського роду.

Всі досягнення науки в цьому напрямку ще не вичерпують питання про гармонію у функціях людського орґанізму. Людина — це маленький світ, що вміщується у величезному просторі космосу (світу). Серед усіх тварин лише людина, за влучним висловом Франкліна є тварина, що робить знаряддя. За допомогою їх створює вона штучне середовище, в якому проходить її життя. Знаряддям людина прокладає собі інші, ніж тварина, шляхи і має інші можливості для свого розвитку; знаряддя підносять людину високо над тваринами та допомагають їй панувати над живою та мертвою природою. За таких умов і орґан, що керує життєдіяльністю людського орґанізму — мозок

своїми розмірами, вагою та складністю будови набагато випереджає мозок тварин. В цьому великому орґані зароджуються та міцніють почування, свідомість, воля та виникає міць ґенія.

Цікаво відзначити такий біольоґічний факт. Новонароджена дитина з'являється на світ з цілком зформованими орґанами. Для дальшого зросту й розвитку дитини потрібно лише повітря, світло та їжа. Щождо головного мозку, то він і розмірами, і вагою та, найголовніше, ступенем розвитку нервових клітин ще далеко неготовий. От чому немовля не виявляє своєї душевної діяльности. Найуважніше спостереження не виявляє в нього навіть найнезначніших ознак свідомости, почуття, волі. Мікроскопічне дослідження мозку немовляти вказує, що клітини його мозку перебувають у первісній стадії свого розвитку. Немовля — це ідіотична істота, і лише до початку четвертого місяця його життя безпосереднім спостереженнями над ним виявили початки свідомости, почувань, волі та вільної уяви.

Очевидно, для розвитку мозку, крім вищезгаданих умов, треба ще мати й спеціяльні умови — живу атмосферу слова. Діти, що народились глухі, засуджені на недоумство.

Псамметіх та Фрідріх II проробили над людиною неприпустимий експеримент (досвід). Помістивши цілком здорових дітей у прекрасні умови фізичного розвитку, вони позбавили їх можливости слухати звуки; кінець-кінцем діти позбавились мови та виявили розумову відсталість.

Вся міць людини полягає в тому, що вона пристосовує оточення до себе, в той час, як тварина сама пристосовується до оточення. В цьому й полягає суть громадської та соціяльної сили людини.

Бо "історія виду тварини — це історія розвитку його природних біольоґічних орґанів, що пристосувались до умов того природного оточення, в якому доводиться жити даному тваринному виду.

Історія ж громадської людини — це, кінець-кінцем, історія розвитку його штучних, технічних орґанів — знарядь, за допомогою яких людина діяльно, активно пристосовує природу до себе".

Не на містичних та фільософських науках створюється й розвивається життєва етика — закони суспільних та виробничих відносин диктують її. Закони ж і висновки природничих наук та зокрема біольоґії — це незамінна й могутня підмога для людини в її життєвій боротьбі.

Людині потрібна ще міць фізична, якої можна досягнути лише за допомогою гармонії тіла й душі. Щоб утримати її на певній височині, потрібна зовнішня жива атмосфера. Цю атмосферу й становить теж суспільство, до якого нестримно тягне людину соціяльне почуття. Прагнення людини до громадських та державних інтересів, прагнення, що являє собою наслідок загальних соціяльних умов, і забезпечує людині потрібну їй гармонію тіла й душі. Ця ж гармонія забезпечує їй спокійну безболісну смерть.

Сучасна наука про душу будується на даних порівняльної анатомії, фізіольоґії. Таким шляхом веде нас славетний учений проф. Павлов до вирішення питання про душевну діяльність. Створена його працями рефлексольоґія вже кинула світ на багато явищ в механіці душевної діяльности! От вищі шляхи до високих досягнень людини-громадянина!

Ця ж гармонія душі забезпечує людині спокійну безболісну смерть. "Зробив, що міг", — скаже собі людина, — "більше зроблять інші", та спокійно помре без мук та страху.

Рештки людини почнуть поволі розкладатись, повернуться знову до мертвої природи та дадуть новий матеріял для утворення живої матерії рослин, які поїдять тварини й люди. Таким чином, з часу смерти тіло рослин, тварин і людини неминуче проходить кругобіг нового життя.

Але й цьому кругобігу загрожує смерть. Першоджерело життя — сонце також має старість і смерть. Поволі остигаючи, воно посилатиме землі щодалі менше й менше тепла й світла, та, нарешті, згасне, а на нашій планеті всевладно запанує безмежний, вічно-холодний темний міжпланетний простір. Він закує землю в міцні льодові пута і, кінець-кінцем, розсипле її космічним порохом по всесвіту.

Та абсолютної смерти ми не маємо й тут. Силами світової енерґії з цих уламків створиться нове сонце, що явить собою джерело нового

життя. Отже й тут ми бачимо кругобіг, лише в значно ширшому маштабі, в безмежному просторі й часі. З несвітової, космічної точки погляду смерти нема, ніщо в природі не зникає і ніщо знову не з'являється. Матерія й енерґія вічні, вони лише змінюють свою форму та повертаються до свого початку, щоб знову розпочати вічний кругобіг.

"Все тече — все змінюється" — казали вчені давньої Греччини. "Все, що в давний момент бачиш, тепер же змінить всемогутня природа та із цієї речовини створить нові предмети, а, речовини знову інші, щоб світ безупинно поновлювався" (Марк Аврелій).

В цьому вічному обновлені природи й полягає весь великий змисл буття, для якого наше життя й смерть — це лише минущі, короткочасні форми.

Лєнін про моральність і "богошукателів"

Одним з обвинувачувань проти комуністів було і єсть обвинувачування в відсутності моральности. Ще у 1847 році творці Комуністичного Маніфесту Маркс та Енґельс писали про те, як буржуазія винує комуністів за те, що вони, мовляв, хотять розбити сім'ю, порушити моральність. Буржуазія винує нас ще три чвертки віку тому, наче б то "комунізм знищує загальні істини, релігію і моральність, замісць того, щоб обновити їх" (Комуністичний Маніфест). З того часу буржуазний світ показав нам потворні зразки найжахливішої роспусти. Більшість працюючих пролетарів побачило, що ховається по-за цими буржуазними істинами, за релігією пануючих кляс, по-за їхньою моральністю. Не було і нема злочину, якого б не можна було виправдати оцією їхньою релігією, оцією їхньою моральністю, — релігією та моральністю буржуазного суспільства.

Лєнін на третьому з'їзді Комсомолу 4-го жовтня 1920 р. 1), виступаючи перед комуністичною молоддю, поставив питання:

Чи є комуністична мораль?

Чи є комуністична моральність?

І відповідає на це:

"Звичайно, так. Часто чисто виходить так, що наче б то у нас нема своеї мораль, і часть буржуазії обвинувачує, що у нас нема моралі, ми її відкидаємо. Це спосіб підмінювати поняття, кидати піском у очі робітникам та селянам.

Як розуміти наше заперечування моралі?

Ми відкидаємо мораль ту, що її проповідувала буржуазія, виводячи її з наказів богових. Ми тут кажемо, що ми у бога не віруємо, і дуже добре знаємо, що від ім'я бога говорило попівство, поміщики, буржуазія, на користь своїм експльоататорським інтересам. Або ж замісць того, щоб виводити оцю мораль з наказів моральности, з наказів богових, вони брали її з ідеалістичних або ж напівідеалістичних фраз, що завше велись до того-ж-таки, що дуже подібне до наказів богових.

Усяку отаку моральність, що її узято з позалюдського позаклясового поняття, ми заперечуємо. Ми кажемо: це піддурювання, це шахрайство, заморочування голов робітників та селян, на користь поміщиків та капіталістів. Ми кажемо, що наша моральність підлягає цілком інтересам клясової боротьби пролетаріяту. Наша моральність виводиться з інтересів клясової боротьби пролетаріяту".

Можна сказати, що все життя Лєніна було підтвердженням всього поняття про моральність. Моральним, "чесним", гідним Лєнін вважав все те, що допомагає перемозі пролєтарської революції, перемозі комунізму. Добро пролєтарської революції, добро комунізму було для нього найвищим законом. Всім своїм життям Лєнін вчив нас, що лише це і повинно бути законом для усякого комуніста, для усякого свідомого робітника. Він як найрішучіше боровся отже проти спробунків знайти якусь нову релігію, що була б неподібна до попівської, і дуже суворо осудив тих товаришів, що не звязали кінців і гадали, що соціялізм, комунізм можна помирити з релігією, що можна знайти таку релігію, що давала б підвалини моральности для пролєтаріяту.

Таких "богошукателів" Лєнін осуджував

дуже гостро. Після поражки революції 1905 — 1906 р., коли навкруги панував занепад духу, занепад настрою, що викликаний одливом революційної хвилі, навіть у компартії знайшлись люди, що у них не були звязані кінці, і вони почали шукати якоїсь нової релігії, що придатна була б для пролетаріяту, для пролетарської боротьби. Вони почали писати статті і книжки (Луначарський, Базарів), де доводили, що соціялізм є нова релігія пролетаріяту.

Инші почали будувати оцю нову релігію, вигадувати її, надавати їй гармонійної форми, щоб вона могла задовольнити робітників, що вже відвернулися від евангельських та біблійних богів.

Оцих "богобудівників" Ленін також суворо осуджував. Між ними був письменник Олекса Максим Пешков (Максим Горкий). З ним Ленін завше листувався, любив його за його талант, за велику силу й красу, з якою він малював життя працюючих і життя ворогів пролетаріяту. Цими листами до Горкого Ленін виявляв боязькість, як би груба попівська релігія, що від неї вже відсахнулися маси і одвернулися і одвертаються, не змінилася новою, досконалішою, яку не так легко буде роскусити пролетаріятові. Через це Ленін і казав, що не можна брати моральність з позаклясового поняття. І Ленін вважав, що усяка така моральність, що побудована не на інтересах пролетаріяту, що бореться, є піддурювання, шахрайство, заморочування голов робітникам та селянам на користь поміщикам та капіталістам. Ленін писав:

"Старе суспільство було побудоване на пригнічуванні поміщиками та капіталістами всіх робітників та селян. Нам треба було оце зруйнувати, треба було їх вингати. Але для цього потрібно було об'єднання. Боженька такого об'єднання не утворить".

І справді, ми знаємо, як по ріжних країнах робітники, що позбавились дурману релігії иноді потрапляють у попівські сіті і замісць захисту спільних інтересів робітників захищають інтереси тієї невеличкої кунки, що визнає з ними одну віру. Наприклад, у Німеччині і в Франції є професійні спілки так званих християнських соціялістів, або, як инакше називають, католицькі професійні спілки. Соціялістичними вони називаються зовсім не через те, що хотять встановити на землі соціялістичне господарство, а через те, що слово "соціялістичні" вабить робітників. Суть їхня у тому, щоб відірвати частину робітників, задурених релігією, і не дати їм об'єднатися з робітниками, що визнають иншу віру, або зовсім нерелігійними робітниками. Суть католицьких спілок у тому, щоб робітничу клясу відокремити і держати її на повідку у попівщини. А попівщина — це вірне око буржуазії, що дивиться за тим, щоб не звільнився робітник з капіталістичного ярма. А по инших країнах, там инколи теж нацьковують одних робітників на других. Наприклад: у Америці до цієї пори по багатьох стейтах цькують білих на так званих цвітних.

Америка як раз показує приклад такої моральности, де робітники та селяне штучно відокремлюються релігійними та иншими забобонами та переконаннями. Негри, наприклад, і червоношкожі індійці давненько-таки у Америці повернуті у християнство, але негр-християнин не може увійти у хритіянську церкву, де моляться білі. Бог-то хоч і один, як кажуть попи, але від дбає, очевидно, щоб не об'єдналися чорні та білі трудящі робітники у одну спілку. Християнство є у Америці і по инших країнах, але на церквах є написи "церква для білих" або ж "церква для чорних".

А наша моральність, ленінська, комуністична — та, що ми руйнуємо старе суспільство, що побудоване на цьому відокремлюванні.

Як же утворити єднання робітників усіх країн, незалежно від їхнього кольору шкіри, незалежно від того, чи вірують чи не вірують у бога; незалежно від форми їхнього черепу, носа, кольору волосся? Ленін відповідає:

"Таке єднання могли дати лише фабрики, заводи, лише пролетаріят, навчений, пробурканий від старого сну. Лише тоді, як ця кляса заклалася, тоді почався масовий рух, що призвів до того, що бачимо зараз, до перемоги пролетарської революції у одній з найслабіших країн, що три роки одбивається від нападу буржуазії всього світу".

Значить, наша моральність гартується у клясовій боротьбі, що об'єднує та купчить у одну спілку робітників трудящих всього світу. В цій боротьбі і гартується нова моральність. Ко-

ли християнство оголошувало "люби ближнього, як себе", а суспільство було поділене на кляси, хіба міг капіталіст вважати близьким своїм того робітника, що в його за льокая, чеше йому п'ятки, ходить за ним? Хіба міг він звати ближнім оту наймичку, що вигрібає ями з сміттям? Хіба для нього близькі ті раби, що під землею у шахтах, не бачуть світа? І хоч вже 1930 рік з часу народження Христа, тобто більше 19 віків оголошується оцю саму любов до ближнього, і хоч попи пишаються успіхами християнства та инших релігій, одначе, по щирості мусять вони сказати, що любов до ближнього — це згук порожній; близькі для капіталіста лише невеличка частина грошовитих людей, близькі комфортом, насолодою, а велика маса — мільйони, мільярди людей — для нього чужі, яких він може і повинен експльоатувати та грабувати, морити голодом, посилати на смерть заради своїх прибунків і т. ін. Об'єднання фабрик та заводів, об'єднання пролетаріяту, навченого та пробурканого від сну, створить умови, щоб всі трудящі дійсно зробилися близькими одне до одного. У Радянському Союзі, у нашому інтернаціоналі комуністичнім дійсно мільйони — ближні одне до одного. І ми, ленінці, намагаємося утворити таке суспільство, щоб в ньому не було б поділення людей на кляси, то-б-то не булоб близьких і не близьких, а всі були б близькі. Значить, комуністична моральність, що побудована на загальних інтересах всіх трудящих, є не показова, не вигадана, не для піддурення, а для того, щоб дійсно утворити гідні для всієї людскости умови життя. Релігія наче-б-то ще на скрижалях Мойсеєвих, на горі Синайській, з оповідань попів, написала ім'ям бога "не убий". Але це не пошкодило їм, укладачам біблії, написати десятки законів, як убивати гуртом і поодному. Це не зашкодило попам усіх вір благословляти масові вбивства, благословляти найжахливіші криваві знищування людства. Варто згадати хоч би останню імперіялістичну війну, коли попи усяких вір благали своїх богів про дарування перемоги своїм урядам, то-б-то про те, щоб оці боги допомогли убивати як мога більше народу. А комунізм, Комуністичний Інтернаціонал бореться за утворення такого суспільства, де люди не матимуть ніякої зачіпки, щоб убивати одне одного: не буде за віщо убивати одне одного, буде загальна братерська спілка побудована на спільних інтересах, зникнуть злочинства, бо не буде за що робити їх. Лише зовсім хворі люди здатні будуть на злочин. Таких людей суспільство буде лікувати, зможе усунути геть все, що породжає навіть думки про злочин.

Такі думки, висновки з поглядів дійсного комуніста, що ним був Ленін. В багатьох своїх промовах, статтях, у книжках він раз-у-раз підходив з оцією міркою до питань моральности. Так, у нас нема написаних законів про моральність, але комуністична моральність є, вона кується нашою боротьбою, що є боротьбою за всю людскість.

Життя Леніна може бути за приклад тому, якої височини може досягти моральність, що ґрунтується на інтересах пролетаріяту, який б'ється за комунізм, за цілковите визволення людскости.

Е. Ярославський.

ШТАНИ "СВЯТОГО ФРАНЦІСКА"

Ось, що особистий секретар римського папи Поджіо Братчіcліні розповідає про звичаї ченців і про те, як роблять реліквії (останки речей так званих святих). Одній жінці сподобався чернець, і вона побажала з ним зрадити свого чоловіка. Вона вдала з себе хору й викликала цього ченця висповідати її в [illegible] до кімнати увійшов чоловік... Ченцеві довелося утекти без штанів. Обдурений чоловік знайшов штани і, розлютований, зі штанами в руках, підбурив всіх громадян проти ченців. Громадяни зі зброєю в руках обложили манастир, щоб забити похотливого ченця. Тоді дуже старий ігумен манастиря вийшов до народу, попрохав показати йому штани, оглянув їх і богобоязливо пояснив озброєним громадянам, що це — "штани святого Франціска", свята реліквія, а чернець приніс їх до хорої жінки, щоб вилікувати її доторканням до них.

Розлютовані чоловіки замішалися, розійшлись по своїх хатах, а ченці влаштували хресний хід з іконами та корогвами. Так звані "штани святого Франціска" вони урочисто принесли назад до манастиря та приєднли їх до інших своїх "чудодійних святощів", що їх вони утворювали приблизно в такі саме способи, як і "штани святого Франціска".

ВІДКРИТТЯ ГАЛАПАСА БЖОЛИ.

Французький часопис "Матен" пише, що один пасічник відкрив галапаса бжоли, який робить тим комахам великі шкоди. Тим галапасом є маленька мушка, котра складає яєчка на хребті бжіл і це спричинює їхню смерть.

Як виявляється загнивання буржуазії у її фільмах

Одною з характеристичних прикмет теперішнього американського кінотеатрального мистецтва є те, що воно чимраз менше починає представляти дійсне життя своєї країни й інших країн в теперішньому часі. На екранах шовів чимраз частіше починають появлятися не дійсні, а видумані герої. Діють вони десь на степах Мексика, в пущах Гаваїв, в давній дикій ще Арізоні, на південних морях, в Китаю то що. А далі дуже часто появляються фільми з життя минулого і то притому в більшости з життя европейської аристократії, або те ж якихось напів-фантастичних героїв-авантурників. До того рода фільмів належить більшість всіх ліпших фільмів, які висвітлювано в останньому часі. Більших фільмів, що висвітлювали би дійсне теперішнє життя в Злучених Державах чи в Канаді чи і в інших країнах не так багато. Та й ті що є переважно вузкого і бідного змісту. Виїмок роблять лише військові фільми, при помочи яких буржуазія ширить воєнну пропаґанду. Ті фільми вірно відбивають до зубів озброєні капіталістичні сили.

Що ж це за причина, що буржуазні мистці мало представляють на фільмах дійсне сучасне життя, а виводять на них так багато видуманих героїв на тлі чужих країн, або героїв минулого? Причина та криється в життєвому стані буржуазії. Капіталізм находиться в стані занепаду. Він загниває і розкладається. Перед ним впереді немає ніяких виглядів. Там чорною пащею зіває на него загибель. Цю загибель несе капіталові повний киплячих сил і окрилений високими ідеалами пролєтаріят. Буржуазія як не розуміє, то відчуває наближення тої загибелі. Вона звиродніла від паразитного життя, затратила життєві ідеали і відчуває насування загибелі, відчуває життєву порожнечу, безцільність, беззмістовість і нудьгу. Така буржуазна дійсність.

Звичайно, що буржуазія мусить шукати забуття від такої дійсности, мусить шукати розваги, мусить шукати життєвої насолоди. Вона кидається до таких дійсних і штучних засобів роскоші, як розпуста, пянствування то що. Але це не помагає. Ті засоби забуття не можуть заповнити порожнечі і вбити нудьги в головах буржуазії. Раз дійсний світ не обіцяє їй нічого доброго, раз розпались ідеали і впереді немає ніяких провідних зір, а лише загибель, то вона мусить втікати від дійсного світа в світ мрій і шукати в ньому солодких хвилин забуття.

Такий світ мрій творять для буржуазії головно її письменники, поети, музики, співаки і кінотеатральні мистці.

Через перечислені в горі причини буржуазні мистці не можуть відтворювати дійсного життя, бо їх кляса і вони якраз намагаються втечи від суворої дійсности. Отже вони виводять тому так часто на екранах не дійсних, а видуманих героїв, що діють у віддалених країнах, а також героїв з минулого.

Притому у представлюванні героїв з минулого американська буржуазія починає в чимраз симпатичніших видах змальовувати родову аристократію, царів, королів, князів то що, яких не так то ще давно вона любила висмівати. Це є теж ознака буржуазного рачкування взад і відбиток зєднання всіх сил старого підгнилого світа для боротьби проти пролєтаріяту.

Буржуазне шукання в шовах головно розваги спричиняється до того, що буржуазні мистці пхають в серіозні фільми зовсім безпотрібно і не на місці ріжних глупуватих сміхунів, щоби ті переривали сміхом тяг змісту більш менш серіозних фільмів, або теж заставляють екранних героїв і героїн робити такі рухи, що не мають нічого спільного з їх ролями, що ослаблюють віддання тих ролів і цілі фільми. Буржуазні мистці не звертають уваги на те, що такі речі ослаблюють фільми. Бо вони знають, що головні їхні глядачі ганяються за легкою, дешевого сорта розвагою і вони дають їм її.

Відбиткою ж буржуазного шукання забуття і насолоди в розпусті є культ литок у фільмах. Буржуазні мистці в представлюванні краси жіночого тіла головну увагу звертають на ноги. Цего інакше не можна назвати лише культом литок. Вони висвітлюють жіночі ноги на екра-

нах в ріжному виді. Вони представляють їх здалека і з близька, при ріжних нахилах і рухах, так, що коли ви дивитеся на те представлювання, то мусите сказати, що воно розчислене на звироднілих, розпусних глядачів, якими саме і являється буржуазія.

Та й взагалі багато гнилі, багато болота є в буржуазних шовах. Ту гниль і болото буржуазія преподає глядачам під звуки пісень добрих співаків і музиків та на тлі чудово збудованих і знятих сцен. Через те вони легше, скорше і глибше всмоктуються в глядачів і калічать їх тіло і "душу".

Про головні роди буржуазної отрути у фільмах, якими являються шовінізм, індивідуалізм, воєнна пропаґанда і проповідування рабства та співпраці кляс ми поговоримо другим разом.

Квестія.

ЩО НАМ ПИШУТЬ

ПОЛОЖЕННЯ РОБІТНИЦЬ ГІРШАЄ З КОЖНИМ ДНЕМ.

Дивує мене, чому монтреальські товаришки нічого не пишуть до нашого журналу "Робітниці" про фабричну працю, про відношення босів до робітниць і про жахливий визиск робітниць, що постійно зростає. А працюють же наші товаришки в кравецьких і в тютюновій фабрикач, та й повинні би написати.

Після того, що розказала мені одна робітниця про умовини праці в тютюновій фабриці, то вони просто жахливі.

Зустріла я ту робітницю на вулиці. Вона стара вже і зруйнована працею. Дивлюсь іде вона і плаче.

— Чого це ви плачете? — питаю.

— Як жеж мені не плакати, — відповідає вона. — Цілий тиждень працювала останками своїх сил, бо хора я. Та й пальці в мене покалічені при праці. Тютюн роз'їв. Дивіть, живе мясо зпід шкіри виглядає. Але працювати я мусіла, бо боялася втратити роботу. Сама-ж я вдова й немає кому утримувати мене. І ось ми працюємо на пісворк. Кожного вечера, як кінчаємо, робимо підрахунок, кілько зробили і записуємо. Це я робила і через цілий останній тиждень. Сьогодня була виплата, а бос не заплатив мені за всю мою роботу.

Сльози покотилися старенькій з очей.

— А ви сказали босові, що вам недоплачено? Подали ви йому свій рахунок?

— А вже-ж, що допоминалася платні, — відповіла робітниця, але бос і слухати мене не хотів. Він сказав, що як я невдоволена, то можу йти собі додому і більше не приходити.

— Чи боси все так відносилися до робітниць?

— О, визискували нас і передтим, але нетак тяжко як тепер.

— Чи роблять вони таке і другим робітницям?

— Роблять і то досить часто.

— Чому-ж ви не орґанізуєтесь, не творите юнії і не боротесь проти того визиску?

— Або я знаю чому. Всі мовчать, бо всі бояться образити босів, щоби не втратити праці. Багато так-же само плачуть як я, бо ми й так робимо запівдармо, а як ще боси не доплатять нам, то вже й на хліб і суп не вистарчає. Гляньте, — продовжала вона, — на мої пальці. Всі ми, що працюємо при тютюні маємо такі.

Подивилася я на її пальці і жах мене зібрав. Зпід порізаної, роз'їзджепої тютюном шкіри виглядало з пушок мясо.

— Як це тютюн ранить так тяжко руки? — спитала я.

— Ми витягаємо корінці з листків, а вони вїдаються в шкіру, здряпують її і від того робляться рани на пальцях.

— Чому-ж ви не завиваєте пальців?

— Ба, щоби то було можна. Колись боси дозволяли робити це, а тепер ні. Тепер бос, як лише побачить, що хто має завинені пальці, зараз відсилає додому.

— Ти хора, говорить він в таких випадках до робітниці. — То-ж іди додому виздоровлюйся. Але, що за таке хорування ніхто не платить, а грошей в робітниць на прожиття немає та й всі бояться, щоби бос на їхнє місце за час лікування пальців не приняв іншої робітниці, то й ніхто не хоче, а властиво не може, залишати праці і ми робимо отакими пораненими пальцями.

— А чи не зменшують там у

вас боси числа робітниць на фабриці?

Минулої зими викинули вони на брук велике число робітниць. А тих, що осталися, визискували, як хотіли. Деякі не могли видержати того визиску і сами залишали працю. Але більшість мусіла терпіти той визиск, бо їм загрожувала голодова смерть. А зараз той визиск постійно зростає.

Старенька робітниця попращалась і пішла.

І все це діється, товаришки, отут в "демократичній" Канаді, яка так любить хвалитися своїм "лейдіс форст". Все це "пошанування" і "першенство", якими капіталісти так вихвалюються, є такі самі брехливі і лицемірні як і цілий капіталізм, як ціла його "демократія".

Одинокий порятунок від того капіталістичного визиску може дати нам лише орґанізована боротьба проти капіталізму. Тож орґанізуймося в трейдюнії, вступаймо до комуністичної партії, вступаймо до масових робітничих орґанізацій, а спільними силами напевно повалимо капіталізм. А головне, товаришки, перестаньмо бути плаксивими, бо плач нічого нам не поможе. Замісць плакати вступаймо до революційних орґанізацій і борімся, а волю виборемо напевно.

Марія Беркета.

Монтреал, Кве.

БЕЗРОБІТТЯ В РІДЖАЙНІ, САСК.

В Ріджайні панує тепер велике безробіття. Число безробітних доходить до 3 тисячі, постійно зростає. Голод і нужда заставляють безробітних шукати за причинами безробіття й орґанізуватися до боротьби проти капіталізму. В останніх часах безробітні Ріджайни відбули на Маркет Сквері 3 масових мітинґи. На них кожного разу були присутні поверх 2 тисячі робітниць і робітників. Бесідники промовляли в 4-ох мовах.

Вибраний на масовому мітинґу комітет виробляє домагання безробітних, які будуть предложені міському урядові.

Між безробітними панує велика нужда — вони просто примирають з голоду. Між безробітними є багато іміґрантів, але є теж і багато старих і родовитих канадійців. Всі вони голодні, обдерті блукають вулицями міста, шукають праці і не можуть знайти її. Вдодатку компанії привозять сюди ще нових іміґрантів, які відразу опиняються в жахливому положенні.

Наш відділ ТУРФДім заложив для своїх безробітних членів спільну кухню, яку утримують ті товариші й товаришки, що працюють. Цею кухнею ми хочемо хоч трохи помогти тим нашим членам, що не працюють.

Всі безробітні повинні вступати до орґанізації безробітних і спільно добиватися праці або повного утримання.

Робкорка.

Ріджайна, Саск.

ДЕ НАША СИЛА?

Коли приходиться жінці-робітниці стрічатись з другою жінкою-робітницею, то в них йде розмова лише про роботу, про безробіття і про капіталістичний визиск. Коли говорять це жінки з робітничої орґанізації, то скоро находять корінь лиха, чому це так. Але коли приходиться говорити з жінкою-робітницею з поза орґанізацію, то вже тяжче приходиться її пояснити причини лиха. Вона бачить визиск і знущання над робітницею. Бачить жінку паню, яка купається в розкошах і чує жаль до неї: бо-ж одинаково родились на світ, але не одинаково живуть. Ось тоді питаєтеся її: чому це є ріжниця між цими двома жінками — жінкою робітницею і жінкою буржуйкою? А вона відповість вам от що: "Га! То божа сила і що зробим".

Тоді вже з такою робітницею треба обширно і зрозуміло говорити, щоби те все вияснити її — в чиїх руках та сила і корінь зла.

Сила в нас, бо нас мільйони. Але та сила тоді стане такою силою, що принесе нам нове життя і дійсну рівність, коли ми зорґанізуємося.

Коли те все поясниться тій жінці, то бачите в неї немов якусь радість і приязнь до тих робітниць, які вже зорґанізовані. Тоді кажете її. Ну, товаришко, як до вподоби тобі наша ідея, то вступай до нашої орґанізації. А вона вам звичайно в такому випадкові відповість, що працює і немає часу ходити до орґанізації.

Ні, дорогенька товаришко, це вже непростиме. Твої слова невиправдані. Ми жінки-робітниці всі працюємо. Декотрі з нас поза свою домашню роботу, працюють по фабриках, щоби можна прокормити себе і свою сімю. Не одна з нас прийде з фабрики втомлена і сама не знає, що її скорше почати, так багато роботи має. Перш

усего глядити за дітьми, щоби діти скликати до хати. Потім треба вмитись по денній праці. Та бо і дітей застанеш таких немовби в фабриці робили. Потім треба зварити, помити, попрати, вшити, залатати, попрасувати так що робота на роботу насувається. Але як розділити ту всю роботу на означений час, то тоді знайдеться час і до орґанізації піти і не можна сказати що нема часу. На такі речі як орґанізаційна праця-боротьба мусить бути час.

Наша орґанізація Жінсекція ТУРФДім — освітня орґанізація.

Робітниці! У нас знайдете те, зачим шукаєте! В нас здобудете знання і свідомість! Побачите хто вам кладе сітку на очи а пута на ноги, щоби далеко не бачили і далеко не зайшли. Побачите правдивий життєвий шлях до майбутнього нового життя.

Товаришки, вступайте в ряди Жіночої Секції ТУРФДім.

С. Грабчак, робкорка.

Торонто, Онт.

НЕ ЧАС ЗАТРОЮВАТИ СЕБЕ АЛЬКОГОЛЕМ.

Тепер тяжкі часи. Вулицями міст в Канаді блукають десятки тисяч безробітних, що не можуть знайти праці. Словом часи тяжкі. І тому дуже болючо вражає, коли доводиться бачити, як деякі з тих робітників, що ще працюють дозволяють собі запиватися горілкою і жити розгнузданим життям. Між тими, що так роблять, є багато таких, що полишили в старому краю жінок і дітей. Замісць помогти їм в старому краю заробленими тут центами, вони пропивають їх. Замісць вступати до робітничих орґанізацій і боротися за зміну теперішнього життя, вони задоволяються тим, що ще роблять і дбають тільки за себе.

Я знаю тут в Лондоні кількох робітників, що полишили в старому краю жінок і дітей, а самі вели тут розгнуздане життя і не хотіли чути нічого про орґанізацію. Зараз деякі з них находяться в рядах безробітних, а деякі ще працюють. Всі безробітні, як відомо, починають тепер орґанізуватися в цілій Канаді. Велика частина безробітних в Лондоні теж скоро революціонізується, але знані мені пяниці-розгульники пасуть задніх. Отроєний алькоголем їхній ум не може розуміти розвитку життя. Словом алькоголь запаморочив їх ум, зробив їх свого рода каліками. А в той же сам час багато з тих, що ще працюють, далі заливаються горілкою.

Товариші, пора покінчити з затроюванням себе самогоном та пивом. Клясова боротьба, що розгоряється в Канаді і в цілому світі вимагає від нас ясних, а не затроєних умів. То-ж кидайте алькоголь, а орґанізуйтеся і боріться проти капіталізму.

Р. Мельник.

Лондон, Онт.

ВІДІЙШЛА ВІД НАС НА ЗАВЖДИ.

Ділимося зі всіми членкинями і членами РЗТ сумною вісткою, що на днях відійшла від нас назавжди т-ка Ліна Кузьмар.

Покійна уродилася 1893 р. в селі Збадиня, повіт Яворів, Галичина. До Канади покійна приїхала 1912 р. А приїхала до місцевости Брендон, Ман., де і вийшла замуж. В Брендоні прожила вона 12 років, а потім переїхала з товаришем життя до Келґари, де працювала в ресторані. В останніх часах вона вже не працювала через хоробу серця і через те, що мусіла доглядати своїх дітей.

До нашої орґанізації покійна належала через 3 роки. Вона надіялася, що виздоровіє, але недуга перемогла її і вона дня 10 червня попрощалася з життям.

Похорон відбувся 12 червня. Тіло покійної привезено до УРД, де зійшлося багато членів і членкинь наших орґанізацій, а теж і багато симпатиків.

Наш хор відспівав у супроводі мандолінової орхестри похоронний марш, а опісля товаришки і товариші говорили прощальні промови.

Від жінвідділу ТУРФДім прощала її т-ка Оробець від відділу ТУРФДім — тов. Клибановський, від комуністичної партії — тов. Морфей, а від відділу Секції Молоді — тов. Хитренький. Історію життя покійної переповіла т-ка Оробець.

Над могилою вдруге промовляв тов. Клибановський.

Спи, Товаришко, хай земля буде Тобі легка!

Робкорка.

Келґари, Алта.

"Ми ніколи не ховали, що наша революція тільки початок, що вона приведе до переможного кінця тільки тоді, коли ми весь світ запалимо таким сами вогнем революції."

ЛЕНІН.

ЖЕРТВИ НА ОРГАНІЗАЦІЙНО-ОСВІТНИЙ ФОНД ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУРФДІМ.

Содборі, Онт.

Т-ка Е. Ладик зібрала на лісту ч. 1107 по 25 ц.: Дж. Посим, Т. Зеян, Дж. Бойга, К. Базік, Ф. Дикович, А. Тонасів, Дж. Джиннйов, Т. Мельник, Е. Ладик. Разом $2.25.

Т-ка Е. Шкугра зібрала на лісту ч. 1108 по 25 ц.: Е. Шкугра, Д. Чорненький, Й. Білінський, Е. Паук; по 10 ц.: І. Елинюк, П. Коцюба. Разом $1.20.

Т-ка С. Чорненька зібрала на лісту ч. 1111 по 25 ц.: С. Чорненька, І. Проскурняк, В. Шпакович, Н. Ткач, В. Головач; Н. Ткачук 10 ц. Разом $1.35.

Т-ка А. Іванюк зібрала на лісту ч. 1117 по 50 ц.: Н. Струк, Н. Іваняк; по 25 ц.: Ю. Іванюк, Д. Матвійчук, І. Михайлюк; по 10 ц.: Алберт, Й. Василик. Разом $1.95.

Т-ка П. Бернард збрала на лісту ч. 1114: В. Катрук $1.00; І. Сорока 50 ц.; по 25 ц.: Ф. Дригі, А. Іванюк, П. Бернард, Д. Фординюк, М. Тихонюк, М. Костінський, А. Шерстобітов, К. Кніов, В. Гуоред, М. Левчук, Р. Твердун, М. Котта, Т. Беркпо, В. Кревенчук, Т. Бігун, Т. Горик; по 10 ц.: Дж. Тімос, М. Мусорі, Н. Гетманчук, С. Пижекпло, Н. Ткачук, Н. Дубрик, К. Чопик, Крижановський, Т. Гирко; по 5 ц.: Т. Жуковський, В. Тимієр, М. Лоселачук, В. Гоймоскний, В. Колрюдонакі. Разом $6.65.

Т-ка А. Боднарчук збрала на лісту ч. 1121: А. Боднарчук 50 ц.; по 25 ц.: П. Сливіч, К. Процик, Нечиткий; по 20 ц.: А. Алака, Н. Джін; Незнаний 15 ц.; по 10 ц.: Д. Луців, П. Кришталович. Разом $2.00.

Т-ка М. Яхніцька зібрала на лісту ч. 111. по 50 ц.: В. Никифорук, В. Кульганик, Ів. Соловій; по 25 ц.: М. Яхніцька, У. Скигар, В. Пригук, М. Костанюк, Й. Білінський, Н. В. Ткачук, Н. Ясирев, Дж. Ґуничук, Т. Рудик, А. Писанюк, П. Бережанський, Ів. Михайлюк, П. Білявський, А. Ничипаров, П. Корчій, Дж. Клімук, Ів. Воловець, В. Мугровський, М. Романюк, В. Шпакович, В. Н. Бучовський, С. Денищук, П. Михайлюк; Дж. Крулик 30 ц.; по 10 ц.: Н Ткач, Н. Терлецький, Й. Голанчук, Н. Русак; Т Яхніцький 5 ц. Разом $8.00.

Т-ка С. Савчук зібрала на лісту ч. 1120 по 25 ц.: С. Савчук, Ів. Сорока, П. Н. Разом 75 ц.

А. Котик зібрала на лісту ч. 1119: А. Котик 50 ц.; по 25 ц.: Д. Котик, Й. Процик, Дж. Ґовальський; М. Заяць 20 ц. Разом $1.45.

Т-ка А. Сучонос зібрала на лісту ч. 1115: О. Сучонос 25 ц.

Т-ка Е. Безкровна зібрала на лісту ч. 1106 $1.00.

Вест Форт Вил'ям, Онт.

Т-ка Параска Пріць зібрала на лісту ч. 724 по 25 ц.: Карл Ганчарик і П. Пріць. Разом 50 ц.

Т-ка Антоніна Чепесюк зібрала на лісту ч. 723: Ф. Мітрах 10 ц.; А. Чепесюк 40 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Йоана Бойко зібрала на лісту ч. 722: Віктор Мартинюк 25 ц.; М. Сцінера 10 ц.; Йоана Бойко 50 ц.; Д. Кушнірюк 25 ц.; Ю. Климковський 25 ц. Разом $1.35.

Т-ка Юстина Галущак зібрала на лісту ч. 721: Д. Юрчук 25 ц.; М. Гащук 15 ц.; Юстина Галущак 10 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Павліна Попеза зібрала на лісту ч. 719: Джан Підборочинський 10 ц.; П. Попеза 50 ц. Разом 60 ц.

Т-ка Марія Сцінська зібрала на лісту ч. 718 по 25 ц.: М. Бір, В. Мартинюк, Йоанна Войко, Марія Сцінська. Разом $1.00.

Т-ка Ольга Горняк зібрала на лісту ч. 717 по 10 ц.: Ф. Бойко, П. Евин; О. Горняк 30 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Марія Заброшова зібрала на лісту ч. 716 по 25 ц.: Я. Дуткова і М. Заброшова. Разом 50 ц.

Т-ка С. Боднарчук зібрала на лісту ч. 715: В. Ємчук 10 ц.; по 25 ц.: Г. Андрейчук, І. Підборочинський, П. Евин; С. Боднарчук 15 ц. Разом $1.00.

Т-ка Т. Данелевіч зібрала на лісту ч. 714 по 25 ц.: Ф. Бойко, П. Квасниця; по 10 ц.: П. Чепесюк, П. Маланич, Т. Данилевич. Разом 80 ц.

Т-ка О. Кузик зібрала на лісту ч. 712 по 10 ц.: О. Ворецький, Я. Гнатчук, М. Шевчук, Д. Тацюк, О. Кузик. Разом 50 ц.

Т-ка П. Рубанець зібрала на лісту ч. 710 по 10 ц.: Пилат, Гладій; М. Сидорів 5 ц.; по 25 ц.: А. Мазурів і П. Рубанець. Разом 75 ц.

По 50 ц. жертвували: А. Білінська, В. Катеринюк і А. Бжижіцька.

Т-ка Елінора Чепесюк зібрала на лісту ч. 697 по 25 ц.: П. Гарасим, П. Евгин, І. Підбурачинський, П. Флейтух, М. Евгин, Ф. Бойко, Н. Пріць, Е. Чепесюк; по 10 ц.: Я. Копоть, В. Мартинюк; по 5 ц.: Д. Зиб, Е. Троцюк. Разом $2.30.

Т-ка К. Борецька зібрала на лісту ч. 707: Т. Ємчук 40 ц.; по 25 ц.: К. Борецька, К. Остафійчук, О. Борецькі, Д. Котюк, Н. Книж, В. Богор; по 20 ц.; Сах Козла, С. Беребіч; А. Курирюк 15 ц.; М. Бжежінські 10 ц. Разом $2.55.

Т-ка Софія Комаранська зібрала на лісту ч. 704 по 25 ц.: З. Комаранська, Б. Вініарчук, Д. Р. Зуб. Разом 75 ц.

По 50 ц. жертвували: Т. Мандрик, М. Потягайло, Ю. Равлюк, А. Парнега, Т. Савюк, Г. Бендзар.

Т-ка Марія Погорілець зібрала на лісту ч. 701: Т. Мітраш 50 ц.; по 10 ц.: І. Підборачинський, Ф. Бойко, М. Погорілець. Разом 55 ц.

Т-ка Теофія Шадна зібрала на лісту ч. 700 по 25 ц.: Іван Борисевич, Анна Гулван, І. Глуханюк. Разом 75 ц.

Т-ка П. Манорик зібрала на лісту ч. 732: П. Манорик 50 ц.

Т-ка А. Галущак зібрала на лісту ч. 733: П. Гарасим 10 ц.; Анна Галущак [illegible] Разом 50 ц.

Т-ка К. Квітень зібрала на лісту ч. 765: А. Яворський $1.00; по 25 ц.: А. Чорнобай, Ф. Борщов, Р. Квітень; по 10 ц.: М. Щодний, Д. Кревишка. Разом $1.95.

Т-ка А. Перуняк зібрала на лісту ч. 731: Ф. Мітран 25 ц.: Г. Евгин 10 ц.; А. Перуняк 15 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Параска Марак зібрала на лісту ч. 730 по 25 ц.: Петро Гарасим, П. Марак, П. Квітень, П. Маланич, С. Халдон, М. Запаровська, А. Грабова. Разом $1.75.

Т-ка С. Залозецька зібрала на лісту ч. 726 по 25 ц.; С. Залозецька, В. Романчук, М. Флейтух, Н. Крупка, М. Кохалик, А. Романчук. Разом $1.50.

Т-ка М. Глуханюк зібрала на лісту ч. 725: Іван Куровський 25 ц.; по 10 ц.: Петро Шкрарок, Марія Кочкур, Василь Коскур, Марія Глуханська; по 5 ц.: Петро Гарисим, Іван Кровський. Разом 75 ц.

Зложили по 50 ц.: О. Ємчук, Ю. Шербань, А. Галущак.

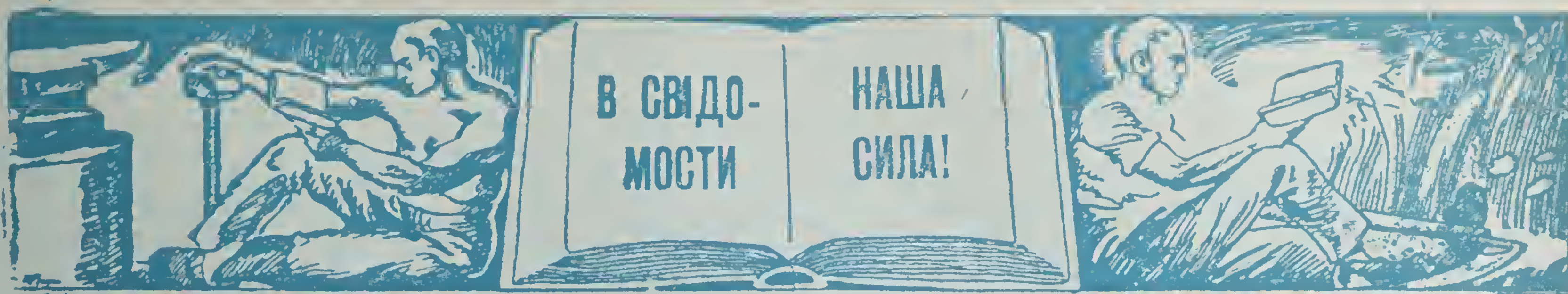

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблєми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Бавар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозіфія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розоговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енґельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Росказн про сили природи, ч. I.	.20
Росказн про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Притча про воду	.10
Революційні пісні	.19
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Росказн про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ЖІНКА АЗІЇ СКИДАЄ ОЗНАКУ СВОЙОГО РАБСТВА ЧАДРУ І ПІДНОСИТЬ ПРАПОР БОРОТЬБИ ЗА ВИЗВОЛЕННЯ.

15. Липня 1930 Ч. 14. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

Стор.

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фермерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50; per six months 80c. Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 15 липня 1930 Ч. 14

Положення трудящих в Канаді і вибори

Положення трудящих в Канаді надзвичайно тяжке. На бруках канадійських міст находиться зараз поверх 250 тисяч безробітних. Деякі з них, не можучи найти праці, кінчать самогубством, багато мовчки примирають з голоду, а всі свідоміші орґанізуються і борються. Тим останнім поліція розбиває клобами голови і саджає їх по тюрмах. У фабриках і заводах посилено зростає спід-ап та йде безустанне зривання заробітної платні. А незаможні фармері гнуться під довгами і масово банкротують. Словом життя трудящих в Канаді тяжке до краю.

Чому-ж воно таке тяжке? Чому працюючі гинуть з голоду, ходять обдерті і напів босі? Чому працюючі живуть у страшній нужді? Чи в Канаді немає хліба й одежі та інших потрібних средств до життя? Ні, в Канаді всего того є аж забагато. Всіми потрібними до життя річами переповнені величезні склади. Що більше, ті річи гниють і псуються в тих складах і буржуазія масово викидає та нищить їх. Коротко, працюючі живуть тому в страшній нужді, що забагато добра натворили своїми руками. Ці факти не говорять, але аж кричать, що все це зло, вся ця руїна, все це морення трудящих голодом існують лише тому, що суспільним життям керують капіталісти. Отже, коли працюючі хочуть жити дійсним людським життям, то мусять орґанізуватися і повалити капіталізм. На цей одиноко правильний шлях закликає всіх працюючих комуністична партія.

Але ось зараз відбувається в Канаді виборча кампанія і кандидати всіх буржуазних партій обіцяють працюючим, що коли їхня партія прийде до влади, то усуне безробіття і поліпшить життя трудящих. Чи можливе це? Ні, — тричі ні. Незалежно від того, котра буржуазна партія прийде до влади, то життя трудящих не поліпшиться, а навпаки, постійно буде гіршати. Всі обіцянки буржуазні кандидати дають лише на те, щоби приманити ними працюючих до своїх виборчих бальотів. А всі заходи, яких капіталісти уживають і яких будуть уживати, щоби позбутися кризи, не лише не усунуть її, але ще поглиблять і загострять. Розгляньмо це.

В цілому капіталістичному світі і в Канаді панує тому страшна економічна кріза, що капіталісти при помочи удосконалених машин і заведення спід-ап системи випродукували гори товарів, а не мають на них ринків збуту. Внутрішні ринки в усіх капіталістичних країнах дуже звузилися через страшне зубожіння труд-

щих мас, а вільних заграничних ринків в нинішних часах вже немає. Всіх їх імперіялісти захопили, переділили, обгородили належно тарифами і переповнили. Тому капіталісти скорочують виробництво, а то й замикають фабрики і викидають на брук робітників.

Та буржуазні кандидати все таки обіцяють, що їхні партії, доставшися до влади, поширять ринки, оживлять торговлю, пустять в рух фабрики і тим способом усунуть безробіття. Подивімся, якими способами капіталісти думають робити це і до чого та їх робота доведе.

Для поширення ринків капіталісти мають два способи: здешевлення виробництва товарів і війну. Здешевлюють капіталісти виробництво товарів на те, щоби побороти своїх конкурентів і захопити заняті ними ринки. Та весь тягар того здешевлення вони кладуть на працюючих. Для здешевлення виробництва вони уживають: удосконалення машин, підвищення спід-апу, зривання заробітної платні і продовження годин праці. Всі ці заходи причинюються до збільшення числа безробітних і до збідніння пролєтаріяту. А раз так, значить внутрішний ринок ще більше звужується, бо через зубожіння робітництва його покупча сила постійно меншає і меншатиме.

Якже-ж мається справа з заграничними ринками? Чи можуть капіталісти поширити їх таким шляхом? Нічого подібного. Поперше, що тих способів для поширення ринків уживають капіталісти всіх країн і тим самим доводять до однакових наслідків, а друге, коли капіталісти котроїсь країни бачуть, що не можуть витримати конкуренції з капіталістами другої країни, то вони обгороджуються відповідно тарифами і ринок лишається за ними. Тільки в деяких випадках капіталісти можуть добитися збуту товарів на заграничні ринки. Отже ясно, що ті заходи, яких капіталісти уживають і надалі уживатимуть для усунення крізи на ділі не усунуть її, а навпаки поглиблять і загострять.

ЧАРЛС СИМС,
комуністичний кандидат в Західньо Центральнім Торонто.

Далі, теперішня кріза дуже приспішує масові банкроцтва фармерів, а ті банкроцтва ще більше загострюють крізу. Незаможні фармері масово банкротують через те, що вони обробляють свої невеличкі фарми старого типу машинами. На нові удосконалені машини їх не стати. А вироблювання збіжжя старими машинами коштує незаможних фармерів дорожче від тої ціни, за яку вони продають збіжжя. І так багаті фармері, що фармерують на велику скалю і продукують пшеницю найновішого типу машинами говорять, що випродукувану тими машинами пшеницю можна продавати по 50 ц. за бушель і ще й заробити на цьому. А кошти продукції одного бушля пшениці старими машинами крутяться около 1 долара. Ясно, що за такого стану річей банкроцтва незаможних фармерів в парі з теперішним великим звуженням ринків і упадком цін чимраз більше приспішуються. Їх фарми переходять і зовсім перейдуть в руки багатих фармерів.

Буржуазний спец по фармерському питанню пан Оттевел говорить, що за одну ґенерацію тільки 10 на кожних 100 фармерів, що заняті зараз в продукції у західній Канаді, будуть потрібні для цієї продукції. До цего доведе удосконалення фармерських машин, які розуміється, зможуть набувати лише найбагатші фармері. Вся фармерська біднота, тисячі незамож-

ТОВ. МАРТИН ДЖ. ФОРКІН,
комуністичний кандидат в Північо Центральнім Вінніпеґу.

них фармерів збанкротують і опиняться в рядах пролєтаріяту, доповнять собою й так величезну армію безробітних. А разом з тим внутрішний ринок ще звузиться і кріза ще загостриться.

Зі всего вище наведеного працюючі бачуть, що всі обіцянки буржуазних кандидатів про усунення крізи і безробіття є звичайним обманом, при помочи якого вони стараються видурити від трудящих їхні голоси. До чого капіталісти остаточно вдадуться, щоби врятувати себе від задушення крізою — це до війни. До неї всі імперіялістичні держави гарячково приготовляються. А в першій мірі приготовляються вони до збройного нападу на Радянський Союз.

Тому всі робітниці і робітники, всі незаможні фармерки і фармері, що не хочуть бути придавлені ще більшою нуждою, ще більшим безробіттям, ще більшим спід-апом, ще більшим зриванням заробітної платні і довшими годинами праці, ще більшими податками, ще більшими довгами, ще численішими викиданнями з фармів, а теж, що не хочуть переживати страхіть нової імперіялістичної війни та не хочуть допустити до збройного нападу на Радянський Союз, повинні горнутися під провід комуністичної партії, повинні вступати в її ряди і голосувати на її кандидатів та спільно поборювати кандидатів буржуазії (незалежно від того, як вони називають себе: консерватами, лібералами, лейборитами, чи проґресистами), повинні поборювати капіталізм в цілости, і боротися за встановлення в Канаді робітничо - фармерського уряду. Це є одинокий шлях, який веде до нового життя — до комунізму. І працюючі повинні йти ним.

У виборчому окрузі Селкирк

Зріст клясової свідомости у фармерів і фармерок виборчого округа Селкирк, Ман., неабияк затрівожив капіталістів та їхніх служальців. І то всіх — консерватів, лібералів, проґресистів, "лейборитів" і всю українську жовтоблакитну служацьку братію.

Ну та й якже їм не трівожитись, як між фармерами комунізм шириться, як незаможні фармері і фармерки того округа зійшлися, порадились і номінували члена комуністичної партії тов. Навізівського своїм кандидатом.

Та мало того, що номінували, а то ще бачуть капіталісти, до котрої лише фармерської місцевости тов. Навізівський приїде, а фармері і фармерки так і йдуть на його виборчі мітінґи, так і заповняють битком салі, де він говорить.

Та й всі ті мітінґи зовсім відмінні від буржуазних. На буржуазних виборчих мітінґах кандидати говорять, а слухачі дрімають, виходять провітрюватися, або й сплять. Та й ще добре, як є кому дрімати і спати, а теж добре, як вони сплять і буржуазних кандидатів не проганяють. А то й таке там буває.

Скликали, наприклад, консервати виборчий мітінґ у Правт, а там вам раз і прийшло аж 2 фармерів на него. Влаштували ліберали мітінґ у Мельниці, а фармері і фармерки не дали ліберальним аґентам говорити.

Побачив кандидат ліберальної партії Бенкрофт, що не жарт, та й покликав собі на поміч свойого колеґу "проґресиста" Бачинського. Але той йому нічогісінько не поміг, бо фармері і йому заткали писок. Вискочив було ратувати справу "лейборит" Ферлей, але й його спіткала та сама доля.

Та це ще не все. Скликав Бенкрофт виборчий мітінґ у своїй столиці Тюлоні і знаєте кілько учасників прийшло на него? Ні більше ні менше, але аж 16.

А мітінґи тов. Навізівського не такі. Вони чисельні, живі і бойові. Фармері і фармерки зі захопленням слухають промов свойого кандидата, часто і гучно оплескують їх і висловлюються за його програмою.

До чого настрашив капіталістів і їх слуг цей вияв клясової свідомости у фармерів і фармерок показує той факт, що консервати взялись там аж до видавання тижневої ґазети в анґлійській і українських мовах.

В тій виборчій шматі консервати стараються в підлий спосіб, як найгірше очернити тов. Навізівського. Та фармері і фармерки кплять собі з тої

шмати і її писанини. Вони розуміють, що капіталісти і їх служальці мусять скаженіти і бризкати брудною піною, коли бачуть, що в трудящих масах зростає клясова свідомість, що ті маси орґанізуються під проводом комуністичної партії до боротьби, що ті маси грозять їм загибеллю.

Незаможні фармері виборчого округа Селкирк, Ман., переконалися на життєвій практиці, що буржуазні кандидати і їх партії та цілий капіталізм не можуть дати їм нічого більше кромі ще більшого зубожіння, ще більших довгів і ще численніших банкроцтв. Тому вони обєднуються під провід комуністичної партії, щоби боротьбою здобути собі нове краще життя.

Буржуазія, боячися поширення комуністичного руху на фармах, кинула своїм виборчим аґентам у тому окрузі значні суми грошей. Але це капіталістам багато не поможе. Бо багато незаможних фармерів і фармерок у виборчому окрузі Селкирк, Ман., є вже настільки клясово свідомі, що не дадуть себе обдурити, ані підкупити ніяким панським запроданцям та голосуватимуть на свойого кандидата тов. І. Навізівського.

16-ий З'їзд Всесоюзної Комуністичної Партії

При кінці місяця червня розпочався в Москві 16 З'їзд Всесоюзної Комуністичної Партії (б). Від останнього з'їзду до теперішнього проминуло 2½ року. За той час число членів і членкинь ВКП(б) зросло з 1,302,900 на 1,828,800. А теж побільшився в тому часі відсоток робітників і робітниць з виробництва. В часі 15 з'їзду робітники і робітниці з виробництва становили 58% всього членства, а зараз вони становлять 68%.

ВКП(б) керує всім громадським життям, всім будівництвом у Радянському Союзі. Під її проводом працюючі Радянського Союзу досягнули величезних успіхів у будуванні соціялізму.

Ґенеральний секретар Ц. К. ВКП(б) тов. Сталін, порівнюючи на з'їзді розвиток промисловости в Радянському Союзі і в Злучених Державах, навів такі дані:

Принімаючи 1928 рік за 100%, Злучені Держави показують — 95,5% в 1927 р., 106,3% в 1929 р. і 85,5% в першім кварталі 1930 р. Радянський Союз показує — 82,4% в 1927 р., 123,5% в 1929 р. і 155,5% в цім році.

Це ясно показує, що господарське життя в капіталістичних країнах спаралїжоване крізою занепадає, а в Радянському Союзі воно поступає велитенськими кроками вперед.

Промисловість Радянського Союзу зросла в порівнанні з довоєнним станом на 80%, сільське господарство на 14%, залізничі дороги продовжилися на 50 тисяч кільомерів.

Реальна заробітна платня в порівнанні з довоєнною зросла на 67%, смертність старших знизилась на 37%, а смертність дітей — на 42,5%. Неграмотних в Радянському Союзі є тепер 33%, а перед революцією було 62,6%.

Між 15 а 16 з'їздом ВКП(б), звела жорстоку боротьбу на два фронти: проти троцкістів і правих ухилістів на чолі яких стояли т.т. Бухарін, Томський і Риков. ВКП(б) віднесла в тій боротьбі цілковиту побіду. Троцькістів вона розбила, а сам Троцький скотився в багно контрреволюції. А праві ухилісти визнали і засудили свої помилки.

16 З'їзд ВКП(б) вповні одобрив політику Центрального Комітету і відзначив, що він закріпив міжнароднє становище СРСР, відніс величезні успіхи на індустріяльнім полі, обєднав народи Радянського Союза під ленінською національною політикою, виконав знаменито перші два роки пятирічного пляну і здобув маси середнього селянства для соціялізму, енерґійно проводячи в життя клич ліквідації кулацької кляси на основі компактної колективізації.

Він теж вповні одобрив орґанізаційні кроки ЦК проти ухилістів та натиснув на них, щоби вони до решти покінчили з залишками правого ухилу.

16 З'їзд ВКП(б) виніс цілий ряд важних ухвал, після яких йтиме дальше будування соціялізму в Радянському Союзі.

Поневолення жінки в Індії

ЯК КАПІТАЛІСТИ "ОБКУЛЬТУРЮЮТЬ" ТРУДЯЩИХ В КОЛЬОНІЯХ.

"Ми несемо до кольоній науку. Ми несемо до кольоній культуру. Ми підносимо кольоніяльні народи на вищий степень цивілізації". Так говорять всі імперіялісти, а за ними теж саме повторюють ріжнородні їхні служальці.

Щоби вам, читачки і читачі, показати, як на ділі виглядає те "обкультурення" кольоніяльних народів, ми наведемо деякі дані про положення трудящих жінок в найбагатшій анґлійській кольонії Індії. Анґлійську кольонію беремо за примір тому, що імперіялістичні служальці люблять ставити Велику Британію за взірець такої носительки "культури" і "цивілізації" до кольоній та й вона найбільше їх має.

Анґлійський імперіялізм панує над Індією вже півтора століття. За той час він так "обкультурив" жінок Індії, що насилу одна з 50 може читати й писати. Та й тота одна звичайно походить не з поміж працюючих, але з поміж буржуазії. Причиною такого стану є жахлива нужда, яку спричиняє анґлійський імперіялізм своїм визиском. А теж він пляново таки не допускає індійських трудящих до освіти, бо таких темних і забитих забобонних йому лекше визискувати.

СТРАШНИЙ ВИЗИСК ЖІНОЧОЇ ПРАЦІ В ІНДІЇ.

125 мільйонів індійських жінок працюють при обробці землі за страшно мізерну платню. Та платня виносить звичайно всього 3 канадійських центи. Знову-ж в індустрії працює там 30 мільйонів жінок. Вони роблять по 10 до 14 годин денно, за що дістають від 6 до 9 центів.

Таке невільниче життя індійські жінки починають ще з діточих літ. Страшна нужда заставляє їх іти до праці в тих роках, в яких дітьми імперіялістів опікуються ще няньки.

Той факт, що в 1926 році в Бенґалю, Індія, 60 тисяч дітей вродилося перед часом, а 65 тисяч матерій вмерли за той один рік при породах, ясно показує, в яких жахливих умовинах живуть трудящі жінки в Індії. Ціною таких мук, ціною життя багатьох, багатьох трудящих капіталісти накопичують величезні багацтва і ще й називають те мордування і жахливе визискування несенням "культури" і "цивілізації" до кольоній. А таке діється не лише в Бенґалю, але і в Бомбею, Калькуті, Мадрасі, словом в цілій країні.

ІМПЕРІЯЛІСТИ РУЙНУЮТЬ ЗДОРОВЛЯ ЖІНОК.

Число смертности в Індії є надзвичайно високе. Так, наприклад, в першому році життя вмирає там на кожну 1 тисячу 189 дітей (в Анґлії вмирає 70 на 1 тисячу). В 1926 році вмерло в Бенґалю 500 тисяч дітей у віці від 1 до 15 літ життя.

Імперіялісти зовсім не дбають про здоровля трудового населення Індії. З державних прибутків уряд видає там на охорону здоровля всього около 2½% (2½ цента з кожного

СПОЧИНОК ПО ТВОРЧІЙ ПРАЦІ.

Веселі і задоволені з життя спочивають робітниці Радянської України на березі Дніпра.

долара), а в тойже сам час він витрачає на узброєння аж около 40% державних прибутків (40 центів з кожного долара). Словом анґлійські імперіялісти завели в Індії типічну імперіялістичну "культуту" і "цивілізацію".

Обчислення вказують, що около половини дівчат виходить там замуж до 15 року життя. Статистика з 1921 року говорить, що в той час було в Індії 2 мільйони дівчат відданих, а 100 тисяч вдів, які не мали ще по 10 років.

Капіталістичний визиск і поневолення заставляють трудящих жінок Індії орґанізуватися і боротися проти анґлійського імперіялізму. В теперішній індійській революції жінки відіграють дуже важливу ролю. За те поліція і військо анґлійського "робітничого" уряду масово арештує їх і морить в тюрмах. Баґнетами, клобами і кулями "обкультурюють" анґлійські імперіялісти Індію.

ЯК ЖИВУТЬ ЖІНКИ В СХІДНИХ КРАЇНАХ СРСР.

Що ж зараз діється в тих східних країнах, що колись були кольоніями царської Росії, а тепер входять в склад Радянського Союзу? Ми не будемо наводити даних, як далеко поступили вперед ті країни нині на 2-му році пятирічки, але скажемо тільки те, що сказала про трудящих жінок тих східних радянських країн анґлійська жіноча делеґація, яка відвідала Радянський Союз ще з 1927 р. А вона сказала таке:

"Більшовики двинули ті відсталі народи на культурний шлях. Відстале, неграмотне населення тих східніх країн, звязане пересудами, релігією і забобонами тримало жінок за часів царизму в стані відокремлення. Жінки мусіли закривати свої обличчя перед чужими чоловіками. Їх куповано і продавано як худобу. Вони служили предметом задоволення примх і бажань своїх чоловіків. Більшовики заставили те відстале населення зрозуміти, що прийшла революція, яка принесла волю і рівність для жінок також як і для чоловіків".

"Під впливом більшовицьких орґанізаторів десятки тисяч східніх жінок скинули зі своїх облич чадри, якими на протязі віків були закриті їхні обличчя і глянули на світ розкритими обличчями, вільними очима".

"Радянський уряд втягнув східних жінок до будівництва країни, до праці в кооперативах, фабриках, до керування країною в радах. Він післав тих жінок на ріжні курси, до середніх і вищих шкіл, дав їм змогу будувати і брати участь в усьому культурному життю країни".

Таке сказала анґлійська жіноча делеґація про життя жінок в східніх радянських країнах ще в 1927 році. До сьогодні Радянський Союз двинув трудяще жіноцтво тих східніх країн на багато вищий щабель культурного розвитку. Нині Радянський Союз ступає вперед могутніми кроками своєї пятирічки і підносить все своє трудяще населення на все вищий і вищий культурний рівень. Таку то культуру творить Радянський Союз. А "культура" імперіялістів це "культура" визиску і поневолення, "культура" баґнетів, клобів і тюрем, "культура" масових мордерств. Такі речі можуть називати культурою одні лише імперіялісти і їхні служальці, а працюючі називають їх їхніми дійсними назвами і підготовляються, щоби покінчити з імперіялізмом і зі всіми його мордерствами визиском, гнетом і поневоленням.

КРИМСЬКИЙ КРАЄВИД.

Літня праця у відділах Жінсекції ТУРФДім

Зеленіють гори, пишаються квітчастим вбранням дерева, шумлять весело ставки. Все живе, тягнеться з радістю до золотого сонця. Тягнеться і радіє життям. І ми теж почуваємо, як сильнішим темпом бються наші серця. Почуваємо, що треба йти вперед, бо-ж життя не стоїть, а лине вперед. Техніка розвивається, наука дає нам нові досліди життя. Клясові бої загострюються, пригнічені кольоніяльні та напівкольоніяльні народи піднімаються до боротьби проти свого ворога — проти імперіялізму.

Лише в наших жінвідділах з приходом літа, наступає сплячка. Ми хоруємо знову тією хронічною хоробою, що й у попередні роки і яку вже найвищий час вилікувати.

Чому літом настає сплячка в наших жінвідділах? Невже в літі немає поля для праці? Ні, поле є і ще й навіть дуже широке. Особливо ж цего літа ми повинні взятися енерґійно до праці. Коли ми подумаємо, що ми тепер переживаємо період загостреної клясової боротьби, в якій робітниця вже рідограє значну ролю, то ми повинні зрозуміти, що ми не сміємо бути байдужними і занедбувати орґанізаційну працю. Правда, тільки правильна аналіза сучасного світового положення виведе нас з ріжних блудів в праці, пробудить нас з плячки та допоможе нам від-

ДІВОЧА МАНДОЛІНОВА ОРХЕСТРА ВІННІПЕҐСЬКОГО ВІДДІЛУ ТУРФДІМ.
ЦЯ ОРХЕСТРА ОБІЗДЖАЄ ТЕПЕР З ПІСНЕЮ ЗАХІДНЮ КАНАДУ.

вернутися від назадницьких думок, які ще в деякій мірі знаходять місце в наших лавах.

Як ми можемо це зробити? Можемо це зробити шляхом читання революційної робітничої преси і книжок.

.Всі наші членкині майже кожної неділі виїзджають на пікніки і там цілий день продають айскрім, воду, голубці, гат-даґси тощо. Я нічого не маю проти того, бо це потрібна праця. Але ми несміємо через неї забувати про освітню працю. Ми повинні на пікніках сходитися, прочитати дещо і поговорити на тему дня.

Ми повинні доручити своїм членкиням, щоби вони слідили протягом тижня за статтями в пресі, а потім, щоби вони прочитаним ділилися на пікніку з неорґанізованими. Так само час від часу треба висилати на пікніки своїх бесідниць та пояснювати присутним про значіння Жінсекції ТУРФДім.

Також болючим місцем в нашій праці літом являються стінні ґазети. Дуже тяжко зібрати дописи до них від товаришок та видавати їх, а то й деякі товаришки .заявляють, що нема потреби видавати їх протягом літа, бо все одно на галю ніхто не приходить, а як так, хто їх читатиме?

А що товаришки, відносно наших пікніків та зібрань на свіжому повітрі? Хіба ми не можемо перетворити літом нашу стінну ґазету в живу? Звичайно можемо. А робиться це так: Кілька товаришок, що писали дописи, збираються та зачитують вслух кожний допис, а присутні слухають їх. Тільки дописи мають бути писані коротко та ясно. Коли кілька товаришок зачитують вслух, то ріжноманітність голосів та змісту притягують робітників і робітниць.

Далі широким полем для праці жінвідділів являється літом Секція Молоді. Молодь, особливо діти, вимагають літом багато більшого догляду, ніж зимою. Надто тісно їм сидіти поміж чотирома стінами. Їх молоді душі тягнуться до природи, до всього живого. І там вони мають й бути. Цим саме й характер літньої праці має відріжнятися від зимової. Коли я кажу характер, то не маю на думці змісту праці. Ці самі лекції, доклади, оповідання, що викладаються зимою в галі, ми мусимо виголошувати їх тепер в парках, або як, наприклад, у нас в Монтреалі в горах, тощо. В цій праці наші товаришки мають приняти активну участь, а не так як ми це робили попередньо. Молодь любить ходити на прогульки, діти люблять слухати цікаві перекази, коротенькі історичні події з робітничого руху тощо і це молоді треба дати. Не забуваймо, що в лавах С.М. знаходяться наші діти, діти робітників та бідних фармерів і жінка-робітниця, як мати, має великий вплив на виховання молоді в пролетарському дусі.

До цеї пори наші товаришки не присвячували належної уваги цій праці. А це зле. Ці помилки ми виправимо, якщо віддамося зараз же цій праці. Але головно ми мусимо памятати, що коли ми хочемо розгорнути нашу активність, провадити працю більш інтенсивно, то нам самим треба перше вчитися та зміцнювати наші лави. Я певна, що наші членкині подумають про це серйозно та бодро й завзято з повною революційною вірою в нашу перемогу візьмуться за науку, подбають більше за своє освідомлення. І так нашим завданням є вчитись, вчитись та вчитись, себто виконувати заповіт нашого великого вчителя Володимира Іліча Леніна.

Р. Волинська.

ПРИКРАСИ ЖІНКИ ЗПЕРЕД 1000 ЛІТ.

В Портуґалії, в провінції Алетейо, один рільник при переорюванню ріллі найшов цінні жіночі прикраси, котрі археольоґи оцінили на 1000 літ віку. Є цього 5 штук: запинка до волосся, діямант, нашийник і дві бранзолети. Все це з чистого золота важить разом півтора кільоґрама. Всі прикраси мають ці самі рисунки, не мають ніяких написів ні ініціялів. Недалеко викопано рівно-ж і скриночку, де ті прикраси були правдопобідно переховувані.

На походження цих золотих прикрас задивляються ріжно. Кілька археольоґів твердять, що це є твір римської штуки, инші добачують етрурські впливи, ще инші твердять, що вони походять зі Скандинавії.

Під цей час цінна знахідка находиться в урядовому перехованню аж до рішення, до кого має належати.

НОВІ СПРОБИ НУРЦІВ.

Американська маринарка хоче випробувати, чи можливо виплисти на верх з глибини 400 стіп глибокої. Досвід цей буде мати велике значіння для підводних лодок.

Досі стверджено, що нурець може працювати з успіхом 200 стіп під водою. В глибині 400 стіп глибокій виносить тиснення 178 фунтів. Ходить тепер про досліджен-ня, чи людина може видержати оте тиснення. Ота перша спроба трудна тим, що нурець може її переплатити життям.

МІСТО.

Із цегли, з заліза й бетонної криці
високі. високі стоять кам'яниці
як велетні в землю вросли, —
Стоять вони гордо міцними рядами,
прорізані рівно уряд вулицями,
а вулиці в площі зійшлись.

Залізниці збіглись із цілого світа
і дивляться хмуро на місто велике
неначе на диво яке...
Тут мабуть не всім так живеться весело,
і в місті теж злидні, такіж як по селах,
і горе давлюче, важке.

Тут люде кружляють як тії комахи,
снуються голодні, питаються праці,
заробітку на хліба шматок;
А другі, обмазані й потом залиті
всі сили збавляють на черева ситих
і шлють їм прокляття і зойк.

Бо в роскошах пишних пани бенькетують,
Робітники в праці й без праці бідують,
Та в серці їх гнів не вгаса...
А місто хвилює... хвилює як море,
Хоч видно красу там, та видно і горе,
Бо в місті фальшива краса!...

Володимир Китаєвський.

("Вікна")

ПРИХІД НОВОГО СВІТУ.

Уявляю...
(Радісна мить!)
Мов гім у хмарі загремить,
І спалахне —
Вогнем,
У темряві й імлі —
По всій землі...
Зшумить і горе й біль і лихо,
І... стане тихо-тихо.
І день тоді настане ясний,
І над землею сонце красне
Зійде, засяє...
Й тріюмфу гомін пролунає:
Пролєтарі! Пролєтарі!
Нікчемні досі нуждарі,
Раби голодні і убогі,
Що гнулись завжди у ярмі, —
Тепер вже ми самі —
Творці і боги,
Тепер вже ми — царі
І власники й володарі,
Усього, всіх багацтв землі!
Оце — для нас
Гноблених досі повсякчас
Дарує
Новий Світ.
Гукнім же йому на прихід:
Нехай живе!
Нехай живе!

Влас Мизинець.

НА СУДІ.

Судіть мене, судді мої,
Без милости фалшивої!
Не надійтесь, що верну я
З дороги "нечестивої",
Не надійтесь, що голову
Перед вами смирно схилю я,
Що в добрість вашу вірити
Буду одну хоч хвилю я.

Та й ще скажіть, за що хотять
Перетворити лад цілий?
За те, що паном в нім багач
А гнесь слугою люд німий,
За те, що чесна праця в нім
Придавлена, понижена,
Хоч весь той ваш суспільний лад
Піддержує й живить вона.

І. Франко.

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

(Продовження)

Ця фірма послала мене згодом з двома інжінерами до Баварського Горішнього Пфальцу, де ми мали виконувати попередні роботи у звязку будовою нормальної залізниці від Ноєнбурґ до Оберфіхтах і Шензе.

Я всю душу свою вкладав у цю роботу, бо вона давала мені змогу майже цілий день бути на вільному повітрі. Ми провадили головно нівелювання та інші вимірювання. Тут, нарешті, міг я застосувати на практиці з такими труднощами надбане в Лондоні знання. Ці попередні роботи у звязку з будовою залізниці тривали щось із рік.

Коли скінчилася ця робота, обидва інжінери і я мали вернутися до Берлінського бюра, щоб за кілька місяців виготувати рисунки та обчислення, потрібні для будування залізниці, що мало розпочатися на весні. Але обидва інжінери порадили мене увесь свій час і всі сили присвятити на те, щоб скласти іспит в Німеччині, бо тоді буде мені куди лекше дістати посаду з доброю платнею і допомагати батькам.

За місце для своїх дальших студій я обрав собі Дрезден. Тут хотів я знайти таку роботу, що дала б мені змогу відвідувати школу. Але заразом треба було заробити хоч стільки, щоб можна було якось прожити й сплатити за навчання.

Але дуже важко було знайти таку роботу. Цілі години вистоював я з сотнями таких самих безробітних перед віконцями по видавництвах тих ґазет, що видавали бюлетені попиту на робочу силу, а потім стрімголов мчав по всьому місту, щоб з'явитися першим на звільнен місце.

Мої заощаджені пфеніґи незабаром розійшлися, і що більше розлізався мій одяг, то вужчою ставала перспектива знайти якусь посаду. Була в мене єдина пара черевиків, та й то вже підошви давно розлізлися. І коли настав мокрий і холодний лютий, я ледве наважувався виходити на вулицю.

Щоб мати, принаймні, змогу справити собі взуття і не загинути від холоду, нанявся я ставити кеглі. День-у-день від девятої години з вечора нераз до першої і другої години вночі мусів я ставити кеглі для обивателів. Зате платили мені за вечір 75 пфеніґів. Таку роботу виконували хлопчики 9—13 років. Будка для кеглів була споруджена так, що ввесь час доводилося мені присідати й згинатися; як тільки, бувало, спробую випростуватися, не обійдеться без того, щоб не вдаритися головою об низьку стелю.

Я дістав собі хронічну кровотечу з носа й мусів цілком покинути ту роботу. Але заробив, принаймні, стільки, що міг уже заплатити десять марок комірного за мою малесеньку клітку в мансарді, крім цього, міг собі дозволити за 20 пфеніґів гарячий обід у дешевій їдальні і навіть полагодити свої подерті черевики.

Сяк-так перебившися кілька місяців, знайшов я, нарешті, в маленькому кіноматоґрафі роботу — став працювати за механіка. Від 8 до 12 години вночі мусів я обслуговувати проекційний апарат. За цю роботу в страшенно вузькій і задушливій вогнетривалій залізній кабіні, де від сліпучого проміння боліли очі, платили мені 25 марок на тиждень. Це було більше, ніж я сподівався. За ті гроші міг і вчитися, і книжки купувати, і майже щодня їсти гарячий обід.

Приїхавши до Дрездена, я приєднався знову до союзу християнських юнаків. Там спочивав на дозвіллі, там і знаходив розвагу. Два студенти технічної вищої школи, що були теж членами того союзу, один з Італії, а другий з Ляйпціґу, взяли мене під свою опіку, допомагаючи мені в науці без грошей.

Я відвідував курси однорічних добровольців на Бюрґервізе. Вдень слухав лекції, увечорі працював у кіноматоґрафії, а вночі опрацьовував свої шкільні роботи. Спати доводилося мало. Нераз уже світанок у вікна заглядав, а я сидів одягнений, заснувши над книжками.

В такому вирі прожив я з рік, потім сил мо-

їх не стало. Приймальна комісія, що підчас попереднього огляду визнала мене за здатного до війська, констатувала такі жахливі тілесні переміни, що, підозріваючи в мені сухоти, визнала тепер за цілком нездатного до служби. Коли я звернувся до лікарів, вони порадили мені перемінити своє теперішнє життя, покинути Дрезден і пересилитися в яку-небудь лісисту околицю.

Я й сам бачив, що далі так бути не могло, послухав лікарських порад і перебрався до Фалькенштайн у Фогтланді. Там дістав я знову посаду в одному кіноматоґрафі і крім цього, у землеміра. На дозвіллі пробував я продовжувати далі свої студії. Це був кінець 1912 року.

ПЕРШІ МІСЯЦІ ВІЙНИ ПРИ ШТАБІ 27 АРМІЙСЬКОГО КОРПУСА.

Війна застала мене ще в Фалькенштайні. Я не захоплювався війною, навіть бунтувався внутрішньо проти неї.

Я був у запасі, тому й звернувся до окружного військового коменданта, щоб довідатися, коли мене покличуть до війська. Мені сказали що на дев'ятий день мобілізації. На моє запитання, чи можу я собі тоді обрати військову частину, відповіли, що ні. Тоді гадаю я собі так: коли все-одно на дев'ятий день мобілізації мене покличуть і не дадуть змоги обрати собі військову частину, то краще я зголошусь за кілька день раніше добровільно і зможу таким чином служити там, де мені до вподоби. Отож, подався я до Гросенгайнської залоги, недалеко від мого рідного села, й добровільно зголосився до місцевого 18 полку королівських гусарів. Прийняли мене 10 серпня, а в перших числах жовтня, пройшовши коротеньке навчання, вирушив я з 27 запасним армійським корпусом на фронт. Це був новосформований запасний армійський корпус, де командував ґенерал фон-Карловіц, саксонський військовий міністер. Мене і ще одинацять гусарів прикомандировано до ґенерала як кавалерійську штабну варту для його особистого супроводу.

В жовтні 1914 року ми вперше зіткнулися з анґлійцями коло Іперн. Тепер мав я найкращу нагоду порівняти ту війну, що її так красномовно розмальовували дома в гучних промовах, з війною справжньоо, на практиці.

Посуваючися вперед, ми бачили на дорозі в маленькій місцевості Ледегем дванадцять розстріляних мешканців, між ними дві дівчини, не старші за 10—12 років. Ці люди не згинули в бою, їх просто повбивали наші салдати. На наше запитання, за що їх розстріляно, відповів якийсь офіцер, що це були французькі запроданці. Німецького лейтенанта, командира стрілецької розвідки, спитала одна із розстріляних дівчат, котра година. При тій нагоді, мовляв, дитина застрілила його. Ми стали в Ледегемі на кватирі і зазнайомилися ближче з місцевими мешканцями. Виявилося, що всі обвинувачення проти розстріляних були цілковитим безглуздям. Німецькі стрільці в тому місті, звідки вони прийшли, випорожнили до дна геть усі бочки з пивом і вином і, заливши собі очі, навіть димар із їхніми покришками, схожими на шоломи, вважали їх за французьких шпіонів.

У тій місцевості був теж один будинок, де на дверях написав хтось крейдою: "Тут живуть діти розстріляних" — там було 15—20 сиріт. Це тяжко вразило мене.

Коли ми посувалися вперед на Іперн, доводилось нераз і ґенералові з його штабом побувати в рушничному й ґранатному вогні. Але як тільки зав'язалася позиційна війна, ґенеральне командування засіло в безпечних кватирях за фронтом, і тепер розпочалося те життя, що такою глибокою зненавистю сповнило мене.

Численні офіцери та інші дармоїди ґенерального штабу пиячили, жили в розпусті, гуляли так, що простий салдат і навіть мешканці ворожих місцевостей перестали ставитися з пошаною до німецьких офіцерів. Люди, що ще й не бачили ворога, гордо задирали голову, пишаючись рідкими тоді ще залізними хрестами. Один польовий жандарм, дістав залізного хреста за свої шпигунські послуги. А перед нами він хвалився, що важка ґраната впала за п'ять метрів від нього й вибухла, не скалічивши його.

Я бачив, як брудних, голодних і спрагою зморених ранених, що приходили з фронту, не годували, а деякі офіцери ще й лаяли за те, що вони недосить завзято воювали.

Великий сором брав мене, коли я в свому чепурному новому гусарському уніформі з рештою моїх товаришів басували кіньми широ-

кою дорогою за ґенералом, а безмежні ряди ранених, що верталися з фронту, з ненавистю дивилися на нас.

Я діставав тоді багато пакунків з дому від своєї рідні і приятелів; і коли після якої великої битви я частував тих ранених, що проходили повз нашу штабну кватирю, шоколадою або м'ятними цукерками, то нераз відганяли мене штабні офіцери. Хіба можна було, щоб ми, штабні, могли взагалі про щонебудь говорити з простими салдатами.

Одному французові, що його в сутичці поранено баґнетом у рот і завдано кілька ран кулями так що він бідний ледве тримався на ногах, я дав напитися води із своєї баклаги. За те довелось мені вислухати не тільки офіцерську лайку, а ще й дістати кілька стусанів від польового жандарма.

Взявши штурмом Зоннебеке, німці забрали багатьох полонених.

Ґенеральний штаб спинився з кіньми та автомобілем на тій дорозі, куди проходили великі загони полонених. Улани, що мали ескортувати полонених анґлійців на етапні пункти, знаходили велику забаву в тім, що піками кололи полонених в литки й у зад. Коли я одного разу був свідком, як якийсь улан маленького анґлійця, що йшов на самому кінці такого відділу полонених, вдарив ззаду правою ногою в спину так, що полонений аж з ніг звалився, я прийшов на допомогу сердезі і сказав йому кілька слів його рідною мовою. Улани зразу донесли про це дивізійному ґенералові, що сидів в авті. Ґенерал вичитав мені доброго отченаша перед усіма салдатами, і відтепер почали дивитися на мене як на непевну людину, що має щось спільного з ворогом.

Влітку 1915 року, після одного великого наступу, німецьке військо зайшло далеко за ворожі лінії. Ми проходили околицями, де до цього були французи й анґлійці, і натрапили на бойовище. Це були французи, анґлійці, зуави й німці, що наложили кістками. Трупи лежали шість місяців непохованими серед дротяних загород між обидвома ворожими лініями. Вони були чорні, набубнявілі, з очних западин текла їм густа жовта маса. Над ними стояв важкий дух. Не можна було й кількох хвилин простояти там, не заткнувши хусткою носа й рота. Але я стояв там не одну годину перед тими трупами й раз-у-раз запитував себе: що сказали б їхні близькі, що послали їх боротися за батьківщину, коли б вони побачили в такому стані своїх чоловіків, своїх братів, своїх синів? Невже не приклали б вони всіх зусиль, щоб покласти край цій божевільній різні?

Те, що я пережив, так вразило мене, так розворушило, що я почав задумуватися, навіщо оця різня. Під враженням боїв над Сомою й коло Іперн я ніяк не міг збутися цього питання: чому? Я відчував, що тут щось не так. Те, що ми пережили на фронті, показало мені, що та боротьба, яку оце ми провадимо, не є боротьба за правду. Я бачив, як люто мордували один одного ті люди, що перед тим навіть ніколи не були знайомі між собою й ніякого лиха один одному не заподіяли.

З товаришами своїми я не міг про це говорити. Вони не могли зрозуміти моїх вагань і сумнівів і вже з самого початку було мені важко серед них, бо я не брав участи ні в їхній грі в карти, ні в їхніх соковитих розмовах. Моя самотність і моє замилування до нового завіту давали їм нераз привід до насмішок. Особливо два старші запасні салдати нераз кривдили мене: один з них ударив мене важким залізним удилом по зубах так, що я, безпорадний, з розпачу хотів уже пустити собі кулю в голову.

За всі попередні роки я дивився на ті стусани й знущання, що припадали на мою долю, як на щось, проти чого годі бунтуватися. В натурі моїй не було того, щоб на бійку відповідати бійкою. Але, кінець-кінцем, одного дня сталася в мені якась особлива зміна. Коли одної ночи кілька старших кіннотчиків почали знову знущатися з мене і, не зважаючи на мою втому, не давали мені спокою, я лютим звірем кинувся на одного, схопив його за горло, стиснув і гукнув йому кілька раз в лице, що я його з світа зжену, коли він не покине знущатися. Ця раптова моя переміна так збентежила моїх "товаришів", що вони стали менше допікати мені. (Далі буде.)

СЛАВНИЙ АРҐЕНТИНСЬКИЙ МАЛЯР — ЖІНКОЮ.

Славного арґентинського маляра Артура Аракана переїхало недавно тому авто. Коли його перевезли до шпиталю, виявилося, що він не є мущиною, але жінкою. Арґентинці мають сензацію.

Життя Елли Мей

(Нарис М. Ларкина.)

Старий Мей з родиною своєю жив у горах Північної Каролайни, Злучені Держави. У них був невеличкий город, кілька яблунь, невеличкий лан. Тяжка праця на камянистому ґрунті давала мало — ледве ставало на те, щоб прохарчуватись. На одіж не вистачало грошей.

Донці його Еллі було тільки 19 років, як вони перебралися в район лісорубок. Старий Мей нанявся за робітника на лісорубки, а дружина його й Елла прали білизну для нежонатих робітників у своїй старенькій хатині.

Шкіл було мало і розкидані вони були далеко одна від одної. Але Елла навчилася читати й писати. Робітники не могли нахвалитись її гарним письмом. Ця весела дівчинка незабаром зробилася улюбленицею всіх робітників на лісорубках. Своїм правильним соковитим голоском вона співала їм пісеньок про "маленьку Мері Фаґан", про "Лорда Ловеля".

Їй було 16 років, коли вона побралася з Джоном Віґґінсом. Міртле була її першою дитиною. Незадовго до появи на світ другої дитини, Джон Віґґінс зазнав нещастя — його придавило деревом. Він ледве очуняв і лишився калікою на ціле життя. Для каліки нема роботи на лісорубках, а більше — ні на що було жити.

У Північній Каролайні почали будувати нові бавовняні фабрики. Підприємці шукали дешевих робочих рук, розсилали своїх аґентів по гірських селах, де люди бідували. Аґенти вербували там робітників. Коли один із таких аґентів прибув на лісорубки, Елла рішила й собі вступити на фабрику і переїхала з усією своєю родиною до міста.

Десять років працювала вона на прядивній фабриці. Майже що-року родила вона дітей. У неї вже було 9 маленят, що мусіли жити за мізерний заробіток прядівниці. Джон Віґґінс спочатку теж приробляв, але в промисловому місті досить і своїх калік. У горах Джон Віґґінс був міцним струнким хлопцем. А в місті занедбав себе, почав випивати. Кінець-кінцем, Еллі надсилу стало жити з ним. Він пішов від неї. Дітей доглядала старша дівчинка, поки мати була на фабриці. Зневажаючи всякі міщанські забобони, Елла знов вернула собі дівоче прізвище.

Коли ліва профспілка текстільників закликала робітників страйкувати, Елла приєдналася одна з перших до цього страйку. Почалася боротьба з підприємцями — уперта, запекла. Шість місяців тривала вона. Ці 6 місяців для Елли повні були яскравих бурхливих переживань. Досі життя її, як і багатьох інших робітниць, тяглося в нудній монотонній обстанові. Тепер же разом із цим страйком змінилося й життя Елли. Елла розквітла у боротьбі своєї кляси. Збори, промови, демонстрації, своєрідна могутність мас, що зветься пролетарською солідарністю — все це збудило в Еллі приспані здібності. Вона навчилася промовляти на зборах, вона брала активну участь у ріжних комітетах, вона скрізь і всюди помагала, орґанізувала допомогу вязням-страйкерам.

На зборах вона говорила:

— Я ніколи не заробляла більш як 9 долярів на тиждень. За ці гроші не можна прожити, а в мене було 9 дітей, четверо загинуло, померли від кашлюка. Я тоді працювала на нічній зміні й просила, благала майстра дати мені відпустку на два дні, щоб урятувати своїх дітей. Відпустки він мені не дав і я мусіла кинути роботу. Але грошей на ліки не було, і діти померли. Тоді я зрозуміла, що треба боротися... я вступила до профспілки. Бо коли всі ми обєднаємось у революційній боротьбі нашої кляси, ми зуміємо забезпечити краще майбутнє нашим дітям.

Елла не тільки промовляла — вона часто й співала на мітинґах страйкерів. Надзвичайна життєва сила цієї жінки, що її не могли зламати десять років тяжкої праці на фабриці, так і рвалася з неї і виявлялася в її піснях про страйк, про робітничу солідарність. Вона сама складала ці пісні і коли співала:

Ми працюємо щодня до півночі,
Від роботи сліпнуть наші очі,
Заробітки наші вбогі,
Дітям купити нічого не можем, то її

розуміла кожна робітниця, кожна дружина робітника. Це те, що вони сами переживали. Пісні Еллині запалювали робітників до боротьби.

6 вересня минулого року Елла Мей поспішала з ґрупою інших робітників на мітінґ. Чорні сотні поліцаїв у цей день позаставляли всі шляхи, всі дороги, щоб перешкодити робітникам попасти на мітінґ.

Між тією ґрупою робітників, де була Елла, і чорною сотнею сталася сутичка. Залунали постріли. Елла Мей була поранена. Товариші принесли її на мітінґ уже мертвою.

Сірим хмарним ранком Еллу Мей ховали. Чорна жалоба і вінки з осінніх квітів висіли на дверях страйкового комітету. Довга процесія йшла за труною. Тут же йшла й одинацятилітня Міртле, донька Елліна ведучи за собою осиротілих дитинчат. Бліді, худенькі малюки не зрозуміли, що сталося. Тільки Міртле розуміла — її худеньке личко було повне горя.

Останній раз над могилою глянули товариші, друзі Еллині в її спокійне бліде обличчя. Чотири товариші спустили у могилу труну і залунали промови:

Хазяїни визискувачі ненавиділи Еллу за її революційну роботу, за її революційні пісні. Але ми, робітники, всі любили нашу товаришку Еллу Мей. Вона була одним із найкращих наших борців. Усі свої сили віддала вона на нашу спільну пролетарську справу. Загинула вона як пролетарський боєць на своєму революційному посту...

Радість тітки Битчихи

У хаті у тітки Битчихи вечорами горить невеличка лямпочка. Хоч скло на ній і чисте але світу мало.

Старші сини у Битчихи, ще за громадянської війни поклали свої голови в просторих і сипучих астраханських пісках, борючись за нове життя в рядах Червоної армії. Чимало випила гіркої тітка Битчиха: білі катували шомполами, виривали шматки з тіла, заглушуючи стогін і крик дутою орхестрою. Дочку Оленку десь темною ніччю застрелили білі.

Залишився у неї син Стьопа. В ньому вона пізнає, як у шклянці чистої води, своїх померлих синів і дочку.

З непривички світ електричної лямпочки ріже очі, примружує їх баба, тре сухими, жилавими пальцями.

— Що це таке? Ніяк не можу прочитати, все до купи зливається! — говорить тітка Битчиха учительці лікнепу, чорноокій комсомольці.

— А це у тебе, тітко, з непривички. Електрика краще, зручніше нафтової лямпи. Скоро вона буде у кожній хаті.

— Та ні! Де вже там! Очі мої старі стали. Де мені там вчитися! Хоч і є охота, але ж я сліпа, товариші!...

— Нічого, тіточко, ми тобі окуляри купимо. Сиди і вчися.

Тітка Битчиха посміхається, але знову заглиблюється у читання.

У лікнепі тиша. Учні, напружуючись, наводять олівцями у зашитках гачки і кружечки, списуючи з дошки слова.

До тітки Битчихи підходить учителька:

— Ну, що? Та ти нічого й не написала!...

— Ні... Сліпа я та й вже. Охота є, а очі, бач, не дивляться! Не мов би хто накинув на них чорну хустку — не бачу та й шабаш...

— Ну, добре! Сиди, а ми обговоримо відносно окулярів...

— Та чи поможуть же?

— Допоможуть. Ось побачиш, як ми тебе навчимо читати і писати... Ти ж у нас активна бабуся — член ради і повинна бути письменною.

— Нічого, що стара! Тепер і старі, і молоді повинні бути письменними. Вивчишся!

— Та я що ж!.. Тут голос Битчихи задріжав, з очей закапали сльози, що яскраво заблищали проти електричного світа. На партах присутні засовались. Всі глянули в бік тітки Битчихи. Всі знали, чого вона плаче. Мовчанку порушив Стьопа, що одвідував лікнеп разом з матірю:

— Покиньте, мамо! Це ж вам не клуня якась, а школа! Якщо не бачите, ідіть до дому. Не заважайте іншим вчитися...

— Е, ні... не так! — сказала вчителька.

— Окуляри, окуляри!... — закричали учні. — Купити окуляри треба, купити тітці...

Через декілька днів тітка Битчиха, озброєна окулярами, що їх купив місцевий осередок Товариство Геть Неписьменність, зсунувши їх на самий кінець носа, старанно виводила у свойому зшиткові знайомі слова і цілі речення.

Минали зимові місяці. Зима цього року була сувора, довга. Та тітці Битчисі — дарма. Вона цілі вечері сиділа з Стьопою за букварем. На провесні обоє закінчили лікнеп і вийшли з нього письменними.

Недавно я випадково зустрівся з ними. Тітка Битчиха — член правління сільсько-господарської артілі. Стьопа кінчає робфак. Виріс.

— Ну, як неписьменність? — спитав я моїх старих друзів.

— Нічого, згодилась! Але ще більше вона стане у пригоді у майбутньому.

М. Смотров.

"СНЕП ШАТС"

ТАК НЕ ТРЕБА РОБИТИ.

"В сьогоднішнім капіталістичнім ладі жінка є лише живою машиною, яка продукує товари і гарматне мясо на війну... Ми, жінки-робітниці мусимо орґанізуватися в революційні робітничі орґанізації та провадити боротьбу за новий лад, за соціялізм. Хай живе клясова орґанізація жінок-робітниць! Хай живе"...

Останні слова публика заглушила своїми грімкими та довготревалими оплесками.

В деяких товаришок можна вичитати на лицях велику радість, велике вдоволення.

— Нарешті й наш відділ видвигнув товаришку, яка промовляла до соток робітників і робітниць.

— Я дуже з цего рада.

— Але й говорила...

— Не завстидала нас.

— Ми повинні гордитися цим, що перший раз на цім концерті при такім здвигови робітничої публики наша товаришка промовляла. Всі побачили, що вона навчилася в нашій орґанізації.

На павзі секретарка роздавала вписові картки до відділу Жінсекції. Зголосилося вісім нових членкинь.

По скінченню концерту, як звичайно, членкині й члени робітничих орґанізацій згромаджуються в гуртки та переговорюють деякі справи. Одні хвалять деякі точки концерту, інші критикують.

В однім гуртку провадиться гостра дискусія. Жінки найголосніще говорять.

— А ніби то вона зааґітувала тих нових членкинь? Мали вписатися й вписалися.

— Але ж ми, товаришко, не входимо в такі тонкости. Вона, чи не вона зааґітувала, але факт остається фактом, що вісім нових членкинь вписалося по промові нашої товаришки. Не прийшли самі на наші ділові збори, щоби записатися, а записалися на концерті по промові нашої товаришки.

— Та ніби вона аж так дуже добре говорила?

— Говорила так, як могла. Публика її дуже добре зрозуміла і про це найкраще свідчать ті грімкі оплески, якими публика переривала промову товаришки.

— Ніби вона сама навчилася?

— Сама.

— Її хтось з товаришів приготовив промову.

— Надчим тут сперечатися? Я знаю, що вона є очитана й сама приготовила собі промову. І я дуже тішуся й горджуся цим, що вона говорила. Мені здавалося, що ми всі говорили в той час. Коли вона промовляла, то промовляла ціла наша орґанізація.

— Так хто будь може промовляти.

— Ви, товаришко, чогось дуже невдоволені з промови нашої першої бесідниці. Я зауважила, що ви чогось мялися підчас її промови та крутили губами. Так не треба робити.

— Бо вона таки не конечно добре говорила.

— Ось так деякі наші товаришки "витають" поступ наших здібніщих товаришок. В нас ще не викорінена заздрість. Ми її мусимо замінити свідомістю.

Я з цими останніми словами вповні погоджуюся.

Драпака.

Статеве життя і виховання дитини

А. І. ПЛОТІЧЕР.

В цьому числі "Робітниці" починаємо друкувати дуже цікаву і повчаючу брошуру А. І. Плотічер Статеве життя і виховання дитини. Кожна наша читачка і кожний читач повинні уважно перечитати ту розвідку, бо в питаннях статевого життя і виховання дітей між широким загалом робітництва є дуже багато неправильних поглядів. Ред.

"Статева пристрасть дужча за молот, що ним приборкують слонів, палкіша за полум'я і подібна до стріли, яка пронизує серце людське", — мовляв індійський мудрець Будда три тисячі років тому. Вже тоді людина знала про безмежну могутність тієї сили, що дістала назву "статеве почуття". Вже тоді було відомо про могутні, невблаганні закони статевого потягу, що їм підлягали вчинки людські. Людина знала про існування могутньої сили, проте не знала, як нею керувати. Через це статеву силу люди уявляли ще лютішою та непереможнішою, ніж то було справді. Однак, загалом виявилося, що, хоч статева енерґія і має велику силу, проте, знаючи шляхи, якими вона виходить, її можна не тільки приборкати, а й зробити з неї невичерпане джерело фізичних та духовних сил і радощів людських, перетворити її на могутній двигун поступу і соціяльних досягнень колєктиву. Треба лише вміти використати все статеве багатство людини, щоб перетворити його на багатство культурне, духовне.

Не слід вважати, що статева енерґія може виявлятися лише в формі потягу однієї статі до другої, чоловіка — до жінки і жінки — до чоловіка; вона виявляється в кожному русі нашому, в кожному нашому вчинку, в цілому поводженні нашому. Характер і форма статевого життя позначаться на цілій нашій особі, на цілому її розвитку. — "Поза статтю немає й людини" — мовляв один російський учений.

А тому що цілий наш колєктив, ціле наше суспільство складається з окремих людей, з окремих особистостей, то й статеве життя, відограючи таку видатну ролю в житті кожного члена цього суспільства, очевидячки, повинне мати таку велику суспільну, соціяльну вагу. Та й справді, народнє здоровля, продуктивність праці, матеріяльний добробут і навіть розвиток культури, — усе це до певної міри щільно зв'язане зі статевим життям даного колєктиву. Недаремно кажуть, що статеве життя відбиває суспільні відносини. Якщо до цього ще сама рація, мета статевого життя полягає в розмноженні, в прагненні продовжити на світі життя людське, то ми, справді, зрозуміємо те величезне соціяльне значіння, яке мають питання статевого життя та їх правильне розв'язання.

СТАТЕВИЙ ПОТЯГ.

В Єгипті є велетенська будова, що її збудували людські руки. Система величезних дзеркал, розміщених під певними кутами одно до одного, сприймаючи на своїй поверхні соняшне проміння, відбиває його в певному напрямку так, що воно спадає на стінки величезного казана, в якому є вода; зібране в такий спосіб соняшне проміння нагріває воду до кипіння, а втворена при тому пара, виходячи з казана під певним тиском, пускає в рух ріжні мотори. Отже, ми бачимо, як соняшна промінева енерґія, зазнаючи ріжних перетворень, кінець-кінцем, переходить у движну енерґію, що її своєю чергою можна використати і перетворити на електричну або якусь іншу енерґію.

Однаково ж і енерґія статева, що є наслідок хемічної роботи статевих залоз (яєчок у чоловіка та яєчників у жінки), може або лишатися такою або ж переходить в інші види енерґії — в енерґію движну (робота м'яснів) та в енерґію мозкову (розумова діяльність). Щоб статева енерґія перетворилася на якусь іншу форму, видима річ, потрібні відповідні умови,

про які говоритимемо далі, та без яких це перетворення неможливе.

Отже, статева енерґія становить те джерело, що може живити так фізичну, як і духовну діяльність людську, всебічно сприяючи розквітові творчих сил людини. Приміром, відомі є фізична слабість та духовна вбогість, що ними відзначаються люди, які не мають статевих залоз (кастрати та евнухи); навпаки, які є життєрадісні, бадьорі і повні творичих поривань ті люди, що, маючи статеві залози з нормальною функцією, вміють свою статеву енерґію перетворювати на соціяльно-корисну працю.

Відомий фільозоф Шопенгауер мовляв, що найбільше продуктивности в своїй праці він мав саме тоді, коли, відчуваючи найдужчий приплив статевого почуття, йому щастило задавити його. Др. Гельман, вивчаючи 1923 року статеве життя московського студенства і досліджуючи питання, як позначилася революція на статевих потягах молоді, зробив такі висновки: майже в половини досліджених революція послабила статеве почуття. Революція використала енерґію, вироблювану статевими залозами. Енерґія статева перетворилася на енерґію соціяльну, на енерґію творчости й боротьби.

Аж до початку теперішнього сторіччя панувала думка, немов би статеве почуття починає розвиватися лише підчас статевого достигання; вважали, що до цього часу дитина не має жадних статевих виявів, що до цього часу дитина перебуває в позастатевому стані. Однак, останніми 20—25 роками цей погляд відкинуто. Праці віденського вченого Фройда виявили, що вже першими роками життя дитини можна встановити наявність статевої енерґії.

Всяке життя являє собою повільний та ступневий розвиток; різких переходів і скоків за нормальних умов не буває: беручи це до уваги, важко припустити, щоб статеве почуття поставало відразу, раптово, підчас статевого достигання. Фройд вважає, що навіть немовля виявляє статеву енерґію, коли воно ссе груди. Та й справді, підчас ссання досить часто можна спостерігати почервоніння обличчя, витягування тулуба і ніжок, згинання стегон, тобто ознаки, що мають характер статевої насолоди. Досить часто в дітей 4—5 років визначається нахильність до лизання слизової оболонки губ і язика одно в одного, що так само вважається за вияв статевого інстикту (несвідомий потяг). Нема чого й говорити про безперечно статеве походження поцілунка, що має серед дітей велике поширення. Ми вже не згадуємо про тих дітей, що в віці 5—6 років виявляють сталий потяг до іншої статі. Таким робом, "позастатевого дитинства" не буває, і зародки статевої енерґії можна виявити в людині вже першими часами її існування. Щоправда, при нормальному розвитку ця енерґія не виявляється у вигляді певного потягу до іншої статі, проте вона безперечно існує і в несприятливих увомах виховання може перейти в ріжні форми статевих збочень, що порушують загальний перебіг фізичного та психічного розвитку дитини.

Практично можна вважати, що до 7—8-літнього віку нормальна дитина з погляду статевого є порівняно байдужа, тобто вона не виявляє статевої енерґії у виразній і свідомій формі, хоч ще раз підкреслимо, енерґія ця існує й вимагає від прибічних уважного ставлення. Від 7—8 років і до початку статевого достигання, що надходить у хлопчиків близько 13—15 років, а в дівчаток на рік — два раніше, дитина лише має невиразні і непевні статеві відчування. З надходженням статевого достигання ці відчування підсилюються, їх починає дитина усвідомлювати, і вони потроху набувають характеру потягу до іншої статі. Процес статевого достигання в юнака закінчується близько на 20—21 році, а в дівчини — на 17—18; однак, цілковите статеве достигання в юнака надходить на 25 році, в дівчини — на 20 році.

Проте, треба сказати, що вказані вище терміни є лише приблизні. Час надходження статевої достиглости залежить від цілої низки ріжноманітних причин. Приміром, відомо, що мешканці півдня статево достигають раніше на один — два роки, ніж мешканці півночі. Культурні народи достигають пізніше, ніж некультурні. Деякі дикунські племена навіть вважали за ганьбу, коли дівчинка не встигала піти заміж до постання місячки; десятилітню дівчинку вважали вони за стару дівку. Напружена розумова праця сприяє швидше достигати, ніж фізична.

Треба вважати, що статеве життя можна розпочати пересічно 21—22 років у жінок і 24—26 років у чоловіків, тобто тоді, коли ціл-

ком закінчилося формування орґанізму. Взагалі ліпше пізніше, ніж раніше; краще пізніше почати користуватися своїм багатством, ніж передчасно витратити його. "Надно раннього розвитку статевого життя у пролетаріяту не повинно бути — це перший статевий заповіт революційної робітничої кляси", — говорить професор А. Б. Залкінд. Статеве життя, що його розпочато вже до остаточного зформування орґанізму, відтягає чималу частину тієї енерґії, що потрібна йому на дальший ріст і цілковитий, гармонійний розвиток. Усяке раннє достигання повинне притягати до себе увагу прибічних. Якщо воно залежить від особливостей, закладених у самому орґанізмі, то це потребує спеціяльного лікарського догляду; якщо ж ця передчасна достиглість являє наслідок нездорових навкільних умов, то потрібне дуже обережне і вміле виховання, що має приборкати передчасно постали сили. (Далі буде.)

Як реліґія дивиться на жінку

На землі є багато ріжних реліґій. По ріжному вчать вони про бога, але всі вони однодушні в поглядах на жінку. Більшість реліґій навіть не вважають жінку за людину: на думку богів і попів жінка не тільки істота низька, але й брудна та грішна. Всі реліґії навчають, що бог творить спочатку чоловіка, виготовляючи його не з того матеріялу, з якого творить жінку. Пригадайте оповідання з біблії про Адама та Єву: жінку створено з адамового ребра, щоб цим підкреслити, що жінка є незначна і ніби додаткова частина до чоловіка.

Магометанська віра навчає, що двері раю для жінки закрито. Власне, ніякого раю і пекла насправді немає, але ми про це говоримо, щоб показати, як реліґія принижує жінку та зневажає її.

Христіянські попи довго сперечалися ,чи є в жінки душа чи ні. Це питання навіть обговорювали на церковному соборі 1450 років тому. Коли стали голосувати, то виявилося, що за те, щоб дати жінці душу, голосувало на одного чоловіка більше, ніж проти.

Від жінки, як проповідують багато реліґій, походять всі лиха та нещастя. "Вона така саме мерзена, як брехня" — пишуть в священих книгах індусів. "Жінку, як і дітей та божевільних, треба частувати нагаєм, або мотузком" — таке радить будійська реліґія. Магометанська віра ставиться до жінки, як до тварини й дорівнює її до божевільних. Священна книга магометан, що прозивається "кораном", забороняє заходити до мечеті (магометанська церква) нечистим тваринам, пяницям, хорим, божевільним та жінкам. В десятому заповіті Мойсея говориться: "не побажай жінки сусіди твого, ні вола його, ні осла його"... Отож жінку ставлять поряд волів та ослів.

У книжках давніх часів картають жінку так. У книжці Ісуса Сіріна пишеться: "краще злий чоловік, ніж ласкава жінка", "вино та жінки розбещують розумних", "від жінки походять всі гріхи". Отож виходить, що жінка, якась хворість, ніби шкідлива болячка, від якої ніяк не можна вилікуватися.

Таке саме проповідували про жінку і апостоли. "Добре чоловікові не торкатися жінки", — пише в першому посланні апостол Павло до коринтіян, а в другому листі до Тимофія обзиває жінку "бабою", радячи: "стерегтися бабських байок".

Христіянська віра дуже вперто проповідує, що жінка є рабиня для чоловіка і має йому безперечно коритися. "Не чоловіка утворено для жінки, а жінку для чоловіка; жінки, хай коряться своїм чоловікам" — навчає апостол Петро. Щоб більше поневолити жінку, апостоли дорівнюють владу чоловіка над жінкою до влади самого бога: "Жінки, коріться своїм чоловікам, як господові, бо чоловік є голова жінки".

Але всілякі теревені про покору чоловікові були б словами на вітер, якби реліґія ще не страхала жінку: "жінка хай боїться свого чоловіка" — каже апостол Павло.

Апостоли робили все, щоб закріпачити жінку і попам христіянським залишалося тільки закріплювати це рабство.

Поневолення жінки проповідували не тільки

давніми часами. В підручнику "закону божого", що його видано в царській Росії незадовго до революції, радять жінкам таке: "не втрачайте ясного розуміння, що чоловік і природньо і духовно вищий від жінки: ви повинні страхатися його, щоб чимсь не образити його. І якщо коли жінка і освіченіша, та досвідченіша від чоловіка, то й тоді вона, за заповітами апостолів, повинна ставитись до чоловіка з пошаною та повагою. Всіма заходами вона має дбати про насолоду для його життя"...

Отже попи проповідують: хоч який би дурень був чоловік, все одно він розумніший від найрозумнішої жінки тільки тому, що він чоловік.

Такого "закона божого" утворили визискувачі. На жінку, як на низьку істоту, як на рабиню чоловіка, почали дивитися з тої пори, як виникла приватна власність. Тоді почали в жінці бачити знаряддя плодити "законних" спадкоємців батьківського майна. Релігія і тут освятила намагання визискувачів приборкати жінку, наліпивши на неї ярлика "сосуда скверни".

В Радянському Союзі пролетарська революція розтрощила чимало всіляких "сосудів скверни". Вона трощить і ганебне ставлення до жінки, як до рабині. Але в капіталістичних країнах поневолення жінки існує далі. Тому робітниці і фармерки повинні орґанізуватися та підготовляти прихід революції, яка одинока звільнить їх від теперішнього рабства.

С. Тім.

Морська та повітряна хороби

Морська й повітряна хвороби — це неприємні ускладнення, зв'язані з подорожжю водою (морем, річкою, озером) абож повітрям (літаком). Проявляються ці хороби у вигляді всіляких розладів у роботі людського орґанізму.

Типова картина морської й повітряної хороби характеризується такими ознаками: закрутом у голові, зв'язаним із відчуттям, ніби людина падає кудись у безодню, нудінням, що закінчується блювотою, іноді повторною й дуже неприємною. До всіх цих явищ морської хороби спричиняється плавне, ритмічне гойдання пароплаву. Воно порушує нормальну роботу орґанів рівноваги, закладених у вусі — півкруглих каналів.

Повітряна хороба пояснюється тим, що повітряна атмосфера являє собою неоднорідне щодо густоти середовище. Через це в повітрі утворюються повітряні ями, тобто місця рідкого повітря. Найбільше повітряних ям буває влітку. Літак, потрапляючи з густішої атмосфери в рідшу (в повітряну яму), неначе провалюється, й у цей час саме й виникає повітряна хороба. Опріч того, літак, перебуваючи в повітрі, підпадає впливові вітрів, що дмуть з різних боків і гойдають його. Отже й у повітрі, й на воді порушується нормальна робота півкруглих каналів, орґанів рівноваги. Тому то і повітряна, і морська хороби мають однакові ознаки.

У наслідок порушення роботи орґанів рівноваги, до головного мозку, зокрема до блювотного центру, надходить мало крови. Через це блювотний центр подразнюється, й людину починає нудити, вона блює.

Не в усіх людей морська й повітряна хороби проявляються однаково: в одних з'являється безсоння, у других — сонливість, втрата або побільшення апетиту, головний біль, занепад сил, загальна слабість, проноси або закрепи тощо. В таких випадках звичайно не буває типових для цих хороб ознак — нудіння, закрутів у голові, блювоти. З другого боку, є люди, що зовсім не зносять перебування на судні і скоро вони вступають на пароплав, в них зараз же з'являються всі ознаки морської хороби, навіть коли на воді зовсім тихо. Таким людям не слід їздити морем.

Найдужче посилюються морська й повітряна хороби, коли подорожуючі вживають алькогольних напоїв (вина, горілки, пива), навіть коли їх п'ють у невеликій кількості. В таких випадках людина починає блювати, й нічим не можна зупинити цього хоробливого явища. Отже не слід ні перед, ні після подорожі морем або повітрям вживати алькогольних напоїв.

Чи можна охоронити себе від морської й повітряної хороби? Особи, що довго, або часто їздять морем чи повітрям, часто-густо не слабують на морську й повітряну хоробу. Це пояснюється тим, що, очевидно, їхній орґанізм поволі привчається уловлювати ритм гойдання, і їхні півокруглі канали, не зважаючи на гойданину, нормально працюють. Отже, коли людина призвичаїться до морських та повітряних подорожів, у неї вже не з'являються ознаки морської та повітряної хороби — закрути в голові, блювання та нудіння.

Останніми часами, щоб охоронити пасажирів від морської хороби, почали робити всілякі технічні пристрої в морських пароплавах; всі ці пристрої мають на меті ослабити гойдання тої частини судна, де перебувають пасажири. Задля цього абож пасажирські приміщення в цілому, абож окремі ліжка приладнується на особливих шарнірах. У наслідок таких заходів ці відділи судна або ліжка раз-у-раз залишаються в одному стані, незалежно від стану судна в цілому. Певна річ, всі ці пристрої значно удорожчують вартість судна, й тому їх роблять лише на великих океанських пароплавах. На літаках таких пристроїв не роблять.

Слід зазначити, що не всі частини пароплаву відчувають гойданину в однаковій мірі. Що ближче до середини судна, то й слабіше відчувається гойданина. Тому на носі й на кормі пароплаву гойдання відчувається дужче, ніж на середині. Це треба мати на увазі, їдучи морем. Щодо літака, то тут ці міркування не мають значіння.

З заходів, що полекшують, а іноді й попереджають виникнення морської та повітряної хороб, можна радити такі. Підчас гойданини краще лежати на спині з підведеною нижньою половиною тіла (ноги й тулуб вище голови). Коли людина починає блювати, то їй стає лекше, коли вона часто (через чверть, через півгодини) ковтає холодний лімонад, кару, нарзан, чистий льод, помаранчі, цитрини.

З ліків добре діє веронал у кількості півґрама на півшлянки гарячої води. Його п'ють перед тим, як людина почала блювати. Веронал викликає глибокий сон протягом чотирьох восьми годин. Особливо радять ці ліки, коли перевозять водою хорих, тим паче, що на пасажирських суднах є постійні лікарі, які своєчасно можуть подати допомогу хорому. Вживають і інших ліків: валідолю (десять-п'ятнацять крапель кілька разів на день), нітроґліцерину і атропіну. Нітроґліцерин і атропін можна вживати лише з дозволу та за вказівками лікаря. Іноді можна запобігти морській або повітряній хоробі, наклавши еластійну пов'язку на шию, щоб викликати незначний застій крови в мозку й таким чином охоронити блювотний центр від недокрів'я.

Але треба зазначити, що всі ці заходи не ґарантують від повітряної та морської хороб. Найкращі з цих заходів водночас і найпростіші:

1) Зовсім не пити алькогольних напоїв перед й після подорожі морем або повітрям.

2) Лежати підчас гойданини на спині з підведеною нижньою половиною тіла.

3) Випити, ще поки не почалося блювання, порошок вероналу — півґрама на півшклянки гарячої води. **А. Фунт.**

НАЗНАЧІТЬ МЕНІ ЖІНКУ З УРЯДУ!

Рафаельо Ґарджелі є ще парубком і власником невеличкої цукорні в Фльоренції. Жіночі сфери міста — а Фльоренція є славна з того, що там є гарні жінки — вважають Ґарджеля за найпоганішого чоловіка в місті. І тому всі його змагання, щоби добути собі товаришку життя, скінчилися нічим. Жадна з жінок не хотіла вислухати його благань. Не помогли теж гроші. Пригноблений тим Ґарджелі постановив зрезиґнувати з подружа. Але дійсно "треба мати пеха", бо от в хвилині, коли Раджелі зрезиґнував з подружжа, явився до нього податковий урядовець з домаганням заплатити парубоцький податок. Ґарджелі попав у нечувану лють. І зараз написав до скарбового уряду лист, в якому просив, щоби йому з уряду назначено жінку, з котрою має оженитися. "Мені байдуже — писав у листі — чи ця жінка буде гарна чи погана, молода чи стара, щоби тільки була жінкою й вийшла за мене замуж. Якщо й після вашого наказу жадна жінка не схоче вийти за мене замуж, тоді всіма можливими способами старатиму не платити парубоцького податку". Скарбовий уряд має тепер чималий клопіт.

РОЗСЛІДЯТЬ ДНО МОРЯ.

Незабаром людське око погляне перший раз на дно моря у найбільшій глибині, щоби приглянутися, як виглядає життя на дні моря. Таке заповів американський учений Отис Бартон, котрий розсліджував море близько Бермуди з рамени наукової експедиції Американського Природничого Музею. Для цеї ціни будують тепер величезну сталеву кімнату, яку спустять на дно моря.

ТВАРИННИЙ ВІК

Здавна люди цікавляться, один одному переказують, по книжках та ґазетах пишуть про те, скільки часу живе та чи інша тварина, звір, птиця, риба чи комаха. І мало не кожен з нас чув, що, наприклад, слон ніби то може жити 200 років, а крокодил — аж 800. А тимчасом є то вигадки, бож не можна вгадати, скільки часу прожила дика тварина на волі, особливо така, як дуже лихий (на волі) слон, або ще менше ласкавий крокодиль. Отож, на питання про тваринний вік з більшою певністю можна дати відповідь лише на підставі матеріялів, що їх мають ті чи інші зоольоґічні сади чи звіринці.

Одначе дехто проти цього висуває заввагу, мовляв, тварина в полоні живе неприроднім способом, а від того, мовляв, не може дожити своїх повних літ. Та виявилось, після довгих і ріжноманітних спостережень, що така заувага не є добре обґрунтована. Навпаки, зоольоґічні сади дуже багатьом тваринам дають такі сприятливі умовини для довгого життя, яких вони на волі ніколиб не могли мати.

Часто, коли заходить мова про вік тварин, повстає питання: чим висвітлити, що одні тварини живуть дуже довго, інші — навпаки — дуже швидко вмірають? З цього приводу і між ученими довго точилися суперечки. Та тепер, коли природники стоять на ґрунті так званих десценденційних теорій, тобто вірять, що світ розвинувся повільно ступнево, — існує й переконання, що природа дбає про одиниць лише в такій мірі, в якій ті одиниці можуть бути продовжувателями свого роду. Тобто, мовляв, важливі не одиниці, а рід, не той чи інший, скажім, кіт, а коти взагалі, не якась там людина, а людство взагалі. От, коли стати на такім погляді, можна почасти висвітлити й ту ріжницю в довжині віку тварин, на яку раніш не було пояснення. Припускаємо, що живуть довго ті тварини, котрі мало приводять дітей та діти яких мають у природі багато небезпек для свого зростання. І — навпаки — тварини, що дуже плодючі, а їхній молодняк дуже швидко сам може добре обійтися в житті без помочі батьків, мають вельми короткий вік. Тому, наприклад, кури живуть 7—10 років, а орли чи супи й понад сто.

Отже по відомостям з Гальського зоольоґічного саду (з року 1920) вік тварин є більшеменше такий.

М а л п и. Ці тварини, безперечно, не можуть довго жити по зоольоґічних садах, бо в полоні швидко хорують на сухоти. Тим то оранґутанґи, шимпанзи, ґорилі зрідка виживають понад 10 літ. Мандриль, одначе прожив аж 14 років. Маґот — 11, а звичайна, всім добре відома малпочка, так званий Рудько здебільшого виживає в полоні лише 6 років. Одначе маленькі плащуваті малпочки, так звані капуцини можуть жити довго: відомий випадок, коли такий капуцинчик прожив 41 рік.

Х и ж а к и. Найдовше живуть по зоольоґічних садах ведмеді. У Франкфурті звичайний ведмідь берложний прожив 60 років. У Шенбруні полярний (білий) прожив 30, в Лондоні такий-же білий — 34. В Цінцінатті маленький гірський медведик прожив 24 роки.

Єноти (полоскуни) живуть около 10 років.

Куниці — найдовше 10 літ. Вовки — 12—15. Так само й гієни, хоч одна плямиста гієна прожила у Франкфурті аж 21 рік.

Великі коти загалом живуть пересічно 15 років. В Дубліні, одначе, тигр прожив 18 років, пума — 16, яґуар — 15 з половиною. Тимчасом анґлійський зоольоґ Мішель твердить, що нормальний вік цих тварин хитається між 30 і 40 років, позбавлені волі, вони вмірають далеко швидче.

Г р и з у н и. Ці здебільшого мають коротке життя — від 6 до 10 років. Хіба що тільки бобер (у Франкфурті) доживає аж 17 років, а їжкун (в Гамбурзі) 18 років. Є багато гризунів, що не живуть понад 5 років, а пацюки (щурі) й ще менше.

К о п и т о в ц і. В Амстердамі гіпопотам (водокінь) прожив 35 літ, а в Лондоні — на півроку більше. Індійський носорожець у Гамбурзі прожив 40 літ, а в Лондоні — 41. Американський тапір прожив у Філядельфії 20 років. Індійський слон у Шенбруні прожив 53 роки. А в Москві слон прожив до 90 років. Верблю-

ди живуть від 30 до 36 років. Жирафа, котра дуже тяжко зносить полон, витримала в Гамбурзі 25 і пів року. Олені в зоольоґічних садах живуть пересічно по 15 літ. Сарни, антильопи, дикі кози — так само. Волохатий як у Гамбурзі прожив 18 років, зебу 18 і пів.

Бізон (в Лондоні) — 25 років, в іншому місті — 31 рік. Зебра прожила у Франкфурті — 20, квага — 24, африканський дикий осел — 25 років.

Торбинчаки. У Франкфурті кенґур та вомбат витримали по 15 років.

Птахи, порівнюючи з ссавцями, живуть довше. Найдовше, одначе, живуть хижаки, а з них — саме ті, що живляться, на наш погляд, дуже негіґієнічно — майже виключно здохлятиною. Отож, наприклад, білоголовий суп у Бельведері, у Відні прожив з р. 1706-го до 1752-го. Був потім перенесений до Шенбруну, де ще поїдав щоденно всяку здохлянину аж до року 1824-го. Тобто взагалі прожив 118 літ. Другий суп прожив 101. Орел скальний тамже дожив віку 104 років.

Кондор у Берліні жив 50 років, в Амстердамі — 52. Гнідий суп у Франкфурті — 38 літ, соколи — по 13—15 років. Шуліка іноді доживав аж до 68 років, папуґи приблизно до 30 літ. Хоча відомий випадок, що папуґа в роду Ваза — витримала у Лондоні 59 літ, дарма, що ці птахи дуже тяжко витримують вогке підсоння, легко хорують, на сухоти та й свою прикру неміч мають, що взимку минулого року наробило галасу по всій Европі.

Довго живуть круки, ворони. Голуби — пересічно 15—20. Горлички — до 40, тетерваки в полоні витримують лише 2—3 роки. Струсі та кенарі — 20 літ. Журавель в Лондоні прожив 43 роки, марабу у Франкфурті — 18, ібіс у Гамбурзі — 16, флямінґо тамже — 13 і пів, чапля сива — 60 літ.

Оповідання стародавніх письменників про довгий вік лебедя мабуть не відповідають дійсности. Відомий найдовший вік лебедя досягав 70 років, тимчасом, як звичайний надвірній гусак може прожити аж 80 літ. Дика качка — крижня й чирка — живуть у Шенбруні 40 літ, а з природі навряд чи дожилаб до такого віку, щороку мандруючи на літниська. Птиця-баба (пелікан) жив у Дубліні 32, в Ротердамі — 49. Донедавна ці птахи у великій кількости жили на Дніпрі, й старі люди розповідали, що жили вони приблизно 50 років. Альбатрос і мартини (річні) живуть приблизно 45 років.

Плазуни. Про плазунів є мало певних відомостей. Найпевніше одначе, що тварини з цього гурту мають найдовше життя. Є правдиві відомости про одну желву "велитенську", що вона живе 183 роки (привезено її до Лондону року 1897-го вже досить піддоптаною — у віці 150 літ!) Можливо, що на нашій землі є це чи не найстарший обиватель, котрий, одначе не зажив і тисячної частки того, що може зажити сьогодняшній чоловік за 183 хвилини.

В. Королів.

ПОСИЛАЮТЬ ВІДДИХ ПО РАДІО.

Арґентинський лікар зробив такий винахід, який уможливлює висилку віддиху по радіо на дуже далеку віддаль. В тій справі пороблено вже кілька спроб. З Буенос Айрес вислано до Мадриду віддихи кількох хорих на серце, а тамошні спеціялісти від серцевої недуги точно означили биття серця й телеґрафічно подали спосіб лічення.

В ЯКИХ ГЛИБИНАХ МОЖУТЬ ЖИТИ КИТИ?

В одному анґлійському місячнику, "Натюр", оголосив оден анґлійський учений свої спостереження, які відносяться до китів, а передовсім до їх здібности перебувати у воді.

Як відомо, кити — це ссавці, що мають легені, через що мусять час-від-часу видобуватися на поверхню води, щоби віддихнути воздухом.

Ми не знаємо точно, в яких великих глибинах океанів можуть перебувати кити, бо це залежить від витривалости грудної клітки тих звірят на гидростатичні тиснення. Румунський зоольоґ, Раковіца, що досліджував життя полудневих океанів, каже, що кити можуть плисти в найбільшій глибині 100 метрів, і в цій глибині можуть перебувати тільки одну годину.

А "Натюр" пише, що кит, ранений гарпуном, пірнув до глибини 1,700 метрів і там по годині згинув з рани. Іншим разом кит осягнув глибину 1,300 і 1,500 метрів.

Невиясненим є питання, як пояснити витревалість на тиснення води в тих глибинах з точки погляду фізіольоґії.

ГЛУХІ СЛУХАТИМУТЬ ЗУБАМИ.

Оден американський професор заповідає, що незадовго глухі моґтимуть слухати музики при помочі механічного апарату замісць ухами — зубами. Треба їм буде тільки взяти між зуби маленьку соломку, яка буде получена з дрожачим механізмом подібним до радія.

БОРОДАВКИ

Бородавками звичайно називають дрібні безболісні шкіряні утворення. Найчастіше вони подибуються на руках та пальцях, на обличчі, на голові, але можуть селитися вони й на інших частинах тіла. Бородавки перещіплюються з одного місця на друге, а також передаються на другу здорову людину. Отже можна думати, що до утворення бородавок спричиняється якийсь заразливий чинник, покищо нам невідомий.

Є кілька відмін бородавок: 1) звичайні бородавки, 2) бородавка пласка або юнацька, що подибується здебільшого в дітей та підлітків і, насамкінець, 3) старече бородавка.

Звичайні бородавки бувають неоднакові щодо величини: найменші — з просяне зернятко, найбільші — з горошину. Здебільшого вони мають колір нормальної шкіри; трапляються і сірувато-жовті або попелясті бородавки. Звичайні бородавки бувають або пласкі абож підіймаються над поверхнею шкіри у вигляді невеличкого горбика.

Подибуються вони звичайно у людей літніх. Вони тверді напомацки, мають круглувату, іноді й кутувату форму. Кілька таких бородавок можуть зливатися в одну, утворюючи товстий роговий покрив; поверхня такої колонії бородавок може репатися, утворюючи щілини; в них легко потрапляють мікроби, спричиняючись до нагноєння й запалення бородавки.

Найчастіше такі бородавки оселюються на пальцях, під нігтем або навкруги нього на верхній частині руки й пальців; рідше вони подибуються на долоні, підошві, а ще рідше — на обличчі, голові або будь-яких інших частинах тіла. Звичайно спочатку утворюється одна бородавка; вона росте, більшає, а навкруг неї з'являється потомство — дрібні бородавки; іноді їх буває дуже багато. Бородавки, що з'являються в дітей та підлітків можуть існувати протягом місяців і років, а потім щезають самі собою; іноді досить буває винищити одну, щоб щезли й усі інші.

На підошві бородавки пласкі; ростуть вони більше вглиб, бо, ходячи, людина раз-у-раз натискує на них. Зверху вони вкриваються товстим ороговілим шаром у вигляді мозолі.

Старече бородавка з'являється часто у старих людей на спині або грудях у вигляді сірувато-жовтих, а іноді навіть чорних пласких утворень на шкірі.

Вони утворюються у наслідку нашарування жирової речовини.

Всі ці доброякосні, невинні утворення шкіри можуть перетворитися на злоякісні новотвори, перероджуючись на пістрякову пухлину абож на пістрякову виразку. Часто такі зміни стаються без всяких видимих причин, іноді-ж до них призводять постійні подразнення — (механічні або-ж хемічні), наприклад: почісування, тертя, дряпини, вдар, подразнення тютюном або їдкою речовиною підчас роботи. Отже людина, помітивши, що в неї запалюється або посилено зростає або починає боліти бородавка повинна звернутися до лікаря. Ні в якому разі не можна винищувати бородавок, припікаючи їх ляпісом, кислотами, лугами.

А. Ченч.

КИТАЙСЬКІ СМАКУНИ.

Що край, то обичай. От, хочби консервування і споживання яєць. У нас консервують яйця інакше, в Китаю інакше. У нас їдять свіжі яйця, в Китаю такі, які у нас викидають на гній. Німець Ганцав пише про такі способи консервування яєць китайцями.

Яйця, консервовані способом "Підан", вкладають до горщика з червоною землею, вапном, кухонною сіллю та водою. По наповненню горщок закривається папером.

Консервовані таким способом через 5 — 6 місяців яйця набирають особливішого смаку і сильного сірководневого запаху; в наслідок розкладу білок таких яєць стає бронзовим, а жовток чорнозеленим. Китайці їдять ці яйця з цукром.

Інший спосіб консервовання такий, що яйця через 20 день лежать в мішанині червоної землі, кухонної соли і води. Ці яйця їдяться теж з цукром, але варені.

Врешті ще інший спосіб такий, що зварені яйця переховують в мілкій глині аж білок зчорніє. а жовток стане зеленим. Йдуть ці яйця на приготовлення ріжних підлев і других потрав багатих китайців.

Яйця консервовані такими способами крім Китаю находять збут в китайських кварталах американських міст.

ВСЯЧИНА

ДОЛИНА СМЕРТИ.

На полудневo-західній границі Каліфорнії в Америці знаходиться країна, знана загально під назвою "долина смерти".

Недавно тому вибрався один вчений в товаристві 5 людей звидіти цю долину смерти, а повернувши звідтам ось як описує він свої вражіння:

"Долина смерти, це країна замітна тим, що нема в ній ані одного дерева, ані одного корча, — куди оком кинеш, видно лиш розпалений пісок, каміння та скали. По землі валяються людські та звірячі кістяки, — докази жертв смільчаків, які поважилися заглянути смерти у вічі. В долині смерти від весни до осени не падають зовсім дощі. Спека доходить до 150 ступнів, воздух о много сухіший як в пекарській печі, внаслідок чого люди вже по кількох днях перемінюються в мумії.

Про висоту спеки свідчить це, що склянка води наповнена водою висихає в протягу одної години, а чоловік більше як годину не видержить без води. Вічна мовчанка і тиша, яка панує в цій долині ділає в високім ступні пригноблюючо на нерви чоловіка.

Щойно в ночі будиться життя в долині смерти. Тоді то вилазять зі скал та печер ріжні змиї, ящірки та жаби, котрі жахом наповнюють случайно присутних там людей. Змиї не дуже то великі, однак так їдовиті, що від їх укушення наступає смерть в протягу 5 — 3 мінут, а замітні вони тим, що посуваються дуже тихо, так, що не знати звідки може наступити смерть. З інших звірят чатують там на чоловіка шакалі, супи і міліярди докучливих комарів т. зв. москітів.

Серед таких відносин перебули члени вище згаданої експедиції в долині смерти 14 днів. Люди змінилися вже по кількох днях до непізнання, бо по трьох днях потратили на вазі від 15 — 20 фунтів. По чотирох днях обув перемінився в клапті, скіра на тілі потріскала, з людий поробилися скелети. Коли по 12 днях вичерпалися зовсім запаси води, люди відсвіжувалися кровю мулів, котрі не видержали тяжкої дороги і згинули.

Серед тяжких мук вспіли вкінці члени експедиції по 14 днях добитися до сусідних лісів — де тамошні жителі вратували їх на пів живих від смерти.

ТО ВЖЕ БРЕХНЯ.

Коли-ж я позичав ті гроші у вас?

— В однім з двох послідних днів лютого.

— Брехня! Адже лютий зовсім не має двох послідних днів!...

ЖЕНИХ.

Парубок до дівчини:

Слухай, Марусю, чи ти віддаласяби за якогонебудь дурня лише через те, що він має маєток?

— Гм, не знаю, мушу подумати; я не сподівалася, що ти зі мною хочеш женитися.

СПІВАК, ПИСЬМЕННИК І ПРОМОВЕЦЬ.

Співак повинен мати добрий голос, діставати платню, і свистати на своїх слухачів!

Письменник мусить мати читке письмо і вміти відписувати з чужих творів.

Промовець повинен мати добру губу і знати коли перестати.

В перерванню промови лежить найбільша мудрість, бож промовець говорить і говорить. Слухачі сплять, а він говорить і говорить; слухачі храплять, а він все ще говорить; слухачі храплять голосніше, а він говорить голосніше.

Такого промовця належало-б застрілити, тільки застрілити...

Чим скорше, тим ліпше для слухачів і здоровіше для нього самого.

"ХИТРУН".

Івасю, чи ти кинув лист до скринки?

— Та кинув тату, і то задурно. Я почекав троха коло скринки і як ніхто не бачив, кинув лист без значка!

СИНОК, БАТЬКО Й ОКУНІ.

Поки не зловлю дванацять окунів, не піду додому, Івасю.

— А ця ріка не замерзає зимою тату?

НЕБЕЗПЕКА.

На поліцію прибігає задиханий чоловік:

— Прошу мене зараз замкнути!

— Що сталося?

— Я вдарив мою жінку.

— І певно вбили її на місці?

— Ні, лише вона гонить за мною, за хвилиночку буде тут!

ДОВГІ ШИЇ.

— Знаєш чому лебеді мають такі довгі шиї?

— Чому?

— Щоби не потонули підчас повені.

ВІН ПЕВНИЙ.

Пацієнт: — Пане доктор, чи ви певні, що я подужаю? Я чув, що лікарі ставлять іноді фальшиву діягнозу і лічать пацієнтів на запалення легенів, а вони вмирають відтак на тиф.

Лікар: — Вас хибно поінформували. Коли я лікую чоловіка на запалення легенів, то він і вмирає на запалення легенів.

ЧОМУ ТРУДЯЩІ ЖІНКИ СТАЮТЬ ПРОСТИТУТКАМИ.

В нинішному капіталістичному ладі буйно проквітає проституція. Між трудящими є багато таких, що винують за це жінок. Але роблять це вони через свою несвідомість. Бо на ділі повну вину за існування проституції понесить нинішний капіталістичний лад. В капіталістичному ладі трудящі жінки є страшно визискувані. Вони працюють так же само тяжко як і робітники, але за багато меншу платню. А працюють вони в фабриках, готелях, ресторанах, пральнях, приватних домах і т. д. Скільки-ж вони заробляють? Заробляють страшно мало. Багато з них заробляють всього по 15 — 20 доларів на місяць.

Але притому треба памятати, що ми живемо в часі посиленого запроваджування капіталістичної раціоналізації. А та раціоналізація означає спід-ап, зривання заробітної платні і масове викидання робітниць і робітників на вулицю. Через такий стан річей багато робітниць не можуть знайти навіть найтяжчої праці за наймізернішу платню. Вони довго шукають за працею, але не можучи знайти її і не маючи з чого жити, починають продавати самих себе — стають проститутками.

Над такими нещасними жінками ріжні паразити і деґенерати страшно знущаються, а теж часто ще й заражують їх венеричними недугами.

Ріжні спекулянти заробляють на таких жінках великі гроші, а використавши їх до краю, зруйнувавши їх здоровля, викидають їх на вулицю загибати.

Багато знову робітниць продають себе тому, щоби дістати працю, або щоби втриматися при праці. Вони платять в таких випадках своїм тілом ріжним форманам, босам, управителям тощо. Будучи голодом і нуждою примушені раз ступити на такий шлях, вони продовжають йти ним.

От недавно одна робітниця розказувала мені таке. Я, говорить, робила у фабриці. І ось одного дня форман кинув на мене оком, а далі підійшов і сказав, щоби я віддалася йому. Коли я з обуренням відмовилася, то він загрозив мені прогнанням з роботи і прогнав мене.

Я находилася після того кілька місяців без праці. Голодувала тяжко я і мої діти. Опісля мені вдалося знову дістати роботу у фабриці. Але за отримання тої роботи я заплатила собою.

Друга-же робітниця, яку нужда загнала в ряди проституток, розказувала мені, як вона попала туди.

"Я шукала за працею довго, довго, — розказувала вона, — але не могла знайти її. Щоби жити я мусіла продавати себе, мусіла пуститися на таке погане, принижуюче діло. Мене кривдять ріжні спекулянти, що заробляють на таких як я гроші, надімною знущаються пяні деґенерати. Але я мушу терпіти це, бо тисячі подібних мені находяться без праці і я теж не можу дістати її."

Це лише два маленькі приміри з мільйонів подібних їм, що мають місце в капіталістичному світі. І таке поневолення, таке поніжування, таке знущання над трудящою жінкою триватиме доти, поки існує капіталізм, поки робітництво не візьме влади в свої руки, не встановить тут в Канаді радянського ладу. То ж орґанізуймося і приготовляймо сили для повалення капіталізму.

Т. Д.

Торонто, Онт.

БУЛИБИ ЗІРВАЛИ СОБІ ПЛАТНЮ

Недавно я зайшла до одного з готелів, де роблять молоді українські робітниці. Ті робітниці приходять на наші підприємства до УРД, то-ж я хотіла поговорити з ними, а одночасно теж і повідомити їх, що в суботу відбудеться у нас представлення. Я застала дівчат, як вони дуже сумно про щось говорили.

— Чим ви так зажурилися, товаришки?

Вони відповіли мені, що бос сквітував їх з роботи, а на їх місця приняв китайських робітників, які через несвідомість погодилися кожний заступити місця двох дівчат. Дівчата працювали за 40 доларів у місяць, а китайські робітники згодилися працювати за 50 доларів. Отже босові залишалося таким чином по 30 доларів місячно на

кожних двох дівчатах.

Втрата праці страшно прибила дівчат і вони почали говорити між собою, щоби лишитися працювати кожним двом за ту платню, що мав брати один китайський робітник. До такого поступку гнав їх страх перед безробіттям.

Почувши таке, я сказала їм, що нехай краще лишаться без праці, ніж мають продавати свою робочу силу за таку мізерну платню. Дівчата послухали мене і пішли домів. І добре, розуміється, зробили.

А тимчасом китайські робітники не змогли витримати так дуже тяжкої праці. Вона виснажила їх до краю за оден місяць. Бос був примушений покликати до праці тих самих дівчат-робітниць і заплатити їм стару платню. Бачите, яку велику помилку були би зробили ті дівчата, наколи були би погодилися працювати за обірвану платню.

На закінчення я кличу робітниць орґанізуватися, бо тільки орґанізовано ми можемо успішно боротися проти босів.

А. Стасюк.

Летбридж, Алта.

ЯК НАША УРДШКОЛА ЗАКІНЧУВАЛА ШКІЛЬНИЙ РІК.

Сьогорічне закінчення шкільного року в УРДШколі в Торонто, Онт., було інакше як попередніми роками. Шкільний комітет назначив іспитову комісію для провірення поступу учнів. Іспит розпочато 16 червня а закінчено 19 червня. Іспитова комісія перепитувала кожного учня зокрема. Дітвора відповідала розумно і бадьоро. Слабо вивязалися тільки кількоро дітей. Жаль лише було слухати, як діти відповідали, чому вони опускали години навчаня. Майже всі ті відповіді були такі: продавав ґазети, возив папір, возив замовлення зі сторів до покупців і тому подібне. А все те діти мусіли робити тому, що батьки і матері їхні не працюють, або їхніх заробітків не вистарчає на утримання родини, отже діти мусять заробляти, щоби помогти їм.

До закінчення іспитів т. Томашівський, учитель УРДШколи продовжав приготування до кінцеворічного діточого концерту. Той концерт відбувся 22 червня. Виконала його шкільна молодь.

В годині 8.30 піднеслася куртина і ми побачили заповнену юнацтвом сцену. Концерт відкрила учениця 4 кляси т-ка Комар. Вона пояснила значіння того концерту і покликала до слова члена шкільного комітету тов. Качмара.

Тов. Качмар говорив, що УРД Школа кінчає тим концертом свій шкільний рік і дає своїм учням змогу відпочати. Він теж закликав родичів шкільних дітей, які ще не є в орґанізації, щоби вони вступали в наші ряди. А в орґанізації — говорив тов. Качмар — ви навчитеся як слід боротися проти капіталізму і добре виховувати своїх дітей.

Мистецьку програму концерту розпочато Інтернаціоналом. Всі концертові точки були виконані дуже добре.

Другим промовцем був тов. Бойчук. Він говорив, що виховання трудящої молоді є одним з найголовніших завдань нашої орґанізації. Він вказав на трудноці, які приходиться побороювати в тій ділянці праці, на шкідливий вплив, шовів, буржуазної літератури, вулиці то що. Всі ті трудноці, говорив промовець, ми можемо побороти тільки орґанізвано.

Концерт закінчено Інтернаціоналом.

Дня 23 червня шкільний комітет влаштував для шкільної молоді забаву. На тій забаві т. Томашівський роздав дітворі свідоцтва, а тов. Качмар подякував учителеві за його щиру працю. Шкільна дітвора підтвердила ту подяку гучними оплесками.

По роздачі свідоцтв т-ка Терещин говорила до всіх присутних матерей. Вона закликала їх, щоби вони ставали членкинями наших орґанізацій, а теж щоби посилали до орґанізації своїх дітей. Цю забаву молодь закінчила Інтернаціоналом і гуртовим кличем: "Хай живе і розвивається УРДШкола в усіх місцевостях Канади!"

Присутна.

Торонто, Онт.

ЖИТТЯ МАТЕРІ - РОБІТНИЦІ.

Тяжко живеться тепер матерям-робітницям в Канаді. В усіх містах і містечках блукають вони вулицями міст, але праці не можуть знайти. Фабрик, ресторанів, готелів і пралень є досить, але праці немає. Далі знову є багато таких, що працюють по 2 — 3 дні в тижні. За зароблені в тих двох чи трьох днях гроші вони не живуть, а лише животіють. А не краще маються і ті матері робітниці, що працюють. Поперше вони роблять за дуже мізерну платню, причому буржуазні

нагаляччі немилосердно підганяють їх. При таких умовинах робітниці дуже скоро руйнують своє здоровля, а опісля капіталісти викидають їх наче які непотрібні речі на брук. Що-ж вони тоді роблять? А роблять вони те, що висилають до тих фабрик своїх малолітних дітей. І йде така 14 — 15 літня дитина до тої фабрики, де її мати втратила здоровля та починає і собі його руйнувати. А там капіталісти вже знають, як з таких дітей останні соки витягати. Як же довго все це ще буде тривати? Чи довго ще робітництво зноситиме такий важкий гнет і визиск.

Товаришки, орґанізуйтеся і не дайте визискувати себе! Не дайте руйнувати свого здоровля і здоровля своїх дітей! Вступайте до Жіночої Секції ТУРФДім, вступайте до юній, вступайте до комуністичної партії! А дітей своїх посилайте, товаришки, до Секції Молоді, до піонерів та до комсомолу! Тільки боротьбою ми виборемо собі краще життя.

Член РЗТ.

Брентфорд, Онт.

ПОДЯКА.

На цьому місці складаю щиру товариську подяку Головному Зарядові РЗТ за виплачення мені $10.50 допомоги і тіммінським опікункам хорих та товаришкам за те, що відвідували мене в часі моєї недуги. Одночасно закликаю всіх робітниць і робітників, що ще не належать до РЗТ, щоби вступали до цеї нашо їорґанізації.

Анна Козлів.

Тімінс, Онт.

Куток нашої молоді

ЩОБИ ПОБОРОТИ ВОРОГІВ, ТРЕБА ВМІТИ БОРОТИСЯ.

Освітній комітет відділу ТУРФДім у Вінніпеґу виплатовує досить часто лекції. Лекції ті дуже цікаві. Наприклад, виголошено тут лекції про соціялістичне будівництво в СРСР, про колективізацію, про біжучі світові події і багато інших. На ті лекції приходить велика кількість робітників і робітниць, але на них, на жаль, майже зовсім не приходить робітнича молодь. Чому-ж це так? Адже молодь повинна найбільше цікавитися такими лекціями. Так повинна, але чомусь не цікавиться. Та цему, товариші й товаришки, ми мусимо покласти край. Ми повинні і мусимо активніше взятися до освітньої праці. Кожного-ж дня нам приходиться зустрічатися з ворогами. Ми маємо тут перед собою канадійських капіталістів і їх слуг українських патріотів. Як перші так і другі виступають проти робітничого руху і проти СРСР. Щоби боротися проти них, треба вміти боротися, треба мати знання. Щоби обороняти Радянський Союз перед брехливими капіталістичними нападами, треба знати, як саме іде будівництво в СРСР. А чи можемо ми це робити, раз ми не приходимо на лекції і не вивчаємо розвитку клясової боротьби та радянського будівництва? Звичайно, що не можемо. Тут не вистарчає знати, що СРСР — це робітничо-селянська держава, а тут треба вміти виясняти робітникам і робітничій молоді, що находяться під впливом капіталістів і їх слуг українських патріотів, як Радянський Союз розвязує кожне життєве питання, як підвищує добробут трудящих мас, як творить нове життя.

Та цих питань ми не зуміємо пояснити, якщо ми і надалі замісць іти на лекції стоятимемо на коридорі в УРД та будемо робити такий шум і гамір, що аж старші товариші мусять звертати нам увагу, щоби ми не перешкаджали лекціям.

Чи всі наші члени замісць іти на лекцію роблять шум та вистоюють на сходах? Ні не всі, але між ними, на жаль, не бракує і передових членів С. М., які повинні би давати молоді трохи кращий примір.

Товариші і товаришки! Возьмімся активніше за освітню працю: читаймо, вчащаймо на лекції і на освітні збори та набуваймо на них знання. А знання — це сила, яка допоможе нам розбити наших ворогів.

Арсен.

Вінніпеґ, Ман.

ЯК ЗОРҐАНІЗОВАНО НАШ ВІДДІЛ С. М.

Наш відділ Секції Молоді в Гай-вей Пакан, Алта., ще дуже молодий. Його зорґанізовано цеї весни, а саме 20 квітня. Масові збори місцевої трудящої молоді і родичів дня 20 квітня, на яких зорґанізовано відділ, попередили підготовчі збори дня 13 квітня, на яких обговорено потребу і рішено зорґанізувати відділ С. М.

На зборах 20 квітня вписалося до Секції Молоді 26 членів і членкинь, а за короткий час ми відограли гарний концерт. Підготовка до того концерту була досить тяжка, бо деякі наші члени не вміли ні читати, ні писати по українськи, отже старші товариші мусіли вчити їх устно.

Багато наших членів і членкинь беруться дуже завзято до науки і я вірю, що за короткий час наш журнал отримає більше і ліпші дописи від цего.

Активність нашого членства є запорукою, що наш відділ поступатиме скоро вперед і догонить старші відділи.

Михайло Рошко.
Гай-вей Пакан, Алта.

ДЕЩО ПРО НАШУ ПРАЦЮ.

Бачучи, що про працю нашого відділу С. М. в Гемилтоні ніхто не пише в журналі, я рішила зробити це сама.

Наш відділ Секції Молоді начисляє около 35 членів і членкинь, але на лекції, які відбуваються кожного вівтірка, приходить всього по 20 з них. Відділ видав одне число стінґазети під назвою "Червона Зоря". Другого числа не видано, бо членство не дописувало до неї. При відділі є мандолінова орхестра, якою проводить т. Тенеґана. Орхестра робить добрий поступ.

Недавно ми влаштували своїми силами гарний концерт. Відкрив його т. Л. Кошуль. Всі концертові точки виконано дуже добре. В половині концерту промовляв т. Бойчук, а після него т. Костинюк (з Содбори). Концерт закінчено пізно в ночи.

З нашої місцевости виїхали недавно два активні члени С. М. т. т. П. Бойчук і Е. Кошуль. Їх відсутність дається відчувати. Ми-ж повинні поповнити наші ряди новими членами.

Кінчаючи, я закликаю гемилтонську робітничу молодь, щоби ставала членами Секції Молоді ТУРФДім і дописувала до нашого журналу "Бойова Молодь".

Оля Тимчишин.
Гемилтон, Онт.

БЕЗ УЧИТЕЛЯ, АЛЕ ПРАЦЮЮТЬ.

В неділю 15-го червня орхестра відділу Секції Молоді в Келґари, Алта., влаштували над звичайно гарний концерт. Кидалося в очі те, що орхестрою управляв молодий член С.М. тов. Іван Хитренький, який виявляє значні здібности в музиці. Добре було б, щоби товариш попрацював над собою як слід під час шкільних вакацій й цим самим доказав, що не даром належить до так корисної орґанізації як Секція Молоді ТУРФДім.

Програма концерту складалась з досить трудних до виконання творів, але наші молоді орхестранти дуже справно виконали їх. З дуже гарними солями та дуетами виступали молоді товаришки Тутецька, Вусик, Якимовичі та Кузьмарі. Наша публика дуже любить такі виступи. Слід згадати й те, що тов. і т-ки Кузьмарі поховали в четвер 12-го ц. м. свою рідну матір і остались напів сиротами. Та все таки така тяжка втрата не спинила їх виступати на концерті. Вони зробили це, щоби повести освітню працю серед робітників й тим самим підготовити їх до остаточного бою й перемоги над цим несправидливим ладом, який в страшний спосіб визискує робітників і робітниць та відбирає від молоді їхніх материй та батьків, полишаючи їх на поталу тяжкого життя.

Молоді товариші і товаришки говорили мені, що хочуть влаштувати такий вечерок у УРД, якого ще не було. Це буде дуже гарно. Я від себе додав би, щоби на той вечерок покликати всю ту молодь, яка ще не є в С.М. і тим способом заохотити її вступити в наші ряди.

Цікаве є й те, що за минулих три місяці реґулярно появлялась стінна ґазета молоді, яка називається "Молоді Борці". В ній появляються дуже цікаві статті та дописи, але на жаль треба сказати, що старші мало інтересуються тою ґазеткою. Це зле зі сторони старших, але ви, молоді борці, не падайте духом, а старайтеся, щоб та ґазета стало на час виходила.

Так молоді товариші й товаришки, перед вами є велика праця і її виконати можна лише орґанізаційним способом. Чим краще будете свою працю виконувати тим скорше ваші ряди збільшаться новими силами й тим скорше досягнете своєї мети — побіди над капіталом.

Любитель молоді.
Келґари, Алта.

Товаришки й Товариші! Чи ваші діти читають журнал "Бойову Молодь"? Як ні, то передплатіть їм його!

Як хто працював для "Робітниці".

ЗВІТ З ЛИСТОПАДОВОЇ КАМПАНІЇ В КОРИСТЬ НАШОЇ ПРЕСИ

Н. Тонаванда, Н. Й.

Дорога Адміністраціє!

Посилаю вам $18.50, з того 13.50 старої і нової передплати на "Робітницю" а $5.00 на пресовий фонд.

По 50 ц. на пресовий фонд зложили: А. Драґан, Ф. Опалка, Е. Карпінець, М. Березький, А. Громовик, А. Маліновнч; по 25 ц.: Л. Малінович, В. Вергун, Ф. Вергун, А. Волянек, Ю. Слюсаренко, К. Данилів, М. Номінанюк, К. Горох. Разом пресфонду $5.00.

На зборах Товориства Лесі Українки відділу Союза У. Р. О. по довшій дискусії над освітньо-культурною працею вибрано комітет, який мав занятися збиранням передплати і пресового фонду для "Робітниці". Згаданий комітет відвідував кожну українську робітничу хату в цій місцевости і виконав своє задвання на скільки було можливо.

Слід зазначити, що в нашій місцевости є ще багато таких, що не розуміють значіння освіти, не знають про клясову боротьбу. Тоді люди завжди накидаються на свідомих робітників. Але ми, як свідомі робітниці, не повинні зважати на ніщо а йти хата в хату де мешкають українські робітниці і поширювати наш жіночий журнал. Ми так і зробили: здобули пять нових цілорічних передплат й стару передплату сколєктували від пятьох, та і на пресовий фонд зібрали.

Відділ Союза У. Р. О. ім. Лесі Українки складає щиру подяку всім передплатникам і жертводавцям.

З товариським привітом,

За Комітет:К. Данилов, Ю. Слюсаренко, А. Небелицька.

Гемтремк, Міш.

Тов. Г. Пастернак зібрав на передплату і пресовий фонд "У.Р.В.", "Робітниці", "Ф. Ж." і "С. М." $205.00.

На лісту ч. 2564 на пресовий фонд "Робітниці" зложили по $1.00: М. Ґнап, І. Ґанчар; по 50 ц.: Г. Пастернак, С. Медуна, Ф. Олсон; по 25 ц.: П. Шкула, М. Довгань, А. Ковальчук. Разом $4.25.

Дітройт, Міш.

Т-ка Анна Микитів зібрала на лісту ч. 2724 на передплату "Робітниці", та $1.50 на пресовий фонд. На пресовий фонд зложили: П. Григорко 50 ц.; по 25 ц.: М. Зілінський, І. Синюта, К. Чиж, А. Микитів. Разом $1.50.

Верміліон, Алта.

Т-ка Ольга Чабан зібрала на лісту ч. 4267 на передплату "Робітниці" $13.50; на лісту ч. 5531 на пресовий фонд по $1.00: О. Чабан, І. М. Саковський; М. Хміляр 75 ц.; по 25 ц.: М. Горбасенко, В. Ребрина, Ф. Легенький, Н. Кузів. Разом пресфонду $3.75.

Домініон, Н. С.

Від імени пресового комітету в Домініон, Н. С. прислано на передплату і пресовий фонд для нашої української робітничо-фармерської преси $110.00 і так:

На передплату "У.Р.В."	$36.00
На передплату "Робітниці"	1.50
На пресовий фонд "У.Р.В."	61.60
На пресовий фонд "Робітниці"	10.90
Разом	$110.00

Пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Я. Сиґідин зібрала на лісту ч. 516: В. Сиґідин, 1.00; по 50 ц.: Г. Сиґідин, Я. Сиґідин, І. Перегіняк, В. Содома, Н. Брошко, П. Адамчук, М. Тимків, Г. Корбан, М. Семенюк, І. Черпак, В. Марків, Г. Гаврилюк; П. Вацко 30 ц.; по 25 ц.: А. Латківська, В. Удуд, М. Лавришин, І. Гаврилків, М. Сализин, В. Філіпович, Н. Норвак, М. Філіпович, І. Курчак, А. Курчак, А. Брошко, П. Латківський, О. Зварун, Н. Зварун; В. Брошко 10 ц. Разом $10.90.

Всім жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

В. Содома, секр.

Енсонвил, Онт.

Дорогі Товариші!

Посилаємо Вам від листопадового комітету почтовий переказ на суму $158.45, що вплинула в місяці листопаді на передплату і пресовий фонд нашої робітничо-фармерської преси в Канаді.

Звіт з листопадової кампанії представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$96.00
Передплата "Робітниці"	31.50
Передплата "Ф. Ж."	8.00
Передплата "С. М."	6.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	8.65
Пресовий фонд "Робітниці"	5.45
Пресовий фонд "Ф. Ж."	2.25
Пресовий фонд "С. М."	.60
Разом	$158.45

Збірка на лісти на передплату і пресовий фонд "Робітниці".

Т-ка А. Панчук зібрала на лісту ч. 5307 на передплату $18.00, на лісту ч. 4453 по 50 ц.: Д. Касіян, Й. Стрілецький; по 25 ц.: А. Панчук, Ф. Ікалюк, Ю. Мороз, Н. Ґерчук, В. Н. Рогатюк, І. Гикавий, Ф. Богдан, Д. Лізнік, С. Пащук, Т. Шидловський, Д. Бояновський, К. Шот, І. Білик, Я. Василик, В. Тиховецький, І. Рапела, М. Тропак; І. Перегінський 20 ц. Разом $5.45.

Т-ка Р. Ґерчук зібрала на лісту ч. 5300 на передплату $13.50.

Тут треба зазначити, що товариші і товаришки працювали для тої ціли щиро і з посвятою. Всі ми раді, що наша місцевість хоч в части причинилася до піддержання нашої дорогої преси. Зібрано не так багато, але зібрано те, що можна було зібрати від тутешніх робітників.

На закінчення листопадовий комітет складає щиру подяку всім товаришам і товаришкам, що причинилися до підмоги нашій пресі.

З товариським привітом,

Листопадовий Комітет.

Савт Поркюпайн, Онт.

Дорога Адміністраціє!

Від імени пресового комітету посилаємо Вам в цьому листі почтовий переказ на $165.50 на передплату і пресовий фонд нашої преси. На передлату і пресовий фонд зібрано:

Передплата "У.Р.В."	$48.00
Передплата "Робітниці"	28.60
Передплата "Ф. Ж."	6.00
Передплата "С. М."	6.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	70.40
Пресовий фонд "Робітниці"	2.00
Пресовий фонд "С. М."	4.00
Разом	$165.50

(На пресовий фонд "У.Р.В. ЦМК

КПК жертвував $50.00 а на лісти зібрано $21.25, але з того виплачено 85 ц. за почтову пересилку, що остається лише $70.40. -- Адміністрація.)

Збірка на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Оксана Костинюк зібрала на лісту ч. 5738 на передплату "Робітниці" $25.60; на лісту ч. 3030 на пресовий фонд: Н. Демянчук $1.00; Д. Данилюк 50 ц. Разом пресфонду $1.50.

Т-ка А. Миронюк зібрала на лісту ч. 5739 на передплату $1.50; на пресовий фонд: С. Ільчук 50 ц.

Пару слів відносно кампанії. В нас цього року кампанія не вдалася тому, що коли згорів тутешній млин, так багаао робітників повиїздили з міста. Наш комітет старався працювати скільки міг, всіх сил докладалося, щоби придбати як найбільше для нашої преси. Одначе наші відділи не могли устроїти ні одного підприємства в користь преси, бо на Укр. Роб. Домі було також трохи довгу і треба було напружити всі сили, щоб цего довгу спекатися, що і до певної міри нам вдалося зробити. Ми дуже вдячні ЦМК КПК за жертвування $50.00 на пресовий фонд "У.Р.В.", бо ці гроші значно збільшили нашу збірку.

Хай жиє робітничо-фармерська преса!

За комітет: Оксана Костиник, секр.

Ді Пес, Ман.

Дорогі Товариші!

Шлемо Вам почтовий переказ на суму $221.80, що придбали на нашу пресу в листопадовій і грудневій кампанії.

Передплата "У.Р.В."	$77.00
Передплата "Робітниці"	24.75
Передплата "Ф. Ж."	22.00
Передплата "С. М.	3.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	64.00
Пресовий фонд "Робітниці"	30.55
Разом	$221.80

Збірка на лісти, на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка К. Підскальна зібрала на лісту ч. 4853 на передплату $3.00.

Т-ка І. Сінкевич зібрала на лісту ч. 2849 на передплату $7.50.

Т-ка Марія Таковська зібрала на лісту ч. 2001 на передплату $12.75; на лісту ч. 4607 на пресовий фонд Н. Сергійчук 50 ц.

Т-ка Марія Холявчук зібрала на лісту ч. 5704 на передплату $1.50; на лісту ч. 4731 на пресовий фонд: Л. Шатковський $4.50; по $1.00: А. Борщ, П. Прокопенко, В. Сінкевич, І. Лохач; по 50 ц.: Т. Юркин, А. Дратований; по 25 ц.: Я. Дзалка, А. Боков; Онищук 5 ц. Разом пресфонду $10.05.

З підприємств вплинуло на пресовий фонд "Робітниці" $20.00.

На закінчення наш комітет кличе робітників і робітниць в Ді Пес, щоби не забували за свою робітничо-фармерську пресу та щоби при всякій нагоді старалися помагати її. Бо тільки робітнича преса освідомляє працюючих і провадить їх до остаточної побіди.

Всім жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

За пресовий комітет:

Марія Таковська, голова. П, Ткач, секр.

Мірор, Алта.

Т-ка Анна Бачур зложила на передплату "Робітниці" $3.00; на пресовий фонд: А. Бачур 50 ц.; по 25 ц.: І. Бачур, С. Бачур. Разом пресового фонду $1.00.

Кенора, Онт.

Відділ ТУРФДім в Кенора, Онт. придбав для робітничо-фармерської преси $72.25. Зібрано на передплату "У. Р.В." $44.00; на передплату "Робітниці" $15.75; на передплату "Ф. Ж." $7.00; на пресовий фонд "У.Р.В." $4.25; на пресовий фонд "Робітниці" $1.25.

На пресовий фонд зложили: А. Франчук 50 ц.; по 25 ц.: М. Беднарчук, А. Балко, С. Петруняк. Разом $1.25.

Мірс, Ман.

Т-ка О. Дичаковська зібрала на лісту ч. 2672 на передплату "Робітниці" $3.00; на пресовий фонд по 25 ц.: О. Дичаковська, Ф. Козунь. Разом пресфонду 50 ц.

Ферні, Б. К.

Дорогі Товаришки!

Від імени пресового комітету у Ферні посилаю Вам почтовий переказ на суму $95.23, що придбано на передплату і пресовий фонд для нашої робітничо-фармерської преси.

Звіт з кампанії представляється так:

Передплата на "У.Р.В."	$62.00
Передплата "Робітниці"	13.50
Передплата "Ф. Ж."	12.00
Передплата "С. М."	2.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	4.23
Пресовий фонд "Робітниці"	1.50
Разом	$95.23

Збірка на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Катерина Теленко зібрала на лісту ч. 1296 на передплату $4.50; на лісту ч. 5617 на пресовий фонд по 50 ц.: К. Теленко, О. Стефак. Разом пресового фонду $1.00.

Тов. В. Мойсюк зібрав на лісту ч. 5608 на пресовий фонд: М. Шлемко 50 ц.

Всім жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

За пресовий комітет: В. Мойсюк, секр.

Атабаска, Алта.

Дорогі Товариші!

Від імени відділу ТУРФДім посилаю Вам $35.10, що зібрали на передплату і пресовий фонд для нашої робітничо-фармерської преси.

Збірка на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка М. Скриник зібрала на передплату "Робітниці" $1.60; на пресовий фонд: А. Каплун 50 ц.; М. Скриник 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка В. Кіселиця зібрала на лісту ч. 4062 на передплату $3.00; на пресовий фонд: Н. Гарасимюк 50 ц.; А. Кіселиця 25 ц. Разом 75 ц.

Повторення:

Передплата "У.Р.В."	$4.00
Передплата "Робітниці"	6.10
Передплата "Ф. Ж."	13.00
Передплата "С. М."	1.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	.50
Пресовий фонд "Робітниці"	1.50
Пресовий фонд "Ф. Ж."	5.00
Пресовий фонд "С. М."	4.50
Разом	$36.10

Всім колекторам і жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

С. Кузєк.

Шікаґо, Илл.

Т-ка О. Мазярчук зібрала на передплату "Робітниці" $1.50; на пресовий фонд по 50 ц.: А. Бозовія, Г. Мазярчук; по 25 ц.: М. А. Козачок, Н. Мазкевич, О. Лумич; по 10 ц.: І. Куляк, К. Верим, Н. Бризден, М. Запрук, Н. Тирон, М. Ревіл, Н. Ніновський, П. Ніновський, П. Виноградник, Ф. Мілер. Разом пресфонду $2.75.

Летбридж, Алта.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету в Летбридж посилаю Вам почтовий переказ на суму $482.81, яка вплинула в користь нашої преси. В подробицях ця сума зібрана так: з підприємств — $186.36, члени РЗТ зложили при членських вкладках $63.00, з представлення "Дванайсять" (Колгорст і Летбридж) $60.80, з розіграввки печеної курки, що дарувала т-ка Олена Паламарчук $8.30, колекта по хатах $29.85, передплата $199.50 — разом $542.81; розходи $60.00, посилаємо $482.81.

На передплату і пресовий фонд "Робітниці" збирали на лісти:

Товариші В. Кізема і Т. Булеховський зібрали на лісти 1219 і 5116 на передплату $14.00; на лісту ч. 2391 на пресовий фонд: А. Чернівчан 50 ц.; по 25 ц.: Д. Кізема, Е. Булиховська, В. Булиховська. Разом пресфонду $1.25.

Товариші П. Стінковий і В. Несторук зібрали на лісту ч. 1217 на передплату $32.00; на лісту ч. 5227 на пресовий фонд по 50 ц.: М. Кучерян, І. Романюк, Г. Ярославська; С. Шлемко 25 ц. Разом $1.75.

Товариші В. Кізема і В. Токарюк зібрали на лісту ч. 5226 на пресовий фонд: Е. Федоряк 50 ц.; по 25 ц.: П. Коляско, А. Ґолія. Разом $1.00.

Повторення:

Передплата "У.Р.В."	$126.00
Передплата "Робітниці"	48.00
Передплата "Ф. Ж."	23.50
Передплата "С. М."	2.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	276.56
Пресовий фонд "Робітниці"	4.00
Пресовий фонд "Ф. Ж."	2.00
Пресовий фонд "С. М."	.25
Разом	$482.81

Щире товариське дякую всім тим, що не жалували свого труду і гроша на піддержку робітничо-фармерської преси.

З товариським привітом,
За пресовий комітет,
В. Несторук, секр.

Повел Ривер, Б. К.

Т-ка А. Когут зібрала на пресовий фонд "У.Р.В." $3.00; на передплату "Робітниці" $1.50; на пресовий фонд "Робітниці" на лісту ч. 5363 по 50 ц.: А. Гусар, А. Когут. Разом пресфонду $1.00.

Кливленд, Огайо.

Т-ка Стела Шуліґа зібрала на лісту ч. 3748 на передплату "Робітниці" 80 ц.; на лісту ч. 2206 на пресовий фонд: М. Зінків 75 ц.; по 50 ц.: К. Боднарчук, Ф. Бегман, А. Гапій, І. Буткевич; С. Шуліґа 35 ц.; П. Шуліґа 30 ц.; по 25 ц.: П. Низник, Т. Кухар, Н. Батюк, А. Шаварська, І. Колотка, О. Бурий, А. Миколюк, М. Ракочий, А. Козуб, Ф. Кушляк, К. Лемещук, М. Синишин; по 20 ц.: М. Оґінська, К. Пукшин; по 15 ц.: А. Шайновська, М. Романюк; Д. Калинчук 10 ц. Разом пресфонду $7.20.

Тейлортон, Саск.

Від імени пресового комітету в Тейлортон, Саск., одержано $127.00 на передплату і пресовий фонд української робітничо-фармерської преси.

На передплату і пресовий фонд "Робітниці" збирали:

Тов. Петро Ґембей зібрав на лісту ч. 5688 на передплату $10.50; на лісту ч. 4670 на пресовий фонд по 25 ц.: І. Петрик, П. Ґембей, Ґ. Мандрик, М. Козуб, І. Лотоцький, П. Ґембей, О. Стефюк. Разом $1.75. Разом пресового фонду зібрано $2.75.

Шікаґо, Илл.

Т-ка Ксеня Кабана зложила на передплату "Робітниці" $1.50; зібрала на пресовий фонд по 50 ц.: В. Кабан, К. Кабан, М. Гарвей, М. Керієр, М. Гудза. Разом пресового фонду $2.50.

Брендон, Ман.

Т-ка П. Преведа зібрала на лісту ч. 2070 на передплату "Робітниці" $3.00; на пресовий фонд по 50 ц.: П. Преведа, Ф. Дічка. Разом пресового фонду $1.00.

Ню Йорк, Н. Й.

Т-ка Катерина Корилюк зібрала на лісту ч. 558 на передплату "Робітниці" $3.00; на пресовий фонд: Г. Тарнопольська 50 ц.: М. Скоропад 25 ц. Разом пресового фонду 75 ц.

Сімко, Онт.

Т-ка Текля Щавурська зібрала на лісту ч. 3236 на передплату "Робітниці", "Ф. Ж." і "С. М." $3.00; на пресовий фонд "Робітниці": П. Гоцула $1.00; по 50 ц.: Й. Данильчук 35 ц.; по 25 ц.: П. Цимбал, Т. Айнсбарт; Н. Ґаландзій 15 ц.; П. Лихач 10 ц. Разом $4.10, але 10 ц. коштує пересилка грошей, то на пресовий фонд "Робітниці" остається $4.00.

ЖЕРТВИ НА ОРҐАНІЗАЦІЙНО-ОСВІТНИЙ ФОНД ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУРФДІМ.

Вінніпеґ, Ман.

По 50 ц. зложили слідуючі товаришки: Анна Назаркевич, Текля Канюґа, Анна Попчек, Марія Ковалюк, Катерина Чорнюк, Марія Хоміцька, Текля Деда, Марія Якімович, Марія Демків, Маря Данилевич, Анастазя Капач, Василина Угрин, Юстина Палюк, Анна Дідур, Анна Кусяк, Анна Вовк, Ева Гупало, Варвара Проскурняк, Марія Бабієнко, Анна Пастух, Марта Канюґа, Марія Гоцуляк, Софія Палюк, Марія Насир, Марія Сорбачек, Марія М. Гоцуляк, Марія Кіцелюк, Настя Ухач, Настя Курчаба, Ґеня Панчук, Марія Навізівська, Паранька Романовська, Марія Гапюк, Паранька Качуляк, Марія Вовк, Анна Міщій, Ева Грицак, Явдоха Дейголос, Анна Макодим, Лікерія Динилченко, Наталя Гарасимович, Маня Капусняк, Марія Мохорук, Анна Гунька, Катерина Аламбець, Олена Костюшко, Розалія Кульчицька.

Т-ка Катерина Мєдзон зібрала на лісту ч. 77: К. Мєдзан 25 ц.: І. Балабовський 15 ц.; П. Шалюк 10 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Маґда Паніщак зібрала на лісту ч. 148: М. Паніщак 25 ц.; О. Паніщак 15 ц.; К. Чокан 10 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Анна Мойсюк зібрала на лісту ч. 81: Анна Мойсюк 25 ц.; Соня Янішевська 15 ц.; Клеоніка Мойсюк 10 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Паранька Попович зібрала на лісту ч. 116: П. Попович 40 ц.; М. Паладійчук 10 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Анастазія Грицюк зібрала на лісту ч. 215: Олекса Заяць 25 ц.: Анастазія Грицюк 25 ц. Разом 50 ц.

Едмонтон, Алта.

Т-ка Анна Зень зібрала на лісту ч. 426 $3.40 зложили по 35 ц.: І. Якимович і І. Буно; по 25 ц.: Н. Ранаш, В. Буднак, Дж. Ліщишин, Л. Берсетов, Г. Ризюк, Ю. Ліщук, А. Пеліпчук, Софія Соколовська і А. Зень; А. Семотюк 15 ц.; по 10 ц.: І. Підбурачинський, М. Шульський, Н. Савчук.

Т-ка Анна Жукевич зібрала на лісту ч. 442 70 ц. Зложили: А. Жукевич 30 ц.; по 10 ц.: І. Клибановський, В. Квасниця, Ю. Петриґа і В. Куниш.

Т-ка Текля Чабан зібрала на лісту ч. 435 $2.75. Зложили по 50 ц.: Михайло Яремко, Никола Бузанський; по 25 ц.: Й. Лутчак, Н. Садовий, В. Кваниця, Г. Просимяк, (Нечиткий), Стефанія Гриців і Вас. Бузинський.

Т-ка А. Саковська зібрала на лісту ч. 425 $3.05. Зложили по 50 ц.: Н. Саковська і М. Цап; П. Крижавка 30 ц.; по 25 ц.: О. Мельник, Г. Стасів, Марія Бендяк, Т. Стасів, Т. Сверида, Г. Просимяк і Т. Семенчук.

Т-ка Анна Скиданюк зібрала на лісту ч. 453. $3.50. Зложили: Нечиткий $1.00; по 50 ц.: Вонґ Ленґ (Китаєць) Ґі Кім Фей, Дж. Донґген; по 25 ц.: т. Вонґ, Дж. Мартин, Сем Кі і С. Микитюк.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Укр. Роб. Жіноче Товариство "Просвіта" Гемтремк, Міш. З поквітуванням жертв на пресовий фонд "Робітниці" ми спізнилися через навал праці. В цьому числі починаємо поквітовувати їх, причому поквітуємо теж ваших жертводавців.

КУХОВАРСЬКІ ПОРАДИ.

СУП-ПЮРЕ З ГРИБАМИ.

Зварити суп з коріння. Дві моркви, 2 петрушки, 1 пастернак, 1 цибулину, 50 ґрамів грибів перемити в гарячій воді, варити в окремому ронделі до м'якости. Пропуститн через м'ясорубку, покласти в суп. З води, де варилися гриби, скористатись на галушки до супу. Додати 1 яйце і стільки борошна, щоб тісто було досить м'яке, розкатати лист, півпальця завтошки, і порізати на маленькі кубики. Спершу суп заправити так: 1 ложку борошна, розмішати до гладкости, розвести, увесь час мішаючи, з загальним супом. Дати добре прокипіти, вкинути галушечки, дати кілька разів закипіти. Покласти 100 ґрам. сметани. З такої пропорції вийде 5 тарілок супу.

КНИДЛІ З РИБИ.

Коли маєте дрібну рибу, можете зробити з неї дуже добрі книдлі: очистити рибку з луски, обмити добре, пообтинати хвости, голови, плитви; здіймити скірку, вибрати хребет й всі більші, а оскільки мож, то й менші ості. Мясо змолоти два рази на машинці з одною або двома цибулями (залежно кілько є мяса), посолити, легко поперчити, дати яйце (можна й сам білок), жменю сухої тертої булки й вмішати добре, щоб була одностайна маса. Виробляти книдлі, обтачати в тертій булці й зварити на юшці, яку зваримо з тих голівок та хвостів й кісток з риби з закришкою, бібковим листком й кількома зернятами перцю. Вариться досить довго; опісля книдлі вибрати друшляковою ложкою на полумисок, а до юшки додати для певности ще листок-два желятини розпущеної в теплій воді — й заварити враз з нею. Як розпуститься, залити цею юшкою книдлі й дати застигнути на дреглі. Коли їмо, можна скропити вже на тарілці оцтом або цитриною.

КНИДЛІ З СУШЕНИХ СЛИВОК.

З сушених сливок, зварених, але не розварених, так як із сушениць, добрі є книдлі в картопляному тісті. Тісто прилагоджуємо в той спосіб: варимо обібрані картоплі, відціджуємо воду, і як можна найліпше перемнемо. Як простигнуть, вбиваємо до миски картоплі 2 — 3 яйця, вмішаємо, й додаємо трохи муки, а то — стільки, щоб тісто не розліталося, коли будемо брати його по кусникові й завивати в нього сливку. Заварюємо на окропі легко соленім, смаруємо маслом, присмаженім з булочкою, цукруємо і подаємо. Можна подати до них сметану, цукор, а хто любить — зверху посипати товченим цинамоном та свіжим, солодким сиром. Дуже смачна, здорова і поживна страва.

КУРЧАТА З ЦВІТНОЮ КАПУСТОЮ.

З — 4 курчат поставити варити в холодній воді. Коли закиплять, зшумувати, покласти ложку масла, цибулину, ½ петрушки, соли й 2 — 3 перчини, накрити покришкою й варити, доки не стануть м'ягкі. Потім повиймати, а юшка нехай випріє, додати пів склянки вершків або некислої сметани, 2 ложки сіяних сухарців і заварити. Взяти або дві невеличкі головки цвітної капусти, зварити окремо й відкинути на сито. Курчата покласти в таріль, обкласти капустою й обілляти підлевою.

КУРЧАТА З НАЧИНКОЮ.

На кожне курча взяти ½ склянки товчених сухарів, пів яйця, пів ложки масла, 2 ложки молока, жменю зеленого кропу з петрушкою (закришки), ¼ чайної ложки соли. Усе це розмішати, поначиняти курчата і позашивати. Пообкачувати курчата в яйцях із сухарями, скласти в глибоку бляху та покласти на кожного по шматочку масла (на 2—3 курчат ½ ф. масла), а на бляху налити 2 ложки води й поставити в духовку за 45 хвилин перед тим, як подавати на стіл.

Пекти раз-у-раз перевертаючи та поливаючи їхнім соком. Коли допечуться, полити востаннє, ще раз посипати сухарцями й залишити в печі, щоб підсмажились. У сік налити 2—3 ложки вершків, заварити й підлити в таріль до курчат, але не поливаючи їх.

Молоді курчата печуться 20—30 хвил., а старіші 30—40 хвилин.

Для курчат треба вибирати бляху або сковороду таку, щоб курчата лежали щільно й не було між ними порожнього місця, бо масла піде більше.

На одне курча треба чверть ф. масла, на 2 одну трету ф., на 3 — пів фунта.

Пекти курчата на великому вогні, засто повертаючи.

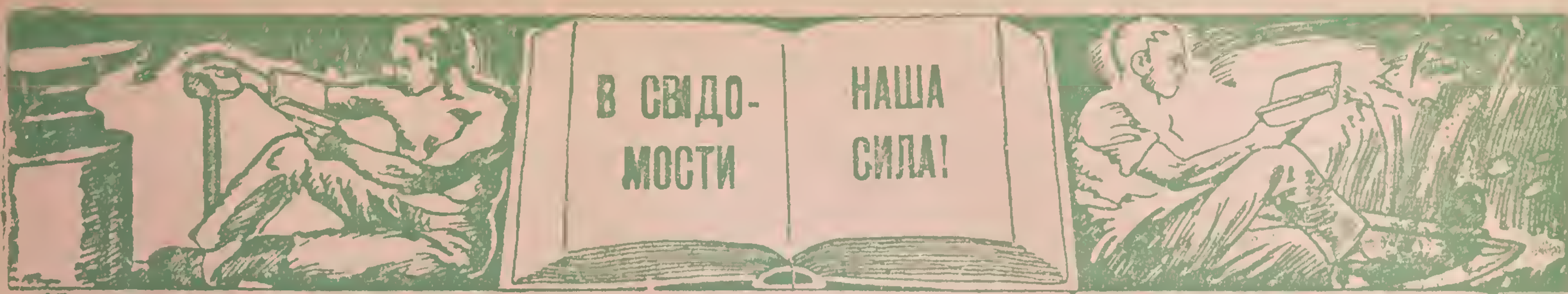

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної незалежности	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозіфія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Притча про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

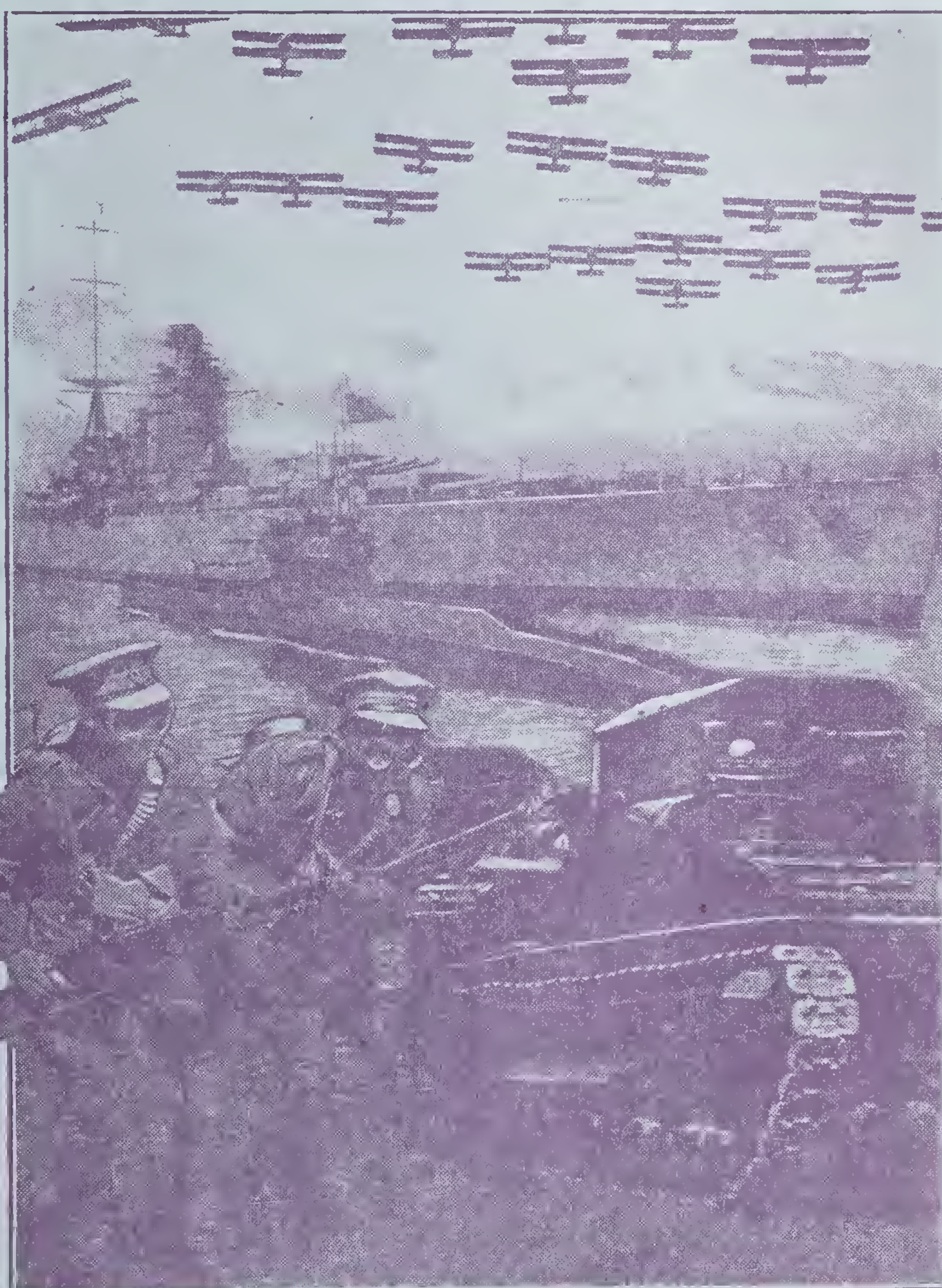

ІМПЕРІЯЛІСТИ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО ВІЙНИ У ВОЗДУСІ, НА МОРІ, ПІД ВОДОЮ І НА СУШІ. БОРІТЬСЯ ПРОТИ ІМПЕРІЯЛІСТИЧНОЇ ВІЙНИ.

1. Серпня 1930 Ч. 15. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND McGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR $1.50; PER SIX MONTHS 80c. SINGLE COPY 10c.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925, AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 1 серпня 1930 Ч. 15

Червоний Протиімперіялістичний День

Сьогодня Червоний протиімперіялістичний день. Сьогодня робітниці і робітники Канади й цілого світа будуть демонструвати проти імперіялістичної війни і проти збройного нападу на Радянський Союз. Сьогодня робітниці і робітники Канади й цілого світа будуть провіряти і приготовляти свої сили до переміни імперіялістичної війни, що грозить світові, на війну горожанську, до покінчення з усіми війнами і з усім капіталістичним гнетом та визиском.

Минулого року в Червоний день демонстрували в Канаді проти імперіялістичної війни десятки тисяч пролетарів, а цего року робітництво Канади зробить противоєнні демонстрації ще могутнішими і ще бойовішими. Цего вимагає від робітництва Канади той факт, що імперіялістична війна грозить тепер світові так дуже, як не грозила ніколи досі від закінчення останньої війни. Воєнну загрозу дуже а дуже збільшила теперішня велика економічна кріза.

ВОЄННІ ЗБРОЄННЯ ІМПЕРІЯЛІСТІВ.

Що імперіялісти дійсно приготовляються до нової світової різні, про це аж надто ясно вказують їх гарячкові воєнні зброєння, які постійно зростають. Імперіялісти не лише безупинно збільшують свої армії і мілітаризують молодь в ріжних напів-військових орґанізаціях, але головну увагу звертають вони на удосконалення і збільшення воєнної техніки і на зміцнення нею поодиноких військових частин. Огненна сила поодиноких військових частин зросла в останніх часах до нечувано високих розмірів. Коли, наприклад, одна піхотна американська дивізія мала в 1913 р. 24 кулемети, то через 10 літ, себто в 1923 р. вона мала вже 754, а зараз має аж 947 кулеметів. Всі кулемети тої дивізії випускали в 1913 р. 12 тисяч куль на мінуту, в 1923 р. — 377 тисяч, а в 1930 р. — 473 тисячі куль. Ясно, що нищительна сила кожної такої дивізії тимсамим дуже а дуже зросла.

Злучені Держави, Анґлія і Франція мали в 1923 р. 2,200 аероплянів, в 1926 р. — 2,900, а тепер вони мають 5,200. Ці числа багато говорять, але вони не говорять ще того, що фабрики аероплянів і весь промисловий апарат в імперіялістичних країнах є так устатковані, що в перші же місяці війни імперіялісти можуть побільшити те число аероплянів у 10, а за рік у кілька-десять разів.

Так же само скоро імперіялісти можуть побільшувати число гармат, танків і скількість ґазів та всеї зброї. З вибухом війни зріст знаряд-

дя для воєнного нищення прибере нечувано великих розмірів.

Франція, наприклад, виробляла в часі минулої війни 1,000 гармат на місяць, а тепер вона може виробляти 1,500; аероплянів — 2,000, тепер — 5,000; танків — 250, а тепер — 1,500. Так же само високо розвинена воєнна промисловість і в інших капіталістичних державах, а що до Злучених Держав, то вони стоять під тим взглядом ще вище.

Теперішня нищительна сила кожного поодинокого воєнного знаряддя непомірно більша від сили того знаряддя, яким імперіялісти нищили світ в останній світовій війні. І так танки в останній світовій війні робили всього 8 клм. на годину, а тепер одні з них роблять 60 клм. на годину, а другі (на колесах) 110.

Аеропляни-бомбометчики літали в 1918 р. по 150 клм. на годину, а тепер — 220 клм.; розвідчики в 1918 р. — 200 клм., тепер — 300 клм.; нищителі в 1918 р. — 225 клм., а тепер — 350 клм. і більше.

Воєнні кораблі стріляли в 1913 р. на 22 клм., а тепер вони бють тяжкими стрільнами аж на 37 клм.

Ми могли би навести багато більше дуже вимовних прикладів, але думаємо, що й цих вистарчить, щоби наші читачки й читачі зрозуміли, як гарячково імперіялісти приготовляються до війни і яка жахлива вона заказується.

ЗБРОЙНИЙ НАПАД ІМПЕРІЯЛІСТІВ НА СРСР

Імперіялісти приготовляють всі ті воєнні сили в першій мірі для збройного нападу на Радянський Союз. Успішне будівництво соціялізму в СРСР не дає їм спокою. Країна рад являється для них сіллю в оці. Вона революціонізує трудящих в капіталістичних країнах і в кольоніях. Через неї імперіялістичні держави бояться починати війну між собою. До нападу на СРСР гонить імперіялістів загострена теперішною крізою жадоба дістати величезний радянський ринок і розуміння, що існування країни рад на одній шестій частині світа загрожує їм загибеллю. Через те в останніх часах ми були свідками чисельних нащупувань ґрунту для нападу і провокацій, якими імперіялісти старалися і стараються спровокувати Радянський Союз до війни. До них алежать: захоплення китайськими мілітаристами Східньо-Китайської Залізниці, недавній "хрестовий" похід на СРСР, чисельні провокації з фабрики Пілсудського, включаючи вбивство радянського представника Войкова, далі провокації з фабрики анґлійського нафтового короля Детердінґа, орґанізування імперіялістами контрреволюційних орґанізацій і шкідницьких гуртків в СРСР, заопікування урядів Франції і Німеччини фальшівниками радянських векслів і багато інших.

Всі ті провокації і нащупування ґрунту Радянський Союз порозбивав своєю твердою мирною політикою і не дав спровокувати себе до війни. А вдалося йому зробити це успішно тому, бо йому допомогли працюючі цілого світа.

Потерпівши ряд поразок, імперіялісти ще більш зміцнили свої приготування до нападу на Радянський Союз. Зараз вони докінчують оточувати СРСР колом протирадянських воєнних союзів, зміцнюють збройні сили Румунії, Польщі і Фінляндії та приєднують до своїх плянів одні за одними прибалтійські держави. Все це вказує нам, що ми мусимо бути готові до оборони Радянського Союзу.

ЗАГРОЗА ВІЙНИ МІЖ ІМПЕРІЯЛІСТИЧНИМИ ДЕРЖАВАМИ.

Кромі загрози імперіялістичного нападу на Радянський Союз, існує загроза війни між поодинокими імперіялістичними державами. Ту загрозу дуже збільшила і загострила теперішня економічна кріза. Шукаючи виходу з крізи, імперіялісти чимраз більше поглиблюють і загострюють її. Вузол крізи чимраз більше замотується і затягається та грозить капіталістам задушенням. Не можучи розвязати його, імперіялісти звернули свої очи на війну і кожна імперіялістична країна приготовляє тепер зброю, щоби розтяти вузол крізи воєнним мечем.

Головні суперечности, які ведуть прямо до війни, існують між Анґлією і Злученими Державами. Ті найбільші імперіялістичні держави так загострили між собою боротьбу за ринки збуту, джерела сировини і сфери впливу, що війна між ними може вибухнути котрого небудь дня. Далі існують ворогування між Злученими Державами а Японією, між Францією а Італією, між Францією а Німеччиною, між Анґлією а Францією і багато інших. І всі ті суперечности, всі ті

ворогування ведуть до нової імперіялістичної війни.

ПРИКРИВАЧІ ІМПЕРІЯЛІСТИЧНИХ ПРИГОТУВАНЬ ДО ВІЙНИ.

Прикривачами імперіялістичних приготувань до війни і до збройного нападу на Радянський Союз є соціял-фашісти і ріжного покрою пацифісти разом з Ліґою Націй на чолі. В часі, коли імперіялісти шалено приготовляються до війни, вони стараються запевнити працюючих, що війна не грозить світові, що всі суперечности імперіялісти розвяжуть між собою мирним способом тощо. Все це вони роблять на те, щоби відвернути увагу працюючих від воєнних приготувань і дати імперіялістам кращу змогу вести ті приготування.

Та робітниці і робітники не повинні дати обдурити себе тим служальцям імперіялізму, а повинні приготовлятися, щоби перемінити імперіялістичну війну, коли вона вибухне, на війну горожанську і тим способом покласти кінець всім війнам.

Багато трудящих вже пізналися на підлій, служацькій роботі соціял-зрадників та всіх пацифістів і сьогодня в день першого серпня вони вийдуть на вулиці міст і задемонструють проти імперіялістичної війни й збройного нападу на Радянський Союз, розкриють і напятнують лицемірну роботу соціял-зрадників та висловлять піддержку індійській і китайській революціям.

Хай живе Червоний протиімперіялістичний день!

До всіх читачок "Робітниці"

Товаришки! В передпопередньому числі "Робітниці" ми описали Вам, в якому тяжкому фінансовому положенню находиться наш журнал і закликали Вас, щоби Ви прийшли йому з допомогою. Від того часу проминув місяць. За той місяць товариші з ріжних місцевостей прислали досить поважне число жертв на пресу. Товариші не хочуть допустити й обіцяють, що не допустять, щоби наша преса зменшувала через фінансові труднощі свій розмір, або й замикала котре з видань. Вони жертвують на пресу свої тижневі, кількаденні й одноденні заробітки та закликають ріжних своїх знайомих до таких жертв. Видавництво поквітовує і містить заклики всіх жертводавців в кожному числі "УРВ."

Так роблять товариші. А якже мається справа з товаришками? Коли Ви, товаришки, перечитуєте імена теперішних жертводавців на пресу, то Ви напевно знаєте також само як і ми, що між тими іменами є дуже мало імен робітниць і фармерок. Що ж це за причина? Чи ж тільки товариші розуміють значіння своєї преси і тому дорожать нею, а товаришки ні? Ми так не думаємо. А не думаємо так тому, бо знаємо, як щиро підтримували товаришки свою пресу, свій журнал через цілі минулі роки. І тому ми віримо, що товаришки прийдуть з фінансовою допомогою свойому журналові й тепер та не допустять, щоби ми через брак грошей перемінювали "Робітницю" на місячник, або ще гірше — щоби ми зовсім перестали видавати її на якийсь час.

Але, товаришки, коли Ви не хочете допустити до цего, а Ви не повинні допустити, то спішіть як найскорше з допомогою "Робітниці", бо вона находиться в дуже а дуже тяжкому фінансовому положенню.

Коли Ви читаєте імена жертводавців, то бачите, що багато товаришів дорожать "Робітницею" настільки, що виразно зазначують, що таку то а таку частину своєї жертви дають на "Робітницю". Чи ж Ви, товаришки, менше дорожите "Робітницею" як товариші? Ми віримо, що ні. А Ви докажіть це ділом!

Товаришки! Ми свідомі того, що теперішна економічна кріза, теперішне безробіття надзвичайно тяжко вдарили по робітницях. Ми знаємо, що робітниці заробляють багато менше як робітники, що Ваша платня є така мізерна, що її не вистарчає на прожиття. Ми знаємо, що багато робітниць зовсім не можуть найти праці і примирають разом зі своїми дітьми з голоду. Ми знаємо, в якій жахливій нужді находяться зараз незаможні фармерки. Ми знаємо,

що все це тимбільш правдиве відносно наших читачок, бо ж наш журнал спирається на найбідніший шар трудящого населення. Але, товаришки, коли Ви не будете боротися проти цего всего зла, проти цего звалювання на Ваші плечі тягару теперішної капіталістичної кризи, то капіталісти ще ще жорстокіше будуть визискувати Вас. Та, щоби успішно боротися проти капіталізму і всеї його руїнної господарки та визиску й поневолення, Ви мусите бути зорґанізовані і мати свою пресу, свого звязкового, свого учителя, керівника, який обєднував би Вас, учив і керував Вами в тій боротьбі. Вам усім тяжко за гроші, але Вас є тисячі і коли Ви зложите на "Робітницю" по невеличкій жертві, то вона буде виходити і буде далі боротися за Ваші інтереси. Тож спішіть з допомогою "Робітниці"!

Ми закликаємо всі відділи Жінсекції, щоби обговорили справу допомоги "Робітниці" на своїх найближчих зборах і підприняли в цьому напрямі певні кроки. Памятайте, товаришки, що існування "Робітниці" находиться у Ваших руках.

Редакція.

ПРОТЕСТУЙТЕ ПРОТИ ЗАСУДУ НА СМЕРТЬ 3. РОБІТНИКІВ!

Білий терор шаліє тепер в цілому капіталістичному світі. Капіталісти бачуть, що робітництво піднімається до боротьби за визволення і стараються здавити ті визвольні змагання трудящих кулями, баґнетами, шибеницями, тюрмами і поліцейськими клобами. Багато, багато найкращих синів робітничої кляси паде тепер жертвами того капіталістичного терору. Деяких з борців робітництво вириває з хижих лап капіталу своєю орґанізованою боротьбою.

Зараз робітничі орґанізації повідомляють нас зі Західньої України, що польсько-шляхетський суд засудив дня 12 червня у Львові трох молодих робітників-комуністів т.т. Гирша, Пропера і Юґенда на смерть за поширювання комуністичних летючок до дня 6 березня — дня міжнародньої боротьби пролетаріяту проти безробіття.

Наші читачки й читачі можуть собі представити, під яким страшним гнетом находяться працюючі в Польщі, коли за звичайне розношення комуністичних летючок польські фашісти карають трудящих смертю.

В цьому капіталістичному гнобленню, переслідуванню і мордуванню працюючих активно помагають польським фашістам українські патріоти і їх орґанізації. УНДО пішло в цій своїй продажній роботі так далеко, що віддало під польське військове заряджування українські спортові орґанізації "Січ" і "Луг" і ще й обіцяє помогти Пілсудському зорґанізувати на Західній Україні від 50 до 100 тисячну армію, яка під проводом польсько-фашістського командування має битися проти Радянської України. Звичайно, ми певні того, що ундівцям це не вдасться, що українські трудящі спільно з польськими повалять панування польських і українських панів та їх слуг і вста-

ЧЕРВОНОАРМІЙЦІ ЙДУТЬ ПОМАГАТИ СЕЛЯНАМ КОСИТИ СІНО.

новлять в Польщі радянську владу, а Західню Україну приєднають до Радянської України.

Капіталісти і їх слуги бачуть, що йде до того і тому мордують та переслідують робітниць і робітників. Зараз робітництво Польщі і Західньої України бореться за визволення трох згаданих комуністів з хижих лап фашізму. В цьому помагає їм робітництво всіх міст Европи. А теж повинні і мусимо допомогти їм ми, українські робітниці і робітники тут в Канаді.

Товаришки й товариші! Скликайте масові мітінґи і протестуйте проти замордування трох молодих революціонерів. Потрібні інформації вислали відділам наших орґанізацій наші центральні заряди.

Приготовляйтеся до масових протестаційних мітінґів проти польського терору!

Взірець американського "правосуддя"

Минулого місяця розкрито в Злучених Державах один з типічних американських фрейм-апів, при помочі яких американські капіталісти розправляються з революційними робітницями і робітниками та їхніми провідниками. А саме розкрито фрейм-ап, який зробили американські капіталісти 1916 року на двох робітничих провідників Тому Мунія і Ворена К. Билінґса.

Чотирнацять років тому американські капіталісти при помочі шпіонів і підкуплених свідків оскаржили і засудили т.т. Мунія і Билінґса за кинену кимсь бомбу в часі військової паради. Мунія вони засудили були на смерть, а Билінґса на досмертну вязницю. Опісля під напором робітництва смертний присуд для Мунія теж замінено досмертною вязницею. Робітництво поставило було на тому суді багатьох свідків, які фактами доказували невинність Мунія і Билінґса, але капіталістичний суд не звернув на ті докази найменшої уваги, а лише визнав за правдиві свідчення підкупленого свідка, лакея з одного ресторану Джана МекДоналда і видав свій жорстокий вирок. В наслідок того вироку т.т. Муні і Билінґс мучаться вже 14 років в тюрмі.

Аж ось минулого місяця відшукано в місті Болтимор, Меріленд, того колишнього лакея Джана МекДоналда, на основі зізнань якого суд засудив обох товаришів. Той Дж. МекДоналд зложив заприсяжене зізнання, що його свідчення на розправі проти т.т. Мунія і Билінґса були фальшиві від початку до кінця. Він зізнав, що він навіть не знав Мунія і Билінґса й що підчас паради він зовсім їх не бачив.

Далі він каже, що до фальшивих зізнань намовили його аґенти державної прокураторії, яка виконала той фрейм-ап на обох товаришів. За зізнання йому заплачено.

МекДоналд докладно описав, як аґенти завели його до вязниці, де показали йому Мунія і Билінґса, щоби він міг пізнати їх на розправі.

Так по 14 роках розкрито один з найчорніших американських фрейм-апів. Справу взяли в свої руки адвокати Мунія і Билінґса та всіх робітничих орґанізацій, що добиваються звільнення невинно засуджених товаришів.

ЗА ЩО В ДІЙСНОСТИ ЗАСУДЖЕНО МУНІЯ І БИЛІНҐСА.

Американські капіталісти виконали фрейм-ап на Мунія і Билінґса за те, що вони проводили боротьбою робітників проти власників Обєднаних Залізничих Доріг Сан Франціско, власників Ґазової і Електричної Тихоокеанської Компанії та Союзу Фабрикантів і Працедавців. Та боротьба між робітниками а капіталістами тягнулася від 1906 до 1916 р.р. Вона прибирала часто дуже гострої форми.

В 1913 р. робітники ґазової і Електричної Компанії застрайкували. Страйком проводив Муні. Капіталісти зробили в тому часі перший фрейм-ап на Мунія і Билінґса. Нанятий провокатор дав Билінґсові валізку, який не знав, що в ній є, щоби він заніс її до другого провокатора. А тимчасом у валізці був динаміт. Билінґса, розуміється, арештовано з тою валізкою і сфабриковано докази, що з тим динамітом мав теж звязок Муні та засуджено абидвох на два роки тюрми.

В літі 1916 р. по Каліфорнії прокотилася хвиля страйків.

Муні і Билінґс були у проводі. Тамтейші капіталісти видали тоді 1 мільйон доларів, щоби розбити робітничі трейд-юнії. За ті гроші вони зорґанізували цілі відділи страйколомів, шпіонів і провокаторів.

І ось в червні 1916 р. хтось зірвав динамітом башту, де находились майстерні власників Обєднаних Залізничих Доріг. Шкоди було всього на триста доларів. Капіталістичні аґенти старалися приписати цей взрив Мунійові. Вони платили шоферові І. Вайнберґові, як він сам опісля зізнав, 5 тисяч доларів, щоби він свідчив, що возив Мунія на місце взриву, в той час, коли він возив Мунія і його жінку додому в 2 годині перед взривом. Але той не згодився.

В липні 1916 р. хтось кинув в часі військового параду бомбу. 9 осіб тою бомбою вбито а 40 поранено. Каліфорнійські капіталісти згори приписали той вчинок Мунійові і Билінґсові. Не помогли численьні свідки, які були разом з Муніем на даху одного дому в часі вибуху. Не поміг такий доказ як фотоґрафія, що показувала фіст демонстрації і дах того дому, де находився Муні. На тім домі висів великий годинник, який показував саме час, в якому кинено бомбу. На фотоґрафії зовсім виразно видно фіст демонстрації, годинник і Мунія з жінкою на даху. Нічого не помогло. Капіталістичний суд виконував волю капіталістів, які хотіли позбутися обох робітничих провідників, і на основі фальшивих зізнань Дж. МекДоналда, фальшивість яких була відома керівникам суду, він узнав Мунія і Билінґса винними і засудив.

Робітництво багато разів добивалося поновного розгляду справи. І той же самий суд, що засудив Мунія і Билінґса недавно розглядав їх справу і затвердив, розуміється, старий засуд.

Тепер той капіталістичний фрейм-ап розкрито. Цей фрейм-ап разом з фрейм-апом, який зроблено на Сакка і Ванзеті, належить до тих найчорніших фрейм-апів, якими американські капіталісти розправляються з революційними робітниками і їх провідниками. Американське робітництво домагається тепер звільнення Мунія і Билінґса. А всі робітниці і робітники повинні орґанізуватися і революційною боротьбою покласти край капіталізмові і всім його фрейм-апам.

Гей, дописувачки, де Ви?

Товаришки дописувачки, ми питаємо Вас, де Ви? Відгукніться, а то з настанням горячих місяців Ви не на жарт замовкли. Ми зовсім певні, що Ви не виїхали до купілевих місць на береги океанів, ані в гори на свіже повітря, куди повиїзджали Ваші визискувачі. Ми знаємо, що Ви пріете від тяжкої праці в горячих лондрах, в ріжних ресторанах готелях то що; що Ви блукаєте по душних, запорошених вулицях міст і шукаєте за працею; що Ви печетеся під гарячим промінням сонця при тяжкій праці на фармах, а плоди Вашої праці заберуть опісля капіталісти; що Ви журите цілими днями свої голови, бо не маєте чим проживити і в що одягнути своїх дітей. Ми це знаємо. Але ми не можемо зрозуміти, чому Ви не берете пера в руки і не описуєте того всего свойого життя і життя трудящих у Ваших місцевостях та не присилаєте в формі дописів чи статтів до "Робітниці". Адже багато з Вас, наших читачок писали вже дописи і ми друкували їх. Це що тепер настали горячі дні зовсім не оправдує Вас. Ми приневолені, товаришки, оскаржити Вас в байдужності і в занедбуванні своїх обовязків.

Це ж саме відноситься теж до всіх майже робкорок наших жінвідділів. Віримо, що відділи Жінсекції не позасипали, не залишили своєї праці через горяч, але працюють. Знаємо, що та праця йде трохи слабше як осінними, зимовими, чи весняними місяцями, але вона все ж таки йде і про неї треба написати. А як навіть деякі відділи опустилися до того, що заснули від горячі, то треба написати про це до "Робітниці", щоби збудити їх. І зробити це повинні в першій мірі Ви, товаришки робкорки, а далі це належить до орґанізаційних обовязків кожної членкині.

Отже дописуйте, товаришки, до "Робітниці"!

Як живуть робітниці в Японії

(Від нашого кореспондента).

Перебуваючи довший час в Японії, я досить подрібно познайомитися з життям японської жінки-робітниці. Це життя багато дечим відріжняється від життя европейських і американських робітниць.

Жінка Японії від віків скована тяжчими кайданами, як жінка Европи, чи Америки. Її життєвий шлях — це шлях неволі та рабства. Вона прикована до своєї домівки і завжди находиться під постійним наглядом чоловіка. Вона по рабськи мусить виконувати на сліпо всі домагання і примхи свого чоловіка, не маючи сили опертися їм.

Закони імперіялістичної Японії охороняють і підтримують це панування чоловіка над жінкою в родиннім життю. Вони заставляють жінку двигати той тягар, а темнота і клясова несвідомість не дозволяють трудящим жінкам виступити боєм за свої права. Але в останіх часах помітне велике пробудження клясової свідомости в масах трудящого жіноства, що, розуміється матиме великий додатний вплив на розвиток визвольної боротьби в Японії.

Капіталістична раціоналізація промисловости в Японії дуже стриває розвиткові клясової свідомости і орґанізованости в лавах робітниць, бо вона збільшує визиск, армію безробітних і клясову боротьбу. Число страйків у Японії зросло за останній рік вдвоє. Таким шляхом Японія все глибше входить в загальну світову крізу капіталізму.

Багато японських робітниць працюють в текстільній промисловости. Під натиском крізи капіталісти безупинно скорочують виробництво у тій промисловости. Зараз вони приступили до скорочення її на 25%. В наслідок того скорочення виробництва до величезної армії безробітних прибавиться ще з 40 тисяч робітниць. А це, розуміється, ще більше загострить клясову боротьбу.

В усіх фабриках і заводах робітниці заробляють страшно мало, а через те й живуть в великій нужді, бо всі споживчі товари коштують дуже дорого.

Пересічна заробітна платня робітниць в тутешній текстільній промисловости виносить від 8 ц. до 1½ єн за 10 годинний роб. день. Велику частину з того заробітнику робітниці мусять платити за помешкання, яке звичайно є дуже тісне і де разом живуть від 5 до 10 осіб. Санітарні умовини жахливі, а згадана мізерна заробітна платня тільки ратує їх від голодової смерти.

Все це штовхає японських робітниць до клясової боротьби і ряди орґанізованих робітниць в Японії постійно зростають.

Капіталісти і їх служальці стараються всіми силами не допустити до орґанізування робітниць. Наколи вони довідуються, що робітниця вступила до трейд-юнії, вони проганяють її з роботи. Але ні шпіонаж по фабриках, ні поліцейські арешти не можуть спинити тягу японських робітниць до орґанізації. І тутешні трейд-юнії скоро зростають й утворюють новий період в історії робітничого руху Японії.

Японські капіталісти разом зі своїм урядом стараються стримати зріст крізи і безробіття. Але, що вони хочуть все те зробити коштом трудящих, то кріза і безробіття чимраз більше загострюється. Разом з загостренням крізи росте клясова свідомість й орґанізованість японського пролетаріяту, які принесуть японському капіталізмові загибель.

В Японії дуже а дуже поширена проституція. Публичні доми дають державі великі доходи й існують тут зовсім леґально і без ніяких ограничень. Ні уряд, ні буржуазія ніколи не робили найменших спроб, щоби усунути проституцію, а навпаки, вони підтримують проституцію і сприяють її поширенню, бо вона являється для них одним з великих джерел зисків.

Я знаю, що проституція існує в усіх капіталістичних країнах й існуватиме доти, поки існуватиме капіталізм, але в европейських і американських країнах буржуазія хоч формально забороняє її. А в Японії проституцію підтримують буржуазні закони.

В Японії є десятки тисяч проституток. Це переважно дівчата з села. Таке явище

має місце тому, що зубожілі японські селяни, не маючи чим заплатити податків і довгів, мусять віддавати своїх дочок на деякий час до публичних домів на "заробітки".

Це вже ви можете представити собі, в якій страшній нужді находяться японські селяни, коли вони мусять посилати своїх дочок до публичних домів на заробітки, наче на яку звичайну роботу.

Життя тих нещасних рабинь в публичних домах до того жахливе, що його тяжко описати.

Проституція в Японії тим відріжняється від проституції в европейських і американських капіталістичних країнах, що там вона існує нелеґально, а тут держава і великі капіталісти мають її в своїх руках і заробляють на ній великі зиски. Вона є для них звичайним бизнесом, з якого вони мають великі приходи.

Але мільйони трудящих японських жінок, мільйони японських пролєтарів вже не довго будуть зносити той страшний капіталістичний гнет. Вони дивляться на вільне життя трудящих в Радянському Союзі і приготовляються, щоби повалити капіталізм і встановити радянську владу і в Японії, що незадовго вони й зроблять.

Ів. Ґерилюк.

Дайрен, Японія.

Тов. Сталін про національне питання

З доповіді тов. Сталіна на 16 З'їзді ВКП(б)

Картина боротьби з ухилами в партії буде неповна, якщо ми не скажемо про наявні в партії ухили в галузі **національного** питання. Я маю на оці, поперше, ухил до великоросійського шовінізму і подруге, ухил до місцевого націоналізму. Всі ухили не так помітні і навалисті, як "лівий", або правий ухил. Їх можна було б назвати повзучими ухилами. Та це ще не означає, що вони не існують. Ні, вони існують, і, головне, ростуть.

Щодо цього не може бути ніякого сумніву. Не може бути сумніву, бо загальна атмосфера загострення клясової боротьби не може не спричинити певного загострення національного тертя, що відбивається в партії. Тимто слід було б виявити і виставити на світло фізіономію цих ухилів. У чому суть ухилу до великоросійського шовінізму за наших теперішніх умов? Суть ухилу до великоросійського шовінізму у прагненні обминути національні ріжниці мови, культури, побуту, у прагненні підготувати ліквідацію національних республік та країн, у прагненні підірвати принціп національного рівноправства та розвінчати політику партії щодо націоналізації апарату, націоналізації преси, школи і інших державних та громадських орґанізацій. Ухильники цього типу виходять при цьому із того що через те, що за перемоги соціялізму нації, повинні з'єднатися в єдине, а їхні національні мови повинні перетворитися на єдину спільну мову, то настав час для того, щоб ліквідувати національні ріжниці й відмовитися від політики, підтримувати розвиток національної культури раніше пригноблених народів.

Вони посилаються, при цьому, на Лєніна, неправильно цитуючи його, а іноді просто перекручуючи і роблячи наклепи на Лєніна.

Лєнін сказав, що в соціялізмі зіллються інтереси національностей в одне ціле. Чи не виходить із цього, що час покінчити з національними республіками і країнами в інтересах... інтернаціоналізму? Лєнін сказав 1913 року в полеміці з бундівцями, що гасло національної культури є буржуазне гасло—чи не виходить із цього, що пора покінчити з національною культурою народів СРСР в інтересах... інтернаціоналізму? Лєнін сказав, що національний гніт і національні перегородки нищаться за соціялізму — чи не виходить із цього, що час покінчити з політикою обліку національних особливостей народів СРСР і перейти на політику асиміляції в інтересах... інтернаціоналізму? І так далі і таке інше. Не може бути сумніву, що цей ухил в національному питанні, приховуваний до того ж маскою інтернаціоналізму й іменем Лєніна, є найвитонченіший

і тому найнебезпечніший вид великоросійського націоналізму.

Поперше — Лєнін ніколи не говорив, що національні ріжниці повинні зникнути, а національні мови повинні злитися в одну загальну мову у межах **однієї** держави до **перемоги** соціялізму **в всесвітньому масштабі.** Лєнін навпаки говорив, щось просто протилежне, а саме: що "національні і державні ріжниці між народами і країнами... будуть **ще дуже і дуже довго,** навіть **після** "здійснення диктатури пролєтаріяту **в всесвітньому** масштабі". (Том XVII, стор. 178). Як можна посилатися на Лєніна, забуваючи про цю основну його вказівку.

Що правда, один із колишніх марксистів, а тепер ренеґат і реформіст п. Кавтський стверджує, щось просто протилежне тому, чого учить нас Лєнін. Він стверджує всупереч Лєнінові, що перемога пролєтарської революції в австро-німецькій об'єднаній державі в всередині минулого сторіччя спричинилася б до утворення однієї **спільної** німецької мови і до **онімечення** чехів, бо "сама лише сила сучасної культури, що її несли з собою німці, без всякої насильницької ґерманізації **перетворила б на німців відсталих чеських дрібних буржуя, селян і пролєтарів, яким нічого не могла дати їхня зачухана національність"** (гляди передмову до німецького видання "Революція і контрреволюція").

Річ певна, така "концепція" цілком гармоніює з соціял-шовінізмом Кавтського. З цими поглядами Кавтського і боровся я 1925 року у своєму

ТОВ. СТАЛІН ГОВОРИТЬ ДОПОВІДЬ НА 16 ЗЇЗДІ ВКП(б).

виступі в університеті народів Сходу. Та невже для нас, для марксистів, що хочуть лишитися до кінця інтернаціоналістами, може мати будь-яке позитивне значіння, ця антимарксистська балаканина зухвалого німецького соціял-шовінізму. Хто має рацію: Кавтський чи Лєнін? Якщо рацію має Кавтський, то чим пояснити тоді й той факт, що такі, рівняно відсталі національности як білоруси й українці, ближчі до великоросіян, ніж чехи до німців, не зросійщилися в наслідок перемоги пролєтарської революції в СРСР, а навпаки відродилися і розвинулися, як самостійні нації. Чим пояснити, що такі нації, як туркмени, киргизи, узбеки, таджики (не кажучи вже про грузинів, вірмен, азербайджанців тощо), не зважаючи на свою відсталість, не лише не зросійщили-

ся, у зв'язку з перемогою соціялізму в СРСР, а навпаки, відродилися й розвинулися в самостійні нації. Чи не зрозуміло, що наші шановні ухильники, ганяючись за показним інтернаціоналізмом, потрапили в лабети кавтськіянського соціял-шовінізму. Чи не зрозуміло, що обстоюючи одну спільну мову в межах **однієї** держави, в межах СРСР, вони домагаються в суті відновлення **привілеїв** панівної раніше мови, а саме **великоросійської** мови. Де ж тут інтернаціоналізм?

Подруге: Лєнін ніколи не говорив, що знищення національного гніту і з'єднання інтересів національностей в одне ціле рівнозначне знищенню національних ріжниць. Ми знищили національний гніт. Ми знищили національні привілеї і встановили національне рівноправство. Ми знищили державні кордони в старому розумінні слова, надкордонні стовпи і митні перепони між національностями СРСР. Ми встановили єдність економічних й політичних інтересів народів СРСР.

Та чи не означає це, що ми знищили тим самим національні ріжниці, національні мови, культуру, побут і т. д.?

Ясно, що не означає. Та коли національні ріжниці, мови, культура, побут і т. д. лишаються, чи не зрозуміло, що вимога знищити республіки й краї за даного історичного періоду — вимога реакційна, скерована проти інтересів диктатури пролєтаріяту. Чи розуміють наші ухильники, що знищити тепер нацреспубліки і краї — це означає позбавити мільйонні маси народів СРСР змоги дістати освіту **рідною мовою,** позбавити їх змоги залучитись до соціялістичного будівництва. Чи не зрозуміло, що ганяючись за показним інтернаціоналізмом, наші ухильники потрапили в лабети реакційних великоросійських шовіністів і забули, цілком забули про гасло культурної революції за періоду диктатури пролєтаріяту, що має одиноку силу для всіх народів СРСР, і для великоросіян і для невеликоросіян.

Потретє — Лєнін ніколи не говорив, що гасло розвитку національної культури за умов диктатури пролєтаріяту є реакційне гасло. Навпаки, Лєнін був завжди за те, щоб допомогти народам СРСР розвивати свою національну культуру. За проводом Лєніна, а не когось іншого була складена і ухвалена на X з'їзді партії резолюція в національному питанні, де просто сказано про те, що: "Завдання партії в тім, щоб допомогти трудовим масам невеликоросійських народів наздогнати центральну Росію, що пішла наперед, допомогти їм:

а) розвити й зміцнити у себе радянську державність формами, відповідними до національно-побутових умовин цих народів;

б) розвинути й зміцнити у себе чинні рідною мовою суд, адміністрацію, орґани господарства, орґани влади, складені із людей місцевих, що знають побут і психольоґію місцевої людности;

в) розвинути у себе пресу, школу, театр, клюбну справу й взагалі культурно-освітні установи рідною мовою;

г) Поставити й розвинути широку сіть курсів і шкіл, як загально-освітнього так і професійно - технічного характеру рідньою мовою".

Чи не ясно, що Лєнін стояв цілком і повнотою за гасло розвитку національної культури в умовах диктатури пролєтаріяту? Хіба не ясно, що заперечування гасла національної культури в умовах диктатури пролєтаріяту означає заперечування потреби культурного піднесення невеликоруських народів СРСР, заперечування потреби загально-обовязкової освіти для цих народів, віддання цих народів на духовну кабалу реакційним націоналістам? Лєнін, справді, кваліфікував гасло національної культури за панування буржуазії, як гасло реакційне. Але хіба могло бути інакше?

Що таке національна культура за панування національної буржуазії? Буржуазна своїм змістом і національна своєю формою культура, що має за свою мету отруїти маси націоналізмом й зміцнити панування буржуазії.

(Далі буде.)

БЕЗРОБІТТЯ У ВЕЛ. БРИТАНІЇ ПОСТІЙНО ЗРОСТАЄ.

Ґазети повідомляють, що минулого тижня число безробітних у Великій Британії збільшилося на 42,000. Всіх безробітних є тепер 1,933,500, найбільше за останніх десять років. За правління "робітничого" уряду МекДоналда число безробітних збільшилося на поверх 750,000.

ЛИМАРІВНА.

На майдан! Не пісня лине
і не вітер в дзвони б'є —
все трудяще громадянство
на нарадоньку іде.
Виступає Лимарівна,
Лимарівна молода,
що у неї чорні очі,
лебединая хода.
Не травиця прихилилась,
не з квіток сльоза-роса —
струнко ллється юний голос,
де Катруся проходжа:
"Гей, шановная громадо,
трудівниці-матері,
довго ми ламали спини,
щоб в'язать панські лани;
трудівниці, всі, у кого
в праці руки поросли,
голосуйте за бідноту,
в раду йдуть хай батраки.
Досить нам терпіть знущання
куркулів і глитаїв;
про голодного той дбає,
хто раз в тиждень лише їв".
На майдані не весілля
і не музика гуде —
загорілись блиском очі —
хай біднота в ради йде!
І іще гука громада,
і весела, і гучна:
— Головою ради буде
Лимарівна молода!

Вільховий.

НА ПОХОДІ.

Твердо дужим, брук тривожим
Кроком, кроком ідучи,
А за нами лан гойдає
Колєктивні колоски.

На обличчі — юні блиски,
Дзвонять буйні колоски,
Кроки дзвінко, переливно
Вибивають: раз, два, три.

Нас вітає вітер в гаю,
Подих жаром обвіва,
Аж лоскоче прапорами —
Творчі сили розгорта.

Йдем вперед, хватаєм кроки,
Ген табор вже в-далені,
Шлють привіт трава, осики,
Що схилились над Дінцем.

Ми йдем, а лани — як море
Хлюп та хлюп червоні дні.
Міць гартує в наших лавах
Блиск комуни на зорі...

На обличчі — юні блиски,
Дзвонять буйні колоски,
Кроки дзвонко, переливно
Вибивають: раз, два, три.

А. Олійник.

В СІЛЬРАДІ ЖІНКА...

В сільраді жінка головує,
прийшла од прядки не одна...
Розквітлим хутором керує
і хоче всесвіт об'єднать.

Вона завжди така бадьора,
майбутнє хоче перейнять.
Зітерла працею докори,
бо здатна завжди працювать.

Плискунівський.

"За сприятливих умовин установу можна розбити доразу, звичку-ж ніколи, ні за яких щасливих обставин розбити доразу не можна."

⁂

"Воля зборів для капіталістів — це величезний злочин проти трудящих, це є воля зборів для контрреволюціонерів."

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

(Продовження)

Мої розбурхані такими пригодами сумніви що до правдивости християнської науки й справедливости божеського світового ладу вплинули на мене так, що я почав бунтуватися проти всякого поганого поводження й знущання. Хто мене вдарить в лице раз, міг бути певен, що дістане від мене два рази.

Як салдат, я намагався завжди виконувати свій, так званий, обов'язок, проте, щораз більше брали мене сумніви, чи все те, чого вимагають від мене, можна погодити і засадами справжньої людськости.

Коли доводилось мені бачити полонених і вбитих анґлійців, мені спадало на думку, що в Анґлії від багатьох людей зазнав я добра. І якось дуже важко було виплутатися з того лабіринту думок. Коли ці сумніви захитали мої релігійні переконання, я мусів ще раз обміркувати всі ті питання. Мене вчили, що мусять бути багаті і бідні та що бідні за своє злиденне життя на цьому світі можуть бути певні царства небесного по той бік. Але на фронті я побачив, що є тільки гнобителі і гноблені.

Життя при головному командуванні день-у-день щораз більше набридало мені. Я просив перевести мене на фронт у піхотний полк. Моє прохання відхилили, мотивуючи це недоцільністю переводити з кінноти до піхоти. Я повторив ще кілька раз своє прохання й, нарешті, домігся того, що мене переведено як вершника для донесень до 106-ої запасної піхотної бриґади.

З ҐЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ДОБРОВІЛЬНО НА ФРОНТ.

Тепер ділив я всі злидні й нестатки з товаришами на фронті і був безмежно радий з того, що мені було не краще ніж тим, хто раніше нераз заздрив на мене. Я заслужив собі кілька відзнак, беручи участь у всіх великих боях 27-го запасного армійського корпуса на східньому і західньому фронті. Підчас наступу 1917 року в Росії зазнайомився я вперше в своєму житті з одним соціялістом і цілком випадково зав'язав з ним особисто ближчі стосунки. Редактор Ляйпціґської народньої ґазети, Георг Шуман, мобілізований як простий салдат, опинився через донос перед військовим трибуналом, що був при нашій дивізії. Кілька товаришів з моєї частини і я мали вартувати заарештованого Георга Шумана. День-у-день були ми з ним і, хоч суворо забороняли нам розмовляти з арештантами, проте, ми провадили з ним довгі розмови. Він не ховався із своїми соціялістичними революційними думками і намагався нас, політично індиферентних, здобути для свого світогляду.

Те, що я почув від Шумана, було для мене чимсь переможним, новим і начуваним, воно відкрило мені очі на цілком новий світ, що про його існування я досі й гадки не мав. Багато дечого з того, що він говорив, я цілком не розумів, але в мені починала ворушитися думка, вказуючи мені шлях до нового світогляду, про що я раніше і мріяти не наважувався. Георга Шумана, кому прокурор при військовому трибуналі вимагав дванадцять років в'язниці, засуджено потім на шість місяців фортеці, нібито за те, що він "розкладав" салдатів.

Підчас наступу в Галичині на руські кордони почали доходити до нас, салдатів, перші небагаті чутки про вибух російської революції. Надзвичайно сильне враження справило на нас, навіть не соціялістів, повідомлення полонених російських салдатів, що по всій Росії утворено робітничо-селянські ради. Навіть ті німецькі салдати, що досі не цікавилися соціялізмом — а я теж належав до них — інстинктом своїм зрозуміли, що настає великий переворот та що він не обмежиться самою тільки Росією. Майже всі були тієї самої думки, а саме, що наближається, нарешті, кінець війни. А коли потім частини наших військ побраталися в окопі на фронті з руськими салдатами, то вище командування поквапилося насамперед змінити частини на східньому фронті іншими. На наше місце прийшов інший армійський корпус, а нас

перекинуто на західній фронт.

Підчас останнього великого наступу на весні 1918 року та армійська частина, куди належав і я, вирушила з Камбре вперед. Це був час, коли труднощі в постачанні війська досягли своєї найвищої точки. Нам видавали на день ложку мармеляди і так мало хліба, що ми ледви на ногах стояли. До того ж мусіли ми щодня на 40—50 кільометрів пересуватися вперед.

Уздовж доріг і на полях валялися кінські трупи. З тих коней, що уже не один день лежали під пекучим сонцем, вирізували собі салдати великі шматки м'яса й сяк-так варили його. Здебільшого не було у них навіть соли та інших приправ. Та, не зважаючи на те, вони пожадливо проглинали ті "ласощі", аби тільки заспокоїти страшний голод. Хоч я знемагав від голоду, проте, не зважився їсти цього м'яса, дарма що конина була те єдине м'ясо, що я міг їсти за своїх дитячих років, вважаючи його за дуже смачну страву. А коли я потім спробував з'їсти шматок конини, що її один з товаришів на моїй кватирі майстерно приготовив з усякими приправами, мене нудило цілий день.

Аж перед Ам'єном припинився наш наступ. Французи дістали підмогу від американців. Ця новина спричинила страшенну депресію серед війська. Адже Тірпіц та інші військові пророки увесь час твердили, що американці ніяк не можуть переправити війська. Серед наших салдатів ходили чутки, наче їх зраджено й запродано.

6 березня — це був дощовитий ранок — опинився я з двома моїми товаришами на узліссі, за кілька кільометрів від Ам'єну. Ми мали завдання чекати тут з кіньми, поки нам зв'язкові піхотинці принесуть повідомлення з штабу бриґади, а потім передати ці повідомлення по полках. Метрів сто за нами стояли решти нашої артилерії, що в шестій годині відкрили вогонь понад наші голови на ворожу лінію. Не минуло й півгодини, як американці з того боку почали шаленим ураґанним вогнем обстрілювати нашу лінію. Своїми численними аеропляками вони швидко намацали нашу артилерію, і тепер розпочалася та різня, що з нашого війська вирвала тисячі трупів і поранених. Коло мене звалився якийсь телефоніст, що лагодив розірвані дроти до стежного пункту. Це був юнак, що міг мати не більше як 18 років і виглядав як 15-літній. Його тяжко поранено. Я зауважив, що його голінка ледве трималася на обмотках. Ранений раз-у-раз кричав: "Мамо, мамо!" Навколо нас розривалися гарматні, викидаючи в повітря стовпи землі і дерев. Недалечко, греблею, бігло до нас щось із шість ранених, помагаючи один одному. Між них упала ґраната. Коли незабаром довелося мені проїздити там, я знайшов лише кілька пальців, одну цілком голу ногу та шматки м'яса.

Мого коня вбито відломком ґранати. Пил і пісок заліпив мені очі так, що я ледве міг що бачити. Коли ми хотіли допомогти раненим, в одного мого товариша, що з ним я пробув на фронті чотири роки, поцілила ґраната й вирвала йому крижі. Він жив ще 15 хвилин, хоч очі його були вже цілком скляні. Він не переставав кликати мене.

Дорогою коло узлісся з великими труднощами йшло багато ранених. Цілком близько, в якійсь французькій фермі був польовий лазарет. Там лежало понад 500 тяжко ранених салдатів, а обслуговував їх усіх один лікар. Незабаром не стало матеріялу на перев'язки. Ще того самого дня кілька ґранат влучило в цей лазарет і всіх, хто там був, між ними й лікаря, перемішало з землею.

Навіть тих ранених, що йшли дорогою, не минула страшна доля. Відділи артилерії, скачучи повним ґальопом, майже не зважали на тих людей, силкуючись вибратися з перехрестя, куди особливо зосереджували американці свій вогонь. Так загинуло багато ранених під кінськими копитами.

Я не міг покинути свого місця, чекаючи звідомлень. Вогненна хуртовина щораз дужчала. Невпинні вибухи ґранат, всуміш із жахливими криками поранених, кому ніхто не міг допомогти — адже нічим було навіть перев'язати — зливалися в якийсь скажений концерт. Ті смертельні крики поранених і моя безсилість їм допомогти робили мене майже божевільним. Я прилип до землі, сховавшися в якусь борозну.

У мене була лише одна думка: ось-ось потрапить у мене ґраната й від мене не лишиться нічогісінько. Я страшно боявся каліцтва. Хоч би не лежати отак цілими годинами й не кричати! Я молився тепер розпачливо-набожно за коротку смерть. Це була моя остання молит-

ва... Після тих жахливих годин розвіялися всі мої релігійні ілюзії.

З конем мого вбитого товариша я мав передати до полку донесення і тепер потрапив цілком під град ворожих куль. За 2—3 метри перед моїм конем ударила ґраната в м'яку ріллю, кінь став дибки, перекинувся, я опинився під конем і пролежав так, оглушений падінням, аж до вечера. Проходили пізніше салдати, знайшли мене й витягли.

200—300 метрів пройшов я з ними вперед, але потім вогонь став такий дужий, що цілковитим безглуздям здавалося посуватися далі. Командир дав наказа шукати прикриття по ґранатних лійках. Поховалися ми по двоє в ямах і, виснажені спрагою, голодні і перемерзлі — це був мокрий і холодний день — чекали, що ось-ось утихомириться цей шалений вогонь, але він щораз дужчав. Важка ґраната вдарила недалеко від нас і нас присипало зритою землею. Минуло чимало часу, поки надійшло підсилення і, вибравши затишнішу хвилину, відкопало нас. Ми мусіли відступати, наше військо не могло вже встояти.

Нас змінили свіжі частини, а ми пішли на відпочинок недалеко від Вердена. Мені набридло те життя на етапі. Я зголосився знову на фронт і мене залічено до кулеметної команди. Проте, таки потрапив я в руки військовим лікарям, хоч і не хотілося цього. Через те, що мої нігті заросли, почали гноїтися мені ноги. Я мусів звернутися до лікаря. Лікар звелів перевести мене примусово до лазарету на операцію. В лазареті спитав я того лікаря, що мене лікував, чи мені знову вириватимуть нігті — я вже раз перед війною мав таку операцію. На це він відповів: "Яке вам до цього діло, ми робимо те, що ми хочемо". Тоді обступило мене сім чоловіка: вони цупко тримали мене, а хірурґ виривав нігті з корінням, навіть не наркотизувавши мене.

КІНЕЦЬ ВІЙНИ. МОЄ ПЕРЕБУВАННЯ В ЛАЗАРЕТІ І РОБОТА В ЕЛЬЗАСІ НА ПОСАДІ ТЕХНІКА.

Через два тижні перевели мене до лазарету в Південній Німеччині. Годі передати ті жахливі картини, що я їх там побачив. Товариш, що лежав на сусідньому ліжку та що йому відламок ґранати одірвав шулята, не хотів довше жити. Він нераз уже пробував накласти на себе руки, але санітари пильно стежили за ним. Той бідолаха мав крицеву витривалість. З невеличкої поштової картонки, що в ній йому прислано подарунки, одірвав він невеличкий шматок бляхи, що нею зв'язана була картонка, і цим маленьким шматочком розрізав собі під укривалом геть усе черево й руками витягнув тельбухи. І все це сталося тоді, як санітар, нічогісінько не передчуваючи, сидів біля його постелі.

Вилікувавши ноги, відправлено мене до уланської касарні в Ошап. Тут я зустрівся з грубим фельдфебелем, що ніколи не був на фронті і ввесь час тільки муштрував новобранців. Він задеркуватим тоном докоряв мені за те, що я (ледве загоївши свої пальці) не міг швидко бігати. Це так обурило мене, що я одлупцював його. А наслідок звідси був такий, що мене послали відпочити до своєї жінки. Я зазнайомився з нею ще перед війною, а повінчався 1915 року.

Після відпустки я мусів знову вертатися до касарні. Нічого доброго не сподівався я від нових сутичок з начальством і, вертаючись назад, я удав замах на самовбивство. Санітари перенесли мене з Ляйпцігського головного вокзала до лазарету. Там побив я по обличчю одного лікарського помічника за його грубу поведінку зо мною. В осени 1918 року звільнено мене від військової служби, як непридатного інваліда війни з місячною пенсією в 40 марок.

Тепер спробував я вернутися до свого цивільного технічного фаху і знайшов службу в одній великій залізо-бетоно-будівельній фірмі. Напередодні листопадового перевороту я працював недалеко від Мюльгаузен, коло французького фронту, де Дрезденсько-Ляйпцігзька залізо-бетонна фірма з доручення військового командування будувала бетонні плятформи для артилерії та дротяні загороди таких розмірів, що можна було гадати, ніби війна ще триватиме чотири-пять років. Ходила навіть чутка, — і це за кілька днів перед тим, як мав тікати кайзер, — що незабаром будуть великі бої та що французи на тому місці хочуть зробити прорив.

Як помічник архітектора я мав під своїм наглядом понад 200 робітників, теслів і мулярів.

(Далі буде.)

ДЕНЬ У СІЛЬРАДІ

Одно слово, сільська рада, а найчастіше просто собі "спалком".

Над нею, над установою тією, червона вивіска з серпом та молотом, а сама вона — невеликий залізом критий будинок, а круг його — дерева... То парк. І не простий парк, а князівський і будинок не простий, а князівський...

А тепер сільська рада... Буває...

"За радянської влади, — як той казав, — усього буває".

Он у тій кімнаті, де голова править, може, колись "дійсвітельний тайний" сидів, а тепер голова сидить і зовсім не "тайний", а видать його з усіх боків...

А як ліворуч, де розповідають, її сіятельство манікюрилися*), там селяни книжки читають і на князівському роялі**) бренкають, бо там хата-читальня...

Колись там княжата плодились, а тепер там свідомість "плодиться"...

Буває...

Князі Ширинські-Шахматови селом цим колись володіли... А тепер воно наше... І парк наш і за парком наше і перед парком наше і туди наше...

Колись було:

— Чия земля?

— Калитчина.

А тепер:

— Чия земля?

— Наша...

Буває...

Так і оцим селом, що на горбі за парком, і самим парком, і отими полями, що поза селом парк той квітчають — усім цим селянським скарбом ота сама сільрада править...

Чотири тисячі пятьсот чоловіка населення під цією сільрадою...

Сидить у їй голова, сидить у їй секретар.

Сидять уже, як сонце ще тільки з-за обрію витикається і сидять іще, як сонце вже за обрій ховається...

Сидять і пишуть...

Пишуть і говорять...

Тут нема з десятої до четвертої — тут до десятої і після четвертої...

Тут нема... "без доклада не заходити", а тут тільки рип:

— Здрастуйте!

— А подивись, скільки там ти мені приднАлогу нацокав?

Подивись...

— А скажи мені, як ото воно з отою ручкою, що за Хоминою пшеницею ріжком пішла?

Скажи...

— А, може б, оце ти нас повінчав сьогодні?

Вінчай...

— Дід сьогодні приставилися.

Ховай...

— А мені бог доньку вчора послав.

Хрести...

І за попа і за дяка і за диякона...

Все оте в цім будинку невеличкому, залізом критому.

Остап Вишня.

---

*) Манікюр — поліровка нігтів, щоб блищали.

*) Музичний інструмент.

ЗУДАРЕННЯ КОРАБЛЯ З ЛЕДЯНОЮ ГОРОЮ.

Тягаровий корабель "Дейлірен" зударився недавно на океані з ледяною горою. Залога корабля побачила ледяну гору так пізно, що не могла вже навернути корабля, але на час ще, щоб ослабити удар. Наслідком зударення корабель наїхав на ту частину гори, що вкрита під водою. Корабель застряг в горі та поплив з нею. На заклик про поміч, розісланий бездротним телеґрафом, поспішив йому на поміч корабель "Атенія", але й він не міг нічого зробити, хіба плисти здовж гори, щоби бути на поготівлю на нещасливий випадок. По кільканацяти-годинних зусиллях зіпхнути корабель з леду, залозі це нарешті вдалося і корабель поплив своєю силою до порту. Його ушкодження невеликі.

КОШТОВНИЙ ГІСТЬ.

Зоольоґічний город в Лондоні роздобув собі молодого тюленя рідкої породи, відомої під назвою "тюлень-великан". Хоч цей тюлень ще дуже молодий — він має 2 метри й 10 центиметрів — то він поїдає 15 кільоґрамів живої риби. Коли він в440иросте й матиме 4 метри і 80 центиметрів, який то розмір мають "тюлені-великани" в гамбурськім зоольоґічнім саді, то він поїдатиме денно 500 кільоґрмів риби. Удержання цього дорогого гостя коштуватиме річно 300 тисяч франків.

"СНЕП ШАТС"

ДЕШЕВИЙ АРҐУМЕНТ.

Джаниха запінившися кричала скільки сили.

— Ви ж мені всіх костумерів повідганяєте з штору,—жартуючи перервала шторничка.

— Бо я таки не можу, я не годна терпіти, як хтось говорить мені, що то не так, про історії, про книжки, про орґанізації, я знаю, всі знають, цілий світ знає, вірить і так воно є, так має бути і так буде, бо всі в це вірять, всі...

— Та в що? — запитала інша жінка холоднокровно.

— Як в що?

— В що всі люде вірять?

— Вірять в релігію, в християнство, в біблію, в...

— Але-ж ви стільки багато наговорили, що годі розібрати, про що ми почали говорити.

— А про що-ж ми почали?

— Та про сотворення світа. Стали на тім, як бог виганяв Адама і Еву з раю. Ви хотіли про це докінчувати, а відтак розкричалися й нічого з того не вийшло.

— Бо ви почали сміятися, а я не люблю, як хтось сміється.

— То докінчіть, а я вже не буду сміятися.

— Ну, коли бог дав наказ ангелам, щоби вигнали Адама і Еву з раю, то сказав, що він їх проклинає і засуджує.

— Те все?

— Сказав, що Адам буде тяжко працювати на землі в поті чола свого, а Ева буде родити дітей та терпіти тяжкі муки.

При цих словах Джаниха тяжко здихнула й помахала головою.

— Як-би так Адам з Евою не були согрішили перед паном богом, то ми сьогодня всі були би в раю, а так...

— Та, як-би Адам з Евою не були согрішили, то ми не могли би бути в раю, бо нас не було би, — перервала друга жінка, жартуючи.

— Та чому-б нас не було? — запитала сердито Джаниха.

— Бо Адам з Евою не були би поповнили гріха.

— Якого гріха?

— А я знаю якого. А завіщо-ж бог їх прогнав?

— Бо Ева зірвала заборонене яблоко.

— Хай буде й так. Але чому-ж бог сказав Еві, що вона за свій гріх буде терпіти муки через породи дітей? Виходить, що коли би Ева була не согрішила, то була би в раю не родила дітей. А не родила-б дітей, то не було би нас, а тимсамим не було би кому бути в раю.

— Вел...

— Дешевий арґумент, дуже дешевий, Джанихо. Ним ви не можете оборонити казки про сотворення світа, Адама і Еви та про причини вигнання їх з раю. Таке ніколи не існувало. Це казка. Така сама казка, як "Тисяча й одна ніч" та тисячі інших казок. Дешевий арґумент, — вмішалася ще одна жінка.

— Ви, Джанихо, таки вдійсности вірите, що жінки терплять болі при породах дітей лише тому, що Ева прогрішилася перед богом?

— Це таки правда. Бігме, що правда.

— Як так, то завіщо скотина терпить ці самі болі?

— Яка скотина?

— Ось приміром, корова, також родить телята й терпить болі й всяка інша звірина. Чи Евин гріх також спав на них?

— Е, ви занато мудрі. Відчепіться від мене.

Драпака.

КОРАБЕЛЬ ПОПАВ НА КИТА.

Недавно приїхав з Еропи до Ню Йорку корабель "Самарія". Пасажири його оповідають про стрічу корабля з велитенським китом. Подія случилася в день пополудня, коли корабель обїздив Великі Лави, що виходять в океан від Нової Фунляндії. Кита побачено з корабля, коли він був усього яких 30 ярдів від переду корабля. Кит був надзвичайно великий. За дві-три мінути корабель ударив з цілою силою в кита. Перед кораблем піднялася вгору велика филя, а море на сто стіп довкола зачервоніло від крови. Кит уже більше на поверхню не виплив.

Капітан "Самарії" каже, що в теперішню пору багато китів пливе на полудне.

МІЖ ПРИЯТЕЛЬКАМИ.

— Чи ти бачила Марійчину заручинову обручку?

— Чи я бачила її? Та я її носила цілий минулий рік!

Статеве життя і виховання дитини

А. І. ПЛОТІЧЕР

(Продовження.)

Здебільша передчасне пробудження статевого почуття становить наслідок неправильного виховання. Все, що сприяє підвищуватися збудливості нервової системи, сплоджуючи загострену вразливість та нервовість дитини, спричиняється разом із тим і до раннього пробудження статевого почуття. З одного боку, всі ті впливи, що виніжують дитину, виховуючи в ній нахильність до самомилування та примх; з другого боку, все те, що її знемилосерджує й страхає (зайва суворість, побій), — однаково правлять за причину розладу нервової системи, її вибухів, а через це — ріжних збочень в діяльності статевого апарату.

Нервова система керує всім поводженням людським. Та проте нервова система і собі розвивається й працює в оточенні найріжноманітніших, так внутрішніх, як і зовнішних впливів. Перебуваючи під впливом хемічних речовин, вироблюваних статевими залозами, з одного боку, і численних впливів навкільного соціяльного оточення — з другого, нервова система виконує таким робом своє складне завдання реґуляції і погодження статевої діяльности людини. Звідси виходить, що, коли в умовах доброго виховання (соціяльне оточення) є порушення функції статевих залоз, то нервова система терпить з того і статеве життя, що перебігає за її проводом, також може бути відхилене від правильного шляху. Такий випадок має належати, насамперед, доглядові лікаря. Якщо ж, маючи статеві залози з цілком нормальною функцією, дитина перебуває в несприятливих умовах життя і виховання (прищеплення поганих звичок), нервова система так само з цього терпить, а через те і статевому розвиткові загрожують ті чи інші відхилення.

У статевому розвиткові дитини відограє ролю ще й такий чинник, як спадковість. Під спадковістю розуміємо передавання тих чи інших властивостей, нахилів та прикмет з роду в рід. Якщо батьки є нервово-слабі люди, то діти їхні, у відповідь навіть на ті незначні шкідливі моменти, що спадково необтяженій дитині не заподіяли б жодних прикростей, можуть дуже легко виявити ознаки того чи іншого порушення у своєму поводженні.

Це означає, що вони схильні до тих розладів, на які слабували їхні діди.

Ми вважаємо за потрібне відзначити величезну шкоду від алькоголізму, як джерела найріжноманітніших хоробливих порушень у роботі нервової системи нащадків, статевої розпусти і виродження.

В одній з ґазет за 1890 рік вміщено було такий допис:

"Нечуваний конґрес. Усі волоцюги та злочинці стейту Іллінойс (Америка) днями скликали збори, щоб обрати делеґатів, яких мають відрядити до Чікаґо для захисту своїх інтересів. Члени "конґресу" між іншим вирішили збудувати бронзову статую одній неґритянці Аді Лінкінкот. Ада — злодійка і п'яничка — лишила нащадків 835 чоловіка. З них було 168 паліїв, 181 повія, 95 жебраків, 76 волоцюг, 64 убійники, 146 злодіїв та фальшивомонетників, 105 шахраїв та кишенкових злодіїв".

Чи це не багацтво? Справді, треба збудувати монумента, що правив би за докір нашому культурному вікові!

СТАТЕВІ ЗБОЧЕННЯ.

В цьому розділі ми подамо найголовніші збочення статевого розвитку, що найбільше поширені в дитячому віці. Деякі з них зв'язані з передчасним виявом статевого почуття або з надмірним підсиленням його і через те є, так би

мовити, кількісні відхилення від норми, інші ж становлять собою справжні статеві збочення і бувають далеко рідше. До перших належать онанізм, передчасне статеве життя, нічний острах і загальна підвищена збудливість нервової системи, що виявляється в нервовости, подразливості, в різких коливаннях настрою тощо. До других пристосовуємо так званий гомосексуалізм (одностатева любов), садизм (статеве задоволення від катування іншої особи) і мазохізм (протилежно до садизму — статеве задоволення надходить в наслідок побою та катувань від іншої особи). Про інші збочення, що рідше бувають, ми тут не говоритимемо.

Онанізм (малахвія, мастурбація) становить найпоширеніше статеве збочення. Професор Оскар Берґер запевняє, що зі 100 юнаків 99 солодили (онанували) в ріжний час, а сотий, заперечуючи це, бреше. Доктор Роледер заявляє, що, за його даними 95% школярів терпить з цієї вади. Тому що онанізм, через свою вже суть, становить ваду таємну і здебільша приховану, точно виявити, як часто він буває, неможливо. Однак, якщо навіть подані вище дані вважати за перебільшені, то й тоді доводиться визнати, що поширеність онанізму дуже велика. Серед осіб жіночої статі онанізм буває рідше.

Онанізм у дітей становить ознаку передчасного розвитку статевого почуття. Ненормальні умови життя і виховання, навкольного оточення і обставин, нездорові обставини побуту, праці, харчування, використання часу, однаково ж, як і ті внутрішні особливості, властиві орґанізмові від народження, що сприяють ранньому накупченню статевої енерґії, водночас правлять і за ґрунт для розвитку онанізму.

З окремих моментів, що сприяють розвиткові онанізму, треба подати такі: ріжні місцеві захорування, які спричиняють свербіння у ділянці природження (екзема, нашкірні хороби, прілість), глистюки в простій кишці (особливо гострючок), закрепи; крім того, вузьке, тісне вбрання, що механічно подразнює природження, надто тісні паски та шнурки, які, дуже стискуючи черевну ділянку, спричиняються до застою крови в природженні і тим самим подразнюють його; до таких саме наслідків призводить довготривале сидіння на одному місці, спання на надто теплому і м'якому ліжку і взагалі все те, що може дати дитині привід дотикатися і розчісувати своє природження. Гострий і збуджувальний харч, щедро вживане м'ясо, міцний чай і кава, спиртові напої тощо так само можуть підвищувати збудливість статевого апарату. Але за найголовнішу причину постання онанізму править неправильне виховання, збудоване або ж на виніженості та безмежній нудоті, то на острахові та тілесних карах. І те й те, спричиняючи замкнутість дитини в самій собі, даючи наслідком напружено-нервовий стан з безвихідним шумуванням статевої енерґії, а звідси і статеве збудження, що розряжається в онанізмі.

Особливо треба підкреслити шкідливий вплив оточеня. Шкідливий вплив шкільних товаришів, погані родинні обставини в умовах великої скупчености, рівно ж як і згубна зараза вулиці — не можуть не впливати на дуже розвинену вразливість і наслідуваність дитини. Звідси виходить, що за головну умову до статевого оздоровлення дитинства є здоровий статевий побут оточення.

Питання про шкоду онанізму в ріжні часи розв'язувано неоднаково. Колись говорили, що через онанізм повстає недоумство і спинні сухоти, а мозок так висихає, що буває чути, як він бовтається в черепі. Але був час, коли панувала гадка, що онанізм зовсім не шкодить, а дехто навіть радив онанізм, бо він начебто становить цілком безпечний спосіб задовольнити статеву потребу й допомагає молоді уникнути випадкових статевих стосунків і проституції. Обидва погляди помилкові. Істина лежить десь посередині.

Онанізм чинить шкоду, про те не таку, як гадали перші, і не байдужний він, як вважали другі. Якщо солодити довший час, а найбільше підчас статевого достигання, це призводить до розвитку нервовости, подразливости, а з другого боку — нервовість і собі, як то ми довідаємося нижче, може правити за причину онанізму. Якщо довгі роки систематично зловживати онанізм, то постане підвищення втомности, розкиданість, понурість. Дитина стає замкнута, боязка і соромлива. Зникає та живорадісність і весела бадьорість, що завжди властива здоровому орґанізмові підчас росту. Давній погляд, за яким онанізм може правити за причину рі-

жних психічних захорувань, нині наука відкидає. Навпаки, наявність, психічного захорування та того чи іншого розумового недорозвинення часто буває за причину дуже впертих невигойних форм онанізму.

Таким робом, тепер можна вважати за встановлене, що, хоч онанізм і шкодить, і провадити проти нього боротьбу треба, бо через нього дитина відривається від суспільства і соціяльних інтересів, однак, небезпека, якою загрожує він здоровлю, не є велика; якщо дитина, онануючи, всіма іншими сторонами є здорова, то з відповідним вихованням, спрямованим на перетворення статевої енерґії на якісь творчі інтереси, онанізм, загалом, незабаром минає, не лишаючи помітних наслідків. (Далі буде.)

ПЯНИЙ МОЗОК

На ліжку неспокійно борсається людина. Очі її широко розплющені, але вона навколо себе нікого не пізнає. Вона швидко говорить щось, але її важко зрозуміти; мова її дуже чудернацька: вона пригадує дальні малюнки з свого життя, звертається до відсутніх людей, можливо, навіть давно вже померлих, то плаче, то регоче. Раптом перелякано, з криком зривається з ліжка й кидається до вікна, ніби тікаючи від якогось невидимого ворога.

Спостерігаючи таку людину, навряд чи хтось матиме сумнів, що перед ним людина з розладженою психічною діяльністю. Дійсно, це марення, що буває в багатьох людей, коли захорюють на тиф або будь-яку іншу інфекційну (заразливу) недугу. В таких випадках орґанізм виробляє отруйні речовини, що впливають на мозок і призводять до описаного явища, хоробливого психічного розладу.

Тепер подивіться на другого. Обличчя його — червоне, очі мутні й безглуздо блукають, він дико регоче, гучно балакає але мова його незрозуміла, слова вимовляє невиразно. Він говорить при жінках непристойності, намагається цілувати незнайомих йому людей. Рухи його непевні, він ледве стоїть на ногах. Від якогобудь зауваження він лютіє, пробує нападати на "образника", але тоді ж падає й там же засипає.

Чи не погодилися б ви, що й тут ми маємо людину з розладженою психічною діяльністю? Безсумнівно, так. Але причина тут інша: тут вплинула на мозок отрута, а саме — алькоголь. Перед нами — п'яний. Таких людей, більш чи менш сп'янілих, яких алькоголь довів до такого стану, якого ми щойно описали, ми бачимо, на жаль, дуже часто. Ми спостерігаємо ці явища часто і ми так до них звикли, що п'яний для нас — "просто п'яний", а не людина, з розладом психічної діяльности. Проте, цей розлад куди страшніший, ніж при тифозному чи іншому якомусь заразливому захоруванні, бо він геть більше поширений, йдуть на нього з доброї волі, він здається приємним, кортить повторювати, і це призводить до найтяжчих стійких поразок орґанізму.

Ріжні люди по-ріжному реаґують на алькоголь; це залежить од ріжної властивости їхніх орґанізмів: адже ж не у всіх орґанізм однаково збудований. Деякі, — наприклад, епілептики, істерики, психопати — не зносять алькоголю, і від невеличкої кількости його вельми зворушуються, можуть накоїти багато лиха, а потім нічого про це й не пам'ятають (це — так зване патольоґічне сп'яніння).

Алькоголь більш чи менш зміняє поведінку всіх людей, бо впливає на мозок. Це наочно доведено дослідами на тваринах та на трупах людей, померлих від гострого алькогольного отруєння.

На тваринах досліди робили так: вливали в шлунок алькоголю, й через деякий час, коли тварини п'яніли, їх убивали й виймали мозок. Досліджуючи цей мозок, у ньому завсіди знаходили ріжні зміни. Такі зміни спостерігалися і в людей, померлих від гострого отруєння алькоголем. Отож доведено, що вже одноразове впровадження алькоголю (однаково, в якому вигляді: горілки, пива чи вина) спричиняє зміни в мозку кожної людини й саме цим розладжує її психічну функцію. Звичайно, ці зміни поступово зникають мозок знову починає правильно працювати, людина знову здорова. Але кожен повинен зрозуміти, що алькоголь є отру-

та для мозку, він щоразу хоч трохи, хоч тимчасово, але все ж таки шкодить, — отже, часто вживаючи алькоголю, можна дійти серйозніших пошкоджень. Сумний повсякденний наш досвід безперечно це доводить.

Деякі хочуть "перехитрити" природу й радять пити "по-благородному", не напиваючись, а так, одну-дві чарочки на день, так би мовити, "для апетиту". Але вони забувають, що "крапля по краплі і камінь довбе". Ці "безневинні" чарочки призводять людину до всякого лиха: до в'язниці, до торби, або до спихіятричної лікарні. Адже ніхто не починає пити відразу четвертиною: починають із чарочки, потім переходять до більших порцій, а там ще геть до більших.

Ще одно сумне непорозуміння: коли доводиш про шкоду алькоголю, більшість посилається на якогось Івана чи Петра, який, мовляв, уже років з двадцять п'є, — та ще як п'є, а який він здоровий! Ті, що так міркують, багато про що забувають і багато дечого не знають, а саме:

1) алькоголь впливає на всяку людину (інакше його й не пили б) і, як отрута, руйнує її орґанізм, тільки один більше, другий — менше;

2) оті самі дужі Івани часто-густо гинуть зовсім несподівано (від удару, від інфекційного захорування тощо);

3) цілком можливо, що серед їхніх дітей будуть епілептики, недоумні тощо,

і, нарешті —

4) скільки ж їх, отих геройських Іванів? Адже їх завжди на пальцях перелічиш.

А скільки людей гине від алькоголю! Скільки їх потрапляє до психіятричної лікарні! Про це красномовно свідчать цифри. Численні спостереження показали, що хворі на алькогольні психози (психічні захорування) становлять від чверти до половини всієї кількости хорих, що потрапляють до психіятричних лікарень.

Цифри ріжних місцевостей, певна річ, неоднакові, залежно од відміни й кількости алькоголю, що там уживають, але одно безперечно встановлено повсюди: що більше вживають алькоголю, то більше людей потрапляє до лікарень із алькогольними психозами.

Роки імперіялістичної війни були в цьому розумінні вельми показові: не було горілки — не було й алькогольних психозів. Після війни знову поширилося вживання алькоголю, а водночас збільшилась і кількість алькогольних хорих.

Є ріжні алькогольні психози. Деякі алькоголіки хоріють на одні психози, інші — на інші. Від чого це залежить, достеменно невідомо. Деяку ролю тут відограє відміна алькоголю, якого вони вживають, а з другого боку — індивідуальні (особисті) властивості алькоголіків — їхніх орґанізмів. Але кінець-кінцем, не в тім суть, на який психоз захоріла людина, а важить, що вона взагалі захоріла, хоч з погляду терапії (лікування) і прогнози (провіщання розв'язання хороби) це має певне значіння.

Людина, що довго вживає алькоголю, стає дражлива з дрібниць, незлагідлива, суперечлива, забіякувата. Пам'ять та увага в неї розладжені, вона помиляється в роботі. Працездатність її падає, всяка робота здається за вельми важку. Природно, що взаємини на місці роботи гіршають, матеріяльний стан підупадає. Алькоголік, та й всякий п'яний, не помічає своїх хиб, а гадає, що люди так ставляться до нього, змінились, стали чіплятися до нього, певний того, що йому не щастить, а через те він у тяжкому стані. Це спонукає його знову пити. Надто часто винуватою в усьому, на думку алькоголіка буває дружина. Крім родинних неприємностей, що постають через зміну характеру алькоголіка та через матеріяльні злидні, до цього приєднуються ще й ревнощі. Річ у тому, що під впливом алькоголю звичайно збільшується в людині похотливість і водночас полова здатність (потенція) її підупадає. Це збуджує ревнощі алькоголіка, що доводять його до марення, тобто до безглуздих тлумачень поведінки дружини, а іноді й до вбивства. Від моральних підвалин алькоголіка нічого не лишається, він втрачає почуття обов'язків, "втрачає сумління" і стає здатний на все лихе. Він як із гори котиться, не маючи вже ані сили, ані бажання зупинитися, і закінчує своє життя недоумним інвалідом на вулиці або в лікарні.

Подивиться тоді на мозок отакої людини, і ви побачите оті страшні поражки, які були причиною його психічного розладу, а почала їх тільки одна, перша чарочка.

Поруч цих змін, що поступово, підступно підкрадаються до алькоголіка, в нього бувають і гострі психічні розлади. Один із них до-

бре відомий у народі під назвою білої гарячки. Не дурно є вираз — "напитись — до чортиків", "до зеленого змія", бо справді під впливом алькоголю постають галюцинації, тобто те, чого справді немає.

От який, примірно, вигляд має цей хорий: він блідий, обличчя перелякане, він тремтить (особливо виразно тремтять руки), забивається в куток, з жахом дивиться на стіни, відмахується від чогось руками, скаржиться, що скрізь лазять якісь то комахи, таргани, чортики, гидкі, страшні морди (зорові галюцинації); хтось його щипає, кусає за ноги, тягне до пекла (галюцинації чуття); іноді кидається до вікна, б'є шибки, пориваючись тікати; він чує голоси, що лають його, сміються з нього (слухові галюцинації). Мова його недоладна, він не може відповідати на запитання, хоч і пробує; він не знає, де він перебуває, хто його оточує — він не їсть, не спить — або засне на короткий час і прокидається від кошмарів.

Розлад пам'яті, галюцинації, марення та ріжної міри й ріжних сполучень недоумство становлять основу психозів, що їх спричинив вплив алькоголю просто на мозок.

Але цим ще не обмежується значіння алькоголю, яко постачальника психіятричних лікарень. Річ у тому, що алькоголь є отрута не тільки для нервової системи, хоч він найсильніше на неї впливає. Алькоголь вражає найважливіші орґани людського орґанізму, в тому числі й орґани кровообігу (серце, жили). Через те в самому орґанізмі виробляються отруйні речовини, що впливають на мозок. Крім цього, враженими жилами неправильно тече кров до мозку, жили тріскаються або затикаються. Від усього цього терпить мозок, тобто розвивається психічне захорування.

Алькоголь сприяє розвитку й інших психічних захорувань і призводить до психіятричної лікарні людей з хиткою, слабою нервовою системою. Хто хорів на сифіліс і зловживає алькоголем, може швидше захоріти на проґресивний параліч (найтяжче психічне захорування). Психопат, епілептик, психастенік, які не вживаючи алькоголю, ще тримаються в суспільстві, під впливом цієї отрути можуть легко потрапити до психіятричної лікарні.

Нарешті, алькоголь призводить до психічного розладу не тільки того, хто його вживає, але й його нащадків. Руйнуючи цілий орґанізм людини, алькоголь не милує й так званих зародкових клітин (яєчка та яєчник). Один учений викрив, що у 86% алькоголіків вельми пошкоджені яєчка.

Отже, нема нічого дивного, коли виявляється, що велика кількість епілептиків, недоумних від народження, глухонімих тощо походять від алькоголіків. За гріхи батьків тут діти розплачуються своїм мозком.

Такий сумний є балянс алькоголю. Важко знайти страшнішого ворога людности. Він страшний тим, що боротьба проти нього надзвичайно важка. Широке висвітлення шкоди від алькоголю, здорове виховання молоді, розумні культурні розваги для мас, скорочення продажу алькогольних напоїв та їнші заходи повинні встерегти від "першої чарочки". Якщо ж людина вдалася до алькогольного ярма, витягти його геть звідтіля вже важче. Але й тут треба виконувати таке правило: що раніш звернутися по допомогу до лікаря, то більше надії вилікуватися.

Довше перебування в закритій лікарні, трудовий режім, культурний відпочинок і поруч цього, коли треба, гіпноза, кисень, фізичні та хемічні методи лікування — всі ці заходи можуть налагодити справу, якщо не зайшло ще далеко, якщо в мозку ще не утворились глибокі, сталі зміни — можуть врятувати людину.

Я. Кіров.

МІЖ ДИКУНАМИ.

Зараз ґазети розписуються про таку подію: Недалеко від Европи на західному побережі Африки лежить Портуґальська Ґвінея. Головною її пристанню є Вісао. Звідти недалеко, бо лише кілька годин їзди моторовим човном, лежить архіпеляґ, якого найбільшим островом є остров Бубак. Там мала свій осідок королева муринів, Пампа. В своїй державі, що зветься Оранґо, вона була широкою володітелькою як світського так і духового життя. Вона сама справляла уряд найвищого священика і короля. На острові панують жінки. Всі мущини грають дуже підрядні ролі. Всяка власність належить жінці. Жінка дружиться з чоловіком лише на певний час. Кого вона собі вибере за чоловіка, перед того дверима ставить вечером миску рижу. Коли чоловік зїсть риж, то тим самим подружжя вважається вже заключеним. Тепер надійшла відомість, що королева Пампа попращалася з цим світом. Домородці повідомили про це портуґальські власти в Вурляма аж після похорону королевої. До того вони мали певні причини. По старому релігійному звичаю вони закували 5 мешканців держави живими і погребали їх разом з тілом королевої.

Володимир Ілліч Лєнін у вязниці

Вночі під дев'яте грудня (старого стилю) 1895 року Володимира Ілліча заарештовано. Перед ним гостинно відчинились двері казамату в будинку тимчасового ув'язнення ("предварилка"), і він набагато, багато місяців лишився господарем напівтемного казамату, що має шість аршин в довжину та три в ширину.

Вікно високо, з подвійними рамами та міцними ґратами, виходить на тюремний двір, оточений з чотирьох боків високими мурами шостиповерхової тюремної будівлі і має вигляд великого льоху. Але Володимир Ілліч не бачить дна цього льоху, через маленьке вікно йому видко лише невеличкий шматочок сірого петербурґського неба. Устаткування казамату не складне. В кутку тієї стіни де міститься вікно, соромливо ховається в сутінках раковина вбиральні, накрита жестяною проіржавленою покришкою. Тут же рядом до стіни прилагоджено водопровідну раковину з краном. Ще ближче до дверей — ліжко — прикріплена до стінки залізна, відкрита рама з ніжками і на рамі матрац, подушка (але не з пуху), одіяло із сірого сукна, та цупка постільна білизна, яка неможливо воняє поташом, або чимсь іншим, що є секретом тюремного прального мистецтва.

Володимир Ілліч, скоро орієнтується в умовах і оточенні своєрідного тюремного життя. Він не губиться і готов гумаристично реаґувати на своє "нещастя". Його тверезий розум підказує йому саме просте відношення до всіх несподіваних випадків. Все ніби так як треба.

Царський уряд ізолював свого політичного ворога і зробив його своїм полоненим. В свою чергу, полонений, як що тільки він не хлюпкий, слабодухий інтеліґент, а свідомий політичний діяч, повинен яко-мога менше тратити свої сили на нервові реакції, та нікчемні протести проти жорстоких катів і насильників, повинен намагатися перехитрити свого переможця і взяти максімум користи для своєї справи навіть із умов свого тюремного буття.

І в премилій "предварилке" зовсім не погано можна влаштуватися. Поперше, немає нічого лекшого як налагодити звязки з зовнішнім світом. Можна зашивати записочки на клаптиках тоненького паперу в білизну, яка віддається в пральню на волю, можна з волі в дарунках (наприклад в ягодах вишневого варення) отримувати маленькі клаптики паперу з важливими інформаціями і т. ін.

І Володимир Ілліч, з властивою йому рухливістю і завжди творчою думкою досить скоро оволодівав технікою цієї справи. Одиноке увязнення, при суворій охороні казамату, не є по відношенні до нього надійним способом перервати його звязки з революційним оточенням.

З його казамату, час від часу вилітають його думки-листівки, що у вигляді проклямацій заклику скрізь будять свідомість і хвилюють серця пролєтарів. Навіть цілі брошури Ілліч умів випускати на волю... Щож торкається зносин з товаришами по роботі, одночасно з ним (або трохи пізніше) увязнених в "предварилку", то це для нього було найлекше, бо він зовсім легко і скоро оволодів технікою вистукування через дзвінку стіну камери, або через парове опалювання, — праворуч, ліворуч, вверх і вниз — за допомогою традиційної тюремної абетки.

Цокає ключ в кватирці дверей. Висувається голова наглядача з блідим, засушеним обличчям, з очима мерця і з рудою рідкою рослинністю на лисій голові. Він мовчки просовує через кватирку щітку і кусок воску.

— Гм... чорт забери...— думає невдоволений вязень у відповідь на цей мовчазний акт запрошення попрацювати ногами.

Не тому, що він рахував непристойним перетворюватися з людини науки в простого натиральщика підлоги, а тому, що дуже невчасно припала ця перерва.

Ілліч міг-би відмовитися від цього задоволення натирати підлогу. Натирання асфальтових підлог в казаматі рекомендується увязненим в інтересах санітарії та їх фізичного самопочуття і не є дуже вже обовязковим.

Але булоб зовсім не похоже на Ілліча — ухилитися від цієї праці. По-перше, його міцний орґанізм потрібує моціона. А по-друге, він зовсім не хотів би набути репутації панича, що боїться фізичної праці. Та кінець-кінцем і табли-

ця безкінних не втече і так — до діла.

І ось Ілліч, зі всією властивою йому енерґією, починає танцювати по казаматові, стежучи за тим, як із під його ноги з щіткою, брудна, шерстка поверхня, що давно не натиралася, поволі перетворюється в дзеркальну рівнину. Він тяжко вже дихає від незвиклих для його орґанізму рухів, серце бється прискореним темпом, густий піт великими краплями вкриває лоб, але йому й на хвилину не приходить на думку спокуслива ідея "слукавить", лишити ненатертим хоч куточок, не докінчити праці.

Чотирнацять місяців увязнення в "предварелке" проходять в одну мить. Ілліч виходить із тюремних воріт такий-же веселий, рухливий, з таким-же чудовим апетитом до революційної творчої роботи, як і тоді коли він піднімав навколо себе свіжу новину пролєтарської клясової боротьби на берегах Неви.

П. Лєпєшінський.

ВСЯЧИНА

НОВА ТЕОРІЯ АЙНШТАЙНА.

Найславніший сучасний фізик Альберт Айнштайн заповідає публікацію своєї нової теорії, що буде доповненням і поширенням його "теорії умовности". Вже рік тому предложив він Академії Наук у Берліні свою нову працю про т. зв. "теорію піль" (смуг), якою він відтворює образ фізичного світа. Досі цей світ знав тільки дві сили: силу притягання (ґравітації) і силу електромаґнетизму, що розяснює ночі як день і що порушає машини, живе у всьому всесвіті. Величезні метаморфозми на соняшній кулі, які слабо спостерігаємо в відблиску плям на денних небесних світилах, є явищами електромаґнетичними. Вони вміщуються навіть у сітку наших земних телеґрафів і телефонів. Увесь всесвіт це електричне поле. Крізь нього проходять дві сили, на перший погляд, суперечні по своїй природі і проявах. Айнштайн приносить нові формули, основані на нових теоріях, як погодити ці дві сили. Одночасно поняття простору й часу набірає в цій теорії нового значіння, — вони зближуються до себе і не є двома відмежованими від себе світами. Час стає одною з форм простору і його можна вивести при помочі математичних формул із прикмет простору. Простір стає єдиною, всеохоплюючою єдністю світа. Є це одна з ідей про повну гармонію світа.

ПРИМХИ ПРИРОДИ.

У Югославії в селі Туря одна селянка вродила дитину з головою жаби. Голова йшла безпосередньо після кадовба без шиї і була зовсім лиса, а очі виступали наверх. Це немовля жило всього кілька годин.

А знов у Варшаві вродилася зовсім нормальна дитина, хлопець, що вже має вуси та бороду.

КАЖЕ, ЩО НАЙШЛА ПЛЕМЯ ЛЮДЕЙ БЕЗ ВІРИ.

Американська дослідниця Гортензія Павдермейкер виступила перед зборами Американського Музею Природничих Наук з відчитом про свою подорож по полудневім Тихім океані. Каже вона, що в Новій Ірляндії, коло Нової Ґвінеї, відкрила людське племя, яке не має ніяких релігійних понять. Це племя вічно воює з сусідами. Причиною війни мають бути жінки й свині, бо сусідні племена крадуть їм одних і других. Вони дозволяють многоженство обом полам.

ТО ЗАЙДІТЬ У ГОСТІ.

— Я тепер проводжу основне лікування, не їм майже нічого, а пю лише воду.

— А то цікаве! Ми були би дуже раді, коли б ви нині вечером зайшли до нас у гості.

ВІД ЧОГО ВІТЕР.

Дві дівчинки пасуть корови. Повіває вітрець.

Она питає:

— Звідки, Марійко, той вітер береться?

— А хіба не знаєш...

— Ні...

— Ну, от маєш!... Та ж там небо?

— Небо...

— А тут земля?

— Земля...

— А по середині нема нічого — ось воно протягом і повіває...

НАВІТЬ НЕ КРИКНУВ.

Синок: Знаєте, тату, що я навіть не крикнув у дентиста!

Батько: Так? — То маєш долара, якого я тобі обіцяв. А чи довго лікар виривав тобі зуба?

Синок: Ні — бо дентист не було дома!

ХТО КУПУЄ ЧАСОМ ЦВІТИ.

Актор (розмовляє телефоном із крамницею): Я замовив дванацять цвітів, а ви принесли мені лише десять. Публика подумає, що моя слава гасне.

ЯКЩО ЦЕ ПОМОЖЕ.

Суддя: — Ви напали на цього чоловіка на вулиці. Чи можете це заперечити?

Підсудний: — Так, прошу ласки судді, коли це тільки мені що поможе.

ЖЕРТВОЮ В НЕРІВНІМ БОЮ...

Жертвою в нерівнім бою впав недавно в Шікаґо тов. Вайсенберґ, який на передодні всекраєвої конференції безробітних старався пояснити широкому загалові робітництва, з яких причин і для якої цілі висилають безробітні свої делеґації на конвенцію.

Він зайшов з другим товаришом до салі малярської юнії і став роздавати летючки. В тому часі на них напали ґенґстери і запроданці з Американської Федерації Праці і страшно побили їх. Товариш, що був з тов. Вайсенберґом мучиться зараз в шпиталі, а тов. Вайсенберґ помер від тих побоїв. Люті кати вирвали з наших рядів відданого визвольній справі, відважного і в повнім розквіті сил борця. І вирвали його саме в часі, коли працюючі потребують якнайбільше подібних йому борців.

З липня робітництво міста Шікаґо прощало його в останнє в Українськім Робітничім Домі, а звідти ми проводили його тіло на цвинтар. Буржуазія дуже не хотіла видати нам тіла покійного товариша. Вона старалася поставити справу так, щоби як найменше працюючих знало, як поводяться капіталісти і їх служальці з робітниками, коли вони виступають в обороні інтересів своєї кляси. Але Робітничій Обороні вдалося вирвати тіло замодованого товариша з хижих рук буржуазії і робітництво масово зійшлося, щоби в останнє попращати свого товариша.

В похороні взяли участь поверх 5 тисяч робітниць і робітників. Тою масовою участю шікаґовське робітництво доказало, що капіталісти не стримають ніяким насильством розвитку клясової боротьби та не врятують свого ладу від загибелі, бо на місце одного замордованого робітника виступають тисячі.

Робітники і робітниці ріжних рас і націй віддавали честь впавшому в боротьбі товаришові і пятнували капіталізм та його служальців соціял-фашістів за їхні драпіжні діла.

З огляду на великий здвиг на похороні, комунікаційний рух був стриманий на тих вулицях, куди проходив похорон. Словом похорон тов. Вайсенберґа був могутньою демонстрацією робітництва проти капіталізму і його слуг соціял-фашістів. Робітництво міста Шікаґо пробуджується і приготовляється до останньої розправи з капіталом.

Е. Шемердян.

Шікаґо, Ілл.

ДОПИСУЙМО, ТОВАРИШКИ, ДО РОБІТНИЦІ.

Наші членкині у Брентфорд, Онт., чомусь не хочуть дописувати до свойого орґану "Робітниці". Нащо нам писати, говорять вони, коли ми вибрали робкорку, щоби писала. Товаришки, робкорка пише, але вона не може написати про все, що діється в нашій місцевости і в нашій орґанізації. Тож беріть, товаришки, пера в руки і самі беріться до писання. Чи-ж нема може про що писати? Чи-ж ми не бачимо, що кругом нас діється? Адже в Брентфорд є зараз багато безробітних. Вони ходять голодні й обдерті від одної фабрики до другої і ніде не можуть продатися, щоби заробити на кусок хліба.

Брентфорд же індустріяльне місто. Воно-ж виробляло минулими роками величезну кількість товарів. А зараз фабрики в ньому майже завмерли. Чому-ж вони не працюють? Чи може людям не треба більше тих виробів? Ні, виробів то працюючі потребують, але не мають защо купити. І тих виробів є повні маґазини. Ми напродукували досить. А тепер капіталісти, не маючи кому продати того виробленого добра, замикають фабрики і викидають нас на вулицю, де грозить нам голодова смерть.

А що роблять наші діти? Вони-ж не знають, що таке нема що їсти, але кричать: давай їсти і кінець. Мати ходить, шукає праці, а не знайшовши її, бере дітей і йде над воду ловити рибу.

Недавно я йшла понад воду і бачила таке: Гурт матерей разом з старшими дітьми ловили рибу, а малі діти бігали по долині і збирали куски і шкірки з хліба. Ті куски і шкірки вони приносили матерям, а ті мочили їх у воді і їм сами та годували своїх дітей. Були там

чорно-червоно і біло-шкірі матері й діти, а між ними багато англійських робітниць.

І все це діється тоді, коли канадійські елевейтори переповнені збіжжам. Та робітництво не може користуватися ним, бо капіталісти тримають його для зисків, а не для потреб трудящих.

Щоби все це змінити, треба змінити теперішний несправедливий лад. А щоби змінити теперішний лад, треба орґанізуватися й освідомлятися та орґанізовано боротися. То-ж не будьмо товаришки, байдужні, а працюймо активно в орґанізації, приєднуймо до неї нових членкинь і дописуймо до свойого журналу "Робітниці".

М. Фізор, робкорка.
Брентфорд, Онт.

БУРЖУАЗНІ ШОВИ ЗАТРОЮЮТЬ МОЛОДЬ.

Ми живемо в Канаді, де дуже поширені шови. Хто ходить на них, той знає, як багато не лише безвартісних, але й дуже шкідливих, розкладових фільмів висвітлюється по тих шовах. Такі фільми дуже шкідливо впливають на старших, але вже найгірше впливають вони на молодь, на дітей. В тих шовах в нинішних днях висвітлюється багато таких фільмів, що, по моїй думці, родичі не повинні пускати дітей на того рода фільми.

Будучи на деяких шовах, я щиро жаліла багатьох тих молодих дівчат, що грають в них. Ті скоки і рухи, якими вони тішуть публику, коштують їх немало праці і тренування, а зиски на тій праці збивають капіталісти.

Кромі зисків буржуазія уживає тих шовів для духового поневолення трудящих мас. Багатьма своїми фільмами вона попросту загноює людські мозки. І проти цего треба боротися. Може дехто з читачок скаже, що я пишу так тому, що ворожо відношуся до шовів взагалі. Ні, навпаки я навіть дуже люблю шови, але лише тоді, як вони показують добрі фільми. А тому що більшість теперішних американських фільмів є дуже низької вартости а притому ще й шкідливих, то я закликаю орґанізованих робітниць до підшукання добрих засобів для боротьби проти них.

Любителька сцени.
Торонто, Онт.

ЯК МИ ПРАЦЮЄМО.

Дня 7 липня відбулися збори нашого жінвідділу в Торонто, Онт. На них ми зробили підчислення з піврічної праці, яке показало, що наш відділ придбав від нового року 8 нових членкинь. Праця розподілена у нашому відділі досить добре. Частина товаришок працює в заряді, частина в ріжних комітетах; а частина на сцені. Але теж є досить велика частина і таких товаришок, що постійно відмовляються від праці. а навіть як і приймуть її, то через байдужність не виконують тої праці як слід.

Старанням нашого жінвідділу влаштовано від нового року 1 концерт-мітінґ в Ню Торонто і відсвятковано 8 березня.

Освітній комітет влаштував кілька лекцій і започаткував постійні лекції про світові події, які відбуваються кожного понеділка. По такій лекції ми ще маємо спільні читання. Ті читання відколи започатковано лекції стали дуже успішні і ми розвиваємо часто на них широкі дискусії.

Орґанізаційний комітет працює досить активно. Шкільний комітет опікується УРДШколою і дбає про те, щоби українські робітниці та робітники посилали своїх дітей до неї.

Стінну ґазету ми видаємо кожного місяця. А теж ми вислали до інших відділів одну мандрівну ґазету. Тепер ми започаткували обмін стінґазетам з іншими відділами. Такий обмін є дуже корисний. Він заставляє членкинь більше думати і писати. По перечитанні стінґазети з Тімминс наші членкині зараз же принесли до редакційного комітету кілька дописів. А в минулому тяжко була за дописи.

Частина наших товаришок активно працювала на сцені. Але теж часто товаришки спізнялися на проби представлень і співу, а теж режісерові тяжко приходилося нераз роздавати малі ролі. Не малі трудноці мав нані режісер і з гуртами. Але мистецька праця йде не зле.

Робкорки пишуть замало, хоч є про що писати.

Зараз наші членкині активно працюють на пікніках, при помочи яких стараються добути грошей на сплату довгу, що тяжить на УРД.

А теж ми збираємо тепер фонди для Канадійської Робітничої Оборончої Ліґи, яка обороняє тепер багато жертв капіталістичного терору.

Зимою в нашому УРД відбулося досить багато лекцій, а теж кілька масових мітінґів.

Але, на жаль, наші членкині не дуже то вчащали на них. Та зате в нас можна дуже часто від членкинь почути, що праця не йде так, як повинна би йти. Це правда, що в нас є багато недостач. Але хто тому винен? Раз ми не приходимо на лекції, на віча, відмовляємося від виконування обовязків, то як праця може йти добре.

Як ми всі зацікавимось орґанізаційною працею, точно будемо приходити на лекції, віча і мітінґи та будемо виконувати всю працю, яка прийде на нас, тоді праця піде добре. Отже робім так, товаришки!

К. Гарасимівна, рек. секр.
Торонто, Онт.

ОПОВІЩЕННЯ.

Вийшов з друку № 2 — 1930 р. "ЛІТОПИС РЕВОЛЮЦІЇ" — орґан Інституту історії партії та Жовтневої революції на Україні при ЦК КП(б)У.

В розділі **статтів** уміщено другу частину — кінець цікавої статті **Когана С. і Межберга Н.** — "Другий період радянської влади в Одесі 1919 р." Друга стаття в цьому розділі — закінчення праці **Д. Ерде** — "Програма анархо-махновщини", у якій автор, подавши різні етапи в еволюції взаємин між анархізмом та махновщиною, визначив суть анархо-махновщини. Стаття **В. Лобазіна** — "Лютий по селах Харківщини" подає сторінку з перебігу лютневих подій на Харківщині. В цьому ж розділі вміщено першу частину цікавої статті — "Південний "Кронштадт" т. **Вікторова,** де подається історію повстання миколаївських морців 1919 р.

Розділ **спогадів** розпочинається надзвичайно цінними спогадами **Антонова-Овсієнка** — "В боротьбі проти Директорії", що є по суті продовженням його спогадів, які "Літопис Революції" друкує з № 4 1929 р. Тов. **Сапожніков Г.** умістив свої спогади — "З харківського підпілля 1918 р."

Цікавий спогад — "Харків—Дніпропетровське" подав т. **Дибенко,** змалювавши наступ свого загону проти військ Директорії в кінці 1918, напочатку 1919 р. Вміщено спогад **Лантуха** — "Червоні партизани в денікінському запіллі 1919 р.", **Мирошниченка В.** — "Харків—Дін—Царицин", **Лазорського В.** — "З повстанського руху на Полтавщині 1919 р." й **Пахомова А.** — "Перший Криворізький комуністичний полк".

З № 2 "Л. Р." редакція ввела розділ **"Більшовицька преса".** В розділі вміщено статтю **Баранника С.** — "Проблема повстанства проти гетьманщини та австро-німецької окупації в "Комунисте" 1918 р." та, як додаток до неї, витяги з статтів в "Комунисте" А. Бубнова—"К вопросам момента" і Г. П'ятакова—"Итоги и перспективы".

В розділі **"матеріяли та документи"** вміщено стеноґраму "Дискусії з приводу схеми історії України" Яворського, що відбулася в травні 1930 р. в Українському Інституті марксизму-ленінізму; дискусії, яка має велике науково-політичне значення в боротьбі проти яворщини; подано тези доповіді Яворського й промови т.т. на 3-ох перших засіданнях, примітки й листи до редакції низки промовців в звязку з своїми промовами. Кінець дискусії буде надруковано в дальших числах.

Розділ **"Критика та бібліографія"** має рецензії: — **Степового** — "Ленінові філософські зошити". (Ленинский сборник, т. XII). **Стефанішина** — Н. Л. Сергієвський. Партия русских социял-демократов. Группа Благоева. **Рохкін Г.** Архив К. Маркса и Ф. Энгельса. Книга IV. **Коффа Г.** — Одеська періодична преса років революції та громадянської війни 1917—1921 р.р. По журналах. **Рохкіна Г.** "Летописи Марксизма" кн. IX, X. Нові книжки.

В розділі **"Хроніка"** подано замітку **А. Громицького** — "Завдання, робота та перспективи єдиного партархіву КП(б)У. **Кримської** "Бібліотека І-ту історії партії". **Орлянської К.** — Робота відділу місцевих істпартів до 25-річного ювілею революції 1905 р. До окружкомів. **Листи до редакції.** Лист т. **Десняка В.**

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

К. М., Роркетон, Ман. Без оглянення Вас ми не можемо вповні певно сказати, що Вам бракує. Але з того, що Ви нам написали про свою недугу, ми робимо висновок, що Ви зовсім здорові, а цілу ту недугу Ви лише вмовили в себе. Ви мусите належати до людей з вразливою натурою і коли та жінка, про яку Ви пишете, вмерла, Вас мусіло це дуже вразити і Ви повірили, що Ви також хорі на серце, а повіривши почали відчувати прояви тої хороби в собі. А як ще найшлися люди, що, нічого не знаючи, підтвердили Вам, що Ви хорі, то Ви зі страху зовсім розхорувалися. А тимчасом ті знайомі підтвердили Вашу уявлену хоробу тільки тому, щоби потакнути Вам, або, як то кажуть, щоби щось сказати. Така вже людська натура. Подібних випадків є багато.

Все, що Вам треба робити — це перестати думати про свою хоробу, а напевно будете здорові, як це було в багатьох подібних Вашому випадках.

Що ж до лікарів, про яких Ви пишете, то ми не можемо сказати Вам нічого певного, бо ми їх не знаємо. Але в кожному випадкові, коли Вам не поможе наша рада (хоч вона повинна Вам помогти), то вдайтеся до якогось доброго лікаря. Хоч його оглянення буде Вас дорожче коштувати, то він вам все ж таки щось певного скаже. А злі лікарі витягнуть з Вас за візити по малій сумі більше грошей і не лише, що нічого не поможуть, але ще й пошкодять. Бо тепер розплодилось дуже багато фальшивих лікарів, які лише спекулюють на людях і навіть здоровим людям кажуть, що вони хорі, щоби видерти в них гроші, а хорих ще гірше розхоровують. В Злучених Державах, наприклад, підчислено за шість місяців 25 тисяч таких фальшивих лікарів і порадників. То ж уважайте, щоби і Ви не попали таким типам в руки.

А. К. Бабій, Торонто, Онт. Ми уважаємо, що тої справи, про яку Ви пишете в дописові "Жертва темноти" зовсім не треба давати під осуд робітництва. Плюньте, товаришко, на всі ті пльотки ріжних шептух і робіть свою орґанізаційну роботу далі. Бо хто звичайно любить пльоткувати й дошукуватися ріжних неіснуючих злих прикмет в людей? Та завжди лише ті людці, що самі мають аж надто багато ріжних злих прикмет в собі, а злих поступків за собою. Вони судять всіх після себе. Подібні типи чіпляються і Вас. Але Ви не звертайте на них уваги.

Як хто працював для "Робітниці".

ЗВІТ З ЛИСТОПАДОВОЇ КАМПАНІЇ В КОРИСТЬ НАШОЇ ПРЕСИ

Монтреал, Кве.

Дорога Адміністраціє!

Від імени пресового комітету в Монтреал посилаю Вам почтовий переказ на суму $1,351.84, яку наш пресовий листопадовий комітет міг зібрати на передплату і пресовий фонд для нашої робітничо-фармерської преси.

Звіт представляється так:

З підприємств, концерту, розігравки і базару на пресфонд як слідує:

Масковий баль устр. жінвід.	$ 49.09
З представлення "Дванайцять" відограно 16. лист.	320.75
З дрібної клекти на свято-концерті Шеремети й Мельничука	20.68
З розіграваки річей	44.56
З базару устр. товаришами з Монтреал і Лашін	50.75
Пресовий фонд з лістів на "У.Р.В." і "Робітницю"	180.00
Придбання в Туркот, Кве.	75.32
Разом	$1,348.95
Додаток з проценту від грошей в банку	2.89
Разом	$1,351.84

Збірка на передплату "Робітниці"

Т-ка Марія Беркета зібрала $10.50.
Тов. І. Хархаліз зібрав $6.00.
Т-ка Сидорка Ганусяк зібрала $6.00.
Т-ка Текля Плавуцька зібрала $6.00.
Тов. А. Качмар зібрав $4.50
Тов. Ф. Керничний зібрав $3.00.
Тов. І. Гуцул зібрав $3.00.
Тов. Василь Романчук зібрав $4.50.
Т-ка Аґафія Хаос зібрала $1.50.
Тов. Г. Ткачук зібрав $2.25.
Т-ка Павліна Лакуста зібрала $3.00.
Тов. Г. Данилевич зібрав $3.00.
Т-ка Анна Мамчур зібрала $1.50.
Тов. І. Хоміцький зібрав $1.50.
Тов. Н. Мігайчук зібрав $17.30.
Тов. Т. Бойчук зібрав $22.50.
Тов. С. Ворожбит зібрав $15.00.
Тов. Теодор Вакалюк зібрав $4.75.
Тов. М. Рошко зібрав $4.50.
Т-ка О. Ващук зложили $1.50.

Збірка на лісти на пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Г. Данилевич зібрала на лісту ч. 4457: М. Бескенар 25 ц.

Т-ка Марія Беркета зібрала на лісту ч. 4511: Г. Данилевич 25 ц.

Т-ка Анна Мамчур зложила на пресфонд 50 ц.

Тов. С. Лазурка зложив на пресфонд $1.00.

Т-ка Р. Шеґрин зложила на пресфонд $1.00.

Тов. С. Лазарук зложив на пресфонд 50 ц.

Тов Василь Кучер зложив на пресфонд 50 ц.

Тов. С. Ратчев зложив на пресовий фонд $1.00.

Тов. В. Романчук зібрав на лісту ч. 4474: Т. Іванчук $2.00; Ф. Романчук 50 ц. Разом $2.50.

Т-ка Людвідка Лукіян зібрала на лісту ч. 4508 по 50 ц.: Н. Ганчук, І. Кривой, Л. Луцяк, С. Шарков; Гоза 10 ц. Разом $2.10.

Тов. Ф. Керничний зібрав на лісту ч. 4462: Д. Гудима 25 ц.; Т. Кернична 10 ц. Разом 35 ц.

Т-ка Софронія Павчук зібрала на лісту ч. 4522: С. Павчук 50 ц.; М. Клюс 25 ц.; О. Клюс 10 ц. Разом 85 ц.

Тов. М. Рошко зібрав на лісту ч. 4472 по 50 ц.: Л. Заборовська, М. Рошко. Разом $1.00.

Т-ка Сидорка Ганусяк зібрала на лісту ч. 4506: М. Жила $1.00; С. Ганусяк 25 ц. Разом $1.25.

Т-ка Марія Джинджириста зібрала на лісту ч. 4512 по 25 ц.: М. Джинджириста, Й. Рокстейн, І. Юзеньків, В. Токар, М. Міруцький, М. Мех, В. Кучер. Разом $1.75.

Т-ка Розалія Коваль зібрала на лісту ч. 4497: Д. Гира $1.00; по 50 ц.: І. Гира, П. Шевчик. Разом $2.00.

Т-ка Анна Зеленська зібрала на лісту ч. 4504 по 50 ц.: М. Зеленський, О. Грелюх, Я. Мясіновський. Разом $1.50.

Тов. А. Смит зібрав на лісту ч. 4503: А. Смит 50 ц.; Н. Пославська 10 ц. Разом 60 ц.

Т-ка Текля Мортон зібрала на лісту ч. 4520: Т. Мортон $1.00; по 25 ц.: Р. МікАйнес, П. Ґрінтон, Френд; Массей 10 ц.; Безіменні 20 ц. Разом $2.05.

Т-ка Настазія Куріца зібрала на лісту ч. 4486 Н. Куріца 50 ц.; по 25 ц.: Н. Коваль, І. Жмурко, Ю. Юзенько; Н. Миськів 20 ц.; по 10 ц.: В. Мединський, Задорожний, Н. Задорожна, І. Рудий. Разом $1.85.

Т-ка Антоніна Боднарчук зібрала на лісту ч. 4487: С. Шандерук 25 ц.; по 15 ц.: М. Горняк, М. Шалиск; по 10 ц.: І. Тарнов, Ю. Модрак, М. Ролінський; по 5 ц.: І. Ігнат, І. Угрин. Разом 95 ц.

Тов, В. Токар зібрав на лісту ч. 4477: В. Токар 50 ц.; В. Новосад 30 ц.; по 25 ц.: В. Колачек, Ефімов, Н. Хархаліз, Ф. Корнацький, Ґ. Мелнік, М. Прокоп, Т. Новосад. Разом $2.55.

Т-ка Текля Коваль зібрала на лісту ч. 4499: М. Юзек 50 ц.; по 25 ц.: С. Маґура, Д. Коваль, П. Нацюк, В. Панасюк, П. Нагірняк, С. Трусевич. Разом $2.00.

Т-ка Павліна Лакуста $1.00; С. Рішинський 50 ц.; по 25 ц.: М. Сеннік, Д. Мафтейко; П. Лакуста 15 ц.; І. Процик 10 ц.; П. Юрик 5 ц. Разом $2.30.

Тов. Іван Мельник зібрав на лісту ч. 4468 по 50 ц.: І. Мельник, І. Сварчевський; по 25 ц.: М. Джинджиристий, А. Запорайко, П. Лезьві, І. Смерека, Б. Бабуш, Б. Древняк, Т. Чорнотеський, Т. Андрухів, І. Піґович; по 10 ц.: М. Дунський, В. Лешкевич, Д. Лубідовський, М. Новінський, М. Цибульський, Т. Гаврищук, М. Мус, Т. Лучка. Разом $4.05.

Т-ка Антоніна Боднарчук на лісту ч. 4510 по 25 ц.: Т. Боднарчук, Ґ. Чорняк, Смит; по 15 ц.: П. Маніґа, М. Адамек; по 10 ц.: М. Табіс, М. Данко, І. Баранда, І. Грижлак, М. Псолінський, І. Томар, М. Радос, І. Команський, М. Степанко, А. Гудер, Ґ. Модрук, І. Копко, Ґ. Копко, М. Ґлеґанець, М. Джуно, І. Рабінович, М. Розен, Г. Розен; по 5 ц.: І. Ковач, А. Логен, Ґ. Ласкар, Й. Рабінович, Ф. Саломон, Ф. Беднер, М. Малер. Разом $3.20.

Т-ка Настазія Задорожна зібрала на лісту ч. 4467: А. Задорожна 50 ц.; по 25 ц.: Сидор, С. Мацишин, В. Цюняк, А. Коваль, Д. Павлик, Д. Стащишин, В. Прийма, І. Костюк, Гр. Кован; М. Щур 20 ц.; Н. Куріца 10 ц. Разом $3.05.

Т-ка Анна Кузик зібрала на лісту ч. 4513 по 50 ц.: А. Кузик, А. Памреб; по 25 ц.: С. Ушковський, В. Токар,

Качмар, Н. Данилевич, І. Ігірчук, П. Стефанюк, Н. Макулінеч, К. Клевчук, Пшинський, Сутванський, А. Ґонта; по 10 ц.: Н. Миськів, Сидор, Лавенкрон, Рудольф; по 5 ц.: Ґлюкач, Спалапецький, Н. Хомик. Разом $4.40.

Т-ка Марія Бойчук зібрала на лісту ч. 4502 по 50 ц.: М. Бойчук, Ф. Яворський, А. Зазулик, Н. Хорвацький; по 25 ц.: А. Качмар, С. Юзенко, І. Рапіта, С. Копаль, І. Дороговський, О. Целюх, А. Ґонта, Нечиткий, Г. Данилевич, М. Сеннік, Н. Сеннік, Ф. Качмар; по 20 ц.: І. Лукань, П. Підгородецький, Н. Миськів, М. Мокринський; Ф. Боднарчук 15 ц.; по 10 ц.: Н. Ґреґорик, М. Федорук, А. Панасюк. Разом $6.35.

Т-ка Антоніна Боднарчук зібрала на лісту ч. 4469: П. Еричов 50 ц.; Нечиткий 40 ц.; по 25 ц.: А. Боднарчук, А. Ковальчук, С. Якобчак, М. Ґрибінський; по 15 ц.: С. Рот, І. Панчук; по 10 ц.: М. Казіцька, С. Ґрінцпан, І. Лесюк, Ф. Армада, А. Мокринський, Н. Дженджиристий, Н. Мокринський, Д. Кіяш, І. Барвінський, Л. Смитанка, Нечиткий, Нечиткий, В. Гаврилюк; по 5 ц.: П. Манус, І. Жмурко, Нечиткий. Разом $3.65.

Повторення:

Передплата "У.Р.В."	$467.00
Передплата "Робітниці"	121.80
Передплата "Ф. Ж."	16.00
Передплата "С. М."	3.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	587.67
Пресовий фонд "Робітниці"	55.30
Пресовий фонд "Ф. Ж."	4.25
Пресовий фонд "С. М."	21.50
Придбання з Туркот, Кве.	75.32
Разом	$1,351.84

Всім колекторам і жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,
За пресовий комітет,
Н. Мігайчук, секр.

Кіченер, Онт.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету в Кіченер, Онт. посилаємо Вам почтовий переказ на суму $49.45, яку ми придбали в місяцях листопаді і грудні в користь нашої робітничо-фармерської преси.

Гроші ці зібрано на лісти на пресовий фонд "обох часописів і журналів.

Збірка на лісти на пресовий фонд "Робітниці".

Т-ка Ю. Слободян зібрала на лісту ч. 469 по $1.00; М. Бандура, М. Городинська; по 50 ц.: Ф. Дячишин, І. Слободян; по 25 ц.: К. Сверик, К. Ґерик, А. Антонюк, А. Сенишин, М. Туранський, М. Угрин. Разом $4.50.

Т-ка Е. Бабій зібрала на лісту по 50 ц.: А. Пичель, Когутек, М. Мельничук; по 25 ц.: І. Щур, в Соботюк, П. Осадець, Н. Н., Е. Бабій, В. Лясковська; Хомик 15 ц.; Корбут 10 ц. Разом $3.25.

Повторення:

Пресфонд "УРВ"	$37.50
Пресфонд "Робітниці"	7.75
Пресфонд "Ф. Ж."	1.00
Пресфонд "С. М."	3.20
Разом	$49.45

Всім колеторам і жертводавцям пресовий комітет складає щиру подяку.

З товариським привітом,
За комітет:
М. Крисько, голова. М. Угрин, секр.

Кровленд, Онт.

Ророга Адміністраціє!

Від пресового комітету посилаю Вам $6.79, що зібрано в місяці січні ц. р. на передплату і пресовий фонд для нашої робітничої преси.

Зібрано на передплату "У.Р.В."	$8.00
Передплата "Робітниці"	3.00
Передплата "С. М."	.50
Пресовий фонд "Робітниці"	2.59
Пресовий фонд "С. М."	2.70
Разом	$16.79

Збірка на пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка К. Дроздовська зібрала на лісту ч. 4053 на пресовий фонд: С. Мельник 50 ц.; по 25 ц.: К. Дроздовська, Двороський, А. Гунька, Штечинер, Т. Пелещук; Безіменні на $1.00. Разом $2.75. Пересилка грошей 16 ц. Остається $2.59.

Всім жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,
За комітет:
І. Штайнер, секр.

Кедомин, Алта.

Дорогі Товариші!

Висилаємо Вам почтовий переказ на суму $89.00 яку наш пресовий комітет придбав в користь передплати і пресового фонду для нашої української робітничо-фармерської преси в Канаді.

Звіт з подрібна представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$36.00
Передплата "Робітниці"	10.50
Передплата "Ф. Ж."	8.00
Передплата "С. М."	.50
Пресфонд "У.Р.В."	27.00
Пресфонд "Робітниці"	3.00
Пресфонд "Ф. Ж."	4.00
Разом	$89.00

Передплату і пресовий фонд на "Робітницю" збирали:

Тов. Е. Гудима зібрав передплати $7.50; на лісту ч. 1275 на пресовий фонд по 50 ц.: І. Буньо, А. Ґушел, Ю. Никифорук, А. Гудима, С. Гудима, П. Музичка. Разом $3.00.

Т-ка А. Ґушел зібрала на передплату "Робітниці" і "С. М." $3.50.

Жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,
За комітет:
І. Буньо, секр.

Су Сейнт Мері, Онт.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету посилаю Вам почтовий переказ на суму $63.83, що вплинула підчас пресової кампанії в користь нашої преси.

Наші придбання розпреділюеться так:

Передплата "У.Р.В."	$36.00
Передплата "Робітниці"	15.00
Передплата "Ф. Ж."	4.00
Передплата "С. М."	1.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	2.48
Пресовий фонд "Робітниці"	4.35
Пресовий фонд "С. М."	1.00
Разом	$63.83

На пресовий фонд "Робітниці" зложили: М. Вахновський $1.00; по 50 ц.: В. Грищук, І. Н. Петелька, М. Фівчук, А. Шарабура, М. Хомяк; Р. Щур 25 ц.; по 20 ц.: В. Шарабура, П. Роґальська, Т. Казімір. Разом $4.35.

Всім жертводавцям щира подяка.

І. Павлючук.

Сейнт Кетерінс, Онт.

Дорогі Товариші!

Від імени відділу ТУРФДім посилаю Вам почтовий переказ на суму $9.35, яку наш відділ придбав в користь "Робітниці".

Збирали на передплату і пресовий фонд слідуючі:

Тов. Іван Бізнар зібрав на лісту ч. 5340 на передплату $1.50.

Тов. П. Голінатий зібрав на лісту ч. 5340 на передплату $3.00.

Тов. Никола Стасюк зібрав на лісту ч. 5344 по пресовий фонд: Н. Стасюк 60 ц.; по 50 ц.: П. Телін, М. Бовський, А. Молодни; по 25 ц.: Велш Ґередж, М. Сукмановський, Куцулим, Р. Дуверди, І. Маслюк, І. Бінас, М. Бінас, А. Ф. Ґловацький, Г. Конодка, М. Стик, Д. Орсук. Разом $4.85.

Повторення:

Передплата "Робітниці"	$4.50
Пресовий фонд	4.85
Разом	$9.35

Хай живе жіночий журнал "Робітниця"!

З товариським привітом,
Т. Котик, секр.

Накіна, Онт.

Дорогі Товариші!

Посилаю Вам $4160 на передплату і пресовий фонд, що вдалося мені придбати для нашої робітничо-фармерської преси. Я старався робити як тільки міг, та вдалося мені придбати пятьох нових передплатників на "У.Р.В.", дві передплати на "Робітницю", одну на "С. М." та сколєктував дещо передплати залеглої й невеличку суму пресового фонду.

Звіт з моеї збірки представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$27.00
Передплата "Робітниці"	6.10
Передплата "С. М."	1.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	4.00
Пресовий фонд "Робітниці"	2.50
Пресфонд "С. М.	1.00
Разом	$41.60

На пресовий фонд "Робітниці" зложили на лісту ч. 410 по $1.00: В. Кибіч, Анна Кибіч; по 25 ц.: К. Гафійчук, В. Кибзій. Разом пресового фонду $2.50.

З товариським привітом,
Василь Кибіч.

Едмонтон, Алта.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету в Едмонтон посилаю Вам почтовий переказ на суму $1,180.70, яку придбано в користь нашої робітничо-фармерської преси.

Звіт з подрібна розпреділюєтся так:

Передплата "У.Р.В."	$464.00
Передплата "Робітниці"	97.85
Передплата "Ф. Ж."	69.00
Передплата "С. М."	5.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	504.74
Пресовий фонд "Робітниці"	31.36
Пресовий фонд "Ф. Ж."	3.75
Пресовий фонд "С. М."	5.00
Разом	$1,180.70

Збірка на пресовий фонд "Робітниці":

М. Котик 75 ц.; по 50 ц.: А. Верстюк, М. Ризюк, А. Місюркевич, К. Дячук. Разом $2.75.

Т-ка Анна Зень зібрала: Др. Кренґ $2.00; по 50 ц.: А. Зень; по 25 ц.: М. Даниш, В. Ляшовський, А. Краткий, Н. Савчук, Ф. Годермен, Н. Потанюк, Н. Стратейчук; Н. Н. 15 ц.; Н. Н. 5 ц. Разом $4.45.

Ліста С. Шарик С. Шарик 50 ц.; по 25 ц.: А. Ґрей, В. Пуга, М. Пуга, О. Кругляк. Разом $1.50.

Ліста П. Воркун — по 25 ц.: О. Воркун, Н. Касан, І. Підкасік, Ф. Денес, А. Заруцький. Разом $1.25.

Ліста Е. Якимчук: С. Антонюк $1.00; по 50 ц.: Е. Якимчук, М. Лупул. Разом $2.00.

Ліста Е. Строїч — по $1.00: Я. Гевко, Ф. Воркун; по 25 ц.: В. Корчак, В. Куніна, А. Колмалиск, Е. Строїч; Я. Реджіс 20 ц.; по 10 ц.: Ю. Просинюк, С. Масилиський; О. Ріґел 5 ц. Разом $3.45.

А. Никифорук зложив на пресовий фонд 50 ц.

Т-ка Анна Базюк зібрала: Д. Падиловський 30 ц.; по 25 ц.: Н. Фарина, Н. Винничук, Ф. Ґзошов, Й. Круковек, С. Соколовська, М. Гайдук, Н. Н., С. Невиґловський, Д. Лусь, А. Залеський, В. Данилюк, В. Лемон, І. Ткачук, П. Бендеровський; по 15 ц.: Т. Хабуда, В. Понич; по 10 ц.: М. Миронюк, М. Онищук, А. Киричук; Ю. Бохан 16 ц. Разом $4,56.

Тов. М. Дутчак зложив на пресовий фонд 50 ц.

Ліста М. Гниди: М. Гнида 50 ц.; по 25 ц.: М. Доскоч, Ф. Доскоч, Ю. Ластівка; Припіс 15 ц. Разом $1.40.

Безіменна ліста: К. Гаврилюк $1.00; по 50 ц.: О. Мойса, А. Ляцук, К. Пучко; Т. Будник 25 ц. Разом $2.75.

Ліста Т. Василак: Т. Василак 50 ц.; по 25 ц.: А. Ґрех, В. Піра, Г. Денисовський. Разом $1.25.

Дальше зложили по 25 ц.: К. Сохацька, О. Семотюк. Разом 50 ц.

Т-ка А. Харук зібрала по $1.00: І. Стойко, К. Гудима, І. Мевський; по 50 ц.: Ф. Запорожан, Ф. Сеничак. Разом $4.00.

М. Даниш — на пресфонд 50 ц.

Всім жертводавцям, колекторам й учасникам наших підприємств щира товариська подяка.

З товариським привітом,
М. Дранута, секр.

Енйокс, Б. К.

Тов. Н. Маценко зібрав на передплату і пресовий фонд "У.Р.В.", "Робітниці" і "Ф. Ж." $53.50.

На лісту ч. 5386 на пресовий фонд "Робітниці" зложили по $2.00: І. Вацик, Ґ. Казімір; по $1.00: Н. Маценко, І. Мельничук. Разом $6.00.

Повторення:

Передплта "У.Р.В."	$24.00
Передплата "Робітниці"	6.00
Передплата "Ф. Ж."	4.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	8.50
Пресовий фонд "Робітниці"	6.00
Пресовий фонд "Ф. Ж."	5.00
Разом	$53.50

Вест Торонто, Онт.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету посилаємо Вам чек на суму $421.20, яка вплинула з трох-місячної кампанії на передплату і пресовий фонд нашої преси.

Звіт представляється як слідує:

Передплата "У.Р.В."	$222.00
Передплата "Робітниці"	89.30
Передплата "Ф. Ж."	10.00
Передплата на "С. М."	16.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	73.10
Пресовий фонд "Робітниці"	1.50
Пресовий фонд "С. М."	8.80
Разом	$421.20

Збірка на листи на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Р. Кузенко зібрала на лісту ч. 1891 — 1892 на передплату $32.30.

Тов. П. Бойчук зібрав на лісту ч. 1912 на передплату $30.00.

Тов. М. Мельник зібрав на лісту ч. 1895 на передплату $4.50.

Т-ка І. Омек зібрала на лісту ч. 1993 на передплату $22.50.

Т-ка Ірина Омек зібрала на лісту ч. 163 на пресовий фонд по 50 ц.: А. Вінтоняк, Т. Чемерис, А. Мельник. Разом $1.50.

Всім колекторам і жертводавцям пресовий комітет складає щиру подяку.

З товариським привітом,
М. Кучмінський, голова.
П. Бойчук, секретар.

Дромгелер, Алта.

Дорогі Товариші!

Від імени наших українських робітничих орґанізацій, що гуртуються при відділі ТУРФДім посилаємо Вам почтовим переказом $425.15, з того $230.00 на передплату "У.Р.В.", $96.00 на передплату "Робітниці", $10.00 на передплату "Ф. Ж.", $89.15 на пресовий фонд "У.Р.В.", "Робітниці" і "Ф. Ж."

На пресовий фонд "Робітниці" зложили слідуючі товариші і товаришки:

В. Андро $1.00; Б. Бенний 75 ц.; по 50 ц.: М. Семеґен, К. Макар, Нагорняк, О. Мелех, В. Павлюк, А. Дел, К. Зінкевич, В. Зінкевич, Ю. Бобівська, М. Коломиєць, М. Шпіляк, М. Хрипко, М. Винничук, М. Господарець, А. Паранчич, В. Панько, М. Марчук, М. Лончар, І. Крицул, Л. Андріяшук, А. Іванійчук, Т. Когут, Е. Поворозний, Р. Байран; по 25 ц.: Н. Теленко, Р. Бачинська, А. Березка, А. Д. Ґоян, Зіма, С. Бояновська, М. Данилюк, О. Козак, М. Маковецка, А. Стефанюк, Н. Данилюк, О. Ангел, Н. Данилюк, Ю. Романюк; Г. Середа 10 ц. Разом $17.35.

З підприємства $10.00, що разом робить $27.35.

Повторення:

Передплата "У.Р.В."	$230.00
Передплата "Робітниці"	96.00
Передплата "Ф. Ж."	10.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	60.80
Пресовий фонд "Робітниці"	27.35
Пресовий фонд "Ф. Ж."	1.00
Разом	$425.15

Всім жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

За комітет:

Н. Капанюк, голова. Ю. Одинський, секретар.

Бінфейт, Саск.

Дорога Адміністраціє!

Ми, гурток українських свідомих робітників в Бінфейт, знаючи, що "Українські Робітничі Вісти" обстоюють тільки інтереси робітників, та той часопис удержується лише при допомозі самих же робітників, — тутешні робітники дали допомогу часописам "У.Р.В.", "Ф. Ж.", "Робітниці" і "Світ Молоді". То ж висилаємо до адміністрації згаданого видавництва почтовий переказ на $77.60, що розподілюється як слідує:

Передплата "У.Р.В."	$40.00
Передплата "Робітниці"	15.00
Передплата "Ф. Ж."	12.00
Передплата "С. М."	2.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	6.10
Пресовий фонд "Робітниці"	1.75
Пресовий фонд "Ф. Ж."	.50
Пресовий фонд "С. М."	.25
Разом	$77.60

Збірка на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Тов. Гр. Михайловський зібрав на листу ч. 4695 на передплату $15.00; на пресовий фонд по 25 ц.: А. Возьна, А. Рошошко. Разом пресфонду 50 ц.

Т-ка Анастазія Конопацька зібрала на листу ч. 4510 на пресовий фонд по 50 ц.: Н. Конопацька, Н. Марчук; П. Морінка 25 ц. Разом пресфонду $1.25.

Колекторам і жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

За комітет:

Н. Бачинська, Н. Конопацька

Гр. Михайловський.

Белвю, Алта.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету посилаю Вам $119.90, що вплинуло на передплату і пресовий фонд нашої робітничо-фармерської преси.

Зібрано на передплату і пресовий фонд як слідує:

Передплата "У.Р.В."	$47.00
Передплата "Робітниці"	9.00
Передплата "Ф. Ж."	4.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	41.65
Пресовий фонд "Робітниці"	17.75
Пресовий фонд "Ф. Ж."	.50
Разом	$119.90

Збірка на листи на передплату "Робітниці":

Т-ка Анна Михайлюк зібрала на листу ч. 4089 на передплату $9.00.

Від відділу Жінсекції на пресовий фонд "Робітниці" $17.75.

Жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

За комітет:

В. Кейван, голова. М. Ґреґорович, секр.

Ріджайна, Саск.

Дорога Адміністраціє!

Від імени пресового комітету посилаю Вам почтовий переказ на суму $227.65, яка вплинула з пресової кампанії в користь нашої робітничо-фармерської преси.

З подрібна звіт представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$95.00
Передплата "Робітниці"	22.50
Передплата "Ф. Ж."	4.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	73.50
Пресовий фонд "Робітниці"	19.60
Пресовий фонд "С. М."	13.05
Разом	$227.65

Збірка на листи на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Г. Шмоль зібрала на листу ч. 5528 на передплату $13.50.

Тов. М. Савчин зібрав на листу ч. 5544 на передплату $9.00.

Т-ка Марія Сусяк зібрала на листу ч. 4838 на пресовий фонд по 50 ц.: Я. Савчин, П. Оґризко, Т. Кусяк; по 25 ц.: І. Марчук, П. Ґілевич, І. Лапчук, Н. Говенка, К. Гнатюк, Д. Говенка, М. Савчин. Разом $3.25.

Т-ка Олена Скорик зібрала на листу ч. 4826 на пресовий фонд: В. Кривенчук 50 ц.

Тов. А. Николяк зібрав на листу ч. 4820 на пресовий офнд по 50 ц.: М. Лисак, А. Николяк; по 25 ц.: В. Стельмах, І. Батула; Н. Савчук 10 ц. Разом $1.60.

Т-ка С. Лапчук зібрала на листу ч. 4924 на пресовий фонд по 50 ц.: Т. Сусяк, Ґ. Ващук, А. Стояк; по 25 ц.: Н. Говенка, Н. Стефаник, Я. Киселюк, Н. Коропка, Б. Левицький, С. Сапчук. Разом $3.00.

Т-ка М. Корніцька зібрала на листу ч. 4819 на пресовий фонд по 25 ц.: М. Похна, Ф. Крупський, А. Равлюк, Я. Кіселюк, Сем. Разом $1.25.

Жінвідділ жертвував зі своеї каси на пресовий фонд "Робітниці" $10.00.

Всім колекторам і жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

За комітет:

М. Савчин, секр.

Брентфорд, Онт.

Дорога Адміністраціє!

Від імени пресового комітету посилаю Вам почтовий переказ на суму $85.13, яку придбано в нашій місцевости в користь передплати і пресового фонду для нашої робітничо-фармерської преси.

Зібрано на передплату і пресовий фонд як слідує:

Передплата "У.Р.В."	$29.00
Передплата "Робітниці"	4.50
Передплата "Ф. Ж.	5.00
Передплата "С. М."	1.50

Пресовий фонд "У.Р.В." 30.63
Пресовий фонд "Робітниці" 5.20
Пресовий фонд "С. М." 9.30

Разом $85.13

Збірка на передплату і пресовий фонд Робітниці":

Пресовий комітет зібрав на лісту ч. 1657 на передплату $4.50.

Т-ка А. Ласінська зібрала на лісту ч. 443 на пресовий фонд по 50 ц.: І. Бравн, А. Лавриш, М. Тантаралюк; по 25 ц.: М. Вітюк, Н. Р., І. Бравн, М. Фізор. Разом $2.50.

Тов. А. Іванюк зібрав на лісту ч. 455 на пресовий фонд по 50 ц.: А. Іванюк, Т. Кевчук; по 25 ц.: М. Когут, Р. Ґаландзій, М. Добіш, А. Барицька, А. Вирищук, В. Довганюк; Д. Сєрота 20 ц. Разом $2.70.

Всім жертводавцям і колєкторам щира подяка.

З товариським привітом,
За комітет:
Н. Заячківський, секр.

Форт Вил'ям, Онт.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету посилаю Вам почтовий переказ на суму $466.45, що ми зібрали підчас тримісячної кампанії в користь нашої преси.

Фінансовий звіт представляється так:

Передплата на "У.Р.В." $266.00
Передплата "Робітниці" 69.00
Передплата "Ф. Ж." 22.00
Передплата "С. М." 13.75
Пресовий фонд "У.Р.В." 70.30
Пресовий фонд "Робітниці" 17.60
Пресовий фонд "С. М. 7.80

Разом $466.45

(Пресового фонду на "У.Р.В." було зібрано $71.73, але $1.43 коштує почтова пересилка.)

Збірка на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Тов. І. Остафійчук зібрав на лісту ч. 2489 на передплату $10.50.

Т-ка М. Мойсюк зібрала на лісту ч. 2491 на передплату $3.00.

Тов. С. Петраш зібрав на лісту ч. 2484 на передплату $3.00.

Т-ка Анна Пицула зложила на лісту ч. 2476 на передплату $1.50.

Т-ка Марія Ковальчук зложила на лісту ч. 2470 на передплату $3.00.

Т-ка М. Савчук зложила на лісту ч. 2485 на передплату $3.00.

Т-ка Марія Козак зібрала на лісту ч. 2478 на передплату $7.50, на пресовий фонд: М. Козак 50 ц.

Т-ка М. Остафійчук зібрала на лісту ч. 2488 на передплату $12.00; на лісту ч. 4175 на пресовий фонд: І. Пастущин $1.00; по 50 ц.: Г. Шабатівська, А. Мартинишин; М. Остафійчук 25 ц. Разом $2.25.

Т-ка П. Каміновська зібрала на лісту ч. 2486 на передплату $12.00; на лісту ч. 4193 на пресовий фонд по 50 ц.: П. Каміновська, П. Кравчук, М. Дребіт; А. Шморгун 15 ц. Разом $1.65.

Т-ка А. Найда зібрала на лісту ч. 2483 на передплату $10.50; на лісту ч. 4187 на пресовий фонд: А. Найда 50 ц.; І. Лукасєвич 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка А. Ландяк зложила на лісту ч. 2479 на передплату $1.50; на пресовий фонд: А. Ландяк 50 ц.

Т-ка Я. Довбак зложила на лісту ч. 2469 на передплату $1.50; на пресовий фонд: М. Савчук 50 ц.; по 25 ц.: М. Чабан, С. Навен, Я. Довбак; Т. Демчук 15 ц. Разом $1.40.

Т-ка М. Галіцька зібрала на лісту ч. 4179 на пресовий фонд: М. Галіцька 50 ц.; І. Бучка 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Домка Ілюк зібрала на лісту ч. 4189 на пресовий фонд по 25 ц.: Д. Ілюк, Е. Олінська, Н. Кожухар. Разом 75 ц.

Т-ка Маланя Ґан зібрала на лісту ч. 4177 на пресовий фонд по 25 ц.: М. Ґан, І. Шопяк, А. Ґан. Разом 75 ц.

Т-ка П. Сликова зібрала на лісту ч. 4180 на пресовий фонд: П. Сликова 50 ц.; І. Слик 25 ц. Разом 75 ц.

Тов. П. Лапук зложив на лісту . 4196 25 ц.

Прихід з забави на пресовий фонд "Робітниці $7.30.

Від імени пресового комітету усім колекторам і жертводавцям складаю щиру подяку.

З товариським привітом,
За комітет:
І. Остафійчук, секр.

Портедж ла Прері, Ман.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету відділу Жінсекції ТУРФДім посилаю Вам почтовий переказ на суму $35.15, що зібрано підчас пресової кампанії в користь нашої робітничо-фармерської преси.

З подрібна звіт представляться так:

Передплата "У.Р.В." $12.00
Передплата "Робітниці" 9.00
Передплата "Ф. Ж." 3.00
Пресовий фонд "У.Р.В." 3.50
Пресовий фонд "Робітниці" 6.65
Пресовий фонд "Ф. Ж." 1.00

Разом $35.15

Збірка на лісти на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Тов. К. Горбей зложив на лісту ч. 2690 на передплату $1.50.

Т-ка Марія Литвин зібрала на лісту ч. 2694 на передплату $3.00; на лісту ч. 3896 на пресовий фонд: М. Литвин 50 ц.; по 25 ц.: Н. Джус, М. Мальська, Н. Хруміцький; по 10 ц.: Д. Назар, А. Рурак. Разом пресового фонду $1.45.

Тов. П. Продан зібрав на лісту ч. 2698 на передплату $4.50; на лісту ч. 3896 на пресовий фонд: М. Березка 70 ц.; по 25 ц.: Н. Джус, П. Продан. Разом пресфонду $1.20.

Тов. К. Амбросяк зібрав на лісту ч. 3903 на пресовий фонд: Відділ Жінсекції $3.00; К. Амбросяк $1.00. Разом $4.00.

Колєкторам і жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,
За комітет:
Н. Горбей, секр.

Форт Френсес, Онт.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету у Форт Френсес, Онт., посилаю Вам почтовим переказом $376.70, що придбано підчас пресової кампанії в користь передплати і пресового фонду для нашої робітничо-фармерської преси.

Наші придбання представляються з подрібна як слідує:

Передплата "У.Р.В." $190.00
Передплата "Робітниці" 68.30
Передплата "Ф. Ж." 48.00
Передплата "С. М." 16.00
Пресовий фонд "У.Р.В." 48.25
Пресовий фонд "Робітниці" 3.40
Пресовий фонд "Ф. Ж." .... .50
Пресовий фонд "С. М." 2.25

Разом $376.70

Збірка на лісти на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Тов. Д. Парнеґа зібрав на лісту ч. 1548 на передплату "Робітниці $3.00.

Т-ка Марія Блеська зібрала на лісту ч. 1516 на передплату $16.50.

Т-ка Марія Царук зібрала на лісту ч. 1515 на передплату $29.30; на лісту ч. 4271 на пресовий фонд: Т. Тронт $1.00; Д. Солєрик 50 ц.; по 25 ц.: М.

Сафинюк, М. Царук; К. Шумей 15 ц. Разом $2.15.

Тов. М. Кравчук зібрав на передплату $19.50; на лісту ч. 2470 на пресовий фонд: Д. Калинчук $1.00; Ю. Кавблик 25 ц. Разом $1.25.

Всім колекторам і жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,
За комітет:
І. Клевчук, секр.

Киркленд Лейк, Онт.

Дорога Адміністраціє!

Від імени пресового комітету передаємо Вам суму $263.55 через нашого делеґата тов. І. Марковського. Гроші розпреділяється як слідує:

Передплата "У.Р.В."	$148.00
Передплата "Робітниці"	27.00
Передплата "Ф. Ж."	16.00
Передплата "С. М."	1.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	45.50
Пресовий фонд "Робітниці"	22.30
Пресовий фонд "Ф. Ж."	3.25
Разом	$263.55

Збірка на лісти на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Р. Ковальчук зібрала на лісту ч. 1610 на передплату $3.00.

Т-ка В. Малик зібрала на лісту ч. 1606 на передплату $1.50.

Т-ка А. Клапоущак зложила на лісту ч. 1605 на передплату $2.00.

Тов. Василь Ямка зложив на передплату $1.50.

Тов. П. Репушка зібрав на лісту ч. 1604 на передплату $1.50; на пресовий фонд: К. Репушка 50 ц.

Т-ка Анна Сірська зібрала на лісту ч. 488 на передплату $1.50; на пресовий фонд по $1.00: Ф. Тимчишин, В. Малик, Г. Прокопчук, І. Парастюк, І. Марковський, С. Книш, В. Непюк, М. Дубецький; В. Шевчишин 75 ц.; по 50 ц.: І. Дендюк, Н. Дендюк, М. Парастюк, М. Заяць, Г. Лучик, Т. Березовський, М. Гуцуляк, П. Ямка, Г. Яковець, І. Дерош; по 25 ц.: П. Кривецький, І. Біда, М. Карлащук. Разом $14.50.

Т-ка Олена Непюк зібрала на лісту ч. 4458 на передплату $3.00; на пресовий фонд: О. Непюк $1.00.

Тов. Іван Марковський зібрав на лісту ч. 1608 на передплату $9.00; на лісту ч. 4340 на пресовий фонд по $1.00: М. Марковська, М. Гуцуляк; М. Карлащук 50 ц. Разом $2.50.

Тов. Никола Роґа зібрав на лісту ч. 4461 на передплату $3.00; на передплату "С. М." $1.00; на пресовий фонд "Робітниці": М. Роґа $1.00; М. Парастюк 25 ц. Разом $1.25.

Т-ка Ольга Кусяк зібрала на лісту ч. 4351 на пресовий фонд: Й. Фінклеман 50 ц.; по 25 ц.: І. Долинчук, В. Лопен, І. Манчуленко, П. Я., І. Бідук; М. Вускалюк 30 ц. Разом $2.05.

Імя нечитке — на пресовий фонд 50 ц.

Всім колекторам і жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,
За комітет:
Р. Ковальчук.

Колмен, Алта.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету посилаю Вам $118.64 що ми придбали в часі пресової кампані в користь нашої преси.

Звіт представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$37.00
Передплата "Робітниці"	27.00
Передплата "Ф. Ж."	2.00
Передплата "С. М.	2.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	19.59
Пресовий фонд "Робітниці"	15.00
Пресовий фонд "Ф. Ж."	5.00
Пресовий фонд "С. М."	10.55
Разом	$118.64

Збірка на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Анна Сирота зібрала на лісту ч. 3951 на передплату $27.00.

Т-ка В. Данилюк зібрала на лісту ч. 5126 на пресовий фонд: Ф. Замбрік $1.00; по 50 ц.: Н. Онищук, Г. Фербей, Ф. Трух, К. Маланчук; Т. Никифорук 35 ц.; по 25 ц.: В. Данилюк, Р. Багрійчук, С. Німцан, К. Семелюк, П. Голик, К. Кобевка, І. Кобевка, І. Петруняк, О. Голик, П. Павлюк. Разом $5.85. З підприємства на пресовий фонд "Робітниці" $9.15.

Колекторам і жертводавцям щира подяка.

За пресовий комітет:
А. Галюк, секр.

Колгорст, Алта.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету в Колгорст, Алта. посилаю Вам $384.40, що прошу розпреділити як слідує:

Передплата "У.Р.В."	$166.00
Передплата "Робітниці"	43.50
Передплата "Ф. Ж."	33.00
Передплата "С. М."	17.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	14.50
Пресовий фонд "Ф. Ж."	4.50
Пресовий фонд "Робітниці"	4.75
Пресовий фонд "С. М."	8.30
З забав на пресфонд "УРВ"	39.85
З забав на пресфонд "С. М."	27.50
З забав на пресфонд "Воркера"	25.00
Разом	$384.40

В цілости пресовий фонд:

"У.Р.В."	$54.35
"Робітниця"	4.75
"Ф. Ж."	4.50
"С. М."	35.80

Збірка на лісти на передплату і пресовий фонд:

Товариші О. Мокрій і Іван Портак зібрали на лісту ч. 8138 на передплату "У.Р.В." $78.00 і на пресовий фонд $10.50; на лісту 1121 на передплату "Робітниці" $18.00 і на пресовий фонд $1.75; на передплату "Ф. Ж." $10.00 і $2.50 на пресовий фонд.

Товариші П. Прокопчак і В. І. Шлемко зібрали на лісту ч. 8143 на передплату "У.Р.В." $88.00 і $4.00 на пресовий фонд; на передплату "Робітниці" $25.50, на пресовий фонд $3.00; на передплату "Ф. Ж." $28.00 та $2.00 на пресовий фонд.

Тов. Г. Виростик зібрав на передплату "С. М." $17.50.

Тов. М. Петращук зібрав на пресовий фонд "С. М." $8.30.

Збірка на пресовий фонд "Робітниці":

Товариші Іван Портак і О. Мокрій зібрали на лісту ч. 5120 по 50 ц.: А. Андріящук, Ґ. Григорчук, І. Дячук; А. Формос 25 ц. Разом $1.75.

Товариші П. Прокопчак і В. Шлемко зібрали на лісту ч. 5116 по 50 ц.: А. Богачик, П. Виростик, К. Болеховська, А. Петрик, М. Жмурчик, П. Прокопчак. Разом $3.00.

Щира подяка всім колекторам і жертводавцям.

З товариським привітом,
Т. Дідух, секр.

Вінніпеґ, Ман.

Т-ка П. Кравченко зібрала на лісту ч. 860 на пресовий фонд "Робітниці": П. Кравченко 25 ц.; по 10 ц.: М. Когут, Д. Шевчук; по 5 ц.: М. Атаманюк, С. Ґеконтий, Н. Н., І. Хомів, Скриник, Полнскі, Бадоський, Костів, П. О. Разом 90 ц.

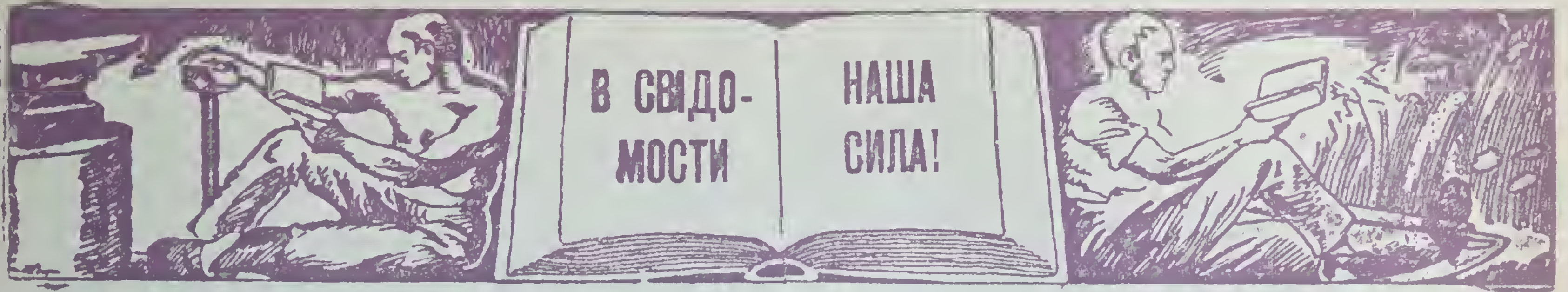

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'еса)	.25
Куркулячі мрії (п'еса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'еса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозіфія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Притча про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

РОБІТНИЦЯ В ТЮРМІ.

15 СЕРПНЯ 1930 Ч. 16 ЦІНА 10 ЦЕНТІВ

ЗМІСТ

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ
THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц.
Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50; per six months 80c.
Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 15 серпня 1930 Ч. 16

Геть руки від Китаю!

ХАЙ ЖИВЕ КИТАЙСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ!

В чотириста-мільйоновім Китаю розгорівся великий пожар революції, який постійно зростає і поширюється. Китайські революціонери мають у своїх руках кілька південних і центральних провінцій. В тих провінціях вони віддали землі селянам а фабрики робітникам і встановили радянську робітничо-селянську владу. А теж китайські революціонери створили міцну Червону армію, яка побідно бореться проти військ буржуазії. Тією армією керують два визначні ґенерали Пен Те-Гуі і Гуан Кун-Лює. А революцією в цілому кѐрує там загартована в боях Комуністична Партія Китаю.

В останніх часах Червона армія віднесла цілий ряд побідних боїв над військами нанкінського уряду, на чолі якого стоїть відомий кат китайського робітництва і селянства, ґенерал Чан Кай-Ші. Вона підійшла аж недалеко великого китайського міста Ганкова і намагається заняти його. Уряд Чан Кай-Ші проголосив у Ганкові, Шангаю і Нанкіні воєнний стан і жорстоко вимордовує революційних робітників та робітниць.

До китайської Червоної армії масово вступають не лише робітники і селяне, але до неї теж чисельно переходять жовніри з армій ґенералів. Так, наприклад, коли Червона армія підійшла до столичного міста провінції Гунан — Шанші, то половина тієї армії ґенерала Чан Кай-Ші, що мала охороняти місто, перейшла на сторону Червоної армії, а друга половина втікла під охорону імперіялістичних воєнних кораблів. На днях знову вибух досить великий бунт серед військ нанкінського уряду в Ганкові. Частина залоги була поробила там заходи, щоби перейти на сторону Червоної армії. А теж депеші доносять, що в арміях китайських ґенералів, які воюють між собою, є цілі частини, що з Червоною армією не будуть боротися.

Таке положення нагнало великого страху як китайській буржуазії так і чужинецьким імперіялістам. Цеж бо для них неабияка загроза. Великий Китай стає радянський. Коли би він став ним, то він злучився би з Радянським Союзом. Побіда китайської революції зміцнила би революційний рух в цілому світі і значно прискорила би загибель світового капіталізму. Імперіялісти вповні розуміють це, як теж розуміють, що військами китайської буржуазії не здушити революції і тому поробили заходи, щоби зробити це своїми силами.

Взялися вони до цеї справи старим випро-

буваним способом. Їхні ґазети одноголосно вдарили на трівогу і ригнули на китайських революціонерів цілою лявою брехонь і наклепів. Вони сфабрикували цілі довжезні історії, як то комуністи палять міста і села, грабують і вбивають людей, насилують жінок, відрізують місіонарам пальці і т. д. і т. д. Всі ці брехні і наклепи сфабриковано на те, щоби підбурити проти китайських революціонерів суспільну думку.

Вслід за тими брехнями і наклепами анґлійські, американські і японські імперіялісти кинули проти китайських революціонерів десятки воєнних кораблів, тисячі війська і велике число аероплянів. Зараз ті імперіялістичні воєнні сили вже зводять бої з китайськими робітниками й селянами, а імперіялісти плянують ще більшу висилку війська до Китаю.

Робітниці і Робітники! Китайська революція в небезпеці! Всі трудящі повинні виступити в обороні китайської революції! Влаштовуйте масові демонстрації і боріться проти імперіялістичної інтервенції в Китаю! Переводіть ті демонстрації під кличами:

Геть руки від Китаю!

Хай живе китайська революція!

Пятий Конґрес Профінтерну

Саме тепер розпочинається в Москві Пятий Конґрес Червоного Інтернаціоналу Професійних Союзів. Значіння того конґресу для пролєтаріяту цілого світа дуже велике. В ньому візьмуть участь представники робітничої кляси з цілого світа. Вони обговорять теперішнє світове положення і вироблять пляни дальшої боротьби для всіх революційних трейд-юній, що обєднані в Червоному Профінтерні.

Червоний Профінтерн існує 10 років. Перші пляни орґанізування Профінтерну намічено в червні 1920 р. При свойому заснуванні Профінтерн обєднував лише кілька орґанізацій в РФСРР, Італії, Еспанії, Югославії і Болгарії. З такими невеличкими силами Профінтерн виступив до боротьби проти світового капіталу і його слуг соціял-реформістів з жовтого Амстердамського Інтернаціоналу. В тій боротьбі Профінтерн виріс на світову орґанізацію революційного трейд-юнійного руху. Зараз він має зорґанізовані трейд-юнійні меншости або ґрупи у всіх країнах Европи, Азії, Африки, Північної і Південної Америки та Австралії.

Побіда Профінтерну над Амстердамським Інтернаціоналом дуже ясно виявляється в зменшенні членства того останнього. В часі орґанізування Профінтерну Амстердамський Інтернаціонал мав поверх 23 мільйони членів. А тепер він має всього 13 мільйонів членів, причому чотири пятих його орґанізацій находяться в Европі.

Робітництво всіх країн відвертається від зрадливого Амстердамського Інтернаціоналу і чимраз чисельніше горнеться під бойовий прапор Профінтерну.

Через цілий час свойого існування Профінтерн боровся не лише проти капіталізму і його слуг соціял-реформістів, але він теж успішно поборював правих і "лівих" ухильників у своїх рядах.

Профінтерн за 10 років існування зробив величезну роботу. На пятому конґресі, який саме тепер починається він підсумує досвід з минулої праці і розгляне всі недостачі та поведе боротьбу за визволення трудящих з під капіталістичного гнету ще успішніше, як вів досі.

В ДОПОМОГУ СВОЙОМУ ЖУРНАЛОВІ.

Прочитавши в "Робітниці", що вона находиться в тяжкому фінансовому положенню і потребує допомоги, я стараюсь допомогти їй чим можу і жертвую на пресовий фонд нашого журналу $1.50.

Рівночасно я закликаю всіх членкинь Жінсекції і всіх читачок "Робітниці", щоби поспішили з допомогою свойому журналові.

Товаришки, беріть примір від товаришів, які так щиро жертвують на свою пресу.

Положення робітниць є тепер дуже тяжке, але ми не повинні, не сміємо допустити, щоби наш журнал перестав виходити через брак фондів. Подумайте над цим, товаришки, і спішіть з допомогою "Робітниці"! М. Виноградова.

Вінніпеґ, Ман.

Щоденні роботи в Рад. Союзі

Між величезною кількістю брехні і наклепів, які фабрикують буржуазні ґазети на Радянський Союз на їхніх сторінках час від часу появляються і більш менш правдиві описи життя в Радянському Союзі. Це спричиняє той факт, що Радянський Союз має дуже великі досягнення на полі соціялістичного будівництва і вісти про них силою пробиваються на сторінки буржуазної преси. До таких правдивих описів належить й стаття "Щоденні роботи в Радянському Союзі", яку помістила вінніпеґська буржуазна ґазета "Фрі Прес" 31-го липня ц. р. Цю статтю вона подала за нюйоркською буржуазною ґазетою "Ню Йорк Таймс", яка має в Радянському Союзі своїх кореспондентів. З огляду на цікавий зміст статті ми передруковуємо її. В ній пишеться:

"В Радянському Союзі в місті Сталінграді тількищо докінчено будову тракторного заводу. Збудовано його за найновішим взірцем і обурудувано американськими машинами під керівництвом американських техніків. Цей завод буде продукувати 50 тисяч тракторів річно.

На святочному відкриттю цього заводу промовляв тов. Сталін, який сказав: "Цих 50 тисяч тракторів будуть 50 тисячами бомб, які розібють рештки капіталізму і пробють дорогу соціялізмові до села".

Величаве святкування докінчення заводу і випущення першого трактора було подібне до спускання на воду бойового корабля. В присутности десяток тисяч глядачів, між якими теж находилися делеґати на з'їзд ВКП(б), викочено перший трактор і вдекоровано його червоними стяжками та написами.

Мотор нового трактора пустив з гуком у рух один з передових тракторних техніків. Коли мотор рушив, юні піонери і комсомольці підняли грімкі оклики і перетяли линву, що звязувала трактор з заводом. Тоді трактор рванув вперед, а за ним послідувала ентузіястично настроєна маса трудящих. Вони вийшли на широке поле, де продовжувано святочне відкриття заводу. Там грала музика, говорили промовці, а в повітрі кружляли аеропляни.

Робітники нового заводу винесли резолюцію, в якій зобовязалися виробити до жовтня 1931 р. 37,500 тракторів. Від того часу завод пічне працювати всіми силами".

***

"Радянські техніки і керівники суспільного життя обговорюють зараз форму майбутніх міст. Теперішні радянські міста є центрами індустрії, торговлі, транспорту, населення і адміністрації. Такі міста, говорять радянці, є витвором капіталістичної ери і означають шкідливе скупчення і відділення від природи. Радянці твердять, що передавання на далеку віддаль рушійної сили й удосконалення транспортового апарату дають змогу розбудовувати міста вшир. Так що піднімається питання, чи теперішні великі міста мають бути усунені і замінені нового типу містами.

Один з плянів перебудови теперішніх міст запропонував

Робітниці й робітники СРСР приготовляють стінну ґазету.

радянський економіст Л. Сабсович. Він говорить, що замісць теперішніх міст і сіл треба будувати більш чи менш широкі кольонії, в яких повинні бути не лише доми для трудящих, але теж тракторні станції, ґераджі, лябораторії, фабрики, елєктричні станції, шпиталі, школи і т. д. З огляду на високий рівень машинізації сільського господарства, число робітників потрібних для обробки поля буде відносно мале. Через те нові міста повинні охоплювати ґрупи колєктивних господарств і лежати недалеко одні від одних.

В нового типу містах мусять бути усунені всі інституції, що плекають індивідуалізм. Базою теперішних міст є доми—колиски родин. Мешкальні доми занимають більшу частину міст. В тих домах іде поневолення жінки, яка мусить задоволяти ріжні примхи мущини. В них біля домашного огнища виплекуються ідеї посвояченя, особистого привязання, розбуялого самозаінтересовання, приватности—коротко всіх індивідуалістичних понять про життя. Проблєма виховання нового мущини, нової жінки, нової дитини і нового відношення до уряду є проблємою створення нового відповідного життєвого оточення.

Екномiст Сабсович пропонує усунути малі відділені доми, а на їх місце збудувати величаві будови з вигідним освітленням, огріванням, вентиляцією, елевейторами та іншим потрібним приряддям. Ті доми повинні вміщати около 3,000 осіб. Вони мають бути збудовані ґрупами і злучені спільним подвірям, яке має бути подібне до теперішнього парку.

Кімнати в тих домах будуть поділені на серії відповідно до їхнього призначення. Там будуть кімнати для жонатих, вітальні, їдальні, читальні, кімнати для нежонатих і т. д. Там ніхто не матиме своїх власних меблів, але кожна кімната буде умебльована після смаку її жителів. Кошта за ті меблі будуть покриті з винагородження за працю.

В нових містах заосмотрення життя потребами і вигодами буде усуспільнене. Такі речі як приготування і подавання поживи, прання, купання, впорядкування домів тощо будуть сцентралізовані і механізовані. Інституції, що обслуговуватимуть культурні потреби населення будуть стояти на перших місцях. Культурні потреби населення зростатимуть зі зростом вільного часу в трудящих. А зріст вільного часу буде прямим наслідком зросту техніки, соціялістичного виховання дітей, визволення жінок від хатнього рабства і скорочення годин праці".

Червона фльота — оборонець Радянського Союзу.

"Теж пляну0ться в Радянському Союзі далеко йдучі реформи на полі освідомлення і виховання дітей.

Радянський уряд задумує будувати спеціяльні, вигідні приміщення для дітей від 1 до 3 року життя. Будування "діточих міст" плянується там для дітей дошкільного віку. Юнацькі школи заосмотрюватимуть молодь від 7 до 18 року життя теоретичним знанням, а практичне знання вона набуватиме у відповідних робітнях і шляхом відвідування фабрик та заводів. Вкінці там будуть добре поставлені індустріяльні школи, де учні приготовлятисямуть до тих галузів праці, до яких будуть мати замилування. В тих школах молодь набуватиме досвід шляхом праці разом зі старшими робітниками.

В дальшому житті торговля в Радянському Союзі буде усунена і життя прибере зовсім нових форм.

Для повности треба додати, що й теперішні великі міста мають своїх оборонців у Радянському Союзі".

***

Отак в той час, коли капіталістичний світ загниває і кор-

читься в обіймах страшної економічної кризи, в Радянському Союзі все ширше й ширше розгортається нове життя — соціялізм — яке революціонізує трудящих цілого світа і загрожує капіталізмові загибеллю. Через те буржуазія лютує і приготовляється до збройного нападу на Радянський Союз. Всі трудящі повинні бути готові до оборони своєї соціялістичної батьківщини. А зокрема всі трудящі повинні орґанізуватися, щоби спільними силами повалити капіталізм і встановити радянський лад в цілому світі.

До влади прийшла партія великого капіталу

Домініяльні вибори в Канаді закінчилися перемогою консервативної партії — партії великого капіталу. З її рядів вибрано 139 послів. Ліберальна партія, яка була при владі від 1921 року потерпіла велику поражку. В минулому парляменті вона мала 123 посли, а в цих виборах з її рядів вибрано всього 86 послів. З інших партій і ґруп вибрано 20 послів.

Консервативна партія промостилася собі шлях до побіди критикою ліберального уряду і ріжними масними обіцянками. Вона вміло використала теперішню економічну крізу і всю вину за неї звалила на ліберальний уряд Кінґа.

Ліберали обороняли себе обіцянками, що вони поліпшать теперішне положення в Канаді розвиненням торговлі з Анґлією. А теж в тому самому часі вони старалися пропхати в голови робітників і фармерів думку, що тим живеться добре. Коли ж вони вже навіть і признавали, що в Канаді біда, то старалися відвернути від неї очи канадійського населення показуванням на Злучені Держави, що там, мовляв, ще гірше.

Така розтріпаність ліберальної виборчої програми багато помогла консерватам.

Консервативна партія вже встановила свій уряд. Розуміється, що вона зовсім не виконає своїх виборчих обіцянок — себто не усуне теперішньої кризи, теперішнього безробіття і не поліпшить життя незаможних фармерів. Ці явища породжує капіталізм і без повалення капіталізму не усунути їх. Навпаки, ті явища в міру загнивання капіталізму все більше і більше будуть зростати та загострюватися.

Трудящим консервативний уряд принесе ще більшу нужду і визиск, ще більше клобів і тюрем, ще більше переслідувань і депортацій. Про це трудящим ясно говорила в часі виборчої кампанії і говорить зараз комуністична партія і трудящі незадовго переконаються, що це дійсна правда.

Кандидати компартії отримали в 10 округах около 6 тисяч голосів. Найбільше отримали т.т. Л. Морис і І. Навізівський. Тов. Л. Морис, який кандидував у північнім Вінніпеґу отримав 2,164 голосів, а тов. І. Навізівський у виборчому окрузі Селкирк, Ман. 1,761 голосів.

Тих 6 тисяч голосів, які отримали кандидати комуністичної партії мають велике значіння. Бо ті голоси є голосами за революційну партію а проти капіталізму і його слуг соціял-зрадників.

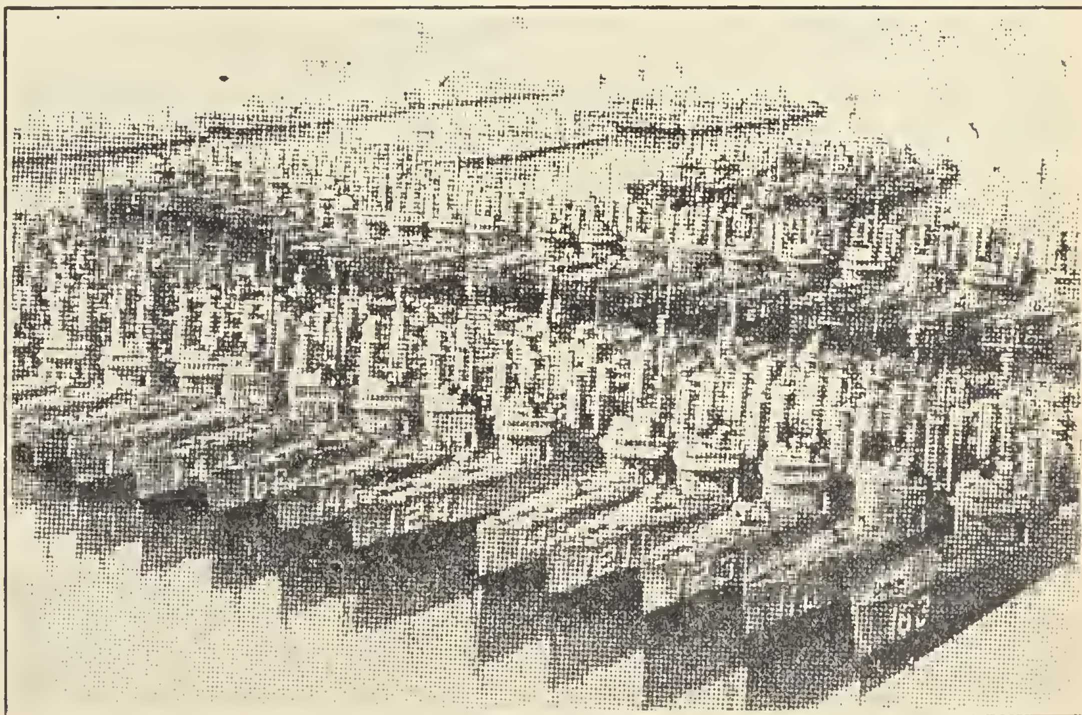

З оттаким знаряддям імперіялісти приготовляються до "мира". Американська воєнна фльота в пристані Сан Дієґо.

Велитенський проєкт німецького вченого

Недавно в Берліні відбулася енерґетична конференція. Вона обговорювала ріжні проєкти багатьох вчених, а між ними теж довго і поважно обговорювала велитенський проєкт німецького вченого Оскара Мілєра. Цей вчений запроєктував покрити цілу Европу одною електричною сіттю і створити таким чином одно всеевропейське джерело електричної енерґії. Ця електрична енерґія малаб обслуговувати як загально господарські так і щоденні життеві потреби населення Европи.

Лінії велитенських електричних сітей за проєктом Мілєра мали би бути розложені так: одна лінія електричних сітей ішла би з північної Франції через Еспанію до Портуґалії; друга з Норвеґії або Швеції через Данію і Швайцарію до Італії; третя лучила би Польшу, Чехословаччину, Австрію, Югославію і Альбанію; четверта ішла би з Парижа через Німеччину до Горішнього Шлеську; а пята з західньої Франції через Швайцарію, Австрію, Балкан аж до міста Ростова в Радянському Союзі.

Всі ті лінії електричних сітей мали би бути довгі на 10 тисяч кільометрів. Їх будова мала би коштувати щонайменше 500 мільйонів доларів. А будівництво тих ліній за обчисленням Мілєра мало би тривати 6 літ.

Розуміється, що для тої величезної електричної сітті треба би було дуже багато енерґії. Цю енерґію за проєктом Мілєра мали би постачати ріжні водопади, поклади вугілля і поклади нафти. Всі ті джерела розкинені по Европі. Використані після проєкту Мілєра вони обслужили би потреби всіх країн Европи.

Проєкт Мілєра є проєктом, що дійсно заслуговує на належну йому увагу і на переведення в життя. При нинішнім рівні розвитку техніки переведення в життя того велитенського проєкту вповні можливе. Але правдоподібно на шляху до здійснення його стануть на перешкоді економічні і політичні суперечности европейських капіталістів. Та й за існування капіталізму те могутнє підпорядкування сил природи послужило би в першій мірі засобом визиску і джерелом накопичення багацтв для капіталістів.

Люди напевно сцентралізують в майбутньому електричні сітті і заставлять сили природи працювати на себе. ,Проєкт вченого Мілєра прокладає туди людям дорогу. Але це в повноті станеться аж тоді, коли трудящі повалять капіталізм, а з ним і основи суперечностей та ворогувань між людьми.

І тільки тоді така централізація електричних сітей принесе дійсну користь трудящим.

ГОЛОД У МЕРКОЛ!

В МЕРКОЛ МАЙНЕРІ СТРАЙКУЮТЬ ВЖЕ ШІСТЬ ТИЖНІВ! 100 МАЙНЕРІВ І ЇХНІ РОДИНИ МУСЯТЬ МАТИ ДОПОМОГУ!

Всіх страйкуючих майнерів у Меркол боси виганяють з помешкань. Патрулі Лісових Резерв забороняють майнерам розташовувати свої цельти на резервній землі поблизу компанійних земель. Однак майнері завзято обороняються. Майновласники хочуть голодом і холодом примусити майнерів піддатися. Вони хочуть бачити їх без даху над головою на вулиці або на полю. Фашістські "лейборити" з Ю.М.В.А., Провінціональна поліція і Лісова Патруля роблять все, що в їх силі, щоб виконати бажання босів. За те робітництво стоїть солідно з майнерами. Всі залізнодорожні робітники є з майнерами. Майнері з Мавнтейн Парк і інші приєднуються до майнерів у Меркол.

МАЙНЕРІ І ЇХНІ РОДИНИ ПОТРЕБУЮТЬ ЦЕЛЬТ! ВОНИ ПОТРЕБУЮТЬ ПОЖИВИ!

Робітниці! Робітничі Орґанізації! Постійте за майнерами! Беріться до праці! Поможім страйкуючим майнерам побідити майновласників і їхніх наймитів, поліцію. та фейкерів з Ю.М.В.А.!

ДО ДІЛА! ДЕМОНСТРУЙТЕ СВОЮ СОЛІДАРНІСТЬ ДІЛОМ! Збирайте жертви на цельти і поживу!

Спішіть з допомогою! Подбайте, щоб орґанізації, до яких ви належите, також жертвували!

ВИПОВНІТЬ ПОНИЩИЙ ФОРМУЛЯР І ЗАШЛІТЬ ДО:

WORKERS INTERNATIONAL RELIEF
Room 308, 331 Bay Street
Toronto — — Ontario

I am sendign $.........for relief for the striking Mercoal miners.

Name ....

Town ....

Address ....

СРСР.

Колишеться прапор,
гремить барабан,
майбутнього сонце
всміхається нам.
Радіють діброви,
сміються поля.
пісень перемоги
співає земля.
І міцно, і владно
йде СРСР,
життя будувати
нам вільно тепер.
Крізь бурі Жовтневі,
крізь кров у боях
в червоне майбутнє
проклали ми шлях.

ПАНАХИДА ЧОРНО-БІЛИМ.

I.

Плачуть жалісно дзвіниці,
трупом чути фиміям,
і плаксиво з попом стогне
опустілий божий храм.
А на ринку свищуть кулі,
вгорі маки маячать,
"чорно-білі" кулемети
в безробітніх грохотять.
Трах-тах-тах луна лунає
на бетонах в день і ніч,
на бетонах "чорно-білих"
трах-тах-тах- і в день і ніч!

II.

Гей же, хлопці-комсомольці,
біжіть жваво до фабрик!
Трах-тах-тах! — оце нам співи!
Це ж смертельний світа крик!
Нум же, жваво на трактори!
В рух пускайте Дніпрельстан!
Най гудок кріпить червоний!
Най дрожить роздутий пан!
Трах-тах-тах луна лунає
на бетонах в день і ніч,
на бетонах "чорно-білих"
трах-тах-тах і в день і ніч!

III.

На Заході стон дзвіниці,
трупом чути фиміям,
і плаксиво з попом стогне
опустілий божий храм.
А на Сході хор фабричний
і тракторний на полях
дзвінко-гучно вже співає
панахиду по панах...
Тах-тах-тах луна лунає
на бетонах в день і ніч,
на бетонах "чорно-білих"
трах-тах-тах і в день і ніч!

О. Звонець.

НА ГРАНІ.

Кріси до рук!
Груди — в горіння,
Серце — в жар —
М'язи огріють каміння!
Ціла земля старою бабунею
Штипильчає під парасолею неба:
Світ запліснів — смердить —
відновити треба!
З артерій випустить кров
— Це бензина найновішої марки, —
Старчі лахмани обляти нею —
Скорше згорять всі шляхетські арки;
Стоїмо на грані століть,
Століття вступили в двобій
Скорше ж кріси до рук —
Перемогу здобудем мерщій!

М. Холмський.

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

(Продовження)

У РЕВОЛЮЦІЙНОМУ ВИРІ В ФОГТЛЯНДІ.

7 листопада я дістав від своєї рідні звістку, що моя дружина тяжко занедужала. Я взяв відпустку й виїхав в Ельзас. Моя подорож 8 й 9 листопада через Штрасбурґ—Франкфурт—Каселя—Гале—Хемніц—Фогтланд розгорнула перед моїми очима таку картину, що я ніколи не міг би повірити в її дійсність. Потяги були переповненні військом, що бурхливою хвилею котилося назад. Мені пощастило проїхати далі лише через те, що я в Франкфурті вдерся до ваґону вікном у відхідник і просидів усю дорогу ще з двома пасажирами в тому імпровізованому купе. Вже в дорозі відчував я якусь могутню силу тієї маси, що вміла навіть без офіцерів маршувати й діяти, хоч і не заради тих цілей, куди бажали скерувати ту масову волю її дотеперішні ватажки. Але всі ті сили, що про них я за три десятки років свого життя нічогісінько не знав і не догадувався та що тепер загрожували розчавити все, що стало б їм поперек дороги, я міг у ті дні лише схоплювати чуттям. Ясно збагнути думкою свої враження було для мене неможливо, я лише відчував, що не доведеться мені тепер їхати додому, до хорої дружини, бо щось інше переважувало. Ожили в пам'яті слова, що їх Георг Шуман, перший соціялістичний ватажок, чия стежка 1917 року підчас походу на Росію схрестилася з моєю стежкою, говорив мені та іншим товаришам з моєї частини, коли ми вартували коло нього.

У Франкфурті, Касель і Галє, де наш потяг затримався довше, я довідався, що німецькі робітники й салдати, пішовши за прикладом російських, створювали й собі робітничі і салдатські ради. Те, що я чув тоді й переживав, було для мене в справжнісінькому значінні цього слова відкриттям.

9 листопада я приїхав до Фалькенштайну, моєї тодішньої батьківщини. Перше, що я спитав, було те, чи сформовано вже робітничо-селянську раду. Про це ніхто нічого не знав. Тоді я написав від руки кілька записок місцевим робітникам і салдатам, що були тоді в відпустці, і скликав їх ще того ж таки дня. Увечері зібралося щось із тридцять чоловіка, між ними й ватажок Фалькенштайнської НСПН (Незалежна Соціялістична Партія Німеччини) Шторль. Коли на його запитання я відповів, що, скликаючи ці збори, я хочу досягти утворення робітничо-салдатської ради в Фалькенштайні, між нами зразу виник конфлікт. Шторль заявив цілком катеґорично, що, коли б уже навіть була така конечна потреба, то цю справу налагодив би він.

Проте, ще того самого вечора настановлено в Фалькенштайні робітничо-салдатську раду. Шторль і я увійшли до президії. Ми поставили перед міською управою вимогу дати нам одну кімнату для службових потреб робітничо-салдатської ради. Бурмистер на це відповів, що він визнає робітничо-салдатську раду і її функції тоді, як Шторль постарається, щоб мене в робітничо-салдатській раді не було.

На другий день я поїхав з кількома іншими членами робітничо-салдатської ради до Ляйпціґа, щоб дістати зброю від головного командування, що його тоді вже міцно взяла в свої руки НСПН в особі Фляйснера, Ліпінського та ін. За величезними труднощами вдалося нам дістати кількадесять рушниць, але коли я після двохденної відсутности вернувся до Фалькенштайну й передав зброю робітничо-салдатській раді, Шторль встиг уже вволити бурмистрове бажання й перевести моє усунення з робітничо-салдатської ради.

Не зважаючи на це, я не покидав своєї праці для революційної справи. "Ляйпціґер Фольксцайтунґ" влаштувала в Плавен у Фогтланді друкарню й заснувала орґан НСПН для всього Фогтланду—"Vogtlandische Volkszeitung". Я звернувся туди й почав працювати, збираючи передплатників. Ходіння від будинка до будинка, сходами вгору і вниз, щоб здобути нових прихильників для справи того руху, що його я й сам ще не збагнув цілковито своїм ро-

зумом, навчило мене дуже багато.

Коли потім розпочалися готування до виборів до національних зборів, плавенська орґанізація Незалежної Соціялістичної Партії Німеччини — я вже був тоді членом НСПН — послала мене по навколішних місцевостях вкупі з іншими товаришами скликати збори й орґанізувати місцеві гуртки. Отож, з моєю участю орґанізувалися місцеві гуртки в Райхенбаху, Нечкау і Мюляу. В Райхенбаху, у Фоґтлянді, де в січні 1919 року я роздавав листівки за НСПН, мене вперше здорово побили фанатики з Соціялістичної Партії Німеччини.

В той час звернувся я з листом до Георга Шумана, прохаючи його виступити з промовою на зборах у Фалькенштайні. Я не тільки бажав, щоб він вплинув на маси в Фоґтланді, а й сподівався, що він мені особисто пояснить багато таких питань, де сам я не міг розібратися.

Шуман написав мені, що він радо виконав би моє бажання, але він не може вже виступати на зборах НСПН, вступивши недавно до Комуністичної Партії Німеччини (спартаківського союзу). Коли б я скликав збори за Комуністичну Партію Німеччини, тоді він зможе виступити. Збори відбулися, але довелося перебороти деякі труднощі. Фалькенштайнські робітники пізнали внутрішні розходження НСПН і її неспроможність. Шуманові слова впали на врожайну ниву. Аґітаторський вплив тов. Штайнерта, що тоді виступав у Фоґтланді, спричинився до того, що за кілька місяців увесь Фоґтланд став твердинею комунізму. З товаришами Павлом Поп і Євгеном Штайнертом ми заснували на весні 1919 року місцеву ґрупу Фалькенштайнської КПН. В цьому заснованні мої політичні переконання виявилися так чітко, що я опинився у великому конфлікті із своїми близькими та дотеперішніми приятелями.

Незабаром чотири—пять тисяч фалькенштайнських безробітних зробили спробу зорґанізуватися, щоб здійснити кілька дуже важливих вимог супроти волі реакційного бурмістра.

Поруч мого будинка була, так звана, міська народня кухня, звідки день-у-день сотні жінок, дітей і безробітних носили ріденьку юшку. Щодня бачив я перед своїми вікнами однакову картину. Бідне населення знало мене вже з моєї діяльности в робітничо-салдатській раді. Мене запросили бідняки виступити на їхніх зборах. Там обрано мене до ради безробітних. Я дав себе скоріш інстиктом ніж розумом спонукати до тих дій, що мене зразу викинули з нормальної буржуазної колії.

Ці збори безробітних були першою більшою демонстрацією, де я виступив з промовою. Це був заразом початок мого нелеґального становища на цілі роки, що розпочалося в ті дні й штовхнуло мене на внутрішню й зовнішню боротьбу, міцно скувавши мене з революційним масовим рухом.

Після зборів розпочалася велика демонстрація, що рушила до ратуша й скаламутила не тільки бурмистрові, а й усій міській раді їхній затишній спокій.

Те, що у всіх давно вже накипіло на серці проти бурмистра, знайшло собі вихід особливо в той день у рішучих виступах проти нього. Як на те ще того самого дня він власними руками вранці зірвав з ратуша оголошення, що скликало безробітних на збори. Тепер жінки в один голос поставили домагання, щоб бурмистер або попрохав пробачення або зробив прогульку по місті на чолі демонстрації з пятьма тисячами безробітних. Перепрошувати він не схотів, отже довелось йому прогулятися вулицями. З правого й з лівого боку взяли його під руки по дві жінки, щоб часом не втік. Так цілих дві години виставляли його на посміховище в його ж таки рідному місті.

Скінчивши свою прогульку, звязався бурмистер телефоном з дрезденськими урядовими орґанами й зумів допроситися, щоб вони, не гаючись, прислали військо до Фалькенштайну, бо там, мовляв, вибухло отверте повстання й збунтовані безробітними маси вже бешкетують. Тоді був стан облоги, демонстрації були заборонені. Плавенська прокуратура розіслала за мною гончі листи за бунтарство й призначила 2,000 марок премії тому, хто спіймає мене.

ГОНИТВА ЗА МНОЮ ПОЧИНАЄТЬСЯ.

Як деякі орґани преси силкувалися тоді при всякій нагоді й усіма способами створити погромний настрій проти комуністів, видно з "Nurnberger Tageblatt", що з приводу тих подій писала:

"Фалькенштайнські спартаківці волочили свого бурмистра пять годин по місті, потім

виволокли його на замкову скелю й скинули звідти вниз".

А справді було так, що рада безробітних, погодившись з міською радою, підвищила допомогу безробітним та що фалькенштайнське лісництво згодилося дати дозвіл рубати в лісі дрова й відпускати їх за дешеву ціну безробітним.

Так чи сяк, бурмистер добився, що ще тої самої ночи зявився в Фалькенштайні відділ війська і майже всіх членів ради безробітних узяв просто з ліжка під арешт. Мене, голову ради безробітних, вони не спіймали, бо їхній шпиг зробив велику дурницю. Бурмистер і військовий начальник доручили серед ночи одному відповідному до цього чоловікові довідатись, в якій кімнаті я сплю. Але їхній довірений зробив це так незґрабно, що збудив моє підозріння.

Я хутко покинув помешкання, вийшов за місто на горбок і на світанку побачив під своїми ногами дуже рухливу картину. Вулицями снували військові розвідки- раз-у-раз лунала команда, а бурмистрові приятелі, як і він сам, були панами становища.

Так як о 8 годині вранці повідомили мене два мої приятелі, безробітні, що всю раду безробітних заарештовано. Салдати присягалися, що не підуть з того міста, поки не зловлять мене. Заарештованих одинацять осіб з ради безробітних відвезено вже військовими автами до вязниці в Плавен, щоб у Фалькенштайні маси не могли їх виручити.

Ці повідомлення спонукали мене зараз таки покинути свою позицію. Я пішов з обидвома приятелями до міста. Коло мене зібралося зразу щось із двацять безробітних і всі вони дуже жваво обговорювали цей ганебний напад. Не гаючи часу, пішов я з своїми товаришами до ратуша, де у бурмистра спинилися на кватирі військовий начальник і більша частина війська. При вході стояли кулемети. Салдати, бачивши, що я наближаюся до них, — а шпигуни вже сказали їм, що я — Гельц, — гадали, що я хочу віддати себе в їхні руки.

(Далі буде.)

І всюди між своїми

(Враження з подорожі.)

Мені порадили взяти ліжко в турист карі.

— Ти не видержиш дві ночі без спання. Прикро. Вінніпеґ—Торонто, це шмат їхати. Бери на долині, бо горішне ліжко не вигідне і дуже горячо вгорі.

Якось мені вдалося захопити долішне ліжко.

— Останнє, — сказав аґент, — більше вже нема в турист карі.

На станції здибав своїх товаришів по фабриці, з беґами, жінками та дітьми.

— Ти вже маєш сліпер?

— Маю.

— А ми вже не можемо дістати. Всі заняті. А яке?

— Долішне.

— То вже якесь щастя.

Коли ми вказалися на гору, портер схопив наші валізки та запровадив до призначеної кари, на призначений помер. Тут через вікна пращаються, жартують.

— Ал-ла-бо-о-рд!

— Ще відколи живу, то ніхто за мною не ніс валізки,, аж сьогодня перший раз, — сказав мій товариш подорожі жартуючи. — Ти щасливий, що маєш долішне ліжко. Там на горі можна буде зваритися. І до того всього нас двох на горі, а ти самий на долині. Дійсно щастя! Я-б доплатив зараз, як-би можна дістати.

Коли кондуктор переглянув вже наші тикети, портер докінчував стелити ліжка, до мене приступив один з подорожуючих.

— Чи це ваше ліжко?

— Так.

— Ви самі?

— Самий.

— А я, бачите, з жінкою і прийшов просити вас, чи ви не були би такі добрі й не обмінялися зі мною. Моє на горі й нас двоє. Жінка не конче здорова та й лізти на гору невигідно. Я вам доплачу. І жінка також просить вас.

Рад-не-рад я згодився відступити своє долішне ліжко. А мої товариші аж душаться зі сміху. Ми на горішніх ліжках перекидалися по кільканацять разів й аж десь над ранком поснули.

***

Ранком дощ. Наш потяг заїхав на бічну треку. Ждав на тягаровий трен. Ми повідчиняли вікна та любувалися дрібненьким дощем та свіжим воздухом.

— От що-б то такий аж до самого Торонта, то ані порохів не було би та й спати було би краще другої ночі.

Тягаровий потяг ледво пересувається головною трекою. З деяких ваґонів заглядали робітники, які закралися на потяг без тикетів.

— А ти бачиш? Ади, ади, дівчата!

І справді дві дівчині висіли на ключах двох тягарових ваґонів.

— Чи то справді дівчата? — дивувалися пасажири.

— Так, дівчата.

— А вони чого так почіпалися — запитував маленький хлопчина свою маму.

— Вони "битують" трен. Не мають грошей, не мають праці й вкралися до тягарового трена, щоби переїхати до іншої місцевости та найти працю, — пояснила мати дитині.

— Я маю дуже добі сендвичі. На найблишій станції трен буде стояти десять мінут й ми підемо до ресторану на станції, візьмемо чаю та з'їмо ці сендвичі, бо як вони постоять довше, то зіпсуються, а тепер шкода викидати.

— Добре, Зашпаруємо по пару шісток.

Коли трен зближився до станції, то вже було чути дзвінок з ресторану. Ми зайшли і замовили чай для нас трох. Розложили свої сендвичі й смакували з чаєм. Вейторка глянула оком на сендвичі беручи паперових два долари з ляди, які товариш подав.

"Гір із юр чендж, — тенк ю!"

І подала товаришові пятьдесять центів здачі.

— Я-ж дав два долари!

— Я знаю.

— Та долар і пів за три горнятка чаю?

— А сендвичі?

— Це наші.

— Та певно, що ваші, бо ви їх з'їли.

— Але-ж...

— Ал-ла-бо-орд!

— Нехай її чорт візьме. За власні сендвичі заплатив поверх долара. Волів би був викинути їх.

— Як би так годен був, то був би передав отим бідним дівчатам, що цілу ніч їхали на ключах в голоді й холоді.

— Ех, та ще й на дощі. А на ключах їхати, то віє зимним. Мені дивно, як вони так видержують, що їм руки не мліють.

— Тепер так багато "битують" трена, як ніколи ще в історії Канади. Цілими фаміліями їдуть. Компанійна поліція вже навіть безрадна, а денна преса замовчує, бо стидно, що в країні "добробуту" стільки багато "гобів".

Оттак товариші розмовляли між собою, доки не побачили чогось іншого. Але про історію з сендвичами, то все споминали та сміялися. Я переходив через ваґони, здибався з робітниками, які всідали, вилазили на найблищих станціях, та їхали дальше. Кожний, що мав ґузик РЗТ випитував мене про Вінніпеґ, про вибори, про безробіття, про нашу пресу і все, все, що звязане з робітничим рухом.

— Той ґузик РЗТ, це дуже добра річ, — сказав один робітник. Як-би так ви і я не мали цих бузиків, то сиділи б, як німаки. А так по ґузиках ми пізнали один другого, що ми свої, що ми собі близькі по праці, по думці й по ідеї.

Ось так переходячи по ваґонах розмовляв я з багатьома українськими робітниками на ріжні теми та про ріжні справи і день зійшов скоро. Ніччю спалося дуже добре. Дощ падав без перестанку.

***

— Торонто!

Всі почали спаковуватися. Один портер обтріпує пасажирів з порохів а другий зберає валізки. Всі дають по "типсові" тому, що обтріпує.

— Ви бачите, яке тут шахрайство робиться? сказав до мене оден анґлійський робітник.

— Яке шахрайство?

— Цей негр, що ослугував в цій карі, це новий портер. Він перший раз при цій роботі. А цей другий, що обтріпує, з другої кари. У Вінніпеґу він показував цему новому, як заносити валізки і той носив, а цей забрав всі його "типси". Зараз він своє вже все закінчив, бо

він вже тут давно робить й ніби прийшов цему новому помагати і знов забере всі "типси". От як то нині навіть робітник робітника старається вшахрувати!

— Торонто! — крикнув в друге трейнмен.

І вже дійсно Торонто, бо трен став й ми почали висідати.

— Ти куди?

— Я до своїх.

— Маєш краянів?

— Ні, я до своїх, до Українського Робітничого Дому.

В Торонто стара система контролювання трафіки. Дуже тяжко орієнтуватися тим, які поприїздили автами з малих місцевостей. Вулиці вузькі. Автами навертають по середині вулиць. Де кому забагнеться. Стріт кари переходять з часта й швидко. Пасажири на стріт карах не платять на вході, а платять тоді, коли висідають. В менших торговельних дільницях, склепарями переважно євреї. Вулиці й хідники занечищені. Телефонічна комунікація провадиться по старій системі, по назвах дистріктів і номерах, а не так, як у Вінніпеґу лише по номерах. Туристам дуже тяжко орієнтуватися й вони витрачають багато часу, коли бажають скомунікуватися телефоном зі своїми знайомими.

Я взяв стріт кару до УРД. Було лише пару мінут по восьмій годині рано, але перед УРД в парку вже була поверх тисяча робітників. Деякі дискутували між собою, інші лежали на лавках.

— Що це за такий здвиг людей? — спитав я члена УРД.

— Це безробітні.

— Що ж то вони ночують в цім парку?

— Можливо, що багато з них й ночують. А де ж подіються? Нема ані праці, помешкання, ані що їсти.

— А чого ви так зраня вже стоїте під УРД?

— Ми думали пікнік устроювати, але мокро. Я один з пікнікового комітету, прийшов узнати, що будемо робити.

Я спитав товариша чи він не знає де мешкає т. Б. Він дам мені адресу і я пішов до т. Б. Ще в трені мені попала була в руки шаповалівська ґазетка, в котрій я вичитав, що т. Б. побераe "високу платню" в УРД., що він має "біленькі руки", "білу сорочку", "білий ковнірець", мешкає у "великій камінниці"' і все "на кошт робітників". Мені вдалося його віднайти без всяких труднощів. Хата, як звичайно хата. Їх двох до купи вирентовують її. Самий же т. Б. працює в фабриці та ніякої "високої платні" не поберає від робітничої орґанізації. Працює трохи більше від інших членів й свою працю для орґанізації віддає цілковито безплатно. Про це знають українські робітники цілої Канади. Отже брехня в шаповалівськім папірці остається брехнею.

В помешканню т. Б. і т. С. ми перекинулися кількома словами про ріжні справи і так пішли до УРД. Там вже засідав пікніковий комітет. Вирішили, щоби вечером влаштувати концерт, бо для пікніку було мокро. Я зацікавився УРД. Хоч з вулиці УРД мало ріжниться від звичайного більшого склепу, то за те в середині впорядковано все після найновіщої моди та вимог. Прекрасна саля. Велика сцена впорядкована ріжними декораціями, кольоровими світлами та димерами. Під цілим УРД пивниця, яка порозділювана на друкарню, спортовий клюб, школу й простору салю до влаштування танців з музикою та всяких інших забав. По стінах стінґазети всіх орґанізацій, які згуртовані при УРД. На фронті, офіси, бібліотека та читальня, а також книгарня, в якій продають книжки та інструменти й інформаційне бюро. Споживча кооператива має поважне число покупців й добре розвивається.

В інформаційнім бюрі ми застали т. З., який залагоджував деякі орґанізаційні справи. Товариші говорили мені, що їм дуже добре випав передвиборчий мітінґ та випитували мене про передвиборчу кампанію у Вінніпеґу.

В першій годині пополудні я виїхав з товаришами автом до Торолд. Переїзджаючи головні вулиці в Торонто, я зауважив, що біля кожної церкви через вулицю впоперек висить великий напис: "Sunday Stop"! Це значить, щоби стати та іти до церкви, а спеціально в неділю. Торолдські товариші дуже мало були познайомлені з законами в Торонто. Драйвер на кожнім конари оглядався, чи не кричить за ним поліцай, чи добре він їхав, чи ні. Якось так вийшло, що ніхто із нас не мав папіросів. Ми стали біля одного склепу і я пішов купити.

— Ви не знаєте, що сьогодня неділя?

— Або в неділю не вільно продавати папіросів?

— Нічого не вільно.

— У Вінніпеґу й убрання можна в неділю купити. Захід не такий реліґійний, як схід.

— Тут не вільно.

— А навіщо ж ви держите відчинений склеп, коли нічого не вільно в неділю продавати?

— Вел... А яких папіросів хочете?

— "Турет".

Склепар дав мені дві баксі папіросів, але обі розпечатав.

— Навіщо розпечатуєте?

— "Сейфті фирст"!

(Далі буде.)

Драпака.

"СНЕП ШАТС"

ІНТЕЛІҐЕНТ.

Односельчани кожного дня заглядали на залізничу станцію.

— Має приїхати з Галичини наш односельчан, старокраєвий учитель, інтеліґент.

Приїхав. Обступили на станції.

— Підете зі мною мешкати, — сказав один з краянів, підіймаючи його валізку.

— А ваша кімната обширна?

— Досить велика. Колись там стояло двоє ліжок, а зараз я лише самий сплю. Тимчасом будемо спати оба, а пізніше пошукаємо для вас відповідного помешкання.

— Я не привик спати з другим. Ви заведіть мене до готелю тимчасово, доки не пошукаєте іншого помешкання для мене.

— Алеж в готелю дорого.

— Здоровля дороще.

⁂

— Може б ми якось цего панка примістили в нашій школі учителювати? Він же старокраєвий учитель, музикант, а нам якраз потрібно такого. Може він з нами виробиться. Пробуймо.

— Та ж ви його вже були примістили в фабриці?

— Поробив два дні й сквітувався.

— Тажка робота?

— Легка, але він сказав, що то небезпечна робота, що там він втягає в себе залізо, яке доходить аж до легенів і тому боїться, щоби не дістати якоїсь там хороби. Просив, щоби йому дістати працю на свіжому воздусі, на дворі. Ми постаралися на секції, але він виробив всего один день й сквітувався. Того дня трохи мрачів дощ і він напудився, бо казав, що від дощу можна сухоти набути. Може б в УРД працював. Попробуймо.

— Йому не треба шукати праці. Хай він сам собі шукає. Треба, щоби він побетував трена кілька разів. Як він так боїться заліза і дощу, то я не вірю, щоби він був добрим працівником в робітничій орґанізації. Нам треба чоловіка загартованого, одного із нас. Але я не є проти того, щоби його не попробувати.

По довшій дискусії рішено взяти його на учителя школи та до орґанізаційної праці взагалі.

⁂

Поводили його по всіх кімнатах, показали, представили.

— А скільки годин працювати денно?

— В нас, товаришу, праця в орґанізації провадиться вечерами.

— Скільки годин кожного вечера?

— По дві-три годині, а часом і пять-шість годин. Як випаде. В нас майже всі члени і членкині приходять до УРД кожного вечера на проби співу, проби представлень та до всякої іншої орґанізційної праці, працюють від восьмої до дванацятої, а часом до першої години в ночі.

— А по стільки вони заробляють?

Товариші глянули один на другого.

— Ми всі працюємо даром. Даємо жертви і працюємо. Будуємо нашу освітню орґанізацію.

— Сто доларів на місяць, то це за мало для мене. Дайте хоч сто пятьдесять доларів.

— Як ви, добродію, найдете за сто доларів працю в патріотичній орґанізації, то я вам раджу іти. Ми собі візьмемо за учителя одного з своїх курсантів. Ви попали не там, де для вас місце.

І скоро справилися з інтеліґентом.

Драпака.

ПОПУЛЯРНО-НАУКОВИЙ РОЗДІЛ

Статеве життя і виховання дитини

А. І. ПЛОТІЧЕР

(Продовження.)

Якщо ж і бувають такі випадки, що онанізм чинить шкоду, далеко більшу за ту, що ми описали вище, коли наслідком онанізму розвивається різко визначена пригніченість духа, що часом сягає думок про самогубство, чимала втрата працездатности, загальна млявість, цілковита нездатність до якоїсь розумової праці, ріжні болісні відчування в усім тілі тощо, — то в такому разі, безперечно, всі подані порушення становлять наслідок не онанізму, а того страху перед можливими наслідками онанізму, що мають усі оналісти. З цього погляду має слушність думка німецького вченого Віттельса, який вважає, що "юнацтво занедужує не від онанізму, а від боротьби проти нього". Юнацтво залякує вся та недоброякісна популярна література з онанізму, що спекулює на тривожних серцях нещасних онаністів. Ці безглузді брошури, видавані з комерційною метою від неграмотних авторів, малюють такі дивовижні жахливі картини зруйнованого здоровля і цілковитої інвалідности, які розвиваються немов би на ґрунті онанізму, що та душевна пригніченість та безвихідна розпука, які охоплюють вразливого юнака, коли він читає ці пророцтва, цілком природні. Страх перед майбутнім нещастям, розпалюючи хворобливе уявлення, утворює відчування справжнього розпаду, він уявляє і відчуває уже свій ганебний кінець, його охоплюють жахливі думки, що він уже непотріб, його охоплює страх розказати прибічним причини його хороби. Постають думки про самогубство. Недаремно багато авторів вважають, що ці начебто наукові книжки далеко шкідливіші за онанізм.

Як провадити боротьбу проти онанізму? На це запитання дамо відповідь в дальшому розділі, бо боротьба проти онанізму, крім спеціяльного лікування, що складає справу лікарську, становить боротьбу за здорове статеве життя. Тут ми вкажемо лише на потребу усунути всі ті окремі причини, про які ми говорили вище та які становлять схильні моменти до виникнення онанізму.

Друге кількісне відхилення статевого розвитку полягає в передчасному статевому житті, що здебільша являє собою наслідок або ж шкідливих впливів наокільного оточення або неправильного виховання, яке не в силі було розумно використати статеву енерґію і уможливило їй передвчасно вибухнути.

Д-р Гельман, вивчаючи 1922 року статеве життя московського студенства, зробив такі висновки: 54% досліджених чоловіків вказали, що за безпосередню причину їхнього статевого життя правив внутрішній потяг, а 46% вважають за причину ріжні зовнішні впливи (товариші та подруги, спокуса від дорослих, література тощо). Той таки автор, спираючись на свій матеріял, подає такі дані про початок статевого життя:

	Чоловіки	Жінки
До 13 років	7.2%	2.9%
Від 14 до 16 років ..	34.1%	9.7%

За даними московської студентської анкети, зібраної 1914 року, виходить, що 51.1% всіх досліджених чоловіків розпочали статеве життя до 16 років.

Державний Інститут соціяльної гіґієни виявив, що пересічний вік початку справжнього статевого життя для жінок — 21.6 років, для чоловіків — 18.3 років. У 18 років живе статевим життям 50% чоловіків і 7% жінок, а в 20 років — 75% чоловіків і 16.5% — жінок.

Ми вже вказали, що статеве достигання в чоловіка надходить пересічно на кілька років пізніше, ніж у жінки. А за поданими вище даними виходить, що переважна більшість чоловіків починає статеве життя раніше за жінок. Це явище, стоячи в противенстві до законів

природи, понад усякі сумніви несприятливо відбивається на гаразді юнаків. Передчасна витрата статевої енерґії підточує фізичні й духові сили юнака, позбавляючи його чималої частини соціяльно-спрямованих творчих інтересів.

Питання про початок статевого життя сполучене з питанням про так зване статеве здержування. Чи шкодить статеве здержування? З усього того, що було вже сказано, виявляється, що до цілковитого достигання та остаточного зформування орґанізму (21—22 роки для жінок та 24—26 років для чоловіків) статеве здержування не то що не шкодить, а й чинить чималу користь, бо зберігає людині її законні права на здоровля та справжню соціяльну вартість. Якщо цей термін продовжується ще на кілька років, то це також не заподіює шкоди.

Дальше здержування вважати за нормальне ми не можемо, бо статеву енерґію, що скупчується до певного терміну, природно треба розрядити. Взагалі треба сказати, що довготривалість статевого здержування в ріжних випадках неоднакова. Кожний орґанізм має свої особливості, на які треба зважати. У всякім разі, дотепер наука не могла пересвідчитися, що статеве здержування має силу спричинити чималі розлади.

Дуже часто можна спостерігати дітей, що не виявляють якогось виразного статевого потягу, не онанують і взагалі не виявляють певної статевої активности, але вони терплять з цілої низки нервових явищ; деякі з них мають нічний страх та неспокійний сон, в інших спостерігається підвищена плаксивість, подразливість, мінливість настрою, запальність та інші порушення поводження (битливість, пустощі), що їх звичайно називають "нервовість" та які становлять ознаки підвищеної збудливости нервової системи. Як треба розуміти ці явища? Безперечно, всі вони виявляють, що дитина більш-менш замкнута в самій собі; статева енерґія, що через неправильне виховання не перетворюється на розумну діяльність, цілим тягарем своїм діє на нервову систему, порушуючи її роботу і спричиняючи вищеподані ознаки хоробливої збудливости.

За один із виявів підвищеної збудливости дитини є нічний страх, що його завжди треба вважати за тривожні гасла негаразду в статевій сфері. Вони дуже поширені, найбільше у віці 3—12 років. Ці острахи постають вночі підчас сну, найчастіше першими часами його. Дитина раптово з криком прокидається й зривається з ліжка, обличчя її повне жаху, вона вся тремтить і вигукує якісь незрозумілі слова. Ледве її щастить заспокоїти, як вона знову засипляє і ранком не пригадує, що було вночі.

Ми зосібна відзначаємо один момент, що править за часту причину дитячих нічних острахів, — це спання дитини в одній кімнаті, а, ще більше, у спільному з батьками ліжку. Бувши за свідка статевого життя батьків, дитина має нездорові враження, що набувають форми нічного страхіття. Вже з перших днів свого життя дитина мусить спати окремо від своїх батьків. А що показує дійсність? Дослідження 1,000 дітей (з них 75% робітничі діти) Москви, зроблене в дитячому диспансері Наркомздоровля 1925 року, виявило, що лише 42% сплять по одному в ліжку, по двоє сплять 44%, по троє — 11%, по четверо — 3%.

На ґрунті загальної нервовости в дитини може постати також і онанізм, як наслідок підвищеної збудливости нервових центрів статевого апарату. На це вже досить якогось незначного додаткового подразника (глистюки, подразнювальний одяг), що потрапляючи на сприятливий ґрунт, зосереджує увагу дитини на її природженні. Таким робом, підвищена нервовість дитини становить перший ступінь, перший етап на шляху передвчасного достигання та ранньої статевої активности. Боротьба за здорові нерви є водночас і боротьба за статеве здоровля.

З ґрупи якісних збочень статевого розвитку подамо насамперед так званий гомосексуалізм — одностатеву любов. Суть цього збочення полягає в тому, що чоловік виявляє статевий потяг не до іншої статі — жінки, а до своєї статі — до чоловіка. Однаково ж і жінка-гомосексуалістка має статеве почуття до своєї ж таки статі.

Чи дуже поширений гомосексуалізм? Перед революцією в Росії нараховувано від двох до трьох мільйонів гомосексуалістів. Дуже був поширений гомосексуалізм і стародавніми часами. Між іншим, грецькі фільософи Платон і Сократ, римський імператор Цезар, що його

називали "чоловік усіх жінок і жінка всіх чоловіків", німецький король Фрідріх Великий, в Росії Петро Великий та Олександер І, славетний мистець Мікель Анджельо, французький письменник Мольєр, англійський поет Оскар Вайлд, російський композитор Чайковський і багато інших були гомосексуалісти.

Чим пояснюється гомосексуалізм? Колись говорили про "жіночий мозок у чоловічому тілі"; згодом гомосексуалізм почали вважати за осібне статеве збочення, звязане з великим розпуством і розбещеністю людини. Лише недавніми часами науці пощастило виявити справжні причини одностатевої любови. Щоправда, бувають випадки, коли гомосексуалізм становить ознаку саме витонченої розпусти в пересичених нормальним статевим життям ласунів. Проте, такі випадки бувають надто рідко. Здебільша гомосексуалізм повстає на ґрунті неправильно закладених з народження статевих залоз.

Тов. Сталін про національне питання

З доповіді тов. Сталіна на 16 З'їзді ВКП(б)

(Докінчення.)

Що таке національна культура за диктатури пролєтаріяту?

Соціялістична своїм змістом і національна формою культура, що має за свою мету виховати маси в дусі інтернаціоналізму й зміцнити диктатуру пролєтаріяту. Як можна змішувати ці два принципіяльно ріжні явища, не пориваючи з марксизмом? Хіба не ясно, що борячись з гаслом національної культури за буржуазних порядків, Лєнін ударяв по буржуазному змістові національної культури, а не по її національній формі? Було би глупо гадати, що Лєнін розглядав соціялістичну культуру, як культуру безнаціональну, що не має тої або іншої національної форми. Бундівці справді приписували Лєнінові один час цю нісенітницю, але з творів Лєніна відомо, що він різко протестував проти такої брехні, рішуче відмежувавшись від такої нісенітниці.

Невже наші шановні ухильники поплентались за бундівцями? Щож залишилося після всього сказаного від арґументів наших ухильників? Нічого, крім жонґлювання прапором інтернаціоналізму й наклепів на Лєніна. Ті, що збочують в сторону великоруського шовінізму, глибоко помиляються, гадаючи, що період будівництва соціялізму в СРСР є період розвалу й ліквідації національних культур. Справа мається якраз навпаки. Насправді, період диктатури пролєтаріяту і будівництва соціялізму в СРСР є період розквіту національних культур, соціялістичних змістом і національних формою. Вони, очевидно, не розуміють, що розвиток національних культур повинен розгорнутися з повною силою, коли запровадять і прискорять загальнообов'язкове початкове навчання рідною мовою. Вони не розуміють, що тільки за умови розвитку національних культур можна буде приєднати посправжньому відсталі національності до справи соціялістичного будівництва. Вони не розуміють, що в цьому саме й полягає основа лєнінської політики допомагати й підтримувати розвиток національних культур народів СРСР. Може здатися дивним, що ми, прихильники злиття в майбутньому національних культур в одну спільну (і щодо форми й щодо змісту) культуру, з одною спільною мовою, є разом з тим прихильники розквітання національних культур в даний момент, у період диктатури пролєтаріяту. Але в цьому нема нічого дивного. Треба дати національним культурам розвинутися й розгорнутися, виявивши всі свої потенції, щоб утворити умови для злиття їх в одну спільну культуру з одною спільною мовою. Розквіт національних формою, соціялістичних змістом культур, за умов диктатури пролєтаріяту в одній країні для злиття їх в одну загальну соціялістичну (і щодо форми й щодо змісту) культуру, з одною спільною мовою, коли пролєтаріят переможе в усьому світі й соціялізм увійде в побут, в цьому саме й полягає діялектичність лєнінської постановки питання про національну культуру.

Можуть сказати, що така по-

становка питання "суперечна", але, хіба не така ж "суперечність" є в нас з питанням про державу? Ми за відмирання держави. І ми разом з тим стоїмо за зміцнення диктатури пролетаріяту, що становить найдужчу й наймогутнішу владу із всіх державних влад, що існують досі. Вищий розвиток державної влади, щоб підготувати умови для відмирання державної влади, — ось марксистська формула. Це "суперечливо"? Так, "суперечливо". Але суперечливість ця життьова й вона цілком відбиває Марксову діялектику.

Або, наприклад, ленінська постановка питання про право націй на самовизначення аж до відокремлення. Ленін інколи виображував тезу про національне самовизначення у вигляді простої формули "роз'єднання для об'єднання". Ви тільки подумайте — роз'єднання для об'єднання? Це дхне навіть парадоксом. А втім ця "суперечна" формула відбиває ту життьову правду Марксової діялектики, яка дає більшовикам можливість брати найнеприступніші фортеці у царині національного питання. Те ж саме треба сказати про формулу щодо національної культури: розквіт національних культур (і мов) за періоду диктатури пролетаріяту в одній країні, щоб підготувати умови для відмирання й злиття їх в одну спільну соціялістичну культуру (і одну спільну мову) за періоду перемоги соціялізму в усьому світі.

Хто не зрозумів цієї своєрідности й "суперечливости" нашого переходового часу, хто не зрозумів цієї діялектики історичних процесів, той загинув для марксізму.

Біда наших ухильників полягає в тому, що вони не розуміють й не хочуть зрозуміти Марксової діялектики. Так мається справа з ухилом до великоросійського шовінізму.

Не трудно зрозуміти, що цей ухил відбиває намагання кляс

ПРОВІДНИКИ ВСЕСОЮЗНОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ МІЖ СИБІРСЬКИМИ ДЕЛЕҐАТАМИ 16-ГО З'ЇЗДУ ВКП. СТОЯТЬ В СЕРЕДИНІ З ЛІВА НА ПРАВО: В СИВОМУ ОДЯЗІ МОЛОТОВ, ДАЛІ ПОПОРЯДКУ — СТАЛІН, КАЛІНІН, ВОРОШИЛОВ І КАГАНОВИЧ.

панівної раніше великоруської нації, що відживають, повернути собі втрачені привілеї.

Відціля небезпека великоруського шовінізму, як головна небезпека в партії в царині національного питання.

В чому полягає суть ухилу до місцевого націоналізму? Суть ухилу до місцевого націоналізму полягає в прагненні відокремитися й замкнутися в рямках своєї національної шкаралупи, в прагненні затушкувати клясові суперечності внутрі своєї партії, в намаганні оборонятися від великоруського шовінізму, відходячи від спільного потоку соціялістичного будівництва, в прагненні не бачити того, що зближує і зєднує трудящі маси націй СРСР і бачити тільки те, що може їх віддалити одно від одного. Ухил до місцевого націоналізму відбиває незадоволення кляс, що відживають, раніше пригноблених націй з режіму диктатури пролетаріяту, їхнє прагнення відокремитися в свою національну державу і встановити там своє клясове панування. Небезпека цього ухилу полягає в тому, що він культивує буржуазний націоналізм, послаблює єдність трудящих народів СРСР і грає на руку інтервенціоністам.

Така суть ухилу до місцевого націоналізму.

Завдання партії полягають у тому, щоб рішуче боротися з цим ухилом і забезпечити умови, потрібні для інтернаціонального виховання трудящих мас народів СРСР.

Так стоїть справа з ухилами в нашій партії, з "лівим" і правим ухилами в галузі загальної політики, з ухилами в галузі національного питання. Таке наше внутрішнє становище.

Тепер, коли партія вийшла переможцем із боротьби за ґенеральну лінію, коли ленінська лінія нашої партії святкує перемогу по всьому фронту, багато хто схильні забути про ті труднощі, що їх утворювали нам у нашій партії всі й всілякі ухильники.

Більше того, деякі по-обивательському настроєні товариші досі ще гадають, що можна було обійтися без боротьби з ухильниками. Нічого й казати, що ці товариші глибоко помиляються. Досить тільки оглянутися назад і згадати про художества троцькістів і правих ухильників, досить тільки згадати історію боротьби з ухилами за минулий період, щоб зрозуміти всю пустоту й нікчемність цієї партійної обивательщини.

Не може бути сумніву, що не приборкавши ухильників і не розбивши їх в отвертому бою, ми не могли б домогтися тих успіхів, з яких по праву пишається тепер наша партія.

В боротьбі з ухилами викувала вона собі ленінську єдність своїх лав.

Ніхто вже не заперечує тепер того безперечного факту, що ніколи ще не була так згуртована партія навколо свого ЦК, як тепер.

Всі змушені тепер визнати, що партія тепер більше, ніж будь коли, єдина й згуртована, що XVI з'їзд є один із небагатьох з'їздів нашої партії, де немає більше оформленої і згуртованої опозиції, здатної протиставити свою особливу лінію ґенеральній лінії партії.

Чому завдячна партія цим вирішальним досягненням?

Вона завдячна цим досягненням тій обставині, що в своїй боротьбі з ухилами вона завжди провадила принципову політику, ніколи не спускаючись до залаштункових комбінацій і дипльоматичного ґешефтмахерства.

Ленін говорив, що принципова політика є єдино правильна політика.

Ми вийшли переможцями з боротьби проти ухилів тому, що чесно й послідовно виконували цей заповіт Леніна. (Оплески).

Я, закінчую, товариші.

Який загальний висновок?

Ми мали за минулий період ряд вирішальних успіхів на всіх фронтах соціялістичного будівництва. Ми мали ці успіхи тому, що зуміли тримати високо великий прапор Леніна. Якщо хочемо перемогти, ми повинні й надалі тримати прапор Леніна високо, обороняючи його чистоту і незаплямованість. (Оплески).

Такий загальний висновок.

З прапором Леніна перемогли ми в боях за Жовтневу революцію.

З прапором Леніна домоглися ми вирішальних успіхів в боротьбі за перемогу соціялістичного будівництва.

З цим же прапором переможемо в пролетарській революції у цілому світі.

Хай живе ленінізм! (Гучні, тривалі оплески, що довго не вщухають. Овації всієї салі.).

ВСЯЧИНА

НАЙСТАРШИЙ СЛОВНИК У СВІТІ.

Французька археольоґічна виправа, яка працює вже кілька років у південній Сирії, знайшла найстарший у світі словник, бо походить він ще з 2000 або 3000 років до Христа. Словник цей знайдено на місці, де була бібліотека володаря одного з великих старовинних міст, яке вело торговлю з багатьома тогочасними народами.

Словник написаний на кількох сотках спеціяльно вироблених плит і дає пояснення кожному слову в шести мовах. Крім того знайдено там сліди старої школи, які вказують на те, що й тоді методи навчання багато мали спільного з теперішними, хоч, звичайно, засоби навчання були примітивні. Замісць паперу вживали глини та мягкого каменя, а замісць олівців та пер— гострих долот з твердого дерева або з металю.

Ця знахідка уявляє собою надзвичайно велику вартість для студіювання історії старих часів, а особливо для вивчення старовинної мови вже давно вимерлих народів і мов, давно забутих у щоденному життю людства.

РОСЛИНИ МАЮТЬ СЕРЦЕ І ПОЧУВАННЯ.

Гіндуський учений Яґадіс Бозе удосконалив свій апарат крескоґраф, який служить до мірення змін в орґанізмі рослини підчас ріжних експериментів з нею та ріжних впливів механічного характеру і температури. Цей учений доказує, що рослини і дерева відчувають, коли наближається хмара, дощ; що рослина відчуває біль від ударів і поранення і що рослини здібні відчувати навіть ультрафіолетні проміні та ці хвилі етеру, які нам передають тони тільки при помочі радія. Учений Бозе твердить, що кожна рослина має орґан подібний до серця і що рослинний світ живе життям дуже подібним до життя людей і звірят. Учений Бозе утворив біля Калькути окремий науковий інститут для дослідів життя рослинного світу і впевняє, що в недалекому часі людство перестане вважати рослинний світ світом без чуття і серця.

ЛІС ЗПЕРЕД 9,000 ЛІТ НА ДНІ МОРЯ.

Що скандинавський півостров був получений з німецьким побережем відповідною вузиною, це цього року ствердили досліди данських і шведських учених. Завдяки припадкові вчені одержали цінний доказ. Рибалки переконалися, що в глибині 25—27 метрів біля місцевости Казеберґа є чимало старих пнів дерев. Отже д-р Овар Ізбет у Тальмарі зараз став запопадливо пошукувати і переконався, що ті пні походять із принайменше 130-літніх дерев. Дерева ці росли 12 кільометрів від нинішнього шведського побережа. Дальші досліди виказали, що ці дерева мусіли жити в цій ґеольоґічній добі, коли Балтійське море було злучене зі Середземним морем, а було то 9,000 літ тому. З того часу море залило наслідком обниження велику часть тої низини, з якої осталися лише острови.

ПОДОРОЖНИКА ДО ПІВНІЧНОГО БІГУНА АНДРЕ ВБИЛИ ЕСКІМОСИ.

Як звісно, в 1897 році подорожник Андре з двома товаришами полетів у бальоні до кермування, щоби відкрити північний бігун. Андре полетів і стільки про нього й чули. Не віднайшли і бальона. Щоправда, потім час від часу виринали чутки, будьто би на далекій півночі в Америці ескімоси бачили "незнане їм щось", що літало у воздусі, та що це було, годі було ствердити. Тепер д-р Кнуд Расмузен пише в одній данській ґазеті, що в 1900 році один католицький місіонар стрінув ескімосів між морем Рейндера і Дібонта, які передше ніколи не бачили білих людей. Ескімоси питалися місіонара, чи літати то є звичаєм білих людей. Здавалося, що ескімоси затаюють якусь таємницю, але місіонареві не вдалося видобути від них їх тайни. Три роки пізніше той місіонар відвідав знову одно племя ескімосів і довідався, що тому кілька літ трох білих людей зявилося в їх околиці на "літаючім домі". Інші ескімоси вбили їх бо вважали їх чарівниками. Причиною того були їх рушниці і то, що вміли літати. І від інших чув місонар такі пояснення. Також один данець каже, що бачив ескімосів, котрі мали одяги пошиті з матерії, якої уживається на поволічку для бальонів.

ЩО БУЛО-Б, ЯКБИ?...

В науковій пресі обговорюють тепер учені питання, що було би, як би леди північного бігуна розтаяли під впливом тепла. Багато вчених твердить, що це було би для людства катастрофою, бо годі нині знати, які бактерії страшних хоріб криються під ледами бігуна. Вчені лякаються, що ці хороби знищили-б людство, заки воно пізнало-б ті хороби і побороло-б їх. Натомісць природники твердять, що якби леди на північному бігуні стопилися, то людство осягнуло-б великі користи, бо під ледами криються міліони ріжних родів фльори, про які люде досі нічого не знають.

ПРОКОВТНЕНІ МОНЕТИ.

Нераз лучається, що малі діти проковтують монети, котрими давляться. Небезпечно давати їм зараз на прочищення. Найлучше годувати їх тоді обильно смачно приправленим картофляним піре, т. зв. мяцканою картоплею, розмякшеною мякушкою з булки або хліба, кулешою і квасною капустою. Тоді проковтнений гріш сам злегка посувається до виходу. Щойно коли це довго треває, можна дати на прочищення.

ПОРОДИЛА ШІСТЬ ХЛОПЦІВ ПРОТЯГОМ ГОДИНИ.

Жінка Ганзен, з маленького містечка Парінпінс (Бразилія) породила протягом одної години шестеро дітей, всі хлопці. Вона має 23 роки, замужна вже три роки і за той час породила двоє дітей: хлопчика і дівчинку.

ПРОТИВОЄННА ДЕМОНСТРАЦІЯ.

Комуністична партія проголосила противоєнну демонстрацію в місті Торонто на день 2 серпня. Демонстрацію проголошено при помочи летючок. Трудящі Торонта відгукнулися на поклик комуністичної партії і заповнили Александра парк. Але помимо великого числа робітництва противоєнний мітінґ не відбувся, бо поліція не допустила до него.

Ранішні буржуазні ґазети з першого серпня написали, що комуністи проголосили противоєнний мітінґ, а Дрепер ще не сказав нічого, як поліція віднесеться до него.

Другого серпня пів до восьмої вечером всі лавки в Александра парку були заповнені тайною поліцією, а в парляментарнім будинку стояли на поготові відділи кінної поліції і на моторциклях. Робітництво не зважало на поліцію, а оточувало бенд-стенд, звідки мали говорити промовці.

В осьмій годині прибув голова мітінґу т. Симс. Перед бенд-стендом його задержала й окружила поліція. Товариш зробив спробу дістатися до бенд-стенду, але поліція в грубий спосіб стримала його.

Тов. Симс почав говорити до робітниць і робітників з поміж поліції. Але не вспів він сказати кілька слів, як поліція люто накинулася на него і на всіх, що прийшли на мітінґ.

Робітнича маса не уступала, але почала бучати на поліцію і визволила з її рук тов. Симса. Розлоблені полісмени накинулися з ґумовими палками на товпу. Около 10 полісменів накинулися в тому часі на одного робітника і дуже побили його. Дісталося і багатьом іншим робітникам та робітницям.

Пішій поліції миттю прийшли на поміч кінна поліція і на моторциклях та почала брутально розганяти зібраних. Так розбито противоєнний мітінґ в Торонто.

Робкорка.

Торонто, Онт.

ЖАХЛИВИЙ ВИЗИСК РОБІТНИЦЬ

В нашій місцевости Донвил, Онт., є фабрика, що виробляє ріжного рода светри, панчохи, рукавиці то що. В тій фабриці працює около 500 робітниць. Всі вони роблять піс-ворк і тому кожна з них докладає всіх сил, щоби як найбільше заробити. А те найбільше знаєте скільки виносить? Аж 3 долари на тиждень. Це не є платня, а лише насміх над робітницями. За таку мізерну платню тяжко прокормити доброго пса а не то людину, яка кромі їжі потребує ще й вбратися, взутися, за помешкання заплатити, а часто ще й лікуватися.

За таку страшно низьку платню роблять робітниці цілими днями у шкідливих порохах з вовни, які руйнують їх здоровля та спричиняють ріжні хороби.

Хотяй тим робітницям дуже тяжко живеться, то через те, що вони не зорґанізовані і несвідомі своїх інтересів, ніхто з них не пробує боротися проти того визиску, ані не подбає про орґанізування бойової юнії, яка допомогла би їм успішно вести таку бортьбу.

Коли недавно я звернув одній робітниці з тої фабрики увагу на той страшний визиск, то вона оказалася настільки несвідомою, що ще й взялася обороняти компанію. Компанія, сказала вона, не платить нам більше, бо сама мало заробляє. Занім светер стане готовий, продовжала вона, то він мусить перейти через кілька рук, а всім треба заплатити.

— Через кілько рук мусить перейти кожний светер, занім він є готовий до продажі? — спитав я.

Точно сказати я не можу, але думаю, що від яких 10 до 15 рук, — відповіла вона.

В ріжних відділах тої фабрики бос платить за дозин (12) светрів від 7 до 25 ц. Возьмім найвищу ціну — 25 ц., чи для спрощення 24 ц. і поділім на 12 сведрів. Виходить, що бос платить по 2 ц. за светер у відділі. Коли светер занім стає готовий мусить перейти 15 відділів (беремо найвище число), то значить, що вироблення светра коштує 30 ц. Хоч і тільки не коштує, бо ми брали найвищі числа в платні і відділах. Звичайно, що щось коштує вовна і зужиття машин. Але компанія продає ті светри щонайменше по 3 — 4 долари. І чи

можна погодитися з несвідомим висловом робітниці, що компанія "не заробляє багато".

А хто пізніше купує ті светри? Та, розуміється, що ті самі і їм подібні робітниці, що заробляють по 2 ц. від светра по відділах а по 3 долари на тиждень. Босови-ж знову вони мусять платити за такий светер від 3 до 5 доларів.

Хто-ж тому винен, що капіталісти так жорстоко визискують нас, а ми цего часто не розуміємо і не боремося проти того визиску? Та-ж ніхто, тільки ми самі, бо ми не хочемо вчитися розуміти суспільного життя. А навчитися розуміти життя можна, тільки треба читати робітничі часописи, журнали і книжки та думати над життям і над прочитаним. Отже освідомляймося і борімся проти кпіталізму.

П. Пурич.

Донвил, Онт.

ПІД КЛОБАМИ ДРЕПЕРА.

Дреперова поліція в Торонто далі продовжає жорстоко переслідувати робітничий рух: розбиває робітничі зібрання, арештує робітників, розбиває робітникам і робітницям клобами голови і тому подібне. А буржуазна преса з захопленням вихвалює ту роботу фашістської поліції.

Коли приходиться поліції розбивати робітничі мітінґи, то велика частина полісменів часто приходить в цивільних убраннях. Цим способом вони стараються закрити свою чисельність а також своє дійсне обличчя. При такому стані річей неможливо дійти по номерові, котрий саме полісмен розбив робітникові чи робітниці голову.

В торонтонських фабриках, готелях, пральнях її інших місцях праці роблять тисячі робітників і робітниць. Працюють вони серед жахливих умовин а за мізерну платню. З окрема-ж дуже тяжко бідують і дуже легко дають себе визискувати іміґрантки-робітниці. Не знаючи мови і тутешніх життєвих умовин, вони мовчки гнуть спину і зносять все, що капіталісти накладають на них. Далі вони покірно йдуть за попами її іншими слугами капіталу, які освячують і оправдують капіталістичний визиск та відтягають їх від клясової боротьби.

Орґанізовані робітниці і робітники повинні виривати їх з під впливу капіталістичних служальців. І багато з нас робить це. Але багато членкинь і членів наших орґанізацій занедбують цю роботу. Деякі з наших рядів зовсім збайдужніли до орґанізаційної праці і членкині замісць іти на мітінґи, чи до іншої орґанізаційної праці ходять до сусідок на побрехеньки, а члени до сусідів на батлину. Часто члени водять з собою на батлину не лише своїх жінок, але її навіть дітей.

І цікаве те, що такі саме членкині та члени, які сами розладувались і нічого в орґанізації не роблять, люблять завжди всіх активних членкинь і членів на кожному місці "критикувати". Розуміється, що їх критика майже завжди не є критикою а лише звичайними накидами. Я переконана, що подібних членкинь і членів не бракує і по інших місцевостях. Вони приносять орґанізації велику шкоду і тому всі наші відділи повинні звести проти них як найрішучішу боротьбу. Без очищення наших рядів від подібних елементів нам важко є і буде поступати вперед. Далі всі ми повинні віддати більше уваги і праці на приєднування нових членкинь і членів до орґанізації.

Теж погано стоїть справа в багатьох наших членкинь і членів з читанням наших часописів і журналів. Деякі з них не читють преси зовсім, а деякі читають лише пяте через десяте. Таке читання преси для орґанізованих робітниць і робітників є непростиме. Ми повинні читати пресу уважно і набувати з неї клясову свідомість. Бо саме тепер, коли так погіршується життя трудящих і загострюється клясова боротьба, нам треба бути як найбільш клясово свідомими. А теж ми повинні піддержувати нашу пресу, бо вона є наймогутнішим нашим знаряддям в боротьбі проти капіталізму.

Я від себе посилало в усьому листі одного долара на пресовий фонд "Робітниці".

Р. Червона.

Торонто, Онт.

СВЯТКУВАЛИ ЧЕРВОНИЙ ДЕНЬ.

Червоний День робітництво Летбридж, Алта., відсвяткувало концерт-мітінґом. Концерт-мітінґ відкрила робітнича діточа орхестра піснею Червоний Прапор.

Промовцями на святі були т-ка М. Ґоля, т. В. Несторук і два угорські робітники.

При кінці своеї промови т. Несторук прочитав резолюцію протесту проти засуду на смерть трьох робітників на За-

хідній Україні. Присутні приняли резолюцію повстанцям з місць.

Болючо мені писати, що концерт-мітінґ почався аж в 10 годині вечером, бо скорше не було з ким почати його. Багато членів і членкинь наших орґанізацій не прийшли чомусь на свято. За те досить численно прийшли на него угорські робітники.

Правда, деякі члени і членкині наших орґанізацій зрозуміли значіння Червоного Дня настільки, що прийшли на концерт аж з фармів. Але таких членів і членкинь було небагато. А де були решта? Сиділи в таке велике свято дома. З таким поступованням нашого членства ми мусимо звести як найрішучішу боротьбу і усунути з наших лав всю байдужність і лінивство.

А. Стасюк, робкорка.
Летбридж, Алта.

ЗАНЕДБАЛИ ОРҐАНІЗАЦІЙНУ ПРАЦЮ.

Наш жінвідділ (Західня Канада) існує від 1922 р. В ньому є багато товаришок, що є членкинями від початку його заснования. Між ними є досить велике число таких, що зовсім не хочуть виконувати орґанізаційних обовязків і є лише паперовими членкинями. Розуміється, що злий примір старих членкинь погано впливає на нових і тому від товаришок нашого відділу досить часто можна почути ріжні викрути від орґанізаційної праці. Через те праця спадає на одних і тих самих товаришок. А як час від часу навіть вдасться наложити на котру з неактивних членкинь обовязок, то потім ще важко заставити її виконати його. Теж не легко нашим членкиням зібратися на збори.

Ось недавно, наприклад, наш відділ відбув спеціяльні збори. Час зборів проголошено, а на збори з усіх 27 членкинь прийшло заледви 6. На зборах не було ні одної секретарки. Справи до обговорення були важні, але не було кому обговорювати їх.

Все-ж таки тих 6 товаришок обговорили справу влаштування товариської кухні для одної важної потреби і вибрали до тої кухні комітет з 5 товаришок, а решта мали помагати їм. Але до помочи тому комітетові зголосилася всього одна товаришка. А де решта були? О, в нашій місцевости зладовували того дня ріжні речі для арцибішену і товаришки замісць на збори ходили приглядатися тому зладовуванню.

Коли цю справу піднято на місячних зборах, то з того піднялася така сварка, що аж важко було слухати. Просто чомусь не хотілося вірити, що це так сваряться ті товаришки, які є від 1922 — 23 р.р. членкинями нашої орґанізації. Коли я слухала тої сварки, то мені чомусь здавалося, що багато Їжакових тверджень зовсім були правдиві відносно багатьох членкинь нашого жінвідділу.

В останніх часах в нашому відділі закорінилися байдужність, лінивство і занедбування обовязків. Всі шукають корінця лиха і не можуть знайти. Розуміється, що не можуть знайти тому, бо він лежить в нас самих, а в себе найтяже таких річей дошукуватися.

Деякі товаришки висловлюються так, що найбільше повинні працювати ті членкині, яким ліпше живеться. З тим я рішучо не погоджуюся. Ми зорґанізувалися не для якоїсь розваги, в якій повинні брати участь тільки ті, яким добре живеться. Ми зорґанізувалися для боротьби, ми зорґанізувалися якраз тому, що нас визискують капіталісти, що нам зле живеться. Коротко, ми зорґанізувалися, щоби боротися за краще життя. А раз так, значить всі ми визискувані робітниці повинні працювати в орґанізації, повинні вести клясову боротьбу проти капіталізму.

Товаришки, я не пишу цего допису, щоби накинуатся на когось. Але раз ви мене вибрали робкоркою, то я мушу писати про те, що в нас робиться. Пишу цей допис для самокритики, щоби усунути те зло, що існує в нашому відділі.

Робкорка.
Західня Канада.

ЯК МИ ПОШИРЮЄМО "РОБІТНИЦЮ".

Коли почав виходити наш журнал "Робітниця", то редакція прислала мені лісту, щоби я збирала пресовий фонд і приєднувала передплатниць. Я щиро взялася до праці і приєднала для "Робітниці" 15 передплатниць. Пізніше зорґанізовано в нашому місті Бостоні Жіноче Робітниче Товариство. Товаришки принумерували тоді 100 чисел "Робітниці" на місяць. Тих 100 чисел було тяжко розпродати і товаришки зменшили його до 50. Це число приходить до нас і досі.

Коли товаришки хочуть працювати, то всі числа розходяться, а коли ні, то дещо лишається.

Я була кольпортаркою в 1929 р. і через 6 місяців старалася щиро поширювати "Робітницю".

Я отримала 285 ч. "Робітниці" на суму $28.50. Спродала 229 ч. на суму $22.40. Осталося 61 ч. на суму $6.10. Опуску на розпроданих числах "Робітниці" ми отримали $11.20.

Ті гроші ми розпреділили так: $5.00 вислали на пресфонд "Робітниці", $5.00 — на орґанізаційний фонд СУРО; $1.20 пішли на інші орґанізаційні ціллі.

Я поширювала теж "Світло" й іншу літературу. А в тім поширювання найбільше помагали мені т-ки Н. Путак, О. Чипига і А. Біла.

З приходу з "Світла" наше товариство вислало $3.55 на пресовий фонд "Робітниці".

Ю. Чабан, кольпортарка.

Бостон, Масс.

ПРОЩАЛИ ДЕЛЄҐАТА НА КОНҐРЕС ПРОФІНТЕРНУ.

Дня 17 липня робітниці і робітники місцевости Колгорст, Алта., влаштували пращальну вечірку т. Дж. Меклавдові, якого майнері нашого округа вислали до Радянського Союзу на Пятий Конґрес Профінтерну.

Пращальна вечірка почалася концертом, який відкрив Дж. Пантролі. Він покликав до слова т-ку Епонен. Т-ка Епонен говорила про причину теперішної економічної кризи і про положення робітництва. Головну увагу в своїй промові звернула вона на висвітлення тих способів, при помочи яких капіталісти обдурюють і визискують робітниць.

Вона теж розказала присутним, як вільно живуть робітниці Радянського Союзу та закликала робітниць і робітників, щоби вступали до комуністичної партії.

Після неї говорив тов. І. Гладун. Він коротко пояснив, чому Ліґа Робітничої Єдности висилає тов. Меклавда на Конґрес Профінтерну та яку користь принесе це майнерам Канади.

Третім бесідником був тов. Галіс, який говорив в угорській мові.

Грімкими оплесками публика привітала виступ орґанізатора Комсомолу тов. Фарбі. А по ньому ще промовляв сам тов. Дж. Меклавд. Він пообіцяв правдиво переказати по повороті все, що побачить в Радянському Союзі.

Опісля присутні робітники і робітниці подали тов. Меклавдові гарно вишиваний червоний прапор, який доручили йому передати робітництву Радянського Союзу. При передаванні прапора саля греміла оплесками. Пращальну вечірку закінчено Інтернаціоналом.

П. Яківчук.

Колгорст, Алта.

ПОДЯКА.

На цьому місці складаю щиру товариську подяку Головному Зарядові РЗТ за виплачену мені запомогу в сумі $40.50. А теж щиро дякую опікункам хорих і всім торонтонським товаришкам і товаришам, що відвідували мене в шпиталі та допомогли мені по виході з него.

Торонтонські членкині і члени дуже по товариськи заопікувалися мною. Я приїхала до Торонта з Енсонвил і особисто не знала нікого в Торонто. Але членкині і члени наших орґанізацій заопікувалися мною, найшли мені приміщення і забрали з шпиталю. Я дуже задоволена, що я вступила до орґанізації і закликаю всіх робітниць ставати членкинями на них орґанізацій.

П. Картис.

Торонто, Онт.

Вегревил, Алта.

Дорога Аміністраціє!

Посилаю Вма вислід кампанії, що проводилась на допомогу нашій пресі.

Звіт представляється як слідує:

Передплата "У.Р.В."	$22.00
Передплата "Робітниці"	6.00
Передплата "Ф. Ж."	3.00
Передплата "С. М."	2.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	1.00
Пресовий фонд "Робітниці" ...	2.45
Пресовий фонд "Ф. Ж."	2.00
Пресовий фонд "С. М."	2.05
Разом	$40.50

Збірка на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Тов. Василь Семотюк зібрав на лісту ч. 4302 на передплату $4.50 на пресовий фонд: П. Стесик 50 ц.

Тов. В. Луцяк зібрав на лісту ч. 4305 на передплату $1.50.

Тов. Л. Березка зібрав на лісту ч. 5563 на пресовий фонд по $1.00: Л. Березка, І. Соколов; В. Березка 10 ц.: В. Бережан 5 ц. Разом $2.15. (20 ц. з фонду відтягнено на оплату почти.)

Тов. В. Семотюк зібрав на передплату "У.Р.В." $32.00; на передплату "Ф. Ж." $3.00.

Жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

Василь Семотюк.

Гемтремк, Міш.

Т-ка Марія Кучмій зібрала на лісту ч. 3467 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: П. Кузьмович, Е. Польовий, І. Канук; по 25 ц.: М. Кучмій, Ф. Кучмій, Т. Слободін, В. Кузьмич, С. Готра, К. Половко. Разом $3.00.

Як хто працював для "Робітниці".

Оттава, Онт.

Дорога Адміністраціє!

Від імени пресового комітету в Оттава, Онт. посилаю Вам почтовий переказ на суму $155.30, як вислід з трнмісячної кампанії в користь нашої робітничо-фармерської преси.

Фінансовий звіт представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$60.00
Передплата "Робітниці"	11.30
Передплата "Ф. Ж."	8.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	41.90
Пресовий фонд "Робітниці"	32.35
Пресовий фонд "Ф. Ж."	1.75
Разом	$155.30

Збірка на лісти на передплату і пресовий фонд:

Тов. Іван Ґора зібрав на передплату "У.Р.В." $12.00.

Тов. П. Гайдейчук зібрав на передплату "У.Р.В." $20.00; на передплату "Робітниці" $1.50; на передплату "Ф. Ж." $2.00; на пресовий фонд "У.Р.В." $3.50.

Тов. Петро Богач зібрав на передплату "У.Р.В." $4.00; на передплату "Робітниці" $1.50; на пресовий фонд "У.Р.В." $1.35.

Тов. Д. Дідейчук зібрав на передпалту "У.Р.В." $4.00; на передплату "Робітниці" $1.50; на пресовий фонд "У.Р.В." $1.25.

Тов. М. Чоповик зібрав на передплату "У.Р.В." $6.00; на передплату "Ф. Ж." $2.00; на пресовий фонд "У.Р.В." $1.00.

Тов. Тодор Плисюк зібрав на передплату "Ф. Ж." $2.00; на пресовий фонд "Ф. Ж." $1.00.

Тов. Н. Боцян зібрав на пресовий фонд "Ф. Ж." 75 ц.

З чотирох підприємств на пресовий фонд "У.Р.В." $35.05; прихід з вечерка на пресовий фонд "Робітниці" $19.25.

Збірка на лісти на пресовий фонд "Робітниці":

Тов. К. Кендел зібрав на лісту ч. 4382 по 25 ц.: Ф. Марак, І. Шпак; М. Жидачевський 10 ц. Разом 60 ц.

Т-ка Анна Жалоба зібрала на лісту ч. 4395 по 50 ц.: Е. Пашковська, Я. Жалоба; по 25 ц.: Ф. Марак, В. Дубенко, Б. Берк, К. Гаврилюк, Ф. Плисюк, Д. Дідейчук, М. Жидачевський, А. Кандюк, А. Жалоба, П. Богач. Разом $3.50.

Т-ка Юлія Якубовська зібрала на лісту ч. 4381: В. Строґуш 50 ц.; по 25 ц.: І. Сипак, Н. Марковський, М. Чоповик, І. Поніч, О. Сухецький, Ф. Марак, К. Гаврилюк, Ґ. Скрипничук, В. Бекер. Разом $2.75.

Т-ка Анна Чоповик зібрала на лісту ч. 4380: А. Чоловик 50 ц.; по 25 ц.: Д. Дідейчук, П. Мусій, М. Чоповик, Ф. Маралля, Ґ. Скрипничук, М. М. Чоповик, І. Тарновський. Разом $2.25.

Т-ка Марія Морозюк зібрала на лісту ч. 4383 по 25 ц.: Ф. Марак, Д. Дідейчук, П. Гайдейчук, М. Чоповик, І. Ґора, І. Тарновський, В. Довбенка, М. Трегук, А. Макарович, М. Мандрик, Ф. Плисюк, М. Морозюк. Разом $3.00.

Тов. Ф. Марак зложив на пресовий фонд $1.00.

Всім колекторам і жертводавцям щира подяка.

За пресовий комітет,
П. Гайдейчук, секр.

Содбори, Онт.

Дорогі Товаришки!

Від імени пресового комітету посилаю Вам почтовий переказ на суму $832.37, що ми придбали в користь пресового фонду і передплати для нашої робітничо-фармерської преси.

Звіт з кампанії представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$508.00
Передплата "Робітниці"	69.10
Передплата "Ф. Ж."	18.00
Передплата "С. М."	3.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	149.67
Пресовий фонд "Робітниці"	44.55
Пресовий фонд "Ф. Ж."	1.50
Пресовий фонд "С. М."	38.55
Разом	$832.37

Імена колекторів, що збирали передплату "Робітниці":

Тов. Дм. Юрчук зібрав $11.30.
Тов. І. Костур зібрав $21.00.
Тов. М. Савчук зібрав $12.80.
Тов. Д. М. Слободзян зібрав $12.00.
Тов. Е. Паук зібрав $4.50.
Т-ка Ю. Іванюк зібрала $3.00.
Товтрівський $1.50.
Д. Гунда — $1.50.
Т. Ґрех — $1.50.

На пресовий фонд "Робітниці зібрали:

Тов. М. Савчук зібрав: І. Чопюк 25 ц.; по 10 ц.: Д. Приймак, П. Антощук. Разом 45 ц.

Тов. Д. Юрчук зібрав по $1.00: Д. Юрчук, М. Яхніцька, Е. Свищук; М. Заліщук 50 ц.; С. Шевчук 30 ц.; по 25 ц.: К. Климкович, А. Боднарська. Разом $4.30.

Тов. Д. М. Слободян зібрав: Д. Петришин $2.00; І. Осадчук 50 ц. Разом $2.50.

Тов. К. Процик зібрав по $1.00: К. Процик, В. Олійник; С. Твердун 50 ц. Разом $2.50.

На ріжні лісти зложили: Н. Ткач $1.00; Т. Ґрех 50 ц.: К. Гунда 25 ц. Разом $1.75.

З підприємств Жінвідділу вплинуло $33.05.

Всім жертводавцям і колекторам щира подяка.

З товариським привітом,
Пресовий Комітет.

Гилкрест, Алта.

Дорогі Товаришки!

Від імени відділу Жіночої Секції ТУРФДім в Гилкрест посилаю Вам $46.00 що ми придбали підчас пресової кампанії в користь передплати і пресового фонду для нашого журналу "Робітниці".

Збірка на лісти на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Товаришки Анна Івасюк і Олена Лелюк зібрали на лісту ч. 1172 і 1177 на передплату $16.50; на лісту ч. 1169 на пресовий фонд по $1.00: М. Ґреґори, Т. Маценко; по 50 ц.: К. Кебич, М. Олійник, О. Лелюк, А. Курилюк, Г. Скварко, А. Івасюк, В. Тодорук; по 25 ц.: Л. Семотюк, Ф. Порайко, А. Гайлей, А. Куницька. Разом $6.50.

На пресовий фонд з підприємств вплинуло $23.00.

Повторення:

Передплата "Робітниці"	$16.50
Пресовий фонд "Робітниці"	29.50
Разом	$46.00

За пресовий комітет,
А. Івасюк, Олена Лелюк.

Ошава, Онт.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету посилаю Вам почтовий переказ на суму $124.80, що ми придбали в користь нашої преси.

Наші придбання розпреділяються так:

Передплата "У.Р.В."	$56.50
Передплата "Робітниці"	9.75
Пресовий фонд "У.Р.В."	46.75
Пресовий фонд "Робітниці"	2.60
Пресовий фонд "С. М."	9.20
Разом	$124.80

На передплату і пресовий фонд "Робітниці" зібрали:

Т-ка Ю. Медвідь зібрала на лісту ч. 1786 на передплату $3.00.

Т-ка Якимчук зібрала на лісту ч. 1791 на передплату $3.75.

Т-ка М. Петришин зібрала на лісту ч. 1787 на передплату $3.00; на пресовий фонд по 50 ц.: М. Петришин, І. Руснак, С. Дубаш, С. Мацкевич; по 25 ц.: І. Дячук, Ф. Стрільчук; М. Вронський 10 ц. Разом $2.60.

Жертводавцям і колекторам пресовий комітет складає щиру подяку.

З товариським привітом,
В. Більський, секр.

Торолд, Онт.

Дорогі Товаришки!

Від імени відділу Жінсекції в Торолд посилаємо Вам на пресовий фонд "Робітниці" $5.00, що вплинуло з святкування Міжнародного Дня 8. березня.

Е. Фекита, серк.-скарбник.

Коністон, Онт.

Пресовий комітет в Коністон, Онт. придбав на передплату і пресовий фонд для нашої робітничо-фармерської преси $224.73. Зокрема звіт представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$98.00
Передплата "Робітниці"	40.55
Передплата "Ф. Ж."	4.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	67.68
Пресовий фонд "Робітниці"	13.75
Пресовий фонд "Ф. Ж."	.75
Разом	$224.73

Імена жертводавців на пресовий фонд на передплату і пресовий фонд "Робітниці".:

Т-ка А. Лазарович зібрала на лісту ч. 4444 на передплату $40.55; на ч. 4372 на пресовий фонд: Відділ Жінсекції $4.00; по 50 ц.: М. Бабій, Ґ. Білоус, І. Хмара, І. Дудик, В. Григорук, М. Костанюк, Л. Постович, М. Приймак, Н. Сусла, І. Сторожук, М. Дудик, С. Криштуф, В. Двіжона, М. Явний, Д. Зінько, М. Бучовська (Івана); по 25 ц.: С. Кормило, В. Лазарович, М. Мойсюк, А. Вандзяк, Гр. Савка, Ф. Романчук, Ф. Процків. Разом $13.75.

Жертводавцям щира подяка.

Сонсет Гавз, Алта.

Дорогі Товариші!

Посилаю Вам почтовий переказ на суму $6.55, з того $1.00 на передплату "Ф. Ж." і $3.55 пресового фонду і по $1.00 на пресовий фонд "Робітниці" і "С. М."

На пресовий фонд зложили: Г. Тодорук $1.00; по 25 ц.: С. Пасєка, Д. Пасєка, В. Максилевич, К. Максилевич, Д. Музичин, Н. Пасєка, Г. Музичин, А. Пасєка, С. Парасюк, Д. Прокопюк, Г. Данилюк, М. Данилюк; по 15 ц.: П. Ґледій, Ґ. Ґледій, Ю. Ґледій, Н. Пасєка, Ю. Пасєка; по 10 ц.: М. Музичин, П. Максилевич, О. Пасєка, Ґ. Пасєка, Р. Максилевич, Й. Максилевич, З. Максилевич, Ю. Максилевич; О. Максилевич 5 ц.

Повторення:

Передплата "Ф. Ж."	$1.00
Пресовий фонд "Ф. Ж."	3.55
Пресовий фонд "Робітниці"	1.00
Пресовий фонд "С. М."	1.00
Разом	$6.55

Гроші ті зібрано на забаві в тов. Івана Парасюка, за що всім жертводавцям складаю щиру подяку.

З товариським привітом,
С. Пасєка.

Сейнт Енс, Онт.

Дорогі Товаришки!

Старанням відділу РЗТ в Сейнт Енс, Онт. відсвятковано дня 9. березня Міжнародний День Жінок Робітниць. Відсвятковано це свято в хаті тов. І. Савчука при спільнім обіді. Свято почалось відспіванням Інтернаціоналу після чого зібрано добровільної колекти на пресовий фонд "Робітниці" $3.45. Відтак забрала слово т-ка Вивюрська і переповіла історію жіночого свята а товаришка Марія Скрипник дала відчит на тему "жінки робітниці і їх участь в політичній партії. Відтак слідували декламації й відчитання з "Робітниці" статтю: "Чи може жити людина без орґанізації". Всі точки що були на програмі виконано вдоволяючо та на цьому свято закінчено.

З товариським привітом,
М. С.

Торонто, Онт.

Дорогі Товаришки!

Від імени Жінсекції посилаю Вам почтовий переказ на суму $33.35, з того 80 ц. на передплату "Робітниці" а $32.55 на пресовий фонд.

На пресовий фонд зложили: Т. Ґрік 50 ц.; тов. і т-ка Пісенді 35 ц.; по 25 ц.: М. Федорів, А. Криськів, Т. Теплюх, П. Копачинська, Т. Севич, Т. Мельниченко, Т. Знаховський, Т. Коваль; Т. Грапчук 20 ц.: Т. Ґафтар 15 ц.; по 10 ц.: Т. Волянік, М. Бузд, Т. Ґридзан; по 5 ц.: Альґос, Засімович; Т. Гринишин 30 ц.; Т.В.К. $1.00. Безіменних на $2.65.

Пресовий фонд "Робітниці" з святкування міжнародного дня жінок робітниць — вільна колекта $25.00.

Разом пресового фонду на "Робітницю $32.55.

Всім жертвдавцям щира товариська подяка.

З товариським привітом,
П. Копачинська.

Іст Виндсор, Онт.

Дорогі Товариші!

Від імени пресового комітету посилаємо Вам почтовий переказ на суму $337.00 на нашу робітничу пресу. На пресу придбано на передплату і пресовий фонд:

Передплата "У.Р.В."	$168.00
Передплата "Робітниці"	31.50
Передплата "Ф. Ж."	13.00
Передплата "С. М."	3.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	114.95
Пресовий фонд "Робітниці"	1.85
Пресовий фонд "С. М."	4.20
Разом	$337.00

Пресового фонду з лісти і підприємств було $115.65, але 70 ц. відтягнено на пересилку, то остається лише пресового фонду на "У.Р.В." $114.95.

Збірка на пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка А. Купецька зібрала на лісту ч. 4144: Я. Клуб $1.00; А. Купецька 50 ц.; В. Бучинський 35 ц. Разом $1.85.

Всім колекторам і жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,
Пресовий Комітет.

Мус Джо, Саск.

Дорога Адміністраціє!

Висилаємо Вам почтовий переказ на суму $201.50 зараз а вже вислано дня 11. січня ц. р. $23.35, що разом робить $224.85.

Вислід з пресової кампанії представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$122.00
Передплата "Робітниці"	39.75
Передплата "Ф. Ж."	10.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	47.60
Пресовий фонд "Робітниці"	5.50
Разом	$224.85

Зібрано на пресовий фонд на лісти $38.60, з представлення $9.00, разом $47.60.

Збірка на лісти на передплату і пресовий фонд:

Тов. М. Козен зібрав на лісту ч. 8791 на передплату "У.Р.В." $26.00; на передплату "Робітниці" $10.50.

Тов. Ґ. В. Петришин зібрав на лісту ч. 8748 на передплату "У.Р.В." $96.00; на передплату "Робітниці" $29.50.

Тов. І. Гладій зібрав на передплату "Ф. Ж." $10.00.

Зібрано на пресовий фонд "Робітниці" по $1.00: А. Соколовська М. Баран: З. Гордейчук 70 ц.; Р. Хома 55 ц.; по 50 ц.: А. Гаркот, В. Гладій, М. Козен; А. Палагніч 35 ц.; Е. Голінатий 20 ц.; по 10 ц.: А. Гленський, П. Москаль. Разом $5.50.

Щира подяка всім жертводавцям.

З товариським привітом,

Ю. Петришин.

Лашін, Кве.

Дорога Адміністраціє!

Від імени пресового комітету посилаю Вам $124.70, що придбано в нашій місцевости в користь нашої робітничо - фармерської преси. Зібрано на передплату і пресовий фонд як слідує:

Передплата "У.Р.В."	$54.00
Передплата "Робітниці"	6.80
Передплата "Ф. Ж."	1.00
Передплата "С. М."	2.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	40.85
Пресовий фонд "Робітниці"	9.30
Пресовий фонд "С. М."	9.25
Разом	$124.70

Збірка на лісти на пресовий фонд "Робітниці":

Тов. М. Михайлюк зібрав на лісту ч. 4577: С. Мошук 30 ц.; по 25 ц.: М. Михайлюк, В. Михайлюк, Й. Нагірняк. Разом $1.05.

Т-ка С. Сибастиянович зібрала на лісту ч. 4591 по 50 ц.: Р. Білик, Д. Федорук, З. Панасюк; Н. Сушко 35 ц.; по 25 ц.: С. Сибастиянович, К. Леліцька, Ф. Боґуш, К. Бацай, Ю. Джурбей, Г. Павлюк, Д. Гакман, В. Лісковський, С. Томчишин, Гр. Івахнюк, Н. Мошук, Л. Лещук, М. Шевчук, Н. Волкович, І. Венскевич; П. Тогій, 20 ц.; по 10 ц.: Ю. Сибистиянович, К. Сибистиянович. Разом $6.00.

Тов. Гр. Івахнюк зібрав на лісту ч. 4578 по 25 ц.: С. Сибастиянович, В. Лісковський, Гр. Івахнюк. Разом 75 ц.

Тов. Н. Миськов зложив на пресовий фонд $1.00; Ф. Бурковський 50 ц. Разом $1.50.

Всім колекторам і жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

За пресовий комітет,

Д. Косташик, секр.

Виндсор, Онт.

Дорогі Товаришки!

Від імени пресового комітету при відділі Р.З.Т. у Виндсор, Онт. посилаю Вам почтовим переказом $76.60, що ми були в спромозі зібрати на передплату і пресовий фонд для нашої робітничо-фармерської преси. Рахунок розпреділюється так:

Передплата "У.Р.В."	$30.00
Передплата "Робітниці"	6.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	26.00
Пресовий фонд "Робітниці"	12.60
Пресовий фонд "Ф. Ж."	2.00
Разом	$76.60

Фонд вплинув на "У.Р.В." з розіґравка індика $22.00, зі збірки на лісти $4.00.

Збірка на пресовий фонд "Робітниці" на лісти:

Тов. С. Чорній зібрав на лісту ч. 4139 по 50 ц.: М. Бойко, І. Г. Мартинюк; по 25 ц.: С. Чорній, Е. Забуряний, І. Гриник, А. Яровий, В. Татарин, Річардсон, Й. Дзюмінський, І. Гудима, Т. Гудима. Разом $3.25.

Т-ка К. Гуменюк зібрала на лісту ч. 4141: К. Гуменюк $1.00; по 50 ц.: І. Гриник, Д. Бунт, М. Мулярчик, І. Мулярчик, Г. Колодій; по 25 ц.: С. Джалабій, Дзюмінський, М. Чорнобай, Горбатюк, І. С. Струк, А. Бублевич, С. Гнідий. Разом $5.25.

Т-ка Марія Лакуста зібрала на лісту ч. 4142 по 50 ц.: Й. Лакуста, М. Бойко; по 30 ц.: А. Лакуста, І. Ахтимійчук; по 25 ц.: М. Лакуста, Д. Семотюк, В. Белейчук, Д. Мироник, М. Михайлюк, Д. Сандуляк, П. П., І. Меда, І. Гриник, Г. Шоновський. Разом $4.10.

Всім жертводавцям і колекторам щира подяка.

З товариським привітом,

За пресовий комітет,

Іван Гриник.

Нюварк, Ню Джерсі.

Дорогі Товаришки!

Тут у нас рік тому взад завязалася Укр. Роб. Мандолінова Орхестра ім. Лисенка під проводом тов. Смеречинського при товаристві "Єдиніість" в Нюварку. Згадана орхестра давала вже два підприємства (концерти), які були досить успішні. З цих двох підприємств оплачено рент салі, де відбувалися проби а ще $10.00 нам лишилося, то ми рішили вислати як добровільний фонд на підтримку "Робітниці". Отже Українська Робітнича Мандолінова Орхестра ім. Лисенка при Тов. "Єдність" в Нюварку, Ню Джерсі посилає $10.00 на пресовий фонд "Робітниці".

За Комітет,

Василь Прусіцький.

Брентфорд, Онт.

Дорогі Товаришки!

В суботу, 8. березня, відсвятковано в нас Міжнародний день Жінок Робітниць концерт-мітінґом. Концерт почався відспіванням Червоний Прапор. Відтак товаришка Заячковська переповіла історію цего свята і закликала робітниць до орґанізації. Товаришка Фізор говорила про значіння жіночої орґанізації й чому жінки робітниці повинні належати до неї.

Третим промовцем був тов. Багрій, який вказував на те, що капіталістична система визискує на рівні робітників і робітниць й тому всі ми повинні брати участь в боротьбі проти визиску. Робітниці працюють по фабриках, в ресторанах та готелях за мізерну платню й навів приміри, що наслідком тяжкої праці багато робітниць умирає передвчасно. На закінчення відспівано Інтернаціонал. На цьому святі ми зібрали $5.00, що і висилаємо на пресовий фонд нашого журналу "Робітниці".

За відділ Жінсекції,

М. Фізор, робкорка.

Домініон Но. 1, Н. С.

Дорога Адміністраціє!

Посилаю Вам $5.60, з того $1.50 на передплату "Робітниці" а $4.10 на пресовий фонд. Гроші ці вплинули з свята Міжнародного Дня Жінок Робітниць, що відсвяткувано дня 8. березня, ц. р. Говорили товариші і товаришки про значіння того дня, вповні переповіли історію робітничого руху й говорено про розкріпачену жінку Радянського Союзу. На заклик товаришки і товариші зложили на пресовий фонд "Робітниці" $4.10.

На закінчення слід згадати, що підчас цього свята постановлено зорґанізувати в цій місцевости Жінвідділ, вибрано товаришок до заряду й вислано спис членкинь до Ц.К. Ж.С. Свято закінчено відспіванням Інтернаціоналу.

З товариським привітом,
Г. Сиґідин.

Порт Артур, Онт.

Дорога Адміністраціє!

Від імени листопадового комітету в Порт Артур передаю Вам $280.50, що ми зібрали в користь нашої преси на протязі трьох місяців.

Збірка наша представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$139.00
Передплата "Робітниці"	100.50
Передплата "Ф. Ж."	9.00
Передплата "С. М."	.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	16.40
Пресовий фонд "Робітниці" ..	15.00
Разом	$280.50

Збірка на лісти на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Тов. В. Ярмій зібрав на лісту ч. 4695 на передплату $6.00; на лісту ч. 362 на пресовий фонд: М. Вороняк 50 ц.: В. Ярмій 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Марія Слоньовська зібрала на лісту ч. 4689 на передплату $21.50; на лісту ч. 326 на пресовий фонд по 25 ц.: М. Слоньовська, А. Руснак, А. Ґаврилюк, Е. Петраш. Разом $1.00.

Тов. В. Гаврилюк зібрав ч. 4377 на передплату $3.00; на лісту ч. 325 на пресовий фонд: В. Гаврилюк 50 ц.; по 25 ц.: Л. Належитий, М. Вальчук, Н. Семків, Т. Николайчук. Разом $1.50.

Т-ка Палагна Сорока зібрала на лісту ч. 4698 на передплату $4.50; на "Ф. Ж". $2.00; на пресовий фонд "Робітниці" по $1.00: В. Бойко, П. Миронюк, М. Макарчук; по 50 ц.: М. Муха, П. Перуняк; по 25 ц.: П. Сорока, Я. Сорока, С. Янкевич, С. Поцілуйко, С. Підгірний, І. Люх; І. Волошин 10 ц. Разом $5.60.

Товаришка Докія Луговик зібрала на лісту число 4694 на передплату $30.75; на лісту число 350 на пресовий фонд по 25 ц.: Д. Луговик, М. Баров, К. Перейма, В. Гаврилюк, І. Ґонтовнюк, З. Дутчин. Разом $1.50.

Т-ка М. Доскоч зібрала на лісту ч. 4699 на передплату $35.25; на лісту ч. 354 на пресовий фонд: К. Масарек $1.00; по 50 ц.: М. Зачернюк, В. Сачковський; по 25 ц.: П. Січкар, М. Доскоч, П. Карпишин, М. Баров, М. Вальчук, П. Петелько, В. Гаврилюк, С. Козел, Г. Семенов; М. Журбей 20 ц.; по 10 ц.: П. Слотвінський, С. Вонішевський. Разом $4.65.

Що-до нашого пресового комітету то працював він по своїй змозі. В нас зараз велике безробіття, але все-ж таки придбали що могли.

Отже на цьому місці наш пресовий комітет складає щиру подяку всім тим, що працювали в користь нашої робітничо-фармерської преси.

З товариським привітом,
За пресовий комітет,
М. Доскоч, секр.-скарбник.

Іст Килдонан, Ман.

Дорогі Товариші!

Від імени робітничих орґанізацій в Іст Килдонан, Ман. висилаємо Вам $151.75, що зібрано підчас пресової кампанії вкористь нашої преси.

Звіт з кампанії представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$10.00
Передплата "Робітниці"	21.30
Передплата "Ф. Ж."	4.00
Передплата "С. М."	3.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	10.00
Пресовий фонд "Робітниці" ..	6.70
Пресовий фонд "С. М."	.75
Разом	$151.75

Збірка на лісти на пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Оля Кулинич зібрала на лісту ч. 3742: Оля Кулинич $1.00; Я. Кулинич 50 ц. Разом $1.50.

Т-ка Олена Іваночко зібрала на лісту ч. 3785 по 50 ц.: О. Кушніренко, О. Іваночко, А. Деркач, М. З., М. Катамай, Н. З.; по 25 ц.: М. Станіславська, М. Деркач, Ю. Бибик, К. Іваночко, Д. Іваночко; П. Поврозняк 10 ц. Разом $4.35.

На ріжні лісти зложили: Я. Стецишин 50 ц.; А. Борейко 25 ц.; С. Рос 10 ц. Разом 85 ц.

Всім колекторам і жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,
За пресовий комітет,
Іван Процак.

Кровленд, Онт.

Дорогі Товаришки!

Посилаю Вам чеки на суму $203.70, яку було зібрано як передплату і пресовий фонд на нашу пресу в місяцях листопаді і грудні. Всіх грошей зібрано як слідує:

Передплата "У.Р.В."	$119.00
Передплата "Робітниці"	28.55
Передплата "Ф. Ж."	17.00
Передплата "С. М."	15.25
Пресовий фонд "У.Р.В."	10.40
Пресовий фонд "Робітниці" ..	1.60
Пресовий фонд "Ф. Ж."	1.00
Пресовий фонд "С. М."	10.90
Разом	$203.70

Збірка на лісти на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Товариші Гунька і Федів зібрали на передплату $6.00, А. Куфлюк і В. Бойчук $4.50.

Товаришки Матейкова і Чорній зібрали на передплату $1.50; на пресовий фонд: М. Лозіцький 50 ц.; Нестор 10 ц. Разом 60 ц.

Товариші Й. Чорний і Г. Литвин зібрали на передплату $6.05; на пресовий фонд по 50 ц.: М. Навроцький, Л. Дорчак. Разом $1.00.

Пресовий комітет складає усім жертводавцям щиру подяку.

Хай живе робітнича преса.

З товариським привітом,
За пресовий комітет,
І. Штайнер, секр.

Лондон, Онт..

Дорога Адміністраціє!

Висилаємо Вам від відділів ТУРФДім, Жінсекції і РЗТ лісти зі збіркою передплати і пресового фонду на "У.Р.В.", "Робітницю", "Ф. Ж." і "С. М." Всіх грошей зібрано $69.65.

Збірка на лісти на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка А. Хомік зібрала на лісту ч. 4649 на передплату $3.00; на лісту ч. 396 на пресовий фонд по 25 ц.: А. Хомік, Д. Плецан, Д. Балик. Разом 75 ц.

Т-ка Розалія Мельник зложила на лісту ч. 4641 на передплату $1.50; на лісту ч. 401 зібрала на пресовий фонд

по 25 ц.: М. Мельник, С. Гаврилюк, І. Шемерлюк, Р. Мельник; Ґ. Гудек 15 ц.; А. Корш 10 ц. Разом пресфонду $1.25.

Т-ка Юзефа Дикун зібрала на лісту ч. 395 на пресовий фонд: Юзефа Дикун 15 ц.; по 10 ц.. І. Шемерлюк, Н. Ломаш. Разом 35 ц.

Тов. І. Дикун зібрав на лісту ч. 7114 на пресовий фонд: І. Плицан 25 ц.

Повторення:

Передплата "У.Р.В."	$43.00
Передплата "Робітниці"	7.50
Передплата "Ф. Ж."	4.00
Передплата "С. М."	1.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	10.05
Пресовий фонд "Робітниці"	2.60
Пресовий фонд "С. М."	1.50
Разом	**$69.65**

Всім колекторам і жертводавцям щира подяка.

М. Хомік, секр.-скарбник.

Гемилтон, Онт.

Дорогі Товаришки!

Від імени пресового комітету посилаю Вам почтовий переказ на суму $460.28 а то на передплату і пресовий фонд нашої робітничо-фармерської преси.

Звіт з подрібна представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$242.00
Передплата "Робітниці"	63.75
Передплата "Ф. Ж."	13.00
Передплата "С. М."	6.25
Пресовий фонд "Робітниці"	4.44
Пресовий фонд "С. М."	10.25
Пресовий фонд "У.Р.В."	72.10

Почтова пересилка $1.51, остає 70.59

Разом $460.28

Збірка на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Марія Мілюх зібрала на лісту ч. 1592 на передплату $3.00.

Т-ка У. Лівінська зложила на лісту ч. 1595 на передплату $1.50.

Т-ка М. Пруська зложила на передплату $1.50.

Т-ка К. Бажанська зложила на передплату $1.50.

Т-ка А. Содлат зложила на передплату $1.50.

Т-ка О. Порайко зложила на передплату $1.50.

Т-ка Анна Мензатюк зібрала на лісту ч. 1599 на передплату $5.25.

Т-ка М. Ґранка зібрала на лісту ч. 1594 на передплату $4.50.

Т-ка Н. Тракало зібрала на лісту ч. 1588 на передплату $4.50.

Т-ка А. Яківчук зібрала на лісту ч. 1598 на передплату $6.00.

Т-ка А. Мельниченко зібрала на лісту ч. 1583 на передплату $4.50.

Т-ка А. Скалоцька зібрала на лісту ч. 1596 на передплату $4.50.

Т-ка Г. Дзвідзінська зібрала на лісту ч. 1591 на передплату $9.00.

Т-ка А. Костик зібрала на лісту ч. 1584 на передплату $6.00.

Тов. Гаврилець зібрав на лісту на передплату $4.50.

Тов. І. Тофан зібрав на лісту ч. 4895 на передплату $1.50.

По $1.50 на передплату зложили: Анна Тимчук, Марія Калинюк. Разом $3.00.

Імена колекторів і жертводавців на пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка М. Пруська зібрала на лісту ч. 4294: М. Пруска $1.00; І. Потура 50 ц.; по 25 ц.: П. Демчук, В. Дубець, П. Панасюк, В. Пруский, І. Тофан; по 10 ц.: А. Кравчук, С. Ессіс, Н. Романов. Разом $3.05.

Т-ка Н. Костик зібрала на лісту ч. 4300: А. Горячка 50 ц.; по 25 ц.: І. Зачипило, А. Беркита, В. Дрепко, Д. Збінський, М. Твардовський, П. Кубай, Н. Костик, Ільчук, П. Корбет, М. Стосовський, Д. Жировський; Г. Філик 15 ц.; В. Дубець 10 ц. Разом $.350.

Т-ка Олена Порайко зібрала на лісту ч. 4298 по 50 ц.: О. Порайко, Н. Тракало. Разом $1.00.

Т-ка Олена Грабовецька зібрала на лісту ч. 4279: О. Грабовецька $1.00; П. Чернявський 50 ц.; по 25 ц.: Н. Вербіцька, Т. Тимчишин; по 10 ц.: І. Іванюк, М. Балик. Разом $2.20.

Т-ка А. Яківчук зібрала на лісту ч. 4325: А. Яківчук 50 ц.; по 25 ц.: М. Руда, А. Кравець. Разом $1.00.

Т-ка Т. Ґранка зібрала на лісту ч. 4289: Т. Ґранка 25 ц.; К. Волощук 15 ц. Разом 40 ц.

Т-ка Анна Солдат зложила на пресовий фонд 25 ц.

Т-ка Анна Скалоцька зібрала на лісту ч. 4288 по 25 ц.: Г. Лихач, А. Скалоцька, Н. Гладій, А. Кравчук. Разом $1.00.

Т-ка І. Дзвідзінська зібрала на лісту ч. 4293: Р. Дзвідзінська 50 ц.; К. Ілійчук 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Е. Ліліцак зібрала на лісту ч. 4297: І. Люс 50 ц.; по 25 ц.: Е. Ліліцак, Демчук, Т. Чижишин, Ю. Павлів, І. Потур, Ю. Пруский. Разом $2.00.

Т-ка Е. Форостян зібрала на лісту ч. 4290 ио 25 ц.: Бібко, Е. Форостян, Литязнець, Мазур, Маліський. Разом $1.25.

Т-ка М. Мінюх зібрала на лісту ч. 4292: М. Мінюх 50 ц.; М. Сироїшка 25 ц. Разом 75 ц.

З підприємств жінвідділу вплинуло на пресовий фонд $37.29.

Всім колекторам, жертводавцям і учасникам наших підприємств наш пресовий комітет складає щиру подяку.

З товариським привітом,
За пресовий комітет,
Петро Бойчук, Стефан Котик.

Келґари, Алта...

Дорогі Товаришки!

Від імени всіх наших орґанізацій, що гуртуються при Укр. Роб. Домі в Келґари, посилаю Вам почтовий переказ на суму $763.50, яку ми придбали підчас три-місячної кампанії в користь української робітничої преси.

Звіт з кампанії представляться так:

Передплата "У.Р.В."	$503.00
Передплата "Робітниці"	82.30
Передплата "Ф. Ж."	19.00
Передплата "С. М."	13.50
Пресовий офнд "У.Р.В."	124.30
Пресовий фонд "Робітниці"	10.55
Пресовий фонд "С. М."	10.85
Разом	$763.50

Збірка на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Анна Савчук зібрала на лісту ч. 5084 на передплату $1.50; на пресовий фонд: А. Савчук 50 ц.; М. Унгурян 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Фрозина Єремко зібрала на лісту ч. 5079 на пресовий фонд по $1.00: П. Богоносюк, А. Богоносюк; по 50 ц.: І. Шапка, т-ка Шапка; по 25 ц.: М. Осатюк, С. Гарас, Р. Єремко. Разом $3.75.

На передплату зібрала $2.30.

Т-ка Анна Гавриш зібрала на лісту ч. 5080 на передплату $7.50; на пресовий фонд: І. Клевчук 50 ц.

Т-ка Калина Якимович зібрала на лісту ч. 5075 на пресовий фонд по 50 ц.: К. Якимович, К. Гупало, М. Ґерус, В. Ґерус. Разом $2.00.

На передплату зібрала $10.50.

Т-ка Настя Данилишин зібрала на лісту ч. 5081 на передплату $9.00; на пресовий фонд по 50 ц.: Д. Боровський, Н. Олексієвич; Н. Арборак 30 ц.; по 25 ц.: Г. Сроцький, В. Ілів, А.

Драпак, Н. Арбурак, Г. Бузак, Н. Данилишин. Разом $2.80.

Тов. Никола Нагірний зібрав на передплату $1.50.

Тов. Я. Сякалюк зібрав на передплату $50.00; на пресовий фонд. А. Шандро 50 ц.; А. Мадюк 25 ц. Разом 75 ц.

Всім колекторам і жертвдавцям від імени української робітничо-фармерської преси складаю щиру подяку.

З товариським привітом,
За пресовий комітет,
Я. Сякалюк, секр.

Тіммінс, Онт.

Дорогі Товаришки!

Від імени пресового комітету в Тіммінс, Онт. пересилаємо Вам всіх грошей разом $1,071.82, що ми придбали з минулої кампанії в користь нашої робітничо-фармерської преси.

З подрібна звіт представляться так:

Передплата "У.Р.В."	$448.00
Передплата "Робітниці"	100.50
Передплата "Ф. Ж."	16.00
Передплата "С. М."	25.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	340.82
Пресовий фонд "Робітниці"	35.55
Пресовий фонд "С. М."	115.95
Разом	$1,071.82

Збірка на передлату "Робітниці":

Т-ка Марія Рожок зібрала старої і нової передплати $31.50.

Т-ка Катерина Василик зібрала старої і нової передплати $6.00.

Т-ка Анна Смук зібрала старої і нової передплати $4.50.

Т-ка Анна Козлов зібрала нової передплати $3.00.

Стара передплата:

Т-ка М. Чепіль зібрала на передплату $9.00.

Т-ка М. Рубанець зібрала на передплату $9.00.

Ф. Палагнюк зібр. на передплату $3.00.

Н. Матиміш зібрав $3.00.

Збірка на пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Марія Рожок зібрала: Й. Стрілецький $1.00; по 50 ц.: М. Рожок, В. Дутчак, В. Слободян, І. Гнатюк, С. Малярчук, В. Котнюк, В. Боднар, С. Звір; по 25 ц.: М. Каглян, М. Бойчук, О. Угрин, І. Любанович, П. Сарахман, І. Оноскі, С. Тупер, Ю. Миронюк, С. Пасиніцький, М. Семяніч, В. Миринчук; М. Жолуб 20 ц.; Я. Брелюс 10 ц.; Й. Снопко 55 ц. Разом $8.60.

Т-ка Катерина Василик зібрала по 50 ц.: К. Василик, М. Гуцуляк, М. Карлачук; по 25 ц.: О. Олексюк, С. Тупер, І. Данилчик, І. Пікулей, В. Кийван, С. Маркевич; Т. Любанович 20 ц. Разом $3.20.

Т-ка Анна Смук зібрала: А. Смук $1.00; М. Григоряк 50 ц. Разом $1.50.

Т-ка Марія Чепіль зібрала: М. Чепіль $1.00; по 50 ц.: З. Мороз, П. Бойчук. Разом $2.00.

Т-ка Марія Рубанець зібрала: П. Візінський $1.00; по 50 ц.: П. Бойчук, М. Рубанець, М. Сеник; П. Сарахман 25 ц. Разом $2.75.

Т-ка Лікерія Карча зібрала: Л. Карча 50 ц.; по 25 ц.: І. Григоряк, П. Сарахман, Д. Данило, Ґ. Татарчук. Разом $1.50.

Т-ка Анна Камінська зібрала по 50 ц.: А. Камінська, М. Камінський. Разом $1.00.

На ріжні лісти зложили по $1.00: Н. Бальон, О. Майданюк, Л. Мандрик; по 50 ц.: М. Маркевич, Р. Волчок, П. Сушанська, М. Крамарюк, А. Мафтуряк. Разом $5.50.

Пресовий фонд безіменних $1.50.

Всім жертводавцям щира подяка.

За пресовий комітет,
І. Максимюк, секр.

Морвіна, Ман.

Дорогі Товариші!

Заледви проминуло два роки, як в Морвіна, Ман. засновано відділ ТУРФДім. Побудовано гарний будинок, маємо гарну сценерію та вдоволяючу скількість членства. На просвітньому полі членство працює по змозі, хоч є такі, що відтягаються від просвітньої та орґанізаційної праці. Все ж таки старанням діяльних членів відділу ТУРФДім устроєно товариську забаву в хаті товариша І. Зембика, на якій зібрано на пресовий фонд для нашої преси $11.15.

Імена жертводавців по 50 ц.: І. Солтис, Ю. Шевчук, Т. Щурко; В. Якимів 35 ц.; Ю. Студенний 30 ц.; по 25 ц.: М. Стоцький, М. Стоцька, М. Шевчук, А. Марищак, С. Щурко, І. Помажанський, І. Зембик, В. Зембик, П. Зембик, Л. Зембик, Я. Зембик, Т. Зембик, М. Лютий, А. Люта, Ф. Люта, Ф. Стоцький, М. Ваврук, Т. Ваврук, Н. Любінська, Т. Щепак, С. Помажанська, К. Щепак, М. Швець, Я. Щурко, Ю. Щепак, І. Стоноґа, Г. Щурко, М. Щурко, В. Якимів, Ф. Польний, М. Острижнюк, М. Павлюк, П. Гук, Ю. Гук, Ф. Щурко, О. Острижнюк, А. Бояк, М. Якимів, М. Кирильчук, Т. Кирильчук; по 20 ц.: М. Яцюк, П. Солтис, Ю. Бачевич; по 15 ц.: Г. Люта, П. Острижнюк; по 10 ц.: М. Галке, П. Кудельський, П. Острижнюк, А. Крук, Ю. Крук, А. Саґан, С. Щурко, А. Явсак, К. Щурко, Ю. Яцюк, В. Ґолке. Разом $14.15. Заплачено за музику $3.00, остається $11.15.

Жертви розпреділюється так:

Пресовий фонд "У.Р.В."	$5.00
Пресовий фонд "Робітниці"	2.00
Пресовий фонд "Ф. Ж."	3.00
Пресовий фонд "С. М."	1.15
Разом	$11.15

Всім жертводавцям складаю щиру товариську подяку.

З товариським привітом,
М. К., робкор.

Венкувер, Б. К.

Дорогі Товаришки!

Наш пресовий комітет у Венкувер придбав в минулій кампанії на передплату і пресовий фонд для нашої робітничо-фармерської преси $352.30.

Зібрано передплати і пресового фонду як слідує:

Передплата "У.Р.В."	$126.00
Передплата "Робітниці"	28.00
Передплата "Ф. Ж."	11.00
Передплата "С. М."	3.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	143.85
Пресовий фонд "Робітниці"	38.95
Пресовий фонд "С. М."	1.00
Разом	$352.30

Збірка на лісти на пресовий фонд "Робітниці":

Тов. І. Вовк зібрав: В. Собко 50 ц.; по 25 ц.: М. Гладій, С. Задорожний, Ф. Мартин, А. Пашинюк, Е. Ламатурник, М. Підпернюк, Й. Міцій, В. Решкуний. Разом $2.50.

Т-ка А. Голосько зібрала по $1.00: М. Аврам, Н. Аврам, М. Голосько, О. Голосько, А. Голосько; по 50 ц.: Р. Івахів, Т. Аврам, Ф. Манкіш, Ф. Ґоргій; В. Малофій 25 ц. Разом $7.25.

Тов. Ю. Лепковський зібрав: І. Вовчук $1.00; по 50 ц.: П. Лудчак, І. Романчук; по 25 ц.: Ю. Лепковський, С. Лепковський, І. Доганік, О. Мостюк. Разом $3.00.

Т-ка Е. Подановська зібрала: Ґ. Аврам $2.00· Т. Подановська $1.00. Разом $3.00.

Тов. К. Бойк зібрав: П. Олішевська 50 ц.; К. Бойк 25 ц. Разом 75 ц.

Тов. А. Демчук зібрав: Т. Бабій 50 ц.

Т-ка С. Назаркевич зібрала: Я. Ґоцький 50 ц.

Т-ка А. Ґолінська зложила 50 ц.

Тов. П. Аронець зібрав: І. Добіє $1.00; по 50 ц.: П. Нерес, І. Курик, В. Зеленко, І. Стефан, Е. Кісілевич; по 25 ц.: В. Горбань, М. Ковальчук, С. Колівошка, І. Сікорський, П. Дутка, Мамій, В. Зеліняк, С. Янчук, Н. Н.; по 10 ц.: І. Стефюк, А. Антонович. Разом $5.95.

Т-ка С. Романюкова зібрала: І. Ветлак $1.50; по $1.00: О. Босович, Л. Юзвак; по 50 ц.: Я. Бариський, Ґ. Деґрат, П. Ольшевська, П. Перейма, П. Карпик, С. Скегар, І. Харапнікевич, Б. Сохацький, Д. Перейма, В. Зеленко, Ф. Ференц, І. Юзвак, О. Скегар, В. Гаврилюк, Н. Н., С. Романюкова, П. Павлюк; Й. Шайк 40 ц.; по 25 ц.: Ф. Костюк, Я. Ґоцький, Н. Ґолінський, Н. Перейма, І. Пернеровський, Й. Кушнір, П. Марусик, В. Малофій, Н. Когут; Н. Романюк 20 ц.; П. Кулій 15 ц. Разом $15.00.

Всім кертводавцям і колекторам щира подяка.

З товариським привітом,
За пресовий комітет,
Петро Павлук.

Саскатун, Саск.

Дорогі Товаришки!

Від імени пресового комітету в Саскатун, Саск. посилаємо Вам почтовим переказом $426.77, що ми придбали в минулій кампанії для нашої преси.

Звіт представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$189.00
Передплата "Робітниці"	66.35
Передплата "Ф. Ж."	26.00
Передплата "С. М."	2.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	139.97
Пресовий фонд "Робітниці"	3.45
Разом	$426.77

Збірка на лісти на передплату і пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Анна Поливкан зложила на передплату $3.00.

Тов. Іван Риботицький зібрав на передплату $14.50.

Т-ка С. Кальмуцька зібрала на передплату $3.75.

Т-ка П. Перегінська зібрала на передплату 80 ц.

На безіменну лісту (певно ліста комітету) зібрано на передплату $12.75.

Т-ка Марія Світик зібрала на передплату $21.80; на пресовий фонд по 50 ц.: К. Сенон, А. Бобінська; М. Світик 25 ц.; І. Николайчук 20 ц. Разом $1.45.

Т-ка А. Кальмуцька зібрала на передплату $5.25; на пресовий фонд: Д. Огородник 50 ц.; по 25 ц.: В. Мокомела, М. Богданський, Д. Присяжний, М. Бучок, Й. Голуб, А. Кальмуцька. Разом $2.00.

Всім жертводавцям і колекторам щира подяка.

Пресовий Комітет.

Вест Форт Вил'ям, Онт.

Дорога Адміністраціє!

Від імени пресового комітету посилаю Вам $611.49 як вислід з пресової кампанії в користь нашої робітничо-фармерської преси.

Загальний звіт представлятеся так:

Передплата "У.Р.В."	$302.00
Передплата "Робітниці"	$106.50
Передплата "Ф. Ж."	39.00
Передплата "С. М."	10.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	136.24
Пресовий фонд "Робітниці"	13.60
Пресовий фонд "Ф. Ж."	.30
Пресовий фонд "С. М."	.35
За оголошення	3.00
Разом	$611.49

Збірка на передплату "Робітниці":

Пресовий комітет зібрав на лісту $48.00.

Т-ка А. Чепесюк зібрала на лісту ч. 5959 на передплату $28.50.

Т-ка К. Борецька зібрала на лісту ч. 5896 на передплату $4.50.

Т-ка А. Галущак зложила на передплату $1.50.

Т-ка О. Кузик зібрала на лісту ч. 5836 на передплату $6.00.

Т-ка П. Манорик зложила на передплату $1.50.

Т-ка П. Пупеза зібрала на передплату $1.50.

Т-ка А. Галущак зібрала на лісту ч. 5844 на передплату $3.00.

Т-ка П. Рубанець зібрала на лісту ч. 5840 на передплату $1.50.

Т-ка Г. Андрейчук зібрала на лісту ч. 5186 на передплату $3.00.

Т-ка М. Погорілець зложила на передплату $1.50.

Т-ка К. Квітень зібрала на лісту ч. 5985 на передплату $6.00.

Збірка на пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Е. Чепесюк зібрала на лісту ч. 3141 по 50 ц.: Т. Чепесюк, П. Дідич; по 25 ц.: А. Ґерман, К. Зуб, А. Галабіцька, Ю. Октоба, М. Загаровська; К. Олійник 15 ц. Разом $2.40.

Т-ка К. Борецька зібрала на лісту ч. 3219: К. Борецька 50 ц.; по 25 ц.: І. Буджак, М. Шевчук, О. Борецький; М. Галущак 20 ц.; по 15 ц.: І. Притуляк, С. Яшан, М. Курилів. Разом $1.90.

Т-ка З. Боднарчук зібрала на лісту ч. 3209 по 25 ц.: З. Боднарчук, В. Підвербецький. Разом 50 ц.

Т-ка А. Д. Галущак зложила 25 ц.

Т-ка О. Кузик зібрала на лісту ч. 3220: О. Кузик 30 ц.; по 25 ц.: А. Федорів, Е. Тацюк; В. Сойка 20 ц. Разом $1.00.

Т-ка П. Рубанець зібрала на лісту ч. 3225 по 50 ц.: П. Рубанець, Бойчук, М. Щепанський; по 25 ц.: П. Чаплій, В. Федоруз; по 15 ц.: П. Совіцька, Слюсарчук. Разом $2.30.

Т-ка П. Пупеза зібрала на лісту ч. 3217 по 25 ц.: П. Пупеза, М. Луник. Разом 50 ц.

Т-ка К. Квітень зібрала на лісту ч. 32000 по 25 ц.: К. Квітень, К. Гринчук. Разом 50 ц.

Т-ка П. Манорик зложила 25 ц.

Т-ка А. Бжіцька зложила 50 ц.

Імя нечитке 50 ц.

На руки комітету зложили по 50 ц.: З. Шимкова, М. Чайка, Т. Шадна, С. Балабух; по 25 ц.: М. Заґрош, М. Бойчук, М. Глуханюк, О. Горняк. Разом $3.00.

Всім колекторам і жертводавцям щира подяка.

За пресовий комітет,
І. Горняк.

Карбон, Алта.

Тов. А. Калапаца зібрав на пресовий фонд "У.Р.В." $1.50; на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: А. Старчук, П. Ілащук. Разом $1.00.

Вінніпеґ, Ман.

Тов. Я. Тимочек зібрав на лісту ч. 1306 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: Я. Тимочек, П. Павлюк. Разом $1.00.

Шаплю, Онт.

Т-ка Ольга Матвіїв зібрала на лісту ч. 1673 на передплату "Робітниці" $1.50; на пресовий фонд по 25 ц.: О. Матвіїв, Ю. Фалко. Разом пресового фонду 50 ц.

Торонто, Онт.

Дорогі Товаришки!

Від імени пресового комітету посилаю Вам звіт з наших придбань для української робітничо - фармерської преси.

Загальний звіт представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$567.50
Передплата "Робітниці"	101.80
Передплата "Ф. Ж."	4.00
Передплата "С. М."	12.50
Пресовий фонд "У.Р.В."	247.37
Пресовий фонд "Робітниці"	16.25
Пресовий фонд "С. М."	20.42
Разом	$969.84

Збірка на передплату "Робітниці":

Т.т. Ф. Качмар і Ф. Чоповик зібрали $1.50.

Тов. Д. Коваль зібрав $3.00.

Тов. Л. Ворон зібрав $1.50

Тов. Д. Дімет зібрав $1.50

Т-ка Ю. Лотоцька зібрала $1.50.

Тов. І. Н. Трухан зібрав $3.00.

Тов. М. Масевич зібрав $1.50.

Т-ка С. Маджеська зібрала $3.00.

Тов. О. Ковалів зібрав $3.00.

Т-ка В. Білозорська зібрала $12.00.

Т-ка О. Мельниченко зібрала $13.50.

Тов. О. Чорній зібрав $3.00.

Тов. М. Череватий зібрав $7.50.

Тов. Ф. Заставний зібрав $6.00.

Т-ка К. Гарасимівна зібрала $14.00.

Тов. М. Білий зібрав $5.80.

Тов. М. Киняк зібрав $8.25.

Т-ка Богайчук зібрала $6.50.

Збірка на пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка Зофія Маджеська зібрала по 50 ц.: З. Маджеська, Я. Помейчук; К. Заяцуна 25 ц. Разом $1.25.

Т-ка О. Кучмак зібрала: М. Онищик 50 ц.; по 25 ц.: О. Щурівна, Бучмаківна, І. Диба, З. Диба, О. Кучмак. Разом $1.75.

Т-ка В. Бялозорська зібрала по 25 ц.: П. Федів, М. Бойко, В. Бялозорська. Разом 75 ц.

Т-ка О. Мельниченко зібрала: М. Косик 50 ц.; О. Мельниченко 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка А. Мотика зібрала по 25 ц.: Ф. Шевадицький, Т. Дмитрів, Т. Мотика, А. Мотика, А. Чіканська. Разом $1.25.

Т-ка К. Гарасимівна зібрала по $1.00: т-ка Богайчук, М. Мальований; К. Гарасимівна 70 ц.; по 50 ц.: Боднарський, І. Стечишин; Н. Чучвара 40 ц.; Копачинський 35 ц.; Тофан 25 ц. Разом $4.70.

Т-ка А. Баран зібрала по 25 ц.: А. Баран, В. Фучила, К. Джуґало, А. Шафран, І. Ружило, М. Савайла, П. Томків, Т. Павзюк, В. Хавік, І. Стеранка, П. Чічко, І. Корба. Разом $3.00.

Т-ка П. Максимонько зібрала по 15 ц.: А Вовчук, О Максимонько, М. Денимдра; по 10 ц.: Н. Павляк, Г. Паращій, М. Довбуш, В. Максимонько, А. Кішка; по 5 ц.: М. Олексій, М. Романишин. Разом $1.05.

На ріжні лісти зложили: М. Прихода $1.00; М. Романчук 50 ц.; О. Ковалів 25 ц. Разом $1.75.

Всім колекторам і жертводавцям й всім тим, що брали участь в наших підприємствах пресовий комітет складає щиру товариську подяку.

З товариським привітом,
За пресовий комітет,
О. Мосієнко.

Пітерсон, Ню Джерсі.

Дорогі Товаришки!

Висилаю цим разом $4.65 на пресовий фонд "Робітниці", що я зібрала на лісту ч. 1361. Слідуючі зложили по $1.00: Е. Лукенчук, Н. Петрович; по 50 ц.: Д. Лукенчук, П. Дацків; М. Курганевич 40 ц.; по 25 ц.: П. Греголинський, К. Земледух, М. Голуб, Д. Скакун, В. Діка. Разом $4.65.

Надіслала я цю збірку трохи пізно, але краще пізно чим ніколи. Всі ми робітниці повинні нести поміч нашій ґазеті чи журналові, бо ніхто кромі нас самих нам не поможе. Тому кличу всіх, що ще бокують від робітничих орґанізацій, щоби читали робітничу пресу і помагали її при всякій нагоді. То ж вступайте в робітничі орґанізації і боріться за свої права.

З товариським привітом,
Ева Лукенчук.

Честер, Па.

Тов. Петро зібрав на передплату "Робітниці" $7.50; на пресовий фонд по 50 ц.: К. Чернецька, М. Сагай, А. Ничипор. Разом $1.50.

Едмонтон, Алта.

Т-ка Анна Крокуш зложила на лісту ч. 1050 на передплату "Робітниці" $3.00; на лісту ч. 4937 на пресовий фонд по 50 ц.: І. Тхір, І. Д. Тхір, А. Крокуш. Разом пресфонду $1.50.

Транскона, Ман.

Дорогі Товаришки!

Пресовий комітет в Транскона, Ман. придбав на нашу робітничо-фармерську пресу $348.34. Зібрано $288.50 на передплату і $59.84 на пресовий фонд. На пресовий фонд на лісти зібрано $27.90, прихід з "галовін" $22.24.

Прихід з пресової кампанії представляється так:

Передплата "У.Р.В."	$200.00
Передплата "Робітниці"	55.50
Передплата "Ф. Ж."	24.00
Передплата "С. М."	9.00
Пресовий фонд "У.Р.В."	50.14
Пресовий фонд "Робітниці"	6.90
Пресовий фонд "Ф. Ж."	1.00
Пресовий фонд "С. М."	1.80
Разом	$348.34

Імена колекторів, що збирали на передплату "Робітниці":

Т-ка І. Повшак зібрала $34.50.

Т-ка Я. Чобанік зібрала $10.50.

Т-ка Филип зібрала $10.50.

Збірка на пресовий фонд "Робітниці":

Т-ка М. Филип зібрала по 50 ц.: М. Филип, М. Харенко; О. Кунька 25 ц. Разом $1.25.

Т-ки Н. Бала і К. Данчук зібрали по 25 ц.: Й. Чобанік, Ґ. Мор, Й. Пожарнюк, П. Данилюк, В. Довбигуз, І. Повшок, Е. Шо; Т. Собистіянський 20 ц.; по 10 ц.: І. Подґурський, Н. Базилькевич, Н. Жуковський, К. Кіспірська, М. Филип, П. Романець. Сафенюк, С. Дубас, М. С., С. Ґаліцький, Ф. Ковсим, П. Грабовська, І. Тарас, З. Повшок, Е. Ґенсьор, М. Полянська; по 5 ц.: Н. Небожук, О. Кунка, І. Братчек, Н. Н., А. Шемехо. Разом $3.80.

Зібрано на пресовий фонд "Робітниці" на лісти $5.05; прихід з "галовін" $1.85.

Всім колекторам і жертдавцям щира подяка.

Пресовий Комітет.

Шікаго, Илл.

Т-ка Корнеля Штайн зложила на лісту ч. 3716 на передплату "Робітниці" $1.50; на лісту ч. 2968 на пресовий фонд: М. Вальчинович 75 ц.; по 50 ц.: К. Штайн, А. Фільварків; по 25 ц.: Й. Штайн, І. Прокопчук, В. Скоморовський, М. Вареница, В. Гук, Косован, В. Руди, М. Личак, Н. Шевчук, Костецький, С. Лещук, І. Мікей; М. Савчук 20 ц. Разом $4.95.

Енсонвил, Онт.

Т-ка Розалія Ґерчук зібрала на лісту ч. 5291 на передплату "Робітниці $6.00; на передплату "С. М." 50 ц.; на лісту ч. 4430 на пресовий фонд "Робітниці" 50 ц.: К. Василик, І. Боднарук, А. Бурдейний, А. Ґерчук. Разом пресового фонду $2.00.

Дірморн, Міш.

Т-ка Анна Римар зложило на лісту ч. 3886 на передплату "Робітниці" $3.00; на лісту ч. 2309 на пресовий фонд: А. Римар $1.00; по 50 ц.: М. Ніспон, Мельник, П. Ваврік; С. Гулька 25 ц.; Н. Н. 10 ц. Разом $2.85.

Бенкфилд, вія Лонґ Лек, Онт.

Т-ка Е. Жабюкова зібрала на лісту ч. 4021 на передплату "Робітниці" $1.50; на лісту ч. 2458 на пресовий фонд: Е. Жабюкова 50 ц.; М. Жабюк 25 ц. Разом 75 ц.

Пакан, Алта.

Т-ка Василина Ісопенко зібрала на лісту ч. 5499 на пресовий фонд "Робітниці": Відділ ТУРФДім в Пакан $1.00; по 25 ц.: В. Ісопенко, Н. Кавюк; М. Басараба 10 ц. Разом $1.60.

Кливленд, Огайо.

Т-ка М. Барабаш зібрала на лісту ч. 3015 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: М. Барабаш, К. Данчук, Д. Бурко. Разом $1.50.

Кливленд, Огайо.

Т-ка А. Батюк зібрала на лісту ч. 2685 на пресовий фонд "Робітниці" по 50 ц.: А. Батюк, А. Канусо, М. Яремко, В. Чіпак, Е. Полізвінська, А. Пастух, М. Раско, П. Гулак, П. Парук, М. Тимчук, В. Петришин, Т. Бутинець; А. Третяк 30 ц.; по 25 ц.: А. Николяк, А. Коваль, В. Тимощук, С. Ленко, І. Колодка, А. Смук, Д. Калинчук, П. Василишин, А. Голоднюк, Буткевич, Т. Франд В. Романович, М. Мельничук, А. Гавриляк; по 20 ц.: Д. Забутний, М. Бакай; по 10 ц.: Н. Незнаний, К. Осащук. Разом $10.40.

Ді Пес, Ман.

Дорогі Товаришки!

Відділ Жінсекції в нашій місцевости посилає Вам $9.95 на пресовий фонд "Робітниці". Ці гроші вплинули з концерт-мітинґу дня 8. березня ц. р.

З товариським привітом,
В. Денисюк, секр-скарбник.

Порт Геней, Б. К.

Дорогі Товаришки!

Посилаю Вам $1.50 на цілорічну передплату "Робітниці" а $1.00 на пресовий фонд. Зложили по 50 ц.: М. Винник, Ст. Винник. Разом $1.00.

Простіть мені, що я так занедбала за наш дорогий журнал "Робітницю". Вже майже два місяці минає, як моя передплата скінчилася. Все те лише через оті проклятi умовини, що працюючі переживають в капіталістичній системі, що не в силі спромогтися на тих пару доларів на час. Тож прошу посилати мені на далі наш дорогий журнал "Робітницю", бо я дуже радо його читаю як рівнож раджу всім робітницям й робітникам читати робітничу пресу. Бо тільки робітнича преса пише правду про те, як робітнича кляса визискувана клясою пануючих та вказує правдивий шлях до освободження з під капіталістичного ярма.

З товариським привітом,
М. Винник.

Ню Йорк, Н. Й.

Т-ка Т. Леськів зложила на передплату "Робітниці" $6.00: на лісту ч. 2900 на пресовий фонд по 50 ц.: Т. Леськів, П. Кусеба, К. Бігун, Т. Стечишин. Разом $2.00.

Венкувер, Б. К.

Дорога Адміністраціє!

Вперед усього вибачте, що я затягнула передплату за журнал "Робітницю" за минулий рік, але обставини так склалися, що я скорше не могла вислати. Зараз висилаю почтовий переказ на $5.10, з того $3.00 на передплату а $2.10 жертвую на пресовий фонд, а це є мій одноденний заробіток. Щиро дякую, що не здержали висилки журналу.

З товариським привітом,
С. Романюкова.

Венкувер, Б. К.

Тов. П. Павлюк зібрав на пресовий фонд "Робітниці: М. Доднарчук 50 ц.; по 25 ц.: О. Стягар, А. Семчук, Задоріжний, Я. Барецький. Разом $1.50.

Дітройт, Міш.

Т-ка Агафія Далаврак зібрала на лісту ч. 392 на передплату "Робітниці" $3.00; на лісту ч. 2857 на пресовий фонд по 50 ц.: А. Далаврак, Ф. Юрків, П. Букшак, М. Марцінишин; А. Вишатицький 10 ц. Разом $2.10.

Енйокс, Б. К.

Тов. Василь Кіндяк зібрав на передплату "У.Р.В." $12.00; на передплату "Робітниці" $6.00; на пресовий фонд "Ф. Ж" $2.00; на пресовий фонд "У.Р.В." $2.50; на пресовий фонд "Робітниці" по $1.00: В Кіндяк, Н. Пудик; В. Девидсон 50 ц. Разом пресового фонду на "Робітницю" $2.50.

Гемонд, Інд.

Дорога Адміністраціє!

Посилаю Вам $8.00, з того $1.50 на передплату "Робітниці" і $6.50 на пресовий фонд.

Імена жертводавців: К. Строяк 75 ц.; по 50 ц.: М. Онищак, Н. Дімов, І. Антонович, Раковська, Н. Анґі, А. Роніц; по 25 ц.: Д. Крістов, С. Вуп, Н. Горбаш, М. Радіс, І. Зіневич, Т. Беля, Н. Н.; В. Піротте $1.00. Разом пресового фонду $6.50.

З товариським привітом,
Марія Онищук.

Брайстон, Ман.

Тов. К. Ворона зібрав на лісту ч. 2655 на передплату "Робітниці" $6.90; на лісту ч. 3848 на пресовий фонд: К. Ворона 25 ц.; М. Ворона 10 ц. Разом 35 ц.

СПРОСТУВАННЯ.

Сімко, Онт.

В "Робітниці" з 15 липня при поквітуванні жертводавців на пресовий фонд "Робітниці" опущено через помилку імена кількох жертводавців. Їх імена подаємо на цьому місці.

На лісту т-ки Т. Щавурської ч. 236 зложили на пресфонд "Робітниці" по 50 ц.: Й. Данилюк, І. Пахолок, Т. Щавурська і К. Журавецькі.

Тіммінс, Онт.

В 12 числі "Робітниці" з 15 червня, в орґанізаційнім фонді з Тіммінс, Онт. було поквітовано в лісті т-ки М. Чепіль ч. 775: Н. Ткачук 25 ц., а має бути Н. Д. Ткачук 25 ц.

В лісті т-ки М. Мандрик ч. 771, пропущено одну цифру. Поміщено: разом $3.,5, а має бути $3.35.

В лісті т-ки А. Козлов ч. 803, було поквітовано: по 25 ц.: С. Гвайт, А. Гришкевич. Разом 50 ц., а має бути так: по 25 ц.: С. Гвай, А. Гришкевич і А. Козлов. Разом 75 ц.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблєми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'еса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'еса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єсна на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозіфія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розоговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS.. WINNIPEG

НОВА УКРАЇНСЬКА РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКА

КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по ріжних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціольоґії й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісти, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраеві — з Радянської України й Галичини — часописи й журали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народніх танків на пяно, скрипку, кларнет і корнет.

ҐРАМОФОННІ РЕКОРДИ Коломбія і Віктор — ріжних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечерами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й ґазети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви піддержуєте робітничо-фармерську організацію. Вже вийшов другий катальоґ, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими організаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським імігрантам.

ДОПОМАГАЄ імігрантам з Буковини дістатися на лісту горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміграційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — — — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ЦІЛИЙ КАПІТАЛІСТИЧНИЙ СВІТ ОХОПИЛА ВЕЛИКА ЕКОНОМІЧНА КРІЗА. ФАБРИКИ СТОЯТЬ, А РОБІТНИЦІ І РОБІТНИКИ ПРИМИРАЮТЬ З ГОЛОДУ. Рис. З. Толкачов.

1 ВЕРЕСНЯ 1930 Ч. 17 ЦІНА 10 ЦЕНТІВ

ЗМІСТ

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі, на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR $1.50; PER SIX MONTHS 80C. SINGLE COPY 10C.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925, AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA.

РІК VII. Вінніпеґ, 1 вересня 1930 Ч. 17

ЖНИВА ЗАВЕЛИ НАДІЇ БЕЗРОБІТНИХ

СТАВАЙТЕ В РЯДИ ЮНІЇ ЛІСОВИХ І РІЛЬНИХ РОБІТНИКІВ!

Жнива. Безробітні чекали на них довгі місяці. Вони надіялися, що зароблять на жнивах на прожиття і якимсь центом забезпечуться на довгу канадійську зиму. І ось жнива тепер в повному ході. В бакс-карах, на карах і під карами крадькома поприїзджали на них до західних провінцій тисячі робітників і робітниць з усіх закутків Канади. Але сподіваної праці, сподіваних заробітків вони не найшли.

Їх приїхало на жнива багато, багато більше як минулими роками, а фармері взяли до праці багато менше. І албертійські, саскечеванські та манітобські місцевости є тепер свідками розпучливих пошукувань багатьох тисяч робітників і робітниць за працею.

Чому фармері наймили до праці багато менше жниварів як минулими роками? На це склалося кілька причин. 1. Багаті фармері завели в себе більше найновішого типу фармерських машин, якими обробляють жнива при дуже малому числі робітників. 2. Через упадок цін на збіжжа фармері стараються обійтися при як найменшому числі робітників і робітниць, що розуміється, тяжко відбивається на тих останніх, бо фармері заставляють їх тяжко працювати. Спід-ап побачили і фарми. 3. З тої-ж самої причини середняки-фармері майже зовсім не наймають до праці робітників і робітниць, бо не мають чим оплатити їх.

Все це разом дає багатим фармерам дуже широке поле для визиску. Вони наймають робітників і робітниць за дуже мізерну платню, а заставляють їх робити від ночи до ночи. Платня жниварів за тяжкий 12 а то й 15 годинний день виносить всього від півтора до двох доларів. Та й в додатку всі ті, що можуть дістати ту тяжку й так мізерно оплачену працю уважаються ще й щасливцями. Тисячі й того не можуть дістати. Словом канадійський "добробут" дає себе відчувати трудящим чимраз гостріше.

Через такий стан річей багато безробітних вже вертають зі жнив назад до міст. Їдуть вони, як і їхали на жнива, в бакс-карах, на ключах, або мандрують пішки.

Міста, в яких в останніх часах було трошки зрідло число безробітних, заповняються ними знову. Вони голодні і обдерті, а з їх очей виглядає розпука. Вони простягають руки до прохожих і просять нікля на каву. Вони сплять в бакс-карах, в парках, в складах дощок тощо. А деякі кінчать самогубством.

Якже відноситься до того тяжкого положення безробітних уряд? Адже ми маємо вже новий консервативний уряд. Адже провідники консервативної партії обіцяли перед виборами не лише помогти безробітним, але й обіцяли усунути безробіття зовсім.

Так, це було перед виборами. Консервати сипали тоді обіцянками вправо і вліво, бо їм треба було робітничих і фармерських голосів. А тепер вони забули всі ті свої обіцянки. Тепер вони мають для безробітних одні лише поліцейські палки і арешти.

Все це діється тепер в часі жнив. А що буде зимою? Що робитимуть зимою ті тисячі безробітних, що сплять тепер по бакс-карах, по парках тощо? Куди вони подінуться тоді?

Над цими питаннями повинні подумати всі робітники і всі робітниці. Це відноситься в однаковій мірі до безробітних і до тих, що працюють. Бо в нинішних днях ніхто з тих, що працюють не можуть бути певні, чи вони не опиняться завтра в рядах безробітних

Робітництво повинно подумати над тими питаннями ще й тому, що канадійські капіталісти разом зі своїм урядом вже роблять заходи, щоби жорстоко використати те жахливе положення безробітних.

Вони плянують побудувати в лісах кемпи-табори, висилати до них зимою безробітних і заставляти їх працювати за таку платню, щоби лише вистарчила їм на мізерний борт.

Який вихід з того положення? Вихід є лише оден. Робітництво мусить орґанізуватися і орґанізовано вибороти собі краще життя. А такою революційною орґанізацією, яка бореться за інтереси робітників і робітниць і до якої всі робітники і робітниці повинні вступати є Юнія Лісових і Рільних Робітників.

Робітниці і Робітники! Хто з вас не хоче помирати з голоду, хто з вас не хоче замерзати зимою на вулицях міст, хто з вас не хоче бути далі жорстоко визискуваний у фабриках, на фармах, в готелях, пральнях, ресторанах тощо, хто з вас не хоче бути невільником в лісових кемпах-таборах, нехай вступає в ряди Юнії Лісових і Рільних Робітників і бореться за свої права, за своє визволення!

Піддержуйте "Йонґ Воркера"!

ДОПОМОЖІТЬ ЙОМУ СТАТИ ТИЖНЕВИКОМ!

Великі завдання, з якими зустрілась тепер Ліґа Комуністичної Молоді Канади, показують, що місячне видавання "Йонґ Воркера" є невистарчаюче для висвітлювання ситуації, в якій находяться молоді робітники Канади і цілого світа.

Викидання з роботи, зривання заробітної платні, зріст безробіття, загроза імперіялістичного панаду на Радянський Союз, загострення противенств між імперіялістичними країнами вимагають, щоби "Йонґ Воркер" став тижневиком. Ставши тижневиком, він зможе успішно керувати боротьбою робітничої молоді та зможе виконувати ролю її орґанізатора й аґітатора.

З тих причин Ліґа Комуністичної Молоді Канади рішила зробити "Йонґ Воркера" від 1 вересня тижневиком. Але вона зможе видавати "Йонґ Воркера" тижнево тільки тоді, коли її в цьому поможуть всі робітники, робітнича молодь і всі масові робітничі орґанізації в Канаді.

Товаришки Робітниці! Дайте всю потрібну поміч, допоможіть зробити "Йонґ Воркера" тижневиком! Допоможіть будувати революційну пресу робітничої молоді в Канаді, бо революційна преса є наймогутнішим знаряддям в руках трудящої молоді в її кожноденній боротьбі проти капіталістів.

Посилайте жертви і передплати на "Йонґ Воркера" до:

THE YOUNG WORKER
650 Bay St., Toronto, Ont.

"В особистому розумінні ріжниця між зрадником по слабости і зрадником умисним і вирахованим дуже велика; з політичного погляду цієї ріжниці нема, бо політика — це фактична доля мільйонів людей, а ця доля не зміняється від цього, чи зраджено мільйони робітників і незаможних селян зрадником по слабости, або зрадниками з користи".

Ленін.

Треті роковини смерти Сакка і Ванзеті

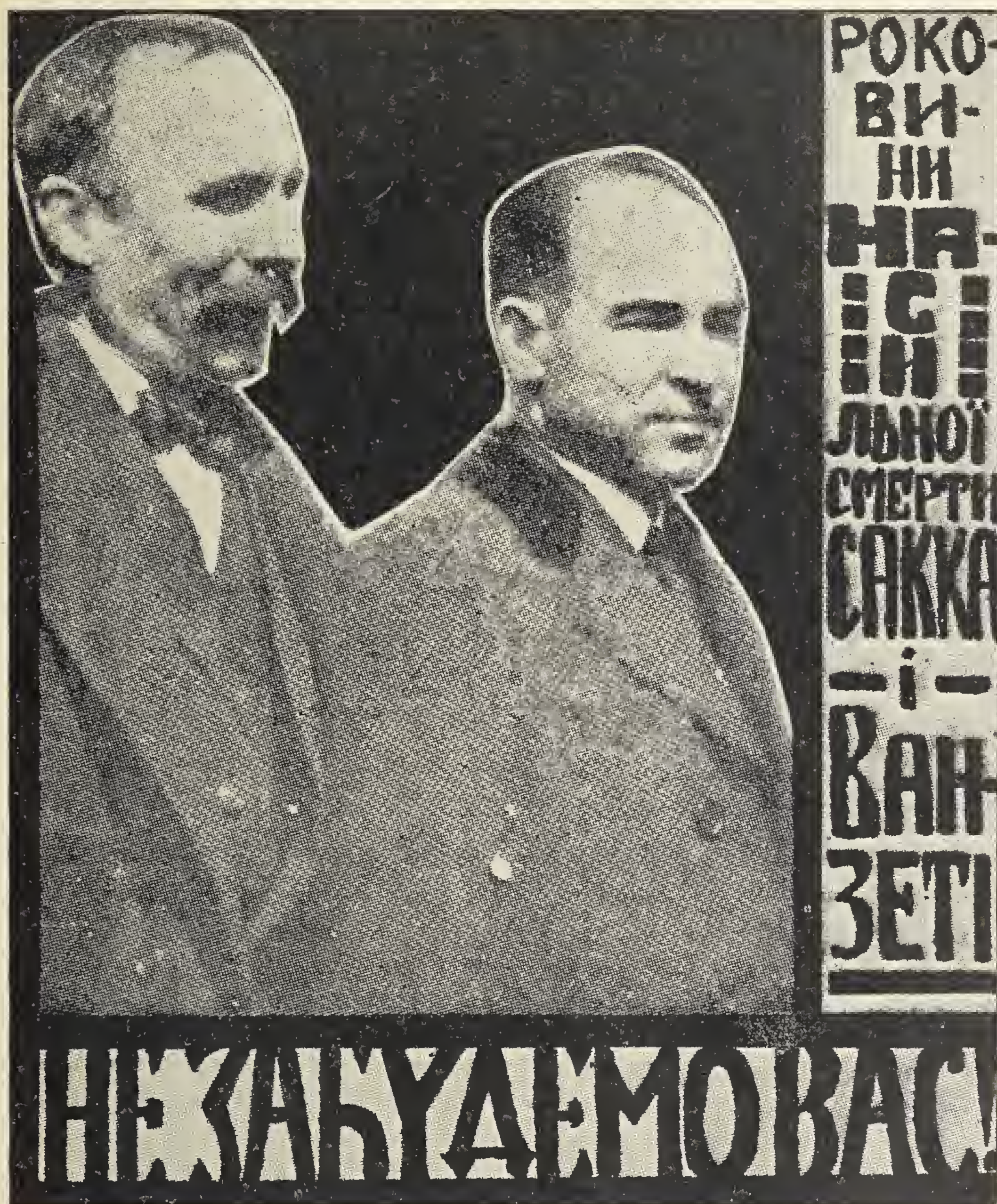

БАРТОЛОМЕО ВАНЗЕТІ Й НІКОЛЯ САККО.

В ночі з 22 на 23 серпня минуло 3 роки, як американаські капіталісти замордували на електричному кріслі двох невинних італійських робітників Ніколя Сакка і Бартольомео Ванзеті.

Сакко й Ванзеті брали активну участь в революційному робітничому русі. Вони стояли на чолі кількох страйків і завзято боролися проти капіталістичного визиску й поневолення. В рядах робітництва вони користувалися великим довірям і впливом, а капіталісти і їх слуги люто ненавиділи їх.

Активна участь Сакка і Ванзеті в революційному робітничому русі була небезпечна для капіталістів і вони рішили позбутися їх. Вони сфабрикували проти Сакка і Ванзеті оскарження, наче-б то вони 15 квітня 1920 р., ограбили і вбили компанійного касієра в Савт Брейнтрі, Мас. На основі того підробленого оскарження капіталісти протримали невинних борців 7 років у тюрмі і вкінці спалили на електричному крі-

Десятки свідків доказували невинність Сакка і Ванзеті. Сам дійсний вбивця і грабіжник признався до того вчинку, який закидувано Сакко і Ванзеті. Протестував цілий пролетарський світ. Але американські капіталісти не звертали на це найменшої уваги. Вони-ж дуже добре знали про невинність Сакка і Ванзеті, але вони хотіли позбутися їх зробити це руками свойого ката.

Вбивство Сакка і Ванзеті — це один з найогидніших мордів, які знає історія клясової боротьби. Американські капіталісти мають на своїх руках багато подібних брудних вчинків.

Дуже подібною до справи Сакка і Ванзеті є справа т.т. Мунія і Билінґса, яких капіталісти мучать в тюрмі вже чотирнацять років. Їх невинність теж доказали десятки свідків, а теж свідок буржуазії недавно признався, що він свідчив проти т.т. Мунія і Билінґса зовсім фальшиво. Але капіталісти далі держать їх в тюрмі.

Зараз у Злучених Державах капіталісти роблять старання, щоби посадити на електричне крісло аж шістьох робітничих провідників, а саме т-ок А. Бурлак і М. Далтон та т.т. Г. Паверса, Т. Нютона, Дж. Кара і Г. Сторея.

В тюрмах Злучених Держав сидять за участь в робітничому русі багато робітниць і робітників. Одні за одними йдуть

там мордування невинних неґрів. В часі демонстрацій і страйкових боїв поліція розбиває робітницям і робітникам голови, а то й попросту мордує їх на вулицях міст.

Теж саме діється і в Канаді та у всіх інших капіталістичних країнах.

Сакка і Ванзеті робітництво не забуде ніколи. День їх смерти робітниці і робітники цілого світа встановили днем боротьби проти капіталістичного терору. В той день робітництво відбуває в усіх містах масові мітінґи і демонстрації та приготовляє свої сили до покінчення з капіталом і його визиском, поневоленням та терором.

Безшумні аеропляни і війна

Багато винахідників працюють зараз горячково на тим, щоби зробити лет аеропляні безшумним. В цій роботі ріжними способами підганяють їх і заохочують імперіялісти всіх країн. Імперіялістам дуже багато залежить на такому винаході. Бо всі вони приготовляються до нової війни. А та імперіялістична країна, яка секретно збудувала би безшумні аеропляни мала би в часі війни велику перевагу над іншими країнами.

На війні велику ролю відіграють несподівані напади. До таких нападів найкраще надаються аеропляни. Але теперішний аеропляннний шум перешкаджає виконанні несподіваних нападів. Його можна підслухати спеціяльними апаратами за багато миль і приготовитися до оборони, себто вислати проти них аеропляни, підготовити їм зустріч з проти аеропляних армат тощо.

Не те з безшумними аеропляннами. Вони могли би несподівано нападати на ворожі міста і армії та нищити їх ґазами, заразливими бактеріями, бомбами тощо. Тому то імперіялістам, які приготовляють нову світову різню так дуже залежить на винаході безшумних аеропляні.

Кромі тих руїнних цілей, для яких плянують використати безшумні аеропляни імперіялісти, такі аеропляни дуже поліпшили би воздушну комунікацію і тим самим принесли би людству велику користь.

В нинішних днях число аеропляні дуже скоро зростає. З бігом часу воно зростатиме ще скорше. Вчені говорять, що в майбутньому люди будуть користуватися аеропляннами в такій мірі, як тепер амтомобілями. Коли б це сталося, то шум аеропляні був би такий великий, що дуже а дуже перешкаджав би людям на землі. А теж шум аеропляні дуже перешкаджає всім пасажирам, що їздять ними. Тому усунення шуму багато поліпшило би воздушну комунікацію.

Головні чинники, що роблять шум при леті аероплянна — це робота мотору, робота пропелера і перетиннаня вітру аеропляном.

Зараз інжиніри є вже на шляху до роблення таких аероплянних моторів, які працюватимуть тихо. Але це рятує справу тільки вчасти. Бо-ж велику частину шуму, як сказано, робить пропелер і перетинання вітру.

Щодо пропелера, то інжиніри не бачуть ніяких способів, при помочі яких його шум можна би усунути. Шум, що повстає від перетинання воздушних хвиль аеропляном — він при скорім леті досить великий — інжиніри думають зменшити через усунення ріжних дротів і поодиноких вистаючих частин, на яких грає вітер при леті. Значить всі ті заходи тільки зменшать, але не усунуть шуму.

У виді такого стану річей інжиніри стараються забезпечити подорожуючих аеропляннами від шуму в інший спосіб. Вони роблять такі аероплянні кабіни, які не пропускатимуть шуму до середини. В таких кабінах пасажири не чутимуть шуму і зможуть свобідно розмовляти, чого зараз вони не можуть робити.

Але все-ж таки вчені не тратять надії, що людському умові вдасться вповні усунути аероплянний шум і дуже можливо, що це станеться в недалекому майбутньому.

Коли трудящі повалять до того часу капіталізм, то безшумні аеропляни приноситимуть людям тільки велику користь. Коли-ж ні, то імперіялісти використають їх для воєнних цілей і вони стануть знаряддям страшного знищення.

Як капіталісти визискують робітниць

Я належу до робітничих орґанізацій вже чотири роки. Але за той час я не могла нічого написали до нашої преси, бо я була неграмотна. Зараз завдяки орґанізації я навчилася читати й писати та пишу перший допис до свойого журналу "Робітниці" про тяжку працю і визиск робітниць у тій фабриці, де я працюю.

Я працюю в кен-фекторі в Сімко, Онт. Разом зі мною працюють тут около 100 старших і молодших робітниць. Місцевих робітниць працює тут мало. Більша половина — це робітниці, що поприїзджали з ріжних дооколичних місцевостей.

Живуть ті робітниці в старих бараках коло фабрик разом зі своїми дітьми. Їх життя жахливе. На муку робітниць і їх дітей, на розпусту молоді в тих гнилих бараках важко й болюче дивитися.

Робітниці, що живуть в тих бараках, не мають ніколи відпочинку. Скінчивши працю в фабриці, вони мусять поратися коло дітей, а потім в ночі не можуть спати через блощиць та ріжних інших насікомих, що аж кишать в тих гнилих бараках.

Рано змучені, невиспані йдемо до фабрик, стаємо на свої місця і очікуємо години, в котрій машина пускається в рух і починаємо заливатися потом від праці.

Кромі тих робітниць, що працюють, є тут багато старших і молодших робітниць, які пошукують за працею. Вони ходять босам за ногами й обіцяють все, включно до самих себе, але роботи не можуть дістати, бо їх є надто багато.

Деякі з них поприїзджали сюди разом з дітьми з далеких місцевостей за позичені гроші і тут не можуть дістати праці, ані не мають грошей, щоби повернути до тих місцевостей, звідки поприїзджали (хоч і там вони не мають нічого). Їм попросту загрожує голодова смерть. І це діється в країні "добробуту".

У фабриці ми працюємо так: одні перебирають фасолю на столах, другі насипають її в кени, треті важуть і т. д. Робота постановлена так, що одна робітниця підганяє другу. А ще кромі того компанія понакладала стільки наганячів, що ми вже навіть не знаємо, кого треба слухати і боятися.

Платня наша мізерна — від 17 до 20 ц. на годину. Години праці довгі. Робимо від 10 до 20 годин денно А як прийде пейда, то майже кожна робітниця дістає від 2 до 10 доларів менше, як їй належиться. Коли-ж котра робітниця впімнеться за ті гроші, то боси накидаються на неї з лайкою і проганяють від праці. А зробити їм це дуже легко, бо під мурами фабрики чекають на працю десятки інших робітниць.

Я й інші орґанізовані робіт-

В отакий спосіб нанкінський уряд в Китаю, на чолі якого стоїть ґенерал Чан Кай Ші, старається здавити революцію. В цьому мордуванні трудящих помагає йому міжнародній капітал. Але китайська революція розгоряється чимраз ширше і розбиває сили реакції. Міжнароднє робітництво мусить дати їй піддержку. Хай живе Радянський Китай!

ниці стараємося переконувати тих робітниць, що працюють з нами, щоби орґанізувалися і не давали себе так жорстоко визискувати. Деякі погоджуються з нами, а деякі через свою несвідомість говорять, що ми тому виступаємо проти компанії, бо ми не віримо в бога тощо. Словом насліпо повторюють слова ріжних слуг капіталу.

Хоч орґанізованих робітниць в тій фабриці працює дуже мало, то все-ж таки наші переконування не пішли на марне.

Недавно нас около 200 робітниць і робітників вийшли на компанійне поле збирати фасолю. Бос сказав нам, що коли ми будемо скоро збирати, то він заплатить нам по 1½ за павн. Ми, орґанізовані робітниці пішли поміж робітниць і робітників і закликали їх, щоби не робили, поки бос не заплатить по 2 ц. за павн. Робітниці прихилились до нашої думки і всі вийшли на страйк. За годину приїхав головний бос і побачивши бойовий настрій серед робітниць, погодився заплатити нам по 2 ц.

Я кличу всіх робітниць, щоби орґанізувалися в юнії, вступали до комуністичної партії і до Жіночої Скеції ТУРФДім та боролися за свої права.

К. Обуханов.

Нове в кіновій індустрії

Одним з наймогутніших засобів, при помочи яких буржуазія поневолює тепер уми трудящих є кіно. Кромі того кіно ще й приносить капіталістам величезні приходи. Найбільші зиски з кіна мають капіталісти Америки. В кіно-театральну індустрію вложено в цілому світі $4,000,000,000. Половина з тої величезної суми належить кіно-театральним компаніям Америки.

Кінова індустрія зазнає в останніх часах одних удосконалень за другими. При помочи тих удосконалень кіно-фільми чимраз правильніше можуть відбивати життя і природу.

Вслід за уведенням говорячих фільмів кінотеатральні техніки удосконалюють апарати, що зможуть виробляти добре передані кольорові фільми.

Знавці твердять, що за півтора року всі кінофільми будуть вцілости або вчасти кольорові. А за три роки, говорять вони, некольорові фільми можна буде так рідко побачити, як тепер німі.

Кромі кольору кінова індустрія заводить ще інші удосконалення. Одним з таких є удосконалення, яке дозволяє знимати і виразно показувати більший простір і більше осіб. З ним же впарі звязане значне удосконалення голосу у фільмах.

Далі кромі тих уліпшень і змін, які ми бачимо і побачимо на екранах, німецький артист-винахідник Шуфман винайшов спосіб, який дуже здешевив виробництво фільмів.

Цей винахід дає змогу при дуже малих коштах продукувати в кіно-театральних студіях фільми, які вірно представлятимуть ріжні міста, околиці, величні гірські сцени тощо.

Значіння того винаходу полягає в тому, що він уможливив при зниманні сполучення великих декорацій чи правдивих сцен з малими моделями, або фотоґрафій з малими дешевими декораціями до тої міри, що після зняття їх на фільму не можна розріжнити, де кінчаться дійсні декорації чи природні сцени, а починаються малі моделі, або де кінчаться фотоґрафії, а починаються декорації.

Завдяки тому винаходові для знимання фільмів вже не треба будувати коштовних сцен. Їх заступають малими дешевими декораціями і фотоґрафіями. Це, розуміється приносить капіталістам величезні зиски.

Удосконалення в кіно-театральній індустрії поступають великими кроками вперед. Але доки існуватиме капіталізм, доки кіно буде находитися в руках капіталітів, доти воно буде служити засобом поневолення умів трудящих і засобом нагромадження капіталів.

Дійсну користь кіно принесе трудящим лише в новому радянському ладі, як воно вже й приносить її трудящим тепер в Радянському Союзі.

ТОВАРИШКО! Чи ваші знайомі є читачками "Робітниці"? Як ні, то приєднайте їх в наші ряди!

НЕ МОЖЕ БУТИ СУПОКОЮ!...

Куди не глянь, куди не кинеш оком —
зо всіх країв нам вісточка одна:
"Визвольний рух!.. в'язниці... кров... і золото...
За страйком — страйк і повстання!
Суди... грабунки... компроміси...
Кона всесвітній капітал!
На зміну йому в героїзмі
іде Великий Комунар!
Нема! й не може бути супокою!
бо світ увесь пожежею пала.
Кривавої борні, клясовою війною
ущерть наповнилась земля...
Між нами вже не може бути згоди:
вчорашній раб — завтра володар,
буржуєві на вістріях свободи
ганебну смерть віщує пролєтар!...
І вже рабом ніколи він не буде!

Лірник.

ЗАПІЗНО.

Дивіться!
Дивіть, як широко ми світим
очима й потужно ступаєм
рядами.
І слухайте, слухайте, як громихає
серцями!
Не чути?!
Не видно може?
Так гляньте:
Он там — у Шангаї,
Марокко,
Бомбаї,
Берліні, Парижу, Ленінграді,
Новім Йорку, Баґдаді
Й куди тільки пролєтарська рука досягає —
Усюди там
гнів марширує полками
І в мільйонних грудях пожаром бунту
палає!
Це ж відголос бурі наших сердець,
Це ж відблиск полум'я наших очей.
А ви хочете нас задушити!
Запізно!...
Бунтарських ідей грізними валами
Ми землю навкруги вже обложили —
Бережіться тепер ви!
Наші марші уже почались
І перші рейди ми вже зробили.

Микола Холмський.

БІЛЬШОВИЦЬКІ КРИЛА.

Останній стук — аероплян,
в аероплянї — більшовик;
він з океану вниз загляне
по всіх куточках звірських, диких.
Дротами мозок пронизавсь —
дзвенить залізо, мідь, чавун...
По всьому світові пов'язались
повітряні бездротні струни:
аґітаційний папірець
в Берлін упав з аероплянy —
струмочком радість в жилах ллється —
надія вирватись з кайданів.
Читають — тисячі умів.
Страйкують — сотні тисяч рук...
Могутній дух — робочий гнів
Проти панів, проти панів...

П. Голота.

"Соціяльна революція може розгорнутися не тільки з приводу великого страйку або вуличної демонстрації або голодового бунту або військового повстання, або кольоніяльного заворушення, але з приводу першої ліпшої політичної кризи, як, приміром, справа Дрейфуса або Цобернський інцидент, або в звязку з референдумом у справі про відокремлення пригніченої нації і т. п."

**

"Ніколи пригноблена кляса не приходила й не могла приходити до влади без попереднього періоду диктатури".

Ленін.

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

(Продовження)

Я сказав їм, що хочу поговорити з офіцером. Коли зявився начальник, я спитав його рішуче й коротко, за що заарештовано раду безробітних та яку, власне, має мету увесь цей маневр. Трохи зніяковівши, відповів він мені, що його повідомлено з Цвікав, ніби безробітні в Фалькенштайні бешкетують, стріляють і розбивають усі вітрини. На має запитання він мусів додати, що в тім нема ні слова правди,. Тоді я запропонував йому цілком енерґійно зараз таки забратися геть із своїм військом. Це збентежило його. Так зробити не можна: правда, він і сам розуміє, що він тут зайвий, але без наказу свого начальства він не має права вирушити звідси. Тоді я звернувся до зібраних перед ратушем безробітних, що їх незабаром набралося вже багато, і спитав: "Ви хочете, щоб салдати були ще годину в місті?" На те була одноголосна відповідь: "Ні, хай зараз забираються!" Тоді офіцер, побачивши, що становище його трохи незручне, попросив, принаймні, дві години строку, щоб вирушити. Але й на це не згодилися. Юрба ринула сходами до ратуша, відтиснула військо назад, взяла рушниці й кулемети і почала їх вантажити на військові автомобілі. Під натиском безробітних салдати сіли на автомобілі. З їхніх облич виразно було видно, які вони раді, що покидають те місто.

Як тільки салдати покинули місто, безробітні заарештували бурмистра й примусили його вже під арештом повідомити дрезденську владу телефоном про те, що скоїлося. Ми примусили його сказати, що через нічний напад на раду безробітних його, бурмистра, та багатьох впливових громадян тримають під арештом у ратуші й триматимуть доти, поки увязнених членів ради безробітних не випустять на волю.

Під радісні вигуки юрби, що, не зважаючи на зливу, чекала від 8 години вранці до 6 увечері, в'їхали до Фалькенштайну випущені на волю.

Тепер на кілька тижнів запанував у місті спокій. Рада безробітних працювала разом із урядовими орґанами, переводячи розподіл харчів і паливо.

У звязку з тим доручено раді безробітних ліквідувати нелеґальну торговлю, що процвітала тоді буйно.

Два члени ради безробітних ходили з двома поліціянтами по домах тих фабрикантів, про яких було відомо, що вони нелеґальним способом нагромадили великі харчові запаси. Ті запаси реквізовано, і таким способом у ті голодні на м'ясо часи за один-єдиний день в ратуші накопичувано цілі гори ситої шинки тощо. На другий день рада безробітних давала в міському бюлетені, до того ж завжди і за підписом влади, оголошення, щоб удови військових, хорі та поліжниці приходили до ратуша, де їм видаватимуть на кожну особу по півфунта чи по цілому фунтові тих ласощів. У розподілі брали участь і орґани влади.

На великих зборах у Тройен вийшов на трибуну 60-літній дідок і почав заїкувато й незґрабно викладати своє прохання. Він працював сорок років у поміщика в Пфофенгрюн. Його син був теж там на роботі. Заробляли вони пятдесять пфеніків за годину. Це було те саме, що двацять пять пфеніків мирного часу. Оце недавно просив старий свого роботодавця підвищити йому платню, бо з такими грішми годі вижити й важко вмерти. Тоді поміщик сказав йому: "Я вам тепер нічого не дам, ідіть до Гельца, хай він вам дає".

Я написав ще того самого вечора поміщикові вимогу негайно передати післанцем десять тисяч марок, щоб ми могли його поденникам дати прибавку; а коли він не виконає нашого бажання, ми виведемо його коні із стайні, продамо й тими грішми сплатимо його борги. Гроші доставлено акуратнісінько.

В ті часи, як у Фалькенштайні вже кілька місяців не можна було дістати картоплі, прийшов до мене одного дня гінець і розповів, що в місцевості Грюнбах, цілком недалеко, якоїнебудь півгодини від Фалькенштайну, громада продає великі партії картоплі. Щось аж віри-

ти не хотілося мені. Я сам поїхав до грюнбахського зверхника громади і справді роздобув два ваґони картоплі. Він сказав мені, що коли б я приїхав на годину раніше, він міг би дати мені ще двацять пять цетнарів, але тепер їх уже продано. Серед розмови сказав він мені, що він має добрі звязки й уже нераз пропонував фалькенштайнському бурмістрові великі партії харчових продуктів: гороху, вівса, сала, картоплі тощо, але бурмистер завжди чомусь відхиляв його пропозиції.

Голова громади замовив телеґрафом за моїми вказівками на один мільйон марок харчів для Фалькенштайну та інших міст Фогтланду.

Хотівши забезпечити сплату за ті харчові продукти, я звернувся із закликом до капіталістів окремих міст, щоб вони дали кредит фінансово-занепалим громадам. Громади мали взяти харчові продукти під свою оруду і розподіляти їх серед людности по низьких цінах.

Але здійснити цих плянів не пощастило, бо надійшло військо. Співробітництво з орґанами влади не до смаку було ні бурмистрові, ні обидвом вождам НСПН — Шторлеві й Пельманові, бо практичні успіхи, що їх добивалися для робітників і безробітних ради безробітних, де були головно комуністи, здобули в місті та околицях багато прихильників комуністичній ідеї.

Обєднаними зусиллями компанії Шторль — Пельман — бурмистер пощастило домогтися від дрезденського соціял-демократичного уряду, що до Фалькенштайну вислано ще раз військо, щоб тепер уже за всяку ціну розігнати й заарештувати раду безробітних і, насамперед, взяти під добру варту мене, бо, як вперто повторяв бурмистер, люди терпітимуть свої нестатки куди покірливіше, як Гельц перестане їх раз-у-раз бунтувати.

У вівторок 3-го червня, о 2-ій годині вночі вступив полк єґерів під командою полковника Берґера у Фалькенштайн і зараз таки вчинили трус щось у сотні товаришів.

На той будинок, де я жив, напало з сотня озброєних рушницями й ручними ґранатами салдатів і взяли його штурмом, виправдуючи це тим, що, мовляв, з даху на військо хтось стріляв. Справді у будинкові навіть не було зброї, та й взагалі безробітні й робітники були беззбройні. Носківські єґери відкрили на 3—4 години рушничний вогонь на димар в сад. Офіцер гукав: "Хай хоч уся буда вилетить в повітря, а ми мусимо знищити того птаха". Мене в будинкові не було, бо чудесно налагоджена "розвідка" перестерегла мене завчасу. Я спостерігав із-за вітряка на горбку, як метушиться урядове військо.

Хоч військо пробуло у Фалькенштайні кілька тижнів і не лишилося жадного будинка, жадної шафи, куди воно не заглянуло б, проте, мене не знайшли.

Я не міг ті три тижні сидіти без діла дома й тільки ховатися раз-у-раз від своїх гонителів. Я хотів працювати для руху. Виступав нелеґально, під чужим прізвищем, по сусідніх місцевостях на прилюдних і членських зборах. Моє появлення було кожного разу соромом для війська, що, здавалось, ось-ось уже мало мене в руках. Одного дня, в червні, треба було мені їхати на партійну конференцію в Хемніц. Моя кватиря була тоді в Авербаху коло Фалькенштайну. Я мусів їхати до Хемніца неодмінно поїздом. Поїзд з Фалькенштайну був геть переповнений військом. Це була військова зміна, що їхала до Цвікав. Я потрапив у дуже скрутне, майже безнадійне становище й навіть не вірив, щоб тепер пощастило мені вислизнутися з рук.

У Цвікав, де військо покидало поїзд, треба було мені пересідати. Я зліз на перон укупі з салдатами. Ті цивільні особи, що злізали зо мною й знали мене особисто, гадали, певно, що мене заарештовано. Тільки салдати не знали, що Гельц, якого вони шукали вже не один тиждень, був зараз серед них. Небезпека оминула мене, я звернув на зручному місці ліворуч, а військо спокійнісінько подалося до виходу.

21 червня, рівно опівдні, вирушили останні єґері з Фалькенштайну а в першій годині я вже знову стояв на сходах у ратуші й промовляв до тисяч робітників і робітниць.

Але військо, покидаючи місто, вжило запобіжних заходів. Виступила тепер на арену національна ґвардія, озброєна рушницями й ручними ґранатами, намагаючися розігнати збори та заарештувати мене. Вона навіть дала випал і розсипалася в розстрільні. Скінчилося тим, що обурені робітники кинулися на героїв з на-

ціональної ґвардії, кількох з них добре одлупцювали й забрали у них зброю. Решта ґвардійців повтікали.

Через кілька днів з'явився в Фалькенштайні представник міністерства і якийсь ґенерал Пілінґ і розпочали переговори з бурмистром, а потім зо мною. Вони вимагали розпустити негайно раду безробітних, виставляли й ріжні інші вимоги, але ми не могли на них згодитися. Вони обидва пробували налякати мене, заявляючи, що уряд ухвалив з разі потреби кинути на Фалькенштайн десять полків, якщо не буде ліквідована рада безробітних. Поки я з ними провадив переговори, знову вступило до Фалькенштайну військо й оточило з усіх боків ратуш та майдан перед ратушем, де було тисяч з шість народу. Оголошено стан облоги й повідомлено, що нікому волосок з голови не спаде та що військо зараз піде собі геть, тільки населення не повинно ставити опору проти арешту Гельца. Потім надійшов відділ з одним офіцером та одним кулеметом і заняв сходи в ратуші, де стояв я, представник уряду і ґенерал. Офіцер сказав мені, що я під арештом.

У ту саму мить заворушилися й обурилися маси перед ретушем, нарід міцною стіною почав натискувати на ратуш, увігнавшися клином у військо. Стріляти не можна було, бо тоді військо стріляло б на військо. Командир зорієнтувався в ситуації і наказав свому відділові пересунутися назад до будинка цехового суду. Ґенерал і представник уряду сховалися теж туди.

Тоді ми послали делеґацію з шістьох чоловіків до судового будинку з вимогою негайно вивести військо з міста. Ґенерал заарештував усю делеґацію. Довідавшися про це, ринула бурхливим потоком людська юрба на майдан коло суду, вперто домагаючися випустити увязнених та вивести військо.

Що-правда, в'язнів випущено, але враз розсипалося військо розстрільною, пробуючи спіймати мене. Мало не потрапив їм у руки, вони вже були коло мене, але кілька робітників загородило дорогу саладатам, що гналися за мною і відкинули їх на вулицю. Кілька інших робітників взяли мене з правого й з лівого боку за руки й подалися зо мною за місто на гору.

(Далі буде.)

І всюди між своїми

(Враження з подорожі.)

(Продовження.)

Ми пустилися дальше в дорогу. На Сані Сайд стояли тисячі автів, тисячі людей. Купалися, їздили бовтами та знимали фотоґрафії. Дорога цементована, гладка, без порохів.

— Ця цементована дорога є з Торонто аж до Ню Йорку, — пояснювали мені товариші.

Проти нас й за нами пересувалися американські авта одно за другим. Всюди літні резиденції, парки та написи: "Велком турист". Ми вїхали в сади. Вишні й черешні як раз обривали, але тому, що того дня була неділя, то на овочевих фармах всюди був спокій, тиша. Яблуні й грушки повгиналися аж до землі. Ідучи поміж ці сади, я на хвилинку забувся, а мої думки занесли мене тисячі миль до родинної землі, яка також пишається багатими та гарними овочевими деревами, садами.

— Кожного будного дня, діти стоять з кошиками вишень та продають переїзджаючим. За пятнацять центів можна купити такий кошик вишень за який в Торонто треба заплатити трицять пять до сорок центів, — говорили товариші.

По дорозі ми стрічали багато переходячих в обі сторони робітників. Деякі несли на плечах беґи, інші ішли голіруч.

— Що це за робітники переходять?

— Шукають на фармах праці.

— А потрібно їх на фармах?

— Фармері беруть обривати вишні. Як належиться яких дванацять годин, то заробить долара і пів найбільше. З того ще мусить купити їсти, бо ці фармері не хотять годувати робітників. Для всіх них нема роботи, але вони ідуть, шукають. Деякі перекрадаються через американську границю, думаючи, що там дістануть працю. А багато американських робітни-

ків перекрадаються на канадійський бік, думаючи, що тут ліпше. Оттак днем ідуть, а ніччю понаїдаються вишень, відпічнуть на траві й раньком знов ідуть.

— Цего року страшне безробіття. Тут навіть дівчата ночують по садах, живляться вишнями та плентаються з дня на день. Кріза застрашаюча й вона тяжко відбивається на обох полах членів робітничої кляси, — говорив другий товариш.

— Тут по більших містах, то вже навіть молоко з фляшками забе́рают, до хатів, бо безробітні ночами випивають його під хатами.

Ми в'їхали до Гемілтону. Місто старе, закурене. Мав намір зайти, хоч на хвилинку до приміщеня відділу ТУРФДім, але драйвер сказав, що в шестій годині вечером мусить іти до нічної праці й тому спішиться. Переїхали і поїхали дальше, розмовляючи між собою на ріжні теми.

— А що це за місто?

— Сейнт Кетерінс.

На вулицях повно американських автомобілів. Місто обсаджене гарними деревами. Муровані доми, вулиці чистенькі. Всюди тихо, спокійно, лише сотки автомобілів пересуваються один за другим.

— Коли казочка про рай правдива, то Сейнт Кетерінс можна назвати цим раєм, бо він певно мав бути таки тут, — сказав я до товаришів. — Тут таки мусите троха постояти. Я хочу оглянути і полюбуватися цими гарними деревами, які я бачив ще в старім краю.

Товариш згодився й обїхав кілька вулиць. Містечко Сейнт Кетерінс зробило на мене дуже гарне враження. Жалую, що не мав спромоги бути в приміщенню наших орґанізацій. Можливо, що й наші орґанізації в цім гарнім містечку зробили би на мене також добре враження.

**
*

— Ось вже Торолд, — сказали товариші.

Ми стали біля кооперативи. Кооператива заснована й контролювана нашими орґанізаціями, які згуртовані при УРД. Мене обступив гурток товаришів й почали відразу розпитувати про ріжні орґанізаційні справи.

— Чи т. Навізівський буде вибраний?

— Які вигляди для інших товаришів?

— Чи не могли би ви промовляти у нас на масовім вічу? Ми хочемо скликати.

Я пояснював товаришам, що в мене час дуже обмежений і що я не приїхав в жадних орґанізаційних справах, а лише приїхав на два-три дні, щоби оглянути ці околиці.

— То хоч маленький мітінґ з нашими зарядами. Завтра вечером скличемо всіх.

Мене зацікавила кооператива і я ставив товаришам питання відносно кооперативи, на які вони мені відповідали. З відповідей на мої питання виходило, що кооператива має поважне число покупців та дуже гарно розвивається.

Вечером я поїхав з кількома товаришами до Ніяґари Фалс. По дорозі до Ніяґари Фалс товариші показали мені Веландський канал та пояснили про його задання.

В Ніяґара Фалс було так багато автомобілів, що для нас вже не було місця стати. Ми мусіли оставити свою кару дальше від водоспаду та йти пішки. Автомобілі переважно американські. Тисячі ріжнородного народу переходять біля водоспаду та по великому й гарному парку, який тягнеться далеко, далеко понад ріку Ніяґару по канадійському боці. На американському боці попід беріг Ніяґари раз-у-раз переходять стріт кари освічені ріжного кольору світлом. З канадійського боку безперестанку пускають на водоспад рефлєкторами ріжного кольору світла. Шум води з водоспаду чути дуже далеко. Вода брискає в гору, а відтак, як мрака спадає на долину.

Я пильно в дивився на водоспад та ріжні ті кольори, які раз-у-раз мінялися. Нагадав собі, як колись моя покійна бабуня показувала мені на облаках веселки та пояснювала, що "та ясна, то наша, а та темна, то жидівська". Таких веселок, я бачив на водоспаді сотки. На водоспаді веселки, а довкруги мене тисячі народу. Десь далеко в парку було чути з радія сольовий спів анґлійської мельодійної пісні "Краінґ фор да Каралайн".

Сотки років тому назад ніхто не знав про цей водоспод. Знали про него лише тодішні мешканці індіяне. А сьогодня цілий світ знає про цей славний водоспад. Найдете про него обширний опис в ґеоґрафії, в художній літературі, в поезії, в пісні. Мільйони народу оглядають його. З'їзджаються зі всіх країн, остав-

ляють для канадійських та американських бизнесменів мільйони доларів річно.

— Як би таке чудо було в Галичині, — сказав один товариш жартуючи, — то попівня збудувала би близько него величаву церкву, відбувалися б відпусти, відправи, свячення води, "оздоровлювання" нею хорих і таке подібне. Народ ліз би на колінах та ніс варене і печене.

— А канадійські пани побудували гарний парк, вмістили на будинку електричні апарати і також заробляють і то заробляють більше, як могли би заробити попи зі своїми св. Юрами та Варварами, — додав другий товариш.

Того самого дня учитель торолдського відділу і я відвідали також й містечко Веланд. Ми зайшли до УРД й там застали тамошнього учителя. Він почав нам розповідати про орґанізаційну працю та тяжкі економічні обставини тамошнього робітництва. Поговорили про ріжні орґанізаційні справи, а коли пополудні почали сходитися діти до школи, ми оставили УРД і відїхали назад до Торолд. До Веланд ми приїхали стріт карою, а з Веланд трапився товариш з Торолд й забрав нас на свій трок.

**
*

Вечером в УРД в Торолд. Посходилися всі заряди наших орґанізацій та поважне число рядових членів і членкинь. Товариші й товаришки говорили про працю в своїх відділах, про свої успіхи та невдачі. Вони ставили мені питання, а я ставив їм і так дискутували до пізної ночі.

— А чому-ж ви, товаришки, не спитаєте товариша про ту справу? запитував один з товаришів.

— Ми з товаришом поговоримо окремо.

Я зрозумів, що товаришки мали якусь закарлючку в своїм відділі, але не бажали її розголошувати перед всіми членами. Дискусія затягнулася довше і я не мав спромоги почути від товаришок "про ту справу". З дискусії членів й членкинь виказалося, що орґанізаційна праця стоїть середно. Дуже гарне враження зробили на мене кількох молодих товаришів з тамошнього відділу Секції Молоді.

**
*

Ранком в товаристві учителів з Торолд і Веланд я відїхав кораблем назад до Торонто. Це було у вівторок, 15-го липня. Від неділі ранку, 13-го липня, проминуло вже два дні, а мені здавалося, що я вже обїхав цілу Канаду, бо бачився з багатьма членами і членкинями наших орґанізацій. Бо всюди, де зайшов, стрічався з членами і членкинями наших орґанізацій, говорив з ними, вони зі мною і всюди почував себе своїм, між своїми.

— Підемо перше всего наїстися, а відтак до УРД, — пропонував один з товаришів.

— Хай буде і так, — згодився і я.

Почали шукати за ресторанами й натрапили на Роял Александра театр, в якім якраз висвітлювано фільму "All Quiet on the Western Front" ("На західньому фронті без змін").

— Підемо на фільму.

— Мені вже й їсти відбаглося.

Ми зайшли дивитися на фільму. Всі місця були заняті. Фільма дещо поперекручувана, але сильна своїм проти-воєнним змістом. Перед очима пересуваються картини за картинами кровавої братовбійчої різні. Деякі вислови акторів перебраних у військові мундури витискають сльози з очей глядачів. Публика немов зачарована. Дивиться й прислухується. Часом не може вдержатися й заглушує розговір на екрані своїми грімкими оплесками ,коли вояки проклинають війну.

**
*

Вечером відбулася в УРД проба мішаного хору. Я знов здибався з т.т. Б. і З. Пропонував їм поїхати на Річмонд Гил, двацять чотири милі за Торонтом й там відвідати на фармі т. С. Товариші згодилися й таки зараз скомунікувалися телефоном з членом наших орґанізацій, т. Г. Не зважаючи на те, що його "тексі бизнес" стратить того вечера кількох костумерів, т. Г. згодився поїхати з нами. За пів години ми вже були в дорозі до Річмонд Гил.

**
*

— Гело!

— Гело, гело! Прошу до хати.

Там ми здибалися ще з одним знайомим мені товаришом, колишнім фармером з західньої Канади. Цей фармер родом з Буковини. Він вже був бизнесменом, фармером, робітником, а зараз знов фармером.

— Як вам живеться? — спитав я його.

— Полатано. Ви ще там не робите революції? Робіть що, бо прийдеться загинути. Вчора нас чотирнацять обривали зелений горох й нарвали двацять бушлів. Сьогодня завіз до Торонта і продав за двацять доларів. Пред-

ставте собі? Чотирнайцять робітників цілий день робили, а продав за двацять доларів. А насіння, виріб землі? А ріпиця, мой, цілу фарму вкрила.

— Що за ріпиця?

— Молочій, — пояснив- фармер. — Безробітні кожного дня докучають: їсти, або роботи. Сотки їх переходить. Я зразу давав їм їсти, але де я годен їх всіх нагодувати? Сьогодня прийшло десять безробітних і знов просили їсти. Але я вже мусів їх відправити. "Вай донт ю мейк революшен"? — спитав я їх.

Згаданий фармер вже старший віком, є членом робітничих орґанізацій при УРД в Торонто. Читає робітничо-фармерську пресу й заінтересований в робітничо-фармерськім визвольнім русі.

— А як вам, товаришу, живеться? — спитав я т. С.

Товариш звертав більше говорити на другу тему, але на його лиці я вичитав, що коло него ще гірше, як коло його сусіда. Він вирентував фарму з другим фармером-католиком до спілки й вони не могли погодитися. Спеціяльно між жінками зайшли непорозуміння й вони розділилися.

(Докінчення буде.)

Драпака.

ШПИГУН

(Нарис, що з нього видно, як радвладі приходиться ще зводити боротьбу зі своїми ворогами)

Він народився адвокатом. Уже в момент з'явлення на світ божий він показав перший прийом адвокатського мистецтва.

Він забив баки бабці й виліз не тим боком.

Так, принаймні, розповідали про нього друзі й вороги:

— Друзі, щоб підкреслити цим його виїмкову ґеніяльність.

— Вороги, щоб довести, що він уже тоді набув спритности шулєра.

Коли йому було 5 років він уже міг виголошувати промови, що про них говорили, що це не промови—а перлини.

Усі дитячі гри, в яких він брав участь, завжди закінчувались його перемогою, бо в самий критичний момент він видирав успіх у ворога, отруївши його струмом красномовности.

За ґімназіяльних років він був душею всіх пустунів і лоботрясів. Він міг кого завгодно вивести з найскрутнішого становища хитрим констштюком або несподіваним викрутасом.

Він народився адвокатом і дійсно став ним негайно після того, як скінчив імператорський університет з юридичного факультету.

Про славу його чули далеко за межами судової округи, де він труждався.

Відомо було, що він має чудодійну здібність доводити:

— Що вдень світить місяць, а вночі сонце.

— Що двічі по два—стеаринова свічка.

І—

— Що слони іноді несуть голуб'ячі яйця...

***

Його чудодійні адвокатські маневри дуже високо цінувались на дореволюційній біржі.

Бо вони дуже потрібні були:

— Капіталістам, що комбінували "нормальний" визиск із ризикованими ґешефтами.

— Значним дворянам, що заплутувались у пастці боргів, рулетки й коханок.

— Кокоткам, коли вони повинні були вимагати заробітної плати судово-цивільним порядком.

Але зовсім непотрібними, шкідливими стали ці маневри відразу ж на другий день після Жовтневої революції.

Стало відразу цілком ясно, що треба вкласти меч у піхви, що дорогі перлини, що їх важили на вагу золота, більше не перлини...

Корткий період збентеження, розгублености, вагання...

Але він не даремно народився адвокатом:

Він зміг обдурити повитуху—на самому світанку свого життя.

— Він змалку творив чудеса словесної і моральної еквілібристики.

Він домагався в присяжних засідателів ви-

правдувальних вироків для запевних убивців, авантурників, марнотратників.

Язик йому був особливо щасливо почеплений.

Він чинив чудеса спритности.

Він сам був як на ґвинтиках і чарував, дурманив, сп'яняв.

З таким язиком так швидко не гинуть.

Його тільки треба реконструювати, відповідно проінструктувати і кинути на новий фронт.

***

Але він особливо не поспішав.

Він не якийсь легковажний юнак, щоб послати свою дорогоцінну мову на новий фронт без цілковитої упевнености в достатній сталості цього фронту.

А йому не тільки бракувало цієї впевности, а була впевненість у протилежному.

— ...Це ж зовсім неможливе діло, щоб головою суду був робітник з цементного заводу, а за обвинувача (прокурора) робітник з текстільної фабрики.

...Це тимчасовий розбійницький наскок...

...Це, між іншим у руській історії колись вже було... Стенька Разін... Пугачов...

Але то минулося. Минеться й на цей раз.

"Язик" треба в кожному разі тимчасово законсервувати.

***

Коли минув перший рік і настав уже другий, а в суді засідав все ще робітник з цементного заводу, а обвинувачував усе ще робітник із текстільної фабрики,—він вирішив, що це, очевидно, не так швидко "минеться".

Язик знято з консервації і спущено з прив'язі.

Язик прагнув говорити й... їсти.

...Він став на службу попервах до Комгоспу за юрисконсульта, а потім до колеґії оборонців.

***

Не було в усій окрузі такого красномовного, популярного оборонця, як він. І разом з тим, не було в усій окрузі такого льояльного радянського оборонця, як він.

Язик, що був особливо щасливо почеплений, дуже майстерно приховував думки, настрої, переконання.

Він був дуже популярний серед радянських людей. Його всі знали й він усіх знав.

Не було такої установи, де можна було б не зустрінути в'юнку постать середнього зросту з фіолєтовим носом та їжачком на голові.

Вранці, вдень, до кінця занять він влітав, задихавшись, не затримуючись, довідувався про здоров'я, іноді плескав по плечу, свідчив свою пошану.

І все "випадково", "переїздом, повз тутешні місця"...

Радянські люди з тих, що хоріють на зайву довірливість його хвалили, цінували, любили й говорили:

— Душа чоловік, дарма, що з "колишніх", а проте свій "в дошку".

Ті, що не визначались зайвою довірливістю помічали в його особливий кшталт подавати руку (рукостискання носив з самих дверей, склавши руку мало не в кулак).

А коли називав ім'ям та по-батькові й довідувався як ся мають, і ставав навшпиньки, то тоді страшенно скидався на шулєра, що потайки заглядає в карти партнера.

Але й ті, хто це помічав, більше нічого не бачили.

***

І він сам не міг би сказати точно, коли й яким робом почалась його шпигунська діяльність.

Вона глибоко в'їлася в його плоть і кров.

Іноді йому здавалося, що він таким народився, що він із цією професією орґанічно зрісся, що без неї він не міг би вже жити.

Його захоплював самий процес зрадництва, хамелеонства, як спорт.

Подумати тільки: адже це першорядне мистецтво, адже це майже ґеніяльно.

Треба ж було мати особливий хист, щоб язик танцював на вістрі бритви й ні разу не дав би маху, ані разу не прорізався б.

Мова оборони була на диво гнучка.

Він боронив контрреволюціонерів, шкідників, шпигунів, але водночас виспівував дитирамби радянській владі.

На громадській роботі, в місцевкомі, в президії колеґії оборонців він показував клясу безпартійної льояльности й відданости партії.

І за цим не перехоплював, знав міру, щоб не було прикре, щоб не стало підозрілим...

Іноді в суворо відповідній пропорції крити-

кував, не погоджувався, не поділяв... І тоді говорили...

— Наша людина до самого шпику, а всеж таки трішечки, мало-мало не вижив...

А в установлені дні, в умовному місці він зривав з себе машкару й оголював своє лице.

В кругу европейців і складу місії чужоземного представництва він знімав з язика штучну й майстерну заводку й переводив його на "нормальні" "власні" рейки.

Язик виспівував славу на адресу европейської культури й гострими стрілами врізувався в державу "хамів і варварів", де він має нещастя жити й працювати...

А потім він лишався сам на сам з одним із европейців, з тим, хто здійснював особливу місію в місії і заходився коло виконання своїх обов'язків, згідно з угодою й завданнями...

***

Спорт, що він ним розважався, давав йому не тільки особисте задоволення, він давав йому чималий додатковий прибуток у закордонній валюті.

Але все ж самомилування, милування на свою ґеніяльність посідало в нього зовсім не останнє місце.

І тому, коли одного разу до нього на кватиру з'явилося двоє з тої радянської установи, що працює в справі боротьби зі шпигунством, він, наперед, ніж відчувати острах, острах перед кінцем, встиг ще подумати:

— А все ж чорт їх візьми, вони ще ґеніяльніші...

...На допиті він поводився найшабльоновішим робом, як поводиться більшість звичайних підсудних.

Він давав плутані свідчення, плутався в суперечностях, брутально й примітивно.

Язик, щасливо почеплений язик, заплітався, відмовлявся служити, з'їзджав набік, немов у паралітиків.

Це була найнедоладніша, найпростіша промова з усіх, що він їх коли-небудь за все своє життя виголошував...

***

А в Києві, а в інших містах, де його знали, й... цінували... здивовано говорили:

— Басарабов. Ба-са-ра-бов. Ай-яй-яй. І хто би міг подумати.

І хто би міг подумати.

Лев Крайній.

Цікаві відомости для всіх.

НАЙБІЛЬШЕ СОНЯШНІ КРАЇ В ЕВРОПІ.

Після статистики найбільш соняшним краєм в Европі є Еспанія, бо має біля 3 тисяч соняшних годин річно. На другомі місці є Італія — 2,400 соняшних годин, дальше Франція 2,100 годин, Німеччина 1,800 год. Голяндія 1,700 год. Анґлія 1,400 год і скандинавські держави 1,200 соняшних годин на рік.

ДЕЩО ЦІКАВОГО ПРО РОСТИНИ.

Ботанік Каспарі ствердив, що листок ростини вікторія реджія на мінуту виростає ¼ міліметра широко. — Березової кори уживають в околицях убогих в камінь до будови доріг, бо завдяки живиці, яка є в корі, вона майже не нищиться. — Цікаве коровяче дерево росте в Ґватемалі. З його кори тече молоко і його правильно "доять".—Цвіти ростин, що ростуть у полярних околицях, є лише білої, жовтої і пурпурової краски. — Огородникам вдалося вже виплекати яблока без зернят, рожі без терня. — В Німеччині росте боз щойно від 16-го століття. — Папороти бувають у тропікальних околицях високі на шіснацять метрів. — Щоби зробити фунт меду, бжола мусить відвідати 280,000 цвітів конюшини. — Одна головка випаровує щодня на протязі дванацяти годин 650 ґрамів води. — Олеяндер є трійливою ростиною, тому не повинен рости у кімнаті. — Коли перекрутити листок винограду в противлежне положення, він до 48 годин верне до давнього напрямку. — Хміль веться в зовсім протилежному напрямі як червона фасоля. — В 16-тому століттї в Німеччині було всього два роди рож.

ПРИЛАД ДЛЯ ГЛУХИХ.

Професор медицини у віденському університеті, д-р Стефан Єлінек, демонстрував недавно на лікарському зібранні електричний апарат, який для цілковито глухих привертає слух. Навіть у кого був би знищений барабанчик, то при помочі цього приладу буде міг звук просто на мозок ділати. Лікарі, а були між ними спеціялісти від ушних хоріб, заявили, що винахід д-ра Єлінека є надзвичайно важним винаходом і багато принесе пожитку на полі медицини.

Статеве життя і виховання дитини

А. І. ПЛОТІЧЕР

(Продовження.)

Ми вже згадували, що статевий потяг розвивається через те, що статеві залози (яєчка в чоловіків і яєчники в жінок) виробляють такі хемічні речовини, які, потрапляючи в кров, справляють на нервову систему відповідний вплив. Яєчка і яєчники виробляють неоднакові речовини. Якщо в даної людини яєчка розвинені нормально і виробляють також ті речовини, що їх звичайно виробляють яєчники, то повстає збочення статевого потягу; потяг спрямовано на свою ж таки стать. Таким робом, гомосексуалізм здебільша являє не збочення, а хоробу, яку треба лікувати, а не карати хорого, як то робили раніш. Такі спроби вже роблено. Зроблені операції пересаджування здорових чоловічих статевих залоз замість власних залоз з неправильною функцією в багатьох випадках справили добрі наслідки, спричиняючись до нормальної любови.

Треба сказати, що зародки гомосексуалізму спостерігаються досить часто і в нормальних дітей. До цього належить надто палка приязнь між дівчатками, що доходить часом жагучих поцілунків, обіймів тощо і зайва ніжність та прихильність між хлопчиками. А в тім, ці явища звичайно з віком зникають.

Друге збочення, що ми про нього коротенько подамо, це — садизм. Під цією назвою розуміємо таку форму збочення, коли статеве задоволення надходить через заподіяння побою, болю і взагалі всякого роду насильства другій особі. Щоправда, і в нормальній статевій любові є деякі ознаки насильства, що, між іншим, відбилося і в народній приказці — "Кого люблю, того чублю". Та про статеве збочення говорять лише в тому випадку, коли пристрасть до катування сягає високих ступенів. Справжні садисти топчуть, бють, кусають і поранюють до крови коханців, вони шматують різками дітей, забивають тварин тощо. Досить часто і в учинках дітей можна спосерігати елєменти садизму, бійка, ріжне насильство одного над одним, жостокість, яку виявляють діти щодо тварин, — усе це, безперечно, споріднено з садизмом. Потурання таким нахилам сприяє дальшову розвиткові їх.

Мазохізм становить собою відворотний бік садизму. Мазохісти відчувають статеве задоволення леше в тому випадку, якщо вони сами підпадають під насильство від іншої особи. Подібно до садизму, і мазохізм в зародковій формі властивий деяким нормальним людям, особливо жінкам, що люблять часом відчувати біль та приниження від коханця. Бувають також і діти, що виявляють нахили до мазохізму, відчуваючи задоволення, коли їх шмагати різками або взагалі фізично карати та принижувати.

Різко виразні форми садизму і мазохізму межують із справжніми психічними захоруваннями, через що таких хорих треба спеціяльно лікувати в психічних лікарнях; найбільше це стосується до садистів, що собою являють соціяльно небезпечних людей.

ВИХОВАННЯ.

По тому, як ми подали про статеве життя дитини, можна накреслити і ті шляхи, якими треба провадити розумне виховання, що має на меті виховати здорову і бадьору, сильну духом і тілом людину — будівника життя. Подібно тому, як дзеркала перетворюють соняшну енерґію на якусь іншу, так і виховання має спрямувати статеву енерґію на шлях соціяльної діяльности. Виховати дитину — це прищепити їй такі звички, що уможливили б їй в майбутньому на 100% використати всі ті позитивні якості, які заклала в ній природа.

Майбутнє нашої країни залежить від того,

в якій мірі нам пощастить виховати нашу зміну, озброїти її фізичним здоровлям і загартувати в ній міцну волю до невпинної боротьби та творчости.

Ми обминемо окремі методи і способи виховання, а подамо лише ті загальні шляхи й головні правила, якими треба керуватися, виховуючи дитину.

Ще й тепер дехто гадає, що в питанні статевого оздоровлення дитинства чільне місце повинна посідати вміло запроваджена і своєчасно розпочата статева освіта дитини; дехто тієї думки, що, коли дитині правдиво висвітлити питання статевого життя, то цим забезпечимо і нормальний статевий розвиток її. Ми не відкидаємо, що статева освіта дітей може мати велику позитивну вагу. Якщо дитині своєчасно й правдиво висвітлити ріжні явища статевого життя, його походження тощо, то цим самим великою мірою запобігаємо небезпеці збочених уявлень, як ґрунту для нездорових фантазій та передчасної статевої активности. Бо не знання статевого питання шкодить, а неправдиве висвітлення його. Проте, разом із тим ми вважаємо, що сама статева освіта, подібна до порожніх слів, не зміцнених фактичним станом справи, не може розвязати завдання статевого оздоровлення дитинства. Лише нормальний фізичний та психічний розвиток, що є наслідком здорової спадковости та розумного загального виховання, може стати за справжню запоруку також і нормального статевого розвитку, як неподільної частини його.

Ми не хочемо, щоб нас зрозуміли неправдиво, начеб то завдання виховання полягає в боротьбі проти нормального статевого потягу, який заклала людині природа та який править за дорогоцінне джерело її соціяльних прагнень, любови та високих творчих поривів. Ми не маємо гадки задавити статеве почуття, ми лише тієї думки, що треба уможливити правильний розвиток його і уникнути передчасного виявлення та збочування його.

Якими шляхами можна цього дійти? Перше й головніше правило виховання — дитина повинна мати інтереси. Вони становлять ті привабливі вогнища, до яких прагне дитяча енерґія. Якщо дитину ніщо не приваблює в навкольному оточенні, то вона подібна до заткнутої фляшки, в якій шумує хміль, і яка готова кожної хвилини вибухнути. Потрібні хлипавки, щоб відпливала енерґія. Такими хлипавками є гра і праця.

У грі дитина задовольняє свої бажання, у грі вона цілою своєю істотою вдається в фантазію — невичерпне джерело захватного інтересу і радости. Не треба заважати своїм втручанням прикрасній ілюзії дитячої гри. Прибічним не слід диктувати гру дитині дошкільного віку. Бо ціла рація її, ціла вартість її полягає саме в тому, що вона править за вияв цілком вільних уявлень і поривів дитини. Чи будує вона будинок, чи удає лікаря, купує чи продає що, бавиться, сміється, чи бігає — все це гра, що спричиняється до задовольнення та являє безпосередній розряд енерґії чи складнішого творчого наслідування всього того, що дитина бачить та чує. Всяке обмеження, всяке муштрування позбавляє гру дитини дошкільного віку найголовнішого задоволення. І лише в пізнішому віці доцільно керувати і пляномірно орґанізувати колєктивну дитячу гру. Звичайно, не треба нас так розуміти, немов би дитині своєю грою можна тероризувати всіх людей в будинку. Зовсім ні. Доглядати дитину треба, проте вона не повинна відчувати тягару приневолення і щосекундного контролю. Вільна гра являє найліпшу форму прикладання молодої енерґії і водночас становить переходовий ступінь до праці, як вищої форми соціяльної діяльности людини.

Усю трудову школу в СРСР збудовано на розвитку дитячої самодіяльности та самостійности. Щоб дитина не вивчала, вона повинна бути при тому не стороннім глядачем, а активним спостережником та учасником роботи. Догляд рослин і тварин, ріжні види сільської праці, екскурсії, ручна праця, шкільні кооперативи, клюби, гуртки взаємодопомоги, видання ґазет і журналів тощо, — все це являє ті чинники, що приводять до розвитку громадськости та трудової дисципліни, призвичаюуть до самоврядування, виховують волю і прищеплюють здорові звички вільної творчости й колєктивізму.

Дитину треба призвичаїти до самообслуговування і що раніше, то краще. П'яти-шестилітня дитина повинна сама одягатися і роздягатися, умиватися, чистити зуби, прибирати своє ліжко. Нехай краще не всі ґудзики застібне як

слід, але хай дитина застібне їх самостійно, ніж то навпаки. Звички вкорінюються ступнево. Вони тим досконаліші, чим триваліший дослід. Дитина, що її не призвичаєно змалку до самообслуговування, і в достиглому віці може залежати від прибічних у дрібницях. Крім того, самообслуговування дитини становить один із тих розумних трудових процесів, що правлять за надійну хлипавку для відпливу її енерґії.

Одним із важливих питань виховання є питання про відносини між дитиною і батьками і питання про кари за провини в поводженні. Треба отверто сказати, що чимало нервових дитячих захорувань становить наслідок неправильного поводження з ними батьків. Дитина не повинна чути подразливого голосу батьків. Однаково, дитина не мусить бути й диктатором в родині й дивитися на батьків, як на покірливих виконавців своїх примх. Так зайва м'якість, як зайва суворість однаково згубні для чутливої натури дитини. І розніжуючи і залякуючи, однаково торуємо шлях для розвитку нездорових звичок, підвищеної збудливости, а через те і статевих збочень в тому чи іншому вигляді. Дитині треба утворити спокійну атмосферу рівних відносин, що спираються на довір'я, пошану і на взаємне розуміння. Спокійний тон упевненого в своїй правоті батька далеко авторитетніший для дитини, ніж постійні крики безсилого подразнення та гістеричні вигуки матері. Як часто доводиться чути від батьків, що виховали дитину, раз-у-раз потураючи її химерним вигадкам, одні ж таки слова: "ціле життя присвятили її вихованню, а зрештою виросла невдячна істота, що мов кат панує в родині..."! Винна не дитина, а батьки. Якщо дитина з перших днів свого існування перебуває в оточенні постійного потурання та солощавного покоління всім своїм примхам, то від неї не можна і вимагати нічого, крім самолюбства, сваволі та впертости. Однаково ж виховання, збудоване на вічному страхові перед старшими й батьками ("страх виховання"), являє добрий ґрунт для постання різних порушень в нервовій системі дитини.

(Далі буде.)

Обличчя сусіда нашої планети

(Кілька цікавих цифр та завваг про місяць.)

Сучасна астрономія, що уважно слідить за кожним небесним тілом, знає найбільше про місяць. Його одного тому, що він не має атмосфери, можна легко та точно обслідувати, а коли подивитися на нього крізь телескоп (астрономічна люнета), то ніяка інша планета не має такого виразного вигляду як він, таких різких тіней і освітлених площ. Через те й наші відомості про нього — багаті, а топоґрафію (опис) його поверхні знають учені краще, як наприклад, деяких непрослідженних околиць нашої планети.

Місяць, як окремий світ, виглядає зовсім інакше, ніж земля, з якої він колись узяв початок. Маючи, як маленька обємом куля, шість разів меншу силу притягання, ніж наша і його матуся (значить, чоловік важив би там 6 разів менше, ніж у нас), утратив він уже давно той шар повітря, що огортав його довкруги, а вкінці розсіявся в порожняві міжпланетніх просторів, втратив також і воду, котрої, як і повітря, зовсім нема на його поверхні. Оце й причини, що він відмінно від тих планет, що оповиті густими та повними хмар атмосферами, має завжди чисте та ясне "обличчя".

Як відомо, світить місяць позиченим від сонця, або докладніше, відбитим світлом. Сонце пражить безустанку через 14 днів його поверхню, після чого він ховається в тінь нашої землиці і 14 днів блукає в зимній міжпланетній порожнечі. Має отже місяць 14 дневний (рахуючи по земному) день і 14 дневну ніч. Температура поверхні в тому часі, як проміряли в 1927 р. американські астрономи при помочі незвичайно чутких апаратів т. зв. термоелєметорів, має величезні ріжниці і коли в полудне місяцевого дня доходить вона до температури розпалених пісків Сагари, бо $+77^0$ Ц., то в часі місяцевої ночі доходить до -163^0 Ц., отже до температури, звісної на землі хіба з наукових ля, бораторій. Отже ріжниця температури дня і ночі є жахливо велика (240^0, на землі 25 до

70⁰), але не доходить вона до абсолютної точки замерзання (— 273⁰ Ц.), що знова дає підставу думати, що місяць ще цілком не остиг.

Голим оком можна добачити на тій половині кружка сусіда нашої землі, що звернена до нас, багато різко зазначених темних плям, темно фіолєтної краски. Перші дослідники місяця назвали їх "морями"; в дійсності, як це просліджено останніми роками, — це безводні покриті лявою долини. Всеж на мапах місяця вони мають поетичні назви океанів, морей, заливів та багон, які в дійсности не існують.

Оті темні плями "океанів" оточують ясні "суші", що є—як це й дуже неточна обсервація виказує—покриті великою кількістю перстеневих гір та кратерів, подібних дещо до наших вулканів. Від останніх вони ріжняться тільки величиною і на місяці спостережено перстеневі гори проміром в 200 км., себто завбільшки за чеську чи семигородську кітловину.

Кратери є трохи менші. Вони виступають збитою масою, виходять одні на других, ломлять себе взаїмно, а менші находяться часто в середині, або на стінах більших кратерів. Вони покривають щільно всю поверхню "суші", а знають їх близько 40 тисяч. Промір кратерів дуже ріжний і вагається між 300 м. й 13—20 км. Важніші з них поназивано назвищами славних астрономів та природників і отам, на місяці, має, наприклад, величезні простори землі ґеніяльний астроном Кеплєр, що жив у нас в нужді, та ще багато інших учених, що на нашій планеті примирали з голоду.

Висота гір на місяці теж не будьяка. Найвищі сягають часто до 8,000 метрів над позем сумежних долин, отже зовсім не менші, від наших "верхів", а мірять їх астрономи на краях місячного круга, де їх профілі можна докладно обчислити, бо вони виступають найяркіше.

Характеристичні для краєвиду місяця є так звані "шпари". Це вузькі, гостро зазначені розколини поверхні, що йдуть сотками кільометрів через долини, звичайно побіч "побережжя" "суші". Ширина їх невелика і в основах не переходить кількасот метрів, а є тих шпар на місяці тисячі. Їх видно тільки під схід і захід сонця, тоді як проміння паде на них скоса.

Деякі більші кратери, особливож два велити, Копернік і Тіхо, мають ще цікаві, звіздисто на всі боки розгалужені широкі смуги, що йдуть через гори й долини крізь сотки кільометрів та вкривають собою нерідко й четвертину місячного кружка. Довгий час були вони загадкою для учених і причин їх не можна було вияснити. Щойно при допомозі найбільшого телєскопу світу з 2 і пів метровою сочкою з "гори Вільсона", зовсім недавно, добачили, що й від них паде тінь, коли сонце освітить їх збоку, значить мають всеж таки якусь грубість і поклалися на поверхню місяця вже після того, як вона заціпеніла, вульканічним способом. Ці смуги можна бачити тільки в часі повні, як сонце освітлює їх під прямим кутом—отже поверхня їх є шорстка, а вчені розвязали їх загадку так, що це мабуть попіл і пил вульканів, нанесений вітрами на місяці ще в тих часах, як на ньому була атмосфера або таки лява донедавна ще діяльних вульканів на місяці. Крім цих смуг, що їх видно на постійно оберненій до землі частині місяця, знає астрономія ще й такі, яких початків треба б шукати на другому боці цього тіла, а які відповідно продовжені дають змогу уявити собі хоч приблизно ту частину місяця, що її не можна доглянути.

Та крім цих перстеневих гір і кратерів, що впадають в око при першій обсервації обличчя місяця, бачимо на його поверхні теж пасма гір, хоч тих небагато. Вони виступають недалеко морей, особливо ж біля Моря Тіней (Mare Imbrium), яке можна доглянути навіть голим оком зараз побіч північного бігуна цього ґльобу. Це місячні Карпати, Альпи, Апеніни, Кавказ, гори Гемус та Тавр.

Як повстали ці всі гори, кратери, перстені та долини на місяці—на те наука має теж свій погляд. По її дослідам, вони мусіли зродитися як наслідок могутніх вульканічних, вибухових сил, які натрапляли на шість разів менший опір притягання, ніж подібні сили на землі, і які мали місце дуже давно, ще як поверхня місяця була не зовсім холодна. Силами тими кермувало або нутро місяця, або велика притягаюча сила землі, що могутньо впливала на його пливку ще масу.

Як-не-як, а досліди місяця виказали, що його належить вважати за завмерлий й зовсім холодний світ, що на своїй поверхні не має ні повітря, ні води, а тимпаче дальших їх наслідків—будьякого орґанічного життя.

Капіталістична чи соціялістична система господарства?

З доповіді Сталіна на 16 З'їзді ВКП(б).

Ми маємо, отже, картину внутрішнього становища СРСР. Ми маємо разом із тим картину внутрішнього положення в найголовніших капіталістичних країнах. Мимоволі виникає питання: а які підсумки, коли порівняти одне з одним і порівняти ці дві картини? Це питання тим цікавіше, що буржуазні діячі всіх країн, буржуазна преса всіх ступнів і ранґів до меншовицько - троцькістської в один голос кричать про "процвітання" капіталістичних країн, про "загибель" СРСР, про фінансовий і господарський крах у СРСР тощо.

Отже які висновки аналізи стану в нас, — СРСР і в них — капіталістичних країнах? Відзначимо головні, загальновідомі факти.

У них — капіталістів економічна кріза й стан занепаду, як у галузі промисловости, так і в галузі сільського господарства. У нас — у СРСР економічне піднесення й зростання виробництва в усіх галузях народнього господарства.

У них, у капіталістів, погіршення матеріяльного становища трудящих, зменшення заробітної плати робітників і зростання безробіття. У нас у СРСР піднесення матеріяльного стану трудящих, збільшення заробітної плати робітників, зменшення безробіття.

У них — у капіталістів — зростання страйків і демонстрацій, що приводять до втрати мільйонів робітних днів. У нас — у СРСР відсутність страйків і зростання трудового підйому робітників і селян, що дає нашому ладові мільйони додаткових робітних днів.

У них, у капіталістів — загострення внутрішнього становища й наростання революційного руху робітничої кляси проти капіталістичного режіму. У нас — у СРСР — зміцнення внутрішнього стану й з'єднання мільйонних мас робітничої кляси з радянською владою.

У них — у капіталістів — загострення національного питання й зростання національно-визвольного руху в Індії, Індо-Китаю, Індонезії, на Філіпінських островах, що переходять у національну війну. У нас — у СРСР — зміцнення основ національного братерства, ґарантований національний мир і єднання мільйонних мас народів СРСР навколо радянської влади.

У них — капіталістів — розгубленість і перспектива дальшого погіршення становища. У нас — у СРСР — віра у свої сили й перспектива дальшого поліпшення становища.

Пророчать про "загибель" СРСР, "процвітання" капіталістичних країн, тощо. Чи не правдивіше буде говорити про неминучу загибель тих, що потрапили так "несподівано" у вир економічної крізи й що не можуть вибратися з трясовини упадку.

Де причини такого серйозного провалу в них — капіталістів і серйозних успіхів у нас — СРСР. Кажуть, що стан народнього господарства залежить набагато від наявности чи браку капіталів. Це, розуміється, неправильно. Чи не пояснюється кріза в капіталістичних країнах і підйом СРСР наявністю капіталів у нас і браком капіталів у них? Ні, розуміється, ні. Всякий знає, що капіталів у СРСР набагато менше, ніж у капіталістичних країнах. Коли б справа розвязувалася в даному разі самонагромадженням, ми мали б крізу, а капіталістичні країни — піднесення.

Кажуть, що там господарство залежить набагато від технічної й орґанізаційної підкованости господарських кадрів. Це, розуміється, правильно. Чи не пояснюється кріза в капіталістичних країнах і підйом СРСР браком технічних кадрів у них і наявністю їх у нас? Ні, розуміється, ні. Усякий знає, що технічно-випробуваних кадрів у капіталістичних країнах набагато більше, ніж у нас — у СРСР. Ми ніколи не приховували й не маємо наміру приховувати, що в галузі техніки ми є учні німців, анґлійців, французів, італійців і, передусім, головно, американців.

Ні, справа тут не розвязується наявністю чи браком технічних кадрів, хоча питання кадрів має серйозне значіння для розвитку народнього господарства.

Може розгадка полягає в тому, що рівень культурного стану в нас вищий, ніж у капіталістичних країнах? Знову таки ні. Всякому відомо, що загально-культурний рівень мас у нас нижчий, ніж у Злучених Державах, Анґлії, Німеччині тощо. Ні, справа не в культурності мас, хоч вона й має величезне значіння для розвитку народнього господарства.

Може причина полягає тут в особистих прикметах керівників капіталістичних країн. Знову таки, ні. Крізи народилися разом із тим, як настало панування капіталізму. От уже більше століття відбуваються періодичні економічні крізи капіталізму, повторюючись через кожні 10—12—8 і менш років. Усі партії капіталізму, усі, хоч трохи видатні діячі капіталізму від "найґеніяльніших" до найпосередніших пробували свої сили в справі "попередження" чи "знищення" крізи. Але всі вони зазнавали поражки. Що тут дивного в тому, що Гувер із його ґрупою також зазнали поразки. Ні, справа тут не в керівниках чи партіях капіталізму, хоч і керівники, і партії капіталізму мають тут немале значіння.

У чому тоді справа? У чому причина того, що СРСР не вважаючи на його культурну відсталість, не вважаючи на брак капіталів, не вважаючи на брак технічно-викуваних господарських кадрів, перебуває в стані дедалі більшого економічного піднесення й має на фронті економічного будівництва вирішальні успіхи, а передові капіталістичні країни, не вважаючи на достачу капіталів, достачу технічних кадрів і вищий рівень культурности, перебувають в стані дедалі більшої крізи й зазнають в галузі господарчого розвитку поразку за поразкою. Причина в тому, що ріжні економічні системи господарства у нас і в капіталістів. Причина в неспроможності капіталістичної системи господарства. Причина в перевагах радянської системи перед системою капіталістичною. Що таке радянська система господарства? Радянська система господарства означає, що:

1. Владу кляси капіталістів скинуто й замінено на владу робітничої кляси;

2. Знаряддя й засоби виробництва, землю, фабрики, заводи тощо відібрано в капіталістів і передано у власність робітничої кляси й трудящим масам селянства;

3. Розвиток виробництва підпорядковано не принципу конкуренції й забезпечення капіталістичного прибутку, а принципу плянового керівництва й систематичного піднесення матеріяльного й культурного рівня трудящих;

4. Розподіл народнього прибутку відбувається не в інтересах збагачення експльоататорських кляс і їх численних паразитичних челядників, а в інтересах систематичного підвищення матеріяльного становища робітників і селян і поширення соціялістичного виробництва в місті й на селі;

5. Систематичне поліпшення матеріяльного становища трудящих і безперервне зростання їх потреб, покупної спроможности, будучи постійно дедалі більшим джерелом посилення виробництва, забезпечує робітничу клясу від кріз на виробництві, від зростання безробіття тощо.

6. Робітнича кляса є господар країни, що працює не на капіталістів, а на свою власну клясу.

Що таке капіталістична система господарства?

Капіталістична система господарства означає:

1. Влада в країні належить капіталістам.

2. Знаряддя й засоби виробництва в руках експльоататорів;

3. Виробництво підпорядковано не принципу поліпшення матеріяльного становища трудящих мас, а принципу забезпечення високого капіталістичного прибутку;

4. Розділ народнього прибутку відбувається не в інтересах поліпшення матеріяльного становища трудящих, а в інтересах забезпечення максимуму прибутків експльоататорів;

5. Капіталістична раціоналізація й скоре зростання виробництва, що має за свою мету забезпечити високі прибутки капіталістів, натрапляють, як на перешкоду, на злиденне становище й зниження матеріяльної забезпечености мільйонових мас трудящих, які не завжди мають можливість задовольнити свої потреби навіть у межах крайнього мінімуму, що неминуче утворює ґрунт для неминучих кріз виробництва, зростання безробіття тощо.

6. Робітнича кляса є кляса

експльоатована, що працює не на себе, а на чужу клясу — на клясу експльоататорів.

Такі переваги радянської системи господарства перед системою капіталістичною. Такі переваги соціялістичної орґанізації господарства перед орґанізацією капіталістичною. Ось де причина того, що в нас — у СРСР є чим раз більше економічне піднесення, а в них — у капіталістів чим раз більша економічна кріза. Ось де причина того, що в нас — у СРСР — зростання споживання, покупна спроможність мас увесь час наздоганяє зростання виробництва, штовхаючи його вперед, а в капіталістів, навпаки, зростання споживання мас (покупної спроможности) не встигає за зростанням виробництва й увесь час відстає від нього, увесь час засуджуючи виробництво на крізи. Ось де причина того, що в них, у капіталістів вважається за цілком нормальне знищувати підчас кріз "зайвину" товарів і спалювати "лишки" сільсько-господарських продуктів, щоб підтримати високі ціни й забезпечити високі прибутки, тоді, як у нас винуватців таких фактів відіслали б до дому божевільних (оплески).

От де причина того, що там, у капіталістів, робітники страйкують, орґанізуючи революційну боротьбу проти існуючої капіталістичної влади, тоді як у нас — у СРСР ми маємо картину великого трудового змагання мільйонів робітників і селян, готових груддю боронити радянську владу. Ось де причина стійкости й сили внутрішнього становища СРСР, нестійности й хиткости внутрішнього становища капіталістичних країн.

Треба визнати, що система господарства, яка не знає, куди подіти "зайвин" свого виробництва й примушена їх спалювати в моменти, коли в масах панують злидні й безробіття, голод і руїна — така система, сама система господарства оголошує собі вирок смерти. Останні роки були періодом іспиту на практиці, періодом іспиту двох протилежних систем господарства — радянської і капіталістичної. За ці роки пророкувань "загибелі" й краху радянської системи було більше, ніж досить, розмов і співанок про "процвітання" капіталізму ще більше. І щож? Ці роки зайвий раз показали, що капіталістична система господарства є система неспроможна, що радянська система господарства має такі переваги, про які не сміє мріяти ні одна буржуазна держава, нехай вона б у д е "найдемократичніша", "загально-народня", тощо.

У своїй промові на конференції ВКП(б) у травні 1921 р. Лєнін говорив: "Тепер головний вплив на міжнародню революцію ми, головно, впливаємо своєю господарською політикою. Усі дивляться на радянську російську республіку, всі працюючі всіх країн, без ніякого винятку і без ніякого перебільшення. Це досягнуто. Замовчати, приховати капіталісти нічого не можуть, тому вони найбільше ловлять наші господарські помилки, нашу слабість. На цю арену—боротьбу перенесено в всесвітньому маштабі. Чи розвяжемо ми ці завдання й тоді ми виграли в міжнародньому маштабі напевно й остаточно! Треба визначити, що завдання, які поставив Лєнін, наша партія виконує з успіхом.

85,000 ПРОПАЛО БЕЗ СЛІДУ.

Буржуазні статистики виказують, що підчас станньої імперіялістичної війни пропало без сліду і без усякої вісті 85,000 жовнірів. Франція начислює таких 48,000, Анґлія — 8,000, Італія — 5,000. Число таких пропавших без вісті жовнірів у австрійській і російській арміях ще не підраховане, але Німеччина начислює пропавших 24,000.

ПОНЕВОЛЕНА БЛИСКАВКА.

Не страшні нам грім і блискавка, що їх розгніваний господь за допомогою пророка Іллі посилає на землю. Німецькі фізики Браш, Лянґе і Урбан вирішили спіймати блискавку й використати отриману електричну енерґію на наукові цілі. Для цього вони простягнули між вершинами двох сусідніх гір на 760 метрів на висоті 80 метр. від землі довгу дротову сітку, сполучену з особливими апаратами. Цим способом вдається підчас грози використовувати електричну енерґію, що має величезне напруження в декілька мільйонів вольт. Для порівнання згадаймо, що електрична лямпа розрахована на 110 вольт.

НА КРИМІ ВІДКОПАЛИ МІСТО ҐОТІВ.

"Комуніст" повідомляє, що научна експедиція Української Академії Наук почала археольоґічні праці, щоби відкопати старинне місто ґотів, яке віднайдено на Кримі. Руїни міста — це цінні останки з IV століття. Віднайдено між иншим останки водопроводів та фортифікації (укріплення) міста. Як вчені здогадуються, то це місто ґотів було столицею ґотійської держави і його в половині X-го століття знищили турецькі війська.

Гіпнотичне навіювання

На жаль, ще багато є таких людей, які гадають, що гіпнотизатор це — владар якихось таємних дивних сил. А найбільше такий погляд поширюють ріжні ґастролери-гіпнотизатори, факіри та фокусники, в той час, як у самих цих гіпнотизаторів таких сил зовсім немає. У чому ж справа, якщо немає цих сил? Справа лише у впливах на діяльність мозку. Щоб це краще зрозуміти, треба хвилинку спинитись на цій діяльності.

Мозок безперестанку має з околишнього світу ті або інші впливи й відповідає на ці впливи. Мозок людини — це наче керівник, уряд її тіла. Він керує і його внутрішнім життям, і взаємовідносинами його з околишнім світом.

А впливи гіпнотизатора і є впливи околишнього світа.

Що саме сприймає у мозку такі впливи?

Цю роботу там виконує головним чином свідомість.

Справа в тому, що звичайно не всі ділянки мозку працюють одночасно і з однаковою силою. Наприклад, ділянка мозку, що керує рухами ніг, не працює зовсім, коли людина сидить або лежить, а та ділянка, що керує рухами язика, може в той мент посилено працювати, якщо ця людина з кимсь розмовляє і т. ін. Ця діяльність, з погляду фізіольоґії, і є те, що зветься свідомістю. Тут відбувається вся свідома робота, тут сприймається всі впливи з околишнього світу. Тут усьому дається лад, відповідна оцінка й виробляються відповіді на ті або інші впливи. Усі інші ділянки мозку в кожний даний мент до такої роботи нездатні. В них може відбуватися лише автоматична робота, якщо є відповідні впливи. Діяльність цих ділянок і є те, що зветься автоматичною підсвідомою діяльністю. Території діяльности свідомости та підсвідомости не закріплені у своїх межах і навпаки, вони можуть змінюватись і в формі, і в розмірах, а територія свідомости ще й переміщається по мозковій корі.

Беручи на увагу роботу свідомости, зрозуміло, що впливати через неї на людину не так то легко. Це можна робити тільки у формі переконання, ламаючи ріжними доказами заперечення та протидіяння свідомости, бо свідомість нікого й нічого не пропускає у мозок без своєї оцінки й критики.

Умілість гіпнотизатора в тому й полягає, щоб свої впливи кинути на територію мозку, обминувши свідомість. Такі безпосередні впливи і є те, що зветься навіюванням. Навіювання значно лекше робити підчас гіпнози. Це і буде гіпнотичне навіювання. Гіпноза — це сон.

Сон — це загальмований стан мозку, повний або неповний.

Неповний сон може бути, наприклад, у такому разі, коли мати засинає з думкою про хвору дитину, й мозок частково не спить, а стежить за немовлятком. Крик, стук можуть не розбудити матір, але слабесенький писк її хворого немовлятка вже її будить, бо цей писк через відповідну ділянку мозку зробив вплив на мозок і розгальмував його.

Користаючись відповідними методами, одна людина може навіяти на іншу штучний сон. Так, наприклад, мати може заколисати свою дитину. Такий сон і є гіпноза. Він нічим не відрізняється від самовільного сна, але дуже рідка буває повний, а взагалі, як правило, одна невеличка ділянка мозку не загальмовується, тобто не засинає, а стежить за тим, хто усипив, і через цю саме ділянку можна впливати на заснулого.

Підчас сну як самовільного, так і навіяного, спить і свідомість, або її діяльність так придушена, що вона не може досить критично ставитись ні до чого.

Більш або менш легко минаючи критику та опір свідомости, гіпнотизатор впливає на мозок безпосередньо й за своєю волею або роздратовує або гальмує, чи розгальмовує ті чи інші його ділянки, а ці ділянки в залежності від таких впливів гальмують чи посилюють діяльність орґанізму у відповідних частинах, відділах та галузях його роботи.

Згідно з цими впливами мозок диктує всьому орґанізмові такі накази, які бажає гіпнотизатор. Навіть свідомість, коли людину буде розбуджено, вже не може після того їх скасувати.

Ось чому людина вірить усьому, що їй скаже підчас гіпнози її гіпнотизатор, ось чому вона сліпо виконує всі його накази і його волю навіть тоді, коли прокинеться. Вона забуває все, що їй наказано забути, й згадує те, чого не змогла б згадати у звичайних обставинах. Вона бачить те, чого в дійсності перед нею немає, і не бачить річей, що перебувають навіть перед її очима, або вважає їх за зовсім інші речі. Її здатності розгортаються ширше, орґанізм починає працювати зовсім інакше.

Можна зробити людину сліною, глухою, калікою, навіяти багато інших хвороб і вилікувати все це на протязі декількох хвилин і т. ін.

У цьому й полягає сила навіювання, сила гіпнотизатора, всі "чари" та "чудеса", які творяться підчас самої гіпнози.

К. Катков.

ЗУСТРІЧІ З ЛЄНІНОМ

Першого разу я побачив Володимира Ілліча Лєніна у листопаді 1905 році, в Петербурзі у воєнно-економічнім товаристві, де засідала тоді рада робітничих депутатів.

Роля Лєніна в революційному рухові була мені добре відома як і всім більшовикам та й не тільки їм. Такої людини ще не було. Єдина. І я здивувався, побачивши Лєніна. На його вказав мені тов. Кнуцянц Богдан. В зовішності Лєніновій я не найшов нічого незвичайного: людина сама звичайна, середнього росту, обличчя в ластовиннях, тільки очі живі, ясні й веселі.

Від тов. Богдана я дізнався, що Лєніном цікавиться особливо поліція, але, що Лєнін вирішив за всяку ціну побачитися й побалакати з робітниками — членами Виконавчого Комітету. Через це треба додержувати найсуворішої конспірації. Я і, здається, тов. Творогов, обидва були депутатами від Путилівського заводу — говорили з Лєніном небагато. Умовилися були, що ми зберемо ще декілька чоловік із Путилівських депутатів, щоб поговорити, та ця справа не вийшла.

Так більше я й не бачив його тоді.

1906 року в осени я працював на фінляндському кордоні, і, хоча мені часто доводилося бувати біля Перкіяреї, де тоді проживав Лєнін, та побачити його не доводилося. Лише влітку 1909 року в місті Парижі побачив я знову тов. Лєніна: він змінився й вигляд мав задумливий і заклопотаний. Тільки очі світилися незвичайним живим розумом і сміялися, як і колись...

Ці очі знову побачив я у 1917 р. в будинкові Ксешинської. Вони були такими ж, як і колись, і в них від часу-до-часу спалахкував якийсь упертий задор.

Памятаю, в листопаді 1917 року був я з товаришем у нього в Смольному. Питання йшло про роботу комісаріяту торгу й промисловости. Ілліч був стомлений, обличчя навіть постаріло від утоми. Але очі були живі і добрі, думки були світлі. Тут тільки я зрозумів, яку безліч знань, ясности, сконцентрованого досвіду вміщав він у собі. Наші важкі, здавалося нерозрішимі питання він ніби руками розводив і все незрозуміле ставало зрозумілим. Майбутнє ніби наближалося до нас. Поговоривши 30—40 хвилин, ми вийшли від нього ніби заряжені...

Якось у вересні 1918 року він викликав мене вночі. Він шукав тов. Красіна, та не міг його найти зразу. Викликав мене його заступник. Я прибіг у Кремль і застав Лєніна на ногах в 2-ій годині ночи. Видно було, що він страшенно перетомився, але це не завадило йому дати декілька коротких, але діловитих роспоряджень, що торкалися військових постачань. У цей час подзвонив тов. Красін, — очевидно його знайшли. Лєнін слово в слово без ніяких відмін, повторив йому все, що сказав мені, — признаюся точність його мене вразила. Закінчивши розмову з Красіном, він обернувся до мене. Очі його якось особливо прижмурились і якось тепло засвітилися. Обличчя стало таким добрим, ласкавим, він заговорив про те, що тов. Цюрупа дуже важко підіймається по східцях і що треба збудувати ліфт у Раднаркомі. Я сказав, що можна буде зняти підходящого розміру ліфт в однім новім будинку і поставити його на сходах у Раднаркомі. Так це й було зробле-

но. Обличчя його, коли він заговорив про тов. Цюрупу й про його кволе серце, було обличчям зовсім другої людини, не тієї, що давала наказа по телефону про набої. Зовсім інше було це обличчя. Мабуть таким воно було в нього разу-раз, коли він не займався справами, а був просто товаришем, яким він тільки й міг бути. Тут я зрозумів, чому його так любили, люблять і любитимуть.

У 1919 році повернувшись з України, я доповідав Лєнінові про те, як ішла евакуація. — Тоді я був головою евакуаційного комітету радоборони й тримав із Лєніним безпосередній звязок по вивозу майна, головно, воєнного. Він був всеоб'ємлюючим, пам'ять була дивовижня, вказівки точні й певні.

У квітні 1920 року, посилаючи мене до Баку, він надавав тоді особливу вагу заволодінню нафтовими промислами. Лєнін викликав мене й дав докладну інструкцію, головне, що до вивозу нафти з Баку до Астрахані і далі по Волзі. Палива тоді не було і він думав про те, щоб перекинути на Волгу сотню мільйонів нафтопроктів.

В осени я приїхав і доповідав йому, що пощастило переправити 157 мільйонів. Поспіхові цієї справи дуже сприяв А. І. Риков, що влітку 1920 року був у Баку і твердо нажав на доручену мені орґанізацію транспорта нафти. Лєнін був дуже радий узнати про перші поспіхи перевозки нафти, але зразу-ж почав говорити про здобич.

Його світлий розум зазирав уперед... Слідуючі 2 роки свого життя також уважно стежив за роботою бакинських промисловців. Він вимагав листів, персональних звітів ,турбувався про харчування та одяг для робітників. "Відносно муки та одягу рішайте справу хоч би й не встановленим порядком, але швидко" — писав він в червні 1921 року.

І ми добували муку й одяг, правду кажучи, не завжди встановленим порядком, але швидко й про все писали Лєнінові. Тяжкі ті часи були для Баку, але Лєнін підтримував нас своїми листами, телеґрамами, розмовами з нами.

Уже 1922 року, в листопаді, він писав нам: "Робітникам міста Баку. Шановні товариші, я оце зараз розмовляв з тов. Серебровським про стан Азнафти. Труднощів в цьому становищу дуже не мало. Шлю вам гаряче вітання, прошу вас в ближчий час триматися всяко. Спершу нам особливо тяжко, далі буде легче. Перемоги ми повинні добитися й добємося, як би не було". І правда була на його боці. Нафтова промисловість Баку й Грозного перевищила довійськовий рівень. Робітники витримали, раціоналізували промисловість й досягли американських успіхів в галузі буріння й експльоатації.

Останній раз я бачив Лєніна перед його смертю. Я силкувався бути жвавішим, розказував йому щось ніби то веселе, силкувався його розважити, але... сльози були у мене на очах і я негарно бачив і мабуть погано міркував.

Одне я бачив — очі Лєніна, колишні живі очі з вогниками, щире-щире лице, коли я йому розповідав про бакинських робітників, про їхнє життя, про їхню любов до нього...

Коли я прощався щоб вже іти, він поцілував мене в лоб... Я був тоді міцним, здоровим хлопцем, але ледве не впав... Кой-як по стіні дійшов до дверей, забувши в кімнаті свої папери. Потім їх винесла його сестра Марія Іллінішна і штовхнула мене злегенька в спину, щоб я не голосив тут, а йшов би до себе до дому.

Більше я не бачив Лєніна, але, коли мені було тяжко в житті, коли я почував утому, що не міг більше працювати, а згадував його лице, його очі, його просту розмову, його лаґідне відношення до людей... І мені знову робилося легко, я знову міг працювати і зготен був пробити головою будь-яку стіну, тільки перемогти, про що нам , бакінцям, писав Лєнін: "Перемоги ми повинні добитися і доб'ємося, як би не було".

А. Серебровський.

НОЖИЦІ В ШЛУНКУ ЖІНКИ.

В Штремберґу в Німеччині ще в 1917 році жінка одного з інжинірів фабричних піддалась операції сліпої кишки. Операцію переводив найкращий хірурґ з Мец. Від цього часу, себто від 13½ літ, помимо лікарської опіки занепадала вона щораз більше на здоровлю. Перед кількома днями недужа пішла знов до лікаря і цей знову перевів їй операцію. По відчиненню шлунка знайдено 14 цм. довгі ножиці, покриті поволокою ржи й вапна. Ножиці ці зашив хірурґ у рані перед 13½ р. В місці, де були ножиці, витворилася ропа. Стан пацієнтки дуже грізний і після думки лікарів, навіть коли житиме, то лишиться калікою.

ВСЯЧИНА

КИТАЄЦЬ З РОГАМИ.

До японського шпиталя в Осака приїхав 55-літний китаєць, урядовець дирекції манджурської залізниці, Лію Вен Те, щоби піддатися операції. Цей китаєць є правдивим феноменом: з його чола виростають постійно два чорні, блискучі роги, довжини 30 центиметрів, кожний. Тому 15 літ Лію Вен Те зоперував вже оці свої роги, але вони знову відросли й знову треба було їх оперувати. Тепер уже втретє оперуватиме цей китаєць свої роги.

ЗГОРІЛИ НА ВУГІЛЬ.

На непотрібні зсипи-смітники коло цинкової ґути в Тшебіні (Польща), ходять день-у-день бідні нуждарі збирати кокс на паливо. Кілька днів тому збирали такий кокс дві бідні дівчата й, шукаючи за коксом, застрягли у вал з гарячим ще жужелем у середині. Заки надбігла поміч — дівчата згоріли на вугіль.

СОБАКА В САНАТОРІЇ.

Польський міністер Залеський привіз собі колись собаку зза границі. Пані міністрова тішилась нею та годувала її панськими стравами, аж, нарешті, собачка захворіла на смуток міністровій. І що ви гадаєте! Дали пани загинути собаці, як оце вам від голоду та сухіт? Зовсім ні. Пані міністрова відослала собаку з льокаєм до санаторії в Криниці на лікування. Там уже кілька тижнів доглядають собаку лікарі з великою шанобою до неї.

МІСТО НА ДНІ ЧОРНОГО МОРЯ.

Радянські ґазети повідомляють, що біля міста Херсону спеціяльна експедиція археольоґів натрапила на дні Чорного моря на руїни старинного міста грецьких кольоністів. Ведуть далі пошукування. Місто неустійненої покищо назви було первісно над берегом моря, а опісля, тому, що морський беріг обнижувався, затонуло на дні моря.

ПРИВЯЗАНИЙ НА ДНІ МОРЯ.

Над пристаню в Данціґу упав в море польський літак. Обсерватор урятувався, але летун був причіплений ременем до апарату і потонув на дно моря. Один маринар пірнув пять разів, заки найшов там літак. За пятим разом найшов він літак, перетяв ножем ремінь і вирятував пільота.

МАЄ ПЯТЬ ДНІВ ПРИ УРОДЖЕННЮ.

Біольоґічна ляборааторія в Колд Спрінґ Гарбор, Лонґ Айленд, каже, що її вдалося відкрити спосіб, як робити щура при народженню 5-дневним щуром. Лікарі цієї ляборааторії вспіли годувати молоді щурі до народження екстрактом, випродукованим зі свині, до того, що при народженню вони важать стільки, що нормальний щур у пять днів по народженню. Учені тепер починають робити такі самі спроби з крілеками, відтак будуть робити з іншими звірятами, а наконець думають дійти до людей.

ПОШКОДИВ СОБІ.

Подумай якого я сам собі наробив клопоту. Я винен шевцеві за дві пари черевиків. Він приходив до мене часто впоминатися грошей, я хотів як так заспокоїти його та дав йому ґумовий плащ, уже зовсім старий, якого я вже не носив. І подумай собі: швець приходить тепер до мене впоминатися довгу навіть у найбільшу зливу!

БУВ БИ НАЙШОВ.

— Що?! Ти хочеш сказати, що я вкрав тобі долара?!

— Ні, того не скажу, та коли б ти не помагав мені шукати його, я напевно був би найшов його.

СУСІДИ.

— Ну, як там на новім мешканні?

— Ах, страшне! Уявіть собі, що наші сусіди цілісенький день сваряться!

— О, то для вас мусить бути прикре таке сусідство!

— Дуже. Та найгірше, що вони еспанці, то ми не можемо ні словечка розуміти з того, що вони говорять!

МИМОВІЛЬНИЙ ГЕРОЙ.

— То дуже гарно, що ви скочили з такої висоти, аби ратувати потопаючу дитину.

— Так, дуже гарно, та я рад би знати, хто це саме зіпхнув мене?

Я ПЕРЕДТИМ ПОКУСАВ.

Синок: Тату, я через помилку проковтнув це яблоко, що тато дали мені для мами.

Батько: О горе... ще вдавишся, дитинко.

Синок: Е, ні. Я передтим покусав його добре.

ВИСТАРЧИТЬ 2—3 КИТИ.

Марк Твейн дістав раз листа від якогось віршомаза, в якім питався, чи то правда, що коли їсти риби, то це скріплює мозок.

Марк Твейн відповів йому:

"Пане! Риби це знаменитий покріпляючий засіб для мізку. У вашому випадку вистане два—три кити середньої величини".

ЗВОДИМО БОРОТЬБУ ПРОТИ КАПІТАЛІСТІВ І ЗРАДНИКІВ.

(ДОПИС З ФРАНЦІЇ.)

Багато селянок і робітниць з Західньої України вже від років виїзджають до ріжних країн світа на заробітки. Але до якої капіталістичної країни приїдуть, то застають там визиск і поневолення. Масово виїзджали в світ на заробітнки наші селянки і робітниці в минулому за часів австрійської монархії, а тепер за панування польської шляхти страшний визиск заставляє їх робити це ще чисельніше і частіше.

Світова війна дуже а дуже знищила Західню Україну. Вона принесла західньо-українським трудящим багато мук і страждань, а вкінці над ними замісць австрійської монархії запанувала польська шляхта.

Тепер польська шляхта продає західньо-українських трудящих заграничним капіталістам наче худобу.

Багато селянок і робітниць зі Західної України виеміґрували до Франції. Франція має славне минуло і тут добре живеться, але не трудящим а лише капіталістам.

Французькі капіталісти жорстоко визискують трудящих. Несвідомі, неорґанізовані робітниці і робітники зносять той визиск мовчки, а орґанізовані борються. Проти орґанізованого робітництва буржуазія має цілу армію добре плаченої поліції, яка люто здавлює робітничий революційний рух.

Важко живеться у Франції західньо-українським іміґрантам. Працювати приходиться від ночі до ночі, а платня за ту тяжку працю мізерна. Притому наші робітниці і робітники дуже слабо зорґанізовані. Багато з них мордуються по ріжних закутках і навіть не знають, що тут існує наша орґанізація СУГУФ (Союз Українських Громадян у Франції), а багато знову не розуміють ще її значіння. Я сама довший час не знала про існування СУГУФ-у і тільки случайно довідалася про це.

Довідавшись, я вступила до цеї орґанізації і стала ночами читати дорогий наш журнал "Робітницю". "Робітниця" познайомила мене зі світовими подіями, з клясовою боротьбою і зі значінням та ролею робітничих орґанізацій в ній. Вона навчила мене розуміти, що трудящі без орґанізації не можуть добитися нічого.

Зріст СУГУФ-у затрівожив капіталістів і вони поробили були старання, щоби розбити його з середини. Для цего вони підкупили кількох ренеґатів і їх руками почали були цю брудну роботу. Але членство СУГУФ-у досить скоро розкрило їх і звело з ними боротьбу. Боротьба була нелегка, бо по стороні зрадників стала французька поліція, яка тероризувала наші ряди.

Тепер робітництво вже пізналося на тих зрадниках і бореться за чистоту СУГУФ-у.

Робітниця.

ОДНА З БАГАТЬОХ ЖЕРТВ.

Дня 7 серпня я прочитала в торонтонській буржуазній пресі новинку під заголовком: "Українська мати перед судом в Содбори, Онт.". В тій новинці писалося, що зведена дівчина-мати принесла попови підчас відправи перед вівтар дитину і сказала "арештуй, коли хочеш".

Це вже не перший та й не сотий випадок, що попи, які на словах проповідують мораль, зводять на бездорожжя молодих дівчат і залишають їх на пропаще.

Дівчат притягають вони до себе своїм становищем і тими самими грішми, які несвідомі робітниці і робітники дають їм в думці, що ті гроші простять їм шлях до неба.

Доки-ж це буде існувати? Доти, доки існуватиме темнота, доки робітниці і робітники будуть вірити в ріжні забобони та будуть давати страшити себе пеклом та ріжним іншим чортовинням.

Робітниці менше свідомі, слабше зорґанізовані і більше покірні й тому робітниць капіталісти і ріжні їх слуги, до яких належать і попи, гірше обдурюють та визискують.

В робітничих родинах є та біда, що родичі вчать дівчат від найменших літ бути послушними і покірними. Підрісши, дівчата входять в життя, в якому треба боротися, менше здатними до боротьби як мущини. І тому в фабриках, заводах, готелях, ресторанах, тощо

капіталісти гірше визискують робітниць. Привчені до послуху, до покори робітниці більше бояться зверхників, як чоловіки і більше стараються догодити їм.

Виратувати робітницю з того положення може лише організована боротьба. Лише робітничі орґанізації вчать робітниць боротися за свої інтереси і за такий лад, де не буде визиску й поневолення і де жінка матиме рівні права з мущиною. Таким ладом буде радянський лад.

В тому ладі жінка не буде залежати від чоловіка і не буде тремтіти від думки, що її і її дітям прийдеться пропадати з голоду, як її чоловіка капіталіст прожене від праці. Бо з тому ладі інтереси всіх членкинь і членів суспільства будуть в однаковій мірі забезпечені.

Отже тому робітниці повинні вступати до робітничих орґанізацій, повинні вступати до комуністичної партії і орґанізовано боротися проти капіталізму. Геть з капіталізмом і їх ріжнородними лицемірними слугами, що обдурюють і зводять робітниць!

В. Червона.

Торонто, Онт.

КАПІТАЛІСТИЧНА АСЕКУРАЦІЯ І "СПРАВЕДЛИВІСТЬ".

До нашої місцевости Донвил, Онт., приїхав минулого року оден робітник з дружиною. Цей робітник тяжко працював у Канаді близько 20 літ. Працював він переважно на залізничих дорогах. Вкінці надоїло йому тинятися з місця на місце та її вже сили не ставало на те і він купив кусок землі та рішив побудувати собі на ньому хату. Грошей на будову хати в нього не було, то ж він лишив свою товаришку в паймленій хаті, а сам виїхав на заробітки.

Тяжко працював він і щадив через ціле літо, а осінню збудував собі хатину. Тішилися вони тою хатиною як незнати чим. Але недовго.

Трапилося, що той робітник довідався, що в недалекій місцевости перебуває його знайомий і він поїхав відвідати його.

А були тоді великі морози. Люди палили в печах день і ніч. Жінка згаданого робітника, оставшися сама, наклала в кухню дров і пішла спати. За якийсь час, мабуть, від гарячих пайпів занялася стеля і хата почала горіти.

Товаришка вибігла на двір і стала кликати помочі. Сусіди збіглися і загасили вогонь заніи він ще охопив цілу хату. Все ж таки шкода від вогню була велика, бо теж згоріло багато річей в хаті.

Після пожару асекураційні аґенти оглянули всю ту шкоду і пішли. За якийсь час товаришку покликано на суд, аґенти оскаржили її за підпал своєї хати, а суддя засудив на 6 місяців вязниці.

А хиба ж можна повірити, що та робітниця сама підпалила з таким трудом збудовану хату? Ніколи в світі. Але панам треба було так зробити і вони це зробили. Асекураційна компанія має ріжні звязки, має добрих адвокатів і вміє творити потрібні закарлючки, щоби не платити трудящим грошей. А ту бідну робітницю, то ще й в тюрму запакувала.

Але не бійтеся, як зимою погоріли тут бизнесменські доми, то багатих бизнесменів ніхто не кликав на суд. Їм виплатили асекураційні компанії гроші без всякого клопоту. То тільки робітниць і робітників саджають капіталісти за їхню же працю до тюрем.

П. Пурич.

Донвил, Онт.

СВЯТКУВАЛИ ЧЕРВОНИЙ ДЕНЬ.

Я завжди пильно й уважно читаю дорогий наш журнал "Робітницю", який вчить нас орґанізуватися і спільно з робітниками боротися з асвоє визволення.

В нашій місцевости Домініон, Н. С. зорґанізовано цего року відділ Жінсекції. Теж робимо старання, щоби поширити "Робітницю". До цего часу з нашого відділу ніхто ще не дописував до "Робітниці". Отже мій допис про Червоний День є перший.

В першесерпневому святі взяли в Домініон участь наші членкині і члени та симпатики. На мітинґу промовляли два товариші. Тов. А. Н. говорив про значіння першесерпневих противоєнних демонстрацій, а тов. С. Криса про соціялістичне будівництво в СРСР і про тяжке положення трудящих в капіталістичних краïнах.

По мітинґу всі присутні мали перескуску. При перекусці товаришки й товариші зложили $7,55 на піддержку французького робітничого революційного часопису в Канаді, а $10,00 на поміч одному місцевому товаришсві, який вже 7 місяців находиться в рядах безробіт-

них. Свято закінчено відспіванням Інтернаціоналу.

На жаль, мушу теж замітити, що є в нас такі члени і членкині, які не взяли участи в святі. Щобільше, ті самі товариші й товаришки не брали теж участи в демонстрації проти "хрестоносного" походу на СРСР. Цим разом я не подаю їх імен, але якщо таке занедбування орґанізаційних обовязків повториться, то я зроблю це.

Я. С.

Домініон, Н. С.

ЩО Я БАЧИЛА НА ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНОМУ ПІКНІКУ В ДЕТРОЙТ.

Недавно я заїхала до Детройт, Міш. Там я довідалася, що 3 серпня відбудеться в Рочестер парку інтернаціональний пікнік, на якому буде промовляти т-ка А. Бурлак. Я рішила піти на пікнік і послухати т-ки Бурлак, яку робітництво вибрало на заклад з тюрми і якій загрожує кара смерти за оборону робітничих інтересів.

Приїхала я на той пікнік, познайомилася з багатьма товаришками і стала приглядатися всему. В очи кидались рухливі товаришки, які продавали робітничу літературу. На підвищенню грала добра орхестра, а молодь весело забавлялася. Далі побачила я товаришів, що пекли баранів на пікнікову перекуску. Коло буфету був великий рух.

За якийсь час вийшов на підвищення товариш і проголосив, щоби присутні підійшли до підвищення, бо буде промовляти т-ка Бурлак.

За хвилину ми побачили на підвищенню молоду дівчину. Це була т-ка Бурлак. Публика привітала її бурливими оплесками.

Т-ка Бурлак говорила про те як капіталісти визискують робітниць і робітників. Для доказу вона навела багато прикладів з відносин у Фордових фабриках в Детройт, де Форд страшно визискує робітників, заставляє їх купувати в себе авта та по сороковім році життя викидає з фабрики як непотрібних.

Не так, говорила товаришка, живуть робітниці і робітники в Радянському Союзі. Там вони вільні. Ніхто їх не визискує, а життя і старість їхня добре забезпечені.

Далі т-ка Бурлак говорила про теперішнє велике безробіття, про страйки, про юнії і про клясову боротьбу взагалі. Вона закликала присутних робітниць і робітників, щоби орґанізувалися в революційні робітничі орґанізації.

Присутні часто переривали промову т-ки Бурлак грімкими оплесками.

Після т-ки Бурлак промовляли робітники ріжних національностей. Присутні слухали промовців дуже уважно.

По промовах робітниці і робітники відспівали кілька революційних пісень і розійшлися в бойовому настрою домів.

Цей пікнік зробив на мене дуже сильне враження і додав мені сили до клясової боротьби.

А. Шарабура.

Су Сейнт Мері, Онт.

ТОВАРИШКИ! ПРИЄДНУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТНИЦЬ ДЛЯ "РОБІТНИЦІ"!

ВІННІПЕҐСЬКІ МАНДОЛІНІСТКИ В МУС ДЖО.

Дня 12 липня загостила до нашої місцевости Мус Джо, Саск., Дівоча Мандолінова Орхестра відділу ТУРФДім з Вінніпеґу. Перед 12 годиною в полудне чекали на неї на сіенарській станції наші члени Секції Молоді і старші товариші й товаришки.

Приїхав потяг. Ми радісно привітали мандоліністок і вони, поскладавши валізки на трок, а мандоліни на авто, пішли з нами до УРД. Там вже чекав на них обід. Мандоліністки посідали за стіл і при веселій розмові та жартах пообідали.

По обіді вони пішли до тов. Денесюка, який має готель, на спочинок. Деякі товаришки замісць спочивати пішли оглядати місто.

Вечером вінніпеґські мандоліністки влаштували концерт. Саля була заповнена глядачами по береги. Місцеве робітництво помимо тяжкого безробіття масово прийшло подивитися на концерт.

На перерві промовляв тов. Войтишин. Він говорив про значіння орґанізації взагалі і про ціль, з якою вінніпеґська мандолінова орхестра виїхала на обїздку.

В неділю, 13 липня, вінніпеґські мандоліністки влаштували другий концерт. І знову саля була заповнена. На концерті витав мандоліністок від місцевого відділу С. М. т. Гладій, а на перерві промовляла т-ка Бабич. Вона говорила про причину теперішнього великого безробіття і доказувала, що

робітництво може виборoти собі краще життя тільки при помочи орґанізації. Другим промовцем був тов. Войтишин, який пояснив, що спричинило теперішню економічну крізу. При кінці промови т. Войтишин вдарив своїм словом по наших ренеґатах, які в минулому представлялися дуже "лівими", а тепер виступили з робітничих орґанізацій, накидаються на них і стараються шкодити їм.

Тов. Войтишин закінчив свою промову покликом, щоби присутні робітниці і робітники вступали до орґанізації.

Концертова програма випала добре. Мандоліністки прекрасно виконали як спільні пісні так і соля, дуети, квартети, танки то що. Дуже добре вив'язалися теж молоденький тов. Федірчук і т-ка Кусяк.

Вінніпеґську Дівочу Мандолінову Орхестру випроваджали при від'їзді з Мус Джо члени Секції Молоді і старші товаришки й товариші.

Робітниці і робітники міста Мус Джо, Саск., повинні не лише симпатизувати з робітничими орґанізаціями, але й повинні теж ставати їх членами і брати активну участь в усій праці тих орґанізацій.

Робкорка.

Мус Джо, Саск.

ПОКВІТУВАННЯ ПРЕСОВОГО ФОНДУ "РОБІТНИЦІ".

Петерсон, Ню Джерсі.

Т-ка Василина Дацков зібрала на лісту ч. 1362 на пресовий фонд "Робітниці" по $1.00: В. Дацків, Д. Скакун; по 50 ц.: Ю. Матічук, М. Курганевич; по 25 ц.: О. Бабій, П. Греголинський, М. Лукінчук, А. Ковталюк, П. Петрович, Е. Лукенчук, О. Котинська, Сташко. Разом $5.00.

Асинибоя, Саск.

Тов. Н. Дерпак зложив на передплату "У.Р.В." $12.00, на передплату "Робітниці" $3.00, на пресовий фонд "У.Р.В." зібрав $2.00; на пресовий фонд "Робітниці" по $1.00: Н. Дерпак, Ю. Боднарчук. Разом $2.00.

ПРЕСОВИЙ ФОНД "РОБІТНИЦІ"

Пресовий Комітет, Монтреал, Кве. (збірка)	55.30
Відділ Жінсекції, Вінніпеґ, Ман., з колєкти 8 березня	51.00
Пресовий Комітет, Содбори, Онт. (збірка)	44.55
Пресовий Комітет, Гемилтон, Онт. (збірка)	34.44
Пресовий Комітет, Венкувер, Б. К. (збірка)	38.95
Відділ Жінсекції, Торонто, Онт. (збірка)	32.55
Пресовий Комітет, Оттава, Онт. (збірка)	32.35
Пресовий Комітет, Едмонтон, Алта. (збірка)	31.36
Пресовий Комітет, Ді Пес, Ман. (збірка)	30.55
Жіночий Відділ при СУГУФ-і, Вінценес, Франція	30 фр.
Пресовий Комітет, Гилкрест, Алта. (збірка)	29.50
Пресовий Комітет, Дромгелер, Алта. (збірка)	27.35
Ю. Максимюк, Тіммінс, Онт. (збірка)	25.55
Укр. Жін. Т-во "Просвіти", Гемтремк, Міш.	25.00
Пресовий Комітет, Киркленд Лейк, Онт. (збірка)	22.30
Пресовий Комітет, Ріджайна, Саск. (збірка)	19.60
Пресовий Комітет, Белвю, Алта. (збірка)	17.75
Пресовий Комітет, Форт Вил'ям, Онт. (збірка)	17.60
Відділ Жінсекції, Оттава, Онт. (з концерту)	16.50
Пресовий Комітет, Торонто (збірка)	16.25
Відділ Жінсекції, Вест Форт Вил'ям, Онт. (вільна колєкта 8 березня)	15.86
Відділ Жінсекції, Содбори, Онт.	15.00
Пресовий Комітет, Колмен, Алта. (збірка)	15.00
Пресовий Комітет, Порт Артур, Онт. (збірка)	15.00
Пресовий Комітет, Кенмор, Алта. (з підприємства)	14.15
Відділ Жінсекції, Саскатун, Саск. (з концерту 8 березня)	14.00
Пресовий Комітет, Вест Форт Вил'ям, Онт. (збірка)	13.60
Пресовий Комітет, Коністон, Онт. (збірка)	13.75
Пресовий Комітет, Виндзор, Онт. (збірка)	12.60
Пресовий Комітет, Домініон № 1, Н. С. (збірка)	10.90
Пресовий Комітет, Келґари, Алта. (збірка)	10.55
А. Батюк, Клівленд, Огайо (збірка)	10.40
Відд. Жінсекції, Форт Вил'ям, Онт., з свята 8 березня	10.00
Укр. Роб. Мандолінова Орхестра при Т-ві Єдність, Нюварк, Ню Джерсі	10.00
Відділ Жінсекції, Форт Френсес, Онт.	10.00
Відділ Жінсекції, Ді Пес, Ман.	9.59
Відділ Жінсекції, Мус Джо, Саск.	9.45
Пресовий Комітет, Лашін, Кве. (збірка)	9.30
Відділ Жінсекції, Енсонвил, Онт., з свята 8 березня	8.25
Пресовий Комітет, Кіченер, Онт. (збірка)	7.75
С. Шуліґа, Клівленд, Огайо (збірка)	7.20
Пресовий Комітет, Транскона, Ман. (збірка)	6.90
Пресовий Комітет, Іст Килдонан, Ман. (збірка)	6.70
Пресовий Комітет, Портедж ла Прейрі, Ман. (збірка)	6.65
Марія Онищук, Гемонд, Інд. (збірка)	6.50
Н. Маценко, Енйокс, Б. К. (збірка)	6.00
Відділ Жінсекції, Іст Килдонан, Ман., з свята 8 бер.	5.75
Пресовий Комітет, Мус Джо, Саск. (збірка)	5.50
Пресовий Комітет, Енсонвил, Онт. (збірка)	5.45
Пресовий Комітет, Брентфорд, Онт. (збірка)	5.20
Комітет Жіночого Товариства ім. Лесі Українки відділу Союза Укр. Роб. Орґанізацій, Н. Тонаванда, Н. Й. (збірка)	5.00
Відділ Жінсекції, Брентфорд, Онт., з свята 8 березня	5.00
Е. Фекита (Жінвідділ), Торолд, Онт.	5.00

Відділ Жінсекції Сейнт Кетерінс, Онт.	5.00
Василина Дацков, Пітерсон, Ню Джерсі (збірка)	5.00
Н. Штайн, Шікаґо, Илл. (збірка)	4.95
Відділ ТУРФДім, Сейнт Кетерінс, Онт. (збірка	4.85
Пресовий Комітет, Колгорст, Алта. (збірка)	4.75
Ева Лукенчук, Пітерсон, Ню Джерсі (збірка)	4.65
Пресовий Комітет, Су Сейнт Мері, Онт. (збірка)	4.35
Г. Пастернак, Гемтремк, Міш. (збірка)	4.25
Відділ ТУРФДім, Домініон, Н. С.	4.10
Пресовий Комітет, Летбридж, Алта. (збірка)	4.00
Т. Щавурська, Сімко, Онт. (збірка)	4.00
О. Чабан, Верміліон, Алта. (збірка)	3.75
Пресовий Комітет, Саскатун, Саск. (збірка)	3.45
Відділ РЗТ, Сейнт Енс, Онт. (вільна колєкта)	3.45
Пресовий Комітет, Форт Френсес, Онт. (збірка)	3.40
М. Кучмій, Гемтремк, Міш. (збірка)	3.00
Забавовий Комітет, Гай Прері, Алта.	3.00
Пресовий Комітет, Кедомин, Алта. (збірка)	3.00
А. Римар, Дірборн, Міш. (збірка)	2.85
О. Мазярчук, Шікаґо, Илл. (збірка)	2.75
Пресовий Комітет, Тейлротон, Саск. (збірка)	2.75
Пресовий Комітет, Лондон, Онт. (збірка)	2.60
Пресовий Комітет, Ошава, Онт. (збірка)	2.60
Пресовий Комітет, Кровленд, Онт. (збірка)	2.59
В. Кіндяк, Енйокс, Б. К. (збірка)	2.50
В. Кебич, Накіна, Онт. (збірка)	2.50
К. Кабан, Шікаґо, Илл. (збірка)	2.50
Пресовий Комітет, Веґревил, Алта. (збірка)	2.45
Жін. Товариство "Єдність", Дітройт, Міш.	2.25
А. Далаврак, Дітройт, Міш. (збірка)	2.10
С. Романюкова, Венкувер, Б. К.	2.10
І. Підгаєцька, Торонто, Онт.	2.00
Р. Ґерчук, Енсонвил, Онт. (збірка)	2.00
М. Дерій, Болков, Онт.	2.00
Відділ ТУРФДім, Морвіна, Ман. (збірка)	2.00
Н. Дерпак, Асінібоя, Саск. (збірка)	2.00
Т. Леськів, Ню Йорк, Н. Й. (збірка)	2.00
Марія Коробка, Су Сейнт Мері, Онт.	2.00
Г. Качур, Флін Флон, Ман.	2.00
Пресовий Комітет, Савт Поркюпайн, Онт. (збірка)	2.00
Пресовий Комітет, Іст Виндсор, Онт. (збірка)	1.85
Пресовий Комітет, Кровленд, Онт. (збірка)	1.60
Д. А. Пазарена, Тіодосія Арм, Б. К.	1.50
А. Микитів, Дітройт, Міш. (збірка)	1.50
Відділ ТУРФДім, Кенора, Онт. (збірка)	1.25
С. Окаль, Шікаґо, Илл.	1.00
Відділ ТУРФДім, Атабаска, Алта. (збірка)	1.50
А. Когут, Повел Ривер, Б. К. (збірка)	1.00
І. Маркевич, Доґвал, Онт.	1.00
А. Власій, Вордроп, Онт.	1.00
Н. Слободян, Ютіка, Н. Й.	1.00
П. Ткач, Еплетон, Віск.	1.00
П. Преведа, Брендон, Ман. (збірка)	1.00
Н. Сидор, Вінніпеґ, Ман.	1.50
Т. Гикава, Старбок, Ман.	1.00
Й. Тимочек, Вінніпеґ, Ман. (збірка)	1.00
А. Кусяк, Вінніпеґ, Ман.	1.00
Пресовий Комітет, Вест Торонто, Онт. (збірка)	1.50
А. Тимофійчук, Вінніпеґ, Ман.	1.00
Пресовий Комітет, Бінфейт, Саск. (збірка)	1.75
Т. Борук, Бінфейт, Саск.	1.00
В. Есопенко, Пакан, Алта. (збірка)	1.60
П. Чудний, Честер, Па. (збірка)	1.50
Е. Гарасим, Бруклин, Н. Й.	1.50
М. Романович, Флін Флон, Ман.	1.50
І. Слободзян, Ґравел, віа Каверс, Онт.	1.50
М. Соколик, Копер Клиф, Онт.	1.50
Пресовий Комітет, Ферні, Б. К. (збірка)	1.50
М. Винник, Порт Геней, Б. К. (збірка)	1.00
К. Драбик, Арборґ, Ман.	1.00
К. Свистун, Ленсінґ, Міш.	1.00
М. Федірчик, Іст Килдонан, Ман.	1.00
П. Павлюк, Венкувер, Б. К. (збірка)	1.50
К. Никифорук, Іст Виндсор, Онт.	1.00
М. Багрій, Енйокс, Б. К.	1.00
Ю. Ільчишин, Гаймерс, Онт.	1.00
А. Заремська, Брітанія Біч, Б. К.	1.00
Л. І. Гаврилюк, Вінніпеґ, Ман.	1.00
Т. Тімченко, Вінніпеґ, Ман.	1.00
Ґ. Скрепничук, Оттава, Онт.	1.00
Юстина Чоповик, Торонто, Онт.	1.00
В. Якімець, Шікаґо, Илл.	1.00
Анна Мельников, Вунсакет, Р. І.	1.00
К. Совіцька, Одонел, Онт.	1.00
М. Чернівчан, Вілінґдон, Алта.	1.00
М. Барабаш, Клівленд, Огайо (збірка)	1.50
П. Мельничук, Фрейзервуд, Ман.	1.00
М. Сиротюк, Рован, Кве.	1.00
А. Козак, Вест Лин, Масс.	1.00
І. Бачур, Мірор, Алта. (збірка)	1.00
Т. Купій, Дітройт, Міш.	1.00
А. Калапаца, Карбон, Алта. (збірка)	1.00
Ґеня Клімчук, Бофало, Н. Й.	1.00
С. Пасєка, Сонсет Гавз, Алта. (збірка)	1.00
А. Крокуш, Едмонтон, Алта. (збірка)	1.50
П. Лихорай, Вестборн, Н. Й.	1.00
М. Світ, Йорктон, Саск.	1.00
П. Кравченко, Вінніпеґ, Ман. (збірка)	.90
І. Жабюк, Лонґ Лек, Онт. (збірка)	.75
К. Корилюк, Ню Йорк, Н. Й. (збірка)	.75
В. Ткач, Єгк, Б. К.	.75
Ф. Ґреґорович, Белвю, Алта.	.50
Стела Воєвідка, Ривер Рудж, Міш.	.50
Е. Ходзінська, Франклін, Віск.	.50
М. Мельничук, Нюкестл Майнс, Алта.	.50
Дора Задубрівська, Гаєс, Саск.	.50
А. Ґ. Гайдук, Ренфорлі, Алта.	.25
М. Андрущак, Филаделфія, Па.	.50
Іван Смаль, Радвей, Алта.	.50
К. Боднар, Бріджпорт, Конн.	.50
Павліна Дирда, Медисін Гет, Алта.	.50
С. Ящишин, Едмонтон, Алта.	.50
Софія Мірус, Екрон, Огайо	.50
К. Возьна, Леґренд, Б. К.	.50
І. Скакун, Брітанія Біч, Б. К.	.50
Р. Марищук, Ню Йорк, Н. Й.	.50
Г. Трачевський, Гемтремк, Міш.	.50
А. Вівчаровський, Ню Йорк, Н. Н.	.50

Н. Челюк, Торонто, Онт.	.50
М. Слюсар, Шікаґо, Илл.	.50
М. Касіян, Кимберлей, Б. К.	.50
В. Котуш, Кимберлей, Б. К.	.50
А. Миронюк, Савт Поркюпайн, Онт.	.50
П. С. Колибаба, Шіго, Саск.	.50
М. Крас, Сидней, Н. С.	.50
И. Стеч, Аботсфорд, Б. К.	.50
П. Голінатий, Гемтремк, Міш.	.50
П. Чіляк, Енйокс, Б. К.	.50
С. Свідерський, Норт Бенд, Б. К.	.50
А. Сирник, Смитерс, Б. К.	.50
А. Фесік, Вунсакет, Р. І.	.50
С. Жмудський, Вунсакет, Р. І.	.50
А. Кушнір, Велемавнт, Б. К.	.50
М. Ксьонжек, Вардроп—Смит, Онт.	.50
О. Воркун, Ледук, Алта.	.50
М. М. Клочко, Торонто, Онт.	.50
К. Анака, Стінен, Саск.	.50
П. С. Долган, О'Донел, Онт.	.50
П. Довганюк, Вейн, Алта.	.50
М. Вербовецька, Канора, Саск.	.50
Р. Стефанишин, Шікаґо, Илл.	.50
М. Пітин, Дірборн, Міш.	.50
А. Фенюк, Шікаґо, Илл.	.50
А. Шулдес, Вернон, Б. К.	.50
О. Дичаковська, Мірс, Ман. (збірка)	.50
М. К. Ґідора, Чісголм Мілс, Алта.	.50
Н. Федоровчак, Пулман, Илл.	.50
І. Грицай, Еґремонт, Алта.	.50
І. Кузик, Фолеєт, Онт.	.50
М. Мотляк, Прімула, Алта.	.50
І. Керстюк, Еріял, Алта.	.50
М. Мельничук, Тіммінс, Онт.	.50
К. Хома, Дітройт, Міш.	.50
І. Лучик, Ванесті, Алта.	.50
М. Капусняк, Вінніпеґ, Ман.	.50
К. Сарака, Вінніпеґ, Ман.	.50
І. Антони, Гюлат, Б. К.	.50
П. Новосельський, Продгом, Саск.	.50
Т. Гринюк, Кимберлей, Б. К.	.50
Г. Шпаюк, Фолеєт, Онт.	.50
М. Острижнюк, Збараж, Ман.	.50
П. Барнич, Вінніпеґ, Ман.	.50
А. Понур, Едмонтон, Алта.	.50
М. Венґерчук, Джен Лендінґ, Б. К.	.50
С. Г. Шпаюк, Фолеєт, Онт.	.50
П. Пільчак, Филаделфія, Па.	.50
А. Солдан, Гу Гилс, Алта.	.50
О. Матвіїв, Шаплю, Онт. (збірка)	.50
П. Тимчук, Веґревил, Алта.	.50
М. Кучма, Алтаріо, Алта.	.50
А. Москалюк, Павтукет, Р. І.	.50
Т. Шеремета, Рочестер, Н. Й.	.50
А. Смаль, Евлин, Б. К.	.50
Ф. Франік, Пітсбурґ, Па.	.50
Ф. Стелий, Форт Гвайт, Ман.	.50
Д. Солобай, Тіммінс, Онт.	.50
М. Круґер, Емо, Онт.	.50
М. Нападій, Вінніпеґ, Ман.	.50
А. Михайлюк, Вунсакет, Р. І.	.50
П. Череватий, Ром, Н. Й.	.50
К. Білецький, Саскатун, Саск.	.25
А. Паращук, Диксон Ситті, Па.	.50
Пресовий Комітет, Брайтстон, Ман. (збірка)	.35
В. Юрійчук, Су Сейнт Мері, Онт.	.25
Р. Юрійчук, Су Сейнт Мері, Онт.	.25
Т. Душенко, Кристал Ситі, Ман.	.25
М. Макаренко, Смоки Лейк, Алта.	.25
Т. Попенюк, Венкувер, Б. К.	.25
Д. Данилюк, Савт Поркюпайн, Онт.	.25
П. Корчи, Донеґана, Онт.	.25
І. Кунецький, Гилкрест, Алта.	.25
А. Кучурівський, Гемилтон, Онт.	.25
Т. Бузовецький, Клечковскі, Саск.	.25
Ф. Абуханов, Брентфорд, Онт.	.25

ГОЛОД У МЕРКОЛ!

В МЕРКОЛ МАЙНЕРІ СТРАЙКУЮТЬ ВЖЕ ШІСТЬ ТИЖНІВ! 100 МАЙНЕРІВ І ЇХНІ РОДИНИ МУСЯТЬ МАТИ ДОПОМОГУ!

Всіх страйкуючих майнерів у Меркол боси виганяють з помешкань. Патрулі Лісових Резерв забороняють майнерам розташовувати свої цельти нз резервній землі поблизу компанійних земель. Однак майнері завзято обороняються. Майновласники хочуть голодом і холодом примусити майнерів піддатися. Вони хочуть бачити їх без даху над головою на вулиці або на полю. Фашістські "лейборити" з Ю.М.В.А., Провінціональна поліція і Лісова Патруля роблять все, що в їх силі, щоб виконати бажання босів. За те робітництво стоїть солідно з майнерами. Всі залізнодорожні робітники є з майнерами. Майнері з Мавнтейн Парк і інші приєднуються до майнерів у Меркол.

МАЙНЕРІ І ЇХНІ РОДИНИ ПОТРЕБУЮТЬ ЦЕЛЬТ! ВОНИ ПОТРЕБУЮТЬ ПОЖИВИ!

Робітниці! Робітничі Орґанізації! Постійте за майнерами! Беріться до праці! Поможім страйкуючим майнерам побідити майновласників і їхніх наймитів, поліцію та фейкерів з Ю.М.В.А.!

ДО ДІЛА! ДЕМОНСТРУЙТЕ СВОЮ СОЛІДАРНІСТЬ ДІЛОМ! Збирайте жертви на цельти і поживу!

Спішіть з допомогою! Подбайте, щоб орґанізації, до яких ви належите, також жертвували!

ВИПОВНІТЬ ПОНИЩИЙ ФОРМУЛЯР І ЗАШЛІТЬ ДО:

WORKERS INTERNATIONAL RELIEF
Room 308, 331 Bay Street
Toronto — — Ontario

I am sending $........ for relief for the striking Mercoal miners.

Name ....

Town ....

Address ....

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ В РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвина	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної незалежности	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народна драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Безар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозіфія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. I.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.15
Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. II.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення враз з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

НОВА УКРАЇНСЬКА РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКА

КНИГАРНЯ

МАЄ НА СКЛАДІ

НОВІ КНИЖКИ Й ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ Й ГАЛИЧИНИ

ЦІННІ ЖУРНАЛИ З РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ: робітничі, селянські, літературні, наукові, політичні, економічні, дитячі з науковими й прекрасними оповіданнями.

КНИЖКИ з Радянської України, Галичини й Німеччини по ріжних галузях науки: з історії, природознавства, економіки, соціольогії й ин.

ДУЖЕ ЦІКАВІ оповідання, романи, повісти, поезії, збірки творів найкращих старих і сучасних українських письменників.

НАЙНОВІША дитяча література, діточі казки, дуже дешеві, прекрасно ілюстровані.

ШКІЛЬНІ ПРИЛАДИ — тетрадки, олівці, пера і взагалі все, що потрібне дітям до школи.

ЧЕРЕЗ НАШУ КНИГАРНЮ можна замовляти всілякі такі книжки, яких нема в книгарнях, можна передплачувати старокраєві — з Радянської України й Галичини — часописи й журали.

МАЛЬОВНИЧІ КОЛЬОРОВІ ПОСТКАРТИ, ноти для хору, поодиноких голосів і музика для українських народніх танків на пяно, скрипку, клярнет і корнет.

ҐРАМОФОННІ РЕКОРДИ Коломбія і Віктор — ріжних українських співаків, музикантів, як на поодинокі голоси так і хоральні.

НАЙБІЛЬШИЙ ВИБІР українських драматичних творів на американському континенті.

ПИШІТЬ ДО НАС і виберіть собі й своїм дітям для читання гарних книжок і журналів! Не марнуйте вечерами часу надаремно, читайте корисні книжки, журнали й ґазети.

ПИШІТЬ до нашої Робітничо-Фармерської Книгарні, яка є власністю організації. Купуючи в Робітничо-Фармерській Книгарні — ви піддержуєте робітничо-фармерську орґанізацію. Вже вийшов другий катальоґ, за яким можете писати зараз.

КНИГАРНЯ МІСТИТЬСЯ ПІД ЧИСЛОМ:

600 SELKIRK AVENUE — — WINNIPEG, MANITOBA

ІНФОРМАЦІЙНЕ І ФІНАНСОВЕ БЮРО

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ РОБІТНИЧО-ФАРМЕРСЬКЕ БЮРО В КАНАДІ, ЯКЕ:

ПРАЦЮЄ в повній згоді з українськими робітничо-фармерськими орґанізаціями в Канаді.

УДІЛЯЄ поради і дає моральну допомогу прибувшим до Канади українським іміґрантам.

ДОПОМАГАЄ іміґрантам з Буковини дістатися на лісту горожанства Румунії, щоби не втратили свого майна на підставі недавнього нового закону тої держави.

ПЕРЕСИЛАЄ гроші до всіх частей світа в американських доларах скоро, дешево і безпечно.

ПРОДАЄ шифкарти з краю і до краю на найліпші кораблі океану.

СТАРАЄТЬСЯ о пашпорти для подорожуючих в чужих країнах, о афідейвіти й перміти.

ПОЛАГОДЖУЄ всякі іміґраційні справи та уділяє поради совісно і вчасно.

INFORMATION AND FINANCIAL BUREAU

600 SELKIRK AVENUE — — — — — — — — — — WINNIPEG, MAN., CANADA.

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

НІНА П. ДЕМНЕЙ, ПЕРША ЖІНКА-ДОСЛІДНИЦЯ ПІДБІГУНОВИХ ОКОЛИЦЬ

Ніна Петровна Демней є заступницею команданта наукової виправи, яку радянський уряд вислав досліджувати архіпеляґ Ф. Нансена. Ніна має тепер 28 років. Виправа складається з 50 осіб.

15 ВЕРЕСНЯ 1930 Ч. 18 ЦІНА 10 ЦЕНТІВ

ЗМІСТ

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц.
Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street, in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50; per six months 80c.
Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA

Рік VII. Вінніпеґ, 15 вересня 1930 Ч. 18

Мусимо з'активізувати наші ряди!

Стан орґанізаційної праці по відділах Жіночої Секції ТУРФДім є незадовільний. Навіть в найактивніших відділах є багато недостач, які через літний сезон значно зросли, а які рішучо треба усунути. Ті недостачі такі: замала активність в праці між неорґанізованими робітницями замала участь в трейд-юнійному русі і байдужне відношення до орґанізаційного виховання молоді. А що це значить? Та це значить, що найважніші ділянки праці стоять у нас занедбані і що ми маємо великі недостачі навіть в найактивніших відділах.

Далеко гірше справа мається з цілим рядом менше й дуже мало активних відділів. В них членкині кромі вище згаданих ділянок праці теж занедбали спільні читання, лєкції, мистецьку працю, замало приходять на мітінґи, не видають стінних ґазет, не дописують до "Робітниці", не поширюють її, не цікавляться світовими подіями і т. п. А також з кількох відділів робкорки пишуть нам, що членкині їх відділів не взяли належної участи в демонстраціях проти імперіялістичної війни в день 1 серпня і що вони не беруть її в інших масових виступах робітничої кляси. Велика частина членкинь Жіночої Секції є паперовими членкинями. Їх праця починається і кінчиться на плаченні вкладок. А слід теж згадати, що між тими паперовими членкинями є багато старих членкинь, які належать до орґанізації по кілька років. Вони служать дуже злим приміром для молодих членкинь.

Такий стан не може і не сміє довше трівати, бо він підриває вплив нашої орґанізації в масах і зупиняє її розвиток. Теперішня економічна криза, теперішнє безробіття багато дечого навчили робітниць і незаможних фармерок. Багато з них вступили би до Жіночої Секції, але бачучи сплячку неактивних відділів, говорять: чого ми будемо вступати до них, коли вони нічого не роблять. А коли ще впарі з неактивністю існують у відділах внутрішні роздори й особисті порахунки, то це вже зовсім відпихає неорґанізованих робітниць від них. Тому всі свідомі й активні членкині мусять взятися за оживлення, прочищення, зміцнення і поширення нашої орґанізації. І то мусять взятися до цеї праці зараз, не відкладаючи.

Адже в Канаді і в цілому світі розгаряються чимраз більші клясові бої, над світом висить загроза нової імперіялістичної війни, Радянському Союзові загрожує імперіялістичний напад, китайська й індійська революції потребують піддержки і оборони, капіталісти з кожним днем збільшують і збільшують у фабриках й

заводах свій визиск, до нас зближається довга канадійська зима, яка напевно ще більше загострить клясову боротьбу, бо на бруках канадійських міст находяться сотки тисяч безробітних.

На всіх тих фронтах клясової боротьби ми мусимо взяти як найактивнішу участь. А чи здатні наші неактивні відділи зробити це? Ясно, що ні?

Через те всі наші свідомі й активні членкині мусять взятися, не відкладаючи, за оживлення і поширення орґанізаційної праці та за зміцнення і активізування наших рядів.

Як це треба робити? Кожний відділ Жіночої Секції мусить розглянути і підчислити всі свої недостачі та перепустити їх через огонь товариської самокритики. Членкині мусять відшукати всі причини недостач в орґанізаційній праці і кинути всі свої сили на поборення їх. Критику треба розвивати у стінних ґазетах і на сторінках "Робітниці". А теж про всі успішні способи боротьби з недостачами й недомаганнями членкині повинні написати до "Робітниці", щоби з них могли користати інші відділи.

Ми віримо, що членкині нашої орґанізації візьмуться до праці і поборять всі недостачі й недомагання та зроблять відділи Жіночої Секції вповні активними і боєспосібними.

Оживіть, зміцніть і поширіть свою працю!

ЗАКЛИК ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ ДО ВСІХ ВІДДІЛІВ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУРФДІМ.

Орґанізаційно - освітня праця провадилася цего літа по наших відділах дуже слабо. Воно бувало подібне й минулими літними сезонами, але цего літа справа значно погіршала. Багато членкинь повиїзджали з приходом літа з міст на фарми, а велика частина тих, що осталися, так зацікавилися грядками й іншими домашними роботами, що й на збори реґулярно не приходять.

У більших відділах цего так дуже не помітно, але в менших відділах, то тяжко навіть заряди стягнути на збори. Орґанізація тратить на цьому дуже багато.

В кількох відділах нашої орґанізації праця приупала так дуже, що вони за ціле літо не відбули ні одних зборів.

А можна і треба було влаштовувати літом спільні читання, перестудіювати звіт з 11 зїзду, познайомитися з ухвалами з'їзду й III. Конференції Жіночої Секції та озброїтися знанням до праці в зимовому сезоні. Замісць того багато відділів змарнували, проспали літо. А чи так повинно бути? Ні. Відділи повинні працювати активно й подібним занедбуванням треба покласти кінець.

Зараз горячі місяці вже проминули і починаються довгі осінні вечері. Членство нашої орґанізації повинно активно взятися до праці й оживити її. В тій праці повинна взяти участь кожна членкиня. Ніхто не сміє спихати роботи на других членкинь, але всі повинні працювати разом. Орґанізаційно-освітня праця мусить бути поставлена як слід.

Ми закликаємо членкинь належно наладнати спільні читання і видавання стінних ґазет, а теж орґанізувати освітні курси. Якщо відділи піднесуть на вищий степень клясову свідомість своїх членкинь, то праця у відділах піде краще.

Відділи повинні теж повести між собою орґанізаційні змагання. 11 з'їзд закликав членство до них.

Як переводити змагання? Справа зовсім проста. Ось, скажім, едмонтонський відділ викликає торонтонський, чи іствіндзорський гемилтонський. Обидва відділи виробляють відповідний до своїх сил плян і визначають час змагань. Коли думають змагатися за збільшення членства, то визначають, по кілько членкинь мають придбати за означений протяг часу; коли — за освітню працю, то визначають собі по кілько мають влаштувати спільних читань, лекцій, освітніх зборів тощо; коли — за поширення "Робітниці", то визначають те число передплатниць, яких мають приєднати, а теж і те число журналу, яке мають розпродати. Змагання можна переводити за зміцнення кожної ділянки праці, а можна теж зма-

гатися в кількох справах зразу.

Виробивши плян змагань, відділи підписують угоду. По одній копії тої угоди залишають в себе, а одну засилають до ЦК Жінсекції і починають змагання. По скінченні змагань ЦК проголошує в "Робітниці" вислід змагань.

Змагання дуже корисна й потрібна річ. Вони зблизять відділи між собою і дадуть їм широку змогу обмінятися орґанізаційним досвідом та виявити свою здатність і силу. Тож беріться, товаришки, до змагань!

На цьому місці ми подаємо теж ряд заміток до кількох важних справ, до яких відділи повинні поставитися більше серіозно, як це робили досі.

1. Більше як 6 місяців тому ми вислали разом з обіжником до всіх відділів друки на квартальні звіти, на які відділи повинні були по квартальних зборах відповісти і прислати до ЦК. Одначе від багатьох відділів ми не отримали їх ще й досі.

Звертаємо увагу, що назви тих відділів, які не пришлють нам квартальних звітів до кінця цего місяця і не будуть присилати їх реґулярно що 3 місяці, ми помістимо в "Робітниці". Тож допильнуйте цеї справи, бо опісля прийдеться вам червоніти.

2. Всі ті членські книжечки, по які членкині у ваших відділах не зголосилися, пришліть негайно до ЦК.

3. Коли замовляєте членські стемплі в ЦК, то не розділюйте по 10 ц. за стемплі до ЦК, а 5 ц. до Провкому, а посилайте разом 15 ц. до ЦК за стемпель. Ми сами пішлемо тих 5 ц. від стемпля до Провкому. Це значно упростить нам рахунки.

4. Також пригадуємо нашим відділам, щоби постаралися як найскорше зібрати від членкинь членські квестіонарі і по перегляненню вислати до ЦК. Це треба зробити найдальше до кінця цего місяця.

5. Часто трапляється, що членкині, переїхавши до другої місцевости, носять чомусь довший час переступні картки з собою і не передають їх до відділів у тих місцевостях. Часом це буває через те, що їм довго приходиться чекати на місячні збори.

Ми звертаємо членкиням увагу, щоби по переїзді до других місцевостей передавали свої переступні картки зарядам відділів до яких приїзджають, а не чекали аж на збори.

Товаришки, прочитайте цей поклик на місячних зборах і старайтеся точно виконувати всі ухвали та справити всі свої хиби й недомагання.

З товариським привітом,

За ЦК Жінсекції ТУРФДім:

А. Сидор, голова. А. Мойсюк, секретарка.

Вирівнуйте і відновляйте передплату на "Робітницю"!

ДО ВСІХ НАШИХ ЧИТАЧОК, ЩО ЗАТЯГНУЛИ ПЕРЕДПЛАТУ.

Товаришки! На днях ви отримали, а як ні, то ще отримаєте листи від нашого видавництва, щоби Ви вирівнали залеглу і відновили передплату на "Робітницю". В тих листах Вас теж повідомлено, як багато Ви задовжилися з передплатою. Кожна наша читачка і кожний читач повинні зараз же по отриманню того заклику вислати свою залеглість. Це треба зробити, не відкладаючи, бо "Робітниця" находиться в дуже тяжкому фінансовому положенню.

Ніхто з наших читачок і читачів не повинен легковажити собі цеї справи, бо питання передплати є нерозлучно звязане з питанням дальшого існування "Робітниці". Відновлення передплати на "Робітницю" зараз набрало для нас дуже великої ваги тому, бо багато товаришок і товаришів задовжилися з передплатою. Це задовження і є одною з головних причин, що "Робітниця" найшлася тепер в такому тяжкому фінансовому положенню і що мусіла серед літа розпочинати кампанію за допомогою.

Існування "Робітниці" залежить від двох джерел: від передплати і від добровільних жертв трудящих. Теперішна економічна кріза пхнула трудящих Канади в страшну нужду й тим дуже зменшила число жертв на "Робітницю", а число

задовжених передплатниць і передплатників дуже велике. Через такий стан річей "Робітниця" робить важкі зусилля, щоби вдержатися при існуванні й надалі освідомляти та орґанізувати українських робітниць та фармерок в Канаді.

Кожне видання журналу коштує багато грошей. Ми мусимо ілюструвати журнал, купити папір, купити фарбу, заплатити робітникам за роботу, компанії за електрику, а почті за пересилку. На це треба досить великої суми грошей. Звідки-ж ми, товаришки й товариші, возьмемо тих грошей, коли Ви задовжилися з передплатою?

А всім Вам теж відомо, що оголошень, на яких опираються всі буржуазні ґазети і журнали, ми не поміщуємо. Тож ми віримо, що Ви вповні розумієте наше тяжке положення і думаємо, що Ви не хочете, щоби ми спинили Вам висилку "Робітниці" як і ми цего не хочемо та що Ви ще сьогодні вишлете нам задовжену передплату.

Редакція.

Через кордон до нашої соціялістичної батьківщини

Лист одної з членкинь Канадійської Робітничої Жіночої Делеґації до СРСР.

Зближаючися до кордону Радянського Союзу, всі ми делеґатки дуже хвилювалися — це ж ми зближалися до нашої соціялістичної батьківщини, до батьківщини трудящих цілого світу.

Кордон. Ми встаємо на ноги. У ваґоні кромі нашої делеґації їде теж робітнича делеґація з Німеччини. Ми всі зі захватом і глибоким чуттям співаємо Інтернаціонал.

В містечку Беросові тепло і радісно витають нас вже радянські робітники і селяни. Хоч це діється вечером, ми не йдемо спати. В нас, як це назвав один німецький товариш, радянська горячка. Ходимо, говоримо з робітницями й робітниками і всьому приглядаємося.

До Москви, столиці Радянського Союзу і центру всесвітнього революційного руху приїздимо тяжко помучені. Але про спочинок ніхто навіть не думає. Ми хочемо як найбільше побачити й почути, щоби мати чим опісля ділитися зі своїми братами за океаном.

Вибираємося до дому спочинку імені Леніна. Він положений в Срібному борі. Будинок прекрасний. Це колишня вілля колишнього фабриканта Міллера. Зараз у тій віллі спочивають, і набувають здоровля робітниці та робітники. Старенький голова дому спочинку дає нам пояснення.

В домі є 350 ліжок. Робітниці і робітники перебувають тут завжди — одні зміняють других. Вони працюють по 4 дні, а 5-го спочивають. У той вільний день вони приходять до дому спочинку віддихнути свіжим повітрям. А деякі відпочивають тут довший час.

В очи впадає велика чистота і порядок. Входимо між присутних робітниць і робітників, радісно вітаємося і починаємо розмову. Вони ставлять нам десятки питань. Як живе робітництво в капіталістичних країнах? Як бореться проти визиску? Чи ще довго думає двигати на своїх плечах капіталістичний гнет? Чи виступлять на випадок нападу імперіялістів на СРСР в його оборону? і т. д.

Мене приємно вражає клясова свідомість радянських робітниць і робітників. З розмов я пізнаю, що вони уважно слідять за світовими подіями і добре розбираються на міжнародній політиці. Я з любовю дивлюся на них свідомих і бадьорих і в душі жалую наших канадійських робітниць, що блукають в такій темноті.

З нагоди нашого прибуття робітниці і робітники виставляють гарну одно-актівку, а артисти з Великого театру дають кілька чудових номерів. Вечір приходить наче у сні. Все тут відмінне від канадійського життя. Робітниці і робітники не журяться безробіттям, не бояться, що можуть втратити роботу і примирати з голоду; вони мають свою державу, яка дбає за них. Всі вони веселі, бадьорі. Коли говорять про соціялістичне будівництво, то про все виражаються словом **наше.**

"Ми зробили вже багато,— говорять вони,—але в нас є ще

теж чимало недостач. Ми не замикаємо наших очей. Ми боремося з ними і поборемо їх".

В 11-ій годині вечером прощаємося, співаємо Інтернаціонал і розходимося.

Приходжу до свойого помешкання і сідаю писати цей лист до "Робітниці" про переїзд через радянський кордон і про перший вечір в Москві. Я хочу поділитися своїми враженнями з робітницями і робітниками Канади.

Як ми будемо освідомляти себе і орґанізуватися, то ми теж створимо в Канаді свою робітничо - фармерську державу. А. З.

Москва, СРСР.

Делеґатка про московський електричний завод

Цю статтю написала з Москви членкиня Канадійської Робітничої Жіночої Делеґації до Радянського Союзу т-ка Б. Шахтер.

Цей електричний завод є найбільший в московськім дистрікті. В ньому працює 11 тисяч робітників, з того 2,500 жінок. До недавна вони працювали по 8 годин на день, а їх мінімальна заробітна платня виносила по 100 карбованців на місяць. Тепер вони працюють тільки по 7 годин денно, а їхня мінімальна заробітна платня після їх плянів має підвищитися до 110 карбованців на місяць. Робітниці і робітники працюють 4 дні, а пятого спочивають. Кожна робітниця і робітник того завода дістають щороку два тижні вакацій з повною платнею.

Ми мусимо перестерегти канадійських робітниць і робітників від роблення блудів у перемінюванні заробітної платні радянських робітників на долари, бо це дало би мильну картину. Робітниці і робітники СРСР мають соціяльне забезпечення і платять рент пропорціонально до своєї заробітної платні, а нові, гарні доми постійно будуються для них. Коли робітниця чи робітник захорують, вони дістають повну і добру лікарську опіку зовсім даром. А також вони мають цілу сіть санаторій, куди посилають робітниць і робітників, щоби запобігти розвиткові хороби в них.

Завод має свою ґазету, їдальню, читальню, клюб, а теж робітники будують тепер приміщення на діточі ясла. Директора фабрики робітниці і робітники вибирають. Праця формана зводиться до звичайного керування роботою. Він не є тим наганячем невільників, як форман в канадійській фабриці. Коли робітниці чи робітники є через щонебудь невдоволені з формана, вони можуть кожної хвилі змінити його. Умовини праці в фабриці реґулюють вибрані робітницями і робітниками фабричні комітети. Робітниці мають тут ті самі права, що й робітники і дістають ту саму платню. Так мається справа в цілому Радянському Союзі.

Молодь вчиться тут ріжної професії, але від 15 до 16 року життя вона працює лише по 4 год. денно; від 16 до 18 року—по 6 год. В тому часі, як молодь вчиться, вона дістає мінімально по 40 доларів на місяць. А з хвилею, як вивчить свою професію, дістає повну платню.

Робітницям заборонено працювати при тяжких роботах. Вони дістають двомісячні вакації з повною платнею перед і по родах. Коли стан здоровля робітниці чи робітника вимагає спочинку, вони дістають звільнення від праці з повною платнею. Багато фабрик мають свої доми спочинку.

Продукція цего електричного завода рівняється кожному добре поставленому подібному заводові Америки. Охорона здоровля високо забезпечена в ньому. Робітники працюють вільно і говорять одні до одних. Тут не має і тіни з тої напруженої атмосфери, що панує в капіталістичних фабриках Канади. Робітниці і робітники виглядають весело й бадьоро та говорять з гордістю про свій завод. Вони говорять нам, що хоч після пятилітнього пляну завод має давати продукції на суму 16 мільйонів карбованців, то вони самі рішили дати продукції в 1929—30 році на 20 мільйонів карбованців.

Робітниці і робітники заводу розказують нам, що вони самі

хочуть виробляти більше, як намічено після пятирічного пляну, бо вони будують соціялізм і знають, що чим більше вироблять, тим ліпшим буде їх життя.

Одною з великих проблєм, які стоять перед цим заводом й іншими фабриками та заводами в СРСР є недостача кваліфікованих робітників. В той час, коли в капіталістичних країнах панує жахливе безробіття, в СРСР відчувається недостачу робітників. Одинокі безробітні, що є тут—це ті робітники, що ніколи не працювали в індустрії і приходять з сіл до міст на заробітки, але процент тих безробітних дуже малий.

Робітниці і робітники цего електричного заводу будують школу, де прості робітниці і робітники та молодь будуть набувати кваліфікації. До кінця пятилітнього пляну в заводі має працювати 25 тисяч нових робітників; в тому 3 тисячі жінок і 15 тисяч молоді обох полів. Це завдання вже переводиться в життя і робітниці та робітники цего заводу вірять, що виконають його успішно.

Член заводського комітету, один з тих пролєтарів, які робили революцію, розказував нам, що ті машини, які приходять з Америки й Німеччини є часто попсуті і невцілости. Це спричиняє великі труднощі. Він закликав робітників Німеччини й Америки примушувати босів висилати лише добрі машини до СРСР.

Він розказував нам про ріжні тягарі, які радянські робітниці і робітники беруть добровільно на себе, щоби приспішити будівництво соціялізму. З блеском в очах він вимагав від німецької і канадійської делеґації, щоби ми виконали свій клясовий обовязок. Він сказав:

"Ми не хочемо від вас обіцянок, ми хочемо праці. Робітниці і робітники капіталістичних країн повинні помогти нам, бо наша боротьба є вашою боротьою".

РУКИ КАПІТАЛУ

Націонал-фашізм—це права рука капіталу, а соціял-фашізм—це ліва рука капіталу, якими капітал провадить наступ на робітничу клясу. (Малюнок Ю. Ґанфа в "Правді".)

Притому він розказав нам ще багато інших цікавих річей. Ми ходили по заводі, слідили за працею і розмовляли з робітницями й робітниками. Ми бачили прекрасні статуї Леніна, багато ілюстрований куток Міжнародньої Допомоги Революціонерам, читали стінну ґазету, де робітниці і робітники критикують ріжні речі в життю і праці заводу та пропонують ріжні уліпшення, читали фабричну ґазету, оглядали приміщення партійних ґруп заводу, були в читальні, театрі тощо. Ми приглядалися всім придбанням і вигодам та порівнювали їх з мізерним фабричним життям канадійських робітників, де панує жахливий визиск, постійно трапляються нещасливі випадки, існують довгі години праці, панує страх перед босами і безробіттям тощо. Радянські робітниці і робітники є добре зорґанізовані і з кожним днем поліпшують своє життя. Робітництво Канади в своїй масі неорґанізоване і зраджуване соціял-фашістами. Капіталісти викидають старших робітників на брук, їх місця заступають молоддю, а робітниць використовують як знаряддя для зривання заробітної платні робітникам. Коли ж хто з робітниць чи робітників поширює летючки і закликає до боротьби проти того визиску, тих боси проганяють від праці, записують на чорну лісту, а на мітінґах і демонстраціях поліція арештує робітниць і робітників та розбиває їм голови.

Робітництво Рад. Союзу вже покінчило з тим капіталістичним визиском і поневоленням. Воно успішно будує тепер комунізм. Робітництво Канади повинно орґанізуватися і йти слідами своїх радянських братів.

Робітниці і селянки Зах. України борються за визволення

Західньо українські трудящі ведуть тепер завзяту боротьбу проти польської і української буржуазії. В ній беруть дуже активну участь жінки- робітниці і селянки. Польська шляхта здавлює ту боротьбу поліційським терором. День-денно запаковує вона до тюрем борців-революціонерів. Між ними є багато робітниць, селянок і молоді.

В тюрмах польська шляхта по звірськи знущається над жінками - революціонерами. Вона замикає вагітних жінок до брудних, холодних келій і залишає їх там родити дітей. Вона влаштовує погромні напади на політичних вязнів, дико масакрує їх і робить над жінками ріжні насильства. Так, наприклад, тяжко побито недавно в тюрмі на Бриґідках політвязнів, між якими було 14 жінок і до непритомности змасакровано т-ку Матулівну. Такі події мають місце в польських тюрмах дуже часто.

Але не дивлячися на фашістський терор робітниці і селянки Західньої України чимраз масовіше обєднуються в революційні орґанізації і чимраз завзятіше борятьcя.

Вторічна хвиля селянських страйків, що перекотилася через більше як 20 повітів ясно показала революційну поставу західньо українських селянок.

В селі Батятичах селянки продовжали страйк аж до побіди, не зважаючи на те, що шляхетська поліція виступила проти них зі зброєю і брутально мордувала страйкерів та запаковувала до тюрем. В Равськім повіті, в селі Дейта 40 до 60 дівчат започаткували страйк і по геройські йшли на наїжений баґнетами кордон поліції. Не меншу солідарність і бойову готовість виявили сільські робітниці в повітах Бобрецькім, Жовківськім, Стрийськім, в Задвірю коло Львова, на Волині і в інших місцевостях Західньої України.

Про це масове зрушення робітниць і селянок Західньої України в бік клясової боротьби дуже ясно говорять теж зїзди Сель.-Роб.-Єдности. На першому з'їзді цеї революційної орґанізації в 1929 р. всіх жінок-делеґаток можна було порахувати на пальцях. За те на другому з'їзді в лютому 1930 р., який польсько - шляхетська поліція розбила, було вже кількадесять жінок-делеґаток.

Притому слід теж зазначити, що в підготовці до другого з'їзду Сель.-Роб.-Єдности селянки і робітниці виявили дуже велику активність. Вони скликали масові мітінґи, окружні, повітові і районові конференції, де пояснювали трудящим значіння Сель.-Роб.-Єдности і вибирали делеґаток на з'їзд. Ба-

гато з тих конференцій поліція розбила, а теж як звичайно не обійшлося притому без арештовань. Та свідомі селянки і робітниці не зважали на терор, а продовжали свою роботу далі.

Також само багато активности і клясової свідомости виявили робітниці і селянки Західньої України в підготовці і в переведенні таких революційних робітничих свят, як 8 березня, 1 травня і 1 серпня.

Українські пани, і підпанки також само люто ненавидять західньо-українських робітниць і селянок за ту революційну боротьбу, як і польська шляхта. Длятого попи всіми силами помагають польській шляхті здавлювати революційний рух. Вони є правою рукою польської шляхти на Західній Україні. Українські попи не лише задурманюють трудящих по селах релігійними забобонами, але вони заразом є поліційними донощиками та шпіонами.

Українські пани і попи створили на Західній Україні кілька орґанізацій, при помочи яких стараються затемнювати і тримати робітниць і селянок під своїм впливом. До таких орґанізацій належать "Марійське Товариство", "Товариство Серця Ісусового" і "Союз Українок".

Та західньо-українські робітниці і селянки чимраз більше пізнають дійсну ролю тих орґанізацій, залишають їх і борються проти них, а натомісць обєднуються кругом революційного прапора Комуністичної Партії Західньої України і борються та змагають до становлення радянського уряду і до обєднаня Західньої України з Радянською Україною.

Арсен.

Виховуймо клясово свідому зміну!

Розмови про виховання зміни можна почути досить часто від старших товаришок і товаришів та від молоді. Старші говорять, що їм на зміну йде молодь, а молодь говорить, що йде на зміну старшим. Слова ті мають дуже глибокий зміст.

Старші робітниці і робітники виснажуються та старіються і їм треба зміни, яка заняла би їхні місця праці й боротьби, яка перенялаби з їхніх рук прапор революційної боротьби і довела її до побіди.

Тепер на чолі всіх визискуваних і поневолених бореться п р о л є т а р і я т. Він веде людство до безклясового суспільства. І чим бойовіша зміна перебирає ту боротьбу, тим скорше вона поступає вперед. Тому ми повинні і мусимо виховати собі як найбойовішу зміну.

Наша орґанізація ТУРФДім виховує зміну в Секції Молоді. Всі членкині і члени нашої орґанізації повинні доложити всіх старань, щоби та зміна була дійсно підготована до тих великих завдань, які чекають на неї. Для цего треба втягати молодь до клясової боротьби від наймолодших літ, щоби вона гартувалася в тій боротьбі і набирала досвіду.

Самі порожні балачки, що нам треба зміни, як це робить багато наших членкинь і членів, не поможуть нічого. Тут треба праці і ще раз праці.

Ми мусимо активно і віддано попрацювати над тою молодю, що маємо у Секції Молоді і в УРДШколах та використати всі шляхи впливу на ту трудящу молодь, що находиться поза нашими орґанізаціями. Але в першій мірі членство наших орґанізацій мусить звернути належну увагу на своїх дітей.

В наших рядах є багато таких членкинь і членів, що не посилають своїх дітей до УРД Шкіл і не дбають про те, щоби вони належали до Секції Молоді. А теж є такі членкині і члени, що посилають своїх дітей до Секції Молоді, але не дбають, як вони працюють там. А це зле. Ми мусимо взятися до праці і виховати бойову зміну. Ніхто з нас не сміє забувати слів К. Лібкнехта, що хто має за собою молодь той має перемогу. Це тим важніше зараз ще й тому, що буржуазія приготовляється до війни і всіми силами старається захопити трудящу молодь під свій вплив. Тож всі до праці!

І. Збараженко.
учень ВОК.

"Коли нам доведеться нераз, не двічі, але навіть багато разів все перероблювати спочатку, то це буде доказом, що в нас немає забобонів, що ми з тверезими очима підходимо до нашого найбільшого в світі завдання."

"Після повалення буржуазії клясова боротьба набирає найгостріших форм." Ленін.

Розкрито тайну північноі траґедії

Норвежська наукова виправа розкрила в серпні ц. р. тайну одноі північноі траґедії, яка сталася 33 роки тому. Історія тоі траґедії така.

В 1897 р. шведський інжинір Андре вилетів з двома товаришами Н. Стрінберґом і К. Франкелем на воздушному бальоні до північного бігуна. Вони пропали в тому полеті без вісти. Світ нічого не міг довідатися про них аж до цего року. За ними пошукували спеціяльні виправи, але не могли попасти на іх слід.

Преса шуміла і пускала в світ ріжні здогади. Вже в цьому році було поширено думку, що Андре і обох його товаришів замордували ескімоси. Фантазія журналістів навіть створила була ескімосів, які нібито розказали якомусь місіонареві, як і через що іх краяни вбили Андре і його товаришів то що. Та це були звичайні вигадки журналістів.

СОЛОМОН АВҐУСТ АНДРЕ

6 серпня норвежська наукова виправа найшла на Білому острові тіла Андре і Стрінберґа. Тіла Франкеля не знайдено. Обидва тіла замерзлі і збереглися в дуже доброму стані.

Коло Андре знайдено два записники. Оден з них цілий записаний, а оден лише частинно.

В записниках написано, що Андре з товаришами досягли були на бальоні 83 степеня північноі ґеоґрафічноі ширини, себто були залетіли поверх 100 миль на північ від Білого острова. Там іхній бальон розбився і вони мусіли повертати назад пішки. В дорозі оден з членів виправи К. Франкель помер, а Андре і Стрінберґ зайшли до Білого острова. Після прибуття на Білий остров Стрінберґ помер і Андре похоронив його. Андре помер останнім, старанно заховавши перед тим свої записники. Та не зважаючи на те, записники все ж таки зіпсулися до того, що є побоювання, що іх вповні не дасться перечитати.

В ДОПОМОГУ СВОЙОМУ ЖУРНАЛОВІ.

Розуміючи значіння нашої преси взагалі а велике значіння "Робітниці" зокрема, ми клясово свідомі українські робітниці і фармерки ніяк не сміємо допустити, щоби наш журнал перестав виходити через брак фондів.

"Робітниця" орґанізує й освідомляє українських трудящих жінок не лише в Канаді, але й в багатьох інших країнах: в Злучених Державах, у Франції, Арґентині тощо. Але коли ми не поспішимо їй з допомогою, то вона може перестати виходити й перестати виконувати ту важну ролю.

Товариші жертвують на пресу по свойому тижневому, кілька-денному й одноденному заробіткові. Багато з нас робітниць не робить і тому ми не можемо жертвувати своїх заробітків. Але все-ж таки, ми повинні потягнутися з останнього і піддержати "Робітницю".

Я жертвую на пресовий фонд "Робітниці" $3.00 і закликаю зложити по стільки само грошей вінніпеґських товаришок: М. Хоміцьку, М. Навізівську, А. Бобовську, К. Шатульську, А. Василинову, Н. Бідульку, Канюґу, М. Білецьку, Г. Сивак і О. Савяк.

Як голова ЦК Жінсекції я закликаю всіх членкинь нашої орґанізації поспішити з допомогою для "Робітниці".

А. Сидор.

Вінніпеґ, Ман.

ПОВІДОМЛЕННЯ!

Важне для всіх відділів і товариств ТУРФДім та його секцій в провінції Бритіш Коломбії.

Подається до відома, що згідно з ухвалою 11-го Всекраєвого З'їзду ТУРФДім венкуверський відділ ТУРФДім вибрав на своїх зборах дня 7-го липня ц. р. Окружний Комітет ТУРФДім, який буде функціонувати до найближчих окружних нарад. Окружні наради або затвердять вибраний уже Окружком, або виберуть новий.

За всіми інформаціями і порадами пишіть на адресу:

DISTRICT COMMITTEE
U.L.-F.T. ASS'N
805 Pender Street, East
Vancouver, B. C.

МІСТО РОСТЕ В СТЕПУ.

За тиждень,
а ніби роками
Робота зросла з-під рук
Везуть сіру цеглу
та камінь
Для будинків
і бруку.
Везуть...
Зустрічають їх руки, —
(Багато ще сили
й горінь)
Знову робота...
..і стукіт
Поволі вмирає вгорі.

Здіймається вище і вище,
По тесаних палях
земний робітник.
І чути,
як вітер свище,
І чути
ізнизу крик.
Прийшли
вони з селищ далеких,
Прийшли
із центральних міст.

Принесли і пісню, і клекіт,
З новітнім,
нечуваним змістом.
Примусили землю тремтіти
(Земля тут
невміла родить),
З комуни
приходили діти.
Дивились на "диво" діди.
Недавно було тут поле,
На поле
прилинув труд...
Не бачили
діди ніколи,
Таких
велетенських
споруд.
Забутий
одвічний спокій,
Закрита
"чумацька путь".
...Сьогодні:
струнке,
та високе
Місто
росте
в степу.

Д. Чепурний.

МИ ЙДЕМ...

Ми йдем залізною ходою,
Нас вже мільйони на шляху...
І хоч вcтеляєм путь собою
Нема в нас крішечки страху.
З заводів, шахт і піль просторих
До нас громади все нові
Ідуть. На лицях їх суворих
Проміння сонця золоті.
Ми в помсті втопим злую долю
І к чорту в зуби всіх пішлем...
Самі добудем собі волю
Та жити наново січнем.
Ми йдем залізною ходою,
Нас вже мільйони на шляху...
І хоч встеляєм путь собою
Нема в нас крішечки страху.

"Капіталісти завжди називали "волею" волю збирати прибутки для багатих і волю вмирати з голоду для бідноти. Капіталісти мають на думці, що воля друку, це є воля підкупства преси багатіями, є воля вживати багацтво для творення і фальшування так званої громадської опінії".

Ленін.

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

(Продовження)

МОЯ ПІДПІЛЬНА АҐІТАЦІЯ В ПІВНІЧНІЙ БАВАРІЇ Й СЕРЕДНІЙ НІМЕЧЧИНІ.

В найближчі дні і тижні я не мав жадної змоги повернутися до Фалькенштайну. Військо дістало підмогу, вся місцевість з околицями скидалася на військовий табор. Одного дня забігли до мене на мою кватирю в Авербах два схвильовані товариші. Вони сказали мені, щоб я зараз тікав звідси. Сьогодні увечері Авербах буде обложений. Шпіони рознюхали, де я сховався. Я насамперед мушу обстригти собі довге волосся, бо тепер шукають вони тільки довговолосого.

Я не мав аж ніякісінької охоти стригти волосся, але добре розумів, що перебувати довше в Авербаху нерозумно. Тієї самої ночи додався я пішки з двома товаришами аж на чеський кордон, куди ми прийшли рано-вранці. Товариші вернулися назад, а я помандрував далі, просто себе. Коло півдня стало так нестерпно гаряче, що я вирішив таки збутися своїх теплих кучерів. Я спинився відпочити в якомусь маленькому селі і спитав про голяра. Мені вказали на маленьку, напіврозвалену селянську хату. Стара жінка сказала мені, що її чоловік, правда, голяр, але тепер працює він на полі і на каменярні. Я чекав на подвір'ї, поки вернувся голяр із своїм возом та коровами. Він запопадливо виніс стільця з хати й посадив мене серед подвір'я. Підстригаючи помалу волосся, він розповідав мені, що тепер настали якісь безглузді часи, що після війни всі дуже розпустилися. У Фалькенштайні в Фогтланді панують комуністи, цілі полки вже посилали туди, щоб спіймати їхнього Гельца, але той шибеник, мабуть, має зв'язки з самим нечистим, бо якимось чудом завжди вислизає їм з рук. Навколо мене лежало красиве, довге волосся. Я вирішив послати його полковникові Берґерові, начальникові Фалькенштайнського загону. Я попросив у голяра коверт, поклав туди волосся, стиснув цій гарній людині руку й сказав йому, щоб він ніколи не забував, що він сьогодні стриг волосся Гельцові. З переляку він випустив ножиці з рук. Я послав записку полковникові Берґерові: "Ось вам довге волосся. Шукайте тепер того, чиє воно" — і все це послав ще того самого дня.

На другий, день, так як о півдні, прийшов я пішки до Гофу в Баварії.

Я чув від робітників, що по півдні мають відбутися збори, де виступлять представники Незалежної Соціялістичної Партії Німеччини і делеґати рурських цехів, щоб фальшивими обіцянками намовити гофських безробітних стати на роботу в Рурському районі. Я був на тих зборах. Те, що я там почув, спонукало мене виступити. Я попросив слова й звернувся до безробітних з закликом спершу зорґанізуватися й поставити вимогу, щоб гофських безробітних не використовували як знаряддя збавити заробітну плату в Рурському районі та щоб їм поклали таку саму заробітну плату, як орґанізованим гірникам. Крім цього, повинні вони домогтися собі житла, де можна було б жити по-людському.

Як не силкувався аґітатор НСПН Блюментріт вкупі з представниками цехового капіталу не дати мені слова, проте, мені пощастило провести на тих зборах вибори ради безробітних, що ще того самого дня взялася за роботу. Але на другий день, коли я хотів знову виступити перед робітниками на великому мітинґові просто неба, НСПН встигла вже розповсюдити тисячі листівок серед мас. Листівки мали такий текст:

"Здемаскований зрадник робітництва!"

Вчора, в суботу, виступав на масових зборах якийсь Гельц з Фалькенштайну, назвавши себе Мюллером з Айзенберґа. Гельц, це — зрадник робітничої справи та авантюрист найгіршого ґатунку. Гельц — шахрай, що запродався капіталістам. Він їздить з місця на місце, щоб підбурювати робітників до бунту, а потім, досягши своєї мети, зникає. Гельц не тікає, він з'являється й так само швидко зникає на авто-

мобілі. Гельц учора ввечері зник так само з Гофу в чорному лакированому авті. Звідки це раптом узявся автомобіль у Гельца? У того Гельца, що ніби то втік? Слухайте! Той шахрай зобов'язався директорові Шнель у Фалькенштайні зривати збори, де робітники обговорюють питання про підвищення заробітку й кращі умови праці. Гельц і виконав це. Для цього дав йому директор Шнель навіть своє власне авто до послуг. Чоловіки, жінки й дівчата, це той, хто підбурює вас на бунт, а потім сам зникає, пробивши дорогу Носківській ґвардії. Так хочуть капіталісти, від кого він дістає гроші, для кого НСПН — небезпечний ворог. Тому мусить Гельц зловживати нашими зборами. Геть такого шахрая! Підвищити допомогу безробітним може тільки праця. Це підвищення здійснить нова міська рада. Тепер має бути вирішена доля соціялістичної більшости. Хто не йде на вибори, той зраджує свою родину. Вперед! Голосуйте за список Блюментріта!"

В наслідок цього наклепу за годину пізніше, як уже скінчилися збори, в гостиниці, де я сидів за обідом, поліція заарештувала мене. Робітники, що були тоді там та що вже знали раніше, хто я, вирвали мене шуцманам із рук і провели манівцями до Оберкоцав коло Гофу.

З Оберкоцав вивезли мене товариш Пауль Поп з Фалькенштайну і один авербахський товариш, щоб приставити мене знову до Авербах, бо, як вони мені пояснили, найближчими днями військо мало знову покинути Фалькенштайн.

Підчас моєї відсутности ватажки СПН і НС ПН в Фалькенштайні почали нацьковувати на мене так само, як їхні приятелі в Гофі, що я, мовляв, запроданець буржуазії тощо. Але це дало цілком інші наслідки, ніж вони сподівалися. На виборах робітничих рад, що відбулися зараз після того, як військо пішло собі геть, дістали демократи 167 голосів, соціялісти більшости 209, незалежні 264, а комуністи 1303 голоси.

З першого дня мого політичного виступу, а саме з часу пам'ятних зборів безробітних 24 квітня 1919 року, за мною розіслано гончі листи за бунтарство. В обвинуваченні указувано на те, що я як голова ради безробітних, провадив демонстрацію, заборонену тоді, бо оголошений був стан облоги. Призначену за мою голову нагороду раз-у-раз підвищували. Від двох тисяч марок вона дійшла у дні вибуху капського путчу вже солідної суми — 30 тисяч марок.

Приятелі дали мені документи на ім'я Фріца Штурма і Фріца Вернера. Під тими прізвищами виступав я на зборах в Галє, Аммендорфі, Гельбра, Озендорфі, Мерзебурзі, Лойнаверку, Гетштедті, Мансфельді, Оберреблінгені та по багатьох інших місцевостях середньої Німеччини.

В Лойнаверку я працював вісім днів як аґітатор і промовець на зборах. НСПН-івські та СПН-івські члени заводської ради, розвідавши, що я той самий бунтар Гельц, на чию голову призначено ціну, викрили мене перед поліцією. З тих свідчень, що їх мені показав слідчий у моїх пізніших процесах, виникало цілком очевидно, що члени СПН і НСПН заводської ради в Лойна повідомили поліцію, що мандрівний промовець Фріц Штурм, який в Лойна провадить аґітацію, саме і є той Гельц, кого шукають.

Я ЗНАЙОМЛЮСЯ З ТЕОРІЄЮ СОЦІЯЛІЗМУ.

Коли через доноси я не міг провадити далі своєї аґітаторської роботи, партія ухвалила перекинути мене як аґітатора в інший район Німеччини. Але з моєї діяльности на зборах за останні тижні й місяці я прийшов до висновку, що мені ще бракує теоретично-марксистської школи, цієї першої передумови для аґітаторської роботи. Протягом перших місяців моєї політичної роботи в раді безробітних і на зборах я мав дуже мало часу й нагоди читати книжки, бо події мінялися шаленим темпом, перекидаючи мене з місця на місце.

Я читав Курта Айснера "Кінець держави", Вернера Сомбарта "Пролетаріят" та ще кілька його книжок. З підручної літератути з обсягу професійних і політичних питань я знав лише Германа Ґортера "Історичний матеріялізм". Перед листопадовим переворотом я читав виключно технічні книжки.

Тому був дуже радий, зустрівши на вокзалі в Гале н/С. товариша Отто Рюле, знайомого мені ще з часу зборів у Фалькенштайні. Отто Рюле розповів мені, що він має від партії доручення прочитати соціялістичний курс для робітників і студентів недалеко від Ганновера.

Я їхав теж до Ганновера, але залишив свою дружину в моєї заміжньої сестри.

На хуторі Вальсроде в Люнебурґському степу я пройшов шоститижневий соціялістичний курс.

Аж до самої війни я не брав жадної участи в політичному житті, не мавши до цього жадної нагоди. І тільки те, що я пережив за війни та за листопадового перевороту, кинуло мене у вир політичного життя. Те, що я пережив підчас моєї чотирьохлітньої діяльности на фронті, спричинилося до внутрішнього перевороту в мені й позбавило мене мого дотеперішнього релігійного світогляду. Аж до того часу, як я почав слухати курс Отто Рюле, був я того переконання, що пролетарську революцію за визволення поневолених і експльоатованих можна зробити зусиллями й мужністю кількохсот людей, ладних пожертвувати собою. І лише тепер, коли Отто Рюле допоміг мені увійти в науковий соціялізм, виплила в моїй свідомості думка, що коріння революції треба шукати в тій анархії капіталістичного способу виробництва, що неминуче зумовлює соціяльний переворот.

ВПЕРШЕ У В'ЯЗНИЦІ. ТОВАРИШІ ВИЗВОЛЯЮТЬ МЕНЕ.

Скінчивши курс, я поїхав у гості до своєї рідні в Ільтен коло Ганновера. Тут заарештувала мене жандармерія. Я оселився в маленькій лісовій дачі далеко від села, а на світанку потрапив у руки жандарам. Обидва вони так запопадливо старалися дістати п'ять тисяч марок премії за мою голову, що зразу приставили мені револьвера до чола, готові мене скоріш трупом покласти, ніж випустити із своїх рук. Мене зв'язали, перевезли до Бурґдорфу коло Ганновера й посадили у військову тюрму. Мені сказали, що найближчими днями мають мене перевезти до Плавен, де відбудеться суд.

Мені зразу стало ясно, що з Плавен вирватися буде важче. Не гаючи часу, я вирішив тікати звідси, пробуючи намовити урядовців. Але вони не згодилися. Тоді я потайці передав дружиною листа до своїх приятелів у Фоґтланді з докладним пляном мого визволення.

Точнісінько в призначену хвилину з'явилося в Бурґдорфі щось із п'ять очайдушних товаришів. Щоб виконати свого трудного пляна, вони взяли з собою одного браканьєра, що вславився своєю відвагою. Коло 12 години вночі мало підійти до тюремних воріт три чоловіка, а саме: два мали бути одягнені трохи краще, один у військовій шапці. Третій мав бути з повним мішком за плечима, обдертий і без шапки. Чоловік з мішком мав прикинутися волоцюгою, що його ніби заарештували два допоміжні жандарми. Ще два товариші мали причаятися в темряві й чекати на сиґнал.

В перших днях місяця вересня учні Вищого Освітнього Курсу перейшли тримісячні іспити. На картині бачимо учнів ВОК, їх учителя і членів іспитової комісії. Картина знята перед будинком приюту РЗТ в Паркдейл, Ман. в неділю, 7 вересня 1930 р.

Той, що у військовій шапці, подзвонив коло півночі в тюремні ворота і на запитання, чого йому треба, відповів: "Я допоміжний жандар Мюллер, арештанта привів". Коли два службовці обережно відхилили двері, щоб довідатися, що, власне, сталося, товариші вставили ногу в двері, відчинили їх широко, один схопив ключі від в'язниці, а решта пов'язали службовців.

Цілий вечір я лежав цілком одягнений на своїх нарах і нетерпеливо чекав сиґнала.

Враз прорізав нічну тишину заглушливий галас. Було чути, як хтось кричав, вигукував, як стукали дверима. Дзенькали вікна, лунали постріли.

Під той гармидер відчинено мою камеру, на порозі з'явився товариш і гукнув мені: Макс, ти вільний!"

(Далі буде.)

ФАБРИКА ЗДОРОВ'Я

(Нарис М. Ірчана написаний спеціяльно для "Робітниці" з Радянського Криму)

ПАРУ СЛІВ ПРО "ШПИЛЬКИ" І "СВІЖИЙ ЛЮФТ".

Нарис цей пишу над берегом Чорного моря, на території Кримської Автономної Радянської Соціялістичної Республіки. В низу, за вікном, клекоче море, а в кімнату вривається прекрасне кримське повітря, що так чудодійно відбудовує здоров'я. Довколо будинку, де я зараз живу, ліс, гори. Довколо гаї струнких кипарисів, сосни смерек, кедрів. А над усім—лагідно-пекуче сонце. Колись цей будинок, з якого пишу до "Робітниці" в далеку Канаду, був палацом якогось великого князя, сьогодні в ньому повно працюючих з усіх кінців Радянського Союзу.

Я відпочиваю. Набираю сил в прекрасному Кримі. І мимоволі пригадую мою шістьлітню працю в Канаді і моїх блищих товаришів по редакційній та орґанізаційній роботі у Вінніпеґу. Чи літо чи зима—робота одна. Не вирвешся від неї. Часами, літом, вискочиш з міста на пару днів і вертаєш хутко назад, бо нікому заступити тебе, бо інші товариші перепружені кожний своєю роботою. Про нормальний відпочинок навіть не думай. А то, як вирвешся часами на день-два в бідненький Вінніпеґ-Біч до озера, якщо влаштуєш там в якій хатині свою родину на тиждень, то тільки слухай, як пішло потім:

— Купатися їздять! Свіжого "люфту" захотіли, як пани!...

Звичайно, говорили так тільки несвідомі люде, на жаль було їх чимало і на жаль звали вони себе "товаришами" і "товаришками". І все таки такі "шпильки" боліли, хоч доводилося пропускати їх мимо. Бо говорили це люде, які не хотіли знати ціни тяжкій, надмірній праці свого робітничого редактора (не говорю виключно про себе), що одночасно був і промовцем, лектором, режісером, членом ріжних комітетів від центральних до місцевих і працював найчастіше від ранку до ранку. Такого безсердечного визиску праці людини я не бачив ніде. Правда, діло не у визиску, бо інакше не могло й бути і ті, на чію долю випало бути тим редактором і всім іншим, добровільно та без нарікань виконували свою тяжку працю. Діло все таки в тому, як чимало товаришів цінили ту працю. Хай читачки пробачать мені, що згадую це, але по сьогоднішній день я не можу забути тої ненормальности в роботі на корнер Прічард енд МекҐреґор, в якій і я варився близько шість років. І все таки думаю, що в тих товаришів, які далі залишилися там в таких ненормальних умовинах праці—орґанізм не залізний. Поволі-поволі і зносяться вони. Бо свого здоров'я вони не відбудовують, бодай за моїх часів більшість з них не мала змоги відпочити один місяць раз в рік.

В цьому ж нарисі я спокійно і одверто пишу: відпочиваю та ще й в Криму! І вже не ріжуть моє ухо ніякі "шпильки". В Радянському Союзі висміяли б такого, що пробував би пускати подібні "шпильочки" про "свіжий люфт". Бо тут розуміють всі, що коли кожна машина потребує час від часу ремонту (направи), а навіть відпочинку, то людина праці тимбільше. Не даш орґанізмові можливості відпочити, набрати нових сил—то й не змо-

жеш опісля як слід працювати.

Це я згадав тільки так, між іншим... Розумію, що робітник в капіталістичній Канаді може тільки мріяти про такі умовини, в яких живе його визволений брат в Радянському Союзі. Та все таки оті "канадські шпильки", що їх я згадав повище, виходили від тих, що мали повну змогу самі вирватися час від часу на отой "свіжий люфт", як би знали і розуміли значіння його. Для цього вони дуже часто мали куди більші можливості, як той "завуджений" робітничий редактор чи друкарський робітник. І навіть... навіть скажу вам по секрету, ті, що пускали "шпильки" — самі їздили на довше і частіше дихати "свіжим люфтом" таки з своїми родинами, але—за других говорили. Бо не виросли вони ще з того стану, коли по прадідівському звичаю треба за других... говорити, чи є, чи нема про що. Це вже так в крові їхній, що не прочистилася ще справжньою робітничою свідомістю. Та я переконаний, що з кожним роком таких все менше і менше. Не може ж бути, щоби людина, яка читає хоч би тільки робітничу ґазету чи журнал і на протязі цілих років була членом революційних робітничих орґанізацій —залишалася на тому ж місці своїм розумом, що його мали затуркані життям, несвідомі батьки колись в темній Галичині чи Буковині.

ПО ДОРОЗІ В ЧАРІВНУ КАЗКУ.

За вісімнадцять годин експресом і ми з Харкова на останній південній залізничій станції Криму — в Севастополі. У вигідному ваґоні спав у ту ніч, як убитий, бо напередодні від'їзду з Харкова саме повернув з поїздки в Донбас і був дуже змучений. За вікном пробігали гористі околиці Криму, села і сади-сади. Якось дивно було мені. Заснув я на Україні, де все таке відоме, а розбудився ніби в зовсім іншій частині світа. І природа і села і люде вже не ті.

Поїзд пристанув на якійсь станції. Я вискочив, глянув на напис. Спершу тільки посміхнувся, бо назва станції написана по — татарськи, а я цього не втну. Але з боку є таблиця і російською мовою.

Бахчисарай!

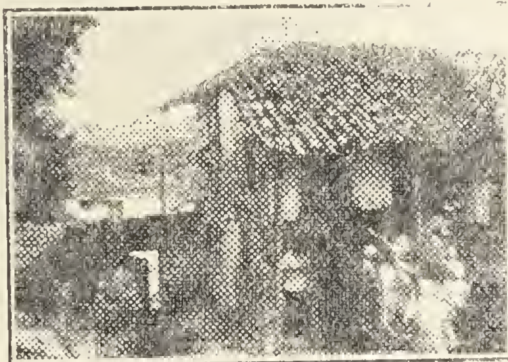

Бахчисарай! Колись столиця грізного кримського ханства, а сьогодні — дрібне містечко. Ось перед очима старий татарський будинок. Він тямить ще українських невольників...

Згадав. Звичайно, цеж така відома з історії назва. Бахчисарай — колись столиця грізного кримського ханства. Відсіль йшли татарські орди на Україну, сюди приводили "воєнну добич" із зруйнованих українських сел і степових хуторів: ясир — себто захвачених українських жінок і дівчат та дітей, приводили й полонених козаків, що опісля в неволі коротали свої роки. Це було давно, ще тоді, як оцей самий Бахчисарай був столицею грізного кримського ханства. Сьогодні це невеличке містечко а довколо сади. Є ще старі-старезні будиночки. Ось близько, перед очима, стара татарська хата. Вона тямить ще українських невольників. Тепер її оглядають робітничі туристи, клацають фото-апарати, в тому числі і мій.

Бахчисарай!

Мимоволі згадується давнє минуле України. Та це тільки момент, думати багато не доводиться, бо підходить татарська дівчина і пропонує купити свіжих ягід-суниць. Як же не купити?

Поїзд мчиться все далі і далі через долини, крізь гори тунелями, доки з правого боку не засиніло море. Вискочивши з найдовшого тунелю, ми в'їздимо на останню станцію — Севастополь. Місто, що виросло в сімнадцятому столітті, розкинулось на приморських горбах. В 1854 році, підчас кримської війни, Севастополь був центром боротьби, що тягнулася 349 днів. Пам"ятки цеї війни зібрані сьогодні в севастопольських музеях. В 1905 році в цьому севастопольському порті повстав проти царського самодержав'я військовий пароплав "Очаков" під командою Шмідта. Довколо Севастополя — старі пам'ятки ще з часів, як в Криму жили греки (в шестому століттю), римляне, опісля турки, татари та з часів страшної війни 1855 року.

З поїзду ми попадаємо на авто. Десятки автомобілів "Кримкурсо" (державне підприємство) найновішої системи, чекають пасажирів. Сідаємо на один з них і вихром мчемося поміж невеличкі ще гори. Але чим далі, тим вищі

стають гори. Море заховується з наших очей, за це дорога в'ється горами як гадюка. Їдемо три з половиною години. І нараз — автомобіль, видряпавшись на високу гору, в'їзджає у великі камінні Байдарські ворота, вискакує на височенну кручу і здається, летить прямо в синяву моря, що шумить внизу. Та це тільки так здається, бо в дійсності авто котиться в низ серпентиною (крутою дорогою) а перед очима — чарівна казка. На свойому недовгому віку проїхав я чимало країн, бачив ріжні чари природи, але це, що побачив я після Байдарських кримських воріт — захопило мене всеціло. В тіні високих гір, потапаючи в зелені, роскинулись селища і палаци аж до самого моря. Скрізь чисто, дороги асфальтовані, ніби вінніпеґський Мейн-Стріт, а над усім синява неба і кримське сонце, найлагідніше і найкраще сонце в світі. Шофер, керуючи зручно на всіх численних закрутах машиною, всеж вспіває пояснювати нам все, що пробігає довколо нас. Розкішні палаци колишніх князів — сьогодні будинки відпочинку для робітників і робітниць, для дітвори. Церкви замінені на клюби, на бази для туристів. Ми мчимося все далі і далі, через черешневі і априкосові ("пічес") сади, через море розцвілих рож, через кипарисові і кедрові гаї. Цвітуть величезні дерева-маґнолії, цвітуть міґдалові сади, душно пахнуть лаврові і міртові кущі. А на всіх узгіррях виноградники...

За нами в боці, залишається місцевість Балаклава, що про неї є згадка ще в десятому столітті (в 10-ій пісні "Одисеї"). В тринадцятому століттю ґенуезці збудували тут форт і торговий пункт і руїни з цього форту залишилися по сьогодні. В пятнадцятому столітті, коли Крим захопили турки, Балаклава дістала свою сьогоднішню назву, а то раніш звалася "Чімбало". Колиж в 1855 році Росія воювала в Кримі з анґлійцями, французами і турками, в балаклавському заливі було затоплено майже зовсім всю анґлійську фльоту, що прибула в Крим. По сьогодні, на дні моря, лежать ті кораблі. І сьогодні з Севастополя до Балаклави йде трамвай. Їдеш тими полями і горбами і знаєш, що всі вони зрошені "за пустодурно" кров'ю селян і робітників Росії, України, Анґлії, Франції, Сардинії, Туреччини а навіть Африки. За одинадцять місяців 1855 року їх впало на цих полях 200 тисяч і то тому, бо анґлійські і французькі капіталісти хотіли знищити небезпечного нового конкурента на Чорноморському побережжі, що ним тоді стали російські капіталісти. А скільки загинуло в громадянську війну 1917—1921 р.р. в боротьбі з контр-революцією?

КРАСА З ПОТУ Й КРОВИ КРІПАКІВ.

Вкінці авто скотилося крутими дорогами вниз і ми в Алупці. Це сьогодні гарне містечко, заселене переважно татарами, але славне із знаменитого великого палацу, що колись належав князеві Воронцову. Князь Воронцов був перший царський намісник (ґенерал - ґубернатор) Криму, після того, як Крим завоювала Росія. Воронцов вибрав собі найкраще місце над морем і як великий сторонник Анґлії, казав збудувати прекрасний палац по проєкту анґлійського архитекта Блора. Звичайно, будували кріпаки князя і з-під

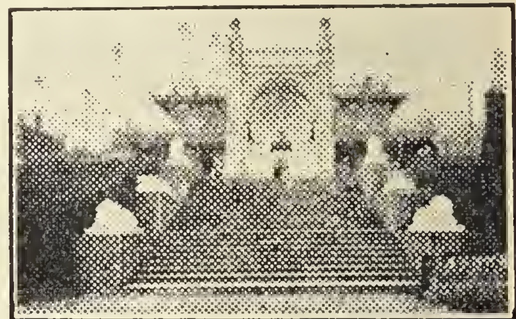

Фасад палацу в Алупці з львиною терасою колишнього царського ґенерал-ґубернатора Криму князя Воронцова — сьогодні музей. У вестібулі написано арабськими буквами: "Немає іншого переможця, окрім бога".

їхніх закованих рук на дикому березі Чорного моря, в 1830 році виросло чудо. Це величанська будівля з місцевого каменя зеленуватого трохіта, що має два стилі: ґотичний і мавританський. Від моря йде прекрасна тераса, звана "львина", бо дійсно повна мармурських львів. Одні з них сплять, другі прокидаються зі сну, треті стоять грізні, ніби справді

Друга частина палацу в Алупці, що належав колись князеві Воронцову, сьогодні робітнича санаторія і поліклініка.

охороняють палац. Деякі льви роботи славних італійських майстрів, висічені з одного мармуру, мають велику цінність. По численних сходах "львиної тераси" входимо в мавританський вестібуль, де

арабськими буквами написано: "Немає іншого переможця, окрім бога". Це царський намісник князь Воронцов так заспокоював татарське населення після того, як царські війська перемогли татар і завоювали Крим для Росії.

Сьогодні половина палацу— музей. Колись князівські кімнати тепер відвідують кожного дня тисячі робітників і робітниць і оглядають не тільки красу палацу, що виріс з поту й крови князівських кріпаків, не тільки розкішні просто казкові кімнати і мебель, але й сотні картин та портретів, статуй, документів (дуже старинних), посуду і великанську бібліотеку (кількадесять тисяч томів). На одній стіні висить портрет цариці Катерини. Я мимоволі зацікавлююся ним, бо цей портрет цариця подарувала запорожцям, а коли царські війська руйнували Запорожську Січ, портрет був загинув. Аж згодом його десь віднайшли і подарували князеві Воронцову, що й казав привезти його в свій кримський палац.

В середині палацу, під шклом — сад-парк, званий "зимовим садом". Тут не лише дерева й квіти, а й басейни з золотою рибкою. Коли в легку кримську зиму панам було холодно виходити на двір, вони сиділи в саду, що ріс таки в середині палацу. (Докінчення буде.)

І всюди між своїми

(Враження з подорожі.)

(Докінчення.)

В хаті т. С. ми посиділи около три годині та наговорилися про ріжні справи. Жартували і сміялися.

— Як т. Навізівський буде вибраний до парляменту, то може дочекаюся пенсії, — сказав хтось, жартуючи.

В 1-ій годині рано, ми повернули назад до Торонто. Ще довго т. Г возив нас по головніших вулицях міста, а товариші давали мені пояснення.

— Оце Квінс парк.

— Квінс парк?

— Так. Тут поліція розбиває голови робітникам. А це провінціональний парлямент.

— А он там, музей. На цім стріті будуть будувати собвей, як у Ню Йорку.

— А оце вже мій тексі офис й підемо спати, — сказав т. Г. спиняючи авто. — А де ви мешкаєте?

— Поки що ніде. Треба десь ще пошукати.

— Підете зі мною.

— І знов попав між своїх. Ми ані собі краяни, ані ніякі кревні, а лише знайомі по орґанізації. Почуваємо себе всі ще більше, як рідними.

***

В середу, 16-го липня, відбувалися в УРД вечером спеціяльні збори членства всіх відділів, що згуртовані при УРД. Збори скликано в справі довгу, який ще тяжить на УРД. Товариш голова отвираючи збори, пояснив кількома словами, що заряди вирішили затягнути в членства позичку від пять до двацять пять доларів. Пару слів пояснення вистарчило. Членство знало в чім справа й таки зараз почало масово зголошуватися з своїми позичками. В пивниці відбувалася забава з музикою і танцями, а в головній салі УРД вирішувалися пекучі справи звязані з УРД.

Коли закінчилися ті збори, то я не знаю, бо я мусів того вечера від'їзджати. Потяг відходив 9.30 вечером. Перед моїм відходом з УРД товаришки, членкині відділу Жінсекції, передали мені поздоровлення до товаришок у Вінніпеґу. Я запитував їх, як вони називаються, щоби я знав, від кого ті поздоровлення. Вони мені подавали свої назвиска. Деякі назвиска я затямив, інші позабував й знов питав. Деж можна стільки багато памятати? Також в офісі УРД познайомили мене товариші з одною товаришкою з Ню Йорку. Кількома словами перекинулися про деякі орґанізаційні справи, попращався з товаришами і товаришками й поїхав.

— Ґуд бай Торонто!

Того самого дня около пятої години по полудні, я виїхав був елевейтором на будинок щоденної буржуазної ґазети — "Торонто Дейлі Стар" й там на горі, завідатель, показуючи мені місто, сказав, що Торонто в скорім часі буде

таке саме, як Ню Йорк. Чи це коли здійсниться, чи ні, то арґументувати не буду. Поки що, то Торонтові ще дуже далеко до Ню Йорку.

***

Нічю проминули Содбори. Я так бажав подивитися й не вдалося. Ліси, скали та озера. Нема знайомих. Лише згадую про товаришів і товаришок. Стараюся записувати в книжочку назвиска торонтонських товаришок, які стільки багато попередавали поздоровлень до Вінніпеґу. Нагадав кількох, а решту не можу пригадати. Переходжу по карах, переглядаю пасажирів.

Я переходив через кари. Пасажири грали в карти і читали журнали: "Либерти", "Тру Стори", "Детектив Стори" та інші. Через вікно дивитися не хотілося: самі ліси, скали і озера. Вдивився я в "Детектив Стори" і аж задрімав. Кондуктор повідомив мене, що за пару мінут буде станція Лонґлейк, де я маю пересідати до Порт Артур.

На одній стації всіло трьох українських робітників. Один з них з ґудзиком РЗТ. Всі в робочому убранні.

— Звідки й куди їдете? — запитав я робітника з ґузиком РЗТ.

— Казали, що десь тут мала початися робота й ми заїхали сюди фрейтом, а відси вже мусимо вертати до Форт Вил'ям пасажеровим, бо чогось нема фрейтів.

— А роботи нема?

— Нехай його грім забє. Вже шість місяців їзджу, ходжу, шукаю і нічого нема. Тисячі ходять.

Ми всі чотири почали обговорювати ріжні справи і час сходив скоро. Була друга година по півночі.

— Порт Артур!

Товариші подорожні пішли домів, а я пішов на головну вулицю шукати готелю, щоби десь ще кілька годин переспати. На одному конарі стояло пятьох обдертих робітників й щось між собою тихо розмовляли.

— Сей, Майк!—крикнув один з них, коли я вже минав їх, — чи не маєш часом що закурити? — спитав в анґлійській мові.

Я витягнув пачку сигаретів й роздав їм. Двох з них були в зимових сукняних черевиках, один в слипах без панчіх, а двох в роборах з довгими холявами.

— Звідки ви приїхали? — спитав я.

— З Монтреалу, фрейтом. Вже два дні нічого не їли. В четвертій годині беремо фрейт і їдемо на захід. Може на жнивах заробимо. "Гарт тайм"!

Вони подякували мені за сигаретки і ми розійшлися.

Ранком я поїхав стріт-карою до Форт Вилям. Оглянув новий УРД, поговорив з деякими товаришами і товаришками про ріжні справи, зайшов до передвиборчої кватири компартії й потім відїхав шість миль за Порт Артур на фарму, до знайомих. Колись ці фармері жили в місті і працювали в наших орґанізаціях (тепер також належать), але економічні обставини виперли їх з міста й вони почали управляти землю і корчувати ліси.

Один зі знайомих фармерів, щойно почав фармувати. Не на фармі, а в лісі. Купив двацять акрів ліса. Дерева, як телеґрафічні слупи. Те все треба викорчувати, збудувати хату, а найголовніше дістати грошей, щоби той ліс виплатити. Самого "фармера" не було дома. Була лише його дружина і діти. Діти сиділи під цельтою, але як побачили мене повтікали до цельти. Вони напів-здичіли.

— І що-ж ви тут зробите? — спитав я товаришки.

—Будемо пробувати. В містах також нема нічого.

— А ти, Ганю, чого тікаєш від мене? Не пізнаєш?

Діти повиходили з цельти зі сльозами в очах й чогось почували себе ніяково.

Я дуже жалував, що якось так непляново зайшов до них та нічого їм не приніс з міста. Жалую й до сьогодня, але вже пропало.

— Скажіть, щоби ще хто приїхав до мене, — просила товаришка.

— Я скажу.

— Тут так сумно в лісі, тут так...

На цім й закінчилася моя гостина до знайомого фармера.

***

Вечером я вичитав в портартурській ґазеті, що трицять миль від Порт Артур, на фармі, вирвалися коні й дуже покалічили фармера. Його перевезено до шпиталю у Форт Вил'ям. Назвиско фармера мені відоме. Це мій односельчан. Вже двацять сім років не бачив його, ще як в

старім краю. А тут пізна пора. Завтра ранком маю виїзджати до Вінніпеґу. Рішив відвідати його ранком в шестій годині перед виїздом. Так й зробив. В шестій годині ранком я вже був в шпиталі. Норса не хоче впустити. Я показую ґазету, говорю, що мушу виїхати, а його мушу конечно бачити. Норса згодилася.

— Ідіть на другий поверх.

— Дякую!

На другому поверсі попросив норси, щоби показала мені хорого чоловіка. Вона завела мене. Дуже скоро пізнали один другого. Йому кости поломані на нозі нище коліна. Ціла нога в цементі.

— Дві неділі тому назад поховав найстаршу дочку. Утроїлася через одного фармера, який всіма способами старався дістати її за жінку. Вона його не хотіла, але він вживав проти неї всяких підлостей та допровадив її до того, що вона поповнила самовбійство. Тепер розложився будувати нову хату й це сталося. Коби вже які зміни. Як-би люде жили колєктивним життям, то таким нещастям, як моє, всі би по троха журилися, а тим самим злекшили б мою журбу. А то кожний про себе бідує й кожного зокрема нужда заїдає.

На столику, біля його ліжка, лежало найновіще число "Фармерського Життя". Я оставив хорому пачку сигареткі̇в, попращався й скоро пішов на станцію.

В трені здибався з товаришем й товаришкою з Вест Форт Вил'ям, з якими розмовляв до самого Вінніпеґу.

Драпака.

"СНЕП ШАТС"

І ТАКЕ ТАКОЖ БУВАЄ.

Голова проголосив, що починаються збори.

— Перед нами зараз три важні справи, які мусимо обговорити. Потрібно грошей на заплачення асекурації за УРД, грошей на податок, а найголовніше — це критичний матеріяльний стан нашої преси. Ми знаємо, що кріза дошкуляє, що між нашим членством є багато безробітних, але є й поважне число, які працюють та які можуть залагодити ці важні справи. Отже слово за вами, товариші й товаришки. Які ваші пропозиції?

— Багато наших членів жертвують на пресу по одному й більше тижнів своєї заробітної платні. Ми повинні зробити те саме. На заплачення асекурації й податку треба затягнути в нашого членства десять доларову позичку. Пізніше, коли можна буде устроювати якісь підприємства, представлення, концерти, базарі, забави, то будемо віддавати. А на пресу таки треба жертвувати і жертвувати так, як хто лише може. Мій чоловік лежав два місяці хорий в шпитали і обставини коло нас прикрі. Однак я від себе жертвую пять доларів на пресу, а десять доларів позичаю орґанізації на місцеві справи.

Секретар записав позичку, записав пресовий фонд. Почали зголошуватися другі товаришки і товариші. Деякі товариші жертвували по десять доларів на пресфонд, а по десять доларів складали як жертви на місцеві орґанізаційні потреби. Товаришка зробила добрий початок.

— А цю десятку на податок визичаєте?

— Хай іде, як жертва.

— Я своє завтра доручу.

Хто не мав коло себе грошей, то позичав в другого й ніс до столика, бо уважав за свій орґанізаційний обовязок помогти справі. Кільох товаришів мовчало.

— Що-ж з вами, товаришу? Ви-ж стало працюєте. Не думаєте прилучитися до нашого колєктиву та разом з нами поперти справу?

— Я... побачу пізніше...

— А зараз ви ще не можете бачити?

— Та воно ще не втекло...

— Він все викручується сіном, — шептали між собою товаришки. — З таких членів мало користи. Він ще не мав у своїй родині ані одного випадку слабости. Працює близько двацять років стало.

— А все викручується, — додала інша.

— Що ви думаєте, товаришу? — питав голова другого члена.

— Коло мене зараз трохи прикро...

— Та-ж коло нас всіх і все прикро. Або коло цих товаришів й товаришок не прикро, які

сьогодня вечером зложили на пресу поверх сто доларів, а на місцеві орґанізаційні потреби сто двацять доларів жертвували, а сто позичили?

— Я таки зараз не можу... Будуюся, а то знаєте...

— Та-ж ви минулого року будувалися?

— Та він вже третій гавз будує! — відповів хтось з членкинь.

Ще було кількох таких членів, які мнялися на кріслах і старалися перевести збори до іншої справи, щоби тим самим себе оправдати, але їм ніяк невдалося. Хоч як вони "кривилися" й показували свою "бідноту", то членства їм не вдалося обдурити.

Вони навіть збори покинули перед часом, бо соромно було подивитися у вічи тим, які виконали свій орґанізаційний обовязок. А по зборах не треба просити в голови голосу. Як притиснуть одні відти, другі відси, як пічнуть виказувати та викривати заховані думки то тяжко видержати.

І таке також буває.

Драпака.

ВІРЮ

Вірю:
— Зареве Дніпро старий Дніпрельстанами.
— Сонце
жвавіш
танцюватиме
по небесних пампасах!
І вся Україна —
з борами,
степами,
з Кривим Рогом,
і з Донбасом
стане
індустріяльно-хліборобським
донбасом
Вірю:
— авто,
аеро,
електрика,
радіо,
трактор,
— перескочать на Україні
через американський рекорд,
І замовкнуть гарби,
зникнуть вітряки,
і вимруть, остаточно, кобзи і ліри.
Вірю:
в силу науки і хемічних реторт,
Вірю —
як в двічі два —
чотири!
Вірю —
— в напористість нашу,
що нема їй міри й меж,
в прямоту
ту,
що без "остільки-оскільки"
І ненавиджу всіх —
хто вірити в майбутнє — вірить теж,
алеж!
творить його...
язиком тільки!
Друзі мої,
товариші!
Вірю — в темп наш, такт!
Вірю в те,
що майбутнє —
наше
Хто скаже,
що це —
не так?!
Хто скаже?!

М. Скуба.

ВСІ МОЖУТЬ РОБИТИ ФАКІРСЬКІ ШТУКИ.

Доказав це звісний німецький письменник, публіцист і дослідник природи Павло Гайзе, який недавно на очах багатьох учених виконав дуже цікаві проби факіризму. Робив те, щоби ствердити, що кожний, хто хоче, може бути факіром без спеціяльних якихсь здібностей. Проби відбувалися в рентґенівській салі париського міського шпиталю. На вступі запав Гайзе на очах присутніх у каталептичний стан, казав покласти себе на вістрях двох, покладених навхрест шабель, а потім поклали на нього 75 кґ. тягару. Коли пробудився з каталептичного сну, почувався не лише зовсім добре, але на його тілі не було навіть знаку двох вістрей. Без відпочинку Гайзе перейшов до другого досвіду, який полягав в цьому, що поклався голим тілом на дошці, набитій цвяхами. Лежав на них близько пятнацять хвиль, а не виявив болю. Але полишилися сліди кількох легеньких зранень. Після виконання цих досвідів Гайзе заявив, що чуда факіризму полягають лише на тім, що треба вміти ввести себе в каталептичний стан, а цього може навчитися кожний чоловік на протязі чверть години. Чи ці дві проби, виконані Павлом Гайзе, завдадуть удар факіризмові, покаже це найближча будучина. Пробами цими зацікавилося багато вчених, котрі рішили перевести спеціяльні досліди.

Статеве життя і виховання дитини

А. І. ПЛОТІЧЕР

(Докінчення)

Чи треба карати дитину? На жаль, ще й тепер доводиться нагадувати про те, що кари на тілі, в якій би формі їх не вживано, слід цілком усунути. Час уже всім засвоїти ту істину, що крім страху і прихованої злоби ці кари не досягають нічого. Кара повинна зходити на те, щоб винну дитину позбавляти чогось приємного, зв'язаного з задоволенням. І навпаки, дисципліноване поводження чинить їй якусь зайву втіху. Лише в такий спосіб прищеплюючи дитині уявлення про те, що добре, правильне поступовання зв'язане з приємними наслідками, а неправильне—з неприємними, можна дійти добрих наслідків.

Тут таки треба відзначити, що хоч би які гарні та переконуючі не були слова, проте, якщо їх не підперто фактами, то в справі виховання дитини вони не мають ніякої ваги. Дитина йме віри лише тій дійсності, що її відчуває. Якщо дитина провинила, то замало пояснити їй, чому вона провинила, а треба зробити так, щоб дитина відчула свою неправоту на ділі в вигляді певних неприємних наслідків. Якщо мати загрожує дитині за її провину якоюсь неприємністю, проте загрозу цю не здійснює, то дитина зневіряється в словах матері. Цю звичайну істину батьки майже завжди спускають з ока. Якщо слова розбігаються з фактами, то звичайно перемагають завжди факти, бо вони справляють на дитину далеко більший вплив, ніж марні слова. От чому говорять: "Добре виховувати — це значить добре жити". Добрий приклад ліпший за сотні добрих слів.

Орґанізація юних піонерів становить одну з наймогутніших сучасних "протистатевих хлипавок". Рух, що має на меті виховувати молоде покоління на ґрунті певних клясових інтересів та прищеплює дітям здорові погляди і прагне виховати з них загартованих борців з міцною волею і здоровими мяснями, — безперечно являє собою наймогутнішого перетворника статевої енерґії на енерґію творчу, соціяльну. Ті міцні колєктивні інтереси, що їх плекає піонерський рух у дитини, правлять за добрі хлипавки для відпливу та використання молодої енерґії її.

Піонерський рух повинен не тільки запобігати статевій активності виникати передвчасно, а й мусить бути за дуже добрий лікувальний засіб проти тих статевих відхилень, що вже виявилися. Піонерський рух насичує дитину глибокими інтересами колєктивізму і через те відвертає її від невиразного статевого потягу, що зароджується на самоті та відчужуванні. Дитина повинна більшу частину свого часу бути в товаристві однолітків і мати все те, що є доконечною потребою кожної людини — людське оточення.

Комуністичний союз молоді, як другий ступінь політичної орґанізації молодого покоління, являє такий самий могутній двигун правильного розвитку молоді, не тільки виховуючи в ній радісні соціяльні ідеали, а й притягаючи її в саму гущу сучасного життя та клясової революційної боротьби.

І батьки і педаґоґи в піонерському русі та комсомолі придбали надійний засіб для статевого виховання та справжнього статевого оздоровлення нашого молодого покоління.

Останніми роками в СРСР велике поширення має фізичниа культура. Під фізичною культурою треба розуміти не тільки спорт, ґімнастику, фізичні вправи, а цілий режім здоровля в цілому. "Фізкультура — 24 години на добу" — ось гасло радянської фізкультури. Сюди входить праця й відпочинок, сон і фізичні вправи і гіґієна, одним словом, всі шляхи оздоровлення праці й побуту.

Радянська фізкультура має на меті виховати

не тільки фізично міцних, а й розумово дуже розвинених будівників комуністичного майбутнього.

Ще стародавні римляни мовляли: "В здоровому тілі — здоровий дух". Вони цілком слушно помітили, що фізично здорова людина має також сильну волю і бадьоро і живорадісно ставиться до оточення. Таким чином, радянська фізична культура має на меті не однобічний тренінґ за допомогою одних лише фізичних вправ м'яснів рук і ніг, а доцільно та гіґієнічно запровадженим життєвим режімом, до якого, між іншим, належать, як важлива складова частина, фізичні вправи, вона прагне до цілковитого і гармонійного розвитку цілої людської особистости. Отака мета радянської фізкультури.

Гармонійна система фізичного виховання утворює здорові умови для розвитку дитини, прищеплює їй звички гіґієнічного життя та вміння працювати з правильним розподілом праці й відпочинку, виховує культурну людину, що вміє доцільно накупчувати і витрачати свої сили. Не здоров'я заради здоров'я, а здоров'я, як неминуча умова, щоби мати змогу працювати, будувати, провадити боротьбу. З цього погляду фізичне виховання становить одну з складових частин загальної виховної піонерської системи.

Якими шляхами простує фізкультура до своєї мети? Перше і головне правило її є точний розклад порядку денного та точне виконання його (режім праці, відпочинку, сну). Наш орґанізм збудований так, що всі його функції найкраще перебігають у певній послідовності. Він потребує, щоб вимоги до ріжних його орґанів ставлено було завсіди в певний час. Лише в такому разі орґанізм виконує покладені на нього завдання.

Точно додержуючись життєвого режіму, ми водночас і виховуємо волю. Хто змалку не призвичаївся до систематичної праці, щоб її виконувати за певним пляном і програмою, той завжди є недисциплінована, розхлябана людина, нездатна до орґанізації і впертої настирливої боротьби.

Велику вагу в людському житті має сон. Підчас спання людина накупчує ті запаси, що їх вона витрачає підчас неспання. Вночі поновлюється все те, що зруйновано за день. Дитина повинна спати більше, ніж доросла людина, бо вона має ще одну статтю витрати — ріст. Що молодша дитина, то довготриваліший має бути її сон.

Приблизні норми довготревалости сну такі: в перших днях після народження майже 24 год.; одномісячна дитина—22 год.; дворічна—19 год.; шістьрічна—12 год.; дванацять-річна молодь — 10 год.; молодь від 18 до 25 року життя — 7 до 8 год.; сімдесять-літні старики—6 год.

Велику вагу має не тільки, скільки, а й як спить дитина. Якщо дитина спить в задушній кімнаті, то користь від такого сну далеко менша. Влітку треба спати при відчинених вікнах, а взимку при відчинених кватирках. Ліжко не повинне бути надто м'яке, а укривало надто важке. Дитина мусить лежати в ліжку рівно, простягнувши ноги, а руки покласти поверх укривала. Прокинувшися вранці, дитина повинна негайно встати і одягтися, а не залежуватися зайвий час на ліжку, як то люблять деякі діти.

Повітря, сонце й вода становлять три могутні засоби, що загартовують орґанізм і упереджують захорування його. Всю дитячу працю, роботу, гру, фізичні вправи треба, яко мога, провадити на вільному повітрі. Ось чому лижви, ковзани, санки (взимку), плавання, веслування, спортивна та рухлива гра (влітку)—являють собою найкорисніші види фізичних вправ. Обтиратися ранками холодною водою, а потому розтирати тіло шорстким рушником становить прекрасний засіб заряджувати орґанізм бадьорістю на цілий день. Міцнішим дітям можна замість обтирань робити души. Крім того, цими щоденними обтираннями досягають справжньої, постійної чистоти тіла, а це сприяє правильній функції шкіри, крізь яку виділюються шкідливі речовини. Убрання дитяче влітку мусить бути якнайлекше та найпросторіше. Воно не повинне обмежувати рухів та перешкаджати припливові свіжого повітря тощо.

Щодо спеціяльних фізичних вправ, що складають найважливішу частину фізичної культури, то їх треба провадити під доглядом спеціялістів-керівників, під постійним контролем лікаря. Що одному орґанізмові чинить користь,

то іншому може шкодити. Лише беручи до уваги загальну будову тіла, роботу серця та інших орґанів даної дитини, можна добрати того чи іншого виду фізичних виправ (ходіння, бігання, стрибання, кидання, лаження тощо) та певної довготривалости їх. Можна лише одно сказати: всі фізичні вправи, зв'язані з великим обтяженням та великою витратою енерґії (футбол, боротьбу, сокільську ґімнастику на приладдях, підношення тягару тощо), треба суворо заборонити в дитячому віці.

Ще один момент слід відзначити в загальній системі виховання, це—переобтяження в роботі і зв'язану з ним втому. Не можна переобтяжувати дитину працею. Хто хоче надмірним обтяженням дійти найбільшої продуктивности, той матиме якраз протилежні наслідки. Обтяження дитини повинне точно відповідати її витривалості і вікові.

Закінчуючи цей розділ, ми бачимо, що правильний сатевий розвиток дитини не потребує якихось спеціяльних способів, що їх можна було б поєднати під назвою статевого виховання. Дитина являє собою цілу і неподільну особистість. Її статеве життя посідає важливе, хоч і не окреме місце. Воно щільно сплітається з іншими сторонами існування дитини; якщо ці сторони не "обкрадає" статеве життя, за влучним виразом професора А. Б. Залкінда, то дитина має гармонійний і правильний розвиток, в якому статевий чинник посідає своє місце.

Народній комісар охорони здоров'я професор Н. А. Семашко мовляв: "Ліпший, можливо, і єдиний засіб проти онанізму—фізкультура". І справді, якщо розуміти фізкультуру якнайширше, як то ми про це говорили, то наука не знає надійніших засобів лікування онанізму.

Таким чином, так лікування вже посталих статевих відхилень, як і запобігання їм, одно слово, статеве виховання полягає в уживанні тих правил загального виховання, що їх коротко ми подали.

ВИСНОВКИ.

"Виховувати дитини треба за сто років до її народження". Цим анґлійський педаґоґ Харгайт хотів сказати, що для того, щоб виховати дитину, треба й собі бути вихованим.

Наша біда саме в тому і полягає, що переважна більшість батьків цілком не обізнана з основами правильного виховання. А якщо навіть школа і піонерзагін прищеплюють дитині певні гігієнічні звички, то вдома, в родині їх нещадно руйнується. Некультурність і забобони робітничої та селянської родини, з одного боку, і тяжкі економічні умови їхнього існування, з другого,—утворюють великі труднощі для справи розумного виховання молодого покління. Батькам і призначена наша книжка, в якій коротко викладено питання статевого життя та виховання дітей.

(Кінець.)

ЛЮДИ З КАМІННОЇ ДОБИ.

Голяндська наукова експедиція відркила недавно незнану досі ріку у Новій Ґвінеї і пізнала дуже дивних людей, що живуть над тою рікою. Живуть ті люде найпримітивніше, зовсім пригадують людей з камінної доби. Коли члени експедиції вперше побачили тих диких людей, один із голяндських жовнірів (що товаришили експедиції) вистрілив у воздух. Це викликало серед тубильців переполох і вони зараз пустилися втікати. Щойно після довгих пошукувань найшли їх знову в глибокій джунґлі. Вони були для білих дуже прихильні і на міґи дали їм знати, що запрошують до своїх хат. Дикуни дали знак і лодки експедиції поплили дальше вгору ріки і вузким її доплином серед гущавини до широко розлитого заливу. При березі було щось двацять човнів, видовбаних із пнів. Недалеко стояли хатинки, плетені з трощі. В селі відбувався саме похорон. Населення села як побачило ніколи ще невиданих гостей, кинулося втікати, але на знак приязни полишило свою зброю. Були то ножі, стріли і сокири, з вістрями невміло витесаними з каменя. Експедиція рушила в дальшу дорогу, аж до джерел ріки, що є у стіп гори. Всюди по дорозі стрічали невеличкі села, в яких живуть дуже боязкі люде. Вони, як лише побачили білих, полишали зброю та втікали в гущавину. Двом членам експедиції, Леку і Стірлінґовц, вдалося нарешті підійти до тубильців. Перший раз у життю бачили вони сталеві ножі і залізні сокири. Коли-ж випробували їх, давали за них багато камінних ножів і сокир, які буде перевезено до музею в Амстердамі.

Звичайно, що імперіялісти "обкультурять" їх незадовго по свойому.

ПОЧЕКАЄ.

— Ти знову пяний. Найвища пора, щоби ти почав нове життя!

— Це вже для мене хіба запізно.

— Ні, на це ніколи не може бути запізно.

— Ну, коли так, то я можу ще трохи підіждати.

Шкідливий вплив алькоголю

Праця взимі на свіжому повітрі, майже завжди як відомо кожному, важча, ніж праця в теплі, в закритому приміщенні. Праця на свіжому повітрі супроводжується неприємним відчуттям через те, що людині холодно, й працювати доводиться в тяжкій, теплій одежі, а це гальмує рухи тіла та заважає працювати, примушуючи витрачати підчас роботи більше зусиль та енерґії. У наслідку цього робітник скоріше й дужче втомлюється й відчуває потребу зігріватися. От за цих умов зимової роботи робітник часто-густо і вдається до чарочки. Справді, втомиться людина, перехилить чарочку, і робота ніби пішла жвавіше; змерз — і тут можна зарадити: випив, і все зігрілося всередині, "неначе вогонь по жилах розійшовся".

Оцей погляд на горілку, ніби вона зігріває, ніби вона підбадьорює людину й надає сили, належить до тих численних забобонів, що ними питущі люди виправдують свою пристрасть до випивання. Ці забобони виникли через те, що алькоголь — облудна й зрадлива отрута — має властивість перекручувати дійсність в уявленні того, хто п'є. В його потьмареній свідомості виникають такі відчуття, які зовсім не відповідають тому, що відбуваються в його орґанізмі. Пояснімо це докладніше.

Коли змерзла людина, випивши чарку горілки, відчуває, ніби вона зігрілася, це зовсім не значить, що її орґанізм почав утворювати більше внутрішнього тепла. Це відчуття виникає через те, що сп'яніня, хоч і незначне, приголомшує чутливість нервової системи, яка стає не така сприйнятлива до всіх зовнішніх подразнень і в тому числі до холоду. У людини, в тілі утворюється навіть менше тепла, ніж до випивання, бо алькоголь зменшує виміну речовин в орґанізмі, яка сприяє утворенню тепла. Про це свідчать не лише численні наукові спроби, а й повсякденні спостереження. Справді, випила людина з морозу чарку, другу, і їй здається, ніби вона зігрілася. А тимчасом приголомшена алькоголем чутливість не доводить до її свідомости, що в неї і ніс уже побілів, і вуха відморожені, й пальці заклякли.

Теж саме можна сказати і про людину, яка вдається взимку до горілки, щоб розігнати втому. Випивши, щоб "підбадьоритися", людина відчуває, ніби їй прибуло сили, ніби вона з більшою енерґією може продовжувати роботу, але й тут проявляється звичайне зрадництво алькоголю: насправжки сили в робітника не побільшилося; просто через приголомшення нервової системи він перестав відчувати втому й працює, витрачаючи останні запасні сили орґанізму. В даному випадку випивання править за батіг, що ним хазяїн підстьобує втомлену коняку, яка продовжує тягти важкого воза, вибиваючись із останніх сил. У наслідку такої роботи, коли "людина підбадьорює" себе горілкою, втома перетворюється на перевтому, орґанізм виснажується, і виникають всілякі шкідливі наслідки.

Наша нервова система — це правильно налагоджений апарат, що за його допомогою до нашої свідомости в мозку надходять відомості про всі ті шкідливі впливи, які можуть загрожувати нашому орґанізмові. Таким чином і почуття втоми та холоду, то є сиґнали, які попереджають нас про небезпеку й нагадують, що треба вжити відповідних заходів. А алькоголь, як і всяка інша оглушлива отрута (хлороформ, етер, морфій) приголомшує ці відчуття і в той спосіб присипляє нашу пильність, наражаючи нас на небезпеку.

Узимі, коли тіло охолоджується, ми схильні до застудних захорувань. Алькоголь, знижуючи почуття обережности й викликаючи неправдиве відчуття в тілі, робить нас необачними. Опріч того, він і сам, як це доводить наука, знижує опір орґанізму й посилює його сприятливість до всіляких шкідливих впливів, в тому числі й до застуди. Отже зрозуміло, що робітник, випивши чарку горілки, забуває про небезпеку; спітнівши, не бережеться і часто-густо стає за жертву всіляких застудних захорувань (крупозне запалення легенів, ревматизм тощо).

Алькоголь не лише знижує почуття обачности ("п'яному — море по коліна"): він порушує погодженість в рухах окремих частин тіла (п'яна людина "мислете" пише) і в той-же час викликає в людині переоцінку власних сил. Отже цілком зрозуміло, що всілякі нещасливі

випадки підчас роботи багато частіше трапляються з людьми, що випили горілки.

Статистичні дані незаперечно свідчать про те, що всілякі нещасливі пригоди трапляються значно частіше під впливом випивання її у зимову пору. Годі говорити про те, що іноді сп'яніння робітника загрожує не самому лише робітникові, а й іншим. Отже перестаньте "огрівати" себе алькоголем.

А. І. Є.

Мистецтво актора

Більшість наших гуртків не знає, які є акторські засоби сценічнії гри, тобто складові частини мистецтва актора. Мало хто з членів драматичного гуртка знає, як опрацювати ролю. Часто буває так, що гуртівчанин вивчить на память текст ролі, та ще голосно його говорить, і в цьому йому здається, що вже виконав всю "артистичну" працю. Та коли вийде на сцену, щоб цю ролю відіграти, то не знає куди подіти рук, що ввесь час заваджають йому наче чужі. Ноги також відмовляють йому послуху та стають важкі, як колоди і голова не знає, в який бік їй повернутися. Але найважніше — це кляті руки, що ухопляться то за кишеню, то за поли, або ґудзики і годі їх звідтіля відорвати, а як нарешті вдасться їх забрати, то теліпаються безрадно немов на мотузках, або розмахуються, наче крила вітряка.

Незнають гуртівчани, що слово на сцені, це тільки одна зі складових частин мистецтва актора, що є ще сценічний рух — рухи нашого тіла, рухи всіх його частин: і очей, і уст, і голови, і рук, і ніг. Ціле наше тіло своїх рухом, своїм положенням може дуже багато виявити, багато сказати про наш внутрішний стан, про наші переживання й бажання.

Великий знавець сцени Ф. Дельсарт дав таку "заповідь" для актора: "Уяви собі, що на салі половина глядачів сліпі, а половина глухі, отже грай так, щоби сліпі з твоїх слів, а глухі з твоїх рухів зрозуміли і відчули, що діється на сцені." Це очевидно можна осягнути тільки вживаючи на сцені одночасно і слова і руху тіла, щоб вони творили одну мистецьку цілість, бо хоч одно і друге зокрема можуть багато сказати глядачеві, то тільки зливаючися в одну цілість, стаються вони творчим духом театру.

Отже, доки гуртівчане не опанують всіми засобами сценічної гри, доти їх праця буде тільки половинчаста. Не поможе тут навіть це, що гуртівчанин перенявся сам ролею і грає її від серця, бо глядач сприймає і переживає тільки це, що бачить і чує, а бачити він може рух, а чути слово. Тільки мистецьке поєднання слова і руху дає акторові змогу виявити як найповніше і найприродніше переживання дієвої особи, а глядачеві улекшує зрозуміння дії.

Емве.

ПАМЯТЛИВІ І МСТИВІ ВЕРБЛЮДИ.

Верблюди виконують в Азії та в Африці службу домашніх звірят. Відомо теж, що їхня шерсть, молоко, мясо, а навіть кости представляють собою досить велику вартість. Звичайно всі думають, що верблюд вміє бути лихий, впертий, химерний, а кривди, які йому хтонебудь заподіє, довго тямить. А доказом останнього є слідуюча подія:

В одного млинаря працював верблюд, якого візник сильно побив. Верблюд затямив собі ті знущання над собою й ждав тільки відповідної хвилини, щоби пімститися на візникови. На щастя візник пізнав, що верблюд відноситься до нього неприхильно і вважав на його рухи. Верблюд удавав довший час, що кривди не тямить. Аж одної місячної ночі візник, який ще не спав, завважив, що верблюд підноситься зі свого леговища. Пізніше поволи зближився до стосу убрань, який був подібний до сплячого чоловіка, й коли вже був зовсім близько, кинувся нагло на стіс і, думаючи, що це ворог, став шарпати й роздирати убрання зубами. Візник нагло став і промовив до верблюда. Коли верблюд почув зненавиджений голос і пізнав свою помилку, стояв хвилину нерухомо, а потім кинувся в сторону стіни, вдарив головою об мур і вбився на місці.

ЗЛОВИВ ЙОГО.

Учитель: — Шпачок, скільки є половина з пятьох?

Ученик (шепотом до товариша): А то зловив мене, скажу два, то буде йому за мало, а скажу три, то забагато!

ВСЯЧИНА

НУЖДА ЗАСТАВЛЯЄ ЇХ ТОРГУВАТИ СВОЄЮ КРОВЮ.

Клініка віденського професора Айзельсберґа переводить найкраще трансфузію крови для осіб, які хорують на малокровність чи які інші недуги, що вимагають трансфузії. Здавалось би, що нелегко найти чоловіка, який продав би свою кров для вжитку в лічниці, але виявляється, що біда примушує людей торгувати навіть своєю кровю. Згадана клініка платить біля 150 золотих за одну порцію крови, яку переливають із жил здорової людини до жил хорої. Того дня, коли проф. Айзельсберґ купує кров, то перед його клінікою стоять в черзі десятки бідних студентів, робітників, дівчат і хлопців, які бажають заробити півтора сотні за порцію своєї крови. Щоб ратувати своє життя і не вмерти з голоду, ці бідаки мусять своєю кровю ратувати життя других людей. І деякі студенти готові продавати свою кров і що тижня, але управа клініки дозволяє робити це тільки раз на два місяці.

СУД БУЗЬКІВ.

На одній хаті жила пара бузьків. Не знати вже з якої причини одного дня прилетів до гнізда ще один бузько, що спільно з самицею почав бити дотеперішнього господаря гнізда. Вкінці його сильно побитого стру́гили з гнізда, так, що він упав на подвіря між діти, що з цікавістю приглядалися дивній бійці. Діти заопікувалися щиро нещасним бузьком, кормили, чим могли, і так його доглядали кілька днів, доки він не прийшов до здоровля. Тоді він полетів за село, пересидів ще там два чи три дні, а прийшовши вповні до сил, кудись відлетів.

Тимчасом "прелюбодійна" пара жила собі у гнізді, не предчуваючи, що їх жде кара.

Може за тиждень вернув зраджений бузько, але не сам, а в товаристві якої вісімки інших бизьків. На короткий час сіли вони на сусідний хаті, якби надумуючися, що робити, а відтак всі разом кинулися на зрадливу пару. Потурбували троха самицю, а "прелюбодія" таки вбили, та впровадили давнього господаря до гнізда й у всі йому належні права.

Останні лучі заходячого сонця були свідками примирення розлученої пари і смерти виновника їхньої сварки. Суворий трибунал, окруживши кількома наворотами місце суду, відлетів поважно в свояси.

ЖИВЦЕМ ПОХОРОНЕНІ.

Лікарі, члени французької палати послів, домагаються, щоби парлямент ухвалив закон про конечність наукового ствердження смерти в кожнім випадку, коли вмирає людина. Ці посли-лікарі твердять, що випадків летарґу є далеко більше, як загально думають, і що на кожних 500 мерців один з них є тільки в летарґу живцем похоронений. Один з тих послів доказує, що пізнати померщу людину від людини, що лежить в летарґу, є дуже важко і що коли-б ми розкопали всі гроби, то людство зжахнулось би, бо багато людей похоронених оживає в гробі і серед страшних мук умирає аж під землею. Лікарі пропонують ріжні способи наукового розпізнання справжньої смерти людини, а в крайному разі у випадках підозрілих радять подавати мерцеві велику дозу смертельної отрути, щоби бути певним, що небіщик не збудиться аж у гробі.

КРИМІНАЛЬНІ ПРОЦЕСИ ПРОТИ ЗВІРЯТ.

Середньовічні часи знані є з ріжних дивацтв. Між іншим були тоді і кримінальні процеси проти... звірят. Процеси ті відбувалися зовсім так, наче проти людей. Тож був трибунал із кількох суддів, був прокуратор, а навіть оборонець з уряду. Ось кілька примірів таких процесів. В 1266 році у Франції у Фонтне де Роз засудили на спалення живцем свиню за те, що зїла оставлене без опіки немовля. Сто літ пізніше в Діжоні засуджено коня і йому відрубано голову за те, що скинув із себе їздця, наслідком чого їздець помер. Около 1530 року в Бом ведено процес проти хрущів за те, що нищили дерева. В 1488 р. в Отені вели процес проти щурів. Оборонцем щурів був тамошній адвокат Шасене. В 1604 р. париський парлямент засудив на шибеницю осла. В 1699 році в провінції Овернії ведено веселий поцес проти гусільниць. Найвищий суд покликав перед себе гусільниць і рівночасно виготовив акт обвинування, в якім закидав їм, що нищать чужу власність. Процес відкликали кілька разів, бо гусільниці навіть не думали ставитися перед суд. Вкінці присуд видали заочно. Найвеселіше, що присуд, прикрашений якою соткою вчених правничих цитатів, приказував гусільницям явитися в означенім місці, в означенім дні та годині, щоби на них виконано присуд. Та що суд бачив, що гусільниці легковажуть його, казав розписати присуд у сотках примірників і розкинути їх по полі.. Такі суди були не лише у Франції, а також у Німеччині й Італії.

ЩО ВАРИТИ?

КОТЛЄТИ З РИЖУ.

Зварити на молоці ¼ літри рижу. Розтерти 1 ложку масла з 2 жовтками, додати 2 ложки січених грибків, трохи соли, посіченої зеленої петрушки, вимішати з рижом і вирабляти котлети — отачати в тертій булці і смажити на горячім маслі — зі смаку грибків зробити сос, заправлений сметаною і засмажкою.

МУШТАРДОВА ПІДЛИВА.

Покраяти 2 цибулі присмажити на маслі додати 2 ложки муки, розпровадити росолом, влляти келішок білого вина і заварити. Перетерти через сито і вимішати з 2 ложками муштарди фр. і приправи "Маґґі", подати до риб, ковбасок, котлетів з печінки.

ВИБОРОЛИ 1 ДЕНЬ ВІДПОЧИНКУ НА ТИЖДЕНЬ.

Цеї весни робітниці і робітники міста Ріджайни, які працюють в готелях і ресторанах звели з босами боротьбу і виборолли 1 день відпочинку на тиждень без обниження платні.

1 травня ц. р. в місцевій пресі проголошено той вислід боротьби робітниць і робітників. Від тої пори проминуло вже кілька місяців, але ніхто чомусь не написав про ту боротьбу до нашої преси. Отже я рішила зробити це сама.

Ріджайнські робітниці і робітники готелів і ресторанів уже нераз пробували зорґанізувати юнію, щоби успішніше боротися проти капіталістичного визиску. Але через те, що до тої справи бралася лише невелика частина свідомих робітниць і робітників, а загал стояв з боку, то капіталісти завжди розбивали ті спроби.

Першу спробу зорґанізувати юнію готелевих і ресторантських робітниць і робітників зроблено в 1919 р. Капіталісти розбили її. Другу спробу зроблено в 1927 році. Гурток робітниць і робітників працював тоді дуже активно. Але широкий загал ресторантських робітників віднісся байдужно до справи, а теж найшлися підлі типи, які стали по стороні босів і взялися доносити їм на свідомих робітниць та робітників. Боси прогнали тих активних робітників і робітниць з роботи і тим розбили юнію.

При кінці 1929 року зорґанізовано в Ріджайні орґанізацію під назвою One day rest in seven. До неї вписалося поверх 100 ресторантських робітниць і робітників. Та активних між ними було мало. Найактивніше працювали в тій орґанізації 6 членкинь і членів, між ними 1 членкиня Жінсекції й 1 член ТУРФДім. Вони повели боротьбу за 1 день відпочинку в тижні і виборолли його. Але ті, що найактивніше боролися за той день відпочинку, не користуються ним. Боси взяли їх на чорну лісту і викинули з роботи.

Через клясову несвідомість решта членів орґанізації One day rest in seven і всі ті, що дістали день відпочинку на тиждень, не обстали за найкращими своїми товаришами й товаришками і боси легко збулися їх. Це є болючий взірець того, як ми, трудящі, не вміємо обороняти себе, взірець того, що ми не вміємо йти за кличем "Всі за одного, а один за всіх. А без клясової єдности і взаїмооборони ми ніколи нічого недібемося.

Свою побіду робітниці і робітники готелів і ресторанів відсвяткували масовим зібранням. На те зібрання прийшло багато робітниць і робітників. Побідою тішилися всі. Але тільки деякі винесли з тої події науку, що побіду виборено завдяки єдности і що тому треба ще тісніше єднатися і ще завзятіше боротися за свої права. Більшість поставилася до справи зі сліпою втіхою, себто нічого путнього не думаючи над тим.

На зібранні виступали бесідниці і бесідники. Вони вказали присутним на те, яку силу має орґанізація, а теж пояснили їм, що як би всі ріджайнські робітниці і робітники готелів та ресторанів обєдналися і зорґанізували міцну юнію, то капіталісти не могли би їх так визискувати як тепер.

Робітниці і робітники готелів і ресторанів у Ріджайні користуються тепер 1 днем відпочинку на тиждень. Але на тому дні стоїть та чорна пляма, що всі ті робітниці і робітники не обстали за тими борцями, які виборолли для них той день.

Робітниця

Ріджайна, Саск.

ФРЕЙТАМИ НА ЗАХІД.

Я живу недалеко сіпіарського шляху. День-денно я бачу сотки безробітних, що їдуть зі сходу на захід на поверхні ваґонів і на ключах. Всі вони їдуть на жнива. Через те, що в тому місці добре скакати з фрейтів і чіпатися їх, то до мене приходить дуже багато голодних безробітних і просять їсти. Між ними є багато таких, що не їли по 2—3 дні.

Я завжди стараюся допомогти їм, причому заходжу з ними в розмову. Правда, з багатьома важко порозумітися, бо між ними дуже багато іміґрантів ріжних національностей, які не знають ще анґлійської мови. Багато з них вже усвідомляють со-

бі, що вийти з теперішнього важкого положення можна лише шляхом клясової боротьби. Але є теж багато таких, що дивляться на світ дуже туманно.

Так, наприклад, на днях до мене прийшли два безробітні. Оден з них екс-жовнір, який бився у світовій війні за інтереси капіталу і стратив на ній руку й середній палець на другій руці. Коли він став на порозі хати, то мені аж моторошно зробилося так страшно він виглядав. Весь він був такий чорний, що й лиця його не можна було розглянути. Одітий був у військову блюзу (сорочки не мав), а на блюзі видніла відзнака екс-жовніра. Коло правого плеча, побіч по лікоть відірваної руки телепалася торбинка.

Попросив їсти. Три дні, говорить, я вже не їв. Я дала йому їсти і, замітивши відзнаку екс-жовніра, спитала, де він стратив руку.

— На війні, — відповів він.

— Ну і що ти думаєш? — спитала я його. — Ти бився на війні за "вітчину", а тепер примираєш з голоду і мусиш битувати треин. Чи не думаєш ти, що тобі уряд повинен дати утримання, щоби ти мав забезпечніше життя?

— Не можу дістати, місис, — відповів він.

Я почала пояснювати йому причини теперішньої крізи. Він потакував за мною коротким "ес мам".

— А як би вибухла друга імперіялістична війна, — спитала я, — чи ти підтримував би її?

— Так, з охотою, — відповів він.

— Чому?

— Бо на війні згинуло би багато людей, знищено би багато країн і після війни було би багато роботи.

Ну, і чи не божевіллям є такий погляд? Таж кожний робітник і кожна робітниця повинні вже зрозуміти, що шлях до ліпшого життя веде не через мордування на війні своїх братів по праці, а через повалення капіталізму.

Другий безробітний був старий, мабуть шістьдесять літний чоловяга. Волосся на голові сиве, борода сива, а з рота пеньки замісць зубів виглядають. Весь брудний, обдертий. Насилу виліз по сходах до хати. Сів і почав:

— Місис, дай мені щось з'їсти! Я дуже а дуже голодний.

Я дала йому їсти і питаю:

— Звідки їдете?

— Я приїхав з гори. На перехресті потяг став і я зліз, бо побачив місто, щоби щось зїсти. Не маючи куди подітися я ночував у корчах, а тепер оце прийшов до вас. Біда, місис. Я вже старий, роботи найти не можу, та й навіть трена мені вже тяжко битувати, бо я старий. Я мушу вибирати місця, де він стає, бо вчіпитися на ходї я вже не годен.

— Але тепер, продовжав він, — буде вже ліпше, бо до влади прийшли консервати. Вони пустять в рух фабрики, будуть будувати дороги і буде робота. Вони зроблять це, бо мають гроші.

— Бідний ти, чоловіче, — сказала я йому, — коли ти віриш в такі дурниці. Ти повторуєш виборчі обіцянки консерватів, про які вони вже забули і яких вони здійснити не можуть, бо вони капіталісти. Всю теперішню нужду, все безробіття породив капіталізм, який загниває. Все це зло можна усунути лише з усуненням капіталізму, але це мусимо зробити ми, робітники і робітниці. Капіталісти цего не зроблять нам.

Він здивовано дивився на мене великими очима.

Дійсно сумним явищем є факт, що працюючих вже стілько багато дурили капіталісти і вони ще вірять їх обіцянкам.

Неплатна робітниця.

Вест Форт Вилям, Онт.

ЗРАЗОК ПОПІВСЬКОГО "ДБАННЯ" ПРО СВОЇХ ВІРНИХ.

Жив у нас старий 80 літний анґлійський робітник. Ми не погоджувалися в поглядах, бо він був католик, а ми безбожники. Але він був бідний і хорий, то я годувала його як малу дитину, бо йому дуже руки тряслися.

Руки тряслися йому, мабуть, тому, що він в молодих літах страшно пянствував. Він сам признався, що пив горівку як воду і навіть вночі вставав пити ту отруту. Вкінці він заслаб так дуже, що не міг встати з ліжка. Він попросив нас, щоби ми покликали йому попа. Я, каже, хочу висповідатися. Нічого тобі та сповідь не поможе, подумали ми, але просьбу хорого старця ми сповнили.

Зателефонували ми до Давфину до попа, що старик смертельно хорий і хоче висповідатися. А при тому ми теж сказали йому, що в старого немає чим заплатити за сповідь.

Почувши це "духовний о-

тець" відразу показав свою "духовність". Він відповів, що не має часу і прийде пізніше.

Старик лежав смертельно хорий, непокоївся і питав за попом. Щоби заспокоїти старого робітника, ми знову зателефонували до попа і розказали йому, в якому положенні находить хорий. Але він вже знав, що в старого немає грошей і відповів, що прийде за тиждень. Та хорий не видержав до того часу і помер.

Звичайно він нічогісінько на тому, що помер невисповіданий, не втратив, але поведінка попа дуже ясно показує про що попи дбають: чи про своїх вірних, чи про свої животи й кишені.

Коли та вістка розійшлася, то деякі місцеві католики почали охати, що старик помер несповіданий. Спочатку вони дорікали нам. Але ми сказали їм, як справа малася. Вони тоді стали жаліти старого.

Але я не вірю їх жалям, як не вірю в попівську побожність. Бо питання стоїть, чому вони не взяли старця до себе, як він не мав де подітися і старик мусів іти до нас безбожників.

Олена Вакалюк.

Ґренд Вю, Ман.

ЧЕРВОНИЙ ДЕНЬ В КЕЛҐАРИ.

На призначене місце, звідки мав вирушити демонстраційний похід, в Червоний день прийшло около 1,500 робітників, робітниць і робітничої молоді. До них промовляли товариші Вронсон і Фарбі.

По скінченню промов тов. Рорий закликав присутних, щоби ставали в ряди до походу. Велика частина зробила це, але теж досить велика частина лишилася на хідниках. Ці останні — це такі робітники і робітниці, які ще не зрозуміли вповні значіння подібних демонстрацій і значіння клясової боротьби.

Похід вирушив в 6.45 по полудні. До демонстрації прилучилося по дорозі багато робітниць і робітників. Демонстранти перейшли вулицями міста і повернули на ту саму площу, звідки вирушили і там відбули ще мітінґ.

Ті робітниці і робітники ,що лишилися від походу на площі і хідниках, говорили опісля, що вони були би теж демонстрували, якби були знали, що поліція не зробить нападу на демонстрацію. А навіть були такі безробітні, що говорили: ми не демонстрували, бо боялися, що капіталісти не дадуть нам потім праці.

Вислови, як перших так і других свідчать, що в тих робітників і робітниць немає ще розуміння тої основної правди, що сила робітничої кляси лежить в єдности. Це-ж є великим самоприниженням стояти па хідниках в той час, коли другі трудящі демонструють. Проти поліцейських клобів треба виступати єдиним фронтом і боротися всім за одного, а одному за всіх. Ті-ж безробітні, які думають, що коли вони будуть покірними і не будуть демонструвати й боротися, то дістануть працю, дуже помиляються. Праці і ліпшого життя взагалі трудящі можуть добитися лише боротьбою. Покірним чеканням можна діждатися лише голодової смерти. То-ж не чекати ми повинні, а бороритися.

На мітінґу після демонстрації промовляли т.т. Гладун і Вронсон.

Мушу зазначити теж, що загал членства ТУРФДім у нашій місцевости теж взяв дуже малу участь в демонстрації. Демонструвало всього кілька товаришок і товаришів, а відділ Жінсекції числить 27 членкинь, відділ ТУРФДім 55.

Це є не допустиме занедбання орґанізаційних обовязків, з яким треба як найрішучіше боротися. В час, коли боротьба за визволення розгаряється в цілому світі, байдужних і невтральних між трудящими не повинно, не сміє бути. А тимбільше не сміє бути таких між орґанізованими робітницями й робітниками.

Робкорка.

Келґари, Алта.

ЗОРҐАНІЗУВАЛИ ВІДДІЛ ЖІНСЕКЦІЇ.

Дня 17 серпня ц. р. зорґанізовано в нашій місцевости Руван, Кве., відділ Жінсекції ТУРФДім. До того часу ми, теперішні членкині жінвідділу належали до відділів ТУРФДім і РЗТ. Коли-ж ми побачили, що нас є досить велике число, ми скликали масове віче і зорґанізували на ньому відділ Жінсекції. До него вписалося 15 робітниць.

Зараз ми впорядковуємо всю свою працю і робимо старання, щоби наш відділ піднести і зміцнити.

Наша місцевість невелика і працювати тут досить тяжко, але ми віримо, що при активній праці всіх членкинь і при допомозі товаришів ми зможемо добре повести нашу працю.

Ми віримо, що до нас приєднається незадовго багато тих місцевих робітниць, що ще не є в наших рядах.

Робкорка.

Руван, Кве.

ТОВАРИСЬКА ЗАБАВА.

В суботу 9 серпня наш відділ Жінсекції в Ріджайні, Саск., влаштував гарну товариську забаву. Ту забаву ми влаштували з нагоди одружіння нашої членкині т-ки Шмонь з тов. Кречмаровським, а теж тою забавою ми прощали їх; вони виїхали до Вінніпеґу.

Забава відбулася надзвичайно гарно. Всі по товариськи забавилися, а потім представники наших місцевих орґанізацій прощали т-ку Шмонь.

Від відділу Жінсекції прощала т-ку Шмонь т-ка Гнатюк. Вона згадала, що т-ка Шмонь вступила до Жінсекції в дуже молодому віці, коли відділ С. М. ще не існував, і вказала, що від тоді вона активно і віддано працює в наших рядах. Притому вона вручила т-ці Шмонь дарунок від нашого жінвідділу.

Потім промовляли т.т. Сусяк і Гнатюк та т-ка Куна. Ця остання від відділу С. М.

Тов. Гнатюк у своїй промові підчеркнув, що наші місцеві орґанізації втрачають в т-ці Шмонь одну з найактивніших робітниць, але вона виїздить тільки до другої місцевости, де далі буде працювати на орґанізаційному полі.

Т-ка Шмонь подякувала нам за влаштування вечірки і за дарунок та пообіцяла її надалі щиро працювати в користь робітничого руху.

Кінцеве слово мав тов. Кречмаровський, а після того ми відспівали Інтернаціонал і розійшлися домів.

Робкорка.

Ріджайна, Саск.

РОЗПОЧАЛИ КАМПАНІЮ ЗА ЧЛЕНСТВОМ.

Оцим подаємо до відома, що ми започаткували кампанію за членством до наших орґанізацій. Щоби ця компанія була успішна, то треба, щоби всі члени і членкині наших орґанізацій попрацювали в тому напрямку. Кожний член і членкиня ТУРФДім, Жінсекції і Секції Молоді повинні обовязково придбати щонайменше по одному членові і членкині.

Ця кампанія вже почалась від 1 серпня ц. р., а буде продовжатися до 1 жовтня.

Члени РЗТ, ви повинні придбати кожний щонайменше по одному членові до Робітничого Запомогового Товариства.

Товариші і товаришки, нумо всі до праці! Бо без вашої помочі ми невсилі повести успішно цеї кампанії. Ви знаєте, що визволення робітничої кляси залежить від самих робітників.

Всі до праці!

Комітет.

Венкувер, Б. К.

ЖЕРТВИ НА ОРҐАНІЗАЦІЙНИЙ ФОНД ЖІНСЕКЦІЇ ТУРФДІМ.

Форт Вил'ям, Онт.

Т-ка Анна Найда зібрала на лісту ч. 630 по 25 ц.: А. Найда, М. Чабан. Разом 50 ц.

Т-ка Н. Ґніт зібрала на лісту ч. 631 по 25 ц. М. Казмер, Н. Ґніт; Дж. Ледани 20 ц.; по 10 ц.: О. М., Г. Бойдак, Ф. Лікота, С. Стакла, Н. Скомер, Питльований, К. Серида, Т. Горовк, О. Мікла; Л. Соколов 5 ц. Разом $1.65.

Т-ка Дора Біньовська зібрала на лісту ч. 632: А. Яворський 50 ц.; по 25 ц.: М Чабан, Л. Кінах. Разом $1.00.

Т-ка М. Козак зібрала на лісту ч. 633: Ф. Гунюк 40 ц.; по 25 ц.: М. Козак, А. Снігур, В. Слик, К. Галіцькі, Л. Осадець. Разом $1.65.

Т-ка М. Дребіт зібрала на лісту ч. 637: М. Дребіт 50 ц.; Н. Шевчук 25 ц. Разом 75 ц.

По 50 ц. Жертвували т-ки: А. Ландяк, М. Ґан, П. Кравчук, П. Сливкова, П. Слободзян, А. Шабатовська, А. Николайчук, М. Галіцька, М. Андрейчук, Д. Ілюк, Й. Стечишин, О. Козура, Д. Никифоряк, П. Мандрик.

Т-ка М. Ковальчук зібрала на лісту ч. 643: К. Ворок 25 ц.; М. Ковальчук 15 ц.; Ф. Шабатівський 10 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Ф. Дутчак зібрала на лісту ч. 645: Д. Миндзяк 50 ц.; Д. Савчук 25 ц.; Д. Павлюк 15 ц.; Ф. Дутчак 10 ц. Разом $1.00.

Т-ка Д. Довбак зібрала на лісту ч. 661 по 50 ц.: І. Супров, М. Савчук; по 25 ц.: І Крук, В. Довбак, В. Бабяк, П. Мостовий, В. Когут, М. Чабан. Разом $2.50.

Т-ка П. Назар зібрала на лісту ч. 665: М. Поробич 50 ц.; П. Назар 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка А. Вістовська зібрала на лісту ч. 668: І. Бойчук 50 ц.; П. Назар 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка А. Трач зібрала на лісту ч. 670 по 25 ц.: Т. Калиновський, В. Слободзян, А. Трач. Разом 75 ц.

Т-ка А. Шморгун зібрала на лісту ч. 671 по 25 ц.: А. Шморгун, Ф. Ситван, Я. Патаренко; Ф. Зарек 10 ц. Разом 85 ц.

Т-ка С. Михайлюк зібрала на лісту ч. 672: С. Михайлюк 50 ц.; по 15 ц.: Т. Гандес, А. Бадюк. Разом 85 ц.

Т-ка А. Пищула жертвувала 25 ц.

Т-ка М. Остафійчук зібрала на лісту ч. 675: С. Вітів 50 ц.; М. Остафійчук 25 ц. Разом 75 ц.

Вінніпеґ, Ман.

Т-ка Параска Липка зібрала на лісту число 54 по 25 ц.: Н. Липка, П. Липка; І. Деменов 10 ц. Разом 60 ц.

Т-ка Домна Павлович зібрала на лісту число 46 по 25 ц.: М. Король і Дж. Павлович 25 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Юстина Кирилюк зібрала на лісту число 186: І. Кирилюк 50 ц.; по $1.00.
25 ц.: Піт Панче і І. Ґолескі. Разом

Т-ка Анна Змійовська зібрала на лісту число 98: ^ Змійовська 30 ц.; по 10 ц.: С. Шевчинські і З. Філик 10 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Василина Миленко зібрала на лісту число 7: В. Волошин 50 ц.; Майк Білінські 25 ц. Разом 75 ц.

Жертвували по 50 ц.: Параиька Жуковська, М. Салиґа, Гафія Пастернак, Юлія Гаврилюк, Т-ка Гоцула, Марія Іванчук, Зеновія Гнатів, Анна М. Богонос, Марія Пиндиковська, Василина Кисілюк, Анна Козмуляк, Анна Сисак Параиька Мриґлод і Ґеня Дрогинич; Анна Дублян 75 ц.

П. Касарович з Вилмар, Саск. 50 ц.; С. Сопко з Летбридж, Алта. 50 ц.; Т. Несторук з Летбридж, Алта 50 ц.; Сидорія Мосовчук з Кенори, Онт. зібрала на лісту число 1198: по 50 ц.: О. Балко і І. Шилипчук; Г. Чорній 30 ц.: С. Мостовчук 25 ц.; І. Мостовчук 20 ц. Разом $1.75.

Вест Торонто, Онт.

Т-ка Настя Грималюк зібрала на лісту число 970: Гаврило Мак 50 ц.; по 25 ц.: Петро Мойсей, Йосиф Бекус, Іван Буката, Володимир Лаба, Настя Грималюк, Л. Самелюк, Михайло Коваль і Павло Пастернак; Петро Бойчук 10 ц.; Марія Несплак 5 ц.; Василь Кісіль 20 ц. Разом $2.85.

Т-ка Івонна Чайківська зібрала на лісту число 971: по 25 ц.: О. Пасічник, П. Юречків і П. Чайківський; Р. Безкоровайний 15 ц.; І. Мельничук 10 ц. Разом $1.00.

Т-ка Анна Мельник зібрала на лісту число 958: М. Петринак 50 ц.; по 25 ц.: А. Мельник і К. Палямарчук; по 25 ц.; А. Мельник і К. Палямарчук; по 10 ц.: А. Проліско, Л. Ющишин і В. Новик Разом $1.30. Марія Йосик жертвувала 50 ц.

Оттава, Онт.

Т-ка Анна Жалоба зібрала на лісту число 876 по 50 ц.: Анна Жалоба, Евгенія Пашковська і Марія Савчук. Разом $1.50.

Т-ка Марія Боцян зібрала на лісту число 870: Ф. Марак 45 ц.; М. Боцян 25 ц. Разом 70 ц.

Т-ка Юлія Якобовська зібрала на лісту число 874 по 25 ц.: Н. Марковський, О. Сухацький, Ф. Марак, Йосиф Шпак і П. Якубовський. Разом $1.25.

Т-ка Анна Чоповик зібрала на лісту число 873: А. Чоповик 50 ц.; Петро Гайдейчук 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Марія Морозюк жертвувала 50 ц.

Венкувер, Б. К.

Т-ка Павліна Олішевська зібрала на лісту число 605 $9.75. Імен жертводавців не друкуємо, бо тяжко їх перечитати.

Т-ка Анна Сохацька зібрала на лісту число 622 $1.00.

Т-ка Софія Назаркевич зібрала на лісту число 613 50 ц.

Т-ка Марія Боднарчук зібрала на лісту число 619: Н. Кобевка 50 ц.; по 25 ц.: М. Боднарчук і І. Богославець. Разом $1.00.

СПРОСТУВАННЯ.

Келґари, Алта.

В "Робітниці" з 15 серпня ц. р. в поквітуванні жертводавців з вторічної тримісячної кампанії в користь "Робітниці зроблено слідуючі помилки:

Поміщено: т-ка Анна Савчук зібрала на лісту ч. 5084 на передплату $1.50, на пресовий фонд: А. Савчук 50 ц.; М. Унґурян 25 ц. Разом 75 ц., а має бути: **т-ка Анна Савчук зібрала на передплату $1.50. Т-ка Марія Унґурян зібрала на лісту ч. 5084 на пресовий фонд: Василь Порушник 50 ц.; М. Унґурян 25 ц. Разом 75 ц.**

В лісті т-ки Калини Якимович ч. 5075 поквітовано К. Гупало 50 ц., а має бути **К. Цюпало 50 ц.**

В лісті т-ки Насті Данилишин ч. 5081 поміщено Н. Арбурак 25 ц., а має бути **Н. Арарак 25 ц.**

ОГЛЯД КАБІНЕТУ С. ЄФРЕМОВА.

Злочинне затаєння наукових скарбів.

Спеціяльна комісія, зложена з наукових робітників, перевела недавно за дорученням Всеукраїнської Академії Наук огляд кабінету колишнього академика Сергія Єфремова, засудженого весною ц. р. в процесі "Спілки Визволення України".

Огляд кабінету С. Єфремова дав цікаві наслідки. В кабінеті знайдено багато дуже цінних документів з історії літератури та громадського руху на Україні. Зокрема знайдено рукописи: Куліша, Коцюбинського, Нечуй - Левицького, Марка Вовчка та Грінченка. Особливу цінність мають документи, що стосуються до 1830—40 р.р. Документів цих Єфремов не віддав у загальне користування. Багато матеріялів — дуже цінних — знайдено невпорядкованими, в незамкненій шафі.

Злочинне затаєння наукових скарбів колишнім академиком мусить викликати в кожного трудящого українця почуття погорди. Єфремов зі шкодою для української науки хова́в ріжні наукові документи, щоб відтак їх добре продати, або легко нажити слави "вченого".

НОВІ ЗАВОДИ В КИЇВІ.

У Київі починають будувати нові великі заводи, що їхню продукцію враховуватимуть десятками мільйонів карбованців.

Почали будувати білодеревний цех деревообробного комбінату, що вже з першого вересня 1930 року буде виробляти деталі для тракторів.

Цього-ж року почнуть будувати в Київі кілька великих заводів, що вироблятимуть деталі та частини для тракторів, автомобілів і моторів унутрішнього згорання. На будування цих заводів протягом року буде витрачено коло 12,500,000 карбованців, а загальна продукція за-

водів становитиме 35,000,000 карбованців.

Буде поширено кабилевий завод, який даватиме на рік продукції на 50,000,000 карбованців.

Поширений буде завод нового виробництва-лиття під тиском — з великою продукцією та новий великий завод точних механізмів річної продукції на 15 мільйонів карбованців.

Ухвалено збудувати новий корпус для кравецької фабрики.

Цього-ж сезону роспочнуть будувати авторемонтний завод. Завод коштуватиме 450,000 карбованців.

НОВІ ЗАВОДИ В ХАРКОВІ.

Цього року у Харкові починається будування багатьох нових заводів. В першу чергу будуватиметься великий радіо-завод з річною продукцією 65,000,000 крб. Вартість заводу 35,000,000 крб.

Розробляється проєкт інструментального заводу. Завод буде виробляти сверла, фрези, плашки, та інші слюсарно-монтажні інструменти для метальообробних заводів. Загальна вартість його продукції 15,000,000 крб. на рік. Проєкт має передбачити дальше поширення заводу на 30 — 40%.

У Харкові будуватиметься також великий завод висних шляхів з виробничою спроможністю в одну зміну 4,500,000 крб. Загальна вартість його побудови 4 мілiони крб. Цього року буде збудовано механічний корпус заводу. Увесь завод буде готовий 1930-31 році.

Цього-ж року буде реконструйовано харківський велосипедний завод.

Виробнича спроможність заводу буде доведена до 250,000 штук веломашин (кол), а в майбутньому спроможність заводу пошириться до 750,000 штук на рік.

На території державного електричного заводу буде збудовано турбогенераторний завод. Завод вироблятиме переважно могутні турбогенератори 24 тисяч кільоватів і більше. Побудова його на території державного електричного заводу сприятиме підвищенню продуктивности заводу. Державний електричний завод зможе постачати його багатьма ріжними частинами і на першу пору дасть потрібну робочу силу.

ШТУЧНИЙ ДОЩ.

Вже від довшого часу фізики й техніки старалися витворити штучний дощ. І щойно голяндському вченомуФерартові цей експеримент удався.

Щоби спричинити дощ, Ферарт старався обниженням температури воздуха штучно згустити водну пару. В тій ціллі він піднісся на літаку на висоту кілька тисяч метрів і розпилив там 1,500 кільограмів плинного воздуха о температурі — 178 степенів. Нище літака Ферарта летіли контрольні літаки, які заобсервували атмосферичні опади на просторі 10 кільометрів.

Експеримент Ферарта — не перший. Вже в році 1923 два німецькі метеорольоґи розпилили з літака плинний воздух о температурі — 193 степенів Цельзія. Вислід був такий, що літак метеорольоґів окружили густі хмари, але дощ не впав.

Згадати теж треба, що Ферарт виконав свій експеримент у дуже добрих умовинах, бо підчас його експерименту наступило було вже частинне захмарення, себто загущення водної пари, так що без експерименту Ферарта можна було сподіватися атмосферичних опадів. Натомість підчас великої посухи Ферартова метода витворення штучного дощу коштувала б великі гроші.

Як бачимо, то техніка є вже так розвинена, що може почати боротьбу з химерами природи.

НАЙСТАРШИЙ КАЛЄНДАР СВІТА.

В Єгипті між руїнами прегарної колись палати Рамзеса Мея-Нума найшли найстарший на світі калєндар, який походить з р. 3285-го перед Христом. Цей калєндар складається з двох таблиць, які є покриті гарними гієроґліфами.

Коли єгиптольоґи відчитали цей калєндар, виявилося, що поділ року на 365 днів — це не заслуга ані Цезаря ані папи Григорія, бож цю систему знали вже дуже добре єгиптяне, які ділили рік на 365 днів і кілька годин. По відчитанні цього калєндаря виявилося теж, що єгиптяне знали вже докладно, що оборот землі довкола сонця тріває довше як 365 днів і тому завели цивільний рік з 365 днями й рік астрономічний з 365 днями й шести годинами. Єгиптяне теж обчислили, що по кожних 1461 літах припадає початок цивільного й астрономічного року в тому самому часі.

Оцим калєндарем, що походить з перед більше як 5-ти тисячів літ теж дуже зацікавились астрономи.

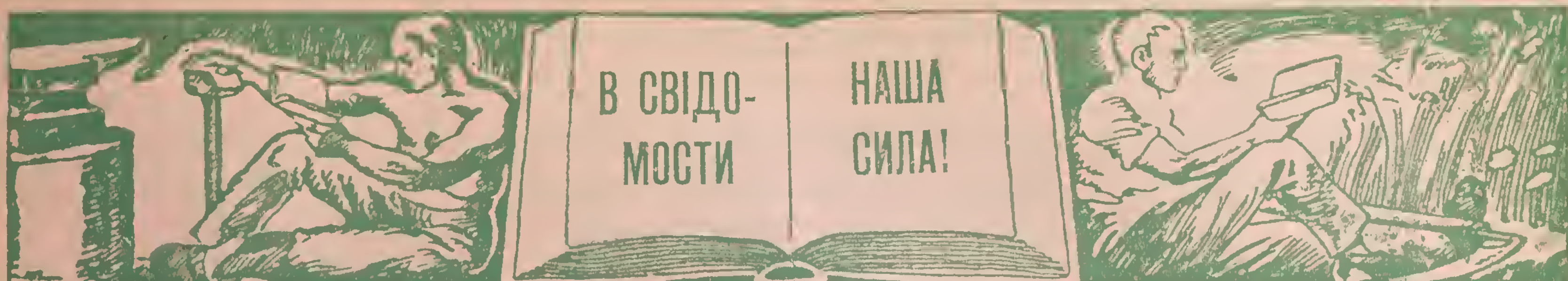

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ З РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народня драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозофія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Росказн про сили природи, ч. 1.	.20
Росказн про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн?	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Росказн про сили рироди, ч. 2.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення разом з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

Жінка і діти Г. Паула, безробітного з Філаделфії, Зл. Держави, якого властитель дому застрілив за те, що він запротестував проти викинення його родини на вулицю за неплачення ренту.

1 ЖОВТНЯ 1930 Ч. 19 ЦІНА 10 ЦЕНТІВ

ЗМІСТ

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ДЛЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц.
Поодинокe число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND McGREGOR STREET, IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR $1.50; PER SIX MONTHS 80C.
SINGLE COPY 10C.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925, AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA

Рік VII. Вінніпеґ, 1 жовтня 1930 Ч. 19

Будуйте Робітниче Запомогове Товариство!

МІСЯЦЬ ЖОВТЕНЬ — ЦЕ МІСЯЦЬ КАМПАНІЇ ЗА ЗБІЛЬШЕННЯМ РЯДІВ РЗТ.

В місяці жовтні припадають восьмі роковини існування Робітничого Запомогового Товариства. З тої нагоди ця масова орґанізація встановила місяць жовтень місяцем кампанії за збільшенням своїх рядів. Всі відділи РЗТ будуть влаштовувати в тому місяці масові мітінґи і концерт-мітінґи, на яких їхні промовці вияснюватимуть значіння і завдання цеї орґанізації.

Робітниці і робітники, фармерки і фармері Канади повинні взяти в тих мітінґах і концерт-мітінґах масову участь, повинні допомогти Робітничому Запомоговому Товариству зробити цю кампанію ударною, повинні масово вступати в його ряди.

За вісім років свого існування Робітниче Запомогове Товариство принесло велику користь тим тисячам трудящих, що стоять в його рядах і визвольному робітничому рухові взагалі. Воно видало своєму членству десятки тисяч доларів запомоги і посмертного, клясово освідомляло й освідомляє їх і ширило й ширить клясову робітничу свідомість між широкими масами робітництва й фармерства та виводить їх на фронт боротьби проти капіталізму.

Робітниче Запомогове Товариство клясово освідомляє і виводить на фронт клясової боротьби не лише старших робітниць і робітників та фармерок і фармерів, але й теж робітничо-фармерську молодь. Воно орґанізує і піддержує Українські Робітничі Діточі Школи, де робітнича і бідняцька фармерська молодь виховується на свідомих членкинь і членів своєї кляси.

Дня 31 вересня ц. р. Робітниче Запомогове Товариство відкрило приют для старих і немічних робітниць і робітників та сиротинець для дітей-сиріт, що лишилися без родичів.

Тепер в часі розгаряючихся клясових боїв, в часі великого визиску і поневолення, в часі нечуваної досі нужди і безробіття необхідність створення бойових робітничих орґанізацій стоїть так гостро, як не стояла ніколи досі.

Капіталістична кляса, кляса наших ворогів є зорґанізована надзвичайно міцно. А притому вона ще й має в своїх руках весь державний апарат разом з багато-тисячними арміями, поліцією і ріжними установами. Всіми тими своїми силами вона піддержує свій визиск і поневолення та жорстоко здавлює кожний прояв боротьби трудящих за їхні права і придавлює їх все тяжче й тяжче.

Щоби вирватися з хижих лап капіталу і покінчити з ним і зі всіми витворами його руїнного господарювання, робітництво і фармерство мусить обєднатися в своїх клясових орґанізаціях, до яких теж належить і Робітниче Запомогове Товариство.

Жовтневу кампанію РЗТ зробіть ударною і масово ставайте його членкинями і членами!

Жовтень --- це місяць кампанії для "Воркера"

Жовтень є червоним місяцем в історії революційного руху. В нему пролєтаріят старої Росії повстав проти нужденної кліки Керенського і розбив останні резерви капіталістичної й фашістської реакції. Він був свідком могутньої атаки спартаківців в кайзерівській Німеччині проти юнкерів і їхніх союзників, соціял-демократів на барикадах Берліну, Гамбурґу, привівши до упадку воєнної машини Гогенцолєрнів.

Жовтень в Канаді призначений, як місяць для допомоги революційної преси в анґлійській мові.

Недавно тому "Воркер" був притиснений до стіни, але завжди великі зусилля робітництва його втримували.

Атаки поліції й кріза, що вдарили по заробітній платні пролєтаріяту цеї країни, злучилися й затруднили робітництву втримувати свою пресу. Часами доходило вже до того, що не було виходу. Тероризовано друкарів і зґрая Дрепера конфіскувала видання "Воркера".

"Воркер" мусить виходити. Між повінню протирадянських брехонь і очернювань робітництво, проориваючи подлу брехню капіталістичної преси про положення в Канаді, поборюючи отрую Незалежної Партії Праці і "урядовців" трейдюнійних журналів з їхньою соціял - фашістською продажністю — "Воркер" був одинокою ґазетою в анґлійській мові, який визначав пряму лінію клясової боротьби й революційної боротьби.

Жовтнева кампанія вже розпочалася в цілій країні. Ви читачки "Робітниці" дістанете більше інформацій і апелів за допомогою.

Зробіть жовтневу кампанію успішною. Хіба положення цего не вимагає? Кожний думаючий робітник знає, що так воно є.

Жертвуйте свої долари й центи і передплачуйте "Воркера"! Відновляйте свої передплати! Підіть з лістами між своїми товаришками по праці й сколектуйте в них по кілька центів! Дайте відповідь Бенетові й Дреперові, перевищаючи 10-тисячний фонд, який забезпечить "Воркера" на рік!

Всекраєвий Пресовий Комітет.
Торонто, Онт.

Розмежування клясових сил в Німеччині

Дня 14 вересня відбулися в Німеччині загальні вибори до парляменту. Вони вірно показали велике загострення клясової боротьби в Німеччині і процес розмежування клясових сил на два крайнє ворожі собі табори. А саме в них віднесли найбільші побіди комуністи і фашісти.

Число комуністичних послів до парляменту зросло з 54 до 81. Фашістська репрезентація збільшилася з 12 послів до 107. Соціял - демократи втратили у виборах 10 мандатів. Їх репрезентація в парляменті зменшилася зі 147 послів на 137. Центристи матимуть в парляменті 64 посли, націоналісти 38, а народня партія 27.

Комуністична Партія Німеччини вела виборчу кампанію під чисто революційними кличами, під кличами боротьби проти панування капіталізму, а за встановлення влади робітників і селян. І маси піддержали комуністів, мимо шаленого капіталістичного терору.

В часі виборчої кампанії відбулося багато сутичок між комуністами і фашістами, а теж багатьох комуністів запаковано до тюрем. Дня 9 вересня велика юрба фашістів заатакувала невеличку ґрупу комуністів, у якій був теж і один з провідників КПН тов. Макс

Гельц (ми передруковуємо тепер його спогади: "Від білого хреста до червоного прапора"). Багатьом комуністам вони порозбивали залізними штабами голови, а тов. Макса Гельца побили до непритомности. В інших сутичках було теж багато ранених з обох сторін, а навіть були вбиті.

Німеччина прямує тепер скорим кроком до соціяльної революції. Трудящі маси Німеччини притиснені не лише визиском своєї буржуазії, але з них одночасно ще й викачують величезні воєнні відшкодовання капіталісти держав-побідниць. Це скоро революціонізує трудящі маси.

Буржуазія бачить те і тому хватається обидвома руками за свою останню підпору — за фашізм. Соціял-демократи теж скоро фашізуються. Цим і пояснюється зріст числа фашістських послів. Але це не вратує капіталізму. Трудящі таки повалять його.

Бенет блофує далі

Безробіття. Обіцяв усунути його Лойд Джордж, обіцяв усунути його МекДоналд — це було в Анґлії минулого року. Пробував усунути його Гувер і то напевно за 60 днів — це було в Злучених Державах вже цего року. А тепер до тої самої справи береться таки тут в Канаді чемпіон від роздавання обіцянок премієр Бенет.

Розуміється, що капіталісти хочуть усунути безробіття не тому, що воно приносить багато мук трудящим. Це зовсім ні. Вони хочуть усунути його тому, що воно революціонізує робітниць і робітників, вказує їм на нездатність теперішнього ладу забезпечити життя трудящих і штовхає їх на шлях боротьби проти капіталізму.

Бенет вже почав свої парляментарно-циркусові штучки. Лейборити Вудсворт, Симпсон, Гіпс й інші допомагають йому виконувати програму.

(Рис. з "Воркера")

Лойд Джордж обіцяв усунути безробіття шляхом розгорнення публичних робіт і дальшого застосовування "вільної" торговлі. І МекДоналд обіцяв усунути безробіття шляхом розгорнення публичних робіт і дальшого застосовування "вільної" торговлі. Обидва запевняли, що найшли певний лік на безробіття і обидва сварилися аж до чубів скакали, бо не могли дійти, хто придумав того пляна. Лойд Джордж говорив, що це він придумав, а МекДоналд обікрав його. МекДанлд же говорив те саме про Лойд Джорджа. Сварка була криклива, бо це було перед виборами.

Вкінці до влади прийшов МекДоналд зі своєю т. зв. робітничою партією. Сварка втихла і вони вже обидва взялися до усування безробіття. А наслідки їх роботи неабиякі. Від того часу безробіття зросло в Анґлії більше як на мільйон осіб, а в останніх часах зростає на кількадесять тисяч осіб що тижня. Їх "лік" на безробіття оказався в практиці так безсильним, що МекДоналд навіть не дуже то й ріпався з ним.

Гувер, провідник найсильнішого в світі капіталу взявся до цеї справи десь около пів-року тому зі стопроцентовою американською певністю. За 60 днів я усуну безробіття — сказав він, а буржуазна преса рознесла це по світі. Жовто-блакитні рептильки в Канаді і в Злучених Державах повторили його слова з побожним захватом.

Гувер взявся усувати безробіття при помочи публичних робіт і дальшого запроваджування високої тарифи.

І що ви скажете? Наслідки вийшли стопроцентово американські. Від того часу безробіття зросло в Злучених Державах на цілих 3 мільйони і постійно зростає далі.

Гуверові заціпило від тоді. Він ані не пікає вже про лікування безробіття.

Аж ось в останніх днях взявся за "лікування" безробіття премієр Канади Бенет. Якими ліками? — питаєте. О, він плянує розгорнути публичні роботи і завести високу тарифу.

Кажете, що це той самий "лік", яким "лікував" безробіття Гувер і що він долікується до того самого що й Гувер. Ми вповні з вами погоджуємося. В кожному разі Бенет робить зараз міну, наче він тим своїм пляном відкриває Америку.

Щоби врочисто випустити в світ той свій плян, Бенет скликав 8 вересня надзвичайну сесію парляменту. На тій сесії ухвалено 20 мільйонів доларів на поширення публичних робіт.

Тих 20 мільйонів доларів і висока тарифа мають за пляном Бенета "усунути" безробіття. Це є, розуміється, того самого покрою блоф, що й Гуверів і МекДоналдів. Безробіття не можна усунути без усунення капіталізму. Воно є одним з найяскавіших виявів загнивання капіталізму. І так як не вилікувати капіталістам свойого ладу від загнивання, так не вилікувати їм його від безробіття.

Правда, коли би Бенет зужив усі ті 20 мільйонів доларів на поширення публичних робіт, то це дало би деякій частині безробітних на короткий час роботу. Та те поширення публичних робіт не тільки що не усуне безробіття, але й навіть не спинить його зросту. А не спинить його зросту тому, що економічна кріза в Канаді і в цілому капіталістичному світі поглиблюється, фабрики завмирають, капіталістична раціоналізація продовжується і через те число безробітних так скоро зростає, що тих 20 млн. доларів невсилі стримати того зросту. Але діло тут ще й в тому, що консервативний уряд з Бенетом на чолі не дав ніякого запевнення на те, що всі ті 20 мільйонів доларів будуть зужиті на поширення публичних робіт. Він застеріг собі, що так буде витрачати ті гроші, як буде уважати за потрібне.

Ліберали, які прекрасно знають з минулого урядування, як можна витрачати такі гроші, говорять, що Бенет ужиє їх в першій мірі на зміцнення своєї партії. Отже кілько з тих грошей піде на поширення публичних робіт, а кілько на зміцнення консервативної партії цего не можливо тепер сказати. Але певним є, що Бенет своїм пляном безробіття не вилікує. Тому безробітні повинні орґанізуватися і боротися за працю, або повне утримання.

М. Саранчук.

ЯК ЗВІРЯТА КОСЯТЬ СІНО.

На Сибірі, в Алтайських горах, живе невеличкий звірок, якого називають там косарем (альпейський бабак). Він уладжує собі домівку в щілинах скал. Кожного року, в місяці серпні, косар забирається до збирання трави. Він підгризає її і складає на сонце, щоби висохла. До вересня ця трава зовсім висихає. Лиш тільки косар завважає, що трава цілком висохла, згортає її лапками в копиці так, як чоловік. Ті його копиці бувають деколи на два метри високі та на два метри широкі. Подорожні, що проїздять туди, де живе косар, дивуються, як оглядають ці стіжки. Кругом не стрінеш людської домівки на сотні кільометрів, а тут стоять копиці сіна та й місце під них усе розумно підібране: денебудь за скалою, куди не дуже сягає дощ. На ділі ж складає ті копиці не чоловік, але мале звірятко.

ЯК РИБИ ПОВЗУТЬ ПО СУХОМУ.

Деякі риби вискакують самі з води за добичею і ловлять необережних комах. Та є й такі породи риб, що живуть у воді, а полювати можуть на землі. В Індії виводиться риба, що зветься лазун, або повзучий окунь. Ця невеличка рибка може вийти з води на берег і оставати тут по кілька годин. У роті тої риби є осібна торбочка. Як риба хоче вийти на берег, то наповняє торбочку водою. Коли ж на суші почнуть у неї зяви висихати, тоді риба звогчує їх водою з торбочки. Риба-лазун не лише вилазить на берег, але може лазити також і по деревах. Замісць ніг уживає тоді хвоста, плавців і зявних покришок. Як риба вийде на берег, то ловить тут усякі дрібні звірятка і живиться ними.

Визвольний рух жінок-робітниць

(Співдоповідь товаришки Тормосової на V-му світовому конґресі Профінтерну.)

Страйковий рух останніх років характеризується тим, що в ньому з виняткового активністю і героїзмом беруть участь робітниці і дружини робітників.

Це зростання революційної активности жіночого пролєтаріяту має під собою об'єктивний ґрунт. Він пояснюється, поперше, тим, що в результаті капіталістичної раціоналізації до виробничого процесу втягнено як дешеву робітну силу — нові мільйонні відділи жінок, подруге, тим, що наслідки капіталістичної раціоналізації і кризи з особливою силою вдарили по цьому відділові трудящих.

По всьому світі нараховується близько 20 мільйонів промислових робітниць. Взагалі жінок, що працюють у наймах, за даними Женевського Бюра праці, є 60 мільйонів (без сільсько - господарських робітниць). Число жінок-робітниць зростає рік у рік. У Франції перед імперіялістичною війною жіноча праця на виробництві складала 20%, тепер вона складає 40%. У Чехословаччині в 1921 р. було 1,042.30 жінок, що працювали в наймах, а в 1929 р. близько 2 мільйони. Таку ж картину ми бачимо по решті капіталістичних країн.

Орґанізованість робітниць різко не відповідає тій ролі, яку вони відіграють на виробництві, і тій активності, яку вони виявляють у страйковому русі. У Франції в унітарній конфедерації праці жінки складають 12%, тоді, як робітниці складають 40% усього французького пролєтаріяту. В Чехословаччині в Червоному Профсоюзі текстільників є 66% робітниць і т. ін.

Ми ще не навчилися орґанізовано закріпляти активність робітниць не провадимо ще належної роботи щодо орґанізації жінок.

Далі т-ка Тормосова порівнює економічне становище жінки в капіталістичних країнах і в СРСР, перелічує завдання, що стоять перед революційним профрухом у галузі роботи серед жінок. Треба залучити до революційного руху широкі жіночі робітничі маси, треба їх орґанізувати, кращих робітниць треба висувати на керівну роботу.

Тепер більше ніж будь коли, революційний профрух мусить зробити рішучий поворот у бік розгортання роботи серед жінок.

"Треба завербувати мільйони трудящих жінок, як у місті, так і на селі для нашої боротьби, для комуністичного перевороту; без жінок не може бути справжнього масового руху".

Ці слова Лєніна особливо корисно пригадувати тепер, коли насуваються вирішальні бої пролєтаріяту.

Військовий переворот в Арґентині

В перших днях місяця вересня в південно - американській республіці Арґентині стався військовий переворот. Мілітарна кліка під проводом ґенерала Урібуру кинула на столицю Арґентини Буєнос Айрес своє військо і повалила дотеперішній уряд, на чолі якого стояв президент Іріґоєн. Ґенерал Урібуру міцно стиснув своїх політичних противників і став головою нового військового уряду.

Військовий переворот в Арґентині має за собою довгу історію. Підготовка до него почалася від тоді, від коли почалася боротьба між американським і анґлійським капіталами за арґентинський ринок.

Перед світовою війною на арґентинському ринку всевладно панував анґлійський капітал. По світовій війні там заняв міцні позиції американський капітал. Між ними почалася завзята боротьба.

Дотеперішній уряд Іріґоєна був під впливом анґлійського капіталу. Він міцно поборював американський капітал, а піддержував анґлійський. Він навіть відмовився назначити свого амбасадора до Злучених Держав і те цісце стояло порожнє.

Коли до влади в Анґлії прийшов так званий робітничий у-

ряд, він вислав до Арґентини спеціяльну комісію, яка мала за завдання поширити і зміцнити торговлю з Анґлією. Після поїздки тої комісії торговля Злучених Держав з Арґентиною зменшилася на 80 мільйонів доларів.

Побачивши успіх з тої поїздки, анґлійський уряд десь за місяць до повалення уряду Іріґоєна повідомив, що до Арґентини поїде наслідник трону, принц з Валії. Що цю поїздку плянується для більшого зміцнення економічних звязків між Анґлією і Арґентиною, це було ясне для всіх обзнайомлених з подібними справами. Вже тоді преса писала, що американський імперіялізм постарається теж щось зробити. І він зробив. Він натиснув на тих арґентинських капіталістів, що є під його впливом, піддержав їх і повалив уряд Іріґоєна.

Побіда мілітарної ґрупи Урібура є побідою американського імперіялізму над анґлійським імперіялізмом.

Боротьба за ринки між американським і анґлійським імперіялізмом точиться не лише в Арґентині, але точиться вона в цілій Латинській Америці, точиться в Канаді, а теж і в багатьох інших країнах. Але в Латинській Америці вона дійшла до стадії військових бунтів.

За останніх кілька місяців у Латинській Америці відбулося аж пять переворотів: в Домініканській республіці, в Гаїті, Перу, Болівії і Арґентині. Хоч американський капітал перемагає анґлійський і випихає його з Латинської Америки, то все-ж таки той останній відніс в Перу і Болівії побіду над першим. В тих двох країнах анґлійський капітал встановив при владі своїх сторонників.

Ті перевороти — це "малі війни", за якими слідує війна між американським і анґлійським капіталами. Боротьба за ринки зближається великими кроками до нової світової різні. Трудящі маси мусять бути готові, щоби перемінити ту зближаючуся імперіялістичну війну на війну горожанську.

КРІЗА КАПІТАЛІЗМУ І ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗКВІТ РАД. СОЮЗА

Скрочений доклад т. А. Лозовського на пятому конґресі Профінтерну.

Тов. Лозовський починає свою доповідь з характеристики крізи, що трясе всім господарчим орґанізмом капіталістичного світу.

— Ця кріза є кріза надвиробництва, — каже тов. Лозовський, — і вона виникла як суперечність між безперервним зростанням виробничих можливостей, величезною продукцією — з одного боку, та звуженням ринків через збідніння мас і повстання в кольоніях— з другого.

Лінією економічної крізи характеризується: 1) скорочення продукції, 2) закриття багатьох окремих цехів і цілих фабрик та заводів, 3) чимале зменшення експорту й імпорту, 4) величезне нагромадження товарових запасів у промисловості й сільському господарстві, 5) чимале зменшення гуртових цін, 6) запровадження майже заборонного мита, 7) кредитові корчі й біржові крахи. Щодо її безпосередніх наслідків, то крізу характеризує: 1) загострення конкуренції між тростами й картелями, 2) спільна боротьба всіх картелів і тростів, щоб перекласти весь тягар крізи на трудящі маси міста й села, 3) величезне, нечуване щодо розмірів безробіття, 4) зменшення заробітньої платні й збільшення робітного дня та зниження витрат на соціяльне обезпечення, 5) зменшення податків на заможні кляси й оподаткування предметів першої потреби.

Ця кріза в міжнародній лінії привела ось до чого: 1) до гострих митних конфліктв між найбільшими державами, 2) до найгострішої і найнещаднішої боротьби за ринки збуту, 3) до підсилених озброєнь та до ряду воєнних угод і 4) до інтенсивного готування війни проти СРСР, щоб зірвати монополь зовнішної торговлі, припинити соціялістичне будівництво, та перетворити СРСР на відкритий ринок для капіталістичної продукції.

Тов. Лозовський далі переходить до питання про масове безробіття, яке охопило всі капіталістичні, кольоніяльні й напівкольоніяльні країни. Він зазначає, що життьовий рівень робітничої кляси в капіталістичних країнах ввесь час знижується. — Цілком очевидно, — каже далі тов. Лозовський,

— що цей низький життьовий рівень не може не вплинути на становище всього міжнародного пролєтаріяту. Питання ясне: або пролєтаріят капіталістичних країн допоможе робітничій клясі кольоній повалити імперіялізм і піднести свій життьовий рівень, або кольоніяльні кулі й далі тягтимуть вниз життьовий рівень робітничої кляси капіталістичних країн.

Далі тов. Лозовський переходить до рогляду ролі, яку відограє міжнародній реформізм, як аґент капіталу, а також викриває справжнє обличчж так званого "лівого" крила Амстердамського Інтернаціоналу в особі його таких вождів, як от Кук і Фімен.

Тов. Лозовський порівнює становище в капіталістичних країнах зі становищем у СРСР. Там — у капіталістичних країнах — нечувана кріза, а тут — в СРСР — нечуване піднесення й зростання. В СРСР зростає добробут не тільки робітників, а й широких селянських мас завдяки колективізації. Всі товари, що виходять із фабрик і заводів, відсилають просто до робітничих районів і колгоспів. До революції робітник, а особливо селянин не доїдав. Якби ту кількість продукції промисловости й хліборобства, що їх виробляють тепер у радянській державі, виробляли за капіталістичного режіму, то крамниці Москви й інших міст розпирали б товари, але робітничі райони й села не бачили б цієї продукції.

РЕВОЛЮЦІЙНІ ПРОФСПІЛКИ Й КОМПАРТІЇ МУСЯТЬ СТОЯТИ НА ЧОЛІ ЕКОНОМІЧНИХ БОЇВ ПРОЛЄТАРІЯТУ

Переходячи до економічної боротьби пролєтаріяту, тов. Лозовський відзначає такі характерні особливості страйкового руху від часу IV конґресу Профінтерну: в усіх страйках і економічних боях робітнича кляса мала перед собою обєднаний фронт буржуазії, державного апарату й реформістської профбюрократії. За один із найважливіших засобів боротьби проти пролєтаріяту правив прихід до влади "робітничих" урядів. Світова кріза створила нову обставину боротьби, що надає економічним боям таких своєрідних рис: а) кожний страйк набирає особливо жорстокого характеру з обох боків, б) робітники переходять від оборони до контр-наступу, в) всі сили реакції від поліції до профспілчанської реформістської профбюрократії включно негайно мобілізують для того, щоб зірвати початий рух, г) тільки революційний профрух і компартія стоять на чолі економічної боротьби пролєтаріяту, д) всі страйки мають глибоко політичний характер.

Далі тов. Лозовський описує складну систему реформістів, до якої вони вдаються, щоб зірвати боротьбу — від залаштукнових таємних нарад із підприємцями до отвертих спроб зірвати страйки обєднаними силами. Доповідач констатує, що за одну з причин успіхів зрадницької тактики — є наша власна слабість і вади. Хоч секції Профінтерну вчасно повернули свої орґанізації обличчям до керівництва економічними боями, часто стоять на чолі руху й доводять його до кінця, утворюють обєднаний фронт усіх зацікавлених робітників, залучаючи до нього нові прошарки пролєтаріяту, не кепсько викривають страйколомську ролю соціялдемократів тощо, — вони роблять ще багато, багато помилок у цій справі. Ці вади полягають ось у чому: 1) відставання від бойового настрою мас, 2) кепське підготування страйкової боротьби й ставка на стихійність, 3) призначення страйкомів чи обрання їх невеликим числом голосів, а такий страйком не користується достанньою увагою й реформістам щастить зірвати страйк, 4) нерозуміння ролі і значіння страйкомів та їхня відірваність від робітників-страйкерів, 5) недосить продумане ставлення до вимог, опрацювання вимог у вузькому колі робітників, що страйкують, 6) невміння викривати демаґоґічні гасла й "ліві" слова реформістських профбюрократів, 7) примусові заходи щодо відсталих прошарків робітників, замісць методи переконання, 8) визнання революційної лінії в теорії і незастосування цієї лінії на практиці, 9) невміння вчасно й орґанізовано провести страйк, не доводячи до цілковитого розвитку й дезорґанізації страйкерів, 10) розгубленість перед лицем підприємців і невміння серйозно орґанізувати переговори.

Далі тов. Лозовський під-

креслює, що в сучасних умовах суто економічних страйків нема. Революціонізувати страйковий рух — це означає зробити зрозумілим для страйкерів звязок між їхніми економічними вимогами й усією системою буржуазної диктатури, викрити ролю соціял-фашізму, зробити з кожного пролетаря свідомого борця за основні інтереси робітничої кляси. Страйк не мета, а засіб, щоб здійснити мету. "Остаточна мета страйкової боротьби за капіталізму — це зруйнувати державний апарат, повалити дану клясову державну владу". (Ленін).

ЗАВДАННЯ, ЩО СТОЯТЬ ПЕРЕД РЕВОЛЮЦІЙНИМ ПРОФРУХОМ

Далі тов. Лозовський переходить до питання про орґанізаційний та ідейний стан Профінтерну. Поруч із поширенням впливу Профінтерну та залученням до його лав країн з відсталим робітничим рухом, тов. Лозовський констатує такі факти, як зменшення числа членів у деяких профспілках (Франція, Чехословаччина), що пояснюється, як підсиленими репресіями проти революційних профорґанізацій, так і вадами в нашій роботі, які полягають у невмінні ввійти в маси, працювати на підприємстві, боротися за щоденні потреби робітничої кляси тощо.

Тов. Лозовський характеризує далі правий ухил й "ліві" помилки в секціях Профінтерну та перелічує завдання, що стоять перед революційним профрухом. Завдання ці полягають ось у чому:

1) У центрі уваги нашої орґанізації мусить бути обслуговування щоденних потреб робітників, їхня боротьба за збільшення зарплати, скорочення робітного дня, соціяльне обезпечення тощо.

2) Не відставати від мас, не плентатися в хвості, а виявляти настрої робітників, стояти на чолі руху.

3) Орґани економічної боротьби має обирати широка маса робітників. Не треба боятися виборности навіть у тому випадку, коли ми становимо меншість. Маси підтримають революційне крило в процесі боротьби.

4) Орґанізувати безробітних не на папері, а на практиці. Коли ми цього не зробимо, то фашісти використають безробітних проти нас. Треба зробити так, щоб безробітні не були відмежовані від тих, що працюють. Треба обєднати в міцний бльок тих, що працюють з безробітними.

5) Ми мусимо взяти в свої руки складання копумов. Там, де є самостійні революційні профспілки — вони мусять взяти в свої руки складання копумов. Там, де революційних профспілок нема, ми мусимо орґанізувати комітети на підприємствах, обєднати їх по районах, чи виробництвах. Як профспілки, так і тарифні комітети мусять складати копумови отверто й проти волі реформістських профбюрократів. Треба оголосити нещадну боротьбу проти собачої вірности копумовам, що їх склали реформістські спілки.

6) Боротися проти того, щоб фашізм потрапляв на підприємства.

7) Нещадна боротьба проти соціял-фашізму. Найкраща метода в боротьбі проти соціял-фашізму, це — єдиний фронт знизу, з робітниками, що є під соціял-фашістським впливом, для спільних дій в боротьбі за життєвий рівень робітничої кляси.

8) Орґанізація самооборони, куди втягти непартійних, соціял-демократичних і католицьких робітників.

9) Для того, щоб здійснити всі ці завдання, треба сміливо проводити єдиний фронт. Єдиний фронт проводити перед страйком, підчас і після страйку. Це метода нашої роботи, метода залучення відсталих робітників до клясової боротьби. Єдиний фронт — це водночас є нещадна боротьба проти соціял-демократів, проти угодовства з реформістськими спілками.

10) Зміцнити політично й орґанізаційно самостійні революційні профспілки. Наші профспілки мусять залучати й орґанізаційно закріплювати мільйони неорґанізованих трудящих. Треба оголосити нещадну боротьбу капітулянтам, що через теперішні труднощі відмовляються від розгортання роботи самостійних спілок. Треба водночас підсилити революційну роботу в реформістських профспілках, добиваючись переходу робітників цих спілок на наш бік.

11) Зміцнювати нелеґальні профспілки. Масовість нелеґальних профспілок вимага-

ється не кількістю членів, а силою їх звязку на підприємствах та їх ролею в економічних боях. Нелеґальні профспілки мусять мати міцне коріння на підприємствах.

12) Розгорнути роботу в реакційних профспілках, що обєднують іще мільйони членів.

13) Треба серйозно взятися до орґанізації профопозиції в тих країнах, де нема самостійних революційних профспілок. Профопозиція мусить бути орґанізацією, що має опорні пункти на підприємствах. Німецька профопозиція ухвалила орґанізувати ґрупи профопозиції на підприємствах. Ініціятиву німецьких товаришів треба використати й по інших країнах.

14) Енерґійно захищати інтереси неорґанізованих. Кількість неорґанізованих дуже велика. Їхня активність зростає там, де є самостійні революційні профспілки. Треба вербувати неорґанізованих до наших спілок. Там, де революційних профспілок нема, треба втягати неорґанізованих до реформістських профспілок, щоб зміцнювати опозицію. В країнах, де є міцна профопозиція, як у Німеччині, гасло "Ідіть до реформістських профспілок" скасувало саме життя. Його треба замінити на гасло: "Ідіть у профопозицію".

15) Кволість нашого руху пояснюється значною мірою відсутністю підготовлених революційних кадрів. Треба втягати нові кадри з молодняка, із революційних активістів на підприємствах.

16) Підсилити роботу на підприємствах. Ще 1-ший конґрес сказав: "Треба кожне підприємство, кожний завод перетворити на фортецю революції". Для цього треба утворити фабзавкоми, інститут уповноважених там, де їх нема, підготувати кадри для страйкової боротьби.

17) Перехід клясової боротьби за національні рямки, ставить справу про зміцнення міжнародньої солідарности. Треба орґанізувати прикордонні комітети братства, орґанізувати активну допомогу страйкерям інших країн тощо.

18) З загостренням клясової боротьби в інтернаціональному маштабі, особливого значіння набирають Міжнародні Комітети Пропаґанди й Чину. Требо зміцнити МКПІЧ, треба створити потрібні умови для перетворення їх на бойові орґанізації на виробництвах.

19) Треба допомогти робітникам кольоніяльних країн у їхній боротьбі. Це особливо стосується до робітників метрополії. Секції Профінтерну мають невтомно пояснювати зв'язок боротьби селян кольоній з боротьбою робітників метрополії. Гасло "Незалежність кольоній" має бути за одне з найважливіших гасел нашої боротьби.

20) У зв'язку зі зростанням воєнної небезпеки й готуванням війни проти СРСР, перед пролєтаріятом стоїть завдання — орґанізувати боротьбу проти воєнної небезпеки. У центрі уваги робітничої кляси стоїть завдання оборони СРСР. Від того, як ми орґанізовуватимемо боротьбу проти війни, залежить — чи пощастить імперіялістам здійснити свою мету — придушити робітничу революцію. Обороняючи СРСР, робітнича кляса обороняє саму себе.

Підсумовучи десятиріччя існування Профінтерну тов. Лозовський говорить: — Профінтерн виник, як пропаґандистський центр, що у величезній більшості країн не має своїх секцій. Ми виросли, але тим більші вимоги ставлять робітники до нас. Тільки тоді, як ми зуміємо поєднати нашу лінію з доброю орґанізацією, як ми мумієме вкорінитися в маси, ми зуміємо виконати завдання, покладене на нас від історії.

З ДУМОК ЛЄНІНА.

"Капіталізм може впасти тільки через революцію, що в ході боротьби підносить незаймані раніш маси. Стихійні вибухи при зрості революції є неминучі. Нікої революції без цього не було і бути не може".

"Чого варті договори й чого варті закони перед вибухом міжнародніх конфліктів, це — не більше, як "клапоть паперу".

"Не завжди доцільне повстання, без певних масових передумов, воно є авантура; дуже часто ми осуджували, як недоцільні й шкідливі з погляду революції, найбільш геройські форми індивідуального опору".

"Демократія, доки власність залишається в капіталістів, є тільки наскрізь лицемірне прикриття буржуазії".

"На час — само собою розуміється, тільки на короткий час — верховодство в революційнім пролєтарськім Інтернаціоналі перейшло до росіян, як воно було за ріжних періодів XIX століття в анґлійців, потому у французів, потім у німців".

"Росія відзначилася тим, що за найтрудніших часів в неї завжди були маси, що їх можна було висунути вперед, як запас, в якім були нові сили, коли старі почали зменшуватися".

ДНІПРЕЛЬСТАН.

Степи і ріки України!
Бунтлива й дика повінь сил!
Нема спокою і спочину
Серед старих твоїх могил.

Бурхливу силу в древній луці
Ми захопили у полон!
І бунт — в річищах революцій.
Стихійно ж сковано в бетон.

Степи і ріки України!
Земля мозолів і повстань!
Плекай в грудях нову дитину —
Могутнє серце — Дніпрельстан!

Плекай революційне серце —
Одцвів наш віковічний бунт.
Там, де точились люті герці,
Сприйма пшеницю дикий ґрунт.

Там, де маячили убогі
Козацькі темні курені
Всесвітні стеляться дороги
В надхмарній синій вишині!

Степи і ріки України!
І ти, Дніпро, степовий брат!
Послухай, як гудуть турбіни
На сотні тисяч кільоват.

...Старе заснуло, Запоріжжя,
Зоріє пишно Дніпрельстан,
І на всесвітніх роздоріжжях
Електрополіс міцно став!

Столице спійманої сили
Дисциплінованих стихій!
Твої діла заполонили
Дичавину козацьких дій.

Електрополіс в древній луці
І на порогах Дніпрельстан —
Могутній розум революцій,
І дуже серце всіх повстань!

О. Слісаренко.

СПОГАДИ ПОЛІТВЯЗНЯ.

Голово, ти моя нелеґальна,
сконфіскує тебе прокурор:
твоя память така нельояльна,
що конечний над нею дозор.

Голово, ти моя вивротова,
цілий склад нецензурних ідей,
нелеґально проте памятаєш,
як леґально катують людей.

Хібаж можна проте памятати,
як до карцеру нас завели,
закували, періщили в п'яти,
терпентину до носа лили.

Як нас вішали вниз головами,
застромляли за нігті шпильки,
револьверами били й ногами,
як місили нирки й печінки.

Як в нас совість хотіли купити,
щоб товаришів ми продали,
і узявшись за шпицлів служити
горожанами чесно жили.

Як і досі хи харкаєм кров'ю,
шкіру лупимо злізлу із ран
і як подвигу спомин з любов'ю
оглядаємо сліди кайдан.

О. Гаврилюк.

ЙОМУ ТЕ САМЕ ГОВОРИЛИ.

Якийсь молодий композитор із тяжким трудом вистарався авдієнцію в славного композитора Берліоза. Прийшов до мистця та відіграв йому якісь свої композиції.

— Я буду зовсім щирий — сказав Берліоз, коли вислухав його. — Не лише, що не знаходжу у вас ніякого дару, але й у цьому,що я чув, нема ні найменшої надії на будуччину. Вважаю своїм обовязком сказати вам це, доки ви молоді та можете вибрати собі інше заняття.

Юнак відійшов розчарований. Коли вже був на сходах, Берліоз казав прикликати його назад і сказав йому:

— Я обстоюю мою думку, одначе мушу признати, що коли я був у ваших літах, мені говорили те саме, що й я вам.

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

(Продовження.)

Я кинувся з ним наверх, бачу, вибіг якийсь урядовець і завзято стріляє з револьвера. Ми втекли.

На вулиці страшенна метушня, перелякані любовні пари розбігалися. Враз побачили ми, що перед нами ціла юрба. Ми хутко звернули з вулиці ліворуч і опинилися в просторому саду, схожому на парк. Цей сад належав до замку Бурґдорф. Хотіли бігти далі, але побачили, що ввесь парк оточено глибоким, чотири метри завширшки ровом, наповненим водою.

Вороття не було, бо за нами гналося щораз більше людей, ми мусіли за всяку ціну бігти вперед. Кільком із нас пощастило перескочити широкий рів, решта, між ними і я, ляпнули в багнюку, два метри завглибшки.

Вибралися якось щасливо й подалися пішки з Бурґдорфу до Ганновера. Про цю втечу писала Бурґдорфська місцева ґазета 12 вересня таке:

"Останньої ночі зроблено напад на тутешню в'язницю й звільнено силоміць спартаківського ватажка, залізничого техніка Гельца, родом з Фоґтланду. Його в суботу минулого тижня заарештував вахмистер жандармерії Таніш в Ільтен. Плавенська прокуратура шукала його гончим листом за бунтарство, призначивши багато тисяч марок тому, хто спіймає його. Коли минулої ночі коло 12-ої години збудили тутешнього доглядача в'язниці, сказавши йому, що допоміжний жандар Мюллер має передати якогось заарештованого, з'явився перед ним незнайомий у жандармській формі в супроводі якогось цивільного громадянина, вимагаючи видати йому політичного в'язня Гельца. В той самий момент вдерлося щось із 12 невідомих до будинка й, загрожуючи револьверами, почали домагатися ключів. Коли службовець відмовився, вони забрали у нього ключі від камер силоміць і випустили в'язня. Поки надійшла підмога, злочинці з їхнім звільненим товаришем уже зникли. Треба гадати, що вони скористувалися з авта. Є відомості, що викрадений в'язень, якого в найближчому часі мали перевезти до Плавен, уже тричі тікав з в'язниці таким самим способом. А коли це все було відомо, то незрозуміло, чому не вжито енерґійніших заходів, щоб запобігти цьому".

БУВ ХОМА, ТА Й ДОМА НЕМА.

В Ганновері був я всього два дні. Звідси поїхав до Галлє, де зустрів товариша Евгена Штайнерта, а другого дня Отто Рюле. Вже найближчого вечера я був на великих зборах в заводі в Лойна, саме там, де цілком недавно мало не потрапив до рук жандарів. Але в той день якось не видно було їх.

З Галлє я вернувся до Фоґтланду. Часто міняючи свою схованку, я використовував кожну годину на те, щоб підручною літературою збагатити ті цінні надбання, що їх мені дав курс Отто Рюле. Я пильно засів за книжки й заходився покласти міцні наукові підвалини під свій революційний світогляд, що досі мав суто чуттьовий характер.

В ті часи доводилося мені нераз читати в ґазетах, що я виринав то тут, то там, виступаючи на зборах. Кілька раз писали про мій арешт, а Leipziger Neueste Nachrichten подали навіть відомість про те, що мене застрелено. Жалібні телеґрами й листи, вінки й делеґації надходили звідусіль на мій "похорон".

В середу, 22 жовтня 1919 року, комуністична партія скликала збори в Фалькенштайнському стрілецькому будинкові. Я не відчував ніякої потреби бути на тих зборах. Так як о 8 годині ввечері, коли вже збори давно розпочалися, принесено мені останнє число Фалкенштайнер Анцайґер. Я прочитав на його сторінках свіжого гончого листа. Ціну за мою голову підвищено на багато тисяч марок. Тоді закортіло мені подрочити фалькенштайнських патріотів, шпигунів і жандармів.

Не попереджуючи нікого з моїх приятелів і товаришів, бо часу було дуже мало й треба було квапитися, підчас зборів проскочив я з саду крізь вікно в стрілецький будинок на сце-

ну. Моя несподівана поява справила надзвичайне враження. Жінки почали лементувати й плакати, злякавшися, що мене тепер певно заарештують. Було відомо, що саме цими днями жандармерія дістала велику підмогу й була навіть у салі. Сказавши кілька слів, я знову вистрибнув крізь вікно.

Незабаром після тих зборів, серед білого дня, я гуляв собі по місті сам, як палець. Мої приятелі й товариші нічогісінько не знали про цей фіґель. Я йшов собі повагом вулицями, люди спинялися, здивовано зглядалися на мене, вважаючи мене за привид, або гадаючи, що я надзвичайно схожий на Гельца. Потім пішов я просто до ратуші, в участок поліції, де сиділо кілька урядовців. Я привітався голосно: "Добрий день, усе гаразд?" Ніхто очам своїм не вірив. Урядовці так збентежилися, що жаден і з місця не рушився. Вони відповіли на моє привітання, а коли я ще раз голосно і вперто повторив своє запитання, один з них відповів: "Усе, як слід". На це я сказав: "Добре", повернувся, вийшов з ратуші і пішов повагом, щось із сто метрів, до кав'ярні Майєр, сів за стіл, серед постійних гостей, попросив чашку кави й сказав хазяйці, щоб поквапилася, бо може статися, що жандарми вип'ють мою каву. Вийшовши через кілька хвилин з кав'ярні, я здибав на вулиці товариша Павла Попа. Він шукав мене, бо вже розійшлася чутка, що мене заарештовано. Поп почав уже дорікати мені, як до нас підійшли два поліціянти. Поп стиснув руками ціпка. Це спонукало обидвох покликати собі підмогу а за той час нас там не стало.

Увечері повідомили мене, що поліція твердо переконана на тому що я буду в той вечір на членських зборах Комуністичної Партії Німеччини. Вже вжито всіх заходів, щоб зловити мене. І справді, о дев'ятій годині увечері "гостиницю під орлом" оточила з усіх боків жандармерія. Поліціянти вдерлися до малої салі, де відбувалися членські збори, шукали мене по всіх шафах, залізали під канапи. З темного закапелка в церкві, за якихсь 20 метрів від того приміщення, де відбувалися збори, я стежив за тими вельми цікавими подіями.

Моє відлюдне життя тривало всього кілька місяців. Потім, за згодою орґанізації, я почав знову аґітувати в Фогтланді й у Північній Баварії.

Перші збори, де я був присутній, відбувалися у відомій промисловій місцевості Вердав. Виступав я там під псевдонімом професора Лермантова на тему: "Чи дасть нам комунізм волю і хліб, чи злидні й нестатки?"

А що з оголошення в місцевій ґазеті ніхто не знав, чи йде тут мова про збори комуністичні, чи, може, про антикомуністичні, то найбільша саля в тій місцевості була повнісінька. Були там і робітники і впливові місцеві бюрґери, між ними навіть бурмистер, кілька членів міської ради та інших важних осіб. Я говорив з годину, змінивши своє обличчя окулярами в роговій оправі. Лише під кінець зборів відкрив я своє інкоґніто.

Бюрґери поквапилися покинути салю, з бурмистром на чолі. За те незабаром з'явилася в салі полція. Товариші стягли мене з трибуни й помогли канатною драбиною вибратись з салі. Але та драбина була занадто коротка, і мені довелося стрибнути, хоч було ще кілька метрів до землі. Я розбив собі до крови коліно і це в найближчі тижні завдало мені чимало клопоту.

Я виїхав з Вердав до Сельб у Баварії, де вже призначені були збори. Вони відбулися спокійно, баварські жандарми не зважилися заарештувати мене серед маси. Вони гадали, що краще їм буде це зробити, як скінчаться збори, тому й оточили всі виходи. Але я знову зник так само непомітно, як і прийшов на збори. Зате на другий день, коли я хотів виїхати, жандарми, зодягнені всі по цивільному, засіли на недалекому від цієї місцевости вокзалі. Стан моєї пошкодженої ноги через напруження за останні дні погіршав так, що я вже не міг мандрувати пішки. Ми з моїм провідником купили вже квитки, коли переказують нам, що мої переслідники тільки й чекають того, коли я сяду на поїзд, щоб спіймати мене в пастку. Я поводився так, щоб вони вірили, ніби я справді поїду цим поїздом. Як тільки поїзд під'їхав до перона, ми з моїм провідником хутенько перестрибнули за насип і подалися в недалекий ліс. Проте, жандарми збагнули наш намір. Розпочалася дика гонитва, що тривала безперервно від четвертої години ранку до семої години ввечері. Це було 12 березня 1920 р. В лісі

лежав ще глибокий сніг. Усю околицю зворохоблено. Тікати дорогою, хоча б яких сто метрів, не було ніякої змоги. Тільки виткнемось з лісу, як скрізь на поворотах дороги вилискують пікельгавби, снують жандарми, пішки, на велосипедах. Поліцейський апарат працював бездоганно. Вислизнути їм з рук було б неможливо, коли б густий ліс раз-у-раз не ховав нас від наших переслідників.

Мокрі, голодні й виснажені прийшли ми ввечері до Оберкоцав. Моя хвора нога від великого напруження так напухла й такого завдала мені болю, що я скрикував на кожному кроці. В Оберкоцав прийняв нас один товариш. Від нього ми почули вперше про те, що в Берліні та взагалі в державі зняли путч монархістичні офіцери.

Одна по одній надходили найнеймовірніші чутки. Було ясно, що наближається щось дуже важливе та що нам, робітникам, треба бути подвійно обережними.

Я вирішив їхати з Оберкоцав до Гофу залізницею, чи не довідаюся про все докладніше. При вході на перон стояв жандарм. Він гостро змірив очима мене та мого провідника і раптом зник у вокзальному будинку. Ледве сіли ми на поїзд, у ваґоні було вже 15 чоловіка, як увійшли два жандарми й попросили мене йти за ними. Я відмовився. Після гострої суперечки вони покинули ваґон і незабаром вернулися, взявши з собою більше жандармів. Тепер виступили вони вже рішуче, пробуючи забрати мене. Я приготовив в кишені непомітно ручну ґранату, хутко витягнув її і, тримаючи перед собою, гукнув: "Як тільки хто зачепить мене, увесь ваґон вилетить в повітря". Я відважився на все. Годі описати той переполох, що його викликали мої слова. Знявся лемент, і всі почали тиснутися до виходу, з жандармами в чолі. При тому жандарми не переставали заспокоювати пасажирів: "Сидіть, не виходьте!" Проте, самі шукали перші порятунку на пероні. Через кілька секунд я стояв у ваґоні один-однісінький із своєю ручною ґранотою. Скориставши з цього сприятливого моменту, я подався назад, перескочив бар'єр і насип і взявся тікати.

Із своєю напухлою ногою, не зважаючи на страшний біль, я доплентався аж до Гофу. Там я довідався про подробиці путчу монархістичної офіцерської зґраї проти республіки.

МОЇ БОЇ В ФОҐТЛАНДІ ПІДЧАС КАПСЬКОГО ПУТЧУ.

Сталося те, що комуністична партія передбачала давно, на що вона завжди вказувала робітникам, закликаючи бути обережними. Серед таких обставин я не хотів та й не міг лишатися в Гофі. Мене страшенно кортіло вернутися до Фоґтланду й там з добрим гуртком певних і випробуваних у боротьбі товаришів орґанізувати в ширшому маштабі оборонні заходи проти монархістичного путчу. Їхати з Гофу до Фалькенштайну поїздом — безглуздя, бо баварські жандарми були вже на всіх станціях і на всіх поїздах, і тут я, певно, потрапив би їм до рук.

Отже, не зважаючи на великий біль у нозі, я мусів спробувати вернутися до Фоґтланду пішки.

Я плівся щось із п'ять годин, з великими труднощами посуваючися вперед. Але далі не міг. Нога щораз дужче пухла. Я попросив господаря заїзного двора при дорозі одвести мене за гроші до Ельсніц у Фоґтланді. Коли я під вечір приїхав туди, довелося моїм приятелям нести мене з воза в хату на руках. Я попросив, щоб мене завтра вранці віднесли до Фалькенштайну. Але товариші відхилили моє прохання, бо в такому стані, як я тоді був, це була неможлива річ. Кінець-кінцем, пощастило мені дістати автомобіль. За великі гроші довіз мене шофер до Фалькенштайну.

До Фалькенштайну приїхав я опівдні. Перше моє запитання було: "Ви вже роззброїли райхсвер?" Я знав, що Фалькенштайн був ще в руках того війська, яке шукало мене. Товариш пояснив мені, що частина була за роззброєння райхсверу, але друга частина товаришів перестерігала, що зробити це буде занадто важко.

(Далі буде.)

ЛУЧІ, ЩО МОЖУТЬ РЕҐУЛЮВАТИ ПОЛ ДИТИНИ.

Широковідомий італійський біольоґ Маріо Лястелля оголосив відкриття нового ґатунку лучів, які добуваються з живої матерії і легко світять в темноті. Ті лучі, на думку біольоґа, творяться в наслідок самовільно зроджуючоїся радіоактивної енерґії в живім орґанізмі.

Лястелля пояснює, що до своїх експеріментів уживав такої живої субстанції, яка вказує на те, що при помочі нововідкритих лучів можна буде реґулювати пол дитини ще перед її народженням.

ФАБРИКА ЗДОРОВ'Я

(Нарис М. Ірчана написаний спеціяльно для "Робітниці" з Радянського Криму)

(Докінчення.)

А довколо палацу — парк, що займає 36 десятин землі. Він прекрасний. Творив його садовод Кебах, як взірець садового декоративного мистецтва. Описати цей парк докладніше — немає змоги. Для цього потрібно цілої студії, а втім — це не так важно нам. Куди важніше, що і в палаці і в парку сьогодні не видко й сліду від панів та князів. Скрізь робітники, робітниці, дійсні і єдині господарі всего. (Друга частина палацу, це робітнича санаторія і поліклініка.)

Їдемо далі. Здовж берега— все палаци і палаци. Колись в них жили великі князі Олександер Михайлович, Миколай Миколаєвич, Ґеорґій Михайлович, Анастазія Миколаївна, Петро Миколаєвич, князь Юсупов і інші. Залишилося все, як було. І краса палаців і розкішні парки, чарівні квітники, тільки немає — панів. Сьогодні в цих палацах робітничі будинки відпочинку і санаторії, "фабрики здоров'я", що звуться: "Комунар", "Червоний Прапор", "Червоні Зорі", санаторія Центрального Комітету Комуністичної Партії України і т. д. І тільки подумати! В одному з тих палаців, що довколо мають ще чимало будинків (колись для служби), жив до революції найбільше **один місяць в рік один чоловік,** що нічого не робив, а тільки приїздив з своєю родиною та із знайомим панством "погостити в Криму". За собою тягнув повно служби і палаци греміли від бенкетів. Нога робітника не сміла ступити за панські ворота. Сьогодні ж за літо через один палац проходять сотнітисячі робітників, що відпочивають по місяцеві-два і познаючи це, хіба може всесвітнє панство не тремтіти перед соціяльною революцією, хіба може не переслідувати робітничий революційний рух, зокрема комуністів? Над Атлянтичним і Тихим океанами, над Середземним і Північним порями, в Німеччині, Франції, Італії, Анґлії і Америці і скрізь розкошують ще пани в своїх розкішних палацах. Але якби вони не боролися з революційним рухом, все таки ті палаци чекають робітників і робітниць. Заґомонять ще вони робітничими голосами так, як кримські і кавказькі палаци.

ТАМ, ДЕ ЦАР ХОДИВ

В захисті гір, в великанському парку над морем, розложилися палаци Лівадії. Лівадія— бувша власність останнього царя російської імперії Миколи другого. Це ціле містечко. Окрім двох палаців є ще маса інших будинків, що колись були призначені для офіцерів і попів, війська, служби, стайні для царських коней, коров, будинки для собак, склади для харчів, вин, а то й будинки, де робили вино, бо довколо великі і чудові виноградники. Звичайно, є й церква, бо ж без цього не могло бути. (Зараз в ній хіба лилики моляться.)

Так званий "малий палац", збудований за царя Олександра III, цілий покритий зеленю. Він збудований по зразку Бахчисарайського ханського палацу. Другий "великий палац" збудований 1911 року по проєкту архітекта Краснова для царя Миколи II. Має він поверх сто ріжних приміщень, кожне інакше зроблене і кожне в іншому стилю. Пануючий стиль — італійське відродження. Довгі коритарі зроблені так, що вікна їхні творять "природні картини" Кримської природи. Замість малювати картину, зроблено так, що вікно, нібп рама, вміщає живий краєвид. Цікаво зроблені стіни кімнат (кожна інакше) з дерева під мармор. Є ще і внутрішні подвір'я, між ними найцікавіше "італійське подвір'я", фотоґрафію якого подаю тут. Не згадую вже про ріжні інші прикраси, меблі тощо. Їх без числа. Між іншим увагу звертає старинна гробниця вивезена з відкопаного римського міста Помпеїв і привезеного в Крим.

Мимоволі згадуєш ті часи, коли скрізь тут цар ходив, коли по цих подвір'ях і кімнатах походжав крівавий самодержавець російської імперії і кат працюючих. Ще й сьогодні з фотоґрафій, що залишилися, щоб їх оглядали трудящі, видко ріжні моменти

з колишнього життя в цих палацах. Цар в мундірах ріжних полків, царевич, тьма ґенералів, офіцерів, ріжних дам. У всіх на грудях ордени, медалі, хрести. На одній з фотоґрафій цар вислухує делеґацію фабрикантів - капіталістів, на другій балакає з князями, з ґенералами, на іншій пирує "царська знать", а ось там верхові коні чекають, а служба на підносах (тацах) подає чарки горілки, вина. Там худа цариця в білих шатах і якийсь ґенерал цілує її руку, а там царські дочки з рожами на капелюхах, а ще на іншій фотоґрафії якась парада і хрести-хрести і патлатий піп в ризах золотих.

Все це пропало, загуло, ніби камінь кинув в Чорне море. Сьогодні Лівадія — **санаторія для бідних селян.**. Сьогодні в усіх кімнатах, де колись цар роскошував, лікується і відпочиває 700 бідних селян з усіх кінців Радянського Союзу. Тут тепер серед моря квітів, тишини і розкішного чистого повітря відбудовують свої сили селяне, колишні раби колишнього самодержавця імперії. Морський пляж, де колись купалася тільки "царська знать" бережена з суші військом і шпіонами, а з моря патрулюючими моторними лодками, сьогодні кишить від селян і робітників. Не дивуйтесь, що королі і пани цілого світа так ненавидять Радянський Союз. Бо в них теж є свої "Лівадії", що чекають ще мозолястих рук і тяжких ніг. І в них теж відпочиватиме згодом господар земської кулі—вільний робітник і селянин. Всесвітнє панство прекрасно це знає і тому всіми способами бореться, щоб так не було. Але хіба може воно побороти розбурхане море людського гніву?

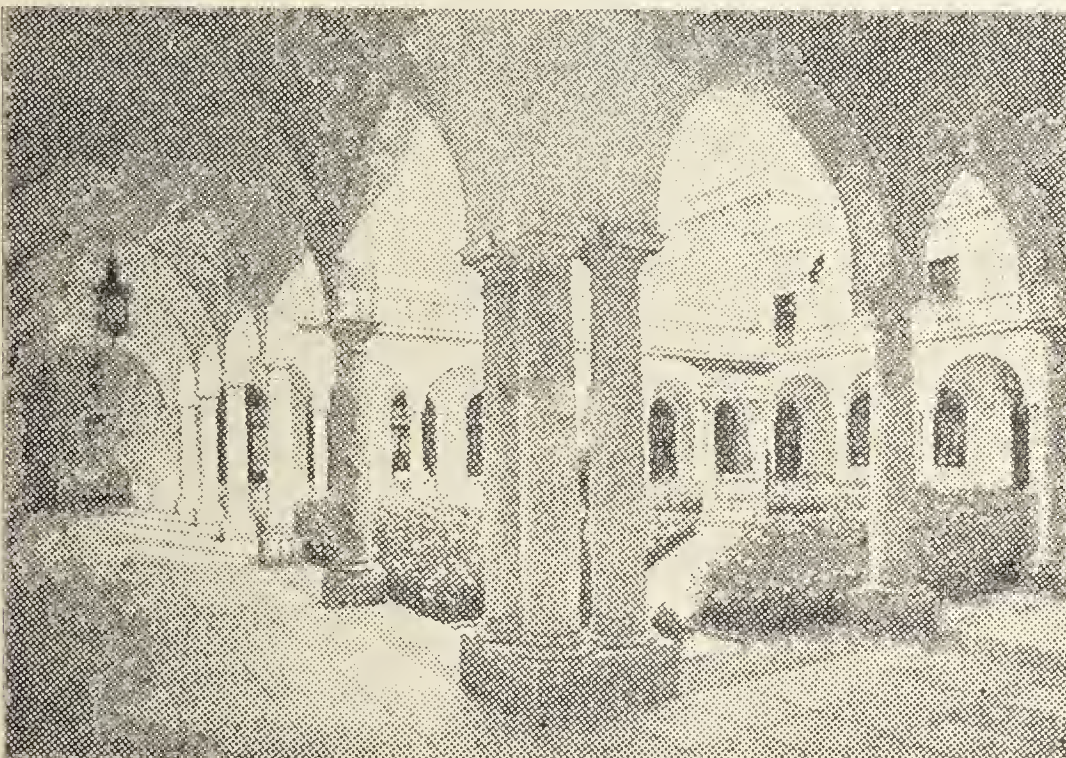

Італійське подвіря в палаці в Лівадії, що до революції була літньою резиденцією російського царя. Сьогодні тут "літня резиденція" селянської бідноти.

ПЕРЕРОДЖЕНИЙ КРИМ.

Хто знав Крим до перемоги робітників й бідних селян, себто до революції, той напевне не пізнав би його тепер. Тільки краса природи і море залишилися ті самі, а люде вже інші. Колись в цю благодатну країну їхали тільки великі пани, що мали свої палаци і вілли, їхала й дрібна буржуазія, а робітник—хіба міг він поїхати? По перше для цього в нього не було грошей, по друге він мусів працювати, бо інакше втратив би працю. За це сьогодні Крим кишить робітниками й робітницями. Їх повно скрізь: в палацах, що тепер будинки відпочинку або санаторії, в селах, лісах, на горах, над морем. Всі засмалені сонцем, бадьорі, веселі. Автомобілі кожного дня привозять все нових і відвозять тих, що вже відпочили, набрали сил. В ріжних кінцях лунає відгомін дзвонів. Це будинки відпочинку або санаторії кличуть своїх відпочиваючих на снідання, чи там обід чи вечеру. Їсти, під доглядом лікарів, дають 5 а то й 6 разів в день. Після обіду обов'язково всі одну годину сплять. Тоді "мертвий час", не можна нікому ходити, ані говорити. А в прекрасні кримські ночі, найкращі в світі, лунають скрізь пісні, найчастіше українські. Гомін дзвонів санаторій в 10-ій або 11-ій годині неначе гострим ножем врізують і пісні і сміхи і крики. Відпочиваюче робітництво йде спати. Режім гострий, дисціпліна велика, але тільки при такому порядку можна дійсно поправитись і набрати нових сил. Довколо опіка краща за найріднішу батьківську.

Я теж відпочиваю. Але це тільки так називається, бо з Харкова кожного дня одержую

цілі пакети листів та доручень. І пишу статті, викінчую нову книжку, роблю авторську коректу моєї книжки, що саме друкується, відповідаю на десятки листів, що через Харків надійшли в Крим з Канади, Злучених Держав, Арґентини, Франції, Німеччини, Чехії, Західньої України. Працювати тяжко, коли на дворі таке лагідне сонце і під вікнами шумить море. Хочеться дійсно відпочити, навіть нічого не думати, нічим не турбуватися. Але так неможливо. Така вже моя природа. Часами вириваюся на цілий день кудись, захвативши харчів. Якщо це недалеко або можна їхати автом чи моторною лодкою, то зі мною дружина і жвава дочка Майя ("Canadian girl"), а як кудись дальше, то тільки я і мій великий друг 10-тилітній татарський хлопчик Шефкет. Буває, що вранці оба десь в 4-ій біжимо над море і торчимо з вудочками на скелях, рибу ловимо. Десь біля 9-ої нам Майя винесе сніданок і як би більша, то мішок на рибу несла б, бо ж ми ловимо її з 5 години, а на мотузочку за тої час аж—8 риб, та такі здоровенні, як мізинний палець. Тоді я з Шефкетом чистимо її і рішаємо сушити на сонці, щоби зимою зварити з неї борщ (власними руками наловив!), але до полудня з нашої риби тільки кісточки залишаються. Прокляті оси поїли!...

Одного разу з Шефкетом ми до схід сонця пустились на найвищу гору Ай-Петрі. Знизу здається, що каменем докинув би на верх, а почнем йти і дійсно **ай!** Але бути в Кримі та ще жити майже у стіп Ай-

НІЧ В КРИМУ

Поверх двісті років під покровом цеї чарівної ночі охкало і ахкало з безділля панство і сохнула кримська біднота. Сьогодні і ця природня розкіш служить робітникам і бідним селянам.

Петрі та не побувати на її вершку— не можна. Це ж ще старинні греки бували на ній, навіть дали назву цій горі. (Ай-Петрі по грецьки, а по нашому Святий Петро.)

Пішли ми. Гора знизу вкрита лісом, верх голий. Висока вона 1,231 метрів, ніби не багато, як би йти по людськи, а то Шефкет повів "на зломану голову" прямо вгору, щоб дряпатись на руках і ногах, бо "так блище". З ним балакаю по російськи. В школі вчиться він татарською мовою, але розмовляти трохи по російськи може, тільки на чоловіка каже "вона", а на жінку "він". Мене називає коротко: "Дядя Міра". І ось, як побачив я таку стрімку гору, згадав, що промучився на світі вже поверх 30 років і завагався.

— Шефкет! — кажу. — Та це погана стежка. Нею хіба кози ходять, а ми і за тиждень не зайдемо.

Шефкет сміється своїми жвавими чорними очима і каже:

— Дядя Міра! Чого ти злякалася? Я вже ходила сюди і чесне піонерське слово даю, що це найкоротша дорога. За годину будемо на самому верху. Ай-я-яй! Як тобі не соромно, дядя Міра! Ти така велика і здорова. Ось твоя Майя не боявся б, пішов би, а ти злякався... Як тобі не соромно!!...

Мені дійсно стає соромно перед розумним татарським піонером і я сміливо йду вперед. Ой, чого я тільки не згадав за ту дорогу! Ціле своє життя. Шефкет як кіт біжить вгору, а я п'ять хвилин йду а п'ятнадцять відпочиваю. Їсти сідали з 10 разів, воду пили з 30, а сорочку від поту крутив я що пів години. Не йду, а тягнуся, а Шефкет — "побігла, побігла". Я так і кричу йому:

— Шефкет! Куди ти так поскакала? Почекай, бо здохну!..

Ви ж читачки, не дивуйтеся і не майте мене за нездару. Я все ще рахую себе не до старих, але попробуйте ви полізти на оту "хатку" біля вінніпеґського "сити-гол"-у де колись був "Юніон-бенк", тільки прямо, по стіні і на ґзимсиках відпочивати. А Ай-Петрі куди вища гора за ту "хатку". Ну, але таки дійшли ми. Правда, йшли (власне лізли) не годину а 5 годин, ну, за це як впав я на верху на м'яку траву, то півгодини тільки небо над собою бачив. А потім дивився вниз. Ой і краєвиди ж! Все, як на долоні, тільки я вже описувати вам цього не стану, бо ви й так вже напевне сварите на мене,

що забираю скільки місця в "Робітниці". Потім з Шефкетом ми підійшли до кількох будинків, що там же на горі. В одному з них метереольоґічна станція, в іншому кухня, ще в іншому екскурсійна база товариства "Радянський Турист". Тут є ліжка з матрацами і подушками, ґазети, книжки. Екскурсанти, що кожного дня приходять, можуть безплатно переспати, тут же й їсти за дуже дешеву ціну купують і є лектор, що лекції читає про гору і її околиці. Послухали й ми з Шефкетом, поїли, відпочали і пустилися знову "блицою дорогою" в долину. Цим разом було вже куди лекше! Ми вже не йшли, а... їхали. Шефкет ще якось умудрявся їхати на ногах присівши низько, а я просто — сідав і — шурррр — поїхав в долину. За дві години "доїхали". З моїх "ріл кенедіян" штанів тільки "фалатє" залишилося. ("Ґуд бай", товаришу Мойсюк! Їх я у вас ще в 1928 році так дешево відкупив...) З цеї прогульки я був дуже задоволений, тільки пару днів чомусь не міг сісти на нічо тверде. Все казав "ай", а коли хтось питав, чого скрикую, то я невинно відповідав:

— Згадую, що був на Ай-Петрі...

— — — — — — — —

Недалеко поміж горами, над самим морем, прекрасне місто Ялта. Оглянули там дуже цікавий палац, що до революції був власністю еміра Бухари, який в дійсности був лялькою в руках російських царів. Палац — прямо казка. Сьогодні — східній музей. Надзвичайно в йому багато цікавих і дуже цінних експонатів. Ех, і жили ж колись пани! І жиють ще поза кордонами радянської землі. Мимоволі думаєш: як все те терплять ті голодні, нужденні робітники там, за кордоном, коли на їх очах з жиру казяться тисячі дармоїдів?!...

Є в Ялті і будиночок, в якому колись жив славний російський письменник Антон Чехов. Лікувався він в Ялті від сухіт і 1904 року помер. Його помешкання сьогодні відвідують сотні-тисяч екскурсантів. Все стоїть так, як було в день смерти письменника. Фотоґрафії, картини, меблі. На стіні календар і на ньому не зірваний листок з датою смерти Чехова 1904 року. На столі лежить нерозкрита остання кореспонденція, одержана після смерти письменника. Ніхто не знає що написано в тих листах...

— — — — — — — —

Сьогодні Крим — це "фабрика здоров'я" працюючих Радянського Союзу. Від ранку до ночі, кожного дня, ціле літо, гудуть по асфальтових дорогах автомобілі, що відвозять робітників, робітниць, трудових інтеліґентів. Кожному заздалегідь назначено готове місце і місяць чи більше відпочинку. І повертають всі з Криму здорові, засмалені, повні сил, що повинні видержати в праці аж до другого літа.

В мене в кишені вже є білєт на потяг. Через пару днів повертаю на Україну і гайда до праці. Радий, що і в хаті буде спокійніше, бо тяжкий кашель, що в Канаді мучив дружину цілими роками, в Криму зовсім пропав. І моя "Canadian girl" Майя підросла тут і по скелях вміє так зручно бігати, ніби вона Шефкетова сестра.

А я? Я почуваю себе таким "цупким", що здається як би розмахнувся рукою, то вола або Рипиндю на цент розплескав би. Ось що значить "фабрика здоров'я! Треба тільки, щоби вона була для всіх працюючих, а не як в капіталістичному світі тільки для вибраних дармоїдів.

Нічого! І з Каліфорнії і французьких та італійських рів'єр пролєтаріят зробить ще свої "фабрики здоров'я".

Малий Шефкет якось питає мене:

— Дядя Міра! Ти була в Америці. Там все буржуї, капіталісти?

— Є буржуї, є й робітники.

— А є комуністи, комсомольці і піонери?

— Є Шефкет!

— Дядя Міра! Раз є, значить і в Америці буде так, як в нас. Тоді і я поїду в гості в Америку, як вже не буде буржуїв. А їх не буде, чесне піонерське слово!

Любий Шефкет! Я ж тобі вірю, бо й я ані трохи не сумніваюся в цьому...

М. Ірчан.

Крим 20. липня 1930 р.

ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО УЧИТЕЛЬСТВА.

Румунський міністер освіти видав роспорядження, по якому учителі, які не володіють румунською мовою, мусять відбути незнати вже який з черги курс румунської мови і зложити доповнюючі іспити. Коли того не зроблять, стратять свої посади. Роспорядок звертається головно проти українського учительства на Буковині.

Життя зовсім інакше

Мері читала дешеві романи, захоплювалася фантастично розмальованими в них героями, приймала за правду все, що розказували їй учительки в школі, вивчала життя очима фільмів і повірила глибоко повірила, що кожна людина в Канаді має свій "ченс" має змогу стати чимсь великим.

З бючимся серцем вона часто мріяла про свій "ченс". Чим вона буде? Фантазія працювала. Вона буде танцюристкою і співачкою. Зі сцени УРД вона перейде незадовго до великих кінотеатрів і буде виступати там у водевілях. Вона чаруватиме своєю грою публику і причарує якогось гарного хлопця. Публика напевно буде викликати її по кілька разів на сцену. А там кінові директори помітять її талант і візьмуть до Голивуд та зроблять кіно-зіркою.

Або ні. Може її будуччина інакша. Її "ченс" — це її краса. Вона скінчить школу і піде шукати праці. Роботу дістане... ну в якомусь офісі, а нехай буде і в ресторані. Розуміється, що вона не буде довго працювати там.

Котрогось дня прийде туди гарний хлопець і залюбиться в неї. В нього буде гарна ґара, новий дім, багато грошей і він заніматиме в життю якесь важне становище. Коли вони будуть їхати обоє містом, багато людей буде дивитися на них, багато дівчат буде завидувати їй.

Подібних історій Мері читала багато, а теж і багато подібних фільмів бачила вона. З них черпала вона матеріял для своїх фантазій.

Або вона буде... Та ні, всего про що вона мріяла я описувати не буду. Це забрало би надто багато місця. Вона мріяла все, як тільки лишалася на самоті. Вона багато разів ловила себе, що, розмріявшися, всміхалася сама до себе на вулиці. Про багато річей мріяла вона. Скажу тільки те, що в усіх тих мріях майбутнє життя її було прекрасне і що в усіх них фіґурував гарний хлопець, який обовязково мав добру ґару і то рішучо не "форда".

Хоч Мері була членкинею Секції Молоді і брала деяку участь в орґанізаційній праці, то розмови про клясову боротьбу були чужі їй. Та й вдійсности вона ходила до Секції Молоді лише тому, що її посилали туди родичі і тому, що любила музику й любила виступати з мандоліновою орхестрою на сцені. В нутро її мозку розмови про клясову боротьбу не проникали.

Мері мала 16 літ і життя її плило не зле. Вона бачила, що вечерами батько приходив тяжко змучений до дому. Але це вона бачила від малих літ, привикла до него і не думала над тим, що батько говорив про зривання платні, про поведінку босів і форманів, про шалений поспіх у фабриці то що.

***

Минуло два роки. Її батько втратив роботу. Він шукав за нею 7 місяців і не знайшов. В хаті нестало хліба і нестало грошей заплатити за рент.

— Мері, — сказав одного дня батько, — ти залишиш, дитино, школу і підеш шукати праці. В нас немає іншого виходу.

— Добре, тату.

Мері навіть втішилася тим, що не буде мусіла довше нудитися над сухими, мертвими книжками.

Другого дня рано вона купила ґазету, прочитала оголошення, знайшла адреси двох офісів, що пошукували за стеноґрафістками і пішла туди.

В першому офісі вона застала около 20 інших дівчат. Може їх нема в другому офісі, подумала вона і поїхала до другого офісу. Але там побачила вона около 30 дівчат. Всі чекали на управителя.

Дівчата тримали в руках невеличкі зеркальця і старанно підмальовували свої обличчя та поправляли волосся і одежу.

Мері знала з оповідань товаришок, що для отримання офісової праці треба не лише знати як слід свою роботу, але й теж бути гарною на обличчі, мати струнку поставу і гарні литки або знайомство. Тому вона теж взялася за павдер і зеркало та за підтягання панчох.

Увійшов управитель. Він мусить звернути на мене увагу, думала Мері. Адже ж гарна я. Подібно думали і деякі інші дівчата.

Управитель окинув всіх своїм поглядом, а

потім зупитив його трошки довше на всіх кращих дівчатах зокрема.

Почалися короткі питання: як називаєшся? Якої релігії? Де робила передтим? то що. Даючи питання, управитель грубо оглядав дівчат від ніг до голови.

Ці питання він завдав всього пятьом дівчатам між ними й Мері. Гурт осудив, що тих пять найбільше йому сподобалися. А роботу дістала висока буйно-кучерява бльондинка. Дівчата рішили, що в цьому помогли її більше чим в інших піднесені груди і великі сині очи. Тих дві речі були в неї кращі чим в інших.

Вийшли на вулицю. Більшість дівчат розбіглася в ріжні сторони, а три нерішучо зупинилися на розі вулиці.

— А тепер куди? — спитала одна.

Не відповідала жадна. Всі вони знали, що нікуди йти шукати за працею.

— Хто з вас дівчата має кілька центів на каву? — спитала друга. — Я ще не снідала сьогодні.

— Кілька центів кажеш на каву? — всміхнулася гірко третя. — Та я вчора віддалася якомусь грубасеві за самий обід, чи пак і вечеру разом. Деж я тобі візьму тих кілька центів.

В них під очима видніли великі синяки, а в очах блукав смуток.

— Чи це дійсно, дівчата, так тяжко найти працю, як це ви говорите? — спитала Мері.

— А ти звідки, з неба впала сюди, чи що? — звучала холодна відповідь.

— Та... бачите, я до вчера ходила до школи і хоч чула, але не вірила, що речі аж так погано маються.

— Пізнаєш, дівчино, тепер. Може маєш нікля при собі, так дай нам, якщо коло тебе лекше.

Мері насмотрила в кишені останніх 13 центів і дала одній з дівчат, а сама пішла до бюра праці. Туди входили і виходили молоді й старші робітниці.

Мері спитала клерка за роботою. Він відповів коротко, що нема. Вона вийшла на вулицю і пішла шукати за роботою в ресторанах і готелях. Всюди відповідали їй, що нема роботи. Пригноблена і засмучена повернула вона домів.

Мати подивилася на її пригноблений вигляд і число зморшків на її обличчю побільшилося.

Мері шукала за роботою довгих 4 місяці і все не могла дістати її. За той час вона побачила багато такого, від чого її мрії перестали бути такі світлі як в минулому і перестали так дуже захоплювати її. Але вона не хотіла лишитися їх. Вона силою старалася затримати ті мрії коло себе і ще частіше зачитувалася в дешевих романах.

***

Одного разу Мері пішла шукати роботи до кінотеатру. Знайома товаришка повідомила її, що там сквітувалася одна дівчина.

Завідатель оглянув її від ніг до голови і приняв до праці. Вона почала заводити гостей на місця.

Тішилася, що найшла працю. Давня бадьорість знову повернула до неї. Кіно відвідували гарні хлопці, що привітливо всміхалися до неї і шукали за її поглядом. Кілька днів усе йшло гарно. Мати в дома раділа їй першому тижневому заробіткові, що виносив 9 доларів.

Може і в цьому кіні я знайду свій "ченс", думала Мері.

***

Другого тижня в понеділок управитель сказав Мері, щоби прийшла до його офісу.

Управитель був дуже ввічливий. Він попросив її сісти і сказав:

— Мері, я маю для тебе ще побічну роботу. Ти зможеж на ній не зле заробити. Перепиши мені на машинці оці ролі, а я заплачу тобі.

Мері радо згодилася. Мері щиро подякувала йому і спитала, на коли треба йому тих роль.

— Принеси мені в четвер до мого офісу.

— Дякую, містер Джансон, ви дуже добрі для мене.

Коли вона вийшла з офісу, другі дівчата, що робили з нею, підозріло зміряли її своїми поглядами.

Мері схопила ті погляди. Вони легко стрівожили її. Тимбільше, що їй згадалися масні, пожадливі очи управителя. Але вона скоро забула про це.

В четвер управитель був ще більш привітливий. Він заплатив Мері 2 долари за переписання ролів і запропонував випити шклянку вина.

— Я не п'ю, — сказала Мері, подякувавши.

Але управитель просив так привітливо, що вона мусіла випити одну шклянку і другу.

— Мері, у Вас чудові руки, — сказав управитель і взяв її руку в свою.

Мері хотіла легко увільнити свою руку, але управитель міцно стиснув її. Його очи блищали пожадливим блеском.

— Мері, у вас уста до того принадливі, що я мушу їх поцілувати, — продовжав управитель, вже скоро притягаючи Мері до себе.

Його обличчя налилося кровю, а руки якось драпіжно впивалися в неї.

— Містер Джансон, містер Джансон, — почала було проситися Мері, але замісць відповіді вона побачила над собою грубу пику управителя, що тягнулася до її уст.

Мері схопила огида. Не зважаючи на те, що голова її крутилася від вина, вона зібрала всі сили і вільною рукою так міцно штовхнула управителя під обвислу бороду, що його голова аж стукнула об поруччя канапи. Другим сильним відрухом вона вирвалася з його рук.

— О, так ти починаєш показувати мені свої штучки, прогарчав управитель. — Від завтра для тебе немає праці.

Мері гримнула дверми.

— Іди, — гукнув їй у слід управитель, — вулиця навчить тебе шанувати нашого брата.

**
*

Знову пішли довгі тижні шукання за працею. Вкінці Мері вдалося дістати роботу з готелі. Вона стала працювати в ньому вейторкою. Це був оден з найбільших готелів в місті. До нього приходила їсти і бавитися найбільша місцева буржуазія. На стінах у ньому видніли написи, що його обслуга витренована до обслугування гостей з усміхом. Тренування заключалося в тому, що хто з дівчат не міг присилувати себе постійно всміхатися до гостей, цю управитель проганяв.

А причин до усміхів дівчата аж надто мало мали в тому готелю. Вони заробляли всього по 30 доларів на місяць, а годовано їх останками тої їжі, що залишали гості.

Гості дуже часто були пяні і дуже напасні. Вони немилосердно мучили вейторок своїми залицяннями і "пропозиціями". Вони хватали дівчат за руки і говорили ріжні дурниці. Від них треба було вириватися силою, щоби на час обслужити інших костумерів. Але вириватися з усміхом. Це вимагало великого напруження і сильно мучило. Притому завідатель і наставниці дуже грубо обходилися з ними. Пониження приходилося терпіти на кожному кроці.

По місяцеві праці Мері приупала на здоровлю. Її часто стала боліти голова, а теж від неї втікла веселість. Мимо всіх старань вона не могла присилувати себе постійно усміхатися до гостей і завідатель сквітував її.

**
*

Вулиця зустріла її байдужно. Нею взад і вперед снувалися авта і стріткари, а хідниками прямували в ріжні сторони люди. На конарах стояли великі гуртки безробітних, а поперед готелі ходили дівчата-проститутки і поглядами запрошували ліпше одітих прохожих, щоби "купили" їх.

Між ними Мері побачила свою товаришку Ені, що колись разом з нею ходила до школи і мріяла про світле майбутнє, в якому обовязково фіґурував гарний хлопець, з новою ґарою. Тепер вона йшла під руку з якимсь противним типом і силувано всміхалася до нього.

Адже ж Ені колись вірила в свій "ченс" так сама як я, вдарила у її мозку думка. Адже всі тії що жовкнуть в пральнях, обслуговують гостей в ресторанах, виснажуються у фабриках теж, мабуть вірили в свій "ченс". Ащо, як мене чекає теж саме?

Подібне питання налазило їй півсвідомо на думку вже нераз в останніх часах. Але прямо і в усій широті воно стало перед нею аж нині, коли вона побачила в рядах проститутов свою товаришку, з якою колись укладала світлі пляни на майбутнє.

**
*

Мати важко засмутилася тим, що Мері втратила роботу, але вона старалася заховати це і потішала її.

— Якось виживемо, Мері, не журися.

В куті кімнати молодша сестра Соня читала тру сторіс і радісно та захоплено всміхалася. Вона була в світі мрій.

Мері підійшла до неї:

— Соню, — сказала вона, — не захоплюйся тими дурницями, не вір їм, а найкраще не читай їх таки зовсім. Бо це, що пишеться в них, що показується в шовах і чого вчать тебе учи-

тельки про громадське життя — це велика брехня. Життя зовсім інакше.

***

Того вечера Мері багато думала над життям. Вона пригадала багато з того, що чула на мітінґах Секції Молоді про клясову боротьбу та дивувалася, чому ці колишні розмови про клясову боротьбу такі зрозумілі і близькі її тепер.

Другого дня Мері вписалася до орґанізації безробітних, а за кілька днів пізніше вступила до Комсомолу і повернула до Секції Молоді ТУРФДім.

Квестія.

"СНЕП ШАТС"

ЩОБИ УСПІШНО ЙШЛО...

Мистком виробив пляни театрального сезону, викликав збори драмспівгуртка.

— Щоби успішно провадити нашу мистецьку працю, яка принеслаби моральну й матеріяльну користь для нашої орґанізації, то потрібно, щоби всі аматори, аматорки, співаки та співачки щиро взяли участь в тій праці, яка буде їм припоручена. Щоби успішно йшло, то потрібно також тісної кооперації всего нашого членства, — говорив голова мисткому.

Всі поплесакли. Почали обмінюватися думками, піддавати пляни, поправки до тих плянів.

— В мене є дуже гарна пєса на руках і я зараз буду роздавати ролі. Моїм бажанням є, щоби кожний і кожна взяли ті ролі, які я їм дам, — взивав режісер.

— Всі мають брати ролі!

Ніхто не повинен відказуватися!

Це вже від членства.

Режісер почав передавати примірники пєси. Кожний і кожна, що дістали книжки почали перекидати листками, переглядати свої ролі.

— Також бажанням є, що коли ми будемо виставляти штуку, аби всі наші члени і членкині прийшли на виставу цеї штуки та ще й інших заохочували прийти, — закликав секретар мисткому.

Аматори і аматорки ще переглядали свої ролі, перекидали листками в книжках.

Режісер проголошує вечір на першу пробу.

— Я цеї ролі не буду грати, — сердито сказала одна аматорка, кидаючи книжкою на стіл перед режісера.

— Я також ні, — сказала друга.

— А чому? — запитав режісер.

— Та що там грати? То хто небудь може взяти.

— Як то хто небудь?

— Там мало що є.

— Але без того мало не можна обійтися. Хтось мусить грати.

— Я таки не буду грати.

— І я також ні.

Просили режісер, голова мисткому та аматори і аматорки, але безуспішно.

— Дайте їм мою ролю, а я буду грати їхню, — пропонувала одна з товаришок. — Моя роля велика.

— Так не можна. Я вибрав ролі після здібностей аматорів й аматорок.

Режісер назначив інших аматорок.

— Ви мусите взяти.

— Аж тепер, коли інші відмовилися? Ні, я не буду брати.

Дві ролі переходили з рук до рук. Нікотра товаришка не хотіла приняти, бо то вже були ролі "секенд генд". Того вечера таки ніхто не взяв тих ролів. Аж якось вдалося рознести ті ролі по хатах.

Представлення проголошено на восьму трицять. Лише кількоро людей. В девятій годині заповнили салю. Членства дуже мало. Самі симпатики. Аматори схарактеризовані будують сцену, бо сценарщики не прийшли.

На салі плещуть, щоби вже починати, а тут ще одної аматорки немає, яка виступає на самому початку.

Почато пів десятої години.

Так ніколи не буде успішно іти.

Драпака.

Товаришки! Пишіть до "Робітниці" про орґанізаційну працю і клясову боротьбу у ваших місцевостях!

Що нас чекає після смерти?

Написав С. Тім.

Як навчає більшість релігій, життя людини не кінчається з її смертю. Релігія навчає, що тіло людини вмирає, а особлива істота, що сидить у людині — душа — виходить із тіла і продовжує існування. Що ж таке душа, який вона має вигляд, де вона міститься і що з нею робиться після нашої смерти? На ці запитання ріжні релігії та науки про віру відповідають ріжно.

ЯКИЙ ВИГЛЯД МАЄ ДУША І ДЕ ВОНА МІСТИТЬСЯ.

Наші далекі предки вважали, що душа являє собою ніби двійник людини, тільки двійник цей зроблено з лекшої і прозорішої речовини, ніж сама людина. На думку старосвітніх людей, душа-двійник усім скдається на свого господаря: людина добра — значить і душа в неї добра; людина зла, незлагодна, сварлива — і душа в неї така сама. Навіть більше — вважали, що коли в людини вибите одне око, то й душа її одноока; коли людина без руки або без ноги, то й душа її покалічена. Багато народів уважало, що душа міститься в очах, інші гадали, що вона живе в голові; треті — містили її в серці; четверті — в легенях; п'яті запевняли, що душа міститься в крові. Це останнє уявлення було найрозповсюдженіше. Річ у тім, що старі люди, які проводили свої дні на полюванні, в повсякчасних боях із сусідніми племенами, рідко вмирали природною смертю: найчастіше вони гинули або в лапах хижого звіра, або від ворожої зброї. І тоді й тоді прибічні бачили, як з пораненого тече кров і як, помалу втрачаючи кров, людина все кволішає й кволішає — аж доки, нарешті, вмирає. Ось через що наші предки й дійшли висновку, що душа міститься в крові. Від теплої крови, надто на холоді, підноситься пара — звідки уявлення про душу, як про пару, хмарку, легку речовину, що підноситься кудись угору до неба. Силкуючися змалювати душу, стародавні люди малювали її то в вигляді птаха (найчастіше — голуба), то в вигляді хмарки, то в вигляді легкої маленької людини. Біблія так само навчає, що душа міститься в крові. "Душа кожного тіла є кров його, вона душа його" — читаємо ми в книзі "Левіт", розд. XVII, стор. 14. Релігійні євреї і досі додержують старого звичаю, що забороняє їм їсти мясо, з якого не витекла за змогою вся кров. Вони бояться разом із кровю з'їсти душу тварини, це було б, як навчає біблія, великий гріх, значить, спитаєте ви, не тільки у людини, а й у тварини є душа? Так, за старим віруванням, і тварини мають душу. Адже, як навчає релігія, душа — це те, що оживляє всіляку живу істоту, те, що примушує її рухатися, переживати ті чи ті почуття, мати ті чи ті бажання.

ЯК ВИНИКЛА ВІРА В ДУШУ.

Стародавня людина не розуміла смерти, так само як не могла вона пояснити й таких явищ, як сон, млість, нервовий напад, марення тощо. Наші предки бачили, як їхній співродич жив, рухався, полював, їв. Аж ось із ним коїлося щось незрозуміле: він ставав нерухомий, не відповідав на запитання, перетворювався на неживу річ. В деяких випадках (якщо це був сон чи млість) це миналося і людина ставала така, як всі; в інших же випадках (коли людина вмирала) цього не було. Засипаючи, людина бачила сни. Вона бачила себе в далеких країнах, на полюванні, на війні, далеко від свого дому. Прокинувшися, вона розповідала про сон товаваришам, але ті, нічого не розуміючи, запевняли її, що вона нікуди не ходила: вони, мовляв, бачили її ввесь час, як вона лежала тут, біля багаття. Але той, що бачив сон, все ж запевняв про свою подорож. Як же можна було вийти

з такої суперечности? Лишалося одне — припустити, що кожна людина складається з двох частин, з двох двійників — душі й тіла. Тіло лежало біля багаття, а душа в той же самий час полювала, воювала з ворогами тощо. Таке уявлення прийшлося й для пояснення інших, перелічених вище і незрозумілих нашим предкам явищ. Знепритомніла людина — це значить з неї душа вийшла; душа вернулася — млість минула; адже й досі кажуть: "людина прийшла до себе. Але коли людина довго не "приходить до себе" — значить душа зовсім покинула тіло і людина вмерла.

КУДИ ДІВАЄТЬСЯ ДУША ПІСЛЯ СМЕРТИ?

Куди ж за навчанням релігії, дівається ця фантастична душа після розлучення із своїм "футляром" — тілом людини? На це запитання, як і на запитання про вигляд душі та її місце в тілі, існує також безліч найріжноманітніших, найплутаніших і найсуперечніших відповідей. Деякі народи вважали й вважають, що душа лишається поблизу тих місць, де жив небіжчик, або поблизу того місця, де його поховали. Вона любить, мовляв, вертатися до свого старого вмістилища й їй начебто приємно, коли родичі небіжчика клопочуться про її колишнє тіло. Численні похоронні звичаї та обряди, що існували й існують у ріжних народів, скеровані на те, щоб уникнути гніву душі, яка може буцімто жорстоко помститися на живих за не досить уважні клопоти про мерця. Старосвітні єгиптяни за таке піклування вважали виконання операцій, що запобігають згниванню тіла. Для цього вони виймали у мерця середину, а тіло начиняли пахучими травами, мастили його особливими речовинами й робили так звану "мумію" або "мощі". Ці мумії збереглись і до наших днів і їх можна бачити в музеях. Другі народи, щоб догодити все тій же фантастичній душі, зберігали трупи від розпаду тим, що задимлювали їх над вогнем як шинку; треті висушували їх у піску, ховали на високих стовпах, де продувний вітер не давав їм скоро гнити, як у землі.

Проте, не всі народи приділяли трупам стільки уваги. Багато про труп зовсім не клопоталися — вони або спалювали його, або кидали хижим звірям, щоб ті їх роздерли, кидали у річку чи в море. Широко розповсюдений і той спосіб ховання, що його багато дехто хибно вважають за єдиний, а саме — закопування в землю.

ПРО ЩО РОЗПОВІДАЮТЬ СТАРОДАВНІ МОГИЛИ.

Могил стародавніх людей знаходять багато. Розкопи цих могил допомогли вченим дізнатися, що думали про загробний світ наші далекі предки. В більшости старосвітніх могил (між іншим, багато таких могил існує і в нас на Україні), крім кістяків та домовин, вчені знаходять рештки різного одягу, прикрас, хатнього добра, посуди, зброї, при чому часто ці речі зроблені з цінних металів і багато прикрашені дорогоцінним камінням. Часто біля похованого знаходять багато інших людських кістяків, а також само кістяків тварин. Наука встановила, що колись багато народів, коли вмирала здатна людина — старшина, князь, військовий начальник, — убивали й ховали разом із ним його дружин, служників, рабів, а також його улюблених коней. Закопували в могилу й різні речі. Все це робилося для того, щоб у згробнм світі, куди буцімто пересляється небіжчик, він не зазнав нужди. Отже, ми бачимо, що загробне життя ці народи уявляли собі, як простісеньке продовження й повторення життя земного: за гробом, на їхню думку, люди так еамо, як і тут, пють, їдять, одягаються, женяться, полюють, їздять верхи, воюють із ворогами тощо.

РАЙ — БАГАТІЯМ, ПЕКЛО — БІДНЯКАМ.

З пливом часу первісні уявлення про одну, спільну для всіх душ, країну, заміняються вірою в дві таких країни. Це випливає в звязку з поділом людей на кляси. Як тут на землі простий воїн, мисливець чи хлібороб не може жити в одному приміщенні з військовим начальником, старшиною чи князем, — так і в загробних селищах вони мусять бути нарізно. Отже, для вельмож та багатіїв вигадано одну загробну країну, а для бідняків — другу. В першій живеться добре й радісно, друга похмура і незатишна; в першій душі нічого не роблять і живуть щасливо, в другій — вони працюють, страждають, їх карають.

(Докінчення буде.)

ГІҐІЄНА ДІВЧИНИ

ЯК ПРОХОДИТЬ МІСЯЧКА.

У здорової дівчини, що має правильно збудовані дітородні орґани, місячка не повинна викликати якихось хоробливих явищ: за кілька годин до появи крови, а іноді напередодні, почувається більша, ніж звичайно, втома, млявість, дівчина як кажуть, наче розварена, відчуває незначний біль унизу живота й усе. З появою крови це все проходить, залишається незначна фізична слабість та психічна втома.

ГІҐІЄНА МІСЯЧКИ.

Коли місячка проходить так, то немає потреби в особливому режімі. Якщо дівчина не працює на якійсь виключно важкій, шкідній роботі, де треба наприклад, піднімати та переносити тяжке щось, або потрібне якесь інше велике напруження фізичного характеру, то роботу можна продовжувати. Проте, краще цей і 2—3 наступні дні менше ходити, уникати поверхів, не їздити верхи, не ковзатись, не бігати на лижвах, взагалі треба уникати всього, що може збільшити виділення крови. Яєчники та інші статеві орґани все ж потребують у цей час спокою. А коли не поберегтися, не зважати на такий свій стан, то можна нажити собі ріжні такі хороби, як запалення яєчників тощо. Під час місячки треба додержувати особливої чистоти статевих орґанів: треба принаймні один раз, а краще двічі, вранці й увечорі, підмивати зовнішні статеві орґани теплою перевареною водою з милом і витирати чистеньким рушничком. Є в жіноцтва такий шкідливий забобон, що не тільки підмиватись, а й білизну не слід міняти під час місячки, бо від цього начеб то крови йтиме більше. Але це цілковита нісенітниця: кров, виділяючись з статевих орґанів, попадає на зовнішні статеві орґани, на волосся, що круг них, засихає там, нагрівається і дає неприємний пах. У декого роздратовується шкура, робляться виразки — все це призводить до розвитку ріжних бактерій, що можуть спричинити запалення, спочатку зовнішніх, а далі й внутрішніх статевих орґанів. Хорі внутрішні статеві орґани і виділюватимуть тоді більше крови. Отже підмиватись і міняти білизну якомога частіше — це потрібно для того, щоб зберегти своє здоровля і попередити ріжні захорування статевих орґанів. Під час місячки дівчині слід мати підвязку та вату, щоб відходами не забрудняти сорочку та щоб кров не проходила крізь білизну на спідницю, а це в неохайних дівчат трапляється не так уже й рідко. Підвязку для місячки можна й самій зробити із звичайного старого або нового полотна. Під час місячки слід уникати всяких напоїв, що дражливо впливають на нервову систему, наприклад, кави, кріпкого чаю, а горілки, самогону, вина чи наливки й поготів. До речі, алькоголь взагалі руйнує нервову систему, зокрема зле він впливає на функцію статевих орґанів; крім того, збільшується кровотеча, а це само собою вже знесилює людину. Отже, цих напоїв не слід взагалі вживати дівчині, під час місячки й поготів. Їжа в цей час повинна бути, по змозі, легка, важкої страви, напримір, багато вареників, пирогів, свіжого чорного хліба, картоплі або мяса, не слід вживати.

З вищенаведеного можна зрозуміти, що місячка як і інші ознаки статевої дійшлости, є цілком фізіольоґічне явище для дівчини й не повинно викликати ніяких неприємних психічних почувань, тим більш хоробливости. Але, на жаль, це не зовсім так. Психічно це часто вражає дівчину вже тим, що дівчата наші майже не підготовані до цього, бо в нас, на превеликий жаль, ще й досі це вважається ніби за щось непристойне, про що навіть така близька людина, як мати, не розповість своїй дочці, не підготує її до цього важного в житті жінки моменту. І маємо через це багато лиха. Не підготована дівчина, ще, власне, дитина, лякається, нервується, не знає, як поводитись, і це дуже погано впливає на ввесь орґанізм і психіку дівчини. Не знаючи, як поводитись у цей час, дівчина ховається, старається десь вимитись, щоб ніхто не бачив, при чому миється часто холодною водою і цим застуджує статеві орґани, а цього особливо боїться яєчники.

Треба звернути увагу на те, що під час статевої дійшлости дівчина міняється не тільки

зовні, а й у суті своїй: міняються думки, потреби й бажання, дівчина більше замислюється, разом з тим вона в собі почуває більше сил фізичних та психічних і треба використати ці бажання та силу на корисну доцільну для самої дівчини та громади справу.

ПРО НЕПРАВИЛЬНУ МІСЯЧКУ.

Точнісінько так само і з фізичного погляду: поява місячки, хоч не повинна б спричиняти якоїсь недуги, насправді більшості жінок завдає, одній більше, іншій менше, неприємних почувань та болю.

Неправильна місячка постає з ріжних причин і набирає ріжного характеру: 1) іноді вона буває надзвичайно сильна і дівчина втрачає так багато крови, що виснажується, слабне й худне в цей час. Не встигне вона як слід поправитися, як знов надходить час місячки і знов те саме. Через це дівчина завжди почуває себе непрацездатною, кволою, швидко втомлюється і зазнає, особливо в фармерському оточенні, чимало лиха від рідні, замісць мати пораду. А тим часом такій дівчині не докоряти треба, а лікувати, бо тільки лікар; оглянувши та розпитавши, виявить причину такої сильної місячки: недокрів'я чи неправильне положення внутрішніх статевих орґанів, або неправильну функцію їхню чи іншу яку причину. А поки поради лікаревої нема, треба таку дівчину з появою місячки покласти в ліжко, трохи підняти край ліжка, де ноги хорої, щоб до миски, отже, й до статевих орґанів, менше надходило крови. На живіт варто покласти ґумовий пузир, якщо він є, з льодом або хоч з холодною водою.

2) Іноді навпаки, в дівчини замало з'являється крови, або й так трапляється: наче настає час бути місячці, зявляється невеличка чутливість, біль у попереку та внизу живота, як буває при звичайній місячці, набрякають груди, а крови із статевих орґанів нема, або, замість крови, маємо під цей час носові кровотечі. Буває й так, що місячка в дівчини зовсім припиняється на якийсь час, на 2—3 та й більше місяців і це викликає хвилювання та неприємності, бо звикли всі вважати, що місячка припиняється тільки, коли жінка вагітна. А тим часом місячка може припинитись у наслідок тяжкої роботи, на фабриці, в жнива, або з якогось тяжкого горя та хвилювання. Може це так само статись у наслідок виснаження орґанізму та захорування. І тут причину взнати в кожному окремому випадку та дати належну пораду може тільки лікар, оглянувши дівчину і тому треба обовязково до нього звернутися.

3) Маємо ще одну неправильність при місячці, що теж, як і попередні неправильності, повстає в наслідок захорування всього орґанізму або статевих орґанів дівчини. Звичайно, як уже відомо, біль унизу живота під час появи крови та біль у попереку бувають слабенькі, загальний стан так само порушений у незначній мірі, але буває й так, що перед появою крови біль унизу живота та в попереку набирає тяжкого характеру, поширюється в ноги, підвищується навіть температура, з'являється головний біль і дівчина почуває себе дуже зле. З появою крови біль зменшується, а далі й зовсім проходить. Причин звичайно багато, іноді цьому винен малий, недорозвинений ураз, іноді причина в малому вічку шийки уразу, неправильному положенні уразу, або й у загально-хворобливому стані орґанізму. Наша порада одна: зверніться до лікаря, бо тільки він зможе виявити причини цього й дати дівчині, яка має таку хворобливу місячку, належну пораду.

Михайлюта Г. І.

У ХАРКОВІ ЗНАЙДЕНО КІСТКИ КОПАЛЬНИХ ТВАРИН.

Деякий час тому робітники, що розробляли кар'єри глини біля ст. Сортувальної, знайшли великі кістки невідомої тварини. Адміністрація цегельні негайно повідомила про знахідку харківський археольоґічний музей, і працівники музею зібрали в кар'єрі чимало нових кісток. Вивчення їх у музеї виявило, що це кістки копального носорога. Поки знайдено 12 ребер, 15 хребтів, стегно, 2 передпліччя та інш.

1 червня музей дістав повідомлення про нові знахідки кісток у кар'єрі. Виявилося, що там знайшли рештки великого мамута — частина черепа, 2 зуби та інш. Підчас обсліду кар'єри виявили провалля, що привело до підземної печери. Ця печера гарно вироблена в зеленому пісківцю, має вигляд підземної кімнати з приступочками і правильними кутами. На стелі та на стінах печери виявлено сліди знаряддя яким її викопано. Археольоґічний музей сподівається дальших знахідок.

ЦВІТИ І МУЗИКА.

Нові досліди виказали, що цвіти, поставлені близько музики (банди) нахиляються у противний бік, себто, що тони музики вражають їх немило. Городові гвоздики і лелії передовсім. Ті цвіти покладено близько джез-бенду, а вони замітно нахилялися в противний бік і хоч їх нагинали в другий бік, вони не давалися.

Оповідання з життя звірів

ЯК ПТИЦЯ "МЕДУНКА" КОРИСТУЄТЬСЯ ЧОЛОВІКОМ.

В Африці виводиться маленька птиця, яку звуть медункою. Звуть її так тому, що вона дає знати, де пчоли укривають свої улики. Птиця та живиться личинками диких пчіл. Сама вона не може добути їх з улика, тому приманює сюди чоловіка. Чоловік розбиває улик, щоби добути з нього мід. Тоді медунка підлітає до розбитого пня і береться за їжу. Так то помагає птиця чоловікові, а чоловік птиці.

ЯК ПТИЦІ ДРУЖАТЬСЯ ЗІ ЗВІРАМИ.

Один подорожний по Африці оповідає, що бачив раз на леваді ціле стадо диких буйволів. Оті звірята щипали спокійно траву, а по їх хребті бігали втой час якісь птиці. Буйволи не звертали на птиць ніякої уваги, немов то мало так бути. А птиці усе дзьобали буйволів у хребет, та се не безпокоїло буйволів. Коли ж тілько птиці завважили подорожного, зараз закричали, немов забили в трівогу. Від тих криків сполохалися і буйволи. Подорожний захотів дізнатися, що робили птиці на хребтах тих звірят. Він вистрілив із рушниці і убив одного буйвола. Показалося, що деякі жуки складають свої яєчка в тіло і шерсть буйволів; з яєчок вилягаються личинки, які дуже докучають буйволам. Гі власне личинки птиці поїдають. Тому буйволи терплять у себе на хребтах тих птиць. Крім того птиці приносять буйволам користь іще іншим способом: вони остерігають їх перед небезпекою.

СТОРОЖ КРОКОДИЛЯ.

Таку саму прислугу робить одна птиця навіть величезному і страшному посорогові. Також цікава є дружба одної невеличкої птиці з крокодилем. В Єгипті виводиться багато крокодилів. У горячі дні виходять вони з ріки куди небудь на мілину, висувають голову з води, отвирають свою страшну пащу, узброєну острими зубами і лежать, гріються на сонци. Не рідко можна бачити коло крокодиля невеличку сорокату птицю. У неї стільки й роботи, що бігає по спині і по голові крокодиля та очищує його від личинок і болота. Птичка та підбігає без усякого страху навіть до роззявленої пащі крокодиля і чистить йому зуби. Вона не боїться навіть ускакувати в саму пащу і бігає туди, наче по піску над берегом ріки. Крокодиль міг би легко її проковтнути. Та він не торкає її, бо птичка ця для нього корисна. Називається вона "сторожем крокодиля" і була знана людям іще в прадавні часи.

РИБОЛОВЛЯ ПЕЛІКАНІВ.

Ось що оповідає очевидець про те, як добувають собі їжу болотяні птиці пелікани. Птиці ті живляться головно рибами й жабами. Вони уладжують лови на риби цілою громадою. До сього вибирають закрут ріки, або маленький залив. Я бачив, — говорить очевидець —пів сотні білих пеліканів. Вони уставилися рядом серед залива. Тіла їх були навіть погружені у воді. Вони стояли просто з натягненими шиями і клювали, неначе готовилися нанести удар. Вижидали тільки знаку, щоби начати діло. Нараз старий пелікан проводир закричав грімко — і на його знак ціле стадо загомоніло й рушило з місця. Пелікани йшли вперед до берега і рівночасно били кричали по воді та опускали в воду свої широкі і довгі клюви. Ті, що стояли близше країв, заходили скорше зовсім так, як рибаки, що йдуть із волоком. Одним словом, птиці гонили рибу до берега по всіх правилах. Одна птиця йшла від другої рівно на розмах крил. Ідучи вперед птиці помалу стісняли круг. Стиснені риби стали підскакувати в воздух. Тоді пелікани взялися за ловлю. Пять або шість птиць, найбільших із цілого стада, стали виносити рибу із води. За рибиний кошик служили їм окремі мішки. У пеліканів є такий мішок якраз під клювом. Пелікан може його надути і тоді в мішку поміститься чимало риби. Пелікани — риболови стали наладовувати свої мішки рибою. А в той час інші пелікани стояли кругом як і перше і били крилами. Птиці інших пород завважили зараз, яку ловлю уладили собі пелікани. З різних місць почали злітатися болотяні й хижі птиці та ждати, чи й їм

не пощастить попоїсти. Понад водою літали цілі хмари морських ластівок і чайок, що хапали в леті дрібну рибу. Тут же билися ворони за вкрадену рибу .А дві пронури відважно пірнули і пролізли в саму середину, де плюскалася добича. Ці відважні птиці стали ловити тут рибу; вони не боялися пеліканів, хоч ті намагалися як небудь прогнати їх. Прилетіло в кінці ціле стадо чапель. Вони усіли на дерева і жадібно гляділи на рибу. Тільки не відважилися ловити її, а лише з далека поглядали і голосно кричали.

Наконець пелікани скінчили свої лови. Ціле їх стадо вийшло на пісок і почало ділити добичу. Кожний пелікан отворив свій мішок і викинув звідти всю рибу. Тоді ціле стадо пеліканів узялося за їжу. Кожна птиця брала рибу на крик проводира і глотала її. Всім пеліканам припало по рівній части риби.

ЯК ДОБУВАЮТЬ СОБІ ЇЖУ КРОКОДИЛІ.

Багато цікавого оповідають про те, як добувають собі їжу усякі гади: Ящірки, крокодилі, змії. Хто мандрував по Індії, той бачив нераз, як ловлять рибу страшні ящірки-крокодилі. В ріці Ґанґесі виводиться дуже багато крокодилів-ґавіялів. За дня лежать вони цілими годинами на піску. Коли ж настане вечір, усі крокодилі кидають беріг і стають у ряд поперек невеликої ріки, що впадає до Ґанґесу. Річка ця шириною не більша над вісімнацять метрів. Крокодилі уставляються в два ряди тому, що в однім не поміститься. Опісля пливуть поволи вгору по плиткій річці і женуть поперед себе рибу. Колиж приженуть її денебудь до берега, тоді поїдають її.

Крокодиль — звіря страшне й хиже. Він поїдає і рибу і всякі звірята, і падлину. Подорожні оповідають, що їм доводилося бачити, як крокодилі пробували відібрати добичу навіть від львів.

Бували такі випадки, що крокодиль нападав на чоловіка, який купався в ріці, та пожирав його. Один подорожний оповідає, що крокодиль потягнув у воду на його очах жінку, що прала білля при березі. Він вхопив її за руку і потягнув на дно. Був іще і такий випадок на ріці Нілю, де жиє дуже багато крокодилів: по ріці пливе байдак. Один матрос із тої барки захотів обмити собі ноги. Усів він на краю, а ноги спустив у воду. Нараз закричав страшно, махнув руками і впав у ріку. Стільки його й бачили. Бідолаху потягнув крокодиль. На другий день убили цього крокодиля, а в його шлунки найшли голову й руки матроса.

М. Рубакин.

ВСЯЧИНА.

ХИМЕРИ ВУЛЬКАНІВ.

Вулкан Кракатао в Голяндських Індіях підчас вибуху 1929 року спричинив затоплення цілого острова Анак Кракатао, на якому згинуло тоді 10,000 осіб. Перед кількома днями цей вулькан вибухнув знову і тим разом наслідком вибуху острів Анак виринув із глибини моря наново на поверхню і хто відважний, то може оселитись на цьому острові, що раз виринає, а раз потопає.

ЯК РИБИ ЛОВЛЯТЬ ДОБИЧУ НАД ВОДОЮ.

Є й такі риби, що хоч живуть у воді, то добичу ловлять над водою. В гарячих краях живе риба, що вміє водою стріляти. Цю рибу називають стрільчик. Пливе вона все близько поверхні води і глядять звідси, чи не летить над водою який небудь необережний метелик, муха, чи інша комашка. Коли тільки побачить добичу, підпливає близше і стріляє в неї каплиною води. Цю каплину риби викидають з рота і все дуже влучно. Риба дуже добре попадає в ціль, як добрий стрілець. Комаха паде в воду і риба з'їдає її.

В ЯКОМУ ЧАСІ ОБІГАЄ ТЕЛЕҐРАМА ЗЕМСЬКУ КУЛЮ.

Одна нюйорська пресова аґенція хотіла спробувати, в якому часі обіжить телеґрама земську кулю. Телеґрама мала перейти через 25 стацій. Вислід проби був дуже корисний. Показалося, що вистарчить 2 години й пять мінут, щоби телеґрама обігла земську кулю.

Телеґраму надали точно о год. 12-ій в полудні в Ню Йорку. Пять секунд пополудні відібрав її Лондон, 35 секунд пізніше Мадрит, звідсіля надали її до Парижа, а з Парижа через Женеву, Рим, Константинопіль, Відень, Берлін, Москву, Пекін, Шангай, Токіо, Манілю, Гонолюлю, Сан Франціско, Гавану, Буенос Айрес, Ріо де Жанейро, Капстад, Каіро, Бомбей, Мелбурн, Монтреал — вернула телеґрама до Ню Йорку, як згадано, по 2 годинах і 5 мінутах.

Є це, очевидно, один з найбільших рекордів, які здобуто останніми часами.

ЖЕРТВА ЗВАННЯ.

Суддя: Як вам удалося зловити обвинуваченого?

Полісмен: Він пристрасно грає у футбол і зараз станув, як я засвистав.

КАПІТАЛІСТИ ВИЗИСКУЮТЬ НАС І НЕЗАМОЖНИХ ФАРМЕРІВ.

Дорога Редакціє!

Хочу вибачитися на тому місці, що я затягнула кілька тижнів передплату на "Робітницю". Я була би не зробила цего, але я не мала грошей, бо я працювала при такій роботі, що аж на днях отримала свою платню. Тепер вирівную свою передплату.

Одночасно я хочу поділитися з читачками "Робітниці" вістками про визиск трудящих в нашій місцевости Росбуш, Міш. В околиці Росбуш ми, себто я з чоловіком, робили ще пять років тому. Робили ми коло буряків. Потім ми виїхали до міста. Цего року безробіття вигнало нас знову з міста на буряки.

За тих 5 років умовини праці коло буряків зовсім змінилися і то на гірше. Тоді капіталістичні аґенти їздили до міст, шукали за робітниками і робітницями, просили їх до праці і добре обходилися з ними. А цего літа безробіття, голод і нужда гнали нас до аґентів і їх босів і вони грубо обходяться з нами при праці та жорстоко визискують нас.

Вони позапаковували нас до дуже брудних і драптивих шандів. Тих шандів компанія зовсім не направляє, а коли хто з нас вшімнеться за щонебудь, то боси грозять прогнанням від роботи. Вони не дбають про нас, бо робочі руки валяються тепер на бруках.

За роботу платять нам дуже мало, а притому ще й обкрадають нас. Так, наприклад, ми взяли кусок фарми, зробили першу роботу біля буряків і другу, а потім пішли і зміряли кілько той кусок має акрів. Міряли добре і наміряли поверх 13 акрів.

За кілька днів прийшов бос і заплатив нам тільки за оброблення 12 акрів. Ми сказали йому, що ми міряли і наміряли 13 акрів. Мій чоловік каже до нього: "Ходім на поле і поміряємо разом". Та бос навіть слухати не хотів. Він сказав, що так буде, як він зміряв.

5 років тому було не так. Тоді по скінченні першої і другої роботи, бос забирав робітниць і робітників на поле і разом з ними міряв, по кілько акрів хто обробив. А тепер бос міряє наші ділянки праці тільки з тими фармерами, в яких компанія винаймує фарми під буряки. Притому бос краде, скільки влізеться. Фармері тримають з ними руку і нам приходиться круто. Як би ми були зорґанізовані, то, розуміється, що ми не дали би себе так визискувати й обкрадати, а так одиноцем, боси не числяться з нами.

Та й щоби ще хоч фармері не тримали руки з босами, то ще було би трохи лекше. А головне, що вони навіть не повинні єднатися з босами, бо ті останні і їх обкрадають і визискують на кожному кроці. А вже найгірше обкрадають їх осінню на вазі. Часто компанія так міцно фармерів (маю на увазі бідних) обчухрує, що їм навіть за роботу не вертається. Через те фармері в останніх часах вже навіть не хочуть винаймувати фармів компанії. І не зважаючи на це, вони все-ж таки тримають спілку скорше з босами, як з нами, робітниками. Чорна несвідомість тут винна.

Цего року до капіталістичного визиску й економічної кризи причинилася ще посуха і все те так міцно вдарило по фармерах, що просто жах. Багато фармерів випасали тут рогатий скот і вівці. Посуха висушила пасовиска і поставила їх в дуже скрутне положення. Богаті фармері годують худобу й вівці і тримаються на своїх фармах. Але незаможні фармері, то просто пропадають. Вони ведуть худобу і вівці на стак-ярду і збувають майже за дармо. Та в останніх часах капіталісти перестали приймати худобу й вівці і на стак-ярді. Фармері ходять тепер і просять, щоби хто купував у них вівці. А знаєте по кілько вони хочуть? По 25 ц. за вівцю. Але з купівлею ніхто не спішиться.

За пайнт молока компанії платять фармерам всього по півтора цента. Це-ж саме дїється і з іншими фармерськими продуктами.

Вихід з того положення є лише оден. Незаможні фармері повинні єднатися з робітниками і боротися проти капіталізму, боротися за встановлення робіт-

ничо-фармерської влади.

На перешкоді до такого обєднання і боротьби стоїть тут темнота. Капіталісти міцно тримають фармерів під своїм впливом при помочи релігії. Церков тут повно. А теж бутлеґерів є багато. Проти того всього зла треба боротися і перед в тій боротьбі мусимо вести ми, клясово свідомі робітниці і робітники.

С. Шуліба.

Росбуш, Міш.

ОТАКИЙ "ДОБРОБУТ" КАНАДІЙСЬКИХ ТРУДЯЩИХ.

В місяцю липню я подорожувала деякий час залізницею. Переїхавши північне Онтеріо, я звернула в південно західню його частину. В часі тої поїздки я побачила багато з того "добробуту", який мають канадійські робітники і робітниці. Вже в північному Онтеріо я зустрічала багато робітників, які битували трени на ваґонах, під ваґонами, на ключах то що. Але в південно західньому я побачила їх тисячі. Змучені голодом, обкурені порохом вони їхали з місцевости до місцевости в надії знайти працю. Ними були заповнені станції. Багато з них їхало на захід на жнива. Багато залізничників і полісменів обходилися з ними дуже брутально. Перед приходом до більших станцій безробітні скакали з ваґонів, наражуючися притому на смерть і каліцтво. Те ж саме їм загрожувало при всіданні на потяг.

На одній станції я приглядалася, як безробітні ловили тягарівку. До мене прийшов якийсь прилизаний, гладкий добродій і почав називати їх гобами. Я з обуренням заперечила це і сказала, що вони не гоби, а безробітні, які пошукують за чесною працею і через те, що не мають грошей, мусять битувати трени.

Добродій побачив, що не на свою попав і, щось бурмочучи під носом, відійшов.

По дорозі я вступила до Форт Френсес. В ньому я теж побачила багато безробітних. У Форт Френсес є велика папірня. В минулому робітники заробляли в ній на прожиття, а тепер працюють всього по 2—3 дні на тиждень. Кваліфіковані заробляють всього по 15 доларів, а некваліфіковані зовсім мало. Притому всі ті, що не працюють уважають їх щасливцями. Кажуть, адже вони можуть заробити хоч на хліб.

Була я теж в Злучених Державах. Там я бачила те саме: велике безробіття і велику нужду в трудящих масах, а величезні багацтва в буржуазії. Трудящі не мають хліба, а буржуї не знають від переситу, яких роскошів уживати.

Та я вірю, що це довго вже не потріває. Воно й не може бути так далі. Робітництво вже починає розуміти корінь лиха і горнеться під революційні прапори. Революційною боротьбою вони повалять капіталізм і встановлять свою владу. Тоді в цій країні настане дійсний добробут, робітники не будуть битувати тренів і ніхто не буде називати їх гобами.

Ч. 2.

Тімміс, Онт.

Товаришки й Товариші! Відновляйте свою передплату на "Робітницю", бо в противному разі ми мусітимемо здержати Вам журнал.

ПРАЦЯ В НАШОМУ ВІДДІЛІ.

В нашому журналі "Робітниці" я находжу багато дописів, які пишуть товаришки з ріжних місцевостей, але з нашої місцевости нема. І я не розумію, чому товаришки чекають на дописи робкорки, а самі не стараються писати до свого журналу. Колись товаришки нашого відділу більше цікавилися своєю сторінкою і частенько можна було бачити цікаві дописи в ній. А відколи вибрано робкорку, то товаришки думають, що вони вже не мають нічого писати до "Робітниці". І коли звернути їм увагу, щоби писали, то вони відповідають: "нехай робкорка пише".

Буває часом що робкорка крім цего обовязку ще й має інші обовязки в орґанізації і не може писати про все орґанізаційне життя. Тоді треба, щоби і товаришки теж обовязково писали.

Наприклад, робкорка нашого відділу цего літа виїхала була з орхестрою і була в дорозі близько 2 місяці. Тимсамим про працю у відділі вона не могла нічого писати, бо не була присутна в місті. А з товаришок ніхто ані словечком не згадав про працю у відділі літом. Ті, що читають постійно "Робітницю" може й думали, що наш відділ не робить ніякої роботи, коли нічого не пише про неї в журналі. А тимчасом воно так не є. Наш відділ досить добре працював літом як на освітному так і на орґанізаційному полі. Відбував реґулярно свої мітінґи і спільні читання.

Правда, на них приходить дуже мале число членкинь. В

нас є ще велике число членкинь, що не проявляють жадної активности в орґанізації. На мітінґи, лекції і спільні читання вони не приходять і є лише паперовими членкинями. Від всякої орґанізаційної роботи відмовляються, навіть і технічну роботу звалюють на плечі заряду або тих товаришок, котрі й так мають забагато обовязків в орґанізації.

В нашім відділі є около 200 членкинь, але на мітінґи і спільні читання приходить постійно лише від 50 до 75. Що правда, заряд і комітети стараються зрушити цих членкинь, до праці і справити на правильний шлях та навчити їх орґанізаційної дисципліни.

Стінна ґазета виходить досить реґулярно. Але вона моглаби виходити ще краще, як би товаришки більше дописували до неї.

Наш відділ влаштував у літі кілька забав в користь преси, з яких вплинуло трохи пресфонду для "Робітниці". Багато можна би було написати про працю у нашім відділі, але я головно хотіла торкнутися самих недостач, щоби їх на будуче усунути. Бо працю у відділі ми зможемо направити і зміцнити тільки тоді, коли не будемо закривати своїх недостач.

Тож берімся, товаришки, в цьому сезоні активніше до орґанізаційної праці. Берімся до неї всі і не залишаймо її на одиниць, а вона напевно піде в нас дуже добре.

Робкорка.

Вінніпеґ, Ман.

"Розходження між словом і ділом загубило Другий Інтернаціонал".

Ленін.

ТОВАРИСЬКА ВЕЧІРКА.

Дня 28 серпня українські робітничі орґанізації в Колмен, Алта., влаштували товариську вечірку, якою працали тов. Маланчука. Він виїхав з нашої місцевости.

Від відділів ТУРФДім, Жінсекції і РЗТ прощав тов. Маланчука тов. А. Галюк. В своїй промові він підчеркнув, що тов. Маланчук був активним робітником в наших орґанізаціях. Він не жалів труду і працював днями й вечерами. Брак грошей і довг на УРД не дозволяють нам оплачувати учителя і тому тов. Маланчук мусить виїхати до іншої місцевости. Та праці тов. Маланчука ми не забудемо — закінчив тов. Галюк. Притому він передав тов. Маланчукові дарунок від наших орґанізацій.

Від відділу Секції Молоді працала його т-ка М. Равлюк. По промові вона дала тов. Маланчукові букет цвітів.

Опісля товаришки приготовили смачну перекусу. З'ївши її, всі весело забавлялися до пізнього вечера.

Другого дня гурток товаришів і товаришок випровадив т. Маланчука на станцію.

Робкорка.

Колмен, Алта.

ОБМІНЮЮТЬСЯ СТІННИМИ ҐАЗЕТАМИ.

З початком 1930 року наш жінвідділ в Тімминс, Онт., зорґанізував освітньо-робкорський гурток. До нього вписалося 12 членкинь. Праця наша йде не зле. Але вона могла би йти далеко краще, як би всі членкині працювали активно; деякі трохи занедбують свої обовязки. Через те праця спадає на одиниць, які сами невсилі виконати її як слід.

В обсяг праці гуртка входять: спільні читання, лекції і видавання стінних ґазет. Щоби наші стінґазети приносили орґанізації більшу користь, ми завели обмін ними з торонтонським відділом Жінсекції. Досі ми вислали 2 числі стінґазети торонтонським товаришкам, а 2 числі отримали від них. Тим обміном наші товаришки дуже зацікавилися.

Літною порою наша освітна праця була припупала, але зараз товаришки роблять старання, щоби відновити її. В тих стараннях ми присвячуємо велику увагу лекціям і спільним читанням.

На свойому засіданні ми рішили вибирати кожного місяця найліпші дописи зі стінґазети і висилати до "Робітниці". А теж членкині рішили не підписувати своїх імен під дописами, а підписувати їх лише числом. Кожна членкиня освітньо-робкорського гуртка має своє число. Думаю, що наш гурток добре поведе свою працю.

Ч. 5.

Тімминс, Онт.

ВЕЛИКІ АРЕШТИ В ПАРТІЇ СЕЛЬРОБ У ЛЬВОВІ.

В серпні польська поліція перевела основні ревізії в редакції ґазети "Сельроб" і в мешкані посла Химчина. У висліді трусу арештовано 11 членів Сельробу, між ними 2 членів Сельробу з Волині. Труси і арешти відбуваються також і на Волині.

Робітниці для свойого журналу

НЮ ВЕСТМІНСТЕР, Б. К.

Дорога Адміністраціє!

Прочитавши в "Робітниці" що зараз наш журнал знаходиться в критичному фінансовому положенні, я старалася прийти йому з допомогою і зібрала на пресовий фонд для него $2.05, а $1.50 посилаю на відновлення передплати.

Імена жертводавців: В. Мідак $1.00; Д. Колокічко 30 ц.; по 25 ц.: А. Демчук, Г. Коваль, Н. Демчук. Разом $2.05.

При цій нагоді закликаю всіх всіх членкинь Жіночої Секції, та всіх читачок "Робітниці", щоби спішили свому журналові з допомогою. Всі ми, так робітниці як і незаможні фармерки, любимо читати наш журнал "Робітницю" і нетерплаче чекаємо на него два тижні. Коли б ізза браку фондів журнал перестав виходити, ми осаалися б без друкованого слова. Ми були-б наче відорвані від цілого світа. Тож не допустім до цього своєю байдужністю. Нам треба вдержати свій журнал при життю, а вдержимо його вирівнанням залеглої передплати, як також і відновленням її на біжучий рік та щирими жертвами на пресовий фонд.

З товариським привітом,
В. Мідак.

ТІММІНС, ОНТ.

Дорогі Таворишки!

На місячних зборах відділу Жінсекції в Тіммінс, Онт. ухвалено, щоби устроїти цвіткову забаву в користь журналу "Робітниці". Забава відбулася, приходу з неї було $36.25. Отже ці гроші висилаємо почтовим переказом до адміністрації на пресовий фонд "Робітниці".

З товариським привітом,
М. Чепіль, секр.-скарбник.

СЕНЛЕК, САСК.

Дорога Адміністраціє!

Посилаю Вам 50 ц. на пресовии фонд "Робітниці" бо я свідома цього, що наша преса дуже потребує негайної помочі під цю критичну пору. Коли ми помагаємо своїй пресі, то тим самим помагаємо собі, бо преса є наша і вона навчає нас як ми маємо боротися проти того лиха, яке дотикає працюючу клясу в цілому капіталістичному світі. Хай жертвує кожний свідомий робітник і робітниця кілько може, а безперечно наша преса знайдеться в кращім матеріяльнім положенні.

З товариським привітом,
Олена Тернова.

ФРЕНКЛІН, МАСС.

Дорогі Таворишки!

З цим коротеньким листом посилаю Вам моні ордер на суму $5.00 на фонд журналу "Робітниці". Гроші ці вплинули з розігравки скрипки, що її подарував тор. С. Медведчук Укр. Пост. Товариству (відділ Союза УРО) для розігравки на робітничу пресу. Згадане Товариство передало скрипку в розпорядимість Окружного Комітету 1-го Округа СУРО, який на пікніку розіграв цю річ і ухвалив вислати $5.00 на пресовий фонд "Робітниці", $5.00 для „УЩВ" і $5.00 для "Дейли Воркера-а".

З товариським привітом,
За ОК: К. Ходзінський, секр.

РІДЖАЙНА, САСК.

Дорога Адміністраціє!

Від імени відділу Жінсекції в Ріджайна посилаю Вма почтовим переказом $19.25, з того $3.00 на передплату і $16.25 на пресовий фонд "Робітниці".

Імена жертводавців: Відділ Жінсекції $10.00; Маґдалина Корніцька $2.00: по $1.00: Олена Скорик, Анна Николяк; Никола Коропка $1.75; Марія Ґілевич 50 ц. Разом $16.25.

Жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,
М. Савчин, секр.

БЕЛВЮ, АЛТА.

Товаришки!

Посилаю Вам $4.75, з того $1.50 на передплату "Робітниці" а $3.25 на пресовий фонд, що я зібрала на забаві в тов. П. Кубяковського.

На фонд зложили слідуючі товариші і товаришки: С. Логін $1.00; по 50 ц.: Ґ. Клімек, Ф. Кнасек, Г. Пінкей; по 25 ц.: М. Якимик, П. Кубяковський, О. Іванків. Разом пресового фонду $3.25.

Всім жертводавцям щиро дякую, що по своїй змозі щиро віднеслися до свого журналу, а зокрема дякую товаришам инших народностей, що цінять робітничу пресу без огляду на її мову.

З товариським привітом,
Гелєна Пінкей.

БОСТОН, МАСС.

Дорога Адміністраціє!

Від імени нашого Жіночого Товариства в Бостон посилаю Вам почтовим переказом $26.85, з того $14.25 на кольпортаж "Робітниці", $1.50 на відновлення моеї передплати і $11.10 на пресовий фонд "Робітниці".

По 25 ц. на пресовий фонд зложили: Г. Бондар, П. Повшик, Н. Н., Ю. Чабан, В. Чабан, В. Сивиметрук, К. Дубурін; по 15 ц.: М. Дашкевич, Н. Н.; Н. Н. 50 ц. Разом $2.55.. На фонд "Робітниці" від Жіночого Товариства в Бостон $8. 55.

Бажаю нашому дорогому журналові якнайкращого розвитку.

З товариським привітом,
Ю. Чабан.

ДІ ПЕС, МАН.

Дорогі Таворишки!

Від імени ресового комітету в Ді Пес, Ман. посиплаю Вам почтовий перефаз на суму $31.61, з того $24.00 на передплату і пресовий фонд "У.Р.В." і "Ф. Ж." і $7.11 на пресовий фонд "Робітниці".

Імена колекторів і жертводавців на пресовий фонд "Робітниці": ....Т-ка Розалія Огородник зібрала на листу ч. 4625: Д. Мельник $2.00; по 50 ц.. О. Родько, Д. Павлячюк, Ю. Пити, І. Сухович, Б. Ріжко, М. Дейрич; І. Карлович 30 ц.; по 25 ц.: П. Трупкович, Л. Ґреґіч, Т. Модрик. Разом $6.05.

Тов. Василь Самборський зібрав на листу ч. 4623 по 25 ц.: І. Зійкевич, І. Фоґа, С. Мошезеський, А. Новак; по 20 ц.: Д. Павліцький, І. Капроський; П. Зарічний 10 ц. Разом $1.50.

Зібрано фонду разом $7.55; почтова пересилка коштує 44 ц.

Всім жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,
Розалія Огородник, секр. прескому.

ПРЕСОВИЙ ФОНД "РОБІТНИЦІ"

Відділ Жінсекції, Содбури, Онт.	$36.90
Відділ Жінсекції , Тіммінс, Онт.	36.25
Відділ Жінсекції, Ріджайна, Саск. (збірка)	16.25
Відділ Жінсекції, Вінніпеґ, Ман. (з двох забав)	15.90
Жіноче Товариство, Бостон, Масс. (збірка)	11.00
Пресовий Комітет, Ді Пес, Ман. (збірка)	7.11
Відділ Жінсекції, Колгорст, Алта.	5.00
Окр. Ком. Союза Укр. Роб. Орґ., Френфлін, Масс.	5.00
Гелєна Пінкей, Белвю, Алта. (збірка)	3.25
В. Мідак, Ню Вестмінстер, Б. К. (збірка)	2.05
М. Виноградова, Вінніпеґ, Ман.	1.50
Олена Хобзей, Порт Алберні, Б. К.	1.00
Д. Лехан, Кіплінґ, Саск.	1.00
Анна Бабій, Торонто, Онт.	1.00
А. Черкас, Бофало, Н. Й.	1.00
Т. Хромко, Норт Тонаванда, Н. Й.	1.00
Л. Лученко, Ітонія, Саск.	1.00
Н. Бандура, Вотерлю, Онт.	1.00
К. Лукаш, Армстронґ, Онт.	1.00
А. Кальмуцька, Саскатун, Саск.	1.00
Відділ ТУРФДім (Правт Дистрікт), Вінніпеґ Біч, Ман.	1.00
Т. Мороз, Содбури, Онт.	1.00
Софія Савчук, Содбури, Онт.	1.00
Софія Серняк, Елизабет, Ню Джерсі	1.00
Анна Микитич, Рочестер, Н. Й.	1.00
К. Стрілик, Рембрендт, Ман.	.50
І. Сенчук, Напінка, Ман.	.50
Настя Андріящук, Келґари, Алта.	.50
Іван Маруда, Шікаґо, Илл.	.50
А. Маґас, Транскона. Ман.	.50
М. Ґабінет, Торонто, Онт.	.50
М. Ґабінет, Торонто, Онт.	.50
Анна Стшельбіцька, Дітройт, Міш.	.50
В. Величенко, Крейтон Майн, Онт.	.50
О. Тернова, Сенлек, Саск.	.50
О. Шевчук, Шумейкер, Онт.	.50
Настя Косович, Вінніпеґ, Ман.	.50
Т. Костюк, Гилкрест, Алта.	.50
М. Гетманчук, Капускейсінґ, Онт.	.50
Стела Шуліґа, Розбуш, Міш.	.50
Юстина Палюк, Вінніпеґ, Ман.	.50
Текля Лотоцька, Ендрю, Алта.	.50
К. Шаляпін, Іст Сейнт Луйс, Илл.	.50
Анна Каплун, Атабаска, Алта.	.50
Юрій Ілюк, Содбури, Онт.	.50
Марія Басарабов, Кливленд, Огайо.	.50
А. Яроцький, Гіксвил, Н. Й.	.50
Н. Баглай, Сайосет, Н. Й.	.50
В. Малек, Киркленд Лейк, Онт.	.50
А. Мельник, Ватерфорд, Онт.	.25
Іван Козак, Прімрос, Алта.	.25
Е. Бабій, Вотерлю, Онт.	.25
М. Пиндиковська, Вінніпеґ, Ман.	.25

СКИТСЬКА МОГИЛА ПОБЛИЗУ ХАРКОВА.

Вісім кільометрів від Харкова, коло зупинки "Хвилинка", стоїть могила. Археольоґи гадають, що вона належить скитсько-сарматській добі (III сторіччя до нашої ери і до VII сторіччя нашої ери).

Поточного, 1930 року, на місці могили розпочали будувати завод підвісних залізниць. Виникла потреба могилу розчистити. І ось, щоб не загинули цінні для науки речі, які містить у собі могила, — археольоґ Луцкевич Іван Миколаєвич (він і відкрив могилу) розпочав розкопки.

Розпочалися вони 5 травня. Вже до 17 травня розкопали 7 курганів, що являють собою місце похорону.

Серед знахідок вельми цікавий вояка похоронений у ямі на глибочині 1 метр 90 центиментрів від поверхні кургану. Коло стегна кістяка виявлено залізний меч завдовжки 70 центиметрів; лівіше від меча — щось із 30 штук бронзових тригранних наконечників до стріл та глиняну посудину коло лівої ступні.

У другому кургані (на глибочині 1 метр 80 цент.) виявили яму (сліди похоронів), завдожки 3½ метри і завширшки близько 2½ метри. У цій ямі, на глибочині 2 метри і 25 цент. від поверхні кургана знайшли залізний кинджал, що належить приблизно до першого, або другого сторіччя нашої доби.

В одному з найбільших курганів знайшли сліди трупоспалення. Обпалені кістки були в перепаленій глині. Тут же знайшли і 2 бронзові шпильки, що належать до 1 сторіччя нашого літочислення.

У двох інших курганах ясно було видно сліди від лопат, своєю формою дуже вузьких до кінця. Можна гадати, що ці лопати нагадують копаницю, якою ще й тепер у Абхазії тубільці гір обробляють землю.

Археольоґи гадають, що давньої минувшини кургани було пограбовано. Відомо наприклад, що скитські могили грабували кочівники — половці, печеніги в X, XI, XII сторіччях.

Розкопки продовжуються на кошти археольоґічного музею. Але для того, щоб вивчити культуру цього народу, треба великих витрат, часу й коштів.

Такі розкопки спроможні багато чого дати для науки.

ЗАБРЕХАВСЯ.

Подорожні їдуть залізницею та розглядаються крізь вікна ваґону, балакають про краєвид і про людей.

— Ось там місто видно у мряці, це напевно буде Лондон.

— Я кажу, що це не Лондон! Я бачив іще більше замрячене місто! — розгарячкувався один із подорожніх.

— Так? А де ж це було?

— Цього не можу сказати, бо мряка була занадто густа.

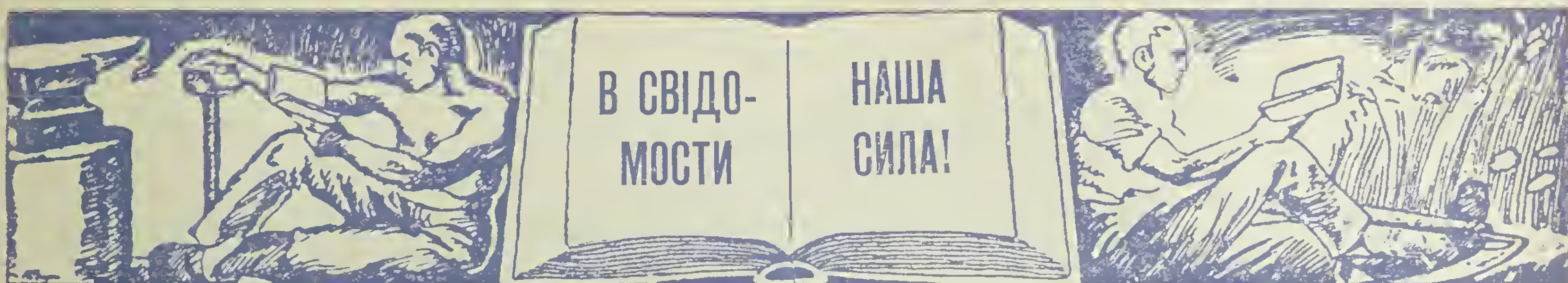

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ З РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народня драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозофія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енгельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн?	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили рироди, ч. 2.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення разом з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS.. WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ПРИ СТАНКУ ПРАЦІ.

15. Жовтня 1930 Ч. 20. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ
THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street, in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50; per six months 80c. Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA

Рік VII. Вінніпеґ, 15 жовтня 1930 Ч. 20

Зробіть Листопадову Кампанію Ударною!

Листопад — місяць кампанії за придбанням нових передплатниць і передплатників для “Робітниці” та за збіркою пресового фонду для неї. Членкині Жінсекції ТУРФДім і всі наші читачки й читачі знають, що “Робітниця” бореться за інтереси робітниць і незаможних фармерок, що “Робітниця” вчить і орґанізує їх та веде шляхом боротьби до визволення зпід капіталістичного панування. Тому, членкині Жінсекції та всі наші читачки й читачі повинні взяти в кампанії як найактивнішу участь та зробити її ударною.

Від листопада відділяє нас 15 днів. За той час треба поробити всі приготування до кампанії, щоби розпочати її з початком місяця. Треба подбати, щоби не сталося таке, як це траплялося минулими роками, що деякі жінвідділи починали підготовку до кампанії аж в листопаді, коли вже треба було переводити її. Ні один відділ, ні одна наша читачка не повинні допустити цего року до такого занедбання своїх обовязків супроти “Робітниці”, бо вона находиться тепер в такому тяжкому фінансовому положенні, як не находилася ще ніколи передтим.

Великі фінансові трудноші придавили нас тому, що по тій частині канадійських трудящих, на якій опирається “Робітниця”, страшно вдарила капіталістична кріза. Ми вже писали про це в “Робітниці”. Ми теж зверталися до Вас, товаришки, кілька місяців тому за допомогою. Цеї допомоги Ви майже не дали нам. Її вплинуло до нашої каси дуже мало і тому ми находимося по вуха в довгах.

Товариші краще дбають за свойого провідника — “УРВ”. На його поклик за допомогою вони відгукнулися масово і піддержали його пресовим фондом досить сильно. Ви, товаришки, повинні подбати, щоби незроблене в минулому надолужити в теперішній листопадовій кампанії.

Кожний відділ Жінсекції повинен негайно зорґанізувати пресовий комітет і виробити плян праці на цілий місяць листопад. Всі неділі і суботи в листопаді треба покрити підприємствами, а весь прихід з них прислати на пресовий фонд “Робітниці”, “УРВ”, “Ф Ж” і “Бойової Молоді”. В кампанії повинні взяти участь всі членкині Жінсекції і всі наші читачки й читачі. Кампанію переводіть під такими кличами:

Кожна читачка хоч по одній новій читачці для “Робітниці”!

Ні одної задовженої передплати на “Робітницю”!

Ні одної невідновленої передплати на "Робітницю"!

Належне забезпечення "Робітниці" пресовим фондом!

Щоби перевести ті кличі в життя, товаришки повинні поширювати "Робітницю" і збирати пресовий фонд для неї у фабриках, заводах, готелях, ресторанах, пральнях, на всіх підприємствах і мітінґах, на вулиці, словом всюди, де лише зустрічаються з трудящими.

Щоби перевести ті кличі в життя, товаришки повинні відвідати з "Робітницею" в руках всі українські робітничі і фармерські хати у своїх місцевостях і пояснити трудящим, що вони повинні передплатити собі "Робітницю" та піддержати її пресовим фондом.

Всі читачки, що довгують з передплатою повинні вирівнати її в листопаді, а всі, яким передплата виходить, повинні її відновити. Зробіть це, товаришки, обовязково, бо задовження з передплатами є одною з головних причин нашого тяжкого фінансового положення.

За виконання тих кличів всі відділи Жінсекції повинні повести між собою змагання, а всі робкорки повинні належно спопуляризувати цю пресову кампанію своїми дописами в стінґазетах і в "Робітниці".

Возьміться, товаришки, активно до праці і зробіть листопадову кампанію для "Робітниці" ударною!

МІЖНАРОДНЯ КОНФЕРЕНЦІЯ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ

Перша жіноча міжнародня трейд-юнійна конференція під проводом Червоного Профінтерну відбулася з небувалим успіхом.

На конференцію приїхало около 100 робітниць з ріжних частин світу і вони репрезентували 30 ріжних країн. Були на ній фабричні робітниці з найголовніших місцевостей СРСР, текстільники і робітники з фабрик черевиків у Франції ,текстільники з Анґлії і Німеччини, робітниці з майнерських околиць цих двох останніх країн, робітниці з Китаю і Японії, неґерські робітниці з Злучених Держав, робітниці з фашістських країн таких як Балкан, Італія і Польща і т. д.; робітниці з латинської Америки, голкові робітниці з Канади і Австрії і жінки робітниці всякого рода з Чехословаччини, Швайцарії, Злучених Держав, Полудневої Африки і багато інших країн.

Перше міжнароднє зібрання жінок робітниць застановляється дуже серйозно над багатьома питаннями, які стоять зараз перед робітницями в цілім світі. Перший звіт дав тов. Нідеркірхер з Німеччини. Він дав правдиву аналізу жінки в індустрії і в клясовій боротьбі. Він представив ясно чимраз більше затруднення жінок в індустріях ріжних країн, вказав на ріжницю заробітньої плати між жінками і чоловіками і т. ін.

Т-ка Тормосова, голова Міжнароднього Жіночого Департаменту Червоного Профінтерну, говорила про орґанізаційні форми і методи праці між жінками робітницями. Вона говорила про конечну потребу мати в фабриці товаришку, яка мала б орґанізувати активність між працюючими жінками, заводити по фабриках комітети жінок робітниць, які мали б бути допомоговими віділами червоних фабричних комітетів, або трейд-юнійні опозиційні ґрупи. Над працею цих жіночих фабричних комітетів, які мають втягти фабричних робітниць до боротьби, говорено до подробиць. Т-ка Тормосова пояснила потребу зміцнення всіх центральних жіночих комітетів, говорила про те, як орґанізувати мітінґи при брамах фабрик, як повиннося орґанізувати жіночі конференції і гуртки, як виховувати кадри і як повести активність між господинями дому, щоб втягнути їх до активности в боротьбі робітничої кляси.

Третій доклад про жінку в Радянськім Союзі дала т-ка Андіва. Це був дуже цікавий доклад і він відкрив делеґатам великий розвиток, який мав місце між жінками в СРСР від початку революції.

Надзвичайно цікавий був звіт товаришки Тія Тум про жінок робітниць в кольоніяльних і напів-кольоніяльних країнах. Деякі факти відносно

страшних обставин, які існують в Китаю і Індії, виглядали на сон-мару.

По цих звітах делеґатки розвели широкі дискусії. Жінки і дівчата з фабрик, деякі з них прийшли просто з сцени боротьби, оповідали про свої досвіди, говорили про помилки, які вони зробили в своїй праці, і подавали пляни, на підставі яких треба втягати робітниць своїх країн під прапор Червоного Профінтерну. Ухвалено резолюції, які клали головну основу під працю між робітницями імперіялістських, кольоніяльних і напів-кольоніяльних країн. Одна з найцікавіших дискусій слідувала після звіту про жінки в кольоніях. Наші китайські і інші делеґати Сходу апелювали до всіх делеґатів, а головно до делеґатів з імперіялістських країн, щоб вони робили все, що є в їх силі помогти робітницям кольоніяльних і напів-кольоніяльних країн в їх боротьбі проти імперіялізму і визивали жінок Британії і Злучених Держав до соціялістичної компетиції в їхній праці гуртування жінок робітниць до активної підтримки кольоніяльних і напів-кольоніяних боях. Обидві країни приняли визов.

Одною з найцікавіших сцен конференції був час, коли до присутніх делеґаток промовляли фабричні робітниці з Москви і Лєнінграду. Тут ми мали нагоду бачити дійсних пролетарських жінок, які зробили революцію можливою. Цій делеґації канадійська делеґація передала 5 прапорів, які були вироблені ріжними секціями канадійських жінок робітниць. Прапор з Монтреалу передано робітницям деревної фабрики в Москві, прапор від Центрального Комітету в Торонто передано російським профспілкам, манітобський прапор передано Міжнародньому Жіночому Комітетові, який таки зараз передав його як нагороду одній з трох московських фабрик, яка вийде побідником в соціялістичній компетиції. При цій нагоді заявила одна делеґатка з московської фабрики, що жінки згаданої фабрики непохитно стояли при Червонім Прапорі в найтяжчі часи революції і боронили його перед ворогом своїм життям, то і тепер вони не схочуть попустити цей прапор і таки його виграють. Прапор з Ал-

Так званий робітничий уряд Англії з МекДоналдом на чолі старається втопити в крові індійську й китайську революції. Поборюйте соціял-зрадників, бо вони найлютіші вороги революційного робітничого руху.

берти передано жіночій делеґації донецького басейну, а прапор з Нової Скошії передано делеґації з Ленінграду. Передання прапорів відбулося серед бурливих оплесків. На конференції промовляли також представники воздушної і військової оборони секції Комсомолу. Присутні делеґати привітали їх громовими оплесками і відспіванням "Інтернаціоналу". Від товаришки Крупської, яка зараз находиться в слабім здоровлю, відчитано привітній лист і конференція вислала її писемну відповідь.

Кожна промова налягала на факт, що фабрика мусить стати твердинею боротьби, що головні спроби нашої роботи між жінками треба звернути в сторону фабрик, де представники Червоних Профсоюзів мусять зробити все, що тільки є в їх силі, щоб втягнути широкі маси робітниць до революційної боротьби і відтягнути їх від буржуазних фашістських орґанізацій та орґанізацій соціял-реформістів. Обширно пояснено, що спеціяльну увагу треба звернути до специфічних жіночих домагань в боротьбі, що клич рівної платні за рівну працю мусить бути живучим кличем, а що найголовніше, ми мусимо вчитися говорити до робітниць в тій мові, яку вони розуміють.

Конференція вибрала Комітет Міжнародніх Трейд Юній, до якого увійшло 22 членкинь з 16 ріжних країн.

Ця історична конференція зазначила другий великий крок вперед у великім міжнароднім розвитку революційного руху.

Бекі Бюгей.

ПЕРЕЧИТАЙТЕ ЦЕ І ДАЙТЕ БОЙОВУ ВІДПОВІДЬ!

Вже не раз, а дуже багато разів писалося на сторінках "Робітниці" про значіння друкованого слова, про значіння преси взагалі, а робітничо-фармерської зокрема. Читачки і читачі робітничо-фармерської преси вже розуміють для чого ріжні політичні партії, ріжні національні ґрупи, релігійні секти та всякі інші орґанізації, які находяться під керовництвом капіталістичної кляси, видають стільки багато ґазет та журналів й про це нема потреби росписуватися. Вкоротці кажучи, преса видається на те, щоби інформувати своїх читачів про ріжні всесвітні, краєві й орґанізаційні події, але найголовніше завдання преси — це переконувати читачів, аґітувати їх **та заставляти думати** так, як цего вимагають інтереси тих, для яких служить дана преса.

Преса консервативна, ліберальна, націоналістична, чи релігійна, хоч девчім розходиться, але вся вона однаково заставляє читачів думати так, як це потрібно, як цего вимагають інтереси пануючої кляси. Кожний робітник, робітниця фармер чи фармерка, які читають лише ті ґазети й журнали, що видаються панською клясою, думають лише так, як їм диктують ґазети й журнали панської кляси. Вони інакше й не можуть думати, бо їхні мозки затроєні буржуазною ідеольоґією й думають проти самих себе, проти своїх власних інтересів.

Перед доміняльними виборами, які відбулися в липні цего року, появилося було дуже багато ґазет на ріжних мовах. Не бракувало їх і в українській мові. Ці ґазети видавала консервативна , ліберальна й лейборитська партії на те, щоби заставити робітництво й фармерство думати так, як треба тим партіям. Коли українська робітниця чи фармерка, що ніколи нічого не читали, аж консервативну ґазету "Канадійські Новини" підчас виборчої кампанії, то певно віддали свої голоси на консервативних кандидатів. Ґазета заставила їх віддати свої голоси на консервативних кандидатів. Друковане слово має велику силу та відограє величезну ролю в життю суспільства, в клясовій боротьбі.

Друковане слово можна поборювати лише другим друкованим словом. Проти панської преси треба поставити робітничу пресу. Де є сильна революційна орґанізація працюючих, там є також й сильна робітничо - фармерська революційна преса, яка виховує в членів і членкинь робітничої кляси клясову свідомість, одну думку, одну ідею та мобілізує членів і членкинь робітничої кляси до боротьби за їхні власні інтереси. Пануюча кляса дуже бо-

їться дійсно робітничого друкованого слова. Вона старається всіма способами здушувати робітничу пресу. Ми, котрі дістаємо ґазети, або журнали з Галичини бачимо в них цілі білі сторони. Все, що корисне для працюючих, панська цензура конфіскує. Капіталісти стараються, щоби працюючі не читали нічого, що йде проти каіпталістичних інтересів.

Робітнича преса взагалі видається в дуже тяжких умовинах. З одної сторони її переслідує пануюча кляса, а з другої вона мусить все боротися з власними матеріяльними недостачами. Робітнича преса не дістає жадних побічних фондів, а опирається лише на передплатах та фондах самих працюючих, для яких вона вірно служить та за інтереси яких вона провадить невпинну геройську боротьбу. Коли робітничу клясу давить економічна кріза, то це дуже тяжко відбивається на робітничій пресі. Робітнича преса в той час важко бореться за своє існування. В той самий час, коли потрібно, щоби робітнича преса була як найсильнішою та вказувала робітництву шлях, як боротися проти капіталізму і його руїнної господарки, то голос робітничого друкованого слова стає ослаблений через матеріяльні недостачі.

Наша українська робітничо-фармерська преса находиться зараз також в скрутнім матеріяльнім положенню. Наші клясові вороги засукують руки і радіють з цего та надіються, що наша преса перестане виходити з браку фондів. Але українське клясове свідоме робітництво й фармерство не допустить до цего, щоби його довголітні й історичні здобутки, його трибуна-преса завмерла, якраз в той час, коли її потрібно ще більше, як попередно. Завчасу наші вороги засукують руки. Ми до цего не допустимо. Наша преса мусить жити, мусить розвиватися та вести дальше боротьбу за наші справи, за наші інтереси. Наша преса зараз находиться в дуже критичнім матеріяльнім положенню, вона просить від нас допомоги і ми її дамо допомогу, ми мусимо дати ту допомогу.

Ми повинні й мусимо змобілізувати всі свої сили від Галіфаксу аж до Венкувер і в місяці листопаді спільно й щиро попрацювати в користь нашої преси.

В місяці листопаді не повинно остатися ані одної залеглої передплати на нашу пресу. Всі члени і членкині наших орґанізацій мусять стати передплатниками своєї преси. Кожний член і членкиня повинні обовязково придбати хоч по одному новому передплатникові для нашої преси. Кожний читач нашої преси повинен в листопаді щиро працювати в користь своєї преси.

Місяць листопад для нашої преси! До праці, всі!

М. Синьооверголець.

В ШЛЯХЕТСЬКО-ФАШІСТСЬКІЙ ПОЛЬЩІ

Отак вибілює шляхетська цензура революційну робітничу пресу на Західній Україні і в Польщі. Будуйте і піддержуйте, товаришки, свою революційну пресу, бо вона є серцем визвольного руху.

Змiцнiть Кампанiю для "Воркера"!

Товаришки! В минулому числі "Робітниці" ми повідомили Вас, що місяць жовтень є місяцем кампанії для "Воркера", органу Комуністичної Партії Канади. Чи Ви вже зробили свою частину роботи в тій кампанії? Коли ні, то зробіть її на протязі тих 15 днів, що ще лишилися до кінця жовтня.

Всі клясово свідомі українські робітниці і незаможні фармерки обовязково повинні прийти "Воркерові" з допомогою, бо він є провідником всего революційного робітництва в Канаді. Він мусить мати засоби, щоби виходити і далі керувати трудящими в їх боротьбі проти капіталу.

"Воркер" апелює до всього робітництва Канади, щоби допомогло йому 10 тисяч-доларовим фондом. Тих 10 тисяч доларів йому потрібно, щоби покрити ті довги, які він мусів зробити в літні місяці і щоби мати змогу виходити далі.

А літні місяці були дуже тяжкі з фінансового боку для "Воркера". За боротьбу проти босів, за боротьбу проти Дреперового терору, капіталістична влада робила ріжні заходи, щоби здушити його. Вона конфіскувала цілі його видання, старалася закрити його і була примусила перенести його друкування на якийсь час поза Торонто. Все те потягнуло за собою великі кошти і поставило "Воркера" в тяжке фінансове становище.

Над збиранням 10 тисячного фонду для "Воркера" і над поширенням його між тисячами робітниць і робітників, працюють тепер всі клясово свідомі трудящі всіх національностей в Канаді. Ми, українські робітниці і незаможні фармерки теж мусимо зробити свою частку роботи для него. Тож енергійно берімся до праці і забезпечмо "Воркерові" дальшу змогу виходити і вести революційну боротьбу!

Радянський кіно-директор про американські фільми

РАДЯНСЬКИЙ КІНО-ДИРЕКТОР АЙЗЕНШТАЙН.

В центрі американської кінофільмової індустрії Голивуді перебуває тепер славний радянський кіно-директор Айзенштайн, творець відомих революційних фільмів "Старе й Нове" і "Десять днів, що потрясли світом". Він приїхав і працює в Голивуді за дозволом радянського уряду.

В колі американських кінодиректорів і кіно-артистів він висловив цілий ряд своїх думок про кіно-фільми взагалі, а про американські зокрема. Ці його вислови і праця, яку він почав, зробили цілу бурю в Голивуді. Всі реакційні кінофільмові голивудські мистці люто накинулися за них на нього в пресі і на публичних виступах. Устами голови Голивудського Технічного Інституту Директорів Ф. Піса вони назвали його ріжними лайливими назвами і старалися підбурити своє буржуазне право, щоби воно прогнало його за границі Злучених Держав.

Поступовіша частина голивудських мистців поставилася до него симпатично, а до його думок про кіно-фільми з великою увагою. Руками Д. Келгон та частина приязно і з признанням пише про него в журналі "Мошен Пікчер Класік" між іншим таке:

"Читаючи в Парамонт студії начерк своєї першої американської фільми, Айзенштайн вибух не бомбами, а остроумни-

ми думками. Він людина дуже захоплююча, притягаюча, динамічна, далекозора, чутєва. В ньому немає нічого з понурого толстоївського душе-порпача. Він розказує нам про Нову Росію, яка більше зацікавлена зараз в індустріяльному розвитку як Америка, як всі інші країни.

Сказавши таке, Д. Келгон наводить його вислови про кінофільми. Частину з них ми подаємо за нею на цьому місці:

"Тільки в Америці і в Радянському Союзі зроблено дещо вартісного на екрані", говорив Айзенштайн. "Називайте мої фільми "Старе й Нове" і "Десять днів, що потрясли світом" пропаґандою, якщо хочете. Але щож бо є така пропаґанда як не певна ідея, така сильна ідея, що мусить найти собі виявлення в мистецькому оброблені. Дантове "Пекло" не було нічим іншим лише політичною пропаґандою свого часу, зверненою проти ворогів його партії. Багато світових мистецьких творів мають своє джерело в пропаґанді."

"Ваші поняття про мою країну і її громадян походять з книжок, що написані перед революцією. Той час минув, минулися і ті люди. В тих днях вони безнадійно ставили питання про життя, про бога. Тепер ми знайшли відповіді на ті питання. Нові росіяни змагають до нових шляхів, кращих шляхів. Вперше в історії селяни дивляться в гору від землі. Не можна створити нового "неба" і нового світа за день, або за рік — на це треба ґенерацій, щоби випростувати їх згорблені плечі. Але кінофільми можуть зробити на цьому полі багато. В моїй фільмі "Старе й Нове" ви маєте цілу історію. Старе — чоловіки і жінки не ліпші від тварин, тортуровані злим демоном, ненажерливим чортом ріллі, котру вони мусіли перевертати руками, сіяти руками і збирати руками її плоди. Нове — машини! Людина увільнена трактором. Замісць 18 годин денної праці в полі — 6."

"Ви повинні бачити, як радянські селяни дивляться на "Старе й Нове", дивляться своїми очима, як велитенські, гарні, могутні машини перетинають цілими арміями збіжеві поля і роблять замісць них їхню роботу.

"Ніякий з американських шовів ще не бачив такої захопленої публики. Радянські селяни розуміють, що обробка поля машинами означає для них дійсну волю — час, щоби жити по людськи, уживати життя і вчитися."

"Комуністи зробили експеримент і він вповні вдався. Громадяни Рад. Союзу, я говорю це чесно, є так тепер задоволені як ніколи передтим".

"Це, що сталося в Радянському Союзі, не є справою одиниць. Це драма мас. Тому то й я зробив фільму з мас. Але тут в Америці, я не знаю, ви американці непризвичаєні думати про народ, про людство взагалі. Ви думаєте про одиниць, про себе, про своїх сусідів, про останніх ґазетних героїв тощо. Ваші фільми не представляють Америки в цілості. Хиба може фільми Кінґа Відора. Ви маєте ще інших великих директорів: Майлстона — але він росіянин, Штрогайма і Штернберґа, але вони німці".

"Я хотів би надіятися, що я зможу показати вам фільму з вас, фільму з великої хаотичної країни, думаючої в напрямі тисячох ліній, замісць обєднання думок в напрямі одної спільної ідеї, шукаючої багатьох річей, замісць одного великого ідеалу. Я бачив ваші величезні міста. Я слідив, як ваші різні тнуть свиней на дрібні куски, як у ваших фабриках з дрібних, скинутих разом кусків заліза робляться автомобілі. Я говорив з вашими студентами в університетах. Але досі я не знайшов масового суспільного руху в Америці. Можливо, що ви не терпіли ще досить".

"Говорячі фільми? Діяльоґ для мене є діточе вживання великої сили мікрофону. Кінофільми мусять поступати вперед. Вони не є покликані бути бідним наслідуванням театрів, які зі свойого боку завжди були бідним наслідування життя. Але звук—це що іншого. Він гідний уваги і подиву".

"Коли ми зможемо увести до наших фільмів життєві звуки —звуки, що не є національні, але зрозумілі для всіх людей цілого світу—тоді ми нарешті пічнемо робити добрі фільми. Звук дощу, що паде на землю, віддиху товпи, крику радости і розпуки й той найбільший драматичний звук зі всіх звуків—звук машин, які є модерним богом, що прийшов звільнити людство. Тут в кінофільмових студіях ми не маємо закінчених річей, а лише сировий початок, кінець якого нам трудно передбачити".

Мистецьку працю на вищий щабель!

Осінь. Наші драматичні гуртки вже почали свою працю. Багато з них взяли під увагу вказівки XI З'їзду ТУРФДім і почали цей осінний сезон добре підготованими штуками. Але деякі почали його так, що якщо не поправляться, то напевно втратять глядачів. Вони взялись пересипати штуки на скору руку і "в два голоси" так, як пересипали їх в минулому, а то й гірше. Говорю "в два голоси", бо глядачі чують на них також само добре голос суфлєра як і аматорів.

Е, що там, — думають собі аматори тих гуртків — ми грали так в минулому, то й можемо грати так тепер. Подумавши так, зроблять одну чи дві проби, на яких ще й обовязково не має великої частини аматорів і дують на сцену та й мордують по кілька годин публику і себе.

А воно рішуче не можна продовжати цего далі. Бо коли ті гуртки в минулому ще сяк так пхали такі представлення, то це зовсім не значить, що таку роботу на сцені можна продовжати і що на неї приходитиме публика. Зовсім ні. В минулому вона приходила на такі слабо підготовані представлення тому, що в перших роках вони були новістю, а далі гуртки грали все нові штуки і публику цікавив навіть самий їх зміст. Тепер умовини змінилися. Представлення вже втерлися стали звичайною річчю, а нових штук зовсім мало. Отже таки треба грати, а не партачити, щоби зацікавити публику.

Але щоби грати, то треба перестудіювати ролю, зрозуміти і вивчити її, вивчити рухи і згармонізувати свою гру з грою інших аматорів. А теж рішучо не можна легковажити навіть найменшими ролями, бо успіх штуки багато залежить теж і від малих роль.

Не можна виступати на сцену без знання ролі і потім безконечно глипати до будки, як теж не можна виступати на сцену з вивченою ролею, але без вивчення рухів. Бо ви знаєте, що з того опісля виходить. Виступить аматор на сцену і махає руками як вітряками, або корчить їх, що аж жах збирає, або стоїть як закопаний, чи бігає, що й місця знайти собі не годен.

Але й знання ролі і вивчення рухів не поможе, коли знає їх лише частина аматорів, або і всі, але кожний по свойому, кожний про себе, не згармонізовано з іншими. Недбання про цілість штуки і брак зграйности в дії — це чи не найслабше місце наших драмгуртків.

Що, — говорить багато аматорів, — я не піду на пробу, бо я знаю свою ролю. Або — я можу виступати на сцені і без проби, бо я маю всього кілька слів сказати. І не йдуть на проби, спізняються на них, недбайливо роблять проби. А потім як вийдуть на сцену, як всиплять кожний свої, то є нащо подивитися!

Тому наші аматори рішучо мусять звернути більше уваги на підготовку штук. Тої розхлябаности, яка має місце в ба-

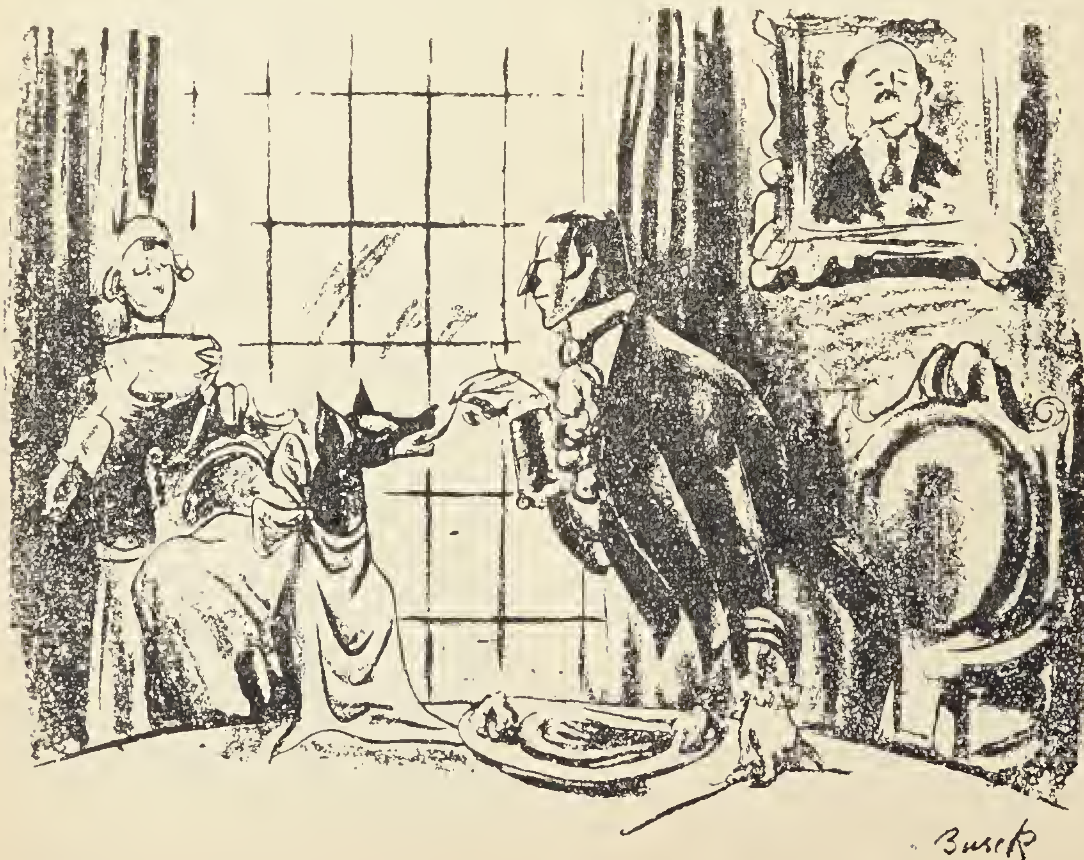

Це діється в панських палацах тепер, коли на бруках міст примирають з голоду мільйони безробітних.

гатьох драмгуртках з пробами не сміє бути довше.

Далі обовязково треба теж звернути більше уваги на характеризацію аматорів. Ми мусимо покінчити з усіми тими крайностями, що трапляються при характеризації багатьох аматорів. Скільки то в нас буває, що грає, скажім, аматор якогось тюремного вязня, що має завоювати симпатію глядачів. А там дивись, як намазають його ріжними шмінками, то й він ходить потім по сцені і страшить публику своїм виглядом, замісць здобувати її симпатії.

Головне, що нерідко це буває тільки тому, що аматор спізниться і починає характеризувати себе вже майже в тій хвилі, як має виступати на сцену.

Не мало теж чудасій трапляється з товаришками. Грають наприклад аматорки, наймичку чи маму. І замісць вбратися просто, замісць підмалювати себе на маму, то вони так приберуться, так підмалюються, що публика ніяк потім не може збагнути, чому перша говорить, що вона бідна наймичка і як друга така молода може бути мамою. Таких невідповідностей в деяких наших драмгуртках трапляється чимало. З ними треба покінчити.

Багато наших аматорів тратять охоту до грання на сцені тому, що в нас є мало нових штук і приходиться повторювати старі, грані.

Це правда, що на руках в нас мало таких штук, які надаються до наших сцен, а яких друмгуртки більших відділів ще не грали. Такий стан утруднює положення. Але через те не треба тратити охоти до праці. Бо деяке число нових штук драмгуртки все-ж таки можуть дістати, а далі з повторенням граних штук речі не маються аж так зле. Публика вчасти призабула їх і коли їх добре підготовити, то вони зроблять своє враження і публика на них прийде.

Головне добра підготока, добра гра і плянове переплітання на місцях старих штук з новими. Що до змісту, то халтурщині типу "Сатани в бочці" треба покласти край, а грати тільки добрі штуки, такі штуки, які зміцнюють революційний рух.

Багато дечого здалося би сказати про наші хори і мандолінові охрести. Та про них я напишу іншим разом, а тут я спинюся ще коротко на декляматорах, інакше стаття вийшла би задовга.

Декляматори — це, кажеться, найслабші мистці нашої сцени. В наших відділах загніздилося чомусь поняття, що як товаришка, чи товариш вивчать вірша на память, то їх вже й можна пускати на сцену. І вийде такий "декляматор", чи "декляматорка" на сцену та й бубнить монотонно вірша на память аж публику присипляє. Та ба, то ще й добре як декляматор бубнить на память, а то дивись затнеться хлопець чи дівчина разів кілька і як зробить притому вираз та такий розпучливий, що хоч плач над ним, чи над нею. І що-ж це за мистецтво?

Ясно, що з такими "деклямаціями" треба покінчити. Товаришів і товаришок, що виступають з декляматціями треба підготовити, треба звернути належну увагу на їх мову, на їх рухи, на вираз їхнього обличчя тощо. Словом треба підготовити їх так, щоби вони дійсно деклямували, а не бубнили і не тиснули з себе віршів та не мучили себе й публики.

Квестія.

БУДУЮТЬ ЗАЛІЗНИЧИЙ ШЛЯХ.

Вони побудували залізні дороги в Канаді від одного океану до другого, але як сами хочуть дістатися з одної місцевости до другої, то мусять "рахувати тайзи", або прокрадатися з бакс-карах. Та доки-ж це так буде?!

ДЕЩО ПРО "НА ЗАХІДНЬОМУ ФРОНТІ БЕЗ ЗМІН"

В кінотеатрах канадійських міст показується тепер фільма "На західньому фронті без змін". Вона збудована на основі широко відомого роману тої ж назви, який написав німецький письменник Е. М. Ремарк. Майлстон, директор, що зробив цю фільму, старався притримуватися змісту роману і якнайвірніше відтворити його. Це у великій мірі і вдалося йому, але не вповні. Роман робить собою сильніше враження. Всієї глибини роману фільма не передає. Притому кілька сильних картин залишено.

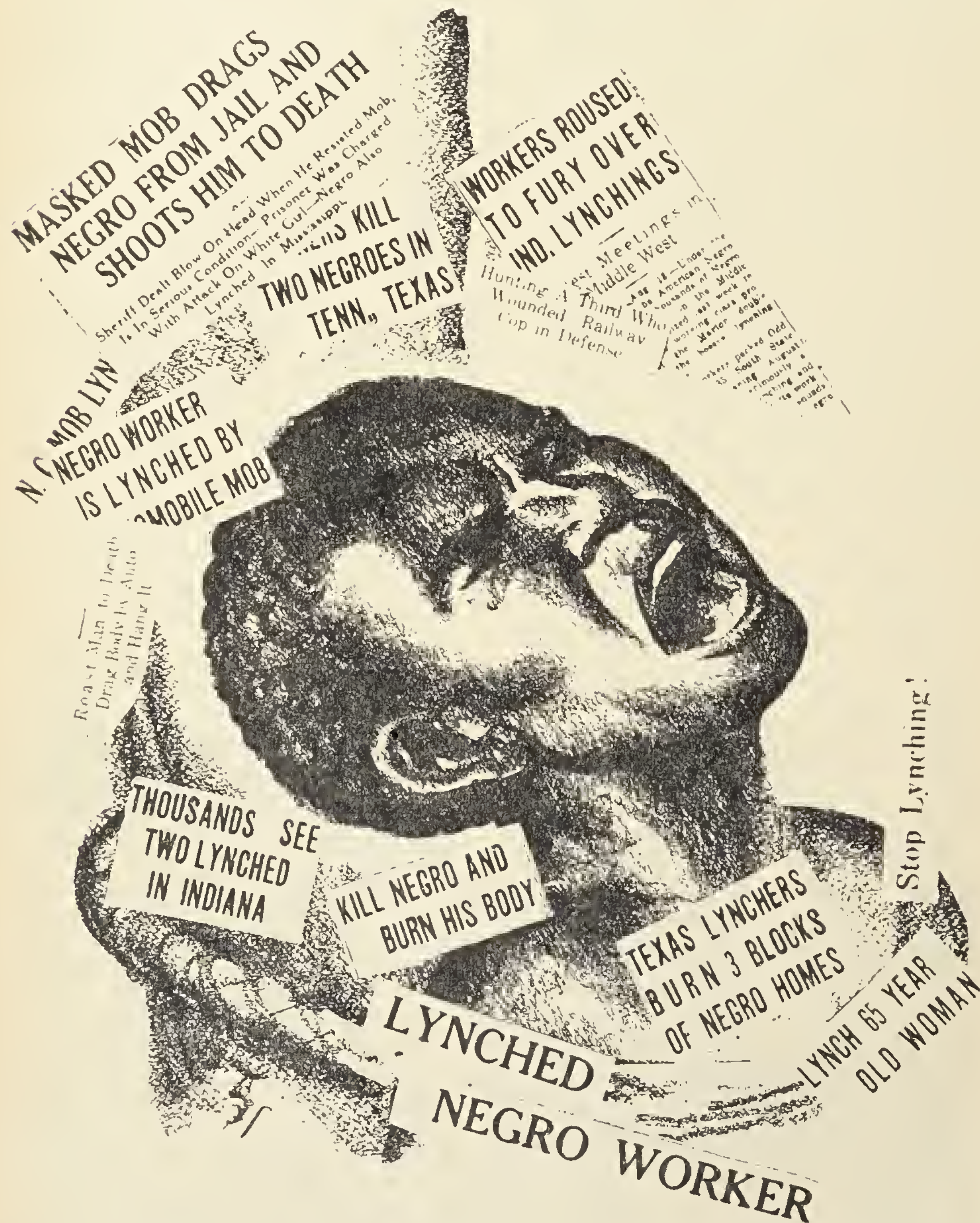

В "демократичних" Злучених Державах шаліє і зростає капіталістичний лінчовий терор. Цего року злінчовано там 19 неґритянських молодих і старших робітників. Неґритянські трудящі маси просять помочи для боротьби проти лінчового терору. Дайте їм її!

Рис. з "Ню Месес" — В. Сіґель.

Сама фільма (як і роман) вражає своєю великістю і своєю сліпотою, своїм вірним малюванням світової війни і своєю непростимою нездатністю пояснити причини війни, своїм переконуючим представлюванням війни як зла і своїм трусливим оминенням всякого прямого заклику до боротьби проти того зла, своєю цілковитою неспроможністю вказати, як слід боротися проти того зла, як покінчити з ним.

Сказати і показати, переконуючо показати, що війна є зло, що війна є безглузда звірська різанина, взаїмне дике мордування людей, які нічого один одному не винні, а не сказати і не показати, що треба боротися і як треба боротися проти неї—це злочин. З тої точки погляду фільма і роман "На західньому фронті без змін" нам пролетаріятові чужі. З тої точки погляду вони чужі всьому бойовому, творчому і поступовому, що є в людстві. Бо історія людства—це історія боротьби. Коли би людство у свойому розвитку, зустрівшись з трудногцами, з шкідливими руїнними явищами в суспільному житті було говорило, було пхинькало—це трудноці, це руїнні явища, це зло, а не боролося проти них, то воно не досягнуло би нинішнього розвитку, воно не входилоби своїм передовим загоном, радянським устроєм в соціялізм.

Історія людства—це історія боротьби кляс. В історії людства все були кляси, що вели його шляхом боротьби, що

двигали його через труднощі вперед. І були кляси, що спиняли той поступ вперед. Всіми силами, всіми засобами, гребляли трупів членів поступових кляс спиняли його. А теж були ґрупи людей, що наосліпо плентались між тими поступовими і реакційними клясами, розпучливо і трусливо пхинькали, жалувалися, слинили і жахалися.

В теперішнім часі поступовою клясою, революційною клясою, що виводить людство шляхом боротьби з теперішнього безглуздого і руїнного капіталістичного тупика, з теперішньої нужди, визиску й поневолення, з теперішніх диких імперіялістичних воєн на вищий історичний степень розвитку — назва якому комунізм — є пролєтаріят. Реакційною клясою, клясою, що руйнує людство своїми крізами, своїм безробіттям, своїм ґнетом і поневоленням, своїми дикими, звірськими імперіялістичними війнами, клясою, що насильно задержує поступ людства греблями трупів революціонерів-пролєтарів є буржуазія. Цих дві кляси борються, а між ними насліпо плентаються, пхинькають і жахаються, сторонячи в своїй масі у вирішальні моменти по боці буржуазії, ріжні ґрупи дрібновласників, ріжні ґрупи інтеліґенції тощо. Імя тим ґрупам дрібна буржуазія.

Ремарк, член дрібної буржуазії, її представник в літературі. В цьому і є пояснення на те, що він, високо по мистецьки, вірно і переконуючо змалювавши ряд картин з останньої світової різанини, не покликав у своєму творі тих мільйонів салдатів, яких обдурено і виведено на ріжні фронти та дико мордовано там, до боротьби проти виновника тої різанини — капіталізму. Ремаркова дрібно буржуазна природа завинила тут. І тому він не пішов далі пацифістичного пхинькання і жалування на війну. Через те аґітація його героїв проти війни є пацифістична, непереконуюча, небоєва. Через те головний його герой Павль у своїй промові до учнів не має більше що сказати проти війни як те, що вона жахлива і що ідея батьківщини, ідея патріотизму тратить свою силу в окопах, банкротує в обличчі смерти.

А цего аж ніяк не досить. Говоренням, що смерть сильніша від ідеї батьківщини не можна двигнути мас до боротьби проти імперіялістичної війни, ба й навіть не можна здержати їх від виходу на неї під прапорами тої-ж ідеї. Бо доки люди думають, що якась ідея правдива, ніякі страхіття не в силі здержати їх від слідування за нею. Правда, фільма і роман "На західньому фронті без змін" роблять деяку революціонізуючу роботу тим, що вчасти підштовхують глядачів і читачів до критичного розглянення, до провірення тих патріотичних ідей, під прапорами яких ведуться імперіялістичні війни. Та цего рішуче замало. Боротися проти імперіялістичної війни, в галузі мистецтва треба прямим розбиванням, виразним розкриванням патріотизму, показуванням дійсної природи імперіялістичної війни. Боротися проти імперіялістичної війни в галузі мистецтва треба розяснюванням мас; що покласти кінець імперіялістичним війнам можна лише при помочи горожанської війни, при помочи революції і підготовуванням трудящих мас до неї.

Але Ремарк, а за ним і Майлстон не могли цего зробити у романі і фільмі "На західньому фронті без змін", бо поле їх діяння обмежене їхньою дрібно буржуазною природою. Та й така фільма не могла би побачити світа в Голивуді. Дійсну боротьбу проти імперіялістичної війни може вести і веде тільки пролєтаріят та його мистці.

Квестія.

ЗАСУДЖЕНО 4-ОХ МЕРКОЛСЬКИХ СТРАЙКЕРІВ.

Канадійські капіталісти всіми силами стараються зломити страйк меркольських майнерів. Вони кинули проти них страйколомів, поліцію, військо і суди. Дня 26 вересня найвищий суд Алберти засудив 2-ох меркольських майнерів за пікетування на 6 місяців тюрми кожного, а 2-ох на заплачення по 50 доларів кари. Коли вони не заплатять кари, то будуть сидіти по 3 місяці у тюрмі.

Засуджені майнері називаються: Антон Батраков, Джек Томачек, Луїс Матонович і П. Томіч.

Меркольскі страйкері находяться тепер в дуже тяжкому положенню. Тому робітництво Канади повинно спішити їм з допомогою. Допомогу шліть до:

JOSEPH BOUTET, Secretary
Workers International Relief
Western Area Committee
416—1st Ave., N. E.
Calgary, Alta.

ПРОЛЬОҐ

(До поеми "Мазепа")

У шумі теплому акацій,
над паралелями колій,
на фоні зоряному сняться
мені Мазепа і Палій...

Тому в історії не ховсько,
кого зродив шалений труд:
ось Дорошенко й Войнаровський
і Кочубеїха, всі тут...

Вони ідуть передо мною
в безумних криках, шумі, зброй...
І Карло з юною ходою,
цей скальдів голубий герой,
що був Голяндії за зброю,
голубоокий монумент,
що ринув бурею дзвінкою,
на І-го Петра до бою
за европейський континент...

Вони під мурами Полтави
рішали долю всіх світів,
вони зійшлися—два ґіганти,
це були армії,—не банди,
хитав козаччину їх гнів
передостанній і кривавий...,
Редути... Вигуки та дим...

Широке і трівожне поле
злилися в неповторне коло
з жахним обуренням моїм,
що Україна в їх руках
була, як м'яч!.. Це ж їй на жах
гриміли дихали гармати
огнем невиданим відплати
таким жорстоким і тяжким,
але не за її гріхи...

Туман... і шведськії могили,
Під ними гул і голоси...
Я чую шепіт і зідхання,
немов благає хто мене,
й Петра проклятого кляне,
і захлинається в риданні,
і хоче встать з останніх сил...
Шумить мерців суворий хор,
і страшним лісом із могил
їх руки тягнуться до зор...

Там у глухому громі зброї,
під чорним прапором зорі
Лежать обдурені герої
мої чубаті рубарі...

У млу дивлюся я так дико...
Там Кочубей... Мотрона... Бій...
Ботфортом став Петро Великий
на горло матері моїй...
Героїв тих ковтнула Лета.

Я ж бачу їх крізь років мур,
нема для мене слова "тьма".
"Як в нації вожда нема,
тоді вожді її поети":
сказав фашістський трубадур.

Він хоче, щоб пішов бідак
на провокацію цю дику,
та обдурити марним криком
мене не зможе він ніяк.
Так: в нації вожда нема,
єдина нація—омана.

І з історичного тумана
на мене дивиться вона,
на дві роздерта половини,
так, як і слово "Україна",
бо дві Вкраїни у борні
в обличчя дивляться мені:
одна Вкраїна, що крізь гони
іде, як полум'я червоне,
і друга, що з болота, з горна
(з болота й горна в розумінні
такому, як це знають свині,
що йдуть на нас) Вкраїна чорна,
або фашістівська.

А ми,
що всі за світло проти тьми,
сини червоної Вкраїни,
що йдуть за неї до загину
на папу римського, на ката,
бо Україн таких багато:
лунає крик їх наче дзвін,
цих робітничих Україн.
Так от.

По суті два вождя
один на одного в розгоні:
це чорний світ і світ червоний.
Ми знаєм, що катам каюк,
нас не обдурить Маланюк,
бо на Вкраїні два поети:
Евген у Празі б'є штиблети,
а я у Харкові.

Й між нас
одна "малюсінька" ріжниця:
я весь за сталь, а він за крицю,
він за попів, за церкви дзвін.
Червоний я і чорний він.
Він є поет буржуазії,
а я усіх робітників.

Вони помножують мій гнів
в мільйони раз, у квадрільйони,
а гнів сліпий Маланюка
помножує нещасна купка
піжонів, маминих синків.
Нам не страшний їх мертвий гнів.
Бо знаю я, ми їх на рубку
під крик побіди поведем
і за земний за наш Едем
їх черепами встелем бруки.

Ми простягли над світом руки,
і що нас може зупинить,
тих, що зірницями в блакить
летять крізь зоряні етери
в огні земної атмосфери,
щоб звоювати всі світи
і навіть смерть перемогти!
Для нас робочі всі брати,
ми знаєм добре, що салдати,
якими перший нас гнітив
такі ж, як ми, бо всі вони
були колись гарматним м'ясом,
але тепер, коли на кляси
огнем ми поділили світ,
ми йдем разом залити гніт
широким маршем громобою,
залить червоною грозою.
під індустрії й зброї ґам
в радянськім тут,—в фашістськім там.

Братів північних тут зі степу
ми не покличемо на прю.
Кривавим образом Мазепи
я вже себе не обдурю.

Він жив у злоті пишних зал
і серце мав чуже, не наше,
а в голові гречану кашу,
він був звичайний феодал:
забороняв ловити рибу
"своїм" селянам із ставка,
народ розтерзаний на дибу,
хотіла знять його рука,
як і ота Петрова, ката,
сифілітична і проклята,
що мій народ зняла таки,
та не на дибу, а—штики!
І цар і гетьман—чорні сили,
апологети чорних сил.
Вони однаково точили
червону кров з народніх жил.
Вони в тупий гарматний гуркіт
народи гнали, як овець,
щоб грабувати їх до цурки
руками ж їхніми!..

О, мрець!
Вусатий кате, дон-Жуане.
на що на північ, у тумани
байдужим помахом руки
ти гнав козацькії полки,
щоб у болотах, там, де фіни,
гнили безславно їх кістки,
героїв тих, сліпих, чубатих,
синів обдертої Вкраїни...

А діти, матері, дівчата,
згубивши дням чекання лік,
втомилися чекати їх
і спать пішли у домовину.
Так.

Ти киваєш на Петра,
мовляв, "це він, а я—нічого".
А хто ж був зброєю його,
а потім Карла Голубого?!
Ти, за кордону та за трон,
тягнув обдурений в безодню

й бочонки з золотом народнім,
як злодій, вивіз за кордон,
щоб шведи, турки і французи
і протеже твої і друзі
під дзвін чарок, цілунки й сміх
розтратили на марне їх,
та ще ж і родичі твої
в Парижі їх і зараз є:
вони фашісти і рантьє.
Як яблуко од яблуні
вони від тебе недалеко.

Лети ж мій сум, моя лелеко,
за тих, що кров'ю й потом їх
вони в палатах золотих
живуть в паразитарній згоді,
встромивши штик у грудь свободі.

Це дійсно так і так було.
Та встали місто і село
і мозолястими руками
беруть за горло цих панят,
що породив Мазепа-кат.

Як би ж дали твої ножі
тобі над Першим поремогу,—
ти був би справжнім Чан-Кайші,
або Петлюрою, як би,
росли на лисині гриби...
в житті ж такого я не чув,
хоч може й лисим ти не був,

Ну, а Петро!? Тому вдалося,
як Чан Кай-Ші, на крові мас,
вязать їм руки і волосся...
І все ж Петро давно погас...
Бо над містами і над степом
злетів Октябрь...
На крилах мас
гримить гроза...
Ми знищили лихо
і всіх Каліфів!
Банд і Жаз!
Петро й Іван були каліфи!
Жде смерть на всіх, що без душі!
Вона чека й на Чан Кай-Ші,
вона встромила очі сині
і в Кемаля і в Муссоліні,
Вона вже мчить на них, як даль...
Да.

На Гувера й на МекДоналда,
вона засвітить зорі ран,—
і затрясеться Ватикан...

Заплаче папа тонко й дзвінко,
коли повстанці, як огонь,
здеруть одежі всі з його
й поставлять голого до стінки.

Це буде так.
Це бути мусить.
Коперника і Яна Гуса
ми пригадаємо йому,—
і піде він у вічну тьму,
під сурми радісного бою,
з простреленою головою.
І крикне нам життя:
— Бери! —
Любов'ю й квітами, мов маєм...

Ми з кров'ю й мозками змішаєм
фашістів чорні прапори!
Щоб знали мамині синки ці,
що значить—сталь, що значить—
криця!

Вони є криця—діти тьми,—
а ми є сталь і світло—ми.

Так от.
Вернімся до Мазепи,
коли наївним юнаком
він щастя дать хотів народу,
що так страждав, кричав кругом...

Він це хотів,
а потім зрадив,
ганебно зрадив і завів
дурному серцю на пораду,
катам нэ радість і на спів
(такі є й зараз на Вкраїні:
їх звуть "потенціяльні свині"
або "єфремовці"...)
Завів
кріпацтво перший на Вкраїні!
А потім Катерина "мати",
еротоманка ця пиката,
що нам давала гол за голом,
(а їй Потьомкин і Орлов,
щоб хвилювать "шляхетну" кров)
що наш народ зробила голим
і обплелась круг нього змієм,
звучи його сліпим вандалом...
Ця коронована повія
Мазепу просто малпувала,
як він Европу малпував.
На горе "критиків", цих ґав,
літературних істеричок,

щоб не збагнуть цього ніяк
я повернув своє обличчя
в минуле наше,
щоб і там
здійняти бурю й татарам,
щоб розстрілять Мазепу-ката
во ім'я пролєтаріята.

В. Сосюра.

НА ГРАНІ

Кріси до рук!
Груди—в горіння,
Серце—в жар—
М'язи огріють каміння!
Ціла земля старою бабунею
Штипильчає під парасолею неба:
Світ заплеснів—смердить—
відновити треба!
З артерій випустить кров
— Це бензина найновішої марки,—
Старчі лахмани обляти нею—
Скорше згорять всі шляхетські арки!
Стоїмо на грані століть,
Століття вступили в двобій
Скорше ж кріси до рук—
Перемогу здобудем мерщій!

М. Холмський.

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

(Продовження.)

Час не стояв, треба було щось робити. Я вимагав скликати негайно всіх товаришів, кого можна було знайти, і зразу роззброїти райхсвер. Але поки ця моя вказівка дійшла до всіх товаришів, райхсвер покинув місто, діставши наказа вирушити. Його послано на підмогу райхсверові до Туринґії, де вже розгорнулися одверті бої з робітничим військом. Коли я це почув, мене охопив безмежний гнів. Я лаяв і проклинав товаришів за те, що вони через свою нерішучість гаять дорогий час. Коло "гостинниці під орлом" я побачив ще кілька автомобілів, вантажених бочками бензини. Коло них вартували невеличкі відділи райхсверу. Переважна частина війська була вже в дорозі до Авербаху.

Щось із шістьма товаришами роззброїли ми тих салдатів райхсверу, що ще лишилися, і забрали їхні автомобілі з бочками бензини. Так дістали ми кілька рушниць. Але один салдат вислизнув нам з рук і повідомив військо, що було в дорозі. Воно вернулося й знову захопило Фалькенштайн. Коло замку були збройні сутички між робітниками й салдатами. Нам пощастило роззброїти ще кількох салдатів, але потім довелося відступити перед переважними силами й шукати безпечнішого місця.

Розпочалося нещадне переслідування. За все своє життя я ще ніколи так не тікав, як у той день. Від цієї божевільної гонитви моя нога видужала зразу. Так чи сяк, коли ми вже були в Авербаху, врятувавшися з рук салдат райхсверу, я не відчував уже й найменшого болю.

Я спитав кількох робітників на вулиці, яких заходів вжило авербахське робітництво проти монархістичного путчу. Мені сказали, що робітнича рада скликала збори та що ці збори в стрілецькому будинкові ще не скінчилися. Я пішов туди. Ще за кількасот метрів від будинка я бачив, що збори вже скінчилися й учасники вже розходяться. Мого заклику: "Вертайтеся всі до салі, я маю сказати робітникам важливу річ!" зразу всі послухали.

Миттю сповнилася знову величезна саля. Я взяв слово й насамперед поставив вимогу, щоб усі жінки вийшли із салі. Ця вимога викликала в масах велике напруження. Коли жінки вийшли, я звелів зачинити всі виходи й добре пильнувати, щоб ніхто не міг передати жадного повідомлення на зовні. Аж тоді попросив я робітників, щоб один із їхніх промовців сказав мені, які постанови ухвалено перед тим. Я довідався, що ухвалено оголосити ґенеральний страйк і чекати, що далі буде. Я сказав, що цього аж надто мало, бо ситуація вельми серйозна,

що чекати не можна, а треба діяти не гаючи часу. По інших місцевостях робітники борються проти райхсверу, ми не можемо сидіти без діла й придивлятися, ми мусимо зараз дістати зброю там, де її можна знайти. Ці мої доводи зустрінуто із захопленням. Тепер перейшов я до висновків і зажадав, щоб усі ми лавами рушили зараз до будинку жандармерії, обеззброїли жандармів, а потім наскочили на райхсвер у Фалькенштайні. Мою пропозицію ухвалено, а я вже постарався, щоб жандармерію не попереджено. Всі мали пильно стежити один за одним, щоб часом не відлучився непомітно який зрадник.

Коли ця двохтисячна маса з'явилася перед будинком жандармерії, жандарми виглядали крізь вікна, не знаючи, що це все має означати. Але дехто з них уже примітив, що тут щось не гаразд. Вони забарикадували ворота й двері, і нам довелося розбивати двері сокирами. Зав'язався короткий бій. Кількох жандармів легко покалічено. Багато з них здали зброєю добровільно. У інших довелося її одбирати силоміць. Крім багатьох карабінів здобули ми кілька ящиків ручних ґранат і кілька кулеметів. Жандармів полонено й одведено в зручне місце, що я його призначив для оборони.

Через кілька годин я послав на реквізованому автомобілі кількох товаришів до Фалькенштайнського замку й звелів сказати командирові, що, коли він зараз не передасть нам добровільно тієї зброї, що там є, робітники всіх навколишніх місцевостей обляжуть Фалькенштайн.

Командир відповів на мій ультиматум тим, що заарештував товаришів, затримав автомобіль і вислав великий загін до Авербаху, щоб переловити нас.

В Авербаху прийшло до завзятої нічної сутички, де з нашого боку крім кількох легко поранених, інших втрат не було. Підчас того нападу від райхсверівської кулі загинув арендатор поміщицьких земель Ваніцький з Авербаху, в ярмулці і в шляфроку виглянувши з вікна. Його дружину поранено.

Той несподіваний напад носкістів, з їхніми чотирма великими кулеметами, безліччю ручних ґранат і світлових куль відбив з нашого боку один двадцятилітній робітник з одним единим кулеметом. Відбивши цей напад, ми постановили піти на рішучіший крок: покинули Авербах, щоб з ріжних боків підійти до Фалькенштайну. А що носкісти про це розвідалися, то, коли ми на автомобілях приїхали до Фалькенштайну, за ними й слід простиг. Їхнє військо відійшло до міста Плавен, за три години ходи, щоб там об'єднатися з місцевим батальйоном райхсвера.

Ми не могли задовольнитися досягнутим успіхом, тим паче почувши, що по всій державі, особливо в Рурському краю, робітники борються проти військ Капа й Лютвіца. Повідомлення про невдачу капського путчу та про відновлення старого уряду ми вважали за хитру брехню, що нею хотіли обдурити й заспокоїти робітників. Усі ми були тієї одностайної думки, що поки сотні тисяч робітників і товаришів у Рурському краю провадять завзяту боротьбу, ми мусимо докласти всіх зусиль, щоб підтримати їх. Зробити це найкраще можна було так: роззброїти увесь реакційний райхсвер і всіх буржуазних добровольців у Фогтланді та озброїти робітників.

Ми заходилися влаштовувати призивні пункти й формувати червону армію в Фогтланді. Тих робітників, що звідусіль приходили до нас і хотіли взяти участь у революційній боротьбі, ми озброювали. Хотівши роздобути грошей, потрібних на постачання й оплату червоної ґвардії, взялися ми на такий спосіб: капіталістів і фабрикантів, що збили великі гроші на військовому постачанні, ми викликали афішами на призначений день в одно місце. У вказаний час прийшов я тути з одним товаришем, навіть не взявши з собою зброї, і спитав присутніх грошових тузів, — а було їх щось з 60 чоловіка, — чи згодні вони асиґновувати щотижня 45 тисяч марок на фінансування червоного війська. Вони попросили кілька хвилин на те, щоб цю справу обміркувати. Я з моїм товаришем вийшли з салі.

Коли я вернувся, вони повідомили мене про свою згоду скоритися тимчасово-переможним обставинам і дати бажану суму. Вони висловили тільки своє бажання, щоб червона ґвардія, коли робітники роззброять поліцію, жандармерію й усі урядові орґани, настановила порядок і не припускала грабунків. Це було в

наших власних інтересах. Ми не могли в жадному разі стерпіти того, щоб якісь темні елементи дискредитували революційну справу.

Число червоних бойців щодня зростало. Довелося притягти ширші кола, що могли б узяти на себе витрати. Плавенські фабриканти без особливого з нашого боку натиску чи примусу зобов'язалися сплачувати сто тисяч марок на тиждень.

Виконавчі комітети із сусідніх міст навколо Марк-Нойкірхен просили нашої підмоги. Вони побоювалися нападу Марк - Нойкірхенського райхсвера. Щоб цьому запобігти, ми спільно з озброєними робітниками з Ельсніц у Фогтланді, Адорф та з інших місцевостей рушили на Марк-Нойкірхен. Поки ми помалу підходили до міста, я послав парляментара до бурмистра з вимогою за десять хвилин здати зброю, інакше ми розпочнемо бій. Бурмистер відповів, що Марк-Нойкірхенська цивільна дружина згодна віддати нам зброю. Але тимчасом наше військо почало вже перестрілюватися з дружинниками, при чому вбито ненароком цілком стороннього глядача.

Коли наші автомобілі наблизилися до ратуші, далі проїхати було вже неможливо. Мужна дружина багато вже навчилася за чотири роки війни, викопала справжні окопи, порила цілі вулиці й приготовилася до великого бою.

"Героїв" з міської дружини незабаром переможено. Кільком із них, бурмистрові, обидвом пасторам, начальникові дружини, обер-лейтнантові Шацові та іншим, видано скільки треба лопат, і вони мусіли під моїм наглядом закопувати свої окопи, щось із два метри завглибшки.

Як ґарантію за ту зброю, що її ще не передано нам, мусіли багаті фабриканти внести нам негайно сто тисяч марок.

НАЙКРАЩИЙ ДЕНЬ МОГО ЖИТТЯ.

У зв'язку з подіями на весні і влітку 1919 року сиділо 24 робітники з Фалькенштайну вже дев'ять місяців у слідчій в'язниці Плавенського крайового суду. Підчас капських днів мав відбутися їхній процес під охороною носкістів. Фалькенштайнські робітники надіялися на те, що плавенське робітництво визволить товаришів. Минали дні за днями, а тих, кого сподівалися, нема та й нема. Тоді я вирішив вирвати товаришів з в'язниці силоміць. Глупої ночі увійшов я з 50 бойцями і трьома кулеметами в Плавен з його 130 тисячами мешканців. Більший загін міг легко кинутися в вічі. Звільнити товаришів з в'язниці могло нам пощастити лише тоді, коли наш напад буде такий несподіваний, що військо, жандармерія й поліція не встигнуть стати на перешкоді.

Через те, що тюремна сторожа не відчинила нам воріт, ми мусіли всі ворота виламувати силоміць. На в'язничному подвір'ї перегородили нам доступ до камер високі й широкі залізні двері. З такими дверима ми не могли нічого вдіяти своїми сокирами, але ж і не можна було гаяти часу, щоб не зняти тривоги серед райхсверу і жандармерії. Ми стали по чотири ряд за рядом і щільно масою почали в такт за командою хитатися то назад, то вперед, поки після кількох секунд зі страшним грюкотом не звалилися велетенські ворота. На щастя, навіть не пошкоджено нікого.

В'язні по камерах, почувши й мабуть уже зрозумівши, що наближається година їхнього визволення, зняли заглушливий галас, кричали, стукали, співали, свистіли, радувалися так, що годі було розуміти навіть свої власні слова. Збіглися тремтящі і білі, мов крейда, нічні наглядачі, що досі сиділи спокійнісінько, вважаючи за неможливу річ, щоб ми могли розбити ті велетенські ворота. Вони гадали, що для них настала вже остання година, бо не один з них давсь добре знати нашим товаришам.

Я зажадав список політичних в'язнів і наказав: "Відчиніть негайно камери тих 24 осіб, ми заберемо своїх товаришів з собою до Фалькенштайну". Не сміючи ні слова сказати проти, службовці виконали мого наказа. Це був один з найкращих днів за все моє життя, коли ми випустили на волю 24 товаришів, що вже 9 місяців знемагали в тяжкій слідчій в'язниці.

Але ніколи було віддаватися радощам цього побачення після довгої розлуки. Хутенько приготовлено все до відходу й повантажено кулемети на автомобілі

Я мало не забув зробити ще одну важливу річ. Мені було відомо що багатьох моїх товаришів заарештовано тільки на підставі шпигунських виказів, і мені дуже хотілося дізнатися

з актів, хто ці зрадники. Я зажадав від службовців слідчі матеріяли тих 24 товаришів. Службовці сказали мені, що ці важливі політичні матеріяли зберігаються особисто у першого прокурора. Його помешкання було при в'язниці. Він мабуть чув уже той нічний галос, але сидів тихесенько. Я підійшов з кількома товаришами до його дверей і голосно постукав. Через якусь хвилину відчинилося нагорі якось несміливо вікно, виглянула голова в нічній армулці й тривожно спитала: "Чого вам треба?" Я відповів: "Це ви будете перший прокурор?" — "Так, це я". — "Тоді ідіть швидше сюди". Він сказав, що не можна так хутко, ще треба ж одягтися. На це я відповів: "Коли вас через дві хвилини не буде внизу, я висаджу двері ручною ґранатою". А щоб він бачив, що це не пуста загроза, я вже повісив дві ґранати на клямку.

(Далі буде.)

По Золотий Урожай

ТАМ, ДЕ ТИРСА ШЕЛЕСТІЛА...

Безмежні простори... кинеш поглядом і біжать вони ген-ген! Аж туди до обрію степами запорізькими. Бур'ян зелений та високий. І тирса. Шумить, коливається вона, хвилями міниться під вітром. Степи безмежні, безлюдні...

1921 року прийшли сюди люди, небагато їх... На степових просторах заснували вони комуну. Ім'я їй дали "Аванґард".

***

Минуло 9 років і сьогодні восьмий урожай вийшли збирати комунарі. Радісно дивляться старі діди на справи своїх рук. І бачать вони, що там, де колись шелестіла тирса, там хвилюючись, міняться й шумлять простори, хлібами засіяні. Аж на 3,000 гектарів розлилося золоте колосисте море.

І бачать вони не купку женців, а 6 сотень їх.

І не з серпами та косами (як колись), а на моторах, на машинах. Вийшли на лани...

І з більшим завзяттям стали до роботи комунарі.

Почалися жнива.

НАШІ ДІТИ НЕ ТАКІ, ЯК ІНШІ.

Поговоріть з комунарами про їхніх дітей про юних комунарів. І ви побачите, як пишаються вони ними.

— Наші діти не такі, як інші, не такі, як у звичайному селі (не в комуні). Наші діти — справжні комунарі, розумієте, справжні, і на слові "с п р а в ж н і", роблять особливий наголос.

І справді дітвору виховують не окремі батьки а ціла комуна. Дух колективізму в них розвинений якнайбільше. Завсіди всі вкупі, завсіди й скрізь колективом.

Діти навіть не мислять індивідуального життя. — Говорить член ради комуни.

Наші діти ввесь час живуть життям усієї комуни, вони докладно знають її виробничий плян, бо самі беруть участь у його здійсненні і тепер підчас жнив діти багато де заміняють дорослих.

НА МАШИНІ, НА МОТОРІ — НА ЖНИВА.

Дітей піонерського віку в комуні не багато — лише 45. І всіх їх утягнено до піонерських лав.

Невеликий, але міцний загін у комуні "Аванґард".

Жваво готувались піонери до жнив. Під керівництвом техніка зорґанізували вони курси мотористів, щоб працювати на снопов'язалках.

Складні машини снопов'язалки. А ще складніше працювати на них.

Кожну частинку, кожен ґвинтик мусять знати піонери. Якщо раптом машина стане — негайно полагодити, пустити в хід.

Складна й відповідальна робота. Та комуна виховала дітей, комуна добре знає їх, довіряючи їм таку роботу.

— О, піонери не підкачають. Вони впораються й не з такою роботою! — впевнено говорять комунарі.

І піонери не "підкачали".

Добре пройшовши курси, в перший же день жнив вийшли вони на лани.

Заревіли мотори, заблищали коси на сочці... Рушили.

І згадав я казку про старовинних лицарів, що з ворогами билися.

"... Де махне мечем рушать вулиці, відмахнеться завулочки"...

А от ці машини хіба вони не лицарі, гляньте як вони махають своїми мечами, як вимітають вони в хлібах цілі вулиці, площі. А на машинах уже їхні керівники.

Раптом машина стала, повисли коси й сміються хліба з безсилої машини.

Та зліз піонер. Обійшов круг машини, повернув, покрутив, підправив де слід і знову рушила машина, знову лицарем замахала вона мечами.

ЧЕРВОНІ ЧИТАЧІ.

Сонце вже височенько підбилося. Вже час перепочити, попоїсти.

Бриґадами сідають женці відпочивати, а до кожної бриґати прикріплено піонерів. Вони вже встигли одержати свіжі ґазети і тепер сидять читають їм найцікавіше.

Уважно слухають селяни (звикли бо вони поважати ґазету), слухають про останні події за кордоном, про робітничі страйки, слухають (особливо уважно) вісті з XVI з'їзду більшовиків і тут же обговорюють.

Обводять піонери червоним і синім олівцем цікаве в ґазеті (щоб довго не шукати) і дають тим селянам, що самі читати хочуть, а тимчасом або гумореску якусь прочитають (особливо Остапа Вишню люблять селяни), або оповідання яке цікаве.

Веселий цікавий відпочинок. З новими силами знов стають до роботи.

ЗВІЛЬНЯЮТЬ РОБОЧІ РУКИ.

Останні дві бриґади в цей час працюють у самій комуні, але їхня робота міцно зв'язана з жнивами.

Що більше робочих рук буде на жнивах то швидше й краще можна буде зібрати врожай. Піонери це чудово зрозуміли.

Поперше треба звільнити жінок від турбот про малят. І от рано-рано, коли комуна щойно прокидається бриґада піонерів уже розбігається по хатах. Стукає піонерка в вікно.

— Тьотю, давайте я вашу Галинку до ясел віднесу.

От уже Галинка на руках у піонерки. До ясел!

А дорогою зустрічає вона ще таких же піонерок, піонерів, що з усієї комуни несуть дітей до ясел. Трохи більшенькі діти збираються до дитячого садку. В яслах, у садку лишалися піонери допомагати.

Треба ще й скотини доглянути, в садку попрацювати.

Скрізь тут заміняли піонери дорослих, даючи їм змогу бути на жнивах.

Золото врожай збирали піонери ні на крок не відстаючи від дорослих.

Євг. Ратнер.

Комуна "Аванґард" на Запоріжжі.

КОЛИ ЗЕМЛЮ СТРІНЕ ДОЛЯ МАРСА?

Вчені згоджуються з поглядом, що життя на земськім ґльобі не може тревати вічно. На розраду полишається лише обчислення знаменитого фізика Вілієма Томпсона, який каже, що від хвилі остигання поволоки минуло не більше як 400 міліонів літ і полишається ще дуже багато часу, заки стріне землю траґічна доля Марса. З усіх теорій про кінець світа найправдоподібнішою виглядає теза ґеольоґів, що земля втягає воду і повітря. Стверджено, що не лише у вищих просторах є недостача води, але втягає її ціла земська куля. Те саме торкається також атмосфери. Вітріючі скелі лучаться з угляним квасом. Ростинність втягає двокисень угля, а кисень забирають поклади заліза і т. д. Так із усієї атмосфери полишається для людських леґенів лише азот. Багато завдячуємо вульканам, які наново заосмотрюють атмосферу найдрібніщими первнями, водною парою, водняним квасом і іншими ґазами. Тяжко було би тут обчислити всі втрати і користи. Але нема сумніву, що вульканічні сили, які заосмотрюють атмосферу, слабнуть чимраз більше, при цьому поверхня землі твердне і колись творитиме опоку, якої не всилі будуть пробити ніякі підземні сили. Тоді то зникне головне джерело, з якого винагороджувались втрати у воздусі і воді. Океани будуть зменшуватися чимраз більше, а гори змаліють наслідком ділання дощів, морозів, филь морських і річних. Людей жде траґедія Марса, який є окружений багато рідшою атмосферою, де є значно менше вод, а поверхня є майже зовсім вирівнана.

БАКТЕРІЇ У ВУГЛЮ.

На конвенції "Нешенел Екедемі оф Сайенс" у Берклей, Каліфорнія, стверджено, що в пенсилвенійськім твердім углю є бактерії, які живуть у нім мільйони літ.

"СНЕП ШАТС"

Ані одного "дякую".

По перечитанню обіжника в справі листопадової кампанії, товаришки почали дискутувати, піддавати думки та пляни, як би то найкраще й успішніше перевести пресову кампанію в місяці листопаді.

— Минувша кампанія не конче нам вдалася, а це тому, що ми сформували були пресовий комітет лише так, щоби збутися. Цим разом так не повинно бути. До пресового комітету повинні увійти найактивніші членкині нашого відділу, членкині, які мають досвід в цій праці. Всі решта членкині повинні кооперувати з пресовим комітетом та виконувати всі обовязки, які будуть на них наложені. Всі повинні взяти найактивнішу участь в цій пресовій кампанії. Треба перевірити, чи всі наші членкині є передплатницями "Робітниці", чи всі вирівнали свою передплату в листопаді. "Робітниця" находиться в критичнім фінансовім положенню. Мусимо зайти до кожної хати де живуть українські робітниці та переконати їх, що вони повинні стати передплатницями та читачками свойого журналу "Робітниці", одинокого жіночого робітничого журналу в українській мові на американському континенті.

Коротеньку, але палку промову голови відділу Жінсекції, товаришки вислухали з увагою. Вони приступили до вибору пресового комітету.

— Ані одного "дякую" не повинно бути між нами, коли нас будуть вносити до пресового комітету, — взивала голова товаришок перед вибором.

І так таки й сталося. Не було ані одного "дякую". Всі, яких вношено до пресового комітету, приняли обовязок. Вибрано пресовий комітет з одинацятьох членкинь. Пятьох товаришок має входити до загального пресового комітету сформованого зі всіх орґанізацій при Укр. Роб. Домі, а шістьох товаришок становлять суб-комітет (під-комітет), який має заряджувати переважно кампанією "Робітниці". Двох товаришок з цего під-комітету назначено до провадження кампанії лише за новими передплатницями на "Робітницю", двох назначено до керування збиранням залеглих передплат, а двох до завідування пресовим фондом. Пятьох товаришок, які увійшли до загального пресового комітету будуть виконувати в тім комітеті таку працю, яку їм доручить комітет.

По цім всім почалася реґістрація всіх членкинь, де хто з них мешкає й розділено працю по стрітах. По дві членкині на кожний стріт. Протягом місяця листопада вони мають відвідати кожну українську робітничу хату, а кожного тижня мають здати звіт перед своїм комітетом зі своеї праці. Всіх членкинь втягнено до цеї праці. Членкині комітету мають також свої стріти.

Пороздавано всім членкиням лісти для нових і старих переплатниць та лісти на збирання пресового фонду

— Що робити з такими членкинями, яких нема сьогодня на зборах? — запитували членкині.

— Дуже сумно, що вони сьогодня не явилися на так важнім мітінґу, але ми для них призначили також стріти і лісти. Їм доручиться й вони мусять виконати свій обовязок, — пояснила товаришка з пресового комітету.

— Коли ми всі візьмемося так щиро до праці в місяці листопаді, як ми сьогодня постановили, то наша пресова кампанія увінчається великим успіхом, — закінчила голова зборів.

Коли б то так в кожному відділі Жінсекції членкині розділили між собою працю, то вони зробили би дуже багато. Поле для праці широке. Треба лише, щоби всі разом, членкині і члени взялися щиро й активно до праці в листопадовій кампанії, а тоді й успіхи будуть запевнені.

Драпака.

"КАЛЬОШІ" ДЛЯ АВТОМОБІЛІВ.

Наукова комісія московського автомобілевого інституту розглядала новий радянський винахід, т. зв. "автокальоші", або кальоші для самоходів. То такий винахід, що на колеса самоходу накладається спеціяльно сконструовані футерали, завдяки яким автомобіль може без труду їздити в глибокім снігу і в болоті. Згадане товариство видало про новий винахід якнайкращу опінію.

Що нас чекає після смерти?

Написав С. Тім.

(Докінчення)

КОМУ Й ДЛЯ КОГО ПОТРІБНА ВІРА В РАЙ І ПЕКЛО.

Пізніше релігія починає навчати, що в блаженну країну можуть потрапити й бідняки — для цього вони мусять тільки тут на землі коритися своїм панам, не повставати проти них і покірливо переносити всі несправедливості, все своє лихо й страждання. Не важко зрозуміти, що вчення про рай та пекло для багатіїв та експльоататорів стало дуже вигідне вчення. Застрашення загробними страхіттями перетворилися в їхніх руках на вузду, за допомогою якої вони стримували народній гнів. Краще, — вчать вони, — помучитись якихнебудь 50—60 років на землі, ніж бути засудженим на вічні муки в пеклі. Коли ж ви, — кажуть вірянам попи, — потерпите ці кілька десятків років, за це дістанете, мовляв, вічне блаженство на "тому світі".

Всю цю хитру механіку, що нею попи паморочили голови вірянам протягом довгих сотень років, надто докладно й старанно опрацьовано в християнській релігії. Попи пишуть і розповідають про рай та пекло такі найдрібніші тонкощі, наче вони сами були там багато років і старанно вивчили всі закутки потойбічного світа. Перед революцією на Україні, як і в інших країнах, друкували й розповсюджували сотні тисяч і мільйони примірників дешевих малюнків у фарбах, де змальовували рай, пекло і страшний суд. Видавали багато й відповідних книжок за такими, приміром, назвами: "Як живуть наші мерці і як житимемо й ми після смерти", "Оповідання блаженної Федори про повітряні митарства" тощо. На малюнках найточніше малювали, а в книжках описували всі до тонкощів вигадані муки в пеклі, що їх добросумлінно обслуговують цілі полки чортів, — всі ці казани з киплячою смолою та сіркою, розпечені скороводи, що їх грішники повинні лизати язиком, хитромудрі щипці та крючки, призначені для мук, та ще тисячі різних речей, що їх вигадала гуляща попівська фантазія, щоб залякати вірян.

Але коли, щоб змалювати ад, попи не шкодували похмурих і дійсно "диявольських" фарб, то щоб вихвалити рай, вони не шкодували фарб на найзахоплювальні й багаті обіцянки. Адже вчення про рай давно вже стало для попів за дуже й дуже прибуткову вигадку. В усі часи вони посилено торгували райськими місцями та райським блаженством. Середніх віків католицьке духівництво на чолі з папою римським продавало найсправжнісінькі квитки до "царства небесного", так звані "індульгенції", або дозвільні грамоти. Варт було тільки купити таку грамоту, і всі твої "гріхи" відразу ж прощалися і прямий шлях до раю був забезпечений. Можна було навіть наперед відкупитися від усіх майбутніх гріхів — звісно, це коштувало трохи дорожче.

ЩО КАЖЕ ПРО ДУШУ НАУКА.

Але досить уже зупинятися на релігійних казках, віра в які задовольняє дедалі менше й менше число людей. Краще погляньмо, як відповідає на запитання "що чекає нас після смерти" наука. Наука знає, що душа, в яку вірять релігійні люди, у людини, як і в інших живих орґанізмів, не існує. Ми живемо, рухаємося, думаємо й почуваємо тільки завдяки нашому тілові та його орґанам. Орґани руху є наші ноги; орґани чуття — очі, вуха, нерви; орґани дихання — легені; орґани мислення — наш мозок і т. ін. Скільки вчені досліджували людське тіло, вони ніде не знайшли ні фантастичної душі, ні місця, де б вона перебувала.

Та щоб пояснити життєві явища, ніякої особливої "життєвої сили", ніякого фантастич-

ного "духу" зовсім не треба й шукати. Останнього часу роблять дуже цікаві досвіди над оживленням окремих орґанів. У людини, що недавно померла, брали, приміром, серце, пропускали через нього особливі рідини, і серце починало тіпатися. Так само ж можна оживити відрізаний палець: на ньому ростиме ніготь, шкіра його виділятиме піт, — одним словом, він виявлятиме всі ознаки живого пальця. Робили спроби й складніші. Брали цілу собачу голову і, пропускаючи через неї наїдні речовини, примушували її розкривати пащу, нащурлювати вуха, моргати повіками. Про що ж свідчать такі спроби? Вони доводять, що для життєвих процесів зовсім не потрібна присутність в живій істоті якась там душа; потрібні тільки певні умови, певні процеси, до пояснення яких наука дедалі більше й більше наближається.

ЩО ТАКЕ СМЕРТЬ?

Але коли в людини немає чудесної душі, то що ж являє собою смерть? У величезній більшости випадків людина вмирає наглою і поневільною смертю, до якої треба залічити смерть від ріжноманітних нещасних випадків, а також всі випадки смерти від хвороби. Просто від старечости, що не йде в супроводі будь-яких хворобливих процесів, вмирає дуже й дуже мало. Таку смерть, що її рідко спостерігається, наука зве природною смертю. Звичайно вважають, що смерть настає вмить і що людина вмирає відразу і, так би мовити, "цілком". Таке уявлення хибне. Після того, що ми звемо смертю, багато частин орґанізму продовжують ще жити, але між тими окремими частинами порушений звязок і це зрештою й призводить до цілковитого відмирання всього орґанізму. Найчастіше за безпосередню причину смерти є зупинка серця. Адже серце жене по всьому нашому тілові кров, а в крові є речовини, що живлять тіло. Крім крови, що являє собою один із тих способів, за допомогою яких встановлюється звязок між життям ріжних орґанів, такі ж звязувальні елєменти є наш мозок та нерви, або, як кажуть, наша "нервова система". Порушення роботи нервової системи так само стає за одну з причин смерти орґанізму.

ЩО БУДЕ З НАМИ ПІСЛЯ СМЕРТИ?

Що ж робиться з людиною після смерти? Усім, мабуть, відомо, що після смерти тіло починає гнити й розпадатися. Це робиться від того, що його починають руйнувати мікроби — малесенькі живі орґанізми, що їх можна бачити тільки в дуже побільшене шкло. Мікроби і за життя людини живуть у її тілі: вони є в кишках, в роті, в носі, на шкірі. Але доки людина жива, її орґанізм бореться з ними; коли ж настає смерть, мікроби проходять в усі орґани і беруться до своєї руїнницької роботи. Завдяки цій роботі, в тілі людини розвиваються смердячі ґази, тіло надувається, від нього йде, як кажуть, трупний сморід. Звичайно, в такому стані небіжчика ховають, тобто закопують в землю. Там тіло руйнується ще швидше. До мікробів там приєднуються хробаки та хробачки всіляких комах, що їдять падло. Частина речовин, що перебувають в рештках людини, перетворюється на ґази, частина йде в ґрунт, частину з'їдає коріння рослин, що ростуть на могилі. З упливом часу від людини лишається тільки сам кістяк. Кістяк може зберегтися протягом довгих років і віків, але зрештою згниває і обертається в "прах" і він*).

В ЯКОМУ РОЗУМІННІ НАУКА ВИЗНАЄ БЕЗСМЕРТЯ.

Орґанізм людини складається з тих же основних частин, або, як їх називають "елєментів", з яких складаються й всі інші тіла природи. До складу наших мязів, шкіри, внутрішніх орґанів входять, головно, речовини, що їх звуть білки та жири. Ці речовини дуже близькі до курячого яйця—до яєчного білка та жовтка. Білки й жири—речовини складні; їх можна розкласти, і тоді ми дістанемо воду, вугілля, залізо, ґаз, азот, трохи соли та ще низку речовин, що входять до складу білків та жирів у невеликій кількості. Найбільше в орґанізмі (як і в орґанізмах інших живих тварин)—води. Вода складає чотири пятих всього нашого тіла і тільки одну пяту його складають тверді речовини. До них треба насамперед віднести фос-

---

*) В деяких рідких випадках, за наявности певних умов, розклад трупа може затриматися; тоді труп перетворюється на мумію, на "мощі". Умови, що затримують трупний розклад — це сухий шпарнетий ґрунт, невпинний вплив холодного повітря та ще деякі інші умови. Нічого чудесного і надприроднього" в муміфікації трупів, звісно, немає.

форо-кислий вапняк, з якого, в основному, складаються наші кістки.

В землі, куди найчастіше потрапляє небіжчик, відбувається, як про це вже казалося, розпад тіла, при чому жадна, навіть найдрібніша частка його не зникає безслідно, бо в світі ніщо ніколи не зникає. У природі відбувається безупинний круговорот: одні речовини переходять в другі, другі — в треті, але ніщо не зникає і ніщо не твориться знову — закон речовин у світі сталий, однаковий. В цьому ми, можна сказати, безсмертні. Адже після смерти наше тіло не зникає безслідно: його складові частини переходять у повітря, в землю. Земля й повітря живлять рослини; значить, стеблини, квітки плоди рослин складаються з тих же речовин, які, може, колись увіходили в тіло живої людини. Тварини живляться рослинами; коштом цієї їжі тварини ростуть, будують свої мязи, орґани. Людина їсть і рослин і тварин, і цілком можливо, що до нашого сьогоднішнього обіду увійшли такі частки, що вже неодноразово правили за будівельний матеріял для людських та інших орґанізмів, що жили на землі минулих часів.

НАУКА БУДУЄ ДІЙСНИЙ СВІТ.

Знищуючи дитячі казки про загробне існування, наука, відмінно від релігії, прагне поліпшити й переробити той світ, що ми його тепер бачимо. Замість нікчемних молитов, вона працює над дійсним поліпшенням нашого життя. Працює вона і в царині боротьби зі смертю. Якщо цілковито подолати смерть — цей всезагальний і неминучий закон природи,—їй навряд чи колинебудь пощастить,—то питання про якомога більше продовження людського життя перебуває вже на шляху до розвязання.

ОГНЕННИЙ ПОХОРОН.

Піклуючися про живих людей, про те, щоб запобігти зараження та хвороб, наука, між іншим, рішучо відкидає наш теперішній спосіб похорону мерців, тобто закопування їх у землю. За найгіґієнічніший, найкультурніший, найзручніший і разом з тим найдешевший і найкрасивіший спосіб ховати людину наука вважає спалення його трупа в особливих електричних печах, або так звану "кремацію". Після спалення в такій печі від трупа лишається всього тільки півтора-два з половиною кільо легкого білого попелу, що його вміщають у спеціяльний посуд і хоронять в особливих кімнатах при крематоріях.

Взагалі огненний похорон існує вже давно. На землях же Радянського Союзу й України, через реліґійні забобони, він почав прищеплюватися тільки після революції. Першого в СРСР крематорія збудована в Москві. Протягом найближчого часу крематорії будуть побудовані й в інших містах Рад. Союзу. На Україні перший крематорій будують в Харкові цього року.

ВІРА В ЗАГРОБНИЙ СВІТ І РАДЯНСЬКЕ БУДІВНИЦТВО. — ЩО КАЗАВ ПРО ЦЕ ЛЄНІН.

Отож, на питання, що нас чекає після смерти, наука, що не боїться правди, відповідає: нас, як живих істот, не чекає після смерти ніщо. Чи значить це, що ми повинні занепадати духом, зректися будь-якої діяльности, праці, будівництва тощо? Ні, ні й ні! Ми повинні радісно й бадьоро брати участь у перебудові людського життя, ми мусимо підносити науку, упертою працею завойовувати кожний крок землі. В цьому нам ніхто не допоможе — всі наші надії ми мусимо покладати тільки на свої власні руки. Наш великий проводир і учитель Володимир Ілліч Лєнін, говорячи про шкоду реліґії, так казав про віру в загробне життя та про боротьбу трудящих за справжнє, а не казкове щастя: "Сучасний свідомий робітник, що його виховала велика фабрична промисловість, освічений міським життям, відкидає від себе з призирством реліґійні забобони, лишає небо в розпорядженні попів та буржуазних святенників, завойовуючи собі краще життя тут на землі. **Сучасний пролетаріят стає на бік соціялізму, який притягає науку до боротьби з реліґійним дурманом і звільняє робітника від віри в загробне життя тим, що згуртовує його для справжньої боротьби за краще земне життя".**

ЗЕМЛЯ МАЄ 2 МІЛІЯРДИ ЛІТ.

В Кенінґсберґу відбувався на днях зїзд німецьких природників. На зїзді виголосив реферат проф. др. Отто Гон, в якому зазначив, що по провіренню своїх дослідів дійшов до висліду, що вік землі виносить 2 міліярди літ. Людина одначе появилася щойно перед 300,000 літ.

ЩО МОЖНА ПИТИ

Багато людей дуже часто задовольняють свою спрагу пивом, а іноді й вином. Це справляє таке враження, ніби люди або не знають, або забули, що є багато інших, корисніших напоїв, або ж склалася погана навичка до цих напоїв, і чимало зусиль треба покласти на те, щоб люди усвідомили шкоду від них, щоб спонукати людство боротися проти цієї поганої навички.

Ми маємо на меті оцінити значіння найприступніших напоїв: молока, чаю, кави і какао.

Сама природа призначила молоко для живлення молодого орґанізму. Воно містить у собі всі потрібні для тіла речовини і до того ж в найкращих співвідношеннях. Що ж містить у собі молоко? Все те, що має в собі наш орґанізм. Отже, можна самим молоком живитися, і людина ростиме й буде здорова. Але коли для немовляти, дитини досить самого молока, то дорослому довелось би випивати молока занадто багато.

Молоко містить у собі білки, жири, вуглеводани, мінеральні речовини (або солі), бродила (ферменти), вітаміни, тобто ті життєві основини, що без них орґанізм не може рости й слабує або на рахіт або на цинґу, або ж на нервові недуги. Далі молоко містить у собі оборонні речовини або протитіла, протиотрути, що убезпечують від заразних недуг. Крім того, молоко містить у собі фаґоцитів, тобто клітини, що поїдають бактерії. Славнозвісний учений Мечніков вважає, що фаґоцити обороняють нас також проти мікробів і радить часто пити молоко.

Далі, з напоїв, що їх вельми рекомендує більшість учених, це чай, кава й подібне до них своїм впливом — какао. Всі вони містять у собі ту саму дієву основину — теїн або кофеїн, що збуджує нервову систему. Чай (і кава), яко напій, проганяє сон, дає орґанізмові бадьорість, виносливість. Та ніби так впливає й алькоголь. В чім же ріжниця? Ріжниця в тім, що алькоголь спочатку дійсно збуджує, а потім замість цього збудження швидко настає пригнічення. Такого пригнічення не дає ні чай, ані кава. Збудження, бадьорість, виносливість після чаю наростають ступнево й повільно проходять. Крім того, збудження при алькоголі — це тільки облудне явище: коли після алькоголю думки швидко снуються, то це є лише наслідок того, що спирт пригнічує гальмівні, тамувальні центри; думок більше, ніж у тверезої людини, але якістю, вартістю гірші. Те — і щодо розмови: п'яний більше говорить, але його розмова вже скидається на балаканину, а часом на варнякання. Те — і щодо м'язневих рухів: людині на підпитку спочатку здається, що рухи її відбуваються лекше, швидше, але узгодженість (координованість), доцільність цих рухів — сумнівні, і ця сумнівність буває тим більша, чим більше людина випила. Рухи стають не такі точні, як треба, і продукт ручної роботи п'яного завжди буває гірший, браку в питущого завжди більше. Самоконтроль падає: п'яна людина завжди сама собі здається і розумнішою і дужчою.

Цілком інакше, ніж алькороль, впливають чай і кава. Недарма, коли хто отруюється спиртом, лікарі дають всередину або впорскують під шкіру кофеїн (або теїн), тобто дієву основину чаю та кави.

Спирт і кофеїн, щодо впливу свого на людину, являють собою ворогів - супротивників (антаґоністів). Треба їх зробити супротивниками і в житті, і в суспільстві, соціяльними ворогами один одному.

Добрий чай повинен містити в собі кофеїну не менш, як 1%. Крім нього, в чаї міститься трохи не 10% чинбових речовин, що діють на шлунок трохи закреплююче; потім найважливіша складова частина чаю — це етерова олія, що приємно збуджує нюх і смак. У каві цієї етерової олії більше, а чинбових речовин — менше.

Надзвичайно цікаво, що людина в ріжних місцях світу несвідомо вишукала рослину одну до одної цілком неподібні, а проте вони містять у собі ту саму дієву основину — кофеїн або теїн. В Індії знайдено чагарник — чайне дерево, в Арабії — кавове дерево, в Африці — дерево "Кола", в Південній Америці — параґвайську вербу. З них людина почала робити

напої. Вивчаючи їх багато століть, вчені виявили, що в усіх цих рослинах міститься та сама дієва основина — кофеїн, що надає орґанізмові бадьорости й виносливости.

Дуже подібно до цих напоїв впливають також какао й шоколад; вони містять у собі теобромін — речовину, що складом і впливом своїм вельми близько подібний до кофеїну (теїну). Ріжниця між чаєм і кавою та какао і шоколадом є та, що вони неоднаково поживні. Чай і кава самі з себе дуже мало поживні, білку й жиру в них дуже мало. Ми їх штучно робимо поживними, додаючи молока, цукру. А какао й шоколад містять у собі більше жиру (трохи не 50%) і через те вони поживніші. Дієва основина їхня — теобромін — набула свою назву від американського дерева теоброма. Какао — це його насіння, що з нього мексиканці готували напій ще за давньої-давнини. Вчений Лінней найменував так це дерево за надзвичайну бадьорість, що її надає напій, виготовлений з його насіння, — "теорбома", це значить "їжа богів". Додаючи до какаової маси близько 50% цукру та мало не 1% пряностей, перетворюють його на шоколад.

Вживати чаю, кави й шоколаду не можна рекомендувати дітям і нервовим людям, бо в них нервова система й так уже легко збуджується.

В. А. Углов.

СЕНЗАЦІЙНИЙ ПРОЄКТ

Перед ледовою добою Середземне море не було получене з Атлянтійським і Індійським океанами, але було морем—озером. Ріки, які вливаються до Середземного моря, дають йому на секунду 40 тисяч кубічних метрів води, а рівночасно випаровує зі Середземного моря кожної секунди 130 тисяч кубічних метрів води. Якщо б Середземне море відгородити від Атлянтійського й Індійського океанів, його рівень води можна б дуже скоро обнизити, завдяки, що кожної секунди випаровує з Середземного моря 90 тисяч кубічних метрів води більше, ніж її до нього припливає.

І такий саме проєкт — обниження рівня води Середземного моря — опрацював німецький учений Сербель. Він запропонував побудувати на Заході на лінії Ґібральтар—Сета в найплитшому місці греблю. Ця гребля мала б бути висока на 320 метрів, широка в підставі 550 метрів, в горі 50 метрів. Обєм тієї греблі виноситиме біля 2 мільйонів кубічних метрів. Також саму греблю треба б теж побудувати біля Суеського каналу.

Проф. Сербель проєктує обнизити рівень води в Середземному морі о 200 метрів, так, що глибина моря біля греблі виноситиме біля 120 метрів. Таким чином осягнеться ріжницю між рівнем вони в Атлянтійськім океані й Середземнім морі. І от при помочі неограниченої скількости води в Атлянтику і спаду 200 метрів можна осягнути великанську водну енерґію, так по европейській стороні (160 мільйонів коней) і по африканській (7,200,000 коней). Сербель пропонує використати ту енерґію в першій мірі для наводнення Сагари. Таким чином 6 мільйонів кільометрів пустині можна б перемінити в дуже урожайну країну. Якщо б обнизити рівень води в Середземному морі, з під води виринуло б 660 тисяч квадратових кільометрів землі. До того нового континенту, що виринув би з води, належали б: дно майже цілого Адриятику, який повстав щойно в поледовій добі, побережжя Европи, Африки й Азії.

Кошти виконання цього ґіґантичного проєкту виносили б 8 мільярдів доларів.

Проєкт Сербеля дає деякі відємні сторони. Сербель не бере під увагу тієї евентуальности, що землетрус може знищити зовсім ґібральтарську греблю і вода з Атлянтику заляла б знову ті простори, які виринули б з води. А теж деякі вчені твердять, що в наслідок відгородження Середземного моря від океану, рівень води в останньому піднісся би й вода океану заляла б тоді прибережні, нище положені землі.

ТОВАРИШКИ! ВИРІВНУЙТЕ ЗАЛЕГЛУ ПЕРЕДПЛАТУ НА "РОБІТНИЦЮ"!

ВСЯЧИНА

ТЕЛЄФОН, ЩО ПІД НЕПРИСУТНІСТЬ ЗАПИСУЄ РОЗМОВИ.

В Карльскроні (в Швеції) роблено спроби над збудованням телєфонічного апарату, який під неприсутність власника автоматично відбирав би розмови, а після приходу власника їх віддавав би. Винахідниками є карльскронський консуль Карло Фоґель і майстер Й. Лярсон. Заступники карльскронської преси підчас демонстрації нового апарату набрали переконання, що то епохальний винахід. Апарат, менше-більше величини машини до писання, уставляється біля звичайного апарату і він підчас присутности власника не функціонує. Щойно як власник виходить з хати, потребує лише натиснути ґузик і апарат уже получений з телефоном і з найближчою телефонічною станцією. Коли хтось кличе власника, то апарат автоматично кількома дзвоненнями повідомляє, що властителя нема вдома. Але той хто викликав власника, може говорити, хоч власника нема дома, а кожне слово задержується в фоґель-лярсоновім голосовім маґазині. Апарат може помістити 40 розмов, а заповнений розмовами маґазин можна заступити новим маґазином, також за автоматичним потисненням ґузика. Власник після повороту до дому потребує лише наложити апарат для віддачі (репродукції) розмов, які записались в час його неприсутності. Розмови є зовсім виразні, зовсім чисті, а можна їх чути на далеку віддаль.

ГОЛЕ ПЛЕМЯ, ЯКОМУ НЕ ШКОДЯТЬ УКУШЕННЯ МОСКІТІВ.

Професор Док в университеті Йоганесбурґу (у Наталі — в півд. Африці) вернувся недавно з наукової подорожі серед племени Батва, як жиє у північній Родезії, серед великих мочарів Люканґа. Ці страшні мочари забезпечують їх уповні перед зовнішними неприятелями, бо вони не важаться запускатися у смертоносні глибини. Племя Батва почувається тут наче риба у воді. Люде ці жиють у хатинках, побудованих на човнах, а мочарами перепливають маленькими човенцями. Займаються передовсім риболовлею. Ловлять рибу тризубчастими вилками, а вживають і отруї. Мерців своїх не закопують, але вивозять трупів поромами геть у глибину мочарів, де їх полишають. Ці люде не носять ніякого одягу, а мочари аж кишать від комарів. Проти їх укушень тубильці безпечні і про малярію у них нема мови.

КІЛЬКО У СВІТІ Є ДАКТИЛЕВИХ ПАЛЬМ?

Дактилева пальма, найважніша культурна ростина в оазах пустинних країв Старого Світа, є предметом теперішніх обчислень. Вислід тих обчислень позволить оцінити економічне значіння поодиноких оаз. Головним осередком пальмової культури є Ірак із 30 мільйонами пальм і Персія з 10 мільйонами пальм над Перським заливом. Індія має півтретя мільйона тих дерев. Іран 2 мільйони. Завдяки великій культурі того дерева колись давно Арабію називали "щасливою". Тепер там є яких 9 мільйонів пальм. Єгипет із Сінайським півостровом, Суезом і західними оазами має їх 11 мільйонів. В північно-африканській італійській кольонії доходить число пальм 9 мільйонів, а у французьких посілостях є головні культури в Альжирі (7,210,000 дерев) і в Тунісі (2,138,075 дерев). Ті числа торкаються лише родючих пальм, а не всіх. Пальма є ростина двопола. Далеко менше дактилевих пальм росте в південній Европі, в південній Африці і в тропікальних околицях: Мексику, Бразилії, Перу, Арґентини, південної Каліфорнії й Арізони. Загальне число дактилевих пальм доходить до 90 мільйонів. Дактилі то головна пожива народів північної Африки, Арабії і Персії. Сік із пнів пальм пють як вино, молоді листки польм їдять як капусту, а зернята мелять для худоби і як суроґат до кави.

ВЕЛИКА ВОЗДУШНА КАТАСТРОФА.

В неділю рано 5 жовтня, а на канадійський час в суботу около 10 години вечером, сталася величезна воздушна катастрофа у Франції. Там коло Міста Бове, яких 40 миль на північний захід від Парижа, впав на землю британський кермовий бальон Р-101 і згорів наслідком експльозії нафти. У вогні горіючого бальона загинуло 47 осіб. Між ними кільканайцять визначних знатоків авіяції та будови кермових бальйонів. Кілька осіб виратувалося.

Цей воздушний корабель вибрався в суботу 4 жовтня в подорож до Індії, яка мала тревати 5 до 6 днів. Це мала бути пробна подорож, такасама, як була подорож подібного братійського кермового бальона Р-100 в серпні цього року до Канади. Р-101 був найбільшим кермовим бальоном на світі. Його довжина була майже 800 стіп а ширина в найгрубшому місці 142 стіп. Він був устаткований люксусово, бо навіть мав салю до танців. Його будова коштувала около 10 мільйонів доларів.

Німці та американці, хоч вислали співчуваючі телеґрами до Британії, тішаться в душі, що таке сталося, бо це дає їм перевагу у воздусі.

НАЙСТАРШИЙ РАХУНОК НА СВІТІ.

В звалищах Вавилону найшли невеличку камінну табличку. Археольоґи думають, що то є найстарший у світі рахунок. Написаний є там клиновим письмом рахунок на доставу баранини. Оцінюють той рахунок на 5,000 літ. Тепер той документ є у Пенсилвенійському университеті.

БУВ БИ НЕ ЗНАВ.

Пацієнт: Алеж, доктор, я навіть і не сподівався, що нездужаю на серце!

Лікар: Бачите! Коли-б ви не були прийшли до мене, то були би далі жили собі й посивіли і не знали би, що на ділі вам бракує!

НАШІ ТОВАРИШКИ ПРАЦЮЮТЬ.

В нашій місцевости Кіченер, Онт., існує відділ Жінсекції ТУРФДім, але на сторінках "Робітниці" про него згадується дуже мало. Правда, в минулому наш жінвідділ працював так слабо, що про него дуже мало що можна було писати. Та зараз справа мається зовсім інакше і тому є що писати про орґанізованих українських робітниць нашої місцевости.

Наш жінвідділ складається переважно з товаришок, що працюють у фабриках. Я думаю, що й тому саме вони дійсно зацікавлені в орґанізаційній праці. Страшний капіталістичний визиск і поневолення заставляють їх до цего. Вони бачуть, що робітниці багато більше поневолені і визискувані як робітники, тому, що в своїй масі менше клясово свідомі і дуже слабо зорґанізовані. Цим і поясняється те, що наш жінвідділ став від якогось часу активний.

Товаришки мають що середи спільні читання. На них приходять вони майже всі. Беруть участь в концертах і представленнях та спільно з товаришами працюють на всіх інших ділянках орґанізаційної праці.

Наш жінвідділ невеликий і такому малому числові товаришок досить тяжко виконувати всю орґанізаційну роботу. Та товаришки свідомі того, що як вони не виконають цеї роботи, то ніхто за них її не зробить. В них є віра, що спільними силами при добрій волі все можна виконати.

Тепер настав осінній сезон і по відділах наших орґанізацій розгортається ріжна праця, а в тому числі і праця на сцені. Я пригадую собі минулі часи, кілько то нераз режісер мав клопоту з роздаванням роль. Всі відказувалися, викручувалися, не хотіли брати малих роль то що. А за́раз не те. Товаришки, не зважаючи на тяжку працю у фабриках, не зважаючи на умучення, приймають ролі без вимівок. Режісер знову старається наділювати товаришок ролями так, щоби їх не перемучувати. Словом, в їхній праці є гармонія.

На цьому місці я ще хочу сказати про одну недостачу в наших місцевих орґанізаціях. В нас є товариші, що стоять вже роками в орґанізації, але вони чомусь не зробили нічого, щоби приєднати й своїх товаришок до орґанізації і ті не є в Жінсекції. А їм вже давно пора бути в ній та помагати жінвідділові в його праці.

Про це в нас вже нераз говорилося і говориться, але те говорення чомусь відбивається від тих товаришів як горох від стіни. Тому я в імені добра орґанізації апелюю до тих товаришів, щоби вони більше освідомляли своїх товаришок і щоби дали змогу своїм товаришкам належати до орґанізації.

Це є навіть в інтересі їх особистого життя, їх домашньої гармонії. Коли товариш і товаришка разом працюють в орґанізації, то в них є однакові погляди на життя і світ, а тимсамим є й гармонія. Якщо ні, то це часто спричиняється до непогодженостей і негодовання. Так, наприклад, піде товариш на мітінґ, а товаришка марнує той час на пустих балачках з сусідками. Коли ж товариш верне домів, то товаришка нерідко ще й гримає на него — мовляв, інші чоловіки сидять вдома, а ти ходиш кудись і ходиш.

Це все можна і треба усунути. Всі робітники і робітниці повинні разом належати до орґанізації, бо нас разом гнобить капіталізм. Робітниці повинні вступати до орґанізації, щоби боротися проти визиску і щоби навчитися виховувати як слід своїх дітей. Найвища пора, щоби ми визбулися тої старої, шкідливої думки, що якось живемо, та й наші діти будуть якось жити. А їх треба таки виховувати в клясовій свідомости, треба їм вказувати хто їх вороги і як вони повинні боротися за нове краще життя.

Свій.

Кіченер, Онт.

МИ МОЖЕМО БАГАТО ЗРОБИТИ.

Люблю читати нашу дорогу "Робітницю". Багато цікавих статтів і дописів містить вона. Багато робітниць дописують до неї. Вони пишуть про своє життя і свою боротьбу проти капіталістів. Мені болючо за наших товаришок з Нової Скошії, що вони так мало дописують до "Робітниці". Я думаю, що це

діється так тому, що наші товаришки звикли йти позаду чоловіків і залишати всю громадську роботу для них. Але так не повинно бути. Ми повинні брати участь в громадському життю разом з товаришами. Інакше робітничий рух не може бути вповні міцний.

Я радію тим, що по наших орґанізаціях товариші працюють спільно з товаришками. Ми, жінки майнерів у Новій Скошії можемо багато зробити для робітничого руху, бо ми маємо трохи більше часу, як наші чоловіки, які мусять тяжко працювати в майнах. А ми знаємо, як жорстоко капіталісти визискують їх там. Наші товариші майнері орґанізуються тепер і чимраз завзятіше починають боротися проти майновласників.

При нашому відділі ТУРФДім зорґанізовано недавно відділ Жінсекції, який взявся активно до праці. Товаришки взяли на себе обовязок приєднати до свойого жінвідділу якнайбільше членкинь. Числом наш жінвідділ невеликий, але як ми будемо активно працювати, то ми багато зробимо. Головну свою увагу ми повинні звернути на працю між неорґанізованими робітницями і вирвати їх з під впливу капіталістів та їхніх слуг петлюрівців то що. Ці вороги революційного робітничого руху задурманили дуже багатьох робітниць. І тепер ті робітниці не знають, хто їх друг а хто ворог. Багато з них настільки засліплені капіталістичним дурманом, що й ворожо відносяться до своєї соціялістичної батьківщини Радянського Союзу. Ми мусимо піти між тих робітниць, розкрити їм очи і навчити їх розуміти ролю і значіння Радянського Союзу, навчити їх розуміти суспільне життя і боротися за свої інтереси.

Далі ми мусимо втягнути як найбільше число робітниць до боротьби проти імперіялістичної війни і проти збройного нападу на Радянський Союз. А капіталісти не на жарти приготовляються тепер до збройного нападу на Радянський Союз. Минулого року вони були нацькували на Радянський Союз китайських мілітаристів, але що дістали від радянських робітників і селян належний відбій, то й мусіли відступити. Вони тепер стараються приготовитися так, щоби не програти при тому нападі. Але вони помиляються, бо в обороні Радянського Союзу стане робітництво цілого світу, а в тому числі і ми канадійські робітниці і робітники.

Отже берімся, товаришки, активно до праці-боротьби за своє визволення!

М. Філіпович.

Домініон, Н. С.

МИ ЗОРҐАНІЗУВАЛИ ЖІНВІДДІЛ ІМ. РОЗИ ЛЮКСЕМБУРҐ.

(Допис з Франції.)

Українські робітниці у Франції чимраз масовіше обєднуються в свої революційні робітничі орґанізації. Дня 27 серпня ц. р. українські робітниці влаштували в місті Рубе, Північний район, збори і на них зорґанізували жіночий відділ імені Рози Люксембурґ.

Від імені комітету Північного району збори відкрила т-ка Петрова. Вона привітала присутних від імені згаданого комітету і зясувала тяжке положення робітниць в капіталістичній Франції. Після неї промовляла т-ка Лещинська. Бесідниця вказала на те, як тепер жінки- робітниці виходять в цілому світі на фронт клясової боротьби, звернула увагу на те, що жінки-робітниці повинні орґанізуватися і боротися за своє визволення та звернулася до присутних робітниць зі закликом, щоби заснували на терені Рубе свою орґанізацію.

Товаришки охотно вдігукнулися на її поклик і зорґанізували жінвідділ імені Рози Люксембурґ. До президії жінвідділу увійшли слідуючі товаришки: М. Петрова — секретарка, С. Заморило — її заступниця, Ю. Мандяківна — секр. фінансова, М. Л. і М. Солтес — запасні члени.

Новозорґанізований відділ виніс такого змісту поклик-просьбу до всіх робітничих орґанізацій на еміґрації:

"Ми, українські робітниці міста Рубе зорґанізували 17 серпня 1930 р. жіночий відділ імені Рози Люксембурґ, щоби в ньому працювати і боротися проти капіталізму. Ми просимо всіх робітничих орґанізацій на еміґрації, щоби допомогли нам в тій нашій праці робітничою літературою, що висвітлює участь жінки в клясовій боротьбі.

Всі жінки робітниці повинні ставати до лав робітничих орґанізацій, бо тільки обєднаними, орґанізованими силами ми скинемо з себе ярмо капіталізму".

Літературу посилайте на таку адресу:

M. NOVAKOWSKA
23 L Alouette, Roubax (Nord)
France

М. Петрова, секр.

ЛЕКЦІЯ ТОВ. ПОПОВИЧА.

В понеділок 29 вересня в салі УРД наші товаришки мали нагоду почути дуже цікаву лекцію, яку виголосив тов. Попович на тему: "Жінка в минулому і сучасному".

Лектор почав говорити від жінки вминулому, коли ще не було жінки-робітниці в теперішному розумінню і як вона давно боролася за своє краще існування. Сказав також, яке поневолення терпить жінка в теперішному часі в капіталістичних країнах по фабриках та як капіталісти вживають всіх можливих способів, щоби використати її силу за багато нижчу платню від платні робітників. Товариш спинився теж на питанню жінки в політичному життю, в якому теперішний лад не дає її ходу. Він говорив, що є багато чоловіків, що не визнають рівноправности для жінок — але є також і багато жінок, що теж не визнають себе рівноправними, бо думають, що вони не здібні брати участь в робітничому русі. Ще й шкодять своїм чоловікам, які беруть участь в орґанізації, говорячи: "А чого ти так що вечера ходиш до тої орґанізації? Десь другі чоловіки хати тримаються, а ти все там та там". І приходиться нераз неодному чоловікові в практичному життю потерпіти від своєї дружини через її клясову несвідомість.

Лектор тим самим вказав на потребу жінки бути в орґанізації, бо як жінка належить до орґанізації, то вона скріплює робітничий рух і веде боротьбу за свою рівність. Товариш довше спинився на ролі жінки робітниці в клясовій боротьбі. Він сказав, що по довшій боротьбі, жінка таки добється своєї рівности і стане на рівні з чоловіком, як цего вже добилася жінка в Радянському Союзі.

Присутні були дуже зацікавлені лекцією і уважно слухали, щоб схопити кожне слово. Лекція була захоплююча від початку до кінця. Ті, що були присутні на ній багато скористали, а ті, що байдужно ставляться до освіти будуть жалувати, бо з таких лекцій можна багато скористати.

Забава в користь базару.

В четвер 2 жовтня ц. р. наш жінвідділ устроїв в салі УРД товариську забаву за збіркою річей на базар, який розпічнеться на 9 грудня ц. р. До цеї забави товаришки з заряду приготовили перекуску і поробили всі старання, щоби ця забава принесла користь для базару та задоволення для товаришок. Так і сталось. Забава вийшла досить успішно. Бо вплинуло з неї 22 річи і $4.70 колекти в користь базару. Всі товаришки гарно забавлялись і з задоволенням розійшлись домів.

Такі товариські забави будуть устроюватися по хатах товаришок і в УРД (наколи можна буде дістати салі) аж до місяця грудня. Я вірю, що кожна товаришка постарається бути на цих забавах і цим допоможе зібрати як найбільше річей і колекти, з якої можна буде докупити річей для базару.

Вінніпеґ, Ман. *Робкорка.*

Товаришки! Читайте і поширюйте "Робітницю" між широким загалом робітниць і незаможних фармерок!

ЩОСЬ ВОНО НЕ ТАК.

В 19 ч. "Робітниці" появився допис нашої робкорки з Вінніпеґу. Вона написала допис до "Робітниці", але не стільки про працю у відділі, скільки на оправдання того, чому то вона не писала. Мабуть, щоби те оправдання вийшло гладше, то вона критикує в дописові всіх членкинь за те, що вони не пишуть.

Зрозуміло, що членкині повинні писати, але коли робкорка, якій доручено писати про працю у відділі, не робить цего і для свого оправдання береться критикувати інших, то це вже виходить несмачне.

Далі робкорка пише, що була два місяці поза Вінніпеґом і тому не могла писати про працю у нашому відділі. Це правда, робкорка була поза Вінніпеґом два місяці. Але в той же сам час вона бачила працю в багатьох інших жінвідділах, що давало її багато матеріялу до писання. Вона могла порівняти працю інших відділів з нашою працею і дописи були би вийшли дуже цікаві. А головне ця товаришка є робкоркою від початку цего року, а за той час написала всього 1 чи 2 дописи. 2 місяці перебування поза Вінніпеґом є дуже слабим оправданням з боку робкорки за неписання дописів.

Робкорка пише, що в минулому товаришки більше цікавилися своєю сторінкою в "Робітниці", як цего року. Це правда, але, наприклад, минулорічна робкорка сама написала 12 дописів до "Робітниці", а це додавало охоти до писання іншим членкиням.

Я думаю, що оправдання

нашої робкорки, не справдує її. Товаришка повинна взятися до праці і старатися надолужити занедбану працю тепер. А писати є про що, бо ми тепер з приходом осіннього сезону пускаємо працю на повний хід. Наш Жінвідділ часто влаштовує лекції і спільні читання, почав читати звіт з XI З'їзду ТУРФДім, приготовляється до базару і до листопадової пресової кампанії то що. Товаришки влаштовують забави на придбання річей на базар, а теж приготовляють речі на базар в дома. Притому я вірю, що наші членкині активно попрацюють в листопаді в корисить "Робітниці", себто приєднають їй багато передплатниць і зберуть для неї належну суму пресового фонду.

Членкині нашого жінвідділу не повинні зрозуміти, що я оправдую себе і їх за те, що ми не дописували до "Робітниці". Ні, я зовсім цего не роблю. Я свідома того, що ми теж занедбали дописування до "Робітниці" і що ми те занедбання рішучо повинні виправити, себто ми повинні постійно і часто дописувати до нашого журналу.

В. Маріянна.

Вінніпеґ, Ман.

ТРУДЯЩА ЖІНКА ДВІЧІ ПОНЕВОЛЕНА.

Трудяща жінка в капіталістичному ладі є двічі поневолена: раз як жінка-робітниця і як жінка-мати. В першому випадку, робітниця віддає весь свій труд та здоровля на збільшення капіталістичних зисків. Вона працює звичайно довші робочі години і за багато меншу платню, як дістає робітник. В другому випадку жінка-робітниця є поневолена як мати, часто від свойого власного чоловіка, а теж важким хатнім рабством.

Капіталісти стараються втягнути як найбільше робітниць і молоді до праці тому, що вони можуть видусити з них більше зисків, як з робітників, які краще зорґанізовані. Вони все більше й більше викидають робітників з роботи, а на їх місця приймають до праці жінок-робітниць, які мусять працювати довгі години за дуже низьку заробітну платню.

Скільки ж то терпінь і знущань зазнає робітниця від власників знарядь праці та їхніх наставників, що призвичаєні вважати робітниць за своїх невільниць.

Для робітниці, що має бути матерею немає в капіталістичних країнах ніякої охорони ані опіки. Вона мусить працювати до останнього дня і не дістає найменшої відпустки від праці перед і по породах. Вона витрачує при варстаті в фабриці рештки своїх сил. Це діється в усіх капіталістичних підприємствах. Робітниці-матері мусять працювати безперервно і без огляду на це, що вони повинні кормити своїх немовлят. Капіталістична система зробила матір-робітницю додатком до машини так само як чоловіка-робітника.

Мати працює тяжко, довгі години і виховує своїх дітей з перших днів їхнього життя на дорослу молодь. Ці діти виростають і переймають на себе обовязки батьків. Молода робітниця стає новою жертвою капіталістичного визиску і поневолення.

Визиск, поневолення і гнет капіталізму заставили жінку-робітницю стати до боротьби за своє визволення з під капіталістичного ярма. Жінка-робітниця зможе визволитися тільки тоді, як буде визволена робітнича кляса взагалі.

Сила працюючих полягає в їхній орґанізованості, тому робітниці повинні орґанізуватися. Вони мусять вступати в ряди боєвих робітничих орґанізацій, та разом з робітниками боротися проти капіталістичного визиску, проти свого спільного ворога-капіталу.

Окрім цего, ще одне важливе завдання спадає на жінку-робітницю, а це виховання своїх власних дітей. Робітниці не сміють забувати, що коли вони будуть самі орґанізовані і будуть в цьому дусі виховувати своїх дітей, то їх діти будуть йти тим самим революційним шляхом боротьби проти капіталу, що й вони самі. Тому і молодь треба орґанізувати і кожна робітниця повинна памятати та дбати про те, щоби її діти належали до робітничих орґанізацій.

Коли ми визискувані і поневолені ще гірше як робітники, то кожна з нас повинна належати до своїх робітничих орґанізацій і разом з чоловіками-робітниками боротися під революційними прапорами проти капіталізму.

Пролетарка,
учениця ВОК.

СПРОСТУВАННЯ.

Форт Вил'ям, Онт.

В 16 ч. "Робітниці" в поквітуванні збірки передплат на "Робітницю" поміщено. Т-ка Е. Чепесюк зібрала $28.50 а має бути: **Т-ка Чепесюк зібрала $45.00.**

І. Горняк.

СТОРІНКА МОЛОДІ

НАШІ ТРИМІСЯЧНІ ІСПИТИ.

Українську Робітничу Діточу Школу засновано в Мавнт Картієр, Б. К. старанням місцевого відділу ТУРФДім. Учителює в ній тов. Миронюк. Дня 3 серпня ми перейшли тримісячні іспити. В часі іспитів були присутні всі наші родичі. Іспит почався в другій годині пополудні. Ми перейшли граматику і читання та приступили до оповідання. Ми оповідали про жовтневу революцію, про радянські республики, про Тараса Шевченка, про життя рослин й інші оповідання.

По оповіданню ми писали ноти і переграли з нот дві пісні. На тому іспити закінчено.

Вислід іспитів такий: 5 учнів перейшли до другої кляси, пять лишилися в другій клясі, бо не вчилися добре, а шість учнів перейшли до шестої кляси. Учні нашої УРДШколи мусять трохи більше припильнувати навчання.

Марія Гулид, учениця 3 кл.
Мавнт Картієр, Б. К.

ФАРМЕРСЬКІ "ГАРАЗДИ".

Ось кажеться недавно була весна. Фармері енерґійно бралися до праці. Орали, сіяли скородили і т. д. Ми фармерська молодь помогали батькам. Помогали працювати і думати над тим, звідки дістати насіння і ріжного знаряддя для оброблення поля.

Наробилися, обробили свої шматки землі, обсіяли і стали ждати на ріст збіжжя. Збіжжа посходило й гарно росло. Всі раділи, що ось прийдуть жнива, позбираємо все те збіжжа і трохи нам лекше буде.

Фармері надіялися, що тим збіжжам трохи посплачують довги, позаплачують податки та й думали, що може ще який цент на домашні потреби лишиться. А вийшло зовсім, що іншого. В нашій місцевости, наприклад, град вибив збіжжа, а в інших місцевостях фармері хоч зібрали збіжжа, то немають з него ніякої користи, бо воно таке тане, що бідних фармерів більше коштує виробления його. Бідні фармері стоять тепер над берегом загибелі. Одинокий ратунок для них — це орґанізуватися і спільно з робітниками боротися проти теперішнього ладу, що спричиняє всі ті лиха.

П. Гоцалюк.
Мирнам, Алта.

АКТИВІЗУЄМО ПРАЦЮ.

Щоби зактивізувати членство пашого відділу Секції Молоді в Дромгелер, Алта., ми відбули 22 серпня спеціяльні збори. Ходило головно о те, що наші члени і членкині були занедбали від якогось часу орґанізаційну працю. Деякі приходили на збори тільки деколи, деякі постійно спізнялися, а деякі не приходили зовсім. Теж були досить великі занедбання і в іншій орґанізаційній праці.

На спеціяльних зборах промовляв до нас тов. Никифорук. Він говорив нам про значіння і завдання Секції Молоді та вказував, як ми повинні ті завдання виконувати.

Члени і членкині вислухали його промову з великою увагою і пообіцяли, що надалі будуть активно працювати в орґанізації. Вірю, що вони виконають свою обіцянку. Тимбільше, що до пашої місцевости приїхав учителювати в УРДШколі т. В. Никифорук, який поможе нам працювати.

24 серпня дромгелерські українські робітничі орґанізації влаштували пікнік. Наша молодь виступала на ньому зі спортовою програмою. Змагалися між собою два тіми: хлопячий і дівочий. На жаль, хлопці перемогли нас дівчат. Винні в тому ми самі, що не старалися набути належну вправу.

Спортом керував голова спортового комітету т. Ю. Данилюк.

З пікніку всі були задоволені.

С. Ш., юнкорка.
Дромгелер, Алта.

КНИЖКИ, НАДІСЛАНІ ДО РЕДАКЦІЇ.

М. Калинчук: Де ставок та млинок, оповідання. Рисунки С. Гординського. "Вікна, Львів 1930 р. Ст. 45.

Пасанто: Злочинець, новеля про американську справедливість. "Вікна", Львів, 1930 р. Стор. 16.

М. Кічура: Відблиски криці, поезії. Д.В.У., Харків, 1930 р. Стор. 218.

ЖЕРТВИ НА ОРҐАНІЗАЦІЙНИЙ ФОНД ЖІНСЕКЦІЇ ТУРФДІМ.

Торонто, Онт.

Т-ка Франя Дозорик зібрала на лісту ч. 934 по 25 ц.: Ф. Дозорик, З. Мазичко. Разом 50 ц.

Т-ка Павліна Максимонько зібрала на лісту ч. 913 по 25 ц.: П. Максимонько, П. Боран, А. Попок, Іванов, т-ка Чабан; по 10 ц.: Г. Калинюк, Чорний, Плочко, Тапець, Романок; Тимунь 20 ц.; по 5 ц.: Мальований, т-ка Заяць. Разом $2.10.

Т-ка Палагна Копочинська зібрала на лісту ч. 905: Т. Бережанський 50 ц.; по 25 ц.:П. Копачинська, Т. Чабан, Н. Мельник, Ю. Цюпа. Разом $1.50.

Т-ка Анна Баран зібрала на лісту ч. 920 по 25 ц.: М. Дутка, Д. Дутка; по 15 ц.: Анна Баран, Матвій Баран; по 10 ц.: Іван Корба, Василь Фачило, Уласович М., Іван Стеранко, А. Шевчишин, В. Чічко, Н. Джуґало, М. Михасюк. Разом $1.50.

Т-ка Флоренс Бережанська зібрала на лісту ч. 915 по 25 ц.: Т. Бережанський, Ф. Бережанські. Разом 50 ц.

Т-ка Катря Гарасимівна зібрала на лісту ч. 924: К. Гарасимівна 5 ц.; по 25 ц.: Олека, Пєкний, І. Звобровський, С. Ґебз. Разом $1.25.

Т-ка Софія Мажеська зібрала на лісту ч. 912 по 25 ц.: З. Мазиско, Ф. Дозорик. Разом 50 ц.

Т-ка Д. Босович зібрала на лісту ч. 886: Р. Маркович 25 ц.; по 10 ц.: Науворний, Вій, Моборий, Н. І. Диба, Н. Федочк, Ю. Павзюк. Разом $1.20.

Т-ка Марія Івасів зібрала на лісту ч. 926 по 25 ц.: Н. Ґовда, Д. Фодчук, М. Івасів. Разом 75 ц.

Т-ка Марія Масєвич зібрала на лісту ч. 908: М. Масєвич 50 ц.; С. Стайнберґ 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Анна Данелейчук зібрала на лісту ч. 878 по 25 ц.: М. Гилюс, В. Данилейчук, т-ка Кушнір. Разом 65 ц.

Т-ка Павліна Чорній зібрала на лісту ч. 879: П. Чорній 50 ц.; П. Стельмащук 5 ц. Разом 55 ц.

Т-ка Стефанія Грабчук зібрала на лісту ч. 917: С. Грабчак 15 ц., тов. Баран, Томашевський, К. Летві, Б. Грабчак 10 ц. Разом 60 ц.

Слідуючі товаришки зложили на орґанізаційний фонд по 50 ц.: Марія Бойко, Анна Мотика, Олена Когут, Настя Ґрекул, Анастазія Довганик, Стефаніцька, Александра Анніїчук, Марія Дубов, Ольга Терещин, Маґда Ласичук, Анна Яськевич, Маланка Цінцірук, Катерина Баран, Павліна Теплюх, Ольга Біганська, В. Білозорська.

По $1.00 жертвували: Анастазія Попович, Марія Петрик, Марія Дершко; Катерина Марущак 55 ц.

По 25 ц. жертвували: Паранька Стельмащук, Катерина Руснак, Маґда Марків, Анна Вотович; Паранька Зрадовська 20 ц.

Т-ка Настя Угринович зібрала на лісту ч. 902 $3.15. Імен жертводавців не поміщуємо з тої причини, що невиразно написані.

Т-ка Агафія Галас зібрало на лісту ч. 942 $3.75. Імена жертводавців не поміщуємо, бо невиразно написані.

Т-ка Анна Богайчук зібрала на лісту ч. 941 $1.50. Імен жертводавців не поміщуємо тому, що невиразно написані.

Саскатун, Саск.

Т-ка Евдокія Шелеп зібрала на лісту ч. 393 по 50 ц.: Евдокія Шелеп, Василь Шелеп, Марія Кошмана. Разом $1.50.

Т-ка Анна Пашка зібрала на лісту ч. 382: Паранька Перегінська 45 ц.; по 10 ц.: Осип Реґуш, Ліна Перегінська, Василь Перегінський. Разом 75 ц.

Т-ка Ґеня Макутра зібрала на лісту ч. 383 по 25 ц.: Ґеня Макутра, М. Ґноєчевська. Разом 50 ц.

Т-ка А. Пернаровська зібрала на лісту ч. 395 по 25 ц.: М. Кравчук, Д. Антони. Разом 50 ц.

Т-ка Анна Мяхкота зібрала на лісту ч. 387 по 25 ц.: Ілько Мяхкота, Анна Вен. Разом 50 ц.

Поодинокі товаришки жертвували: Текля Васілька $1.00; по 50 ц.: Віра Ліліцак, Марія Світик, К. Білецька, А. Кальмуцька, Марія Іванчук; по 25 ц.: А. Поливкан, Дора Ленік.

Едмонтон, Алта.

Т-ка Анна Гудима зібрала на лісту ч. 431: Маланя Музичко 55 ц.; по 50 ц.: Анна Вонар, Еміль Гудима, Анна Гудима. Разом $2.05.

Т-ка Р. В. Тересьо зібрала на лісту ч. 475 $2.75.

Т-ка Марія Юрійчук зібрала на лісту ч. 424 $2.55.

Імен жертводавців, що зложили на лісти цих двох товаришок не поміщуємо з тої причини, що невиразно написані.

Т-ка Павліна Козюк зібрала на лісту ч. 460 по 25 ц.: М. Войцеків, Б. Крепківська, М. Парасчин, П. Козюк. Разом $1.00.

Т-ка Олена Вакалюк зібрала на лісту ч. 457 по 25 ц.: Палагна Максимюк, Д. Костащук, Анна Сорохон, Олена Вакалюк; Т. Стельмащук 50 ц.; Клавсовіси Марія 15 ц.; Катерина Юсип 10 ц. Разом $1.75.

Т-ка Евка Якимчук зібрала на лісту ч. 423 по 50 ц.: Ева Якимчук, М. Якимчук. Разом $1.00.

Т-ка Олена Мойса зібрала на лісту ч. 450 по 25 ц.: В. Мойса, О. Мойса, т-ка Клатско, т-ка Гарлад 10 ц. Разом 70 ц.

Т-ка М. Вихрестова зібрала на лісту ч. 427: В. Пеніч 25 ц., П. Бендеревський 25 ц., М. Вихрестов 10 ц. Разом 55 ц.

Т-ка Дона Мигович зібрала на лісту ч. 466 по 25 ц.: Л. Мигович, Дона Мигович. Разом 50 ц.

Т-ка Марія Литвінська зложила 55 центів.

По 50 ц. зложили: Вероня Кобевка, Емілія Стороїч, Анна Верстюк, Катерина Порайко, Параска Сливка, Софія Кифорюк.

Портедж Ла Прері, Ман.

Т-ка Катерина Амбросяк зібрала на лісту число 319: по 50 ц.: К. Амбросяк і В. Малий; по 25 ц.: Д. Шевчук, І. Мацук, А. Панчук; П. Хрусціцький 30 ц. Разом $2.05.

Т-ка Василина Демчук зібрала на лісту число 321: Н. Пресман $1.00: В. Демчук 50 ц.; Ю. Ферлей 25 ц.; Н. Джус 10 ц. Разом $185.

Т-ка Михаліна Березка зібрала на лісту число 320: по 25 ц.: Н. Березка і М. Березка; А. Сафчук 10 ц. Разом 60 ц.

СПРОСТУВАННЯ.

У 18 ч. "Робітниці" в дописові з Ріджайни, Саск., "Виборoли оден день відпочинку на тиждень" зайшла помилка. Надруковано: "Робітниці і робітники виборoли собі 1 день відпочинку на тиждень без обниження платні", а має бути: **Робітниці і робітники виборoли собі 1 день відпочинку на тиждень, але боси обнизили їм платню.**

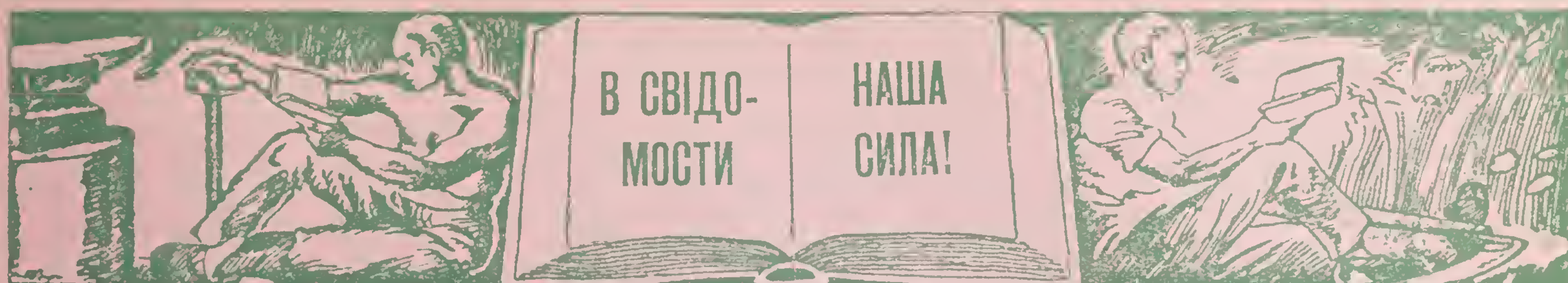

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ З РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблєми пролєтарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної незалежности	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народня драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайворонія (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм -- фільозофія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енґельс про диктатуру пролєтаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Росказп про сили природи, ч. 1.	.20
Росказп про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн?	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Притча про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Росказп про сили риροди, ч. 2.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення разом з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

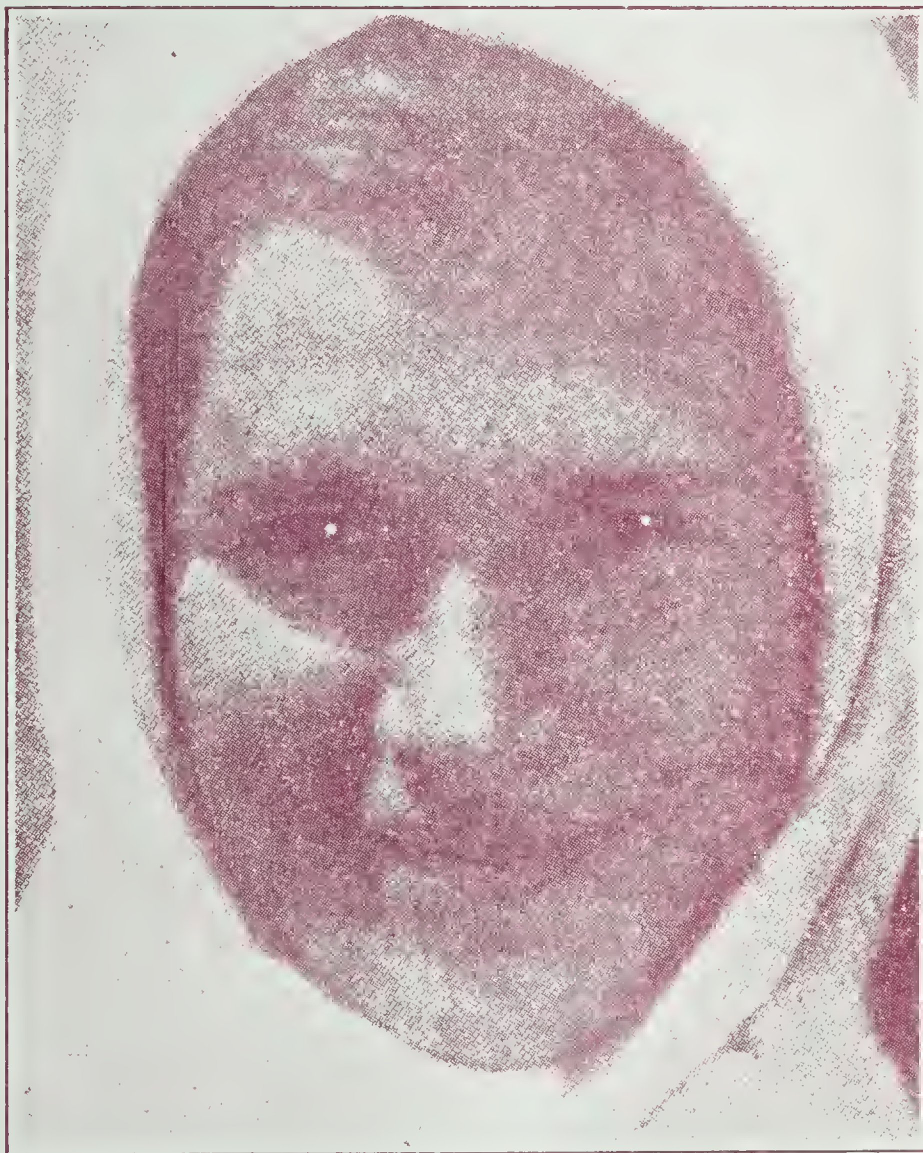

БУДІВНИЦЯ СОЦІЯЛІЗМУ.

Жовтнева революція розкувала радянську жінку з кайдан подвійного рабства і зробила її вільною громадянкою вільної країни. Боріться за всесвітній Жовтень!

1. Листопада 1930 Ч. 21. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

РОБІТНИЦЯ
THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орган Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street, in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50; per six months 80c. Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA

Рік VII. Вінніпеґ, 1 листопада 1930 Ч. 21

13-ті Роковини Жовтневої Революції

7 листопада трудящі маси цілого світа святкуватимуть 13 роковини Жовтневої революції, 13 роковини повалення влади капіталу й успішного соціялістичного будівництва в Радянському Союзі.

13 роковини Жовтневої революції багато ріжняться від попередніх роковин. Минулими роками перевага радянської системи над капіталістичною була вповні очевидна тільки для більше свідомих трудящих. Широкий загал трудящих хоч і симпатизував з Радянським Союзом, то все таки хитався і давав себе баламутити ріжними капіталістичними брехнями на країну рад. Відносне повоєнне зміцнення капіталізму багатьом не давало доглянути його основного загнивання, а з другого боку великі труднощі в радянському будівництві кидали багатьох в сумніви.

Сьогодні в тринацяті роковини Жовтневої революції перевага радянської системи над капіталістичною стала в усій своїй величі, стала очевидна для всіх трудящих. Цього не бачуть лише ті трудящі, що до краю задурманені буржуазною ідеольоґією.

В Радянському Союзі іде тепер буйне зростання і піднесення всього народнього господарства, а в капіталістичних країнах — жахливий занепад і загнивання всіх ділянок життя.

Радянський Союз усунув безробіття, підніс і підносить далі життєвий рівень трудящих мас, постійно побільшує заробітну платню робітницям і робітникам і скорочує години їхної праці.

А в капіталістичних країнах безробіття зросло до небувалих досі розмірів і постійно зростає далі. Капіталісти зривають заробітну платню в усіх галузях промисловости. В парі зі зриванням платні іде продовження годин праці і запроваджування спід-апу. Трудящі маси вгинаються під тягарем страшної нужди. Мільйони безробітних примирають з голоду.

Величезне зміцнення Радянського Союзу тепер аж надто очевидне. Пророки упадку радянської влади втратили свої посади. Їм вже ніхто не вірить і не хоче їх слухати. Теорії і теорійки про те, що трудящі не можуть без капіталістів зорґанізувати суспільного життя і розвивати його ганебно провалилися. Таких могутніх темпів розвитку, якими поступає вперед все суспільне життя Радянського Союзу історія не знає. Трудящі маси показали свою велику творчу силу в усіх галузях як матеріяльної так і духової культури. Велику частину пятирічки вони вже виконали, а цілу її виконають за 4 роки.

Натомісць капіталізм захитався в самих своїх основах. Його давить кріза, його роздирають непримиримі суперечности, в обличчі яких капіталісти виявляють повну безрадність і розгублення. Трудящі капіталістичних країн чимраз більше усвідомлюють повну життєву непридатність капіталізму та чимраз масовіше виходять на фронт клясової боротьби. Про це свідчать хвилі страйків в усіх країнах, бої безробітних, боротьба проти імперіялістичної війни, зріст впливу комуністичної партії, барикадні бої в Будапешті, а минулого року в Берліні, теперішні селянські бунти на Західній Україні, революції в Китаю і в Індії, повстання в ріжних кольоніях та багато інших подій.

Капіталісти бачуть це. Вони розуміють, що довше існування побіч себе двох протилежних систем господарства — капіталістичної і радянської — неможливе. Вони бачуть як успішне будування соціялізму в СРСР революціонізує трудящі маси та всебічно загрожує їхньому існуванню. Тому й вони в останньому часі дуже приспішили свої приготування до нападу на Радянський Союз.

В обороні Радянського Союзу повинні і мусять стати трудящі цілого світу. Тому 13 роковини Жовтневої революції треба перевести під кличами підготовки до оборони Радянського Союзу перед нападом імперіялістів і під кличами боротьби за встановлення радянської влади в Канаді і в цілому світі.

В день роковин Жовтневої революції влаштовуйте, товаришки й товариші, масові мітінґи, концерт-мітінґи та демонстрації і обзнайомлюйте на них широкі маси трудящих з успіхом Рад. Союзу в будуванні соціялізму, порівнаннями з тутешнього і радянського життя, докажіть повну непридатність капіталістичного ладу. Зробіть все можливе, щоби це евято як найбільше зміцнило революційний рух.

Хай живе всесвітній Жовтень!

Хай живе Радянський Союз!

НА КОЛЄКТИВНИХ ЛАНАХ В СРСР

Будівниці соціялізму орють тракторами колєктивні лани.

Жовтнева Революція Дала Жінці Волю і Рівність

ПОРІВНАЙТЕ ЖИТТЯ РОБІТНИЦЬ В РАДЯНСЬКОМУ І КАПІТАЛІСТИЧНОМУ СВІТАХ!

Після Жовтневої революції робітниці і робітники Радянського Союза стали господарями всіх фабрик і заводів. Через свої виробничі наради, через професійні союзи і ради вони виробляють пляни праці для всього свойого господарства в цілому і для поодиноких його підприємств. Трудящі Радянського Союзу правлять тепер цілою країною.

В капіталістичних же країнах господарями фабрик і заводів є не мільйонові маси трудящих, творці всіх багацтв, а невеличкі ґрупи паразитів капіталістів, які страшно гноблять і визискують трудящих та які довели своєю руїнною господаркою до того, що в усіх капіталістичних країнах примирають з голоду мільйони безробітних.

Жінка Радянського Союзу користується всіми правами на рівні з чоловіком. Для неї відкритий вступ до всіх ділянок праці, до всіх ділянок громадської діяльности. Вона працює в урядах, приготовляється в армії до оборони перед імперіялістами, відбудовує країну в усіх галузях промисловости.

Не працює вона лише в тих ділянках праці, що шкідливі для її здоровля. Такими є підземні роботи в копальнях, передвигання розтопленого металю, мелення оловяної маси в фабриках ґуми, двигання великих тягарів то що.

У фабриках робітниці працюють по 8 годин денно. При тяжких роботах вони працюють по 7 а то й лише по 6 годин. До кінця пятирічки, себто до 1932—33 року вся радянська промисловість перейде на 7-годинний день праці, а тяжчі галузі промисловости—на 6 і на 5-годинний день. За свою працю робітниці отримують таку ж саму платню як робітники.

Жінка в капіталістичних країнах є правно і фактично поневолена, порабощена. Вступ до громадянської діяльности для неї закритий. У фабриках, готелях, пральнях і ресторанах боси заставляють її працювати довгі години за мізерну платню. Капіталісти втягають робітниць до фабрик, щоби мати дешеву робочу силу і викори-

ЗА ПЕРЕБУДУВАННЯМ СВІТА

Трудящі Радянського Союзу виконують заповіти Леніна — будують соціялізм.

стовують їх як знаряддя для зривання заробітної платні робітникам.

Робітниці Радянського Союза 4 дні працюють, а кожного 5-го дня спочивають. Кожного року вони отримують не менше як по 2 тижні, а при тяжких роботах по 4 тижні відпустки з повною платнею. Перед породами і по породах вони дістають по 8 тижнів відпустки з повною платнею. На випадок хороби або нещасливого випадку вони не лише лікуються безплатно в лікарнях, санаторіях, купілевих місцях тощо, але ще й отримують свою заробітну платню. Безплатно лікуються не тільки робітниці, але й їх родини: діти, матері і батьки. Матері, що кормлять груддю дітей, мають перед і по полудні по пів години увільнення від праці на кормлення дітей. Всі робітниці, що працюють при машинах ногами, дістають в часі місячних періодів по 2 дні відпустки. Не те в капіталістичних країнах. Тут боси заставляють багатьох робітниць працювати по 7 днів на тиждень. Про здоровля робітниць капіталісти і їх уряди не дбають зовсім. Більшість робітниць не бачать ніколи платних відпусток. Перед і по породах вони не отримують платних відпусток зовсім. В часі слабости або нещасливого випадку ними не опікується ніхто. Вони і їх родини терплять тоді страшну нужду. Їм в очі заглядає тоді загибель. Матері не можуть вирватися від праці, щоби покормити груддю своїх дітей. За такий поступок боси прогнали би їх з роботи.

Нездатними до праці і старими робітницями опікується в Радянському Союзі ціла країна. Уряд дає їм повне утримання. Кожна робітниця, що з якихось причин не може працювати і кожна робітниця, якій минуло 55 літ отримують пенсію, на якій спокійно доживають свої літа.

В капіталістичних країнах уряди зовсім не опікуються нездатними до праці робітницями, або опікуються дуже мало. З пенсією для старих робітниць діється теж саме. Ті країни, що навіть завели в себе старечу пенсію, то видають її від таких літ, до яких мало хто з робітниць доживає. Так, наприклад, в Канаді уряд дає старечу пенсію тільки тим робітницям, що мають поверх 70 літ. А чи багато робітниць доживає при теперішньому тяжкому життю, при теперішній страшній нужді, жорстокому визискові й поневоленню до того віку? Як мало таких, це ви, читачки, добре знаєте.

Доки існувало в Радянському Союзі безробіття, доти уряд давав усім безробітним робітницям і робітникам повне утримання. В останніх місяцях Радянський Союз цілковито покінчив з безробіттям а разом з тим перестав видавати

ЖІНКА РАДЯНСЬКОГО СОЮЗУ.

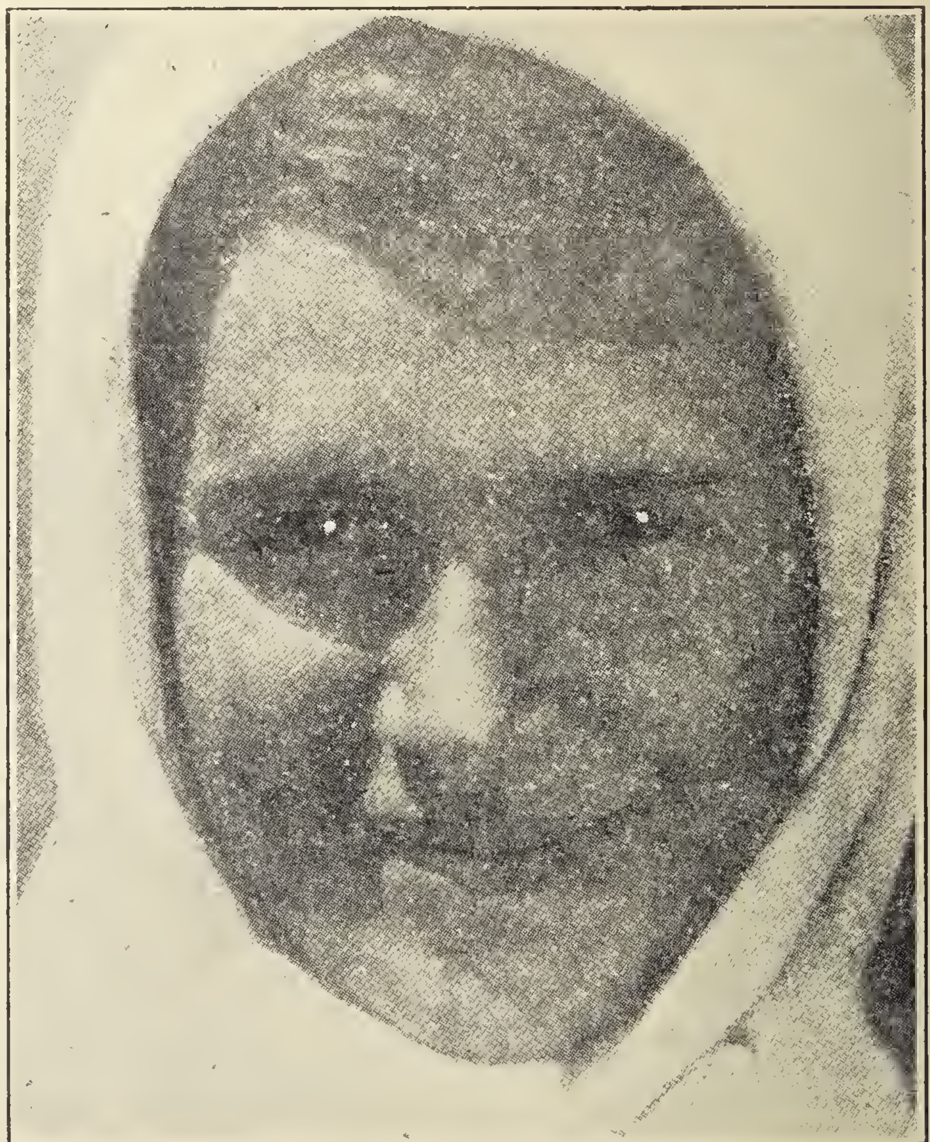

Жовтнева революція дала їй волю і рівність. Вона перебудовує старе життя на нове. Боріться за всесвітній Жовтень!

допомогу безробітним; її не треба більше. Там тепер не лише, що немає безробітних, але й вже не вистарчає робочих рук до праці. Велитенське соціялістичне будівництво потребує багато робочих рук. Ще в місяці липні там недоставало поверх пів мільйона робітниць і робітників до праці. Радянський Союз спроваджує тепер робітників з-за границі.

Зовсім противне діється в капіталістичних країнах. Тут капіталістичні уряди не лише що не дають безробітним утримання, але ще її обкладають їх поліцейськими клобами, трактують їх як волоцюг і саджають до тюрем. Саме-ж безробіття завдяки безглуздій, руїнній капіталістичній господарці чимраз більше зростає і зростає. В такій, наприклад, величезній, пребагатій країні як Канада примирає тепер з голоду поверх 300 тисяч безробітних. Повна перевага радянської системи над капіталістичною тут аж надто очевидна.

Жовтнева революція розбила старий шлюб, який не був нічим іншим як тільки рабським контрактом, що примушував жінку бути досмертною рабинею чоловіка. Тепер радянська жінка живе вільним подружим життям. Коли вона хоче, то реґіструє свій шлюб в бюрі шлюбів і розводів, а коли не хоче, то живе з чоловіком без реґістрації, за так званим горожанським шлюбом. Перед законом обидва шлюби як реґістрований так і горожанський однаково рівні і повносильні.

Радянська жінка може також само вільно розійтися з чоловіком, як вільно вона живе з ним. Коли вона живе з чоловіком за реґістрованим шлюбом, то їй вистарчить повідомити бюро шлюбів і розводів й вона без всякого кошту й клопоту отримує розвід. Коли-ж жінка живе з чоловіком за горожанським шлюбом, то, не зійшовшись по характерам, вони просто розходяться і кінець. Взявши розвід, радянська жінка підшукує собі такого чоловіка, з яким могла би вести дійсне життя.

В капіталістичних країнах шлюб далі продовжає законтрактовувати жінок в рабство. Хоч би як не сходилась жінка характером з чоловіком, хочби які жахливі муки терпіла вона від того, то капіталістична система заставляє її жити з ним. До цего примушують її і капіталістичні закони і весь хід життя капіталістичної системи. На розводи може позволити собі лише буржуазія. Для трудящих жінок буржуазний шлюб є важкими кайданами.

Що до виховання і утримування дітей, то Радянський Со-

ТРУДЯЩА ЖІНКА В КАПІТАЛІСТИЧНИХ КРАЇНАХ.

Трудящу жінку в капіталістичних країнах давить подвійне рабство, страшний визиск, велике безробіття і жахлива нужда.

юз будує таке життя, в якому дітей буде виховувати і утримувати ціле суспільство. Але покищо значно більша частина утримання і виховання дітей лежить ще на родичах. Коли жінка розведеться з чоловіком, то частина утримування і виховання дітей припадає на жінку а частина на чоловіка. Радянська влада пильно дбає, щоби те виховання і утримання було добре. Притому вона завжди дає родичам потрібну допомогу. Виховання здорової і свідомої зміни — це одно з найважніших завдань СРСР.

Капіталістичні уряди не дають трудящим родинам ніякої допомоги в утримуванні дітей. А в своїх школах і в своїх орґанізаціях вони виховують молодь на рабів до фабрик і на гарматнє мясо для війни.

Радянська система — це система, що дає жінці повну економічну й політичну волю й рівність.

Капіталістична система — це система, що поработщує і визискує жінку в усіх галузях праці і в усіх ділянках громадського життя.

Тому трудящі жінки в капіталістичних країнах повинні орґанізуватися і революційною боротьбою повалити капіталізм та встановити радянський лад. **Квестія.**

Під Соціялістичним Прапором

Світ зараз являє собою два полюси, два табори, дві картини.

Перший полюс — це світ капіталістичний. Ще недавно піїти продажнього пера, ріжні славослови капіталізму, від крайніх правих аж до "крайніх лівих" соціял-фашістів співали хвалу капіталістичним "орґанізаторам" й кликали громи й блискавки на голови "мрійників", що намагаються потрясти основи світопорядку. На крайній випадок всі пророцтва "мрійників" оголошувались нічого не вартими вигадками, що на них не слід звертати особливої уваги.

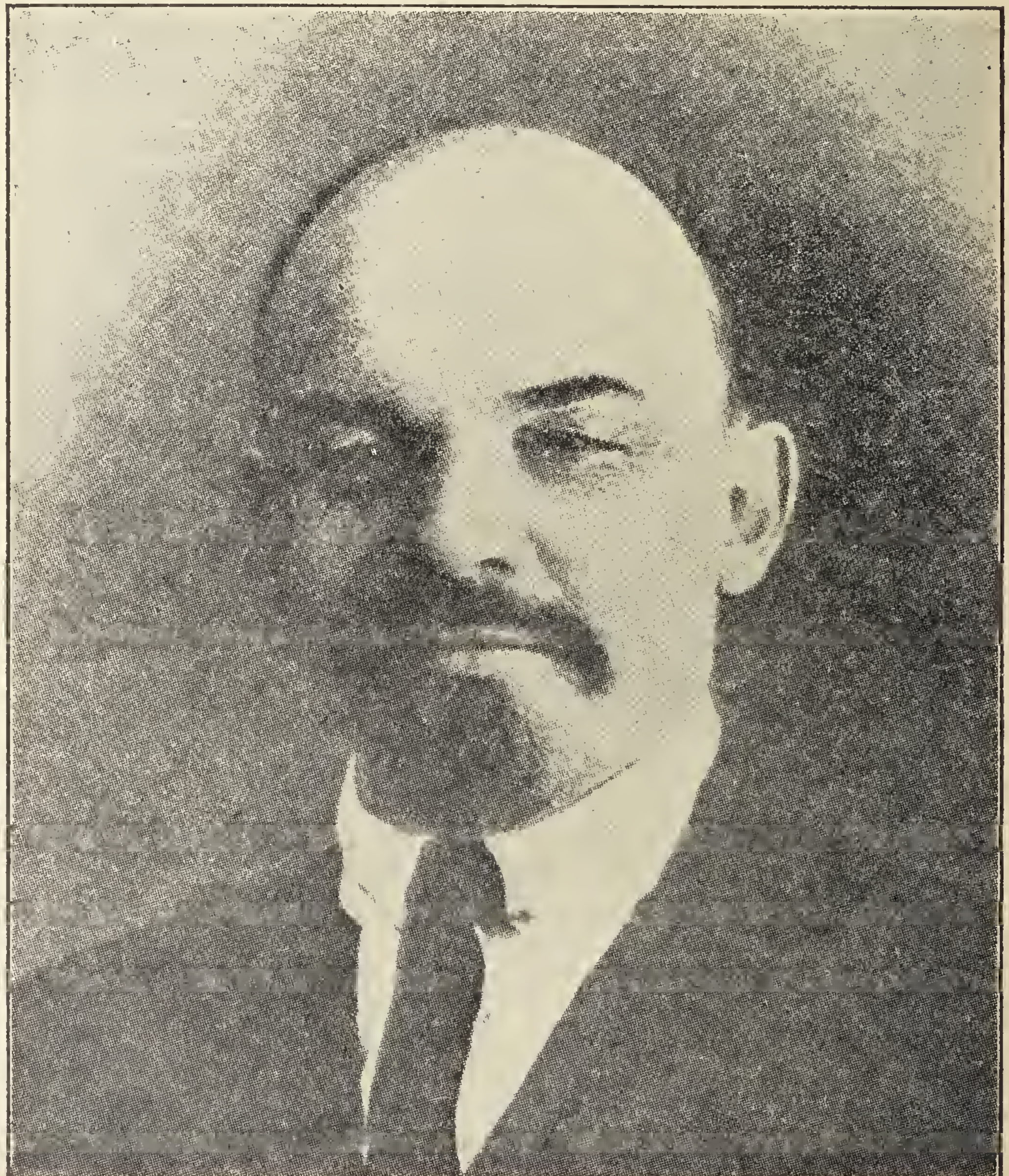

В. І. ЛЄНІН,
вожд Жовтневої революції, вожд всесвітнього пролєтаріяту.

Минуло не багато часу і показалося, що більшовицькі проґнози щодо характеру капіталістичного "розквіту" не тільки були правильні щодо основного, але й щодо детайлів. Капіталізм схопила за горло світова кріза. Капіталістичний світ зараз потрясають корчі, він швидко котиться до безодні, що він її сам собі приготував. Даремно капіталізм

намагається зупинити цей стихійний процес власного розкладу і, шукаючи винних і виходу, стає на шлях нечуваних репресій проти пролєтаріяту, його революційних партій, стає на шлях нових авантур, імперіялістичних воєн, посиленої підготовки нової інтервенції проти СРСР, для чого капіталістична фурія випустила всіх своїх злих духів. Питання лише в тому, чи пощастить їх загнати назад до пекла, не дивлячись на самовіддану допомогу соціял-демократів, що своїм зрадництвом інтересів пролєтаріяту промощують шлях до фашізму.

Другий полюс — це СРСР, країна будованого соціялізму. В той час, як капіталізм розпадається, коли його трясе лихоманка крізи, коли підіймаються хвилі революційного руху пролєтаріяту, коли чути вже далекі громи нових революцій — СРСР впевнено й велитенськими кроками йде до соціялізму.

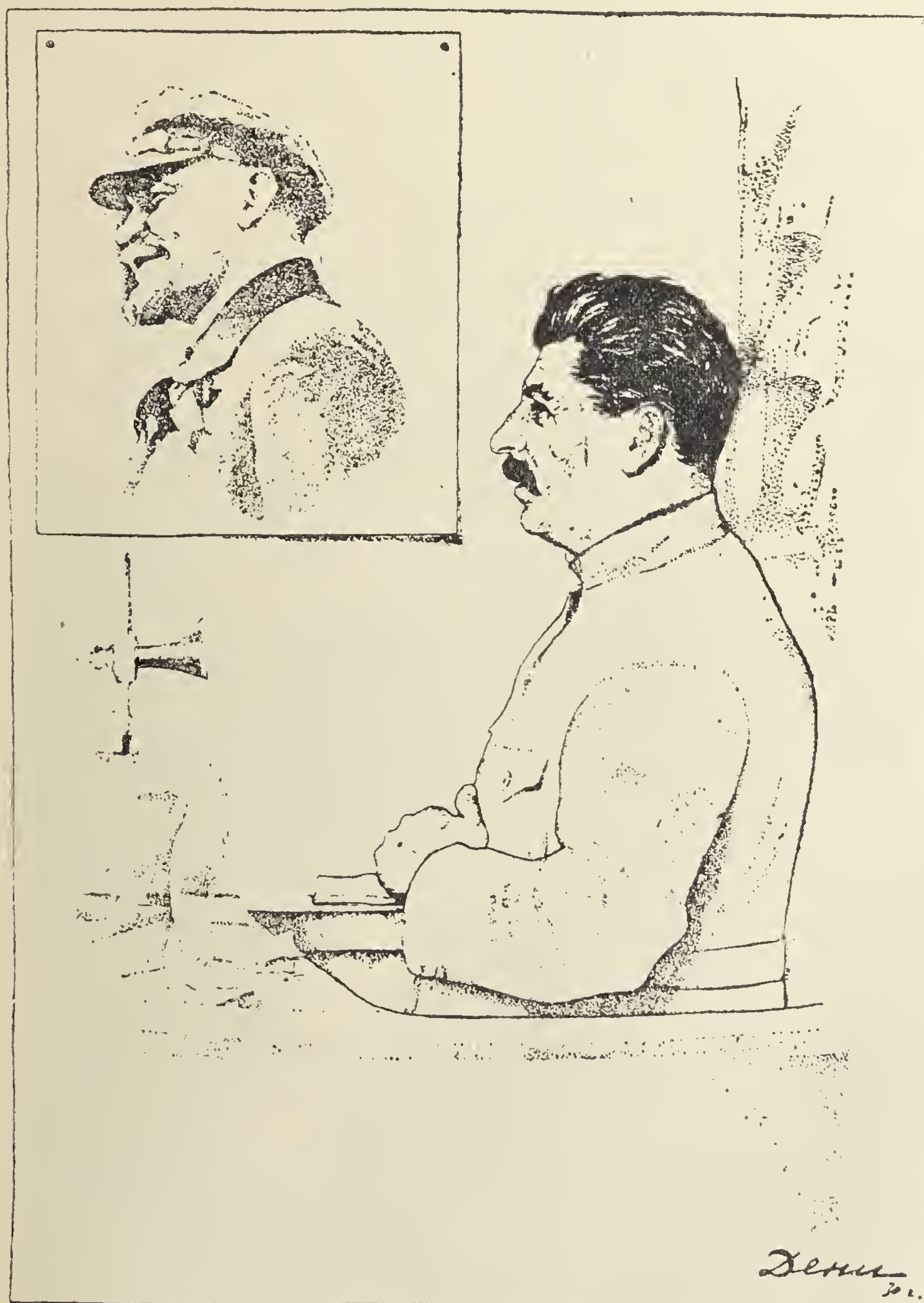

О. В. СТАЛІН,
ґенеральний секретар Ц К Всесоюзної Комуністичної Партії, під керівництвом якої трудящі СРСР успішно будують соціялізм.

В СРСР йде ґрандіозна перебудова всього народнього господарства. Пролєтаріят радянських республік, керований комуністичною партією, провадить широкий соціялістичний наступ на рештки капіталізму всім фронтом. На будову соціялізму кинуті всі сили і всі засоби.

Цю лінію партії й радянського уряду підтримує пролєтаріят, що своїм ентузіязмом, своєю підданістю соціялістичній роботі показав нечувані темпи і дав нові зразки, форми й методи самої роботи: ударництво, соцзмагання, зустрічний промфінплян тощо. На фронті індустріялізації наша країна має вирішальні перемоги. Третій рік пятирічки ці перемоги поглибить, поширить й завершить.

Але ґрандіозність радянських перемог, радянських темпів, радянської всієї роботи ще яскравіше, ще краще виступає, коли ми звернемось до сільського господарства.

Справді, перебудувати мільйони дрібних окремих селянських господарств у великі колєктивні, втягти десятки мільйонів селян, — середняків, бідняків і бартаків, — на соціялістичні рейки, — це завдання остільки велике й значне, що найбільш вдумливі капіталістичні спостерігачі справедливо гадають, що наслідки цього

процесу навіть тяжко передбачити, — в усякім разі, кажуть вони, СРСР провіщає нову еру не тільки в організації промисловости, але ще більше й у сільському господарстві.

Третій рік пятирічки матиме вирішальне значіння для всього поступу великого радянського будівництва, він опреділятиме виконання пятирічки в чотири роки.

Хай шаліють шакали капіталізму! Хай клянуть і погрожують СРСР! Вони не зупинять ні його роботи, ні його боротьби. За СРСР стоїть всесвітній пролетаріят.

Піднесення Життєвого Рівня Трудящих в СРСР

Життєвий рівень трудящих мас в цілому капіталістичному світі скоро і безперервно понижується. Трудящі маси живуть тут в страшній нужді. Натомісць життєвий рівень трудящих мас в СРСР постійно підноситься. Життя трудящих поліпшується там і кращає з кожним місяцем.

Перед Жовтневою революцією робітниці і робітники царської Росії були найбідніше оплачувані і найбільш поневолені в Европі. Тепер їхнє положення зовсім змінилося. Їхня заробітна платня скоро зростає. По скінченні пятирічки заробітна платня радянських робітниць і робітників зросте на 71%, а кошти прожиття станіють на 23%. Це означає піднесення заробітної платні радянських робітниць і робітників у порівнані до передвоєнної платні на 209%.

Разом зі зростом платі іде там скорочування годин праці. В 1913 р. робочий день виносив від 10 до 12 а то й 14 годин праці. Тепер в пересічному робітниці і робітники працюють там по трошки більше як по 7

МОЛОЧЕННЯ ЗБІЖЖЯ НА ПОЛТАВЩИНІ

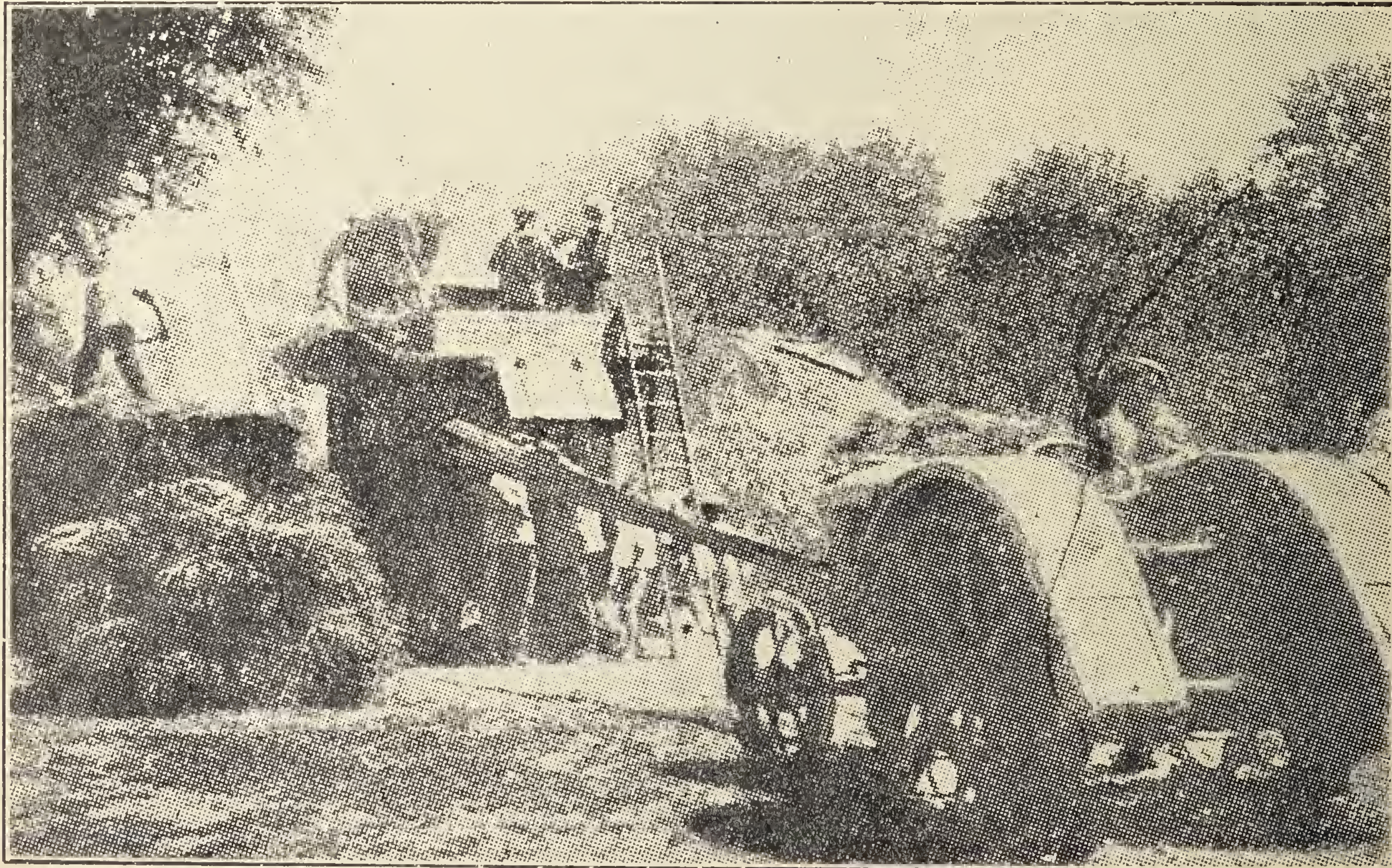

Перед Жовтневою революцією селяни молотили збіжжя кожний зокрема ціпами. Тепер завдяки радянській владі, яка завела колєктивне господарювання вони молотять його машинами.

годин денно. А для молоді і при тяжких роботах робочий день тріває по 6 год. Діточа праця заборонена там зовсім.

В минулому році на 7 і 6 годинний день праці перейшло 450 тисяч робітниць і робітників. Цего року це число скоро і постійно зростає. До місяця жовтня 1933 року на 7 і 6 годинний день праці перейде вся радянська промисловість. А зараз же після того радянські робітниці і робітники перейдуть на 6 годинний день праці.

Робочий тиждень виносить в СРСР 4 дні, кожного пятого дня слідує спочинок. Тимсамим робітниці і робітники мають там разом з робітничими святами 77 днів спочинку річно замісць колишніх 65 і то кромі від двотижневої до одномісячної платної відпустки.

В Радянському Союзі робітниці і робітники дістають від уряду на випадок слабости безплатне лікування і повне утримання. Таке ж саме повне утримання дістають вони на випадок непрацездатности, і доки існувало безробіття, то його діставали всі безробітні.

Радянський Союз дбає, щоби трудящі мали добрі помешкання. За пятирічним пляном на будову робітничих помешкань буде видано чотири більйони карбованців. В усіх радянських містах іде тепер приспішене будівництво робітничих домів.

Перед Жовтневою революцією в царській Росії панувала в духовому життю страшна темнота. В 1917 р. на кожних 100 осіб 77 були неграмотні. Те число неграмотних вже об-

ГОТОВІ ДО ОБОРОНИ ЖОВТНЕВИХ ДОСЯГНЕНЬ!

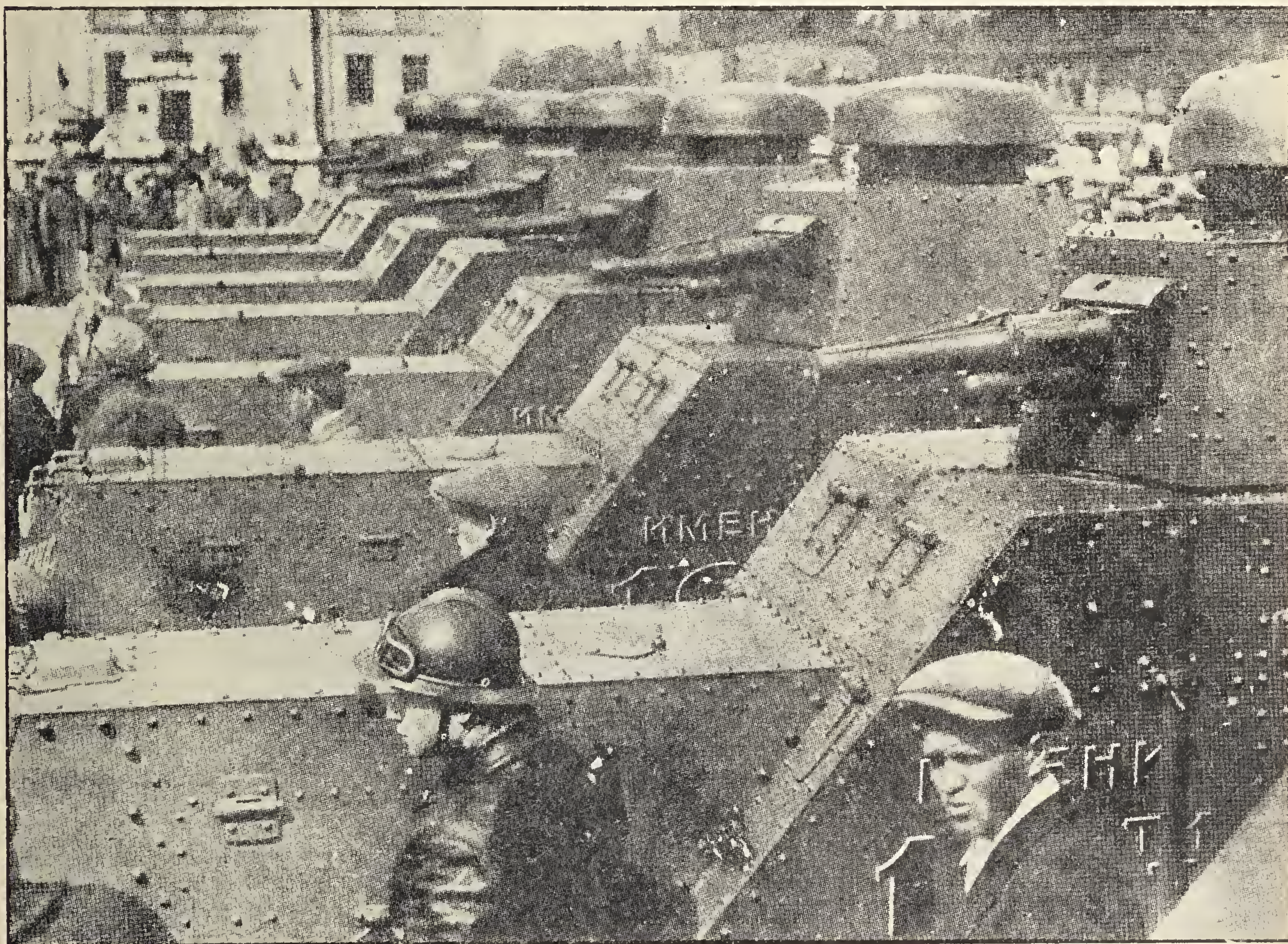

Всесвітній імперіялізм поспішно готується до збройного нападу на СРСР. Радянські трудящі готові дати йому відбій. На картині бачимо броневики, які трудящі СРСР побудували з добровільних жертв. Картина знята в день передачі їх Червоній армії.

нижено до 35, а до кінця пятирічки (1932/33 р.) воно буде зведене до 18 осіб на 100.

За пятирічним пляном на загальну культурну громадську роботу буде видано дуже велику суму: 21½ більйонів, з того 10½ більйонів піде на освіту трудящих. Радянська влада покриває цілу країну сіттю освітніх курсів. Число бібліотек має зрости там з 23 тисяч до 34 тисячі звичайних і 40 тисяч мандрівних. Число кінотеатрів має зрости з 8,520 до 50 тисяч, а число радіо-сетів з 300 тисяч до 7 мільйонів.

З того культурного життя користає не тільки робітництво, але й селянство. Колективна обробка поля машинами дає їм змогу і час користати з культурного життя. Колишня темна царська Росія освічує тепер за радянської влади цілий світ ясним полумям революційного поступу.

Лист з Радянського Союзу

Цей лист написала членкиня Канадійської Робітничої Жіночої Делеґації до СРСР до А. Е. Смита, головного секретаря КРОЛ.

В цьому листі я пишу вам дещо про велитенське соціялістичне будівництво, яке розгорнули тутешні робітники і селяни. Кажу дещо, бо щоби написати про все, то треба би написати великі книги.

Окружений ворожими капіталістичними країнами Радянський Союз мусить платити золотом за кожну машину, яку спроваджує зза границі. Кожна радянська фабрика робить великі зусилля, щоби приспішити будівництво соціялізму.

Радянський Союз має тепер деякі трудноші з мясом. А це тому, що одна контрреволюційна орґанізація, яку тепер викрито, а яка працювала за вказівками анґлійських капіталістів, винищила тисячі штук худоби. Та контрреволюційна орґанізація нищила не тільки мясо, але й рибу, ярину та інші роди поживи. Такими то способами імперіялісти стараються в "мирний" спосіб знищити Радянський Союз.

На вістку про викриття тої контрреволюційної орґанізації мільйони робітниць і робітників відбули масові мітинґи, на яких винесли домагання, щоби тих аґентів анґлійського імперіялізму розстріляти. 48 членів тої контрреволюційної орґанізації розстріляно.

Зараз трудящі Радянської України докінчують будову Дніпрельстану. Коло Дніпрельстану виросло нове велике місто. Тут ведеться будову електровні два і пів раза такої великої, як на Уралю, а 5 разів такої великої, як найбільша електровня в Ніяґара. Велика

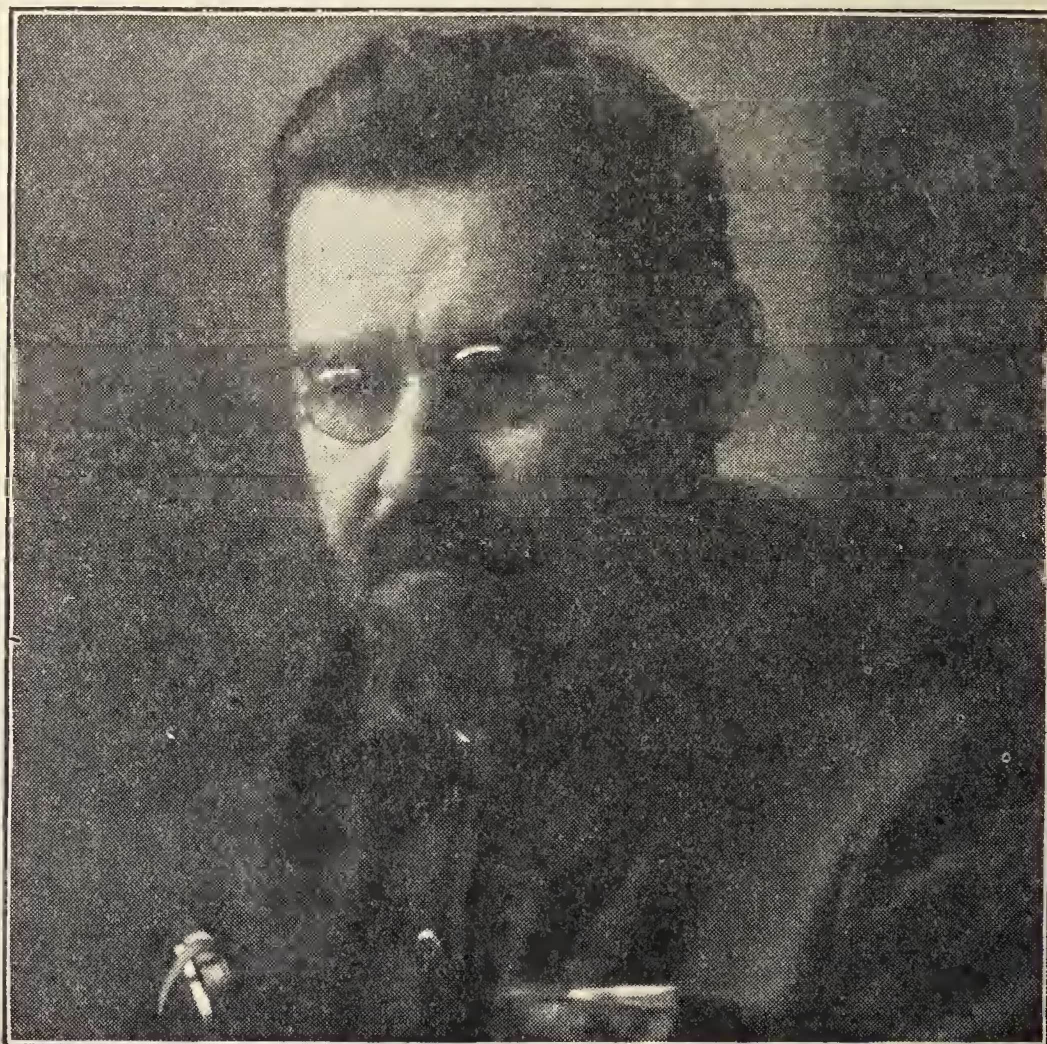

Г. І. ПЕТРОВСЬКИЙ,
голова Всеукраїнського Виконавчого Комітету.

московська електрична станція вже готова.

Великі колективні господарства працюють. Хліб вже зібрано. Всюди видно велитенський зріст, велитенське піднесення господарства. Через таке велитенське піднесення господарства тут відчувається велика недостача робочих сил. Трудящі маси показують свою могутню творчу силу.

Цей місяць є останнім місяцем другого року пятирічки. Радянські трудящі запевняють, що виконають великий пятирічний плян за 4 роки.

Ми читали тут брехні соціял-фашіста М. П. Тула в "Дейлі Геральд". Він пише, що радянські селяни не мають черевиків. Це навмисна брехня. Тул добре знає, що Радянський Союз має подостатком черевиків і що до кінця пятирічки він буде виробляти їх більше як кожна інша країна.

М. Тул пише, що тутешні трудящі не мають мяса. І це брехня. Правдою є тільки те, що завдяки анґлійським імперіялістам, які руками своїх аґентів винищили в СРСР тисячі штук худоби, Радянський Союз має деякі труднощі з мясом. Але радянські трудящі їдять тепер багато більше мяса як перед війною.

В 1917 році радянський селянин споживав пересічно по 5 кґ. мяса річно. А тепер він споживає його по 30.5 кґ. річно.

В 1924 р. радянський робітник споживав пересічно по 39 кґ. мяса річно. А тепер він споживає його по 48 кґ. річно.

Так то піднісся рівень життя радянських трудящих. Робітниці і робітники капіталістичних країн тільки можуть мріяти про таке життя, як мають тутешні робітниці і робітники. Соціял-фашістові не закрити брехнями фактів.

За два роки радянські трудящі скінчуть пятирічку і соціялістичне будівництво досягне тут високого рівня. Але це станеться тільки за тих умов, як трудящі капіталістичних країн не допустять імперіялістів до нападу на країну рад. А імперіялісти приготовляються до такого нападу. Ті приготування вони в останніх часах дуже приспішили. Трудящі в капіталістичних країнах мусять бути готові до оборони СРСР.

В другому листі знову дещо напишу про тутешнє життя.

Рад. Союз, жовтень 1930 р.

В. Я. ЧУБАР,
голова Ради Народніх Комісарів Радянської України.

Товаришки! Памятайте, що кожна членкиня Жінсекції і кожна читачка "Робітниці" повинні придбати хоч по одній новій передплатниці для свойого журналу.

Західня Україна Стікає Кровю і Палає Пожарами

На землях Західньої України шаліє польсько - фашістський терор. Польська шляхта кинула на українські села сильні відділи поліції і війська, які нищуть села, мордують селян, насилують дівчат і жінок та заповнюють ними тюрми.

Знищення жахливі. Тисячна армія поліцаїв і великі відділи кінноти плюндрують Бережанщину і Бобреччину. Друга тисячна армія поліцаїв і великі відділи кінноти плюндрують Тернопільщину. Такі-ж самі великі частини поліції і війська руйнують інші повіти.

Куди вони проходять там українське трудове населення стікає кровю. Більш клясово свідомих селян і селянок польські фашісти часто мордують на місці або, познущавшися над ними до схочу, запаковують їх напів живих до тюрем. Як дико поводяться польські фашісти в західньо-українських селах показує той факт, що в одному лише селі вони знасилували 100 дівчат. А це-ж саме діється в багатьох селах. Катують всіх хто з українського трудового населення попадає під руки. Через те цілі села втікають перед тими карними відділами до околичних лісів.

А ось одна з багатьох картин такої кровавої розправи карного відділу з селянами:

"Карний відділ напав на село Купчинці в Тернопільщині. У відділі було 100 поліцаїв, які появилися в селі двома поворотами, 22 і 25 вересня.

У селян переведено загальний трус. В часі трусу багато селян замордовано в звірячий спосіб. Селян тяжко катовано. Одного місцевого діяча, Росоляка, поліцаї привязали до воза й так волокли з Купчинець до села Денисова.

Багато селян, головно жінок і дітей втікло до околичних лісів. В Купчинцях поліційні бандити вчинили страшний погром. Втрати величезні.

Знищено місцеву кооперативу, розгромлено Просвіту. Селян заставляли кормити погромщиків, які не мали навіть на собі поліційних уніформів, або на поліційних уніформах не мали поліційних номерів — що не вспіли причепити, або вмисне поздіймали, щоб не було доказів. За забране в склепах чи приватних людей добро поліцаї платили нагаями.

Те саме діялося й діється по інших селах Тернопільщини. Багато селян ховаються перед карними відділами в лісах".

Подаємо це за західньо-українською пресою. Але це не є найчорніша картина. Про дійсний стан на західньо-українських землях годі дізнатися, бо всі відомости звідтам переходять через шляхетську цензуру. Західньо-українські ґазети приходять з білими сторінками.

Карним відділам польського

ФАШІЗМ НАСТУПАЄ

Роздавимо гадину могутнім контр-наступом пролетаріяту.

Плякат і малюнок видатного радянського художника Дені.

фашізму допомагають шляхетські суди.

У місяці вересні відбулося на Західній Україні 28 процесів за приналежність до Комуністичної Партії Західньої України та за демонстрації.

В місяці жовтні відбувся в бережанському суді процес 82 українських селян за спротив польській владі. А в ковельському суді почався в жовтні процес 140 українських робітників і селян за приналежність до комуністичної партії.

У звязку з масовими арештуваннями в останніх часах число політичних процесів непомірно збільшиться. Останні повідомлення говорять, що на Зах. Україні арештовано тепер поверх 200 тисяч селян і робітників. Засуди польсько-шляхетського суду надзвичайно тяжкі і жорстокі.

Тим кровавим терором польська шляхта старається здавити революційну боротьбу західньо - українських трудящих за визволення. А боротьба та прибрала дуже гострих форм.

Притиснені жахливим визиском і поневоленням та спричиненою ними страшною нуждою західньо-українскі селяни взялися в останньому часі до масових підпалів панських фільварків і господарств кольоністів, попів та багачів. Тими своїми підпалами західньо-українські трудящі виявляють, що вони не будуть довше терпіти шляхетського визиску й поневолення, що вони не будуть довше вгинатися під тягарем пануючих там нужди і голоду. А визиск і нужда там дуже великі.

В руках поміщиків находиться на Західній Україні 35 процент найкращої, найурожайнішої землі. 42.6% селянських господарств мають всього від 0 до 5 акрів землі; 37.2% господарств — від 5 до 13 акрів землі і то найгіршої, безплодної. Себто 80% селянських господарств на Західній Україні — це безземельні халупники і малоземельна біднота. Земля находиться в руках поміщиків, попів і куркулів.

Ту селянську бідноту притиснено великими податками, а за роботу на панських ланах селяни дістають страшно мізерну платню. За 16 годин тяжкої праці поміщики платять селянам всього від 8 до 10 центів. А коли вони працюють за збіжжа, то мусять працювати аж за 18 сніп.

На такий жахливий визиск селяни відповіли підпалами панських маєтків. І то маєтків не тільки польських панів і багачів, але й українських, бо ті останні зовсім нічим не ріжняться від перших.

Ті підпали — це стихійний вибух довго накопичуваних страждань, мук і незадоволення селянських мас. Вони показують, що трудящі маси Західньої України готові на дійсну революційну боротьбу. Тому ті стихійні вибухи треба як найпалкіше витати, але одночасно треба зробити все можливе, щоби скерувати їх в річище орґанізованої революційної боротьби під проводом комуністичної партії. Бо тільки така боротьба принесе західньо-українським трудящим повне визволення. В ній західньо-українські трудящі мусять йти проти капіталістів спільно з трудящими всіх національностей Польщі й інших країн. Доки-ж це будуть стихійні вибухи, доки ця боротьба буде неорґанізована, доти вона коштуватиме страшно багато жертв і доти добре зорґанізовані сили капіталу завжди зможуть здавити її. Тому вперед до орґанізованої революційної боротьби під проводом комуністичної партії!

Визвольна боротьба західньо-українських трудящих мас настрашила не лише польську шляхту, але й українську буржуазію та її служальців. Вся українська буржуазія і її слуги як там в старому краю так і тут на еміґрації стали по стороні польської шляхти а проти українських трудящих. Устами своїх політичних партій, устами своєї преси, устами своєї терористичної орґанізації УВО вони заявилися проти визвольної боротьби селян. Устами своїх представників маґната А. Шептицького, М. Галущинського і Д. Левицького вони заключили в Варшаві з польською шляхтою угоду щодо спільної акції проти революційного руху трудящих. І ту спільну акцію вони ведуть вже. Вони одобрюють і допомагають тероризувати західньо-українських трудящих.

Ці факти повинні розкрити очи тим несвідомим українським трудящим, що ще находяться під впливом патріотів і повернути їх на шлях революційної боротьби.

Підтримуйте, товаришки й товариші, революційну боротьбу західньо-українських трудящих! Протестуйте проти польсько-шляхетського терору!

До всіх членкинь Жінсекції і читачок "Робітниці"!

ЗРОБІТЬ ЛИСТОПАДОВУ ПРЕСОВУ КАМПАНІЮ УДАРНОЮ І УСПІШНОЮ!

Товаришки!

Місяць листопад є місяцем кампанії для нашої робітничо-фармерської преси, місяцем кампанії для "Робітниці". Зі статтів і відозв у "Робітниці" і в "Українських Робітничих Вістях" Вам вже відомо, в якому тяжкому матеріяльному положенню находиться наша преса. Вам відомо як тяжко бореться вона за своє існування, як тяжко бореться вона за те, щоби могла виходити і обороняти Ваші інтереси, вести боротьбу проти капіталістів.

Українська робітничо-фармерська преса — це Ваша преса. "Робітниця" — це Ваш журнал, її існування залежить тільки від Вас, бо вона видається за Ваші гроші. Своїми тяжко запрацьованими центами Ви її збудували й підтримували досі і ми певні, що Ви будете підтримувати її і на далі.

Ми знаємо, що Вам важко живеться, що Ви терпите страшний визиск, що багато, багато з Вас находиться в рядах безробітних, що Вас давить страшна нужда. Але ми теж знаємо, що Ви свідомі того, що усунути визиск, поневолення і безробіття можна лише революційною боротьбою та що для успішного ведення тої боротьби необхідно треба міцної революційної преси. Тому й ми закликаємо Вас взяти активну участь в сьогорічній листопадовій пресовій кампанії, тому ми закликаємо Вас, поширити "Робітницю" між тисячами робітниць і фармерок та піддержати її пресовим фондом.

В теперішній тяжкий час трудящі потребують своєї преси більше як коли небудь перед тим. Бо наша преса — це наша спільна мова. З розсипаних по цілій Канаді трудящих вона робить орґанізовану боєздатну силу. Вона вчить нас, орґанізує і керує нами в боротьбі за визволення. Тож в місяці листопаді сповнім як слід свій обовязок супроти неї.

Всі відділи Жінсекції ТУРФДім повинні взятися активно до праці від сьогодні і продовжати її до кінця кампанії. Теж саме повинні зробити всі читачки "Робітниці", що не є членкинями Жінсекції.

Використайте і пустіть в рух всі форми праці. Влаштовуйте підприємства в користь преси, влаштовуйте віча, переводіть між собою змагання, поширюйте "Робітницю" і збирайте пресовий фонд для неї при станках праці, на вулиці, на масових зібраннях, словом всюди, де стрічаєтеся з трудящими.

Центральний Листопадовий Пресовий Комітет і Адміністрація вислали до всіх відділів наших орґанізацій всі потрібні для пресової кампанії матеріяли і вказівки. Відділи повинні як слід обзнайомитися з тими матеріялами і вказівками та перевести їх в життя.

Всі відділи Жінсекції повинні провірити, чи всі їхні членкині передплачують "Робітницю". Коли в котрому відділі ще є такі членкині, що не передплачують "Робітниці", то їх обовязково треба переконати, щоби вони передплачували її. "Робітницю" повинні передплачувати всі членкині, бо не читаючи її, вони тим самим не знають, що діється в орґанізації, що діється в світі. А це обовязково повинна знати кожна членкиня Жінсекції.

Возьміть, товаришки цей наш поклик на увагу і зробіть листопадову кампанію ударною і успішною.

Вперед до праці!

Хай живе робітнича революційна преса!

За ЦК Жінсекції ТУРФДім:

А. Сидор, голова. **А. Мойсюк, секретарка.**

НОВИЙ ВИНАХІД.

В Злучених Державах роблено проб з новою лямпою, яка може добувати зі звичайного світла ультрафіолетні проміні. Кажуть, що тепер не треба буде пектися на сонці над берегом моря, щоб опалитися. Можна буде те все мати в хаті.

ЖИТТЯ ПРОДОВЖАТЬ.

Славний американський лікар д-р Чарлз Майо твердить, що життя можна буде продовжити. Біда тільки з мозком. Бо що кому з того, каже Майо, що він доживе до 90 року життя, коли його мозок перестає правильно функціонувати вже з 70 роком.

Протестуйте проти польсько-фашістського терору!

ДО ВСІХ ДИСТРІКТОВИХ АҐІТРОПІВ І ДО ВСІХ ЯЗИКОВИХ ПІДКОМІТЕТІВ.

Дорогі Товаришки і Товариші!

Наша партія повинна зорґанізувати широку кампанію проти польської диктатури Пілсудського. Зараз відбувається у Польщі шалений терор, як також і "виборча" кампанія, яка відбудеться 13 листопада. Виборів вживається, як претекст для найбрутальнішого мордування й тортурування революційного руху й руху за незалежність поневолених національних меншостей — українців, білорусів, німців, і великих мас еврейського народу, що терплять в ярмі антисемітської тиранії Пілсудського, яку підтримує також Польська Партія Соціялістична.

Для кампанії призначено час від 15 до 30 листопада. В цій кампанії повинні служити такі головні справи й директиви:

1. Кампанія не сміє обмежуватися тільки до українських масових орґанізацій, як це бувало в минулому, але в ній повинні взяти участь робітники усіх національностей. Головну увагу треба звернути на втягнення польських робітників, білоруських і еврейських, а надто ужити усіх старань, щоб втягнути в цю кампанію англійських робітників і зробити мітінґи справді інтернаціональними в свому характері. Одночасно, з багатьох причин ТУРФДім в цій кампанії займатиме найголовніше місце, зокрема коли це відноситься до саль і до масового характеру орґанізації.

2. Літературу й летючки треба видати у всіх важніших мовах. Масові орґанізації польських, еврейських, російських й українських робітників повинні об'єднатися під проводом партії і видати летючки та провадити аґітацію по партійній лінії.

3. Кампанію треба використати для викриття характеру польського фашізму і соціял-фашізму пепеесів, але гасло "САМОВИЗНАЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТЕЙ В ПОЛЬЩІ" повинно бути найголовнішим. Матеріяли для промовців і літературу видамо в найкоротшому часі.

4. Треба підприняти слідуючі негайні кроки:

а) Партія повинна видати поклики на місцях до усіх орґанізацій, щоб взяли участь в конференціях з метою орґанізування мітінґів в тягу кампанії.

б) Ці конференції треба скликати негайно.

г) Конференція повинна вибрати комітет, який складався-б з представників важніших орґанізацій, і мітінґи повинні відбуватися під зарядjжуванням конференції.

ґ) Партійні фракції в масових орґанізаціях повинні бути змобілізовані для популяризації конференції з метою переведення кампанії.

д) Зарядження повинні бути пороблені, щоб про ці мітінґи і про їх досягнення писати до партійної преси.

Замітки для промовців будуть вислані в протягу тижня, як також статті про положення в Польщі і про останні події будуть вміщені у "Воркерові" і в язиковій пресі, щоб розголосити кампанію.

Ваш комітет повинен негайно приготовитися до кампанії. Основа мітінґів ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМ мусить бути виконана.

З комуністичним привітом,

За Центральний Аґітпроп КПК,

Леслі Морис.

ЛОВИ НА КАЗОЧНІ ЗВІРЯТА.

Небаром має відійти до країн озер (що лежить на півночі бельґійського Конґо, Африка) англійська експедиція найліпших стрільців і вчених зоольоґів. Ціллю тої експедиції є розслідити, чи дійсно в тих нерозсліджених околицях є ті казочні звірята, про які стільки довідуються білі від тубільців. На чолі експедиції з якою їдуть також фільмові оператори, стоїть полковник Фен, славний африканський мисливець. Передовсім розходиться про віднайдення т. зв. синього ґориля, котрого ще не бачив ніодин білий чоловік. Дістатися до глибини пущ, у яких живе той ґориль, є дуже тяжко, бо треба продиратися через околиці, замешкані муринамим-карликами, що є вельми дикі і дуже ворожо відносяться до білих людей. Дальше експедиція постановила сполювати або зловити живцем білого попелсто-цяткованого льва, званого інізема. Оден з мисливців, який полював у тих сторонах, бачив шкіру такого льва, але живого звіра не міг надибати. В північній частині озера Евдрерда сподіється експедиція віднайти спеціяльну породу гіпопотама, що величиною перевищає знаних досі гіпопотамів. У горах на північ від згаданого озера жиє малий слон, не більший від коня. Жиє там, як впевняють, слон із кількома трубами. Чи котрі з тих звірів не жиють лише в уяві тубильців, має виказати експедиція Фена.

ПОМАРАНЧЕВИЙ СІК ЛІКАРСТВОМ.

Південно-італійські та сицилійські селяни вірять у помічну силу помаранчевого соку. В них уже здавна дають і найменшим дітям ложечку соку достиглих помаранч. Сік із цитрини і мандаринок не має такої слави. Помаранчевого соку вживають теж як лікарства при катарі жолудка та при ріжних заразних недугах. Дають сік часто дітям і перед кормленням, щоби краще травили молоко. Південно-італійський нарід робив так, хоч ще не мав поняття про вітаміни, які, як твердять лікарі, є в помаранчевім соку, а які можуть ділати при заразних недугах як антитоксини. Цікаве, що до цитринового соку панує загальне недовіря; коли ж лікарі записують його проти малярії, то нарід уживає того соку лише як приправи до риби, а ніколи самого.

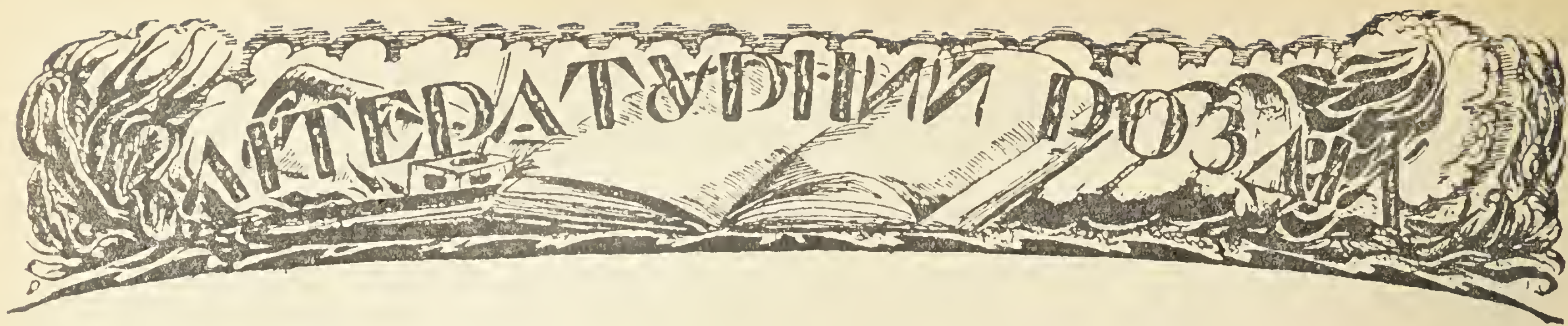

ВПЕРЕД ЗА ВЛАДУ РАД.

Вкраїну з краю в край проходили з боями...
Червоно танув сніг в пожежах барикад...
І громом молодим котилося над нами,
лунало по ланах: "Вперед за владу Рад".
І де ми не пройшли, нас радо зустрічали,
і навіть вітер нам дорог не замітав.
Дівчата нам стрічки червоні пришивали,
І хлопці радо йшли озброєні до лав...

В. Сосюра.

ГОРИТЬ, ГОРИТЬ ГАЛИЧИНА.

Сьогодні знову, як і вчора,
недобра вістка надійшла,
що польським гаспидським терором
горить уся Галичина.
Що тюрми заново ковтнули
робітників удень, вночі...
І знову бризка кров на мури,
і знову плачі.
І знов нагайки звіра, ката,
як змії, свищуть над селом
і знову каторга проклята,
і польська лайка битим склом.
І знов, і знов... І так без краю:
вся кров і муки, і одчай.
Невже ж даремно визирає
народ визвольного меча?!
О, ні! Я чую, вірю, знаю:
немов пропелер угорі,
летить той час... як бистрі коні!
Останні падають борці.
І галичанин вже червоний
встає із прапором в руці.
І робітник несе свій молот,
і селянин несе свій серп:
вони здобули собі волю
і склали свій робочий герб.
О, так! Я чую, вірю, знаю:
немов пропелер угорі,
летить той час, коли заграють
У нас червоні прапори.
А поки... Нині, як і вчора,
недобра вістка надійшла,
що панським гаспидським терором
горить, горить Галичина...

В. Яблуненко.

ОГНІ ГОРЯТЬ.

Огні горять у ріднім краї...
І день, і ніч горять огні...
То, як колись, огнем карає
Народ панів і в наші дні.
То — знов насупроти повстали
одвічні люті вороги,
і, ніби свічі, запалали
Будинки, скирти і стоги.
То — раб лама ярмо неволі, —
аж в небо куриво летить...
Бо й він, як всі, бажає волі,
і він на волі хоче жить!

М. Чернявський.

ЗА ВОЛЮ, ЗА ЗЕМЛЮ.

У Жовтень, у революцію Жовтневу,
ми перемагали золотопогонну тічку!
Відчував вояка радість полумневу,
вішав на баґнет червону стрічку!
На хуторах і в селах України
зорями — пожежі панського майна!
З панських гнізд — лише одні руїни.
— Була в степах громадянська війна!
Були не "тихі українські ночі",
а ночі шалу і вогню!
Не співали пісень про "карії очі" —
— всі рвалися в бій... були в бою!...
Тисячі Ігорів Малаїв
повернулись з фронтів для війни за рабів.
В кожного палала пожежа в грудях:
— За волю і землю в бій, на панів!

Г. Коляда.

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

(Продовження.)

Не минуло й двох хвилин, як тремтячим кроком зійшов перший прокурор униз і зразу згодився видати потрібні нам акти.

Я пішов з ним до судового будинка, де лежали акти. Він дав мені кілька пакетів, але я зразу помітив, що це не всі матеріяли та що найважніших бракує. Тоді я кажу йому: "Нам ніколи тут гаяти часу, але акти мусять бути в моїх руках. Ви ручаєтеся мені своїм життям, що я їх дістану ще сьогодні. Я забираю вас з собою як заручника до Фалькенштайну і, коли за кілька годин не буде доставлено мені туди актів, звелю вас розстріляти!"

Не лишалося йому нічого іншого, як скоритися. Я посадив його в авто, щоб не сталася з ним часом яка пригода.

Місто вже ворушилося й страшна новина розійшлася широко. Але до того як з'явилися орґани громадської й державної безпеки, ми рушали з Плавена.

Серед нечуваних овацій в'їхали ми до Фалькенштайну.

Я велів дати добрий сніданок прокуророві з найкращого готелю, він не міг скаржитися на погане поводження з ним. Я порадив йому негайно написати листи до Плавена. Ті листи переслав я мотоциклістом, щоб повідомити його дружину та панів суддів з краєвого суду, що, коли мені не віддадуть решти актів до 12 години опівдні, прокурора чекає неминуча смерть.

Ще перед 12 годиною з'явилася його дружина з якимось службовцем з краєвого суду й передала мені всі ті акти, що їх ще бракувало. Перший прокурор, побачивши, що все скінчилося так добре, хоч він мав на сумлінню багато невинних робітників, набрався смілости й почав претендувати, щоб ми відправили автомобілем назад до Плавена його, його дружину й отого службовця. Я осадив його, сказавши, що ми дозволяємо йому вернутися до Плавена у ландо, а це ландо він має дістати від одного фабриканта з Фалькенштайну. За ту послугу має прокурор внести сто марок до каси потерпілих від війни.

З актів я побачив, що в члени партії записалися два простісінькі поліцейські шпигуни. Їх зараз таки посаджено куди слід.

По півдні того самого дня я пішов із своїм ад'ютантом до Фалькенштайнського суду, велів скликати всіх урядовців, від найвищого судді аж до судових виконавців і стражників. Я оголосив їм, що тепер влада в руках робітництва, що нам буржуазні закони непотрібні, бо ці закони видано тільки на те, щоб робітництво тримати в послусі гнобителям. Ми виробимо собі закони сами. Я наказав урядовцям винести всі акти й книги з суду й скласти на купу на великому майдані між судом і школою.

Суддя головного управління вважав спочатку моє розпорядження за жарт. Побачивши потім, що я говорю цілком серйозно, почав просити й слізно переконувати мене, що все його життя тісно зв'язане з цією роботою та цими паперами. Адже він виріс серед цієї ідеольоґії, хай тільки я спробую поставити себе на його місце. Я відповів йому, що я дуже добре розумію його, але не можу зважати на його почування, коли йде мова про щось більшого за особисті почуття, бо те, що я роблю, це тільки маленька ланка у великому ланцюгу визвольної боротьби трудящих.

Не зоставалося йому нічого іншого, як помагати виносити акти. Кілька годин працювали судді й нижчі службовці, зносячи на одну величезну купу всі папери й книги. Я наглядав над цією роботою. Коли винесено останній згорток актів і останню книгу — за винятком опікунських актів — з припалих пилом полиць, я дав двом суддям і одному референдарові по коробці сірників, а четверту взяв сам. На мій сиґнал рівночасно з чотирьох боків величезної купи актів знявся вгору дим.

Три дні і три ночі горів вогонь.

Я розумів, що це історичний обов'язок революції зробити таку чистку всюди, бо в отих

тисячах артикулів і законів втілено ті капіталістичні власницькі стосунки, що дають змогу нечисленній владущій клясі жити з визиску широких мас. Революція мусить уже на першому кроці знищити "таблиці законів" старого ладу. Певна річ, великий, загальний переворот не є короткочасне явище, це — довгий, забарний процес, де такі окремі дії, скеровані на знищення буржуазного ладу та його "прав", як наше спалення актів, мають значіння символічне.

МОЇ СТОСУНКИ З ГАЙНГРІХОМ БРАНДЛЕРОМ*).

Призивні пункти, влаштовані у Фалькенштайні, день-у-день збільшували число робітників, що приходили до нас з усіх кінців держави, щоб боротися в лавах Фогтландської червоної армії. Незабаром виявилося, що бракує зброї. Моє найближче й найважливіше завдання було тепер зарадити якось цьому нестаткові. Через своїх товаришів я довідався, що в одній касарні у Франкенберзі коло Хемніца лежать великі запаси ріжної зброї, припасів тощо. Ця зброя була в руках райхсверу, що розквартирував там п'ятьдесять чоловіка з сотенним командиром на чолі. Я мав відомості, що цю зброю нераз уже пропоновано хемніцькій робітничій раді чи точніш виконавчому комітетові, але вони чомусь не забрали цієї зброї й не роздали її робітникам, як цього потрібувала ситуація.

Я вирішив забрати франкенберґську зброю. Їхати до Франкенґерґу треба було через Цвікав і Хемніц. На цю операцію я добрав собі трицять цілком певних хлопців, що не мали ні рушниць, ні револьверів. Лише кільком із них видано ручні ґранати.

Коли ми, фалькенштайнівці, пересідали в Цвікав, це викликало величезне зацікавлення. Цвікавіський виконавчий комітет, що складався з членів СПН, дуже злякався. Коли ж ми в Цвікав не злізли як цього вони побоювалися, повідомлено телефоном Хемніц, що славнозвісний Гельц їде з кількома сотнями людей до Хемніца заарештувати хемніцький виконавчий комітет. На хемніцькому вокзалі ми злізли, бо нам треба було там знову пересісти, щоб доїхати до Франкенберґа, — мети нашої подорожі. Враз оточило нас кількасот шуцманів. Мабуть кортіло їм заробити відразу багато грошей, бо саксонський уряд ще вчора підвищив премію на мою голову до 30 тисяч марок.

Така зустріч збентежила мене, бо влада була в руках хемніцького виконавчого комітету, що складався паритетно з правих соціялістів і комуністів. Провідну ролю в тому виконавчому комітетові відігравав мій партійний товариш Гайнріх Брандлер. Я ніяк не міг пояснити собі, як серед таких обставин було можливо, щоб хемніцькі поліцейські орґани зважилися так прийняти мене і моїх товаришів.

Шуцмани готувалися мене заарештувати. Як коло сторожів порядку почало щораз змикатися навколо мене, я дав команду: "Вийняти ручні ґранати!" Ефект був нечуваний сильний. Побачивши вийняті раптом з кешені 3—4 ґранати, герої розсипалися хто куди.

Ми гадали, що дорога вже вільна й тепер ми без перешкоди доїдемо до Франкенберґу, але покидаючи перший перон, ми опинилися знову в кільці шуцманського наряду. Я спитав обервахтмайстра, що став передо мною, чого він, власне, тут хоче. Він поклав мені руку на плече. Невідомо, чи він цим хотів мене заспокоїти, чи може, заарештувати від імени закона. На те я зацідив йому межи очі так, що він витягнувся на рейках. Тоді я вихопив його револьвера, вистрілив кілька раз у повітря й розігнав увесь наряд.

Щоб ще дужче не роздмухати тієї ворохобні, що знялася в Хемніці, я не став довше чекати на вокзалі, поки піде поїзд на Франкенберґ. Ми вийшли на насип і рушили ключем з Хемніц до Франкенберґу. Пройшовши щось із чверть години, ми раптом почули за собою скажену стрілянину. Широким півколом, на віддалі так як із кільометер за нами, показалося кількасот шуцманів і хемніцьких дружинників. Та хоч і добре озброєні, вони, як видно, не мали настільки мужности, щоб підійти до нас ближче, й посувалися за нами на безпечному віддаленні. Перед самим Франкенберґом посипалися на нас кулі ще й спереду.

---

*) Райнріх Брандлер, оден з колишніх провідників Комуністичної Партії Німеччини. Але він зрадив революційний рух і став ренеґатом. Свій опортунізм він дуже ясно вже виявив і в тих революційних боях, про які йде мова в оцій книжці. Теж саме відноситься і до Тальгаймера, про якого буде мова дальше.

Як виявилося пізніше, з Хемніца вже встигли повідомити телефоном навколишні місцевості і зняти тривогу серед місцевих дружинників страшною звісткою, що Гельц із своєю бандою хоче випустити російських полонених, інтернованих у великому таборі недалеко Франкенберґу. Не зважаючи на кілька таких нападів, ми пробилися аж до Франкенбурґу, де нас місцевий виконавчий комітет зустрів і прийняв дуже приязно.

Коли наближалися хемніцькі шуцмани й дружинники, голова Франкенберґського виконавчого комітету вийшов напроти них і пояснив їм, що Гельц із своїми товаришами є під захистом франкенберґського робітництва. Якщо хемнічани наважаться пройти далі, франкенберґські робітники виступлять дружно на мій бік. Така заява була за неприємну несподіванку для хемнічан, вони бо гадали, що Франкеберґський виконавчий комітет, як і вони, буде проти нас. Розчаровані вернулися вони до Хемніца.

Через годину приїхав до Франкенбурґу автомобілем товариш Брандлер і попросив мене поїхати з ним до Хемніца та пояснити там виконавчому комітетові мету моєї експедиції.

Дивно якось вразило мене, коли Брандлер перед самим нашим приїздом до Хемніцької робітничої ради попросив мене не говорити, що я прийшов з моїми товаришами до Франкенберґу за зброєю, а сказати, що я хотів закупити одяг і взуття для своїх людей.

Підчас моїх переговорів з Брандлером він запевняв мене, що повнотою похваляє мої дії в Фогтляндії. Він дуже радий, що ми, фалькенштайнівці, виступаємо так рішуче. Йому хотілось би переїхати до нас і налагодити пропаґанду в пресі.

В Хемніц довелося мені побачити сумний приклад "революційної енерґії" місцевого виконавчого комітету: він не міг — та навіть і не пробував — перешкодити поліції влаштувати на вокзалі таке ганебне видовище.

Комітет, взагалі, почував себе так, наче революційна активність фогтляндських робітників перебила йому зимову сплячку.

В той час, як ми діяли, Хемніцький виконавчий комітет скликав довгі конференції, де ватажки КПН та СПН провадили тільки переговори, але не могли прийти до якоїнебудь справжді революційнії постанови.

В Рурському краю робітництво виступило отверто на боротьбу не тільки проти Капа й Лютвіца, щоб дати відсіч їхній військовій диктатурі. Це була боротьба, що розгорталася безпосередньо в пролєтарське повстання, в боротьбу за владу. Настрій серед робітничих мас був революційний. Натиск мас був такий могутній, що навіть соціял-демократичні повітові орґанізації мусіли про людське око кинути гасла, що являли собою не що інше, як просту поступку революційній волі мас.

Приміром, повітовий голова нідеррайнської СПН дав свій підпис під листівкою, де першою вимогою стояло гасло: "Добиватися політичної влади через диктатуру пролєтаріяту аж до перемоги соціялізму на основах радянської системи".

В той самий час Хемніцька СПН розповсюджувала листівку з вимогою: диктатурі військової камарилі протиставити диктатуру пролєтаріяту.

Звісно, такі революційні гасла ватажків СПН не мали в собі нічого серйозного, проте, вони відбивали той настрій мас, що штовхав їх на революцію. Цьому масовому настроєві відповідали ті революційні дії, що їх розпочало фогтландське робітництво за моїм проводом. Заразом ми почували на собі пролєтарський обов'язок виступати революційно, щоб таким чином полекшити боротьбу рурським робітникам.

Коли оглянутися нині на тодішні стосунки, то стає цілком ясно й безперечно, що для остаточної перемоги революції в Німеччині в тому періоді капського путчу бракувало найважливішої передумови: бракувало свідомої своєї мети, дисциплінованої, залізної комуністичної партії. Навіть на нашій роботі в Фогтланді шкідливо відбилася ілюзія, що не існування такої революційної партії є найпосутніша передумова остаточної перемоги революції, а вистачить революційного пляну кількох енерґійних ватажків, що зуміли б, як Гельц у Фогтланді, використати масовий настрій для енерґійних виступів.

(Далі буде.)

Про Дніпрельстан

Дніпровська електрична станція — це майбутнє України. На ній повинен базуватися дальший розвиток індустріялізації нашої країни, цеб то ввесь дальший шлях її соціялістичного будівництва. Без і повз Дніпрельстану всякі пляни розвинути нашу промисловість й піднести сільське господарство будуть лише просто балачки зайві й нікчемні. Дніпрельстан у своєму розвитку — це не лише сама електрична станція на колишніх Запорізьких порогах: це цілий комбінат фабрик і заводів навколо цієї електричної станції, це залізниці, що звяжуть електричну станцію з Донбасом та іншими областями України, це розвиток пароплавства на Дніпрі, перетворення Херсону на центральний порт на Чорному морі, і, нарешті, це ціла низка заходів піднести сільське господарство на південній Наддніпрянщині. В майбутньому Дніпрельстан-Запоріжжя стане за величезний індустріяльний центр України і, може за майбутню столицю України. Тому нині ми повинні всю увагу й усю енергію віддати на здійснення будови Дніпрельстану.

М. Скрипник.

15 березня скінчилося 3 роки будівництва на Дніпрельстані. Настав рік четвертий. Найважливіший. Найвідповідальніший. Протягом цього року треба закінчити основу греблі, середню її частину та основу самої гідростанції. Тоді більшість так званих "темних місць" що відограють важливу ролю на гідротехнічних побудовах буде виявлено й переможено. Тоді буде паралізовано можливість аварій, що завжди загрожують під надзвичайно сильним тиском Дніпрової води. Тоді, за словами заступника головного інженера проф. Б. Веденеєва, остаточно буде переможено стихію Дніпра й остаточно підкорено його волі робітників. І тоді, після четвертого року будівництва остаточно виявиться, чи виправдають себе ті зобов'язання, що їх дали тепер всі робітники, всі орґанізації, які працюють на Дніпрельстані. А саме: чи справді скорочено буде термін збудування станції принаймні на 6 місяців і чи справді дано буде енерґію не пізніше серпня 1931 року.

Найважливіший рік. Вирішальний рік.

Коли стати проти Дніпра на правому березі, на тому, де головна контора, то з лівої руки, віддалік, на узгір'ї — сіросинє чітке плетиво відомого на Дніпрі залізного моста, що веде на Запаріжжя. Міст здається дуже легким, бо висить над високими прикрими, скелястими берегами, висить над тією Дніпровою безоднею, що підчас громадянської війни без сліду поглинула цілий ешелон із людьми.

Якщо темпи дніпрельстанівські себе виправдають, то в серпні 1931 року мосту цього вже тут не буде (його розберуть і перенесуть на інше місце), скелясту високу протоку геть затопить вода, глибінь ріки в цьому місці стане ще темніша, а похований ешелон буде справді за леґенду. І там де стоїмо зараз ми, бриґада українських письменників, там також буде вода, буде дно, будуть водорощі, — чудно трохи зараз собі це уявити.

Але замість розібраного й перевезеного кудись інде моста буде на Дніпрі новий міст — повстане він по той бік загати. Вже й повстає. Вже починають вростати в береги залізні ферми. За якийсь час покладено тут буде на бики величезні залізні конструкції вагою до 60 тисяч пудів, що здійматимуться над поверхнею води на 50 метрів. Робота важка, робота дуже відповідальна (особливо якщо зважати на прискорений термін будівництва) і тому ввесь цех робітників мостового переходу понад 1,000 чоловіків оголосив себе ударними.

Дніпро повернув уже ліворуч. Не сам звичайно — його повернули. До цього "лівого ухилу" (як жартують дніпрельстанівці) примусила його перегатка на середній протоці. Перегатки двох проток, правої й середньої, таким чином тепер уже поєднано і впоперек річки виросла суцільна міцна стіна, тимчасова гребля, на якій незмінно метушаться люди, бігають паротяги з низками навантажених ваґонів, день і ніч кипить робота. Назовні особливо величного вигляду загальній картині надають височенні стрункі підоймові крани так звані вантові, дерики, що цілою ґрупою зійшлися над копанням правого берега й звелися над ним, мов примхливі велетенські журавлі над криницею. За допомогою цих "журавлів" можна подавати які завгодно вантажі на яку завгодно ділянку побудови і можна лити бетон одночасно на всі потрібні ділянки. А покласти бетону за цей се-

зон треба 400 тисяч метрів. Це, порівнюючи з минулим сезоном, становить збільшення вдвічі. За минулий сезон вкладено його тут 180 тисяч кубічних метрів, абож—57 тисяч кубічних метрів на місяць, що до речі, переважає рекордне число вкладання бетону за минулий сезон в Злучених Державах.

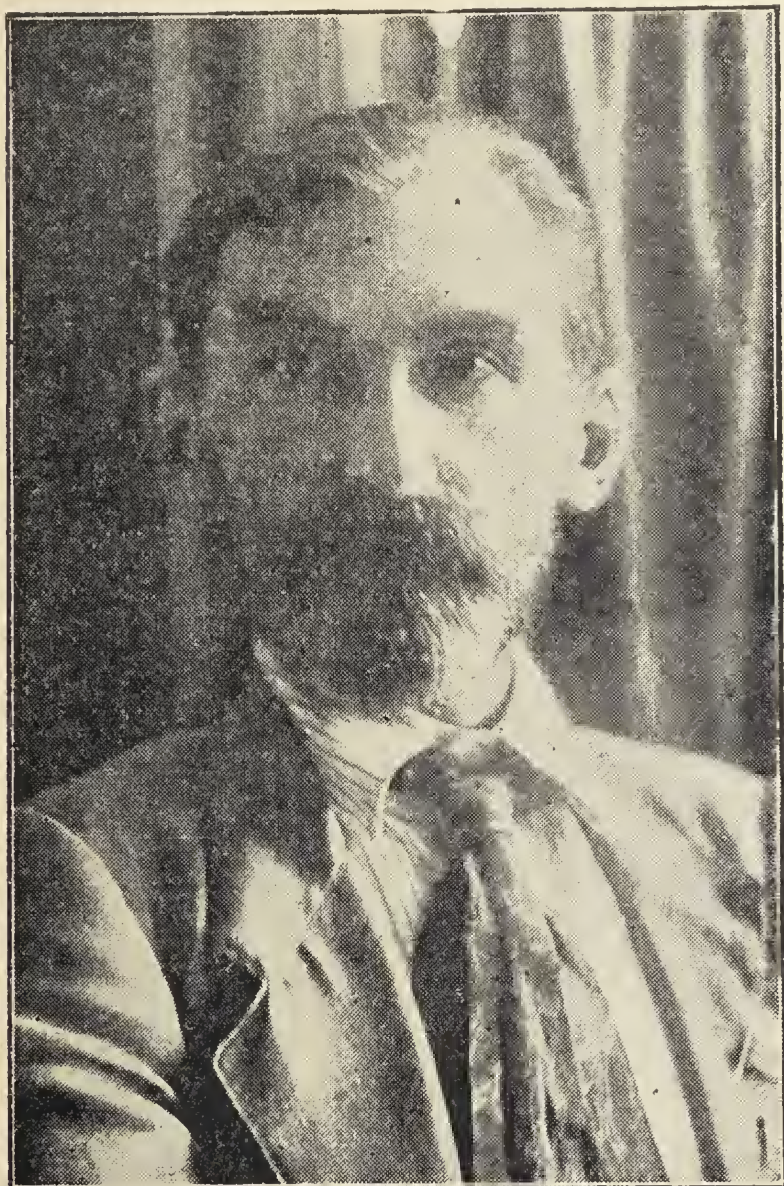

М. О. СКРИПНИК,
народній комісар освіти Радянської України.

Тепер, повторюємо, темп має бути подвоєний — нечуваний темп. Перед початком бетонування тут заготовано достатні запаси матеріялу, уважно оглянуто в центральних механічних майстернях усі знаряддя, всі механізми, що зв'язані з бетонуванням, одержано з-закордону нові "домпкари" забезпечено процес роботи опалубними щитами, луками, тощо.

Треба застерегти геть усе. Треба бути так підготованим і так озброєним, щоб ніде не трапилось зайвої затримки. Кожна бодай найменша зупиночка може мати дуже прикрі наслідки, бо процес бетонування залежить від температури повітря, бо час бетонування обмежено весною й осінню, бо кожна хвилинка дорога. Крім того бетоновий розчин діє лише протягом години з моменту його виготування — час йому теж обмежено, треба з ним поспішати і кожна хвилинка так само дорога.

Тож і працюють тут день і ніч безперервно, на три зміни. І безперервно протягом 22½ годин на добу пливе із заводів бетоновий розчин, який постачають невтомні поїзди.

Лунають гудки. Двигтять мотори. Сопуть зажерливі смоки, випомповуючи воду. Піняться хвилі і сердитим хлюпотом б'ють об перегату. Грає сурмач, мельодійно повідаючи, що загроза вибухів минула. А потім знову тривожно бамкає дзвін, і люди, яким небезпека, хутчій одбігають осторонь, бо там, де вони допіру стояли, бризкає вже д'горі жмут камінних брил та уламків і починають один по одному лунати вибухи. То рвуть у копаннях непридатні камінні нашарування, щоб, кінець кінцем, добутися так званої здорової скелі. То остаточно впорядковують, вирівнюють, пристосовують для будівлі Дніпрове дно, що протягом тисячеліть було сховане від людського ока і що між іншим, тепер на ньому, на висушеній лівій протоці знайдено п'ять варязьких мечів.

На лівому березі вже розпочинається будівля Дніпрокомбінату — величезної ґрупи виробництв, що складається з алюмінієвого заводу, металюрґійного, заводу феростопів, жужелево-цементного, ремонтно-механічного та ін. Алюмінієвий має давати на рік біля 15 тисяч тон продукції, яку досі ми переважно одержували з-за кордону. Металюрґійний — біля 1,700 тисяч тон високоякісної сталі. Завод феростопів — 104 тисячі тон. Проєкти всіх цих побудов уже виготувано. Вони мають бути готові саме на той час, коли закінчено буде ґідростанцію й пущено Дніпрову енерґію. Готові також проєкти першого на Україні соціялістичного міста Великого Запоріжжя, що розташовується поруч із цим комбінатом і що його місткість на кінець 1960 року розраховано на пів мільйона населення.

Так. Тут, де плече в плече стикаються багатющі надра Лівобережжя і плодючі правобережні ґрунти, де збіраються водяний і залізний

транспорт, де незабаром буде сила-силенна дешевої електроенергії та велитенський промисловий комбінат, — тут справді чимале майбутнє. Вже й тепер, коли ввечорі лівий і правий береги візьмуться тисячами вогнів і також рясна гірлянда вогнів ляже упоперек через усю річку а річкою густо палають тремтливі золоті відбитки, — вже й тепер це має такий імпозантний вигляд, що в ньому, безперечно, можна відчути подих прийдешньої величини. Коли ми ввечорі вертали на Запоріжжя й проїздили через міст, глянувши на це золоте кипіння, в один голос мовили:

— Ой, держись Харків! Ой, держись! Бо й Тракторобуди тобі не поможуть.

Так. Рано чи пізно а столиця радянської України буде тут.

Аркадій Любченко.

"Робітниця" Вас Кличе!

Товаришко робітнице і фармерко!

"РОБІТНИЦЯ" є одиноким журналом для працюючого українського жіноцтва на американському континенті!

"РОБІТНИЦЯ" довгі роки вірно обслуговує багато українських читачок і читачів своїм боєвим революційним словом.

"РОБІТНИЦЯ" за сім літ свого існування багато прислужилася до збудування української жіночої організації в Канаді — Жіночої Секції ТУРФДім.

Але велика економічна кріза за останній рік болюче вдарила по усій нашій пресі, в тому числі й по "РОБІТНИЦІ". Багато читачів і читачок задовжилися із своєю передплатою. І це є найгірше. Бо коли приходиться купувати папір, атрамент, висилати на почту, чи виплачувати робітникам, то на це Видавництво мусить мати гроші. Нема грошей — нема паперу. Не заплатимо за почту — не повезе вона до Вас Вашого журналу. Не заплатимо робітникам — не буде кому друкувати. А побіч того багато є ріжних інших дрібних коштовних річей, що є тісно повязані з видаванням "РОБІТНИЦІ".

І от уявіть Ви собі, чи ми можемо покривати усі ці видатки, коли передплатниці й передплатники задовжуються з передплатою?

Товаришки! Ми вислали у вересні листовні повідомлення до усіх задовжених передплатників, щоб вони вирівнали свої передплати. На цему місци ми ще раз пригадуємо усім, хто таке повідомлення отримав і до цего часу ще не відновив передплати, то щоб зробив це негайно.

ТОВАРИШКИ Й ТОВАРИШІ! Місяць листопад є місяцем допомоги українській робітничо-фармерській пресі! Тож ми кличемо Вас приєднатеся на цей місяць до наших загальних кличів:

Відновляйте масово в листопаді свою передплату на "РОБІТНИЦЮ"!

Вирівнуйте свою залеглу передплату на "РОБІТНИЦЮ"!

Приєднуйте "РОБІТНИЦІ" нових передплатників!

Складайте й колєктуйте для неї пресовий фонд!

КОЖНА СТАРА ПЕРЕДЛАТНИЦЯ ЧИ ПЕРЕДПЛАТНИК ПРИЄДНАЙТЕ В ЛИСТОПАДІ ДЛЯ "РОБІТНИЦІ" ХОЧ ОДНОГО НОВОГО ПЕРЕДПЛАТНИКА!

ШИРІТЬ БОЄВИЙ ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОГО ПРАЦЮЮЧОГО ЖІНОЦТВА!

ВСІ ДО ЩИРОЇ Й ЗАВЗЯТОЇ ПРАЦІ!

Центральний Листопадовий Комітет.

СОНЯШНА МАШИНА АРГЕНІЯ.

Славний шведський астроном Сванте Аргеній збудував недавно апарат до витворювання енергії тепла з соняшних промінів. Проби збудувати такі машини не є нові. Найбільша така машина була досі в Єгипті, де умовини температури є дуже корисні. Машина така працює тим ліпше, чим більше соняшних промінів паде через рік на землю, а властне під тим оглядом Єгипет є упривілеєний. Яку високу температуру можна осягнути тим способом, легко переконатися, коли виставимо на ділання сонця скляні посудини. Аргеній збудував величезне зеркало, що складається з 1,000 маленьких зеркалець, з яких кожне можна уставити відповідно до потреби при помочі спеціяльного годинникового приладу. Щоби якнайбільше використати соняшне тепло, збирається проміні з усіх зеркал в одно місце. Отже всі зеркальця треба так уставити, щоби кожне з них кидало проміні на одну і ту саму точку. Так температура доходить до величезної висоти. Шведському вченому вдалося одержати 7—8 тисяч степенів тепла.

ЗБІРКА ЗПЕРЕД ДВАЦЯТЬ ТИСЯЧ РОКІВ.

До "Ляндес Музеум" у Відні перевезено з Чехословаччини значну колекцію метеорів, яку знайшов професор Пейр. Цю колекцію знайшли в печері, де мешкали 20,000 років тому доісторичні люди. Люди тоді ще не знали, як вживати заліза й, зібравши кілька великих метеорів, убивали мамутів камінями.

Професор Пейр говорить, що його охоплювало якесь дивне почуття, коли він брав у руки метеори, котрі невідомо скільки десятків тисяч років упали на землю зі всесвіту, а двацять тисяч років тому були зібрані людьми до їхнього первісного "музею".

Анумо протріпайте Тріпалів!

Н. Тріпало нічого так не любить, як поговорити про чиїсь "грішки" з особистого життя. Коли хтось починає розказувати йому про ріжні бувалі й не бувалі "грішки" других, то він аж слину лиґає. Його обличчя заливається тоді широким усміхом, очі загорюються масним блеском, ніздря роздуваються, ніс витягається, а груди наповняються солодким захватом. Він напружено розпитує в таких випадках про кожну дрібничку і смакує це.

Я знаю, що ви прочитавши тих кілька рядків про Тріпала, скажете: та це ж звичайний міщух. Про нього не варта писати. Шкода місця в журналі. Я з вами погоджуюся. Грець з ним, я зовсім про него не писав би, але біда бачите в тому, що він чогось пропхався і став членом наших орґанізацій. Тому я мушу писати, бо його обовязково треба протріпати.

В орґанізації Тріпало старається входити за людину, що веде дуже строге і повздержливе життя. Але таким на ділі він не є. Він часто густо заходить до готелю і попиває собі там пивце. А теж він має книжку і на "гострий штоф". Він користується нею дуже часто. Він уживає її так часто, як на це дозволяє його кишеня. Але коли ви підійшли би до него і сказали: Тріпало, я вчора бачив Джана Н. в бір парльор, то з його уст так і вилетить: а-а-а-а! А потім він твердим і рішучим голосом додасть: треба викинути його з орґанізації і то обовязково.

Ваші переконування, що такий поступок буде недоцільний, що треба вжити товариського впливу й інших способів та відвернути людину від алькоголю а не викидати з орзанізації, не матимуть на него найменшого впливу. Він стоятиме на свойому.

Що за строга людини той Тріпало, подумаєте ви. Він, мабуть, ніколи й не поглядає на фляшку.

А цікаво поводиться Тріпало на мітінґах. Коли членство говорить про освітню працю про орґанізування неорґанізованих, про безробіття, про допомогу страйкерам, про пресову кампанію то що, то він напів дрімає собі. Такі речі не цікавлять його. Але вистарчить, щоби хтось писнув щонебудь про чиюсь любовну аферу, як він цілий перемінюється в увагу. Голову наставить наперед, вуха нащурить і слухає. А потому обовязково заберає слово. Він не говорить до таких справ холодно і розсудливо, як це роблять інші члени. Ні, він камінує винних. Його голос звучить тоді як голос пророка. Ви зовсім тоді не пізнаєте, що це той самий член, який байдужно сидів, коли критиковано членів за неактивність, за помилки, який просив прощенна для члена, що провинився на політичному полі, що зсунувся з клясової лінії і якого відділ засудив на виключчння з членства.

Член зробив неморальний вчинок і з ним треба покінчити, кричить він в таких випадках.

Кожну кару для винних членів чи членкинь за шкідливі любовні афери він осуджує як за легку.

Та ви дуже помилилися би, як би з того його крику зробили висновок, що сам він людина без "грішків". Куди там, але всіх їх він вміло маскує.

Через те, що в нього "буйна" минувшина і багато захованих нинішних "грішків", то він нікому не вірить. Всі такі як я, думає він.

Тріпало не може збагнути ріжниці між товаришуванням і любовю та між любовю а розпустою. Все це він називає зіпсуттям. Через те багато терпить від него молодь.

Як тільки дівчата і хлопці стають в УРД розмовляти між собою, в його голові виникають десятки підозрінь і то найнижчого ґатунку.

А вон вже шкіруться до себе, говорить він до других членів, показуючи на молодь і обовязково йде "читати" їй "лекцію".

Та "лекція" завжди складається з тверджень, що молодь є зовсім до нічого і з приказів, щоби вона була тихо.

Деякі товариші погоджуються з його "лекціями" і уважають, що воно й так треба молодь направляти. А такі "направи" роблять те, що молодь починає оминати УРД і втягається

в такі місця, де попадає в руки нашим ворогам, або в руки вулиці.

Від орґанізаційних обовязків Тріпало "відхрещується" руками й ногами. Він завжди "не має часу". Але ви його можете побачити майже кожного вечера в гуртку подібних йому приятелів, де він пересипає через свій язик найріжнороднійші пльотки. Ба не тільки пересипає їх, але й творить нові. А що він член орґанізацій, то він видумує ріжні сплетні на заряд, на багатьох членів і членкинь та пускає їх на язик вулиці.

Коли ж ті пльотки вже розійдуться поширяться і зростуть (вулиця вміє побільшувати їх), тоді він приходить на збори і говорить: чи ви, товариші, чули, що люди говорять про таких то а таких наших членів і членкинь. Робім що з ними.

Над прочищенням атмосфери від таких видуманих і одними дверми винесених пльоток на вулицю з другими принесених до орґанізації, членство часом тратить довгі дорогі години.

Багато, багато шкоди робить Тріпало для орґанізації тою своєю гнилою роботою. А таких Тріпал є чимало по наших відділах. І то між членами й між членкинями. Анумо, товариші й товаришки, протріпайте тих Тріпалів з наших рядів, щоби вони не смітили нам попід ноги!

Квестія.

"СНЕП ШАТС"

ОТТАК ТРЕБА Й РОБИТИ.

Одного року по скінченню пресової листопадової кампанії товаришки здавали звіт зі своїх відвідин по хатах за новими передплатницями для "Робітниці" та пресовим фондом. Коли вже рахунок був майже готовий, до салі УРД увійшла мало знана українська робітниця.

— Чи ви вже вислали? Я здається трохи спізнилася.

— Про що ви питаєте?

— Та про передплату на "Робітницю".

— Ви ще можете зложити. Ми щойно почали робити обрахунок.

— Та я не свою. Моя заплачена, але я зібрала девять нових передплат між своїми односельчанами і пять доларів пресового фонду.

— А ви мали лісти?

— Ні. Я ось на переді посписувала. Ви собі можете перетягнути. Я в орґанізації не є членкинею, бо мені ще поки що не виходить, але "Робітницю" читаю від самого початку й помагаю фінансово робітничим орґанізаціям, коли потрібно. Я прочитала в "Робітниці", що в листопаді збирають передплати і пресовий фонд й мені також вдалося зібрати.

Товаришка доручила спис нових передплатниць та пресового фонду на руки комітету.

— А я-ж в цих самих людей була, — сказала товаришка з пресового комітету переглядаючи спис — й вони навіть не хотіли мене вислухати. Як-же вам так вдалося зібрати від них?

— То знаєте воно так є, що не всі ще робітники і робітниці розуміють значіння робітничої ґазети. Вони не розуміють значіння ніякої ґазети. Нічого не читають. І коли до них хтось зайде за передплатою на ґазету, то вони холодно дивляться на таку справу. Треба, щоби вони трохи начиталися, то тоді аж вони зрозуміють. А як ще ніколи нічого не читали, то й нічого не дадуть. Але я їх знаю, бо це мої односельчани. Вони мені зложили ці передплати, бо я вчепилася до них і їм було якось ніяково відповісти. Але побачите на слідуючий рік, то вони вже самі вирівнають свої передплати та ще й може до орґанізації запишуться.

— Можливо, що ви правду кажете.

Товаришки подякували товаришці за труд та жертви і передплати, які вона зібрала і вона пішла додому. З цего членкині навчилися багато.

— От так треба й робити! Коли ми де не маємо приступу, то треба пошукати таких товаришок, які мають приступ.

— Підчас пресової кампанії ми повинні порозумітися з читачками "Робітниці" в нашій місцевости, які з якихось причин ще не є членкинями нашої орґанізації, але є добрими симпа-

тиками і просити їх взяти участь в пресовій кампанії. Це справа загальна робітнича і вони повинні допомогти в ній своєю працею. Такі читачки можуть зробити велику роботу в користь нашої преси. Вони знають таких людей, до яких ми не маємо доступу. Ми там нічого не зберемо, а вони зберуть ось так, як ця товаришка.

— Правда. У нас є на руках адресар всіх передплатників нашої місцевости і нам дуже легко порозумітися з цими читачками. Раз вони є передплатницями "Робітниці", то значить, що й сприяють її. Доля нашого журналу "Робітниці" так само в їхніх руках, як і в наших.

Слідуючого року членикині переводили пресову кампанію в порозумінню з читачками "Робітниці" нечленкинями відділу Жінсекції й мали великий успіх.

Оттак треба робити й цего року і в усіх місцевостях.

Драпака.

Ну й якби всі так зробили

Якось зайшла сусідка до моєї товаришки з письмом в руках.

— От так-ово, якось затягнулося і тепер не знаю, як то сплатити.

— Та що таке? — питає моя.

— А ось лист від "Робітниці".

Я глип, а там написано: **"Ваша передплата скінчилася ще в червні 1925 року. Ви до цеї пори завинили 6 доларів".**

— І ви є членкинею орґанізації?

— Та є.

— І чоловік ваш стало працює вже через сімнацять років! Як-же це, що ви так багато завинили? — питаю я.

— Якось, знаєте, так, то сюди, то туди...

— Ви, попростому сказати, занедбали справу.

— Байдужні, — додала моя.

— Чотири роки читати журнал на кредит. Як таких більше є, як ви, то й не дивно, що "Робітниця" находиться в такім критичнім матеріяльнім положенню. Ну й якби так всі зробили? Чи моглаби виходити "Робітниця"?

Сусідка завстидалася, а тим більше, що вона є членкинею відділу Жінсекції та ще й входить до орґанізаційно-освітного комітету. Не раз, як зайде до мене, як зачне говорити, що "я вже зрозуміла", що "Робітниця" її "дуже багато навчила", то аж мило послухати. Але це все кредит. Ми її обоє зібрали трохи до громади.

— Якбим була знала, що ви так мене зберете обоє, то я була би не показувала вам цего листа.

— Та я й так була би знала. Я-ж вибрана до пресового комітету. Ми будемо мати адресар всіх передплатників, — сказала моя.

— Ну, то нате вам цих шість доларів.

— Тепер вже мусите дати сім і пів.

— А це чому?

— Ваша передплата скінчилася в червні 1926 року. До червня 1930 року ви довгуєте шість доларів, а тепер як дасьте долар і пів, то будете мати заплачено аж до червня 1931 року.

Сусідка зложила гроші.

— Більше так ніколи не затягайте. Платіть по півтора долара все наперед. Якби всі платили за журнал наперед, так, як це мається робити, то наш журнал ніколи не переживав би такої тяжкої матеріяльної крізи.

Дуже добре сказала моя жінка. Я ще від себе хіба додам, що якби всі передплатники нашої преси взагалі повиповняли свої залеглости, то вона наїшлася би в дуже багато ліпшому фінансовому положенню.

Перегляньмо наших сусідок і сусідів, як вони стоять з передплатами нашої преси?

Всі одним фронтом на поміч нашій пресі!

Хай цей місяць листоюад побє рекорд всіх попередних пресових кампаній своїм великим успіхом!

Всі підприємства в листопаді для нашої преси!

Віддаймо всі свої сили, всю свою енерґію в місяці листопаді для помочи нашій пресі!

Всі! Всі! Всі!

Я також з вами.

Тимко Їжак

ПРАЦЮЄМО ЗА МІЗЕРНУ ПЛАТУ І СЕРЕД ЖАХЛИВИХ УМОВИН.

Я працюю в кеп-фекторі в Сімко, Онт. Разом зі мною працює тут багато робітниць. А кромі того дуже багато робітниць шукають тут за працею, але не можуть дістати її. Так багато робітниць шукають за працею тому, що їх чоловіки находяться в рядах безробітних, а тим самим в дома немає засобів до життя.

Капіталісти відправляють тепер чоловіків з роботи, а на їх місця наймають жінок, бо їх лекше заставити працювати за 20 ц. на годину.

Капіталістам байдуже, що праця коло машин у тутешніх фабриках кенів є понад сили для робітниць. Вони подають важкі пейла бараболь, моркви, цибулі то що до машин. Ті пейла з цибулею, чи морквою важуть чимало таки і витримати при тій праці цілий день дуже тяжко. Багато робітниць просто вянуть. Але вони працюють всіми силами, бо бояться, щоби бос не прогнав їх з роботи.

А босові легко це зробити. Тепер робочих рук не бракує. Кожного дня приходять робітниці просити в боса роботи.

Страх перед утратою праці впливає дуже убивчо на робітниць. Вони працюють так поспішно і так надуживають свого здоровля, що попросту руйнують себе.

Ось недавно, наприклад було так. Робітниці спішили перед першою годиною до праці. Між ними теж спішила одна мати шістьох дітей. Вона боялася, щоби не спізнитися і не звертала уваги на свій хід. Через те вона поховзнулася на цементовій підлозі і так сильно впала, що другі робітниці насилу привели її до притомности.

Другого дня вона прийшла до роботи така слаба і страшна на обличчю, що аж жаль було дивитися на неї.

— Чого ти прийшла до праці- — спитали ми її.

— Я дуже хора, — відповіла вона, — але я боюся сказати босові, щоби не втратити роботи.

Тоді ми, робітниці закликали босиху і заставили її віддати робітницю під лікарський огляд і догляд. Лікар узнав її небезпечно хорою.

На другий день босиха привела дівчину з потовченою головою і зі скалічепою рукою і заставила її в такому стані працювати. Глянули ми на оту робітницю, а вона мокра від голови до ніг.

— Що з тобою? — спитали ми.

Вона відповіла, що вона робила біля одної машини і через нещасливий випадок машина так потовкла її, що інші робітниці тричі мусіли відливати її водою, тому й вона така мокра.

— Чому-ж ти прийшла до цеї праці, як ти так потовчена? Або чому ти принаймні не зміняла одежі?

—О, — говорить, — я боюся, щоби босиха не прогнала мене від роботи. А притому я ще й говорити не вмію, бо я недавно зі старого краю приїхала.

Жаль мені стало її і я покликала босиху та сказала їй, щоби вона забрала робітницю на офіс і дала їй потрібну допомогу.

— Нехай вона сама за себе говорить — обурилася босиха, — а ти мовчи.

— Вона недавно приїхала до Канади і не знає англійської мови. Не можна так поводитися з людиною, — сказала я.

Босиха змірила мене люто своїм поглядом і забрала робітницю на офіс. За хвилю вона прислала її назад до праці, але вже хоч з завитою рукою і головою. Робітниця працювала, а з її очей текли сльози.

Працюємо ми тяжко і аж від 13 до 15 годин денно. Отак капіталісти визискують нас. Ми не маємо часу добре спочити і зготовити собі їжу. Спати нема де, бо в бараках повно блощиць і ріжного бруду. Коли положитися в них спати, то блощиці просто заїдають. Ока зажмурити не можна. Ночі зимні, а ґазові кухні кампанія позамикала в бараках. Через те навіть їжі немає на чому як слід зготовити. Робітниці мусять готувати її на камінню на дворі. А сплять в цельтах. Хоч зимно, але блощиці не кусають.

Коли якій робітниці трапиться який-сь нещасливий випадок, то нею, як і в інших містах, зовсім немає кому заопікуватися.

Недавно К. Плицан, робітни-

ця з Кічепер, членкиня РЗТ, варила каву на камінню. В хвилі як вона засипала її, якийсь хлопець надїхав байсиком і вилляв гарячу каву на її ногу. Кава попарила товаришку і вона з розпукою в серці мусіла залишити роботу.

Дуже жорстоко капіталісти визискують нас і серед таких то важких умовин ми працюємо. А робітниці тому даються так визискувати, що клясово несвідомі. Більшість з них бояться впімнутися за себе. А пора, найвища пора зорґанізуватися і покласти край капіталістичному визискові.

М. Фізор, робкорка.

Брентфорд, Онт.

ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ КЛОБИ, А ДЛЯ ПСІВ ПРИЮТИ.

Я ще ніколи не писала дописів до "Робітниці". Не могла якось відважитися. Можливо, що й цей мій допис буде невідповідний, але я пишу його, бо думаю, що читачки "Робітниці" повинні знати про подію, про яку я беруся писати.

В Оттаві відбувся 4 травня таґ дей, який влаштувало т. зв. гуманітарне товариство. Це буржуазне товариство влаштувало таґ дей, щоби зібрати 10 тисяч доларів на будову модерного приюту.

Для кого ж ви, товаришки, думаєте це товариство буде будувати той приют? Може для бездомних, безробітних робітниць і робітників та бездомних дітей-сиріт? Та де там. Цей приют будуватиметься для панських псів і котів, які загубляться від них. Ті панські песики й котики буде підшукувати і заводитиме до приюту спеціяльна міська обслуга. Вона буде годувати і доглядати тих псів і котів доти, поки по них не зголосяться їх власники. Кошта на утримання такого приюту буде оплачувати міський уряд з податків робітничої кляси.

Кілька тижнів перед таґ дей в усіх стріткарах, на парканах, на телеґрафічних стовпах і в інших місцях було понавішувано отакого змісту заклики: "Поможіть нам зібрати $10,000, щоби ми могли збудувати приют для псів, бо ці німі сотворіння не можуть нам сказати, що їх болить і що їм потрібно".

В суботу 4 жовтня важко було стрітом перейти, через напудрованих і намальованих паняпок, які збирали цей собачий фонд. Їх було по 4 на кожному бльоці. Так і підлазили з робленими солодкими усміхами до всіх прохожих за грішми.

6 жовтня згадане буржуазне товариство помістило в місцевих капіталістичних ґазетах довгу статтю, в якій говорить, що мешканці Оттави дуже щиро віднеслися до того собачого фонду. Мабуть зложили більше як $10,000. Ті напавдровані паняпки видерли чимало доларів і в клясово несвідомих робітниць і робітників на той собачий приют. Це сумне, що трудящі дають свою працю на такі ціллі.

Тільки подумайте, товаришки, яких милосердних та добрих грають капіталісти Оттави. Будуть будувати приют для псів! І то коли? Тоді як в місті примирають з голоду тисячі безробітних. Тих бездомних, голодних безробітних капіталісти "не бачуть".

Для капіталістів пси й коти більше вартують як робітниці й робітники! Затямте це собі, товаришки! Це не видумане. Це дійсність, яка має місце в столиці Канади Оттаві.

Багато несвідомих робітниць і робітників повірили передвиборчим обіцянкам консерватів і багато надіються від них. Та даром вони надіються чогось від них. Між консерватами а лібералами немає під тим взглядом ніякої ріжниці. І ті й ті є капіталістичні партії, які піддержують капіталістичний лад, а придавлюють трудящих. Всі вони більше дбають за псів як за трудящих, тому ми повинні орґанізуватися і повалити цей капіталістичний лад.

Е. П.

ДАВИТЬ БЕЗРОБІТТЯ, ЦВІТЕ ПРОСТИТУЦІЯ.

Недавно прийшла до мене безробітна робітниця.

— Може маєш яку небудь роботу для мене? — питає вона.

— Ні, — відповіла я, — не маю. Я сама робітниця.

Жінка вона молода, яких 32 роки, тутешня родом.

— А де твій чоловік? — питаю я.

— В дома. Він вже рік як не робить. Перед тим він працював у папірні. Там потовкло йому ногу, через що втратив роботу, а тепер велике безробіття, він до того ще й не дуже то здоровий і не може ніде найти праці. Він був на війні і його затроєно там ґазом. За це йому навіть пенсії не дали. Я називаю це дорі трик.

Останні слова вона сказала з великим обуренням.

— Він каже, — продовжала вона, що як би йому ще раз прийшлося іти на війну, то він не пішов би туди, а вперед застрілив би кількох капіталістів, і потім себе. Він каже, що йому вже все одно.

— Бачиш, один нічого не може зробити, — кажу я її. — Треба, щоби всі робітники зорґанізувалися і виступили до боротьби проти капіталістів. Тоді вони вибороли би собі краще життя.

— А є в тебе діти? — питаю я далі.

— Маю чотири хлопці. Вони їсти хочуть і вбратися не мають в що. Зима надходить, а я не маю за що черевиків для них купити.

Притому вона розщіпила свій старий ковт і каже: "дивися, я дреса не маю". Глянула я а дрес на ній перешитий зі старого простирала.

— Не винуй мене, — говорить вона, — що він брудний. Я не лінива, але я не маю в що перебратися. Я вмію сама шити убрання і на себе і на дітей, але я не маю з чого шити їх. Може ти маєш які дреси, що не потребуєш то подаруй мені, а я тобі підлогу за те помию, або щось іншого зроблю.

— Я тобі подарую дещо з убрання, — сказала я, — але я не хочу, щоби ти відробляла мені за них, бо я сама робітниця.

Вона подякувала мені.

— Може ти голодна

— Так, я голодна, — відповіла вона. — Я живу за містом і прийшла сюди пішки. También чуюся змучена.

Я нагодувала її і сказала їй, що як буде переходити туди, а буде голодна, щоби вступила до мене.

Таких безробітних є тепер тисячі в Канаді. Ось навіть в мене живе старенька 64 літна робітниця, якою ніхто не опікується. Вона мусить сама заробляти на прожиття. Я даю їй рума безплатно. На щоденній роботі вона заробляє по 50 ц. денно. А як їй вдасться часом заробити долара, то вона надзвичайно тішиться.

Безробітні ходять тут по хатах і просять їсти. В Ліверполю при Мейнт стріті є цвинтар. Цей цвинтар безробітні обібрали своїм пристановищем. Вони сходяться на той цвинтар і ночують на ньому. Живуть зловленою рибою, овочами, то що. Але що буде з ними зимою?

Отак то живуть робітниці і робітники в Новій Скошії.

Ті робітниці, що працюють, терплять великий визиск. Вони заробляють всього по 2 до 3 долари тижнево. Щоби заробити 4 долари на тиждень, треба мати щастя, треба мати експіріенс.

Через таку нужду буйно процвітає тут проституція. Коли приходять кораблі до порту, то дівчата так і стараються продатися їм. Ба, не тільки дівчата, але й замужні роблять це, бо не мають з чого вижити. А ще як побачуть в котрого матроса нашивки, то коло него по чотири, по пять дівчат крутиться, бо він може більше заплатити.

Такого життя ми не повинні довше терпіти. Пора покінчити з капіталізмом.

Анна Шот.

Ліверпул, Н. С.

ВЖЕ Й ВУГЛЯНИХ ВІДПАДКІВ З ДОМПИ НЕ ДАЮТЬ НАМ ДАРОМ ЗБИРАТИ.

Чомусь не пишуть товаришки з нашої місцевости до "Робітниці", тільки робкорка час від часу дещо напише. А писати є про що, головно ж тепер, коли нас так дуже притиснули кріза, безробіття і визиск.

Тут в Келгорст, Алта., майнері добувають вугілля 600 футів під землею. На поверхні ж стоять збудовані будинки, де робітники відділюють чисте вугілля від "бони". Чисте вугілля робітники ладують на залізницю, а "бону" вивозять і висипають на "домпу".

До недавна вся майнерська біднота ходила з мішками на домпу і збирала ті відпадки від вугілля даром. Але капіталістам жаль стало, що робітники збирають даром ті відпадки. Вони продали домпу одному бизнесменові і він примушує тепер нашу бідноту платити йому по 7 5ц. за тон "бони".

Це є прямий рабунок, бо збирання вугільних відпадків є тяжкою працею. Довго приходиться двигати мішок з відпадками, занім назбирається їх на тон. Як немає вітру і не горячо, то ще можна витримати. Але як є вітер (а він часто тут гуляє) і вогонь на "домпі" розгориться, то дим дихати не дає. Коли ж ще вивезуть на "домпу" здохлого коня, то хоч пропадай. Та нужда заставляє і приходиться збирати ті відпадки.

В хвилі ж, як ви з таким трудом вже назбираєте трохи того вугілля, до вас підходить власник "домпи" і каже плати мені за ті відпадки.

Словом капіталістам мало того, що вони визискують наших чоловіків у майнах і тому, коли ми, жінки і діти підемоназбирати собі відпадків, то вони кажуть нам платити за них. А ті відпадки однаково згоріли би. Власник "домни" говорить, що він заборонить нам збирати відпадки, бо він не має бизнесу. Подумайте тільки! Він грозить забороною збирати ті вугляні відпадки, які йдуть на спалення. Цікаве, коли це капіталісти схочуть, щоби ми платили їм за воздух. Думаю, що занім це станеться, то ми покінчимо з ними.

Ми повинні і мусимо орґанізуватися і боротися проти визиску та зробити так, щоби нашими стали всі майни і всі інші багацтва та щоби ми не потребували збирати відпадків на домні.

Т. Ю. Н.

Колгорст, Алта.

ГОДІ БЛУКАТИ МАНІВЦЯМИ.

Вже нераз я хотіла написати дещо до нашого журналу, але все не ставало мені відваги. Страшно якось перший раз братися до писання допису. Тепер кінець кінців я рішилася написати допис і поділитися з читачками "Робітниці" своїми думками.

З того часу як я приїхала до цеї країни "добробуту" вже минуло кілька років. Я приїхала, щоби поліпшити своє життя, але сталося зовсім інакше. Приїхала я сюди міцно релігійною і через те робітничі орґанізації були для мене чимось страшним. Я навіть боялася говорити з орґанізованими робітницями, бо уважала це за великий гріх. Але тепер я переконалася, що все неправда, що все це тільки попівська брехня. Попи страшуть людей пеклом і гріхами, щоби вдержати їх в покорі і рабстві.

До такого переконання я прийшла, як почала читати робітничі книжки, робітничу пресу. В минулому як я коли побачила, що котрась робітниця читає "Робітницю", то я загорювала до неї великою ненавистю. А тепер я вже побачила, що "Робітниця"—це наш учитель, наш провідник. Тепер я постійно читаю "Робітницю". А також я вступила до РЗТ, яке орґанізує трудящих до клясової боротьби і допомагає їм матеріяльно. Кромі нас самих, ніхто нам не поможе.

Я закликаю всіх українських трудящих жінок в Канаді, щоби передплачували собі "Робітницю" і щоби вступали в ряди РЗТ. Час перестати блукати манівцями. Обєднаймося і берімся за свою мету, за визволення.

Олюнька.

Енсонвил, Онт.

ДОКИ-Ж МИ БУДЕМО ТЕРПІТИ ЦЕЙ ЛАД?!

Тяжко живеться безробітним в Торонто. А їх тут є тисячі. Багато, дуже багато батьків робітничих родин ходять попід фабрики і заводи та шукають за купцями на свою робочу силу. А в той час вдома жінки і діти примирають з голоду, до них легко добираються ріжні хороби; нужда отвирає їм двері.

З мізерних заробітків ощаджень в них не лишилося, а навіть, як котрий мав кількадесять доларів в банку, то вже зужив їх від часу як опинився без праці. Старші віком робітники находяться просто в безнадійному положенню, бо праці не можуть найти навіть молоді, повні сил робітники, а не то вони.

Літом безробітні ще сяк так пробивалися, спали в корчах, живилися рибою, ярниною, овочами то що. Але що буде зимою? Всі закутки в Торонто, які можуть послужити безплатним притулком для безробітних вже заповнені. Навіть місцева буржуазна ґазета "Стар" мусіла написати, що безробітні заповняють ночами всі церковні входи, бо не мають куди подітися. На днях знову поліція арештувала в шанді коло залізничої станції кількапацять безробітних. Їх розуміється буржуазний суд судитиме як волоцюг. Таке то діється в Торонто, в місті, де буржуазія дурів з роскоші.

А кругом Торонто розкинені розкішні віллі, де буржуазія вживає життя до переситу. Вона не тремтить про завтрішній день, не журиться тим, що не матиме де переночувати, вона має все. І доки ж це ми будемо терпіти такий лад? Доки ми будемо вмирати з голоду і спати по закутках в той час, коли маґазини переповнені всяким добром, як великі палаци стоять порожні. Доки буржуазія буде кормити нас ріжною духовою і дійсною отрутою? Доки ріжні фрейти будуть розбивати наші тіла? Товаришки, пора покінчити з цим капіталістичним ладом! Готуймо свої сили і борімся!

Торонто, Онт. *Робітниця.*

РАДИЛИ, ЯК ПРИДАВИТИ НАС МІЦНІШЕ.

І була недавно в нашій місцевости Клівленд, Огайо велика "повість" і "радість"! Ні більше ні менше а сам Гувер приїзджав сюди. Хочете знати чого він приїзджав? Та на конвенцію американських банкирів. А справ то в них було до обговорювання. Розуміється, що тим, що ми вже по рокові чи по два не робимо, вони не сушили собі голов. Такі речі для них байдужні. О, над справою нападу на Радянський Союз вони поговорили. Уплянували, як ширити пропаґанду проти Радянського Союзу такими способами, як оце крик про радянську пшеницю то що. Радили, як би то позбутися комуністів з Америки і то обовязково. Притому страшно злилися, бо комуністичний рух не дає їм спокою.

Одні радили депортувати комуністів до Европи, Азії і Африки — це іміґрантів-комуністів. А американців комуністів плянували виселити на Филипінські острови. З тими їхніми плянами вже всьо було гаразд, тільки не могли придумати, як їх в життя перевести.

Ну, теж радили вони над тим, як краще трудящих визискувати і т. д.

Робітництво Злучених Держав вже розуміє значіння таких банкирських конвенцій і не дасть себе ними здурити. Воно масово горнеться під провід комуністичної партії і під її проводом воно повалить капіталізм.

Красноставський.

Клівленд, Огайо.

А НУМО, ВІЗЬМІМСЯ ДО ПРАЦІ!

В місцевости Торолд, Онт., живе багато українських трудящих. Ми маємо тут свої українські робітничі орґанізації і свій УРД, але наші членкині відносяться до орґанізаційно-освітньої праці чомусь дуже байдужно. Спільні читання, видавання стінної ґазети занедбані. А пора би тепер по літній сплячці з приходом довгих осінних вечерів взятися до праці. Треба, товаришки, залишити нам бездільні посидішки в УРД, бо він збудований для праці.

В цьому дописові я хочу порушити одну важну справу, а саме видавання стінної ґазети. Те видавання стінґазети ми так гарно були уплянували, дали їй гарну назву, зробили її спільною для всіх місцевих відділів наших орґанізацій і рішили видавати кожного 15 в місяці. Всі члени і членкині обіцяли дописувати до неї. А вийшло що іншого. Пресовий комітет видав з трудом дві числі, а про третє ні мур, мур.

Деякі товариші й товаришки думають, що це сам редакційний комітет має писати дописи, а решта хоч знають, що це їх обовязок, але свідомо занедбують його.

Покінчім, товаришки й товариші, з тою байдужністю. Пишім дописи до стінґазети і до "Робітниці", приходім на лекції, на спільні читання і працюймо між неорґанізованими робітницями.

Від себе я скажу, що я читаю кожне число "Робітниці", але з Торолд дописів у ній дуже мало. Робкорка, здається забула за свій обовязок. Тому я закликаю, щоби по прочитанні цего допису, робкорка і голова нашого жінвідділу написали по дописові до "Робітниці". Нехай і товаришки з інших місцевостей знають, як ми працюємо.

Одна з редакційного комітету.

Торонд, Онт.

ПЯТНУВАЛИ ГАЛИЦЬКИХ ПАНКІВ.

Дня 28 вересня відбулося у Монтреалі масове віче, яке скликали українські робітники, що в минулому були стрільцями української галицької армії. Вони скликали це віче на те, щоби розкрити і прилюдно напятнувати українських панків-офіцерів за те, що вони в часі українсько польської війни дико знущалися над стрільцями, розкрадали і продавали народне добро та запродувалися польській шляхті. Віче було дуже численне.

На вічу головував тов. Ткачук , а промовляв тов. Семенів, бувший галицький стрілець. Коли бесідник розказував про брудну, продажню роботу українських панків, кілька з них пробували заперечити це. Ті панки мають тут свою "орґанізацію" Стрілецьку Громаду, до якої стараються втягати робітників, що були галицькими стрільцями. Та це їм не йде. Отже ті панки хотіли заперечити вислови тов. Семена і вчинити замішання. Але це їм не вдалося, бо тов. Семенів доказав їм фактами їхню брудну роботу, а теж правдивість його слів підтвердили інші робітники, бувші галицькі стрільці. Вони довго розкривали продаж-

ню роботу галицьких панків. Панки мусіли замовкнути і піти домів. Віче було успішне.

Сумно тільки, що членкинь нашого жінвідділу майже не було на вічу. Товаришки, треба брати участь в таких вічах.

Присутна.

Монтреал, Кве.

ДІЙСНО ЩОСЬ ВОНО НЕ ТАК.

Перечитавши в 20 ч. "Робітниці" допис т-ки В. Маріянни п. н. "Щось воно не так", в якому вона атакує мене за те, що я в свому попередньому дописові критикую наших товаришок, що останніми часами нічого не пишуть до свого журналу "Робітниця", а причиною занедбання з боку товаришок, то це є якраз робкорка, бо як вона мало пише, то й товаришки теж тому не пишуть. І для цього наводить такий примір: "минулорічна робкорка за цілий минулий рік написала 12 дописів то й товаришки більше писали" і т. д. Так, я признаю Маряні, що робкорка виконувала свою роботу як слід, але товаришки то таки ні. Товаришки так само мало дописували минулого року як і цего року і як видно, що Марянна навмисне взялась до оправдування товаришок.

По переглянено річника "Робітниці" з 1929 року, я завважила "що воно дійсно щось не так", бо за цілий рік наші вінніпеґські членкині написали всього до 5 дописів.

Що наші товаришки тепер так часто не дописують до свого журналу як писали в 1926, 27 р.р. — це правда. А правда коле в очі. І мабуть, що ця правда т-ку Маряну також заболіла, тому, що й вона теж рідко тепер дописує до "Робітниці".

Коли я на мітінґу спімнула, щоби товаришки дописували до свого журналу і коли були такі, що казали, що в нас є робкорка на це і ми не мусимо писати, то це теж правда. Бо багато в нас є ще таких товаришок, що так думають. І коли я в свому дописові це подала, то не тому, щоб накидатися на товаришок, а лише тому, щоб вияснити, що таке толкування з боку деяких товаришок є мильне. Я не знаю можливо, що я не так висказалася як треба. То вибачте. Нічого злого теж не бачу в тому, коли я написала в свому дописові, що коли я не була присутна у Вінніпеґу, то ніхто з товаришок не писав про працю у відділі. Бо я так розумію, що коли нема робкорки у місті, то й не треба її атакувати, чому вона нічого не пише. Знаючи, що її нема присутної і знаючи, що вона не поїхала собі на "ґуд тайм" а виконувати орґанізаційний обовязок, треба було взятися за перо і написати щось про працю. Але клопіт в тім, що деякі товаришки цего не хочуть розуміти і майже на кожних зборах атакують її, чому вона нічого не пише, та й чому не пише, коли добре знають чому.

Наш відділ стрічається теж з такими недостачами, що майже вся робота спадає на одиниць. І на ті одиниці стільки наложують орґанізаційних обовязків, що тяжко їх виконати як слід. Для цього я наведу ось що: Маряна атакує мене, що я від початку цего року є робкоркою і до часу мого виїзду з Вінніпеґу написала лише два дописи. І коли б я це робила з лінивства, то за такий вчинок казала б таки здорово критикувати себе. Дивно мені, що Марянна знаючи так все прекрасно, не знає чомусь цего, що коли мене вибирано на робкорку, я пояснювала товаришкам, що мені тяжко цеї обовязок виконувати і що доки театральний сезон не скінчиться, я не всилі нічого писати до "Робітниці" від відділу.

Свою заяву пізніше я дала теж перед зарядом. Почуваючи, що я належно не можу виконувати свого обовязку, я давала зарядові свою резиґнацію, але товаришки не приняли її. Я резиґнувала з тої причини, бо бачила, що обовязок робкорки вимагає бути на кожних зборах, лекціях і всіх підприємствах, що устроює відділ, щоб знати хід нашої праці в орґанізації. Праця, яку я занимала в іншій галузі нашої орґанізації, на це мені не дозволяла. Бо я як не грала ролі, то режисерувала або лізла в будку і суфлерувала і така праця мене спиняла бути присутною на наших зібраннях, бо продовжалась вона через цілу зиму аж до весни. Крім цего я мала ще й інші обовязки в орґанізації до виконання.

Я не бажала наводити цего всего, але мене заатаковано, що я занедбала свою роботу, то ж мушу себе оправдати через що я занедбала її. Коли б я мала тільки оден обовязок до виконання в орґанізації як мала минулорічна робкорка, а я його не виконувала, тоді було б мене за що критикувати, атакувати й бити на кожних зборах.

Не хочу, щоб товаришки зро-

зуміли мене, що я думаю, що робкорці не треба дописувати до "Робітниці". Ні, це її обовязок і вона обовязково повинна виконувати його, але щоб вона могла належно сповняти його, то треба вибрати на робкорку таку товаришку, щоб менше мала орґанізаційних обовязків. Бо робота робкорки є важна і вимагає такої товаришки, щоб стало була на всіх зібраннях, що устроює відділ.

Ще раз заявляю, що я не кажу, що я виконую свій робкорський обовязок як слід, але не моя вина в цім. Я виконую його наскільки мені обставини й час на це дозволяють.

Що більшість наших товаришок збайдужніли і не дописують до свого журналу, це теж правда. Цю байдужність треба конче усунути і більше дописувати до нашого журналу "Робітниці".

Робкорка.

Вінніпеґ, Ман.

ТАК НЕ ПОВИННО БУТИ!

В неділю 28 вересня відбулися трикварталні збори відділу Жінсекції в Летбридж, Алта. На збори прийшло лише дуже мале число членкинь. А наш відділ не такий то вже малий, числить 25 членкинь. Правда деякі членкині працюють на фармах і не могли прийти, але більшість з неприсутних не прийшли через байдужність.

За час мойого сіммісячного приналежання до Жінсекції, то я бачу, що на збори приходять все одні й ті самі членкині, а інші чомусь не приходять на них. Голова нашого жінвідділу заявила, що деякі членкині ще й не позабирали своїх членських книжечок. Я її не знаю, як так можна занедбувати свої обовязки.

Через таку байдужність орґанізаційна праця постійно спадає на одиниць, яким просто неможливо виконати її всю.

Недавно на наших зборах ухвалено, щоби кожного четверга читати звіт з XI з'їзду ТУРФ Дім. Деякі товаришки приходять на те читання, але не всі. А між тими, що не приходять або спізняються є чомусь ті самі товаришки, що найбільше домагалися, щоби почати такі читання звіту.

Теж слабо працює наш відділ Секції Молоді. В ньому є 37 членів і членкинь, але його представниця до нашого жінвідділу говорила нам, що на збори приходить там не більше як 10 членів і членкинь. Це зле. А за ту неактивність молоді поносимо велику частину вини і ми членкині, бо ми матері тої молоді.

Товаришки, так далі не сміє бути! Оживім працю в свойому відділі і допильнуймо праці у відділі Секції Молоді.

А. Стасюк, робкорка.

Летбридж, Алта.

ЖЕРТВИ НА ОРҐАНІЗАЦІЙНИЙ ФОНД ЖІНСЕКЦІЇ ТУРФДІМ.

Вінніпеґ, Ман.

По $1.00 зложили: Олена Пура, Олена Савяк і Анастазія Мальована; по 50 ц. зложили: Марія Царик, Марія Нападій, Евдокія Бричка, Ольга Цуркаленко, Марія Виноградова, Варвара Андрусик, Анеля Баранецька, Кароля, Дегодь, Марія Пелюх, Марія Кузик, Олена Дорош, Александра Дригипка, Маґда Жмут, Анастазія Вуйцік, Вікторія Кульчицька, Домка Безручак, Катерина Мончаковська, Олена Соколовська, Ольга Андрусик, Марта Харчина, Анастазія Сидор, Павліна Ґортон, Анна Покінброда і Катерина Шатульська.

Т-ка Марія Кульчицька зібрала на лісту ч. 14 по 25 ц.:. Марія Максимович, Марія Сопоз, Джексон, Е. Кульчицька. Разом $1.00.

Т-ка Розалія Комарніцька зібрала на лісту ч. 187 по 25 ц.:. Р. Комарніцька, Ґ. Комарніцький. Разом 50 ц.

Т-ка Анна Божак зібрала на лісту ч. 213 по 10 ц.: А. Божак, Фред Полсон, Ґ. Полсон, Піт Павлишин, І. Р. Разом 50 ц.

Т-ка Феня Тимченко зібрала на лісту ч. 244: Фред Тим $1.00.

Т-ка Анна Кащак зібрала на лісту ч. 15 по 25 ц.: Л. Шкреметка, А. Кащак. Разом 50 ц.

Т-ка Домка Ладан зібрала на лісту ч. 130: Д. Ладан 40 ц.; М. Богун 10 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Евдокія Паніщак зібрала на лісту ч. 34: Т. Т. 25 ц.; П. Комар 15 ц.; по 10 ц.: М. Комар, Ґ. Сетер, М. Сетер. Разом 70 ц.

Т-ка Софія Корняк зібрала на лісту ч. 95: С. Корняк 50 ц.; Д. Корняк 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Анна Хвалібоґа зібрала на лісту ч. 43 по 25 ц.:. Ілько Рихло, В. Андрущак; Н. Матейчук 15 ц.; по 10 ц.: Ксеня Марич, Д. Качмар, А. Гарбуз; А. Хвалібоґа 5 ц. Разом $1.00.

Т-ка Анна Барицька зібрала на лісту ч. 235 по 25 ц.: Текля Мартинюк, Анна Барицька 50 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Марія Знак зібрала на лісту ч. 145 по 25 ц.: Марія Знак, Василь Знак; Дора Помаранська 10 ц. Разом 60 ц.

Т-ка Марія Панасюк зібрала на лісту ч. 216 по 25 ц.: М. Панасюк, Віктор Ґраміч, Дж. Біллас, Мері Лазенко; А. Панк 20 ц.; Ліна Ружан 15 ц. Разом $1.35.

Т-ка Анна Коваль зібрала на лісту ч. 142 по 50 ц.:. А. Коваль, Д. Ворончак; по 25 ц.:. С. Степюк, Д. Фезнавський. Разом $1.50.

Т-ка Марія Моцак зібрала на лісту ч. 185: Гилтон $1.00; по 50 ц.:. Н. Петроф, Д. Гендрій, С. Сановський; по 25 ц.: М. Моцак, З. Куліновський, К. Бревер, М. Довбуш, Т. Чайковський, Ф. Корн, В. Рагу. Н. С., Я. Романюк, М. Гаврилюк, М. С. І. Хрущ. Разом $5.50.

Т-ка Марія Пура зібрала на лісту ч. 238: Марія Пура 50 ц.; по 25 ц.:. Марія Гарасим, Петро Романюк. Разом $1.00.

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ З РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблєми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народня драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайворуння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільософія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енґельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Росказн про сили природи, ч. 1.	.20
Росказн про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн?	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Причта про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Росказн про сили рироди, ч. 2.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення разом з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & McGREGOR STS., WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

ЖІНКА РАДЯНСЬКОГО СХОДУ.

Перед Жовтневою революцією її обличчя було закрите чардою, а сама вона була рабинею капіталу і свойого чоловіка. Тепер вона будує соціялізм.

15. Листопада 1930 Ч. 22. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо-Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

Printed and published by the Workers and Farmers Publishing Association, Limited, a joint stock company, incorporated under the laws of Manitoba, at its head office and place of business, at the corner of Pritchard Avenue and McGregor Street, in the City of Winnipeg, Manitoba.

Subscription: per year $1.50: per six months 80c. Single copy 10c.

Authorized by the Postmaster General, December 1, 1925, as Second Class Matter.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA

Рік VII. Вінніпеґ, 15 листопада 1930 Ч. 22

Зміцнюйте Свій Журнал "Робітницю"!

ГОСТРІТЬ СВОЮ КЛЯСОВУ ЗБРОЮ!

Відділи Жінсекції ТУРФДім в Торонто, Едмонтоні, Монтреалі, Брентфорд, Кіченер, Содбори, Дромгелер, Летбридж, Саскатуні, Ріджайні і Бінфейт — це відділи, що переводять листопадову пресову кампанію шляхом змагань між собою за приєднання для "Робітниці" нових передплатниць, за сколєктування для неї залеглих передплат і за забезпечення її пресовим фондом. Ця їхня праця гідна наслідування.

З поміщених в нашій пресі плянів праці, з оголошень підприємств, з дописів і з листів до ЦК Жінсекції ми бачимо, що майже всі наші жінвідділи взялися до теперішньої пресової кампанії активно і переводять її ударним порядком. Це свідчить, що наші жінвідділи вповні свідомі свого великого завдання відносно свойого журналу, а тим самим і свойого завдання відносно революційного робітничого руху, якому "Робітниця" служить.

Але цего, що відноситься до відділів, не можна сказати про всіх їхніх членкинь, а теж цего не можна сказати про всіх наших читачок. Кромі активних членкинь, які влаштовують представлення, концерти, розігравки, базарі тощо для преси; кромі активних членкинь, які йдуть між трудящих Канади і приєднують між ними для "Робітниці" нових передплатниць і збирають пресовий фонд, є теж багато таких членкинь і читачок, які зовсім нічого не роблять в цій пресовій кампанії для "Робітниці", або роблять для неї дуже мало.

Цею байдужністю і занедбанням своїх обовязків ті товаришки виставляють проти себе дуже погане свідоцтво. В теперішній час байдужних між орґанізованими робітницями і нашими читачками не повинно, не сміє бути. Бо теперішній час — це час підготовки до вирішальних боїв між працею а капіталом. Ті бої наближаються скорим кроком. Від їх ходу, від їх перших вістунів вже трясеться світ.

Немає дня, щоби в містах Канади і містах цілого капіталістичного світу не було кровавих сутичок між безробітними і поліцією. Кожний день приносить відомости про вибухи бунтів у кольоніях. Через капіталістичний світ перекочуються хвилі бойових страйків. Революція в Китаю поширюється. Могутнім жаром тліє вона в Індії. Палає пожарами панських маєтків Західня Україна. Наближається час, коли ті вибухи революційного полумя зіллються в пожар всесвітньої революції. До того великого

історичного менту ми мусимо бути приготовані, ми мусимо приготовляти його. А в тій великій праці без преси не обійтися нам. Тому байдужних в пресовій кампанії для "Робітниці" між робітницями і фармерками не сміє бути.

Та це не все. Ось на днях радянській владі вдалося викрити міжнародню імперіялістичну змову, яка запустила свої лапи аж в Радянський Союз і за якою Франція, Анґлія, Польща, Румунія й інші капіталістичні держави плянували цего року виконати збройний напад на Радянський Союз. Цей плян відложено до 1931 року через несприятливі політичні й економічні відносини в Европі.

Так, імперіялістичні держави шалено приготовляються до переділу світа між собою — до переділу його гарматами, ґазами і баґнетами. Але перед тим вони хочуть розгромити центр світового революційного робітничого руху Радянський Союз, щоби в той спосіб забезпечити себе від пролетарської революції.

Той напад на Радянський Союз імперіялісти можуть розпочати в найблищих місяцях. Отже ми мусимо бути готові до оборони Радянського Союзу. А в тих приготуваннях до оборони нашої соціялістичної батьківщини і до переміни імперіялістичної війни на війну горожанську без преси нам не обійтися. Тому байдужних в цій пресовій кампанії для "Робітниці" між орґанізованими робітницями фармерками та між нашими читачками не сміє бути.

Товаришки! До кінця листопада ще 15 днів. Всі як одна ударно доведіть листопадову кампанію для "Робітниці" до кінця, щоби Ваш журнал міг ще успішніше вести свою революційну роботу, як вів досі! Всі до праці!

Західня Україна Палає Далі

ГРЕМЛЯТЬ КРОКИ ВСЕСВІТНЬОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

Чимраз голосніше гремлять кроки наближаючоїся всесвітньої революції. Чимраз сильніше трясеться від тих кроків капіталістичний світ. Полум'я революції проривається раз-у-раз з-під основ капіталізму в ріжних місцях, в ріжних частинах світу. .

Кожний день приносить: там була сутичка безробітних з поліцією, там вибух страйк і стракова місцевість перемінилася у воєнний табор, там робітники збудували барикади і билися тілько то а тілько часу голими руками проти озброєної в машинові кріси і тенки поліції і війська. Минулого року бачив барикади Берлін, а цего року Будапешт.

Ба, не тільки проривається полум'я. Могутній пожар революції чимраз вище піднімається в Китаю, горить в Індії, а в останніх тижнях він охопив Західню Україну. Незадовго він охопить цілий світ і спалить капіталізм.

Так, пожари панських маєтків служать західньо-українським селянам замісць червоного прапора. А вслід за пожарами на Західній Україні запалали там то там панські фільварки по цілій Польщі.

Польська буржуазія жахнулася. Вістуна своєї загибелі побачила вона в тих пожарах. Тисячні загони війська і поліції кинула вона на західньо-українські села.

Робота тих карних загонів кровава. Їх погроми гірші за погроми царських карних загонів в російських і українських селах в 1905 р. Багато сіл вони знищили гірше, як їх була знищила світова війна. Цілі села втікають перед ними до дооколичних лісів, як втікали в давнині перед татарськими нападами.

А ось що пишуть нам про ті криваві погроми галицькі селяни:

Гринів, пов. Бібрка.

В суботу, 11 жовтня, прибув до нас відділ уланів, зложений із 20 людей, і перебув до неділі зранку.

Улани казали зложити 40 кірців вівса, 40 к. масла й 800 яєць. В кооперативі забрали багато товару.

Тяжко побиті: Стефан Підложевич (склепар у кооперативі, його збили так, що люди мусіли перенести його в плахті з кооперативи додому), Гнат Орач (старший селянин), його син Микола Орач, Микола Блаватний, Кіндрат Захарків, Осип Блаватний, Іван Олексів, Василь Олексів (довголітний голова читальні, лежить у шпиталі в Бібрці), Семко Білоус; Йосиф Чимерис (відбиті нирки, лежить у шпиталі в Бібрці) Микола Кіт і багато інших.

Улани били по 300, 350 і 400 буків. Клали на лавку, завивали голову шматою, двох тримало за голову, других

ПІД ГНЕТОМ ПОЛЬСЬКОГО ФАШИЗМУ.

Отак давить польський фашизм робітників і селян на Західній Україні, а українські фашисти і соціял-фашисти стараються видзьобати їм очи, щоби вони не бачили, як боротися проти існуючого там гнету, визиску, терору і поневолення.

двох за руки, а двох іших, або й трьох ставало з бияками від ціпів і били.

Гуменець і Ставчани.

Коло Щирця, в селах Гуменець, Ставчанах й інших насилували громадно дівчат-луговиків.. Наперед приказали усім дівчатам вбратися в однострої лугові і на вигоні робити вправи на команду поліцаїв-жандармів. Відтак здирали з них однострої аж до нага й насилували громадно. Було й так, що насилували матерей на очах їхніх доньок, а дівчат насилували на очах матерей.

Серники, пов. Бібрка.

Другий відділ карної роти 14 полку уланів робив карну експедицію в Серниках, пов. Бібрка.

В Серниках страшно побили 64 селяс. Між смертельно побитими є американський громадянин Юстин Федоришин, уроджинець Серник, пов. Бібрка, який приїхав перед 2-ма днями до рідні. Його побили за те, що відважився привести даток на місцеву читальню.

У вівторок, 14 жовтня, приїхало до Бібрки 8 фір із пораненими з Серник і стояли перед судом. Сендзя Бітнер вийшов до фір і списував ранених. Між привезеними був також американець, про якого пишемо вгорі. Йому мусіли підіймати голову, бо не міг сам піднести. Коло фір зібралася велика маса народу. Поліція розігнала людей та негайно випровадила фіри за місто.

В суботу, 11 жовтня, і в неділю, 12 жовтня, карна рота 14 полку уланів язловецьких, поділена на чотири частини, робила карні експедиції в селах Коцурів, Романів, Гринів, і Підгородище.

Таке діється майже по всіх селах Західньої України. Тисячі арештованих сидять в тюрмах. Польський фашистський суд видає смертні присуди. Таке діється вже кілька тижнів.

Але, не зважаючи на кровавий терор, не зважаючи на смертні присуди, не зважаючи на страшні погроми панські маєтки палають далі. Що більше, при вході і виході зі західньо-українських сіл карним загонам чимраз частіше приходиться зустрічатися з кулями червоних партизанів.

Бо так: де повіє подих революції, там не тільки пролєтар, але й покірний, пригнутий віковою неволею до землі селянин і тяжко придавлений імперіялістичним гнетом кольоніяльний раб стають героями. Ніяка жертва тоді для них не задорога. Коротко вони стають революціонерами. Тому то мимо кровавих погромів Західня Україна далі палає пожарами панських маєтків.

ЯСНО ПОКАЗАЛИ СВОЄ ОБЄДНАННЯ.

І сталося так, як говорила комуністична партія, як писала

революційна ребітнича преса. В обличчі масового революційного руху західньо-українських трудящих українська буржуазія і її слуги зараз же отверто обєдналися з польською буржуазією і взялись разом з нею здавлювати той рух.

Під відблиск перших пожарів з панських маєтків на Західній Україні всі три буржуазні українські партії УНДО, радикали і соціял-демократи видали заяву, в якій засудили революційну боротьбу західньо-українських трудящих, виступили проти неї і вмістили просьбу до фашістської Варшави, щоби її карні загони не робили помилок і не зачіпали маєтків українських попів і панів.

Під відблиск перших пожарів з панських маєтків на Західній Україні Варшава побачила представників українського фашізму і соціял-фашізму голову УНДО Д. Левицького, голову "Просвіти" М. Галущинського і А. Шептицького. Там вони виробили пляни для здавлювання революційного робітниче-селянського руху.

Під відблиск перших пожарів на Західній Україні військова орґанізація УВО ясно відмежувалася від визвольного руху західньо-українських трудящих. **"Наша ціль осягнена і тому акцію масових саботажів ми припиняємо"** перестрашено закричало УВО, намагаючись здержати визвольну боротьбу західньо - українських трудящих. Але це даремне, бо ціль української буржуазії і ціль українських трудящих в основі відмінна і противна собі.

СЛУГА ПОЛЬСЬКОГО ФАШИЗМУ.

Митрополит Шептицький обслуговував, піддержував і освячував в минулому панування і гнет австрійського і російського імперіялізмів, а тепер обслуговує, піддержує і освячує панування, гнет і погроми польського фашизму.

Тому то далі палають панські маєтки на Західній Україні, тому то все ширше розгорюється революційна боротьба західньо - українських трудящих. Вона напевно перейде в орґанізовану плянову боротьбу і покладе край пануванню як польської так і української буржуазії.

КОМУ СЛУЖИТЬ ШЕПТИЦЬКИЙ І РЕЛІҐІЯ.

Реліґія завжди була і є вірною слугою пануючої кляси. Вона завжди помагала і помагає панам поневолювати трудящих і тримати їх в рабстві та покорі. Прекрасний зразок тої служацької ролі реліґії подає нам діяльність керівника церкви на Західній Україні митрополита Шептицького.

За часів панування Австрії він обслуговував реліґією інтереси Габсбурґів. Він помагав австрійському капіталові тримати західньо - українських трудящих в покорі, а як 1914 року вибухла війна, то він всіми силами помагав йому гнати тих трудящих на ту різню.

З цеї нагоди він видав 21-го серпня 1914 р. "пастирського листа" до своїх вірних, в якому закликав їх **йти на війну і не слухати тих, що намовляють**

до зради цісаря і "вітчини". "З ласки бога, — писав він, — ми злучені з австрійською державою й династією Габсбурґів. Спільна наша доля й недоля. Коли військо нашого цісаря побідить, а при ласці божій побідить, якаж тоді для нас красна й ліпша будуччина.

Але як за кільканацять днів після того російська царська армія прогнала австрійську армію, як замісць влади австрійського капіталу прийшла влада російського капіталу, митрополит Шептицький зараз же став обслуговувати релігією ту нову владу.

Всього три тижні після того, як він закликав вірних служити австрійському капіталові, а саме 10 вересня 1914 р. митрополит Шептицький пише подібного-ж листа вже до царя Миколи II та до "святої Росії".

В цьому листі заявляє Шептицький, що він, Андрій Шептицький галицько-руський митрополит, кидає до стіп "Вашого Царського Величества найсердечніші побажання й радісні желання з приводу обєднання (!) розірваних частин Російської землі (!)" та заявляє, що він готовий і бажає завсігди "з любови до Вашого Царського Величества й святої Руси (!) — зложити своє життя й душу на жертвенному олтарі".

Коли ж Західню Україну поневолив польський імперіялізм, митрополит Шептицький разом з релігією став його слугою. Досі він служив йому, трохи закриваючися. Але як західньо - українські трудящі розпочали в останніх тижнях відкриту революційну боротьбу проти польського імперіялізму, митрополит Шептицький виступив відкрито. Він написав недавно знову "пастирського листа", в якому засудив цю боротьбу західньо-українських трудящих і освятив погроми й терор польського фашізму.

ОБЄДНАЛИСЯ ПІД БІЛИМ ОРЛОМ

Українська буржуазія і соціял-фашисти тісно обєдналися під білим орлом для боротьби проти революційного руху.

"Дорогі в Христі браття, — пише Шептицький в тому "пастирському листі", — ми ваші епископи й наше духовенство й ви всі, що слухаєте голосу Христової церкви й за ним ідете, ми всі від самого початку вважали й уважаємо роботу підпалів за морально злу, противну божому законови, а через це і нашому народови у високому степені шкідливу, тим більше шкідливу, що промощує дорогу комунізмови... Ми всі, що по християнськи думаємо і хочемо християнського життя, ми всі признаємо, що так як у случаях інших беззаконій, так само і тут повинна РУКА СПРАВЕДЛИВОСТИ ДОСЯГНУТИ ВИНУВА-

тих... Підпалячі й усякого рода замаховці, це люди, що слухають не голосу христової церкви, а тайних приказів якоїсь тайної влади".

Що-ж це за така "**рука справедливости**"? Ніхто інший, тільки **карні експедиції** польського фашизму, його **доразові суди і поліція.**

А хто-ж це ті "**винні**"?. Ніхто інший тільки **західньо-українські селяни.** Бо-ж вся українська буржуазія і всі українські соціял-фашисти виступили проти визвольної боротьби, засудили її.

З того ясно, що митрополит Шептицький закликає польський фашизм, польські карні загони до дальшої кровавої розправи над західньо-українськими селянами і робітниками.

Шептицький як голова церкви на Західній Україні обслуговує, піддержує і освячує тепер панування і гнет польського фашизму так само, як в минулому піддержував і освячував панування і гнет австрійського і російського імперіялімів.

З цих наведених фактів про Шептицького трудящі повинні витягнути належну науку. Бо це факти про голову церкви на Західній Україні, бо це факти про керівника української буржуазії, якого жовтоблакитники величають "оборонцем" українського населення.

НЕ ПЕРЕСТАЮТЬ ЗАСУДЖУВАТИ.

Засудивши визвольний рух західньо - українських трудящих в заявах своїх партій гуртом, українські фашисти і соціял-фашисти не перестають засуджувати його ще кожний зокрема. Західньо-українська жовтоблакитна преса переповнена такими засуджуючими статтями.

Кожний з провідників української буржуазії і її слуг так і пнеться, щоби заманіфестувати свою льояльність до польської фашистської влади.

"ВИМОГИ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАЦІЇ".

Ось беремо "Діло" з 21 жовтня. В ньому велика майже на цілу сторінку стаття голови "Просвіти" М. Галущинського. Стаття має крикливу назву "Вимоги національної рації". Перечитуємо статтю і довідуємося, що цілі ті "вимоги національної рації" зводяться до того, щоби українське населення "самозаперлося" і було покірне і послушне польській фашістській владі.

В тій статті немає ні пів словечка заклику до боротьби, а ціла вона переповнена служацьким закликуванням українського населення до спокою і послуху.

В тій статті М. Галущинський виходить зі становища польсько-фашістської державности. Він називає підпали панських маєтків **"каригідними актами з правного і державного погляду"**. Розуміється, що з правного і державного погляду польського фашизму, бож він одинокий там панує.

Отже в тих словах і в цілій тій статті маємо те саме одобрення і піддержування польсько - фашистських погромів над західньо-українськими трудящими, що й в "пастирському листі" Шептицького і заявах українських буржуазних, клерикальних і соціял - фашістських партій.

А в слідуючому числі "Діло" поспішило заявити, що зі становищем Галущинського солідаризується вся українська буржуазія ("Діло" називає її українським народом!).

Для клясово свідомих українських робітниць і робітників в цьому становищі української буржуазії немає нічого дивного. Вони знають, що українська буржуазія не може заняти іншого становища і що вона вже давно обєдналася з польською буржуазією. А страх перед теперішньою революційною боротьбою західньо-українських трудящих тільки заставив їх ще тісніше обєднатися і ясно виявити те обєднання.

Але ті клясово несвідомі українські трудящі, що ще довіряють жовтоблакитникам повинні вчитися на західньо-українських подіях розуміти життя.

ДОЗРІЛІСТЬ ДО СЛУЖАЦТВА.

Що українська буржуазія дозріла до служацтва польській буржуазії — це в імені української буржуазії заявив Андрій Лівицький, смітниковий президент УНР в розмові з одним кореспондентом у Відні. Та розмова була поміщена в "Ділі" з 18 жовтня.

Андрюша говорив у тому інтервю як і слід старому слузі Пілсудського.

Обвинувативши за підпали панських маєтків комуністів, Москву і III Інтернаціонал, засудивши їх, похваливши УНДО, радикалів і соціял-демократів за те, що засудили виз-

вольну боротьбу західньо-українських селян і відмежувалися від неї, Андрюша каже, що він має **“глибоку надію на державнотворчий інстикт польського народу (читай буржуазії) і дозрілість українського народу (теж читай буржуазії) та їх добру волю.”**

Егеж, велико-державницького загарбницького інстикту польському фашизмові дійсно не бракує. Він аж пре з него. Хто ж то не чув про його мрію “од моржа до моржа”. А його “добру волю” показують тепер західньо-українським селянам його карні загони. Нічого собі “інстинкт” і нічого собі “добра воля”, Андрюшо! Недаром селяни відповідають на неї пожарами.

Але треба признати, що, говорячи про українську буржуазію, Андрюша є вірний дійсности. Тому, що слугам не слід мати державних інстинктів, то він говорить тільки про дозрілість української буржуазії. Дозрілість до чого? Звичайно, до нічого більше тільки до служацтва.

Ми не сумніваємося, що українська буржуазія і соціялфашисти в повні дозріли до служацтва польському фашизмові. Це вони аж надто ясно виявили в останніх тижнях. Але західньо-українські і польські трудящі виявили ще ясніше, що вони дозріли до революційної боротьби, яка покладе кінець як польському фашизмові так і українській буржуазії та їх слугам.

ПІДДЕРЖУЙТЕ ВИЗВОЛЬНУ БОРОТЬБУ НА ЗАХ. УКРАЇНІ!

Визвольну боротьбу західньо-українських трудящих піддержують трудящі цілого світа. А найсильнішу піддержку виявили їм трудящі Радянської України і цілого Радянського Союзу та трудящі Польщі.

Комуністична Партія Канади і наші масові робітничі орґанізації влаштовують зараз по цілій Канаді масові протестаційні мітинґи проти польсько-фашистського терору на Західній Україні. Всі українські трудящі в Канаді повинні взяти в тих протестаційних мітинґах як найчисленішу участь і дати визвольній боротьбі західньо-українських трудящих всяку можливу допомогу.

М. Квестія.

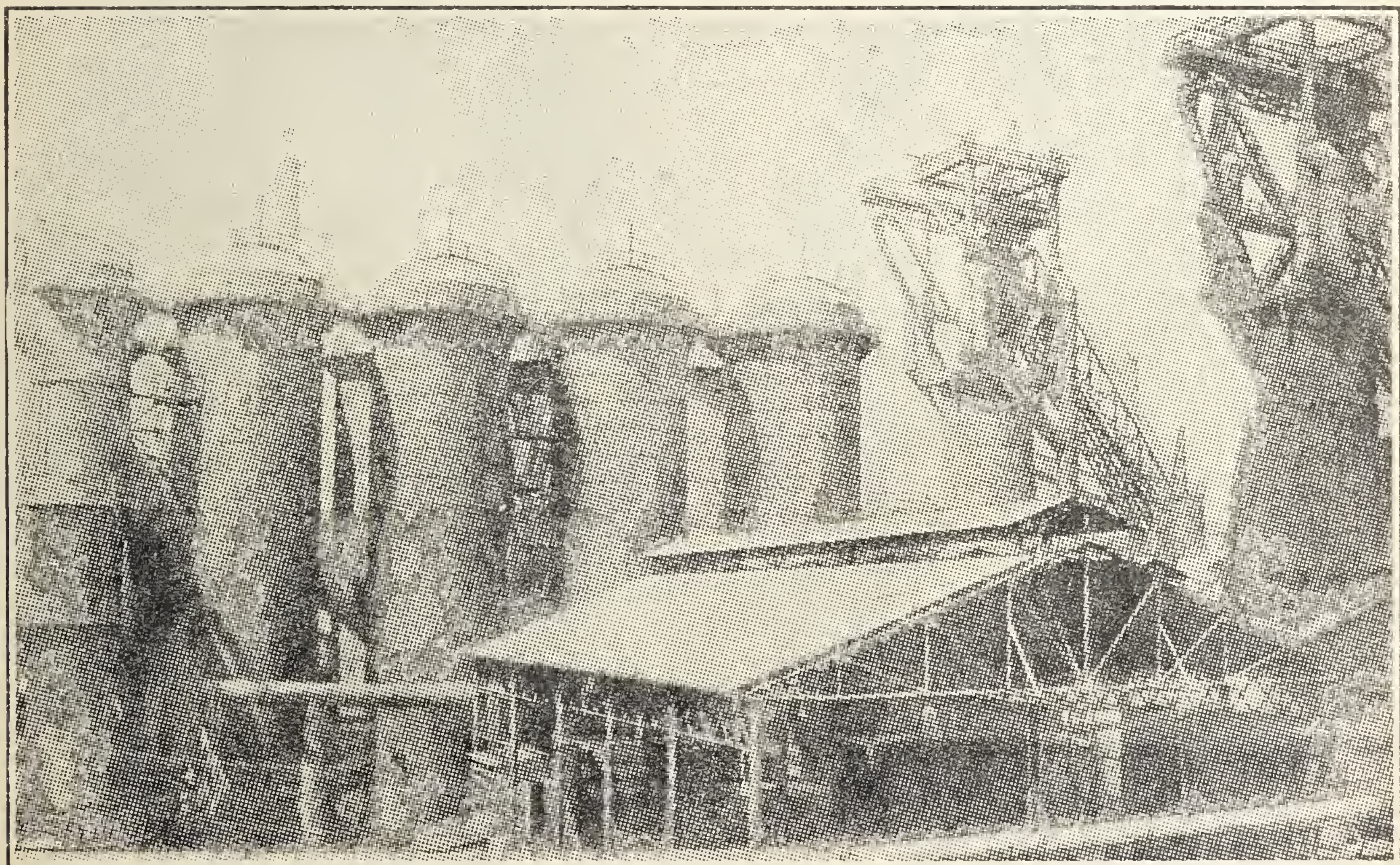

Одна з доменних печів новозбудованого металюрґійного заводу в Керчі, Радянський Союз. Ця домна витоплює 500 тон чавуну на добу.

На Шлях "Дванацятки" Вступають Мільйони

Цепко, Мельничук і Шеремета. Їх замордувала польська шляхта 8 років тому. Вони згинули з Інтернаціоналом і словами "Хай живе революція!" на устах. Вони згинули з глибокою вірою в грудях, що західньо - українські трудящі повстануть і повалять владу польської шляхти й української буржуазії та стануть жити вільним життям.

Ці борці революціонери були праві. Їх глибока віра сповняється. Революційний рух охоплює чимраз ширші маси західньо - українського селянства і робітництва. Він шириться, зростає і міцніє.

В останніх двох роках революційний рух на Західній Україні могутньо виявив себе у великих бойових селянських страйках, а цего року західньо-українські селяни пішли далі і освітили цілу країну пожарами панських маєтків.

На шлях славної Дванацятки ступили нині тисячі західньо-українських трудящих. Правда, ця їхня теперішня боротьба ще мало зорґанізована, переважно стихійна, але розмах її такий могутній, що він потряс цілою фашістською Польщею і на смерть перестрашив всю українську буржуазію і її слуг соціял-фашістів та заставив їх відкрито виявити своє дійсне обличчя.

Цепко, Мельничук і Шеремета померли, але на їх примірах виховується тепер молоде покоління. На їх шлях ступили тисячі. На їх шлях вже вступають мільйони, які напевно досягнуть тієї мети, за яку тих три герої борці зложили в 1922 році своє молоде життя. Назва тієї мети радянська влада.

ІВАН ЦЕПКО

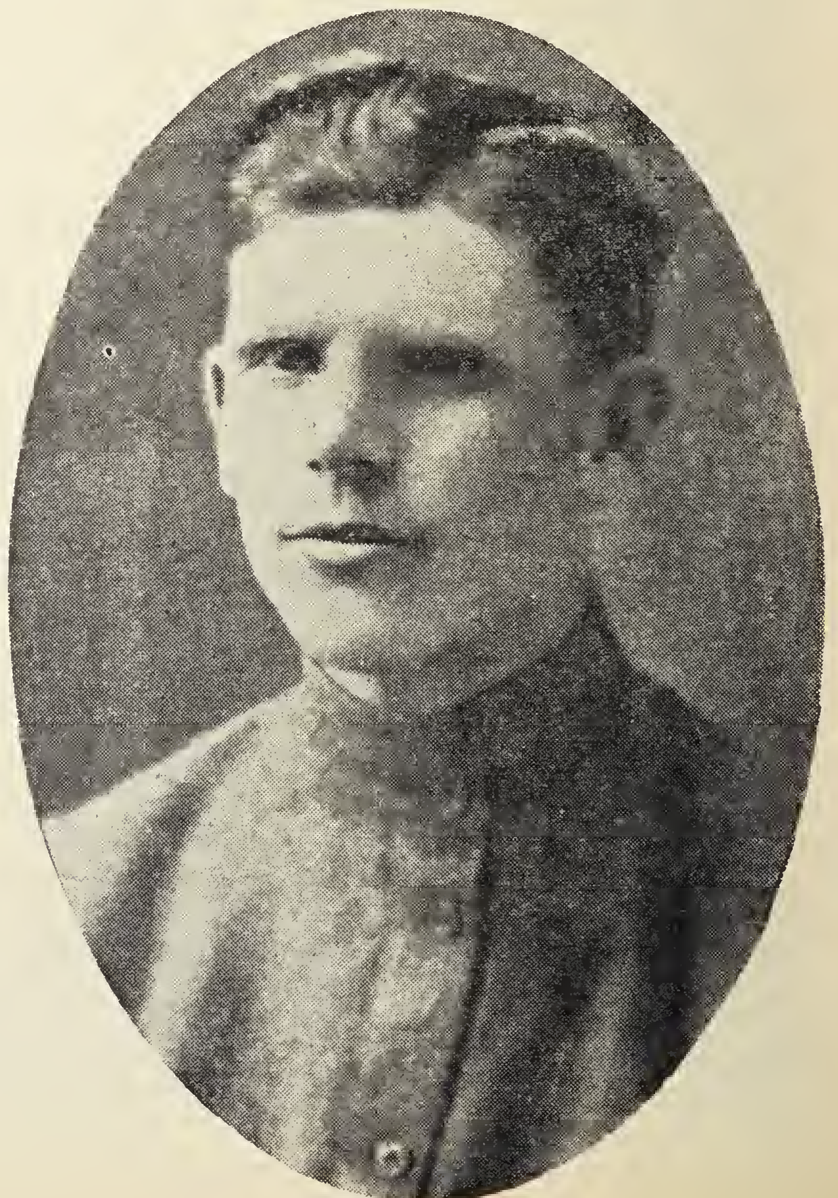

ПЕТРО ШЕРЕМЕТА

Лист з Польсько-Фашистської Тюрми

"Робітниця" не лише клясово освідомляє українських робітниць і фармерок, не лише орґанізує їх і керує їхньою визвольною боротьбою тут в Канаді, але й теж помагає визвольній боротьбі трудящих в старому краю. До тої праці нашого журналу належить теж допомога політичним вязням в польсько - фашистських тюрмах. Кілька тижнів тому "Робітниця" вислала політичним вязням до тюрми в Равічу певну кількість літератури а між нею кільканацять чисел "Робітниці", Бойової Молоді" і "Альманаху ТУРФДім". На днях ми отримали від тих вязнів листа, якого друкуємо на цьому місці. Ред.

До редакції "Робітниці".
Дорогі Товаришки!

Ваш лист і книжки ми отримали, але що до журналів "Робітниця", "Бойова Молодь" і примірників "Альманаху ТУРФДім", то тюремна влада затримала їх і говорить, що доручить нам їх лише тоді, як на це дозволить вища влада. (Вища польсько-фашистська влада ніколи не дозволить видати тим нашим увязненим товаришам затриманих журналів, бо "Робітниця" і "Бойова Молодь" заборонені в Польщі. — Зам. Ред.). Ми робимо всі старання, щоби дістати ті журнали і альманах.

За прислану літературу щиро по товариськи дякуємо. Є вона цінним вкладом у наш скромний книгозбір. Радо вітаємо Вашу обіцянку прислати нам ще більше літератури. Ми не вичисляємо, що саме слід прислати, бо думаємо, що Ви зорієнтуєтеся сами.

При висилці літератури майте на увазі, що книжок американського видання майже не маємо зовсім і що тюремна влада допускає не всяку літературу, як... (тут кілька лінійок шляхетська тюремна влада замазала тушом. — Ред.).

Чи не маєте чого по історії культури, історії загальної та економічної ґеоґрафії. Крім книжок по цих питаннях відчувається потреба в ґеоґрафічних атлясах. Дуже пожадані твори красного письменства.

Незадовго постараємося написати Вам щось про наше тюремне життя. Тут сидять політичні вязні переважно засуджені на довгі роки тюрми, а деякі і на досмертну тюрму. Це карна тюрма одиночної системи. Всі ми завзято і вперто працюємо над собою. Підвищуємо свою клясову свідомість, приготовляємося до дальшої боротьби.

Засилаємо Вам пролетарський привіт.

За політвязнів:
А. Путькало.
Тюрма у Равічу-Познанському.

СТЕПАН МЕЛЬНИЧУК

Канадійська Робітнича Жіноча Делеґація про СРСР

На днях з Радянського Союзу повернула Канадійська Жіноча Робітнича Делеґація. По виконанню своєї праці на V Конґресі Профінтерну і на Міжнародній Жіночій Конференції ця наша делеґація відбула разом з робітничими делеґаціями з 9 інших країн 25 денну поїздку по Радянському Союзі. В цій статті членкині делеґації розказують, куди вони їздили в часі тої поїздки, що бачили і до яких висновків прийшли на основі побаченого. Обовязково перечитайте цю статтю! Ред.

НАША 25 ДЕННА ПОЇЗДКА ПО СРСР.

Ми, 35 делеґаток і делеґатів з 10 капіталістичних країн відбули 25 денну поїздку по Радянському Союзі. До нашої ґрупи входили: делеґати на V Конґрес Червоного Інтернаціоналу Професійних Союзів з Німеччини, Франції, Англії, Болгарії, Злучених Держав, Чехословаччини, Туреччини і Югославії; наша делеґація на Міжнародню Жіночу Конференцію з Канади; представники орґанізації Друзі Радянського Союзу з Ірляндії, Франції, і Злучених Держав та представники Міжнародньої Робітничої Допомоги з Франції і Німеччини. В часі тої поїздки ми відвідали Шахтную, Ростов (Сельмашстрой), Новоросійськ, Туапсе, Сочі, Сухум, Батум, Тифліс і Баку.

Ми спускалися до майнів, приглядалися праці при чищенню нафти й оливи, відвідали нафтові поля, найбільшу фабрику сільсько - господарських машин, найбільшу електричну станцію на Кавказі, велитенські радгоспи, плянтації і фабрики чаю, фабрики тютюну тощо.

Ми ходили по бараках Червоної армії, по робітничих клюбах, санаторіях, клініках, домах віддиху, робітничих селищах, робітничих домах, спальнях і помешканнях.

В робітничих дільницях ми заходили до всіх домів, до яких лише хотіли, ми жили в

СПОРТОВІ ЗМАГАННЯ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ

Спорт в Радянському Союзі не має бизнесового і мілітаристичного характеру, як це в капіталістичному світі. Він там є масовий і звернений на підвищення здоровля трудящих.

домах віддиху, багато з нас начували в робітничих домах і всюди — на залізничих станніях, на вулицях, у фабриках, клюбах тощо ми розмовляли з робітницями і робітниками, з червоноармійцями, з тисячами ріжних людей. Ми бачили і провірили дійсний стан життя в Радянському Союзі.

Цего всего, що ми бачили, не можна описати в короткій статті. Ми розкажемо все робітницям і робітникам подрібно на наших мітінґах, які ми будемо влаштовувати. На цьому місці ми бажаємо лише загально сказати про вислід нашої поїздки.

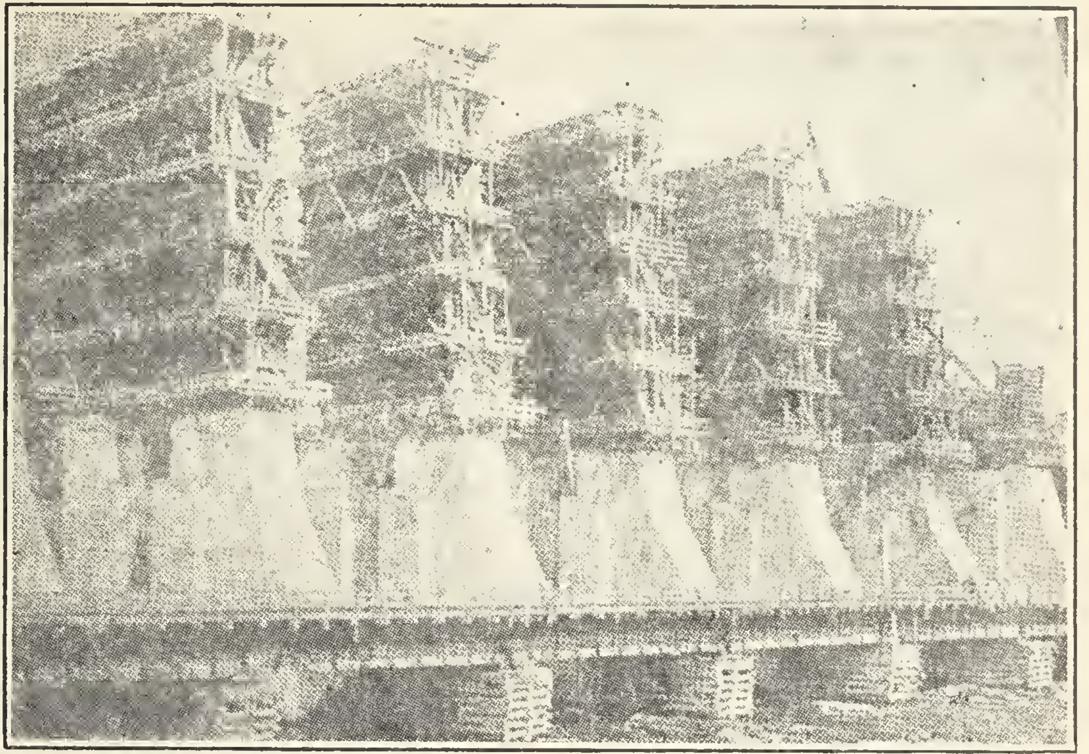

БУДОВА ДНІПРЕЛЬСТАНУ ПОСТУПАЄ СКОРО ВПЕРЕД.

ТРУДЯЩІ СРСР БУДУЮТЬ СОЦІЯЛІЗМ.

Це є великою приємністю для нас повідомляти робітниць і робітників цілого світа, що ми бачили своїми власними очима як трудящі Радянського Союзу будують соціллізм. Ми бачили нові величаві будови і нові чудово устатковані фабрики й заводи. Ми бачили прекрасні робітничі доми й гарні помешкання. Нас просто зачаровували доми віддиху і санаторії своїм чудовим урядженням. Ми захоплювалися плодючими полями радгоспів. І все це створене руками робітників та селян і все це належить до робітників та селян. Все це становить запоруку розвитку радянського суспільства.

Це велитенське соціялистичне будівнинтво в Радянському Союзі ведеться в тому самому часі, як всі країни капіталістичного світа роздавлює і руйнує небувала економічна криза. Такий стан річей робить ще більш захоплюючими успіхи Радянського Союзу, країни, де немає вже безробіття, де положення робітників і селян поліпшується з кожним днем, країни, що скоро поступає вперед, щоби дігнати і перегнати найбільш індустріяльно розвиненні капіталістичні країни.

ПОРІВНАННЯ ДВОХ СВІТІВ.

Ми є робітниці і робітники з 10 капіталістичних країн. Ми вповні здатні порівнати положення трудящих в капіталістичному світі з положенням трудящих в Рад. Союзі. З того порівнання двох світів ми робимо тільки один висновок: робітництво і селянство всіх капіталістичних країн мусить іти за приміром радянського робітництва і селянства і то так скоро як тільки може. Тільки диктатура пролетаріяту, тільки соціялістичне плянування, що найяскравіше виявило себе 2 роки тому в ґрандіозній ідеї Великого Пятирічного Пляну здібні дати такі наслідки. Тільки Комуністична Партія може вести пролетаріят до побіди через всі труднощі.

Ми побували в цілому ряді міст в тому часі, як ціла радянська країна відгукувалася на поклик Центрального Комітету Всесоюзної Комуністичної Партії, як ціла країна переповнена революційним ентузіязмом напружувала всі свої сили, щоби успішно закінчити 2 рік Пятирічного Пляну.

Ми є переконані, що без проводу комуністичної партії радянський пролетаріят бувби не міг повалити капіталізму, відбудувати індустрії і сільського господарства та створити таке велитенське, подиву гідне соціялістичне будівництво. Під проводом комуністичної партії пролетаріят Радянського Союзу виховано в дійсному інтернаціоналізмі. Кожна пролетарка і кожний пролетар Радянського Союзу, з якими ми розмовляли, виявляли

переповнення боїовим духом міжнародньої робітничої солідарности.

ВОЛЯ І БРАТЕРСТВО ВСІХ НАРОДІВ СРСР.

Ми хочемо спеціяльно згадати, що ми подорожували через країну замешкану ріжними національностями, які перед Жовтневою революцією були придавлені російським імперіялізмом. Тепер всі вони вільні і живуть по братерськи. Так, наприклад, Кавказ зі своїми багатьома народами творить нероздільну частину Радянського Союзу, є дійсно вільний і становить дружню родину народів, які спільно будують соціялізм.

Ми прийшли до глибокого переконання, що диктатура пролетаріяту є могутньою зброєю для визволення поневолених народів, що тільки радянська система може дати поневоленим народам повне визволення зпід вікового гнету.

ОБОРОНЯЙТЕ РАДЯНСЬКИЙ СОЮЗ!

Тепер після подорожі по Радянському Союзові ми особисто бачимо, як підлі є всі ті наклепи і брехні, що їх поширюють про СРСР соціял-демократи в капіталістичних країнах.

Ми закликаємо робітниць і робітників усіх капіталістичних країн, щоби гналиеть тих підлих брехунів!

Ми закликаємо всіх робітниць і робітників, всіх фармерок і фармерів обороняти Радянський Союз!

Ми закликаємо все поневолене і визискуване робітництво і селянство боротися за встановлення у своїх країнах радянської влади!

Ми ручимо, що тепер ми будемо боротися за пролетарську революцію багато активніше, багато енергійніше і багато відданіше як перед тим.

Ми висловлюємо свою подяку радянським трейд-юніям, які допомогли нам влаштувати поїздку по своїй країні.

Ми засилаємо братнє революційне поздоровлення робітницям і робітникам трейд-юній Шахтної, Ростова, Новоросійська, Туапсе, Сочі, Сухуму, Батуму, Тифлісу, Баку і ми дякуємо їм за їхню солідарність і за всі радісні моменти, які вони дали нам, коли ми були між ними.

Хай живе пролетаріят Радянського Союзу і його авангард Всесоюзна Комуністична Партія!

Хай живе виконання Пятирічного Пляну в 4-ох роках!

Хай живе всесвітній Жовтень!

Членкині Канадійської Робітничої Делеґації до Радянського Союзу:

Беки Бюгей, Ені Витфілд, Пирл Відро, Бесі Шахтер, Анна Зень, Елсі Тинджала.

ТРАКТОРИСТИ НА КОЛЄКТИВНИХ РАДЯНСЬКИХ ЛАНАХ.

В ДОПОМОГУ "РОБІТНИЦІ".

Вінніпеґ, Ман.

Товаришки, існування "Робітниці" залежить від нас самих, тому ми повинні поширювати її, вирівнувати і відновляти передплату на неї та збирати і жертвувати на її пресовий фонд.

Робітнича преса — це найважніша наша зброя в боротьбі проти визискувачів. "Робітниця" як слід виконує своє завдання в революційній боротьбі, тому я жертвую по своїй змозі на її пресовий фонд $2.00. Одночасно я закликаю щоби на ту саму ціль і по стільки-ж грошей зложили такі товаришки: І. Грицик, Хома, Хвалібоґа, В. Миленко, К. Марак, Мриґлод — всі з Вінніпеґу; далі — т-ка П. Гридрій з Торонто і т-ка І. Ґонц з Гемилтону.

Памятаймо, товаришки, що наша преса вчить нас і орґанізує та робить нас свідомими членкинями робітничої кляси. То-ж будуймо свою пресу!

А. Козмоляк.

Збираю передплату для "Робітниці"

Вся увага наших українських робітничих орґанізацій зосереджена зараз на кампанії для нашої преси. Ми членкині Жінсекції ТУРФДім працюємо в цій кампанії для свойого журналу "Робітниці". Влаштовуємо на ту ціль підприємства, збираємо пресфонд, приєднуємо нових передплатниць, збираємо залеглі передплати. Збираю і я залеглі передплати.

Приходжу я на днях до одної з товаришок, таки членкині Жінсекції, і не кажу за чим прийшла, а тільки питаю:

— Чому це ви, товаришко, не були на забаві, яку влаштовував наш жінвідділ 6 листопада за збіркою річей на розігравку?

— О, — говорить, — та я вже не належу там.

— А то чому?

— Та я навіть членської книжки не взяла. Я думала, що ви знаєте.

— Ні, я не є в заряді і не знаю, але про те, що ви на збори не приходите — це мені відомо, бо я вас ніколи на них не бачу. Але чому?

— Е, чуєте, нема з чим ходити. Чоловік 2 місяці на весні не робив. А там ще й вкладки піднесли аж на 20 ц. місячно.

— Так це ви тому залишили орґанізацію, що чоловік 2 місяці не робив на весні. Але ж, товаришко, тепер є багато робітниць, що ні вони ні їх чоловіки не працюють, а вони не залишають орґанізацій. Навпаки, вони ще активніше працюють в них, бо бачуть, що тільки орґанізованою боротьбою можна покінчити з безробіттям.

Товаришка почервоніла.

— Та я, бачите, переказувала одною товаришкою до заряду, як справа мається зі мною, але немаю ніякої відповіді.

— Ні, — говорю, — це неправильно, товаришко. Ви довго були в орґанізації і знаєте, що про такі справи не переказується, а треба самій прийти до заряду. Це правило. Це ж сором, що ви залишили орґанізацію через неоправдані причини.

А я до вас прийшла, — продовжала я, — за задовженою передплатою на "Робітницю". Ви довгуєте за 2 роки. Чому ви так затягнули передплату. Таж ви знаєте, що "Робітниця" мусить мати фонди, щоби виходити.

— Та ж я вам говорила вже, — відповідає вона, — що коло нас прикро. Тому й я так задовжилася.

— Ваш, товариш працює стало?

— Та стало, але цеї весни мав 2 місяці лейд-оф.

— А минулого року працював?

— Працював.

— Значить працював, а ви за "Робітницю" не заплатили. То вирівнайте тепер передплату.

— Ні я не можу.

— Але ж, так, товаришко, не можна робити. Чоловік працює, а ви хочете даром "Робітницю" читати.

— Ну то я вам дам $1,00.

— А решта?

— Решту я сама принесу.

— Ні, товаришко, ви скажіть мені, коли прийти по ту передплату, а я прийду.

— О, ви вже злостите мене. Я платитиму з кожної пейди по 50 ц.

— Добре я приходитиму до вас по тих кожних 50 ц., доки не вирівнаєте передплати.

Так то ми договорилися.

А таких товаришок є чимало. Вони відказуються і стараються збути колекторів передплати чимнебуть, не дивлячись на те, що можуть вирівнати передплату. Тому всі ми, що збираємо залеглу передплату, повинні присвятити належну кількість часу, піти в одно місце кілька разів, а таки зібрати передплату.

Найбільше уваги ми повинні звернути на таких передплатниць, про яких пише т. Їжак в минулому числі "Робітниці". Їх є чимало, а цему треба покласти край, бо "Робітниця" мусить мати фонди для існування. Інакше вона не зможе виходити. Одночасно всі ми повинні допомагати "Робітниці пресовим фондом і поширювати її між тисячами робітниць і фармерок. Всі до праці!

В. Маріяна.

Вінніпеґ, Ман.

"Переробити людей доразу не можна, прищіпити їм віру в соціялізм доразу не можна". Ленін.

Зміцнити Орґанізування Робітниць в Юнії!

В нашій пресі багато пишеться і наші товариші багато працюють тепер над тим, щоби збудувати міцну Індустріяльну Юнію Лісових і Рільних Робітників. Але ця праця юнії у такому важному центрі як Вінніпеґ має ту недостачу, що місцеве керівництво і членство юнії замало звертає уваги на те, щоби втягнути до юнії робітниць. Ту недостачу треба як найскорше виправити. Бо у Вінніпеґу й в околиці є дуже багато робітниць, які через ціле літо працюють на фармах, в ріжних огородників то що.

Вони страшно визискувані, вони працюють довгі години, а за дуже мізерну платню. Вони конкурують між собою за працю і через несвідомість збивають одні одним платню.

Теперішня кріза, теперішнє безробіття придавили робітниць чи не гірше як робітників. Адже на плечах і головах робітниць лежить тягар опіки над дітьми і цілою родиною. Вони мусять дбати чим їх прогодувати і в що вбрати. Тому так багато робітниць старається за всяку ціну дістати працю.

Багато вінніпеґських робітниць працюють в дооколичних огородників. На весні вони сапають в їх огородах і полять, в літі лагодять огородину до міста, а в осені збирають плоди з огородів. В таких огородників працює по кілька а то й по кільканацять робітниць. Всі ті робітниці незорґанізовані, як і ті, що працюють на фармах. Вони ідуть до праці в 6-ій годині рано, а вертають в 7-ій вечером.

А праця та тяжка. З одного боку підганяють тих робітниць боси, а з другого боку підганяють себе і сами робітниці. Клясово несвідомі, в своїй масі, незорґанізовані вони бояться, щоби не втратити праці і тому часто так рвуть в роботі одна наперед другої, що аж душі з себе випирають.

Це було в минулому, але тепер в часі безробіття воно ще погіршилося. Кожна старається приподобатися босови, щоби мати в него роботу. А котра не змагає триматися зі всіми, то їй певно вже немає чого виходити до праці на другий день. Такого безголовя в минулому не було.

Часом огородник не хоче сам наглядати за робітницями, бо бачить, що вони й так добре одні одних підганяють і йде собі до своєї роботи, а на своє місце настановляє одну з робітниць. Вибирає звичайно таку, по котрій бачить, що вона буде йому добре служити. Такі наставниці часто гірше підганяють робітниць від самого боса. А що бос доручає їм і приводження робітниць до праці і розподіл праці, то ті останні стають дуже залежні від них.

Багато бідних, несвідомих робітниць, стараючись дістати в таких наганячок працю, роблять їм супрайс-парти, купують дарунки тощо. Словом платять чим можуть, щоби лише дістати змогу заробити тих кілька доларів на прожиття.

Робітник по праці йде до дому і спочиває собі, а робітниця по кожній цілоденній праці мусить й домашну роботу зробити, а це не легко їй приходиться.

Теж багато робітниць працює у Вінніпеґу у фабриках, лондрах, готелях, ресторанах, при чищенню офісів, в приватних домах тощо.

Ті, що працюють у фабриках терплять від спід-апу, від зривання платні, від піс-ворку, від нічної праці, від поведінки босів і форманів тощо. А не в ліпшому якщо не в гіршому положенні находяться робітниці готелів, ресторанів і лондрів. Важко працюють, терплять важкий визиск і ті робітниці, що працюють в приватних домах багачів. Вони в них доми утримують, перуть, прасують тощо.

Від часу, як уведено в життя машини до праня багато робітниць, що робили в приватних домах, втратили роботу; машина витиснула їх. Їм тепер дуже тяжко дістати роботу. З огляду на те, що їх дуже багато напрошується до праці, то боси знизили в приватних домах платню. Там, де колись плачено робітницям по 35 центів на годину, вони платять тільки по 25 центів.

Є тут у Вінніпеґу такий офіс, де робітниці пошукують за працею. Він завжди переповнений робітницями від ранку до вечера. Всі так і чекають, щоби хто зателєфонував, що потребує робітниці. А якщо таке трапиться, то всі аж ду-

шаться, так стараються бути ближче столика.

До того офісу треба ходити цілими тижнями, щоби дістати на день працю. Особисті знайомства, протекція і тому подібне відіграють в тому бюрі праці велику ролю. Без них дуже важко дістати працю.

В додатку цей гнет і визиск зростає з дня на день. Одиноке, що може нас, робітниць врятувати від него — це орґанізування в революційні юнії. До таких юній ми повинні вступати. А вінніпеґське керівництво і членство Воркерс Юніті Ліґ й Індустріяльної Юнії Лісових і Рільних Робітників повинні звернути більше уваги на робітниць. Бо досі в цьому напрямі недосить зроблено.

А. Бобовська.

Вінніпеґ, Ман.

Міські Вибори у Вінніпеґу

Дня 28 листопада відбудуться вибори до міської ради у Вінніпеґу. Комуністична Партія Канади ставить у тих виборах трьох своїх кандидатів на алдерменів і трьох кандидатів на шкільних простів.

На алдерменів у першій, другій і третій вардах кандидують т.т.: **Д. Ботлер, М. Дж. Форкін і В. Н. Колісник.** На шкільних тростів у тих самих вардах кандидують т.т.: **І. Лівай, С. Симкін і А. Білецький.**

Виборча боротьба цего року буде дуже завзята. Буржуазія і соціял-фашісти міста Вінніпеґу мобілізують всі свої сили, щоби повалити комуністичних кандидатів. Українські жовто-блакитники помагають їм аж зі шкіри вилазять.

Всі вони бояться вибору комуністичних представників до міської і шкільної рад як вогню. Бо всі вони прекрасно знають, що комуністичні представники будуть вірно і непохитно стояти там на сторожі прав трудящих. А зразок тої роботи вони бачуть в алдерменській діяльности тов. В. Н. Колісника. О, вони йому ніколи не забудуть того витягання їх темних, закулісових справ на денне світло, його оборони робітничих справ, його боротьби за працю або утримання для безробітних.

Робітниці і робітники міста Вінніпеґу повинні постаратися в наближаючихся виборах, щоби за їхні справи боровся у міській раді не один лише комуністичний алдермен, але три; щоби у шкільній раді, де немає ні одного комуністичного радного, було їх теж три.

Соціял-фашисти тісно обєднались в усіх краïнах з буржуазією і виступають разом з нею єдиним фронтом проти трудящих. На картині: провідник анґлійських соціял-фашистів МекДоналд і провідник анґлійської буржуазії Лойд Джордж демонструють свою взаїмну любов. Канадійські соціял-фашисти точ-в-точ такі як анґлійські. Розкривайте їхню роботу і боріться проти них на кожному місці.

Ще ніколи робітництво міста Вінніпеґу не потребувало такого міцного обєднання сил як зараз. Бо ще ніколи нужда, гнет, визиск і безробіття не були такі великі як тепер. Через те ще ніколи робітнцтво Вінніпеґу не стрічало насуваючоїся зими з таким трепетом як зараз.

Все те руїнне зло можна усунути лише орґанізованою боротьбою.

Комуністична партія працює, бореться в тому напрямі. Вона орґанізує робітниць і робітників у бойові революційні юнії. Вона орґанізує безробітних в бойові революційні орґанізації безробітних. Вона розкриває перед масами трудящих служацьку роботу соціял-фашістів. Вона бореться за радянський лад в Канаді.

Тому голосуйте, товаришки й товариші, в день 28 листопада на кандидатів комуністичної партії до міської і шкільної рад, щоби вони могли і з тих капіталістичних урядів орґанізувати робітництво до боротьби за визволення, показувати трудящим, що ті уряди є орґанами капіталістичної диктатури та направляти їх на шлях боротьби проти капіталізму.

МАТИ

Рік сімнацятий...
... — Сину, — прохала, —
Ну не йди... Ти ж у мене один.
І з докором журливо сказала:
Ти ж іще молодий...

Чи життя своє хочеш згубити?
Сину, сину, вернися назад... —
Не могла свого горя здавити —
І скотилась сльоза.

Лише тихо, так тихо промовив:
— "Сліз не треба...
Не плач...
Не хвилюйсь...,
Якщо ми переможем, —
то знову
люба мамо, до тебе вернусь". —

І пішов...
Вітер плакав журливо,
ввічі глянув сумний молодик,
подивився одиноко на ниви
і за темною хмарою зник.

Похилилась на тин біля хати
і дивилася довго у слід...
— Сину!.. Сину!.. — ридала, —
Я ж мати... —
І холонуло серце мов лід.

2

І три роки до дому чекала.
Зеленіли як завжди поля,
І як завжди ціпочок свій брала
І виходила тихо на шлях.
Та немає...
Сивіло волосся...

Як туман посивіла уся.
... Пригадала:
маленький і босий
пас на луках куркульських гусят.
Пригадала, як в бій виряжала,
він казав тоді: я — комуніст.
І сльоза золотава упала
На свіженький знайогого лист

і слова:
"не чекай, бо не вернеться,
у в'язниці повішений син...
Знову туга і рветься серце:
— Сину... сину...
Ти в мене ж один"...

Коли вирвали з партії сина,
Я нестиму, як стяг партквиток
То нічого, що горем сива,
І хилюсь на ціпок...

А вночі коли вітер ридає
тихо, тихо, немов би дитина,
Її здається:
що хтось гойдає
на гілляці коханого сина.

Сонна схватиться. В темній кімнаті
делеґатський поправить платок,
блимне лямпа, і погляд свій кине
на партійний квиток.

— Ні! Не треба партійці тужити, —
блисне думка стрілою тепер, —
Він хотів по новому жити
І за правду помер.

Ол. Ковальчук.

"Було б ґрунтовною помилкою думати, що боротьба за демократію може відтягнути пролєтаріят від соціялістичної революції, або заслонити, затінити її й т. п. Навпаки, побідний соціялізм, що не здійснює повної демократії, є так неможливий, як не може підготовитися до перемоги над буржуазією, що не веде всебічної, послідовчої і революційної боротьби за демократію".

***

"Наш шлях витичується передусім клясовим підрахунком сил". Ленін.

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

(Продовження.)

Так само сильні й згубні ілюзії що до провідної ролі комуністичної партії, що у нас, у Фоґтланді, виникли з надмірно високої оцінки революційної активности одиниць, виявилися в тодішньому опортуністичному проводі КПН, виявилися, насамперед, у комуністичного ватажка хемніцької повітової верхівки, Брандлера. Замість зрозуміти, що революційна партія в революційних боях можлива лише тоді, коли вона має вироблену вже революційну лінію, замість стати на чолі робітничої кляси, як справжній аванґард пролетаріяту й так ото здобути собі довір'я широких мас, Брандлер і тодішня верхівка Комуністичної Партії Німеччини орієнтувалися на соціял-демократів і свої постанови робили більш-менш залежними від позиції СПН.

Ледве чи треба підкреслювати, що партію взагалі аж ніяк не можна робити відповідальною за ті помилки, що були тоді. В партії були вже найкращі і найреволюційніші елементи робітничої кляси, але тим активним і передовим елементам, що до них, без сумніву, можна зарахувати революційних борців фоґтланського пролетаріяту, бракувало достатньої ясности й ідеольоґічного вишколення, що зробили б їх здатними зірвати курс партії і хистку й опортуністичну політику Брандлерів, Тальгаймерів і Леві замінити послідовною й більшовицькою політикою.

За тодішнього опортуністичного проводу партії, що окремим революційним робітникам, що й цілим загонам активних борців куди важче було коритися безумовно дисципліні партії, ніж це було б тоді, коли б партія мала послідовний і однозначний провід.

Типічне для опортуністичної політики деяких верхівок нашої партії в капському періоді — це визнання цілковитого краху, як це в результаті цієї політики висловив сам Брандлер у своїй брошурі про капський путч. В цій брошурі читаємо на сторінці 76: "Коли нас покинуло робітництво в усій державі, коли нас покинула НСПН в Саксонії, коли проти нас виступила СПН в усій Саксонії, як і в Хемніці, не лишалося нам нічого іншого, як погодитися з таким станом"...

З того, що тут говорить Брандлер, видно цілком ясно, на яких безмірних ілюзіях була побудована його політика. Для нього було несподіванкою те, що СПН виступила проти нього, що НСПН відійшла від революції. Ті факти, що для справжнього комуністичного проводу мусіли б бути цілком зрозумілі, заскочили його так несподівано, що йому "не лишилося нічого іншого, як погодитися з таким станом".

Перша листівка в березневі дні, що з нею Тальгаймер звернувся до робітництва від імени центру КПН, проголошувала такі незрозумілі гасла. Я наведу їх у скороченому вигляді.

Ще не час розпочинати боротьбу проти військової диктатури. Він настане аж тоді, як військова диктатура покаже явно своє обличчя. Широкі маси лише тоді пізнають військову диктатуру, як не батоги вже, а скорпіони свистітимуть по робітничих спинах, як залізний гніт в середині країни й нова воєнна небезпека назовні примусять їх схаменутися. Але робітництво повинно боротися до кінця суто пропаґандистським боїовим закликом: "Геть військову диктатуру! За диктатуру пролетаріяту! За німецьку комуністичну республіку рад!"

Навіть простому, нехитрому в політичних справах розумові така листівка мусіла показатися якимось божевіллям. Що рядок, то два ріжні гасла: Не боріться проти військової диктатури! Ще не настав момент, відповідний для диктатури пролетаріяту, але боріться за німецьку комуністичну республіку рад. Ні пальцем не кивніть за пролетарську демократію — державний центр кине виконавче гасло до боротьби проти військової диктатури тоді, як монархі-

стичні ґенерали постріляють усіх революційних робітників.

Ще 22 березня Гальгаймерівський центр розіслав по повітах довжелезного красномовного обіжника, де годі навіть було розібрати, що до чого. Останній уступ з цього обіжника подаю дослівно: "Товариші, ви спитаєте нас, які гасла ми даємо вам. Ми знаємо, так само, сподіваємося, знаєте й ви, що на те, щоб настановити республіку рад, ще не настав слушний час. Але ми маємо обов'язок з тієї боротьби винести все, що можна винести для пролетаріяту. Наш обовязок іти дорогою, що веде до нашої мети, так далеко, як тільки це можливе. Мету в нашій боротьбі позначує нам революційна стиглість пролетаріяту. Але що можна досягти й, на нашу думку, мусить бути досягнене, це насамперед, озброєння пролетаріяту, щоб прийдешній уряд хоч який би він був, мусів спертися на робітничі баґнети, а не на баґнети буржуазні. Обирайте всюди робітничі ради, щоб ми могли прийдешньому урядові, навіть коли б він тоді мав вийти не з робітничих рад, протистояти як орґанізована сила. Товариші, ми сподіваємося, що всі ви щиро захоплені боротьбою, і шлемо вам наш революційний привіт".

Той самий партійний центр, що ще 22 березня домагався озброєння пролетаріяту, навіть не уявляв собі ясно, якого уряду треба домагатися, за який уряд мали вступитися робітники з баґнетами в руках.

Але в той самий час, як центр кинув гасло, що ми, робітництво, повинні озброюватися, хемніцька робітнича рада, що складалася переважно з комуністів і була під проводом Брандлера, намагалася перешкодити нам, коли я з фогтландськими робітниками прийшов до Франкенберґа забрати зброю з касарні райхсверу, де її було більше ніж треба. Та на цьому не кінець. Брандлер, як ватажок хемніцької КПН, поставив мені і фогтландським робітникам вимогу віддати йому ту зброю, що була в наших руках. Той самий Брандлер у капські дні звернувся до революційного пролетаріяту з закликом, де він писав: "Усунути капіталістичний суспільний лад ми зможемо лише тоді, коли, хоч що будь, застосуємо всі примусові способи, що є в наших руках. Хто стримує пролетаріят від такої завзятої боротьби й прикидається, що він бореться за соціялізм, той обдурює пролетаріят. Це боротьба за диктатуру пролетаріяту, за комунізм".

Позбавлені всілякого пляну й напряму гасла наших центральних партійних місць підчас капського путчу страшенно збаламутили робітництво. На установчих пленарних зборах робітничої ради в Хемніці, де комуністи мали більшість, товариш Брандлер сам сказав: "Ми не боремося безпосередньо за комуністичну мету, ми не думаємо про те, щоб зараз прийти до влади" (цитую в тій редакції, як це подає Брандлер у брошурі "Операції проти капського путчу в Західній Саксонії", стор. 19).

Варт придивитися ближче до згаданої брошури товариша Брандлера, це бо після капських днів був санкціонований центром КПН "пояснювальний матеріял" для революційних робітників. Рівень цієї брошури ледве чи дозволяє розібратися в ній по суті та заперечити висловлені там твердження. Раз-у-раз у цьому документі Брандлер суперечить сам своїм твердженням, іноді навіть на тій самій сторінці. Отже треба тільки подати хоча б кілька повних суперечностей його висловів, щоб побачити ясно ту заплутаність брандлерівської політики.

На пленарному засіданні Хемніцької робітничої ради 16 березня Брандлер, як пише він у цій брошурі (стор. 23—24), виступив з промовою, де є таке гостре місце: "Або ми знищимо бандитів (тоб-то монархістичну реакцію. М. Г.), або вони нас. Третього виходу нема. Коли ми стоїмо над безоднею, то мусимо боротися до останньої хвилини. Річ тут не в демонстрації, а в тім, чи бути нам, чи ні".

Ці слова він підсилив тим, що того самого дня (знову таки за його власними даними на стор. 25 тієї самої брошури) пропустив через Хемніц без найменшої перешкоди один автомобіль з особистим почетом Носке, а другий — з офіцерами й членами уряду, ще й видав їм дорожні документи.

Не слід забувати оцих слів з його брошури (стор. 88):

"Ми мусіли уникати навіть збройної боротьби, коли придушено Райнський край. Після

коротенького початкового успіху ми прийшли б неминуче до тяжкої поразки". Проте, навіть перед поразкою робітників у Райнському краю Брандлер ні разу не спробував збройним виступом у гірничому Фогтланді прийти на виручку й підмогу рурським робітникам, що знемагали у важкій боротьбі. Навпаки, кожну вимогу й пропозицію, що виходила від нас, від відхиляв. На цьому місці вистачить навести цитату з Брандлерової книжки: "Хоч влада в Хемніці була в наших руках, проте, ми могли з неї скористуватися хіба тільки щоб настановити пожежну команду, головно, щоб підтримати старий порядок" (стор. 69 його брошури).

Проте, він дозволив собі в своїй брошурі таку критику: "Підчас великодних свят ті банди катували Рурський край, робітництво решти Німеччини бездіяльно дивилося на цю криваву розправу над рурськими гірниками".

Брандлер раз-у-раз скаржиться на велику недостачу зброї, проте, читаємо у нього таке неймовірне визнання (на стор. 88): 'Це був найкритичніший момент у нашій роботі, коли за 11 кілометрів від Хемніца з'явилося два панцерних поїзди, а з ними щось із тисяча чоловік райхсверу. Можна було б тоді забрати обидва панцерні поїзди. Але ми не радили цього робити й вжили всього свого впливу на те, щоб цьому перешкодити". **(Далі буде.)**

ОЛЕНА ПЧІЛКА

5 жовтня 1930 року померла на Радянській Україні українська письменниця і діячка Олена Пчілка. Поховано її 7 жовтня в Київі на Байковому цвинтарі біля могили її доньки, відомої української письменниці Лесі Українки. З того приводу ми друкуємо оцей її життєпис.

Ред.

В особі Олени Пчілки українська радянська громадськість втратила людину, що за своє довге життя багато попрацювала на користь української культури. Олена Пчілка (Ольга Петрівна Драгаманова-Косач) народилась 17 липня 1849 року на Полтавщині, в місті Гадячому, в родині поміщика середньої руки. Племінниця Якова Драгоманова, засланого на каторгу за участь у таємному товаристві "Соединенных славян", що мало звязок з "декабристами", родичка Метлинського, етноґрафа, збирача народніх українських пісень, рідна сестра Мих. Драгоманова, відомого українського вченого і громадського діяча первісного соціялістичного руху на Україні, вона прекрасно опанувала українську мову й народній фолкльор. З дитинства від батька, що був освіченою людиною, друкував свої оповідання, проводив українські етноґрафічні записи, О. Пчілка полюбила літературу й народні пісні. Пізніше, у свої шкільні роки, О. Пчілка під великим впливом М. Драгоманова поглибила свій інтерес до українського фолькльору.

По одруженні й переїзді до Звягелю О. Пчілка почала ретельно збирати матеріяли української етноґрафії. Наслідком цього з'явилася її наукова праця "Український орнамент" (1876 р.) і збірка віршів "Думки-мережанки" (1886 р.), пізніше "Вислід про колядки волинські" ("Киевская Старина" 900-ох р. р.) Багато етноґрафічних матеріялів передала О. Пчілка М. Драгоманову й М. Лисенкові.

Літературна діяльність О. Пчілки ще раніше почалася з перекладу "Записок причинного" й "Весняної ночі" Гоголя (1880 р.), але тільки під натиском редакції львівського часопису "Зоря" вона стала письменницею. Вибір її оповідань нещодавно видало видавництво "Рух" ("Оповідання" з автобіоґрафією. До друку виготував Т. Черкаський. К. 1930 р. стор. 288). Решта творів віршованих, прозових і драматичних порозкидані по ріжних часописах, альманахах, а видані окремо становлять рарітет. Олена Пчілка належить до письменників етноґрафічної школи; твори її, пройняті запізнілим романтизмом, дуже цінні сво-

єю соковитою, добірною, чистою мовою. Тепер, коли пишуть статті про силу мовних огріхів у багатьох сучасних українських письменників, можна вказати на мову творів О. Пчілки, як на таку, що в неї треба вчитися. Чимало попрацювала О. Пчілка в галузі дитячої літератури, залишивши вірші, оповідання й п'єси для дітей.

Велике значіння має громадська діяльність О. Пчілки дореволюційних років. У молоді свої роки в Звягелі, в Луцькому небіжчиця заснувала підвалини українських бібліотек, аматорського українського театру. Пізніше брала участь у початкових кроках фемінистичного руху в Галичині, видаючи разом з Н. Кобринською жіночі альманахи. По переїзді до Києва О. Пчілка брала участь у "Летературно-артистическом обществе", що хоч було російське, але для читання на своїх вечірках і до своїх альманахів приймало твори українською мовою.

О. Пчілка, крім доповідей про українських письменників, робила доповіді про Пушкіна, Міцкевіча й т. ін. Коли засновано після 1905 р. український клюб, О. Пчілка ввійшла до складу його управи й брала близьку участь у роботі етноґрафічної комісії при клюбі. Вона виступала (одна з наддніпрянських українців українською мовою) на святкуванні Котляревського 1903 р. в Полтаві з промовою. У січні 1905 р. О. Пчілка їздила до Петербурґу, як делеґатка в справі заборон на українське слово.

З початку революції О. Пчілка, перебуваючи в Гадячі, була редакторкою "Ґазети Гадяцького Земства" і добилась ухвали перевести ґазету на українську мову. З 1924 року О. Пчілка знов оселилася в Києві, працювала в Академії Наук, де була членом комісії Етноґрафії, Літературно-історичної, Громадських течій і Заходознавства. За останні роки О. Пчілка видрукувала "Спогади про М. Драгоманова" ("Україна" 1926, П—Ш), "Про леґенди й пісні" ("Етноґрафічний вісник" 1926 р.), написала спомини про М. Лисенка, що ввійдуть у збірник на його пам'ять, і свою автобіоґрафію (1929 р.), що більшість її вже не могла сама писати й примушена була диктувати.

Велике значіння Олени Пчілки в справі виховання літературного хисту її дочки, Лесі Українки. Мати дала дочці високу освіту, знання чужих мов і ввесь час допомагала своїми порадами, а на початку творчости Лесі Українки керувала першими її літературними кроками.

Б. Якубський.

ЖЕРТВУЙТЕ, ТОВАРИШКИ Й ТОВАРИШІ, НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "РОБІТНИЦІ"!

КОЖНИЙ ЦЕНТ, пожертвуваний на допомогу робітничій пресі — це удар по головах ворогів робітництва. Коли вороги працюючих читають у нашій пресі поквітування пресового фонду, що його складають працюючі, то вони казяться.

Не дурно ж то одна із продажніх шмат домагалася в часі виборів, щоб нашу пресу влада замкнула, наші орґанізації заборонила, передових товаришів депортувала.

Наша преса колькою в боці стоїть нашим ворогам. Вони її на кострі спалили б, попіл по вітрі пустили б, а на тому місци самі по індіянськи танцювали б.

Але свиня роґів не має, а у ворогів руки короткі. Робітнича преса жиє й житиме, розвивається й буде розвиватися. Робітництво бореться і в боротьбі дбає про свою пресу.

Про журнал "РОБІТНИЦЮ" ніхто не подбає, коли не подбають про неї в цій листопадовій кампанії самі робітниці й фармерки, які читають свій журнал.

Товаришки! Складайте свої жертви на пресовий фонд "РОБІТНИЦІ"! Збирайте на пресовий фонд "РОБІТНИЦІ" між своїми сусідами й знайомими!

Поширюймо свій журнал між тисячами нових читачок! Приєднуймо йому нових передплатниць! Зробім наш журнал масовим орґаном трудового українського жіноцтва по цей бік океану!

ОРИҐІНАЛЬНИЙ САМОВБИВНИК.

Недавно мадридський зоольоґічний парк був видовищем страшної сцени. До клітки з свіжо спроваджеными, неосвоєними львами увійшов якийсь чоловік з батогом та почав дразнити дикі бестії. Льви, здивовані неожиданою гостиною, не реаґували на провокації гостя і заховувалися спокійно, тоді як зібрана довкола клітки публика тремтіла, затрівожена думкою, що буде далі. Тимчасом дивовижний гіст у львиній клітці, бачучи нецікавість бестій до його особи, підійшов до крат і промовив до публики: "Я хотів згинути в обіймах царів пустині. Як бачу, вони не звертають на мене уваги. Супроти цього хай згину від кулі!" В тому моменті добув з кишені револьвер і вистрілом у висок позбавив себе життя. Щойно тепер заворушилися льви й на очах публики роздерли дивовижного самогубця на шматки.

"СНЕП ШАТС"

ПРИМІРНА ТОВАРИШКА.

Так будемо її й звати: т-ка Примірна. Часом на зборах Жінсекції вже її оминають та не вносять,- бо вона майже в кожнім комітеті та під-комітеті. Але, коли членкині пічнуть запорядком "дякувати", то при закінченню всего того "вношу", "попираю" і ""дякую" та "дякую", ця "честь" знову впаде на т-ку Примірну. Від неї ще ніхто не чув оцего "дякую", яким членкині послуговуються тоді, коли не мають причини ані іншого слова, щоби викрутитися від орґанізаційного обовязку.

Вже через вісім років постійно бере участь в драмспівгуртку. Мала роля, то мала, велика, то велика, в гуртах, то в гуртах, т-ка Примірна ще ніколи не відказала, ще ніколи не кинула книжкою режісерові на стіл, ще ніколи не сказала, що "цю ролю хтонебудь може грати"...

Часами режісер змилосердиться та хоче увільнити т-ку Примірну від якогось одного представлення. Роздасть ролі й омине т-ку Примірну.

— Нехай відпічне та подивиться цим разом, як другі будуть грати, — думає він.

Але де там! Її ще ніколи не вдалося бути на салі та дивитися на представлення. Ось принесла товаришка ролю й заявила, що не буде грати, бо... бо...

— Вже мало часу. Треба передати товаришці Примірній, — пропонують інші аматори й аматорки.

— А може б ще таки пошукати якої іншої, щоби т-ка Примірна цей раз побачила представлення? — запитує режісер.

— Та то вже нікотра членкиня не візьме цеї ролі.

— Чому?

— Бо це вже "секонд генд".

— А т-ка Примірна?

— Та ви вже її десятки разів звільняли і вона все таки мусіла грати. Для неї не робить ріжниці. Вона приймає всі ролі.

— Починаймо пробу. Треба когось післати по товаришку Примірну.

— Сьогодня її не буде. Шкода посилати.

— А то чому?

— Вона`ж в пресовім комітеті й пішла по хатах за передплатою для "Робітниці".

— То передайте її примірник, а на пробу нехай прийде в четвер.

— В четвер базаровий комітет має засідання, а її вибрали секретаркаю базарового комітету.

— Та нім прийде до її ролі, то базаровий комітет закінчить своє засідання.

— Але чого якраз її всадили до базарового комітету?

— Бо ще одної бракувало, а решта товаришки, що цілком не мають ніяких орґанізаційних обовязків, відказувалися.

— Т-ка Примірна виконала свої обовязки у всіх комітетах та підкомітетах і до того всього щей відограла представлення.

Коли б таких було в нас багато! Коли б всі були такі! Варто би, щоби членкині по всіх відділах Жінсекції взяли собі примір від т-ки Примірної та виконували як слід свої орґанізаційні обовязки, до яких вони здібні, та які на них накладає орґанізація.

Такий примір варта наслідувати!

Чи як ви кажете? *Драпака.*

ОЖИВЛЮВАННЯ МЕРТВИХ.

На медичнім відділі праського університету Карла роблено спроби, зміряючі до оживлення життя померших людям. Для тої мети проф. Веліх і д-р Спіма вживали т. зв. адреналіни. Досвіди робили на звірятах — і звірята після оживлення жили багато годин. Запевняють, що при спеціяльних обставинах вистарчає встрикнення звичайної дестильованої води. В обох випадках іде про збільшення тиснення крови. Штучне оживлення годі перевести у випадках смерти, яка наступила наслідком сильної утрати крови, а також коли смерть послідувала наслідком удару серця.

Проф. Веліх переводив теж досвіди з оживленням поодиноких частей і орґанів, винятих з неживого тіло звірят. Орґани ті жили потім ще довго, коли перепущено через них кров або відповідний фізіольоґічний розчин. Найлекше є оживити серце. Але в однім праськім інституті зуміли довший час удержати при життю також один палець повішеного вбийника Колінського.

Як Радянський Сюз Перебудовує Сільське Господарство

Велетні-заводи, що по їхніх цехах працюють тисячі робітників, — і дрібні селянські господарства, де дві-три людини обробляють кілька гектарів землі.

Електричні заводи, парові молоти, складні машини, метикуваті варстати на заводі. Замордована шкапа, плуг, (а де то й дерев'яна соха), коса — в більшості селянських господарств.

Соціялістична держава господар заводів. Мільйони робітників працюють для соціялістичної країни. Радянська влада розподіляє продукти їхньої праці, постачаючи їх усім трудящим. На заводах нема хазяїв-капіталістів, що раніше продавали вироби й загарбували прибуток до своєї кешені. Радянські заводи — соціялістичні підприємства.

Понад 25 мільйонів поодиноких селянських дворів було в СРСР перед пятиліткою. Кожний двір — це окреме невеличке господарство, що самотужки працює. Поліпшити свій стан у рямцях невеличкого господарства — це нездійсниме завдання для бідняка й середняка. А селянських обєднань — артілей, колективних господарств, комун перед пятиліткою було ще мало. Розкидали свої тенета на селі й куркулі. Мавши кращу худобу й машини, вони користалися зі злиднів бідняцьких, чужими руками обробляли землю. Куркуль — ворог соціялізму, ворог колективного оброблювання землі.

В таких умовах Радянський Союз будує соціялізм. В таких умовах зачали здійснювати пятилітній плян розвитку народнього господарства.

Під проводом Комуністичної Партії Радянський Союз дійшов пелетенських успіхів у справі індустріялізації країни. Соціялістична промисловість швидко розвивається, утворюючи могутні підвалини соціялістичного ладу.

Але для спільного побудовання соціялізму треба перевести на соціялістичні рейки й сільське господарство. Треба озброїти його технікою, машинами, треба обєднати в колективи індивідуальні (одноособові) господарства бідноти й середняків. XV з'їзд Всесоюзної Комуністичної Партії так таки й записав у своїх постановах:

"Тепер завдання обєднати й перетворити дрібні індивідуальні селянські господарства на великі колективи має стати основним завданням партії на селі."

XVI з'їзд перевірив цего року, як виконується цю постанову. Наслідки переведеної роботи й дальші завдання в галузі сільського господарства накреслено в резолюціях з'їзду на доповідь тов. Сталіна про роботу Центрального комітету й на доповідь наркомзема СРСР тов. Яковлева про колгоспний рух та піднесення сільського господарства.

***

Великі господарства, засновані на машиннім оброблюванні землі, утворюється не тільки в нас. По буржуазних державах також — великі господарства поступово витискують дрібні. Проте в СРСР і по капіталістичних країнах утворювання великих господарств іде ріжними шляхами й веде до ріжних наслідків.

Злучені Держави — це найміцніша капіталістична країна. Радянський Союз — перша в світі соціялістична країна. І там і там утворюється велике сільське господарство. Цікаво й важливо порівняти шлях і наслідки обох країн.

За останніх 10 років у Злучених Державах дуже зросла кількість машин у сільському господарстві. Кількість тракторів збільшилася більше, як у десять разів: 1919 року було 80 тисяч, тепер — щось із мільйон. Комбайнів 1920 року було 3,500, тепер — 45 тисяч. Щось із 800 тисяч троків працює на американських ланах.

Трактори й комбайни зробили величезний переворот у фармерськім господарстві. З допомогою цих машин куди швидше й краще, ніж

раніш, оброблюється землю й збирається врожай.

Маючи мільйон тракторів, Злучені Держави могли б у два рази збільшити свою засівну площу. А насправді, площа ця за 10 літ зросла дуже незначно, збільшилася тільки на 4 мільйони гектарів (1 гектар має майже 2 і пів акра).

Сотні тисяч машин борознять в Злучених Державах лани, а в той самий час населення споживає на 1 відсоток менше мяса, на 20 відсотків менше пшениці, стільки ж, як і раніше, картоплі й садовини. А винен всему цему капіталістичний лад.

Машини ліпше обробляють лани, швидше збирають урожай, а становище більшости фармерів дедалі гіршає. Прибутки їхні зменшуються, бо ціни на продукти сільського господарства стоять куди нижче, як на продукти промисловости. Не зарадять і гарні врожаї: що кращий урожай, то дешевший хліб.

Доходить до того, що уряд Злучених Держав радить фармерам зменшувати засівну площу, скорочувати сільське господарство, щоби хліб став дорожчий.

Продукти більшости фармерів не зростають. Та збільшуються розходи. З 1914 до 1918 р.р. податки збільшилися в 2½ рази; щоб сплачувати їх, фармер витрачає від одної до двох третин усього прибутку. Не вистарчає грошей на прожиток, зростають борги. 1929 року американські фармері були винні державі й капіталістам майже 10 мільйонів доларів.

Півтора мільярда карбованців платять фармері за рік самих тільки процентів за борги. Це в кілька разів перевищує сільсько-господарчий податок в СРСР.

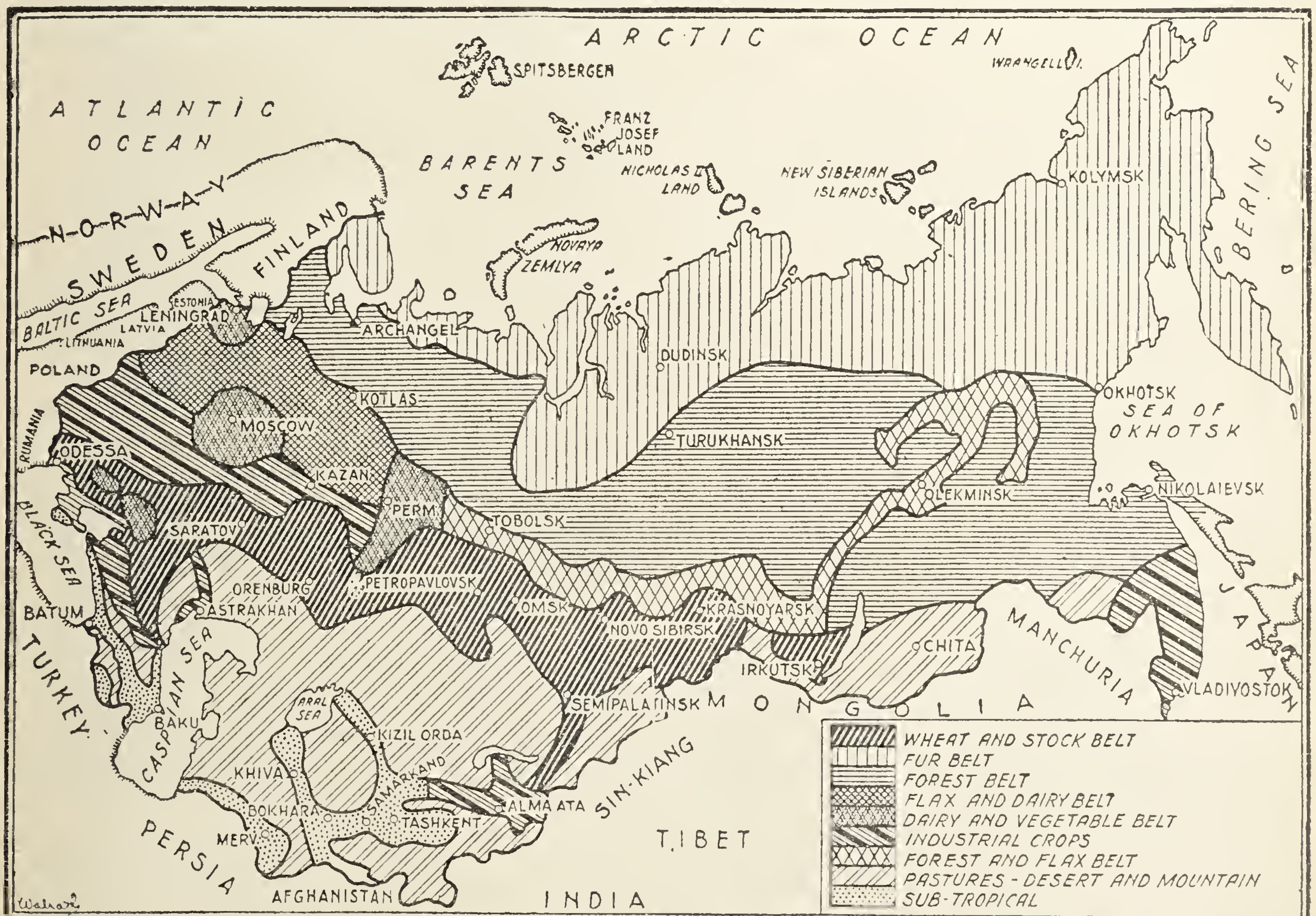

Мапа Радянського Союзу, на якій показано пояси спеціяльної продукції, яку тепер трудящі розвивають там ударними колєктивними темпами.

За останні 4 роки з кожної тисячі фермерських господарств 123 продано за судовою постановою, бо вони не могли сплатити боргів, а 108 господарств із кожної тисячі продали фармері самі з тієї ж причини.

Зубожілі фермерські родини тікають до міст, поповнюючи лави безробітних. За 20 років населення по фармах зменшилось на 4 мільйони осіб.

Ось до чого привело в Злучених Державах перебудування сільського господарства на основі найновішої техніки.

У чому ж тут річ? Чи ж то трактор у цьому винний?

Ні, справа не в самім тракторі. Злучені Держави — капіталістична країна. Там існує приватна власність на землю. Заможні фармері, що мають багато землі, використовують трактор і комбайн, поліпшують своє господарство, збільшують свої прибутки. Вони роблять це коштом дрібних фармерів, зводячи їх на ніщо, загарбуючи їхню землю.

Американці вважають, що трактор і комбайн можна використовувати в господарстві, що має не менше, як 200 гектарів землі. Але таких господарств в Америці є тільки 3½ відсотки. З 100 господарств лише 35, що належать багатіям, можуть використовувати машини.

Радянці знають з досвіду, що й 200 гектарів — недостатня площа для трактора й комбайна, що ці машини найбільшу користь можуть дати в господарстві де є понад 1,000 гектарів. Отож, в Америці трактор здебільша викаристовують не вповні, дістають від нього не всю користь.

Ось чому мільйон тракторів в Америці не призвів до розквіту сільського господарства. Всі вигоди від машин побирає купка багатіїв: вони збирають великі врожаї, багато зискують на цьому.

Фармерська маса не користується з трактора. Їхнє господарство пасе задніх, зводиться на ніщо. Багатії кінець кінцем приєднують їхню землю до своїх господарств. Так зростають великі господарства.

Таку картину спостерігаємо не лише в Злучених Державах а й по інших капіталістичних країнах, а в тому числі і в Канаді.

В Америці мільйон тракторів, в СРСР 70 тисяч; в Америці сотні тисяч троків, в СРСР одиниці в сільському господарстві. В Америці десятки тисяч комбайнів, в СРСР півтори тисячі.

Проте в СРСР інші умови, розвиватись сільському господарству. Та й інші наслідки.

Нечувано швидко для капіталістичного світу обєднуються в СРСР дрібні господарства у великі, колективізуються. За самий тільки останній рік 4 мільйони селянських господарств обєднується в 82 тисячі колгоспів.

Колгоспи й радгоспи цього року охопили 40% ярової площі. В Америці господарства, що мають понад 200 гектарів, складають лише 3½ відсотки.

Колишні господарства поміщиків та куркулів цілком замінено в СРСР на великі господарства.

Поміщик та куркуль за передвоєнних часів засівали в царській Росії щось із 35 мільйонів гектарів збіжжя, куркуль 1927 р. мав засів збіжжя приблизно на 10 мільйонів гектарів, а теперішньої весни, першої весни масового колгоспного засіву СРСР, наслідком обєднання 6 мільйонів селянських господарств у колгоспи, має засівну площу збіжжя в усуспільненім секторі щось із 36 мільйонів гектарів. Отже після першої весни масового колгоспного засіву радгоспи й колгоспи засівною площею збіжжя заступили передреволюційних куркуля та поміщика, перевищивши в кілька разів розміри куркульського засіву, що був 3 роки тому.

Цього року колгоспи й радгоспи дають країні більше як половину хліба, потрібного для міст та для Червоної армії (товарного хліба).

Колгоспи обєднують бідноту й середняків. Увіходивши до колгоспів, вони не тільки обєднали землю, а й привели своє тягло. На допомогу колгоспникам стала пролетарська держава, давши їм позику й машини. Приблизно 15% основного майна колгоспів вони придбали коштом держави. Зліквідовуючи по районах суцільної колективізації куркуля як клясу, радянська влада віддає куркульське майно колгоспам.

Таким шляхом, такими засобами утворюються в СРСР великі колективні господарства. Цей шлях недоступний буржуазним країнам.

В Америці мільйон тракторів спричинився до збільшення засівної площі за 10 років на 4

мільйони гектарів. В СРСР 70 тисяч тракторів. Проте біднота й середняки, що засівали минулого року 24 мільйони гектарів, цього року, обєднавшися в колгоспи, засіяли 36 мільйонів гектарів. Не лише засіяно колишню куркульську землю, а й загалом засівну площу СРСР збільшено на 7 мільйонів 400 тисяч гектарів. Аджеж це за один рік.

Радянська промисловість, розвиваючись — дедалі більше допомагає сільському господарству машинами.

Перед війною, в царській Росії, заводи давали за рік на 120 мільйонів карбованців сільськогосподарчих машин. Цього року радянські селяни дістали нових машин для сільського господарства на 400 мільйонів карбованців, а наступного дістануть на 800 мільйонів карбованців і це не вчисляючи тракторів.

1928 р. в Злучених Державах вироблено нових машин разом із тракторами на 800 мільйонів карбованців. СРСР 1931-32 року виробить сільсько-господарчих машин та тракторів на суму понад мільярд карбованців.

1913 року на 1 гектар засівів припадало на 7 карб. машин, 1930 року припадало на 15 крб. а наступного року буде на 20 крб.

В Америці трактор пересічно працює 400—600 годин на рік, а в СРСР цього року — 2,500 годин.

В Америці з трактора користуються тільки заможні фармері, що обробляють 100—200 гектарів. В СРСР трактори належать радгоспам, що мають десятки тисяч гектарів, та обєднаним у колгоспи бідноті й середнякам. В Америці машини мають багаті, бо ж там влада капіталістів. В СРСР тільки куркуль не може користуватися з трактора, бо в СРСР влада робітничої кляси.

— Ось чому, говорив на 16 з'їзді ВКП(б) тов. Яковлев, — хоч на трактора ми посадовили напівписьменного наймита, що вчора ще 16-18 годин гнув спину в куркуля, він той наймит, дає вчетверо більшу продукційність трактора, ніж цивілізований американський фармер.

Як Радянський Союз виконав накреслені в пятилітці пляни в царині сільського господарства, — за це говорив т. Сталін.

За пятиліткою радгоспи передбачили на початок 1932 р. мати 5 мільйонів гектарів засівної площі й дати 54.3 мільйони центнерів збіжжя. Пятилітку будівництва радгоспів виконується за три роки.

Засівна площа радгоспів за 3 роки зросла більше як у 40 разів. Пятилітка накреслювала до 1932-33 року довести засівну площу колгоспів до 30 мільйонів гектарів, щоб вони давали 190 мільйонів центнерів збіжжя. Та вже цього року колгоспи обєднують 36 мільйонів гектарів землі й дадуть 256 мільйонів центнерів хліба. Колгоспну пятилітку виконано за два роки, та ще й дуже перевищено.

Отакими то могутніми темпами будують трудящі Радянського Союзу соціялізм в той сам час, коли цілий капіталістичний світ роздавлює страшна економічна кріза. Борімся за встановлення в Канаді радянської влади, бо тільки вона покінчить з крізами, безробіттям, визиском і поневоленням.

В. Лір.

РЕЛІГІЙНЕ БОЖЕВІЛЛЯ.

У Мекензі в Мароку святковано роковини приходу пророка Магомеда. Вулиці непоказного села, окружені глиняними баштами, були тереном звичаїв, званих Мусем. Зїхалося біля сто тисяч фанатичних членів маврського племени Сіді Бен Аіса. Роковини народження пророка Магомеда прославляли оргіями, самобичуванням. Сто тисяч їх у дикому танці бичували себе до екстази та повного фізичного виснаження. Декотрі, що йшли в поході, до гакту ранили собі виголені голови гострими мечами та сокирами. Інші проковтували горіючу бавовну. Інші припікали собі шкіру розтопленим воском або пили кипучий плин. Іще інші проковтували кусники товченого шкла. Якийсь біловусий дервіш ішов з вужем, обвинутим довкола карку; вуж що хвилі кусав дервіша їдовитими зубами, вкінці дервіш упав на землю.

Гаряче санце Сагари збільшувало терпіння тих добровільних мучеників. В оглушуючий крик юрби вмішувався одноманітний гомін бубнів і пронизливі звуки ріжних інструментів. Той екзотичний похід ішов до мечету Сіді Бен Аіса, побудованого на спомин основника племени. Дійшли пополудні до мечету лише найсильніші воївники та жінки, а виснажених прочан полишили серед дороги, потоптаних юрбою, покритих пилом. Ті, що видержали фізичне виснаження та самобичування, танцювали до самого ранку. Традиція така вдержується серед того племени вже пятьсот літ.

"Великий буржуй пройшов огонь і воду і мідяні труби. Він знає, що демократична республіка, як і всяка інша форма панування, за капіталізму є ніщо інше, а машина для пригноблення пролетаріяту". Ленін.

ТРАҐЕДІЯ МАЙНЕРА.

Минула третя година з полудня. До вуглевої компанії на Ред Дір Велей зачали сходитися шахтарі.

Перше, кожний шахтар впялював свої очи у звіт персоналу копальні.

Чи не скоїлося, яке лихо під землею? У звіті, було зазначено: "Копальня під землею у дневнім порядку". Шахтарі відходили до умивального будинку і одягалися в робоче брудне одіння. Дехто старався о знаряддя, а інші сідали недалеко склепіня і відпочивали.

Клубами в гору зносилася з'ужита пара, а два помости, мов орли літали в гору, то в долину. З долини в гору, підносився поміст навантажений вугіллям так шалено, що нераз здавалося — от-от розібє в горі склепіня і упреться аж у хмари. Другий поміст навантажений порожніми візками, летів з великою скорістю в долину. Здавалося, що нема на світі сили, яка могла-би цей поміст врятувати від розбиття на дні копальні.

Перед четвертою годиною коло склепіня вже стояли всі шахтарі на пополудневу зміну. Управителі копальні також були вже коло склепіння і гляділи чи всі шахтарі вийшли до праці. Залунав свист парового гудка на Велей. Помости чисті, без жадного вантажу стояли на рівні з землею.

На поміст входило по кілька шахтарів. Оден з управителів копальні стояв коло входу. Він заправ вхід до пащі копальні і давав сиґнал машиністови, щоби спускав в долину поміст навантажений шахтарами.

За кільканацять мінут чорна паща копальні проковтнула кількадесять шахтарів. На дворі лише остався оден з управителів копальні і ті нуждарі, що глядять за працею. Вони з понуреними в землю головами подалися домів.

В їхніх головах перебігали думки, коли вони діждуться того щястя, залізти під землю, та лупати чорний вуголь.

Справді, нещасливі ці шукачі праці, їм дошкуляє холод і голод, а праці для них як немає так немає.

Минуло пів години, як спущено під землю шахтарів. Добування вугілля йшло повним ходом.

Уравителі бігали по копальни та сичали мов гадюки. Погоничі не жаліли коней. Наколи коні звільняли хід, погоничі немилосердно викрикували, а декотрі з них бичували їх ребра.

На місцях вуглекопи завзято працювали. Залізнодорожники увихалися при укладаню крутих залізничих шляхів. На них дуже часто виколіювалися візки навантажені вугіллям. Погоничі підіймали навантажені візки і люто кляли. Майстри завзято шаркотіли пилами, приготовляючи матеріял до цимброваня.

В однім місці раз-у-раз блимало світло. Це оден з наших товаришів, як оператор справлявся з машиною. Вона рухалася при допомозі електричного току. Кількадесять сталевих зубів зловісно блищали і з великим скреготом в'їдалися у вуглину стіну. Оператор оглянув машину, скрутив в бік, спустив зуби в долину і почав копаня. Але ось провірюючи, чи зуби гризуть стіну в правильнім місци він поховзнувся.

Зуби зачали рвати одежу. Нещасний злапався машини і кричав застановити машину. Новий помічник, якого надали управителі копальні до машини, не знав, що робити. Не застановивши зубів, він відтягнув машину від стіни. Визволені з вугільної стіни зуби, зачали трощити ногу оператора. Німі, немилосердні вони гнали зі всеї сили; рвали тіло, торощили кістки і розкидали довкола.

Помічник застановив машину і зі страху оторопів. Машини держався непритомний, блідий, покалічений оператор.

Біля нього дрожав ланцюг з зубами, неначе боявся, що замастився червоною мазюкою з людини. За кільканацять хвилин покаліченого оператора шахтарі доставили на поміст. На даний сиґнал заскрипіла вінда, поміст повільно зносився в гору. З тугою зашаркотіли

сталеві линви неначе говорили: Ти каліка! Навіки каліка!

Ти більше вже нездібний до праці під землею! Нині послідний раз виносимо тебе оповитого горем і болем з під землі в гору і віддаємо тобі останну прислугу.

Настала ніч.

Заблимали лямпи на високих стовпах і освічували хідники для прохожих.

На головній улиці, в малім приміщеню сидів сухорлявий репортер і писав до келґарського дневника новинку.

"Шахтареві якого покалічено машиною в копальні перед пятою годиною з полудня, лікарі перивели операцію ще цеї ночи і відрубали праву ногу три цалі вище коліна".

На заході в робітничім кварталі Ню Кестл сиділа прибита жалем і горем родина каліки шахтара. По хаті ходила заливаючись слезами мати з дволітнім сином на руках.

В її груди, неначе налито бетону, який кам'янів і стискав її серце. Вона раз-у-раз поглядала сумними очима на малого сина, та жаліла його, що змаленьку приходиться йому зазнавати вже великого горя.

Син, хоч не годен ще зрозуміти, що то таке нещастя. Однак він змінився. Посумнів. Його очи готові до плачу кожної хвилі. Душа в нього опутана горем і жахом, що батько смертельно хорий спить в шпиталі тяжким сном, та насилу видихує з себе хлороформ.

Пізною ніччю вирнув місяць і посунувся на захід. Нараз здавалося — гейби став над робітничим кварталом Ню Кестл і заглянув до хати наповненої горем і журбою, щоби сказати:

Цеї зловісної ночи на Великі сотки орґанізованого робітництва з жалем співчуває вашим нещастю і горю. За ваш труд і щиру працю в орґанізації воно ніколи не відмовить вам подати помічну руку.

Ю. Черемош.

Дромгелер, Алта.

ЗАПРОТЕСТУВАЛИ ПРОТИ ПОЛЬСЬКО-ФАШІСТСЬКОГО ТЕРОРУ.

Форт Вил'ям, Онт.

Стараниям 6 дістрікту Комуністичної Партії Канади відбулись дня 2 листопада ц. р. протестаційні мітінґи в Порт Артур, Форт Вил'ям й Вест Форт Вил'ям. Цими мітінґами робітництво згаданих місцевостей запротестувало проти фашістського терору на Західній Україні і в Польщі а теж проти нападу поліції на головну кватиру 6 дистрікту КПК.

В Форт Вил'ям відкрив мітінґ тов. Скара і покликав до слова тов. А. Гавтамакі, який промовляв в анґлійській мові. Він навів багато фактів про жахливі знущання над свідомими трудящими в Польші і закликав, щоби всі орґанізувалися і ставали спільним фронтом проти капіталізму, бо тільки так повалимо капіталізм.

Другий бесідник тов. Д. Парнеґа промовляв від Ліґи Комуністичної Молоді. Він згадував про тих комсомольців, які сидять по тюрмах фашістської Польщі, про їхню боротьбу, про сталеву силу й завзятість та закликав брати примір з цих відважних молодих борців робітничої кляси.

Третім бесідником був тов. К. Корколен, який промовляв у фінляндській мові. Не розуміючи цеї мови, я не можу написати про що говорив товариш в своїй промові. Знаю тільки, що тов. К. Корколен є добрим партійцем, то певно пояснив присутним фінляндським товаришкам і товаришам становище трудящих на Західній Україні і в Польщі як належить.

Четвертим промовляв тов. Я. Семенов в українській мові. Бесідник зясовуючи положення робітництва й селянства в Польщі, зупинився довше над історією Західньої України. Під цю пору Західня Україна тоне в морі крови. Зараз революційний рух кріпшає там та стає загрозою польській шляхті і українській буржуазії. Згадав він про провокаційну роботу західньо українських жовто - блакитних орґанізацій, які тепер помагають польській шляхті здавлювати визвольний рух наших селян і робітників. За це трудящі Західньої України дадуть їм належну відплату.

Всі бесідники вияснили широко терористичний вчинок портартурської поліції. Поліція напавши ніччю 28 на 29 жовтня на головну кватиру 6 дистрікту КПК поламала всі замки, порозбивала шафи та забрала всі матеріяли.

По цім тов. Скара відчитав дві резолюції в анґлійській мові а тов. Я. Семенов в українській мові.

Присутні приняли резолюції повстанням з місць.

А. С., робкорка.

Товаришки! Поширюйте "Робітницю" і забезпечуйте її пресовим фондом!

МИ ОЖИВИЛИ ВСІ ДІЛЯНКИ НАШОЇ ПРАЦІ.

Вінніпеґ, Ман.

Працюємо і освідомляємося.

Членкині нашого відділу Жінсекції ТУРФДім завзято взялися до орґанізаційної праці зараз таки на початку зимового сезону. Вони беруть активну участь в освітній, мистецькій і технічній праці, не відмовляючись. Теж намічено наших товаришок до ріжних комітетів і підкомітетів. Ті товаришки приходять на свої засідання і разом з товаришами виготовляють пляни дальшої праці в орґанізації.

В цім місяці листопаді всі наші сили відділ звернув на переведення листопадової кампанії в користь преси. Наші товаришки щиро працюють в користь розігравки, яка відбудеться старанням пресового комітету на 2 грудня. Товаришки збирають річи, розпродують тикети приходять на забави, які устроює відділ за річами на розігравку і тим самим допомагають успіхові розігравки.

На цей місяць мистецький пресовий комітет намітив гарні штуки, які заповнять всі 5 суботів в листопаді.

В драмспівгуртку товаришки беруть участь з великим захопленням. Крім цего на наших місцевих товаришок це спадає один важний обовязок в цім місяці, а то праця в міських виборах. Комуністична партія поміщувала 3 кандидатів до міської ради і 3 кандидатів до шкільної ради. Наші товаришки беруть активну участь в тій роботі і вчащають на передвиборчі мітінґи, розносять передвиборчі летючки, працюють в тому напрямі між неорґанізованими робітницями тощо.

Старанням орґанізаційно-освітнього комітету в нашім УРД відбуваються лекції на ріжні теми. Вони відбуваються кожного тижня в понеділок середу і пятницю. Лекції виголошують товариші і товаришки. На лекції приходить досить поважне число слухачів.

В понеділок 27 жовтня ц. р. т. М. Смит дав дуже цікаву лекцію на тему: "Жінка в українській літературі". Товариш переповівши в коротці історію людства і жіночої неволі, зясував як письменники й поети висловлювалися про жіночу долю. Тарас Шевченко малював жінку в своїх творах, як друга-товариша. Він шанує її як людину. Інші письменники писали про жінку як про безрадне сотворіння, що не може дати собі ради в життю без помочи чоловіка. А чоловіків робили героями і любовниками.

Товариш вичислив багато письменників і письменниць як вони описували жіночу недолю. Найбільшою українською письменницею, говорив тов. Смит, була Леся Українка. Вона виступала в своїх творах проти всякого гнету і поневолення.

Підчас війни поети мусіли писати про жінку як про людину, бо в часі війни жінка заняла місце чоловіка, на фабриці, на фронті, в шпиталі і т. ін. Словом виконувала чоловічу роботу.

З приходом революції радянські письменники змальовують жінку як будівницю нового життя, представляють її здібною віддати своє життя за визволення працюючих. Стара жінка гине, народжується нова жінка, яка прямує до соціялізму.

13-ті роковини Жовтневої революції.

В неділю 9 листопада в 2.30 пополудні старанням комуністичної партії відсвятковано в Домініон театрі 13 роковини Жовтневої Революції. На це свято прибуло велике число робітників і робітниць.

На святі головував т. Колісник. Він відкрив свято короткою промовою, в якій пояснив присутним, для чого цей концерт-мітінґ устроюється.

В концерт-святі брала участь 2 ґрупа мандоліністок, яка на вступі відіграла Інтернаціонал і Похоронний марш. На звук тих пісень присутні повставали з місць, і в цей спосіб вшанували великих борців, котрі полягли в Жовтневій Революції. Крім цего орхестра відіграла ще багато гарних музичних творів, защо присутні нагородили її грімкими оплесками.

На концерт-мітінґу промовляли т.т. Форкін, М. Король і Л. Морис. Бесідники говорили про великі здобутки і досягнення Радянського Союзу. Присутні витали промовців бурливими оплесками.

Тоїж неділі в 8.30 вечером відбувся величавий концерт-мітінґ в УРД. Щоб належито відсвяткувати 13 роковини Жовтневої Революції свідомі робітники і робітниці дуже численно прибули на цей концерт. Ще перед осьмою годиною саля УРД вже була заповнена і багато присутних мусіли

повернути домів.

Головував на концерті т. Кобзей. Він відкрив концерт короткою промовою, в якій пояснив, хто устроює концерт і чому робітництво по цілому світі святкує роковини Жовтневої Революції та вказав на великі здобутки і досягнення Радянського Союзу на полі будування соціялізму.

В програму концерту входили такі точки: хорові співи, пяносольо, сольо-співи і деклямації. Програма концерту випала гарно. В половині програми виступив з рефератом т. Попович, якого публика привитала грімкими оплесками.

Тов. Попович розказав в своїм рефераті, як жили працюючі Радянського Союзу до Жовтневої Революції, що заставило їх братися за владу і як вони повалили панування капіталізму. Він теж дуже приступно змалював життя трудящих в Радянському Союзі так що кожний робітник і робітниця, які були присутні на концерті дістали вірне поняття про одиноку пролетарську батьківщину в світі. Опісля промовець відзначив великі досягнення Радянського Союзу в будуванню соціялізму. Згадав і про те, що дала Жовтнева Революція робітницям і селянкам Радянського Союзу. Говорив теж і про молодь в Радянському Союзі. Як влада дбає про молоде покоління, яке іде на зміну старшим.

Промову товариша привитали присутні довгими оплесками. Концерт закінчив хор відспіванням Інтернаціоналу.

Робкорка.

ЯК МИ СВЯТКУВАЛИ ТРЕТІ РОКОВИНИ УРД.

Торонто, Онт.

Треті роковини відкриття УРД в місті Торонто робітничі орґанізації і робітниці та робітники обходили дуже врочисто. Місцеві українські робітничі орґанізації приготовлялися до того свята через цілий тиждень. Всі старалися як найкраще відсвяткувати його. Молодь з відділу Секції Молоді і з УРД-Школи сушила собі голови тим, що в неї немає грошей на розходи; в них найтяжче за фінанси. Старші товариші й товаришки безперестанно приготовляли то одне, то друге.

25 жовтня драматичний гурток відіграв представлення "Тарас Бульба", а весь прихід з него віддав як жертву на УРД з нагоди 3-іх роковин.

В неділю 26 жовтня пополудні відбулися в УРД місячні збори РЗТ. По укінченні зборів багато товаришок і товаришів навіть не йшли до дому. Лише зійшли на долину до салєру, де членкині Жінсекції приготовили були вечерю, і повечеряли та й чекали в УРД на святочний концерт. В кухні товаришки з жінвідділу придбали для орґанізації досить поважну суму грошей, бо $100.00.

Около год. 7.30 вечером саля УРД була заповнена вкрай. Багато товаришок і товаришів мусіли вертатися домів з браку місця. Всі кутики в УРД позаповнювано кріслами. Передні крісла як звичайно позанімали члени СМ і учні УРДШколи та їх симпатики.

Цим разом вони мусіли перенестися зі своїх місць ще далі наперед, перед саму сцену, де для них розставлено крісла. Деякі з них пробували лишитися на старих місцях, але більшість висловилася, що треба дати місце гостям і всі пішли наперед.

В год. 8.30 присутні побачили сцену заповнену хором і мандоліновою орхестрою та привітали їх гучними оплесками. Ті відкрили свято Інтернаціоналом. Тов. Зарадовський пояснив значіння свята. Після того слідувала "Бандура" й інші пісні. Саля гриміла оплесками.

Першим промовцем був представник відділу ТУРФДім тов. І. Стефаніцький. Він вказав на поступ, який зробили наші місцеві орґанізації і наші симпатики від часу як збудовано УРД.

Другим промовляв представник відділу РЗТ тов. І. Бойчук. Промовець говорив, яка велика освідомляюча робота робиться в нашому УРД, як з неї користають члени і симпатики та як та робота направляє на шлях клясової боротьби приїзджаючих зі старого краю іміґрантів.

Хоч попи і патріоти стараються відстрашувати від нас іміґрантів, говорив тов. Бойчук, то це їм не вдасться. Іміґранти чимраз масовіше обєднуються кругом нас.

Далі він розяснив суть патріотичної відозви до 1 листопада, в якій вони широко заманіфестували свою рабську продажню природу.

При кінці своєї промови він пояснив присутним, що на УРД тяжить великий довг і заапелював, щоби вони допомогли своїми жертвами сплатити його. Багато товаришів і товаришок щиро відгукнулися на його поклик і зложили свої жертви.

Рівно-ж зложили їх через своїх представників всі місцеві українські робітничі орґанізації, УРДШкола, болгарська і чехословацька робітничі орґанізації, Робітниче Освітнє Карпатське Товариство і Клюб імени Горкого.

Після того мали приступити до другої частини програми, але присутні зажадали, щоби ще влаштувати вільну колєкту, бо в салі находилося багато таких товаришок і товаришів, які не працюють і через те не мають грошей, але які хотіли допомогти орґанізації сплатити довг хоч маленькими жертвами. Це й зроблено.

В другій частині концерту виступали мандолінова і дута орхестри, спортовики і хор. Концерт свято закінчив хор піснею "Вперед робітники до бою", а члени клюбу імени Горкого живим образом, який представляв злуку пролєтаріяту цілого світа.

Це свято на довго залишиться в памяти торонтонського робітництва.

К. Г., присутна.

НАШІ ЧЛЕНКИНІ ЗМІЦНЮЮТЬ ПРАЦЮ.

Домініон, Н. С.

Відділ Жіночої Секції ТУРФДім засновано в нашій місцевости недавно. Праця в ньому розвивається слабо, але є виглядн, що вона зміцніє, бо товаришки беруться щиро до праці.

Видно, що робітниці, які вступили до нашого відділу розуміють своє велике завдання. Вони стараються самі набувати клясову свідомість, а теж ширують її між неорґанізованими робітницями.

А тепер треба працювати між неорґанізованими масами більш як коли небудь передтим. Бо капіталісти чимраз гірше придавлюють трудящих. Теперішню крізу вони стараються усунути при помочи ще гіршого визиску. Визвольну боротьбу трудящих вони здавлюють на спілку з соціял-фашізмом всіми способами, причому чимраз частіше вдаються до брутального терору. Жінок робітниць і фармерок вони стараються затримати в рабській покорі руками попів.

Сотки тисяч безробітних находяться тепер на вулицях канадійських міст без всяких засобів до життя. Насуваюча ся зима грозить їм загибеллю.

Робітництво бачить нездатність капіталізму до дальшого правлення суспільним життям і тому орґанізується, щоби повалити його. Революційний рух зростає в цілому світі.

Ми членкині відділу Жінсекції в Домініон Н. С. хочемо бути активними учасницями визвольної боротьби. А знаючи, яку велику ролю в тій боротьбі відіграє революційна преса, жертвуємо $7.50 на пресфонд "Робітниці", а теж тепер в жовтні всі ми поширюємо "Воркера" і збираємо для него пресфонд.

Товаришки, робітниці і фармерки, ставайте членкинями революційних робітничих орґанізацій і боріться за своє визволення.

Я. Сиґідин.

МІЖ ОРҐАНІЗОВАНИМ РОБІТНИЦТВОМ У ВІННІПЕҐУ.

Вінніпеґ, Ман.

Я подорожний. Мандрую з місця на місце і на днях я був у Вінніпеґу. Праця орґанізованого українського робітництва в тому місті дуже мені подобалася.

Я був у них на величавому концерті. Не дивлячись на погану погоду, саля УРД була переповнена глядачами. У передніх рядах сиділа молодь і дуже гарно заховувалася.

Концерт почала Дута Орхестра РЗТ. Точка за точкою гарно виконувала вона концертову програму, а публика слухала і грімко плескала. На концерті теж виступали товариші й товаришки з деклямаціями, співав хор і танцювала молодь.

В часі перерви молодь увихалася з лістами і збирала на пресфонд свойого журналу "Бойова Молодь". До мене теж підійшов один молоденький товариш з лістою. Він розумно говорив зі мною. Я дав йому кілька питань про клясову боротьбу, щоби провірити на скільки він свідомий. Він дав мені дуже розумні відповіді.

Я зацікавився ним і спитав, яке його імя. Мирослав Мохорук, відповів він. В тій хвилі до нього підійшов ще й його брат, що теж збирав на пресовий фонд для свойого журналу. Я дав Мирославові свою жертву, а теж одночасно з тим донисом жертвую 50 ц. на "Бойову Молодь", які прошу записати на імя М. Мохорука, який дуже мені подобався своєю активною працею.

Подорожний.

Сторінка Нашої Молоді

"БОЙОВА МОЛОДЬ" ПРОСИТЬ У "РОБІТНИЦІ" МІСЦЯ НА СТОРІНКУ МОЛОДІ.

Журнал "Бойова Молодь", передше "Світ Молоді" — дитина "Робітниці". Він почав своє існування зі сторінки молоді в "Робітниці". Досі цей журнал нашої молоді обєднав довкола себе широке коло дописувачів і дописувачок. Виходячи раз на місяць і всього на 16 сторін, він не може вмістити на своїх сторінках всіх дописів тих юних товаришів і товаришок. Тому він звернувся до "Робітниці" з просьбою, щоби вона дала частині тих дописів місце на своїх сторінках. Ми віримо, що читачки "Робітниці" радо привітають дописи нашої молоді, дописи своїх дітей на сторінках свойого журналу. Ред.

БУДУЙТЕ ЛІҐУ КОМУНІСТИЧНОЇ МОЛОДІ!

Венкувер, Б. К.

Цей період, в якому ми тепер живемо, є періодом загострених клясових боїв. Економічна кріза і безробіття чимраз гірше придавлюють робітничу клясу. Між 300 тисячами безробітних в Канаді є поверх 50 тисяч молоді. Та-ж знову молодь, що працює придавлена спід-апом, зриванням заробітної платні і чимраз більше її опиниється з кожним днем на вулиці в рядах безробітних.

Який же вихід з того положення? Трудяща молодь має тут лише оден вихід: орґанізуватися і боротися. Треба будувати Секцію Молоді ТУРФДім, треба будувати революційні юнії, а головно треба будувати і треба тісно обєднатися кругом провідника трудящої молоді — Ліґи Комуністичної Молоді.

Тим орґанізуванням робітничої і бідняцької фармерської молоді повинні в першій мірі занятися всі орґанізовані вже молоді робітники і робітниці. А головну увагу в тому орґанізуванні треба звернути на молодь, що працює у фабриках і що находиться в рядах безробітних.

Берімся, товариші й товаришки до праці і будуймо масові робітничі орґанізації, будуймо Ліґу Комуністичної Молоді!

Ольга Прокопчук.

ЯК МИ ЖИВЕМО В СИРОТИНЦІ РЗТ.

Паркдейл, Ман.

Дорогі товариші й товаришки, я хочу поділитися з вами описом того, як ми сироти живемо в сиротинці РЗТ. Тепер в сиротинці є нас 6 хлопців і 1 дівчина. Всі ми сподіваємося приходу більше сиротів. Пятеро з нас ходить до школи, а двоє ні; вони ще замалі. Школа дуже близько — всього 10 мінут ходу.

Покищо ми ходимо тільки до анґлійської школи, бо в нас, в сиротинці немає ще товариша, який учив би нас по українськи. Але ми віримо, що наша орґанізація РЗТ надасть нам такого товариша і він не лише буде нас вчити читати й писати по українськи, але головне він буде нас вчити розуміти, чиї ми діти та як ми маємо боротися за робітничу справу. Він буде нас вчити так, що коли ми випростемо, щоби ми могли стати плече-в-плече зі всею клясово свідомою робітничою молодю і разом з нею пробивати шлях до нового, кращого життя, де не буде визискувачів і визискуваних і де тимсамим визискувачі не зможуть робити з робітничих дітей в школах і закладах ворогів робітничої кляси.

Ми, перші сироти сиротинця РЗТ віримо, що наша орґанізація дасть нам належне виховання і тому складаємо на тому місці всім членам і членкиням РЗТ щиру подяку за те, що взяли нас до сиротинця і не допустили, щоби ми пропадали на стрітах або поневірялися в буржуазних закладах.

Ми ще молоді, ми мало розуміємо життя, але ми обіцяємо бути вірними борцями за інтереси робітничої кляси і ми закликаємо всю робітничу молодь орґанізуватися і боротися проти панів.

Ст. Добровольський,
оден з перших сиротів у сиротинці РЗТ.

Товариші й товаришки! Передплачуйте "Бойову Молодь"!

ДЕЩО ПРО НАШУ ПРАЦЮ.

Торолд, Онт.

Майже кожного року праця в нашому відділі СМ літніми місяцями завмирає. Молодь розїздиться на фарми до праці, або в інші місцевості до кревних і знайомих. Ця привичка до занедбування орґанізаційних обовязків в членів і членкинь СМ так вкорінена, що в часі вакацій ці члени, які остаються в місцевості цілковито занедбують працю, бо думають, що як нема всіх, то й працювати не треба. Це саме в нас було й цего року.

Члени, які залишилися в місцевості, цілковито збайдужніли до орґанізаційної праці до тої міри, що навіть не відбували місячних зборів.

Це дуже відемно відбилося на нашому відділі СМ, бо всю занедбану літніми місяцями працю досить тяжко наладнати тепер. Та сама історія і зі стінґазетою, яка мала би виходити раз в місяць. Через ціле літо висіло в нас на стіні число стінґазети ще з місяця червня. Стінґазета не виходила тому, бо члени і членкині "забули" були в гарні літні дні писати.

Зараз в нас праця починає наладнуватися. Вже всі члени і членкині повернули з фармів і починають реґулярно вчащати на збори і спільні читання, які відбуваються неділями в УРД.

Найгірше в нас справа мається з стінною ґазетою, бо дуже тяжко добитися, щоби вона виходила реґулярно в означений час. Редакційний комітет довший час застановлявся над цим і рішив в порозумінню з зарядом, щоби одну неділю в місяці призначити спеціяльно на читання дописів.

Стінґазета в нас досі називалася "Діточе Здобуття", але ми змінили цю назву на "Молодий Бойовик".

Члени СМ, які учащають до УРДШколи, починають також лучше працювати бо бояться, щоби Торонто не "збитувало" їх в шкільних змаганнях. Можна багато дечого писати про нашу місцевість, але біда в цьому, що юнкор спить, а ті члени і членкині, що можуть дописувати до свойого журналу, також дрімають коло нього.

Анумо, товариші й товаришки, пробудіться і напишіть щось цікавого до "Бойової Молоді"!

В. Б.

ПРИЄДНУЙМО ТРУДЯЩУ МОЛОДЬ ДО НАШОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ!

Монтреал, Кве.

В Канаді є дуже багато української робітничо-фармерської молоді, яка блукає поза орґанізацією. Чому-ж вона не вступає в наші ряди? Кажуть, що тому що вона не розуміє значіння орґанізації. В тому я багато правди. Багато молоді дійсно не вступає до орґанізації тому, що не розуміє її значіння. Ми орґанізована робітнича молодь повинні ту перешкоду усунути і навчити ту неорґанізовану трудящу молодь розуміти значіння нашої орґанізації.

Але поправді сказавши, то ми сами замало працюємо в тому напрямі і тому багато молоді, що могла би вже бути й орґанізації блукає ще поза нею.

Бо що-ж ми в більшости випадків говоримо як зустрінемося з неорґанізованими на вулиці? Про шови і про ріжні дрібниці то що. Але про свою орґанізацію і про клясову боротьбу ми мало говоримо. А це зле. Ми повинні при зустрічах з неорґанізованою робітничою молодю освідомляти її клясово, а тоді напевно вона горнутисметься до нашої орґанізації. Особисті товариські розмови — це оден з найкращих засобів приєднування нових членів до орґанізації.

То-ж постараймось, товариші й товаришки, належно і вміло використати той засіб і приєднуймо нових членів та членкинь до своєї орґанізації Секції Молоді ТУРФДім!

Михайло Гондорф.

ПРАЩАЛЬНА ВЕЧІРКА.

Гемилтон, Онт.

Дня 7 вересня наші гемилтонські робітничі орґаніґації влаштували товариську вечірку, якою прощали одну з наших найактивніших членкинь т-ку Пруску. Вона виїхала з нашої місцевости до Вест Торонто, Онт.

Від відділу Жінсекції прощала т-ку Пруску т-ка Яківчук, а від мужеського відділу тов. Тофан. Промовці згадали про те як активно згадана товаришка працювала в усіх ділянках орґанізаційної праці, а зокрема в драматично-співацькім гуртку.

По їхніх промовах говорила т-ка Пруска (по чоловікові Ілітець). Вона подякувала нашим орґанізаціям за влаштування для неї товариської вечірки і пообіцяла, що й надалі буде активно працювати в робітничих орґанізаціях.

Членкиня.

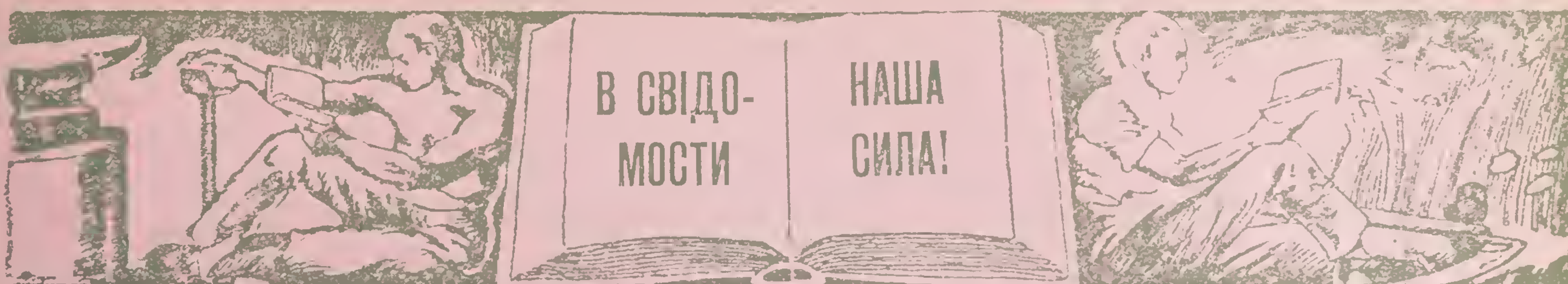

Хто читає -- той знає!

ЗАМОВЛЯЙТЕ СЛІДУЮЧІ КНИЖКИ З РЕДАКЦІЇ "УКР. РОБ. ВІСТЕЙ":

Капітал, том 1-ий	$2.50
Історія культури	2.50
Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблєми пролєтарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної независимости	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народня драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайворония (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Матеріялізм — фільозофія пролєтаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енґельс про диктатуру пролєтаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Росказп про сили природи, ч. 1.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн?	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Притча про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кіґтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Козаччина	.10
Роскази про сили природи, ч. 2.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

Замовлення разом з грішми посилайте на адресу:

Ukrainian Labor News

COR. PRITCHARD & MCGREGOR STS., WINNIPEG

РОБІТНИЦЯ

РОБІТНИЦЯ

КАНАДІЙСЬКА РОБІТНИЧА ЖІНОЧА ДЕЛЕҐАЦІЯ З ПРЕДСТАВНИКАМИ РАДЯНСЬКОГО ПРОФСОЮЗУ ПЕРЕД ПАМЯТНИКОМ АРТЕМОВА В МІСТІ АРТЕМІВСЬКУ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

1 ГРУДНЯ 1930 Ч. 23 ЦІНА 10 ЦЕНТІВ

ЗМІСТ

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ
THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND McGREGOR STREET, IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR $1.50; PER SIX MONTHS 80C. SINGLE COPY 10C.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925, AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA

Рік VII. Вінніпеґ, 1 грудня 1930 Ч. 23

Місяць Книжки й Оживлення Освітньої Праці

ПЕРЕКИНУТИ СИЛИ НА НОВИЙ ФРОНТ.

Зимові місяці найкраще надаються для орґанізаційної праці, тому ми мусимо вповні використати їх. Центральні тіла наших орґанізацій — себто ЦВК ТУРФДім, ГЗ РЗТ, ЦК Жінсекції і ЦК Секції Молоді — поробили в цьому напрямі всі потрібні заходи. Місяць грудень вони назначили місяцем поширення книжки, місяцем кампанії за членством до ТУРФДім і місяцем оживлення всеї освітньої праці в наших відділах.

На цей фронт праці треба кинути в грудні всі сили наших орґанізацій. На него треба перекинути не тільки ті бойові наші загони, що активно працювали до сьогодні в листопадовій кампанії, але й всі ті незактивізовані ще частини, яких багатьом нашим відділам не вдалося втягнути до праці в пресовій кампанії. Неактивних і байдужних членкинь і членів в теперішній час — в час загострених клясових боїв у наших орґанізаціях не може, не сміє бути.

ПОШИРЕННЯ РОБІТНИЧОЇ КНИЖКИ.

Всі відділи ТУРФДім і його секції та РЗТ, всі вільні членкині й члени наших орґанізацій, всі читачки й читачі нашої преси і всі наші симпатики повинні негайно переглянути катальоґи Робітничо-Фармерської Книгарні у Вінніпеґу і замовити в неї для себе й для поширення між українськими трудящими Канади як найбільшу кількість книжок.

Робітничо-Фармерська Книгарня у Вінніпеґу має багато дуже цінних, цікавих і повчаючих книжок як з художньої літератури так і наукових творів по ріжних питаннях. Більшість тих книжок вона спровадила з Радянської України, а має теж дуже цінні книжки таки нашого видання.

УЧАСТЬ КНИГАРНІ В КАМПАНІЇ.

Робітничо-Фармерська Книгарня у Вінніпеґу має багато дуже цінних, цікавих і повчаючих книжок як з художньої літератури так і наукових творів по ріжних питаннях. Більшість тих книжок вона спровадила з Рад. України, а теж має дуже цінні книжки таки нашого видання.

Членство наших орґанізацій повинно поширювати книжки орґанізовано. Відділи повинні влаштовувати в грудні масові мітинґи і концерт-мітинґи та на них пояснювати значіння робітничої книжки. Головну увагу в поширюванні книжок треба звернути на ті книжки, що висвітлюють питання клясової боротьби і ролю та походження релігії.

Книжки треба поширювати на масових мі-

тінґах, на всіх підприємствах і при кожній іншій нагоді. Членство наших орґанізацій мусить відвідати в грудні з книжкою в руках всі українські робітничі й фармерські хати та поширити між українським трудовим населенням Канади якнайбільшу кількість революційної літератури. Всі відділи наших орґанізацій і всі наші членкині й члени зокрема обовязково повинні зміцнити свої бібліотеки, щоби мати з чого черпати знання.

Поширення книжки в грудні мусить іти ударно.

КАМПАНІЯ ЗА ЧЛЕНСТВОМ ДО ТУРФДІМ.

В місяці грудні, як вже вище згадано, веститься кампанія за членством до ТУРФДім. Всі членкині Жінсекції повинні взяти в тій кампанії якнайактивнішу участь і дати в ній товаришам всю потрібну допомогу. Праця в наших орґанізаціях мусить вестися шляхом якнайбільшої зграйности, взаїмо-допомоги і спільности. Ви, товаришки, маєте допомогти відділам ТУРФДім тепер у їх кампанії за членством, а вони допоможуть вам в березні у вашій кампанії за членкинями до Жінсекції. Розуміється, що членкині жінвідділів повинні старатися приєднувати нових членкинь до Жінсекції і тепер в грудні. Ця праця не повинна зупинятися ніколи.

ОЖИВЛЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ПРАЦІ.

В парі з поширенням книжки, в парі з кампанією за членством до ТУРФДім треба в грудні розвинути і пустити на повний хід всю освітню працю, себто спільні читання, лекції, видавання стінних ґазет і всі курси: освітні, анґлійської мови і неграмотних.

В котрих відділах наших орґанізацій ці галузі освітньої праці ведуться, там їх треба зміцнити і якнайбільше оживити, а в котрих ні, там обовязково треба їх започаткувати і розвинути.

Всі відділи наших орґанізацій мусять звернути якнайбільшу увагу на те, щоби все їхнє членство брало участь в освітній праці. А то нікуди правди діти: в наших орґанізаціях намножилось чимало таки лінюхів, байдужників, всезнайків й іншого рода неактивних членкинь і членів, які не беруть участи ні в спільних читаннях, ні на лекціях, ні у видаванні стінних ґазет, ні в ніяких курсах.

Розбивайте, товаришки й товариші, ту гнилу шкаралупу, в яку залізла та неактивна частина нашого членства і втягніть їх до освітньої й іншої орґанізаційної праці.

Що до стінних ґазет, то мимо багатьох закликів і пояснень як в пресі так і обіжниках нашим орґанізаціям все ще не вдалося добитися того, щоби всі відділи видавали свої стінні ґазети. Але так далі не сміє бути. З кінцем місяця грудня не повинно бути ні одного відділу, який не видавав би стінної ґазети. Де відділи ТУРФДім, його секцій і РЗТ невеликі і не досить сильні, там вони повинні спільно видавати стінні ґазети. А теж за всяку ціну треба зміцнити недавно з досить добрим успіхом започаткований обмін стінними ґазетами.

Товаришки й товариші, виконайте клич: більше уваги стін-ґазетам і більше здорової більшовицької самокритики в них!

Курси неграмотних і малограмотних, освітні курси й курси анґлійської мови ведуться слабо по наших відділах, або й не ведуться зовсім. Де вони ведуться, там членство у великій мірі занедбує навчання, не вчащає як слід на години навчання, спізняється то що. З тою недбалістю членства треба в грудні покінчити. Курси треба зміцнити й оживити, а в котрих місцевостях їх немає, там обовязково треба їх започаткувати.

Тож беріться всі до праці!

НОВИЙ СПОСІБ ЛІЧЕННЯ СУХІТ.

Професор хірурґії, д-р Едвард Архібальд, твердить, що з 200 пацієнтів, хорих на туберкульозу, він вилічив 65 тим способом, що витяг їм кілька ребер. Рівночасно д-р Архібальд радить лікарям не лічити при помочи такої операції хорих на туберкульозу, що находяться в останній стадії недуги.

ЦІКАВІ РОЗКОПКИ ПІД СЕВАСТОПОЛЕМ.

Радянська археольоґічна експедиція закінчила працю при розкопуванні руїн міста Есті Кермен під Севастополем. Це місто збудували перед століттями племена Ґотів. Найдено руїни базиліки з V. віку по Христі, яка нагадує архитектуру італійських святинь у Равенні з тієї доби, відкопано також водотяг та величезні шпіхлірі, укриті в скелях. Водотяг зберігся так добре, що по малих поправках може тепер функціонувати.

ТИГР ОБОРОНИВ ДИРЕКТОРА ЦИРКУ.

Підчас вистави в цирку у Липську один тигр кинувся на директора цирку і хотів його пожерти. Але в ту мить другий тигр скочив директорови на поміч, кинув свого противника на землю і вбив на місці. Директор цирку, легко поранений, продовжував виставу далі.

Жіноча Делєція про С.Р.С.Р.

Жіноча Делєґація Підготовляє Мітінґи по Канаді

Канадійська Робітнича Жіноча Делєґація, яку бойове робітництво Канади вислало було в місяці липні до СРСР, вже повернула до Канади.

Та делєґація складається з робітниць з Монтреалу, Торонто, Едмонтону, Ґлейс Бей, Вінніпеґу і Тіммінс.

Українських робітниць і фармерок репрезентує в делєґації т-ка Зень з Едмонтону.

Делєґація в часі свойого поверх дво-місячного перебування в Радянському Союзі зробила широку поїздку вперед через Україну і Крим, а потім через Донбас і Кавказ аж до Баку.

Делєґація відвідала багато фабрик, робітничих домів, клюбів, санаторій і домів відпочинку, спускалася до майнів, бачила державні рільні господарства, бачила життя червоноармійців тощо. Коротко сказавши, вона бачила і студіювала всі ділянки життя в Радянському Союзі. Вона теж взяла участь в Міжнародній Жіночій Трейд-юнійній Конференції, де помагала переводити важні наради й ухвали.

Повна революційного ентузіязму від великих соціялістичних досягнень Радянського Союзу делєґація горить бажанням розказати про те все, що вона бачила, як найширшій масі робітниць і робітників Канади. Для тої ціллі підготовляється по цілій країні багато масових мітінґів і конференцій. Ті мітінґи і конференції почалися бойовою демонстрацією в Монтреалі, де говорили всі членкині делєґації.

Делєґація плянує видати друкований звіт, а теж ілюстровану книжку про те, що вона бачила в Радянському Союзі. Це буде зроблене в короткому часі.

Делєґація переконана, що її звіт дуже зацікавить трудящі маси Канади і що вони з ентузіязмом стануть по стороні Радянського Союзу. А теж вона переконана, що працюючі Канади мають велике бажання створити канадійську секцію міжнародньої орґанізації Приятелі Радянського Союзу. Головним завданням цеї орґанізації є підготовка мас до оборони Радянського Союзу, а теж вона дає матеріяльну допомогу будуванню соціялізму в Радянському Союзі й орґанізує делєґації, які відвідують СРСР і приглядаються розвиткові соціялістичного будівництва. Делєґація зробить все, що буде в її силах, щоби збудувати таку орґанізацію.

Делєґація готова дати всі свої сили для орґанізування

КАЛЄНДАР З ЖИВИХ ЦВІТІВ В ОДНОМУ З ПАРКІВ ХАРКОВА

Радянський Союз напружує тепер всі свої сили, щоби виконати пятирічку за 4 роки. Тому він широко популяризує клич: "Пятирічку за 4 роки!" Цей клич ми теж бачимо разом з іншими кличами на повищому календарі з живих цвітів. Числа днів на цьому календарі підлягають потрібній зміні.

неорґанізованих робітниць під прапором Воркерс Юниті Ліґ. Тому вона буде при кожній нагоді обзнайомлювати робітниць з ухвалами Міжнародньої Жіночої Трейд-юнійної Конференції, а зокрема буде обзнайомлювати робітниць з тим, який велитенський поступ зробили робітниці і селянки Радянського Союзу, що є дійсно вільні.

Приходіть масово на мітінґи Канадійської Робітничої Жіночої Делеґації до СРСР!

В Столиці Рад. України Харкові

ЇДЕМО НА УКРАЇНУ!

По виконанні праці на V Конґресі Профінтерну ми, Канадійська Робітнича Жіноча Делеґація їдемо на 10 денну поїздку на Україну. Я радію, адже-ж це ми їдемо на нашу робітничо - селянську Україну. Як же-ж тут не радіти, коли вона дійсно наша, коли нею правлять самі робітники й селяни.

А ось і столиця Радянської України Харків. Вона кипить, вона горить вогнем соціялістичного будівництва. Відвідуємо фабрики і заводи. Всюди йде ударна праця. Робітниці й робітники радісно вітають нас, дають пояснення, хваляться досягненнями, говорять нам про свої недостачі і труднощі та як вони усувають, поборюють їх.

Ми тепер докінчуємо другий рік пятирічки. Наші досягнення великі, — кажуть вони. Їх очі при тому блестять радістю і гордістю.

Зараз-же по поясненнях вони питають: А як там у вас? Як за сильні ваші революційні орґанізації? Чи ще довго ваші робітниці і робітники думають терпіти капіталістичний гнет? Як ваші страйки? А яку участь беруть в страйках робітниці? Чи багато є страйколомів? Чи ви дасьте нам допомогу, як імперіялісти нападуть на нас? і т. д.

Ми відповідаємо так, як у нас в Канаді речі маються. Ми обіцяємо їм в імені канадійських трудящих допомогу на випадок імперіялістичного нападу на них. Вони уважно слухають наших слів.

ПОЛІКЛІНІКА Ч. 3 ІМЕНІ ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ.

В Харкові ми відвідали поліклініку імені Жовтневої революції. Нею завідує жінка-лікар. Вона радісно зустрічає нас. Це молода жінка з гарним, енерґійним обличчям. Говорить розумно і ясно. Вона показує нам поліклініку й дає пояснення.

Поліклініка імені Жовтневої революції збудована два роки тому. Її будова коштувала 2 мільйони карбованців. Вона обслуговує 45 тисяч робітників і робітниць та їх родини.

Як тільки хто-небудь з робітниць чи робітників почуває, що йому щось бракує, то вони йдуть до поліклініки, піддаються лікарському огляненні і дістають поради, а якщо треба, то їх висилається до санаторій, домів спочинку і шпиталів на лікування. Найменшій недузі не дають тут поширитися.

О, держава робітників і селян дбає про здоровля трудящих. Та й знайте, що радянські робітниці і робітники не лише дістають все те оглянення і лікування зовсім безплатно, але ще й дістають в часі свойого лікування повну свою заробітну платню.

Поліклініка денно обслуговує по 4 тисячі осіб. Вона має 40 ріжних департаментів з найновішого типу медичним приладдям. Працюють в поліклініці 220 лікарів під керівництвом 10-ох професорів.

В поліклініці панує велика чистота і порядок. Вся праця виконується точно на час. В ній працює 7 тисяч робітниць і робітників.

Робітниці і робітники тих фабрик і заводів, які обслуговує поліклініка, вибирають свої комісії і ті контролюють всю роботу поліклініки. Ці комісії є відповідальні за працю поліклініки перед робітницями і робітниками своїх фабрик і перед цілим радянським суспільством.

Коли би хто небудь з лікарів чи обслуги зле обійшовся з робітником, не добре обслужив його, чи образив, він вдається до комісії і та прослідже справу та карає винних.

В поліклініці є 170 екземена-

ціїних ліжок. Лікарі оглядають робітниць і робітників дуже уважно. Це не те, що в Канаді: гляне лікар на робітника, так щоби збутися, запише йому кестер ойл, або абсент салт, візьме кілька доларів і на тому кінець. О, ні, там лікарі дбають про трудящих. Коли в котрого не можна точно означити хороби від разу то його лишають в поліклініці на кілька днів.

Поліклініка має зараз же побіч свій шпиталь, санаторію, нічну санаторію і молочну кухню. В тім шпиталі і санаторії лікуються робітниці й робітники, якщо їх не треба висилати до санаторії над береги моря тощо.

В нічній санаторії лікуються такі робітниці і робітники, які майже здорові, але мають начатки якихось недомагань. Днем вони працюють в фабриках, а наніч йдуть до санаторій. Там вони мусять притримуватися певних означених правил поведінки: беруть перед спанням купелі, мусять іти в означений час спати, притримуються призначеної дієти, дістають приписану їжу до праці і т. д.

Молочна же кухня поліклініки приготовляє в спеціяльних фляшках молоко для таких дітей, що через якісь причини не ссуть матерніх грудей. В тому молоці є всі складники потрібні для будування діточого орґанізму. 100 таких дітей обслуговувала кухня поліклініки в тому часі, як ми були там.

Кромі того поліклініка теж видавала денно сотні робітничих дітей в шкільному віці, яких здоровля вимагало дієти, спеціяльно приготовану їжу.

Фізичний і умовий розвиток зміни мусить бути поставлений як найкраще — це говорять всі робітниці і робітники СРСР. І радянська влада дбає щоби це було зроблене.

В поліклініці є прекрасна бібліотека і щодня лікарі виголошуть лекції, як дбати про здоровля, як запобігати ріжним хоробам і як виховувати і годувати малих дітей.

І все це, що лише робить поліклініка і її шпиталь, молочна кухня і санаторії, вона робить зовсім безплатно. А таких поліклінік в Харкові є кілька. Поліклініка імені Жовтневої революції — це ч. 3. Так дбати про здоровля трудящих може тільки радянська держава, держава робітників і селян. Трудящі капіталістичних країн матимуть таку опіку тоді, як повалять капіталізм і встановлять в себе радянський лад.

А. Зень.

ПЕРЕД КОПАЛЬНЕЮ СОЛИ В АРТЕМІВСЬКУ НА РАД. УКРАЇНІ

Канадійська Робітнича Жіноча Делеґація між робітниками копальні солі імени Карла Лібкнехта в Артемівську на Радянській Україні.

Світ Ще Не Бачив Такого Ентузіязму

Такого ентузіязму, з яким робітниці і робітники Радянського Союзу будують соціялізм світ ще не бачив, історія не знає. Творчість мас, які працюють для себе, показує свою могутню силу. Радянці показують тепер світові, що можуть зробити звільнені зпід капіталістичного панування мільйонові трудящі маси.

Ох, і якіж то смішні і бідноумні всі ті панські писаки і пророки, які не перестають торочити своїх блазенських тверджень, що світ не може існувати без капіталістів. Це твердження звучить для мене там само смішно і глупо, якби хто твердив, що дім не може існувати без блощиць.

Хто з трудящих хоче побачити, що значить увільнена з капіталістичних кайдан творчість мільйонових мас, нехай їде до Радянського Союзу. А побачивши ентузіязм трудящих СРСР і їх темпа в будуванні соціялізму, неминуче скаже те, що я кажу: вступаймо якнайскорше, товаришки й товариші, в сліди трудящих СРСР, повалім панування капіталу і встановім в себе радянську владу. Тоді зникне визиск, зникнуть крізи, зникне безробіття, зникне гнет і поневолення, так як вони зникли в СРСР. А настане нове життя — наше життя.

В часі нашого перебування в Радянському Союзі ми кожного дня були свідками до глибини захоплюючих величніх сцен творчого горіння радянських трудящих.

Ось подія, яку ми бачили у фабриці Володарського в Ленінграді. В тій фабриці працює 5 тисяч осіб. Це переважно робітниці.

Наша делеґація прийшла до фабрики саме тоді, як робітниці і робітники тої фабрики починали мітинґ. На підвищенння вийшов секретар фабричного комітету і сказав.

— На днях має відійти з нашого порту корабель з деревом за границю. Нам треба продати це дерево, щоби за отримані за него гроші купити машин для нашої країни. Але, як ви знаєте, в нас брак робочих рук і через те того дерева немає ще приготованого в лісі. Хто з тих товаришок і товаришів, що сьогодні мають вільне, зголошується поїхати до ліса приготовляти це дерево для висилки?

Таке коротке і просте було пояснення секретаря фабричного комітету. Але відгук на него був величній і захоплюючий. Тисяча рук тих робітниць і робітників, що мали того дня вільне, піднялася в гору і ми почули коротку але рішучу і грімку відповідь:

— Ми йдемо!

А за хвилину вони відійшли на залізничу станцію і відїхали до ліса.

Такі величні картини є в Радянському Союзі буденним явищем і вони трапляються кожного дня і на кожному місці.

Ех, або треба би вам бачити, як відходять до праці до віддалених місцевостей ударні комсомольські бриґади. Діло бачите в тому, що Радянський Союз не лише покінчив з безробіттям, але там зараз брак робочих рук. Через те радянський уряд мусить пересилати робітників з одних місцевостей до других часом дуже далеко положених від себе. Часом це є висилки в глухі ліси для рубання дерева.

До таких висилок найчастіше зголошується молодь. Треба зробити? — питає молодь і відповідає: — Ми зробимо! І за короткий час ви бачите, як молоді хлопці і дівчата марширують з бойовими піснями на устах на залізничу станцію та спішать до лісів, майнів чи інших фабрик, де відчувається брак робочих рук, помагати виконати на час працю.

Нечуваний в історії людства ентузіязм радянських трудящих — це та сила, що виконує тепер пятирічку за чотири роки, що двигає вперед соціялістичне будівництво нечувано скорими темпами.

Таке можливе тільки там, де країною керують сами робітниці і робітники, де мільйонові маси працюють сами для себе.

А. Зень.

"Характерна риса імперіялізму полягає в тому, що цілий світ, як то ми бачимо, поділено в теперішні часи на велике число пригноблених народів і мале число народів гнобителів, що мають кольосальні багацтва й могутню військову силу".

ЛЕНІН.

Дитячий Городок імені Комітерну в Одесі

Будучи на Україні, ми відвідали Одесу, а в Одесі Дитячий Городок імені Комінтерну. Тут ми мали ще більшу нагоду побачити, як радянська влада дбає про робітничих і селянських дітей, як вона виховує свою бойову зміну.

Колись там, де тепер стоїть дитячий городок, де кується нове життя, жила розгульним паразитським життям буржуазія. Там був фільварок одного з великих поміщиків. Його прогнано, його землі роздано селянам, а до панських будинків привезено сиріт-дітей, набудовано нових мешкальних домів та майстерень і так повстав Дитячий Городок імені Комінтерну.

В городку живе 16 тисяч дітей. Це діти-сироти, які втратили родичів в часі горожанської війни і в часі великого голоду в 1921—22 р.р. Втративши родичів, вони жили якийсь час важким життям безпритульних. По горожанській війні заопікувалася ними радянська влада і виховує їх на будівничих соціялізму.

Таких дитячих городків на Радянській Україні є кілька. Одеський городок відзначається тим, що він найбільший. Юні мешканці того городка живуть орґанізованим життя в 20 домах. Жителі кожного дому становлять свій колектив, який має свою управу і свої комітети: освітній, мистецький, шкільний і спортовий. Кожний такий колектив відбуває раз на місяць збори, де управа і комітети здають звіти зі своєї діяльности і з роботи цілого колективу.

Молодь тих колективів виховується в дусі спільноти і товариської самокритики. На кожних зборах молодь підсумовує свої досягнення і гостро критикує всі занедбання, всі недостачі.

Кожний мешканець городка ходить до школи й обовязково мусить покінчити семилітку. Після укінчення семилітки кожний мешканець ще обовязково мусить навчитися якоїсь професії.

Радянській державі треба вмілих будівничих для будування соціялізму і вона виховує їх. Молодь вчиться ремесла в майстернях, які є в самому ж таки городку.

Кромі того багатьох своїх членів дитячі колективи висилають до професійних шкіл до Одеси. Так наприклад, зараз в Одесі вчиться 600 дітей з городка.

Всі колективи дитячого городка видають гарно ілюстровані, сильні змістом стінґазети. В них молодь пише про життя і працю колективів, підносить свої досягнення і немилосердно бе по занедбаннях і недостачах. Рівно ж вона пише в них про життя і соціялістичне будівництво в цілій країні.

Вечері молодь проводить в клюбах. В них вона має гарні, багаті бібліотеки, веде мистецьку і освітню працю, а теж 2 рази на тиждень висвітлюються в клюбах фільми. Кромі того до городка часто приїздять робітничі драмспівгуртки і влаштовують концерти. Вступ на них, розуміється вільний.

Більшість юних мешканців городка — це комсомольці і піонери, Ті, що не є в комсомолі і піонерах, це переважно діти, що недавно прийшли до

В ДИТЯЧОМУ ГОРОДКУ ІМЕНІ КОМІНТЕРНУ В ОДЕСІ

Молодь Дитячого Городка імені Комінтерну в місті Одесі на Радянській Україні готова до фізкультурного виступу. Фотоґрафію зняла Канадійська Робітнича Жіноча Делеґація. В тому городку живе 16 тисяч дітей. (Читайте про це повищу статтю.)

городка. Їх виховують, освідомляють і вони опісля майже всі вступають в ряди комсомолу і піонерів.

Дитячі колективи виховують своїх членів і членкинь так, щоби розвинути в них любов до праці і трудову дисципліну. Тому молодь сама себе обслуговує: стелить ліжка, утримує в чистоті доми і подвіря, пере білля тощо.

Кромі того городок має ще й 400 десятин землі, де росте ріжна огородина для мешканців городка. Тих 400 десятин землі управляє сама молодь. Вона вчиться працювати і високо цінить працю. Для 16 тисяч молоді обробка 400 десятин землі є приємною розривкою, яка має велике виховавче значіння.

Молодь гордиться своїм городком. "Ми виховуємося тут на будівничих соціялізму. Тут в городку кується зміна пролетаріятові" — говорить певно вона. І дивлячися на неї, я думала — це дійсна зміна.

500 хлопців і дівчат городок вже виростив, виховав, навчив ріжного ремесла і тепер вони працюють в ріжних містах України. Багато з них працюють в Одесі. Ті дуже часто відвідують городок. Деякі з них так зжилися зі своїм городком, так полюбили колективне життя, що залишилися жити в городку, мимо того, що їздити до праці приходиться їм далеченько таки.

"Нам важко тепер жити окремішним життям, — говорили нам ті юні товариші й товаришки, — бо ми надто полюбили колективне життя. Це ж так гарно жити й працювати всім разом".

Робітництво Одеси і довколишні селяни відносяться до юних мешканців городка з великою любовю.

Коли недавно городок святкував 10 роковини свойого існування, то з Одеси прийшли були на це свято тисячі робітниць і робітників. Це свідчить про тісний звязок городка з широкими масами трудового населення і про зацікавлення тих останніх вихованням нового покоління.

А. Зень.

Як Царизм Розтрачував Міліярди Грошей

В кожній капіталістичній країні живуть ґрупи паразитів, які нічого не роблять, а тільки ссуть кров з робітництва і фармерства та витрачують на розгульне життя великі суми грошей. До таких паразитів належать всі царі, вся буржуазія і всі попи.

На примірі паразитів колишньої царської Росії ми можемо побачити, кілько всі ті паразити розтрачують робітничої і фармерської кровавиці.

І так утримування палати російського царя коштувало не мало, але аж 18 мільйонів золотих рублів на рік. Та це ще нічого. Це саме тільки утримання. А на ріжні люксуси, себто на ріжні бенкети, на шалені орґії цар і його родина видавали аж 650 мільйонів долярів річно.

Ну, але царі і їх родини ще й обмінюються часто ріжними дарунками. Які вони, це можете уявити собі з того, що такі дарунки колишнього російського царя коштували 35 мільйонів золотих рублів річно.

Такі то велитенські суми витрачав оден лише цар. А кілько то витрачали ті ріжні великі й малі князі, поміщики, фабриканти тощо. Вони ж видавали на своє паразитське розпусне життя міліярди. А трудящі в той же самий час жили в страшній нужді.

Щоби втримати трудящих від боротьби проти жахливого визиску і гнету, треба було їх затемнювати, треба було тримати їх в духовім рабстві. Для цеї роботи царський уряд і російські капіталісти мали цілі армії попів. На утримання тих попів царський уряд видавав 44 мільйони рублів річно.

Але попам не вдавалося задурманити всіх трудящих і тримати їх в покорі. Придавлені важким визиском і поневоленням мільйонові маси вели революційну боротьбу, змагали до повалення капіталізму. І тут де не могли нічого вдіяти попи, починали свою роботу поліцаї, шпіони і військо. На утримання армії царський уряд

видавав 500 мільйонів рублів річно. Та армія "успокоювала" населення внутрі країни і воювала за збільшення зисків, за збільшення терену панування для капіталістів.

Через те, що царському урядові не вистарчало своїх грошей на всі ті видатки, то він затягав велитенські позички в французьких, анґлійських й інших капіталістів. Ті позички були такі великі, що самі проценти за них виносили аж 126 мільйонів рублів річно.

Все це трудящі царської Росії двигали на своїх плечах. Але вкінці їм стало того забагато і вони покінчили з пануванням царя і капіталу і всі ті гроші, які в минулому ріжні паразити розтрачували на розгульне життя, вони видають тепер на будування соціялізму.

Так, радянські трудящі покінчили зі своїми паразитами поклали край їхньому пануванню і багатьох з них викинули на заграничні смітники. Найвища пора, щоби те ж саме зробили трудящі цілого світа.

Товаришки й товариші ідім слідами радянських трудящих і борімся за радянську владу в Канаді!

А.Зень.

Звіт т-ки Зень перед Робітництвом Вінніпеґу

Членкиня Канадійської Робітничої Жіночої Делеґації до СРСР т-ка Зень здавала свій звіт перед робітницями і робітниками Вінніпеґу в салі УРД в четвер 20 листопада. Саля УРД була заповнена.

Привіт від радянських робітниць і робітників присутні приняли грімкими оплесками.

Переїзд через радянську границю, — розказувала т-ка Зень, — ми, Канадійська Робітнича Жіноча Делеґація глибоко відчули. Це-ж ми залишали капіталістичний світ — світ визиску і поневолення а в'їзджали у вільний радянський світ. Пограничні селяни масово вийшли нам на зустріч та ще й з орхестрою. Ми палко і щиро привіталися. А далі поміж новими будовами і новими фабриками, які в цілій країні кидалися нам в очи, ми в'їхали в Москву.

В Москві ми відвідали фабрики, мешкальні доми, діточі ясла, фабричні клюби, школи, музеї і парки. Ми говорили з робітницями й робітниками і були до глибини проняті тим боївим захватом, з яким вони відносяться до будування соціялізму.

Радянські робітниці і робітники вже майже перейшли на 7 а то й 6 годинний день праці. Їхня заробітна платня виносить в пересічному 125 карбованців. Притому вони мають безплатний шпиталь, безплатного лікаря, та ще й свою заробітну платню дістають в часі лікування. Мають вони теж двотижневу платну відпустку раз в рік, а жінки ще й 8 тижневу платну відпустку перед і по породах. За кватири платять дуже дешево.

Радянська країна — це країна мас. Їх вільний час сходить не в дома, а в клюбах, бібліотеках, Ленінських кутках, парках то що. Там вони обговорюють ріжні справи, палко дискутують, освідомляються, дають вистави, дивляться на фільми і т. д.

Вперше в життю ми почули в парку в Москві масовий спів. На підвищенню ґрала музика, диріґент говорив публиці назви пісень і дириґував, а кількатисячна маса співала. Враження з того масового співу ми, делеґатки винесли незабутнє.

Це діялось в серпні. Того-ж місяця в Москві відбувся V Конґрес Червоного Інтернаціоналу Професійних Союзів. Ми, делеґатки дуже раділи, що мали нагоду бути на ньому.

Відкриття конґресу було дуже величнє. З 52 ріжних країн світа приїхало на нього поверх 600 делеґатів. І коли орхестра почала Інтернаціонал тих кількасот делеґатів з великим чуттям підхопили цей міжнародній гимн революційного робітництва кожний на своїй мові. Це було інтернаціональне виконання Інтернаціоналу. Того всього, що ми відчували тоді, не можна словами переказати.

На конґресі обговорено хід боротьби революційного робітцтва проти капіталістичного визиску в усіх капіталістичних країнах, підчислено орґанізовані сили пролетаріяту і намічено пляни дальшої праці.

По конґресі ми поїхали на десятьденну поїздку по Україні. На Україні ми відвідали

столицю Радянської України Харків, Артемівськ, Одесу й інші міста. Ціла Україна горить соціялістичним будівництвом. Робітниці і робітники ударно виконують пятирічку.

— В багатьох ділянках будівництва Україна веде перед, — з гордістю говорили делеґації радянські українські робітниці й робітники. — Ми працюємо завзято, бо ми працюємо для себе. Ми не знаємо умучення, бо ми розуміємо, яку велику історичну ролю відіграє наше соціялістичне будівництво в оточенні капіталізму. Тому й ми виконаємо пятирічку за чотири роки.

Слухаючи їх слів і дивлячися на їхню працю, ми думали: Ех, такої б свідомости трудящим капіталістичних країн, то скоро капіталізму не стало би.

Культурне піднесення трудящих мас на Радянській Україні величезне. Мільйони чисел ріжних ґазет і маса ріжних книжок день денно розходяться між населенням. Мільйони робітничої і селянської молоді вчаться в нищих і вищих школах. Кожна фабрика — це теж велика своєрідна школа. У ній є клюб, у ній є Лєнінський куток, у ній робітниці і робітники видають стінні ґазети, у ній вони ведуть мистецьку працю, у ній вони обговорюють на мітінґах ріжні важні справи звязані з будуванням і керуванням країною, у ній кипить нове життя.

В багатьох фабриках ми зустрічалися з тими робітницями й робітниками, що брали участь в горожанській війні, що робили революцію.

— Не даром проливали ми свою кров,—говорять вони,— ми маємо тепер все те, за що боролися, ми господарі своїх фабрик і заводів, господарі своєї країни. Радянська влада — це наша влада.

Приглядаючися життю на Радянській Україні, я наочно переконалася, як підло бреше і накидається українська контрреволюція і її преса в Канаді й Злучених Державах на Радянський Союз і Радянську Україну. Весь її крик, що Україною керує Москва, що українські робітники й селяни незадоволені з радянської влади є одна підла брехня. Як хто незадоволений в Радянському Союзі і на Радянській Україні з радянської влади, так це куркулі і бувша буржуазія, бо в них відібрано їхні багацтва. Але селяни бідняки й середняки, міські робітники і робітниці гордяться своєю радянською владою і готові боронити її до останньої каплі крови.

З України ми поїхали на Крим. Там ми теж вивчали життя трудящих і відвідали санаторії й доми спочинку над Чорним морем. В тих санаторіях і домах спочинку лікувалася і розкошувала перед революцією велика російська буржуазія. Тепер з них користуються виключно робітники й селяни.

В тих санаторіх трудящі мають дуже гарний догляд. Це не те що в Канаді, що як не маєш грошей, то ніхто тебе й лікувати не буде. В СРСР за здоровля трудящих дбає держава і вона обслуговує їх так добре як лише може.

Після 10 денної поїздки по Україні й Криму ми повернули знову до Москви на Міжнародню Жіночу Трейд-юнійну Конференцію.

Одні за одними вставали на тій конференції представниці орґанізованих робітниць з ріжних країн світу і говорили про те, як страшно капіталісти визискують робітниць в їхніх країнах і як ті борються проти цього визиску.

Найсильніше враження зробив на всіх учасниць жіночої конференції виступ китайської делеґатки. Коли вона говорила нам про жахливий капіталістичний визиск китайських робітниць і малих дітей та про крівавий терор ката працюючих Чан Кай-Ші, то нам кров у жилах стиналася.

Делеґаток з-за кордону врочисто привітали на конференції представниці жінок-червоноармійців. Це була для нас дуже світла хвиля. Та й якже вона не мала бути для нас світлою, коли нас вітали представниці радянських жінок, що зі зброєю в руках готовляться обороняти здобутки Жовтневої революції і боротися за всесвітню революцію, — говорила т-ка Зень.

Міжнародня Жіноча Конференція винесла цілий ряд дуже важних ухвал, якими орґанізовані робітниці керуватимуться в своїй боротьбі проти капіталізму.

Закінчивши Міжнародню Жіночу Конференцію, ми виїхали з робітничими делеґаціями з 9-ох інших країн через Донбас на Кавказ.

Майнері Донбасу працюють тільки по 6 годин. І години їхньої праці починаються від хвилі, як вони стають на плят-

форму коша, щоби спуститися до майни, а не так, як в Канаді, де години майнерської праці починаються аж тоді, коли майнері починають лупати вугілля. Майнері добре знають, яка це ріжниця.

Як майнері так і майнерки Донбасу народ надзвичайно бойовий. Вони подрібно випитували нашу делеґацію про революційний робітничий рух в Канаді і закликали нас представниць канадійських трудящих жінок зміцнити його, а тимсамим і оборону Радянського Союзу.

На Кавказі ми відвідали Туапсе, Сочі, Сухум, Батум, Тифліз, Баку й інші місцевости.

Т-ка Зень подрібно розказала, що делеґація бачила в тих місцевостях, якими скорими темпами виконують там робітники і робітниці нафтової промисловости пятирічку та як будує там соціялізм жінка сходу, що тільки аж по Жовтневій революції скинула чадру з обличчя. Але всего того, що т-ка Зень говорила в дво-годинній промові охопити короткою статтею неможливо. Тому я подав з її промови тільки деякі місця. Хто хоче почути повний звіт Жіночої Робітничої Делеґації повинен піти на ті мітінґи, які делеґація матиме в багатьох місцевостях Канади.

Т-ка Зень закінчила свій звіт закликом до присутних робітниць і робітників, щоби вони єдналися під керівництвом комуністичної партії і Воркерс Юніті Ліґ та кинули всі свої сили в боротьбу проти капіталізму і на оборону Радянського Союзу.

Звіт т-ки Зень присутні вітали в багатьох місцях грімкими оплесками, якими й теж приняли її заклик зміцнити оборону Радянського Союзу.

М. Квестія.

Робітнича Жіноча Делеґація в Монтреалі

Працюючі вступили тепер з період загострених клясових боїв. Вони розгоряються з кожним днем все більше й більше. Разом з тим капіталісти цілого світа приготовляються до війни і до нападу на Радянський Союз. Цим шляхом вони думають вийти з теперішньої економічної кризи.

РОБІТНИЧА САНАТОРІЯ В МІСТІ СОЧІ НАД ЧОРНИМ МОРЕМ

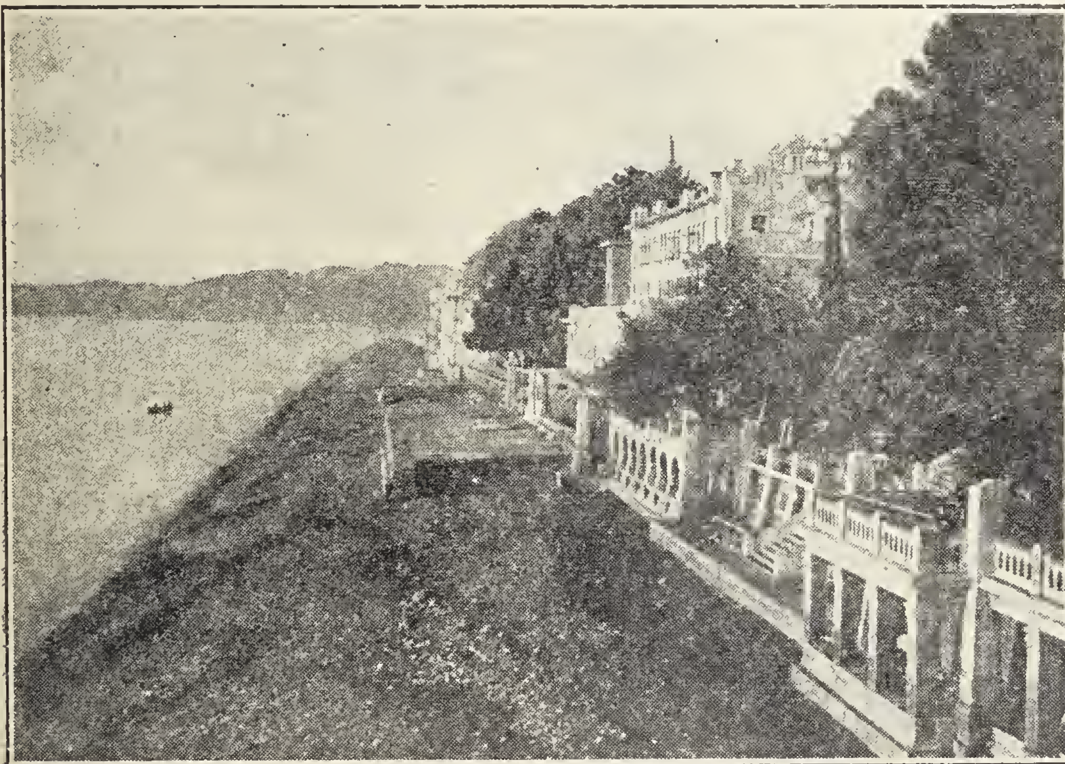

Ту санаторію відвідала в часі своєї поїздки по Радянському Союзі Канадійська Робітнича Жіноча Делеґація. Перед Жовтневою революцією вела там розгульне життя велика російська буржуазія, а тепер набирають в ній сил і здоровля радянські трудящі.

В такий час робітниці і фармерки Канади вислали до Радянського Союзу свою першу делеґацію, щоби вона своїми очима побачила будування соціялізму в першій робітничій державі.

Шість канадійських робітниць виїхали в місяці листопаді до Радянського Союзу. Вони перебули там 2 місяці. А ми за той час багато тут пережили: в усіх містах Канади зросло безробіття і загострився капіталістичний терор. На демонстраціях проти імперіялістичної війни в день 1 серпня і на чисельних демонстраціях проти безробіття багатьом з нас перепало від поліції. Делеґація в тому часі приглядалася будуванні нового життя в

Радянському Союзі. Тепер вона повернула назад до Канади.

Ми, робітниці Монтреалу перші мали нагоду вислухати звіт нашої делеґації. Це було в неділю 9 листопада в одному з найбільших театрів Монтреалу "Монумент Нейшинал".

Концерт-мітінґ почався Інтернаціоналом. Около 800 присутних робітниць і робітників привітали появу делеґаток грімкими оплесками.

Для мене вони виглядали оновленими, більш бойовими, як перед тим. Про настрій делеґації т-ка Б. Бюгей сказала таке: "Як що ми були революціонерками до нашого виїзду до СРСР, то ми є сто разів кращими борцями тепер, бо ми побачили своїми очима, як здійснюється наш ідеал в життю".

Кожна з делеґаток малювала нам живі картини теперішнього життя в Радянському Союзі, зі захопленням висловлювалася про Червону армію, яка твердо стоїть на сторожі здобутків Жовтневої революції і обзнайомлювала нас з радянським пятирічним пляном перебудови всего господарства.

Про клич "Пятирічку за 4 роки" знають в Радянському Союзі, — говорили делеґатки, —не лише дорослі робітники і селяни, але й робітничі діти. Той клич вони переводять і переведуть в життя. Дуже багато цікавого довідалися ми того дня від нашої делеґації.

Цей концерт-мітінґ закінчено відспіванням Інтернаціоналу і окликами "Хай живе Радянський Союз!" та "Хай живе комуністична партія!"

МАСОВЕ ВІЧЕ Т-КИ ЗЕНЬ.

Між делеґатками находилася теж т-ка А. Зень, яка репрезентувала в делеґації українських робітниць і фармерок Канади. Т-ка Зень промовляла на масовому вічу в понеділок, 10 листопада в Принц Артур салі.

Хоч підготовка до віча, треба признатися, була дуже слаба, то все-ж таки мітінґова саля була так переповнена, що не було де стати.

Віче почалося в 7 годині вечером, а скінчилося в 12. Т-ка Зень привезла з собою дуже багатий матеріял. Вона не могла нам переказати всего, що бачила, але все-ж таки ми довідалися від неї дуже багато.

Т-ка Зень старалася якнайширше обзнайомити нас з соціялістичним будівництвом і національним питанням в Радянському Союзі. Вона бачила своїми очима вільність і рівноправність кожної нації. Вона бачила, як розцвітає українська культура на Радянській Україні. З кожним роком росте там все більше й більше нищих і вищих шкіл, театрів, видавництв й інших огнищ культури.

Даремно українські жовто-блакитники кричать про поневолення Радянської України Москвою і жидами. До їх брехливих голосів вже мало хто з трудящих прислухується. З їх криком діється наче в пословиці: "Собака бреше, а вітер несе". Для кожної робітниці і робітника Радянський Союз служить натхненням для боротьби проти капіталу.

Ми, трудящі Канади бачимо, як імперіялісти приготовляються до нападу на Радянський Союз. Чи можемо, чи сміємо ми допустити до цего? Ні! Ми мусимо стати в обороні своєї батьківщини.

А щоби зробити це, ми мусимо зміцнити свої лави, мусимо перетворити свої революційні орґанізації в масові, мусимо ставати членами комуністичної партії. Це мусить бути наша відповідь на приготування імперіялістів до нападу на СРСР.

Ця перша жіноча робітнича делеґація до СРСР має велике значіння для всіх трудящих Канади. Ми будемо висилати такі делеґації доти, доки не зможемо зустрічати делеґації з СРСР в робітничо-фармерській Канаді.

П. Волинська.

Монтреал, Кве.

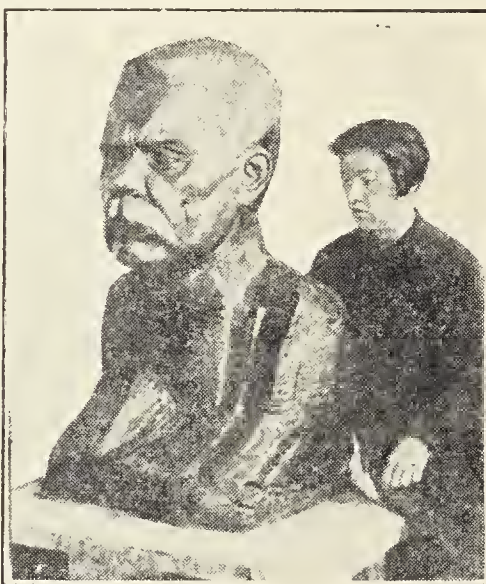

РОБІТНИЦЯ СКУЛЬПТОР.

Це погрудя російського пролетарського письменника М. Ґоркого вирізьбила робітниця Радянської України Зоя Давидович. До 1925 р. т-ка З. Давидович працювала в фабриці. Почуваючи в собі здібности, вона вступила до Харківського художнього технікуму, де виявилася найздібнішою ученицею. Зараз вона має вже чимало праць із скульптури, які виконала художньо правильно. До головніших її праць належить також погрудя М. Ґоркого, яке бачимо на картині.

Тов. Навізівський про Життя в СРСР

Будівництвом соціялізму в Радянському Союзі цікавиться цілий світ. Капіталісти слідять за ним зі страхом і лютою ненавистю, а працюючі з радістю і захопленням. Перші приготовляються до збройного нападу на країну рад, а другі до оборони і до наслідування її ладу.

Капіталістам вже не вдається страшити трудящих більшовизмом, бо Радянський Союз разу-раз відвідують робітничі делеґації і розказують робітникам і фармерам правду про нове вільне життя в першій робітничій державі.

В місяці листопаді повернув з Радянського Союзу тов. Навізівський. Він їздив до Москви на V Конґрес Профінтерну. Про те, що він бачив у Радянському Союзі він говорив 23 листопада на масовому вічу в Українськім Робітничім Домі у Вінніпеґу.

На те масове віче прийшло стільки робітниць і робітників, що саля УРД ніяк не могла їх вмістити і багато з них мусіли вернутися домів.

Варта було бачити, з яким великим ентузіязмом приняли вінніпеґські робітниці й робітники з уст тов. Навізівського привіт від трудящих Радянського Союзу взагалі, а Радянської України зокрема. Саля УРД тряслася тоді від довготреваючих грімких оплесків.

Тов. Навізівський розказав про хід нарад на V Конґресі Профінтерну і про його велике значіння для пролетаріяту цілого світу й перейшов до вражінь.

Московське робітництво, — розказував тов. Навізівський, привітало делеґатів V Конґресу Профінтерну масовою величною демонстрацією. 800 тисяч робітниць, робітників і робітничої молоді з червоними прапорами, музикою і бойовими написами демонстрували кілька годин вулицями Москви.

Всі вони готові віддати кожної хвилі своє життя за всесвітню революцію. Всі вони прирікали делеґатам в імені всіх трудящих Радянського Союзу виконати пятирічку за 4 роки.

Капіталісти добре знають, говорив тов. Навізівський, — що радянці виконають пятирічку за 4 роки. Вони бачуть, що всі їхні пророкування про загибель СРСР і про невдачу пятирічки ганебно провалилися й

СРСР — СТЕРНИК ВСЕСВІТНЬОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

Радянський Союз веде тепер трудящих до всесвітньої революції. Тому-то капіталісти так шалено приготовляються до збройного нападу на него. Будьмо готові до оборони своєї соціялістичної батьківщини!

тому так шалено приготовляються до нападу на Радянський Союз. Успішне будівництво соціялізму чимраз сильніше бє по капіталізмові на його власному ґрунті.

Коли всесвітнє робітництво, говорив промовець, не допустить імперіялістів до збройного нападу на Радянський Союз до кінця пятирічки, то тоді повна перевага радянської системи над капіталістичною стане зовсім ясна навіть для найбільш відсталих працюючих в усіх капісталістичних країнах і всі працюючі виступлять до боротьби проти капіталізму, а за встановлення радянської влади.

Грімкими оплесками виявили присутні на вічу свою готовість обороняти Радянський Союз.

Тов. Навізівський був у Радянському Союзі 2 роки тому на VI Конґресі Комінтерну. За тих 2 роки я на силу впізнав країну, такий великий поступ зробила вона, говорив промовець. Ціла країна вкрита там новими велитнями фабриками і заводами. Багато з них вже збудовані, а багато будується. Число тих нових фабрик, заводів, електровень, елевейторів то що сягає поза 18 тисяч.

Тов. Навізівський приступно і зрозуміло розказав присутним, що таке Великий Пятирічний Плян перебудови радянського господарства та з яким ентузіязмом працюючі Радянського Союзу виконують його. Той ентузіязм він змалював багатьома прикладами з радянського будівництва.

Тяжка новозбудована індустрія Радянського Союзу вже почала працювати і заосмотрювати країну свого виробу паровозами, тракторами, троками й іншими машинами. Легка радянська індустрія почне працювати слідуючого року і тоді СРСР матиме подостатком ріжних своїх виробів. Радянський Союз скоро дожене, говорив промовець, і пережене в будуванні індустрії найбільш розвинені капіталістичні країни.

Перебудова сільського радянського господарства з дрібного, індивідуального на колективне поступає в Радянському Союзі скоро вперед. На життєвому примірі радянських і колективних господарств селяни пізнали користь зі спільного господарювання, пізнали перевагу трактора і молотілки над сохою, плугом і ціпом та масово горнуться до колєктивів. Тов. Навізівський сказав, що до кінця пятирічки колективи охоплять всіх селян Радянського Союзу.

Безробіття в Радянському Союзі усунено, а культурне піднесення трудящих мас велитичезне. Радянське трудове населення з запалом рветься до освіти. Просвітившися світлом науки, воно масово залишає церкви, костели синаґоґи і мечети та перемінює їх на музеї, читальні, театри тощо.

Надзвичайно бойове враження, говорив тов. Навізівський, робить собою Червона армія. З Червоною армією не може зрівнатися ніяка армія в світі. Бо вона не лише прекрасно вишколена і узброєна, але головне вона вповні свідома своїх завдань, вона розуміє, що вона береже здобутки Жовтневої революції. Кожний червоноармієць знає і з гордістю говорить, що він не лише оборонець Радянського Союзу, але й воїн всесвітньої революції.

Промовець сказав, що радянські трудящі вповні свідомі того, що без бойового проводу комуністичної партії вони були би не змогли повалити капіталізму і не мали би теперішніх соціялістичних досягнень. Тому комуністична партія користується в СРСР нечуваним великим впливом і довірям серед трудящих мас. Одночасно він закликав присутніх обєднуватися в революційних трейд-юніях, горнутися під провід Комуністичної Партії Канади і ставати її членами та зміцнювати оборону Радянського Союзу.

Тов. Навізівський говорив ще багато інших цікавих річей про Радянський Союз, але розмір статті не дозволяє мені написати про все. Публика слухала його з великою цікавістю і часто перерівала довготреваючими оплесками.

Після промови тов. Навізівський показав на екрані 39 світляних образків з радянського будівництва і дав до них широкі пояснення А вкінці він відповідав ще поверх години на ріжні питання.

М. Квестія.

"Опортунізм верхів робітничого руху, це — соціялізм не пролетарський, а буржуазний. Практично доведено, що діячі в середині робітничого руху, що належать до опортуністичного напрямку — лучші оборонці буржуазії, ніж самі буржуї. Без їх проводу серед робітників буржуазія не могла б вдержатися.

ЛЕНІН.

Як Народився і Росте "Ґіґант"

"Ґіґант" — це найбільша радянська державна фарма. Рівної їй немає в цілім світі. Положена вона на Північному Кавказі, на місці, де 1927 р. стояв пустий зарослий степ. "Ґіґант" охоплює 140 тисяч гектарів землі (гектар має майже 2½ акра).

Історія народження "Ґіґанта" така: Липневивий плєнум Центрального Комітету Всесоюзної Комуністичної Партії рішив збудувати велику державну фарму. Рішення зараз же по радянськи ударно переведено в життя. Місце для фарми вибрано на степах Північного Кавказу. Новоствореній фармі дано бойове завдання: зорати ще тої осени 60 тисяч гектарів землі і 15 тисяч з них засіяти.

Шум і гуркіт тракторів зрушили дикий степ. Робітники працювали завзято. Своє завдання вони не тільки виконали, але й перевиконали: замісць 60 тисяч гектарів вони зорали аж 67 тисяч дикого степу.

Зимою "Ґіґант" ударно приготовлявся до весни. В ґераджах готовано трактори, а на курсах 800 робітників і робітниць вчилися працювати ними. Теж приготовлювано збіжжя до засіву й роблено інші роботи.

Весна. Загріло сонце і на лани "Ґіґанта" виїхало 14 колюмн тракторів від 26 до 56 тракторів у кожній. Такої картини кавказькі степи ще не бачили. За 9 і пів дня 48 тисяч гектарів землі були засіяні.

Під теплим промінням сонця широчезні лани "Ґіґанта" зазеленіли радісною зеленню, а далі вкрилися, захвилювали золотим колоссям. Робітники "Ґіґанта" раділи і приготовлялися до жнив. Збільшували свої бриґади, розставляли комбайни, готовили троки і т. д. Словом ішли приготування до боротьби за збіжжя. Це-ж не жарт — треба було зібрати збіжжя з поверх 60 тисяч гектарів землі.

В половині липня 1929 почалися жнива. На ланах "Ґіґанта" запрацювали 25 комбайнів, 190 байндерів, 30 молотілок, 400 тракторів, 300 троків і 7-тисячна армія робітників і робітниць. Праця горіла. Кожної години елевейтор сортував і відбирав 640 сотнарів збіжжя. А всього збіжжя "Ґіґант" виробив того року 530 тисяч сотнарів.

Завдяки добрій обробці врожай на ланах "Ґіґанта" був 2 рази більший, як на полях довколичних фармерів. Випродуkуване збіжжя не лише оплатило всі видатки видані на фарму, але ще й дало радянському урядові півтора мільйона карбованців чистого приходу.

Така велитенська робота могла бути виконана тільки завдяки великому ентузіязмові робітників і робітниць та завдяки правильному керівництву комуністичної партії. Всю ту велитенську роботу робітники і робітниці вели шляхом змагань, що дуже піднесло продуктивність їхньої праці та збільшило трудову дисципліну.

Цего року "Ґіґант" обробив уже 110 тисяч гектарів землі. Також зросло на його ланах число робітників і робітниць та ріжнородних модерних рільничих машин.

На примірі "Ґіґанта" і 43 інших радянських фармів-велеканів радянські селяни вчаться правильного господарювання, вчаться розуміти повну переваґу колєктивних господарств над індивідуальними, вчаться переводити сільське господарство на соціялістичні рейки, вчаться робити з поля, з диких степів фабрики збіжжя.

На життєвому примірі "Ґіґанта" й інших радянських та колєктивних господарств радянські селяни бачуть правильність тої лінії по якій веде Радянський Союз комуністична партія і тому все тісніше обєднуються кругом неї.

Тепер робітники і робітниці "Ґіґанта" та селяни й селянки дооколичних колєктивів плянують збудувати могутню Державну і Колєктивну Фарму Комбайн. Цей Комбайн включатиме кромі "Ґіґанта" дві фарми годівлі коней, одну фарму годівлі овець і 12 великих селянських колєктивів, які бажають обєднатися кругом "Ґіґанта". Цей Комбайн матиме 400 тисяч гектарів, або около 1 мільйон акрів землі. Це буде могутній велит, який дуже змінить радянське господарство. А його радянці збудують і то радянськими темпами.

Імперіялістична Змова проти Радянського Союзу

БУДЬТЕ ГОТОВІ ДО ОБОРОНИ ПЕРШОЇ ПРОЛЄТАРСЬКОЇ ДЕРЖАВИ!

Успішне будування соціялізму в Радянському Союзі і могутній зріст його впливу серед трудящих мас цілого світу не дають капіталістам спокою. Вони бачуть, що це росте сила, яка несе капіталізмові загибель і тому роблять ріжні приготування, щоби розбити Радянський Союз.

Кромі горячкових зброєнь і шаленої протирадянської пропаганди капіталісти орґанізують в СРСР контрреволюційні орґанізації, а між собою об'єднуються в протирадянські воєнні союзи і тайком виробляють пляни збройного нападу на країну рад.

Та імперіялістам не завжди вдається заховати ті свої драпіжні пляни в тайні. Їх розкриває Радянський Союз і революційне робітництво капіталістичних країн.

В останньому часі, а саме в місяці листопаді ц. р. Радянський Союз розкрив одну з таких протирадянських імперіялістичних змов. В ній брали участь імперіялісти Франції, Анґлії Польщі, Румунії й інших країн. Учасники змови теж мали свою тайну орґанізацію в СРСР, на чолі якої стояли проф. Рамзін, проф. Калінніков, комендант центральної військової академії; професори Ларічев, Федотов і Купрянов.

Радянська влада розкрила ту контрреволюційну орґанізацію, а разом з нею і розкрила імперіялістичну змову.

Арештовані керівники контрреволюційної орґанізації в СРСР зізнали, що первісно імперіялісти, учасники змови плянували виконати збройний напад на Радянський Союз в 1930 року. Але потім через несприятливі політичні й економічні відносини напад відложено на 1931 р.

Керівну ролю в тій імперіялістичній змові грав уряд Франції. Ролю Анґлії арештовані представили як другорядну. Але акт обвинувачення каже, що російські еміґранти, які брали участь в змові часто конферували з британським нафтовим маґнатом Детердінґом і з керівниками фірми Викерс та інших капіталістичних орґанізацій.

За зізнанням проф. Рамзіна напад на Радянський Союз мав початися в той спосіб, що на румунській границі мав статися "інцідент" в наслідок якого Румунія мала проголосити війну Радянському Союзові. Вслід за Румунією мала піти Польща й інші капіталістичні держави.

Франція мала дати зброю й амуніцію, а анґлійська воєнна фльота мала повести напад з Балтийського і Чорного морів. Розкрита контрреволюційна орґанізація мала помагати імперіялістам з середини Радянського Союзу.

Імперіялісти вже навіть заздалегідь призначили, що кому має припасти з радянських багацтв по поваленні радянської влади. І так Анґлія мала дістати контролю над нафтовими полями на Кавказі, а Франція й другі держави ріжні інші цінні концесії.

Цю імперіялістичну змову розкрито, але імперіялісти напевно мають вже нові протирадянські змови, які вони всіми силами старатимуться перевести в життя. Протирадянські воєнні союзи вони зшивають до купи безустанно.

Трудящі мусять взяти це під увагу і бути кожної хвилі готові до оборони центру всесвітнього революційного руху — СРСР.

68-ЛІТНУ ЖІНКУ ПІСЛАЛИ НА ШИБЕНИЦЮ.

В Будапешті покінчився процес проти кількох жінок, що отруїли своїх чоловіків аршеником. 68-літну вдову Єлисавету Токач засудили на смерть через повішення, вдову Сару Деке на досмертну вязницю, а чотирьох оскаржених засудили на вязницю від 5 до 15 літ. Оскаржені отруїли своїх мужів, дітей та іншу рідню, щоб одідичити їх майно.

ЧУДНА ДИТИНА.

В одній анґлійській породільні народилася дитина, що важить усього 1 кільоґрам і довга всього 25 центиметрів. Нормальне новонароджене немовля важить 5 кґ. і повинно бути довге 45 — 50 центиметрів. Лікарі додають собі труду, щоби затримати дитину при життю. Головка дитини така велика як більше яблоко. Родичі дитини добре розвинені. Батько має 22, а мати 21 років.

По Пацифізму -- Огонь

Пишуть Ремарки
книжки
перелякані:
Війна —
невимовно жахлива!...
Рант'є
а чи бюрґе
читаючи ахають.
— Господи!
— Господи!
Де ж справедливість?!?
— Боже!
У мене
дружина, діти.
Боже!
Їй богу
не хочу війни!
Як би,
о, боже —
щоб мирно жити?
Присягаюся —
буде тобі
і мені!
Не хоче війни
соціял-демократ,
протестує
а під пахою шуцмана
тримає
І бере од війни
страхота така,
що біжить до клозета
з протестами
куцими.
Як? чому?
і від чого
війна?
Ні чичирк!
Основ,
щоб лякались.
Проте,
якщо,
розпочнеться вона:
— Дойчланд,
Дойчланд
ібер алєс!
Товаришу Джане,
Йогане,
Жане!
Товаришу,
брате
по Комінтерну!
Видирайте
стожале жало
у пацифізму
стомордої стерви.
Більшовицькі,
льотовані груди,
наповніть
донбасівським гудом.
Форвертсів писк
перекрийте.
По пацифізму блудливому
бийте!
Мнучи соціял-поліцайський
гамір,
всесвіт перекрайте
радіограмою:
Не лякайте війною
нас,
братчики,
у Дітройті
страшніше ми бачимо!
Падають трупами
люди
у Форда,
живими розтоптують
фармерів
лорди.
В Індії сохнуть
сел
кістяки,
на кресах селянство
жує
остюки.
Війна,
починаючи
від Ганібала,
наступи персів
і гунів
і галів.
Від Ватерльо,
Єгипту,
Австерліца —
до маштабів
всеевропейської
різниці.
Війна всіх епох
і народів —
голова одламана
дитячої ляльі
перед жахом
найменших
заводів
Його Живоглотости
містера
Капітала.
Безробіття
круті діяґрами
мільйонів
хронічне недоїдання,
леґіони
американських
люмпенів — трамів
і стрічка подібних,

жахливих "так далі".
Споживачі
панських батонів
готові
блювотину їсти —
Чом про це мовчите
соціял-патефони?
Чому мовчите
пацифісти?
Товаришу Джоне,
Йогане, Жане!
Товаришу
брате
по Комінтерну!
Виривайте
блудливе жало
у пацифізму
продажної стерви.
Відчайно мирячи
банків
суперництво
тічка націй
Радсоюзові
яму гребе.
Товаришу,
брате
по Комінтерну!
Бережи Радсоюз
як самого
себе!
Індія,
Мансфельд,
Болівія.
Хіни
заграви радянські...
Зльотовуймо
першу
огняву лінію,
проти війни, —
за війну
громадянську!
Конвульсивно
Европа банк — тратить,
стогне джез-банд
передсмертної
кризи...
Привид
бродить
по Европі
привид комунізму!

М. Бірюков.

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

(Продовження.)

Хоч Брандлер у своїх закликах і промовах сам старався переконати революційне робітництво, що це буде останній бій, це не перешкодило йому після капських боїв написати в своїй брошурі: "Робітництво виступило на оборонну боротьбу почасти з ілюзіями, ніби це буде останній бій, але переважно якось малодушно (!), з половинчастими й фальшивими гаслами, з половинчастою, недостатньою рішучістю. Воно, очевидно, побоювалося звязаних з тим наслідків боротьби".

Хіба можна дивуватися, що той двох'язичний "ватажок", той боягуз, що облаяв пролетаріят "малодушним", натрапив серед широких кол революційного робітництва на обурення й розчарування?

Гайнріх Брандлер, довівши сам своїм визнанням про два панцерні поїзди, що він боявся наслідків цієї боротьби і звязаних з нею жертв для себе, наважується виступити з таким закидом проти революційних робітників! Адже в революційному Фогтланді не було жадного робітника такого малодушного, з такими половинчастими й фальшивими гаслами, з такою недостатньою рішучістю, як сам "вождь" Брандлер. Всі робітники боролися мужно й самовіддано.

Брандлер почував себе навіть покликаним, щоб свою брошуру присвятити критиці моєї особи й моїх дій. Тут він мабуть за принцип обрав собі неправдивість. Брандлер, дуже добре знаючи мене особисто й докладно бувши поінформований про мої стосунки та мій розвиток, не цурався навіть фальшивого освітлення мого минулого перед робітництвом, щоб створити настрій проти мене. Він каже, що я був підчас війни фельдфебель-лейтенантом і завідателем етапної в'язниці, хоч я за всю війну був лише простий салдат і ніколи не завідував в'язницею (див. Брандлерову брошуру стор. 59).

Він пише далі, на стор. 57-й: "За наймогутніший спосіб Гельцові правили його написані в кінематоґрафічному стилі відозви й плякати, що ними він наганяв нечуваного жаху обивателям і тим корив їх собі". Але Брандлер дуже добре знав, що всі ці відозви складав не я, а його приятель Арно Рудерт.

Товариш Брандлер цитує в своїй брошурі

на 75 стор. своєрідну відозву під наголовком: "До німецького пролетаріяту", де він каже: "Того, що творить Макс Гельц з жменькою своїх людей, не санкціонує жадна політична партія"...

На іншому місці в своїй брошурі, на стор. 75-й, передає Брандлер свою промову на засіданні Хемніцької робітничої ради 8 квітня. Він пише: "Все те, що робить Гельц, можливе лише тому, що плавенське робітництво нездатне до будьяких дій. Своїми безглуздими виступами Гельц ставить себе й своїх людей за межі партії". Але на тій самій сторінці Брандлер каже: "В суті Гельц підчас капських тижнів робив не що інше, як те, що робило хемніцьке й гірниче робітництво, об'єднане в робітничих радах"

Та боротьба, що її провадив проти мене Брандлер і повітове начальство під його проводом, набирала дуже гострих форм. На одній конференції у великодну суботу в Фалькенштайні, де брали участь делеґати СПН, НСПН і КПН, ухвалено, а потім оголошено відозву з надписом "До населення Фоґтланду" (див. стор. 71 Брандлерової брошури). В тій відозві передавалося угоду про те, що ніби то без застосовання збройної сили та з умовою "передачі зброї до відповідних місць" малося дати "внутрішній спокійний розвиток політичного й господарського життя". При кінці цієї відозви було неправдиве твердження, що влада бере назад призначені за мою голову 30 тисяч марок та що надалі має бути припинено переслідування моєї особи. Дотримати цієї угоди ґарантував ніби то я сам. Під тим облудним закликом товариш Гекерт поставив моє прізвище, хоч я про це нічогісінько й не знав.

Справді ж ні уряд, ні прокуратура, ні СПН не думали про те, щоб припинити переслідувати мене. Навпаки, вже на другий день оголосив уряд у дрезденській пресі таке заперечення: "Ця відозва створює фальшиву подобу, ніби саксонський уряд погоджується з її змістом"...

Як ставився Брандлер до СПН, видно хоч би з того, що написано на стор. 87 його брошури: "Представники СПН мали цілковиту рацію там, де вони говорили, що комуністи не здійснювали жадних комуністичних цілей, а лише боролися з СПН за її цілі, за повалення Каппа й Лютвіца.

Більшого обвинувачення проти його політики, ніж висловлює тут сам Брандлер, годі вигадати. Так чи сяк, не стало йому на перешкоді на одній партійній конференції в Хемніці, де я тоді не міг бути, виключити мене з партії ніби то за недисциплінованість. Але фоґтляндська партійна орґанізація не визнала цього виключення і вважала мене й далі за свого члена.

ВІДСТУП І ВТЕЧА.

Коли рух у Рурському краю придушено, уряд заходився гасити останній революційний кратер у Фоґтланді. Пятьдесятьтисячне військо, озброєне за найновішими вимогами бойової техніки, оточило Фоґтланд. Я й думки не мав виступити в реґулярний бій проти таких переважних сил.

Ще раніш, ніж військо підійшло до нас на бойове віддалення, ми покинули нашу твердиню Фалькенштайн і пересунулися орґанізовано до Клінґенталю під самим чехословацьким кордоном. Я не хотів допустити до того, щоб революційна робітнича армія розбіглася, тому вважав за краще бути інтернованими у чехословаків, ніж потрапити до рук райхсверові. Щоб дати урядові пересторогу й відбити райхсверові охоту посуватися за нами, ми, покидаючи Фалькенштайн, надрукували плакати з оголошенням, що, коли райхсвер не припинить свого наступу, ми пустимо з димом вілли капіталістів. Але фактично ми й думки не мали здійснити цю загрозу. Кілька надмірно завзятих борців таки встигли підпалити деякі буржуазні палаци.

У Клінґенталі й по навколишніх місцевостях стало робітниче військо на кватирі. Чехословацьку владу повідомили, що ми пляну́ємо напад на чехославацьку територію. Тоді чехословацьке військове командування прислало військо на кордон. Я повів переговори з чеськими офіцерами про можливість переходу кордону зімкнутим строєм та про можливе інтернування.

В найближчі дні сталися незначні сутички і стрілянина між нашими передовими загонами та розвідками райхсверу. Довідавшися, що кільце навколо нас стискається щораз дужче

та що прорвати його цілком неможливо, я звелів висадити в повітря кілька мостів і попсувати шляхи, інакше бо райхсвер міг перерізати нам дорогу в останній момент перед переходом кордону.

Одної дощовитої квітневої ночі я стягнув усі розставлені передові стійки і вислані розвідки, зібрав усе військо і змалював товаришам наше становище. Ми були в замкнутому кільці і вийти з нього було лише два способи: або замкнутими лавами із зброєю в руках перейти кордон і дати себе інтернувати чехословацькому урядові, або розсипатися зразу й пробувати маленькими ґрупками поодинці пробратися крізь заслонну смугу райхсверу або через кордон. Товариші згодилися на останню пропозицію, бо немисленно було ставити опір далі, що дало б лише нагоду райхсверові до кривавої різні.

Я сам вернувся з товаришем Ґете до Клінґенталю, щоб проконтролювати, чи не лишився хто з нашого війська та чи не покинули вони там якої зброї. Мало не потрапивши в руки райхсверівському роз'їздові, ми кинулися в гори Унтерзаксенберґ. Уже на світанку знайшли притулок у маленькій хатині якогось майстра, що виробляв музичні інструменти. Саме подавала нам його дружина чашку кави, коли враз вбігає в хату їхній дорослий син: "Райхсвер іде!" Він одвів нас швиденько на горище в мурованій стайні і сховав у купі сіна.

Вже чути було команду начальника роз'їзду, що велів оточити хату. Частина салдатів кинулася трусити увесь будинок. Щось із чотири чоловіка почали штрикати баґнетами в сіно. Вони скалічили мені стегно, і я вже мало не скрикнув, боячись, що так вони мені і мому товаришеві можуть повиколювати очі. Саме в той момент, як я вже хотів кричати, вони покинули нас. Ми почули внизу голос начальника, що збирав своїх людей і велів шукати в найближчому будинкові. Через якусь хвилину ми відважилися вилізти із своєї схованки й почали стежити крізь отвір в даху, як із сусіднього будинка салдати виводили спійманих товаришів, підганяючи їх ударами прикладів по голові й по спині. Це були жахливі для нас хвилини, коли ми мусіли дивитися, як знущаються з наших товаришів, а вдіяти нічого не могли.

Я запропонував товаришеві негайно покинути цей будинок, бо можна було сподіватися, що райхсверисти ще раз вернуться сюди. Але він відмовився, бувши тієї думки, що це найбезпечніша схованка та що, певно, не стануть удруге шукати в сіні. Не зважаючи на це, я наполягав на тому, щоб зараз іти звідси геть, а коли він не хоче, я піду сам. Він пішов зі мною дуже нерадо.

До чеського кордону було всього кілька метрів. Ми втекли в якийсь маєток по той бік кордону так щасливо, що нас не бачив жаден чеський прикордонник. З даху сільської хати ми стали стежити, як чеські пограничники виводили з чеських будинків заарештованих наших товаришів і на кордоні передавали їх просто в руки німецькому райхсверові. Для чеських салдатів була велика втіха, коли райхсверисти били наших товаришів мов худобу.

Гірка доля не минула й нашого майстра музикальних інструментів, його дружини та обидвох синів. Так і сталося, як я гадав. Не минуло й півгодини, як райхсверисти повернулися знову до того будинка. Тепер вони повикидали все сіно на вулицю, геть усе перенишпорили, а коли бідна жінка, налякана загрозами офіцерів, розповіла, що ми там були, але пішли далі, заарештовано всю їхню родину й серед страшних знущань відправлено до Клінґенталю.

Яко-мога швидше ми з товаришем покинули той будинок на кордоні. Ми мандрували чеськими лісами, а коли вже почало сутеніти, — ми знемоглись, нічого не ївши, — пробували знайти нічліг в якомунебудь селі. Ніч була холодна, йшов дощ і ночувати просто неба ніяк не можна було. Ноги відмовлялися служити. Ми хотіли залізти в якусь самітню клуню, але двері були на замку. З великими труднощами ми таки залізли в середину клуні крізь вузьку щілину, хоч від цього й потерпів наш одяг. Тут було трішки сіна. Ми зарилися в нього, притиснувшися один до одного плечима, щоб хоч так-сяк зогрітися. Наш одяг промок до нитки, ми цокотіли зубами від холоду.

Як тільки почало сіріти, ми покинули те негостинне місце й подалися далі, без жадної певної мети, намагаючись лише яко-мога далі відійти від кордону. Так як опівдні прийшли ми

"СНЕП ШАТС"

ОЙ, ТРЕБА НАМ ЧИТАТИ, ЧИТАТИ.

Освітком вирішив, щоби власними силами влаштовувати лекції, відчити, дискусії, дебати, спільні читання.

Виготовлено пляни, придбано підручники, поназначувано вечері, представлено на ділових зборах відділу ТУРФДім й програму потверджено.

Всім назначеним до докладів і спільних читань товаришам дано примірники. Ані один не відказався.

— Трудна тема, але є досить часу приготовитися.

Вдався освітком з своїм пляном на збори відділу Жінсекції.

— Оцю програму освіткому відділ ТУРФДім приняв в цілости, — представив голова освіткому. Пятьох товаришів мають приготовити доклади, а два мають читати на спільних наших читаннях. Всі дістали примірники для підготовки. Освітком назначив двох товаришок дати доклади, а одну товаришку до читання на нашім спільнім читанню. Отже кого пропонуєте до виконання цеї праці?

— А чи то конечно й членкині мають давати доклади? — запитала одна з членкить.

— Хай товариші самі дають, — додала друга членкиня.

— Але ж так не можна. Ми хочемо й жінок поставити на рівні з чоловіками. На сімох товаришів, які мають давати доклади, або читати на спільних читаннях, повинно найтися й три товаришки: дві для докладів, а одна до читання. Ми даємо матеріял і підручники до кожної теми. Котрих ви назначите, то ті зараз дістануть їх.

Почали назначувати, вносити. Всі повідказувалися.

— А чого ви, товаришко, відказуєтеся?

— Бо я того не годна...

— Але ж ми даємо матеріял.

— Я ще ніколи не говорила.

— Попробуєте.

— Не хочу — дякую!

— А ви, товаришко?

— Я до того не здібна.

— А що ж вам бракує?

— Я... знаєте, я не можу...

Так голова з освіткому перепитав всіх товаришок й всі дали однакове оправдання: "не здібна", "не годна", "ще ніколи не говорила", "дякую" і так подібно.

Але ані одна не подала дійсної причини. Бо дійсною причиною є байдужність, лінивство.

Бо чи ж вправді не можна перестудіювати за пятнацять центів брошуру по якімсь науковім, історичнім, політичнім, економічнім, літературнім, чи інших питаннях й дати з неї коротенький доклад, а по докладі передискутувати, обмінятися думками, справити помилки?

Це може зробити кожна грамотна членкиня, кожна, що читає кожне число своєї робітничої преси, що читає кожну статтю в "Робітниці", що ходить на пропаґандові мітінґи, на доклади та спільні читання, що бере участь в дискусії на ділових зборах свойого відділу.

Дехто скаже, що в нас таких немає, щоби все те робили. Ось в тім то й лихо. А навіщо ж ми видаємо ґазети та журнали? Щоби їх читати. Отже членкині, що стоять вже по вісім років в орґанізації, повинні були все те робити, що повище сказано, а тоді вони б були здібні давати й доклади.

Місяць грудень призначений для кампанії поширення української робітничої книжки. Всі відділи Жінсекції повинні замовити в цім місяці з Робітничо-Фармерської Книгарні більшу скількість ріжної літератури та розповсюднити її між українськими жінками-робітницями взагалі, а своїми членкинями зокрема.

Бо, щоби знати, бути клясово свідомими, то треба нам багато читати, читати, й читати.

Драпака.

ЩО ТАКЕ ПЕРЕСАДА?

Пересадою є сказати, що аж тінь його поблідла.

Пересадою є говорити, що є такий професор, який горіючу свічку кладе до ліжка, а сам себе гасить.

ЩО БАЧИЛА А. ЗЕНЬ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ.

Вінніпеґ, Ман.

В четвер, 20 листопада, ц. р. в УРД у Вінніпеґу відбулося дуже цікаве масове віче, на якому членкиня першої Канадійської Робітничої Жіночої Делеґації до Радянського Союзу, т-ка Анна Зень дала звіт з того, що вона бачила в СРСР на власні очі й що пережила в першій робітничо-селянській державі.

Як робітники й робітниці Вінніпеґу цікавляться будівництвом нового життя в Радянському Союзі нехай посвідчить той факт, що того вечера, не зважаючи на велику непогоду й хуртовину, велика саля нашого будинку була майже заповнена.

На вічу головувала т-ка А. Сидор. Т-ка Зень розказувала про свої враження в такому порядку, як вони склалися в неї підчас подорожі по Радянському Союзі.

Їздила вона разом з іншими делеґатками з Канади. Але й вони їздили не самі, бо з ними їхали теж делеґатки з інших країн.

Переїхавши границю Радянського Союзу, делеґація зразу відчула, що вона переїхала з капіталістичного світу в батьківщину пролетаріяту. Її щиро зустріли й привітали робітники й робітниці пограничної радянської місцевости. Сльози радости зросили очі наших делеґаток.

Зразу-ж в дорозі до Москви розпитували вони в поїзді робітників селян та інших пасажирів про все, що їх цікавило, а з відповідів дізнавалися про буйне життя, про будівництво соціялізму в Радянському Союзі.

В Москві делеґація відвідала багато фабрик і заводів, підприємств та установ; була в червоноармійських будинках, театрах, клюбах, музеях і т. д., приглядалася праці робітників і робітниць, їхньому життю в помешканнях, на вулицях, в садах, їхній науці і розвазі. Одним словом, делеґація наша вивчала життя працюючих Москви всесторонно. Все це робило на делеґацію величезне корисне враження. Робітники і робітниці живуть там незрівнано краще, як колись за царату і життя їхнє з кожним днем поліпшується і це тоді коли робітниче життя в капіталістичних країнах чимраз більше погіршується.

Делеґація була присутна на засіданнях V конґресу Профінтерну (Червоного Інтернаціоналу Професійних Союзів), що відбувалися в тому часі в Москві, і з них винесла незабутні враження.

З Москви делеґація їздила в Донецький басейн щоби занайомитися з життям і працею шахтярів і з радянською вугільною промисловістю. Делеґація їздила теж на Кавказ, щоби занайомитися з нафтяною промисловістю і життям працюючих в тій частині Радянського Союзу.

Робітники й робітниці ріжних національностей щиро вітали там наших делеґаток і показували їм з гордістю свої великі досягнення. Бо й мають вони чим похвалитися. Пятирічний плян видобування нафти вони переводять такими скорими темпами, що скінчать його не в пятьох, а в двох з половиною роках.

В тій части Союза дуже гарне враження зробили на делеґаток виступи робітниць-туркинь. Жовтнева революція і радянська влада скинули з них чадру, розкріпачили їх і зробили вільними, рівноправними громадянками.

Кавказькі робітниці закликали делеґаток, щоби по свойму повороті до Канади працювали над тим, щоби і тут скинути заслону з очей працюючого жіноцтва, хоч тут та заслона не з матерії шита, але вона так само заваджає нашим робітницям і фармеркам бачити світ і боротьбу кляс в капіталістичному суспільстві, як чадра закривала туркиням обличчя.

Велике враження зробили на делеґацію нові мешкальні будинки для робітників нафтової промисловости в Баку, й інших містах. Прекрасні, світлі, модерні будинки побудовано там для тих робітників і робітниць, що до революції жили в землянках, чи радше в видовбаних печерах, що ще й досі можна їх оглядати, бо їх залишено на спогад тяжкого минулого.

У Харкові делеґація оглядала фабрики, заводи, театри му-

зеї, поліклініки й багато культурних установ. Дитячі ясла й садки, які делеґація відвідувала, дали її поняття, що робиться в Радянському Союзі для виховання всебічно здорової зміни, чого не можна побачити ні в одній капіталістичній країні.

Делеґація відвідувала і місця відпочинку та лікування робітників і робітниць, селян і селянок. В палацах, де колись царі й князі проводили свої розгульні дні, де вони бенкетували й бенкетували, зараз відпочивають і лікуються робітники й селяни, робітниці й селянки.

Багато місць відвідувала делеґація. Багато про це росказувала у своїй майже двогодинній промові т-ка Зень.

Скрізь йде, говорить вона, велитенське будівництво: будуються нові величезні фабрики й заводи, електричні станції і нові мешкальні робітничі будинки та цілі містечка. Час праці вкорочено вже до 7 і 6 годин. Безробітних немає зовсім, а відчувається недостаток робітників, особливо кваліфікованих. Робітники дістають відпустки від двох до чотирох тижнів в році з платнею за той час. Робітниці мають звільнення від праці вісім тижнів перед породом дитини і по породі, а за цей час дістають платню так як би вони працювали. Лікування і лікарські оглядини трудящі дістають там безплатно. Будова величезних колективних кухень та харчівень визволяє жінку від її горшкової неволі. Напружено йде скрізь праця, щоб господарство країни піднести на якнайвищий степень.

Працюючі Радянського Союзу добре розуміють небезпеку війни якою капіталістичні країні хотять перешкодити їхньому соціялістичному будівництву. Війни працюючі маси Радянського Союзу не бажають, але на випадок нападу, вони будуть боронитися до останньої краплі крови. Делеґацію вони зі своєї сторони розпитували, що роблять робітники й фармері в Канаді для того, щоб на випадок нападу на Радянський Союз оборонити його. Вони закликали готовитися до тої оборони, бо Радянський Союз є батьківщиною не тільки радянських робітників та селян, але й батьківщиною пролетаріяту цілого світу.

Такі цікаві речі говорила нам т-ка Зень на тому масовому вічу. Після промови було чимало питань на які т-ка Зень дала задовольняючі відповіді. Промову вислухали присутні з великою увагою, а бесідницю нагородили грімкими оплесками.

Таких делеґацій, а потім і їхніх звітів нам потрібно якнайбільше.

Робкорка.

МИ ПОЧУЛИ ПРАВДУ ПРО ЖИТТЯ ТРУДЯЩИХ В СРСР.

Монтреал, Кве.

Канадійська Робітнича Жіноча Делеґація повернула в першій половині листопада з Радянського Союзу і здала перед робітництвом Монтреалу в неділю, 9 листопада, звіт зі своєї поїздки.

Наші монтреальські робітниці і робітники дуже були зацікавлені в тому, щоби почути з уст делеґації правду про життя працюючих в Радянському Союзі і довідатися, як дуже підлі є брехні і наклепи капіталістів на Радянський Союз. Тому й саля Монумент театру була битком набита робітницями і робітниками ріжних національностей.

Делеґатки промовляли в українській, англійській і еврейській мовах. Зі запертим віддихом слухали присутні їх оповідання про нове життя в першій пролетарській державі, яка з кожним днем, з кожним місяцем скоро поступає вперед і поліпшує життя всього свойого трудового населення. Там йде основна перебудова, народжується зовсім нове життя, життя робітників і селян.

Старі традиції капіталістичного ладу уступають перед новим життям і незадовго вони зникнуть, або опиняться в музеях. Можна сміло сказати, що в Радянському Союзі почалася нова сторінка історії людства. Тим шляхом мусять піти працюючі цілого світу.

Другого дня після того скликано для українських робітниць і робітників другий мітінґ в УРД. Т-ка Зень широко говорила на тому мітінґу про все, що вона бачила в Радянському Союзі взагалі, а на Радянській Україні зокрема. Саля УРД була переповнена робітницями і робітниками вщерть. І це зрозуміле. Адже тут робітництво мало нагоду почути правду про Радянський Союз.

Т-ка Зень подрібно розказала про великі досягнення працюючих СРСР в перебудові всього життя і про положення робітників і селян. Робітник і селянин забезпечені в СРСР матеріяльними і культурними потребами. Їхня праця полекшується, а їхнє життя кращає.

Вони господарі фабрик і землі.

Велику школу проходять зараз в Радянському Союзі селяни. Колективи вчать їх спільного незрівнано лекшого і незрівнано кращого господарювання машинами. Колективне господарювання навчило селян дивитися на світ новими очима. Через те є тепер в СРСР масовий приплив до колективів.

Жіноче питання в Радянському Союзі розвязане. Жінка є там вільною і рівноправною громадянкою та бере таку саму участь в будівництві і політиці як і мущина.

Охорона материнства, діточі ясла, діточі садки, фабрики-кухні все це уліпшує життя радянської жінки. Жінка працює там в усіх орґанізаціях, на культурній і політичній ділянках та поступає все далі й далі вперед.

Великани - фабрики чимраз ґустіше вкривають землі України і цілого Радянського Союзу. Нові робітничі квартали прикрашують радянські міста. З колишніх царських і князівських палат над Чорним морем пороблено санаторії і доми відпочинку, де робітники набирають сил до праці.

Ріжні контрреволюціонери стараються перешкодити соціялістичному будівництву в СРСР, але бистре око радянських пролетарів вишукує їх і нищить. В Радянському Союзі кується нове життя, тому ми повинні всіми силами підтримувати цю першу пролетарську державу. *Робкорка.*

Товаришки! Читайте і поширюйте "Робітницю" між широким загалом робітниць і фармерок!

ЗАХОПЛЕНІ СУПРАЙС-ПАРТІЯМИ.

Вінніпеґ, Ман.

Неділя. Сема година вечером. Робітниці і робітники почали сходитися на концерт до УРД. Всі хочуть почути пісню й музику та бесідників.

Треба сісти завчасу в крісло, подумав я, щоби потім не прийшлося вертатися домів з браку місця.

Так і зробив. Сиджу й читаю старокраєву ґазету. Читаю про те, як громить польський фашизм селян і робітників на Західній Україні та як українська буржуазія і соціял-фашісти помагають йому в цьому.

Незадовго прийшли три робітниці і посідали за моїми плечима. Як тільки сіли так і почали розмову. Але не думайте, що вони говорили про якісь важні речі, про визвольну боротьбу, про події на Західній Україні. Та де там. Вони розвели безконечні міщанські теревені про супрайс-парти.

Одна одну почала розпитувати, як то вони приберуться на ту супрайс-парти, чим будуть підхмелюватися, які презенти будуть купувати і т. д.

Піднеслась куртина і перервала їхню розмову. Але по відспіванні Інтернаціоналу вони знову взялися до своєї теми.

Ці робітниці мабуть не знають, що таке безробіття, думав я, коли вони так захоплені тими супрайс-партіями. Їх чоловіки, мабуть, мають добру роботу, високу платню й тому вони так просякли міщанством. Але враз одна запитала:

— А де твій чоловік?

— Та його нема на концерті, бо тепер позимніло, а він не має ковта і мусить сидіти вдома, — звучала відповідь.

Тут я й зрозумів, що ті робітниці живуть в нужді і що тільки через свою темноту вони так дуже захоплюються супрайс-партіями. Тільки через свою темноту вони не зважають на те, що їхні чоловіки, їхні діти та й вони самі живуть в нужді, холоді і голоді, і видають останні центи на безглузді супрайс-парти. Дуже можливо, що вони й робітничої преси не читають. Я ніколи не бачив тих робітниць ні на мітинґах, ні на спільних читанях, ні на лекціях. Якщо вони навіть є членкинями Жінсекції ТУРФДім, то вони напевно паперові членкині.

Я раджу тим товаришкам залишити ті супрайс-парти. А ті гроші, які вони видають на них, зужити на підержку визвольної боротьби, на піддержку робітничої революційної преси та на домашні потрібні річи, ось хоч би на купно ковта свойому чоловікові.

М. Кадиляк.

ЗМІЦНІМ БОРОТЬБУ ПРОТИ БУРЖУАЗІЇ І ЇЇ СЛУГ!

Торонто, Онт.

Я стараюся читати й освідомлятися наскільки вистарчає в мене на те часу. Слідкую я теж за тим, що анґлійські буржуазні ґазети пишуть про життя в світі, а головно про Рад. Союз. Торонтонська буржуазна преса завжди люто накидається і бреше на Радянський Союз. Але ось на днях і вона мусіла правду написати про

першу робітничу державу. Вже й вона не могла заховати фактів, що дивують цілий світ. І вона написала:

Радянський Союз розвязав питання безробіття. Там бракує робітників до праці в фабриках, ливарнях, майнах і лісах. Він мусить орґанізувати спеціяльні відділи робітників і посилати з місця на місце, щоби зарадити недостачі робочих рук. Радянський Союз спроваджує робітників з Німеччини. Він має величезні багацтва для збуту, для висилки до заграничних країн.

Отаке то, хоч не хоче, а мусить написати про СРСР буржуазна преса. Бо того, що діється на одній шестій частині світу не можна заховати.

А про життя трудящих в Канаді на її сторінки прориваються чимраз чорніші відомости. Вже й вона мусить писати, що в Канаді є зараз 150,000 безробітних. Раз у раз з'являються на її сторінках короткі новинки, що там безробітний отроївся, а там мати повбивала через нужду своїх дітей і сама отроїлася, а там знову безробітний вичував трена й попав під колеса і т. д.

Так це трапляється дуже часто, бо на бруках канадійських міст примирають з голоду не 150,000 безробітних, як це каже буржуазія, а поверх 300 тисяч.

Таких новинок є повно тепер. А що робить буржуазія з тими безробітними, що орґанізовано домагаються праці або утримання? Що робить буржуазний уряд з тими беробітними, що примирають зараз з голоду і холоду? О, він їм помагає поліцейськими клобами, тюрмами, слізними бомбами то що.

Українські патріоти і соціялфашісти всіми силами підтримують той капіталістичний терор проти робітниць і робітників в Канаді. Вони так само служать шпіонами і провокаторами канадійській буржуазії, як їх собрати служать на Західній Україні польському фашізмові. Тільки, що там клясова боротьба багато більше загострена і вони мають дуже широке поле для тої підлої слугацької роботи.

Товаришки й товариші, берімся проти буржуазії і всіх її слуг орґанізованою боротьбою! Зміцнім боротьбу проти українського фашізму і соціял-фашізму в Канаді! Вступаймо масово до робітничих революційних орґанізацій.

Робітниця.

НАШІ НЕДОСТАЧІ ТРЕБА УСУНУТИ.

Саскатун, Саск.

Вже довший час не писалося нічого про наш відділ в "Робітниці". Так інакше б наш відділ не існував. А воно так не є. Хоч і це правда, що в літні місяці ми зробили мало роботи. Але збори ми відбували правильно і на кожних зборах було від половини до три четвертих всіх членкинь. Заряд жінвідділу працював досить добре через цілий час.

Комітети в нас поформовано ще з початком року. Стараннями освітнього комітету влаштовано в місяці травні кілька корисних лекцій на орґанізаційні теми. Але наші членкині не використали як слід тих лекцій; з 26 членкинь на них приходило всего около 10.

Мистецьку працю на протязі трьох літніх місяців припинено було зовсім, через брак сил. Ті товаришки і товариші, що постійно працюють на сцені були перетяжені іншою працею, а інші відносилися до мистецької праці байдужно, тому драмгурток рішив зупинити працю до першого жовтня.

Вслід за тим ми мусіли замкнути на 2½ місяця УРДШколу. Бо не було підприємств, а тим самим не було грошей на втримання учителя.

Пікніки в літі були малоуспішні з фінансового боку, бо багато робітниць і робітників не працюють і не мають грошей.

Що до освітньої праці, то в ній ми не мали ніяких перешкод цего літа. Кращої нагоди для ведення її ми ще ніколи не мали. Всі були вільні й ніякої роботи не сповняли. Ми повинні були використати цю нагоду і відбувати спільні читання та лекції і озброїтися знанням для ведення дальшої праці. Але ми цего не зробили — ми змарнували літо.

На поклик ЦК наш відділ почав читати звіт з XI З'їзду ТУРФДім. Ті читання відбуваються кожного четвера. Але і ґостро виявила себе байдужність членкинь: на читання приходить лише одна третя частина товаришок з нашого відділу, та й то все одні й ті самі товаришки. Дискусію над прочитаним розводимо дуже малу, тому що нас не велике число а також інструктора в нас нема. Наколи би був такий, то дещо допоміг би нам.

Наш жінвідділ видає стінну ґазету, яка називається, "Нове Життя". Вона повинна вихо-

дити що місяця, але реґулярно кожного місяця невиходить, бо не всі товаришки зацікавленні нею; окрім редакторки і малої частини членкинь решта не дописують до неї. Надалі товаришки повинні старатися, що би кожна написала хоч один два дописи на рік і тим допомогла точному видаванню її. Наш відділ отримав едмонтонську стінну ґазету отже ми рішили зробити обмін стінних ґазет і висилаємо нашу стінну ґазету в мадрівку на захід.

Мушу дещо згадати про бібліотеку. Наші членкинні замало інтересуються читанням книжок. В нас у відділі є бібліотека і в ній завжди можна вижичати книжки до читання. А чим більше будемо читати, тим більше набудемо знання і ширший світогляд. Треба багато читати. Хотяй робітниці немають багато часу на читання, бо мають багато домашньої роботи, але все-ж таки можна знайти вільну годину на таку важну справу.

Товаришки дуже слабо поширюють тепер "Робітницю" серед працюючих. Ми мусимо старатися всіми силами, щоби цему запобігти. Є багато таких, що купили би наш журнал, як би ми пішли між них з журналом в руках.

Товаришки ми мусимо взятися активно до орґанізування неорґанізованих робітниць, мусимо поширювати робітничу пресу та спільно боротися проти нашого ворога капіталізму.

На закінчення я кличу до всіх товаришок: берімся активніше до праці, поборім всі ці недостачі і зміцнім всю орґанізаційну працю!

Ґ. М., робкорка.

СВЯТКУВАННЯ РОБІТНИЧИХ СВЯТ.

Форт Вил'ям, Онт.

13-ті роковини Жовтневої революції місцеве робітництво відсвяткувало 7 листопада у Фінляндськім Робітничім Домі.

Цего дня за ініціятивою 6 дистрікту КПК влаштовано там концерт-мітинґ. Концертова програма хоч була невелика, зате відповідала цему великому пролєтарському святові. Одною з найсильніших точок був живий образ, що представляв убитого червоноармійця. Над ним стояли його старий батько, дівчина й товариші. Хвилина мертвої тиші. Здалека долітає тужна мельодія скрипки і батько починає співати а за ним і дівчина. Спів сумний, повний траґізму. Фінляндські товариші виконали його по мистецьки.

Бесідники говорили в трьох мовах: анґлійській, українській і фінляндській. Вони розказали широко про життя в СРСР і вказали на те, що імперіялісти готують війну, щоб знищити батьківщину всесвітнього пролєтаріяту. Робітництво мусить стати в обороні Радянського Союзу — говорили бесідники, та взивали присутних вступати в ряди комуністичної партії, яка одинока веде трудящих до визволення.

8 роковини смерти галицьких революціонерів.

Старанням відділу ТУРФ-Дім, влаштовано 16 листопада концерт-мітинґ для вшанування 8 роковин смерти галицьких революціонерів: С. Мельничука, П. Шеремети й І. Цепка.

Мандолінова орхестра відіграла й відспівала Похоронний марш, який присутні вислухали стоячи.

Голова концерту тов. Н. Оліярник покликав до слова тов. Я. Семенова.

Бесідник розказав історію "Дванацятки", навязуючи до тих подій, які відбувалися в той час на Західній Україні. Рівнож говорив він про шаліючий тепер польсько-фашістський терор на Західній Україні.

В половині концерту тов. С. Калинюк прочитав доклад про пресу, та дав деякі пояснення, а присутні зложили свої жертви на пресовий фонд нашої преси.

Друга частина концерту була заповнена мистецькими виступами, а на закінчення хор відспівав "Інтернаціонал".

Робкорка, А. С.

ПЕРЕБОРЮЄМО ПЕРЕШКОДИ І ЙДЕМО ВПЕРЕД.

(Допис з Франції.)

Давно вже я збиралася написати допис до "Робітниці" про працю жінвідділу СУГУФ в Парижі, Франція. Але все відкладала через брак часу. Серед тих умовин праці, що панують тут у Франції, робітниці мають мало часу.

Наш жінвідділ СУГУФ існує в Парижі більше року. За той час праця відділу кілька разів піднімалась і припадала. Багато до того причинилося переслідування французького буржуазного уряду, який депортував з Франції кількох наших активних товаришів і товаришок.

Дня 17 травня наш жінвідділ відбув загальні збори, на яких нам прийшлося викинути з орґанізації членкиню М. Н., що була секретаркою і погано поступила з орґанізаційними грішми.

Тепер ми активно працюємо над тим, щоби приєднати до орґанізації більше нових членкинь. А одночасно стараємося клясово освідомити своє членство.

Що тижня, а то й частіше, ми сходимося, влаштовуємо спільні читання і лекції, працюємо в хорі, спільно відвідуємо музеї, влаштовуємо представлення то що.

Перед нами ще дуже багато праці. Ще дуже багато українських робітниць блукають тут одинцем. А їх обовязково треба втягнути до орґанізації і навчити боротися проти капіталізму.

Ми просимо редакцію "Робітниці", щоби вислала нам трохи літератури по жіночому питанні. Одночасно висилаємо 50 фр. на передплату "Робітниці".

За жінвідділ СУГУФ в Парижі:

Лихачова, секретарка.

СТАРАЄТЬСЯ ПОШИРИТИ СВІЙ ЖУРНАЛ.

Ерінвю, Ман.

Дорога Редакціє!

В цьому листі висилаю Вам гроші на вирівнання передплати на "Робітницю". Мені жаль, що я мусіла аж 2 роки задовжитися з тою передплатою. Але що-ж, скорше вислати передплати не могла, бо находилася в дуже тяжкому положенню.

Я дуже рада би придбати для "Робітниці" хоч кілька нових передплатниць, але в нашій місцевости це важко зробити, бо тут є всього щось три українських родини, та й ті находяться під впливом попів і темноти й до них тяжко підступити. Але я роблю все можливе, щоби зробити їх читачами "Робітниці". Я закликаю всіх робітниць, щоби поширювали між трудящими свій журнал "Робітницю".

Олена Вівчар.

ЗАВІТАЛИ ДО НАС З КОНЦЕРТОМ.

Енсонвил, Онт.

В неділю, 5 листопада, загостила до нашої місцевости мандолінова орхестра відділу ТУРФДім з Савт Поркюпайн, Онт., і влаштувала концерт, який випав дуже добре. Орхестрою проводив тов. Костинюк.

В концертову програму входили народні пісні, народні танки, а теж т-ка М. Миронюк відспівала гарне сольо в анґлійській мові.

По скінченні першої частини програми виступив з промовою тов. Костинюк. Він ясно і зрозуміло розказав присутним про теперішню велику економічну крізу, що її створило і чому вона все більше й більше загострюється. Далі він говорив про робітничий рух тут в Канаді і в старому краю та закликав присутних робітниць і робітників, щоби вступали до наших орґанізацій ТУРФДім і РЗТ.

Друга частина програми продовжалася до першої години ночі. Опісля всі розійшлися задоволені домів. Я горджуся тим, що наша молодь може влаштовувати такі гарні концерти. А все це завдяки орґанізації.

С. Г., робкор.

ПОДЯКА ЗА ДОПОМОГУ І ВІДВІДИНИ.

Щиро дякую Головному Зарядові РЗТ за виплачення мені $15.75 запомоги. А теж щиро дякую всім опікунам хорих за відвідини. Зокрема ж висловлюю свою подяку товаришці Лукіянович, яка опікувалася в часі моєї недуги моєю родиною.

Я дуже радію, що я належу до РЗТ і закликаю всіх неорґанізованих робітниць і робітників, щоб вступали до цеї нашої запомогової орґанізації.

С. Гренюх.

В ДОПОМОГУ СВОЙОМУ ЖУРНАЛОВІ.

Ошава, Онт.

Ми учні і учениці УРДШколи в Ошаві, Онт. мали недавно на фармі тов. Гарасимчука прогульку. На ту прогульку прийшли і старші товариші й товаришки. Вони дали нам на розходи $1.50. Але ми їх не розпустили, а рішили вислати для свойого журналу "Бойової Молоді".

Потім на нашому концерті на туж саму ціль т-ка Гарасимчук пожертвувала $1.00, а на $1.26 було добровільних даток, так що разом ми висилаємо для "Бойової Молоді $3.76.

І. Древняк.

Сторінка Нашої Молоді

БЕРІМСЯ ДО ПРАЦІ!

Паркдейл, Ман.

Вже ось зима насувається, а з нею наступають довгі зимові вечері. Щоби вони не пішли в нас на марно, то ми мусимо взятися до праці в орґанізації і як слід використати їх. Як кожного, так і цього літа багато відділів С. М. немов би "віддихали" від праці через літо і праця в багатьох відділах була занедбана. Хоч цего не повинно було бути.

За оцих пару зимових місяців ми мусимо взятися до праці в орґанізації, щоб поставити її краще, як вона була до тепер поставлена. Перед нами є велика праця і про це повинен памятати кожний член і членкиня Секції Молоді ТУРФДім. Ми не сміємо забувати про те, що цьої праці ніхто не виконає, якщо ми самі не візьмося до неї своїми власними силами.

Треба подбати, щоб заряди відділів працювали активно, а не так як це було в багатьох відділах дотепер. Дальше треба подбати про те, щоб членство було зацікавлене своєю орґанізацією. А воно буде зацікавлене тоді, коли праця по відділах буде провадитися гармонійно.

Коли збори відділу, робота ріжних комітетів і взагалі вся праця відділів провадиться лише так, аби провадилася, то тоді не можна сподіватися зацікавлення від членства, бо до такої праці немає охоти.

Ми маємо дуже важливу ділянку орґанізаційної праці, а це орґанізування тої трудящої молоді, яка ще неорґанізована і часто попадає у ворожі таборп. Ми мусимо повести освідомляючу працю як між своїм членством, так і між трудящою молодю взагалі, бо коли ми зможемо її освідомити, то ми її дістанемо до своєї орґанізації і виведемо на шлях клясової боротьби.

По літнім відпочинку берімся до орґанізаційної праці і надолужно те, що занедбали літною порою.

Б. Збараженко.

МИ ВІДОГРАЛИ ПРЕДСТАВЛЕННЯ.

Транскона, Ман.

В суботу, 11 жовтня, влаштовано в салі Українського Робітничого дому в Трансконі "Діточий вечер", на якому Юнацька Шкільна Управа Української Робітничої Діточої Школи здавала звіт про поступ учнів і учениць. Зі звіту виказалося, що школа поступає досить добре, що школярі й школярки перечитали поважне число шкільної літератури, що діти зацікавлені цею літературою та зробили великий поступ відколи розпочато навчання в наших школах на діточій та юнацькій літературі.

Хоч того вечера без перестанку падав дощ, то все таки на наш вечір прибуло поважне число родичів, які посилають своїх дітей до школи, членів наших орґанізацій, як також наших симпатиків. Це показує, що не лише родичі шкільних дітей зацікавлені школою та освітою, але також й членство наших орґанізацій та наші симпатики.

По звіті учні й учениці УРДШ, як також члени і членкині молодшого під-відділу Секції Молоді, відограли представленки "бешкетників", одно-активку, під назвою "На пікніку", яку написав місцевий товариш. В представленню показано добрі й злі сторони молоді. Поодинокі товариші й товаришки попписалися в своїх ролях надзвичайно добре. Гуртп також вивязалися вдоволяючо. Гуртові пісні молоді в цім представленню випали дуже добре, за що публика нагородила співаків та аматорів грімкими оплесками.

Також друга ґрупа ДМО відограла дві гарні пісні, було одне сольо на пяні т-ки Сабостіянської та пару гарних деклямацій. По закінченню концертової програми т-ка Ольга Сушник, учителька УРДШ й музики та дириґентка двох ґруп ДМО виголосила коротеньку промову. Довший доклад про значіння й завдання УРДШ відчитав т. Й. Сабостіянський. По докладі т. Сабостіянського забрав теж слово т. М. Касіянчук, голова місцевого Шкілкому. Він теж головував на цім Діточім вечері.

При УРДШ іспувала також школа шиття для дівчат й школа столярства для хлопців. По закінченню всего, було назначено комісію з трьох старших товаришок й трьох товаришів, які переглянули вишиття та столярську працю хлопців. За найкраще вишиття й столярську працю, яку комісія узна-

ла, т-ка Ольга Сушник видала нагороду.

Старші товариші й товаришки вийшли того вечера з УРД вдоволені. Варта такі Діточі вечері справляти частіше. Тим самим учні УРДШ навязують тісніші звязки з старшими товаришами й товаришками.

Лариса.

УСУНЬМО БАЙДУЖНІСТЬ, БЕРІМСЯ ДО ПРАЦІ!

Кровленд, Онт.

Дня 14 вересня ц. р. наш відділ Секції Молоді ТУРФДім відбував свої місячні збори. Ну і збори-ж це були!... Голови відділу не було, бо кудись виїхав. Збори відкрила заступниця голови. Показалося, що заряд не виробив програми зборів, бо не мав засідання. Секретарка не читала протоколу, бо не мала переписаного. Прийшла точка: звіти комітетів — ніхто не встає здавати звітів, аж вкінці представник гуртка промовців і юнкорів заявив, що гурток не сходився, бо в нас йшло тоді перебудування сцени і це булоби гуртковї перешкаджало. Комітет спорту навіть не думає сходитися так кріпко заснув.

Після того секретар роздав нам статути, а інструктор наказав, щоби ми не дерли їх, але перечитали. Далі інструктор закликав нас, щоби ми сказали, що хто зробив для приєднання більше учнів до УРДШколи. Зі звітів виявилося, що членство трохи працювало на тому полі.

Потім ми поплатили членські вкладки. Кожний і кожна з нас були позатягали вкладки за 8 місяців. Тут теж частинно винні товариші з ЦК СМ, бо секретар писав до них за стемплями (так секретар говорив нам), а вони трохи затягнули з висилкою стемплів. На цьому збори замкнено.

Ці збори аж надто ясно виявили, що ми занедбали свою орґанізаційну працю. Товариші і товаришки, далі не сміє так бути. Ми мусимо усунути занедбання й байдужність і взятися до праці.

М. Петраченко, юнкор.

ДО КІРКЛЕНД ЛЕЙК З КОНЦЕРТОМ.

Савт Поркюпайн, Онт.

В неділю, 31 серпня, около 6 години рано всі наші мандолїністки й мандолїністи, а навіть і ті, що не беруть участи в орхестрі були около УРД. Всі прийшли так скоро, хоч знали, що трок відїздить аж в 7 годині. Всі цікавилися, бо це-ж ми збиралися з концертом до Кіркленд Лейк.

Але якось трапилося так, що й трок приїхав скорше. Наші вандрівники почали приміщуватися на ньому. Всі кричать, галасують, сперечаються, словом зробили старокраєвий ярмарок. Я не бачила старокраєвого ярмарку, але старші товариші говорили мені, який він.

Всі радіємо, що будемо в Кіркленд Лейк і що побачимо там УРД, бо старші товариші говорили нам, що він дуже гарний. Та й прогулька це для нас неабияка: 105 миль дороги тільки в одну сторону. А ми-ж ще піде не були з концертом. Як ми почали приміщуватися, то насилу до 8 години приготовилися до відїзду.

Їдемо. Їхали, їхали, а на 40-ій милі дістали "флет таєр". Злізли ми, пішли в ліс подихати свіжим повітрям, а шофер взявся направляти "таєр". Та ба, дивимося, а він і латки немає коло себе. Хто лише надїде, то він його й питає за латкою. Трівало з годину, заки він дістав і приплатав латку.

Приїхали ми до Кіркленд Лейк в 2-ій годині пополудні. Обід ми спізнили, а їсти нам хочеться, аж в очах чорніє. Звісно, протрїслися на трокові.

Почали ми в УРД пробу з голодними жолудками. Але проба не йде, бо всі думають про їду, а не про те що грають. Вечеру дістали ми аж в 6 годині вечером у Фінляндській кооперативі. Аж по вечері всі набрали гумору стали веселіші.

Концерт почали ми в 8 год. а скінчили в 10. Кіркленд-лейкські товариші вгостили нас вареною кукурудзою, яка неабияк смакувала нам. Наші орхестранти як попаїдалися кукурудзи, то деяких аж животи на другий день розболїли. Хай знають на другий раз!

Другого дня ми ще відіграли забаву. По забаві в 1.40 в почі ми рушили домів. Ох, мамцю, всі сплячі, а тут 105 миль троком треба трястися. Веселощі замовкли, зимно, всі туляться до купи, щоби загрілися, вітер свище, дощ хляпає, а ми їдемо...

Наша малота позалазила під лавки і спить та головами постукує об дошки. Нараз хтось крикнув: "Савт Поркюпайн". Ох, як схопилися всі—та з трока, а по землі ніхто йти не може, бо ноги позатерпали. Лед-

ве, ледве ми поплентались до дому. Після тої прогульки (ми назвали її експедицією) деякі орхестранти спали по 2 добі підряд без пробудження. Така то була наша прогулька.

Членкиня експедиції.

ЯК ІДЕ НАША ПРАЦЯ.

Сімко, Онт.

В "Бойовій Молоді" я читаю багато дописів з ріжних місцевостей, а з нашої місцевости молодь чомусь не дописує до свойого журналу. Але я хочу зазначити, що наш відділ С. М. не спить. Ні, ми працюємо досить активно. Кожної другої неділі ми відбуваємо самі спільні читання, а раз на місяць відбуваємо спільні читання разом з відділом РЗТ. На тих спільних читаннях ми набуваємо знання. Членські збори ми відбуваємо реґулярно кожного місяця.

Але є в нашому відділі і такі члени й членкині, що не приходять в час на збори. Через таких членів і членкинь відкриття зборів часто спізняється на годину, а то й дві. Збори мають початися в першій годині, а ми чого доброго починаємо їх в третій. Так не повинно бути. Ми мусимо сходитися на час. Ми мусимо стати активні.

Наш відділ С. М. начисляє 13 членів і членкинь. Зараз члени відділу РЗТ роблять заходи, щоби винаймувати приміщення на зимовий сезон для ведення орґанізаційної праці. Якщо так станеться, то ми почнемо видавати свою стінну ґазету.

Наш освітній комітет був занедбав трохи освітню працю, але зараз він робить старання, щоби направити занедбане. Та й взагалі я вірю, що тепер зимою, ми краще поведемо свою роботу.

Й. Щ., юнкор.

ЯК МИ СВЯТКУВАЛИ МІЖНАРОДНІЙ ЮНАЦЬКИЙ ДЕНЬ.

Мус Джо, Саск.

Міжнародній Юнацький День наша молодь відсвяткувала 7 вересня концерт-мітінґом. Головою концерт-мітінґу був тов. С. Гладій. Він відкрив його короткою промовою, а опісля орхестра відіграла Інтернаціонал і кілька революційних пісень. Виконано теж кілька сольо-співів.

Про Міжнародній Юнацький День говорила т-ка А. Москаль. Вона пояснила присутним, чому робітнича молодь цілого світу святкує це своє свято і закликала присутну молодь, щоби вона ставала в ряди нашої орґанізації та боролася проти капіталізму.

Другим бесідником був тов. Черниш. Він говорив про загрозу нової імперіялістичної війни, а в першій мірі імперіялістичної війни проти Радянського Союзу. Капіталісти стараються розбити той центр всесвітнього революційного руху, а разом з тим і повести кріваваий терор проти революційних робітників в цілому світі.

Бесідник закінчив свою промову словами: "Ми мусимо бути готові до боротьби і до оборони Радянського Союзу".

Дальше слідували концертові точки. Всі вони випали гарно. Концерт закінчено Діточим Інтернаціоналом.

С. Г., юнкор.

ЖЕРТВИ НА ОРҐАНІЗАЦІЙНИЙ ФОНД ЖІНСЕКЦІЇ ТУРФДІМ.

Форт Френсес, Онт.

Т-ка П. Сікорська зібрала на лісту ч. 758 П. Сікорська 50 ц.; Майк Голичук 10 ц. Разом 60 ц.

Т-ка М. Круховська зібрала на лісту ч. 764 по 25 ц. М. Круховська, А. Круховський, і С. П. Разом 75 ц.

Т-ка Домка Салерик зібрала на лісту ч. 753 Домка Салерик 50 ц.; Дмитро Салерик 25 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Марія Царук зібрала на лісту ч. 743 В Хаглій 50 ц.; Майк Галичук 15 ц.; М. Царук 10 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Марія Блеска зібрала на лісту ч. 740 А. Васко 25 ц. по 15 ц. М. Галичук, І. Гак; по 10 ц.: П. Козловський, М. Блеска. Разом 75 ц.

Т-ка Софія Угрин зібрала на лісту ч. 750, по 25 ц.: М. Угрин, С. Угрин. Разом 50 ц.

Т-ка Василина Балан зібрала на лісту ч. 747 по 25 ц.: М. Кравчук і В. Балан. Разом 50 ц.

Т-ка Марія Савчук зібрала на лісту ч. 751 по 25 ц.: Петро Савчук і Марія Савчук. Разом 50 ц.

Т-ка Параска Рогач зібрала на лісту ч. 749 по 50 ц.: П. Рогач і І. Рогач. Разом $1.00.

Т-ка Явдоха Кравчук зібрала на лісту ч. 742 по 25 ц.: С. Калинюк, Г. Филька, А. Корейчук і Я. Кравчук. Разом $1.00.

Слідуючі товаришки зложили на орґанізаційний фонд по 50 ц.: Катерина Шемей, Анна Савчук, А. Деметрук, М. Монастирський, М Пшик, Катерина Зуб, Людвінка Поштак, Юанна Семмик, Марія Сафинюк, Текля Лаврис, С. Шаванда, К. Ванджура; Параска Полицька 35 ц.; Анеля Круховська 30 ц.

Ріджайна, Саск.

Т-ка Олена Скорик зібрала на лісту ч. 363 по 25 ц.: Т. Сусяк, Д. Тимочко, Ю. Ващук; по 15 ц.: М. Задоровський, В. С.; по 10 ц.: М. Савчин, А. Стефанів, І. Антошків, І. Г., Н. Панасюк, Сенчишин, Безіменний; В. Дз. 5 ц. Разом $1.80.

Т-ка Марія Дубик зібрала на лісту ч. 356 Іван Марко 70 ц.; по 50 ц.: М. Панасюк, Марія Дубик, Н. Стефаник. Разом $2.20.

Т-ка Юлія Цьмікевич зібрала на лі-

сту ч. 368 по 25 ц.: М. Рудан, М. Капанський, І. Цьмікевич. Разом 75 ц.

Т-ка Евдокія Марущак зібрала на листу ч. 375 по 25 ц.: І. Лизень, П. Марущак, Ю. Марущак. Разом 75 ц.

Т-ка Маґдаліна Корніцька зібрала на листу ч. 352 по 25 ц.: В. С., А. Стояк, І. Уґланська; М. Корніцька 15 ц.; Лютик 10 ц. Разом $1.00.

Т-ка Л. Калинюк зібрала на листу ч. 358 по 25 ц.: Дмитро Калинюк, Л. Калинюк. Разом 50 ц.

Т-ка Корнеля Гнатюк зібрала на листу ч. 369 по 25 ц.: М. Гнатюк, К. Гнатюк. Разом 50 ц.

Т-ка Гелена Шмонь зібрала на листу ч. 351 по 25 ц.: Г. Шмонь, О. Шмонь. Разом 50 ц.

Т-ка Анна Николяк зібрала на листу ч. 361 А. Николяк 40 ц.; Н. Савчук 10 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Оксана Гоменюк зібрала на листу ч. 349 по 25 ц.: П. Мамчур, О. Гоменюк. Разом 50 ц.

Т-ка Анна Тимочко зібрала на листу ч. 372 по 25 ц.: Анна Тимочко, Д. Тимочко. Разом 50 ц.

Т-ка Марія Ґілевич зібрала на листу ч. 355 по 25 ц.: М. Сусяк, М. Ґілевич. Разом 50 ц.

Слідуючі товаришки жертвували на орґанізаційний фонд по 50 ц.: П. Савчин, С. Лапчук, Марія Посиняк, К. Демус, Л. Марчук, Ф. Калинюк, Марія Сюсяк; Марія Кучер 75 ц.; Марія Малик 10 ц.

Келґари, Алта.

Т-ка Дора Никифорук зібрала на листу ч. 574 по 50 ц.: Н. Чувік, Д. Никифорук; по 30 ц.: І. Курик, А. Мелех; по 25 ц.: П. Кузик, Ф. Яремко. Разом $2.10.

Т-ка Калина Якимович зібрала на листу ч. 569 по 25 ц.: Н. Нагірний, Арборак, Я. Сакалюк, Д. Данилюк, Н. Курик, К. Якимович; по 10 ц.: С. Никифорук, Ґ. Алексієвич. Разом $1.70.

Т-ка Евгенія Тодирук зібрала на листу ч. 575 по 50 ц.: І. Курик. Т. Мелех, І. Чорнобай; по 25 ц.: Е. Тодирюк, І. Клевчук, Н. Арборак; по 20 ц.: В. Порушник; В. Сроцький 10 ц. Разом $2.55.

Т-ка Мілька Фербей зібрала на листу ч. 577 Фербей 50 ц.; Бойко 20 ц. Разом 70 ц.

Т-ка Анастазія Маренчук зібрала на

Т-ка Маґда Корніцька зібрала на листу ч. 565 по 25 ц.: Маґда Корніцька, Я. Сякалюк. Разом 50 ц.

ЯК ХТО ПРАЦЮВАВ ДЛЯ "РОБІТНИЦІ".

ПОКВІТУВАННЯ ПРЕСОВОГО ФОНДУ "РОБІТНИЦІ", ЩО НАСПІВ ДО МІСЯЦЯ ЛИСТОПАДА.

Пітсбурґ, Па.

Дорогі Товаришки!

Посилаю Вам $2.60, що я зібрала на пресовий фонд "Робітниці".

Жертвували слідуючі тов. і т-ки: Е. Томашівська 50 ц.; по 25 ц.: С. Гудима, М. Глібун, Т. Яцишин, Ґ. Прокопець, Н. Боднар, С. Томашівський, Р. Карпа; М. Групер 15 ц.; по 10 ц.: М. Дялка, М. Івасик. Разом $2.60.

Дуже тяжко збирати фонд в нашій місцевости, бо зараз панує велике безробіття. Також є багато робітниць задурманених попами, які про робітничу пресу й чути не хочуть. Лепту цю зложили кількох свідомих товаришів і товаришок й на цьому мусіла ограничитися.

Хай живе журнал "Робітниця"!

З товариським привітом,

Е. Томашівська.

Енсонвил, Онт.

Дорога Адміністраціє!

Від імени відділу Жінсекції в Енсонвил посилаю Вам $1.50 на відновлення передплати за "Робітницю" і $8.40 на пресовий фонд.

На пресовий фонд зложили: Відділ Жінсекції в Енсонвил $5.00; М. Мороз $2.00; Р. Ґерчук $1.00; М. Тиховецька 40 ц. Разом пресового фонду $8.40.

З товариським привітом,

За Заряд Жінвідділу:

М. Мороз, секр.

Гиксвил, Н. Й.

Дорогі Товаришки!

Товариство ім. Лесі Українки в Гиксвил посилає $10.00 на пресовий фонд "Робітниці" і бажає її якнайкращого успіху в праці.

З товариським привітом,

А. Яроцька, секр.

Вест Торонто, Онт.

Дорогі Товаришки!

Від імени відділу Жінсекції ч. 31 у Вест Торонто, Онт., посилаємо Вам $19.25 на пресовий фонд "Робітниці". Імена жертводавців як слідує: Василь Держко $5.00; по $2.00: П. Копачинська, Катря Гарасимович; по $1.00: Анна Баран, Катерина Баран, Павліна Теплюх, Ірина Кучарська, Катря Стефаніцька, Анна Тофан, Олена Когут, Довганик, Г. Гусак; Ольга Біганська 75 ц.; Параска Попович 50 ц. Разом $19.25.

Всім жертводавцям щира подяка.

Заряд.

Патерсон, Ню Джерсі.

Дорогі Товаришки!

Посилаю Вам $6.00 на пресовий фонд "Робітниці".

По $1.00 зложили слідуючі товаришки і товариші: Анастазія Петрович, А. Петрович, Д. Скакун, Д. Лукинчук; Т. Лапінський 50 ц.; по 25 ц.: Кацибук, Т. Сташко, Д. Бабій, С. Котинська, В. Дацков, Ю. Матчук. Разом $6.00.

Всім жертводавцям щира подяка.

З товариським привітом,

Анастазія Петрович.

Бостон, Масс.

Дорога Адміністраціє!

Посилаю Вам $1.00 на пресовий фонд "Робітниці" та жалую, що не можу більше. Прийміть від мене хоч оту малу лепту, бо хоч і невелика вона, але за те щира. Розумію я добре, що робітничій пресі ніхто не поможе, тільки самі працюючі. Отже кличу всіх робітниць і робітників, щоби спішили свою журналові з допомогою.

З товариським привітом,

Т. Проданик.

Су Сейнт Мері, Онт.

Дорогі Товаришки!

Посилаю Вам $2.00 — $1.50 на передплату "Робітниців а 50 ц. на пресовий фонд та кличу всіх читачів і читачок нашої преси, щоби поспішили з відновленням своєї передплати, а хто може, щоби жертвував на пресовий фонд, бо наш журнал "Робітниця" знаходиться зараз в скрутнім положенню отже ми мусимо помагати йому. Хто слідуючий?

З товариським привітом,

Ваша за кращу долю,

Марія Коробка.

Товаришки й Товариші! Відновляйте свою передплату на "Робітницю", бо в противному разі ми мусітимемо здержати Вам журнал.

ПРЕСОВИЙ ФОНД "РОБІТНИЦІ"

Відділ Жінсекції, Вест Торонто, Онт. (збірка) $19.25
Т-во Лесі Українки, Гиксвил, Н. Й. 10.00
Відділ Жінсекції, Енсонвил, Онт. (збірка) 8.40
Відділ Жінсекції, Домініон, Н. С. (збірка) 7.50
Анастазія Петрович, Патерсон, Н. Джерсі (збірка) 6.00
Анастазія Сидор, Вінніпеґ, Ман. 3.00
Е. Томашівська, Пітсбурґ, Па. (збірка) 2.60
Олена Сененка, Ню Йорк, Н. Й. 2.25
Ненсі Сеньків, Кемілус, Н. Й. 2.00
Анастазія Капуста, Роч Персі, Саск. 2.00
Г. Шпаюк, Фолеєт, Онт. 2.00
Е, Зелез, Бруклин, Н. Й. 2.10
Целія Олексевич, Филададлфія, Па. 1.50
Андрій Копелєць, Клинтонвил, Огайо 1.00
А. Сидорська, Виндзор Лакс, Конн. 1.00
І. Човник, Ексшо, Алта. 1.00
А. Кубарич, Рочестер, Н. Й. 1.00
Д. Мигович, Едмонтон, Алта. 1.00
Ева Дудик, Коністон, Онт. 1.00
Катерина Гафійчук, Накіна, Онт. 1.00
Т. Проданюк, Бостон, Масс. 1.00
П. Терпеливець, Беверлей, Алта. 1.00
М. Мардаль, Рокифорд, Алта. 1.00
Г. Костур, Вест Торонто, Онт. 1.00
Марія Микитюк, Вінніпеґ, Ман. 1.00
Ґ. Дрогинеч, Вінніпеґ, Ман. 1.00
В. Шолдра, Коґлен, Б. К. 1.00
Маґда Крук, Трібюн, Саск. 1.00
Відділ ТУРФДім, Пакан, Алта. 1.00
Ст. Лазорук, Натал, Б. К. 1.00
С. Здріль, Кенора, Онт. .... .78
Н. Качмар, Торонто, Онт. .... .75
А. Слободзян, Шікаґо, Илл. .... .75
С. Прознюк, Капер Мавнтейн, Б. К. .... .75
М. і А. Ткачук, Піброх, Алта. .... .60
Іван Ласкевич, Шікаґо, Илл. .... .50
М. Коневич, Ривер Ґров, Илл. .... .50
М. Гарматюк, Ню Йорк, Н. Й. .... .50
М. Панчук, Енсонвил, Онт. .... .50
М. Беднарчук, Кенора, Онт. .... .50
Леон Гриник, Інґолф, Онт. .... .50
К. Квітень, Іґнац, Онт. .... .50
К. Кушек, Пітри, Онт. .... .50
С. Кормило, Ґарсон, Онт. .... .50
Н. Проданик, Фалконбрідж, Онт. .... .50
Т. Ганчарик, Савант Лейк, Онт. .... .50
Тони Лінард, Лонґ Лейк, Онт. .... .50
Анна Шот, Ливерпул, Н. С. .... .50
Н. Завадюк, Квінтон, Саск. .... .50
Г. Луцян, Ді Пес, Ман. .... .50
Марія Рипяк, Ню Йорк, Н. Й. .... .50
П. Яськів, Ню Йорк, Н. Й. .... .50
Марія Коробка, Су Сейнт Мері, Онт. .... .50
Анна Близнюк, Лоскар, Алта. .... .50

Текля Балабан, Транскона, Ман. .... .50
П. Сирота, Колмен, Алта. .... .50
І. Ладиш, Комберленд, Б. К. .... .50
В. Макарчук, Форт Гвайт, Ман. .... .50
М. Федина, Медисін Гет, Алта. .... .50
Анна Лопушанська, Дірборн, Міш. .... .50
К. Пономаренко, Галкірк, Алта. .... .50
С. Свідецький, Норт Бенд, Інд. .... .50
А. Мостецький, Ню Йорк, Н. Й. .... .50
М. Тарновський, Ню Йорк, Н. Й. .... .50
П. Павловська, Ендікот, Н. Й. .... .50
Анна Батюк, Акрон, Огайо .... .50
Т. Кардаш, Маршал, Саск. .... .50
А. Кавчук, Форт Клапел, Саск. .... .50
М. Мороз, Тіммінс, Онт. .... .50
Т. Келий, Едмонтон, Алта. .... .50
Марія Слободин, Едмонтон, Алта. .... .50
К. Левчук, Лоскар, Алта. .... .50
М. Теслюк, Кемсак, Саск. .... .50
К. Реґуш, Гемлок, Міш. .... .50
А. Ромак, Келовна, Б. К. .... .50
В. Довбенко, Карлінґтон, Онт. .... .50
Михаліна Кіт, Мирнам, Алта. .... .50
Анна Мален, Шікаґо, Илл. .... .50
А. Заячковська, Брентфорд, Онт. .... .50
Марія Хоптяна, Рочестер, Н. Й. .... .50
Софія Парута, Рочестер, Н. Й. .... .50
Марія Остапів, Брендон, Ман. .... .50
Валерія Гаврилюк, Вінніпеґ Біч, Ман. .... .50
Катерина Кравчук, Вестбури, Н. Й. .... .50
В. Спек, Ню Йорк, Н. Й. .... .50
К. Похна, Ріджайна, Саск. .... .50
Ф. Черняк, Вінніпеґ Біч, Ман. .... .50
Анаст. Онишко, Вінніпеґ, Ман. .... .50
С. Петришин, Іст Сейнт Луйс, Илл. .... .50
Т. Ґрех, Савт Поркюпайн, Онт. .... .50
Никола Зайчук, Стінен, Саск. .... .50
А. Фодчук, Калдер, Саск. .... .50
А. Жалоба, Оттава, Онт. .... .50
Н. В. Скоробогач, Нокоміс, Саск. .... .50
Н. Прокопюк, Ню Торонто, Онт. .... .50
Й. Луців, Ню Торонто, Онт. .... .50
П. Олійник, Дітройт, Міш. .... .50
М. Гнатів, Лансінґ, Міш. .... .50
Д. Фодчук, Калдер, Саск. .... .50
Марія Гузіль, Огакі, Онт. .... .50
А. Рошошка, Істеван, Саск. .... .50
М. Касіян, Торонто, Онт. .... .50
М. Матляк, Примула, Алта. .... .50
Е. Г. Шпаюк, Фолеєт, Онт. .... .50
А. Паньків, Сейнт Пол, Мін. .... .50
В. Ісопенко, Смоки Лейк, Алта. .... .50
М. Ільчина, Гезелрідж, Ман. .... .38
П. Коржак, Торонто, Онт. .... .25

РОБІТНИЦЯ

ІЛЮСТРОВАНИЙ ЖУРНАЛ
ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В МІСЯЦЬ

РАДЯНСЬКА ЖІНКА-ЛЕТУН

15. Грудня 1930 Ч. 24. Ціна 10 центів

ЗМІСТ

Стор.

Ілюстрації:

РОБІТНИЦЯ

THE WORKINGWOMAN

ДВОТИЖНЕВИЙ ЖУРНАЛ ЖІНОК-РОБІТНИЦЬ
Орґан Жіночої Секції ТУРФДім

Видає Робітничо - Фармерське Видавниче Товариство, інкорпороване в Манітобі. Редакція, адміністрація і друкарня містяться в Українськім Робітничім Домі на розі вулиць Прічард і МекҐреґор у Вінніпеґу.

Передплата виносить: на рік $1.50, на піврік 80 ц. Поодиноке число 10 ц.

Авторизовано міністром почт дня 1. грудня 1925 на почтову оплату другої кляси.

SEMI-MONTHLY MAGAZINE FOR WORKINGWOMEN
ORGAN OF THE WOMEN'S SECTION OF U.L.-F.T.A.

PRINTED AND PUBLISHED BY THE WORKERS AND FARMERS PUBLISHING ASSOCIATION, LIMITED, A JOINT STOCK COMPANY, INCORPORATED UNDER THE LAWS OF MANITOBA, AT ITS HEAD OFFICE AND PLACE OF BUSINESS, AT THE CORNER OF PRITCHARD AVENUE AND MCGREGOR STREET, IN THE CITY OF WINNIPEG, MANITOBA.

SUBSCRIPTION: PER YEAR $1.50; PER SIX MONTHS 80C. SINGLE COPY 10C.

AUTHORIZED BY THE POSTMASTER GENERAL, DECEMBER 1, 1925, AS SECOND CLASS MATTER.

THE WORKINGWOMAN — Cor. Pritchard & McGregor Sts. — WINNIPEG, CANADA

Рік VII. Вінніпеґ, 15 грудня 1930 Ч. 24

Зміцнити Боротьбу проти Безробіття!

Безробіття давить тепер пролєтаріят Канади так сильно, як не давило ніколи перед тим. На бруках канадійських міст находиться поверх 300 тисяч безробітних. Тай те число не стоїть, а постійно і скоро зростає.

За обчисленням домініяльного статистичного бюра число безробітних на протязі місяця жовтня зросло на 28,287 осіб. Але цей підрахунок далеко неповний, бо в него входять лише ті робітники, про яких повідомили статистичне бюро великі індустріяльні фірми. Отже певним є, що те число безробітних далеко більше.

З місяця листопада немає ще обчислень, але ми віримо, що не помилимося, коли скажемо, що армія безробітних і в тому місяці зросла на кільканацять тисяч осіб. Про це ясно свідчить збільшення безробітних в кожному місті.

Щож діється з тими безробітними? Вони примирають з голоду й холоду. Їх жахливе положення гіршає з кожним днем. Більшість з них блукала в пошукуванні за працею до приходу зими по цілій Канаді і тепер міські уряди навіть не уважають їх жителями тих міст, в яких вони зупинилися на зиму. Про якусь допомогу з боку уряду навіть немає мови. На кожне домагання праці або утримання з боку безробітних буржуазія відповідає поліцейськими клобами, арештуванням і депортаціями.

З голосними Бенетовими обіцянками про допомогу і усунення безробіття сталося дослівна так, як революційна робітнича преса писала: з них вийшло те саме, що й вийшло з таких же обіцянок Гувера, МекДоналда, Лойд Джорджа й інших капіталістичних лідерів — себто вийшло ціле нічого.

Деякі міські уряди хваляться, що дають своїм безробітним допомогу. На ділі це не є допомога, а знущання над безробітними. Вона звязана з довгою тяганиною при реґістрації та з ріжного рода відроблюванням за неї, а сама вона якраз така, що тільки що не дає безробітним згинути з голоду. І її дістають лише ті безробітні, які живуть довше як по рокові в містах. Тимсамим вона охоплює тільки дуже незначну частину безробітних. Бо хто з них за теперішнього безробіття міг цілий рік втриматися на одному місці? Але й ту жахливо мізерну допомогу безробітні вибороли собі довгою боротьбою, бойовими демонстраціями. Її зовсім не дали міські уряди добровільно, як це вони пишуть в буржуазній пресі.

Якже далі бути? Безробітні мають до вибору тільки два шляхи: один повільного вмиран-

ня, а другий революційної боротьби. Інших шляхів немає. Капіталісти ніколи не усунуть безробіття, бо без повалення капіталізму його не можна усунути. Капіталісти навіть не можуть стримати зросту безробіття, так як не можуть стримати загнивання свойого ладу. Отже без повалення капіталізму поліпшення життєвих умовин безробітним не діждатися. Навпаки ті умовини постійно будуть гіршати і гіршати. Тут стає ясним факт, що одинокий шлях, яким безробітні можуть вийти з теперішнього жахливого положення — це шлях революційної боротьби.

На той шлях бойовіша частина безробітних вже вийшла. Майже в кожному місті Канади є бойова орґанізація безробітних, яка під проводом Ліґи Робітничої Єдности веде революційну боротьбу проти капіталізму. До тих орґанізацій повинні вступати всі безробітні. Ні один безробітний робітник, ні одна безробітна робітниця не повинні ходити одинцем, але всі вони повинні бути в рядах своєї орґанізації. А де немає таких орґанізацій, там безробітні негайно повинні створити їх.

Коли приглянутися орґанізаціям безробітних, то у всіх містах болючо вражає той факт, що в них находиться ще дуже мало робітниць. Безробітні робітниці через свою клясову несвідомість бокують від орґанізації. А так не повинно, не сміє бути. Адже зараз в армії безробітних Канади находиться кількадесять тисяч робітниць. Коли би вони зорґанізувалися і стали спільно з робітниками плече-в-плече до боротьби проти капіталізму, то успіх тої боротьби був би запевнений. І це робітниці мусять зробити.

Перед в тій роботі повинні вести ті робітниці, що вже находяться в рядах робітничих революційних орґанізацій, до яких належить і Жіноча Секція ТУРФДім. Членкині цих орґанізацій повинні кинути на фронт орґанізування безробітних якнайбільше своїх сил. Цего ми зокрема вимагаємо від членкинь Жіночої Секції ТУРФДім.

Товаришки! Працюйте між безробітними, освідомляйте їх і орґанізуйте, а одночасно й пишіть про ту свою працю і про життя безробітних до "Робітниці".

Походження і Роля Різдва

Християни уважають основником своєї религії Ісуса христа. Вони кажуть, що він народився дня 25 грудня і тому кожного року обходять в той день свято його народження — різдво. На різдво християни влаштовують врочисті богослуження, де попи говорять довгі фантастичні проповіді про народження христа. Вони говорять, що матір христа Марію заплідненo чудесним способом "непорочно" від святого духа без батька; що Марія і по заплідненню і по народженню христа лишилася непочатою; що христос родився в бідній печері, в яслах; що його народження витали хори ангелів з неба; що він прийшов на світ, щоби врятувати людей від гріхів; що він своїми муками і смертю врятував людей від первородного гріха і т. д. і т. д.

Християни приготовляються до різдвяних свят сорокденним постом. Ті свята звязані з багатьома обрядами. Але вірні в більшості випадків не можуть пояснити, чому вони виконують і притримуються їх.

Спитайте християнина, чому він їсть на різдво кутю і яке вона має значіння, так він тільки плечима здвигне. Що найвище, то він вам відповість, що так робили його батьки й діди і тому він так робить. Іншої відповіді вірний не дасть вам.

За такою відповіддю скривається несвідомий страх перед нарушенням старих звичаїв. Ряд дуже поширених в старому краю і на фармах пословиць та балачок показують, що вірні бояться нарушити різдвяні обряди, щоби бог не покарав їх за те неврожаєм, або якоюсь іншою бідою. Так, наприклад, поміж вірними ходить поговірка, що хто в пилипівку не постить, тому збіжжя не вродиться; жінки не шиють і не прядуть від різдва аж до Івана хрестителя, бо вірять, що хто в тому часі шиє до того сліпота чіпляється. Таких на нічому не основа-

них обрядів і вірувань християни мають багато.

Релігія тероризує вірних не тільки казками про страшні муки в пеклі, але й теж своїми обрядами, звичаями і пословицями. Ріжними погрозами вона тримає вірних в послусі і заставляє їх виконувати свої заповіді.

ЧОМУ РІЗДВО ПРИПАДАЄ 25 ГРУДНЯ.

Християни святкують різдво 25 грудня. Чому? Які докази має церква, що христос народився 25 грудня? Зовсім ніяких. Ніхто з церковників не знає в якому році, в якому місяці, в якому дні народився христос. До цего призналися навіть найвищі голови церковників в своїм "Повнім богословськім енциклопедичнім словарі", який вони, розуміється, написали для себе, а не для широкого загалу вірних. В тій енциклопедії ясно говориться, що ні день, ні місяць, ні рік народження христа невідомі і тим самим не можуть бути встановлені.

А чому всетаки християни святкують різдво 25 грудня? Діло тут не в народженні христа, а в чому іншому. Кінець грудня являється часом, коли день починає довшати, а ніч меншати. Люди замітили це явище багато тисяч літ тому. Вони жили тоді з випасу худоби і з примітивного хліборобства. Їх господарство вповні залежало тоді від сил природи: сонця, дощу, зимна то що. Вони жили в дуже тяжких умовинах. Не вміючи будувати теплих помешкань і належно приготовляти їжі для себе й худоби, вони дуже терпіли в зимі від холоду й голоду. Через те час продовжування дня і підношення сонця на горизонті викликав серед них велику радість. Він давав їм надію на прихід літа, на закінчення холоду й голоду. Тому й вони радісно вітали той час і вітали його непросто. Сонце було для них не сонцем в нинішньому нашому розумінні, а могутнім богом, який давав їм і їхній худобі тепло, поживу, життя. Отже вони й вітали "народження" того бога-сонце врочистими святами, причому виконували ріжні обряди. І в тих святах в честь весняного відродження бога-сонця, лежить початок християнського різдва, лежить причина, що воно припадає при кінці грудня, а не коли інше.

ЗАМІСЦЬ ПРАЦІ — ГОЛОДОВА СМЕРТЬ.

Перший рік найтяжчий, бо до другого року багато безробітних не дочекають — пімруть з голоду й холоду. Не дайте морити себе голодом і холодом, а боріться!

Рис. з "Ню Месес" — О. Соґлов.

РІЗДВО В ДАВНІХ СЛАВЯН.

Походження християнського різдва від колишнього поганського, яке давні народи влаштовували в честь народження бога-сонця, стають аж надто очевидні, як тільки порівнати обряди тих обох свят.

Давні славяни святкували 25 грудня народження богів Сонця і Перуна. 24 грудня вони запалювали при помочи тертя дерева об дерево новий огонь — знак відроджуючогося бога-сонця. Славяни вірили, що в ніч народження бога-сонця сходять на землю боги — духи їхніх предків. Щоби задобрити їх, вони влаштовували спільне кормлення тих духів, себто приносили їм жертви. Для того старі жерці ходили по хатах і збирали коляду — поживу для предків. Вони варили для предків кутю з нерозмелених зерен збіжжя, щоби та пожива була така, як її мали предки в днях свого жит-

тя, коли то вони ще не вміли молоти збіжжя на муку і пекти з неї хліба.

Віруючи, що їхні предки стали богами, які все знають, славяни старалися узнати від них через своїх жерців про життя в слідуючому році — про урожай збіжжя, про плодючість худоби то що.

Жерці довідувалися про ті речі від предків при помочи вгадування. Ті вгадування часто предсказували неврожай, голод то що. А славянам хотілося бути спокійними і повними добрих надій на другий рік. Тому вони старалися випросити в духів своїх богів-предків зміну на краще при помочи жертв, молитов і ріжних чарів.

Капіталісти приготовили для трудящих неабиякі крисмесові дарунки: релігійний дурман, полісменські клоби, арештування і приготування до війни.

Тих способів запобігання ласки в богів-предків було багато в славян, але найчастіше вони уживали такий: старі жерці ходили по домах в часі свят, посипали в них зерном, причому співали пісні, або закликали богів-предків, щоби й ті щедро посипали зерном в полі, себто, щоби вони дали їм гарний урожай. Притому вони одівалися так, як одівалися колись предки.

Ці ріжні обряди давніх славян говорять нам про тісний звязок тих свят з хліборобством.

ТЕПЕРІШНІ РІЗДВЯНІ ОБРЯДИ.

Теперішні християнські обряди мають той же самий хліборобський характер. Це ми побачимо, як прослідимо їх.

На Україні і в Росії вірні не їдять останнього дня перед різдвом аж до вечера. Вечером приносять до хати **солому й сіно і запалюють свічку.** Під образи ставлять **необмолочений сніп збіжжя.** На стіл кладуть **кутю** і страви з **сушених овочів** (старинна їжа предків), а дітей заставляють скакати по соломі і кудкудакати та квокати по курячому, бекати по овечому, мукати по корячому тощо. А це не є нічого іншого тільки залишки колишніх поганських чарів, якими давні славяни старалися поліпшити плодючість домашних птиць і худоби, та збільшити урожай збіжжя і ріст трави на степах.

Після того починається в християн **обрядова вечера,** яка є залишком старинних поганських кормлень богів-предків. Всі коляди, ходження з хрестом, сіяння на новий рік й інші різдвяні християнські обряди теж не є нічим іншим тільки залишком тих поганських обрядів, якими наші предки старалися випросити в богів кращого розвитку свойому господарствові. Багато колядів та щедрівок навіть не дуже змінені. В них багато говориться про народження бога-сонця, про врожай, про волів, корів, коней то що.

Воно надзвичайно болючо, що багато працюючих виконують тіж самі безглузді обряди, які виконували наші предки багато століть тому назад на світанку людської історії, тепер в двацятому столітті; що вони ще й тепер вірять в ріжні боги й ріжне чортовиння, яких так само ніде немає, як не було тих богів і духів, у які вірили наші предки. Така жахлива темнота і відсталість трудящих мас існують тільки тому, що капіталізм піддержує релігію всіми силами, бо вона помагає йому тримати трудящих в покорі і визискувати їх.

ЧИ ЖИВ НА СВІТІ ІСУС?

Багато трудящих цікавиться питанням, чи жив на світі Ісус. Наука теж цікавилася ним, уважно прослідила його і прийшла до заключення, що ніякого основоположника християнства Ісуса не було на світі. На підтвердження того факту наука має багато доказів. Вона подрібно вивчила євангелія й інші християнські книги та прослідила історію.

Вивчення євангелії показало, що їх ніяк не можна уважати історичними документами, які підтверджували би існування христа. В євангеліях є багато звичайних казок, багато взаїм-

них противоріч, багато тверджень, які противорічать історії й іншим наукам, а навіть і родовід христа поданий в євангеліях неоднаково. У євангелії Марка дід христа називається Яків, а в Луки — Ілля. Та й нащо здався весь той родовід, все те зараховування Ісуса до Давидового роду, як в тих же самих євангеліях пишеться, що Марія породила Ісуса не від теслі Йосифа, а від святого духа?!...

Наука доказала, що євангелії написані не в тому часі, коли нібито жив христос, а кілька століть після того. Та й написані вони не тими особами, яких христіяни уважають авторами євангелій. Тимсамим ніяк не можна уважати євангелій записами людей, що бачили й чули христа. Євангелія не є доказами, що Ісус жив.

Та мало того — в тому часі, коли за словами христіян мав жити христос, вже високо була розвинена історія. Ми маємо історичні записки з тих часів римських, грецьких і еврейських істориків. Але ніодин з них не пише нічого про христа. А вже не можна припустити, щоби такі речі як проповіді і чуда христові, ходження за ним мас, зміни в природі в день його смерти і вкінці його воскресіння з мертвих не звернули на себе уваги істориків. Багато менше голосних подій вони позаписували. Історики тих часів просто не написали нічого про христа тому, що його ніколи не було.

Попи й епископи давно вже зрозуміли, що в них немає ніяких доказів на підтвердження христового існування. Тому й вони пустилися на шахрайство, а саме при переписуванні книги історика Флавія вставили в ній невеличке місце, де говориться про життя Ісуса. Їм легко було зробити це, бо в тому часі книг не друковано, а тільки переписувано, що головно робили манахи. Але наука розкрила ту підробку історії, те шахрайство провідників христіянської церкви і вони лишилися без всяких доказів на підтвердження христового існування.

Кожний вірний звичайно поставить питання: звідки-ж взялися ті всі оповідання про христа, як його не було? Хто створив їх?

Казки про народження, життя і воскресіння христа зложилися з багатьох казок давніх хліборобських народів. Господарство і життя тих народів залежали від сил природи, тому й вони робили з них своїх богів і кожну зміну в природі звязували з їх життям. Найбільшим їхнім богом було сонце. І тому в звязку з продовженням дня в грудні, настанням літа, і приходом зими ті народи творили казки про народження, завмирання і воскресіння бога-сонця. Той бог-сонце називався в кожній країні інакше. Так, наприклад, в Єгипті він називався Озіріс, в Персії — Мітра, у Вавилоні — Таммуз, в Малій Азії — Одоніс, в Індії — Агни, в Греції — Діоніс і т. д. Слід сказати, що всі давні народи повище вичислених країн святкували народження тих своїх богів 25 грудня.

Таким чином казок про христа не треба було творити, бо подібних казок було багато в давніх народів і то задовго до виникнення христіянства. Керівники експльоаторських кляс і їх вірні слуги попи тільки зібрали їх, уложили і приспособили до нових умовин. І тепер христіяни святкують 25 грудня народження христа, який ніколи не народжувався. Також само колись погани святкували народження Озіріса, Перуна, Ягни й інших богів, хоч ті як і всі боги ніколи не родилися і не існували на світі.

РІЗДВО І КЛЯСОВА БОРОТЬБА.

На протязі всеї історії христіянства різдвяні свята і євангелська казка про народження христа завжди мали на вірних сильний вплив, завжди приносили велику шкоду трудящим. В ті свята і разом з тою казкою попи завжди затроювали і досі затроюють голови вірних рабською покорою і рабським послухом. Вони, а також і всі колядники широко підчеркують в різдвяних обрядах, що христос народився в бідній родині, в печері, в яслах. Яке це має значіння? О, релігія тою казкою зміцнює своє вчення, щоби трудящі не думали про свою бідність і про капіталістичні багацтва. Бо ось, мовляв, бачите і бог тримає з бідними. Отже не нарікайте, не боріться і терпіть всі недостачі, так як це робив христос і Лазар, а бог по смерти заплатить вам царством небесним.

Нераз серця трудящих накіпали ненавистю до визискувачів і бажанням скинути їх гнет. Але тут на поміч визискувачам приходила релігія разом зі всіми своїми святами і проповідями й говорила вірним про христа, як то покірно без нарікання переносив він всі насильства, як то він підчинявся земному кесарю і

вчив прощати ворогам. І під впливом таких проповідів, під впливом примірів з життя христа почуття ненависти до визискувачів і бажання пімсти затихали в трудящих і вони далі двигали панський гнет, далі спокійно давали визискувати себе. Це затроювання трудящих релігійним дурманом продовжається досі. А зокрема величезну дозу того дурману попи вливають в голови трудящих в часі різдвяних свят.

РІЗДВО І КАПІТАЛІСТИ.

Різдвяні свята приносять капіталістам подвійну користь: перше — як це ми вже згадали — вони помагають капіталістам затроювати трудящих рабською покорою, а друге — вони дуже підносять їх бизнес.

Час перед крисмесом — це час, коли двері бизнесменських сторів не. запираються, коли капіталісти продають по підвищеній ціні величезну кількість ріжних товарів та. заробляють на тому величезні суми грошей. Тим способом крисмес помагає капіталістам збільшувати їх зиски.

О, крисмес приносить капіталістам неабиякі дарунки. Але працюючих він тільки обдирає і зміцнює духове ярмо на їх шиях. Мільйонам безробітних і їх родинам він не принесе нічого кромі полісменських палок і кромі холоду й голоду та тюрем. Бо крисмес — це свято капіталістів, так як христос є їх бог. І крисмес і христа визискувачі створили для зміцнення свойого визиску і панування. Тому всі клясово свідомі працюючі повинні розкривати ролю різдва, його обрядів і всієї релігії та як найрішучіше боротися проти них.

Орґанізація Кличе Вас!

ДО ВСІХ ВІДДІЛІВ ЖІНОЧОЇ СЕКЦІЇ ТУФРДІМ.

Товаришки!

Наступ пануючої кляси на робітництво в цілім світі стає більше посилений. Кожного дня тисячі робітників і робітниць опиняються на вулиці без куска хліба, без средств до життя. Щодня пануюча кляса затягує тісніше петлю на шиї робітників і робітниць без ріжниці на їхнє національне походження.

Бурҗуазія уживає ріжних способів, щоби придушити робітничий рух. Вона орґанізує всі свої сили, вона наймає зрадників робітничої кляси і тим способом хоче здушити робітництво, щоби надалі могла тягнути вільною рукою ще більші зиски й коштом робітника і робітниці вести гойне, розкішне життя.

Оцей визиск нашого труда відчуваємо чи не найбільше ми, робітниці. Наші зморені діти просять хліба, а серед лютої зими туляться до наших грудей, замерзаючи з холоду.

Фармерів гонять із фармів, які вони десятками літ зрошували своїм потом і кровю. Куди ж іти тепер і в кого шукати притуловиска?

І зараз в оті жахливі дні кличемо: Йдіть до робітничо-фармерської орґанізації! Не надійтеся, що ваші сльози зворушать закамянілі серця визискувачів. Не плачем, а боротьбою треба здобувати право на життя.

Одинацятий З'їзд ТУРФДім визначив місяць грудень на кампанію за членством до ТУРФДім а разом із цією кампанією, йде кампанія за поширенням книжки поміж робітниками на масових зібраннях. В цім місяці книжки можна буде набути дешево.

Ми, зорґанізовані робітниці і фармерки в Жінсекції, мусимо напружити свої сили, щоби придбати в наші робітничі ряди якнайбільше нових членів і членкинь. Нашим обовязком, товаришки, переконувати тих, які стоять ще осторонь робітничих орґанізацій, і переконати їх, що тільки орґанізовано ми зможемо боротися проти пануючої кляси, лише орґанізовано ми виборемо нашим дітям краще нове життя. Без орґанізації ми роззброєна маса, яку дальше можна визискувати і експльоатувати, а наші діти далі будуть ходити на-пів голі і голодні.

Відділи ТУРФДім і Жінсекції провінцій: **Манітоби, Квебек, Онтеріо, Саскечеван, Алберти і Бритиш Коломбії** ведуть грудневу працю шляхом змагань.

Вони змагаються:

За втягнення якнайбільшого числа членства з РЗТ в лави ТУРФДім і Жінсекції;

за придбанням нових членів і членкинь з поза робітничих орґанізацій;

за збільшенням бібліотек по відділах ТУРФДім новими книжками;

за поширенням книжки поміж трудящими масами.

Ми закликаємо всі наші відділи згаданих провінцій, щоби взяли в тих змаганнях якнайактивнішу участь і перевели їх якнайуспішніше.

Тож до праці, товаришки, в місяці грудні! Йдіть в саму гущу робітничих мас і переконуйте їх! Покажіть, що ви свідома частина робітництва, а кожний новопридбаний член чи членкиня до робітничих орґанізацій — це ще один більше жовнір великої робітничої армії. Не страхайтеся перших невдач, а ще з більшим завзяттям беріться до праці, до сповнення великої частини свого обовязку.

До праці, товаришки, всі, а нам йде назустріч велика перемога.

За Центральний Комітет Жінсекції:
А. Сидор, голова. **А. Мойсюк**, секр.

Жахливий Визиск Шангайських Робітниць

Стаття китайської комуністки А. Амо з орґану Китайської Компартії "Червоний Прапор".

У китайській легкій індустрії жіночий пролетаріят становить 70%. Підприємці потроху звільняють з роботи чоловіків і натомість використовують дешевшу робочу силу — жінок та дітей. Більше того, у всіх текстільних фабриках, що належать китайським та чужоземним капіталістам найбільше працює молодих дівчат та дітей, що являють собою не лише дешевшу робочу силу, але й одночасно є цілком беззахисні, безпорадні проти знущання адміністрації.

12 ДО 18 ГОДИННИЙ РОБОЧИЙ ДЕНЬ.

Робочий день на Шангайських текстільних фабриках, як правило, триває 12 годин. Дорога на фабрику й назад додому забирає у робітниці близько 2 годин.

Ніяких перерв у роботі нема, їсти робітницям доводиться підчас роботи, коло машин. Коли це якось відібється на роботі, пильний доглядач одразу накладає штраф і цей штраф вираховують із заробітку робітниці.

Через жахливий бруд і порох на фабриках більша частина робітниць хворі на туберкульозу або на шлункові хвороби. Про найменшу охорону праці, звісно, ніякий підприємець і не згадає. Висмоктавши в робітниці всі сили її просто викидають на вулицю і беруть натомість іншу, — це легко зробити, бо тисячі безробітних стоять коло фабричних воріт.

На багатьох фабриках робітний день триває 16 до 18 годин. Робітниці на цих фабриках починають свій робітний день в 3 год. рано і закінчують в 9 уве-

РЕВОЛЮЦІЙНИМ КРОКОМ ВПЕРЕД.
Червона армія є не тільки армією СРСР, але й армією всесвітньої революції.

чорі. А багато з них ще мусять працювати вдома коло господарства й дітей.

До цього треба додати, що вихідних днів і чергових тарифних відпусток робітниці не мають, а тільки раз на рік, коли святкується новий рік вони мають вільні три дні.

ДОРОЖНЕЧА ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ, А ЗАРОБІТНА ПЛАТНЯ ЗМЕНШУЄТЬСЯ.

Продукти харчування дедалі дорожчають. Основний продукт харчування — риж — подорожчав на 60% і на додаток до цього — постійні штрафи та зменшення зарплати.

По багатьох фабриках нічна зміна починає працювати в 12 год. вночі і кінчає в 12 удень. Наступна нічна зміна для тієї самої робітниці починається через 3 години й триває до 3 години ранку. Якщо при такій роботі робітниця на кілька хвилин задрімає, її штрафують.

На Шангайській фабриці Туши п'ять робітниць в 2-ій годині ночі заснули на роботі — на них наклали штрафу по 20 центів (близько 10 ц. к.) Коли-ж обурені робітниці зібралися в убиральні, щоб поговорити про те, що їм робити, на них паклали штраф у розмірі тижневого заробітку.

За свою каторжну працю робітниці дістають 60—70 центів. Але таких небагато. Пересічний заробіток китайської текстильниці 30—40 центів на день, а є і такі, що одержують 10—20 центів, тобто, вони працюючи надмірно, поволі вмирають з голоду.

Господарі й доглядачі вигадують дедалі нові способи експльоатування робітниць і перетворювання їх на робочу худобу, що мовчки терпить усякі знущання. Кожну робітницю, як вона вступає на фабрику, фотоґрафують і при найменшій "неблагонадійности", при найменшому підозрінні, що вона бере участь в революційній боротьбі, її викидають із фабрики,а на інші не приймають, бо фотоґрафічні картки бунтарок посилають усім підприємцям.

Від кожної робітниці, що вступає на фабрику, вимагають свідоцтва про "благонадійність", що його має видати власник крамниці, будинку або взагалі "солідний" власник.

Їжа китайської робітниці: риж, сушена редька, солона брюквa, смажені боби. Це ще й добра їжа. Одинокі робітниці мусять купувати собі їжу у фабричній крамниці, і підприємці на цьому додатково заробляють.

ЖАХЛИВА ЕКСПЛЬОАТАЦІЯ ДІТЕЙ.

На шовкових фабриках робітний день триває пересічно 14 год. Раніше роботу починали в 6 год. ранком, тепер уже — в 4-ій. Діти, що готують кокони для робітниць, працюють у приміщеннях, насичених гарячими задушливими випарами. Обличчя у них схудлі, старечі.

Нещасні випадки, особливо з дітьми, бувають дуже часто. Щодня діти обпікають собі руки й всеньке тіло.

Часто - густо за найменшу дрібницю б'є їх доглядач. Цілі дні на фабриці чути плач дітей та дівчат. На одній фабриці доглядач облив дівчині руки окропом за те, що вона погано готувала кокони.

Звісно за такого жахливого становища робітниці ніякі утиски не можуть її примусити не брати участь у клясовій боротьбі. Факти доводять, що в страйках жінки часто-густо виявляють більше активности й героїзму, ніж чоловіки.

Ми підемо за прикладом наших сестер з Радянського Союзу і будемо пліч-о-пліч з нашими братами робітниками боротися за встановлення радянської влади в Китаї.

АЛЬПИ МАНДРУЮТЬ НА ПІВНІЧ.

Останній землетрус, який був недавно в південній Німеччині й альпейських краях, зазначився дуже сильно. Багато слабший був землетрус у 1927 р., який засягнув на захід Норимберґію, а на схід угорську долину. Під цей час учені не можуть докладно означити характеру й причин останнього землетрусу. В кожному випадку в наукових кругах вже від довшого часу слідкується неспокійно причини землетрусу на просторі Альп, бо потрясення ці є щораз сильніщі.

Рівночасно стверджено, що Альпи мандрують в північному напрямі. Це може видається і неправдоподібним, але ці обяви" мандрівки Альп" можна легко завважити при будовах тунелів. По обчисленням ґеольоґів, альпейські вершки пересуваються що року кількадесять центиметрів на північ. Ці зміни, невловимі для нашого ока, можуть на протязі кількасот тисяч літ змінити цілковито мапу Европи.

ТУНЕЛЬ ПІД ҐІБРАЛЬТАРОМ.

Комітет, якому доручили перевести студії над можливістю будови тунелю біля Ґібральтару, поробив уже перші пробні верчення, при чому стврдив, що в глибині 250 метрів під поверхнею моря є можливість збудувати відповідний тунель.

УВО -- Спільник Польського Фашізму

Українська Військова Орґанізація і польський фашізм — це не два вороги, а два борці одного і того самого фашістського фронту. Хоч боряться ріжними способами, та борються разом і за спільні інтереси, за рятування капіталізму від загибелі, боряться проти робітничо-селянського руху. Хоч УВО і польський фашізм сваряться і гризуться між собою, та гризуться тільки за те, в який спосіб найліпше затуманити робітників і селян. І може УВО вбити Собінського, а польський уряд заарештувати увівських головачів — то від того не зміниться ні трохи правда. І УВО і польський фашізм боряться спільно проти революційного робітничо - селянського руху, а коли гризуться між собою, то гризуться за першенство і способи цієї боротьби.

Польська фашістська преса зробила для УВО розголос, представила УВО керівником революційного руху. А це тому, бо це був найдогіднійший спосіб ошукати маси. Звести цілу боротьбу мас до роботи "чарней ренкі з Берліна", вмовити, що масові підпали не мають своїх джерел і причин в невдоволені широких народніх мас, це спритна штука. І корисна для польського фашізму. В кожному разі вигідніша, чим признатись і виявити всю правду, вигідніша, бо про всі способи і всі поліційні експедиції і військові вправи можна говорити, що вони не проти народніх мас, а проти "платних аґентів і провокаторів", проти "чарней ренкі з Берліна". В цей спосіб польський фашізм намагається приховати клясове вістря "пацифікаційної" (так це називає уряд) роботи.

СКЛАД УВО.

Українська Військова Орґанізація — як кожна порядочна буржуазна орґанізація — складається з ґенералів, штабів і з рядовиків, що затуманені проводом, йдуть за ними. Цих затуманених рядовиків треба різко відріжняти від увовяцьких головачів, як відріжняється обкраденого від злодія, ошуканого від ошуканця. Ці рядовики складаються переважно з трудящої молоді, що йшла за УВО—шукаючи боротьби за своє визволення, не свідома буржуазних намірів.

Ґенеральний штаб УВО зневажливо ставиться до рядовиків як до темної маси, що має бути погноєм для крожадних плянів УВО, для збройного повалення Радянської України, щоби на її місці збудувати буржуазну Україну — Україну-кольонію міжнароднього капіталу.

Верхівка УВО рекрутується переважно з буржуазних, попівських та куркульських синів, головно інтеліґентів. Є між ними багато бувших старшин Української Галицької Армії, що ще в 1918—19 році навчилися ошукувати та тероризувати трудящих. Повернувши до краю, вони взялись діяльно розбудовувати український капітал. Не має, здається, такого інтересу—від шпіонажі почавши, а на продажі свиней кінчаючи—на якому вони не спекулювали б. А все під кличем: "Свій до свого".

Є в увовяцькій верхівці її

ОБРАЗ ГАЛИЦЬКОЇ НУЖДИ.

Трудяще населення Західньої України живе в страшній нужді і терпить нечувано тяжкий капіталістичний гнет. На картині бачимо бідну селянську хату, а перед нею виснажених селянських дітей, які можуть послужити живим образом селянської нужди в Галичині.

ґрупа старших, що надають політичний і ідеольоґічний тон орґанізації. Ця ґрупа Андрієвських і Коновальців—на взір Мазеп і Чикаленків у СВУ—це духовні батьки УВО.

Та не вважаючи на пестрий склад УВО, це суцільна ґрупа зі своєю програмою, зі своїми своєрідними спогадами роботи. Та про це нище.

ЯКА ЦІЛЬ УВО.

Основне завдання Української Військової Орґанізації—це бойове заступництво інтересів української буржуазії на всіх фронтах, в першу чергу українського фінансового капіталу. Вся бойовість УВО — це бойове ломання клясової й національно-визвольної боротьби західньо - українських трудящих, боротьби за соціяльне і національне визволення, боротьби проти польського фашізму і його вірного спільника — укр. буржуазії.

УВО—вірне своїй програмі, бореться в перших лавах проти революційного робітничо - селянського руху, за врятування капіталістичного ладу в Польщі. Знаючи, що разом з упадком капіталістичного ладу в Польщі загине капіталізм і на західньо - українських землях, знаючи, що революційна хвиля, яка змете польський фашізм, змете й укр. буржуазію—УВО діяльно і бойово підтримує польський фашізм зі всіми наслідками. І якби УВО не говорило—правдою є, що УВО розгромлюючи робітничо-селянський рух — далеко підтримує польську кольонізацію. Не за страх а за совість. Хоч і хотілося би УВО на західньо-українських землях буржуазної України, де український визискувач, фабрикант, поміщик, піп і куркуль були би не підкомандним спільником польської буржуазії, а командним, а паном на всю губу — УВО підтримує ревно польський фашізм.

Підтримує, бо знає, що з його упадком загине для української буржуазії сама можність визискувати трудящих, бо знає, що з загином польського фашізму, загине і українська буржуазія.

За те УВО підготовлює збройні кадри, що разом з міжнароднім імперіялізмом приготовляються машерувати на Радянську Україну.

Провідник УВО Коновалець договорювався з польським міністром Юзефським і Голуфком, щоб створити чотири полки українських яничарів в Польщі проти Рад. України. На що? Про це говорить найкраще само УВО з нагоди процесу в Харкові над українськими контрреволюціонерами з "Спілки Визволення України". УВО оголосило програму СВУ за своє "вірую, від якого не можна відступити ні кроку". Яка це програма, загально відомо. СВУ в програмі мало зворот капіталістам фабрик, поміщикам землі а міжнародним хижакам воєнні борги.

УВО готується до збройного походу через Варшаву на Київ, щоб повалити робітничо-селянську Україну, а збудувати на її місце буржуазну. Буржуазна Україна а тим самим Україна-кольонія міжнародного і польського капіталу—ось ціль УВО.

Така то соціяльна і національна програма УВО.

Р. Драґан.

ПРИСУД ПРОЛЄТАРСЬКОГО СУДУ

Суд над 8-ма провідниками розкритої в Радянському Союзі контрреволюційної орґанізації, яка в спільці з імперіялістами Франції, Анґлії, Польщі, Румунії й інших держав приготовляла напад на Радянський Союз, вже скінчився. Він трівав від 25 листопада до 7 грудня. Дня 7 грудня пролєтарський суд засудив 5-ох з них — Л. Рамзіна, В. Ларічева, Н. Чарновського, І. Калінікова й А. Федотова — на кару смерти. А трьох інших — В. Очкіна, С. Купріянова і К. Ситніна — засудив на 10 років вязниці кожного.

Всім засудженим дано право скористати з просьби до Центрального Виконавчого Комітету СРСР о помилування. Засуджені подали таку просьбу і Центральний Виконавчий Комітет, взявши під уваґу, що засуджені призналися до вини, розкрили пляни своєї орґанізації і покаялися та пообіцяли направити свою дотеперішню контрреволюційну роботу чесною працею, замінив смертні присуди на 10 років вязниці кожному, а іншим трьом зменшив кару з 10 р. вязниці на 8.

Зменшуючи кару Центральний Виконавчий Комітет СРСР заявив, що пролєтарська держава не бажає помсти над побитими і роззброєними ворогами. Це є своєрідним доказом економічної і політичної сили пролєтарської держави.

ДО НАС!

До наших лав, до нас, хто зжився з боротьбою,
Хто сонце покохав і на верхів'я гір
Лише до нього йде й душею молодою
Вже бачить крізь віки його огнистий зір.

Каміння покотить під нашою ходою...
В полуду злиднів бє нестримно полумяр.
Ми йдем, на зміну йдем, ми станемо до бою.
Вже гостро-дзвінко бють години димних кар.

Даремно ворог бє на сполох полохливо, —
Його безсилий дзвін стихає на шпилях...
Ми — діти зорних снів, ми громобуйні зливи.
Нам травень золотий квітками стелить шлях.

В. Сосюра.

НАШ МАРШ.

Що день — то крок! Ми блище до світанку,
ми блище до мети.
Нас йдуть полки,
нас мільйони...
За кроком — крок! Без перестанку
ми будем йти.

Ми всі вперед! Хоча противні хвилі
нам віють на одріз,
ми йдем вперед. —
Нас мільйони...
І кроку нам ніхто не змилить:
ні бог, ні біс.

Що день вперед! Ми в сталь убрали духа,
із прапором в руках,
нас йдуть полки,
нас мільйони...
На бій за кращий день,
із гимном на устах.

Ми всі вперед! Хоча нам бурі й зливи
приділюють терпінь,
ми йдем всі враз,
всі рівним кроком!
В борні, в змаганнях ми щасливі...
І в далечінь
ідемо всі
без жаху і терпінь!...

Дмитро Рупас.

ДІВОЧІ ДУМИ

Почорніли клени, ясені зелені...
А дівочі думи, що з квітами май.
— Ой, та нема вдома хлопця молодого,
тепер сиди, сохни, думай, дожидай!

Та не буду сохнуть, не буду я в'януть,
милий недалеко у військо пішов.
А в війську Червонім, на коні воронім,
там собі пораду і втіху знайшов.

Служи, служи, милий, голуб сизокрилий,
я ції розлуки сумом не лічу.
Замість жартів, вулиць, досвіток та гульбищ,
до лікнепу-школи стежечку топчу.

Протопчу, проторю, зорями прозорю,
розмету, розвію ночі важку тьму.
Хай батьки лютують, хай лають, батькують,
та з нового шляху я їм не зверну.

А коли в просторах, та на рідних гонах,
заграє веселка—літо золоте,
Я тоді, мій милий, з думок витчу килим —
як жито колосить, як гречка цвіте.

Служи ж, служи, милий орле сизокрилий,
я звідси, здалеку, серцем буду чуть,—
як в війську Червонім, на коні воронім
бережеш ти волю і Жовтневу путь.

П. Горбенко.

Існують умовини, за яких примус і необхідний і корисний, і є умовини, за яких примус не може дати жадних наслідків."

Ленін.

Від "білого хреста" до червоного прапора

Спогади Макса Гельца.

(Продовження.)

Як тільки почало сіріти, ми покинули те негостинне місце й подалися далі, без жадної певної мети, намагаючись лише яко-мога далі відійти від кордону. Так як опівдні прийшли ми на те самісіньке місце, звідки вийшли вранці. Тепер ми стали триматися соші, щоб дійти до станції й звідти виїхати на Еґер. По дорозі ми натрапляли кілька разів на військові частини, між ними й на артилєрію. Коли ми спитали чеських леґіонерів, що спочивали над потоком при дорозі, які це вони роблять маневри, вони сказали нам, що це не маневри: вони йдуть до Ґрасліца, на кордон, де мають перешкодити Гельцові, щоб він не напав із своїми людьми на Чехословаччину.

Ми прийшли щасливо до Еґера, а звідси поїхали потягом у напрямку на Пільзен. За кілька станцій до Пільзена ми злізли з потягу щоб переночувати в сільській гостиниці. Там натрапили ми на двох чеських жандармів, тому й спробували переночувати в якомунебудь приватному будинкові. Але люди боялися прийняти нас, запримітивши з нашої мови, що ми з того боку кордону. Ми вже хотіли йти далі, коли бачимо — перед ворітьми зібралося вже з 15 селян і кілька жандармів, що йшли за нами, бо їм уже хтось сказав, що ми — червоноґвардійці.

Я хутенько запер ворота, відскочив із своїм товаришем назад на подвір'я, переліз по драбині через муровану загороду й утік на сусіднє обістя. Коли ми зіскакували з найвищих щаблів, наші переслідники були вже на найнижчих, а тимчасом друга частина встигла вже вдертися воротами в друге обістя, щоб там спіймати нас. Я видряпався знову на мур, а звідти гепнувся в яму, з метр завглибшки, повнісіньку гноївки. Не встиг ще вибратися з неї на землю, як мені на плечі звалився мій товариш, що його вже жандарм схопив був у свої руки. Проте, ми перелізли обидва через тин і опинилися за селом на великому лузі, де вода досягала нам тоді поверх кісток, бо саме була повінь. Наші переслідники були щось із 30 метрів за нами. Скільки пригадую собі, ніхто не стріляв. Почало смеркатися, чому ми були дуже раді. Перебравшися через маленьку річку, ми дійшли до залізничого насипу. Чути було, як за нами перегукувалися наші переслідники й гавкали собаки.

Ми йшли сім годин уздовж насипу. Ніч була холодна, наш перемочений до нитки одяг аж смердів від бруду. Упавши в гноївку, мій товариш згубив шапку й шинелю. Ми не наважилися вже зайти до людського помешкання і коло четвертої години вранці на маленькій станції сіли на поїзд. У Марієнбаді в 7-ій годині вранці зайшов у поїзд жандармський патруль і став перевіряти ваґони. Два жандарми зміряли нас з голови до п'ят і кинули оком на вантажні сітки, немов шукаючи тієї шапки, що її не було на голові у мого товариша. Потім сказали: "Виходьте!" На наші обурені запитання не було ніякої відповіді. Вже потім ми довідалися, що про нас сиґналізовано телеґрафом і телефоном.

Патруль повів нас містом до будинка жандармерії. Я пробував по дорозі непомітно викинути ручну ґранату, що була при мені, але цього мені не пощастило. Прийшовши до жандармерії, ми мусіли віддати свої документи (виставлені на чужі прізвища). Нам сказали, що доведеться чекати, поки надійде відповідь на телеґрафне запитання. Дали нам кави, і ми спокійнісінько сиділи собі за столом, де жандарми щось писали. На стінах висіли карабіни, револьвери й шаблі. Увесь трьохповерховий будинок зайняла жандармерія, зробивши з нього касарню.

Раптом комендант, що писав щось за своїм столом, спитав нас, чи нема при нас зброї. Ми сказали, що ні. Він пояснив нам, що він мусить виконати свій обов'язок і перевести трус. Першого трусили мого товариша, але нічого не знайшли. Настала моя черга. Два жан-

дарми обмацували мої кишені й ногавиці, а комендант придивлявся.

Перед тим я вийняв обережно з кешені яйцювату ґранату і тримав її в стиснутому кулаку, щоб жандарми в кешенях нічого не могли знайти. Але малий, товстий і круглий, як куля, комендант велів мені розтулити руки. Я розвів обидві руки в сторону й розтулив кулаки так, що на лівій долоні побачили всі невеличке начорно лакероване яйце. В той самий момент уніформований оселедець у пікельгавбі скрикнув не своїм голосом: “Бомба, бомба”, зробив військовий поворот назад і швиденько щупаком вислизнув у сусідню кімнату, звідти на подвір'я, а за ним і решта чотири жандарми.

Я стояв стовпом у кімнаті, витягнувши, як під гіпнозою, руки на обидва боки, а ґраната спокійнісінько лежала собі на долоні. Я глянув на товариша, товариш — на мене, і — ані слова. З великого дива в той момент я навіть не міг усвідомити собі, яка неймовірно смішна була ця ситуація. Цілком механічно й повільно я вийшов до сусідньої кімнати, а звідти в коридор. Мій товариш увесь час ішов кілька кроків за мною. Ніде ні живої душі. Ми вийшли повагом сходами вниз, потім на вулицю і вже помалу почала зароджуватися надія, що дорога перед нами цілком вільна. Але не встигли ми відійти й кількох метрів від будинка, як відчинилися в ньому всі вікна, а з них виглянули пікельгавби. Не своїм голосом кричали: “тримайте, тримайте!”, показуючи руками на мене. З другого боку вулиці підбіг до мене шуцман і гукнув: “стійте!”, але я відповів: “ходіть зо мною!”

Тимчасом жандарми набралися знову відваги. Вмить стояло на вулиці 14 чоловіка з карабінами напоготові. Вони раз-у-раз гукали мені: “покинь ґранату”. Не маючи аж ніякого наміру практично вжити своєї ґранати в Чехословаччині, я поклав цю невинну річ на стежці під деревом. Аж тоді, коли я вже відійшов на кілька метрів від ґранати, кинулися на мене жандарми. Тепер маленький товстун був страшно відважний. Йому хотілося мене конче розстріляти. З усіх боків залунали постріли. Але моє напруження вже розрядилося і мене взяв нестримний сміх.

ІНТЕРНОВАНИЙ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ. МІЙ ПЕРШИЙ ГОЛОДОВИЙ СТРАЙК.

Нас пов'язали й перевезли до Еґера. Через два дні мене повели на допит, і я опинився перед двома офіцерами німецького райхсверу та одним дрезденським прокурором, що ідентифікували мене як Гельца. Вони були певні, що тепер я вже в їхніх руках, та й чехословацька влада в Еґері була вже готова того самого дня передати мене німецьким офіцерам і прокуророві. Але в останній момент — я вже був цілком готовий в дорогу — надійшов зустрічний ордер від празького уряду.

Через кілька днів нас шістьох — в Еґері було ще чотири спійманих червоноґвардійців — посадили в окремий поїзд і відправили до Праги. Потяг складався лише з паротяга і двох ваґонів. В один ваґон посаджено нас шістьох і 12 жандармів, у другому їхало, крім цього, ще 30 жандармів.

У Празі тримали наш ваґон майже цілий день на вокзалі, а тимчасом обговорювано в міністерствах, куди нас примістити. Таке пояснення дав мені начальник празької карної поліції. Але я мав таке враження, що нас тримали тут так довго ніби навмисне на те, щоби на нас подивилися в Празі, бо у ваґоні було мов у голубнику. До того ж раз-у-раз допитував нас начальник поліції із своїми сердюками.

Коли мені все це набридло, я сказав йому, хай називає він мене хоч Ґец фон-Беріліхінґен, і показав йому плечі.

З Праги переправлено нас до Їчін, а звідти ми вже пішли пішки до в'язниці в Картгавс.

Тут поставлено мені, в зв'язку з ґранатою в Марієнбаді, обвинувачення (загроза вибуховим матеріялом). Нас тримали інтернованими в Картгавзі 4 місяці. Примістили в окремому будинкові. Коло нас вартували леґіонери з баґнетами нагостро. Надворі панувала страшенна спека (це було в травні — червні), але в камерах був такий холод, що я день і ніч не скидав з себе шинелі. До того ж голод давався взнаки. Той дивний і страшний холод пояснювалося тим, що камери у в'язниці — це був якийсь старий манастир, де мури мали 2 метри завгрубшки, — не опалювано і з масивних мурів ще не вивітрів зимовий холод.

Харчі були не погані, але їсти давали так мало, що людині годі було тим жити. Спочатку ми не мали ніякої змоги діставати додатковий харч. Згодом почали турбуватися нами їчінські орґанізовані робітники. Останні місяці жилося нам уже досить добре.

Для юридичних порад, так саме для зносин з урядовими установами в Празі треба було нам знайти такого адвоката, що знав би чеську мову. Соціял-демократичний член міської думи і купець Голіят з Їчіну порекомендував мені цілком певного соціялістичного їчінського адвоката Абля. Той юрист радо згодився взяти на себе оборону мене і решти 23 інтернованих. Вже підчас першої своєї візити він хотів знати, хто йому платитиме за його працю, бо ця справа мабуть коштуватиме дуже багато грошей. Я сказав, що я зв'яжуся з партійними орґанізаціями в Саксонії і вони йому вишлють потрібну заплату.

Перед самим розпущенням Червоної армії Фалькенштайнська виконавча рада, де я головував, розмістила у ріжних місцях партіями по 50 — 200 тисяч марок тих неззужитих ще грошей, що їх дали контрибуції, накладені на фогтландських промисловців. Зроблено так на те, щоб гроші не потрапили до рук райхсверові. А було їх щось з ¾ мільйона марок.

Ми зв'язалися поштою з тими фогтландськими товаришами, що були ще на волі, й доручили контрабандно переслати нам через кордон дружиною заарештованого зо мною товариша чималеньку суму. Цій жінці передано в Саксонії 115 тисяч марок. Вона сховала гроші за пазуху і коло Градліца перейшла кордон без пашпорта. Сідаючи на поїзд, що мав її перевезти до Еґери, а потім до Їчіна, вона зомліла від великої кровотечі і її віднесено на вокзал. Тільки через те, що вона не розгубилася, чеські митні урядовці не відібрали у неї підчас того нещасливого випадку грошей і листів. Щасливо привезла вона гроші і листи до Їчіна і, прийшовши раз до в'язниці відвідати свого чоловіка, непомітно передала їх йому. Дружина мого товариша і моя дружина вирішили, що краще переховувати гроші у нас у в'язниці, ніж у маленькій чеській гостиниці, де вони оселилися. Товариш передав мені коверту, а в ній 115 банкнотів по тисячі марок. Мені припало важке завдання сховати ті гроші так, щоб вони підчас щоденних ревізій по камерах не потрапили до рук доглядачам.

Одного дня цілком несподівано викликано мене з камери. Кілька урядовців трусили мене, а решта нишпорили в камері. Я тримав гроші у внутрішній кешені в своїй куртці, і коли урядовець простяг руку за грубою ковертою, я вже не бачив жадної змоги врятувати наш скарб. Але я пояснив, що це лист до мого адвоката і я не хочу цього листа давати йому в руки. Доглядач дав себе обдурити. Тепер ми могли частину цієї суми вжити на покриття гонорару адвокатові та зв'язаних з процесом витрат.

Решту грошей, щось із сто тисяч марок, я передав потім у запечатаній коверті підчас мого нелеґального перебування в Відні центральному комітетові Комуністичної Партії Австрії, де саме в ті дні був і Павль Леві, тодішній голова КПН.

В Картгавзі, крім дев'ятьохсот карних чеських в'язнів, було ще двацять чотири фогтляндських червоноґвардійців. Їх там інтернували, а потім мали видати або вислати до Німеччини.

Цілий день дзенькали на подвір'ях кайдани, що ними сковувано в'язнів. Там було немало й таких, що мусіли волокти понад півцентнера кайдан і до того ж важко працювати.

(Далі буде.)

УЛЬТРАФІОЛЕТНЕ СВІТЛО ДЛЯ МАЛП.

Адміністрація лондонського зоольоґічного саду заосмотріла малпячі мешкання в лавки, які огрівається електричністю, бо ті жиючі "протопласти людського роду" є дуже вразливі на зміни температури, а перестуда у них кінчається смертю.

Вікна малпячого дому мають шиби зі скла, званого "віта". Це скло перепускає ультрафіолетні проміні. Вчені після цілорічних дослідів переконалися, що малпи, окружені від гори до долу такою штучною підзворотниковою атмосферою, рідше нездужають і довше жиють.

ВЕЖА ВІТРІВ.

Інжинір Купард кінчить будову т. зв. вежі вітрів. Буде це спеціяльно сконструований залізний димар, який ловитиме всі принагідні струї воздуха. При їх помочі обертатимуться кола електричних ґенераторів і тим способом можна буде витворювати енерґію зовсім за дармо. Помисл інж. Купарда збудувати т. зв. вежу вітрів — це один з найновіших помислів заступити вугілля воздухом.

А є у Вас Гроші?

(З книги "Італія на долоні")

Над самісінькою головою касирші кіна на Via Roma висить табличка з розцінкою місць. Розцінку написано по европейському чистобілою фарбою на сірому фоні.

Ви можете дивитися на неї скільки завгодно, можете, навіть перепитувати в касирші про ціну місцям. Та коли ви протягнете руку з грішми у маленьке шклянне віконечко, не сказавши, яке саме місце ви хочете купити, вона сумлінно відріже квиток першого місця.

Ви розкриваєте рота, намагаючись сказати, що 6 лір за квиток 1-го місця платити не можете, бо ви звичайний робітник і заробляєте всього 10 лір на добу, але кільця гострих блискучих ножиць вже категорично розійшлися і гроші треба платити категорично. Коли ж ви хоч слово скажете про це, касирша ласкаво відповість:

— У кого немає грошей, тому немає й кіна...

Коли ви хочете піти до кіна, ви мусите мати гроші. Ви хочете мати гроші, але ви звичайний робітник і заробляєте (коли ви саме той один з десяти, що потрапляє на роботу) всього 10 лір на добу.

Добре одягнені й угодовані синьори чоловічого й жіночого роду, не запитуючи про ціну, беруть квитки.

Вони повільно увіходять до салі й сідають там, де їм подобається. У них квитки першого місця й сидіти їм дозволено скрізь де душі завгодно.

Всі сидять тихо, чекаючи початку сеансу.

Та він починається незабаром. Світло гасне, як і в нас. Але зовсім не подібні до наших, з'являються реклями. Реклямують все: кальоші й короля Вікторіо-Емануеля третього, одекольон і міністра фінансів, Муссоліні й фінки знаменитої фірми "Інк". Реклямують усе, за що платять гроші й за що дякує уряд.

Публика дивиться тихо, не перечитуючи в голос написів.

Це було б некультурно.

Італія — "культурна" країна.

Починається кіно-журнал. Зміст його шовіністичний. Зміст його — більше того — аґітаційно-шовіністичний і зовсім не незрозуміло, чому аґітує італійське кіно дрібних буржуїв в першу чергу, коли серед робітників, місце з їхнього погляду "тонше" й прорватися воно може швидше.

Правда, далі вам стає зрозумілим, що картину побудовано на сатиричному висвітленні подій за кордоном.

Це вже — розвага.

Розважатися має право тільки буржуазія.

Італія — країна фашізму.

Фашізм — кольонізатор.

Розважатись можна пристойно посміявшись

В КАПІТАЛІСТИЧНОМУ СУДІ.

Полісмен привів до суду заарештовану на пікетовій лінії молоду робітницю.

Суддя: Що за провина?

Полісмен: Образа й побиття. Вона напала на мене.

Рис. з "Ню Месес" — Г. Ґелерт.

над неґрами й австралійцями.

Ось висувається замурзане неґрове обличчя з-за бліндажу. Це — імперіялістична війна. Навкруги рвуться знаряди — неґри ховаються по кутках окопу. Їх кілька чоловіка. Знаряди навкруги рвуться — до окопу надходить італійський салдат — "білий" — і забирає їх усіх голими руками.

Ну да: неґри зовсім не можуть встояти проти "білого". 10 неґрів проти одного. І цей один "білий", символ капіталу й диктаторства фашізму забирає всіх голими руками.

Мрія солодка, що й казати. Можна розважатися хоч увечорі в затишному кіні, думаючи про "переляканих, некультурних і нездатних серйозно боротися" неґрів.

Але — кольонії горять повстаннями.

Неґри — протестують кулаком.

Це не в кіні, а в житті.

Це — не сміх, а факт.

Вони починають протестувати і в кіні. Екран темнішає від напливу.

На екрані неґри знову.

Вони чомусь, зовсім невідомо чому, опинилися в цирку. Вони ікають. Вони ховаються від "білого". Вони бояться "білого", як вогню. "Білий" символ сили, цивілізації. Так собі цю справу уявляють італійські кінематоґрафісти чи, власне, ті, хто примушує їх так уявляти.

Очі "білого" страшні, як фашізм.

Неґри довго шукають захисту під високими стінами цирку. Та врешті вони додумуються до розумної витівки.

В циркових убиральнях лежать опудала ослів. Неґри швидко витягають солому і ховаються в костюми цієї "хитрої" тварини. Вони стоять мовчки, рідко й грубо по тваринному ворушачись в ній.

Але — очі "білого" проникливі, як світло.

Але — кулак "білого" важкий, як фашізм.

Салдат, символ сили й цивілізації лякається тварини, але відразу схаменувшись і зрозумівши, що це ж звичайнісінькі собі осли, хапає рушниці й випускає цілу обойму в них. Осли падають мертвими. Спочатку задня частина, потім голова, бо ж в них по кілька неґрів. І коли "білий", сміючись та потішаючись, зриває шкіру з негідної тварини, він бачить, що там прокляті неґри.

Неґри гинуть не обороняючись.

Неґри — не можуть захищатись.

І взагалі вони — осли.

Саля регоче. Саля реве — тихо, але всім "нутром".

Неґри лежать, а "білий" стоїть однією ногою на їхніх спинах. Він переміг навіть позою.

Але кольонії горять повстанням.

Неґри — протестують кулаками.

Неґри — перемагають.

І це не в кіні, а в житті.

Про це механік не дає можливости задуматись задоволеній авдиторії. Вона встигає тільки щиро посміятися з "ослів" і щедро вихвалити свого героя "білого".

Світло міняє напрямок.

На екрані знову реклями кальош і короля Вікторіо Емануеля третього, одекольону Коті і міністра закордонних справ Італії, Муссоліні й фінських ножів найславетнішої фірми "Інк".

Все це ви можете побачити, коли в кишені вашій дзвенять срібні монети в достатній кількості.

У кого немає грошей, тому немає кіна.

Та власне, ні ми не шкодуємо, ні італійські робітники не гублять від того, що дуже рідко потрапляють на подібні видовища. Найкраще було б, коли б це "мистецтво розважатися" залишилося зовсім при його творцях.

Сава Голованівський.

Неаполь, вересень 1930 р.

КОЛИ ЛАГІДНИЙ СЛОН РОЗСЕРДИТЬСЯ.

Як відомо, слон має дуже лагідну вдачу і з ним бавляться навіть малі діти та виробляють йому збитки. Але коли його розгнівати, він також показує роги. Ось недавно у місті Поневежу на Литві стався такий випадок: Там перебувала менажерія, в якій між іншим показували слона. Слон позваляв оглядати себе людям на потіху, зі стоїцьким спокоєм приймав усякі збитки та штуки, які з ним виробляв директор менажерії, та тішився, коли діти давали йому через крати ріжні дарунки. Але дозорець щось загнівався на слона і вдарив його залізною штабою по голові. Розлючений слон станув в обороні своєї гідности, схопив дозорця трубою і кинув ним до землі. Потім з лютим ревом кинувся на клітки, де було 5 львів, і розбив їх так, що всі льви вискочили аж на вулицю. Слон схопив одного медведя трубою, кинув під ноги і роздавив на смерть, хоч медвідь поранив його. Льви, опинившись на вулиці, загризли одного коня, а коли поліція вбила одного з них, льви погнали за поліціянтами, які мусіли скритись у будинках. Поліція, стріляючи львів крізь вікна, вбила ще трох львів, а два втікли до ліса.

Українська Пролєтарська Література

Доповідь тов. Микитенка на другій світовій конференції революційної літератури.

— Українська пролєтарська література — розпочинає свою доповідь тов. Микитенко — своїм буйним розквітом, своїми зв'язками з широкими масами пролєтаріяту та найбіднішого селянства, своїми зв'язками з пролєтарськими літературами усіх народів СРСР і своїм об'єднанням з світовою революційною літературою зобов'язана тим сприятливим умовам розвитку, що є наслідком Жовтневої перемоги пролєтаріяту СРСР.

Лєнінське розв'язання національного питання від комуністичної партії — це не лише умова, що забезпечує буйний розвиток усіх національних літератур Радянського Союзу, це головна рушійна сила їхнього розвитку, який веде через національні форми до найвищих ступнів соціялістичної культури. Тому цілком природньо, що українська пролєтарська література могла розвиватися, лише переборюючи всілякі вияви українського буржуазного націоналізму та великодержавного російського націоналізму.

Українська революційна література може похвалитися не однією перемогою на цьому шляху. Репрезентована своїм пролєтарським сектором — орґанізаціями ВУСПП і "Молодняк" — вона разом з усіма пролєтарськими літературами СРСР входить до всесоюзного маштабу пролєтарської літератури ВОАПП. Вона разом з усією міжнародньою армією революційних письменників, під одним революційним прапором боротиметься далі проти світового капіталу, за світову пролєтарську революцію.

Які шляхи розвитку української пролєтарської літератури?

Українська література XX сторіччя має досить поважну спадщину від світової буржуазної культури. Постаті Григорія Сковороди, Котляревського, Панька Куліша є виразні постаті на тлі европейської буржуазної думки. Письменники Тарас Шевченко, Михайло Коцюбинський, Леся Українка, Володимир Винниченко (на першій порі своєї творчості), і нарешті Іван Франко внесли в українську літературу вельми цінні скарби.

Жовтнева українська література вважає Тараса Шевченка і Івана Франка за своїх найближчих попередників.

Якщо поет-бунтар, палкий аґітатор проти російського царату з його ганебним кріпацтвом, Тарас Шевченко був поетом-співцем, то Іван Франко, що писав про робітників і селян, але писав про них для інтеліґенції, був уже не співцем, а фахівцем, майстром, поетом думки.

Він один з перших у світовій літературі почав опрацьовувати робітничу думку. У своїх оповіданнях Франко малює каторжну долю західньо-українського пролєтаріяту. Тепер Західня Україна перебуває у мільйони раз гострішому становищі, під чоботом польського фашізму. Сучасні поети Західньої України повинні особливу увагу звернути на Франкові слова про те, як треба будити думку трудящих.

В той же час частина передреволюційного українського активу, як Олесь, Воронний, Чупринка, Винниченко стали проти інтересів українського пролєтаріяту і найдрібнішого селянства. З них — хто подався до еміґрації (Олесь Вороний), хто до лав активної контрреволюції, як Чупринка, а хто на командні пости контрреволюційної петлюрівщини (Винниченко). Друга частина з них пішла частково у внутрішню еміґрацію, в реакційні націоналістичні течії.

Розповівши про найлівішу дрібно-буржуазну течію українських футуристів на чолі з Мих. Семенком, тов. Микитенко говорить: 1918 року на літературному полі виступає перша фалянга пролєтарських письменників, активних борців за пролєтарську революцію. Їхні імена вкриті славою геройства. Це були Василь Чумак, Михайличенко, Василь Блакитний й ін. Жадного з цієї фалянги перших хоробрих немає сьогодні серед нас. Тяжкими, надто коштовними жертвами, вкритий шлях розвитку пролєтарської літератури на Україні.

Вже на початку 1923 року Василь Блакитний зібрав у Харкові всі найкращі літературні кадри. Так утворилася перша всеукраїнська спілка пролєтарських письменників "ГАРТ".

Але, як це передбачав Блакитний, перед труднощами відбудовного періоду не всі гартівці виявили себе за стійких революціонерів: не всі змогли в оточенні непманів бути незламними пролетарями. Того часу треба було зберегти твердий пролетарський світогляд, боротися з націоналістичними спробами сільського куркуля та міського непмана, боротися з ідеольоґією Устряловщини, перемогти отруйний вплив троцькістської опозиції. І ось, розпочалася диференціяція серед гартівців, а після смерти Блакитного "ГАРТ" припинив своє існування.

Особливо треба відзначити ще одну літературну орґанізацію на Україні — всеукраїнську спілку селянських письменників "ПЛУГ", на чолі якої став тов. С. Пилипенко. Вона відограла в історії українського революційного літературного руху величезну ролю і тепер провадить далі свою творчу роботу. З її лав вийшли такі визначні революційні пролетарські письменники України, як Головко, Петро Панч, Божко, Панів і ін.

На той час припадає і відомий виступ М. Хвильового з його листом до літературної молоді. Запропонувавши вчитись, тов. Хвильовий заадресував українську революційну літературу до так званої "психольоґічної Европи". Тов. Хвильовий цілком льоґічно поглиблював тягар своїх політичних помилок й гаслами відриву української літератури від російської, боротьби двох культур — російської й української. Все це набуло назви "хвильовизму". Ідеям хвильовизму 1926 року дано рішучу відсіч. Сам тов. Хвильовий відмовився від цих ідей, засудив їх і бореться з ними.

Того ж таки часу тов. Хвильовий і його спільники орґанізували "ВАПЛІТЕ". Надзвичайно цікава і повчальна та еволюція до буржуазного мистецтва, що сталася у зазначених "вільних академиків". Один з них пише їдкі сатири за радянські будні, другий намагається довести, ніби вчений буржуазний неоклясик дорожчий для революції ніж десять пролетарських початківців-поетів, третій створює своєрідну добу "Народнього Малахія".

Боротьба за пролетарську літературу точиться далі. У Києві, Одесі залишилися гартівські орґанізації. В Харкові лишився один тов. Коряк, що не пішов в ногу з вільними академиками. Крім того, в Харкові та Києві утворено бойову комсомольську літературну орґанізацію "Молодняк'", на чолі з Усенком, що стала на непримиренну позицію до Ваплітe. Всі ці сили разом утворили орґбюро першого всеукраїнського з'їзду пролетарських письменників.

На початку 1927 року на першому всеукраїнському з'їзді пролетарських письменників разом з представниками робкорів і низових гуртків, утворилася всеукраїнська спілка пролетарських письменників — ВУСПП. Цю спілку утворено на клясовому принципі інтернаціоналізму. Вона об'єднала у своїх лавах не тільки українських, а й також російських і еврейських пролетарських письменників, що працюють на Україні. Під проводом комуністичної партії, в боротьбі з Ваплітe і іншими ворожими пролетаріяту літературними уґрупованнями, ВУСПП творчо і ідеольоґічно зростала.

Далі тов. Микитенко характеризує велику роботу, що її проробили національні секції ВУСПП — російська і еврейська. Члени російської секції беруть активну участь у призові ударників літератури, дали чимало значних пролетарських творів. Такі ж досягнення має і еврейська секція.

Є ще ціла армія поза-ґрупових письменників, які бажають довести пролетарському суспільству, що в них стався ідеольоґічний перелам. Вони орґанізують свій друкований орґан "Літературний Ярмарок". Але в багатьох випадках ця продукція, на жаль, була безпосереднім продовженням продукції Ваплітe. Нарешті, позаґрупові письменники кидають "Літературний Ярмарок" і створюють нову орґанізацію "'Пролітфронт".

Ця орґанізація почала свою роботу правильно, визнавши ВУСПП і "Молодняк", за своїх політичних спільників, заявила про свою готовість боротися з ворожою пролетаріятові ідеольоґією. "Пролітфронт" встановив щільні зв'язки з харківським пролетаріятом і має вже в цьому чималі успіхи. Але було б бажано, щоб роботу "Пролітфронту" на харківських заводах будувалося на принціпах пролетарського обєктивізму, а не на ґрупових принціпах, що спостерігаються в його роботі.

Давши ще характеристику "Нової Ґенерації" і "Аванґарду", тов. Микитенко говорить далі:

"ВУСПП дійно зв'язується з робітничою масою і українські пролетарські письменники, беруть найактивніщу участь у соціялістичному будівництві. ВУСПП орґанізувала ударну бриґаду, мобілізувала всіх своїх членів на вугільний і колгоспний фронти, орґанізувала сітку гуртків на заводах м. Харкова, на Дніпрельстані, Тракторобуді, Криворіжжі й ін. містах.

Тов. Микитенко закінчує свою доповідь словами:

— Товариші можуть бути цілком певні, що українська секція міжнародного бюра революційної літератури, об'єднана з пролетарськими літературами усіх народів СРСР утворить зразки, гідні уваги всього Союзу РСР, гідні уваги пролетаріяту цілого світу, гідні стати за надійну зброю в останніх боях пролетаріяту проти капіталістичного світу. за світ комунізму" (бурхливі оплески).

"СНЕП ШАТС"

РЕЖІСЕР НА КОЛЬОНІЇ.

Він є один з найсвідоміших і найактивніших передових членів наших орґанізацій. Його вибірають на річних зборах відділу ТУРФДім, часом вибірають його на зборах драмгуртка, а часом згори призначує його заряд, в якім цей самий режісер виконує найбільше праці.

До орґанізаційно-освітнього комітету, до мисткому, до базаркому, до прескому, до шкілкому — всюди він належить, а поза те все він ще є інструктором обох під-відділів Секції Молоді, інструктором відділу Жінсекції, секретарем відділу РЗТ та робкором всіх орґанізацій, які містяться в УРД.

Ну, коли ухвалять вичистити будинок, або прокопати ширше пивницю, то цей самий режісер мусить виконати свій обовязок перший, бо він передовий член. Не прийде він до цеї праці, то зараз буде й нарікання: "Він чому не прийшов? Всі мають працювати нарівні!"...

Промовляти на концертах на концерт-мітінґах, на робітничих святах, давати лекції, писати про це все до ґазети має режісер, бо інші члени оправдуються тим, що вони ще **"цего ніколи не робили".**

Та вже найголовніше вистави штук. Коли прийдеться йому роздавати ролі, то приходить до плачу, а як вже роздасть, то таки дійсний плач.

Останнього разу повіддавали свої ролі один товариш і одна товаришка. Режісер вже не знає, чи їм давати ролі другим разом, чи ні. Бо вони не подали ніякої причини. Переслали дітьми і на тім кінець. Ці самі аматори, як не дістануть один-два рази ролів, то відтак скаржуться перед другими аматорами, що режісер "чомусь нас обминає".

А ось на пробі: призначена година, а аматорки нема. Чекають пів години, годину й ледво дочекалися.

— Я троха спізнилася, бо...

— То нічого, — перебиває режісер. — Ідіть на сцену, бо ви перші виходите.

— Ви, товаришу, залізна людина, — шепоче симпатично аматор.

— Чого ви так думаєте?

— Та я сварився би, насипав би "гела", а ви такі спокійні.

— Як я посварив би, то лишить. Треба бути спокійним.

Проба починається годину пізніше.

Суфлер: "Андій працював цілий день".

Аматор: "Андрій працював цалий день".

— Не кажіть, товаришу "цалий", а кажіть так, як суфлер говорить: "цілий", — справляє режісер.

— То всьо одно.

— Ні, то не є всьо одно. В штуці треба говорити чистою українською мовою.

Суфлер: "Щоби"...

Аматор: "Жиби"...

— Прошу, товаришу, кажіть за суфлером, — мішається режісер.

— А я ніби за ким говорю?

— Такого слова, як "жиби" немає в україн-

ській мові. Навчіться вживати слова "щоби" замість "жиби".

Аматор покинув сцену і лише в дверах сказав: "Над мною ніхто не буде босувати!"...

Але режісер має одного "спер мена" і той зараз заберає місце. Приходять до половини проби і аж тоді виявляється, що ще бракує одної аматорки.

— Де Софія? Хто грає ролю Софії? — питають режісера аматори.

— Та ж товаришка Недбала.

— А де ж вона? Зле, що ви до цеї пори не доглянули, що її нема.

Пропустили її ролю. Вона приходить перед скінченням проби.

— Що сталося? Чому так пізно? — вже сердиться режісер.

Аматори і аматорки всі в голос сміються з режісера, що він злосний. Товаришка Недбала бачучи за собою симпатію аматорів й аматорок сміється й собі. А режісерові приходить до плачу.

— Та я не приходила, бо я не буду грати цеї ролі.

— Та чому?

— Я того вечера, коли гратиметься ця драма, маю запрошення... ні, я, знаєте, маю поїхати до сестри... Так, до сестри, бо вона хора...

— Чому ж ви не повідомили мене скорше, щоби я міг був пошукати когось іншого?

— О, та ще найдете собі.

— **"Собі"** найду...

По відогранню представлення, цей самий режісер написав рецензію до ґазети. Похвалив всіх аматорів. Вичислив їх з осібна, а режісера трохи скритикував (самий себе) за деякі технічні недостачі на сцені. Під рецензією підписався "Присутний". Аматори і аматорки читають рецензію, а критику режісера все підсувають режісерові під ніс та посмішкуються.

Бідний той режісер! Я вповні співчуваю йому і вірю, що всі режісери співчувають йому.

Щоби найкраще можна розвивати дійсне робітниче мистецтво, то перше всего треба яких двацять—двацять пять добірних і здисціплінованих товаришів і товаришок, любителів робітничої штуки і пісні. До цего здисціплінованого драмспіргуртка додати доброго режісера, але лише такого товариша, який вільний від всякої іншої орґанізаційної праці. Який міг би віддати всі свої сили лише для постановки штук. От тоді в нас розвивалося б дійсне робітничо-фармерське мистецтво.

Цего можна добитися, тільки треба розділити орґанізаційну працю на все членство, треба його втягнути до цеї праці. І вже крайна пора зробити так.

Драпака.

РЕКОРД ТРУСЛИВОСТИ.

Рекорд трусливости здобув на світі Фріц Бабель з Мінхену. Десь біля 20 року життя він довідався, що інфлюенца є дуже небезпечною, а навіть смертною недугою. Лякаючися, щоби не занедужав на ту небезпечну хоробу, трусливий Бабель поклався до ліжка і так перележав 60 літ. В 80-му році Бабелевого життя робітник відчинив вікно в кімнаті, в якій лежав маняк. Думка, що при відчиненому вікні може простудитися і занедужати на інфлюенцу — сильно перелякала старця і він нагло помер на удар серця.

НОВА ХЛІБНА РОСЛИНА.

"Пролетарська Правда" повідомляє, що селекційна станиця в Білій Церкві після 4-літніх дослідів В. Лебедева найшла спосіб перехрещувати жито з пшеницею так, що можна витворити нову хлібну рослину, щось посереднє між житом і пшеницею. Ця рослина в дальших поколіннях утворить зовсім новий вид рослини і не повернеться до форм жита чи пшениці. На білоцерківській селекційній станиці вже засіяно 1,200 зерен нового виду рослини. Проф. Лебедев видає книжку про спосіб схрещування жита і пшениці.

ВОЄННИЙ ДОВГ АМЕРИКИ.

Величезний воєнний довг Америки, що дійшов був свого вершка з кінцем серпня, 1919 року, і виносив тоді $26,596,701,000 поменшився з того часу, тобто протягом одинацять років, більш як в одну третину.

Департамент скарбу оповістив недавно, що з днем 31 серпня цього року державний довг становив $16,187,636,-000. Ця сума складається майже виключно з внутрішніх позичок, тобто з бондів і довжних цертифікатів, що були видавані кількома наворотами підчас війни.

В ЕВРОПІ ГОВОРЯТЬ 125 МОВАМИ.

Чехословацький статистичний уряд обчислив, що в Европі люди говорять 125 мовами. Найбільше людей говорить німецькою мовою, бо аж 80,203,000, на другому місці стоїть мова російська — 70,254,000 дальше йде мова анґлійська — 47,000,000, італійська — 41,807,000, французька — 39,245,000.

ВИХОВУВАННЯ ДИТИНИ

Майже немає сім'ї, немає дитини, щоб виросла без бійки та без лайки: завжди батьки скаржаться на неслухняність дітей, на розбишацтво й завжди з покоління в покоління знають одну науку: бити та так, кажуть, бити, щоб памятала. Не маємо ми тут, на жаль, місця докладно про це розповісти та розказати про ті каліцтва, що є наслідком такої "науки" (каліцтво й тіла й душі дитячої).

Часто-густо гадають, що виховування дитини починається в школі. А це помилка. Тільки в шкільні роки починати виховувати дитину пізно; дитина вже набула багато шкідливих звичок, і треба багато сил та часу, щоб відучити від них дитину. Один учений каже, що коли почати виховувати дитину через місяць після народження, то й тоді можна спізнитися. Виходить, що виховувати дитину треба починати з перших днів по народженні. Найбільше дитина привчається до порядку в житті, до того, що все те робиться, що вважають за корисне старші, тобто до самодисціпліни, водночас з тим, коли вчасно дитину годувати, купати, класти спати й т. інш. Все це робить дитину витриманою, дитина привчається коритись порядкові та й тим, хто її доглядає, тобто дорослим. Щоб дитина правильно розвивалася, їй з перших днів народження потрібно рухатися, і то більша потреба рухатися, що більше сил набирає дитина, що старша вона. Здорова дитина не може сидіти спокійно; їй хочеться робити щось, виявляти себе, бігати, ходити, гомоніти. Діти граються, і на цім навчаються справжнього життя; граючись, дитина спокійна, не турбує нікого і потім добре їсть та спить. Ніколи не можна заважати дитині у грі, відривати від неї, перешкоджати, бо це нервує дитину і вона стає неспокійна. Батьки повинні зрозуміти, що гри та цяцьки, то не примха дитини, а потреба, й отож по змозі турбуватися, Щоб у дітей були хоч будь-які цяцьки. Добираючи для дитини цяцьку, треба зважати на те, щоб її можна було добре вимивати, щоб не дряпала, коли дитина випадково піднесе її до рота.

Немовляткові перших місяців по народженні за грашку можуть бути звичайні кольорові кульки, що їх чіпляється над ліжком дитини. Спочатку дитина тільки дивиться на них, а пізніше намагається взяти їх рученятами й за цим проводить іноді цілі години, аж поки засне міцним, спокійним сном. Коли дитина підростає, їй роблять кольорові м'ячі, хоч би й з матерії. Треба тільки стежити, щоб дитина не брала їх до рота та не смоктала. Коли дитина вже сидить, то за цяцьку їй можуть бути й такі звичайні речі, як ложечка чайна тощо, аби тільки вона не шкодила дитині та щоб дитина не проковтнула її. Дитині 2—4 років можна купити, чи й самим зробити ріжні формочки для гри з піском, маленьку деревляну лопатку, тачечку чи возик і т. д. Ці невеликі витрати збережуть багато часу батькам і створять можливість дитині вирости спокійною, витриманою людиною.

Велике значіння у вихованні має, як поводяться батьки з дітьми та поміж себе. З дітьми треба поводитися яко мога спокійніше та рівніше. Треба й приголубити дитину; ніхто так, як дитина, не потребує ласки та любови. Але не слід завжди пестити дитину та потурати їй. До того ж ні в якому разі не слід кричати на дитину, лаяти її, а тим паче бити. Це тільки нервує дитину, дратує та спричиняє непокору.

Розумною розмовою лекше переконати дитину, ніж лайкою та бійкою. А коли вже нічого не вдієш, треба спокійно, не виявляючи свого хвилювання, домогтися один, другий, третій раз того, щоб було так, як ви сказали, і дитина зрозуміє, що треба слухати. Взаємини батьків поміж себе надто відбиваються на дітях; там, де батьки живуть тихо й мирно, в тій сім'ї, де не чути лайки, там і діти спокійні, не лаються, не б'ються, слухають та поважають батьків. У тих же сім'ях, де панує сварка, лайка та бійка,

діти неслухняні, з усіма бються, лаються і на все життя пройняті тим злим та тяжким оточенням, що лягли на серце з дитячих років. Не менше важать також розмови батьків з дітьми: діти 2—3 років люблять сами багато говорити, розказувати, а ще більш питати. Ніколи не можна відштовхувати в такий час дитину; треба мати терпіння вислухати та дати належну правильну відповідь. Буває й таке, що, мовляв, часу вільного немає. Але ж не раз доводиться бачити, коли в неділю чи в інше свято матері сидять не вулиці та розмовляють поміж себе, а дітям і тоді не віддають належної уваги, проганяють геть, щоб не заважали. Треба памятати, що діти переймають все у батьків; коли з дитиною поводитися брутально та недбайливо, то її вона так само поводитиметься з усіма і насамперед з тим, від кого навчилася.

Виховувати дітей — це справа надто важлива. Ясна річ, що родичі повинні вчитися виховувати дітей, вчитися з робітничих ґазет, журналів і книжок та з життєвої практики. Байдужно відноситися до виховання дітей рішучо не можна.

Шляхи Континентів

Учені вже довго займаються справою фалдування поверхні землі, повставання височезних гір і глибоких яруг, глибоких щілин, що сягають до 10,000 метрів у морських глибинах. Досі думали, що шкаралупа (поверхня) землі корчиться наслідком постепенного вистигання. Так повстали гори. Але ця теорія поважно захитана. В 1918 році оголосив учений Веґенер теорію, яка простіше пояснює цілий ряд ґеольоґічних явищ. Історія землі (ґеольоґія) виказує, що на багатьох полосах, на яких жиють люде, і які то полоси вважають континентом (сушею), давніше було море, що сягало тисячі метрів глибоко. На найвищих шпилях світу є скелі, в яких подибується морські закаменілости. Навіть під вершком гори Євересту підчас експидиції полковника Босса відкрито скелі, в яких були сотворіння, що давно жили в морі. І навпаки: нинішні морські дна були давніше сушею, а конфіґурація земського ґльобу, розложення вод і континентів від століть улягали й улягають змінам. Справу існування Атлянтиди (яка лучила Европу з Америкою) схожість фавни Південної Америки й Африки, Австралії та Мадаґаскару зрозуміємо краще, як колись, коли то думали, що існували сухопутні "номости", які нібито лучили далекі континенти. Чи Атляндида дійсно існувала, а висока культура її мешканців спочила на дні моря? Схожість египетської культури з культурою мексиканців давної держави Азтеків в Америці вказувала би, що Африка була злучена з Південною Америкою. Те саме торкається схожости звіринного світа тих двох далеких континентів. У всякому разі ґеольоґія стверджує, що ті суші (континенти) були получені з собою ще заки існували люде. Найновіші теорії, оперті на найсвіжіших дослідах, виказують, що получення ті дійсно були безпосередні, що сухою ногою можна було перейти від східних берегів Африки до західньої Америки, бо ті далекі тепер від себе континенти, розділені глибинами океанів, творили одну величанську сушу. Суша ця потріскала аж до розтопленої маси, до основ поверхні землі. Здовж тих щілин розсунулися континенти і відплили в ріжні сторони земського ґльобу. Південна Америка поплила на захід, Африка на північ, пересуваючися до Европи. Також Північна Америка (якої злуку з Европою у попередніх ґеольоґічних добах стверджують досліди) відсунулася до заходу на ширину Атлянтійського океану. Часті землетруси і вибухи вульканів доказують, що рухи континентів не устали, що ми є свідками тих повільних мандрівок частей континенту, який колись розпався. Точні ґеодезійно-астрономічні поміри є доказом того. Такі поміри, переведені в Ґренляндії, доказали, що той величезний остров пересунувся на протязі 60 літ на 120 метрів до Америки. То значить, що Ґренляндія пливе на схід зі скорістю 2 метри річно. На доказ, що й Америка пливе, може послужити факт, що телеґрафічний підводний

кабель між Лондоном і Америкою тому кілька літ продовжено, бо наслідком нерозслідженних причин (думали, що хемічних) скоротився на кільканацять метрів. Вистане глянути на мапу, щоби запримітити, що східні побережа Південної Америки є знаменито "допасовані" до західних берегів Африки в околицях Ґвінейського заливу і просто наче виркоєні з одної тектури. Тесаме побачимо, коли порівняємо вигляд берегів північної Австралії з південними берегами Нової Ґвінеї. Є також велика схожість у ґеольоґічній будові тих побереж. Ті самі скелі сторчать на побережі Ґвінейського заливу що в південній Америці. Продовження гір Скандинавії можна шукати в Північній Америці. Згідно з повищою теорією причалення Африки до південних берегів Европи піднесло високо Альпи і Карпати; ударення останків давного південного континенту — півострова Передґанґесових Індій морщить майже на висоту 9 км. ґіґантичні Гімаляї; гін обох Америк на захід творить на зах. побережі вершки Кордилієрів і Андів. Але чи дійсно можливе є, щоби великанські сухопутні скелі могли змінювати доволі своє положення і плисти в ріжні сторони, наче криги леду на воді. Історія землі і будова її нутра доказують, що тут нема нічого суперечного з основними законами фізики, які правлять всесвітом.

Нутро землі є плинне, тому залежно від рухів, які має земський ґльоб, передовсім оборотового руху довкола своєї оси, можуть витворюватися під поверхнею землі струї повільно розтопленої ляви. Струї ті пересувають основи континентів. Струї ті можуть навіть роздирати більші континенти, які тріскають на поодинокі части. Це може статися тим лекше, що грубість поверхні землі в порівнанню з її проміром є зникаючо мала, є то грубість одного мільйона в пропорції до одного метра.

Незбиті є докази на те, що нема нічого тревалого під сонцем, що так званий континент, то лише наче великанський корабель. На тім кораблі люде подорожують довкола землі. Разом з землею і цілою соняшньою системою гонимо вперед.

ВСЯЧИНА

НАПАСНІ МУРАВЛІ.

З західній Африці живе особливша порода муравлів. Називають їх "напасні муравлі". Вони проганяють довкола себе всяку животину. Зїдають вони не лиш малі звірята, але й великі. Були випадки, що ці муравлі вбивали навіть малп. Вони заходять у стайні і тут заїдають звірят. Дуже нищать вони домашню птицю.

Муравлі загризли курку. Кусали її цілою юрбою. І хоч як відбивалася бідна птиця, не могла нічого їм зробити. Муравлів була несчисленна скількість і не можна було дати собі з ними ради. Коли вже курка згинула, муравлі поділилися на два гурти. Оди гурт став прочищувати дорогу до муравлища. Дорога була довга на яких двіста метрів. Миравлі вичистили і вигладили її. Другий гурт муравлів занявся в той час куркою. Наперед стали вони скубати пірє з неї: зразу очистили голову, потім тулів і ноги. В кінци обскубали цілу курку і то так добре, неначе б то зробив чоловік. Як уже скінчили цю роботу, тоді взялися ділити курку на куски. Довго ділили її, а потім перенесли по кусочку до себе в муравлище.

Напасні мравлі вбивають навіть змій. Зразу обліплюють вони голову змії і кусають її в очі. Як змія осліпне, тоді зїдають її, а оставляють тільки чистий кістяк.

Люди дуже бояться напасних муравлів. Лиш тільки почують у селі, що показалися їх громади, втікають чим скорше і старі й малі. Не можуть дати собі ради з ними.

ЯК ПОЛЮЄ ОСА.

Деякі комахи вміють прекрасно полювати. Приміром одна оса ловить сверщків, хоча сверщок той далеко більший від оси. Оса не вбиває його, але жалить просто в мозок. Сверщок не гине, лише завмирає. Так і лежить він непорушно до тої пори, поки не зїдять його личинки оси. А ці личинки не їдять мертвих сверщків. Таких штук доказують оси також і з павуками. В однім углі було гніздо павука. Павук заховався тут і сидів. До гнізда надлетіла оса, остановилася при вході й почала тут крутити своїми руками. Вона неначе визивала павука на верх. І дійсно з гнізда вискочив великий павук, щоб подивитися, що сталося. Та тільки він показався, оса кинулася на нього і встромила в нього своє жало. Він зараз і впав. Після цього оса полізла в його гніздо, перебила тут маленьких павучат і всіх перенесла по одному в своє гніздо.

Оповідає ще один очевидець, як оса полювала на павука. Зразу вигнала вона його з гнізда. Павук побіг і сховався за варцабу вікна. Оса сіла на вікно і почала скоро бігати туди й назад, ненче собака, що висліджує звіра. Небавом відшукала вона павука. Тоді він пустився утікати і сховався під ліжко. Оса відшукала його знов і стала жалити. Павук побіг дальше. Оса гнала його з кімнати в кімнату, загнала в сіни і там у кінці вбила його. Відтак хватила його своїми задними ніжками і полетіла у своє гніздо.

Навіщо ми Солимо Їжу

Аде ж сіль? Який же то обід без соли? — Ото! Забула її поставити на стіл, — і господиня похапцем метнулася до шафи, взяла сільничку й поставила її на стіл. Зараз же до сільнички потягнулися зі всіх боків руки. Але не всі взяли соли в однаковій кількості: хто трошечки, на кінчику ножа, а хто добре посолив свій борщ та й ще раз досолив.

Орґанізм потребує соли, а скільки саме — про це дає нам знати орґан смаку. При цьому орґанізм не задовольняється тим, що і м'ясо, і хліб, і інші продукти вже мають у собі певну кількість соли. Він потребує додаткової порції соли. Якби людина не солила їжі, то в неї виникло б багато хоробливих явищ. Та людина й не може, хоч би як вона силкувалася, утримуватися від соли. Їй навіть лекше зовсім не їсти, ніж їсти несолоне. Про це свідчать такі факти. Коли в будь-якому місці підчас війни не стане соли, й нема звідки її привезти, то за фунт соли можна "купити" корзину яєць або й ціле теля.

Щоб з'ясувати, що діється в орґанізмі, коли в їжі бракує соли, робилося такі спроби. Собакам давали багато поживного корму, але зовсім без соли. Вже через кілька днів у них спостерігалися розлади діяльности нервової системи: вони ставали кволі й дуже полохливі, потім з'являлися корчі й насамкінець вони гинули. Якщо припинити спробу, поки тварина ще не загинула, й почати давати їй звичайний корм з солями, то в неї з'являється гарний апетит, а поруч цього поволі щезають і нервові розлади.

Якось навіть дивно стає, що людина може вмерти, якщо не вживатиме соли. Цілком зрозуміло, коли людина вмирає з голоду, від виснаження, але чим пояснити, що людина вмирає, якщо не вживає соли?

Щоб зрозуміти це, треба знати, що наша звичайна кухонна сіль складається з двох речовин: натрія та хлору. Натрій має велике значіння для орґанізму, бо він урятовує його від отруїння сірчаною кислотою (ця кислота утворюється з білків підчас харчотравлення). Натрій, відлучившися від хлору, сполучається з сірчаною кислотою — дуже небезпечною отрутою — і паралiжує її шкідливий вплив. Коли ж нема натрія, сірчана кислота отроює орґанізм, у наслідку чого з'язляються корчі. Оці корчі й спостерігалися у собак, які їли несолону їжу. Що більше їсть тварина, то й більше соли вона потребує, щоби паралiжувати шкідливий вплив сірчаної кислоти.

Друга складова частина соли — хлор — теж корисна для орґанізму.

Він використовує її, щоб виготовляти соляну кислоту, потрібну для харчотравлення.

Кухонна сіль спонукує всі орґани до енерґійної роботи. Вона посилює роботу і харчотравного апарату, і статевого, і мускулятури. Сіль — то неначе рушій, що натискує на рухальний апарат тварини або людини, спонукаючи його до діяльности. Ось чому тварини, що раз-у-раз рухаються потребують більше соли, як рослини, які завжди залишаються на одному місці.

Отже, тіло тварин має в собі більше соли, ніж рослина. Через це м'ясоїдні тварини, ївши м'ясо інших тварин, споживають більше соли, ніж травоїдні. Травоїдні тварини, відчуваючи потребу в солі, лизатимуть піднесену до них грудку соли.

Людина, що харчується рослинною їжею, солить її значно більше, ніж той, хто їсть багато м'яса. Це не дивно, бо в картоплі, наприклад, кухенної соли є лише 0,04%; майже стільки ж сола є і в хлібі; зате в м'ясному екстракті соли аж 10%. Серед диких племен ті потребують менше соли, що живуть з мисливства. Для африканського ж неґра, що харчується головним чином, рослинними продуктами, найкращим подарунком буде сіль. Для негритянської дитини грудочка соли — такі самі ласощі, як для наших дітей — цукерки.

У склад нашої їжі входить не лише кухенна сіль, а й інші мінеральні солі; до них належать вапняні солі, солі фосфору, заліза, сірки тощо. Звичайно їх досить в харчових продуктах. Отже нашу їжу ми не посипаємо вапном або фо-

сфорним порошком так само, як кухенною сіллю.

Але бувають випадки, коли в орґанізмі бракує тої чи іншої з зазначених солей, і тоді ми відчуваємо потребу в ній. Часто-густо доводиться спостерігати дитину, що колупає стінку, відламує грудки тинку й несе їх до рота. Мати відведе дитину, а через дві хвилини воно, знову біля стінки і знову колупає тинк. Знайде воно грудку крейди, — теж суне до рота.

Дитина робить так через те, що її орґанізм потребує деяких солей, які є в тинку. Ці ж солі потрібні кісткам. Кістки тому то й тверді, що у склад їх входить вапно. Дитина потребує вапна більше, ніж доросла людина, бо в неї зростає кістяк.

Плід, що розвивається в утробі матері, одержує всі потрібні йому речовини з материної крови, в тому числі, певна річ, і вапно. Мати постачає вапно дитині і тоді, коли вона народиться, годуючи її своїм молоком. Отже, жіночий орґанізм потребує в період вагітности та годування дитини такої їжі, в якій багато вапна. До такої їжі належать: яєчні жовтки, капуста, деякі овочі й ягоди (полуниця, малина, помаранчі тощо). Але найбільше вапна є в коров'ячому молоці. У жіночому молоці вапняних солей вшестеро менше, ніж у коров'ячому. Здавалося б, що немовлятам краще пити не материне молоко, а коров'яче, однако діти, що їх годують коров'ячим молоком, замість правильно зростати та розвиватися, надзвичайно виснажуються. Це пояснюється тим, що харчотравні орґани немовляти ще не пристосовані до перетравлювання коров'ячого молока. Воно спричиняється до захворування кишковника дитини, а вапно не засвоюється в орґанізмі й виходить з кишковника.

Всім відомо, що вода з колодязя або водогону буває або м'яка, або тверда. Звичайно фармерка буває незадоволена, коли доводиться користуватися твердою водою через те, що в твердій воді важче прати білизну, й городина вариться в ній довше, а на стінках чайника або самовара залишається шар накипу, — це осіло вапно, якого багато в твердій воді; воно виділяється з неї, коли вода кипить. Але всеж тверда вода здоровіша, ніж м'яка. Спостереження показують, що в тій місцевості, де люди п'ють тверду воду, рахіт подибується зрідка, зуби зберігаються довше, а люди міцні та дужі. Останній факт пояснюється тим, що вапняних солей потребують не лише кістки, а й усі клітини нашого орґанізму.

Значна частина вапна в нашому орґанізмі сполучена з фосфором. Сполучення вапна й фосфору входить у склад кісток, утворюючи в них так зване фосфорно-кисле вапно. Кістки молодого орґанізму потребують фосфору не менш, ніж вапна.

До англійської хвороби спричиняється не лише брак вапна, а й брак фосфору.

У тілі людини є ще один орґан, що не може працювати без фосфору, це — мозок. Близько 70 років тому вчений Молешот сказав: "Нема фосфору — нема й думки". У цьому твердженні є глибокий зміст. Мозок, ця машина людської думки, працює нормально лише завдяки фосфору. Фосфор входить у склад нашої їжі. Людина вживає його щодня разом з їжею в кількості трьох ґрамів. Коли ж людина не буде вживати цієї порції фосфору, то порушиться правильна робота мозку, виникнуть нервові захворування, психічні розлади, розумова діяльність стане.

Ми не помилимося, якщо скажемо, що наші блискучі досягнення в галузі техніки, науки соціялістичного будівництва — це все наслідки діяльности мозку, що відбувається за допомогою фосфору.

Опріч перелічених речовин, надзвичайно багато важить для орґанізму й залізо. Воно є найпотрібніша складова частина крови. Завдяки йому кров має червоний колір. Завдяки йому на щоках виступає рум'янець, а наше тіло має рожевий відтінок. Якщо подивитися на крапельку крови через побільшувальне скло, то можна побачити силу кружечків — це червонокривці, що їх є дуже багато в крові (5 мільйонів в одному кубічному міліметрі). Їхне завдання — забирати кисень у легенях і розносити його всім клітинам тіла. Цю роботу вони можуть виконувати лише завдяки залізу, що входить у склад червонокривців, бо залізо має здатність сполучатися з киснем. Якщо заліза досить у червонокривцях, то всі клітини одержують кисню в нормальній кількості; якщо ж у червонокривцях бракує заліза, то клітини тіла

терплять від браку кисня. Правильна діяльність їх порушується, людина почуває себе кволою, слабою, у неї з"являється недокрів'я, щезає рум'янець на щоках, шкіра стає бліда. Що менше заліза в крові, то й гостріших форм набирає недокрів'я. За нормального стану в крові однієї людини є стільки заліза, що його вистачило б на виготовлення гвіздка середнього розміру.

Недокрівних людей примушують пити залізисті води, їсти городину, садовину, зеленину. В рослинах багато заліза. Черпаючи його з землі, вони передають його нам абож безпосередньо, абож через м'ясо тварин. Угадати, в яких продуктах більше заліза — не важко: що дужче забарвлені ці продукти, то більше в них заліза; наприклад, зелені листя капусти мають вшестеро більше заліза, ніж бліді; в черешні заліза вдвоє менше, ніж у вишні; в ясночервоному м'ясі вола більше заліза, ніж у рожевій телятині.

У молоці заліза мало. Виходить, що дитина може жити й без заліза? Ні, це не так. Орґанізм немовляти має великі запаси заліза. Ці запаси нагромадилися ще тоді, коли воно було в утробі матері.

Протягом року людина вживає вісім кґ. кухенної соли, але в її орґанізмі не нагромаджується сіль. Це пояснюється тим, що орґанізм витрачає щодня стільки соли, скільки він її одержує. Всі наші виділення: піт, сльоза, сеча — солоні. Отже, та вода, що виходить з нашого тіла, — солона.

М. Лашина.

ЗБРУЧ

(Уривок з поеми).

"...Мрійте, мрійте, патріоти з бравого УНДО!
Не поможуть: ні Пілсудський, ні —
батько Махно.
Ні доларів дзвінка сила, ні паризький франк,
Ні сам "дуче" Муссоліні, ні — анґлійський танк.
Осиковий кіл забито в пляни ваших "душ"',
Перед нами шлях на Захід до карпатських
круч.
Ще далі: через Вислу над Дунай
Дунай і Райн —
Збруче, Збруче! Ти кордоном бути перестань!

— — — — — — — — — — — — — — — —

Колиж, коли це "далі" буде,
Щоб стан одвічного розстання,
Через цю річку нешироку,
Пропав і зник у вирі бур.
Лінива річка і проклята,
Колиж, колиж не буде ката,
Вязниць, фашістів і тортур?
Коли вже прийде ця хвилина,
Що і Західня Україна,
Почне складати "пятирічку"?
І цю плюгаву, кляту річку
Зітре із мапи, як кордон...
Війна, окопи, руїна
Надія волі, і Варшава...
Знов гніт, знущання, глум —
Шляхетсько-панське безправя.
Важко, але промінь є,
Є — напевність перемоги: —
Ліворуч вже не Росія,
А могутність відбудови.
Серп і молот, Диктатура...
Рік за роком бєм і бєм —
Ех, панове! Вже не довго
Панувать вам за Збручем..."

В. Гадзінський.

МУХА ТСЕ-ТСЕ.

Деякі мухи їдять падлину і ссуть кров із трупів. На їх щелепах і губах є все грязь та гниль. Як гниль попаде в кров чоловіка, то ділає так, як сильна отруя. Тому від одного укушення від звичайної неїдкої мухи може чоловік затроїтися гнилею і вмерти. Є комахи, що цілком не їдять падлини, а дуже люблять мясо живих звірят. Деякі оводи поселюють своє потомство під шкірою бика, або оленя. Сліпуни, комарі, блохи, блощиці пють кров. У південній Африці виводиться муха, яку називають там: тсе-тсе. Оця муха дещо більша від нашої кімнатної і на вид зовсім не страшна. Та однак муха тсе-тсе наносить багато шкоди. Від її укушення гинуть коні, корови, вівці, пси. Муха ця дуже їдка. В той час як ссе вона кров із звіряти, пускає йому під шкіру їдь. Від цеї отруї звірята гинуть, та не відразу, але аж по якімсь часі. Коли коня вкусить кілька мух, то він гине по кількох днях. Колиж укусить його лиш одна, то він довго хорує. Зразу звіря худне, а відтак дістає кроваву бігунку. Перед смертю тіло його пухне, звіря сліпне й гине.

Та отруя мухи тсе-тсе не ділає на всі животини. Чоловік, дикі звірята й осли остають по укушенню тої мухи живі.

Що Бачив тов. Навізівський в СРСР

Вінніпеґ, Ман.

В неділю, 23 листопада, ц. р. відбувся в нас великий мітінґ, на якому промовляв т. І. Навізівський, що недавно повернувся з Радянського Союзу.

Мітінґ зачався в 2.30 по полудні і трівав до 6 год. вечера. Головував на ньому т. І. Петрушка. Ще задовго перед розпочаттям мітінґу саля УРД була переповнена робітничою публикою. Це показує, що вінніпеґське робітництво дуже цікавиться життям трудящих в Радянському Союзі.

Тов. Навізівського привітано ґучними оплесками, а він почав свою промову переданням привіту від мільйонових трудящих мас Радянського Союзу. Присутні приняли той привіт довготреваючими оплесками.

Промовець розказав, що він їздив до Радянського Союзу на V Конґрес Профінтерну. В часі перебувань в Радянському Союзі він зазнав незабутніх вражінь. Представників на V Конґрес Профінтерну вітали робітники і робітниці Москви могутньою демонстрацією, в якій взяли участь 800 тисяч осіб. Демонстранти прирікли, що вони виконають пятирічку за 4 роки.

Тов. Навізівський широко пояснив значіння пятирічки, як трудящі СРСР переводять її в життя та як капіталісти предсказували два роки тому, що вона не вдасться, а тепер, побачивши її успіхи, бють на тривогу і горячково приготовляються до нападу на СРСР, бо успішне будування соціялізму в першій робітничій державі бє їх на їхньому власному ґрунті. Радянські трудящі готові боронити свою країну до останньої каплі крови. А теж в обороні СРСР мусять стати трудящі цілого світу.

Чому капіталісти хочуть напасти на СРСР? Тому, що радянська влада поклала край капіталістичному визискові, а її успішне соціялістичне будівництво революціонізує трудящих цілого світу і штовхає їх на шлях боротьби за радянську владу.

Порівнуючи з 1928 р. СРСР дуже змінився, дуже багато пішов уперед. Ціла радянська країна вкрита тепер новими фабриками, заводами, будівлями то що. Приватну торговлю зліквідовано; торговля находиться в державних і кооперативних руках. Правда, тихцем по закутках ще стараються торгувати спекулянти, але радянська влада рішучо поборює і викорінює їх.

Тов. Навізівський довше зупинився над поясненням викритої шкідницької орґанізації, що займалася нищенням поживи в СРСР. Він розказав, що ту орґанізацію створили представники залишків буржуазної кляси, які назверх вдавали льояльних до радянської влади, а тихцем робили шкоду робітничій державі. Шляхом нищення поживи, вони хотіли перешкодити радянському будівництву і викликати в трудящих масах невдоволення. Це зізнав у суді провідник тої шкідницької орґанізації Рязанцев, а теж й інші її члени. Свою саботажницьку роботу шкідники вели за порозумінням з заграничними імперіялістами, від яких діставали великі суми грошей.

За свою шкідницьку роботу контрреволюціонери отримали належну заплату — їх розстріляно.

Новозбудована тяжка радянська індустрія вже почала працювати, а слідуючого року піде в рух і легка індустрія, яка заповнить радянську країну свойого виробу продуктами.

Життя трудящих в Радянському Союзі дуже поліпшилося, безробіття там зліквідовано, а з укінченням пятирічки життя трудящих стане ще краще.

Тоді, як в капіталістичних країнах шаліє безробіття, в Рад. Союзі відчувається недостача кваліфікованих і простих робітників та робітниць. Такий стан не дає буржуазії спокою, бо показує непридатність капіталістичної системи, тому й капіталістична преса бреше на СРСР — пише, що там теж є безробіття.

Робітниці і робітники СРСР працюють по 4 дні, а 5 дня спочивають. Таким чином вони мають по 6 днів відпочинку на

місяць. Робочий день тріває там 7,6, а то й лише 5 годин.

Вільний час робітники проводять в клюбах, театрах, парках то що. Вони використовують його на піднесення своєї свідомости.

Що до релігії, то радянська влада залишає робітникам і селянам вільну руку: хто хоче вірити, той вірить, хто ні, той ні. Через те, що рівень свідомости в трудящих масах СРСР дуже піднісся, то вони масово залишають релігію, а церкви, костели, синаґоґи і мечети перемінюють на клюби, театри, музеї то що.

Селянам радянська влада дає трактори і вчить їх колективного господарювання. Селяни вже зрозуміли перевагу колективного господарювання над одиночним і масово вступають до колективів.

Тов. Навізівський теж бачив маневри Червоної армії. Вона зробила на нього дуже сильне враження. Кожний червоноармієць пропитий духом клясової свідомости, вповні розуміє, що він стоїть на сторожі своїх інтересів і тому готовий кожної хвилі віддати життя за радянську владу.

Ціла Червона армія дуже добре озброєна і вишколена. Червоно-армійці говорили тов. Навізівському, що вони є воїнами не тільки Радянського Союзу, але й воїнами всесвітньої революції.

Промову тов. Навізівського присутні переривали в багатьох місцях грімкими оплесками. Ними теж вони нагородили його по закінченні промови.

Після того тов. Навізівський показав кількадесять світляних образків з радянського будівництва і дав до них пояснення.

З мітинґу тов. Навізівського всі присутні робітники й робітниці скористали дуже багато.

Робкорка.

ПОКЛИК ІНДУСТРІЯЛЬНОЇ ЮНІЇ КРАВЕЦЬКИХ РОБІТНИКІВ ДО ВСІХ МАСОВИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ!

Дорогі Товариші!

Недавно тому ми писали вам про наш страйк і про орґанізаційний фонд, взиваючи вас дати нам фінансову допомогу, яка дала б нам змогу орґанізувати неорґанізованих кравецьких робітників і рівночасно перевести страйк дресмейкерів в цьому сезоні.

До цего часу ми нічого від вас не чули. Час дуже короткий. Всякі приготування до страйку муситься поробити негайно. Компанійна юнія ставить на нашій дорозі всякі перешкоди. Вона орґанізує босів, а нашим завданням є орґанізувати робітників і приготовляти їх до дійсного страйку, який приніс би дресмейкерам людські обставини. Страйк дресмейкерів має велике значіння не тільки для дресмейкерів, але для решти кравецьких робітників, бо він нанесе компанійній юнії великий удар.

Ми апелюємо до вас, бо знаємо, що ви є симпатиками і що ви хочете, щоб Індустріяльна Юнія перевела успішно страйк. Ми потребуємо негайної вашої фінансової помочі. Наша Головна Екзекутивна Рада рішила відкликатися до вас, щоб ви влаштували якесь підприємство, концерт або забаву, а прихід з цего віддали Індустріяльній Юнії на страйк і на орґанізаційний фонд.

Товариші! Цей апель є дуже важний і не може терпіти проволоки. На нього треба негайно відізватися. Страйк не є так дуже далеко. Треба грошей, щоб поробити відповідні старання. Просимо звернути на це вашу увагу негайно і відповісти на наш заклик.

Ваша за успішний страйк,
Анна С. Булер,
Льокальна орґанізаторка.

Засилайте жертви на слідуючу адресу:

Industrial Union of Needle
Trades Workers
382 Queen St. W.
Toronto, Ont.

ЯК ТО КАПІТАЛІСТИ "ДБАЮТЬ" ПРО БЕЗРОБІТНИХ.

Форт Вил'ям, Онт.

Фортвилямська міська влада безустанно хвалиться, що вона дбає про своїх безробітних. Майже в кожному числі місцевої буржуазної ґазети вона пише про те, які то пляни видумує вона, щоби помогти безробітним. Ми, пише міська рада, сидимо цілими ночами над тими плянами. Притому вона скаржиться, що безробітні не хочуть зрозуміти й оцінити тих її плянів.

А знаєте, які ті пляни міської ради і яка та "допомога" безробітним? О, вони неабиякі! Міська влада висилає безробітних за місто чистити парк і до іншої роботи, а за те дає їм посьорбати рідецької зупи! Чи-ж

це не глум над безробітними? Так це великий глум і безробітні не повинні дати так глумитися над собою, не повинні дати так жахливо визискувати себе.

А теж міська рада видає деяким безробітним тикети на їжу вартости 22 ц. Оден бізнесмен-ресторанщик погодився видавати безробітним по тій ціні обіди. І він тепер годує безробітних ріжними відпадками та гнилим м'ясом, від яких ті хорують.

Серед безробітних розуміється, панує через те велике невдоволення. Те невдоволення безробітні мусять перемінити в орґанізовану боротьбу за працю, або повне утримання.

Невдоволення в рядах безробітних "батьки" міста здавлюють терором. Коли безробітні приходять домагатися допомоги, поліція арештує їх і саджає до тюрми. Замісць допомоги, вони дають безробітним кайдани і тюрму неначе яким злочинцям.

Так недавно заарештовано С. Воронюка, тільки за те, що він був голодний і домагався в "батьків" міста допомоги. В хвилі як він робив це домагання, "батьки" міста дали знак і на т. С. Воронюка накинулися полісмени, закували його і посадили до тюрми.

Обороною т. С. Воронюка занялася КРОЛ. Досі відбулося вже дві розправі, на яких т. С. Воронюка засуджено, але КРОЛ зробила апеляцію до вищого суду.

Так то поступають з безробітними капіталісти. Всі безробітні повинні повести боротьбу проти цього капіталістичного терору.

А. С., робкорка.

ПОЛОЖЕННЯ ТРУДЯЩИХ В ТІММІНС.

Тіммінс, Онт.

В нашій місцевості Тіммінс, Онт., немає ніякої іншої індустрії кромі майнерської. Робітники добувають тут для капіталістів золото. Важке життя тих наших майнерів. Попрацювавши кільканацять літ в копальні золота; вони дістають майнерські сухоти.

Як тільки котрий майнер дістане їх, то боси зараз же проганяють його з роботи, щоби він потім, ставши нездатним до праці, не міг допоминатися в них забезпечення.

Майнері незорґанізовані, своєї юнії не мають, тому й не можуть обороняти своїх прав. Боси роблять з ними те, що хочуть. І, розуміється, що це буде доти, доки майнері не зорґанізуються.

Безробітних в Тіммінс є багато. Обдерті, зморені голодом вони ходять вулицями міста і ніде не можуть дістати праці.

На днях я йшла поперед емплоймент офіс. День був поганий — падав перемішаний з дощем сніг. Дивлюся, стоять робітники і чекають на повідомлення, чи треба робітників до праці. Ще здалека завважила я, що кілька з них безустанно переступають з ноги на ногу. Коли я зблизилася до них, то побачила, що черевики в них були подерті і до їхніх ніг пробирався мокрий сніг. Це й була причина, що вони переступали з ноги на ногу.

Ось і країна "добробуту", подумала я. Робітники приїхали сюди, щоби дістати працю, а замісць того ходять босі, обдерті, голодні.

Прийшла я до поштового будинку, а там стоїть гурток робітників і радяться куди йти. З їх розмови я довідалася, що вони тільки що приїхали до Тіммінс. Всі без грошей і ніхто з них не має в місті знайомих, а тут зима.

— Куди нам йти тепер? — питали вони оден одного і не знаходили відповіді.

Таких безробітних тепер сотки тисяч в Канаді. Вони не мають праці, не мають що їсти і не мають, де ночей переночувати. І таке буде доти, доки робітництво не зорґанізується й не повалить капіталізму.

Ч: 5.

ЗІ СПОСТЕРЕЖЕНЬ ПРИ ЗБИРАННІ ПЕРЕДПЛАТИ.

Кіченер, Онт.

Отримавши від центрального пресового комітету листи на збирання пресфонду і передплату для нашої преси, я рішив піти хата в хату по місцевих українських робітниках і зробити для своєї преси все, що вдається.

Як рішив, так і зробив: пішов хата в хату. В одних хатах жертвують, в других відмовляються, в третіх кажуть, що жертвували би на нашу пресу, але не мають грошей і т. д.

Так підійшов я до хати одного бідного робітника, який передплачує всі наші ґазети і журнали. Я знав, що він не тільки завжди вирівнює передплату за них на час, але й платить наперед, тому не йшов до него за передплатою, а лише так, щоби відвідати.

Підійшов я до дверей і бачу: двері діраві, хатина бідна, так

і чути від неї нуждою. Глянув я до середини — сидить дружина того робітника коло стола, на столі лежить розкрита "Робітниця", коло неї стоять два хлопчики, оден років 5, другий 6 і стоїть дівчина років 9, а малу дитину вона тримає на руках. Чую, вона розказує щось дітям, а ті уважно слухають. Зацікавився я тим, що саме вона розказує їм і став собі слухати.

Товаришка розказувала дітям, як повстала земля, сонце, місяць і звізди, як побудували робітники своїми мозолистими руками великі фабрики, палаци, електро-стації і створили всі інші багацтва та чому вони мимо того тепер так тяжко бідують. "Пани винні в цьому" — закінчила вона свої пояснення.

— А нам, мамо, учителька в школі говорила, що світ і всі річи на ньому створив бог, — замітив старший хлопчик. — І ще говорила вона, що бог живе в небі і що там є джізус, який вмер, але колись встане і буде бити тих дітей, що його не люблять.

— Ні, діти, це все неправда. Ті байки поширюють попи, щоби задурити ними ваші діточі голови, а також і голови старших робітників та зробити зі всіх працюючих покірних слуг капіталові.

— А що то за люди ті попи? — спитав наймевший хлопчик.

— Це, діти, окремий рід панських слуг, які мають за завдання дурити і затемнювати працюючих, щоби вони немогли визволитися з під теперішнього капіталістичного панування.

Далі хлопчик сів на підлогу і запитав: — А оце крісло хто зробив?

— Робітники сину. Робітники всьо роблять: крісла, столи, черевики, одежу, машини і всі інші речі.

— А чому наш тато не працює? — спитала дівчинка.

— Бо робітники дуже багато виробили всяких річей, але, що сами не мають грошей, щоби купувати їх, то капіталісти поскладали всі ті вироблені багацтва в маґазинах і вони гниють там, а робітники і наш тато ходять обдерті й примирають з голоду.

— Чи робітники не можуть того змінити?

— Можуть, діти, але треба, щоби вони всі разом обєдналися і повалили владу панів, а встановили свою владу. І робітники зроблять це колись. Тоді всі робітники і їх діти матимуть всього подостатком, тоді ваш тато не сидітиме без праці і ми не будемо терпіти голоду.

— Я, мамо, також буду бити панів замітив хлопчик і його оченята притому заясніли.

Потім мати взяла "Робітницю" і показала дітям, як капіталісти розстрілювали паризьких комунарів. Діти ставили ріжні питання, а мати пояснювала, за що боролися ті французькі революціонери.

Далі вони перевели розмову на війну і діти розказували матері про сцени з "Родини Щіткарів", де Івась приходить сліпий з війни, а теж про сцени з драми "Дванацять".

Я любувався тою їхньою розмовою і не хотячи переривати її подався від дверей до інших хат збирати передплату для "Робітниці".

Н. Б.

ТРЕБА БІЛЬШЕ ДОПИСУВАТИ ДО "РОБІТНИЦІ".

Ріджайна, Саск.

Більшість відділів нашої орґанізації написали до преси про пляни й хід пресової кампанії. Одні зробили це в формі оголошень підприємств, а другі в формі дописів. Та з нашої місцевости Ріджайни, Саск., дуже мало пишеться до преси. Ще секретарі часом напишуть, але що з нами робкорами, то справа стоїть слабо.

Я не говорю про юнкорів відділу СМ—ті дописують до свойого журналу, але робкор відділу ТУРФДім і я, робкорка Жінвідділу можемо подати собі руки.

Правда я часто беруся за перо, але не завжди воно з мойого писання щось путнього виходить. А раз воно не виходить, то й немає чого посилати до преси.

Ось, наприклад, в остатньому часі я довгенько таки писала допис. Хотіла висвітлити всю орґанізаційну працю в нашій місцевости. Скінчила я той допис і взялася читати його. Перечитала, а в ньому ні початку ні кінця. Так неначе кури норпалися в ньому і всі думки перемішали.

Агі, думаю: других то я вмію критикувати та ще й остро, а сама такого нашкрібала, що важко розібратися в ньому. Подерла я той допис та й взялася оцей другий писати.

Ми членкині Жінсекції працюємо спільно з мужеським відділом ТУРФДім. Кожної неділі ми влаштовуємо підприємства, а недавно ми влаштували базар. Товаришки й товариші докладали всіх старань, щоби

він випав успішно. Теж ми відсвяткували спільно 13-ті роковини Жовтневої революції і 8-мі роковини смерти галицьких революціонерів Цепка, Мельничука й Шереметн.

В суботу 22 листопада приїхала до нашої місцевости т-ка Зень. Ми не сподівалися, що вона приїде і тому не проголосили заздалегідь мітинґу. Але ми зараз же постарались повідомити одні одних устно і прийшли послухати її звіту.

Т-ка Зень розказала нам, що вона й другі членкині жіночої делеґації бачили в Радянському Союзі та як поліпшується там життя робітництва і селянства. Звіт т-ки Зень і привіт від радянських трудящих присутні приняли грімкими оплесками.

Робкорка.

“ЛІТОПИС РЕВОЛЮЦІЇ”

ОРҐАН ІНСТИТУТУ ІСТОРІЇ ПАРТІЇ ТА ЖОВТНЕВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ НА УКРАЇНІ ПРИ ЦККП(б)У

(Істпарт).

№ 3—4

Вийшов з друку й продається по всіх книгарнях № 3—4 журналу “Літопис Революції”.

З М І С Т .

До сорокової річниці науково-громадської діяльности Д. Б. Рязанова.

І. Статті. — Шлосберг Д. — Перший Всеукраїнський зїзд профспілок. Альошін Г. — Останні дні гетьманщини на Миколаївщині. Перельман М. — Катеринославська с-д. орґанізація в демонстраціях 1901—1902 р.р.

II. Спогади. — Антонов-Овсієнко — В боротьбі проти Директорії. Бредіс Є. — Партійне підпілля в Одесі за денікінщини. Миронов Є. — З підпілля за Центральної Ради та гетьманщини.

III. Трибуна. — Марк Ан. — Під маскою більшовизму.

IV. Матеріяли та документи. — Дискусія з приводу схеми історії України М. Яворського (промови т.т. Гехтмана, Мебеля, Фріда Д., Редіна, Карпенка, Катернікової та Воліна).

V. Критичні статті. — Фрід Д. — Про деякі писання з історії КП(б)У та Жовтневої революції (З приводу освітлення цих питань в історичних працях тов. В. Сухино-Хоменка). РеРубач М. — Треба дійсно виправити. (Про брошуру Анд. Річицького “Центральна Рада”). Терезанська Г. — Боротьба за Октябрь на Артимовщине. Сборник воспоминаний и статей. Іргізов А. — 1917 год в деревне. Сборник воспоминаний крестьян. Кофф Г. — Русанов. В эммиграции. К. Г. — Орловскцй каторжный централ. Сборник воспоминаний бывших орловских каторжан (1908—1917 г.г.). По журналах. Рохкін Г. — “Летописи Марксизма”, кн. 1 (XI). Нові книжки.

VI. Пахомов А. — Памяти старого більшовика В. А. Валявка. Обіжник ЦККП(б)У про аспірантуру Інституту історії партії та Жовтневої революції на Україні при ЦККП(б)У. До всіх окружних комісій для проведення свякування 25-річного ювілею 1905 року.

Листи до редакції. Лист Свідзінського М. Відповідь редакції.

ЖЕРТВИ НА ОРҐАНІЗАЦІЙНИЙ ФОНД ЖІНСЕКЦІЇ ТУРФДІМ.

Іст Виндзор, Онт.

Т-а Марія Лакуста зібрала на лісту ч. 1096 по 25 ц.: Йосиф Лакуста, Марія Лакуста, Г. Сасновські, Петро Кулинич, Д. Терефенко. Разом $1.25.

Т-ка Анна Микитин зібрала на лісту ч. 1091: Іван Микитин 35 ц.; А. Микитин 30 ц.; І. Гриник 10 ц. Разом 75 ц.

Т-ка Текля Сорокопас зібрала на лісту ч. 1092 по 25 ц.: В. Ґавалко, Е. Потоцькі, М. Яремко; по 15 ц.: М. Яцків, П. Ґречний; по 10 ц.: І. Ґречний, А. С., І. Керекес, В. Імброн. Разом $1.45.

Т-ка Емілія Космина зібрала на лісту ч. 1101 по 25 ц.: Майк Ямаґа, Іван Король, І. Кравчук, А. Сімерман, Й. Зімецький, Б. Рурич; по 10 центів: Е. Космина, М. Баранишин, П. Федорук; Безіменний 5 ц. Разом $1.85.

Т-ка Катерина Женчук зібрала на лісту ч. 1103: А. Д. 50 ц.; по 25 ц.: П. Казиміров, С. Страдецький; Й. Зімецький 15 ц. Разом $1.10.

Т-ка Анна Яворська зібрала на лісту ч. 1094 по 50 ц.: Й. Прокопець, П. Ковалюк; А. Яворський 25 ц. Разом $1.25.

Т-ка Стефа Чорній зібрала на лісту ч. 1105 по 25 ц.: Стефа Чорній, Іван Ямний, А. Т. Разом 75 ц.

По 50 ц. зложили слідуючі товаришки: Анна Когуч, Марія Головчак; по 25 ц.: Домка Бунт, Емілія Телик, Анна Ґаджос, Марія Кондрат.

Замітка: — Ми думаємо, що не всі імена правильно надруковані, бо імена на лістах не виразно написані і так постирані, що ніяк не можливо їх як слід перечитати.

Т-ка Анна Вудвуд зібрала на лісту ч. 1084 75 ц.

Т-ка Вероніка Король зібрала на лісту ч. 1104 Н. Арич 50 ц.; по 25 ц.: А. Стах, Н. Костинюк. Разом $1.00.

Т-ка Анна Вийнарська зібрала на лісту ч. 1090 по 10 ц.: Н. Ґаджулов, Т. Саун, Т. Матуляк, І. Рогатинський, І. Трач, К. Крупські, Т. Ґах, Е. Михайлюк, А. Довгань, А. Телевяк, В. Шелеґей, К. Фандик. Разом $1.20.

Т-ка Юлія Кальмучин зібрала на лісту ч. 1087: К. Когн 25 ц.; Т. Фатуляк 20 ц.; Юлія Кальмучин 10 ц. Разом 55 ц.

Т-ка К. Никифорук зібрала на лісту ч. 1089 по 25 ц.: К. Никифорук, М. Михайлюк; по 10 ц.: Т. Фателяк, Гаджулов, І. Гудима. Разом 80 ц.

Т-ка Катерина Грицик зібрала на лісту ч. 1072 по 15 ц.: Космина, Ю. Мигайчук; М. Грицик 10 ц. Разом 40 ц.

Т-ка Маланка Равлюк зібрала на лісту ч. 1074 по 25 ц.: М. Равлик, С. Михальчук; по 10 ц.: Ю. Драґон, А. М.; А. Ґ. 5 ц. Разом 85 ц.

Т-ка Палагна Рогатинська зібрала на лісту ч. 1077 по 50 ц.: І. Колішко; по 25 ц.: Солопенко, Б. Конопські, Козма Крічун, О. Ковальчук, Л. Гоцало; по 10 ц.: І. Андрейчук, К. Дастик, Павло Сидор; В. Бучинські 50 ц. Разом $2.55.

Т-ка Евгенія Савух зібрала на лісту ч. 1078. М. Старух $1.00; Е. Щепаной 50 ц.; Евгенія Савух 30 ц.; М. Боднарські 30 ц.; Іван Трач 20 ц. Разом $2.30.

Т-ка Марія Женчук зібрала на лісту ч. 1079 по 50 ц.: О. Іваськів, А. Волцовіч; по 25 ц.: К. Сьомак, Н. Думак; С. Г. 15 ц.; Ф. Вакульчин 10 ц. Разом $1.75.

Т-ка Анна Кришталович зібрала са лісту ч. 1080 по 25 ц.: Ґ. Майданський, В. Романчук, Я. Бартосєвич, О. Да-

лаврак; по 10 ц.: Т. М., П. Гаджулов. Разом $1.20.

Т-ка Катерина Ґах зібрала на лісту ч. 1070: Безіменний 25 ц.; К. Ґах 25 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Розалія Шандро зібрала на лісту ч. 1086: Розалія Шандро 15 ц.; А. Г. 10 ц. Разом 50 ц.

Т-ка Анна Ґуран зібрала на лісту ч. 1076 по 50 ц.: А. Ґуран, Товариш; по 25 ц.: М. Денніс, Андрій, Тоні. Разом $1.75.

Т-ка Параньска Гладій зібрала на лісту ч. 241 по 25 ц.: Настя Шмільська, Дмитро Банах, Бронька Уласій, Анна Гладій, Семко Сарафин, Анна Крутецька, А. Будняк, Параньска Гладій. Разом $2.00.

Вінніпеґ, Ман.

Нижче подаємо тільки імена товаришок, що збирали орґанізаційно-освітній фонд і числа ліст. Імен жертводавців не подаємо, бо так невиразно написані, що неможливо прочитати.

Т-ка Текля Прокоп зібрала на лісту ч. 137 $1.25. Т-ка Текля Моткалюк — на лісту ч. 191 $1.00. Т-ка Марія Кочут (молодша) — на лісту ч. 240 $1.70. Т-ка Ксеня Сирник — на лісту ч. 263 90 ц. Т-ка Марія Кащак — на лісту ч. 181 $1.25. Т-ка Марія Кропівська — на лісту ч. 55 70 ц. Т-ка Е. Франчук — на лісту ч. 109 $1.30. Т-ка Марія Кочут (старша) — на лісту ч. 70 $1.00. Т-ка Емілія Домінік — на лісту ч. 242 50 ц. Т-ка Олена Кобзей — на лісту ч. 221 75 ц. Т-ка Марія Дізерик — на лісту ч. 197 75 ц. Т-ка Анастазія Німилович — на лісту ч. 23 60 ц. Т-ка Марія Смішна — на лісту ч. 233 $2.00. Т-ка Павліна Кіндзерська — на лісту ч. 56 $1.35. Т-ка Анна Маниґа — на лісту ч. 161 50 ц. Т-ка Михаліна Пилипас на лісту ч. 16 66 ц.

Портедж ла Прері, Ман.

Т-ка Марія Маланчук зібрала на лісту число 328: по 10 ц.: Никола Джус і М. Маланчук. Разом 20 ц.

Т-ка Марія Литвин жертвувала 25 ц.: т-ка Марія Джус 25 ц.; т-ка Анна Рурак — 10 ц.

Келґари, Алта.

лісту ч. 582 по 25 ц.: Н. Алексієвич, І. Клевчук, В. Кривокульський, Ч. Беґнер, А. Меренчук. Разом $1.25.

Т-ка Анна Богоносюк зібрала на лісту ч. 582 А. Богоносюк 50 ц.; Р. Муськів 25. Разом 75 ц.

Т-ка Анастазія Островерха зібрала на лісту ч. 586 по 50 ц.: О. Островерха; по 25 ц.: А. Островерха, Н. Синюк. Разом $1.00.

Т-ка Анна Свирида зібрала на лісту ч. 585 по 25 ц.: А. Сверида, Я. Мойсюк. Разом 50 ц.

Т-ка Анна Драпака зібрала на лісту ч. 584 по 25 ц.: Г. Чорнобай, А. Драпака. Разом 50 ц.

Т-ка Анна Гавриш зібрала на лісту ч. 570 по 25 ц.: Н. Арборак, В. Порушник. Разом 50 ц.

Т-ка Анастазія Данилишин зібрала на лісту ч. 579 по 25 ц.: Т. Мелех, А. Данилишин. Разом 50 ц.

Слідуючі товаришки жертвували на орґанізаційний фонд по 50 ц.: Марія Кульчицька, В. Баґан, К. Юрійчук, М. Хитренька жертвувала 25 ц.

ПОКВІТУВАННЯ ПРЕСОВОГО ФОНДУ "РОБІТНИЦІ".

Домініон, Н. С.

Дорогі Товаришки!

Від імени відділу Жінсекції в Домінон, Н. С., посилаю Вам $7.50 на пресовий фонд "Робітниці".

Імена жертводавців, з відділової каси $5.00; по 50 ц..: М. Філіпович, Д. Вільховецька, А. Курчак, Я. Сиґідин; по 25 ц.: А. Ластівка, А. Брошко. Разом $7.50.

Всім жертводавцям складаю щиру подяку.

Я. Сиґідин, секр.-скарбник.

ВІЙНА ПЧІЛ ТА ОС.

Пчоли також ведуть великі війни, які муравлі. Одні пчоли воюють із другими, щоби забрати в них мід з улия. Вони грабують чужі припаси. Є такі пчоли, що з грабежі тільки й живуть. Вони грабують чужі улиї то поодиноко, то громадно. Буває так, що на чужий улий нападає ціле військо пчіл. Приходить до бою. Господарі улия бороняться зі всіх сил. Хто сильніший, той побідить. Нераз лучається, що улиєви приходиться круто. В нього вдираються вороги-грабіжники і наперед убивають матку. Як тільки матка вбита, попадає цілий улий в безладдя. Господарі улия уважають, що їх справа пропала і перестають боронитися. Що гірше: деякі з них переходять на сторону ворогів і також кидаються до грабіжі. Вони помагають ворогам розбивати комірки свойого улия і переносять свій власний мід у чужий улий.

Деякі пчоли тільки з грабежі й жиють. Вони пустошать сусідні улиї один за другим. Бували випадки, що пчоли-грабіжниці знищили цілу пасіку.

Є й такі пчоли, що граблять не улий, але пчіл, які несуть мід. Коли пчола-грабіжниця побачить на полі таку пчолу, зараз летить на неї і відбирає мід. Такі пчоли — немов розбишаки на великій дорозі, — нападають то поодиноко, то шайками. Чотири або пять цих пчіл нападають на пчочу робітницю і ловлять її: одні держать її за ніжки, а другі щипають і колять, поки вона не висуне язика. А їм тільки того й треба: з язика злизують вони по черзі мід, а відтак пускають свою жертву в спокою.

ЯК РИБИ ЛІТАЮТЬ У ВОЗДУСІ.

Хоч павуки не мають крил, а можуть літати у воздусі на своїх павутинках. Та жиють на землі й такі риби, що також можуть літати у воздусі. Ті риби жиють у гарячих сторонах. Замісць крил уживають вони грудних плавців. Ті плавці є довгі і дуже подібні до крил. Летючі риби не більші від селедця. Вони пливають стадами. На них полюють у воді ріжні морські хижаки. Не знаючи куди втекти від них, летючі риби вискакують із води у воздух. Вони розпускають свої плавці наче крила і летять у воздусі. Своїми крилами риби не можуть махати так, як птиці; та все таки вони піднімаються на пять або шість метрів понад воду. Риби вискакують з води з великою силою і зручністю, а крила держать їх на воздусі і не дозволяють відразу впасти. Моряки оповідають, що летючі риби вискакують нераз із води просто на великі, боєві кораблі. Летючі риби не можуть довго літати у воздусі. Вони перелітають 80 до 120 метрів, а потім падають знов у воду. Моряки виділи, як часом вискакує нараз із води ціле стадо летючих риб.

ЗА ПОЛОВИНУ ЦІНИ!

Всі нище перечислені книжки на місяць грудень продаються чи то в Робітничо-Фармерській Книгарні у Вінніпеґу чи в Робітничо-Фармерськім Видавництві за половину ціну. Тут подано стару ціну, але кожний, хто бажає набути одну чи кілька книжок з цего списку, може присилати тільки половину ціни.

Робиться це тільки тому, щоб, зважаючи на нинішні тяжкі обставини, дати робітникам змогу в місяці грудні, який є місяцем української книжки — набути собі ці книжки таним коштом.

Тарас Шевченко в світлі епохи	.75
Юда (драма в 5 діях)	.75
Життя й учення Чарлса Дарвіна	.50
Жебраки життя	.50
Економічно-політичні проблеми пролетарської диктатури	.50
Безробітні (драма в 3 діях)	.50
Порадник української мови	.35
Фікція націй і національної незалежности	.35
Перед бурею (драма в 4 діях)	.35
Ми і вони (народня драма в 2 діях)	.35
Скупар (комедія на 5 дій)	.35
Світ. Людина. Суспільство	.25
в твердій оправі	.35
Родина щіткарів (драма в 4 діях)	.25
Зрадник (драма в 3 діях)	.25
Мандрівник (драматичний ескіз в одній дії)	.25
Базар (драма в 4 діях)	.25
Два світи (драма на 4 дії)	.25
Тарас Бульба (драма в 5 діях)	.25
Гайдамаки (поема-п'єса)	.25
Куркулячі мрії (п'єса в 3 діях)	.25
Крик землі (драма в 5 діях)	.25
Терновий кущ (драма в 4 діях)	.25
Наймит (п'єса на 4 дії)	.25
Гайвороння (драма в 3 діях)	.25
Одної ночі (драма в 3 діях)	.25
На перелазі (п'єса на 3 дії)	.25
Редактор "Фармера" (комедія в 2 діях)	.25
Чия дитина (комедія на 3 дії)	.25
Ціна крови (повість)	.25
Червона зоря (утопія)	.25
Камяний острів (п'єса на 4 дії і 7 картин)	.25
Під прапором світової пролетарської революції	.25
Матеріялізм — фільозофія пролетаріяту	.25
Що таке всесвітній союз робітників	.25
Карл Маркс, його життя і діяльність	.25
Іван Франко	.25
Як кріпаки боролися за волю з панством	.25
Фабричні розговори про економію	.25
З життя первісн. чоловіка і сучасних дикунів	.25
Наймана праця і капітал	.20
Маркс і Енґельс про диктатуру пролетаріяту	.20
Марксізм і Дарвінізм	.20
Заробітна плата, ціна і зиск	.20
Роскази про сили природи, ч. 1.	.20
Роскази про фізику	.15
Перший буквар комуніста	.15
Основні засади комунізму	.15
Введення в національну економію	.15
Нежданий гість (драматичний етюд в 1 дії)	.10
Страйкер (драматичний образ)	.10
Що то є Профінтерн?	.10
Радянське будівництво	.10
Що таке радвлада і як вона будується	.10
Хто такі комуністи і Притча про воду	.10
Революційні пісні	.10
В кігтях білого орла (поезії)	.10
Як галичан втягнули в контрреволюцію	.10
Роскази про сили риродн, ч. 2.	.10
Наука та горільчаний дурман	.10
Козаччина	.10
Про суть і причину туберкульози	.10
Людське суспільство в передістор. розвитку	.10
Хто такі комуністи і чого вони хочуть	.05
Межи людиною а машиною	.05
З історії царя-голода	.05
Фармер і робітник	.05

КОРИСТАЙТЕ З НАГОДИ і засилайте замовлення на адресу:

WORKERS & FARMERS BOOK STORE

600 SELKIRK AVENUE — WINNIPEG, MAN., CANADA

або

WORKERS & FARMERS PUBLISHING ASS'N

Cor. PRITCHARD & McGREGOR STS. — WINNIPEG, MAN., CANADA